Borrarus super Epistolas D. Pauli

N. Inv. 1342

... ecia licet exigit ... pie ...

... off. deleg. Super eo. q. et nisi ex delegatione p[otest] institue. ut ibi de ... suo non ut hic
de iurisdictione non contentiosa. q. licet archidiacon[us] ad hanc de ista sicut et de contentiosa
... p[ro]sequi negotia. tamen maiora ut clericos instituere. q. id h[oc] non p[otest] de iure communi.
... privilegio. vel ex consuetudine. ex. iij. lib. de inst. cum venissent S. nisi ... epi
... generalem instituendi. Et non credo ... aliter tamen in hac ... et in illa h[oc] non ... ar
auctoritate epi ... ut si debeat epc pegnare ... ... eum ... vicarium
... exsequantur.

... consortium et
... ... doli.
... assentiretur. — Loquitur secundum consuetudinem loci alicuius. quod h[oc] non ubique observatur.
... eo ... eandem
... ... quis ne
... debeat. Alex.

... ... primum
... archidiacon[us]
... ... committere.
... mandato
... ... Quum
... ... de — C ... non ... modus tollende obligationis. ff. de acc. et obligationib.
... ... ad ... — ... ... excedat ... ut ... de ... ... Sane.
... ... ma
... licentia et
... plurimas.
... ... — ... diffinitivam. et maioribus negotiis. ... vel sententiam excom.
... ... — ... de ... mero ... plebi. ut ... de appell. ... de ... par.
... accesserit. — cum ... ... sententiam suspensionis
... con ... — ... alias nulla esset iurisdictio. ... modica coercitione ut ff. de offo
... archi... — ei cui mandata est iurisdictio. l. ult. ex. iij. lib. de offo. delegati.
pastoralis.
presbyteri — C h[ic] cap. et sequens loquitur de archipresbitero maioris ecclesie.
... ... — C ...
... ...
... ... plebas — C scilicet archid. vel melius archipresbitero
... assidue — C ... primo ... ibi de ... hic de aliis ... capitulo ...
... assentia ... — et sequenti capitulo ...
... ...
... ... — C ... nullam. ... ... C. xxv. ... ...
... ...
... instituit.
... ...
... ... — C ... ... pastoralis.
... ... — C ... de treuga et pace. c. ij.
... ...
... ... potius

C. xx. po. de suffrag. pbr.

C. Negligent ubi qs opus dei facit. q no amore incite. s. languida ducit. glosa

C. xl. iii. d. sit rector prudens a custodire debet. c. q. $\overset{\text{s. predicatorem}}{\text{scientiam}}$.

C. s. ea q adheret ossib. epi. de quo habes leviu d. consi. c. 2. h. ar. q. sua sunt goessa q no sunt expsse phibita. xvi. q. v. sunt nonnulli. ex. iii. iii. de sna excois. dilige.

C. scilicet infirmos. de q. xcv. d. illud. p q sacerdos oleo cathecu minos ungere. dequo. de g. d. iiii. decrev. set crismate sol epis inunge licet in fronte. xcv. d. pbris. licet videat ar. d e. c. i. q illud p scandalu quda ingandii est acessum. set h modo est phibitum. ex. iii. iii. de cons. quanto. 2 de inuctione plenus est qd significet quibet in unctio habet plenu ex. iii. iii. de sac. unctione. cum venissent.

C. sollepniter. xxvi. q. vi. c. i. 2 ult. q de alio no est dubiu qn posset reconciliare. de. g. d. iiii. sed.

C. si commode fieri p. ut xxvi. q. vi. c. ult.

C. dic ad diffam epalium qs pbr dare no debet. xxvi. q. vi. in ministrare.

C. q. s. in primo offic. solo consuetudo solutur gravium.

C. de g. d. ii. tribus. q. solo. loquitur ibi de fragmentis. q no debent re maniere. p q pbs convicauit. set id q inquibet septimana se mel debet eucha renovari. b. i. v. ut omis. vel ibi subau diendu est nisi ad opus infirmor. ut hic. de g. d. ii. pbr.

C. i. a fonali deceptione vel forenses. v. genei. puta peregrini trans euntes 2 clerici. unde quida argumentant ex hoc. q quida possit recipe confessiones ab aliis q a ppris sacerdotib; set h qd solutur. de. p. d. i. quem penitet. vel sic. aforis. i. qui ad fores eccle publicam pniam petunt.

horas canonica
rent. ut ops dei
co cu mittitur.
tissimi ii dr. c
faciat opus dei.
sacerdotu cardi
prando epi. ne
nitate corpo
ladia sacerdoti
$\overset{\text{s. subditi}}{\text{requirunt}}$ exc
desunt excep
chupbe. p
nulio pfici
infirmos oleo
nui inulto c
tis aliis sacer
ptine in
tib; aliis
prit adip
one tmi
Offm archi
Opsul desu
bndictione
sam cpi uo
tib; uelit.
ver pepe s
nitus sac
oib; q perp
charistia
infirmus p
corib; ne f
tione corp
x. mozuar
q afozis u
corib; ix
magna de
nolsi; fan
tes. i ad su

Berram pr[illegible] [illegible] pauli

[illegible]

[illegible]

Ad maiorem declaracionem [illegible] lex vetus [illegible] iustificavit [illegible]

[illegible]

Item lex non operabatur ad [illegible]

Item [illegible] opera legis [illegible] observabantur [illegible]

[illegible]

Ad maiorem declaracionem ... de originali peccato ... est notanda ... sicut originale peccatum ... [illegible]

... originalis iusticia ... carencia originalis iusticie ... [illegible]

... originale peccatum ... carencia originalis iusticie debite ... [illegible]

... iusticia ... originalis ... peccatum originale ... [illegible]

... [illegible] ... pena ... iusta pena ... [illegible]

2o dubitatur ... peccatum ... [illegible]

... originale ... iusticia ... [illegible]

... [illegible] ... originalis iusticia ... [illegible]

3o dubitatur ... [illegible]

... originale iusticia ... [illegible]

... [illegible] ... originalis ... [illegible]

... [illegible]

... [illegible] ... ad vitam ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Utrum [illegible] debeat velle separari a deo pro [illegible] peccato [illegible] ne aliud [illegible] sicut [illegible] apostolus [illegible] optabam ego anathema esse [illegible] i. separatus a deo [illegible] optabat [illegible] velle [illegible] diligere [illegible] velle [illegible] separari a deo [illegible] optabam ego anathema [illegible] i. [illegible] separatus [illegible] separari [illegible] velle [illegible] optabat [illegible] separari [illegible]

[illegible] magis [illegible] diligit [illegible] magis diligit [illegible] velle [illegible] magis [illegible] diligere [illegible]

[illegible] cum non [illegible] essent

[illegible] eligit [illegible] ad vitam eternam [illegible] eligit [illegible] gratia [illegible] gloria [illegible] vitam eternam [illegible] gratia [illegible] vitam eternam [illegible]

[illegible] Jacob dilexi Esau autem odio habui

[illegible]

ordinat ad beatitudinem cum in omnibus videat naturalem inclinationem ad ipsam. Naturalis autem inclinatio est quedam ordo ad beatitudinem quo omnis persona ordinat ad ipsam. Ista autem volita non sunt prompta cum involuntarios, quia non cum prendit aliquid in eis sibi repugnans, propter quod habet actu ponere principium in eis vel circa eos, nec sunt totaliter voluntarie prompta, quia sic consecuti essent omnes homines salutem, quia omnia quecumque deus voluit fecit. Sed hec volita sunt prompta tamen non voluntarie, eo quod tamen potuerit immovere omne impedimentum beatitudinis non removent. Opposito voluntatis prompto cum non voluntarie voluit conferre omnibus in divinam gratiam et omnia dispositiva ad gloriam, et propter aliud voluntatem promptam omnes in dicunt sunt sufficientes ad posse bene agere, ita quod ex illo voluntario sunt perditi insufficienti dispositione ut possent ponere in actu bonum de possibili non habuerunt. Ex illo voluntatis prompto quod ponit in actu deum esse, sed hoc quod ponit in actu deum esse inveniunt ex voluntario simpliciter et prompto quos deus vult electos salvum salvos fieri et eos finaliter in actum ponere, et sic licet deus omnibus assistat ut possent bene agere, non tamen assistit omnibus assistentia speciali qua deum esse conantur in actum, sed solis electis finaliter sic assistit, et in hoc electio est pure mere, quod quod istis assistat deus esse et non illis, non venit propter alium, sed ex gratuita dei bonitate. Et quantum ad hoc dicit apostolus: non est volentis nec currentis sed dei miserentis. Hec enim non est in potestate hominis, nec hoc ex defectu est iniustus, quia omnibus assistit assistentia generali qua possunt bene agere de possibili, et ideo quod non bene agunt non est propter deum sed propter ipsos, quia receperunt unde possent bene agere, et in hoc distinguuntur vocati et electi, quia vocati et non electi receperunt sufficienter unde possent bene ad eterna de possibili, sed electi habuerunt ultra quod receperunt actualiter per assistentiam dei ad bene operandum finaliter, hec per firmissimo.

Circa capitulum xii queritur utrum omnes teneantur diligere inimicos quantum ad affectum et effectum. Videtur quod non [illegible] ut patet [illegible] diligere inimicos [illegible] illa conditione [illegible] deus [illegible] si cum homo [illegible] petit a deo [illegible] diligere inimicos non est [illegible] diligat omnes [illegible] mandati [illegible] ad omnes [illegible] mandati [illegible] persona [illegible] mandati [illegible] diligat [illegible] diligere inimicos [illegible] affectum [illegible] diligere inimicos [illegible] mala [illegible] mala [illegible] morte [illegible] morte [illegible] diligendo [illegible] morte [illegible] morte [illegible] optare morte [illegible] morte [illegible] anastasie [illegible] blasfemare [illegible] morte [illegible] morte [illegible] diligere inimicos [illegible] ut [illegible] dicendo.

Utrum omnis potestas sit a deo videtur quod non [illegible] ut dicitur est a deo / [illegible] potestas est iusta [illegible]
[illegible] potestas est a deo [illegible] quod placitum est eis placeatis [illegible] iusticia [illegible]
[illegible] debito non [illegible] ad placitum / [illegible] non [illegible] iusticia [illegible] malo [illegible]
[illegible] debito [illegible] iusticia non [illegible] placito [illegible] forte est a deo / [illegible]
ad [illegible] non sit a deo [illegible] non est a deo / [illegible] iusta [illegible]
quod potestas est a deo [illegible] non est a deo [illegible] regnavit non [illegible]
[illegible] abusus potestatis /

Utrum potestas sit [illegible] vel temporalis [illegible] corpus [illegible] ut dicit hugo [illegible]
[illegible] duos ordines [illegible] laycos et clericos [illegible] corporis / duo [illegible]
[illegible] non [illegible] hugo [illegible] due vite [illegible]
duas potestates / [illegible] due vite [illegible] spiritualis [illegible] sunt due potestates / [illegible] terrena ad
ordinandam vitam terrenam / [illegible] spiritualis ad ordinandam vitam spiritualem / ut [illegible] potestate [illegible]
[illegible] corpus [illegible] corpus [illegible] due potestates [illegible] potestas [illegible]
terrena reducitur ad spiritualem / [illegible] corporis adducitur

Utrum potestas [illegible] appetere videtur quod non [illegible] locum superiorem [illegible] non [illegible] ut
[illegible] appetere [illegible] a deo ordinatur [illegible] potestas [illegible]
[illegible] clericis / non ordo potestatis [illegible] est [illegible]
non [illegible] possideri / [illegible]
[illegible]
[illegible] potestas [illegible] non posse / [illegible]
[illegible] appetere [illegible] non [illegible] / [illegible] appetere [illegible]
[illegible]

Utrum liceat resistere potestati videtur quod [illegible] paulus [illegible] ad [illegible] capitulo [illegible]
[illegible] ad potestatem / [illegible] resistere [illegible] potestate [illegible] augustinus [illegible] a deo [illegible]
[illegible] ordinationi dei [illegible] est [illegible]

Utrum subditi teneantur obedire malis et discolis prelatis et infidelibus [illegible] non [illegible]
[illegible] prelatis [illegible] dei ordinatione / [illegible] obedire non tenentur prelatos malos et infideles [illegible] a deo
[illegible] a deo [illegible] subditi estote [illegible] non [illegible]
non [illegible] potestas et prelatio a deo [illegible] / [illegible] non [illegible] obedire [illegible]
et infidelibus / ~~potestas [illegible] a deo [illegible]~~ / ~~[illegible] debitum [illegible] ad placitum~~ [illegible] prelati [illegible]
[illegible] prelati non [illegible] a deo [illegible] / [illegible]
[illegible] non [illegible] debitum [illegible] prelati [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] potestas [illegible] ordinata / [illegible] lege dei [illegible] obedire
[illegible] ordinata est [illegible] forte [illegible] non [illegible]
[illegible] potestas [illegible] non [illegible] / [illegible] non [illegible] obedire / [illegible] non obedire
[illegible] non obedientes /

Item sed hic est questio de glosa super hoc verbo in ambiguitate non iudicet / dicit enim glosa quod de occultis non est iudicandum
Contra [illegible] quod [illegible] de fructibus eorum cognoscetis eos [illegible] possit [illegible] quod [illegible] iudicari
[illegible] papa / [illegible] iudicium [illegible] non [illegible] alterius usurpatur [illegible] usurpatio [illegible] intelligi
[illegible] modis [illegible] cogitationis [illegible] cor [illegible] futura [illegible] dei / et [illegible] qui iudicat [illegible]
[illegible] usurpat sibi quod alterius est / unde augustinus de agone christiano admonet [illegible] dicens ne dampnemus aliquem
[illegible] cogitatio [illegible] non sit [illegible] qualis futurus sit / [illegible] iudicium [illegible]
nolite iudicare et non iudicabimini / [illegible] iudicium de intentione cordis / sicut dicit augustinus [illegible]
[illegible] / secundo [illegible] usurpatio iudicii [illegible] potestatis [illegible] si quis iudicat aliquem qui non sunt [illegible]
[illegible] qui es qui iudicas alienum servum / [illegible] omnes qui acceperint gladium gladio peribunt
[illegible] gladium [illegible] aliquem iudicare / qui non [illegible] iudicaria potestate / [illegible]
[illegible] iudicem super nos [illegible] ista usurpatio [illegible] prelatus [illegible] usurpat sibi
[illegible] alterius / [illegible] possit iudicare [illegible] auctoritate / non [illegible]
[illegible] iudicas [illegible] augustini [illegible]
[illegible] nisi malo [illegible] sicut blasphemia furta [illegible]
[illegible] manifesta quia non [illegible] indifferentibus [illegible] bono et malo
[illegible] / et [illegible] ad [illegible] de fructibus eorum cognoscetis eos / de indifferentibus [illegible] bono [illegible] malo
[illegible] nobis iudicare [illegible] stultum [illegible] nobis quo [illegible] / et [illegible] apostolus
[illegible] non [illegible] nobis iudicare quia [illegible] quo animo [illegible] quo
[illegible] non [illegible] non [illegible]
[illegible]

Item dicet aliquis [illegible] capitulo [illegible] qui es qui iudicas alienum servum [illegible] aliquis possit
iudicare alienum servum [illegible] exemplum moysi qui [illegible] egyptium [illegible] clerum / [illegible]
[illegible] potestatem super eum / [illegible] exemplo [illegible] filio eleazari / [illegible]
[illegible] madianite [illegible] apostoli [illegible] libro de officiis [illegible]
moyses debellavit [illegible] / [illegible] non [illegible] debellanda [illegible] est /

qui cum non repelli[illegible] in mira [illegible] tunc potest [illegible]. Et sic [illegible] Ambrosium licite repelle[illegible] in mirum [illegible] Alionis [illegible] quod moyses hoc fecit divinitus inspiratus [illegible] Stephani actuum [illegible] sibi dicit sic Stephanus: Et cum audisset quendam in mira patiente [illegible] eum [illegible] ei qui in mira [illegible] nebat [illegible] aut egyptio [illegible] abat intelligere fratres quia deus per manum ipsius daret salutem illis. Ex quibus verbis datur intelligi quod ipse divinitus inspiratus hoc fecit et quod credebat hoc ab aliis intelligi et [illegible] quod ipse erat futurus index [illegible] israhelitici [illegible] Augustinus contra Faustum [illegible] egipcii facta [illegible] moyse quod [illegible] divinitus [illegible] ut futurum aliquid prefiguraret [illegible] tu super Exodum dicit Augustinus: Sicut terra ante utilia semina [illegible] fortiter laudabilis [illegible] ille animi motus quo moyses actum [illegible] in mira [illegible] esse non [illegible] fructibus [illegible] utilis erat [illegible] adhuc [illegible] sentit Augustinus quod [illegible] moyses fuit [illegible] magne fertilitatis signum erat eum signum quod ipse futurus liberator israel [illegible] fecit inspiratus [illegible] non esset [illegible] sacerdotis [illegible] pertinebat [illegible]

Ca. [illegible] iam non secundum caritatem ambulat

[illegible] scandalum [illegible] secundum caritatem [illegible] caritatis [illegible] morte [illegible] scandalum [illegible] morte [illegible] ad [illegible] caritatem [illegible] scandalum [illegible] scandali [illegible] caritatem [illegible] caritatem [illegible] caritatem [illegible] caritatem [illegible] tollit caritatem [illegible] morte [illegible] scandalizans [illegible] caritati [illegible] scandalum [illegible] scandalum [illegible] scandalizat [illegible] scandalizatus non ambulat secundum caritatem [illegible] scandalum [illegible] scandalizans [illegible] non ambulat secundum caritatem [illegible] scandalizat [illegible] non ambulat secundum caritatem [illegible] scandalizat [illegible] scandalum [illegible] scandalum [illegible]

Scandalum [illegible] glosa [illegible] scandalum [illegible]

[illegible] scandalum [illegible] caritatem [illegible] scandalum [illegible] scandalum [illegible] caritatem [illegible] scandalum [illegible] glosa [illegible] scandalum [illegible] scandalo [illegible] morte

Non enim est regnum dei esca et potus [illegible] scandalum [illegible] scandalum [illegible] scandalum [illegible] scandalo [illegible] scandalo [illegible] scandalo [illegible] scandalo [illegible] scandalum [illegible] scandalum [illegible] scandalo [illegible] scandalum [illegible] scandalo [illegible] scandalum [illegible] scandalum [illegible] scandalum [illegible] scandalum [illegible] scandalizans [illegible]

Circa non bona [illegible] distinguendum est, quod si non sit una [illegible] ad [illegible] [illegible], si bona [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] necessitate salutis [illegible] et [illegible] depositum, [illegible] non sit [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] necessitate salutis [illegible] non sit una [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vocabile [illegible] [illegible], quod si [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malefactori.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

.cnt.

Incipiunt postille edite a fratre Nicolao de Gorran super omnes epistolas pauli Et primo incipit prologus

Dedi te in lucem gentium ut sis salus mea usque ad extremum terre. ysa. xlix°. legimus Gen. i°. quod fecit deus duo luminaria magna ut lucerent in firmamento celi et illuminarent terram. luminare maius ut preesset diei. luminare minus ut preesset nocti. Luminare quidem maius id est sol. allegorice signat petrum qui princeps est apostolorum sicut sol luminum. De quo ps. In sole posuit tabernaculum suum quia petro commisit ecclesiam suam. Luminare minus id est luna signat paulum qui est ultimus apostolorum sicut luna planetarum sicut dicit i Cor. xv. Ego sum minimus apostolorum. De quo sicut luna perfecta eius per expositionem illud Eccl. xxvii°. Stultus ut luna mutatur. Sicut enim luna in maxima oppositione sol illuminatur ab obscuro in lumen suum. Sic paulus in ipsa persecutione xpi mutatus est a stulto in sapientem. Dies signat statum iudeorum. luce divine cognitionis fulgentem. De quo ps. dies diei eructat verbum. Nox signat statum gentium in tenebris ydolatrie manentem. De quibus Sap. xvii°. Siderum limpidissime flamme illuminare non poterant noctem illam horrendam. Ista sunt autem duo luminaria. ut lucerent in firmamento celi. id est ad informationem fidelium celestium virorum. Et illuminent terram. id est ad conversionem terrenorum et infidelium. Luminare quidem maius id est petrus ut preesset diei. i. commissioni iudeorum. Luminare vero minus i. paulus ut preesset nocti i. commissioni gentium. Iudei namque signa petunt et greci sapientiam. i. Cor. i°. Ideo petrus qui precellebat insignis apostolus factus est iudeorum. Paulus vero qui in sapientia apostolus gentium. sicut dicit Gal. ii°. Cum operatus est petro etc.^ Clavem officium distributionis prudens ysaias loquitur in persona domini ad paulum. Dedi inquit te in lucem gentium etc. paulus enim doctrine radiis illuminavit totum mundum. Hic est n fons parvus qui crevit in flumen maximum et in aquas plurimas redundavit et in lucem solemque conversus est. Hester x. Fons quippe parvus et amarus fuit in adolescentia in statu synagoge. sed crevit in flumen maximum in sua conversione et in aquas plurimas redundavit in fecunda predicatione. In lucem solemque conversus est in totius mundi illuminatione. Sicut enim lux candele aviatoribus intestina ponitur ne extinguatur. Sic paulus doctrinam suam in suis epistolis inclusit ne morte eius extingueretur. Hic est lucerna posita super aureum candelabrum Luce xv°. que adhuc illuminat omnes qui in domo sunt per quatuor partes orbis terrarum. Ita ut adhuc verum sit quod ait propheta. Dedi te in lucem gentium. In quibus verbis tanguntur quatuor cause. in introductione huius operis scilicet actor finis materia forma. Causa efficiens actor est paulus edoctus a domino ihesu xpo. Dedi te inquit paulum quidem adhuc parvulus legem didicerat a gamaliele in primis scolis iudeorum ut ait Act. xxii°. Nutritus in civitate hac secus pedes gamalielis. Sed postquam est vir factus translatus est ad magnas scolas angelorum. raptus usque ad tertium celum ii. Cor. xii°. ubi a xpo summo doctore didicit evangelium. Gal. i. Notum vobis facio evangelium quod evangelizatum est a me quia non est secundum hominem. neque ab homine accepi illud. Insuper enim ibi didicit ordinem yerarchie supercelestis. in distinctione divinarum personarum. Deo Rom viii°. scripsit dicens. Quoniam estis filii dei. misit spiritum filii sui in corda vestra. quo clamamus abba pater. Ordinem yerarchie celestis in distinctione

^ in apostolatum circumcisionis operatus est et mihi inter gentes.

Actor

Rom et Gal. iv°.

ordinum anglorum de qua scripsit Col.
1o dicens. Siue throni, siue domina
tiones, siue principatus, siue potestates
Ordinem non ierarchie supercelestis
in distinctione graduum et statuum
ecclesiasticorum, de qua j. Cor. vij. Vnus
quisque in qua vocatione vocatus est
apostolus et Tres quidem status in ec
clesia distinguntur, qui per Noe, Da
niel et Job intelliguntur. Eze. xiiij.
s. actiuorum, prelatorum et contemplatiuorum
Primus non in primo celo s. anglorum
archanglorum et virtutum deducit ordi
nem actiuorum. In secundo celo s. prin
cipatuum potestatum et dominacionum ordi
nem prelatorum. In tertio celo s. thronorum
cherubin et seraphin ordinem con
templatiuorum. Cum istorum regulae
ordinum in epistolis suis tradidit. Re
gulam quidem actiuorum j. Cor. vij. Hoc
autem dico, tempus breue est. Reliquum
est ut qui vxores habent sint tamquam
non habentes. Et qui vtuntur hoc mundo velut
tamquam non vtentes. Regulam prela
torum j. ad Thi. iij. Oportet episcopum sine cri
mine esse. Regulam contemplatiuorum
ij. Cor. 3o Nos autem reuelata facie
gloriam dei speculantes in eandem ymagi
nem transformamur a claritate in claritatem
tamquam a domini spiritu. Finis epistolarum
est triplex lumen illuminacio in lucem in
qua generantur. Hec est lux dei vite
in hominibus in regione umbre mor
tis. Oritur est eis. Lumen lux triplex
est in dignitate qua generantes illuminant
sicut dicitur Ecci. xliij. Tripliciter sol exu
rens montes radios igneos exsuflans. Primus
in dignitate est potentie in miraculis
ij. Cor. xij. Signa apostolatus mei
facta sunt super vos in omni patien
tia signis et prodigiis et virtutibus. Secunde in dig
nitate est sapientie in predicatione et in epistolis
Ephe. iijo. Michi autem omnium sanctorum mi
nimo data est hec gratia in gentibus e
vangelizare inuestigabiles diuici
as christi et illuminare omnes que sit dis
pensacio sacramenti absconditi a
seculis. Tertius in dignitate est bonitatis
in exemplis vnde dicit j. Cor. xj. Imi
tatores mei estote sicut et ego christi.

Prius autem illuminacionis triplex effectus
fuit in gentibus. Primus fugatio tenebrarum
id est errorum et peccatorum per fidem in
incipientibus. Ro. xiij. Abiciamus igitur
opera tenebrarum et induamur arma lucis. Secundus
est confortacio spiritualium per spem
in proficientibus. Ephe. vjo. Conforta
mini in domino et in potentia virtutis eius. Dul
ce enim lumen et delectabile est oculis
videre solem. Tertius est inflamma
tio desideriorum celestium per caritatem
in perfectis. Col. iijo Super omnia autem ca
ritatem habete. Materia epistolarum secundum glosam
est doctrina salutaris que continetur
in eius. Ut sis inquit salus mea
in salute mee usque ad terminos. Triplex enim de salute
agitur. De salute gratie per primum aduentum
exhibita. Tit. ijo. Apparuit gratia dei
saluatoris nostri. De salute glorie ani
marum post mortem paratam. Ro. xiijo
Nunc autem propior est nostra salus
quam cum credidimus. De salute glorie
corporum in iudicio expectanda. Phil.
iijo. Saluatorem expectamus dominum
nostrum Jhesum christum qui reformabit corpus
humilitatis nostre. Forma epistolarum in
tres partes eius diuisio secundum diuer
sas partes earum terrarum, ad quas misse
sunt. Usque inquit ad extremum terre.
Terra enim etiam significat de qua
pe benedixisti domine terram tuam. Am
plius terra quia stabilis in persecucioni
bus. Ecc. jo. Terra in eternum stat.
Quia fecunda in bonis operibus. Gen.
jo. Germinet terra herbam virentem.
Quia irrigua gratiis celestibus.
Gen. ijo. Fons ascendebat de terra
irrigans vniuersam superficiem terre.
Terram hec principium medium et ex
tremum distinguntur enim tribus prin
cipalibus linguis quibus inscriptus fuit
titulus crucis Johannis xixo. Latina s.
lingua que famosa erat propter po
tentiam Romanorum. Greca propter sapientiam
philosophorum. Hebrea propter legem iudeorum.
Paulus ergo usque ad extremum ter
re in epistolis s. Salus fuit quia roma
nis qui latini erant, ne grecis ad
ecclesias quas propter et hebreis scripsit et
sic nomen domini portauit gentibus s.
grecis et regibus s. romanis filiis

scdo gphas. trio doctores

ad tit. 1

Finis

igneos exsuflans

clara

de salute

forma

isrl' s. hebreis penitus. Act' ix. Cum
ib' in ordine catalogi nr̄ d'ni Ri
cardus li.o definit' prior ē poten
cia, deinde sapia, deinde bonitas.
Ideo isto ordine ep'la scripta ro̅mis
potentibus p'mo. Scd'a no' grecis
sapientibus scd'o. Tercia no' hebreis
dei colentibus tercio loco poni debuit.
Sic g° patet qualis paulus i suis
ep'lis a deo datus fuit i lucem
gencium, et quo ipsius sic usq; ad ex
tremum terre. Cuius illuminatoris imp'ci
e filius in futuro. nos d' gentibus
ortos e in extremo terre positos
participes faciat ipse saluator, qui cum
pr̄e e sp̄ s. viuit e regnat p' infi
nita s'cla s'clorum. Amen. Comendac' ap'li

Vas electionis est m' iste ut
portet nomen meum coram re
gibus e gentibus e filiis
isrl'. Act' ix. In magna aut' domo
ut ait ap'lus ii Thy ii° no' solum
sunt vasa argentea e aurea s; lignea
e fictilia, et quedam quidem i honorem
quedam aut' i contumeliam. Magna domus
ecclia cuius d'ns e artifex xp'us. Heb'
iii. Varium vasorum qua varii honores.
Distinctio vasorum duplex invenitur.
p'ma penes materiam. quia quedam
aurea e argentea, quedam lignea
e fictilia. Alia penes usum q' quedam
in honore, quedam i contumeliam. Vasa
aurea e argentea sunt reprobi. sicut
lignea sunt apte mali. cuius s' intencio
ma manifeste patet. Fictilia sunt electo
ni. qui no' ita apte sunt mali. Ex que
dam quidem s. aurea e argentea
in honore i. in usum honorabilem
ordinantur, in usum s. gr̄e in p'nti
e glie in futuro, quedam aut' scilz
lignea e fictilia in contumeliam i. i
usum vilem, in usum s. pene p'n
ti e supplicii in futuro. Si quis
ergo emundauit se ab istis que s. sunt
in contumeliam, recedendo no' ab
eorum societate, s; ab eorum erroribus
e pctis. licet aliqn fuit contin
uus in honore opinione malignum
nomine quo ad bonam famam sanc
tificatum purificatione fidei e op'm
quo ad conscienciam. Vtile d'no

consumpcione pctorum quo ad sanctam
doctrinam. ad omne opus bonum para
tum impletione mandatorum quo ad p'n
cipium obediencie. P'u' xxv°. Auffer
rubiginem d' argento e egredietur
vas purissimum. Tale vas fuit pa
ulus, testante d'no in libris actor'
e di'te cuiuscumque. Vas electionis est
michi iste ut por. no. meum e. In
quibus verbis tanguntur quatuor
vasis istius commendancia. Cuius vas
magnus sunt operis experimentum. Fuit
enim vas admirabile propter ornatum
subitum. vtile propter officium inclitum
comendabile propter bonum continue
bile propter vsum expertum. Admira
bile ergo vas invenies sibi sub
ditum ornatum considerando propter q' di
uus electionis describi inquit
Ieremias in domum figuli. e ecce ipse
faciebat opus sup' rotam e dissi
patum est vas quod ipse faciebat
e luto manibus suis conversus fecit
vas istud aliud sicut placuerat
in oculis eius ut faceret. Ieremie xviii.
Figulus xp'us, lutum humanum genus
vas paulus. Rota p'us cursus.
Vasis dissipacio pauli cursus terre
e conversio. Nam tendit in tantum, et
apertis oculis nichil videbat. Act'
ix°. Figuli commissio xp'i allocucio Sa
ule saule quid me p'sequeris. Vn'
sic alteracio. pauli conuersio. et
conduccio. Et hoc sicut figulo xp'o
placuit no' sicut paulus meruit
In hoc vase alteracio placuit summa
ma magistro. varias insculpe e in
p'ma reliquias. Nam raptus ad
fornacem summi artificis recepit in
p'ssiones triplicis ierarchie. super
celestis indistinctione trium p'sona
rum. Dogma scripsit Gal' iii°. Misit de'
sp'm filii sui in corda vr̄a clamantem
Abba pater. Celestis indistinctione
e officio ordinum angelorum d' quo
iii ordinibus scripsit ad Col' p'o. Siue
siue thronos, siue dominaciones si
ue principatus siue potestates de offi
cio ad heb' i°. Nonne omnes sunt ad
ministratorii sp'us in ministerium mis
si propter eos qui et. Subcelestis no'
indistinctione graduum e statuum

certiorum de qua scripsit ii Cor xii di
cens/ Et quosdam quidem posuit
deus in ecclesia primo apostolos/ secundo
prophetas tercio doctores etc./ Tres quidem
dem status in ecclesia distinguntur
activorum prelatorum contemplativorum/
Apostolus ubi raptus usque ad tercium
celum supremo celo s. angelorum
archangelorum et virtutum/ Vidit ordi
nem activorum de quo scribit ii Cor
xii. Medio s. principatuum potestatum
et dominacionum ordinem prelatorum
de quo scribit prima Thim iii. Infimo
s. thronorum cherubyn et seraphyn
ordine contemplativorum de quo scribit
ii Cor iii. Sic ergo vas admira
bile opus excelsi inventum ydeam sibi
impressam secundum exemplar sibi in mon
te monstratum potuit et debuit scri
bere et docere sicut sigillum formam
quam accipit abstractive interim im
primit et relinquit/ Sic et luna lu
men quod a sole mutuavit conti
nue refundit de qua Eccl xliii.
Vas castrorum in firmamento celi in ex
celsis resplendens gloriose. Et pau
lus castra gencium militancium
in nocte ignorancie et tenebris peccatis
illuminavit/ Iam apparet que sit causa
efficiens huius operis/ quia vas electio
nis divine s. paulus ut ipse ait/
i Cor xi. Ego enim accepi a domino quod
et tradidi vobis/ Item vas utile inve
nies si officium eius interim consi
deres quod notatur in porcione
nominis christi/ Vas inquit christus elec
tionis est michi iste ut portet no
men meum/ Quondam ait Eliseus iiii Reg
ii. Afferte michi vas novum et mit
tite in illud sal. Et cum attulis
sent egressus ad fontem aquarum
misit in illud sal et ait/ Hec dicit
dominus sanavi aquas has/ et non
erit in eis ultra mors neque steri
litas/ Heliseus dei filius/ Vas
novum beatus paulus peregrinum in
novicius/ Sal in novo vase sapi
encia infusa novo apostolo emanan
do aquarum incredulitatis gentilium
terram sterilem operatur inventam. Sanato
aquarum conversio sine iustificacio

gencium paulus ergo vas fuit ex
gentibus primus sal sapiencie salu
taris/ Hic est ysachar s. domini
memorans/ asinus fortis accu
bans/ inter terminos s. iudeorum et gen
tium sc. synagoge et ecclesie s. quando
primus tendit in ecclesiam vidit requiem
quod esset bona et terram quod esset
optima s. quando raptus est usque
in tercium celum et supposuit humerum
suum ad portandum quando
continuo ingressus synagogas
predicabat illis ihesum quia hic est fi
lius dei Act ix. Unde i Thim i
ait/ Gracias ago ei qui me confortavit
in christo ihesu domino nostro/ Ecce a
sinus fortis quia fidelem me
existimavit ponens in ministerio Et
re supposuit humeri ad portandum pa
ulus [illegible] [illegible]
et fidelis in actis ihesu christi portavit
eius ymaginem laborem et nomen
ymaginem in similitudinem vite/ la
borem in sustentacionem pene/ no
men in predicacione sapiencie/ Ergo
ymaginem in ore ad exemplum/ Laborem
in corpore ad meritum/ Nomen est
in ore ad documentum/ Portavit
ergo primo ymaginem christi recte
vivendo ut dicebat/ Imitatores
mei estote sicut et ego christi/ Sic
in actibus depictam in pectore portavit
ymaginem christi ut ubi ergo
dicebat prima Cor xv. Sicut porta
vimus ymaginem terreni/ portemus
ymaginem celestis ade i. christi/ secundo
laborem paciencier pro christo susti
nendo/ ii Cor iiii. In omnibus tri
bulacionem patimur sed non angus
tiamur/ Et post Semper mortificacio
nem ihesu in corpore nostro circumferen
tes/ ut vita ihesu in corporibus nostris
manifestetur/ Sic in actibus portavit
pondus diei et estus plene
placito domini sui peragendo ideo
Gal vi. Stigmata domini mei ihesu
in corpore meo porto Unde Ad
hortabatur alios Hebr xiii. Exe
amus itaque extra castra/ i. extra
corporis voluptates/ improperium

efficiens

nomen

Ratio ... autem (?)

ois preces. Non enim hec est oratio
nomen xpi constanter predicando. i
Cor. i°. Nos autem predicamus xpm
crucifixum etc. Sic candelabrum por
tat lumen ut luceat omnibus qui
in domo sunt. Propter quod mito dicit
Vas electionis est mihi iste ut p
tet nomen meum etc. Sed autem diminus pat
tetur et exemplar ymaginis adhe
rentis et notitia laboris quem susti
nuit et vim nominis quod predica
vit hoc in scripturis redegit. Sic lu
men candelabri ponitur in lucerna ne fla
tu aliquo extinguatur ut ad finem
usque sit quod dicitur vas electionis e
mihi est ut portet nomen meum etc. Iam
apparet que sit causa finalis huius
operis quia nominis xpi dilatatio
et dilatatio perpetua apud gentes
quod non in illis peccandi credunt ut propter

ffinalis

Item vas amabile invenies si in
eo bonum contentum consideres ut patet
inquit nomen meum. Non enim est
aliud nomen sub celo in quo opor
tet nos salvos fieri Act. iiii°. Et ideo
dixit Moyses ad Aaron Exo. xvi. Su
me vas unum et mitte in eo man
na quantum potest capere gomor et repone
coram domino ad conservandum in genera
tiones vestras. Vas unum Paulus as
sumptus ad unitatem fidei. Manna
candidum sapidum iocundum. Nomen
xpi candidum decore sanctitatis
sapidum dulcore clementie iocundum
vigore potentie. Quod positum est
in vase quantum potest gomor capere
i. quantum sufficit predicationi et doc
trine ex tunc de quod repositum est
coram domino. i. in scriptura epistolarum
et hoc ad servandum in generationibus
posteris notitia virtutis. Paulo enim
tamquam fideli ministro tamquam vasi
integro commissum est predicandum
nomen salvatoris quod portavit
in corde et ore. In corde. Sic in corde per
fidem et dilectionem. Ipse enim erat
lamina aurea in fronte celestis (?)
portans nomen domini tetragramaton
ut ei competit quod dicitur Ysaie
xxvi. Anima mea desideravit te
in nocte et nomen tuum in desiderio
anime mee. Quia fervencissime

nomen

habuit in corde qui dicebat Act.
xxi°. Ego enim non solum alligari sed
etiam mori paratus sum pro nomine
domini Ihesu. Unde Act. ix°. dixit dominus
de eo. Ego autem ostendam ei quanta
oporteat eum pati pro nomine meo.
In ore per doctrinam et predicationem
mirum ut signum preciosum capite no
men xpi insonuerit (?). Sic o sine
Beniamin in cuius sacci ore in
ventus est ciphus argenteus. i.
nomen xpi Ihesu Gen. xliiii°. Et ei
competit quod dicitur impe[...] unguentum
nomen tuum fulgens meis (?). Sed ii
Cor. ii°. Deo gratias qui odorem no
titie sue manifestat in omni loco.
Unde Act. iiii°. Denuntiemus ut
ne amplius loquantur in nomine
Ihesu. In ore et scriptura et impressio
nem mirum ut epistole eius pre ceteris
hoc nomine sint referte. Sic est
enim leo cuius ore iam mortui
inventus est favus mellis Iu
dicum xiiii°. Quia in doctrina epistolarum
nomen xpi etiam post Pauli obi
tum invenitur. Scripsit enim et de
scripsit Paulus in suis epistolis nomine
Ihesu multiplicem conditionem saluber
rimam (?). Phil. ii°. Ut in nomine Ihesu
omne genu flectatur celestium etc. Sanctita
tem ii Thi. ii°. Discedat ab
iniquitate qui nominat nomen domini.
Dignitatem Hebr. i°. Tanto angelis
melior effectus quanto differentius
nomen hereditavit. Utilitatem Ro.
x. Omnis quicumque invocaverit nomen
domini salvus erit. Ideo Col. iii°. Omne
quodcumque facitis in verbo aut in opere omnia
in nomine domini nostri Ihesu xpi facite.
Iam apparet que sit materia huius
operis quia nomine domini decus agit (?)
in singulis epistolis. Ultimo vas ho
norabile et placabile invenies si v
sum exteriorem consideres quam commu (?)
gentibus et regibus et filiis Israel.
Vidit Petrus in mentis excessu Act.
x. Celum apertum et descendens vas
quoddam velud linteum magnum
quattuor initiis submitti de celo
in terram in quo erant omnia quadru
pedia et serpentia terre et volatilia

materia

celi. Et facta est vox ad eum. Surge
petre occide et manduca. Apertio
celi revelacio sacramentorum celestium
figuram populi gentilis. Vas de celo
descendens intinctum. paulus de
raptu contemplacionis descendens
ad vinculum predicacionis. Quatuor initia
quatuor evangeliorum sibi adeo revelata
vel quatuor mundi partes ad quas
se extendit ut gentium predicaret
Linteum quod tamen non consuitur
sicut alia vestimenta. paulus in
corruptus a puericia. Hec tamen diver
sorum et immundorum animalium collec
cio diversarum gencium et infidelium
ad fidem xpi conversio. Post inva
ducta est cum ingruit ecclesie
corporis recepto. Et dum impedia romani
propter vanitatem potencie. Repulsa
sine sapiencia greci propter multitudinem
sapiencie. Conculca hebrei propter sub
limitatem legis divine. Unde dicitur
de eo ysaie xlix. Dedi te in lucem gen
cium ut sis salus mea usque ad
extremum terre. Distinguitur enim tri
bus principalibus linguis quibus
inscriptus fuit titulus domini cruc
is [illegible] s. famose [illegible] lingu
ne. Latina famosa propter potenciam
romanorum. Greca propter sapienciam philosophorum
Hebrea propter legem iudeorum. Pa
ulus ergo usque ad extremum terre salus
fuit quia latinis romanis ac grecis
tam etiam [illegible] personis et hebreis
scripsit. Et sic nomen adeo tocius
gentibus s. grecis et regibus scilicet
romanis portavit et filiis israel. que primo
in ordine attributorum ut dicitur [illegible]
[illegible]. Prior est potencia
deinde sapiencia ultimo bonitas. Se
cundo ordine epistolas scripsit romanis
potentibus primo loco. Scripsit non
grecis sapientibus secundo loco. Scrip
sit non hebreis deum colentibus
ultimo loco debuit ordinari. Ista
apparet que sit forma huius op
eris quia divisio epistolarum in diversas
partes secundum diversas regiones
ad quas misse sunt quod notatur
cum dicitur Coram gentibus et regi
bus et filiis israel. apparet quod [illegible]
causa epistolarum pauli. Causa effi
ciens nomine vasis electi. Vas in
quit electum est michi iste. Causa
finalis in [illegible] predicandi. quia ut por
Causa materialis in nomine xpi. Non
inquit xpe meum. Causa formalis
in enumeracione ipsi distincti. quia
coram gentibus et regibus et filiis
israel. Ad exemplar ergo et exhortacio
ipsi distincti istius pictoris sunt
premium ymaginem et nomine ce
lestis ut tandem premium adipi
scamur. Ostendente isto qui peccata no
stra portavit suspensus in cruce. Qui
cum patre et spiritu sancto vivit et reg
nat per omnia secula seculorum. Amen.

Prologus glozatoris

Principia rerum et fine operis
scilicet libro epistolarum premittit
glosator prohemium sive prologum ad
explanacionem et notificacionem sequen
cium. quia clariorem [illegible] accipie
dum totius materie sequentis co
gnicio. In quo prologo determinat
quidam ad librum preambula. Secundo
procedit librum commentaria. ibi
assignatis causis operis innuit
ordinis epistolarum. Prima parte
quatuor determinat. primo causa
operis. Secundo causam excellentie et fre
quentacionis ibi. Inter omnia non epistola
rum scripturis. Tercio causam innuit.
Dicendum non quod quatuor ordine scrip
sit epistolas. quarto causam ordinis ibi. De
ordine quoque epistolarum. Secunda pars
operis assignat duplicem primo fidei
defensionem. Secundo morum correctionem
ibi. Sic et paulus qui ad exemplandum
seriam de [illegible]. Prima primo
tangit utilitatem prologi. s. maior
et facilior noticia dicendorum. Secundo [illegible]
dit causam operis que est defensio
fidei [illegible] ibi. Sa
[illegible]. Dicit ergo
Principia rerum i. cause tres sunt
et finis requirenda sunt prius ne
enim rerum noticia plenior possit
haberi. Tunc enim demum facilius po
terit causa rei i. negocii id est
[illegible] si eius
origo discutitur vel dinoscitur. Dicendum
epistolarum scripture post evangelium
[illegible] modum et racionem ordinis.

for.

modum quo ad formam / tertium quo ad fi-
nem / potest videri unum quod dicimus /
quod res facilius cognoscitur cogni-
ta causa. Sciendum igitur quod hic
assignat primam causam huius operis que
est defensio fidei / ubi primo addu-
cit expositionem applicando ad propositum /
ibi Sed in nove te. dicit quod Sciendum
igitur quod sicut in ve. te. post le-
mosyne [?] eruditionem ubi divine
culture iudicium rotinebatur prophe-
tica doctrina fuit necessaria que redimina
idest sepe insurgentia ipsi pauli se-
dicitur ydola supplicorum detractio-
ne compesceret / ut redimina frequen-
ti et viva demonstratione compesceret.
atque eundem populum bonorum repromis-
sionibus idest eternis promissionibus
ad obediendum atque adsumendum deo ve-
nienti commoneret / Sed in novo testamento
cum in magno divine religionis
ordo quo ad fidem et perfecte sancti-
tatis doctrina quo ad mores indiget /
epistolis pauli et aliorum per quas semen
est doctrina vite ecclesiam dei contra
hereticorum pravitates premunires et
subornantia vitia resecaret et post
futuras questiones excluderet / Cum-
no scripsisset paulus epistolas / multo-
forte esset dubitatio [?] que
ipse determinant. Hic secundo pauli et
hic assignat causam huius operis
que est morum correctio / ubi primo
ad hoc adducit veterem figuram
secundo adaptat eam / ibi Epistolarum siqui-
dem doctrina dicit ergo hic pauli et
qui ad exemplum eundem seminis de la-
cu fontibus caliginosis / sicut abdeme-
lech ethiopis ieremie xxxviii° Epistolarum
siquidem doctrina legis et prophete atque
evangelii consonis testimoniis
velud triplici fune caliginosa de la-
cu ignorancie et infidelitatis per
errorem ad lucem gratie et virtutis edu-
citur / Moraliter per funes prop-
ter deum per pannos etc. scorum signi-
ficatur hic alter per pannos epistole pa-
uli et aliorum / per funes lex et prophete
et evangelium. De causa excellentie epistolarum pauli

Inter omnes vero epistolarum scriptores
huius causam operis / hic secundo causam
excellentie eius et maioris frequen-
tationis / ubi assignat excellentiam
explicitam / primo in operis profunditate
secundo in fidei assertione / ibi In fidei
assertione / tertio in gratie commendatione
ibi In gratie commendatione sive spei
sublevatione / In operis profunditate
quia hoc opus est pluribus re-
tentis et ad intelligendum difficilius
est / sicut quo ad totum opus / In fidei
assertione quia prius et in lege
et in prophetis pertinet ad fidei catholice
assertionem congrua auctoritatum
legis et prophete inducit testimonia
ut esset basis columpna / basis scilicet
legis testimonium / sub columpna doctri-
ne apostolice sive fidei catholice sed
inhabitando moysi / In gratie commendatio-
ne sive spei sublevatione quia ge-
superbos et arrogantes et de suis op-
eribus presumentes promerendum dei
gratiam fortius ad desiciendum fideliter
ad cuiusdam atque acter [?] ad dissimu-
landum divinitatis que gratia scilicet
minimis et illo evidencior et clarior
apparuit / quia inter alia opera ne-
gemere ecclesiam dei persequens pro
quo summo dignus erat supplicio
in gehenna et maledictione / quantum
maledictione quo ad culpa conse-
cutus est gratiam et predicatione quo
ad penam suscepit / unde magis ipsa
spes nostra plurimum sublevatur / Et
cum enim audimus david homicidam
et adulterum ii Regum xi° pecatum i Regum
prophete tempore spiritum omnis venie
diffidencia peccatori tollitur / Sed cum
saulum prius ecclesie persecutorem postea
fratrem apostolum et predicatorem admiramur /
Hec ideo Illo modum spes nostra attol-
litur / Unde est quod in ecclesia hec epistola
plus ceteris frequentatur / ut psalmi
david magis aliis prophetiis. De causa numeri epistolarum pauli

Sciendum est autem quod xiiii scripsit
fixam causam operis et causam etiam
excellentie eius et frequentationis
hic subdit causam numeri / ubi primo docet
veritatem / secundo removet quendam de e-
pistola ad hebreos errorem / ibi Sed
quorundam insania prevenit / Sed
tangit causam explicitam numeri epistola-
rum que secundum xiiii forma a perfectione
huius operis insinuata / secundo est calumpni-
ancium repressio / ibi Sed quorundam igitur et m-

Natura ad prima excellentia dicit. Inter omnes vero epistolarum scriptores paulus in tribus et pluribus forte excellit scilicet in operis profunditate in fidei assertione et in gratie commendatione seu spei sublevatione et hec deducit. Gcter eum subdit. In operis p.

Plagis / flagellatoris

Origenes

scripsit. 3a est convenientia duorum
testamentorum significata. ubi scilicet ideo et
x et iiii. dicit 3a. Secundus est quod
quod xiiii scripsit epistolas. x. enim et
iiiior adiungimus sublimis misterii
insinuacione ut simul hoc opere vi-
cissim testamenti summa contineri
monstrentur. Per denarium namque vete-
re significatur. propter x mandata
decalogi. quaternarius vero novi. ut nota
est propter iiiior evangelia. Ideo itaque
x et iiiior scripsit. ut utrique legi se con-
sentire insinuaret. atque emulorum
calumpniam dilueret. qui legem dei per
moysen date destructorem fore ca-
lumpniabantur. eiusque modum iudeorum
dicentium. Calumpnia enim est falsi cri-
minis imposicio. quos iudeos
placatos sibi reddere volens. x. decem ne
scripsit. ut sicut moyses a domino per-
moysen israhelitico populo a phara-
onis et egyptiorum servitute educto
x. mandatorum doctrinam tradidit sen-
tentia. apostolus dei ecclesie a dyaboli potestate
et ydolatrie servitute redemptis x.
epistolarum doctrina informavit. Ideo ce-
tera causa ubi dicit. Ideo et x. et iiiior
scripsit. ut duorum testamentorum con-
cordiam atque convenienciam suggereret
quia concordiam s. et moyses in du-
abus tabulis lapideis simul inscri-
ptis legis quibus decalogus scriptus
erat ostendit. significatum enim duarum
tabularum. convenientia duorum testa-
mentorum significabatur. Sicut quoque
ipse xpistus quia unus a integer in-
tegre tenendus. Ecclesia in cena qui dis-
cipulis pascha celebrantes figuravit
Ipse est enim lapis reprobatus. xpistus lapi-
dem illum sugerentis. quem gessit
a primis angularis. s. duorum parietum
templum in quo significatur adunata
de iudeorum et gentium in eandem
fidem populi. unita primus locata
inter hoc iudeorum. ipse est lapidem
quem reprobaverunt edificantes. hic factus
est et panem supercelestem idest
sacramentum corporis et sanguinis sui
in typico agno qui moriens. i. cum
agno paschali qui passionem suam
figurabat. simul ... vetus ... inchoa-
vit nomine per signum et enim qui in

noui legis solempnis hostia erit
et per panem. i. panis speciem. ubi cor-
pus sub specie panis datur. quod nove
legis sacramenti forma est. Sacra-
mento enim eucharistie species panis
et vini est sacramentum et non res. Cor-
pus et sanguis xpisti sacramentum et
res. unitas vero ecclesie res et non sacramentum.
Ista inquam duo testamenti figu-
rant. atque ista duo Origenes pre-
dictorum testamentorum concordiam de-
clarant. est enim rota in medio
rote. sicut vidit ezechiel primo et x. capitulo.
hoc enim signat numerus s. x. et quatuor
quorum unus est in alio. Ita unum
continens in alterum in alio consistunt x.
presertim. Expedit itaque secundum misterii
evidentissima ratio. quare epistolas
xiiii. conscripsit. et distincte x. ad ecle-
sias iiiior ad personas dirigens. Errorem re-
movet.

Vide quorumdam insaniam. hic
insuper predicta removet quorun-
dam dicentium epistolam ad hebreos
non fuisse pauli. Primo errorem
cum opinione. 2o apparente opio-
nis racionem. ibi Quos insuper er-
ror ... dedu... huiusmodi
et opinionis racionis solucionem. ibi
... sufficienter videtur. Dicit
ergo sed Vide quia xiiii sunt epistole et
debent esse quorundam insaniam per-
tinentem dicentium epistolam que ad
hebreos scribitur non fuisse pauli.
sed barnabe vel clementis vel tulliani
vel luce quos in hunc errorem occa-
sio deduxit huiusmodi. quia precipue titulo
eius nomine intitulata perscribitur.
sicut consuetum est in aliis epistolis et
longe facundiore et splendidiore
stilo quam cetere edita est. Quibus
sufficienter videtur hoc modo. quia
si non est dicenda pauli quia nomine
eius intitulata non est. Ergo nec bar-
nabe nec alicuius predictorum cum nul-
lius eorum nomine pretitulata sit.
Nec ob id quoque pauli non esse pu-
tanda est quia diligencius et sepe-
cius vale sit vincit plus vale-
re quod adversum in sua lingua quam
peregrina. Illam enim hebraice ceteras
vero scripsit grece. Nomen non suum

Origenes.

ideo primitꝰ noluit / quia hebreis
odiosus erat · eum legis destructorem
arbitrantibus / quo ad de legis et ce
rimoniarum abolicione tractaturus
esset nomen suum subticuit "pscripsi" ne
nomen .i. ne si pscriberetur et appo
neret nomen suum in principio epistole in
ducia s. iudeorum utilitate sequente
excluderet homines / Et itaque illa epistola
pauli sicut et alie ; Circa predicta dub*.

Hic queritur / cum enim potuerit
causa facilius dormiri / quod ce
rtum non deliz quem / alioquin esset
aliud infinitum / R. eum large accipi
p negocio / non prima sicut accipitur
in textu / et non sicut in nalibus / Item
post legis mosayce eruditionem prophe
tarum doctrina necessaria fuit / quod deus
eo prohibeatur ne addatur quidquam
ad verba legis / R. prohibetur addicio que
sit in certis quo sit extra quam sunt
in legis / non contraria / Item epistolarum
doctrina legis et prophete atque evangelii
quod sunt testimoniis traditur ne
licet epistola sine credulitate / Item non
solum accipimus prius testimonia ab
evangelio et lege et prophetis / sed de libris
historialibus et poeticis et libris salomonis
R. quod omnia intelliguntur in prophetis
Item hoc opus tocius plenior et
ad intelligendum difficilius est / quam
pro primum doctrina prudentum fuit
ideo quando paulus prudentior / ideo
doctrina eius debuit esse facilis
contra / Item beatus iohannis evangelista profun
dius et difficilius locutus fuit quam
paulus / et in principio evangelii sui et in princi
pio canonice sue / R. ad primum / paulus
faciliter docebat et predicabat / sed
aliqui difficulter scribebat / cum propter
difficultatem materie / cum propter tercium
nam hereticorum / Ad aliud dicendum quod
si iohannes profundius loquitur quantum
tamen ad aliquam capitulum / non tamen
quantum ad totum seriem operis sui
Item per quo summo dignius fuit sup
plico / contra non fuit summus peccator
quia ignoranter fecit · i. Thi. s. ergo non
summo dignus supplicio / R. hoc in
telligitur de supplicio summo ingenere
i. de infernali / non in ipso illo genere

Item ut sicut moyses pro israhliticorum
iudicium doctrinam tradidit et c.
Contra primo deus ipse dedit iudicium
sicut dicit moyses deuteronomio viii.
locutus est deus ad nos de me
dio ignis vocem verborum eius audistis
et formam penitus non vidistis / Et
ostendit vobis pactum suum quod precepit
ut faceretis et x verba que scripsit in
duabus tabulis lapideis / R. moyses
tradidit .i. ideo traditum declaravit
et explanavit / vel deus tradidit ut
principalis magister / moyses tradidit
ut minister / deuteronomio v. mediator enim
fui inter vos et deum / Item mediator
ut .i. xpus homo / mediatores femi
nini / R. tamen femini generis / sed quia
equipollet huic masculino verus
ideo additum ei adiectivum masculinum
et dicitur mediator / licet significet
contrarium / tamen hic supponitur pro persona
unde mercurius mediator mediatores
gentis que in sunt reflectit ad
rem / Item xpus impassione finiens
vetus / inchoans novum / Contra primo
in baptismo videtur inchoatum novum
testamentum non in passione fuisse
R. tunc dicitur inchoatum novum testa
mentum non in baptismo / quia ante pas
sionem non habuit vim suam contra
to baptizmus / sed in passione / Item
naturale est unicuique plus valere
in lingua sua qua in peregrina / Contra
omnem linguam per spiritum sanctum
sciebat perfecte / unde i. Cor. xiiii.
Gratias ago deo quod omni vestrum
lingua loquor / ergo in omni lingua
equalebat / R. quamvis omnem lin
guam sciret / tamen hebraicam
magis sciebat in usu et in principio /
et ideo stilo facundiore ...
epistolam ad hebreos / vel quia melius scie
bat mores gentis sue / Tercia quia
illam enim oportebat fieri trasla
cionem / totum novum testamentum preter
evangelium mathei et epistolam ad hebre
os scriptum est grece / De tercio ordinis epistolarum.

De ordine quoque epistolarum queri
solet / Audivimus primo tercio operis
tercio tercio excellencie eius / et frequenti
usus / iiio causa nunc / Hic ergo ponitur tamen

ordine. Et primo causam ordinis assignat
ostendit, 2o certam, ibi, vel ponitur ideo
prima potest, quia primum gradum eius
vis deserunt s. superbia superna p.
solvendo dubitacionem de ordine epistola
rum supponit quod epistola ad ro. de cho
rintho scripta sit, 2o Inciantes quos
dam superstes invadentes proponit et sol
vit ibi. Aymo autem ab athenis apo
stolum scripsisse ro. de superna potestate
tem affirmat, s. quod epistole non sunt
in ordinem edicionis ordinate, et
hoc probat, quod epistola ad cor. prius
fuit edita, quia illa ad ro. repetitur
ante que ad cor. scribuntur, huius rationem
ordinis assignat, ibi, vel ista epistola ad intel
ligendum ceteris difficilior est dicit
ergo de ordine quoque epistolarum qui so
let, quare non eo ordine sunt dispo
site quo ab apostolo sunt edite, quod
constat non esse, cum epistola que Romanis
scribitur prima ponatur, que tamen an
onus alias non est scripta. Epistolarum
que ad cor. scribuntur, ante istam scilicet
epistolam ad ro. scripsisse videtur, quam hanc de
Corintho evidenter scripsisse mon
strat, ex eo quod dicit ad ro. ultimo
Commendo vobis phebem sororem nostram
ministram ecclesie, que est in cenchris
locus corintho vicinus, ymo por
tus ipsius corinthi. Ex hoc igitur
apparet de corintho scriptam s. quia
inferiorem corintham eius regione
damus, et etiam ex eo quod dicit Salutat
vos Gayus hospes meus ad ro. ultimo,
quasi apud ipsum Gayum esset dum
illam epistolam scriberet, ipse autem gay
us erat corinthius, unde de eo dicit
de quo s. Gayo scribens corinthiis
commemorat dicens .i. Cor. 1o Gra
tias ago deo quod neminem vestrum baptizavi nisi
crispum et gayum. Ex posito ergo
quod paulus prius scripsisset cor
inthiis, quia nemo ad eos, secundum quod
ex quo scripsit de corintho epistolam
ad romanos, prius fuit scripta epistola
ad Cor. quam ad Ro., et tamen epistola ad
romanos premittitur. Romanorum ordinis assignat

Hec epistola ad intelligendum ceteris
difficilior. Hic ostendit rationem
ordinis, ubi primo unam implicat
causam, s. sui profunditatem, 2o explicat
aliam, s. gentis romane preminentiam, ubi
ex causa dignitatis romanorum dicit
ergo. Ista epistola ad intelligendum difficili
or, in qua apostolus videtur esse perfectior.
primatum obtinuit in ordine epistolarum,
non quod prius ab apostolo sit scripta,
sed causa dignitatis romanorum, qui
tunc temporis universis gentibus imper
abant. Imperabant enim romani subiectis
sive domantes, quia illo tempore quo
apostolus hanc epistolam eis scripsit et
misit, tunc gentibus dominabantur
ideoque sublimiores erant tunc
temporis et intonabant .i. terribiliter precipie
bant propter publicam et privatam co
rumque famam omnium hominum resonabat
more, sequitur Solvit contrarietates, primo

Aymo autem ab athenis. Hic
narrat in vocem predictam in idonee
tangit, ubi primo duas contrarietates
proponit, 2o positas solvit, ibi hinc
itaque auctoritatum conflictum, prima
contrarietas est de loco in quo paulus
epistolam ad romanos scripsit, quia
origenes dicit quod a corintho, Aymo
quod ab athenis. 2a est quis prius
romanis predicavit, quia Aymo
dicit quod petrus, Aymo dicit quod
alius, id est quod non ipse petrus dicit
ergo. Aymo autem ab athenis apostolum
scripsisse ro. dicit. Athenis urbs, ab athenis ci
vitate grecorum scripsit apostolus ro
manis hanc epistolam, quos non ipse neque
petrus, non aliquis ex discipulorum · al. apostolorum
primum instruxit, sed quidam iudeorum
credentium qui fide christi ab apo
stolis prius venientes romam, ubi
princeps orbis residebat, cum omnes
ipsi subiecti, que apud Ierosolimam
didicerant romanis evangeliza
verunt. Attende diligenter quod ay
mo dicit apostolum ab athenis scripsis
se, origenes vero de corintho, Item
inspice quod item Aymo dicit pe
trum romanis primum non predicas
se, cum ecclesiastica hystoria sic con
tineat: Claudii temporibus clementia
divine providentie petrum ad urbem
romanam deduxit, iste adveniens
in urbe romana primus evangelium fun

Margin: ·7 ; que est in cenchris ; de ; glo. or. ; ·Ios

claudibus iniuna celestis regni ap
puit. Sedes quoque sup epistulis ad Romanos
scriptum est. ne aliquid impartiar
vobis gratie spiritualis. ut sic Romanos
petri predicatione fidem tenentes
confirmare se velle Paulus demo
qui minime acceperint a petro.
sed ut duobus, ipsis attestantibus
scilicet doctoribus eorum corroboraretur
fides. Solvit contrarietates propositas.

Hic eiusmodi utriusque auctoritatum con
flictu. hic propositas contrarietates
solvit. et primo 2. 3. cap. 4. ibi. Item
dicitur de situ athenis epistole. Hic ergo huius
utriusque auctoritatum conflictu qui videtur
dicentes dicunt. primum petri pre
dicasse romanis quomodo ad alios apo
stolos. sed non quantum ad omnes credentes
et ita predicavit primus apostolorum secundum
idem. sed non primus omnium. secundum Ammonium
iste dicimus athenis epistole prom
scripsisse. Corinthi vero perfecisse. at
que inde romanis destinasse. Vel
potius ideo prima ponitur. quia in ca
talogo nostri ordinis. Hic secundum terciam
etenim. ideo enim dicitur prima. quia primum est
dum mali destruit. scilicet superbiam. ad
quod ostendendum primo altercatione
romanorum scilicet iudeorum et gentilium
introducit. Et consequenter apostoli eos ad concordi
am reducentes modum ostendit. ibi
his utriusque altercantibus. apostolus
se medium imponens. Circa primum primo
ponit allegationes iudeorum. secundo ex
cusationes gentilium. et allegat tertio
eorum ibi Gentiles contra dicebant.
Dicit ergo vel potius ideo prima ponitur
scilicet epistola ad romanos. quia primum
gradum errorum destruit. scilicet superbiam
omnium malorum initium sicut scriptum
est Eccl. x. Initium omnis peccati super
bia que inter celestes primum celo
orta est. scilicet in lucifero. sublimium
mentes in altitudine subiugat et alicui
latitans ut in pxt. unde gloriosa
Res est humilitas qua pastam ap
petit superbia ne inlesescit. quos
superbia romanos adeo i. in tantum occupaverat
ut inter se altercantes iudei cum
gentibus et econverso et se sibi invicem
preferentes dissensiones et scismata
facerent. Erant enim romani chonde
us et gentibus admixti commixti. Iudei

inter pater suos patres a quibus digni
tatem ducebant. et propter legem quam
soli inter ceteras gentes acceperunt.
gentiles credentes despiciebant
dicentes: propter observantiam legis tan
tum meruisse accipere gratiam
xpisti. i. incarnationem et fidem euangelii
et propter iniuriam operum legis sibi venisse
se euangelium domini nostri ihesu xpisti. atque ex
his inflati gentibus se preferebant.
dicentes: Nos de genere abrahe su
mus. cui primum facta fuit promissio
scilicet de xpisto. Gen. xij. In te benedicentur
omnes cognationes terre. Nos pro
peculiares dei sumus. deus ...
Nos de egypto forti manu ac
mirabilibus signis deus edu
xit. Exo. xij. Nos sicco vestigio
mare rubrum transire fecit. Exo. xiiij.
In deserto manna pavit. Exo. x-
vj. Aqua de petra produxit. Exodi
xvij. Atque aliis sub silentio relictis
quasi ne taceamus ceteros. Nos
soli digni fuimus legem accipere a dei
Exo. xx. Et eius scilicet dei voluntatem
cognoscere. Ad nos quoque spiritus
dei filius venit. ut ipse in euange
lio ait. xv. Non sum missus nisi
ad oves que perierant domus israel.
Gentiles autem econverso dicebant: quanto
plus plurima beneficia vobis extitit
in memoria. tanto vos deteriores
esse ostendistis. scilicet propter ingratitudinem
eis. Idem. siquidem pedibus quibus
mare transistis Exo. xiiij. Ante ydo
la vituli. scilicet conflatilem postea
saltastis. que et propriis manibus fe
cistis. Exo. xxxij. Hij sunt dij tui
israel. et illo ore quo paulo ante de
submersione pharaonis et egyptiorum
laudes deo persolveratis. Exodi xv.
Cantemus domino. et ydola adorastis.
Exodi xxxij. Preterea manna
relictis dum in deserto fastidistis
Num. xj. Cupientes redire in
egyptum. idolatrie me ...
Et ipse enim deum spiritum irritastis
sicut habetur in ps. et in multis aliis
locis. Ad ultimum xpistum vobis in lege
et prophetis promissum occidistis. Act.
xxiij. Nos itaque digniores sumus
vobis qui ut ... i. quam cito de xpisto au

diuinus. non credidimus. Vn dns p
p[ro]phetam ait. p[o]p[u]lus quem no[n] cognoui
seruiuit michi. s. p[o]p[u]lus gentilis. in
auditu auris obediuit michi. Vnde
constat vos no[n] ex iudeis sed ex cog

aymo

nomine delegisse. Si em[m] p[ro]p[he]tas
aut ap[osto]los aut suscepissemus. ydola
no[n] coluissemus. Nos aut de ge
nere nobilitate vos iactatis. si gra
tulatur gloria est. q[uo]d no[n] est gloria
Immo sublimis sola est animi que
moribus ornat. Nec ysmahel et
esau pro patre sunt et vos gratu
lemini de eisdem patribus sitis. s. de
abraham. ysmahel n. fuit filius
abrahe et esau filius filii eius.

aymo

Hiis inde altercantibus audita alter
catione romanorum. s. iudeorum et genti
lium. hic subdit ap[osto]lus eos reducat
ad concordiam modo. Vbi primo ponit
quod ap[osto]lus eos ad concordiam redu
xit. 2o modum reductionis ostendit
ibi partitione utique p[re]dicta. Dicit
ergo hiis utique altercantibus ap[osto]lus se
in medium interposuit. omnes conten
tiones hinc inde dirimens et
quasi bonus conciliator s. partes re
pugnantes et dissidentes obiur
gando et concordiam reducendo. Voce
sermonis illos alloquens. ad unam omnes
concordiam illos adduxit. ostendens
nullos eorum sine viciis esse salua
tos vel saluandos quod est uin
de meritis nomine. no[n] de gratia dei
quia omnes iudei et gentiles subiecti
tenebantur. sed p[er] gratiam dei et

liberati sunt cui

ad (?) filius. no[n] meritorum. partitio
ne utique p[re]dicta scripsit romanis.
confitatus non gentiles. non iude
os. docens eos similiter in con
tubernium gratie dei. et ostendens o
bus gentibus venisse gratiam fidei
et donum xpi. quam preces et gratiam
vocari ostendit. quia no[n] quasi debi
tum iusticie reddita est. sed gratui

aug sup

ta data. Quod em[m] est gratis gratis
data. donata. i. munera gratie
dicta no[n] reddita. Si em[m] tibi debe
batur aliqua gratia heres meus
tibi reddita est. no[n] gratis donata. hec
tangit Ro. xi. Merito utique hec epla

prima ponitur quia omni maiorum nep
dictum est iudicium. s. superbia primit
Tangit autem continens operis. Supra
posuit quedam ad literam principali
a. hic subdit quedam circa opus
continentia. Vbi tangit primo quod
in totum librum dicendum. 2o quod
dicendum in parte libri. s. super epistolas
ibi Prima utique epla. Supra tangit
primo generalem totius operis materiam. secundo
generalem actoris intentionem. Ibi Inten
tio. Dicit ergo continendo scissi
ma continens operis. ubi et ordinis
epistolarum explicatur. Vnde et quare
ap[osto]lus romanis scripserit. supra est
de materia et intentione uno tractatu
di expediti. Generalis omnium materia
epistolarum est doctrina euangelii. Vnde
aliqui dicunt secundum eum meum non
erubesco euangelium. Intentio monere
ad obediendum euangelice doctrine. Preter
hec autem in singulis s. epistolis proprie
intentiones et materias continuit.
Prima utique epla. hic subdit materias
prime epistole. et primo materialem. 2o
finalem. ibi Intentio est vicia eorum
increpare. 3o formalem. ibi modus
tractandi talis est. Efficiens patet
p[er] se. Dicit ergo prima utique epistola
materiam habet. Bonorum vitam utique
gratie dei bonum vel dona adque eos
hic hortatur. Intentio est vicia
eorundem increpare. et aduersum
partem et futurum concordiam sub
mam gratie i. subiacere gra
tis [illegible] modus tractandi talis est
more scribentium epistolas salutatio
nem premittit. in qua tria facit com
mendans enim personam suam ut dic
Paulus s. ihu xpi uocatus apostolus et nego
cium ut dicit. Segregatus in euangelium et auc
torem negocii ut addit dei. quem
prophete in scripturis congrue exprimi
[illegible] Post salutationem

haimo

no[n] utrisque partes vitia arguit. osten
dens gentiles a naturali ratione et iu
deos a lege exorbitasse utrosque adu
[illegible] Deinde in medio pluribus
ostendit iusticiam s. iustitiam et salute
s. in futuro erit utrisque inesse non p

legem sed per fidem xpi ihesu ut a lege
eos tollat s. quo ad obseruanciam vite
eternalis et in sola fide xpi eos co
stituat i. stabiles faciat iuxta id
vii capitulum Contra finem non mortis
subditum instructo a. xii. capitulo usque
ipse finem ibi Et autem qui po. et c.
Atque in cunctis racione fine tenet
epistola premittit ante salutacionem dicens
Paulus seruus ihesu xpi et c.

Hic queritur hanc epistolam a co
rintho scripsisse mittitur ex
eo quod dicit commendo vobis
pheben etc. hoc tamen de aliquo loco
conueniente scribere potuit. Item et si
de corintho eam scripserit non ex his
sequitur quod epistolam ad corinthios primo
scripserit. Responsio ad primum ex hoc omnino
de chorintho primo scripsisse quia phe
ben mulierem commendauit eis in
epistola hac quam per eam misit ut dicit
glosa i. Cor. xvi. vel potius prothono
tarium eius in itinere secundum Ad
2m pro ex hoc probatur quod primo epistolam
ad Cor scripserit quia in hac epis
tola c. xvi. incipit de collectis [illegible]
re in iherusalem pauperum deferendis mo
ciones fuit adiungens faciendas
primus corinthiis ordinatus fuit i. Cor. xvi.
et ii. Cor. viii. Item si epistolam ad intel
ligendum ceteris difficilior inueni
tur apostolus videtur perfectior. Sed
Ergo eadem racione hylarius doctor
perfector est augustino quia difficilior
Responsio difficilior est hec epistola non
tamen ex modo loquendi sed ex sinceri
profunditate non sic hylarius augustino.
Item vel pocius ideo prima dicitur quia primum
gradum erroris destruit s. superbia
Contra fides est prima virtutum ergo
infidelitas primum vicium. Responsio non
sequitur quia non est ordo in viciis sed
in virtutibus propter eum est primum in a
scendendo ultimum est in descendendo
Item superbiam omnium malorum radi
cem i. f. c. ultio. Radix omnium
malorum cupiditas non ergo sup
bia sed ex infirmitate vel ignoran
cia. Responsio ad primum. Cum in peccato mortali
sunt duo s. auersio a bono incommu
tabili et conuersio ad bonum commutabile

respectu primi dicitur superbia radix in
secundo cupiditas secundum quod secundum dicitur ex
terius auaricia quia superbia est ra
dix omnium viciorum sed superbia tamen
vicia generaliter sumpta radix est omnium
quo ad genera singulorum quod ullum ge
nus viciorum est quo aliquis in nas
tatur. Est autem auaricia large sump
ta inordinatus amor cuiuslibet boni co
mutabilis stricte sumpta amor pe
cunie Superbia non large sumpta est
contemptus boni incommutabilis stricte
sumpta est amor proprie excellencie
Item gracia gratis data non redditur
sed ergo gracie augmentum meritis
impetratum non est gracia. Responsio Non
impetratur meritis sufficientibus s.
de condigno sed adhuc manet gracia.

Romani sunt in partes
ytalie hii preuenti sunt
a falsis apostolis et sub no
mine domini nostri ihesu xpi
in legem et prophetas erant
inducti hos reuocat
apostolus ad veram et
euangelicam veritatem scribens
eis a corintho Romani sunt et cetera.

Argumentu.

// al' fidem

Incipit ad romanos premittit glozator
presentem prologum sine argumentum
in quo ad breuem manifestacionem
dicendorum tangit tria. primo nisi de
describit. secundo cum subdit quare scribit
ubi hos reuocat apostolus. secundo loco ostendit
a quo scribit ubi scribens eis ad cor
inthum describit eos a regione sua
primo Romani sunt in partes ytalie
secundo religione sua ubi hii preuenti sunt
ubi etiam deceptoris et seductoris tangit
tria. primo actores quia hii preuenti
sunt a falsis apostolis secundo formam quia sub
nomine domini nostri ihesu xpi tercio materiam
quia in legem et prophetas erant indu
cti idest ad obseruandum cerimonialia
et alia legalia secundum ritum carnalem
iudeorum. Hos reuocat hic scribit
causam quare scribit et hanc duplicem
primo reuocacionem ab errore suo
quia hos reuocat apostolus secundo euoca
cionem ad amorem vitae quia vocat
ad veram et euangelicam fidem vitae scribens
eis a chorintho athenis ut epistolam
inchoauit et apud corinthum consum
mauit inde romanis misit secundum

haimo

est hic / quod iste brevis prologus
vocatur argumentum / sic alibi
alias epistolas non auctoritate argumen
ti dyalectici sed ab aliqua eius
similitudine. Nam sicut virtus ar
gumenti est in manifestando prop
ter conclusionem premissas. Sic virtus
prologi est premissa in prologo bre
viter et in summa manifestare inten
tionem sequentis operis. Unde dicitur
argumentum aptitudo aliqua ordi
nata premissarum / sic potest accipi Sap.
viii°. Scit versucias sermonum et
dissoluciones sive soluciones ar
gumentorum. Aliquando ipsa conclusione
expressis / Secundo dicitur argumentum ratio rei du
bie faciens fidem / Sic potest accipi
illud Heb. xi°. Fides est substantia rerum
sperandarum argumentum non apparencium
quasi ratio credibilis illa sunt et iste modus
[illegible] est. Aliud medium per quod infertur
sic potest accipi illud Act. primo. In multis
argumentis prebens se vivum apparens eis
Ita enim quod ostendit eis evidentia
media certa et sufficientia ad in
ferendum et probandum resurrectionem
suam factam. Aliquando signum evidens
factorum. Sic accipitur Gen. xxxix. In
argumentum ergo fidei retento
pallio ostendit marito [illegible] do
mum. Sic accipitur Sap. v. Sicut avis
que transvolat cuius nullum
invenitur argumentum. Aliud brevis
manifestacio dicendorum. Sic sumitur
pro argumentum in epistolam. Item [illegible]

Explicit prologus Incipit textus

Paulus servus Ihesu
Christi. Super istas epistolas
sicut et aliorum
apostolorum theologi
liter solent inquiri
que imperant prologo de
terminata scilicet quis actor / sic Paulus
apostolus. Que materia / quia doctrina
evangelica. Quis finis / quia honestas
doctrine evangelice. Quis modus
sive forma / quia divisio libri per
epistolas speciales. Nam secundum tres princi
pales linguas quibus scribit / divi
ditur liber iste primo dividitur in tres partes. Primo
enim scribit latinis i. romanis / qui

principabantur ceteris in potestate imperii
et monarchie. Secundo grecis / qui princi
pabantur aliis in sapientia mundane
philosophie. Tertio hebreis / quia principabantur
aliis sanctitate / sive iusticia divine
legis. Prima pars continet unam solam
epistolam. Secunda xii. Tertia unam solam.
Secunda pars per epistolas subdividitur. Quia primo
scribit quibusdam ecclesiis / scilicet octo epi
stolas usque ad thimotheum. Secundo scribit
specialibus personis / scilicet iiii°r. Duas thi
motheo / unam tyto / aliam philemoni.
Prima pars primo quasdam ecclesias
revocat a malo ad bonum scilicet chorin
thios et galathas. Secundo quasdam provocat
de bono ad melius scilicet ephesios et philippenses.
Tertio quasdam confirmat in bono statu
contra malum imminens scilicet Collosenses
et Tessalonicenses. Prima pars primo revocat co
rinthios a malo scismatis quo erant
contra caritatem. Secundo Galathas a malo er
roris quo erant contra fidem. Prima
pars primo revocat corinthios a ma
lo scismatis quo divisi erant inter
se / quia de baptizante contendebant in
prima epistola ut patet i° et iii° capitulo. Secundo
a malo scismatis quo divisi erant
inter se quia de baptizante contra apostolum
suo scilicet apostolo quia eum contempnebant
et eius pseudo prefereba[n]t in secunda epistola
ut patet ii° vi° et vii° capitulo. Galathas vero
a malo erroris revocat / quia lege
cum evangelio retinebant ut Gal. iii°. O in
sensati galathe. Secundo pars de bono ad meliorem
sive provocat alias ecclesias et hoc duplici
primo imitando scilicet ephesios. Unde
dicitur v° capitulo Videte quomodo caute ambu
letis. Secundo compaciendo scilicet phil. Unde dicitur
eis capitulo i°. Vobis datum est non solum
ut in eum credatis sed etiam ut pro eo
paciamini. Tertio pars contra malum con
firmat alias dupliciter primo contra malum
culpe scilicet col. quos heretici seducere vo
lebant. Unde capitulo ii° Videte ne quis
vos seducat. Secundo contra malum pene
scilicet Tessal. quos adversarii tribulabant
et hoc duplici. Primo contra tribulaciones
minores imminentes in prima epistola. Secundo
contra maiores in fine futuras que
antichristi. Insuper postea scribit epistolas

ipsa enim [illegible]
de [illegible]
quos [illegible]
[illegible]

ꝯtinet singularibus personis / et primo illis
qui preerant in spiritualibus / instru
ens eos ad regimen ecclesiarum / ut
thimotheo et tyto / Secundo illis qui preerant
in temporalibus / instruens eos de regi
mine famulorum ut philemoni / Supra
pte quia prelato sunt duo maxime ne
cessaria scilicet pietas mentis ad bene facien
tes / et severitas iusticie ad delinquen
tes / Primo instruit thimotheum de pietate
contra nimiam severitatem que vigebat
unde i thimo. q. Exerce te ad pietatem
2o instruit titum de severitate contra
nimiam pietatem qua remissus erat
unde tit. 2o. Argue cum omni imperio /
Instruit autem thimotheum de pietate ad
bene faciendum / primo eos regendo
epistola prima / 2o eos contra adversarios
defendendo / epistola 2a in qua monet
eum ad martirium / Deinde scribit philemoni
pro famulo benigna susceptione / Ultimo
hebreis pervenit super legem que
decebat / Et maior reddunt nos solli
citos adimplendis promissis dei
vz promittentis possibilibus / Ro. iiij c.
que promisit deus potens est et facere
promissionis terminus / Mat. v. Deus
tona promisit ysrahel etc. / Solutionis
virtus. i. paralip. vj. Tu ore promi
sisti complevisti opere / Deus n. veritas
est / Recipiet utilitas / Ephe. 2. Sig
nati est spiritu promissionis qui est
pignus hereditatis / Nunc que non reddunt
nos dignos ad obtinendas promissi
ones vz fides etc / Ro. iiijo Non enim
per legem promissio abrahe sed per iustitiam
fidei / prima vera et paralip. vlt. Tu autem
deus secundum bonitatem tuam promisisti pe
nitentia remissionis peccatorum / Similiter
para hebr. vjo. abraham longanimiter
ferens adeptus est repromissionem
pietas sine mora i thimo. iiijo. pietas
ad omnia utilis est promissione habens etc.
Finalis perseverantia ij Cor. vij. Has
igitur habentes promissiones karissimi
mundemus nos ab omni inquinamento
carnis et spiritus / perficientes sanctificationem
in timore dei / Hanc autem epistolam primo
scribit paulus apostolus romanis / qui erant
caput ytalie / primo totius orbis / Scrip
sit autem eam a chorintho / per phebem

defensorem / qui forte cum paulo corin
thia migrare ditissima / roma ibat /
Causa scribendi fuit / quia ex romanis
ad fidem conversi gentiles et iudei
invicem se preferendo discordiam
habebant / Materia est concordia eorum in
deo qua gentium superbia / Intentio
est eos ad concordiam et humi
litatem reducere / Modus exemplaris
est / qui patet ex divisione epistole /
Dividitur autem hec epistola in quatuor
partes / Nam primo ponit salutationem /
2o exordium seu benevolentie captationem /
ibi primum quidem gratias ago / 3o nar
rationem / ibi Revelatur enim ira dei de
celo / 4o conclusionem in vlt. in fine / ibi
Ei autem qui potens est vos confirmare
In salutatione tria facit / Primo descri
bit personam salutantem / 2o personas
salutatas / ibi Omnibus qui sunt rome /
3o salutationis formam / ibi Gratia vobis
et pax / In prima parte primo quidem ante
personam mittentis qui mittit / 2o negoti
um per quod mittitur / ibi Segregatus autem
premiserat / 3o deus a quo mittitur /
ubi enim factus est ei ex semine da
vid / Adcommendationem mittentis ergo ponit
que suo nomini adiecit / Tertium triplicem
sui inceptionem / vz quod sumus dei / quod
legatus dei / quod predicator evangelii / In
primo ergo eius sanctitatem / quia sumus
dei / ibi Paulus servus ihesu
christi / 2o eius auctoritatem quod lega
tus gentium / ibi Vocatus apostolus / 3o
magisterii sublimitatem / quod doctor orbis
ibi Segregatus in evangelium / Ut sit ex
hiis tribus fide dignus / ministris
quasi consignatur summe trinitati / patri
paternitatis / filio per magisterium / spiritui sancto
per sanctitatem / Circa primum implicat tria
Nomine quia paulus / Conditionem quod
servus / conditionis nobilitatem quod ihesu
christi cui servire regnare est / Dicitur
paulus nomine / Paulus enim secundum
Bedam vocatus est post conversionem
a Sergio paulo / Sicut a vetere similitudine / Videns ex oppo
sito nomen superbie Saulus / Cum note
vocabulum ad conversionem / Secundum Ioannem
Paulus deus est a primo spolio quod
contulit ecclesie scilicet Sergio paulo ve
hementer ante xiiij annos in signum gre

[illegible]

Margin notes:

Hoc [illegible] hac [illegible] in [illegible] fe

ipsa eius [illegible] premissionis [illegible]

po
2o
3o
4o

[illegible]

glo excellentia et privilegio nominis

que ad xpi fide convertit apud Cyprum

sibi fecit nomen mutavit sicut papa.
Secundum Origenem non. Non est mutatum
nomen eius ante conversionem et postquam
ante et post binomius erat. Et dicebatur
Paulus et Saulus. Et innuit hoc
Actuum xiii. Saulus qui et Paulus.
Hoc autem nomen Paulus latine a
paululum dicitur et sic sonat idem quod
modicus in gloria. Apud grecos et
interpretatur quietus. Secundum Hebreos
interpretatur os tube et sonum mirabilem
sine clangore que omnia bene conveniunt
Paulo. Modicus quippe fuit virtute
humilitatis. i Cor. xv. Ego sum minimus
apostolorum. Mirabilis tranquillitate mentis
et conversationis. i Thess. ii. Ita inquieti
fuimus inter vos. Os tube efficacia pre-
dicationis. Fuit enim una de tubis de qui-
bus Numeri x. Fac tibi duas tubas de
argenteas ductiles quibus convocandam
multitudinem. Mirabilis autem et electus
quantum ad modum conversionis quia in
ipso actu persequendi de persecutore factus
est vas electionis. Actuum ix. Vas elec-
tionis est mihi iste. Iste ergo Paulus
nomen servus conditione non servien-
te timore sed amore. Ro. viii. Non
accepistis spiritum servitutis iterum in timo-
re etc. Ihesu Christi cum sint regnante et
secundum ipsam lineam salvatoris per proprium
dominum. Ipse enim salvum faciet po-
pulum suum a peccatis eorum. Christi id est uncti
unctione gratie secundum naturam humanitatis.
Ps. Unxit te deus deus tuus oleo
leticie etc. Et est ihesus nomen eius
proprium quia convenit ei re. Christus
autem est nomen gratie. Secundum quod reges
ipsi in seculari dicebantur christus per unctio-
nem. Ipse dico vocatus apostolus etc.
Simpliciter vocatus a deo non se in-
trudens quia nemo assumit sibi
honorem sed qui vocatur a deo. Heb. v.
Vel vocatus apostolus ab hominibus an-
tonomastice sicut urbs Roma et Virgilius
poeta. Unde ei dicitur apostolus proprie intelligitur
Paulus. Vel hoc dicit ipse ex humilitate
quia non sum dignus esse apostolus
sed tamen vocor Paulus in qua segregatus.
Et hoc a grege phariseorum et doctorum
legalium implebat corpore et mente. Gal.
i. ~~Cum autem placuit ei qui me seg~~

~~gavit~~ et hoc a grege phariseorum et doctorum
legalium in corpore et mente. Gal. i.
Cum autem placuit ei qui me segre-
gavit ex utero matris mee i. synago-
ge. Iste segregatus a mundo aliorum
corpore sed non mente. Actuum xiii. Segrega-
te michi Barnabam et Paulum etc. Segre-
gatus in quantum evangelium in toto orbe pre-
dicandum. Et dicitur evangelium quasi bona annun-
ciatio ab ev quod est bonum et angelia
quod est nuncium. Evangelium dico dei i. a deo
inventum non humana fictione inve-
ntum. Gal. i. Non enim ab homine accepi
id etc. Quod ante promiserat. Com-
mendato nuncio qui mittitur, secundo com-
mendat negocium pro quo mittitur. Primo
ab antiquitate vel dicit quod ante i. ab antiquis
quibus et hoc ad ostendendum magnificen-
ciam promissi. Nemo enim rem vile-
m cum prescribimus nunciat. Admi-
rationem voluntatem beneplaciti sui
vult omnes homines salvos fieri. Ad
augmentum desiderii. Desiderium enim di-
latum crescit. Secundo a veritate actoris
quod promiserat scilicet deus qui mentiri
non potest. Tercio a fide ibi per prophetas suos in
scripturis sanctis. Iere. xxxi. Ecce dies veni-
unt dicit dominus et feriam domui Is-
rahel et domui Iuda fedus novum
etc. Inscriptum non solum verbo ad maio-
rem permanentiam contra oblivionem.
Scriptum inquam sanctis quia a sancto auc-
tore et scriptore sancto. ii Petri i. Spiritu
sancto inspirati locuti sunt sancti dei
homines. Quarto a materia magnitudinis. Unde subdi-
tur de filio suo idest super pro-
prio naturali non adoptivo. Ecce
filium in tocius sue septime
factus est ei filius ex semine David.
Commendato primo nuncio deinde eius
negocio. Hic commendatur tercio quod
misit nuncium scilicet Christum ubi commendatur
in ipso primo humanitatis originem.
Secundo humanitatis cum divinitate unione
ibi: Qui predestinatus est filius dei.
Tercio unionis operationem ibi: Secundum spiritum
sanctificationis. Quarto predictorum mani-
festationem ibi: Ex resurrectione mortu-
orum. Quinto ipsius liberalitatem ibi: Per quem
accepimus gratiam. Originem non la-
udat actus quia invenibit nobis.

negocium scilicet cum predicacio evangelii quod commendat.

et inpassibilis / et invisibilis quando ubi actor celestis / quod notatur ibi: Cum factus est ex semine David / nobilis ubi materia regalis, quod notatur ibi: Ex semine David / et incorruptibilis, ubi formatur corruptionis dicitur, quod notatur ibi: secundum carnem, per quod notatur impermixtio materiarum. Dicit ergo: Qui factus est: Factus, non dicit natus, ne nos quod non tali modo natus est sed quasi artificiali, quia de sola iniungere artificio Spiritus Sancti, ut Augustinus dicit, quod eum in ea natum est de Spiritu Sancto est. Ei, id est ad honorem eius, quia adnotavit eius clarificandi. Ioh. xvii: Manifestavi nomen tuum hominibus. Et hoc ex semine David, quia de Maria que fuit de stirpe David, Luc. 1o: Dabit illi dominus sedem David etc. Et dicit de semine David / magis quam de Abraham / vel aliis, tum ad ostendendum regie dignitatis excellentiam, tum ad ostendendum misericordiam, per quam solum natus est, tum ad dandam fiduciam eis per quibus natus, quia si dignatus est nasci de peccatoribus, non dedignatur peccatores. David ante fuit rex, mansuetus et penitens factus, secundum carnem, non quod divinitate per quod datur intelligere aliam ipsius esse naturam, quia aeternam, secundum quam non est factus, sed fecit omnia. Unde Hieronymus super illud: Paulus, glossa: Paulus Hebraicum non est origine et inventione, quia Hebrei non habent latinum per. Responsio: habent aliquid equipollens. Item ibidem glossa: xviii anno in terra ... apostolorum ad magistrum in gentem est electus, quia Gal. 1o: Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem. Responsio: missionis ipse Iesus fuit actor, sed ceterum apostolorum minister vel executor. Act. xiii. Item super illud: Christo Ihesu / contra Ioh. xv: Iam non dicam vos servos. Responsio: hic loquitur de servitute amoris. Item super illud: Vocatus apostolus glossa: Ex excellentia et privilegio nominis, quod Petrus erit excellentior. Responsio: Petrus auctoritate, sed Paulus predicatione alio excellentior. Item super illud: Segregatus in evangelium, glossa: Apostolus destinatus est predicator omnibus gentibus, alii singuli provinciis. Contra ii Cor. x: Non in aliena regula, sed secundum mensuram regule

glossa id est ipsi nostri a deo mensuram. Responsio: potestas predicandi in Paulo generalis fuit, sed executio specialis, quia non omnibus predicare potuit. Item super illud: De filio suo, glossa: Ecce materia, qui factus est, ecce actor, quod efficiens et in non convenitur in eodem, sed primum. Responsio: non est in naturalibus, sed in supernaturalibus non est inconveniens. Item super illud: Factus est carne, glossa: Factus est humanatus, quod non predicatur de eodem principale et suppositum, quod cum sit homo, non est humanatus. Responsio: specialis est in Christo, quia humanatus est adveniens, adveniens autem est consistenti, sed hic modum accidit, advenit enim ut natura supposito, sed hic modo fit. Item ibidem glossa: Invisibilis manens, assumpto visibili homine, contra: quod non est homo, quia assumens non est assumptum. Responsio: homo non accipitur ibi pro persona, sed natura. Item ibidem glossa: Unigenitus Dei et natus est semel de patre, semel de matre, contra: quod bis natus est. Responsio: hoc adverbium bis potest accipi large, ut dicat solam geminationem actuum, et sic concedi potest, vel stricte, ut dicat interruptionem, et sic non. Item ibidem glossa: Unde etiam se minor factus est. Et quod similiter potest dici quod est factus aliud a se. Responsio: non est simile, quia ex hoc sequeretur diversitas suppositi, ex illo vero solum diversitas nature. Item ibidem glossa: Utrumque de utroque homo, contra: quod Christus est deus. Responsio: verum, id est neutrum tantum. Item ibidem glossa: Christus est deus cum rationalis anima et caro, contra: Christus non est anima. Responsio: expone ex parte factus de secundum naturam est hoc, id est habet in se hoc. Item ex semine David, quod contra est etiam illud ex viri semine. Responsio: ex semine dicitur factus non secundum naturam corpulentiam seminis, non secundum rationem seminalem. Item qui predestinatus est. Littera.

Commendat Christum originem secundum carnem, hic commendat in ipso nature unionem, et hoc primo ratione predestinationis, ibi: Qui predestinatus est; secundo ratione perfectionis, ibi: Filius Dei; tertio ratione et tamen perfecta fuit illa unio quod fecit deum hominem et econverso, secundum Augustinum; tertio ratione inseparabilitatis, in virtute, id est inseparabili. Et hic est triplex lans

unionis, q[uo] [illegible] pmisit ab eterno, q
pfectam vniendo, q indissolubil per
manendo. De hijs tribus ps° Ex. Be
atus que elegisti et assumpsisti ab
eterno, quo ad primum, et assumpsisti et
vnitate psone, quo ad 2m, inhabitus
firmiter. s. manendo, quo ad 3m
dicit ig° Qui predestinatus est et ce
ane hoc exempli g° moie tribus
modis de psona, sc° mo quomodo hinc.
sicut videt. Origenes no corrigit
litteram istam, ponens loco eius quod
est predestinatus, destinatus, dic. n.
quod predestinatio est nondum entis,
s destinatio est entis, filius autem
dei fuit ab eterno ens. Ad sustinendum
igitur quod in lra hr. s. predestina
tus, exponit hoc glo. in lra sic. Qui pre
sic enim s. filius dei sedm quod ho p
destinatus est. i. ne ille solum fuit no
mine pelectus esse dei filius, ta
ne ille homo esset filius dei naturalis
no adoptiuus, In virtute, i. in eadem
potentia cum patre. Hic enim filius sit,
quod dicit Hylarius in originali,
filius est origine, no adoptione, ve
ritate no nuncupatione, natiuitate no
creatione. Quod autem sit filius dei in
eade virtute cum patre, pz sedm spiritum
scificationis. i. p spm scificantem, quo
conceptus est et natus. pz etiam hoc
ex resurrectione mortuorum Ihu xpi. i. ex re
surrectione scorum, qui cum eo surrexe
runt Mt. xxvij°. Multa corpora scorum q
dormierant surrexerunt. Scdo mo
sic. Qui predestinatus est filius
dei in virtute. Hoc no innuit [illegible] qd
sit filius dei, patet ex hoc. s. sedm
spm scificationis, datum suis fide
libus, sanctifficationis inchoate,
ex resurrectione mortuorum. i. ex re
surrectione spirituali [illegible] mortuorum
morte pcti. Mortuorum inquam qui
sunt Ihu xpi, quasi in eius
cura. quia ipse solus pt eos sus
citare, sicut aliquis dr illius medi
ci infirmus, qui [illegible] cura eius
Tercio mo sic. Qui filius dei in
carne quodam mo latens, predesti
natus est. i. pmissus esse filius dei
i. manifestum, quod est filius dei

et hoc in virtute. s. resurrectionis sue, tunc
enim maxime apparuit in eo virtus di
uinitatis, et manifestum etiam p spm
scifficationis. i. quia dedit spm scm
indiscipulis, sanctus inquam. s. ex re
surrectione mortuorum Ihu xpi. s. quia
se et alios mortuos resuscitauit.
Quarto mo sic. Qui filius dei cum
quod homo predestinatus est, idest
cuius humanitas predestinata est esse
filius. i. vniri in vnitate psone fi
lio dei, filio inquam existenti in eadem
virtute cum patre sedm spm scm. Hoc
refertur ad illud factus ex semine
dauid. s. sedm spm sanctifficationis
i. operatione spus sancti, quod enim
in ea natum est de spu sco est Mt. 1°
vl refertur ad hoc quod dicitur predestinatus
filius dei, quod pz ex resurrectione
mortuorum. i. scorum qui cum eo surre
xerunt. Et dr Ihus ab officio salua
toris. Ipse enim salutem fecit spm
scm et Mt. 1° xpus ex plenitudine
gre et virtutis Joh. 1° plenum gre
et veritatis. Dns ex potentia creationis
Joh 1° Omnia per ipsum facta sunt. Nostri
ex benefitio incarnationis, quia enim
nobis datus est. Ysa. ix°. Filius datus
est nobis. Notandum quod xpus omnis
est esse filius dei p spm scificatio
nis septem modis. Primo quia con
ceptus p spm. Luc. j°. Spus scus
superueniet in te et. Scdo quia sanc
tificatus et domus repletus p spm
Ysa. xj°. Requiescet sup eum spus
dni. Tercio quia demonstratus p spm
Joh. 1°. Sup quem videris spm des
cendentem hic est qui bap. Quarto quia
clarificatus in mundo p spm Joh. xvi°.
Ille me clarificabit. Quinto quia aplis
insufflauit spm Joh. xx. Accipite
spm scm et. Sexto quia post ascen
sionem misit de celo spm scm Act.
ii°. Factus est repente et. Septimo
quia hijs qui ad ipm conuertuntur dat
spm scm. Eph. 1°. In quo signati estis
spu pmissionis sco. Per quem acce
pimus gratiam. Hic quo ad conditiones xpi
qui misit apostolum liberalitatis ex gratia
que sancti ab eo acceperunt. Humanitatis
autem carissimus. Ibi per quem accepimus

i. p spm scm actore scifico

gratiam / excellentiam legationis / ibi
apostolatum / efficaciam predicationis ibi
ad obediendum fidei / vocationem gentium
ibi / in quibus estis et vos vocati / dicit
igitur per quem Christum accepimus gratiam i.
peccatorum remissionem cum ceteris fide
libus quem Johannis i° de plenitudine
eius nos omnes accepimus et / et
apostolatum i. predicandi auctoritatem / sub
apostolis specialem / Et ponit gratiam
ante apostolatum / quia qui gratiam dei non
habet apostolatum i. prelationis et predica
tionis officium suscipere non debet / Michee
viii° Nolite ascendere in montem
non enim est deus nobiscum / Accepi
mus inquam apostolatum in omnibus
gentibus glossa id est et in iudeis qui in
dei confessione sunt et gentibus vel
i. omnibus gentibus / quia non solum in
una gente iudeorum sed etiam genti
lium / accepimus inquam apostolatum in om
nibus gentibus et hoc ad obediendum
fidei Christi ii Cor x In captivitatem
redigentes omnem intellectum in ob
sequium fidei / Accepimus inquam et hoc
pro nomine eius i. virtute eius quia
sumus eius virtute et legati ii Cor
v pro Christo legatione fungimur vel pro
nomine eius dilatando et predi
cando ii Cor iiii° Non enim nosmet
ipsos predicamus sed dominum nostrum Ihesum
Christum / Ordinate igitur apostolus graciose
quia accepit gratiam / auctoritate quia
accepit apostolatum / fructuose quia
ad obediendum fidei / generaliter quia in omnibus
gentibus / salubriter quia pro nomine
Christi / In quibus i. inter quas gentes
estis et vos romani / tam iudei quam
gentiles / rome habitantes / Vocati
Ihesu Christi i. a Ihesu Christo / genitivus ponitur
pro ablativo more greco / Vocati dico
vel interius per inspirationem vel exterius
per predicationem / vel vocati Ihesu Christi i. ut
sitis Ihesu Christi tanquam ab eo empti /
Omnibus qui sunt rome / post
grandem salutationem / describit per
sonas salutatas / ex quantitate / ex re
gione ibi Rome / ex dilectione ibi
dilectis dei / ex vocatione ibi vo
catis / ex sanctificatione ibi sanctis / dicit
igitur omnibus tam maioribus quam
minoribus / qui sunt rome supple scribit

apostolus dilectis dei i. fidelibus non
aliis sed dicit dilectis dei i. a deo non
diligentibus deum / ad denotandum quod
ipse prior dilexit nos / Johannis iiii°
Dilectis inquam per predestinationem / sanctis
i. in baptizmo sanctificatis per pecca
torum remissionem / vocatis / ex di
lectione quippe vocantur / ex vocatio
ne sanctificantur / Ro viii°
Quos predestinavit hos et vocavit
et quos vocavit hos et iustificavit
Gratia vobis et pax / post descriptionem
persone salutantis et personarum salu
tatarum / hic subdit formam salutati
onis / ubi quia iungit tria / bonum quod
optatur / ubi gratia et pax / auctorem a quo
datur i. a deo patre / filium sine quo non
datur / ibi Et domino Ihesu Christo / dicit igitur
Gratia i. peccatorum remissio et pax que est
ad deum reconciliatio et tranquillitas
mentis / Et ponit gratiam prius / quia
sine gratia non haberetur vera pax / ysaie
lvii° Non est pax impiis dicit dominus
Gratia inquam et pax sit vobis / a deo pa
tre nostro qui per dare / quia dat et
vult / quia pater noster Johannis xx Ascendo ad
patrem meum et patrem vestrum deum meum et
et deum vestrum a domino Ihesu Christo / sine quo nichil
datur / ipse enim est manna preter
quam pre dat omnia / Ps Emitte
manum tuam et praeter quod omnes
fere petitiones et orationes ecclesie
in ipso terminantur cum dicitur per dominum nostrum
etc / Dubitatur hic super illud qui predesti
natus est etc / glossa / Iste homo ut a ver
bo dei assumptus / filius dei esset /
Unde hac meruit / quo homo est
assumptus / quia ei assumens non est
assumptus / ergo verbum dei non est ho
mo / Respondeo hic homo tenetur pro persona na
turam ibidem / Iste homo cepit esse
filius dei / contra / Iste homo est eternus
quia proprietates filii dei conveniunt
filio hominis / ergo non cepit esse / Respondeo
intelligendum est cum determinatione
iste homo incepit esse inquantum
homo / Item ibidem glossa / libera volun
tas in ipso erat / et tanto magis quod
peccare non poterat / quia liberior est
que est flexibilior ad utrumque / Respondeo
flexibilitas ad malum non est de es
sentia libertatis sed accidens / Item ibidem
glossa / Qui suscipit et suscipit vnam

vna est in ciuitate persona| R. expone
dum est| qui suscipit et quod suscipitur|
i. expers qui suscipit| et quod suscipitur|
Item ibidem glo. Ille homo vnigenitus
filii dei est natum| non gratia| ... per-
gratiam hic ut sit filius dei| R. filius
dei est gratia effectiue i. per gratiam sed non
formaliter s. filiatione gratuita| sed id est
vnitam dicit mutans effectiue| non for
maliter s. filiatione gratuita| Item ibidem
glo. christus secundum quod homo pre
quomo ... si non quod ipse est ...
genuit in filio| ... ita non est geni
tus| R. Expone genuerit i. gignendo
dedit| Item ibidem glo. christus secundum quod
homo predestinatus est| ut sit filius dei|
... secundum quod homo est filius dei| ...
illud est aliquid ut sit predesti
natus e.| R. Cum dicitur christus secundum quod
homo predestinatus est| ut sit filius dei|
ipse duplex est| Nam si determinat hoc
homo| per determinare hoc principium
predestinatus| et sic vera est| ut hoc
idem sit| et sic falsa| Item ibidem glo. qui
solet| ... christus secundum quod homo sit
persona| ... quod non| ... christus ... homo
est rationalis nature indiuidua substantia| ergo
persona| R. non est indiuidua substantia ...
accipitur in diffinitione persone| quia
et si ... distinctionem singularitatis
quia ... et incommunicabilitatis| quia
est pars alterius totius| non tamen dig-
nitatis| quia non subsistit per se in supposito|
sed quia est dignitati ...
s. ... in supposito diuino| Item
ibidem glo. qui solet| ... ille homo
semper fuit| et dicit quod non est vnde
dum sine determinatione| ... si queri-
tur ille homo sit homo simpliciter
... R. ita est simile| quia ...
... incipit ... esse ...
plicatur negatio| que facit exclu-
sionem alterius ... simpliciter ...
Item super illud in omnibus gentibus glo.
et in iudeis et in eis gentibus| quam
petrus erat apostolus iudeorum| non
paulus| sicut ad Gal. ii. Cum opere est
petro ... iudeorum ...
petrus erat apostolus| sed ... in
... gentibus paulus ...
Item super illud a deo patre et domino ihesu
christo| queritur quare omittit spiritum sanctum ...
... sine opera ... R. ...

Glo. christus ... inter ... sine ...
inter ... et filio| ut nexus inex
tremus| Primum quidem gratias ago| ...
qua ponit salutationem hic ponit
exordium siue gratulationem| quia ...
se coniungit beniuolentiam eorum| hoc autem
ostendit dupliciter| primo per effectum| 2o per affect-
um ibi desidero enim videre| per effectum
ostendit se coniungit beniuolentiam eorum tripliciter
primo deo ... gratias agendo| 2o per
... orando ibi Testis enim
mihi deus| 3o ut ad eos venire possit
obsecrando ibi obsecrans si quomodo|
Circa primum actionem gratiarum ... con
siderari causam| scilicet efficientem ibi
Primum quidem gratias ago| formalem
ibi per ihesum christum| finalem ibi pro omnibus
materialem ibi quia fides vestra| Beneficium
enim eiusdem est materia laud
dis et cetera primum i. ante omnia| Con
suetudo enim apostoli erat a gratiarum
actione incipere| quia hoc nihil est
melius| vt augustinus ... melius
... corde gerimus| ... ore promimus
aut calamo exprimimus| quam deo gra-
tias| ... primum quidem i. principaliter
... quia ... est ...
... dicit ... pluraliter bene-
ficiorum| Deo non tamen diis| Deo meo
quia deus est omnium ... sed
... specialem| Augustinus ... glo.
... deo agere est sentire ...
a deo datum esse et pro ... laudare corde
ore et opere ... quod deus
est deus omnium ... Malachie
... non vnus deus creauit nos
... per fidem ... qui
est saluator omnium maxime autem fide-
lium| ...
... Cor vi. ... in illis et ero illorum
deus| ... per specialem electionem
Io. xx. Ascendo ad patrem meum et pa-
trem vestrum ...
... est deus
deus et ... Apostolus gratias prin-
cipaliter| quia primum| ... quia
gratias in presenti ... quia ago ...
... sapienter ... deo ... per
ihesum christum per quem omnia bona ...
nobis est enim mediator dei et hominum
... per ihesum christum ...
deo ... pro omnibus vobis ...
... quia fides vestra annunciatur in vniuerso

in universo mundo / sicut a capite diriuatur
sensus et motus in membra / deo enim
proprie de fide eius agit / quia fides est
fundamentum omnium bonorum / sine qua im-
possibile est placere deo. Heb. xj. Tes-
tis enim michi deus. Hic agit
apostolus pro fine obtinendo / hic dicit se
orare pro obtinendo, et ut credatur ei
tria facit, propter que adhibentur fides
sermoni: primum est asserto iuramentum
ibi. Testis enim michi est deus. 2us est [?] fructi-
tas iuramenti ibi. Cui seruio. In istis 3us
est possibilitas sermonis ibi. Quod semper
in orationibus meis. Cui ergo dicit se
iurat et fide dignus est qui iurat et
possibilis est res per quam iurat, sic cre-
dendum est ei. Dicit igitur. Testis enim
michi est, quod dico et vtique credendum est, in
quantum testis michi est deus, quo teste
nec [?] est tutum mentiri. Cui sic teste
et iudice Jeremie xxix. Iurat autem
apostolus [?] in signo confundentium
qui dicunt non licere iurare. Cui s[cilicet]
deo seruio in spiritu meo, id est corde et mo[re].
Spiritus enim deus est, et eos qui adorant
eum in spiritu et veritate oportet adorare
Jo. iiij. Vel in spiritu meo, id est spiritua-
libus obseruanciis, non in carnalibus
ut olim. Gal. iijo. Continuo non ac-
quieui carni et sanguini. Seruio in qua
in euangelio filii eius predicando, non in
lege scribendo. Enim sermone differt
et filius sic lex et euangelium, quia lex data
est [?] in [?]. Jo. primo
lex per moysen data est, gracia et ve-
ritas per ihesum christum. Augustinus: Breuis
differentia est legis et euangelii, timor
et amor. Ecce seruicium nobile quia
deo exhibitum, quod notatur ibi Cui.
commendabile quia voluntarium, quod no-
tatur ibi in spiritu meo. nobile quia
predicacionis officium ibi in euangelio
filii. testis in qua quod [illegible] semper in
orationibus meis, id est quantum oro
memoriam vestri facio, id est vestri me-
mor sum, vel diu memorie vestri fa-
cio .j. Pe. 1o. Et dabo operam habere
vos in memoria, et hoc sine inter-
missione horarum certarum ut ammo-
nitus oro quod laudabiliter multipli-
citer dicitur per [?] orationibus me-
is contra illos qui parum se in oratio-
ne quia conueniunt [?] memoria

vestri facio contra illos qui tamen omnes
[?] quia continuare. Vnde dicit sine
intermissione contra illos qui inter-
mittunt horis aliquibus. Obsecrans
si quomodo tandem aliquando prosperum iter. Hic agit
apostolus primo de bonis obtinendis [?] om-
nibus [?] pro obtinendo, hic tertio obse-
crans ut ad eos venire possit. Ubi
primo exprimit vehementem affectum
2o inquirit viam prosperitatem ibi Si
quo modo prosperum 3o apponit debitam
conditionem ibi In voluntate dei. Dicit igitur
Ergo in qua obsecrans, id est cum ardentia
ut omnis. Obsecratio enim est contes-
tatio admirationis sicut per passionem
[?]. Vnde patet eius vehemens desi-
derium. Supra viijo. Cum obsecrationibus
loquitur [?]. Obsecrans in qua. Si quo
modo, id est quantum [?] facilis vel dif-
ficilis. Vnde hic dicit [?] forte in-
[?] testatem [?] Act. xxv.
Aliquando tandem [?] prosperum
iter habeam veniendi ad vos per pro-
sperum iter faciet nobis deus si est et hoc
in voluntate dei, id est secundum voluntatem,
non contra voluntatem dei. Sed multi
prosperitatem appetunt secundum volun-
tatem non dei [?] prosperitas stulto-
rum perdet eos. Desidero enim videre
vos. Supra [?] apostolus professus
est se [?] bonis bonorum
hic de [?] passim [?] autem
affectus [?] primo eos videndi secundo
ad eos veniendi ibi Nolo autem
vos ignorare 3o eis predicandi ibi
Grecis ac barbaris. Circa affectum vi-
dendi eos implicat tria scilicet vide-
ndi desiderium, ibi Desidero videre
emolumentum ibi Vt aliquid impartiar
commodum et hoc duplex. primo il-
lorum spiritualiter ibi ad confirmandum
vos 2o sui et illorum communiter ibi id est
simul consolari. Dicit igitur. Desidero
enim, quod dico, obsecro venire quia
desidero videre vos. [?] enim
[?] sanctorum visita[?] supra xxvij. [?]
ferro exacuitur et homo exacuit
faciem amici sui. Loquitur autem
hic singulariter quia amicabiliter
loquitur et non utitur auctoritate. Vide
in qua ad hoc. Ut aliquid impartiar
vobis gracie spiritualis non carnalis ut per
predicationem meam. [?] vos [?]

nam gratie / non legis / psalmo lxxxiiii° Etenim
dominus dabit benignitatem / non dicit dixit / ut
vobis impertiar gratie spiritualis / ii Cor. xii°
non quero que vestra sunt sed vos. Et sic deus non
derelinquit doctores a subditis sed adiuvat
diminuendum te / spiritualis inquam et
hoc ad confirmandos vos / Luce
xxii° Et tu aliquando conversus confirma
fratres tuos / Vel ut eos confirmarem
secundum glossam / Non quia minus acceperis
sive apostolo / sed ut in ore duorum vel
trium stet omne verbum / vel dicit con-
firmandos / quia iam a petro erant
firmati / a paulo autem confirmati idest
amplius firmati. Desidero vi-
dere vos / idest simul consolari in vobis
per eam fidem vestram atque meam / per
fidem eam que una est in me et
in vobis Eph. iiii° Unus dominus una fi-
des / que fides invicem est idest co-
munis mihi et vobis / vel que invicem
operans est in me et in vobis / operan-
tem in vobis amorem mei et in me
amorem vestri / Magnum solacium est esse
prelato de profectu subditorum / iii. Io.
maiorem horum non habeo gratiam quam ut
audiam filios meos in veritate am-
bulare. Nolo autem vos ignorare
fratres / Tangit apostolus affectum suum videndi
romanos / hic tertio tangit affectum ve-
niendi ad eos / ubi ostendit primo pro-
positum veniendi ibi Sepe proposui. Secundo
ostendit impedimentum ibi Et pro-
hibitus sum usque adhuc. Tertio fructum
intentum ibi Ut aliquem fructum. Quarto
fructus extensionem ibi Grecis et barbaris. Di-
cit ergo Nolo autem quod desidero videre et
venire etiam ad vos / ideo autem non
veni quia prohibitus sum. Nolo autem
vos ignorare fratres / expedit enim
subditis scire prelati sui ad eos af-
fectum / ut libentius eum audiant
quia sepe proposui / non solum volui pro-
posui enim aliquando firmiter ve-
nire ad vos et prohibitus sum usque
adhuc aliquibus impedimentis / usque
nunc / quia cura est deo de suis
apostolis / ubi predicent et ubi non / et for-
te propter peccata eorum prohibitus sum
venire inquam ut aliquem fructum
habeam in vobis idest ut vos fructificetis
mea predicatione et ego de vobis
premium aliquod acquiram / et sic impleatur

etiam utilius quam si sit doctor de
discipulis / I Thess. ii° Que enim est spes
nostra aut gaudium aut corona glorie nonne
vos ante deum. Sicut et in ceteris fruc-
tum in vobis sicut et in ceteris gentibus
erat enim apostolus gentium. Gal. ii°
Qui operatus est petro ... Gre-
cis ac barbaris / post notificationem
sui affectus primo eos videndi et ad
eos veniendi / hic notificat desi-
derium quod habet eis predicandi ubi
ostendit rationem quare desiderat eis
predicare primo ex parte sui quia debitor
est. Secundo ex parte evangelii quia virtus dei est
ibi Non enim erubesco. Tertio ex parte dei
iustitia enim dei. Circa debitum
predicationis tangit tria: primo generaliter
debitum quia grecis ac barbaris. Secundo pro-
mptitudinem solvendi ibi Quod
in me promptum est. Tertio voluntatem
amplius dilatandi ibi Et vobis
qui rome estis. Dicit ergo Grecis
quidem volo fructificare in omnibus
quia debitor sum evangelizare et hoc
grecis ac barbaris / idest aliquam certam
legem tenentibus / barbaris idest non certe
gentes / nullam legem habentes / ho-
mines autem grecos hic dicit ...
philosophie liberis / quia secundum glossam ...
... agrestes sumpsit
exordium / et debitor sum etiam sa-
pientibus deinde glossa idest eruditis in
... humanis / et insipientibus idest in-
eruditis / sic inquam debitor sum ex
suscepto officio / quod in me promp-
tum est idest quantum paratus sum quantum in
me est et vobis qui rome estis / idest
non solum grecis inter quos habito
evangelizare. Semper enim paratus
apostolus. sic et predicator semper debet
esse paratus ne lingua sua ... apostoli
... scribe velociter scribentis.
Debitor sum / homo multipliciter obliga-
tus / multa debet debet enim deo sibi et
proximo / Deo debet tria / unum ratione
delicti / aliud ratione beneficii / tertium ratio-
ne depositi / debet primo emendam pro
delicto. Luce vii° Cum non haberent unde reddi-
re pro delicto ideo petimus dimitte debita
Matth. vi° Dimitte nobis debita nostra
hoc redditur in opere prime Similiter

principes tribus ios. Eligite hodie cui po
tissime servire debeatis [illegible] / ab
sit a nobis ut relinquamus dominum [illegible]
[illegible] de vniversis accepit / Luc. xvi.
Quantum debes domino meo. Matt. xviii.
capite eum in carcerem donec redderet
vniversum debitum / Sibi debet triam
secundum tres partes / scilicet animam et com
positum / debet ergo carnem mortifica
tionis / Rom. viii. debitores sumus non
carni ut secundum carnem / composito mundicia
[illegible] et sic rem [illegible]
[illegible] ipsa [illegible] voluntas sensualitatis
displicentia / Rom. xv. Debemus nos
firmiores imbecillitates infirmorum
sustinere et non nobis placere / primo debet triam scilicet [illegible]
actum cordis. oris. et operis / debet ergo
dilectionem cordis / Rom. xiii. Nemini quicquam
debeatis nisi ut invicem diligatis / [illegible]
oris / ut sic grecis ac barbaris debi
tor sum / et [illegible] operis / et
hoc specialiter [illegible] quia sic homo
[illegible] in spiritualibus / Ioh. iii. Debemus
pro fratribus animam ponere / in corporalibus
Ioh. xiii. Si ergo lavi pedes vestros
dominus et magister et vos debetis etc. Super
[illegible] Ecc. iiii. [illegible] pauperi aure
[illegible] et redde [illegible] debitum
tuum et [illegible]
dine / Non enim erubesco evangelium.
Hic ponitur .iii. motiva ad predicationem
[illegible] evangelii [illegible]
evangelii primo [illegible] non erubes
co / [illegible] dei / cum subdit virtus enim
dei est / [illegible] ipsius / cum addit in salu
tem omni / ergo evangelii est honor [illegible]
virtus dei [illegible] non
[illegible] non enim eru
besco evangelium [illegible]
[illegible] iudeis [illegible] I Cor. i. Nos autem
predicamus Christum crucifixum iudeis qui
dem scandalum gentibus autem stul
ticiam / [illegible] enim est erubescere
evangelium / quia qui me erubuerit et ser
mones meos / filius hominis eru
bescet eum etc. / Non erubesco [illegible]
[illegible] virtus dei est [illegible] evangelium
[illegible] primo [illegible] virtus dei [illegible]
[illegible] dei [illegible] I Cor. i. Nos p
redicamus Christum dei virtutem et dei sa
pientiam / [illegible]
[illegible] remissionem peccatorum / [illegible]
[illegible] mundi est / [illegible]

sum [illegible] in qua valens [illegible]
[illegible] omni credenti / sed [illegible]
non credenti / omni inquam credenti
iudeo primum i. maxime et principaliter
quia ei primo destinatum [illegible]
[illegible] misit dominus in Iacob / et deinde
greco i. gentili credenti / sub greco
enim sonat gentilis / ut dicit glosa
vel iudeo primum i. maxime [illegible] est ne
cessarium evangelium / et greco [illegible]
quia iudei non solum seducti erant
sed et alios seducebant / gentiles
autem seducti erant sed alios non se
ducebant / Tit. i. Sunt enim multi
vaniloqui et seductores maxime
qui ex circumcisione sunt / Iustitia enim
dei / Hic ponitur .iii. motiva [illegible]
[illegible] evangelii / ex parte dei / et hoc [illegible]
iustitia dei in ipso revelatur / Sed [illegible]
hoc dupliciter primo sic / [illegible] evangelii virtus
dei est in salutem omni credenti /
iustitia enim dei qua genus iustifi
cat revelatur in eo i. in evangelio quia
iustitia est omni consentienti ex fi
de / [illegible] in fide [illegible]
[illegible] iustitia est omni perfecte credenti
in salutem / [illegible] illos qui
credebant quosdam articulos [illegible]
[illegible] non [illegible] sic / Iustitia enim
dei quia [illegible] implere
revelatur in eo scilicet qui credit / Iusti
[illegible] ex fide i. ex fidelitate
dei promittentis / in fidem hominis
credentis / quia in eo qui credit ap
paret deus iustus et fidelis / sicut
[illegible] iustitia [illegible] est
ex fide / sicut scriptum est / Iustus
autem ex fide vivit / ille qui per
fidem iustus est / ex fide enim ius
tus est omnis qui iustus est [illegible]
v°. Iustificati igitur ex fide [illegible]
[illegible] quia fides est prima [illegible]
[illegible]
[illegible] hic [illegible]
dis est iustitia ex fide in fidem [illegible]
[illegible] enim [illegible]
[illegible] est ex fide veteris tes
tamenti / in qua [illegible]
in fidem novi / [illegible] ex fide [illegible]
[illegible] / in fide [illegible] ex fide
[illegible] in fide [illegible]
[illegible] ex fide promissionis in fide
impletionis / [illegible] ex fide predicatorum

Dubitacio

infidelium pplorum / Gl. ex fide pphetarum seminatorum / in fide aplorum incrementum / ex fide ueborum / in fide vero ipaz que no videntur / Summo / ex fide q concipit corde pferet ore exhibet opere / Hic queritur sup iis primum quidem gratias ago glo. quamuis fidem no acceperint secundum regulam eruditam ab doctoribus veritatis / Johannes dicit quod fide acceperunt a petro / Respondeo quidam acceperunt a petro et hij erant bene edocti quidam audiere disciplinis et hij no bene plene / Item sup illud desidero videre vos glo. vox ista no pt esse nisi secundum unum / Item sup. uni. Iu iudeorum de cu^m uone et gentium / Respondeo omnium deus est p creacionem sed secundum solum p graciam / Item sup illud dixit est in deo glo. primus sit h' est ancius .i. irrumenciu / Item vos nolite iurare. Respondeo ita phibz iurare simpliciter sed iurare passim et indiuicce sine iusta causa / Item sup illud ve aliquid impciar glo. xpiane consulens infirmitati humane fide sola gentes humanum saluari decreuit / q fides sine opibus no saluat / Respondeo loquitur de fide operante pdilectionem / Item sup id phibitus sum glo. puerus hoc gle culpa uri si'ue mo nos dignos parent / qm nullus pt se facere dignum / Respondeo vnanime na possit facere eu pt se pare / ut fiat dignus ado / Item sup illud debitor sum glo. omnibus euangelizare / ge na omnibus euangelizauit / gg peraunt / Respondeo Cum sit preceptum affirmatiuum no obligat nisi ploco et tpe / pe autem predicauit omnibus quibus opertunitas se obtulit / Item sup illud virtus dei est glo. virtute dei auctorat / no infirmitatem / contra. clamat xpi passionem humiliudine fame et humanitas. Respondeo h erant infirmitates voluntarie assumpte / no contracte / h no infirmitas est infirmitas secundum quid no simpliciter / Item sup illud iusticia dei glo. iusticia dei est / que graz iustificat / contra yuno una. Respondeo Iusticia dei dicitur causaliter no inanimaliter / qz iustificat formaliter no effectiue / Item sup illud ex fide in fide glo. Solet quiam illa informis qualitas inest adueniente caritate formet / et ina

ncate. Respondeo quia opus est qd manet et formatum / Reuelatur enim ira dei de celo / primissa salutacione et gratulacione / sequitur 2a pars huius eple / que continet narracionem / que diuiditur in 3 / primo enim romanos discordantes ad concordiam reuocare intendit / usque ad xij capitulum / 2o reductos ad concordiam in moribus instruit / a xij capitulo usque ibi. Ei autem qui potens est / 3o pte sine eple / Item prima primo causam aplus gentium / ponit gentem redarguit comparalem eorum isto / 2a ne ipos sologorum pudibiles indicare videatur / gentium interpretacionem quem / a capitulo sedo usque ad ix / 3o ne gentibus contra iudeos timere videatur / ondit suam ad iudeos affectionem / a capitulo ix usque ad xij / Prima pte ondit gentiles omnes / ante conversione fuisse sub peccato / ubi primo tangit homines peccatum in deum / 2o hoies in seipsum / ibi propter quod tradidit illos deus / 3o hoies in pxim / ibi. Et sicut no placuit deum habere / peccatum ho in deum primo ondit in generali / 2o in spali / ibi quia cum cognouissent deum / prima pte primo tangit inesse offensam diuinam / 2o remouet excusacionem humanam / ibi / quia quod notum est dei manifestum est in illis / Dum dicendi igitur dei offensam tangit tria / Diuina vindictam / ibi ira dei vindicte euidenciam / ibi reuelatur / euidencie formam ibi de celo causam istorum trium / ibi Sup omnem impietatem et iniusticiam / ubi tangit peccatorum malicie iactam impietatem et iniusticiam / peccatum perplexitatem ibi Eorum qui veritatem dei detinent / dicit igitur Reuelatur enim quod ex fide est vita et salus et iusticia fidelium / quod pz ex opposita / Reuelatur enim ira dei de celo. Re duplici secundum quod hoc est de celo pt duplr ordinari / primo sic / Reuelatur ira dei / idest vindicta peccati / no enim ira dicit affectum / sed perturbacionem in deo / sed vindictam peti secundum augustinum / Ergo satis sunt de deus et no iniustum impetum dei in quo de celo se venturi adiudicauit / quemadmodum enim vidistis eum euntem in celum / ita veniet / Act. i. Et ite congnoscet deus iudicia faciens pe

de celo sup omnem impietatem

Hoc legitur sic Reuelatur ira dei ... de celo ... celu ... a ... sine salvatore pe

primus

Intro spectu hominum reuelatur iusticia in die extrema pressura super omnem impietatem et iniusticiam / non autem super omnes impios et iniustos / sed quod plus est / super omnem iniusticiam et impietatem i. super omne impietatis et iniusticie peccatum / unde etiam omnia que sunt adducet deus in iudicium pro omni erroto / ecce hominum impietatis hic de peccato contra fidem / et iniusticia contra mores / vel impietatis peccatum in deum / iniusticia in proximum / hominum / dico eorum qui ueritatem dei i. ueram de deo cognicionem detinent / non sibi / sed impediunt ne fluat in alios / sicut enim suppressat aqua fluxum / sic uiros a dimittere eorum / detinent in iniusticia i. iniusticiam i. prauitatem et malicia uiciorum in quibus manent / similitudo eum manu non in aliis supprimit et sepe ipse / Quia quod notum est dei manifestum est illis / Tangit apostolus i. prioribus ostensum diuinam hic remouet excusationem humanam / ut ne se excusaret per ignorantiam / primo ostendit quid de deo cognouerunt / 2o quomodo i. deus enim illis reuelauit / 3o per quid ibi / inuisibilia enim dei / et ex hiis asserit positionem ibi / ita ut sint inexcusabiles / dicit igitur quia ipsi notum est et ut detinet et impediunt ueritatem prauitate sua fluere ad alios / et merito ira dei uentura est super illos non excusante ignorantia / quia quod notum est dei i. quod diuinum nomine notabile est de deo ut scilicet quod deus est / quod deus unus est / quod omnium rerum principium est / manifestum est illis i. ipsi sunt sollerter per quia hoc cognoscere potuerunt / et uere manifestum / deus enim illis manifestauit propria / quia non solum deus uelle cognoscere potuerunt sed et cognitionem suam in aliis inseruit / secundum exponens propria sua ad suam cogitationem deduxit / unde subdit / Inuisibilia enim ipsius / ecce tertium modum de cognitione dei quantum ad creaturam et creatoris cognitionem / aliquo modo quantum ad personas / primo modo adhuc dupliciter / quod hoc quod est creatura mundi duplex accipitur / primo sic / Inuisibilia et quod et ut quod notum est dei manifestum est in illis / inuisibilia enim dei i. natura dei inuisibilis omnia eius que adesse producens / et dicit inuisibilia in plurali propter multitudinem eius nominationum / que omnia unum sunt in se secundum rem / intellecta i. intellectuali cognicione non sensibili uel ymaginaria cognita / deus enim est summe intelligibile quod solo intellectu capitur / per ea que facta sunt i. per creaturas a deo factas conspiciuntur / a creatura mundi i. ab homine qui microcosmus i. creatura mundi dicitur / quia habet quidem principium cum omni creatura / participat enim esse cum lapidibus / uiuere cum arboribus / sentire cum animalibus / intelligere cum angelis / secundum dictum Gregorii super illud Marci ultimo / predicate omni creature / Sempiterna quoque uirtus i. potencia gubernans et primus actus et diuinitas i. bonitas replens omnia supple conspiciuntur per ea que facta sunt / hoc est sic per ea / ut nichil inmutetur / hoc per que facta sunt / a creatura mundi i. a mundi creatione / alio modo legitur de cognitione dei quantum ad personarum distinctionem sic / inuisibilia dei i. deus pater inuisibilis / qui principaliter inuisibilis dicitur / Coll. 1o ymago dei inuisibilis / quamuis sit commune in se uisibilis / sicut alie persone / et etiam quod conuenientius magis distinctis modis / quam alie persone / quia ipse a nullo est / alie autem ab ipso / et nos similiter ab alio / Sempiterna quoque uirtus eius i. filius qui est dei uirtus et dei sapientia / Coll. / Et diuinitas idest spiritus sanctus / sunt inquam intellecta conspiciuntur ab homine per ea que facta sunt / a magnitudine enim creaturarum consistit potencia que appropriatur patri / ex specie et pulchritudine sapientia que appropriatur filio / ex usu et utilitate bonitas que appropriatur spiritui sancto / Et in peruenire aliquo modo legitur cognitione quantum ad ipsum actum / sic / igitur cognicionem habuerunt / sed inuisibilia dei intelligunt sed ea que facta sunt sunt / scilicet creatura mundi i. hominis / clarius in quia notitia de deo habuerunt / ita ut sint inexcusabiles / quia non potuerunt se per ignoranciam excusare / Augustinus

in glo(sa) eos sep(ar)atim inextinguibiles
dicit / quibus notum est vitiis / et p(er)se-
uerat iniquitas / Item s(ecundu)m Aug(ustinum) 3° de ciu(itate)
d(e)i · Ita religione fallunt sc(i)l(ice)t se
p(ar)tes app(ro)b(a)to / in quibus docebant
illos quos colebant / non esse veros
deos / et templa communia cu(m) ipsis / in quib(us)
eis sicut d(omin)us p(ro)fitebatur / Quod
notum est dei et [illegible] in (multi)mo-
dis legitur aliq(ue)m p(er)uenisse in dei
cognitionem sp(irit)ualem / racionem / Sed aug(ustinus)
cognoscit mentem sp(irit)ualem instinc-
tu / ps Signatum est sup(er) nos lume(n)
v(u)ltus tui / quia deus sicut homo p(er)
vultu(m) cognoscitur / [illegible] / Sed h(oc) con-
tingit d(omi)n(u)s ysa(ie) j° Cognouit bos
possessorem suum et asinus p(re)sepe d(omi)ni s(ui)
Isr(ae)l aut(em) me non cognouit / Cuius
causa est / quia laborant ad mortem
p(ro)p(ter) infusione(m) / sed homo colores
p(er) lume(n) infusum / ps deus miserea-
tur et bened(icat) nob(is) illu(minet) vultu(m) suu(m) etc. /
Sic paulus xp(istu)m cognouit / Act(uum)
ix · Sed h(oc) quia (con)queritur d(omi)n(u)s ysa(ie) xlv°
accinxi te et n(on) s(cilicet) q(uando) tu in me fuis-
ti et n(on) cognouisti me / Cuius causa est
quia claudunt oculos [illegible] per
negligentiam [illegible] / Sicut d(omi)n(u)s
negocia [illegible] Gen xvi° / Nunc
cognoui · i · cognoscere te feci q(uod)
timeas d(eu)m / dixit angelus ab-
rahe / Sed h(oc) (con)queritur d(omi)n(u)s Je(remie) iiij° Stul-
tus p(o)p(u)l(u)s meus me non cognouit
filij eius insipientes sunt et vecordes /
Cuius causa est quia nolunt audire p(re)-
dicatorum p(er)suasiua(m) eruditione(m) / sed
discipulis sunt p(ro)p(ter) [illegible] / ps Estote
audientes et cognoscentes [illegible]
[illegible] / Sed h(oc) (con)q(ue)ritur
d(omi)n(u)s d(icens) ysa(ie) vi° Videte visione(m) et
nolite cognoscere / Causa h(uius)
quia visio tandem nolunt adhibere
fidem / [illegible] (con)sideracione(m) sicut
homo cognoscitur [illegible] p(er) op(er)a
[illegible] / Sap(iencie) xiij° A magnitudine
spec(iei) et creature cognoscibiliter po-
terit horum creator videri / Sed h(oc)
quia mundus p(ro)p(ter) [illegible] est et [illegible]
mundus eu(m) non cognouit / Cuius
causa est / quia mundum diligunt

essent quod non fecerunt in eum p(er)
sp(irit)ualem inspectionem / Sicut alter
alterius p(er)spectiuus / Joh(annis) v° Scrutamini
scripturas / et vij° Numquid ne cog-
nouerunt principes quia hic est xp(istu)s /
Sed h(oc) quia dicit ap(osto)lus j Cor(inthios) ij°
Sapientiam loquimur quam nemo prin-
cipum huius s(e)c(u)li nouit / Cuius causa est
quia inuidia excecauit eos per-
[illegible] op(er)acionum / Sicut simplices
cognoscunt autem p(er) op(er)a potentium
ps Cum(?) [illegible] opera tua etc. / ut conti-
nuo inspiciunt morem [illegible] xxviij° Sed
h(oc) quia (con)queritur d(omi)n(u)s [illegible] / Et a
[illegible] annis [illegible] sunt huic /
Omnia cum cognouissent deum etc.
Supple tetigit petrum in duobus i(n) q(ua)
lis ipsa tangit eum in special(i) / p(ri)mo p(er)
obmissionis / 2° cogitacione ibi Sed
euanuerunt in cogitacionib(us) / 3° locu-
cionis ibi dicentes eum se / 4° op(er)a-
cionis ibi Et mutauerunt / Ad circu-
itum obmissionis primo remouet
excusacionem ignorancie quia deum
cognoscebant / 2° subdit obmissionem
reuerencie q(ua)re non glorificauerunt / 3° addit
ingratitudine(m) beneficiorum / q(ua)re gr(aci)as
non egerunt / dicit [illegible] etc. / ut
inexcusabiles sint / q(ui)a cum cognouissent
p(ri)ncipalem [illegible] reuelatoris p(er)
[illegible] inspectionem d(eu)m glo(rificare) [illegible]
[illegible] non sed deum [illegible]
[illegible] creatorem glorificauerunt eum
s(cilicet) colendo ei debitum honorem exhi-
bendo j Cor(inthios) vj° Glorificate et portate
d(eu)m in corpore v(est)ro / aut gr(aci)as egerunt
ut sp(eci)ali beneficio s(ecundu)m se(?) [illegible]
alia beneficia ab ipso data recog-
noscendo s(ed) pocius attribuendo sibi
[illegible] attendentes illud j Cor(inthios) iiij° Quid
habes quod non accepisti / Sed eua-
nuerunt in cogitacionib(us) h(oc) [illegible]
[illegible] cogitacionis / ubi notantur duo
p(ri)mo p(re)sumpcionis elacio / q(ua)re euanue-
runt / 2° seq(ui)tur [illegible] excecacio i(n)
obscuratum est / p(ri)mum est culpa / 2m
pena / dicitur ergo Sed euanuerunt
[illegible] quia s(ed) euanuerunt i(n) cogi-
tacionib(us) suis inniguna de se existi-

mundo. Gal. vi°. Si quis putat se aliquid esse, cum nichil sit, ipse se seducit. Sed ii°. abierunt post vanitatem cogitationum suarum, quas de deo in diversis tenuerunt. Sed sequitur: et obscuratum est insipiens cor eorum, i. caligine superbie obnubilatum, pulvere vane glorie excecatum. insipiens, i. carens sapore celestium, cor eorum, i. naturalis ratio, ita ut nec se ipsos cognoscerent. glosa: quod curiositate invenerunt, per superbiam perdiderunt. Dicentes enim corde vel ore se esse sapientes, i. sapientiam suam sibi attribuendo, i. humane, stulti facti sunt in divinis. Augustinus: Sapientes in naturis rerum, stulti facti sunt deo. Sed x. stulticie finis est omnis homo, cessans suam. Et mutaverunt gloriam per peccati commissionem, cognitionem et locutionem, sic ut in cultu peccati operarentur, i. ydolatrie, dicitur ergo. Et mutaverunt, quod tam stulti facti sunt, quod mutaverunt quantum in se fuit gloriam incorruptibilis dei, i. cultum debitum deo, qui est incorruptibilis, in similitudinem ymaginis hominis corruptibilis, cum tamen dicit dominus Ysaie xlii°. Gloriam meam alteri non dabo, nec laudem meam sculptilibus, et non dicit, in similitudinem hominis, sed in similitudinem ymaginis quod peius est. Primo enim coluerunt ymaginem hominis, et deinde similitudinem illius ymaginis. Hoc fecerunt romani in more alexandri, ence in ytaliam more grecorum. Principium autem huius ydolatrie duplex eungitur. Sap. xiiii°. scilicet nimius amor amicorum et nimius timor tyrannorum. nec solum colebant ymaginem hominum, sed et volucrum, i. avium, gressibilium, ut bovis in egipto, et etiam in tribus et in ea presentes. Sed ysa. x. et serpentum, i. animalium reptilium et inermorum, sicut in ydre et draconum sic elevandis. Sed istis de quibus Sap. xi. et quidam errantes colebant mutos serpentes, sunt autem ymagines irrationabilium animalium, maxime egipcii colebant, precipue alexandria, angelo et virum. Consueverunt enim fuit romanis deos gencium subiugatarum colere, ut sic timore eorum acquirerent. Et ideo enim quod nabuchodonosor extimans deos gencium fuisse fatui odio

sunt. Insuper ut mutarent veritatem glorie in similitudinem vere dei, i. ymaginem rei incorporalis in rem corporabilem. Et sequitur super id. Corrupta glosa. exempla celi fabricam, deus illis innuit, ut dicens: contempnentes celi fabricam, ordinem optimum glosa exerceri fabricam ordinem longitudine sumitur mali. Item ibidem glosa per legem non potuerunt comprehendere deum solum diligendum, cetera inter alia se dilexerunt. Dicendum deus solus diligendus est propter se, alia vero propter se. Item super id: notum est dei manifestum est. glosa. dicitur ratio et fides est de non apparentibus, ergo cum de divinis sit fides, divina non sunt apparencia rationi. Respondeo apparencia rationi dicuntur aliqua dupliciter: vel cognitione a priori, et de talibus non est fides, vel a posteriori, et de talibus est fides. Item super illud deus illis manifestavit. glosa opus fecit, quo opificem manifestavit, ut per creaturam possit sciri invisibilis. Item sicut sol materialis clarior est inter omnia sensibilia, sic sol intellectualis inter omnia intelligibilia. Respondeo clarior simpliciter simpliciter, sed non quo ad nos. Item invisibilia dei glosa totum quod in deo est unum simplex est. Respondeo unum est re, sed plura ratione et nominatione. Item ibidem glosa: quod eternus sit cognoscitur ex perpetuitate creaturarum. contra ad effectum perpetuum sufficit causa perpetua. Respondeo ad effectum perpetuum requiritur causa prima perpetua, non enim perpetuam sed prima causa eterna, ergo quod alia causa precedit. Item ibidem: ex magnitudine creaturarum excellit deus omnipotens, scilicet effectus finitus non ostendit potentiam infinitam. Respondeo effectus iste, quamvis in se sit finitus, tamen quo ad nos infinitus, vel dicendum quod etsi finitus sit, per creationem ad esse tamen agno ostendit infinitam potentiam, quia de nichilo. Item super illud a creatura mundi. glosa. A homine non solum ab angelis. Contra hoc Bernardus li° de consideratione: hic superni cives non indigent, sed exules. ergo angeli non cognoscunt deum per creaturas. Respondeo credo quod angeli etsi cognoscunt deum immediate, non tamen per creaturas, sed quod hic dicitur non solum ab angelis respicit ultimum hoc quod sequitur

sine determinatione hac per quod facta sunt. Item ibidem glosa. Homo creatura mundi dicitur propter excellentiam qua excellit inter omnes alias creaturas, quia angelicam excellit etiam per animam. Isti enim parisiensis etc. Responsio glosa loquitur de creaturis inferioribus scilicet huius mundi non universaliter de omnibus. Item super id Per ea que facta sunt glosa. Per creaturas quas in mentis intellexerunt ipsum conditorem incorruptibilem mente conspexerunt, quia Sap. xiii. Omnia constituit in pondere et mensura. Responsio in inmensis creaturis intellexerunt non simpliciter sed quo ad nos. Item ibidem glosa. Viderunt aliquid esse vel esse primum et incommutabile spes ideoque incomparabile, quia deus est melior omni creatura incomparabiliter. Responsio comparabile est loquendo communiter non proprie quia non est eiusdem generis cum creatura, et infinite excedit eam. Item super id Intellecta conspiciuntur glosa. Est visio corporalis, ymaginaria et intellectualis. Tertio genere est visio ista. Contra tertia visio est tertium celum ut dicit glosa ii Cor. xii. Ergo philosophi rapti fuerunt usque ad tertium celum. Responsio quod omnis visio intellectualis appellatur tertium celum, sed quod aliqui ostium et totum aliis videtur. Item super illud Et divinitas glosa id est bonitas dei que omnia replet, quia non ex eo quod bonitas omnia replet sed ex eo quod infinitus replet per essentiam ex eo quod bonitas replet per influentiam. Item ibidem glosa. Per invisibilia pervenitur ad unitatem sine perditate quia Eccl. viii. glosa. Angeli quod philosophi non cognoverunt trinitatem personarum in unitate id est spiritum sanctum. Responsio non cognoverunt ipsa personarum sed appropriata scilicet potentiam sapientiam et bonitatem. Et de hiis est bis actibus quasi de tribus personis secundum loquitur. Item cum cognovissent deum quia Jo. i. Mundus eum non cognovit. Responsio mundus cognovit unum deum sed non filium. Propterea tradidit illos deus. Post peccatum hominis in deum tangit hic peccata hominis in se ipsum et primo ex parte iniquitatis in se consentientis, secundo turpitudinis ab aliis consentientis. Ibi propterea tradidit illos deus in passiones. Peccata primo

tangit effectum scilicet peccati luxurie. Secundo causam id est peccati ydolatrie. Ibi qui commutaverunt veritatem dei. Item in primo primo tangit corruptionem interiorem. Ibi in immunditiam, secundo exteriorem, ibi ut contumeliis afficiant. Dicit ergo propter quod quia dicitur ita immutaverunt gloriam dei in similitudinem volucrum, propter quod scilicet peccatum ydolatrie, quod est causa omnis mali, Sap. xiiii. Infandorum ydolorum cultura omnis malitie causa est et principium et finis. Tradidit illos deus non excitando sed permittendo, in tantum dimisit gratiam subtrahendo, in desideria cordis eorum ut scilicet inflammetur variis desideriis. Et licet non videatur esse pena, tamen magna pena est. Eccl. xviii. Si prestes anime tue concupiscentias suas, faciet te in gaudium venire inimicis tuis. Psalmus. Dimisit eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis. Causa horribilis scilicet ydolatria humana quod notatur ibi propter quod et offensa divina quod notatur ibi tradidit illos deus et desideria in immunditiam quod notatur ibi in desideria cordis. Et causa post vana desideria interiora. Tradidit illos in immunditiam id est actualem turpitudinem carnalem, ut afficiant corpora sua applicando et apponendo corpora naturaliter resistentia contumeliis id est actibus ipsi nature contumeliosis quia contra naturam que naturaliter appetit munditiam. Ipsi dico saltus hoc in semetipsis id est a semetipsis non aliis vel contumeliis sive inferiis ipsis id est in eadem persona vel in eadem persona contra detestabilia et talis generis quia immunditia, et talis effectus quia contumeliis afficiant eos, et talis modus quia contumeliosis in se. Qui commutaverunt gloriam dei. Hic post effectum tangit causam scilicet peccatum ydolatrie. Et primo in cultu interiori, secundo in exteriori. Ibi coluerunt et servierunt. Dicit ergo. Qui commutaverunt ita tradidit illos deus etc. quia quia ipsi commutaverunt veritatem dei in mendacium id est divinitatem scilicet que deo non convenit ydolis quibus non convenit mendaciter attribuentes. Ydolum enim nichil est

in mundo. i Cor. viii. maxime quantum ad
numen quod ibi creditur esse absconditum
latens. Et iterum hoc apostolus mendacium.
Sicut enim mendacium in signis est
sicut vocis significando, sic in rebus sta-
tui apparendo ut cum res apparet esse et
creditur quod non est. Et coluerunt.
Cultum sibi diligenter exhibuerunt ornando
ut patet Baruch vi. Et servierunt
reverenter adorando, thurificando, sa-
crificando creature cum deberent Domino
ut Deut. vi. Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli
servies. Creature potius quam creato-
ri, cum iure creationis solum debe-
ant ei servire. Servite Domino in timore. Qui
est creator, licet ab eis quantum in
se est suo honore privetur. Est
benedictus, id est bonus Deus, et super omnia
exaltatus, omnis enim creatura intel-
lectualis benedicit eum ut patet Dan. iii. in can-
tico puerorum. Benedictus in secula.
Sine fine. Ad dampnum ydolorum
quorum benedictio est adeptio. Amen.
Confirmatio est cui hoc verum est. Propterea
tradidit illos Deus. Post peccatum homi-
num in turpitudine agentium hic tangit
peccatum hominum contendentium ab aliis sus-
tinentium, et primo quantum ad mulieres et
feminas, secundo specialiter in feminis. Ibi Nam
femine eorum, tertio specialiter in viris. Ibi
Similiter et masculi. Ibi primo tangit
peccatum voluntatis, secundo operis ibi In invicem
masculi in masculos, tertio penam utriusque ibi
Et mercedem quam oportuit. Dicit ergo
Propterea quod tam femine tradidit illos Deus
non inmittendo sed permittendo in passiones
ignominie, id est in voluptates contra
rationem nam que sunt passiones non nec
sunt nominande, unde sodomia impro-
nunciabilis, Ephes. v. Omnis immunditia nec
nominetur in vobis. Sic etiam homines
hoc peccatum difficile confitentur. Et vere
Deus tradidit sic illos. Quod patet per effectum.
Nam femine eorum immutaverunt natura-
lem usum viri legitimi in eum
usum qui est contra naturam, id est
contra naturalem legis instinctum secundum
interiorem et ordinationem ut scilicet femine
feminas polluerent. Quod est et
contra naturam individui quod passio destruit
patitur et contra naturam speciei que per hoc
destruitur et etiam contra naturam

spe que per hoc destruitur, et etiam contra
naturam generis, quia nullum animal
sic operatur. Similiter autem et masculi
relicto naturali usu femine, id est usu corporis
exarserunt in invicem igne vehemen-
tissime concupiscentie in desideriis suis in
malibus. Ecce peccatum voluntatis. Operan-
tes in invicem masculi in masculos tur-
pitudinem. Ecce peccatum operis et non spe-
cificat quam turpitudinem, quia licet
omne peccatum sit de turpitudine, tamen
illud antonomastice dicitur turpitudo. Sic enim
peccatum ipsi demones erubescunt. Un-
de super illud Ezechielis xvi. Dabo te in ani-
mas Palestinorum, et loquitur enim de Deo. Ipse
suspendere superinte, sed numquam sponsus so-
domiticus; omnis gemina et ardor libidinis
quia exarserunt; iterum sceleris
quia masculi in masculos et impletio cor-
poris quia turpitudinem operantes, sequitur
Et mercedem quam oportuit. Post
culpam tangit hic penam, eam quam
implicant tam debitam, quia mercedem
quam oportuit naturaliter quam erroris sui
fuit, quia in semetipsis. Dicit igitur Et
ita sunt sibi recipientes mercedem
quam oportuit erroris sui, id est peccatore suo,
recipientes in propria in semetipsis, id est
in natura sua passionibus. Nam quia
erraverunt circa naturam divinam, puni-
ti sunt in natura propria, ut qui in sordibus
est sordescat adhuc, ut dicit Apocalypsis ulti-
mo. Et sicut non probaverunt Deum. Post peccata
hominis in Deum, circa hominis in se ipsum,
hic tertio tangit peccata hominis in proximum.
Et primo tangit peccatum dicti, contra scilicet Dei
repulsionem, secundo effectum scilicet peccatorum multiplicita-
tem ibi Repletos omni iniquitate, tertio
peccatorum sententiam reatum, et ex-
cusationem, ibi Qui cum iustitiam Dei cognovissent. Dicit
igitur Et sicut non probaverunt, scilicet
Deum non de notitia divina, alio modo
de humana, primo sic. Et sicut non
probaverunt, id est non putaverunt Deum habere
in notitia peccatum hominum, id est quia non cre-
diderunt Deum cognoscere peccata hominum,
dicentes illud Job xxii. Circa cardines
celi perambulat nec nostra considerat. Tradi-
dit eos. Secundo et sicut non probave-
runt, id est non curaverunt habere Deum in no-
titia, id est cognoscere Deum cum hoc sit magna
gloria. Jeremie ix. In hoc glorietur qui gloriatur

[illegible marginal note, 4 lines]

scire et noscere te/ tradidit illos deus
non impediendo maliciam sed non conferendo
graciam/ in reprobum sensum ut scilicet non
intelligant/ nisi quod plurimi dissi-
mile est/ in quibus continetur consue-
tudinis quasi deletus est/ Sophonias primo
Ambulabunt ut ceci quia domino pecca-
verunt/ Tradidit inquam ut faci-
ant/ opera ea/ que non conveniunt/ similiter
con[illegible] que delectantur in bono et sunt
in malo/ Vere replicat homo qui vici-
atur in affectu quod notatur ibi Et sic
non probaverunt etc./ Insipida in aspectu quod
notatur ibi Tradidit illos deus/ malicia
in effectu quod notatur ibi faciant etc.

¶ Repletos omni iniquitate hic
tangit multiplicem peccatorum vel tangit
primo peccata generaliter/ sive transgressionis
sive obmissionis/ 2o specialiter peccata
transgressionis/ ibi malicia fornicatione
3o specialiter peccata obmissionis ibi pa-
rentibus non obedientes/ Insuper preter pec-
cata transgressionis tangit/ primo in
facto/ 2o simul in facto et in verbis/ ibi gen-
nicius/ peccata transgressionis in facto/
tangit triplicia/ primo inferendo proximo
nocumentum corporale/ 2o nocumentum
personale ibi plenos invidia 3o no-
cumentum spirituale ibi contentione dolo
Nocumentum corporale tangit primo affectu scilicet
malicia 2o in effectu triplici/ primo in ma-
teria delectabili ibi fornicatione 2o in materia
utili Avaricia 3o in excellentia scilicet
Nequitia Nocumentum personale tangit
scilicet deceptione tangit triplicem/ primo in
facto aperto ibi contentione/ 2o in facto
occulto ibi dolo 3o in animo ibi malig-
nitate/ Peccata non in verbis tangit duplicem/
primo secrete obloquendo ibi susurro-
nes 2o aperte detrahendo scilicet detracto-
res deo/ Nocumentum non sine verbis
tangit quadruplex/ primo aliquos de-
honorando ibi contumeliosos/ secundo
alios se preferendo ibi superbos 3o alios
non apparendo scilicet elatos/ 4o alios cor-
rumpendo ibi inventores malorum
Post peccata transgressionis tangit
peccata obmissionis/ primo respectu superiorum
ibi parentibus non obedientes/ 2o respectu
omnium ibi Sine affectione/ Respectu
superiorum tria tangit/ primo quia parentibus

rebelles/ 2o ex hoc quia insipientes/
illam eruditionem parentum repellunt/
ibi Insipientes 3o ex hoc inconpositi scilicet
Incompositos/ Peccata obmissionis respectu
omnium tangit tria/ scilicet cum primo sine
affectione dilectionis/ 2o sine federe
societatis/ 3o sine misericordia compassionis/
Dicit igitur Repletos quia ita tradi-
dit illos deus in reprobum sensum/
ipsos dico repletos omni iniquitate
id est omni peccato/ Omne enim peccatum est in-
iquitas. i Johannis iii et Ysaie lixo Repleti sunt
ne omni iniquitate/ Malicia que
est quando aliquis dampnum molitur
alteri/ quia unusquisque proximo
suo insidiatur in malis Jeremie ixo Forni-
catione que est usus mulieris genera-
tionis preter legittimum matrimonium Jeremie
vo Facti sunt amatores in feminas
Avaricia cupiditate acquirendi
et retinendi Jeremie vio A minore usque
ad maiorem omnes avaricie student/
Nequitia id est temeritate qua aliquis
audet attemptare quod nequit Jere-
mie xlviiio Audivimus arroganciam et superbiam et
altitudinem cordis eius scio etc.
eo quod non sit iuxta eum virtus
eius/ nec iuxta quod poterat conari
cum sit fere/ Plenos invidia id est
dolore alieni boni/ Hec est fera que
devoravit Joseph/ que omne bonum
devorare nititur/ Genesis xxxvii Ho-
micidiis actu et voluntate/ Veloces
pedes eorum ad effundendum sangui-
nem/ Committitur homicidium multipliciter
voluntate scilicet odio/ i Johannis iiio Omnis
qui odit fratrem suum homicida est/
Lingua persuadendo/ Sic Iudei occi-
derunt Christum Luce [illegible] Occidistis
iustum etc. Precepto mandando/
sic David occidit Uriam ii Regum xiio
Occidisti Uriam gladio filiorum
Amon/ Auxilium prebendo 2o Regum
[illegible] percussit eum et mortuus est/
Rapina victualia subtrahendo Ecclesiastici
xxxiiii Qui offert sacrificium de substantia
pauperum quasi qui victimat filium
in conspectu patris sui/ Ministra non sub-
veniendo Ambrosius Pasce fame mo-
rientem si non pavisti occidisti/
Negligentia non vindicando [illegible]

[illegible marginal notes]

Justicia sitiunt in ea nunc aut sequitur de Contentione que est impugnacio veritatis cum confidencia clamoris. Sapientie xi° Si quis videtur inter vos contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus. Dolo, id est simulatione animo decipiendi. Ecclesiastici xix° Est qui nequiter se humiliat et interiora eius plena sunt dolo. Malignitate que est mala voluntas cum velle non potest. Jacobi i° Auferte malum cogitacionum vestrarum. Susurrones id est inter amicos discordias occulte seminantes. Levitici xix° Non eris susurro in populo. Detractores id est aliena bona minuentes. Que est gracia que perdentibus gladios. Jeremie xxx°. Et utrosque deo odibiles. Sed dicitur ne isti duo tamen paciantur. Et sicut duo precipue impugnant caritatem sed summe diligit deus. Proverbiorum vi° Sex sunt que odit deus et septimum quod seminat inter fratres discordias. Contumeliosos id est dicentes vel facientes turpia inferentes. Ecclesiastici xxii° Contumelia et verba iniuriosa ... Superbos volentes alios superare in honoribus. Nec ambulavi in magnis neque in mirabilibus. Elatos volentes parere parem vel superiorem. Psalmus Domine non est exaltatum cor meum neque elati sunt oculi mei. Inventores malorum qui scilicet genera mali vel boni vel facto inveniunt. Ysaias iiii°. Adinventiones eorum contra dominum. Parentibus non obedientes. Contra illud Epheseorum vi° Filii obedite parentibus vestris. Et ideo insipientes non discernentes inter bonum et malum quia eruditionem parentum repulerunt. Et quia insipientes ideo incompositos habent et incessum vestis. Ecclesiastici ... Ambulaverunt extento collo. Sine affectione dei et proximi. Ecclesiastici Et hec viscera lapidem non carnem. Ezechielis xi°. Absque fede societatis propter hoc precipit ... quia in illo habent quodquam societatis et negocii. Sine misericordia compassionis et misericordie. Jacobi ii° Iudicium sine misericordia fiet ei qui non facit misericordiam. Qui cum iusticiam dei cognovissent. Eum meruit multitudinem peccatorum sed contra contemptum peccaverunt. Et hoc ex duplici ignorantia. Primo quia non attenderunt debitum operis. Secundo nec penam

debitam consensus. Ibi Non solum qui talia agunt. Supina primo implicite cognitionem iusticiam et creatorem inflictam. Ibi Non intellexerunt digni sunt morte qui talia faciunt. Qui cum iusticiam dei cognovissent id est deum esse iustum et hoc dicitur Romanorum primo. Iustus dominus ... non intellexerunt qui quasi contra predicta mala agunt digni sunt morte. Stipendia enim peccati mors. Supra vi°. Non solum qui faciunt sed etiam qui consentiunt facientibus. Auctoritate agentes et consentientes pari pena plectendi sunt. Hic queritur super illud propter quod tradidit ... peccatum quod ex precedentibus ostenditur non solum peccatum est sed pena peccati. Contra omnis pena iusta est et a deo est non simpliciter secundum quod illud inter depenalitatem non de pena actio. Item ibidem Glossa Deus iusto iudicio cor peccantis obnubilat. Contra Deus lux est effectus autem lucis est illuminare non obnubilare. Respondeo Potest illuminare scilicet prius obnubilat propter subiecti dispositionem lucem subtrahendo. Item super illud Ut afficiant corpora in... Malum est deum operari in cordibus hominum inclinando voluntates eorum sive ad bonum sive ad malum. Contra Deus non est causa mali ergo non inclinat ad malum. Respondeo inclinare dicitur vel per se efficiendo vel passive per sibi removendo scilicet gratiam nec removet gratiam homini ... sed homo sibi sed qui claudit fenestram subtrahit domui lucem non sol. Item super illud Et mutaverunt gloriam dei in ... Glossa Veritatem dei commutaverunt in mendacium. Cum nomen dei dederunt hiis qui non sunt dii quod scriptura nomen dei attribuit sanctis. Psalmus Ego dixi dii estis. Respondeo quamvis attribuat eis nomen scilicet aliquam participationem non tamen attribuit eis rem nominis sicut ydolatre fecerunt. Item super illud Relicto naturali usu femine. Contra si usus femine est naturalis ergo non est culpabilis sicut opponit Julianus hereticus. Respondeo naturalis est quia sic pro instituta nature ad hoc deputatur sed non prout naturalis propter usus est voluntarius. Item super illud Tradidit illos in reprobum sensum. Glossa quos sua

facientibus

Subtractiones

certitudine aliquis non fundatus excludi-
tur. Nec in vita ista nullus est exclu-
ditur a vero lumine, quin possit illu-
minari; non ergo fundatus. Responsio: fundi-
tus excludi a vero lumine duplex est:
vel quo ad illuminationem omnem, sic nullus
excluditur; vel quo ad cognitionem, et hoc du-
pliciter: vel actu, et sic excluduntur infide-
les qui carent fundamento fidei; vel
habitu, sic nullus excluditur in vita presenti.
Item super illud: Avaritia; glossa: avaritia
est iniuste acquirere nec superflua paupe-
ribus erogare. Contra: ergo si quis divi-
tias omnibus iuste acquisitas nichilominus
retineat, avarus et prodigus. Responsio: in
vero prodigalitate et avaritie duo pos-
sumus considerare: materiam peccati et incli-
nationem contrariam, que est forma pec-
cati; nulla ergo utrumque simul ma-
nere potest, sed non inclinatio. Non ex par-
te aversionis sunt inclinatio peccati,
constituitur ex parte conversionis, unde
sunt opposite. Item super illud invidia;
glossa: invidia est passio invidi, quia aut
quod ipse est alium esse non vult, aut
alium videns meliorem dolet se
non esse consimilem. Contra: nam perfectus potest
dolere sine peccato de hoc quod non
est similis alicui perfecto. Responsio: dolere
super hoc quod non est similis meliori
potest dupliciter: vel propter insufficientiam
suam, et hoc est bonum; vel propter alterius
excellentiam, et hoc est malum. Item
super illud homicidas; glossa: plures dicit quod
sunt homicide actu et voluntate;
ergo actus et voluntas faciunt duo
peccata. Contra: actus est peccatum propter
voluntatem, ergo sunt unum peccatum. Responsio:
duplex est voluntas occidendi: quedam
cum actu, et hoc est idem peccatum
cum actu; quedam separata ab actu, et
hoc est aliud peccatum ab actu. Item super
illud dolo; glossa: dolus est cum aliud
agitur et aliud simulatur. Contra: ubi legitur
quod finxit se longius ire, ergo do-
lum commisit. Responsio: subintelligere
modo decipiendi. Item super illud qui con-
sentiunt facientibus; glossa: consenti-
re est tacere cum possit arguere vel er-
rorem adulando fovere. Contra: ergo
quicumque videt peccantem et tacet
peccat. Responsio: loquitur de hiis ad quos per-
tinet ex officio peccantes arguere.

c. ii.

Propter quod inexcusabilis
es o homo. In precedenti capitulo
locutus est gentibus specialiter
eorum superbiam reprimendo; hic secundum
glossam loquitur iudeis et gentibus simul,
eos de hoc quod se invicem iudican-
do contendebant increpando; et primo
intendit removere materiam contentio-
nis usque ad capitulum iiii; secundo exhortatur ad
bonum concordie et pacis, capitulo quinto
usque ad xii. In prima parte, quia materia
contentionis eorum erat quod se invi-
cem preferebant et indignabantur, ostendit
eos pares fuisse et similes; primo in
statu culpe ante conversionem usque
ad mediam partem capituli iii, ibi: Nunc
autem preter legem; secundo in
statu gratie post conversionem, ab illo
loco usque ad capitulum quintum. In prima parte
primo ostendit quod ante conversionem
erant in culpa pares et similes, et
isto; secundo quod nichilominus iudei in
aliquo erant digniores, capitulo 3°.
In prima parte primo utrosque de temera-
rio iudicio increpat; secundo utrosque a-
pud deum equales esse demonstrat,
ibi: Non enim est personarum acceptio
apud deum; 3° iudeos tamquam magis
presumentes de se specialius accusat, ibi:
Si autem tu iudeus cognominaris.
In prima parte de temerario iudicio
eos increpat: primo quia faciunt
quod in aliis reprehendunt; secundo quia
iudicium dei contra se non primo sic,
ibi: Scimus enim quia iudicium dei est;
3° quia super hiis penitentiam agere noluerunt,
ibi: secundum duritiam tuam et cor impeni-
tens. In prima parte primo ponitur
increpatio; secundo increpationis ratio,
ibi: In quo enim alterum iudicas; 3°
ratio manifestatur, ibi: Eadem enim
agis que iudicas. Dicit igitur: propter
quod inexcusabilis. Hoc secundum glossam
dupliciter continuatur: primo sic, quod lex
de iudeis et gentibus dixit: qui talia
agunt sciens facientes, et consentiens,
dignus est morte; propter quod inexcu-
sabilis es o homo omnis iudex et ge-

[illegible marginal gloss]

tibi. qui iudicas .i. alterum condempnas
in quo similis te iustum cum non sic
Et sequitur quod licet de iudicibus spiritualiter
sit. tamen gentiles qui predictum faciunt
sunt inexcusabiles. quia dicitur mor
te propter quod inexcusabilis es o homo
iudex carnalis non spiritualis. Sed homo
ponitur hic in malam partem. i. inanimum
sicut I Cor. iii. Nonne carnales
estis et secundum hominem ambulatis. Omnis
qui iudicas .i. per legem instruens
alios condempnas et non te ab illis que
faciunt obstines. Ideo dicitur Mt. vii. Nolite
te iudicare et sic inexcusabilis. In quo
enim alterum iudicas .i. reprehendis te
ipsum condempnas. quia tu ipse testis
es tue iuste dampnacionis. In Luc. xix
tum est iudicium quod ipse decreuisti
Luc. xix. Ex ore tuo te iudico serve
nequam. Et nisi in hoc te condempnas quod
patet. eadem enim agis similia agis que iu
dicas .i. que in aliis condempnas. Ideo
dicit Ambrosius. Iudicet ille de alterius
errore qui non habet in se similem proprie
Scimus enim quoniam iudicium dei
est. Hic increpat iterum iudicantes
quia dei iudicium non premeruerunt
ubi primo ostendit q[uod] ... adeo iudici
di sunt. Et multiplex peccatum propter quod
iudicium dei sentiat. Existimas autem hoc
o homo. ubi tangit peccatum contra Spiritum
sanctum. quia impunitatem sibi promittit
2°. quia bonitatem dei contempnit. ibi
An divicias bonitatis eius contempnis
3°. quia benignitatem dei erga se non
cognoscunt. ibi Ignorans quia be
nignitas dei. dicit igitur. Scimus autem
... hoc primo secundum quod
est ibi. sic enim inexcusabilis es. non
enim potes te excusare aliquis. nec
iudeus propter generis nobilitatem. nec
gentilis per ignoranciam. Et potius scimus
omnes qui iudicium ... Alio modo
quod est ibi. enim sic tunc inexcusabi
les omnes qui iudicatis. Scimus
enim nos spirituales viri. scilicet apostoli. quia
iudicium dei est secundum veritatem .i.
secundum rei equitatem. quia in nullo
potest depravari. iudicium autem hu
manum secundum glossam. sepe depravatur
vel amore vel odio vel timore vel
nimia severitate vel nimia remis

[illegible marginal gloss]

sione ... sic iudicium dei. Ps. Iustus
es domine et rectum iudicium tuum. Est in
quam in eos .i. contra eos qui talia
agunt qualia supra memoravimus
vel que in aliis condempnant. Vel aliu
dum iudicium et propter eventus certitu
dinem. quia scimus. et propter iudic
pravitatem. quia iudicium dei est. et propter
iudicii equitatem quia secundum veritatem
est. et propter iudicandorum iniquitatem
quia in eos qui talia agunt. Sequitur
Existimas autem hoc o homo. Hic
ostendit q[uod] ... vane impunitatem sibi
promittunt. ubi duo facit. tangit pe
nam. implicat culpam. ibi. o homo
omnis qui iudicas. Dicit igitur existi
mas quid nos ita scimus autem. Sed
in quid o homo omnis sive iudeus
sive gentilis qui iudicas .i. condempnas
eos qui talia agunt. quia tu effu
gies quoniam modo iudicium dei sive
generale resurrectionis sive particulare
mortis. q.d. non debes hoc cogitare
quia nullo modo effugies. Ps. Quo ibo
a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam. Tess
v. Cum dixerint pax et securitas
repentinus illis superveniet interitus
et non effugient. Et quia aliquis posset
querere quare ergo non statim punit
addit. An divicias bonitatis eius
.i. copiam bonitatis que est respectu
omnium peccatorum generaliter eis multa
beneficia largiendo. Ps. Aperiente
te manum tuam omnia implebuntur
bonitate. et patientie que est respectu peccan
tium criminalia eos punire dif
ferendo. Ps. Deus iudex iustus et
fortis et paciens numquid irascitur
per singulos dies. nisi ... Et lon
ganimitatis que est respectu peccantium ex
infirmitate eos diu ad penitentiam ex
pectando. Ysa. xxx. Propterea expectat
dominus ut misereatur vestri. Alii ...
ista contempnis q.d. non debes con
tempnere. Ignoras quoniam benignitas
dei .i. bona voluntas dei ad penitentiam
te adducit. quantum in se est. q.d.
Non debes ignorare. Ignorans
enim ignorabitur. I Cor. xiiii. Secundum
duriciam autem tuam et cor impe
nitens. Increpat supius malos
de temerario iudicio eo quod iudi

[illegible]

[illegible]

tiam dei contemnens se non puniendum. hic
increpat eos quia de peccatis puniantur
atque nescimus. ubi primo ostenditur quod
in iudicio divino punientur. 2o quo
punientur ibi hiis qui secundum pati
entiam eius. Circa punitionem impli
cantur tria. primo equitas punientis
quia 2m duritiam tuam. 2o ostenditur pu
nitionis quia thesaurizas tibi iram.
3o concretio dilationis quia in die ire
et revelationis diciturque. Secundum du
ritiam autem tuam et impenitens cor. dei
aspiciam te adducit. tu tu non ad
duceris. Inter sed secundum duritiam tuam. i. perseverantiam
in peccato malo. Eccl. iii. Cor durum ma
le habebit in novissimo et cor impeni
tens de malo preterito. sicut glossa. Contri
sunt quia peccaverunt. Sunt enim
quidam quibus mala que agunt
displicent et ducti penitentiam de eis expe
ctant. Alii quibus placent et
de dei misericordia presumentes in eis
perdurant. Alii quibus mala displicent
sed quia gravia sunt desperant. Sed in hoc
iniquitatem thesaurizas tibi iram id est
cumulas tibi penam. Deut. xxxii. no
nonne hec condita sunt apud me et
signata in thesauris meis. Iram
inquam exercendam in die ire et reve
lationis iusti iudicii dei. i. in die iu
dicii generalis qui dicitur dies sicut glossa
non propter qualitatem sed propter horum
revelatione. dies ire quantum ad
peccatores quibus irascetur. Soph.
i. Dies illa dies ire. dies reve
lationis quantum ad omnes quia tunc
occulta omnium revelabit. i. Cor. iiii. Il
luminabit abscondita tenebrarum etc.
… qui … reddet unicuique
parvo et magno secundum opera sua scilicet
interiorum non solum exteriorum. sive no
mine operis comprehenduntur cogitationes
locutiones operationes omissiones. Math. xx. Vo
ca operarios et redde eis mercedem.
Reddet autem secundum glossam mala pro
malis quia iustus. bona pro mal
is. punitus quia bonus et iustus. ma
la autem pro bonis non reddet quia non
est iniustus. Hiis quidem qui
secundum patientiam. Hic quod temere
iudicantes in iudicio divino punientur
hic ostenditur quo punientur ubi primo

[illegible]

[illegible]

ostendit retributionem iustorum. 2o retri
butionem impiorum ibi hiis autem
qui sunt ex contentione. 3o ostendi
tur retributionem iustorum ibi Gloria
autem et honor et pax. Circa retribu
tionem iustorum implicantur tria. me
ritum ibi hiis quidem etc. premium
Gloriam et honorem …
… ibi querentibus vitam eternam
dicitur hiis quidem etc. … red
det unicuique secundum opera sua. hiis
quidem qui sunt secundum boni operis acto
res … secundum patientiam …
quia in hoc bene … patientia …
et reddet … gloriam qua …
fulgebunt enim iusti sicut sol …
xiii. et honorem quo …
… autem … et in
corruptionem quo …
… est talis gloria et honor
… autem corruptibilis et transitori
us. hiis inquam querentibus vitam
eternam … non propter laudem
humanam. Ideo Col. iii. Que sur
sum sunt querite. ut gloriam autem
incorruptionem corporis. et honore ve
… Hiis autem qui sunt ex con
tentione post retributionem iustorum
… hic retributio impiorum …
… in qua primo culpa. 2o pena
ibi ira et indignatio. … ibi In
omnem animam. Circa primum …
peccatum … 2o cordis. et hoc dupliciter
primo in recessu a bono ibi qui non
acquiescunt 2m in accessu ad malum
ibi Credunt autem iniquitati. Se
cundum hiis autem quantum reddet bona
autem sed hiis qui sunt ex contentione
i. qui contendunt inter se. ut quidam
predicatores eorum quod est contra
consuetudinem Christianam. i. Cor. xi.
Si quis videtur inter vos con
tentiosus esse nos huiusmodi consuetudinem
non habemus. Et qui non acquiescunt
veritati cum eis predicatur. Job xxiiii.
Ipsi fuerunt rebelles lumini. Credunt
autem iniquitati. i. permittentes sibi
mittentes et de iudicio futuro diffi
dentes. hiis inquam …

[illegible]

[illegible marginal gloss at top of page] 2m

iudicium .s. pena sensibilis pe[r] peccator
videbit ignis / et inspectum / donibus
suis etc. / Indignacio ipsorum in iudicio
contra se ipsos / Sap. v. Hoc inspi
ciet etc. / Tribulacio autem iudicium in pre
cia mali / et angustia inexpectate
futurum / Sap. v. dicentes intra se peni
tenciam agentes / et pre angustia spiritus
gementes / vel una confusio inter iudices /
Job xiiii. Tenis in dextera ne timoris
peregrinos me etc. / pe. dne ne in furo
re tuo etc. et Indignacio .i. redargu
cio displicentie / cap. xxv. Esurivi et
non dedistis etc. / pe. xvii. Indignacio re
gum mortis / Tribulacio .i. pena ex
terior / ignis inmaculis / et angustia
.i. pena interior / vermis spiritualis /
ysa. vlt. Ignis eorum non extinguetur /
et vermis eorum non morietur / Nomen
nem etiam vententia .s. est [illegible] / per [illegible]
in omne corpus / Operis eum .s. etiam
sive in pena / sive in gloria / Job xix. et
rursum circumdabor pelle etc. / etiam dico
homine operantis malum pe. odisti
omnes qui operantur iniquitatem / Iudei
primum .i. maxime / propter legis scientiam per
intimacionem / et greci .i. gentiles / Aug.
ubi maius donum sive transgressio maior
ion sentenciam cap. Gloria autem et
honor etc. / retribucionem iustorum et ma
lorum / hic .s. ordo retribucionis iustorum /
ubi primo cum mittitur ipsa remuneracio /
2o remunerandi eo ibi omnium opera
3o remuneracionis ordo ibi Iudeo primum
dicit ergo / Gloria autem / Isto ordine fiet
dampnacio malorum / autem si gloria in
se continet ad quatuor dotes corporis / et
tres anime / et honor respectu aliorum /
et pax utrumque quieta consistit / quia
cum plus dupliciter incorrupcionem s.
dicit peticionem / ysa. xxxiii. Sedebit
populus meus in pulchritudine pacis /
Hec in quantum est omni operanti bo
num Iudeo primum / quia operatur et dein
greco .i. gentili vel iudeo primum
.i. maxime quia melius instructus
melius operatur et ideo melius
remuneratur / et greco .i. gentili
Ambrosius Iudeorum semper anteponit
prerogativa primum / ut ante coronentur
primus / ante dampnentur primus / vel

[illegible marginal note]

gloria intus ad deum / honor extrinsecus
ad proximum / pax ad utrumque intus ad
deum extrinsecus ad proximum / Glo. peccat
In quo alium iudicas te condempnas / licet enim
liceat iudicare de apertis, Re. licet rep
hendo fratrem / sed non condempnando personam
maxime de eodem crimine in quo est / Ite
sup. id. Scimus glo. / Ignorantia in
hiis qui intelligere nolunt peccatum
est / Contra / nulla sciencia est vicium / ergo nulla
ignorancia peccatum / Re. ignorancia i
quantum ignorancia non est peccatum / sed in
quantum affectata .i. ipsa affectio nes
ciendi / Ite sup. id. Iudicium est dei se
cundum veritatem / Contra / ergo omnis actio dei
sit nostra instructio / iudicium hominis debet
esse secundum veritatem / ergo conuictum in iu
dicio non debet condempnare / si scit eum
innocentem / Contra Ambr. Iudex debet
iudicare secundum allegata non secundum conscienciam
suam privatam / Re. iudicandum est secundum
veritatem manifestam .i. probatam / non
autem secundum occultam / In hoc enim deum
imitari non possumus / quod deo omnis
veritas est manifesta / non nobis / Ite
sup. id. In eos qui talia agunt glo.
quia eos qui faciunt que in aliis re
prehendunt / ergo peccat plenius rep
hendendo subditum de peccato / in quo est
ipse / Contra / tenetur subditum peccantem
reprehendere / ergo bene facit / Re. si pla
nus est in eodem peccato mutuus / et rep
hendit in manifesto peccat / quia scan
dalizat / si est in eodem occulte et rep
hendit modesto non peccat / Ad obiectum
dicendum non peccat / eo quia reprehendit /
sed quia inordinate reprehendit / Ite
sup. id. An ignoras glo. Gravissime
peccas quia ignoras / Contra ignoran
tia extenuat peccatum / Re. gravissime
.i. periculosissime / Ite sup. id. Secundum
duriciam glo. Sunt aliqui quibus malum
placet / cum omnia bona exoptent
ut dicit philosophus / Re. malum per se nulli
placet / sed partus inquantum habet boni
apparentiam / vel honesti / vel utilis /
vel delectabilis / Item ibidem / Peccatum
in spiritum sanctum duobus modis committitur
per obstinacionem / vel per desperacionem / Contra
magister 2o sententiarum d. penultima assig
nat alias species / i. invidentiam superne

Dubitaciones

gre / impugnacionem vincit et cognite / R° hoc due sunt ad remanendum in peccato / sed ille ad peccandum / Item ibidem glo. Tamen est labes huius peccati, scilicet in spiritu sancto / ut predicandi similiter subire non possit / etc. / Semper ante mortem potest homo penitere / R° Non potest, id est vix potest et raro contingit / Item super illud Iudicie etc. glo. Tempus iudicii notat diem / non propter claritatem / sed propter revelacionem / Glossa Josue x° Sol et luna steterunt etc. ergo sol erit in superiori emisperio, scilicet meo / Si dies appellatur solis statio / dies erit / Si sol latio super terram dies non erit / Item in opera sua etc. quia nichil relinquetur punitum / R° loquitur de hiis in quibus tempus operandi / Iste deus pro peccato temporali punit eternaliter / non quia sed opera sed velle / R° licet actio sit temporalis / tamen voluntas que per peccatum non mutatur perpetua est / Item ibidem quintum glo. Vero mala voluntas reproborum in inferno sit culpa vel pena tamen / videtur quod culpa quia est peccatum modo specie et ordine / quia Crescente culpa debet crescere et pena / sed crescit culpa in infinitum / sicut iam est / ergo et pena / R° Ista mala voluntas pena est non culpa / quia non est libera sed coacta / Ad obiectum R° Ista peccatum non est voluntaria simpliciter sed quasi in tormentor coacta / Item super illud Iudeo primum glo. Quia melius instructi melius operantur / ergo / ut dicit philosophus secundo ethicorum Scire autem parum aut nichil prodest ad virtutem / R° scire in vobis parum prodest / sed scire imperfectum scilicet applicatum ad opus multum valet / Notandum super illud Convenientibus vobis etiam quod ad querendum et inveniendum illum qui est vita scilicet dominum / attendenda sunt iiii° scilicet locus / tempus / modus / et fructus / Locus autem in quo invenitur est mundus quietus secundum Bernhardum / non in lecto in quo fetet concupiscentia carnis / quia ibi non est spectum sine macula / Cant. iii° In lectulo meo quesivi quem diligit anima mea / quesivi et non inveni eum / Sed in lectulo sunt rapuit eum pastoribus / Luce ii° lc°. Audite qui sequimini quod iustum est / et quia dominum non in foro / in qua fervet cupiditas [illegible] / quia non est negociator animalium / sed animarum / Osee v° In gregibus suis ibunt ad querendum dominum et non invenient / ablatus / sed in domo secrete consciencie cum regibus iiii° R° / Cant. iii° Per plateas quesivi et non inveni paululum etc. / Non in pompa in qua regnat vite superbia / quia invenitur non nadir ille qui natus est / Sic Luc. ii° Existimantes eum in comitatu quesierunt inter cognatos et notos / et non invenerunt / Si non invenis intra tuos quomodo invenies inter alienos / Audi, ego filia, et vide etc. / Sed in scola virtutis et sapiencie cum patribus qui invenerunt eum in medio doctorum Unde est quod ille queritur / Item tempus ad querendum congruum quod est scilicet dum dies est / dum prope est dum nobis prodest / Currendus est ergo dum est / primo dum dies est / quia in nocte vix potest inveniri / Cant. iii° Per noctes quesivi quem diligit anima mea / quesivi et non inveni / Bernhardus Per noctes sine more nec sine culpa / Ysa. lv° vel xxi° Si queritis querite / convertimini / Qui vero in mane et in nocte / de qua dixit / Venit mane et nox / 2° dum prope est / vel prope est ysa lv° Querite dominum dum inveniri potest / Luc. prope est / quia ad hostium cordis nostri pulsat / Apoc. ergo recedit et non possis eum invenire cum sponsa / Cant. v° Dilectus declinaverat / Jo. viii° Ego vado etc. / Et dum sibi vacat et potest negociis vestris intendere / Nunc enim est tempus miserendi / Tunc autem tempus quo potest accipiet et qui quis / Jo. viii° Adhuc

Iste modus querendi debitus talis est / ut cum querimus diligenter aliquid / longius festinemus ad inveniendum / quod fit per devotam oracionem / Sic Cant. iii° Num quem diligit anima mea vidistis / Et ecce Inveni speciosum palam in oracione

Orandi

Modo ad querendum dominum qui est vita eterna [illegible]

Locus

tempus

modus querendi

ocultis admittendum quod fit p'ratis intencionem. Sap. 1°. In simplicitate cor dis q'rite illum. q' sit p'fec tam affeccionem. Io. xx°. Mulier quid ploras quem queris. Re. asumus ad palpandum. quod fit p'forma op'acio nem ps. Deum exquisivi manibus meis nocte contra eum. q' sit p'finalem p'severanciam ps. Querite faciem eius semper. sic quesivit mag dalena. Non enim est p'sonarum acceptor. Reprimit aplus inp'rimi tos de temerario iudicio. quo se invicem p'ferebant. hic tos equales apud deum esse demonstrat. et primo quo ad culpam. 2° quo ad penam. ibi Qui cumque enim sine lege. p' 3° quo ad' pre mium ibi Non enim auditores. Dic 3°. Non enim est. in omni opanti malum erit pena et similiter omni opanti bonum erit gloria. Non enim est p'sonarum ac ceptio apud deum. Non enim iudicat deus secundum dignitatem sed 2m merita p'sonarum. Non enim accipit p'sonam in iudicando. Sap. vi°. Non enim subtrahet p'sonam cuiusquam qui dominator est omnium. In iustificando dicit Ysidorus. Iniquitate co[..] pi. quia non est p'sonarum acceptor deus sed in omni gente. In docendo Act. x°. In veritate scimus quia verum es et viam dei in veritate doces. In pre miando. ut hic. Non enim est p'sonarum acceptio apud deum etc. Quicumque enim sine lege. hic ostendit tos equales quo ad penam. ubi primo tangit penam gentilium. 2° iudeorum. Et quicumque in lege. Dicit 3°. Quicumque enim quantumcumque sint non est acceptio p'sonarum apud deum. Quicumque enim sine lege peccaverunt ut gentiles sine lege. i. sine scripta non p'ter legem scriptam p'varicatores pu nientur. i. dampnabuntur. Et quia adiun [..] tum est hic de lege scripta p'z quod sine omni lege non est peccatum. Quia 2m Amb' peccatum est p'varicatio legis divine et celestium inobediencia mandatorum. Et quicumque in lege scripta peccaverunt ut iudei p'varicatores legis. de quibus ps. Tempus faciendi domine dissipaverunt le gem tuam. p' legem iudicabuntur. i. p'ter legem p'varicacionem iudicabuntur ut peccatores.

Ipsa enim lex accusabit eos. Io. v°. Est qui accuset vos Moyses in quo vos speratis. Non enim auditores. hic ostendit tos equales quo ad culpam. ubi ostendit inexcusabilem culpam primo iudeorum. 2° gentium. ibi Cum enim gentes que legem non habent. In excusabilitas autem iudeorum. primo in legis noticia quia habuerunt. 2° in legis negligencia quia non fe cerunt. ibi Sed factores. Dicit ergo Non enim q' d' ne qui in lege peccaverunt p' legem iudicabuntur. Non enim audi tores tamen legis sunt iusti apud deum. sicut multi apud homines iusti vi dentur. Sed factores. et hic dupliciter legis. primo sic Sed factores legis. qui s'facie bant ea que p'cipit lex. maxime mo ralia iustificabuntur. i. iusti habebuntur. 2° sic Sed factores legis iustificabuntur p'us sunt a deo iustificati. Nemo sine factores legis. lex enim non potest suffi cienter impleri sine gratia. Notandum quod lex dei primo audienda. Pro. xxviii°. Qui declinat aures suas ne audiat legem oracio eius erit exsecra bilis. Et merito. Ex quo non vult au dire verbum dei non audietur verbum eius a deo. Sed Ysidorus. Appropinquaverunt p'sequentes me iniquitati a lege au tem tua longe facti sunt. 2° retinenda ps. Lex dei eius in corde ipsius et non supplantabuntur gressus eius. Et me rito. ex quo legitur p' legem deo non supplantatur ab adversario. 3° me ditanda ps. Quomodo dilexi legem tuam domine. tota die meditacio mea est super inimicos meos p'den in. fe. Et me rito prudens efficitur qui totus in lege meditatur. Sed Ysidorus. Preter xviii° leges meas despexerunt. 4° diligenda ps. Pax multa diligentibus legem tuam domine. et non est illis scan dalum. Et merito. qui diligit bonum odit malum. ps. Iniquos odio ha bui. Sed Ysidorus. quia abiecerunt legem dei amoris. 5° in ore habenda. Exo. xiii°. Lex domini semper sit in ore tuo. et merito habenda semper. quia requiritur frequenter. Mal. ult. Legem requirent de ore eius. Sed Ysidorus. qui maniunt

lex [illegible]

Ro

[illegible marginal gloss]

michi iniqui fabulaciones sed non ut lex tua. Secundo ope adimplendi, ut factores legis iustificabuntur, et merito iusti quia viderunt secundum regulam rectam. Sed heu quia opus facit dissipare legem, ideo oportet aquarum deducere rivos oculi mei. Quarto contra adversarios defendendi. 1 Machabeorum 2: Nunc ergo o filii emulatores estote legis et date animas vestras pro testamento patrum. Et merito dicitur spirituale patrimonium. Sed heu alienum principatum est lex. Quinto predicandi et docendi. 2 Paralipomenon 17: docebant populum habentes librum legis in manibus. Et merito in manibus quia predicatores sunt doctores. Sed heu quia non iusto dicuntur testamentum dei et in lege eius predicandi noluit ambulare. Cum enim gentes que legem non habent. Hic ostendit in exemplo gentilium, ostendit enim quod non ignorantia vincitur, Primo quia habent lumen legis in mente. Secundo testimonium conscientie ibi testimonium reddente illis. Primo quia gentiles implicite continentiam legis servare; gentium legis naturalis ibi, ipsi sibi sunt lex. Manifestatur primo ibi enim audimus legis opus. Dicit ergo: Cum enim gentes quasi non factores legis iustificabuntur quia gentiles enim sine lege, enim que legis sunt operantes, ut obmittentes iustificabuntur, ut punientur. Cum enim gentes que legem scriptam sive moysi non habent, sed iudei naturaliter, id est naturali ratione regimine cum illuminata, faciunt ea que legis sunt, discernendo scilicet bonum a malo, quod est officium legis, quia per legem cognitio peccati. Sub ratione naturali, ea que legis sunt faciunt, credendo scilicet in Christum, quod docuit lex. Deuteronomii 18: prophetam de gente tua suscitabit tibi dominus, ipsum sicut me audies. Huiusmodi legem scriptam non habentes ipsi sibi sunt lex, id est valet eis lege. Quia scilicet gentiles ostendunt, iudicium opus, opus legis scilicet opera in lege precepta, alius scilicet duo. Non facias alii etc. et hoc facias alii etc. Thobie 4: Capitulo 4 vel opus legis, id est fidem quam lex precipit quia finis

legis Christus est in iusticiam. 2 Thessalonicenses 1: scriptum in cordibus suis, id est communiter in fronte fixum, ut etiam affirmavit per ritum impressum. Jeremie 31: Dabo legem meam in cordibus eorum. Testimonium reddente. Hic ostendit idem per testimonium conscientie, ubi notandum quod plex opus conscientie testificari quo ad omnia, accusare infideles, defendere fideles. Dicit ergo testimonium, scilicet ita ostendunt opus legis et hoc conscientia eorum, reddente, ut testimonium salutis vel dampnacionis in futuro iudicabuntur, eum morte exibunt quod scripta sunt in libro eorum. Apocalipsis 20: Et non solum conscientia operum sed etiam cogitacionum accusationem inter accedentes veniunt eum in cogitacionibus peccatorum suorum timendi. Sapientie 2: Cum etiam defendentium credentes, accusantium inquam et defendentium inter se invicem, bone cogitaciones defendunt bonos, male accusant malos, ut more festorum et accusantium abire ponuntur. Hec igitur per ablationem cogitacionibus accusantibus etc. et hoc in die iudicii, qui scilicet appellatur alius dies propter occultorum manifestacionem. Nehemie et Sophonie 1: dies illa dies ire etc. Alius sero propter eum opus. Johannis 20: Cum sero factum esset, dixit dominus vince procuratori. Alius mane propter inicium eternitatis. Sophonie 3: mane iudicium suum dabit in luce et non abscondetur. In die inquam cum iudicabit deus occulta hominum, non solum aperta, et dicitur hominum, non demonum, quia tunc erit in dicimus discepcioni hominum, non demonum. Iudicabit inquam per Ihesum Christum, pater enim omne iudicium dedit filio. Johannis 5 et hoc secundum evangelium meum, quod ego predico. Ergo iudicabit deus evidenter, quia ad testimonium conscientiam. Danielis 7: iudicium sedit et libri aperti sunt, fideliter, quia secundum exigentiam meritorum. Sine dicitur iuste cum cogitacionum accusacionem. Psalmus: Iustus dominus et iusticiam dilexit. Convenienter, quia tempore congruo sine die iudicii. Psalmus: Cum accepero tempus ego iusticias iudicabo. Ro[manos] Similiter quia

[illegible marginal gloss]

apparente dei filio sicut dicitur ps[almo]
cum admirationem veniet tu se te
Spiritualiter quia etiam occulta hominum etc.
ut tamen que sunt adducet do-
minus in iudicium. Litteraliter quia secundum
evangelium meum ordinabiliter quod predicavi.
Si autem tu iudeus cognominaris.
Postquam iudeos et gentiles ostendit
esse equales demeritum, hic etiam
pre predictis hinc capitulum iudeos qui ma-
gis presumebant gravius redarguit
ostendens primo quod ad peccatum in minimum
tem non valuit eis legis acceptio. 2o
quod nec valuit eis circumcisio ibi circum-
cisio quidem prodest. Prima tangit pro-
quinque progressiones iudeorum speciales 2o tan-
git illos contra quinque presumptiones
ibi Confidis teipsum ducem esse ceco-
rum 3o ponit eorum increpationes ibi Qui
ergo alium doces. Prima tangit
primo dicens primum 2o cultus de-
[illegible] legi ibi Et
requiescis in lege 3o cognitio divi-
norum ibi et gloriaris in deo 4o revelatio
misteriorum ibi Et nosti voluntatem eius
5o discretio opinionum ibi et probas u-
tiliora dicit ergo Si autem qui gentiles
sunt legem [illegible] tamen sed in plura
quod patet Si autem tu iudeus cognomi-
naris. Apud prisca nobiliore
dicebantur enim hebrei ab abraham
israhelite a Iacob iudei a iuda no-
biliore tribu hebrei quidem a transe-
untes propter susceptionem preceptorum
creatoris Israhelite videntes
propter contemplationem celestium Iudei
i. confitentes propter confessionem divine
laudis et suorum peccatorum. Et requiescis.
in lege i. in legis observantia non in
ymis per diversos errores sicut gentiles
Tren. 1o habitavit inter gentes nec
invenit requiem Et gloriaris in deo.
i. in dei cognitione Ier. ix In hoc
glorietur qui gloriatur scire et nosse me
Et nosti voluntatem eius [illegible]
tunc gentibus sunt tibi per prophetas ma-
nifestatam. [illegible] Dei sunt
scilicet que placent deo manifesta
sunt nobis Et probas utiliora i. scis eli-
gere meliora per legem instructus
tamquam per pedagogum. lex enim
pedagogus noster fuit in christo Gal. iii.
Confidis teipsum esse etc. usque in.

tum dei per vos blasphematur propter hanc
conditionem. Confidis teipsum posuit
quinque progressiones hic subdit quinque
presumptiones ex ipsis orientes quia se
confidit se esse primo ducem cecorum
ex fide preexistentium 2o lumen errantium
in moribus pravis ibi lumen
eorum 3o eruditorem insipientium ibi
Magistrum infantium in cognitione mi-
norum rerum ibi magistrum 5o perfectum
in scientia librorum legalium ibi ha-
bentem formam. Dicit ergo Confidis
quia tu maxime qui cognominaris
iudeus et habes has progressiones con-
fidis teipsum ducem esse cecorum in fide
i. gentilium Mt. xv. ceci sunt et duces
cecorum et lumen eorum qui in tenebris
sunt i. iudeorum doctorem errantium
in moribus, unde dicitur ps. qui ambu-
labat in tenebris vidit lucem magnam
Eruditorem insipientium i. indoctorum
non disputatorum et hoc quantum ad
minora rerum divinarum cognitionem Et
etiam magistrum infantium i. iudeorum
minorum adhuc tamen elementa stu-
dentium i. circa intellectum legis litteralem
que vocat elementa Gal. iiii. Et con-
fidis te esse habentem formam i. perfec-
tionem scientie in operando et veritatis in le-
ge intelligendo nihil ut sensus sen-
sum legis et illum esse verum. Qui
ergo alium doces. Posuit unde
autem presumptiones hic ponit quinque
eorum increpationes primo quod scripture
non inserviunt 2o quia verum intellectum
adeo aufferunt ibi Qui predicas
non furandum 3o quod intellectum suum
apponunt ibi Qui dicis non mechandum
4o quia cultum dei alii tribuunt ibi
Qui abhominaris ydola 5o quod alios
a deo avertunt ibi Qui in lege
gloriaris. Qui ergo quasi sic omnia
habes sicut te habere confidis ergo
tu qui alium doces teipsum non
doces quod moderate fuit tibi
debes primum intendere 2o rem ordi-
nem caritatis [illegible] de quibus Mt. xxiii.
Super cathedram moysi etc. que di-
cunt facite que autem faciunt nolite
facere. Qui predicas non furandum 2o
preceptum legis furaris intellectum scilicet
alterius surripiendo hec est, i. auri-
quam furatus est achor Josue vii.

Non dices non mechaberis. Exo. xx°. mechari vero s. sensum legis pstin corrumpendo sicut p3 Exo. xxxij° et ffalse tradiciones insistendo. Mt. xv°. irritum fecistis mandatum dei pp tradiciones vestras. qui abhominaris ydola. 2m quod mandat lex. Exo. xx° Non habebis deos alienos. sacrilegium facis cultus s. dei ydol. dando sicut p3 Exo. xxxij°. vel etiam xpm negando et ita rem sacram furando. Qui in lege glariaris quia s. legem accepisti non sicut gentiles pe non fecit taliter omni nationi. per prevaricationem legis s. legis ad xpm pertinentem vel etiam ipm xpm non suscipiendo quod tamen lex mandat. deutro. xviij°. Deum legis s. datorem inhonoras quoniam inter est et qui inhonoras. Nomen enim dei s. xpi vel deo. Philip. 2°. Dedit illi nomen quod est super omne nomen. per vos iudeos s. blasphematur hodie inter gentes. quia et vos blasphematis et ad blasphemandum alios inducitis. sicut scriptum est. Ita dicitur vel quia specialiter loquitur iudeis qui scripturas noverant. hoc autem scriptum est ysa. lij°. iugiter tota die nomen meum blasphematur. Vel etiam secundum glo. scriptum est. Ezech. xxxvj°. Ingressi sunt ad gentes et polluerunt nomen sanctum meum. Levit. xx. Sic nomen meum per vos blasphematur in gentibus. Sic exponitur. secundum glo. magis ad litteram p3 sensus. quia redarguit iudeos. primo de culpa quantum ad se. ibi. Qui ergo alium doces. 2° quo ad proximum et hac dupliciter. quia de culpa et quantum ad corruptionem operis ibi qui predicas non furandum furaris. et quantum ad corruptionem carnis ibi. Qui dicis non mechandum. 3° de culpa quo ad deum et hoc dupliciter. quia de culpa contra fidem ibi. Qui abhominaris. et contra mores ibi. Qui gloriaris in lege sua pse patet. Notandum quod plures sine doctores dicunt esse. primo deus rector ... vite per principes iudaei dicentes ... 2° lux ... tamen clarius fiunt. Mt. v. Vos estis lux mundi ... eruditor insipientium verbo doctrine. Heb. vij°. preces carnis ... magister infantium ... disciplie ... ipsum tamen imitaga

2° p[er]sona forma scie et per ... forma facti ... Circumcisio quidem prodest. hic ostendit quod ad peccati immunitatem non valuit circumcisio ubi ostendit primo quod circumcisio valet vbi est legis observatio. 2° quod alteri equipollet preputio ibi. Si autem prevaricator legis. 3° quod preputium equipollet circumcisioni legem xpi observando. ibi. Si igitur preputium. 4° subdit horum probatio. ibi. Non enim qui in manifesto. Dicit ergo circumcisio quasi dicat legis doctrina sine observantia non valet ad peccati immunitatem. Sed nec ipsa circumcisio. quia ipsa circumcisio quidem prodest tibi o iudee si legem observes. Unde et dictum est mandatum de circumcisione deum et abrahe. et tu ergo custodies pactum meum. Gen. xvij°. Si autem prevaricator legis sis non credendo in xpm ut lex iubet. Deut. xviij°. ... Si crederetis moysi crederetis forsitan et michi. Circumcisio tua preputium facta est i. non plus valet quam preputium et ... si ergo preputium i. gentilis quilibet iustitias legis i. mandata spiritualia vel fidem xpi custodiat. nonne preputium illius in circumcisione reputabitur i. nonne tantum valebit preputium quantum circumcisio ut sit filius promissionis quia dicitur Gal. iij°. Qui ex fide sunt hii filii sunt abrahe. et iudicabit tamen comparatione melior factus ... vij°. Viri ninivite surgent in iudicio ... preputium i. gentilis lege consummans in xpm s. credendo quod est legis consummatio. quod si credere in xpm est ex natura ... quia sine gratia non est credere in xpm vel quod ex natura est preputium i. gentilis secundum naturalem legem vivens ut in naturali preputio manens iudicabit te o iudee. qui per litteram i. per legem scriptam. que dicitur littera quia foris litteris lapidibus impressa. lex autem nova tantum cordibus quasi littera est impressa. Jer. xxxj°. Et per circumcisionem naturalem prevaricatorem legis s. non credendo in xpm quod lex precipit. Notandum super i. de inhonoras quod sicut rex ... [illegible]

ctiuus per inhonorum in capitulo sit
et honorum. Primo in iustis legis punicione.
Sicut inhonorat regem qui edictum
eius non custodit, ut hic qui in
lege gloriaris etc. Contra honoratur
in mandatorum impletione. Malachie primo
filius honorat. 2o in familie sue con
temptu et abiectione. Judith 1o legitur
quod nabuchodonosor misisset nuncios
suos ad diversas provincias et abie
cissent eos sine honore. Indignatus
est nabuchodonosor et repente sic con
temptus. Sic de familia dei sunt qui
dam equites scilicet prelati. Ecclesiastici vii. Hono
ra deum in omni anima tua et honorifica sacerdotes.
Quidam pedites id est pauperes. Iacobi 2.
Nonne deus elegit pauperes etc. Vos
autem exhonorastis pauperem. Contra Proverbiorum xiiii.
Honorat deum qui miseretur pauperis.
3o in sue ymaginis scilicet anime detur
patione. Qualiter honoraret deum
qui in luto proiceret ymaginem crucifi
xi. Sic qui animam ponit in peccatum. Cap.
xo. Non indignatur honorem anime
quam deus creavit etc. Ecclesiastici x. Fili in
mansuetudine serva animam tuam
etc. 4o in regie dignitatis usurpatione
ut supplicium qui honorem soli deo
debitum sibi usurpant ut de Hero
de Actuum xii. Sedente pro tribunali
ipsius acclamabat vox dei et non
hominis. Et statim quod percussit eum an
gelus domini eo quod non dedisset honorem
deo et [illegible] exceptione. Ecclesiastici iii. Magna
est potentia dei solius et ab humilibus
honoratur. 5o in iusticie remissio
ne, ut qui in regno suo iusticiam de
malefactoribus negligit. Sic nos
de corporibus nostris iusticiam non facie
tes. Baruch 2o. Non mortui qui sunt
in inferno dabunt honorem et iustifi
cationem, sed anima que tristis est super
magnitudine peccatorum etc. 6o in impie
persone visitatione ut dicto [illegible]
Sic iudei Jo. viii. proicientes in eum
lapides et demonium vocantes
quibus dixit: Demonium non habeo, sed
honorifico patrem meum et vos autem
inhonorastis me. Contra honoratur
laudando eum. Psalmus. Sacrificium laudis
honorificabit me. Non enim qui
in manifesto. Hic probat predicta etc.

argumento. Primum est circumcisio que est
in abscondito melior est quam que
in manifesto. Secundum est circumcisio que
est in spiritu melior est quam que est
in carne. Tertium est circumcisio cuius
laus est a deo melior est quam cuius
laus ab hominibus. Ergo melior est
circumcisio spiritualis gentilium quam carnalis
iudeorum. Hoc est quod dicit: Non enim
est in illis ut fieri iudeus et gentil
et circumcisio. Non enim qui in manifes
to id est nomine et ritu iudeus est
neque que in manifesto in carne est
circumcisio exterius scilicet facta in abla
cione carnis super illud est vera circumcisio
sed qui in abscondito cordis iudeus est
id est vere confitens corde ore et opere
ille vere iudeus est. Et circumcisio
cordis id est mundicia cogitationis. Jeremie iiii.
Circumcidimini domino et afferte preputia
cordium vestrorum. Jeremie ix. Que circumcisio fit
in spiritu id est per spiritum sanctum, non littera id est litteralibus
[illegible] cultus. Cuius circumcisionis in
terioris laus non est ex hominibus
sed ex deo qui solus eam videt. Sed
queritur super illud: Per legem iudica
buntur. Glossa: ignorantia eorum qui
quasi simpliciter nesciunt neminem
excusat sic ut sempiterno igne non
ardeant quia non audierunt quid crederent.
Contra. Romanorum x. Fides ex auditu. Sed qui
non audierunt credere non potuerunt. Ergo
tolerabilior est excusatio eius. Respondeo: glossa
loquitur in eo qui quamvis non audierit
tamen audire potuit si diligentiam
adhibuisset. Item non auditores
legis sed factores iustificabuntur. Contra. Infra
iiii. Abraham iustificatus per fidem
sine operibus legis. Respondeo: hic loquitur
de operibus moralibus, ibi de cerimoni
alibus vel hic de operibus sequentibus,
ibi de precedentibus fidem. Item dicit
glossa: non alii sunt factores legis nisi
iustificati. Contra. Non iusti per a ba
dulterio furto et ceteris abstinere.
Respondeo: quamvis tales faciant legis litteram
non tamen legis intentionem. Item super illud
Cum enim gentes. Glossa: lex naturalis est
qua quisque intelligit et sentit quid
sit bonum et quid malum. Contra. Lex natura
lis est concupiscentia que contra [illegible] dampnabilis
est. Respondeo: tamen lege naturali qua conscientia

Dubitacio

hinc constans est, sed lege effectiue consistit formaliter, sicut homo videt plurimum effectiue, principium formaliter. Item ibidem glossa: Interiore homine, non nature proprium: lex iusticie describitur quam deleuerat culpa. Quia lex iusticie naturalis indelebilis est. Respondeo: indelebilis secundum existentiam, delebilis secundum apparentiam. Item circumcisio prodest. Contra Gal. v. Respondeo: hic loquitur pro tempore ante aduentum Christi, ibi pro tempore post. Item super illud: circumcisio tua preputium facta est, glossa: non plus valet quam preputium, et plus valebat quia peccatum originale delebat. Respondeo: non plus valet finaliter, scilicet quo ad effectum salutis eterne. Item super illud: preputium legem consummans, glossa: credens in preputio quod est ei extrinsecum. Respondeo: extrinsecum est per accidens, extrinsecum completiue, quia lumen extrinsecum, consensus ex voluntate per gratiam illuminatam. Cap. iii.

Quid ergo amplius Iudeo est. Incepto precedenti ostendit quod cum Iudei quam gentiles Romani sunt pares in moribus, an consistit pariter in gratia, quia utrique peccatores. Hic ne videatur lex nullam vtilitatem attulisse Iudeis, ostendit quod Iudei erant in aliquo maiores. Ubi primo determinat veritatem, secundo mouet et remouet dubitationem incidentem ibi: Quid enim si quidem eorum non crediderunt. Tertio excludit quandam curiosam cum hoc errorem ibi: Si autem iniquitas nostra. Prima ponit conclusionem, secundo conclusionis manifestationem ibi: Multum quidem. Tertio solucionis manifestationem ibi: Primum quidem. Dicit ergo: Quid ergo amplius, quasi diceret contingit Iudeum supra gentilem, et ergo et si ita est, quid ergo amplius superdignitatis est in Iudeo de legalibus obseruantiis secundum statum preteritum quam gentili supra, aut que vtilitas circumcisionis est supra Iudeos. Non enim est visibile quod dominus inutiliter dedit legem et circumcisionem. Multum quidem per hic plus. Multum quidem, scilicet vtilitatis est Iudeo plus quam greco per omnem modum, omnis modo sicut glossa est, vel in amministratione spiritualium vel intellectione spiritualium. Iudei autem pluribus instructi plus acceperunt

gentiles. Quo ad temporalia acceperunt terram lacte et melle manantem, quo ad spiritualia non fecit taliter omni nationi et iudicia sua non manifestauit eis. Primum quidem, id est precipuum et maximum quod acceperunt Iudei non gentiles est quia eloquia Dei, id est lex et prophete, credita sunt illis, id est Iudeis. Sed nota aliqui tenent in(?) quod nulla alia gens fuit inclusa, ut sunt ceremonialia, iudicia, iusta, et uniuersaliter legem etc. Et dicit credita, quia exigendum est ut summa et fructu, ut patet in parabola de talentis, Matthei xxv. Quid enim siquidam. Hic remouet dubitationem incidentem. Ubi primo ponit conclusionem, secundo solucionem ibi: Absit. Tertio confirmationem ibi: Est autem deus verax. Dicit ergo: Quid enim, quasi credita sunt Iudeis eloquia Dei, ut tamen hoc beneficium euacuatur per sequentium incredulitatem, sed quidam forte putauerunt dicendum, quia licet credita sint illis eloquia Dei, nichil tamen eis profuerunt quia non crediderunt, et hoc est: Quid enim, absit, si quidam illorum non crediderunt eloquiis sibi creditis. Numquid incredulitas illorum fidem Dei, id est de Deo, scilicet quidam crediderunt in Deum, euacuauit, id est minime credibilem reddidit. Alio modo legitur sic: Numquid incredulitas illorum fidem, id est fidelitatem Dei, euacuauit, ut scilicet Deus non adimpleat in credentibus quod promisit. Absit. Sic ut fidelitas Dei euacuata sit. Est autem Deus verax. Hic ponitur solutionis confirmatio. Ubi primo ponit veritatem, secundo confirmat per auctoritatem ibi: Sicut scriptum est. Dicit ergo: Absit sic infidelitas Dei. Est autem deus verax et in eternum quia immutabilis, et in verbis quia stabilis. Omnis autem homo est mendax secundum glossam, scilicet omnis homo incredulus promissi mendax ex se, propter veritatem deficiens per peccatum, filii hominum usque quo graui corde etc. Sicut scriptum est, psalmo ad ostendendum quod Deus verax est: Ut iustificeris etc. Hoc legitur dupliciter: primo sic, ut dicit per peccatum meum gratiam ne mittendo filium de stirpe mea sicut promiseras, iustificeris in sermonibus

tuis, i. iustus appareas implendo sermones tuos. Colligitur ex hoc enim quod ego peccavi patet quod non propter meritum meum sed ex sola iusticia fecisti sicut promiseras mittendo filium de stirpe mea, et vincas implendo promissa. Secundo legitur sic. Tunc dicit propheta peccato meo immunda mea, ut iustificeris in sermonibus tuis, i. iustus et verax appareas implendo sermones de vera ingenuitate. Ezechiel xviii. Impietas hominis et vincas impii iudicando cum iudicaris ab hominibus dicentibus quod non debes peccare nimis, quia tunc fuimus peccavimus. Tercio legitur sic: tibi peccavi. Tibi inquit qui adeo iustus es ut dum omnis ergo peccaverimus tu solus iustificeris, i. iustus appareas in sermonibus tuis et vincas omnes in iusticia superando cum iudicaris, i. cum aliis in iudicio comparaveris. Iob xv. Numquid homo comparatus dei iustificabitur. Quarto sic: Tunc et peccavi, qui adeo iustus es ut iustificeris, i. verum compleres solus in omnibus sermonibus tuis et vincas, i. victoriam obtineas cum iudicaris, i. licet iudicaveris ab hominibus dicentibus quod sic debuit fieri, hoc male factum est ut cum iudicas eripueris et iudicis. Io. xviii. Sequitur: Si autem iniquitas nostra. Sicut dictum fuit, apostolus hinc implicite excludit quorundam errorem ponentium quod iniquitas nostra facit ad iustificationem divinam propter illud quod dictum est in psalmo: Tibi soli peccavi ut iustificeris etc. Primo ergo ponit istum errorem et erroris improbationem, ibi: Numquid iniquus est deus. Secundo errantium penam, ibi: Quorum dampnacio iusta est. Errorem autem implicite ducendo ad triplex inconveniens. Primum est quod homo pro peccato non debet puniri. Secundum quod peccator debet reputari, ibi: Si enim veritas dei. Tercium quod utile est peccare, ibi: Et non sicut blasphemamur. Dicit igitur: Si autem iniquitas nostra, quod sic committitur, iusticiam commendabilior appareat dei iusticia. Si autem iniquitas nostra iusticiam dei commendat, i. commendabilem facit, quid dicemus? Numquid

iniquus est deus. Circa primum inconveniens ubi primo quantum ad ... secundo hominis irrationabilitatem ostendit, ibi: Secundum hominem dico. Tercio solvit, ibi: Absit. Quarto solucionem astruit, ibi: Alioquin quomodo. Dicit igitur: Numquid iniquus est deus qui infert iram, i. penam pro peccatis, quasi diceret sequitur propter hoc dictum, quia iniquum est penam inferre pro eo quod iusticiam dei commendat et exaltat. Sed contra II Paralip. xix. Non est apud deum nostrum iniquitas. Secundum hominem dico, quasi non est secundum mentem sed hominum carnalium sic accipitur homo. I Cor. iii. Nonne carnales estis et secundum hominem ambulatis. Absit quod deus sit iniquus. Alioquin, quasi si deus est iniquus, quomodo iudicabit deus hunc mundum? Qui enim iniquus est non potest iudicare, equitas enim est potissima condicio iudicis. Sap. i. Diligite iusticiam qui iudicatis terram. Sed propterea mundum iudicabit. Circa ultimo sciendum quod sunt et adducit deus in iudicio. Non est iniustus, sed non vult nos peccare ut commendetur eius iusticia. Si enim veritas dei. Circa secundum inconveniens, scilicet quod propter iniquitatem non debet homo peccator reputari pro eo quod cedit in laudem et gloriam dei, non debet homo peccator reputari, sed iniquitas nostra est similiter quasi si iusticiam dei commendat etc. Et hoc est quod dicit: Si enim veritas, i. iusticia dei, in meo mendacio, i. peccato. Omne enim peccatum mendacium est in sermone vel opere, habundavit in gloriam ipsius, i. si gloriosior est eius veritas ex meo peccato, quid adhuc et ego quasi peccator, i. tamquam peccator iudicor, etiam impune, non tamquam iniustus. Et non sicut blasphemamur. Circa tercium inconveniens, scilicet quod utile est facere mala. Bonum est iusticiam dei commendari; ergo si iniquitas nostra commendat iusticiam dei, sicut intelligunt isti errantes, bonum est iniquitas operari. Dico quod iniquitas nostra iusticiam dei commendat tamen. Item quod propter hoc velit nos deus peccare ut in comparacione nostri iustus appareat error est. Et sic secundum iniquitas dei dicere quod commendat iusticia dei omni

Ro

spualis̄ et pfectus | quia eius ordo
impium .. innuendo eam | Sic enim
est et sic accipio aplus | Dicit enim
2o Co ... si ita est | quod pccm
nrm cōdit iustiam dei cō⁹ | Cur
nō faciamus sicut blasphemium .i.
sicut aquibusdam nos iponitur
blasphemando | et sicut aiunt nos
quidam dicē | faciamus mala ut ve
niant bona .s. ut deus inde gli
ficetur | Exponendo audieramus
aplos pdicantes ☧ Sup. vj. Ubi
habundauit delictum suphabundauit et
gra | dicebat q3 de voluntate homes
peccare ut sic peccatibus pcedendo | et
maiorem gram ofendo | magis
misericors appareret | quorum dampnacō
iusta est | et ideo nō est eis credendum
Nam ad bonum nō nisi p bonum per
uenitur ¶ Hic querit qre obmis
sis temporalibus beneficijs | exemplifi
cat de spiritualibus | s. de eloquijs di
uinis | dicens pmum quidem | quia
credita sunt illis eloquia dei | Ro
pz tn quia spualia meliora | tn qr
dimissiora | tn qr nō est sine hre |
s3 potius aliud tpalia | Ite sup id.
Est aūt deus verax glo. implens
pmissa | que nō implemet | sed illud
Leuit. viijo Ponam thabernaclm meū
in medio vri | et nō abiciet vos aia
mea | Ro Non fuit pmissio absolu
ta s3 condicionalis .s. si seruarent man
data eius Item omnis ho mendax
glo. xpe mendax Ro lo3 de puris
hominibus tm | Item ibid. glo. homo
mendax dr | nō hns vim esse ne in
qua cōditus est | cont. verus ne in
omni statu manet eadem | Ro glo
lo3 decce ... moralis | nō de esse
pio | Item ibidem glo. deus apud que
nichil futurus est immutabilis pseue
rat | Contra ergo res future nō scripte
sunt | Ro nō est apud eum nc futurum
sunt in scriptis s3 ut ille sunt in ipo
Item sup illud. Ut iustificeris in s
monibus tuis glo. Solus potuit
verum dicere potuit homo deus | Contra q
libet homo semper caue medacium |
Ro quamuis posset cauere mendacium |
nō tn de omnibus dicere verum | Item si
iniquitas nra iusticiam dei comendat

quod dicimus contra Augustinus in enchiridion q̄ ma
la bene ordinata comendat bona | Ro
comendat nō directe et causaliter | s3 potius
et occasionaliter | quia nō malum ex se
ipse | s3 ordo eius | et bonum quod in
elicit deus | Item sup id. Nunquid
iniquus est deus glo. illius rei de
est vltor | cuius nō est actor | Contra
ergo nō est actor male actionis ergo
nō omnis actio est a deo | Ro deus
nō est actor male actionis inquantum
mala | s3 inquantum actio | vltor aūt est |
Item ibid. glo. Nō decet deum prauum
esse iniusticie contra Johis 2o. Fecit flagellum
sup mulieras | Ro puerum mirificatus
.i. fauctorem | Item sup id | Si aute
veritas dei in meo mendacio glosa
si deus per meo iustus apparet | cur
me iudicat tamquam peccatorem | Contra
expertis homi que deus punit ins
tus appet | Ro nō expertis hominis e
hoc nisi pactus | s3 expena pecco
psit. Quid igitur precellimus eos
nsed ... hic contra priores fuit
s3 iudeos et gentiles in moribus
ante conuersionem | hic eidem ondit
post conuisione | ostendens quod in
de ipse peccata nō precellunt gentiles
insttia fidei | hoc aūt pbat duplex |
pmo ex imperfectione legis insufficienter
re nō valentis | Contra ... 2o ex pfecto
ne fidei sufficienter iustificantis |
cap. iijo. Supma pte imperfectionem
legis iustificare nō valentis pbat
dupli | pmo quia obseruantes nō
iustificant | 2o quia nec ad iustiffi
cacionem innatabilis | Nunc aūt sine le
ge iusticia est dei. Supma pte quod
lex nō iustificet pbat | pmo pce
dentium pbacionum epilogacione |
2o auctoritatis inductione | ibi Sicut
scriptum | 3o ondit auctem adinductos
ptinere | ibi Scimus autem quoniam que
cumque lex | Supma pte | pmo ponit
cōnem | 2o solucionem | ibi Nequaquam
3o confirmacionem ibi Comsistit eum de
3o quid igitur qr ... multum pro eis
modum amplius est iudeo et circu
ci vtilitas circumcisionis | et credita
sunt eis eloquia dei | Quid igitur

[illegible marginal glosses]

[...] sequitur ex hiis excellencia pre
cellimus eos gentiles s. nos iudei
iustitia fidei nequaquam Gal iii In
xpo ihu non est iudeus neque gen
tilis non precellimus Omnes enim sumus
i. omnibus transire probavimus Cuius
apostolus tamquam arbiter medius inter
eos tam iudeos quam grecos vos
esse ondit omnes iudeos et grecos
subiectos esse. subauditur sub gratia fidei per
caus eius donante quia qui facit peccatum
servus est peccati Jo. sub peccato erat sed
servi sub domino, captivi sub tyranno
subditi sub prelato, iudei propter transgressi
onem legis scripte gentiles propter trans
gressionem legis nature. Sicut scriptum
est hic probat quod lex obstinanter
non iustificavit auctoritate inductione
In qua auctoritate primo tangit pena ab
missionis 2o pena transgressionis
ibi. Sepulchrum patens. 3o pena
utriusque ibi Contritio et infelicitas
Pena obmissionis tangit primo quoad fi
dem ibi Omnes declinaverunt. Secundum
ad fidem eius quia nec credunt per
fidem nec intelligunt per sapientiam nec
requirunt per investigationem. Secundum
ad mores eius quia declinat ad d
inutiles sunt proximo non facit
bonum sibi ipsi dicitur. Sed scriptum est
quod iam omnes subiecti sunt et hoc sed
scriptum est de iudeis de quibus magis
videtur et loquitur de iudeis manentibus
non conversis ad fidem xpi. Scriptum
est in qua hoc quod sequitur. Non est
iustus quisquam nisi per fidem iustifi
catus in xpum credendo per quam fidem
est iustificatio. Iust. vero iustificati
ex fide. sequitur non est iustus quia
non est intelligens xpum sed deum
et hominem sapiens et intelligendo
Deut. xxxii. Utinam saperent et in
telligerent. sequitur non est intelligens
quia non est requirens deum dilige
ter veritatem inquirendo Ysa xxi
Si queritis querite. Omnes decli
naverunt a bono incommutabili a bono
commutabile agitur ad culpam Dan. x
iii. declinaverunt oculos suos ne vide
rent celum. Simul inutiles fa
cti sunt i. aliis nocivi cum ad ea dic
et plus sibi et hoc dampnabile Mt. xxv.
Servum inutilem mittite in tenebras

exteriores. Non est qui faciat bonum
Je. v. Circuite vias ierlm et querite
virum facientem iudicium et querentem
fidem et propicius ero ei. Non est usque
ad unum supple. scilicet quod iustificet quia
non est neque unus. Eccl. vii. Non est
homo iustus in terra. sed exclusive
i. non est preter unum xpum qui est
vere unus quia unico homine natus
unus sine peccato conceptus unus
homo deus. Eccl. vii. Virum unum de mille
repperi mulierem ex omnibus non inveni
Sepulchrum patens est guttur eorum
hic tangit penam commissionis et pro
ad inducendum alios in errorem
2o ad inducendum aliis errorem ibi
Quorum os maledictione. Inducunt
in errorem intendunt ipsi aperte
mala verbis corrumpendo. occulte
verbis dolose decipiendo i. lingu
is suis dolose maliciam suam verbis
bonis palliando ibi Venenum aspi
dum. Inducunt errorem intendunt
ipsi mala imperando ibi Quorum os
maledictione. Pena innuitur ibi et
amaritudine orare per similitudinem affec
tando ibi Veloces pedes eorum
dicit et sepulchrum quod tunc inutiles
primo nocivi facti sunt quasi sepulchrum
patens est guttur eorum alios sub
malis apte corrumpendo. Corrum
punt enim bonos mores colloquia
prava i Cor. xv. Omnia intrinsecus
et sepulchrum quia fetore plenum
et patens quia non habet silentii operculum
ideo immundum. Sed Num. xix. vas
quod non habet operculum immundum est
reputatur quia ipse ore hyatu idest
cito exit in actum. Je. v. pharetra
eius quasi sepulchrum patens. Lin
guis suis dolose agebant verbum ma
lis subiecte tamen boni actione de
cipiendo. Je. ix. Sagitta vulne
rans lingua eorum dolum locuta est
Venenum aspidum sub labiis eorum
ad venenum insanabile in corde retine
do. Venenum enim illorum serpentum
vix est sanabile Deut. xxxii et
venenum aspidum insanabile per
quod adulatio signatur. Quorum
os plenum est maledictione i. sub
maledicto malis imperando. i Cor
v. Neque maledici regnum dei pos

sidebimus / et amaritudinis per penam co
minando / Ps Intenderunt arcum
rem amaram / plenum est os ipsorum male
dictione et amaritudine / Veloces pedes
eorum .i. affectus ad effundendum san
guinem / xpi .s. et suos occidere affecti
sunt / pedes enim eorum ad malum currunt
et festinant ut effundant sanguinem
Prov. i / Mandium / quod velocitas ista non
mutat / quicumque iudicium / quicumque vim
patitur / iudicium / sed sit ad audiendum
verba edificatoria / Iacobi i. Sit
autem omnis homo velox ad audiendum
ad ingerendum opera meritoria / Prov. xxii
Vidisti virum velocem in opere suo coram
regibus / Ad reducendum impios a
via devia / ysaie xviii / Ite angeli ve
loces ad gentem convulsam / Econtrario
velocitas vituperatur / si sit ad loquen
dum verba destructionis / Prov.
xxix Vidisti velocem hominem ad lo
quendum / stultitia magis speranda est
quam illius correctio / Ad ingerendum
opera demeritoria / Ps Veloces pedes
eorum ad effundendum sanguinem / ad persequendum
bonum / Treni iiii Velociores fuerunt
persecutores mei aquilis celi / Con
tritio autem et infelicitas / Post
culpam ostendit penam eorum duplicem
primo penam que est pena tantum non
culpa / 2o penam que est pena simul
et culpa / ibi Et viam pacis non cogno
verunt / In prima primo tangit penam
temporalem / ibi Contritio / 2o eternam / ibi
et infelicitas / 3o implicat causam me
ritoriam / ibi In viis eorum / Dicitur ergo
contritio q.d. si mala sunt in eis / et propter
hoc contritio .i. pena temporalis contigit
illis / Treni iiii contritio super contritionem
vocata est / Tales enim captivitates
non fuerunt visae / quia post Romana fuerunt
reliquie / ex captivitate sua a Romanis
scilicet tyto et vespesiano fuit contritio
illis / et infelicitas eterne dampna
tionis in viis in operibus / eorum que
dicuntur vie / quibus itur ad celum vel
ad infernum / Et viam pacis / Hic
tangitur pena que est pena et cul
pa / Ubi primo tangitur eorum excecatio /
2o excecatorum obstinatio / ibi Non est
timor / Dicitur ergo / et quia / ideo est con

tritio et quia viam pacis non cognoverunt
viam .i. xpm qui est via / Io xiiii
Ego sum via veritas et vita / pacis / Io
xvi / In mundo pressuram habebitis in me
autem pacem / Non est timor dei ante
oculos eorum .i. nec aliquo timore a
malo retrahuntur / Per timorem enim domini
declinat omnis a malo / Prov. xvi et Eccli.
Auchora mentis pondus timoris / Sci
mus autem quoniam quecumque / Hic ostendit
autem predictam adiunctione primere /
ubi primo ostendit quod hec auctoritas in
deos tangitur / 2o eorum elationem repri
mit / ibi Ut omne os obstruatur / 3o re
primendo legis imperfectionem ostendit quia
ex operibus legis non iustificabitur
Dicit ergo / Scimus autem quod sicut dicit
david / nos autem maiores scimus
quoniam quecumque lex loquitur his qui in
lege sunt loquitur .i. iudeis / sed illa
auctoritas scripta est in lege / ymo in
psalmo david / quod lex accipitur et pro
lege proprie veteri testamento / Sic ac
cipitur Io xv / Ut impleatur sermo
qui in lege eorum scriptus est / quia
odio habuerunt me gratis / Stricte pro
pentateuco sicut luce ult. Oportet im
pleri omnia que scripta sunt in lege
et prophetis et psalmis de me / Strictius pro precep
torum cerimonialibus / Iusti est / Ex
operibus legis non iustificabitur omnis
caro / quoniam illo loquitur in quantum
ut pene que lex dicit / omne os non
solum gentilium sed etiam iudeorum
obstruatur a sua elatione / et hoc
quantum ad similitudinem suggestionis
Ps Omnis iniquitas oppilabit os
suum / Et subditus fiat omnis mundus idest
omnis homo non solum gentilis sed et
iudeus / subditus fiat deo et hoc quantum
ad similitudinem operis / tantum bonum
quod hic deo attribuendo / Ps Non
ne deo subiecta erit anima mea /
Et debent utique omnes iudeus et gen
tilis subditus esse deo / quia ex
operibus legis .s. non iustificabitur
omnis caro .i. homo quicumque / Sic acci
pitur ysaie xl Omnis caro fenum /
omnis caro .i. homo carnalis vivens
non iustificabitur in quantum coram illo
et si forte coram hominibus appareat

[illegible]

iustus, sicut phorisei. Matthei v. Nisi habundaverit iustitia vestra plus quam scribarum etc. Per legem enim cognitio, et vere per legem non est iustitia. Per legem enim cognitio peccati. Hic et non consumptio peccati vel pene vel mandatum littera. Lex. Lux. Omnes declinaverunt, ut homines sinit declinare non verbis sed vitiis. Nota quod male declinant qui declinant ad superbiam. Job xxxvi. Cave ne declines ad iniquitatem, id est in egestate ad iniuriam. Per declinantes autem in obligationes ad deum dico: eam operam inique. Adiungam: ne declines cum asino tuo. Ad avaritiam Regum viii. Declinaverunt post avaritiam per oculos suos. Item de intrando. Adiungam per omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt. Judith xiii. Remi declinemus adversum rebus que inimperatum? sepe admonuit. Eccli. iii. Ne altera et cetera, ne declinet tortum in eam. Hic queritur super id. Non est usque ad unum. Glossa. Nec unus, quia aliqui inter iudeos erant boni, ut Gamaliel. Responsio: Apostolus loquitur hic de iudeis carnalibus, non de spiritualibus. Item quecumque lex loquitur etc. Contra multa loquitur gentibus et defensionibus. Responsio: Apostolus non intelligit generaliter, sed de hiis que loquitur in hoc loco secundum glossam. Item ex operibus legis non iustificabitur. Contra circumcisio iustificabat. Responsio: opera legis dicuntur que cum lege instituta et inventa sunt. Circumcisio autem ante legem instituta est. Item ibidem glossa. Cerimonie iniqua valuerunt imitare gratiam et si cum fide et devotione fient. Contra omne opus ex fide et devotione factum meritorium est. Responsio: opus operans iustificabat, sed non opus operatum. Item super illud. Per legem cognitio peccati. Glossa. Non consumptio. Contra super id Hebr. ix. Sine sanguine non fit remissio. Glossa. Per quam expiatoris fiebat aliqua remissio peccatorum. Responsio: loquitur de remissione quo adveniat regula, non quo culpam. Item Gen. xlii. Merito hec patimur quia peccavimus in fratrem nostrum, ergo ante legem cognoscebant peccatum. Item Joseph ne

cuiusque de criminis misso finem carceris. Gen. xxxix. Responsio: non interius hoc generaliter, sed de aliquibus, ut dicit glossa. Vel dicendum quod prima erat cognitio et nunc plenior. Per legem enim cognitio cognita sunt esse peccata que ante ignorabantur, et quedam graviora que ante putabantur. Item ibidem glossa. Carcere non per se homo peccatum vincit quia per liberum arbitrium nisi per eum cognitum. Responsio: per cavere iniquitatem peccari, sed non vincere. Nunc autem sine lege. Consuetudinis quod lex Moysi non iustificabat, hic ostendit quod nec ad iustitiam iuvat, ubi primo ostendit quod credentes iustificati sunt per fidem sine lege, secundo concludit quod non est gloriandum in lege, ibi: Ubi est ergo gloriatio tua. Prima pars: primo ostendit quod non sunt iustificati ex lege, secundo quod ex fide, ibi: Iustitia autem Dei est, tertio autem quod vel sine personarum acceptione, ibi: Non enim est distinctio, quarto quod gratis sine merito precedente, ibi: Iustificati gratis. Dicit ergo: Nunc autem quasi dicat: ex lege non sunt olim iustitia. Nunc autem, id est tempore gratie, de quo ii. Cor. vi. Ecce nunc tempus acceptabile. Iustitia Dei, non qua ipse iustus est, sed qua de iniusto iusti fiunt. Sine lege, id est sine legis auxilio. Manifestata est, id est non solum data, sed manifeste data commissis vel ministris, gratia vel iustitia dico testificata per legem et prophetas, id est testimonio legis et prophetarum prenunciata. Scilicet iustificati, quia non legi ascribenda, quia non abeo manifestata, sed data, quia ab antiquo predicata. Unde dicit enim lex prophetam veniturum. Deut. xviii. Prophetam de gente tua etc. Actuum x. Huic omnes prophete testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere omnes qui credunt in eum. Iustitia autem, quasi dicat autem iustitia Dei, id est qua iustificamur a deo. Deus enim est qui iustificat. Rom. viii. Est per fidem Ihesu Christi, id est qua credimus in Ihesum Christum. Vel fide Ihesu Christi, ut tangat utrumque, in omnes, per eam credere

articulos. Adiunimusque illam primen-
tes: est, inquam, in omne copiose dif-
fusa et super omnia desuper celitus da-
ta, quia iusticia de celo prospexit, in
omnes, inquam, qui credunt in eum, pro-
ut [illegible] tangit fi-
dem formatam. Et sic in omnes. Non
est enim distinctio Iudei et Greci. Ro.
iii.° Supposito itaque quod est fons, neque
liber. Omnes enim tam Iudei quam gen-
tiles peccaverunt vel in se per proprias actua-
libus, vel in Adam per eius originalibus. /
Ro. v.° Singulo omnes peccaverunt et egent
adhuc cottidie gloria dei, id est gloriosi dei
iusticia eos liberantis. Deus qui
iustificat per se effective, per fidem for-
maliter, omnes qui credunt in illum, ter-
propter gloriam dei finaliter. Iustificatio-
nis igitur causa efficiens est deus,
formalis gratia fidei, in alio homo fi-
nalis gloria. Iustificati gratis. Hic ost-
endit quod iustificati sunt gratis sine merito
precedente. Ubi primo ostendit gratuitatem
iustificationis tamen formalem et causam
efficientem, ibi et per redemptionem, secundo causam
finalem, ibi propter remissionem, tercio fina-
lem, ibi ad ostensionem iusticie eius.
Dicit ergo: iustificati gratis, id est omne peccati
nemeriti [?], ut patet, quod iustificati sunt
gratis sine meritis precedentibus. Titum
iii.° Non ex operibus iusticie que fecimus
nos et [illegible] secundum suam misericordiam dei in fu-
sum tamquam per causam formalem et parti-
cularem. Io. i.° Gratia et veritas per Ihesum Christum
facta est. Vere diligendus est deus
et propter eius actum, quia iustificat,
et propter eius modum, ex gratia, et propter
tale donum, quia per gratiam et redemp-
tionem tamquam per causam meritoriam et effi-
cientem, que redemptio est in Christo
Ihesu et non in alio. Ipse enim factus est
nobis sapientia et iusticia, sanctificatio
et redemptio, I Cor. i.° Quem pro-
posuit deus, id est preordinavit ante
disposuit, s. ab eterno, vel proposuit, id est pa-
lam omnibus posuit in tempore. Baruch
iii.° Post hec in terris visus est et
proposuit, inquam, propiciatorem, id est mi-
seritorem et reconciliatorem hominis
ad deum. I Ioh. ii.° Ipse est propiciatio pro
peccatis nostris. Propiciatorem dico, et
hoc per fidem in sanguine ipsius, id est

per fidem Christi de passione eius, vel
per fidem et passionem eius. Hec autem
duo iunguntur, quia neutrum necessarium
est sine virtute passionis in [illegible]. /
Apoc. i.° Lavit nos a peccatis nostris in
sanguine suo, et virtute fidei per quam
disponitur homo ad suscipiendum
ipsum effectum passionis. Act. xv.° Fide
purificans corda eorum. Certe hoc rep-
arationis humane causa prima, Christus
Ihesus causa prima, [illegible] deus, causa
meritoria passio Christi, causa dispo-
nens ex parte hominis fides passio-
nis. Omnia assurgunt ad amorem dei
et eius reparationem, quia redemp-
tio, inquam, est solutio condigni
precii et persona redemptoris, quia
Christus Ihesus filius dei et naturis
disponentibus, quia a toto eternitate, et
modus redemptionis, quia in Christi
sanguine. Proposuit, inquam, propiciatorem
et hoc ad ostensionem sue iusticie,
id est ut ostendet se veracem in promis-
sis. Non enim est deus quasi homo ut
mentiatur. Num. xxiii.° Ad ostensionem
dico, que ostensio fuit necessaria
propter remissionem delictorum prece-
dentium. Hoc dupliciter legitur. Uno modo sic:
propter remissionem non solum presencium
delictorum sed etiam precedentium, id est ad
nostrum delictorum dico existentium
in sustentatione dei, id est impacientia et
expectatione, quia permittebat homi-
nes in mundo non statim puniens
[illegible] laborum sustinens
et sic est constructio intransitiva
hoc, quod est delictorum et pre-
cedentium. Alio modo legitur ut sit
constructio transitiva sic: propter remis-
sionem delictorum, id est tam hominum pre-
sentium existentium in mundo sed etiam
hominum precedentium Christi adventum
et detentorum in lymbo. Per passionem
enim Christi et existentes in mundo sunt
iustificati et detenti in limbo
liberati. Hominum dico precedentium
existentium in sustentatione dei, id est
in patria, quia erant in lymbo et
pena sensus consumebantur. Ad osten-
sionem iusticie eius. Hic tangit
iustificationis causam finalem, que

est descendencia bonitatis divine procedendo malis, et euidencia veritatis soluendo promissa. Dicit igitur: ad ostensionem, inquam, dixi, iustitie sue, id est in iustificatione dei que est ad ostensionem iustitie eius, id est exprimit bonitatem eius, scilicet impedendo malis, et hoc maxime in hoc tempore, quod est tempus plenitudinis gratie. Augustinus de Ciuitate Dei libro ..., capitulo ... Ut sit ipse, id est ut cognoscatur, iustus in se et iustificans alios, vel iustus promissa implendo et iustificans peccata remittendo. Iustificans, inquam, eum qui ex fide est Ihesu Christi, qui esse suum reputat ex fide, quia credit in Christum, non ex lege. Abacuc: iustus ex fide viuit. Ergo iustificat deus benigne, quia ad ostensionem iustitie, et optime, quia in hoc tempore, et discrete, quia eum qui se disponit per fidem, qui credidit etc. Ubi est ergo gloriatio tua? Hic, quod credentes iustificati sunt per fidem sine lege, hic addit quod non est gloriandum in lege. Et primo querit an sit gloriandum in lege, secundo ostendit quod non sit, immo in fide, ibi: exclusa est, tertio affirmat hoc apostoli auctoritate, ibi: Arbitramur enim. Quarto probat idem ratione, ibi: An iudeorum deus tantum. Dicit igitur: ubi est ergo, primo de gloriatione vana, si est, quasi ex fide sine lege est iustitia, ubi est ergo, o iudee, gloriatio tua vana, qua gloriaris de legalibus obseruantiis, unde deuteronomii: gens est ... ut habeat cerimonias etc. Exclusa est, id est abolita, per quam legem, scilicet exclusa est? Factorum, id est per legem Moysi, que dicitur lex factorum, quia ibi iudebantur opera, sed non dabatur gratia, quia cohibebat manum, non animum. Non per legem istam exclusa est, sed per legem fidei, per quam acquiritur vera gloria, quam lex non introducebat. Vel aliter, de gloria vera sic: Ubi est ergo gloriatio tua vera, in quo debes gloriari, scilicet in lege an in fide? Exclusa est, id est expressa est, id est manifesta est enim in quo debes gloriari, sicut ut aurum excluditur de aliqua argento,

sic tamen ipse, ut excluduntur qui purgati sunt argento. Per quam legem? Scilicet exclusa est. Factorum, id est Moysi? Non, sed per legem fidei, per quam est iustitia, non per legem Moysi. Arbitramur enim, quasi dicat vere per fidem est iustitia. Arbitramur enim nos apostoli, quibus sumus adeo arbitri et iudices totius orbis constituti, Matthei xix: vos qui secuti estis me etc., iustificari hominem quemcumque per fidem sine operibus legis, cerimonialibus, vel etiam sine operibus moralibus fidem precedentibus. An iudeorum deus tantum? Hic probat idem ratione, ubi primo ponit rationem, secundo rationis solutionem, ibi: Ecce enim, tertio solutionis confirmationem, ibi: Unus quidem, quarto sua de lege destructe excusationem, ibi: Legem ergo destruimus? Dicit ergo: An iudeorum, quasi dicat: et recte hoc arbitramur. An iudeorum tantum deus est creator, ut etiam sit eorum tantum iustificator? Nonne et gentium est creator et iustificator, ut iudeorum? Unde Paulus loquens gentibus dicit Actuum xvii: Genus enim sumus dei etc. Immo et gentium. Genesis i: Faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram etc. Et equaliter est ille tam de omnibus quidem, et quasi vere est deus gentium et iudeorum, quod patet: quoniam quidem unus deus est, qui est creator omnium, qui deus iustificat circumcisionem, id est iudeos circumcisos, ex fide, et preputium, id est gentiles incircumcisos, per fidem. Secundum glossam per hoc quod dicit ex fide et per fidem, non intendit ponere aliquam distinctionem in re, sed solum in modo significandi, propter tamen poni aliqua diuersitas, quia in iustificatione dei per fidem Ihesu Christi est motus de fide informi in fidem, de fide, scilicet viuus dei, in fidem Christi, per quam iustificatur. Et dicit circumcisionem ex fide, ut notetur quod in iustificatione iudei fides est, non solum tamen adequate, sed tamen a quo. In iustificatione autem gentilis est motus de infidelitate ad fidem, sed fides est tamen terminus ad quem, scilicet tantum non a quo, sed dicit

[illegible marginal annotation]

cepimus per fidem. Legem ergo de
struimus. Hic ostendit se adstru
ctione legis. Ubi primo quia et secundo solvit
ibi Absit. Dicit ergo legem quam
dicunt omnes insufficientem per fidem non
plenam. Legem ergo destruimus per fidem
i. per fidei commendationem. Absit sed potius
legem statuimus i. firmamus per fi
dem enim impleta est lex non destructa
Mat. v. Non veni solvere legem sed
adimplere. Ambrosius confirmat statuta
legis per fidem, quia cerimonialia spiritualiter
implentur et quod minus in
moralibus continebatur. Mercurius(?) additur
et quod promittebatur futurum fide ostenditur.
Iuste testatur Ieronimus quod dominus in
manu eius posuit Christum primo pacific
atorem ut hic, secundo redemptorem per
redemptionem iuste dicit ipse Job. xix.
Scio quod redemptor meus; tercio medi
atorem i. Thy. ii. Mediator dei et homi
num homo Christus Ihesus; quarto doctorem Joh. iiii.
Letamini in domino deo vestro qui dedit
vobis doctorem iusticie; quinto advocatum
sive intercessorem i. Jo. i. Advocatum
habemus apud patrem etc.; sexto propugnatorem
i. victorem ysa. xxix. mittam eis pro
pugnatorem; septimo legislatorem per hunc
dictum dabit legislator; octavo testem
Apoc. iii. hec dicit qui est testis fidelis;
nono iudicem Act. x. ipse est qui con
stitutus est a deo iudex vivorum et mor
tuorum; decimo salvatorem Phil. iii. Salva
torem expectamus dominum Ihesum Christum.
Omnia ista valeo(?) pacificator qui
condonet, captivis redemptor qui
liberet, universis mediator qui
reconciliet, ignarie doctor qui
instruat, disciplinis legislator qui af
fingat(?), accusatis intercessor qui con
ferat, obsessis propugnator qui expug
net, proclamatis testis qui iustificet,
oppressis iudex qui releuet, electis
salvator qui glorificet. Hic quere
et illud. Nunc autem sine lege est iusti
glo. Iusticia est quia exsolutum est
quod promissum est, ut deus promit
tendo non obligatur. Ro. iustificans
iusti est ut faciat quod promittit
et homini sic vincit(?) quamvis non
obligetur. Ite ibidem glo. Cum suscep

confugientes ad se iusticia est. Hec
primo dicitur. Ro. Iusticia tercio anshelmi
duplex accipitur primo modo exigen
cia divine bonitatis, secundo modo exigencia
meritorum hominis. Primo modo iuste facit
recipiendo peccatorem, secundo modo misericordi
ter. Item super illud Iusticia dei per
fidem glo. fides impetrat quod
lex imperat. Gratia primo scimus im
petrat, quia plenitudo legis est di
lectio. Ro. loquitur de fide formata que
petit karitatem. Item super illud Gratia
glo. dei glo. Nullus potest iusticiam
dei culpare, universos si vellet
dampnaret. Hec ergo potest deus iuste
dampnare peccatum. Ro. respiciendo
meritum quod si non vicium posset.
Sed respiciendo gratia nunc actua
liter non. Item super illud per fidem in san
guine glo. per fidem passionis sine qua
nichil placet deo. Hec Actus x. de
cornelii sine fide passionis placuerunt.
Ro. Habuit fidem passionis
implicitam non explicitam, credebat
enim id quod patriarche et prophete crede
derunt. Item super illud In sustentacionem
dei glo. illi iusti qui preces
sunt Christi adventum in inferno deti
nebantur. Hec peccata enim eis re
missa, ergo iniuste detinebantur.
Ro. remissa erant quo ad culpam
sed non quo ad penam. Item super
illud Arbitramur hominem iustificari
per fidem sine operibus. Hec Jac. ii.
Fides sine operibus mortua est. Ro.
lo. hic de operibus cerimonia
libus vel de operibus moralibus pre
cedentibus fidem. Item ibidem glo.
Bona opera ante fidem inania sunt,
et opera cornelii ante fidem fuerunt
valida et accepta. Act. x. Ro. Habuit
fidem implicitam licet deum esse non
explicitam. Capitulum quartum.

Quid ergo dicemus prodeci
sum(?) audit iudeorum et gentium
pervenisse ex impletione legis iusti
ficatos iudeos non valentes, sic con
cedo(?) potentem posse iustificatorum
ex perfectione fidei sufficienter iusti
ficantes, quod audit ex libro...

[illegible]

Et primo ostenditur fidei eius perfectionem inceptam sine imperio; 2o in actu sine in merito, ibi Quid enim [illegible] propter imperfectionem fidei eius inceptam sine [illegible] imperio. Ostendit apostolus primo quod per fidem consecutus est iustificationem; 2o quod per fidem consecutus est generationem [illegible], ibi Et signum accepit circumcisionis; 3o quia per fidem consecutus est hereditatis promissionem, ibi Non in pluralem promissio. In prima parte quod ex fide sine operibus iustificatus sit Abraham, ostendit primo ratione, 2o auctoritate Gen., ibi Quid enim scriptura dicit; 3o [illegible], ibi Sicut et David dicit. In prima parte primo ponit rationem; 2o [illegible] scilicet quod Abraham non ex operibus legis sed ex fide consecutus est iustificationem, ibi Si enim Abraham. Dicit ergo: Quid ergo, quasi dicens [illegible] per fidem [illegible] ex fide. [illegible] quia nemo nisi per fide iustificatur, ideo nec Abraham iustus fuit. Quid ergo dicemus Abraham patrem nostrum invenisse secundum carnem [illegible] Jo. viii: Si filii Abrahe estis, opera Abrahe facite. Invenisse secundum carnem, id est ex operibus carnalibus, sicut ex circumcisione et [illegible], [illegible] dicemus [illegible] ex operibus istis invenisse iustitiam [illegible] quod [illegible] Si enim Abraham. Hoc dupliciter [illegible] iustitia vera sit. Si enim Abraham ex operibus legis, id est ex operibus qualia lex precipiebat, nondum enim erat lex tempore Abrahe, iustificatus est iustitia vera, [illegible] exteriori observatione [illegible] iustus est, habet gloriam veram et eternam sed non apud Deum, id est non a Deo sed a se ipso. Sed hoc est impossibile [illegible] quod ex operibus legis vere iustificatus [illegible] iustitia [illegible] gloriam [illegible]. Si enim Abraham ex operibus legis iustificatus est iustitia [illegible] iustus ab hominibus reputatus, habet gloriam vanam sed non apud Deum, immo solum apud homines. [illegible] Jo. xii: Dilexerunt magis gloriam hominum quam Dei. [illegible] gloriam. Sed illud potius [illegible] quia qui gloriatur in Domino glorietur.

Quid enim scriptura dicit. Hic [illegible] probat auctoritate Gen. [illegible] primo probat [illegible] 2o removet [illegible] dubium, ibi Ei autem qui operatur dicitur. Quid enim [illegible] quod non [illegible] est, scilicet quod Abraham ex operibus legis iustificatus sit. Quid enim scriptura dicit, scriptura scilicet que [illegible] scriptura dicitur, quia [illegible] [illegible] qui sciunt [illegible] quid [illegible] quid dicit scriptura Gen. xv. Dicit enim: Credidit Abraham Deo promittenti non [illegible] in se et [illegible]. Dic enim credidit [illegible] et reputatum, scilicet credere, ad iustitiam reputatum est ei sufficiens causa iustificationis et salutis. Et dicit reputatum, quia secundum veritatem iustitie [illegible] quasi [illegible] Ei autem qui operatur [illegible] solvitur dubitatio [illegible] quod dictum est, quod Abraham iustificatus est non ex operibus sed ex fide. Ergo sufficit ad iustificationem quod aliquis credat, nec exigitur [illegible] operetur. Hoc solvit per distinctionem, quia ei qui potest operari non sufficit ad salutem fides sine operibus; ei qui non potest sufficit, primo [illegible] quod non omnibus fides sine operibus sufficit; 2o [illegible] quibus sufficere possit, ibi Ei vero qui non operatur dicit [illegible]. Ei autem. Hoc dupliciter [illegible] primo de operibus sequentibus fidem, sic Ei autem [illegible] licet Abraham per fidem iustificatus sit, non tamen sola fides semper ad salutem sufficit, sed ei qui operatur, id est qui habet tempus operandi, sicut est adultus, merces non reputatur [illegible] merces non debitur secundum gratiam secundum [illegible], quia fides sine operibus mortua est [illegible] debitur secundum debitum operationis [illegible] Matth. xx: Voca operarios et redde illis mercedem suam. Ei vero qui non operatur, id est qui non habet tempus operandi, sed tamen credenti in eum qui iustificat impium, id est in Christum [illegible] si solum credit in Christum, licet non operetur, reputabitur ideo eius fides sola ad iustitiam sufficiente, ut patet in latrone Luc. xxiii [illegible]

[illegible]

de creditur ad iustitiam reputatur
inquantum et hoc secundum propositum gratie
dei i. secundum gratiam divinitus deter-
minatam propositam. inquantum per maiora
bus est sufficientia fidei. Et legitur
de operibus antecedentibus fidem et
agitur contra eos qui dicunt se per
opera precedentia invenisse gratiam
fidei. quia Abraham ex fide non ex operi-
bus iustificatus est. Autem ei
qui operatur aliqua opera bona an-
te fidem merces non imputatur secundum gratiam
i. merces datur ei propter ista opera
datur ei gratia. sed secundum debitum
vero gratia fidei non datur ei gratia
sed propter meritum quod falsum est. alioquin
gratia non esset gratia. ei vero qui non op-
eratur i. non facit aliqua bona opera
ante fidem opera scilicet legis carnalia. Cre-
denti autem tamen in eum qui iusti-
ficat impium i. in operante reputatur
fides eius ad iustitiam sufficienter
et hoc secundum propositum gratie dei i.
secundum decretum dei eternum quo de-
crevit ut cessante onere legis
per fidem homines salvaret. Sicut
et David dicit. Hic probat idem
auctoritate prophete ubi primo ponitur aucto-
ritas sensum 2o textum ibi Beati
quorum remisse sunt. 3o applicatur ad
propositum ibi Beatitudo ergo hec. Dicit ergo
sicut et David dicit impossibilitatem
divinam hominis esse ... futurum
futuro. hic per spem in futuro per
permissionem ... enim deus
accepto sit quem ipse gratie dat sive cor-
pus. Et ... accepcio
et sic accepto ponitur principaliter
vel accepto i. gratis ... accepcio
hic et sic ponitur ad ... facit
iustitiam confert remissionem pec-
catorum et hoc sine operibus prece-
dentibus secundum id infra xi. Si autem gratia
non ex operibus. dona sunt dei. Ex hoc elicitur
tale argumentum. Sine iustifica-
tionis que est beatitudo confertur
sine operibus legis preteritum ergo et
iustificatio et hanc dicit conferre
quam homo peccator iustificatus e-
nec per ipsum assurgere ad iustifica-
tionem sed deus enim sibi affert ne

sequitur Jo vo. ubi dicitur ille honorem
non hec qui mittat me impiissima
Beati quorum remisse sunt. Hic
subdit verba auctoritatis ubi ponit
beatitudinem hominis esse primo
ex remissione culpe originalis et actu-
alis mortalis ibi Et quorum tecta
sunt peccata 2o actualis venialis ibi Bea-
tus vir cui non imputavit. Dicit igitur
Beati inquantum dicit deus homini esse beatitu-
dines sic. Beati quorum hec dupli-
citer primo sic. Beati sunt illi quorum
remisse sunt i. mitigate et quo
ad culpam per baptismum dele iniquitates
i. peccata originalia de quibus per Christum
cum iniquitatibus concepti sumus et cetera.
Et ideo dicit remisse quia fomes
in baptizmo tollitur non tollitur sed
mitigatur et remittitur originale
cum secundum reatum tamen remanet ma-
net actu. Et illi quorum tecta sunt
peccata actualia ne ultra videantur
ad penam quod fit per caritatem
universa operit peccata operit caritas.
Beatus vir cui non imputavit dominus
peccatum veniale vel originale vel
actuale quo ad penam. Sed sicut
facto hominis non est aliquid pon-
deris nisi secundum divinam imputatio-
nem. 2o modo legitur sic Beati quorum re-
misse sunt iniquitates i. peccata infide-
litatis que dicuntur peccata antonomasice
Jo xvi. Ille arguet mundum de peccato
et quorum tecta sunt peccata contra
mores. Beatus vir cui non impu-
tavit peccatum quamquam leve. Beatitudo
ergo hec. Hic applicat illam auctoritatem
ad propositum ubi primo ponit questio-
nem querendi rationem ibi Dicimus
quia 2o ponit solutionem ibi Non in cir-
cumcisione. Dicit ergo Beatitudo que
beatitudo per fidem est beatitudo quoniam
scilicet remissionis peccatorum incoata sit
i. in inchoata tamen manet
in ... i. in gentibus tamen
dicimus enim quia hoc ideo quero
dicimus enim nos loquentes ex sensu
legis quia reputata est Abrahe fi-
des ad iustitiam in circumcisione i. postquam
circumcisus fuit quod falsum est. Gen

ludet

xviii°. Alii impediti pro incircumcisione
est significata tunc in iudeis / sed in
preputio in gentibus / et similiter in circum-
cisione / repromissio est a fide ab-
rahe ad iusticiam / Contra iusticiam preputii
in mundum est de circumcisione / quod
datum est Gen. xvii°. Dicitur est / Credidit
Abraham deo et reputatum est ei ad
iusticiam / Gen. xv°. Glosa eliciunt-
ur argumentum / Dicto est Abraham
iustificatus / qua circumcisus / ergo iusticia
non est ex circumcisione / ergo nec ex operibus
legis / circumcisio enim potissima fuit in-
ter opera legis / Nondum quod peccati di-
tione alii impediti sunt pingui que
adinuenciam / Eccli. xlviii. Opus proponit
peccati eius / Unde / Eze. xxxvi°. Ef-
fundam super vos aquam mundam et
pe a peccato meo munda me / Aliqui
tegi sine opere quo ad iusticiam in
sine necessitatem / Pe. iiii°. Caritas
operit multitudinem peccatorum / Alii deleri
quo ad notam in qua relicti / Act. ii°.
Penitemini et quilibet vestrum deleantur
peccata vestra / Ps. Dilecte facite tunc opus
meis / Tamen iniquitates meas dele /
Alii remitti sunt dimitti quo ad pe-
nam debitam / Luc. vii°. Dimissa sunt
ei peccata / Alii non imputari sunt obli-
visci quo ad eorum reddendum / Eze.
xviii°. Omnium iniquitatum eius non recor-
dabor / Ps. Beatus vir cui non imputabit dominus
peccatum / Alii solui quo ad impotentiam
aliquam ex peccato relictam / Dan. iiii°. Pec-
cata tua elemosinis redime / Aliqui
tegi quo ad ignorantiam / Ps. Beati quorum
tecta sunt peccata tamen non moveris
xviii°. Caritas solvit / super tamen
Alii redimi quo ad similitudinem dimittitur

¶ Item queritur super id Hebreorum
te glosa qui fecit legem vivet in ea
non moritur / non enim habebit meritum
ex hoc apud deum / quia omne opus
obediencie meritorium est / Responsio loquitur
de opere operato non de opere operante /
de his que fuerunt operata in
ex amore / Item super id. Reputatum
est ei ad iusticiam glosa ipsum credere
sunt sufficiens causa iusticie ad
salutem / Contra fides sine operibus
mortua est / Iac. ii°. Fides sine operibus

credentibus sufficiat non sine sequen-
tibus / sed hoc similiter operandi / Item
super illud credenti in eum glosa illud
est credere eum / aliud credere ei / aliud
credere in eum / quia primo simul dedi
hic unum actum / Responsio actus quo credi
in eum primus est fidei vive / alii duo
quos sequitur ei et fidei que non est viva /
Item ibidem glosa quid est credere in eum
credendo amare / sed fides non ... /
ergo credere non est amare / Responsio hoc dicitur
est per concomitanciam non per essentiam / Item
ibidem glosa. Ea sola bona opera dicen-
tur que fiunt per dilectionem / quia etiam
ex minimis pietate dicitur bonum opus
est / Responsio glosa loquitur de bono meritorio
quod est bonum simpliciter / Item ibidem
glosa opera que in nobis deus remune-
rat non ex nobis sunt / sed ex gratia /
quia omne meritorium ex libero arbitrio
procedit / Responsio non ex nobis scilicet solum vel
primo / Item super id. Sicut quorundam glosa
per inobedientiam unius originale peccatum
quia ergo originalia dicuntur et plura
Responsio unum est in essentia multiplex
in effectu / Item ibidem glosa dicit quod
originale est fomes id est concupiscentia /
contra concupiscentia manet post baptismum /
originale non / Responsio originale peccatum
concupiscentia est / sed inordinatio in-
tus formalis manet / ergo peccatum ori-
ginale manet / sed non essentia / sed transit
reatu / manet actu / manet enim
illa concupiscentia / ut inclinans ad con-
cupiscentia / sed non ut avertens a bono
incommutabili / Item ibidem glosa quia parentes
non est sine libidine conveniunt /
ab hoc filiorum non potest esse sine peccato
conceptus / quia parentes iusti causa
prolis solum generantur / non peccatum / ergo
sine libidine generantur / Responsio libido
accipitur ut principia volunta-
menti / et sic est culpa / vel primo
deceptam delectatione cum tamen / sic
est pena / Item ibidem glosa / peccatum
originale non transmittit per se
sed libido / quia tota caro humana cor-
rupta est / ergo inficit animam
sibi unitam / etiam si sine libidine con-
cipiatur / Responsio secundum quosdam libido ha-
bitualis transmittit / etiam sine actua-
li ... alio e ... non ... signum.

accepit circumcisionis/ Supra
posuit primum effectum fidei .i. abraham
scilicet iustificacionem hic ponit 2m effectum
fidei scilicet credencium omnium paternitatem
et hanc duplicem primo in fide 2o
in moribus ibi et sit pater circumcisio
nis. Supra implicatur questio
dubia de abraham scilicet meritum
obediencie quia signum accepit
circumcisionis signaculum iusticie, quasi
signaculum iusticie ex iam credendi
quia ut sit pater omnium credencium
quemadmodum intendit quasi ut reputetur
et illis ad iusticiam/ pa duo
quedam innuit 2o duo doctrina
dicit ut et signum quidem quia ita
abraham iustificatus est per fidem non
per circumcisionem u. tam suscepit circum
sus est quia et si non accepit circum
cisionem in causam iustificacionis acce
pit tamen in signum/ et hoc est quod dicit
et signum accepit .i. circumcisionem acce
pit in signum iusticie non in causam
ut Gen. xvii. Circumcidetis carnem
prepucii vestri ut sit signum federis in
ter me et vos/ Signaculum hic le dupliciter
dicitur 2o si quod signaculum accepit
pro signo, tamen alio modo signaculum
pro sigillo primo modo sic signum iusticie
quod est signaculum iusticie fidei/ id est
iusticie que est ex fide 2o modo
signaculum id est .i. sigillum diuini secre
ti celestium sed Job xv. Stellas cla
udit sub signaculo quod sit illud
secretum habitum postea que fides
ut iusticia est imputata .i. quibus
he nondum circumcisus ut quod est in
statu prepucii et hoc accepit ideo ut
sit pater esse ostendatur auctor ex
emplo omnium credencium indorum
et gentilium/ Sic innuit per prepucium
tum in suo prepucio/ per hoc quod iste
statum iustificantis fuit primus
item ut reputetur et ipsis ideo et illis
ad iustitiam .i. ad remissionem peccatorum
Infra x. Corde creditur ad insti
ciam, Unde qui imitantur eum in
fide iustificantur sicut ipse tam
gentiles quam iudei/ Et sit pater
circumcisionis. hic tangit pater
nitatem eius quo ad mores ubi ponitur
morum exemplaritas 2o.

exemplari scilicet [illegible] ab his qui
ex [illegible] dicit igitur et tamen sit pater circumcisi
onis spiritualis per [illegible] quia scilicet circum
circumcisionem in duo et differere p
[illegible] Sed inquam
non his tamen qui sunt ex circumcisione
carnali sed hiis omnibus quicumque
sunt qui sectantur vestigia fidei
que fides est in prepucio .i. in tempore pre
pucii abrahe patris nostri .i. qui ita
plene credunt sicut ipse credidit
abraham ergo fuit pater omnium iden
tiuus spiritualiter similiter et exem
plaris/ Notandum hic/ quod circumcisio
propter septem causas data est/ quarum
quinque tanguntur in glossa Prima quod
signum et cautionem fidei abrahe sed
2o hic propter meritum prestite eius
obediencie/ quia diuinis preceptis
3o propter distinctionem generis iudeorum
4o propter dampnum castitatis et
pudicicie/ 5o propter remedium origi
nalis culpe/ ut 2m augustinum et gregorium
6o propter signum similis circumcisionis
anime a culpa et pena que fienda est in octa
ua etate 7a propter exemplar spiritualis circumci
sionis/ Non enim per legem promissio
Hic ponit 3m effectum fidei in abraha
scilicet hereditatem promissam/ et primo
ostendit simul quod hereditatis pro
missio non est ex lege sed ex fide 2o
probat specialiter quod non est ex lege
ibi Si enim qui ex lege heredes sunt
3o probat specialiter quod est ex fide
ideo ex fide [illegible] Non enim
[illegible] est promittens non per legem quod patet
quia nec promissio est per legem non
enim per legem est promissio facta in
abrahe de qua habetur Gen. xiii.
xv. xvii. quia nondum lex erat quando
facta est ei promissio/ lex enim per
quadringentos et vi annos est postea
data est abrahe in qua ad semini
eius .i. adoptiue semini eius ut
semini eius .i. Christo Gal. iii. non dicit
et seminibus quasi in multis sed quasi
in uno et semini tuo, qui est Christus promis
sio in qua scilicet ut heres esset mundi
.i. dominus et possessor aliquorum de
toto mundo scilicet credencium unde lazaro
[illegible] Quod prius [illegible]
in abrahe alio modo [illegible] sicut [illegible]

[illegible interlinear and marginal glosses]

res esset mundi .i. heres duos s. semen
eius vel ipse ipsius semen xpristus dicto
pe. dabo tibi gentes hereditatem tuam
Sed potius est ei facta promissio per
iusticiam fidei id est per iusticiam que ex
fide est. Concedebatur promissio gratis enim
est et liberaliter quia non per legem mo-
ralem et gratialiter quia non cuiuis per-
sone sed abrahe et semini eius et veraciter
quia ut esset heres mundi et suscipiens
id est non cuiuis sed credenti unde dicit
per iusticiam fidei. Si enim qui ex le-
ge est hic probat specialiter quod ex lege non
est hereditas et primo probat hoc per venacu-
lationem promissionis. secundo per infirmitatem
legis ibi lex enim iram operatur. dicit igitur
Si enim qui vere per legem non est facta
promissio. Si enim qui ex lege sunt scilicet
heredes exinanita est .i. frustrata est
fides cuius intuitu facta est promissio
hoc autem est impossibile cum fides in-
nitatur veritati. secundo et promissio et abolita
.i. incompleta est promissio de qua Gen.
xxii. In semine tuo benedicentur omnes
gentes. Si ergo soli iudei per legem
benedicti non ergo omnes gentes per
fidem Gal. iii. Si ex lege hereditas
iam non ex promissione. Lex enim iram
hic probat idem quod prius per infirmi-
tatem legis et quia ad hereditatem non
pervenitur sine remissione pene et
culpe ideo ostendit quod remissio pene
non est ex lege. secundo quod nec remissio
culpe ibi ubi enim non est lex dicit igitur
lex enim quasi et vere ex lege non est
hereditas lex enim iram operatur .i. pe-
nam temporalem ad iram transgressores
extirpando vel eternam occasiona-
liter culpam transgressionis occasione
augendo. lex enim subintravit ut ha-
bundaret delictum. infra v. Ubi enim non est
lex scripta nec prevaricatio prevaricati-
o que est transgressio legis scripte et
ita lex auget occasionaliter culpam
quia addit prevaricationem ergo per legem
non est remissio culpe vel pene ergo
nec institutio. Ideo ex fide hic
probat quod hereditas credentibus sit
ex fide primo per firmitatem promis-
sionis quia per fidem facta est pro-
missio. secundo per ius successionis quia
per fidem est abrahe successio et filiatio

ibi etenim est pater omnium nostrum. tertio probat
firmitatem promissionis quia per fidem est
divina vocatio ibi etenim vivificat
mortuos. Iusticia primo infert in-
tentum intentum. secundo addit rationem
pluralem ibi Ut secundum gratiam dic-
igitur Ideo quasi id est hic inquirenda
sapientium si ex lege esset hereditas
ideo ex fide filii sunt heredes et hoc
ut secundum gratiam fidei non secundum merita
operum legalium firma sit sive stabilis
et completa promissio de hereditate sit in-
qua firma omni semini .i. omni imi-
tatori abrahe non soli ei semini scilicet
ex lege est .i. iudeo qui ex vi legis
nomen adipiscuntur sic Sit inquam
omni semini non tantum ei qui solum est ex
lege non ex fide scilicet qui confidit solum
in operibus legis. Sed ei firma promissio
qui ex fide est abrahe .i. qui imitatur
fidem abrahe ex qua hic esse meruit
sine opere. Gal. iii. Cognoscite ergo
qui ex fide sunt hii sunt filii abrahe
Ex hoc elicitur talis ratio. Illis de-
betur hereditas quibus facta est
promissio de hereditate. Sed isti sunt
credentes ergo et cetera. Felix hereditas
que datur liberaliter quia per gratiam
et redditur infallibiliter sit firma
promissio et communicatur generaliter quia
omni semini unde multo videtur fidei
que est bonum liberale quod voluntarium
stabile quia fundamentum generale
quod omnium sic lex. Qui etenim est pater
omnium hic subdit tertia probatio scilicet per ius
successionis que est talis. Filiis de-
betur hereditas patris sed credentes
sunt filii abrahe per fidem ergo et cetera primo
ergo ponit minorem. secundo probat
eam ibi Sicut scriptum est dicit
igitur Qui [illegible] scilicet Abraham pater .i. in-
structor suo exemplo omnium nostrum
scilicet credentium tam maiorum quam
minorum. Pater inquam sicut scriptum
est Gen. xvii. quia patrem multa-
rum gentium non solum iudeorum
posui te. te inquam qui es ante
deum quia ei places unde di-
xit heli ne de se .ii. Reg. xviii. Vivit
dominus ante cuius conspectum sto. Ante
deum inquam cui credidisti scilicet infra
Gen. xii. Egredere de terra tua pro-

[illegible marginal gloss]

intrauit Gen xv° temporum gen
xvij°. Quod hic d(icitur) audiui eum cre
didisti / similiter alibi quod predic(itur)
in Gen / Ambula coram me et esto
perfectus / Credidisti inquam ei et ex
merito / quia ipse est qui viuifi
cat presidem et gentium / mortuos p
rimum iudeos s(cilicet) peccatores s(ecundum) Reg
ij°. dominus mortificat et viuificat
et vocat / primum ea que non sunt ge
tiles tanquam ea que sunt i(d est) iude
os / Vocat autem iudeos mortuos /
quia aliqui viuunt / sed negando
christum mortem similis morte cul
pe / gentiles autem vocat non en
tes / quia cum fide tamen viuant
[illegible] / Ex hoc [illegible] vocan
tis et viuificantis [illegible] hereditas /
sed isti sunt credentes tam iudei quam
gentiles / ergo credentibus debetur
hereditas et ita ex fide non ex lege
vocat ergo deus ea que non sunt sicut
ea que sunt gentiles / sicut iudeos
viuificando / non extrinsecus sed extrin
cognoscendo / lex enim iram operatur /
et hoc multis modis / primo tribu
[illegible] / ut patet leuit xxvj / con
[illegible] dentem pro dente / 2° ne
mini parcendo hebr x / irritam quis
faciens legem moysi etc. / 3° comi
[illegible] per peccati [illegible] incita
do / inf(ra) vij° occasione accepta peccatum
[illegible] / 4° precepta et prohibitiones
multiplicando / act(uum) xv / hoc est onus
quod neque nos neque patres nostri etc. 5°
peccata puniendo addendo / ut
hic / ubi non est lex / nec preuaricatio /
[illegible] ad magistrum per
[illegible] per [illegible] / [illegible] xp°
[illegible] ad nos [illegible] in
magna re [illegible] tempore
[illegible] in scandalum / Hic queri(tur)
super id. Signaculum iusticie fidei
glosa dicit quod circumcisio semper fiebat
octauo die / contra Exo xx° / nichil o
peris facietis in sabbato / R° loquitur
de opere seruili et similibus / non de opere
diuino et spirituali / ut circumcisio et sacri
ficiorum oblatio / Item ibidem glosa
dicit quod primo data est circumcisio a
braham ut per eam [illegible] placi
teret deo / contra / primus placebat /

R° non ita deuotus placet / Item glosa
ibidem baptizatus infidelis quem [illegible]
gignit traxit reatum originis / contra
nemo potest dare quod non habet / R° bap
tizatus licet non habeat peccatum origi
nale in se / habet tamen ut in causa / quia
ius [illegible] sit macula / tamen manet
[illegible] / Item ibidem glosa / due sunt res hic
sacramenti s(cilicet) circumcisio aperti [illegible]
ti et circumcisio ab omni corruptione in
futuro / contra unius sacramenti una
debet esse res / R° unius sacramenti
una est res / que est eius per se et pri(ncipaliter) /
sed secundario potest esse plures / circumci
sionis enim res primo et principaliter est ab
latio culpe originalis / exigitur vero
circumcisio a [illegible] sic et ab omni
corruptione in futuro / Item ibidem
glosa / idem circumcisionis [illegible] fere
remedium circumcisio quod originalis
peccati [illegible] agebat quod nunc baptismus
excepto quod ianua regni celestis
nondum intrantibus pateret / contra Si
a peccato [illegible] mundati erant /
ergo iniuste detinebantur / R° quia
nondum erat solutum debitum pro omnibus
libera circumcisio non tamen totius generis
uel [illegible] / Item ibidem glosa / quod apud
nos habet aqua baptismi / hoc apud veteres
uel pro paruulis sola fides / uel pro adul
tis uirtute sufficit / contra fides pa
tium [illegible] non sufficit / ergo imperfectior
est quam tunc / Item sufficiebat veteri
legi / non insufficientiam [illegible] minus
ante legem / R° ad primum quod soli
fides [illegible] non insufficiens paruulos
non contingit ex fidei debilitate /
sed ex [illegible] super additione /
ad aliud R° virtute sufficit appel
latur fides implicata significati
s(cilicet) veri sufficit non efficiencia significati /
Item ibidem glosa / interim sicut
tamen peccata remittebantur / sed nec
gratia que ad promerendum dabatur
nec virtus / contra peccatum sine gratia non
remittitur / nec gratia sine virtutibus
datur / R° non dabatur in tanta co
pia sicut sunt in baptismo / uel non da
bantur per se / sed quasi per accidens / quia
circumcisio significabat ablationem culpe
[illegible] positionem boni / et tamen non potest

Nota lex iram operatur multiplici modo

Dubitaciones

rat tolli malu nisi ponetur bonu
sec sup illud preu inlatas geciu
gla i. actorem p fidem / q't solus
deus est actor fidei R'o abraha
fuit actor exemplariter / s3 solus
deus actor efficienter / Item sr
illud / oim vocat que no st' glosa
apud deu iam factu est q futuru
est / q't quod apud deu est ne est
q'o ut factu nec futuru R'o ut factu
q' quia infieri pmissum ut factu
pitu no poteniam / Et i contra
spem in spem credidit / Supius
dicit pfectom fidei abrahe i eff
tu / sine impimo / hic o'r i actu sine
i merito / ubi primo ondit q pfecte
abraham credid / 2'o quod ei inse
insinis innitentibus pfinit / ibi Ideo
reputatu est illi / quia pfecte aute
credid' ou' qua no hesitauit p'
ut pter rei credite difficultatem
2'o nec pter sua et uxoris inepitudi'e
ibi / Et no infirmatus est in fide / 3'o nec
pter pmissionis dilacom / ibi In re
pmissione etia dei / supra p'o diffi
cultatem rei credite insinuat / 2'o i
sinuata specificat / ibi ut fieret pa
tre specificata etiam / ibi s'm quod
dictu e ei. dicit q'o qui contra spem
q' / se mito abraham pr est omitte
dendum / q'i 1. quia ipe contra spem
ue credidit deo pmittenti q' spem
gre / q't spem ue erat / pr retulus
decrepita et sterili generare / et tamen p
fidem hoc expectauit / credidit
inquam hoc / ut fieret pr multarum
gentium 1. oim credentium / pr quoz
fuit solu iudeoz imitatione / s3 gen
tium in fide / omia difficultates so
nant / quia tactus qui est de no
apparentibus / credere / et modus / quia
contra spem in spem / et finis / q'r
ut fieret pr multarum gentium / Credidit
inquam ita ample / sedm quod dictum
est ei 1. pmissum. Gen xv'. t. xv'
hoc / sic erit semen tuu no solu
carnale / s3 etia spirituale credentium
sed stelle celi in multitudine et h q'
ad bonos qui alios illuminant exem
plis bonis / qui pparati se ut sint
ornatus celi empirei / de quibus
Judith v'o / Stelle manente i cursu
et ordine suo pugnauit contra

sicut rem litore
Syzaram / et sicut arena maris
quantu ad malos / qui more arene
in omi bono steriles / ulto enim
tis confluxit sibi coherentes / ut ducit
peccatoz ro... / ad tingendum ma
re eorum amaritudie
penitus / Et non est infirmatus
in fide / hic ondit pfectom fidei
abrahe / quia no hesitauit de pmis
sio ple pter sua et uxoris inepitudinem
ubi pimo pponit fidei firmitatem
2'o tollit ea que possent infirmare
fidem / et primo inse / ibi no considera
uit / 2'o in uxore ibi / et emortuam
vuluam etc 1q'3 / Et no est infirmatus
idest no hesitauit in fide po pmis
sionem factam de ysaac / Gen xvii'
Infirma fides dr / fides hesitante
et dubitantis / Infra xiiii'o / Infirmu
in fide suscipite / no considerauit q'd
nec etiam cuiusuis dubitandi atten
dere voluit / quia / ut considerauit cor
pus emortuum / ab ope generandi / et
dicit emortuum / no mortuum simplr
p't apimeone vite / s3 emortuum
absentia vite vegetabil / qui e genera
re / cu iam esset fere c annoru /
et ua fuit ad generandum ineptum /
Et / etiam no considerauit emortuam
vuluam sare 1. comprehendit potam
Sare / etiam desistebant sr muliebria
Gen xviii'o / In repromissione
etiam dei / hic 2'o ondit fidem abra
he / quia no hesitauit pter pmis
sionis dilacoem / ubi ondit / quod
credidit confidenter / quia no hesi
tauit diffidenter / q'stanter q' con
fortatus in fide / et similiter q' dans
gloriam deo / et etiam similiter q' plenis
sime sciens etc. dicit igitur / In repmis
sione q'd no solu in prima pmissione
no hesitauit / s3 in repmissione dei
etiam 2'o facta / p angelum loquentem in
psona dei / Gen xviii'o / Reuertens
ueniam etc / no hesitauit diffide
ntia 1. no solum no discredidit / sed
nec hesitauit / Et si impleto pro
missionis differetur i anum sic
1'o postulet aut in fide nichil hesi
tans / Sz confortatus e fide / 1.
robor, et confirmatus in fide

[illegible marginal gloss]

p[ro]fectum p[ro]missionum / vel confortatus fide i. de p[ro]missionis eventum dilato [con]solatus p[er]fidem / ipse dicit h[oc]. Dans gloriam deo de fidei sue constancia, ii. Esdre ix°. Gaudium est fortitudo nostra / vel dans gloriam deo de p[ro]missione, p[ro]p[ri]um non suis meritis s[ed] divine gr[aci]e attribuens, i. Thy[mothei] i°. Soli deo honor et gloria / ipse igitur plenissime sciens i. certitudinaliter credens / vel non tamen credens / [con]stabat enim ei de potencia divina p[ro]babiliter p[er]fidem et p[ro]missa / quecunque p[ro]misit deus potens est et facere et p[ro]mittere / et non dicit de facili. P[ro]missio enim eius est tamen bonorum et ipse potest omne bonum. Luc[e] i°. Non est impossibile apud deum omne verbum. Et Gen. xviii°. dixit angelus Numquid deo quicquam est difficile / et Mat[thei] x ix°. dixit ergo et non fuerit [con]tra deo nichil impossibile / vel difficile vel mirabile. Ideo et reputatum est illi. Ostendit quid ei et suis imitatoribus valuit fides / ubi ostendit primo quid p[ro]fuit sibi / 2° quid imitatoribus suis / ibi Non est autem scriptum / ubi primo ostendit / quod non solum Abrahe sua fides p[ro]fuit / 2° quod et imitatoribus suis p[ro]ficit / ibi Sed et propter nos / 3° ostendit quid p[ro]desse potuit ibi Qui traditus est. Dicit ergo Ideo i. quia ita firmiter credidit reputatum est illi ad iusticiam s[ecundum] crede[ntium] ad iusticiam non inchoatam tamen s[ed] p[er]fectam. Iam enim iustus erat / Et dicit reputatum est / quia nullum opus hominis sufficit hominem iustificare nisi divina reputatione / ysa[ie] xvi. Omnes iusticie nostre q[uas]i pannus menstruate / Non autem scriptum est hoc s[ed] reputatum est illi ad iusticiam tantum propter ipsum i. propter laudem ipsius / principaliter autem facta in scriptura sunt [con]tinentur / non ut preclara pec[cat]orum / s[ed] ut vita p[er] exemplaria. Sunt enim quasi quedam principia monilia / Sed et scriptum est propter nos instruendos / quibus reputabitur s[ecundum] crede[ntium] ad iusticiam / sicut ipsi Abrahe / nobis dico credentibus in eum qui suscitavit dominum nostrum Ihesum Xpistum a mortuis i. a loco mortuorum / Ihesus dicitur ab officio salvacionis / Xpistus a plenitudine unctionis / Dominus a potestate creacionis / et precio redemptionis / vel ab officio incarnacionis / Qui traditus est propter delicta nostra. hic ostendit quod fides Abrahe imitatoribus suis prodesse potuit / quia remissionem peccatorum / quia credo in Ihesum Xpistum / qui traditus est in mortem propter delicta nostra tollenda, vel s[ecundum] aliquos moriatur / vel si propter non tamen dicitur causaliter finaliter / s[ed] etiam exemplariter ysa[ie] liii°. Sed attritus est propter scelera nostra / Traditus autem fuit Xpistus a patre. Infra viii°. Qui proprio filio non pepercit / s[ed] pro nobis omnibus tradidit illum / A se ipso. Ephe[sios] v°. Tradidit autem se in[?] indicium [?] se iniuste et a Iuda. Luce xxii°. Iuda osculo filium hominis tradis / et a Iudeis. Io[hannis] xviii°. Gentes enim tua et pontifices tradiderunt te mihi / a Pilato. Luce xxiii°. Ihesum non tradidit voluntati eorum / et Mat[thei] xxvii°. Ihesum vero flagellatum [tradidit] / A dyab[olo] Io[hann]is xiii°. Cum dyabolus misisset in cor Iude et c[etera]. Traditus est ergo filius dei a patre p[er]mittente et disponente / a se ipso filius hominum pro consentiente / a Iuda p[ro]dente et vendente / a Iudeis invidentibus et emente / a Pylato iudicante et reddente / a dyabolo suggerente / Et resurrexit propter iustificacionem nostram sive iuste vivamus / Et licet utrumque propter utrumque fecit, tamen quantum ad sufficientem [con]veniencie dividitur / quia mors eius tradit morti culpe in nobis / Resurrectio nos movet vite. Infra vi°. Consepulti enim sumus cum illo p[er] baptismum in mortem. Omnia in animo ponderanda / et mors passionis / quia tradimur / et intencio patiens / quia propter delicta nostra sunt non sua / Et accelerato hominis / quia iam surrexit / et utilitas acceleracionis / quia propter iustificacionem nostram exemplaris. Qui contra spem in spem glorie contrarium credidit / Sicut enim non est contraria g[ra]c[i]e / sed hec spes non spei g[ra]c[i]e. Ro. contrarium dicitur quia in contrario / Item super illud non est infirmatus fide. Gen. xvii°. dixit Numquid

Dubitacio

[illegible marginal glosses]

contentiam misereri - puer. Ratio non
fuit quia dubitationis sed admiratio
nis. Item super illud Ecce est semen
tum glossa Immutabiles erunt boni qui
extra miserentur quia Sap. 10o. etiam
in medio et cetera. Ratio immutabiles quia sine
certo medio nobis non sine certo medio
sunt. Item super id Corpus emortuum
glossa ab ope generandi quia post mortem
eius Sare genuit filios de Cethura
Gen. xxv. Et emortuum erat ab
ope generandi de membris non de qualitate
melioris. Item super id emortuam vul
vam glossa ipsius Sare conceptionem fuisse per
missus quia ipsius ope naturali fuisse
ceptus. Ratio reputato potentie [illegible]
miraculosum sed actus nature. Item ibidem
glossa libri sine [illegible] et talia conce
ptum fecit deus quia aliquis actor
nichil facit conceptui [illegible]. Ratio ubi non
[illegible] obediencie hic non [illegible]
[illegible]. Item super id Resurrexit propter
iustificationem nostram glossa in morte
et resurrectione debita [illegible]
quia non sunt ergo non agimus. Ratio sine
in fide credencium. Capitulum quintum.

Iustificati igitur ex fide. Argumentum [illegible]
inter sicut locutus est [illegible] ad iu
deos et gentiles conversos ad [illegible]
remanendo ab [illegible] contentione
[illegible] enim quod pares erunt inter
[illegible] et post hic non solum ad [illegible]
exortando eos ad bonum concordie
et pacis usque ad capitulum ix. primo allegans
reconciliacionem factam per Christum que debet
eis esse causa concordie inter [illegible] et
[illegible]. Secundo allegans exaltationem leg[is]
factam per Christum que olim erat causa
discordie capitulo vio et viio. Super quarte
primo ostendit quod per Christum reconciliati sunt
et iustificati a peccato capitulo isto. Secundo quod
non debent amplius peccare in peccato
capitulo sexto. [illegible] dicemus perma
nebimus in peccato. Circa primum primo
ostendit quod reconciliati sunt per Christum.
Secundo probat a simili et a maiori quod
[illegible] reconciliati [illegible] hic glossa
ibi [illegible] sed per unum hominem. Super
parte primo prosequitur reconciliationis
effectum. Secundo modum ibi Ut quid enim Christus.
Super prima parte effectum reconciliationis tan
git duplicem, primo in perceptione
bonorum spiritualium. Secundo in sustinencia

malorum corporalium ibi Non solum autem
sed et gloriamur. Super prima tangit congruo
ordine triplicem effectum in perceptione
bonorum spiritualium. Primus est remis
sio culpe. Secundus conversatione vite ibi per
quem accessum. Tertius spes glorie ibi et
gloriamur in spe. Circa remissionem
culpe implicat conduplicem causam
in qua sibi iustificati
formam [illegible] ibi ex fide. Sive [illegible]
ibi pacem ad deum. Efficientem [illegible] ibi
per dominum nostrum. Dicit ergo Iustificati
quasi iam probatum est quod [illegible]
iustificatus est ex fide et tamen ex fide
est iustitia. Sed nos iustificati ex
fide, non ex lege, sive iudei sive gen
tiles, nec ex merito proprio. Ne igitur
[illegible] gloriabantur [illegible]
[illegible] ne indigne [illegible] pacem habeamus
ad deum non impugnando eum de ceteris
in nobis per peccatum [illegible]
[illegible]. Pax enim [illegible] est concordie
in bonis moribus et [illegible]
Augustinus de civitate dei Pax ad deum est
ordinata [illegible] lege obedientie
[illegible] pacem [illegible]
et testimonium. Nos dico reconciliati
ei per dominum nostrum [illegible] ad [illegible]
[illegible] ad humanitatem. Ipse enim
fuit legatus pacis. Ephesios iio. Ipse est
pax nostra qui fecit utraque unum. Ipse
enim pacem attulit in sua nativitate.
Luce iio. Et in terra pax hominibus bone
voluntatis. [illegible]
docuit in sua predicatione. [illegible] Audi
am quid loquatur in me dominus deus
qui loquetur pacem et cetera. Ephesios iio.
Venit in sua [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] pacem [illegible]
[illegible] in sua passione.
Ephesios [illegible] est pax nostra [illegible]
[illegible] pacis [illegible]
[illegible] in sua [illegible]. Jo. xxo. pax vobis
ego sum et cetera. Dedit in sua ascensio
ne. Jo. xiiiio. pacem relinquo vobis
pacem meam do vobis. [illegible]
[illegible] Imperatoris [illegible]
Imperatore [illegible] est [illegible]
[illegible] imperatorum reconci
liatione [illegible] faciet pacem in pace
[illegible] sermone [illegible]

Conveniens erat [illegible] pace vobis qui [illegible]

1o
2o
3o
4o
5o
6o
7o
8o
9o
10
11o

Ecce ego declinabo super eam flumen pacis / per que s. christum effective tamquam per causam sinum hieronymus .i. meritum et hoc per fidem formaliter sive dispositive Heb. xi. Accedentem oportet credere / quia est accessum in quam ingressum ista s. christiane religionis / .i. meritum vel quam et hoc per ipsum accessum habemus in gratiam / quia ipse est clavis regni in celestis / qui aperit et nemo claudit / quia ipse ostium est Io. x. Ego sum ostium / quia est via Io. xiiii. Ego sum via / quia est ductor per hanc viam Deut. xxxii. Dominus solus dux eius fuit / Gratiam dico istam in qua stamus nec firma spe erecti ad celum / quia tendimus in celum et in inferum Ysa. lx. Cecidimus quasi folium universi / Stamus in qua non cadimus a posteriori do Ysa. li. Ne incurvetur sed vinculo et in inferiora cadit / non recedimus deficiendo / Eze. i. Non revertebantur cum ambularent / non intermittimus pigritando Yosue viii. Surge cur iaces pronus interim / Non sedemus tepide amando / et perinde eis adherendo ps. Surgite postquam sederitis Et stamus et gloriamur in spe licet nondum in re glorie filiorum dei i. angelorum de quibus filiis Iob i. Cum venissent filii dei et starent coram domino / vel filiorum i. hominum sanctorum ps. Ego dixi dii estis et filii excelsi omnes ergo accedimus stamus et gloriamur Accedere est incipientium / stare proficientium / gloriari perfectorum / vel iustificari penitentium / peccatum here proficientium / accedere penitentium / stare perseverantium / gloriari comprehendentium / Non solum autem hic ... secundum effectum s. insistentia malo in quolibet / ubi ostendit primo quod tolleramus / 2o quare tolleramus i. scientes / 3o quod non frustra tolleramus ibi Spes autem non confundit. Dicit ergo non solum quod tendimus spe eterne glorie gloriamur / non solum autem de hoc gloriamur sed etiam conceptione gloriamur / non minimum in tribulationibus multis / quia propositum patimur / Cor. viii. Gloriamur in tribulationibus vestris / angustiis et scientes gloriam in tribulationibus / Et ecce quare / quia sumus scientes quia tribulatio patientiam operatur s. eam exercendo / augendo / ostendendo / patientia autem operatur probationem .i. purgationem / sicut metalla purgantur et probantur in igne / Eccl. xxvii. Vasa figuli probat fornax / homines autem receptibiles in camino humiliationis / probatio vero operatur spem .i. eterne glorie certitudinem / Et sic a primo tribulatio operatur spem / ii. Cor. iiii. Id quod in presenti momentaneum est et leve tribulationis nostre supra modum in sublimitate eternum glorie pondus operatur in nobis / Bona ergo tribulatio in qua patientia exercetur / melior patientia per quam probatur / optima probatio per quam probatus de gloria certificatur / ideo bene dicit scientes vel scientes / quia non dum in principio tribulationis propter passionem / in medio tollerabilis propter probationem / in fine delectabilis propter glorie certitudinem / Spes autem non confundit / hic ostendit quod non frustra tolleramus patienter propter christum / quia gloria quam speramus dabitur eis / ubi primo illud proponit / 2o propositum ostendit ibi caritas autem dei diffusa est / Spes autem non confundit .i. non facit erubescere / quia implebitur / Eccl. ii. Nemo speravit in eo et confusus est / quia caritas dei / Et hoc exponitur dupliciter primo de caritate qua diligimus deum / alio modo de caritate qua deus diligit nos / primo modo sic / Et vere spes non confundit / quia implebitur / quia caritas dei qua s. deum diligimus diffusa est .i. late diffusa sicut oleum in cordibus nostris occupando s. totum cor nostrum / ut omnes cogitationes affectiones intentiones ordinet in deum / et sic fiat Deut. vi. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo / Diffusa est inquam per spiritum sanctum sine quo non est caritas / nec ipse sine caritate / qui datus est nobis in arram i. pignus rei promisse / Ephe. i. dedit nobis pignus spiritum / Alio modo legitur sic / Et vere implebitur spes / quia patet per hoc quia caritas dei s. qua deus ...

Diligit nos diffusa est in cordibus nostris i. clare nobis manifestata Sed sup cum diffunditur et hoc per spiritum sanctum qui datus est nobis. In hoc enim quod tantum donum dedit nobis manifeste patet quanta sit caritas eius ad nos Augustinus Magna nimis dei donum dare equale sibi. Commendabilis quidem est et racione obiecti quia in deum tendit. Unde dicitur caritas dei, et racione sedis quia anime attendit. Unde dicitur diffusa est in cordibus nostris et racione principii quia a spiritu sancto venit. Unde dicitur per spiritum sanctum. Ut quid enim Christus. Hic prosequitur regulariter ius modum ut ergo probet effectum adhuc infirmorum spei fructum. Et primo beneficium nobis in morte Christi prestitum attollit. 2o ex hoc aliud beneficium nobis prestandum concludit ibi. Commendat autem deus. 3o illud iam impse prestitum ondit ibi. Non solum autem sed gloriamur. Supra primo ondit quod Christus pro impiis mori voluit. 2o quod hoc magnum valde fuit ibi. Vix enim pro iusto. Dicit ergo. Ut quid enim quasi, et ne spes impleretur, ut quid enim nisi spes esset implenda Christus mortuus est secundum tempus secundum. Tercia enim die surrexit pro impiis. ibi. i. amore impiorum vel vice impiorum cum adhuc infirmi essemus i. miseri in spem pene, tercia culpe, et in egre tes medico. Augustinus Magnus venit medicus quia magnus ubique iacebat egrotus. Vix enim pro iusto. Hoc dupliciter legitur. Uno modo secundum quod bonus et iustus idem sunt. Alio 2m quod differunt. Primo sic. Vix enim est et vere magnum hoc fuit quod Christus pro impiis mortuus est. Vix enim aliquis pro iusto i. pro amore iusti quis moriatur, et ideo vix, sine raro. Nam forsitan quis pro innocenti, qui audeat pro bono mori, ut bonus pastor, qui animam suam ponit pro ovibus suis. Hoc tamen raro contingit. 2o modo legitur secundum quod iustus accipiatur pro iure exercicium virtutis bonus autem pro simplici et innocenti. Unde dicit glossa Licet iustus sic acceptus sit melior quam bonus tamen rursum innocens est iustus. Et quia non est similiter iustus sine severitate dicit ergo. Vix enim vere magnum fuit quod Christus pro impiis mortuus est. Vix enim pro iusto sine severitate amico, quia alius moritur, et ideo dicit pro iusto. Nam forsitan aliquis licet rarus pro innocenti qui pro bono i. simplici et innocenti audeat mori. Sed dicit glossa Ego sum qui pecunias istas quiones, si quid fecerimus venientes, obsecro gladius tecum vel per legem interrogatus. In hoc autem quod dicit quis audeat notatur utrumque esse difficile, sed primum difficilius et rarius. Si ergo magnum est mori pro bono, magis pro iusto, maximum mori pro impio. Commendat autem. Hic aliud nobis prestandum beneficium concludit et primo ondit quod cum pro nobis Christus mori voluit salvabit a pena eterna. 2o quod eos etiam beatificabit in gloria, ibi. Si enim cum inimici. Supra primo ponit antecedens. 2o quod ibi. Multo igitur magis. Dicit ergo. Commendat autem quod vere magnum est quod Christus pro impiis est mortuus. Autem deus. i. commendabilem ondit in effectu pro eo, et etiam infinito in nos caritatem suam, quoniam si cum adhuc peccatores essemus i. criminibus pleni positi, Deus enim solent peccatores communiter appellari, Christus pro nobis mortuus est. Sicut tempus i. temporaliter, sine ad tempus, quia solum in biduo. Si enim maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis, maxima fuit Christi caritas, qui posuit animam suam pro inimicis suis. Et si ita est. i. multo magis nos nunc iustificati idest a peccatis mundati, quod ad maculam culpe, et hoc in sanguine ipsius. Sanguis enim eius vim mundificativam habet. Apocalypsis. Qui lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo, et dealbaverunt eas in sanguine agni, ideo cum sanguine exivit aqua. Io. xix. Nos inquam iustificati salvi erimus ab ira i. a pena eterna quam deus eternaliter infliget dampnandis. Salvi inquam et hoc per ipsum, non est iam mortuus sed vivens. Inde dicit mortuus Deo vivit. Vo ... rituus est Iesus. Et ... Doctus non ... eius ... ipse enim filium faciet

no multa bo(na) co(m)p(re)h(e)n(sa) (con)t(ra) fide

1 2 3 4 5 6 7 8

ffilii sui aperte eos / Ephs^o cha(ri)ta-
tis racio / Maius est ex parte mo(r)i et
pe(cca)tum tollere / qua(m) i(ustu)m iustos et
cooperantes saluare / Sz p(ri)mum fecit
p(e)cc(at)oribus / ergo multo magis faciet s(ecundu)m
p(ro) iustificatis / effect(us) sanguine qui e(st)
ibi p(ro)prie dilectionis / ex g(ra)tia
do te / e(t) m(ul)tum (n)re iustificationis
q(ui) iustificati nunc in sa(n)guine / (et) p(er)in-
(n)re liberatore / qui(a) filii eius
n(ost)ra p(ro)p(ter)... Notand(um) quod fidei
attribuitur p(ri)mo remissio peccato(rum)
ne sic iustificati et(cetera) ex fide et(cetera) / Act(us)
xv. fide purificans corda eor(um) / 2°
fundamentu(m) ... Hebr' xi^o fides e(st)
spe(ran)da(rum) sub(stanti)a rerum / 3° p(ro)ductio bonorum
op(er)um Iac(obi) 2° ostendam tibi ex op(er)ib(us)
fidem meam / 4° firmitas temptatio-
(n)is / et tribulationis / Ephs vi^o In omnibus
sumentes scutu(m) fidei / 5° intellig(enti)a
sc(ri)pturar(um) ysa(ie) vii^o si(cut) alia(m) ... n(isi)
credideritis non intelligetis / 6° exau-
ditio petitionum Iac(obi) 1° Postulet
autem in fide nichil hesitans / 7° op(er)a-
tio miraculorum M(ar)c(i) ix Si potes cre-
dere omnia possibilia sunt credenti / 8°
salus animarum Luc(e) vii^o fides tua
te saluum fecit / Et hic quere^z sup(er) id
Iustificati ex fide / ergo fides optinetur
iustificationi / qui(a) Amb(rosius) egressus
viciu(m) virtus oppon(itur) ingressum / R(esponsi)o
Amb(rosius) lo(quitur) de egressu vicii s(ecundu)m q(uod) vsu(s)
qui est ab op(er)e vicii cessatio / et p(ro)pter
addicio ingressum / non s(ecundu)m quem
qui est iustificatio / Item ibidem
glo(sa) hoc dicit / ne fides ip(su)m suppli-
ret / q(ui)a vivus non p(ot)est vito s(ed) R(esponsi)o vivus
no(n) p(ot)est esse sup(er)ba formaliter sed
materialiter i(d est) ma(teri)a sup(er)biendi / Item
ibid(em) glo(sa) Gra(ti)a meretur augeri / s(ed) g(ra)tia
est qualitas simp(lex) / R(esponsi)o licet care-
at quantitate molis non tamen virtut(is) / et
ideo bene p(ot)est augeri / Item s(upe)r illud
p(er) d(omi)n(u)m n(ost)r(u)m ih(esu)m xp(istu)m glo(sa) R(e)c(on)-
ciliati sumus p(er) ih(esu)m (ch)r(istu)m g(ra)tia i(d est)
ih(esu)m xp(istu)m q(ui)a Io(hannis) 1° g(ra)tia (et) v(er)itas per
ih(esu)m xp(istu)m facta est / ergo auctor
ergo R(esponsi)o auctor est g(ra)tie ut de(us) / minister
ut ho(mo) / Item sup(er) id G(lori)am in spe glo(sa)
addita spei tribulatio augmentum
spei premij facit / q(ui)a quantitas pre-
mij mensuratur (secundu)m quantitatem caritatis /

R(esponsi)o glo(sa) loquitur de augmento premij
accidentalis / Item tribulatio patientia(m)
optinet / q(ui)a augmentatur ... bona
qualitas meretur qui(a) deus et(cetera) R(esponsi)o
glo(sa) optinet i(d est) augeri vel ostendi / Item
patientia p(ro)bationem q(ui)a Iac(obi) 1° p(ro)batio
patientia(m) operatur / R(esponsi)o ibi p(ro)bato accip(itu)r
p(ro) experientia vel fide p(ro)bata / hic pro
purgatione / Item ibid(em) glo(sa) quanto
magis quis patitur tanto p(re)mior
redditur / (con)tra ergo laurentius p(re)mior
fuit Iohanne ewangelista R(esponsi)o glo(sa) loquitur
ceteris paribus / Item sup(er) id p(ro)p(ter) spi(ritu)m s(an)c(tu)m
qui datus est / glo(sa) sp(iritu)s s(an)c(tu)s est
fons / que non p(ot)est accipe mali / q(ui)a
ergo mali non p(ot)est fi(eri) boni / R(esponsi)o glo(sa) in-
telligenda e(st) q(ui)a incepti i(d est) manentes ma-
li non d(o)na(n)t sibi / Item sup(er) id vix pro
iusto quis morit(ur) glo(sa) est bonus
qui non est iustus / ut pruuli bap-
tizato ... ergo pruuli bapti-
sati iniusti R(esponsi)o paruulus est iustus
s(ecundu)m h(ab)itum non tamen vsum / Item sup(er)
illud Salui erimus glo(sa) ... e(st)
p(ro) peccato mori / et p(e)cc(atu)m tollere / qu(am)
iustos et cooperantes saluare / q(ui)a
maius bonum est iustu(m) saluare / q(uam)
impium iustificare / R(esponsi)o glo(sa) dicit illud
maius q(uia) difficilius / non q(uia) maius
aut melius / Item sup(er) id xp(istu)s pro
impijs mortuus est glo(sa) quis dig-
ne eloqui possit quantu(m) diligit
membra vnigeniti / et q(uanto) magis vni-
genitum suum / q(ui)a dilectio dei est
essentia diuina / ergo non recipit ma-
gis et minus / R(esponsi)o non recipit magis
et minus in se s(ed) in effectu suo / Item
ibid(em) glo(sa) Alius modus reconcili-
ationis nobis fuit deo possibilis
q(ui)a offensa infinita requirit emen-
dam infinitam / R(esponsi)o alius fuit modus
reconciliationis possibilis liberandi
s(ed) non redimendi / Item ibidem glo(sa)
p(er) morte(m) xp(ist)i iustitia liberauit / q(uia) dy-
abolo non potentia (con)tra / sed xp(istu)s
aut fortior illo superauit et(cetera) / R(esponsi)o
utrumque fuit ibi s(ed) iustitia manifesta
et potentia occulta / Item ibidem glo(sa)
Modus quo traditus est homo
dyabolo non ita debet intelligi tamquam

[illegible marginal gloss]

hoc fecit deus ut insereret, ut puni-
ret; quod omnis pena a deo. R. pro-
missio mentis sit quo ad meritum
pene, non quo ad supplicium. Item ibidem
glossa: Isto deserente peccantem peccati
actor illico inuasit. Quia statim ut
homo peccat, dyabolus inuadit, quia prius
deus deserit quam homo peccet. R. sed
tamen quamuis sint simul tempore, tamen
natura prius homo peccat, deinde deus de-
serit, postremo dyabolus inuadit ad
possidendum, detinendum et puniendum.
Item ibidem glossa: neglecta ut exposi-
ta iusticia. Quod omne bonum ex opere
quo iusticia. R. iusticiam per se intelligit
est, multis adiunctis, sed patiens iniquitatem
sibi contraria ut similis est. Si e-
nim cum inimici essemus. Co-
cludit superius, quod Christus eos pro
quibus mori voluit multo magis
saluabit a pena eterna; hic concludit
quod eos eciam vinificabit in gloria; et
primo ponit causam, secundo ibi multo
magis reconciliati. Primo sic: Si enim quod
ue filii eius per Christum ipse noluit
et pro. Si enim cum inimici essemus,
cuius inimicicie causa ex parte
nostra non sua, ipsum enim non dilige-
bamus, licet ipse nos semper diligeret,
reconciliati sumus deo patri, soluto
et remisso culpe et pene, et hoc per mortem
filii eius, que fuit sufficiens pre-
cium redempcionis nostre, multo
magis reconciliati, id est iam amici
facti, salui erimus, id est non modo absoluti
liberi, sed in gloria salui, salui in ip-
so uita ipsius, id est per vitam ipsius resurgen-
tis. Et hoc tale est. Si moriens
potuit et voluit inimicos reco-
ciliare, multo magis viuens po-
terit et volet amicos iam factos saluare.
Sed primum fecit, ergo et aliud faciet.
Commendat beneficium reconci-
liatoris. Si consideremus quis re-
conciliauit, quia filius, quo quia
per mortem, cui quia deo, quos quia
inimicos, adiungit etiam istud quod filium co-
sentit. Non solum autem sed et glori-
amur. Quasi concludit multa be-
neficia nobis per mortem Christi prestita
dicit, hic ostendit illa nunc in spe prestita

[illegible]

et primo beneficium glorificacionis in vi-
ta eterna, secundo beneficium reconciliacio-
nis abiit, ibi per quem nunc reconci-
liacionem accepimus. Dicit igitur. Non solum autem
salui erimus in futuro, sed et gloriam
iam in spe et hoc ideo, scilicet in deo quod
erimus idem in gloria cum ipso, non per
naturam, sed per voluntatis concordiam, prima
Corinthiorum vi: Qui adheret deo unus
spiritus est cum ipso; uel gloriamur in te
in deo, id est in dei cognicione; sed Ieremie ix:
In hoc glorietur qui gloriatur scire
et nosse me. Gloriamur inquam non
per nos, sed per dominum nostrum Ihesum Christum,
Galatas vi: Michi autem absit gloriari nisi in
cruce domini nostri Ihesu Christi. Omnia apperi-
bilia sunt gloriari, quia inter actus est
est nobilior, et ideo quia uite finis
hic est melior, et prius quam ut medi-
antes hic est potencior. Per quem nunc
accepimus nunc in spe quam in re re-
conciliacionem ad dominum deum, id est cause
in opere mundum reconcilians sibi, ii Corinthiorum
v. Exponis per clarius talis modus re-
conciliacionis per Christum debemus gloriari in
deo, sed nos sumus reconciliati per Christum,
igitur debemus gloriari in deo. Propterea
sicut per unum hominem. Ostendit
quod [illegible] reconciliati sumus deo per
Christum, hic ostendit quod [illegible] reconciliari
potuerimus per Christum, plures autem hoc
ostendit a maiori sic: Forcior est
gracia et vita in eodem per hominem
Christum quam culpa et mors in eodem
per hominem primum; sed dampnari potue-
runt omnes per primum hominem primus
Adam, ergo multo amplius reconciliari
potuerunt per unum hominem deum, scilicet
Christum. Super ante istud primo donum
Christi et delictum Ade comparat, secundo donum
delicto preponderare demonstrat
ibi Sed non sicut delictum, tercio conueni-
enciam doni et delicti assignat, ibi
igitur sicut per unius delictum. Mors
In prima parte comparando donum et delic-
tum ostendit primo peccati et mortis in-
troduccionem, secundo dilatacionem, ibi Ita et
in omnes homines, tercio extensionem et du-
racionem, ibi Usque ad legem enim. In
prima tangit primo causam culpe, secundo
per unum hominem, introductionem culpe et ...
culpe

[illegible marginal gloss]

in mundum peccatum intravit & effectu
traducte/ quia p peccatum mors/ & h[oc]
est ppterea &c/ quasi ita/ p xpm est
iusticia/ & vita/ & ab ipo procedit in
omnes/ & hoc dico ppterea/ sicut a. qr
sicut per unum hominem peccatum s[cilicet] adam
peccatum originale/ no actuale/ actu
ale enim no p unum hominem/ sed per
plures intravit/ q.d. p singulos peccan
tes/ in mundum/ i. in genus humanum
Joh. i. mundus eum no cognovit/
intravit cum prius no esset/ deus enim
fecit hominem rectum Ecc. vij. & per
peccatum mors/ peccatum s[cilicet] intrave
mortem/ qr cum peccato similiter mortem
i omnes introduxit. Gen ii. quacumque
die comederis morieris/ et ita in
omnes homines pertransiit/ mors de se
debitum/ & necessitas moriendi per
transiit/ no solum usque ad corporis &
anime divisionem/ sed usque ad corporis in
cineracionem/ Gen iii. Terra es & in
terram ibis/ Ro. iij. omnes moriun
tur &c/ In quo omnes peccaverunt
hoc sc. dupliciter. primo sic/ usque ada
... no solum ut ... ut pe
lagiani dicunt/ omnes peccaverunt qui s[cilicet]
nati sunt ex eo secundum legem concupiscentie/
quia s[cilicet] ab eo trahunt viciatam cor
rupcionem traxerunt/ Vel peccaverunt
in eo propagatione/ no solum imitacio
ne/ 2º sic/ In quo peccato ut in
causa omnes peccaverunt/ qr peccatum
ipius fuit causa corrupcionis ne/
& ita peccati originalis in omnibus/ infe
... et pene/ qr mors per
transiit in omnes/ & culpe/ qr in ipso
peccaverunt omnes/ Usque ad legem u.
hic ondit peccati diuturnitatem/ & primo
ondit diuturnitatis tempus/ 2º optimi
tatem ibi/ Peccatum autem no imputatur/ 3º
signum ibi/ Sed regnavit/ Dic ergo
usque ad legem/ hoc dupliciter/ pº sic
usque &c/ q[uod] ... in ipso omnes peccave
runt/ quia nec etiam lex resistere po
tuit/ qui peccatum cessaret in omnes
usque ad legem enim inclusive i. in
lege/ peccatum erat i mundo/ i. in genere
humano. Augustinus/ lex peccatum auferre
no potuit/ sed auxit/ 2º sic/ usque
ad legem & qu... omnes in ipso pec
caverunt/ quia ante legem etiam
peccatum erat/ licet no cognosceret/

usque ad legem u. i. etiam ante legem
peccatum erat in mundo/ quamvis no
cognosceretur/ lege s[cilicet] no docente
ut ondit. Peccatum autem non im
putabatur. hic ondit diuturnitatis
optimitatem/ & sc. dupliciter. no i pu
... abstinendo a. no perfecta
ita plene/ cum lex no esset que peccata
prohiberet/ & per quam peccatum cognosceret
per legem enim cognitio peccati Ro. iii.
2º sic/ Sic peccatum erat i mundo
sed peccatum no imputabatur apud
deum i. no imputabatur a deo iudicandum
et puniendum/ cum lex no esset que
ipm a deo puniendum ondederet
Sed regnavit. hic ondit diuturnitatis
signum/ & hoc tripliciter. primo sic
de morte gehenne/ 2º de morte nature/
3º de morte culpe/ primo sic/ quia
peccatum no imputabatur/ cum lex no esset
sed tamen regnavit mors gehenne ab
adam usque ad moysen/ i. usque ad le
gem inclusive/ vel propter peccatum nondum
factam solucionem/ qr enim nondum solu
tum erat precium nostre redempcionis/
omnes etiam boni descendebant ad carce
rem gehenne/ & ideo tunc potissime
mors dicebatur regnare/ Sed Aug.
Regnum mortis vult intelligi/ quando
ita dominabatur in hominibus reatus
peccati/ ut eos ad vitam eternam venire
no sineret/ sed ad secundam mortem
gehenne traheret/ 2º sic/ sic ita
peccatum no imputabatur/ sed tamen regnavit
mors nature/ ab adam usque ad
moysen/ i. usque ad legem inclusive/
ante enim & ante legem & post morie
bantur/ Sed tamen tunc mors dicitur regnare
no modo post adventum xpi/ qr tunc ho
mines magis mortem timebant/
quia resurrectionem no noverant/ &
enim mors nec vitam temporalem pe
...bat/ & eternam no introducebat/
Sed tunc erat in vigore suo/ Sed
& si modo vitam temporalem perimit/ tamen
eternam introducit/ Sed Aug. tan
tum fidei deus prestitit gratiam/ ut
mors quam vite constat esse contrariam
i. fiat quo pervenitur ad
vitam/ 3º sic/ quasi ita/ peccatum
no imputabatur/ nec debitum

adeo puniendum / cum lex non esset / sed potius regnavit mors culpe ab adam usque ad moysen exclusive / propter inscientiam impunitatis / quia cum homines non puniebant peccatum adeo puniendum / ideo securius peccabant / et ideo tunc regnabat peccatum / Sed non sic est modo etiam in eos et cetera. hoc est ex lege lata / et quamdiu impune lectura / Primum lata est / Augustinus / et Ieronimus / sicut Regnavit inquam mors etiam in eos qui non peccaverunt / scilicet propria voluntate in similitudinem prevaricationis ade id est sicut adam qui propria voluntate peccavit / unde glossa. etiam non propria voluntate peccaverunt sicut adam / sed originali tamen vinculo tenebantur obstricti / sed secundum priorem de quibus minus videbatur quod in eos mors regnaret / ipsi etiam fuerunt similes ade prevaricatori / propagatione tamen non imitatione / Alia littera est Ambrosii / et non est contra. hoc est tunc secundum dupliciter / primo de parvulis sic / Regnavit inquam mors ab adam usque ad moysen / etiam in eos qui peccaverunt in similitudinem prevaricationis ade id est parvulos / qui ex peccatore adam peccatores nascuntur / et tamen in peccato similes ade prevaricatori propagatione / et si non imitatione / Sed etiam ex homine nascuntur homines / ita ex peccatoribus peccatores / Secundo secundum de adultis sic / Regnavit inquam mors etiam in eos qui peccaverunt propria voluntate id est adultos / in similitudinem prevaricationis ade scilicet imitatione / quia transgressores fuerunt legis dei / sicut adam / Talis littera invenitur in grecis codicibus / et non est ibi et neque non / Tertio sic / Regnavit inquam mors in eos precipue qui peccaverunt in similitudine prevaricationis ade qui scilicet neglecto creatore peccaverunt creature / ut ydolatre / sicut adam contempto precepto creatoris / suggestioni dyaboli acquievit / Ade inquam qui est forma futuri id est exemplum christi / et hoc dupliciter contrariis / et in glossa / primo / quia sicut adam formatus fuit de terra sine humano opere / sic christus de virgine / Secundo quia sicut adam fuit auctor humane corruptionis / sic christus humane reparationis / Secundo quia sicut de latere ade dormientis assumpta est costa / unde formata est eva / sic de latere christi dormientis in cruce profluxerunt sacramenta / scilicet sanguis et aqua / per que fabricata est ecclesia / Et sic datum est dilationi peccato dede defectus gratie / et sic usque ad legem inclusive peccatum / optimum dominum dedit ignorancia vel species impunitatis culpe / quia peccatum non imputabatur / Sequitur dimiditas in vigore / sive dimidio mortis / quia regnavit mors ab adam ad moysen / regnum / et propter regnavit extimacionem / quia regnavit mors / et propter regnandi longitudinem / quia ab adam usque ad moysen / et propter regni latitudinem / quia etiam in eos qui non peccaverunt / Sed non sicut delictum / hic donum christi delicto ade ponderare docuit / et primo peccatum excepte pretiosum / quia delictum ade unum / gratia christi multiplex / et perfectorum / patrum excepto filiorum / quia accepimus uno peccato / secundo perfectum ultimum excepto ipsorum / quia per adam privatio vite / per christum regnum vite / tertium multorum bonorum adeptione / ibi Si enim in unius delicto / Sed prima primo affirmat / secundo probat ibi Si enim unius dicens / Sed non / quia ita similes sunt adam et christus / sed non per omnia / quia non sicut delictum ade ita et donum christi / unio multo maius est donum / quia delictum unum / donum multiplex / Sapientia enim vincit malitia Sap. vii / Si enim quasi et ut fortius est donum quam delictum / Si enim unius scilicet ade delicto multi mortui sunt id est peccatores effecti / et ita mortui morte culpe nunc et gehenne / multo magis gratia dei / et donum / et gratia dei donum / scilicet gratia dei remissionis peccatorum / et donum in collatione virtutum habundavit id est habundanter transiit in plures id est in multos / quia in omnes filios dei / Et sic legitur plures accipitur absolute non comparative / secundum glossam / quia comparative legendo non esset verum / cum enim peccatum ade propagatione transierit / donum christi in plures transiit

no potuit / similitudine in qua Et sic
in gratia unius hominis .s. ihu xpi p
gratiam plenam xpi / de cuius plenitudine
omnes accepimus Jo p° hec enim ab
in omnes fideles / sicut a capite in
membra descendit Vel per legem h
plures gratia sunt fc / Si enim unius
.s. ade delicto multi mortui sunt .p.
auctorem consentiendo / propter imitacionem
multo magis gratia dei et donum sicut
plus habundauit in plures gratia sunt s.
qua sit illi / qui adam peccatorem imi
tantur / quia in eos qui imitantur
ut in parvulos / et hoc per gratiam plenam
unius hominis ihu xpi / qui vere est
unus / quia unice conceptus fecit
unientis nos invicem in fide / ipse n
est qui fecit utraque unum / uniens
nos sibi in caritate / Ephes. circa
medio / Si culpa una ade potuit
se in multos diffundere / multo magis
multiplex gratia xpi in plures potuit
habundare / Sz istud satis est / [illegible]
Donum ergo xpi continet fortitudo /
quia superat delictum / multitudo / quia
gratia et donum / origo quia per ipsum xpum /
magnitudo / quia in plures habundat
Consideravimus super istud per mortem filii
eius / quia mors xpi fuit convenientis
simus modus nre liberacionis multis
racionibus / Primo propter mortis eius
similem renovacionem / Apoc. xiiii.
Ero mors tua / 2° propter sustinendo
mortem audacia [illegible] / hebr. ii°.
Ut per mortem liberaret nos qui per
totam vitam timore mortis erant ob
noxii servituti / 3° propter vitam gratie
recuperandam / hebr. ix°. Sanguis xpi
emundabit conscientiam ab operibus morti
is / 4° propter regni celestis ianuam ap
ieriendam hebr. ix°. Per proprium sanguinem
introivit in sancta eterna re[dempcione] / 5° propter pecca
torum nostrorum enormitatem indicandam /
Bernardus. Agnosce o homo quam gravia
sint vulnera pro quibus necesse fuit
xpm dominum vulnerari / 6° propter na
ture humane dignitatem ostendendam /
Bernardus. Attende te homo ex precio ne
tibi vilescas / i. Cor. vi°. Empti
enim estis / 7° propter caritatem dei ad
nos demonstrandam / Jo. iii°. In hoc cog
novimus caritatem dei quia etc. / 8°
propter amorem hominis ad deum inflamma

dum / Bernardus. Super omnia te michi reddit
amabilem o bone ihu / calix quem bi
bisti opus nostre redempcionis / Jo
iiii°. Diligamus deum etc. / 9° propter superbi
am dyaboli decipiendam / Job xl. Nunquid
capies leviathan hamo / sive ligabis
linguam eius / 10 propter iusticiam
plus quam potenciam manifestandam / Bernardus
Augustinus. In morte xpi iusticia dyaboli
superatur non potencia / Hic queritur
super illud Sicut per unum hominem glo.
adam / Contra / xxvii° a muliere fuit
est inicium peccati / Responsio mulier fuit in
icium primum et incompletum / sz vir pro
ximum et completum / Item in omnes
homines mors pertransiit / contra
helyas et enoch adhuc vivunt / Responsio
In eos mors pertransiit reatum / sed non
dum in actu / differtur quippe mors
eorum non aufertur / Item in quo omnes
peccaverunt glo. Augustinus. Nullus peccat
in eo quod vitare non potest / Responsio illud intelligitur
de peccato personali sive actuali / non de
naturali sive originali / Item super illud
usque ad legem glo. quia lex non
potuit auferre peccatum / Contra circumcisio tol
lebat originale / sz Beda / Responsio circumcisio
non erat ex lege moysi sz ex patribus /
Item peccatum non imputabatur / Contra
Joseph fuit positus in carcere propter
adulterium sibi impositum / Responsio id est
dicitur non imputabatur / quia aliqua
esse peccata nesciebant / aliqua esse
levioria credebant / Item super id
Cum lex non esset glo. quia non erat
sive lex communis in primo / sive lex
littere in medio / qua argumenta de
monstrentur / Contra ergo lex nature non
erat in primo / nec est / Responsio est in
eo secundum habitum / sz non secundum usum /
Item super id Regnavit mors glo.
quia trahebat ad gehennam / Contra abra
ham et plurimi electi non fuerunt in ge
henna post mortem / Responsio gehenna
large accipitur / sive pena sensus /
sive dampni / Item super id / In eos qui
peccaverunt in similitudinem prevaricacionis
glo. qui ita peccaverunt ut ei similes
in peccato crearentur / Contra Augustinus ante om
nes in peccato creatus adam / Responsio Similitudo
creacionis per peccatum ad similem conforma
cionem / et sic similis ad similem fuit

Nota mors xpi fuit convenientissimus
modus nre liberacionis

Dubitacio

... per quem sunt stabiles ... [illegible]
... quorum efficacia ... [illegible]

... vel delectari multos
mortificare ... quod ... [illegible]

formam dei suum/ et sic non/ Sed si-
illud/ Ad moysen glo[sa] i[nterlinearis] usque ad le-
gem/ quia tunc datum est hominibus
remedium quo possent liberari/ quamvis
lex moysi iustificabat/ Secundo quod pos-
sent separari quasi per peccati cong-
nitionem non effectum quasi per gratie infu-
sionem/ Item qui est forma futu-
ri/ christi secundum apostolum unum per unius natus et
passus crucem/ Secundo littera futuri respicit
tempus ade de quo fit ibi mencio/ non
tempus apostoli/ Et non sicut per unum
peccantem Ostendit plenius propositum quod
donum christi superhabundat delicto ade/
hic probat idem per effectum primum/ quia
maior iustificatio/ quam condempnatio
quia per delictum ade fuit condempnatio
ex uno peccato originali ut inven-
tionis solum/ sed per donum christi fit iusti-
ficatio ex omnibus peccatis/ tam origina-
libus/ quam actualibus/ tam imitacio-
nis/ quam inventione/ Et primo hoc
affirmat/ secundo probat ibi/ Nam iudicium
ex uno dicit ergo Et non sicut/ quoniam non
solum sunt cause dispares/ sed etiam
effectus/ quia non sunt per unum peccatum
ade fit spiritualiter ... uno corrupti sunt
omnes/ sive causat propagationem ne-
... sive primitiorum nec adul-
tos aliquos/ ita fit per donum/ primo
plus fit per donum christi/ quia per donum non
solum ablato peccato iustificatum/ sed etiam
ab omnibus aliis/ tamen hoc etiam ...
informatum/ Nam iudicium quia et ideo non
sunt/ nam iudicium dei i[d est] divina iustitia
ex uno peccato ade procedit spiritualiter in ...
mortem eterne et temporalis/ gratia autem
christi est procedens spiritualiter non ex uno tantum
sed ex multis delictis/ sive originalibus
sive actualibus/ a quibus purgat/ pro-
cedit in quam iustificationem/ effectus
enim doni christi ut dicit glo[sa] est remotio
omnibus peccatis omnis iustificatus et
vita eterna/ Si enim unius delic-
to Ostendit plenius/ quod donum
delicto superhabundat/ et probat per
effectum primum/ hic idem probat per
effectum ultimum/ et est sensus ... indi-
citur ... / sed maius est primum
quod consequitur donum/ quia simpli-
citer quam consequitur peccatum/ Ergo donum
maius delicto/ Et probat ...

...us/ ibi multo magis habundantia. Dic-
it Si enim ... sed per delictum
fit per donum/ primo amplius/ Si enim
in unius delicto s[cilicet] ade ut originali
ab ipso per propagationem traducto ut ac-
tuali primitiorum ab illis in exem-
plum ... morte regnavit i[d est] disso-
lucio corporis et anime per unum hominem
adam/ multo magis fideles acci-
pientes ... habentes/ ha-
bundantiam gratie i[d est] remissionis peccatorum
et donationis donorum spiritualium et ca-
rismatum/ et iustitie i[d est] recte operationis
regnabunt in vita eterna/ Ubi omnes
sunt reges/ Apocalypsis 5 fecisti nos
deo nostro regnum et sacerdotes et reg-
nabimus super terram/ et sic per unum
hominem ihesum christum/ ...
... et ideo multo
magis/ si consideramus ... effectum
et finem/ ... quia ibi homo purus
hic homo deus/ effectum quia ibi unum
delictum hic multiplex donum/ finem
quia ibi mors temporalis/ hic vita eterna/
Igitur sicut per unius delictum
Ostendit plenius donum christi delicto ade po-
tentius ... hic ... comparationem doni
ex opposito ad delictum ... et primo
quod digne per unum tollitur peccatum per
adam introductum/ secundo quod etiam digne
peccatum tollitur per legem moy-
si superadditum/ ibi Lex autem subintravit
... primo
comparatione effectus ad effectum/ secundo
comparatione cause ad causam/ ibi Sicut
enim per inobedientiam/ Et sciendum quod
... sic ...
... ut de peccato
propagationis ... ut de peccato imi-
tationis ...
et quia maius est donum christi quam
delictum ade ... quia digne per
unius s[cilicet] ade delictum ... sic
omnes homines ut per propagationem
ut originale ut primitiorum ut ac-
tuale/ processit ... in con-
dempnationem i[d est] simul anime et corp-
oris dampnationem/ Sic et ita digne
et per unius hominis s[cilicet] christi iustitiam/ vale-
tem ... in omnes homines quantum ad suf-
ficientiam ... in quos
... iustitia ...

[illegible]

dei sunt in iustificationem vite s(cilicet) consistentia ipsi. Isa. liii in iustitia sua iustificabit ipse iustus meos multos. Dicit autem in omnes homines s(cilicet) glo(sa) non omnes generaliter sed eadem regenerationem per ipsum sed quia sicut nullus carnalis generatio est nisi per adam ita nullus spiritualis generatio nisi per christum. Notanda convenientia quia adam iniustus christus iustus, adam condemnationis christus iustificationis, ut sic christi iustitia et iustificatio effectus vite sunt. Sicut enim per unius inobedientiam. hic probat idem quod prius ex comparatione causarum ad causam, scilicet condempnatorie obedientie ade et iustificatorie obedientie christi dicens. Sicut enim quia utrique sunt primi delicti etc. Sicut enim per inobedientiam unius hominis s(cilicet) ade deinde etiam ii. Peccatores constituti sunt multi vel originale peccatum contrahendo vel actualiter peccatum imitando. Ita et per unius hominis obedientiam s(cilicet) christi qui factus est obediens usque ad mortem philippenses ii. Unde ne perdat obedientiam patie (?) unitam, adam non pro lapsu (?) non premitatur vite perdidit obedientiam. Unde sicut inobedientia ade fuit in re facillima sic obedientia christi in re difficillima. Iusti constituentur multi s(cilicet) omnes sui accipiendo de plenitudine Jo. i. Lex autem subintravit. hic ostendit quod digne per ipsum tollitur etiam peccatum per legem superadditum ubi primo ostendit quod per legem peccatum habundavit, 2o quod illud christus habundanter destruxit ibi Ubi autem habundavit. dicit ergo lex autem hoc est primo, 2o quod in illo textu ut habundaret delictum [illegible] quasi per ipsum factum est iustificatio, lex autem post culpam vel legem nature subintravit i(d est) latenter intravit, et hoc quia non ipso deo fuit et quia in secreto loco s(cilicet) indeserto ut habundaret delictum. Ut ne propter dominum homo se transgressorem cognosceret [illegible] 2o lex [illegible] ut [illegible] sic lex autem subintravit ut habundaret delictum i(d est) explicite [illegible]

est quod delictum habundavit. Lex enim prohibendo ostendebat peccatum, incidendo preceptum irritabat concupiscentiam, ut cohibere tamen adimeret (?). Et idem expletur secundum est peccatorum multiplicatio. 2o legem s(cilicet) ut tenetur finaliter et ipse sic. lex autem subintravit ut habundaret delictum i(d est) ut habundantius cognosceretur delictum, multa enim erant peccata ante legem que non credebantur esse peccata vel non essentialia. Secundum per legem cognitio peccati. Ubi autem habundavit hic autem ostendit quod peccatum per ipsum superhabundanter tollitur, vel tangit habundantem effectum gratie christi, primo in remissione peccatorum, 2o in presentem (?) bonorum operum ibi ut sicut regnavit. dicit ergo ubi autem scilicet nec tamen indevens (?) sperandus est quia ubi habundavit delictum per legem superhabundavit gratia per ipsum. Et hoc tripliciter habundanter gratia delendo originale et peccatum ante legem, 2o superhabundanter condonando peccatum et addita per legem habundantia relaxando peccatum preteritum super habundanter minuendo contra futura, habundanter etiam peccatoribus veniam conferendo superhabundanter et non solis his sed etiam iustitie dona augmentando ut supra xxv (?). Et ne enim aliqua sunt est iustitiam (?) Superhabundavit [illegible] eo tenore eo fine ut ne quis dignum confisus [illegible] peccatum. Secundum ut sicut regnavit peccatum in peccatoribus hoc est regnum tenebrosum. Apoc. xvi. Et factum est regnum eius tenebrosum et commanducaverunt linguas suas. peccatum magis ducens in mortem hoc enim est via lata que ducit ad mortem. Matthei vii. Ita et gratia remissionis peccatorum regnet in iustificatione et hoc per iustitiam bone operationis ducente eos per ipsum in vitam eternam quia in semitis iustitie vita proverbiorum xii. Et hic con gratia et iustitia et vita est per ipsum christum dominum nostrum. Bonaventura (?) per que sunt gratia ad remissionem culpe, iustitia ad meritum vite, vita ad premium glorie. Tunc enim bonum opus et remissio culpe precedunt meritum vite, consequuntur premium glorie subsequitur. Et hoc per ihesum christum etc. De sic est ipse pergunt [illegible]

[illegible]

nota lex data propter 7 causas

p(er)stitiam / noster p(er)fidiam. Notandu(m)
hic quod lex data fuit p(ro)pter septe(m)
causas. Data e(ni)m fuit primo p(ro)pter
superbor(um) humiliacione(m) / 2o p(ro)pter diuini-
ac celestis flagellacione(m) 3o p(ro)pter
rudium et insipienciu(m) erudicione(m) /
4o p(ro)pter delictor(um) ostensione(m) 5o p(ro)pter
humane infirmitatis manifestacio(nem) /
6o p(ro)pter gr(aci)e testificacione(m) / 7o p(ro)pter fu-
turor(um) significacione(m). Hic quer(itur) s(upe)r

dubium

illud iudiciu(m) ex uno et c(etera) glo(sa) est fine
domi est remota omnib(us) p(er)tis q(uo)m(odo)
insufficiencia quo multiplex est insuf-
ficiencia a nulla p(ar)te qu(ia) ex una a qua
insufficiamus / quo una insufficiencia R(espon)d(e)o
una est insufficiencia prospectu ad
formam multiplex prospectu ad materiam /
Item si in uno delicto / quomodo uno
[illegible] ad [illegible] R(espon)d(e)o quod cum extra
[illegible] / Item ibidem glo(sa)
plures insufficiam(us) p(ro)p(ter) unu(m) / q(uia) uni
delicto cade mortui sunt / contra non omnes
insufficiam(us) p(ro)p(ter) unu(m) / sed omnes delicto
cade mortui sunt / R(espon)d(e)o plures intelligit
in quibus adulti et paruuli non omnes / Item
sup(er) id p(er) unius hominis obediencia(m) glo(sa)
sine fide incarnacionis / nec antiqui
nec moderni liberari potuerunt / quo
[illegible]. Alius modus non liberacionis
sine possibili / R(espon)d(e)o alius modus sine pos-
sibili sed hoc modo supposito / non fuit al-
ter salutis / quam p(er) fidem incarnacio-
nis / Item ibidem glo(sa) / Eadem est fides
nostra et illorum / contra alij sunt articuli / quos
illi credidimus venturus / nos iam
venisse / R(espon)d(e)o eadem sunt articuli secundum substanciam /
sed differunt accidentaliter / quam determinacio
diuersi temporis accidentaliter est / tempus non determinacio
inmutat ne p(ro)p(ter) aliud incarnacio est
de substancia articuli / Item ibidem glo(sa) / p(er) fidem in-
carnacionis iustificantur adulti / q(uia) p(er)
gratiam non paruuli culpa remittitur /
R(espon)d(e)o iustificacio respicit culpe remis-
sionem et p(ri)or(um) in bonum refectio-
nem / p(ri)mum fit p(er) gratiam immediate /
2m p(er) fidem virtutum / Item ibidem glo(sa)
Augustini R(espon)d(e)o peccatum originale ex volun-
tate esse / contra in paruulo non est vo-
luntas / R(espon)d(e)o non ex voluntate p(ro)pri-
a paruuli sed remota parentis p(ri)mi
Item ibidem glo(sa) dubitans est sciendum
quod opus dei quod diuinum malum non

nat / non est ante malum adeo / R(espon)d(e)o diuinum
est opus dei / secundum illud quod est non
si quod diuinum est / Item lex subintrauit
ut habundaret delictum / contra quo vnus
lex quidem sancta est / R(espon)d(e)o hoc verbum
apostolus exponit / nam ut ponitur causa
p(ro) quare / ut sit ut causa consecutiue
ut dictum est supra / Item ibidem glossa
Iusticia legis suo tempore custodiunt viui
conservabat eciam / quo omnes de seculo
bene ad infernum / R(espon)d(e)o conferebat in
spe sed nondum in re usque ad Christum. Esto

non mors in [illegible] regnat

tandem quod mors multipliciter regnat et
p(re)cipue circa impetoribus / primo
sive ymaginacionis errore generando
ut [illegible]. Ecc(lesiastici) xli° O mors quam
amara est memoria tua / 2o multis
doloribus paruulum affligendo post do-
lores mortem inducendo / 3o or-
gana sensuum et sensus obfuscan-
do / [illegible] Nunquid viget sensus
meus ad discernendum suaue et cetera / Ite(m)
[illegible] sumus tunc et moriamur
[illegible] meti / Ecc(lesiastici) vlt(imo) p(ro)pter / Et
sic mors tunc paruulum [illegible]
decernet [illegible] miserabilem / affligit / re-
[illegible] / obfuscat [illegible] /
4o animam a corpore separando / [illegible] xxviij°
Siccine separat amara mors / 5o lab
amicos lacrimabili diuidendo / [illegible]
Reg(um) xviij° Absolon fili mi / quis mihi
det / 6o p(ro) bonis temporalibus violenter
spoliando / Ecc(lesiastici) xl° Est qui locuple-
tatur parce agendo et post / et nescit
quod mors appropinquat / et relinquat
omnia alijs et morietur / Et sic mors
tunc gaudentibus [illegible] / tollit spo-
[illegible] / suos et sua / 7o animam
in inferno demergendo / p(er) mors
depascet eos. Job vij° Ducunt
in bonis dies suos et in puncto ad
infer(n)a desc(endunt) / 8o corpus in cinerem
redigendo. Gen(esis) iij° Cinis es et
in cinere ibis / 9o ad hanc vitam
redire non sinendo / [illegible] Reg(um) xiiij° Om(ne)s
morimur et quasi aqua dilabimur /
Et sic mors tunc [illegible] intrans /
animam dampnat / corpus in cinerem
redigit / [illegible] / Tria ergo prima sunt
ante mortem / 2a in morte / tria post mortem

c. vj

Quid ergo dicemus permanebimus in peccato. Hic apostolus p(ro)bat
quod p(ro)p(ter) p(ec)c(at)um regnanti sunt /

[illegible]

ome peccatore a pecto / hic ostendit quod non debent amplius vivere in peccato / ubi primo assignat rationes quare non debent amplius in peccato vivere / 2° concludit quod potius debent deo ministrare fortiter resistere / ibi Non ergo regnet peccatum 3° monet ne deterio serviant iustitie / ibi humanum dico / hic est iste ordo / propter premissam dimittit et insultanti resistere / 3° moribus bonis vacandum primo parte adhuc quod non debent amplius in peccato vivere / allegans 2° rationes / primo propter vite preterite mortificationem / 2° propter vite nove conformitatem / ibi Si enim complantati sumus 3° propter vite eterne adeptionem ibi Si autem mortui sumus / hec quia mortui sumus peccato / ne conformemur 3° ne habeamus gloriam in primo / non debent amplius vivere in peccato / in prima primo ponit parte questionem / an permaneamus debeamus in peccato / respondit quod non quia mortui sumus peccato / ibi absit / 2° probat eos peccato mortuos esse in baptismo / ibi an ignoratis dicit / quid ergo quia ita ubi superabundavit delictum superabundavit et gratia / quid ergo dicemus / nunquid dicemus hoc quod scilicet permaneamus in peccato ut gratia habundet / ut non bonus aliquibus dampnum imponit / Et unde. Sicut autem quidam dicunt nos dicere faciamus mala ut veniant bona / absit / s. ut hoc dicamus ut in peccato permaneamus / unde 2ª ad augustinum non peccatum in nobis mitto / sed subveniens auxilio superhabundavit gratia / ubi habundavit delictum et tenera non enim permanendum in peccato / qui enim mortui sumus peccato .i. in baptizo liberati a peccato / quia secundum ambrosium mori peccato est liberari a peccato / quod .i. quia ratione peccati / adhuc vivemus in illo / reddendo vices hosti devicto / etc. xxxiij.° / omni baptizatum a mortuo et iterum tangit mortuum quid prodest lavacro eius / Sed enim a morte in vitam non est regressus sic non debet esse a morte culpe ad vitam culpe / hoc tamen miracula frequenter fiunt / ibi ignoratis etc. hic probat peccato eos esse mortuos in baptismo / et hoc duplici / primo quia in baptismo accepimus similitudinem mortis Christi / 2° quia similitudinem sepulture Christi / ibi consepulti enim sumus 3° quia similitudinem resurrectionis ut quo surrexit / dicit igitur an ignoratis o fratres quare ignorare non debetis quia scitis et nescire in baptismo mortui sumus peccato / quod per eam ignoratis scilicet dicit ignorare non debetis / quia quicumque baptizati sumus vel fuimus in Christo nos omnes cuiuscumque conditionis et sexus / Col. iij.° in Christo enim Ihesu non est masculus / neque femina / non est servus neque liber / non sic enim circumcisio remedium valet sed particulare viris enim baptismus vero omnibus baptizati in Christo Ihesu .i. secundum quod instituit Christus Ihesus Math. ult. baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti / vel in Christo Ihesu .i. in operatione Christi Ihesu / sacerdos enim baptizat exterius / sed Christus interius / Io. 8 super quem videris spiritum descendentem / hic est qui baptizat / in morte ipsius .i. in similitudine mortis eius baptizati sumus / ut sicut semel mortuus semper vivit / et nos semel mortui peccato semper vivamus / Trina immersio representat triduum mortem / et elevatio tertia post triduum / vel in morte Christi .i. virtute mortis eius / Baptizamus enim habet virtutem a passione Christi / in cuius signum de latere eius exivit sanguis et aqua / Io. xix. ut significaretur quod aqua baptismi habet virtutem a sanguine passionis / sed tamen formam baptismi tangit trina quia virtutem / unde dicit ignoratis quia sumus / ibi quicumque / Forma baptismi sumus instituente .i. secundum Christum Ihesum virtutem vel similitudinem / ibi in mortem ipsius / similiter debemus credere / virtutem percipere / formam servare / instituentem diligere / virtute accipere / Mondum quod non libenter inimicus homines in domo sua / mundi penuriosi / ruinosi / nebulosi / sumptuosi / angusti / obligativi / periculosi / peccatum in macula polluendo

consentiunt / ysa^o. lxviij^o. peccaminum et se-
sunius ne et immundi et depauperate
expendendo gratiam / Je v^o. peccati mei
prohibuerunt bonum a nobis / debilitate
vulnerando naturam / Jer^i. viij^o. Diri-
pere et me lecti animam suam / Cece-
cate inviolando bonum / Eeph^i. j^o. Am-
bulamus ut ceci / quia duo peccatine
rime / Consumunt sufficiendo glorie
et cetera tollendo redemendi facul-
tatem / Eze xviij^o. peccata nostra super
nos sunt / obligant ligando ad ge-
hennam / Ro vj. stipendia pecca-
mors / puchitas ducendo in con-
suetudinem / Greg. peccatum quod per
penitentiam non diluitur mox et cetera / Secundo
ideo dicemus permanebimus in peccato ad se.
Consepulti enim sumus / qui etiam ve-
ri in baptismo assimilatum mortem / vel et-
iam sepulture / consepulti enim simul
cum illo i. ad similitudinem eius per baptismum
i. in baptismo ubi vetus enim homo in
ibi sepelitur / sicut corpus Christi in sepul-
chro / immo signum homo sepelitur
in aqua i. in mergitur / quia peccatum
sepelitur / sicut pes / i. mentitur /
Exo xiiij^o. / Magno vide / quia graven-
tius i mergendo quam mas / Secundo
baptizetur / et hoc in mortem i. peccatorum
abolitionem / destructionem morte perpetua
si ingressus in mortem et se / fecit sepe
pulturam baptismi / per quam inicium / tum
per quam destruitur peccatum / per quam
resurgimus ad gratiam / scientiam / et sic
est quod secundo / consepulti in quantum
ad hoc / ut quomodo resurrexit Christus a
mortuis i. a loco mortuorum s. de
sepulchro / et hoc per gloriam patris i. per
virtutem eternam virtutem / quod est gloria
dei patris / filius sapiens / Unde
ipse / Gonge quia meam ad
gloriam et laudem patris / Ita et nos
tantum resurgentes penitendo
in novitate vite ambulemus de bono
in melius proficiendo / Ephe. iiij. Reno-
vamini spiritu mentis vestre / sicut in
magna morte vel conterimus / quia re-
surrexit a mortuis / gloria enim patris
ostenditur / quando per gloriam patris no-
vitas vite ponitur / Ita et nos in
nomine exemplar proficiendi dicitur
diebus ambulemus / Si enim complantati
facti sumus / hic ostendit quod non est per

manendum in peccato / per nove vite
formitatem / et primo ostendit quod hoc
sine exemplo Christi ducere vitam spiritualem
secundo probat hoc per fomitis debilitatem
ibi / Scientes quod vetus homo / 3° per
imitatem debilitatem probat peccatorum
insufficientiam ibi / Qui enim mor-
tuus est / enim viventium spiritualem primo
implicat bonum / intra 2° donum pre-
mii / vel firmitate bonum ibi / Simul
et resurrectionis eius / Dicit ergo / Si
enim quod ita in novitate vite am-
bulemus / quod utique possumus /
Si enim complantati / Gloss. Si pius
complantati de terra ipse arbore / Gen.
viij^o. / Egredere de terra tua / facti sumus
complantati i. firmiter adherentes
ac si essemus plantati / similitudini
mortis eius ut semel in baptismo
perfecte moriamur peccato / Amplius
ipsi in eo non vivemus / Simul
i. mox erimus complantati similitu-
dini resurrectionis eius / ut et de-
cetero in novitate vite ambulemus /
Jer. xviij^o. Eritque quasi lignum quod
transplantatur secus aquas / scilicet baptismum
vel sic / Si mortui fuerimus cul-
pe et iniqua redituri ad vitam pe-
nalem / participes eius resurrectionis
gloriose / Defectus igitur hoc exemplo at-
tende / quod ponit ibi mortue
eius / Et ipsum age / quod notatur
ibi similitudini / ipsi firmiter adhe-
re / quod notatur ibi complantati / a do-
mini vita surge / quod notatur
simul et resurrectionis eius / Thimo ij.
Si commortui sumus et convivemus
Hoc scientes quia vetus ho-
mo / probat quod possunt per fomitis
debilitatem / ubi primo ponit cer-
titudinem / ubi / hoc scientes
2° debilitatem fomitis / quia vetus
homo noster crucifixus / 3° eius debilitata-
tis ibi / simul / 4° sequitur vitiorum
destructionem / ibi / ut destruatur corpus
5° meliorem hominis libertatem
ibi / ut ultra / Dicit ergo / sic ambulemus
in novitate vite / nos dico / hoc sci-
entes per fidem et experientiam / quia
vetus homo noster i. fomes peccati quod
ex nobis est / a veteri Adam crucifixus
est simul cum Christo a virtute passio-
nis Christi debilitatus / vel vetus homo
noster i. vetus conversatio peccati quae

a nobis est. Sequitur quia ep[iscop]i ut[?] Sci-
te veterem hominem simul crucifixus
est .i. morte xpi deleri esse vita
sine vene[?] in nobis durante destru-
itur corpus peccati. Sicut corpus cor
d[icitu]r congeries librorum[?] ... Ad
omnibus [?] suis summarum totum cor[pus]
destruitur inquantum / ut ulterius post
morte xpi non serviamus .i. sine
cogamur peccato. Jo viii[?]. Omnis qui facit
peccatum servus est peccati. Qui enim
mortuus est. hic probat sententiam
destructionem peccati in iustificatione[?] ...
dicitur qui enim qui est de non cognita[?]
servire peccato / Qui enim mortuus est
peccato. scilicet .i. a peccato liberatus ut nos
iustificamus est a peccato .i. iustus liber
fuit ab eo omnia quindabilia[?] et liberti
tio animo ... nostrum in mortifica-
tione et libertas ea[?] ... per nos
in iustificatione / Jo viii°. Si filius
vos liberaverit vere liberi eritis. Si
autem mortui sumus cum ...
non est manendum in peccato / tu pro vite
priori mortificationem / tu propter vite
nove conformitatem. hic 2° idem ostendit
propter vite eius experientiam ... po
ostendit / quod si morimur cum xpo ...
nenti vita xpi / 2° ostendit / qualis sit
vita xpi ibi Scientes quod xpus resur-
gens / 3° hortatur mori et vivere
ex[empl]o xpi ibi Ita et vos existimate
Supra ponit bonum meriti ibi Si
autem mortui / bonum premii ibi credimus
dicit ergo Si autem mortui sumus cum
xpo .i. mortui culpe / sed xpus pene
sine vitando / credimus quod simul
vivemus / in gloria cum eo / 1 Tess[alonicenses] v°.
Et sic semper cum domino erimus / bona
mors culpe / quia cum xpo / melior
conjunctio gratie / quia credimus / opti-
ma vita glorie / quia vivemus / Sed p[ost]
optima / quia pravam[?] ... glorie / quia
simul cum eo. Scientes quia xps
resurgens. hic ostendit / qualis sit
vita xpi. ubi ostendit et quod ... vivit et
vivit ... ibi Scientes / immortalis ibi
resurgens ex mortuis / immortalis
ibi Jam non moritur / ... mors
illi / ultimo ... ibi quod enim
mortuus est peccato / dicit ergo scien-
tes. quia tamen vivemus cum xpo / Sci-
entes quia xpus resurgens .i. iterum
surgens / quantum ad animam de
limbo / quantum ad corpus / de sepulc[h]ro
quia non derelinquis animam meam in in-
ferno / ps[almus] ... mors tua / a mortu-
is .i. aliorum mortuorum / Jam post hoc
non moritur / corpus et anime dissolu-
tione / Ideo post resurrectionem apparuit
stans in litore / non navi in mari / mors
illi ultra non dominabitur aliqua pas-
sione / Sicut dampnatus non amplius
moritur / dicitur mors / sed et tribus
dicitur modo / sicut corpus dicitur mortuum
propter peccatum / Jo viii°. Quod enim mor-
tuus est peccato. hic probat quod vivat
immortaliter / quia unica mors eius
sufficiebat pro peccato tollendo / pro quo
mortuus est / ergo non nisi semel
debuit mori / sed vivere in eternum / pro-
pter [?] mortem ... 2° suffic[ienter]
ibi mortuus est semel / 3° vitam
vitam / ibi quod autem vivit / eo vita et-
ernam / ibi vivit deo. Et hoc est
quod dicit / quod enim quia ut mors
illi ultra non dominabitur / Quod enim
mortuus est peccato .i. pro peccato tol-
lendo / ... ... est
propter iniquitates nostras / mortuus
est semel / quia unica mors eius
sufficit peccatum tollere / Sed ... hebr[aeos] ix. Vel quod mortuus est peccato
i. similitudinem peccati / hoc est carnis pas-
sibilitati / mortuus est semel / quia
ulterius carnem passibilem similem
non habet / sed gloriosam / quod autem vivit
vivit post resurrectionem / vivit deo.
i. ad similitudinem dei patris sic eternaliter
et feliciter. Apoc[alypsis] 1° Fui mortuus
et ecce sum vivens in secula seculorum
Ita et vos existimate vos. hic
hortatur mori et vivere exemplo x[pi]
ubi primo hortatur mori peccato / 2° vi-
vere deo / ibi viventes autem / 3° po-
nendum adversitatem vel similitudo ibi i
xpo ihesu. dicit ergo. Ita sicut xpus
et vos existimate vos / quod esse
mortuos peccato / ut ulterius non re-
cidivetis / nec actu nec affectu / h[oc] est
mors preciosa in conspectu domini. Viven-
tes autem / verbis et bonis operibus
deo .i. ad honorem dei / vel per ...
sumpto enim vivimus movemur et sumus
act[us] xvii°. Et hoc totum fit morte et vita

in xpo

inxpo ihu dno nro .i. p xpm dum
iniu/ vel ad similitudinem ihu xpi/ Non
du quod vita xpi exemplar est vite
xpianorum/ Significat enim primo i qcep
cione xpi/ primum se dominice nole
iuuy/ ysa. vvvij. Asine tua qcepi9/
2° in natiuitate/ regnacio nomittel
qnersatio/ ps. 5°. Quasi modo geniti
infantes tc/ 3° in passione/ labor
penitentie/ Gal. v. Qui v xpi sunt carne
sua crucifixerunt tc/ 4° in sepultura/
reqnies absolutorum a tedio virorum/
Job iij°. Expectant mortem et non ve
nit q effodientes thezaurum gau
dentque vehementer cu inuenerint/
5° in resurrectione/ noua vita iustorum/
Col iij°. Si coresurrexistis cu xpo tc/
6° in ascensione/ processus virtutum et
miraculorum/ ps. Ibunt de virtute in virtu
tem videbitur/ 7° in sessione/ gl'ia be
atorum Apoc iij°. Qui vicerit dabo
ei sedere in throno meo/ Si ita tu
gimur in glo/ vel ddm q significatur
in qceptione xpi/ boni pponi qcepto
ad ingressum/ in natiuitate ppoiti in
choatio ad meritum/ in passione incho
ati qtinuatio/ in qua est labor ad
usum/ in sepultura qtinuati certa
possessio adhuc/ in resurrectione possessi
manifestatio ad xpm/ in ascensione
manifestati multiplicatio ad augm
entum/ in consessione augmentati termi
natio ad primum/ hic quia super id
Quicumque ergo sumus in xpo glo in
sepultura xpi ihu qui est in morte
ipsius/ qd dicit nos et non et xpo hec
quod baptizabatur apli in noie ihu
xpi/ que est in nomine trinitatis
Ro. Intelligendum potest ut si baptizing
s in nomine trinitatis d intra gin et
simplici nomine ihu xpi ex dispe
satione et ad tempus/ Ite sup id i mor
te ipsius baptizati sumus glo. more v
tinsta est purificatio singulis/ g in
more xpi fuit corporalis purificatio
non spiritualis/ Ro. more xpi in com
paratione ad nam in qua moriebatur
corporalis fuit/ in qparatione ad p q
que moriebatur/ et tamen ex
qua virtutem spiritualem habuit/ Ite
sup illud Si enim qplantati glo. in
ore xpi et resurrectio non tm res
sed etiam similitudo/ qd non sit supra
similitudo uione lex/ Ro. sicut similitudo/ lange

i. scientia significa/ non sensus et spem/ Item
ibidem glo Aptis iam cognitionis
ne nec corpus visio nec memoria habi
tualis semper est de pccis pteritis
dolendum/ Ro. glo. loqr de visione et
memoria ad delectandum sed primo
Ite ibidem glo. Apertis iam cognicionis
ne nec corpus visio n memoria habi
tualis semper est de pccis dolendum/ Ro
glo. lo de visione et memoria ad de
lectandum sicut prius/ Ite ibidem glo.
xpus viuit vetus homo vetusta
te exspiro homine crucem/ qd xpus
non comprehendit passibilitatem sed assump
sit/ Ro. qtra intellige quo ad prices v
non quo ad principii/ Item sup id. Vetus
ho vester glo. Fomes qui ex nobis e
non ex deo/ qd omnis pena a deo est/
s non in ratione fomitis. s. inclinatio in
clinat ad pccm/ Item sup id. destru
atur corpus pcti glo/ Regnat peccatum
in lingua nisi mors dni/ qd mors e
actus non sba/ Ro. mors dni/ idest
mortuus dns/ Ite ibidem glo/ post
diem sepulture/ simpla eius ve
tustas/ pduas noctes qt duplicato
scilicet vetustas significatur/ qd eius
ipse fuit vetustas xpi et tuti/ qo
pendem rem spe s. prius debu
it signari/ Item ibidem glo/ xpus
delevit culpam preteritam presentem et
futuram. qd quod non est non pt dele
ri culpa preterita et futura non e/ Ro
Culpa preterita quamuis non sit dele
ri est cu reatu/ Culpa non futura
quamvis non possit deleri vel effica
ciam/ ptr tamen pee sufficientia
Ite sup id. Quod enim mortuus e
pcto glo. a primo tempore vite vsque
ad decrepitum senem sic iustitie
abrap. phibetur/ sicut iustitie e qui
na in eo pccis moriatur/ qd ergo
facte accedentes ad baptismum iustifi
cantur/ Ro. glo intelligenda est cum
debito modo dispositionis/ vel qd est
ex virtute baptismi/ vel ddm quicum
facti morimur ibi non actu sed pot/
quia ibi accipimus causam moris/ si
posteris penitenti/ Item ibidem glosa
Deus mortem non fecit/ qd Ecc.
Mors et vita a deo/ Ro. a deo e mor
tis supplicium/ s non mors meriti
Ite ibidem glo. deo autem homo non
fit deterior/ qd pdampnationem

etiam sit homo deterior. Quarto quia est a deo rectore. Rom. Deo rectore si[c] quod fit eius voluntate, quare non quare sicut principio malorum.

Non ergo regnet peccatum etc. Supra audistis quod non debet amplius imperio peccati subiacere. Nunc ostendit quo hoc fieri possit, scilicet si non permittimus peccati fomitem in se regnare. Ubi primo monet ne permittamus ipsum fomitem regnare. Secundo ostendit quod possumus resistere, ibi Peccatum enim vobis. Tertio assignat rationem quare hoc debemus facere, ibi Nescitis. Quantum ad primum exhibet supra positum. Primo monet ne fomes regnet in toto corpore. Secundo ne regnet in singulis membris, ibi Sed neque exhibeatis membra. Tertio quod peccatum regnet dat remedia in utroque, ibi Sed exhibete vos deo. Dicit igitur: Non ergo quasi iam mortui estis peccato. Non ergo peccatum, id est fomes peccati, qui dicitur peccatum quasi peccatum, quia inclinat ad peccatum, regnet possessive, et si sit, quia secundum Augustinum existere tamen remanet actu peccatum dicitur exiens in vestro corpore mortali, iam fu[tur]o, sive immortali, si resistitis fomiti, quia mortale hoc induet immortalitatem. I Cor. xv. In mortali, id est morituro, non regnet in quantum ut obediatis concupiscentiis eius consentiendo et operando secundum Ambrosium vel operando et concupiscendo secundum Augustinum. Eccl. xviii. Post concupiscentias tuas non eas et a voluntate tua avertere. Sed neque exhibeatis, id est nec solum obediatis consentiendo, verum etiam delectando. Sed neque exhibeatis, aptando scilicet membra vestra arma iniquitatis peccato operando manibus vel concupiscendo secundum Augustinum, quod proprie fit in peccato luxurie. Omne enim peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est, qui autem fornicatur in corpus suum peccat. I Cor. vi. Ecce peccatum vult esse rex in regno anime, ideo dicit: Non regnet peccatum. Vult esse abbas in claustro anime, ideo dicit: ne obediatis. Vult esse victor in bello mentis, ideo dicit: Sed neque exhibeatis membra. Notandum quod quatuor sunt pessimi prelati quibus obedimus mali. Unde tamen mala concupiscentia, que ad malum stimulat mentes. Sap. Sic mala lingua, que

mala imperat exterius. Prov. xvii. Malus obedit lingue iniquae et fallax obtemperat labiis malis. Mala persona, que exterius allicit. Eccl. xix. Persone obediunt omnia. Angelus dyabolicus, que intus suggerit. Sap. ii. Invidia dyaboli etc. Gen. iii. Pro eo quod obedisti voci uxoris tue etc. Sed exhibete vos deo. Supra monet servire deo regnanti in nobis. Et primo monet sumere affectum, secundo effectum, ibi Et membra vestra. Supra primo monet ne deo serviamus, secundo quod possumus et debemus, ibi Tamquam ex mortuis. Dicit ergo: Sed exhibete, id est habiles facite vos deo eius voluntati consentiendo, ei cor interius preparando, et potestis et debetis, quia estis tamquam ex mortuis, morte peccati viventes vita gratie et virtutum. Eph. ii. Cum enim mortui essetis delictis convivificavit nos etc. Et estis tam de eo debemus facere qui suscitavit nos a morte culpe ad vitam gratie. Sed hic est deus quare etc. Et exhibete membra vestra arma iustitie ut in eis et per ea impleatur iustitia exterius in effectu, et hic deo tamquam principaliter operanti. Peccatum enim vobis non dominabitur. Hic ostendit quod possumus regno fomitis resistere. Et primo dicit quod fomes non habet super eos potestatem principalem. Secundo probat hoc per mutationem temporis a lege ad gratiam, ibi Non enim sub lege. Tertio monet et solvit tacitam obiectionem, ibi Quid ergo peccabimus. Dicit igitur quod peccatum quod in nobis detentus resistere peccato et hoc utique facile poteritis si vultis. Peccatum enim vobis non dominabitur de certo ut olim qui eratis gentes et ad simulacra muta prout ducebamini euntes. I Cor. xii. Hoc petebat David in psalmo: Non dominetur in me omnis iniustitia. Non enim estis sub lege, id est sub lege sumentes et timore, que non iuvabat, sed sub gratia, id est sublimitate euangelii. Ecce dicit sumit iudiciam et pro manere et timor et amor. Rom. viii. Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum

item in timore / sed accepistis spiritum adoptionis filiorum. **Quid ergo peccabimus.** hic soluit obiectionem tacitam / et primo ponit eam in obiectione / secundo propositam soluit / ibi absit. dicit ergo quid ergo, quasi dicit quia non sumus sub lege, id est sub lege serviente et timore sed sub gratia / quia ideo si peccauimus peccatum non dimittetur nobis [illegible] absit ut propter hoc peccemus [illegible] sicut velamen habentes malicie libertatem [illegible] sic. Quid ergo quasi ita non est sub lege sed sub gratia ideo in hoc peccemus. Quid ergo peccabimus quia non sumus sub lege sed sub gratia, id est in hoc peccemus. Quid ergo peccabimus quia non sumus sub lege sed sub gratia, id est iniquum peccaremus existendo nos de lege ad gratiam. absit. supra in levitico xxvi°. Nova supervenientibus vetera abicietis. **Nescitis quoniam cui exhibetis.** hic assignat racionem / quare non debent permittere peccatum dominari in se regnare / primo ne fiant servi peccati / secundo quia desierunt esse servi peccati / ibi Gratias autem ago deo / tercio quia servi iusticie sunt effecti / ibi liberati autem a peccato / primum notatur est hic Cuicumque se prebet aliquis ad obediendum / illi se efficit servum / ergo si fomitem in vobis regnare permittimus ut ei obediamus / eius servi sumus quod est ingenue / et remanere sine morte eterna / hoc est quod dicit Nescitis quoniam non debet peccare / quia est sub gratia sed bene operari. Nescitis enim quoniam cui exhibetis, id est voluntate prebetis vos servos / ad obediendum consentiendo corpus dando / servi estis deinde quidam [illegible] servitudinis peccati mundo / eius cui obedistis id est propterea quia ei obedistis sive eius voluntatem operando / eius inquam sive peccati. Jo. viii°. Qui facit peccatum servus est peccati / peccati dico ducentis ad mortem eternam / quia stipendia peccati mors / vel ad mortem id est ad aliud mortale peccatum / quia peccatum quod per penitentiam non diluitur mox suo pondere ad aliud trahit / sive iusticie / sive obedicionis id est iusticie / obediunt enim

per se est iusticie ducentis ad vitam. Iusticia Apok. ult. Iustus iustificetur adhuc / vel ad iusticiam id est ad vitam eternam. Iusticie enim iusticie vita, Pro. xii°. [illegible] cui obedit peccati / sunt multiplicatio peccatorum / remuneratio supplicium eternum [illegible] Gracias autem ago deo. Ecce secunda ratio [illegible] Cuicumque se prebet aliquis ad obediendum / illi se efficit servum / sed vos exhibuistis vos ad obediendum iusticie / et abrenunciastis vos peccato / ergo semper debetis servire iusticie non peccato / dicit ergo Gratias autem ago deo qui est actor omnis boni [illegible] unde exeunt flumina [illegible] Quia fuistis servi peccati, quod in aliquo sine commissione fuistis servi peccati / obedistis autem / [illegible] / ex corde / non [illegible] Col. iii°. Quecumque facitis ex animo operamini / obedistis inquam in eam formam doctrine id est in doctrinam que est forma / quia est animi perfecto ii. Thymo. i°. Formam habens sanorum verborum / in quam formam traditi estis [illegible] sed pueri traduntur ad scolas. Et nota quod hic quadruplex conditio [illegible] obedie[illegible] debet enim obediencia esse [illegible] ut sit ad laudem dei / quod notatur ibi Gratias ago deo / [illegible] xvi°. [illegible] enim obedienciam in omni [illegible] est. Secunda ut sit ad destruccionem peccati / quod notatur ibi / fuistis servi. Pro. xxi°. Vir obediens loquetur victorias. Tercia ut sit [illegible] quod notatur ibi obedistis non dicit obedietis [illegible] obedimus in voluntate ut sit in devocione animi / quod notatur ibi / ex corde [illegible] ut sit ad regulam fidei et [illegible] quod notatur ibi / in eam formam doctrine. Act. v°. Obedire deo magis quam hominibus. **Liberati autem a peccato.** Ecce tercia ratio / quare non debent permittere peccatum in se regnare / quia liberati a peccato [illegible] servi facti sunt iusticie. primo ergo ponit egressum vicii / secundo ingressum virtutis

ibi sim feceri / et hoc est quod dic / liberati autem a pecco i. a fomite re ne regnet / lex enim spus vite li berauit nos a lege pcti et mortis / Justi vis. Serui fci estis justicie / Et ro ei sola debemus seruire tu sendo et operando bn / ei enim seruire optimum est / quia optime remunerat suos / iusticie ro. va. Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire inmundicie / Supius ostendit quod non debent in pecco manere et spem posse si non pmittunt pcti fomitem in se regnare / hic tria monet eos de cetero seruire iusticie / allegans tria / primo legis admonicionis familiaritatem / secundo seruitutis culpe incomoditatem / ibi Cum enim serui essetis / tertio seruitutis iusticie comoditatem / ibi Nunc autem liberati / prima pte primo indicat seruitutem bene affirmat / secundo quod affirmauit probat / ibi Sicut enim exhibuistis etc. prima primo ponit benificientiam / secundo le micius optinuerunt / ibi ppe infirmitatem carnis vre. Dicit igitur humanum quod est que liberati est a pecto / humanum dico i. quod dominum bene rob pprio / omnes enim iusticie / quod vult eis imponere bene est / Et vi. Jugum enim meum suaue est et cetera / Et hoc dico ppter infirmitatem carnis vre que non posset grauia sustinere / Spus enim promptus est caro autem infirma Mt. xxvi. Et vere humanum / sicut enim exhibuistis id est voluntate duce parasti membra vestra seruire inmundicie i. pctis carnalibus ut de gula venes luxurie / actoe praedicacie / et iniquitati i. pctis spiritualibus / iniquitati dico dirigente et inclinantem i. ad mali consumacionem / ut est vilis seruitus egypciaca / Vnde super luxurie / literere auaricie et pri lege supbie Exo. i. Ita nunc repetere de hoc ii Cor. vi. Ecce nunc tempus acceptabile / exhibete i. parate / membra vra seruire operando iusticie ducenti in sanctificationem i. bonum consumacionem / dicit bene proprie ea mensura seruire deo / qua prius famulabatur pecto / Et dicit Sicut tunc nullus timor coegit ad peccandum sed libido pecti / Ita nos modo ad iuste viuendum non supplicij metus vrgeat / sed delectatio iusticie /

pecto / qui tam se exponit pecto / ut ibi seruiat volunte sine coactione / vnde dicit exhibuistis. Glo. ii. Re mite ergo seruiamur bonis que se et venimur et cetera / Toto corpore sine partitione vnde dic / membra vra plurali Ysa. i. A planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas / Cuius pecto sine excepcione / vnde dicit / inmundicie et iniquitati / Ose. iiii. Maledictum mendacium homicidium et furtum et adulterium / Consumacionem operis sine cohercione / vnde se ad iniquitatem pe Cogi tauerunt et locuti sunt iniquitatem et cetera / nominandum quod est seruiendum iusticie sine deo vno multiplici sed similiter pecto / scilicet libenter / quantum ad effectum volunte / ex. apli / Gen. Ecce ego et cetera / Et post / totus est in de ori sonis in spiritu / ps voluntarie sacrificabo tibi / lenime / quantum ad vultum gesti conie ps jubilate deo omnis terra / seruite et cetera / Judith vlt. Erat populus io cundus secundum faciem scorum / vigilater quantum ad prehendicem totius Luc. vi. Sed serui illi quos cum venerit et cetera / multiplicit quantum ad diuersitatem operis / Col. iii. Serui obedite per omnia deo Ecc. ix. Quodcumque potest manus tua et cetera / Celeriter quantum ad promptitudinem execucionis / ps populus quem non cognoui seruiuit mihi et cetera / potenter quantum ad conatum virium / Josue vlt. Nunc ergo timete dominum et seruite ei corde perfecto atque verissimo / ps Viriliter agite et confortetur cor vestrum / Ardenter quantum ad feruorem cordis / Ro. xii. Spu feruentes deo seruientes / Singulariter quantum ad genus / seruitus s. latrie / i Re vii. Parate corda vra domino / Indesinenter quantum ad indeficientiam continuationis Luc. i. Ut sine timore de manu inimicorum nrorum liberati seruiamus illi et cetera / Gal. vi. Bonum facientes non deficientes / Cum enim serui essetis / hic allegat seruitutis culpe incomoditatem triplicem / primo quantum ad multo dampno / secundo quod cum fecunditas / ibi Quem ergo fructum / tertio quantum fine malo / ibi Nam finis illorum mors / Dicit ergo Cum enim qui ideo etiam seruiendum

est insticium eni sui esse pcti sibi
simist iusticie / i. a dno iusticie / Dup
nosti sinciis / inqua cuspa dicitur
inqua iusticia expellitur / mala liber
tate / Job xi. Vir vanus insupbiam
erigitur et quasi pullu onagri se
liberum putat / natum / ñ libertate
potius est sinitus / Aug. Serm. ad
dirtique pt esse libertas / Tenem
ergo fructum hic om. sinuitem
pcti esse sine fructu / vbi implicite
tria tan opus pcti / fructus ipsius
vnde querit. quem fructum / delectu
tio peccati / sui dicit / simist / tunc con
fusio presens addit / inquibus nunc
erubescitis / Et hoc ergo dicit qd gl. q
hac mala sinist / spoliatoem iusti
tie et tam nullum fructum / quem ergo fructum ha
buistis tunc / in eius sui pcti illis
pctis enormibus / inquibus nec tam fu
ne mens / facti est / erubescitis / Imp
cattore eni ro ligatum est / ne in su
rios sonet quod turpissimum e indig
pulchra / Job xxx. Qui sub sentibus de
lectas computabant q. d. / inutile nullum
fructum sinist / quin no pt arbor ma
la fructus bonos facere / Mt. vii. Na
finis eius / de fructu quero / de fine n
etiam est / nam illorum peccatorum more
est / etiam / Ecc. xxi. Via peccantium co
planata lapidibus / et in fine illorum
inferi et tenebre et pene / hermis iro
insinuate pcti dampnum nullum / fruc
tum nullum / finis malus / i. tunc no
liberati. hic assigns sinuitis iustitie
vallitatem exclusive / pena d' peccato
qz iustificatio / secundum deputati qz gratif
ficatio / ibi habetis fructum / 3° d' fructo
qz glorificatio / ibi fine no / sibi primo
dicitur sit sine iusticie / 2° probat
hoc p oppositum fine culpe / ibi sti
pendia pcti / 3° probat primum p
donum gre diuine / ibi gratia autem dei
dicit / tunc vero quasi ita sine
nob tunc / nunc no liberati a peccato
tunc seruiti estis sui / autem facti deo
qz no tunc / quia nemo pt duobus
dominis seruire Mt. vi. / habetis / nunc p
senti fructum vestrum / vo. gratiam
hic dico ducti insanctificationem
i. vitutum consumationem / Gal. v. fructus
autem spus pax petia tc. / fine vero
habetis / vitam eternam. pt. Eum dedit

dilect. sine scrupum eterne hedume
Stipendia qui et ne tm est / quod pz
p opppositum / quia stipendia pcti i.
digna retributio militi dyabli / more
ne. Gen. 2° Quacumque die comederis
morte morieris tc. / More gehenne / Eze
xviii. Anima que peccauerit ipsa
morietur / Et dicitur stipendium sicut
a stipe pendenda / i. a sta ponde
rande / quia retributio debitur mi
litibus ad pondus / gratia autem dei p
gratiam dei vitam eternam dicitur / p
hoc excludit intus / Et hic attribuit
gre tamquam principali / esse sequitur
et vitam in xpo ihu dno nro / Jo. s. cap.
et vitam perhibet xpm filium esse / et Jo.
xiiii. Ego sum via veritas et vita /
Hic querit sup. d. / no regnet
gl. lex carnis peccatum est / et tamen re
missio fit in bap. / ergo lex carnis
p. bap. manet / R. lex carnis dupl.
considerari pt / ut actualis aberratio
sic peccatum est / et remittitur in bap.
ut ut inclinatio ad carnalia / sic no
est peccatum nisi materialiter / et manet
p. bap. / Item sup. id. Sz ne volite
gl. no plene concupiscentiam / que
est in primo motu / quia no est in
potestate nra / contra ergo primus motus
no est peccatum / R. in potestate nra est
quibus motus impediri / sed no
omnino in vlo / Item ibid. gl. prohibz
ne mente delectet / ut consentiat
concupiscentie carnis / contra ergo omnis delec
tatio carnalis peccatum mortale / R.
gl. lo. d' delectatione morosa et co
pleta / no de primaria / Item sup. id
Serui estis eius cui obedistis gl.
cognitum quidem peccatum / quia
cogitur ad peccandum / contra omne pec
catum est voluntarium / R. no
est coactio sufficiens / sz efficiens
ut sedurens / Item gratias ago deo
qz fuistis serui pcti / contra de malo no
est gratiarum actio / R. no agitur gra
tias de hoc quod peccatores fuerunt
sz de hoc qd tamen sunt modo no sunt
gratia / Item sup. id obedistis ex cor
de / gl. primo no placere obe
dire fidei / contra ergo pueri multa pt
quis credere articulos fidei / R. gl. dr
telligit primum gratia receptam / no

indignam ¶ Iste super humanum dico pro
infirmitate vestra, non exigens plus bo-
ni quam exigistis mali. Hec ibi. Pro peccato vi-
ne dici sufficit forma unius dicentis. Re-
quirens peccati non tantum attenditur in quan-
titate sed in deformitate. ¶ Item ibidem
glossa: primum est contempnere quidquid
te delectabat, contempnere tertiam quod
delectabat. Hec ergo non est iste in
salute qui non est paratus subire mar-
tirium quod sanctum est. Hec parum esse
intelligitur consiliarium preceptum iustici-
am non simpliciter. ¶ Iste super id Gratia dei
vita eterna. Glossa: intelligimus dominum
redditurum eternam, personam primum non preme-
riti. Inter nos dicte. Hec primum red-
ditur meritis. Hec hoc dico quoniam meritum non
sit causa principalis sed gratia dei. C. vij.

An ignoratis fratres. Supra v.
et vj° c° monuit apostolus
allegando reconciliationem factam per
Christum, que debet esse causa concordie. Hic
monet concordiam allegando cessa-
tionem legis, que fuit per mundum causa
causa sive occasio discordie, sicut c°
vij° et viij°. Ubi primo ostendit non esse perma-
nendum in lege que cessavit. Secundo
ostendit potius permanendum esse
in Christo qui legem evacuavit, c. viij.
Nichil ergo damnationis. Circa primum
primo ostendit legis evacuationem, secundo
excludit cuius evacuationem crederetur
fuisse mala, ponitur legis corruptio
ibi. Circa primum dico. Secundo quia non suffi-
cit eam corrupisse, ponitur eius conve-
nientia ibi. Itaque lex quidem sancta. Circa
primum per legem evacuatam primo asserit, secundo
ad hoc probandum similitudinem de lege
matrimonii inducit ibi Nam que sub
viro est, tertio in hac similitudine legem non
esse tenendam concludit ibi. Itaque fratres
mei. Circa primum primo ponit veritatis
evidentiam, cum quoniam An ergo igno-
ratis, secundo evidentie causam cum inserit
Scientibus enim legem, tertio veritatem ipsam
ibi quia lex in homine. Dicit ergo An ig-
noratis. Hoc duplici legitur. Glossa: Uno modo
de lege moysi secundum Augustinum. Alio modo
de lege civili et de lege naturali, sicut
consuetudines et statuta civitatis cum ei
cum, que non est aliud quam lex ci-
vilis secundum Ambrosium. Primo sic legitur propter non e-
vitam non per legem que iam vivunt non
habet. An enim ignoratis fratres, omnes fideles
vocat fratres quia filii eiusdem patris
idest Christi et eiusdem matris scilicet ecclesie per fidem,
quia lex scilicet moysi in homine dominatur
idest scilicet ut homo ei obedire teneatur
quanto tempore vivit ipsa lex, idest quamdiu
stetit, hoc est firmitatem, idest usque ad eius
evacuationem factam per Christum sicut enim
legem per ipsum infra x. Hoc enim ignorare
non debetis. Scientibus enim legem loquor,
idest iudeis specialiter, non gentilibus,
et hoc ita est ut patet in lege matrimonii.
Nam que etc. Secundo legitur sic secundum Ambrosium
de lege civili. An ignoratis fratres quia
scilicet non scientibus enim legem loquor
idest vobis romanis qui legem condidistis
et secundum legem vivitis, non barbaris
qui legibus non vivunt, quia lex scilicet
civilis in homine dominatur ut homo
teneatur ei obedire quanto tempore vi-
vit ipsa lex civilis, scilicet usque ad sui ab-
rogationem vel per contrariam legem vel
per contrariam consuetudinem, et quod sic
patet in lege speciali matrimonii, que
est quedam pars civilis. Ita que sub
viro est etc. Primo hic exemplum dico. Nam
que est nota argumenti a simili, secundo
modo argumenti aptatur. Nam que
sub viro est hic ad probandum pro-
positum similitudinem de lege matrimonii inducit,
ubi circa legem matrimonii contingit
contingere primo tempore durationis, secundo tempore
cessationis ibi Si autem mortuus
fuerit, tertio effectum utriusque temporis ibi Igitur
vivente. Dicit ergo Nam que etc.
ita est ut patet per simile. Nam mulier
que sub viro est quia sub potestate vi-
ri est. Sub viri potestate est vivente
te viro, eius alligata est legi, propter
et hoc duplici: quia tenetur ei debitum
reddere, et non potest se alteri copulare.
Et ideo dicitur alligata non solum li-
gata de hac lege i. Cor. vij°. Mulier
sui potestatem non habet. Si autem mor-
tuus fuerit vir eius, et hoc vel morte
civili vel per professionem ante carnalem
copulam, vel morte naturali post carnalem
copulam, soluta est a lege viri, si-
milis habetur i. Cor. vij°. Mulier alliga-
ta est viro etc. Similiter si lex statuta
amittit solvitur hoc a vinculo legis etc.
Igitur vivente viro etc. effectum

in t xix erat quod ei dimi
serit uxorem suam in alterius
sui magnis, et alia dixerit
mechatur

Utrumque et primo divisionem, 2o responsionis ibi Si autem mortuus fuerit. Dicit ergo legi viri vivente viro alligata est, lege viro vivente viro vocabitur adultera quasi adulterans thorum tenens, si fuerit cum alio viro, non enim debet se alteri copulare, quoniam enim sit de morte viri, Mt. xix. Qui enim dimittit uxorem facit eam mecham, et qui dimissam duxerit adulterat. Si autem mortuus fuerit vir eius, post mortem viri, vel etiam ante carnalem copulam, liberata est a lege viri et sponsa, ut non sit adultera si fuerit cum altero viro, immo cum vult nubat tantum in domino, Cor. vii. Sic lege habita fidelis petens, qui prius erat lege, fuerat lege et tenacitata per christum non periit, qui est dimissus in crucem, qui ad christum conversus est nomine, quod lex lucerna est pedibus meis, christus sol, malach. ult. timentibus nomen meum orietur sol iusticie. Et sole orto inutilis est lucerna, ergo similiter christo nato inutilis est lex. Itaque fratres mei. Hic 3o ex dictis similitudinibus concludit legem non esse tenendam, ubi primo concludit quod non debent amplius tenere legem, 2o confirmat statum eorum sub lege preterita quo dicitur ibi Cum enim essemus, 3o confirmat eorum presentis partis conditionem ibi Nunc autem soluti sumus. Ad ordinandum quod non debent amplius tenere legem implicatur in primo, primo absolutio ab obligatione veteris legis ibi mortificati legi, 2o actor absolutionis ibi per corpus christi, 3o debita nova obligationis ibi ut sitis vos alterius, 4o quomodo nominatur ibi ut fructificetis deo, quasi non dicitur Itaque quia ita est in vita et mulierem, Item sicut similitudinem fratres mei et vos, scilicet et nos apostoli, mortificati estis legi quantum lege mortui et hoc per corpus christi a pena mortem mistam vel per corpus christi, perplex tenendum fidem per christum. Cum lex non erat nisi umbra, Heb. x umbram habens lex et mortificati in quantum ut sitis vos alterius quam legis moysi, scilicet christi, qui ex mortuis resurrexit, aut scilicet de limbo, corpus de sepulchro, Mt. ult. Quid queritis viventem cum mortuis. Quid debet eius

esse, quia cum vos per mortem christi impleati ibi ex mortuis, Iustum debet esse eiusdem esse ergo tunc utrum est quod surrexit ex mortuis, mortificati in quantum est legi vos sicut nos, et hoc ut utrumque fructificemus deo meo qui sub lege mortificabamus, hoc est enim, corpore facti Mt. xxv Cum autem tempus fructuum, et Cessat hoc dicitur, tale non post mortem sine fructum legis, vidit quoniam non tenetur quicumque ad legem, Sicut in legis mortuus per christum, et amplius non tenemur suma legi sed christo, ergo transitus legis veteris sine iam ferunt inchoato nove, utiliter inchoare, Cum enim essemus in carne. Hic ostendit legem non esse tenendam, per comparationem ad statum preteritum legis. Ubi primo tangit tempus legis veteris, 2o opus illius temporis ibi passiones peccatorum, 3o fructum illius operis ibi ut fructificarent. Tempus nostrum opus peccatum quia tempus mala peccata, fructus pessimus quia mors. Et ideo non est manendum sub lege. Et hoc est quod dicit Cum enim quoniam et ne mo non ab his fructificamus deo, Cum enim essemus in carne, et seque carnis sunt operantes tempore legis. Sic autem carnis peccatalibus vivis Cor. xv Caro et sanguis regnum dei non possidebunt, vel carne, i. matrialibus observanciis. Sic accipitur caro Jo. vi. Caro non prodest quicquam, passiones peccatorum, i. concupiscientie que sunt causa culpe, passiones dicuntur quia per eas corrumpitur, que passiones per legem erant, cognite, quia per legem cognitio peccati, et auctor occasionaliter, quia virtus peccati lex, Cor. xv, operabatur, i. membris nostris ducendo, scilicet ad illicita operis, ut concupiscia videndi, ducebat oculum ad illicita videndum, et sic ut fructificaret membris nostris morti, fructum dignum operi morte. Hic sunt fructus pessimi quos fructificat arbor mala, scilicet caro. Gal v. Que in seminat in carne de carne metet corruptionem. Nunc autem soluti. Hic ostendit legem non esse tenendam ex consideratione status presentis. Ubi primo ponitur status presentis.

[illegible]

libertate, id est libertate voluntatis, ibi Ita ut serviamus. Dico igitur. Nunc autem tempore gratie quo sumus Christi, soluti sumus remissis scilicet peccatis, et eciam mortis a lege mortis que erat occasio mortis eterne. Unde dicitur in simili: morte, 2 Cor. 3°: a lege mortis que est causa mortis eterne, que peccantes interficit; Exod. xxii: Maleficos non patieris vivere. In qua detinebamur, ut scriptum. Soluti in qua. Ita ut serviamus in novitate spiritus, id est secundum illius novi hominis proprium. Ephes. 4°: Induite vos novum hominem. Et in novitate spiritus, id est spiritualis intellectus, 2 Cor. 3°: Littera occidit, spiritus vivificat. Et non in vetustate littere, id est non in ritu observancie veteris legis, que senuit, quia cessavit. Hebr. viii°: Quod antiquatur et senescit prope interitum est. Et dicit ergo tamen quia tantum. Solucio per determinationem novitatis contra vetustatem, spiritus contra litteram. Ideo debemus servire liberi, non sicut servi sub lege, Gal. 5; non sicut hostes sub vetustate culpe criminaliter; non sicut iudei secundum superficiem littere, quia status noster est libertatis, novitatis et spiritualitatis. Quid ergo dicemus.

Domini legis emanacione. Hic agit de legis excusatione, ubi primo ostendit quod lex non est causa peccati; 2° quod est solum occasio peccandi, ibi Occasione autem accepta; 3° quod occasio non est causa peccati, ibi Sine lege enim peccatum. Primo ergo quasi in per legem sit peccati commissio, et ait quod non, quia per legem est peccati vitandi cognitio, ibi Absit; 2° probat hoc ex dictis. Nam concupiscentiam dicit. Quid ergo dicemus. Dixerit apostolus supra contra legem, que per eam isti [illegible] qui ex operibus legis non iustificabuntur omnis caro, cap° iii°; [illegible] eciam legem [illegible]. Et [illegible] quod dixit quod lex iram operatur, cap° iiii°; [illegible] quod lex subintravit ut habundaret delictum, cap° v°; [illegible] quod peccatum non dominabitur, quia non sumus sub lege, cap° vi°; Septimum quia passiones peccatorum per legem erant, cap° vii°. Septimum quia mortui estis legi, mortem cap° vii°. Octavum quia [illegible]

enim vetustate littere, cap° vii°. Causa fuit ut auferret legalia et doceret cultum [illegible], non quia lex esset mala. Dicit ergo Quid ergo, quasi peccatum diximus de lege. Quid ergo dicemus? Numquid dicemus lex peccatum est, id est docens ut faciant homines peccare? Absit. Ut hoc dignum glossa uno verbo defensum est, utrum quia indignum est defendere auctoritatem. Lex enim potius docet vitare peccatum quam facere; propter transgressiones enim posita est, Gal. iii°. Et vere non est peccatum, sed potius bonum, quia peccatum non cognovi nisi per legem, scilicet visum expliciter, vel quia non cognovissem de aliquibus peccatis quod essent peccata, vel de aliquibus non cognovissem quod essent mortalia etiam punienda, nisi per legem prohibentem. Exod. xx°. [illegible] Et loquitur hic apostolus non in persona sua, sed in persona hominis generaliter. Nam concupiscentiam nesciebam esse peccatum, supple esse, vel integraliter esse, nisi lex diceret: Non concupisces, Exod. xx°. Exemplificat autem de concupiscentia quia generale vitium est. Unde glossa: Bona est lex que dum concupiscentiam prohibet, omne malum prohibet; 1 Tim. vi°: Radix omnium malorum cupiditas. Occasione autem accepta. Hic ostendit quod lex occasio est peccati, ubi primo tangit occasionis materiam, scilicet mandatum; 2° effectum, ibi operatum est in me. Dicit autem occasione autem; hoc dupliciter legitur: uno modo sic quod legis mandatum detinetur, hoc est accepta; alio modo quod detinetur operatum est. Dicit ergo Occasione autem, quasi ita bona est lex, sed enim peccatum, id est fomes peccati vel dyabolus actor peccati, occasione accepta per mandatum, quia ipsum mandatum ostendebat rem esse concupiscibilem, et sic erat occasio concupiscendi, operatum est et cetera. Unde sicut sal ostendit [illegible]. Unde plerumque concupita [illegible], non tamen malus est; ita licet lex mala non est, licet occasionaliter [illegible] concupiscentiam [illegible], ut peccatum occasione accepta, scilicet visibilibus et concupiscibilibus, operatum est in me.

punitudien hoc est p legem occasio
nalit quia secundum glosam tribus e [illegible]
carnalitas ut ardencius desider
prohibitum nitimur in vetitum semper cupi
mus et negatum / omnem concupiscentia
omnem concupiscencie id est cogitacionis
consensus et operis / ut omnem concupis
cenciam id est omnem concupiscencie effectum i
omne peccatum in genere / Aut lege dum
erat peccatum sed non omne quia non erat
tamen punitacionis / secundum glosam
que ipse est transgressio legis scripte / Etc
punitudien bonum occasio mali / peccatum
peius / concupiscentia pessima / Et hic queritur
super id lex in homine dum [illegible] / glo lex
ne [illegible] est / sed non omne sin precepta
ab omnibus recipiuntur / quod precepta legis
moralia sunt precepta moralia / Non
occides etc / hec autem ab omnibus recipi
untur / Responsio sicut precepta domini sunt
sicut ponunt ut tercium preceptum sun
damentum / quidem tenere ne la
pidere legum etc / Sic legis moralis
quedam sunt precepta ut ceremoniales ut
prima principalia legis ne / et ab omnibus
recipiuntur / quidem non secundum ci
potentiales ut conclusiones / que
ex illis eliciuntur et eciam [illegible] / et hec
ab omnibus non recipiuntur / Item super
quanto ipse vivit glo dicit quod lex
iusticie moritur quando finem dimit
tit / quod [illegible] moritur im
nec [illegible] iustis legis ei impossibilia /
Responsio legem iusticie appellat [illegible]
[illegible] divina mea [illegible]
[illegible] determinata / Item secundum
istud passiones peccatorum que per legem
erant glo note ut [illegible] nichil
augetur per addicionem [illegible] / ergo ma
lum non augetur per addicionem boni
Responsio [illegible] non augetur per addicionem
[illegible] per se / sed per [illegible] aliquid [illegible] /
unde aqua calefacta forcius con
gelatur / Sic lex non auxit peccatum
per se et directe / quia per peccati [illegible]
[illegible] est [illegible] / Similiter videtur
[illegible] quod homo per legem renovetur
a malo / [illegible] tempore [illegible] /
sicut [illegible] filios Isr / Exo xiiii°
[illegible] sine [illegible] occasione [illegible] / Item
super istud non invenio [illegible] glo /
[illegible] sic est [illegible] non nichil
adderetur [illegible] legis [illegible] donec

non celebramus solum / nec pascha celebra
re / nec penthecosten observare / Responsio
decimarum dacio non erat ex lege / sed
ante legem / pascha non celebramus
ut ipsi nomine non re / quia pascha
eorum erat dies egressionis de E
gypto / nostrum non dies [illegible] autem
similiter dicendum est de penthecosten /
Illi enim celebrant diem dacionis
legis / que quinquagesima die egressi
onis fuit / nos non missionis spiri
tus sancti / Item peccatum non cognovi
nisi per legem / quod ante legem peccatum
cognoscebant / ut fratres Joseph Gen
xlii Merito hec patimur quod peccavi
mus in fratrem nostrum / Responsio secundum glosam
per legem primo cognitum peccatum dicitur
quia quidam [illegible] primo cognita sunt
fore peccatum / quedam [illegible] fore / que
[illegible] fore ideo punienda / Item
super id concupiscenciam nesciebam glo
Bona est lex que dum concupiscentiam
prohibet omnia mala prohibet / quod ergo
superflue alie prohibitiones / Responsio prohi
bitione concupiscencie omnia mala pro
hibentur [illegible] non impu
tantur / Item lex non prohibet omnem con
cupiscentiam sed quamdam tantum / Exo xx
Non ergo prohibet in hoc omnia mala
[illegible] / Responsio In concupiscentia [illegible]
[illegible] lex concupiscentiam omnium rerum
prohibitarum [illegible] / Item quare dicitur lex ne
cessaria sic / Responsio quia secundum superficie
tenus intellectam veterem fuit hominem /
non enim aufferet peccatum sed auget / per
occasionem / vel quia observatur in ex
teriori homine quod veteravit et de
ficit / vel quia punitur ea que vete
ravimus et corrumpimur spiritualiter / Non
dum super id in novitate spiritus
nomine homo in [illegible] consistit quod
peccatum [illegible] / primo in nomine sic
[illegible] / sic fit novus miles per
novitatem [illegible] / Item [illegible]
[illegible] in novitate cordium / sic fit
novus amicus per novitatem amoris
novi / Ezechiel xxxvi° Dabo vobis cor novum
Item in novitate linguarum / sic dicitur
nova plebs [illegible] novitate [illegible]
[illegible] linguis loquentur novis
Item in novitate operum / sic dicitur novum [illegible]
ex novitate fructuum / Ro vi° In novo
vitate vite ambulemus / Item in novitate

compassionis / sic dicitur vestimentum novum
in Regum xix°. Occurrit ei Helias optimus
pallio suo / 6° in nominatur compassio-
nis / sic dicitur alimentum novum / Sapientiae
xvi°. Illi gustaverunt escam novam /
7° in nominatur preceptor sic dicitur
credo novum. Iohannis xiii°. Mandatum no-
vum do vobis / 8° in novum certamen
sic dicitur canticum novum / Psalmus: Cantate
[illegible] meum canticum novum / 9° in nomina-
tur bellator sic dicitur magistri in nomi-
patiendo vince. Iudicum v°. Nova bel-
la elegit dominus / 10° in nominatur primo-
tum sic dicitur novum messis. [illegible] Et
te ego [illegible]
[illegible] dolet celos novos et terram
novam / Felix nomine ubi [illegible]
originis delet [illegible] virtutum /
[illegible] cordium / [illegible]
veritatis linguarum / [illegible]
tis operum / [illegible] honestum [illegible]
[illegible] / [illegible] compassio / rebel-
lionem / [illegible] / vaniloquium [illegible]
[illegible] succedit victoria [illegible]
[illegible] gaudium [illegible] / sic renovatur
arbor / ut assimiletur [illegible]
[illegible] / radix cordis / folia [illegible]
[illegible] fructus operum / flos compassioni / o-
dor compassioni / cortex [illegible]
[illegible] / species [illegible] / vigor bello / [illegible]
[illegible] primo. Sine lege enim peccatum
mortuum [illegible] quod lex non
est causa [illegible] occasio peccati [illegible]
[illegible] quo [illegible] hoc sit [illegible] primo
quod peccatum ante legem minus viguit /
2° quod post legem datam magis
invaluit / ibi Sed cum venisset / 3° ostendit
in hoc finem / ibi Et inventum est mihi
[illegible] primo [illegible]
2° declarat [illegible] ibi Ego autem
vivebam / Circa primo [illegible] dicit
ergo Sine lege / hoc dupliciter legitur uno
modo [illegible] alio modo [illegible]
primo [illegible] peccatum [illegible]
[illegible] est in me [illegible]
[illegible] legis / sine lege enim
[illegible] lex non erat / peccatum id est fomes
sine concupiscentia [illegible] qui est auctor
peccati et admittere [illegible] dicitur
peccatum mortuum erat id est debile / quia
nec fomes ita vigebat [illegible] lege
[illegible] ita serviebat / per
legem enim [illegible]
concupiscentia / [illegible] lege data

hominum [illegible] ad vincendum peccatum
magis servire cepit contra hominem /
Ego autem homo [illegible] quicumque [illegible]
secundum [illegible] / non [illegible]
[illegible] vivebam [illegible]
[illegible] per legem non [illegible]
[illegible] vivebam [illegible] sine lege aliquando
id est ante [illegible] legis / Sed cum venisset
[illegible] lex [illegible]
[illegible] quia [illegible] est data et
[illegible] peccatum id est fomes
[illegible] revixit idest amplius
viguit et fortissimum fuit / et [illegible]
[illegible] rebellare cepit /
Ego autem homo quicumque mortuus
sum id est peccato [illegible] / augmentato
scilicet peccato [illegible]
quod enim prius erat peccatum solum /
postea factum est peccatum et [illegible] /
[illegible] ergo sex [illegible]
[illegible] / [illegible] legis
[illegible] hominis et
[illegible] / peccatum legis / [illegible]
[illegible] hominis / [illegible] ante
legem minus viguit / et post [illegible]
[illegible] / 2° modo legitur sic / [illegible] peccatum non
[illegible] nisi per legem / et [illegible] / quia
sine lege id est cum lex non erat peccatum
id est [illegible] fomes mortuum erat
id est [illegible] / ac si esset mortuum / secundum
illud [illegible]
[illegible] mortuus a corde / Ego
autem homo quicumque vivebam id est
videbatur michi vivere / quia non
[illegible] me esse debitorem mortis /
vivebam inquam sine lege aliquando
[illegible] legis / Sed cum venisset
mandatum id est lex peccatum prius [illegible]
revixit id est michi innotuit / Et dicit
revixit [illegible] quod in paradiso [illegible]
[illegible] preceptum [illegible]
sum / Sed cum homines [illegible]
sine medico vincerent / peccatum la-
tebat / revixit [illegible]
[illegible] Et inventum est michi [illegible]
[illegible] hoc fine / quod peccatum
per legem invaluit / [illegible] quod [illegible]
fuit [illegible] hominis [illegible] / quia
[illegible] et [illegible] occasionaliter
[illegible] peccatum occasione / et hoc est
quod dicit [illegible] peccatum re-
vixit / [illegible] / et ita [illegible]
[illegible] est michi [illegible]

[illegible]

deni/ mandatum quod erat ad vitam simpliciter/ tamen erat de intentione dantis secundum id Deut. iiij. Et tunc illud an di precepi vindicta/ que ergo docere ut facies ea vivas/ hoc est mihi non obstinanti/ sed prevaricanti ad mortem occasionaliter/ sicut inebrianti vinum non culpa est/ sed male utens vino/ Unde quamvis non est culpa vini sed culpa bibentis/ et ideo sic est. Nam peccatum id est fomes vel dyabolus occasione accepta per mandatum glosa/ quia quod concupiscitur dulcius fit dum prohibetur Prov. ix. aque furtive dulciores/ seduxit me id est sua dulcedine fefellit me et sub bono adiunxit tamquam peccatum mandatum/ et occidit me occasionaliter/ quia me prevaricatorem constituit/ vel peccatum quod me seduxit occidit id est ad mortem eternam traxit dupplici gladio que prebebas inimicus te occidit/ mandato tamquam gladio armatus erat/ ut inimicum occides quem non vales si detecte presumis/ quomodo tunc est homo/ occasio/ lex efficiens peccatum/ finis mors eterna/ Itaque lex quidem sancta/ Superius excusans legem ostendendo eam non esse malam/ hic quindecim eam ostendendo eam esse bonam/ et hoc ostendit ex parte legis in se/ bona iubens et mala vetans/ ii° ex ex parte hominis/ ne est que lex peccatum detestatur/ ibi Si autem quod nolo illud facio/ Exadmirantio quod lex peccatum ut e bona comprobat/ ibi Scimus enim quod lex Iustitia primo asserit quod lex in se bona sit/ ii° querit et solvit utrum ex lege peccatum sit/ ibi Quod ergo bonum est/ iii° probat quod solvendo supponit/ scilicet quod non est ex lege sed ex vitio hominis peccatum procedit/ ibi Scimus enim quod lex spiritualis est. Iustitia primo ostendit legem que precipit/ ii° illud quod precipit lex/ ibi Et mandatum/ Dicit ergo Itaque quasi ita lex peccatum manifestat/ et est bona ita quod lex quidem est sancta/ honesta et sancta precipiens/ unde glosa id est sancte docens/ secundum ysidorum lex est iussio sancta iubens honesta/ prohibens quod contraria/ Et mandatum quod per legem precipitur sanctum inquantum id est honestum/ et iustum in comparatione ad sufficientem/ quia ipsum insufficientes et bonum id est utile in comparatione ad finem/ et sic est honestum delectabile et utile/ vel sanctum quantum ad cerimonialia/ iustum quantum ad iudicialia/ bonum quantum ad moralia/ vel sanctum inquantum ordinat hominem ad seipsum/ iustum inquantum ordinat ad proximum/ bonum inquantum ordinat ad summum bonum Deum/ prima expositio est secundum glosa. alie ex supplemento. Notandum quod lex habet septem sibi partes/ septemplici quia lex ut cuius partes sunt. Hec testimonia unde commendatur vite/ pro Iustitia tua iusticia in eternum/ et lex tua veritas/ Iudicium honestatis/ ideo commendatur a perpetuitate/ pro lex Domini inmaculata convertens. Iudicia equitatis/ ideo commendatur a certitudine/ pro Iustitie Domini recte et cetera. Sanctitatis/ ideo commendatur a certitudine/ ut hic lex quidem sancta/ Promissa remunerationis ideo commendatur a bonitate/ Thy. i° Scimus quod lex bona est/ Comminationes punitionis ideo commendatur a constrictione/ Deut. xxxiii°. In dextera eius ignea lex/ Cerimonie divini cultus et honoris/ ideo commendatur a religiosi. ii. Mach. vi°. protinus sanctissimis legibus honesta morte perfungitur/ Ipsa lex pater virtutem finis docendi/ Malachie ii°. lex veritatis fuit in ore eius. Sed hec maxime in magna/ pro honestate adimplenda ex ii° Non veni solvere legem sed adimplere/ Sed hec spiritus faciendi Deus/ propter equitatem attenda/ pro Beati immaculati lex oris tui super milia/ Sed hec defecto terminus/ propter sanctitatem innitenda/ pro legem pone mihi Domine/ propter remunerationem diligenda/ pro Quomodo dilexi legem tuam Domine/ propter punitionem timenda/ unde dicitur lex timoris/ propter cerimonias spirituales intelligenda. Infra eodem lex quidem spiritualis est.

Quod ergo bonum est hic querit primo an peccatum ex lege sit/ ii° solvit quod non/ ibi Absit/ iii° subdit signo sic quia confirmatur unde ii°. ibi Sed peccatum Dicit ergo Ergo quia lex est sancta et bonum/ quod ergo bonum est id est lex que in se bona est/ mihi factum est causa inducens mortem id est causa mortis/ Absit quod dicere/ non est unde glosa. non ex lege est causa mortis/ sed ex vitio hominis

quia non lex sed fomes est efficiens eius
mortis sed quantum ad hoc vere lex non erat
mors quantum causa peccati vel dyabolus qui
est actor peccati michi operatum est mor
tem culpe scilicet actualis et hoc per bonum
legis occasionaliter quia scilicet dicto
mandato et cognita magis inflammatur
et dyabolus quasi hominem magis provocat op
eratum est [illegible] ut appareat pec
catum [illegible] ut appareat ipse
fomes esse peccatum id est causa peccati vel operatum
est peccatum per bonum ita ut appareret quod
peccatum per bonum legis non sit operatum in
quantum in [illegible] peccatum id est fomes vel dy
abolus fiat peccans id est peccare faci
ens supra modum id est plus quam ante
et hoc per mandatum occasionaliter. Glosa
sine quo nec tamen adeo erat fomes
et pro hoc additum est per mandatum. Et
nota dicit alia glosa ubi non est [illegible]
liberior [illegible] augetur peccandi desiderium
prohibito peccato. Ergo peccatum mortale [illegible]
[illegible] est actionis [illegible] vel concupiscentia sing
[illegible] quod notatur ibi de sicut supra
modum peccans peccatum ab hoc consen
tiente quod notatur ibi Michi operatum
est mortem a lege peccatum [illegible]
quod notatur ibi ut appareat peccatum per bonum
[illegible] dyabolus [illegible] primum homo [illegible] proxima
lex occasio sola. Notandum autem
hic quod peccatum dicitur augmentum per le
gem quadruplici ratione. Primum est
quia ex prohibicione desiderium magis
inflammatur. Unde Seneca: Curiosior
est animus hominis et liberior [illegible]
[illegible] unde semper tendit in difficile
et arduum et ideo nitimur in vetitum. 2a
est quia ex ymaginacione concupita
[illegible] prohibicionem ante concupis
cibile ad memoriam revocatur. 3a est
quia ex invidia dyabolus amplius prov
ocat. Videns enim legem datam homi
ni ad auxilium magis quam hominem ma
chinatur. Quarta quia simplici peccato
[illegible] additur prevaricatio cum
est ipse transgressio legis scripte. Scim
enim quod lex hic probat [illegible] solven
do suppositum scilicet quod peccatum non ex le
ge sed ex fomite procedit. Et primo ondit
quod non procedit ex lege. 2o quod procedit
ex [illegible] peccandi [illegible] ibi Ego
autem carnalis sum per essentiam [illegible]
[illegible] nobis in esse ibi Quod enim
operor. Et probat hoc sufficienti peccati

[illegible] ibi Non enim quod volo dic
ergo. Scimus quod et vere lex bona est
nec ex ea procedit peccatum. Scimus enim
quod lex spiritualis est tum quia spiritum
homini [illegible] vivificat. Non in solo
pane vivit homo sed in omni verbo
tum quia a spiritu sancto dictata. Scripta
enim fuit digito dei. Exo. xxxi. Scrip
tas [illegible] digito dei. Exo.
viii. Digitus dei est hic. Tum quia spiri
tualiter intelligenda. Ego autem car
nalis ab hoc loco usque ad finem ca
pituli [illegible] duplex. Primo [illegible] de homine pecca
tore [illegible] in statu per gratiam [illegible] Timeo
autem hic [illegible] duplex homo scilicet interior
id est mens sine [illegible] exterior id est sensualis
sine fomes. Primo [illegible] de peccatore
sic. Ego autem quia lex spiritualis est et e
ciam homo [illegible] peccator carnalis sum
id est vicio carnali concupiscencie astrictus ne
possim resistere dyabolo. Venundatus
sub peccato id est venditione propria positus
sub peccato consistens qui parvo precio
totum genus humanum vendiderunt.
[illegible] dederunt quecumque preciosa [illegible]
Vel etiam venundatus sub peccato id est [illegible]
[illegible] subserviens peccati consuetudini sicut
de Achab dicitur [illegible] Reg. xxi. Venundatus es
ut faceres malum et ita non a lege spirituali
sed ab homine carnali procedit peccatum
et ut sub peccato quod patet per effectum. Quod
enim operor carnaliter et deliberativa volun
tate non intelligo id est non approbo vel i tol
ligo non esse operandum et hoc naturali
voluntate idest quod secundum hominem
exteriorem et voluntate deliberativa factum
est contradicente naturali voluntate. Non
enim quod volo. Hic probat peccatum ex
fomite nobis inesse per sufficientem peccatoris
[illegible] dicens. Non enim quod bene
ita est non enim quod volo bonum scilicet
quod secundum interiorem hominem et na
turalem voluntatem approbo hoc ago
secundum hominem exteriorem et volunta
te deliberativa quasi instinctu enim volun
tatis naturalis me trahit inclinatio
fomitis. [illegible] est ergo ac si diceret quod
volo voluntate naturali contrarium in [illegible]
tione fomitis volo voluntate delibe
rativa. [illegible] vult et non vult [illegible]
Si autem quod volo. Supremo
bonum legem esse bonam ex lege [illegible]

Sed quod odi malum scilicet quod non approbo voluntate naturali
id facio scilicet [illegible] exteriore et voluntate deliberativa

bona iubentis et mala vetantis. Hoc
idem probat ex testimonio interioris ea que lex
prohibet detestantis. Ubi primo ostendit quod
homo interior legi consentit, secundo quod
homo exterior in contrarium trahit, ibi
Nunc autem iam non ego operor. Secundo probat
quod homo exterior hoc faciat, ibi Video
enim quia non habitat etc. Dicit ergo: Si autem
quod nolo malum hoc facio; si autem
quod nolo voluntate rationis, id est facio
lege id est prohibente, consentio in hoc
legi id est prohibenti, quoniam bona est. Ex hoc
enim tali ratione: voluntas mala licet
non deliberata consentit legi, nolendo
quod lex prohibet, sed voluntas talis est
bona, ergo et lex est bona. Nunc autem
ex quo secundum scilicet interiorem hominem sive
mentem legi consentio, iam non
ego operor illud peccatum scilicet carnale, sed
peccatum, id est lex carnis sive fomes, quod
habitat id est semper manet, quia ab origine,
in me, id est in carne mea. Scio enim quia
quod me [illegible] ex quo mente con-
sentio legi dei, mens sive homo in-
terior vel voluntas mala non inclinat
me ad malum, sed caro mea corrupta est.
Restat quod lex est bona, que gratia
malo et concedit bono. Secundo modo legitur de
homine iusto per gratiam liberato sic:
Ego autem homo quantum scilicet iustus per
gratiam liberatus carnalis sive car-
nis scilicet motus etiam nolim concupis-
cere tendo. Venundatus id est concedatur
primorum parentum peccato subiectus, id est sub
fomite vitio. Ysi(dorus)? [illegible] Quod enim
[illegible] est, quod enim est et non sit peccato. Quia
enim operor, scilicet primum concupiscere, quod
enim velim nolim facio, non intelligo
id est non approbo. Non enim quod volo secundum
interiorem hominem hoc facio secundum exteriorem
hominem, quia vellem non concupiscere
et non possum non concupiscere. Si autem
quod nolo id facio, id est quia contra voluntatem
concupisco, consentio legi dei
mente legi quoniam bona est, id est lege in
hoc esse bonam ostendo, concupiscentiam scilicet
ipsa prohibet reprobando. Nunc autem cum
ita quod nolo facio, autem sed tamen nunc
per gratiam peccati liberatus sum, non ego
operor illud mente consentiendo, sed quod
habitat in me peccatum id est fomes, ad hoc
me inclinando. Hic queritur super id Sine

lege peccatum mortuum. Glossa: non tam faciebat
adimpletionem hominis ad legem.
Responsio: non tam faciebat intensive sed
magis extensive. Item super id peccatum
occasione accepta. Glossa: licet homo ad malum tamen
vitium nullus potest ad malum trahi. Responsio:
non potest trahi cogendo, potest vehementer
inclinando. Item super id occasione
accepta per mandatum. Glossa: quia quod
concupiscitur dulcius fit dum vetatur.
Contra: precepta vetita non sunt re-
morsu conscientie permittuntur. Responsio: dulcius
fit sensualitati ad faciendum, sed amarius
rationi post factum. Item super id mandatum
iustum. Glossa: insufficiens peccatores.
Contra: Galatas: Ex operibus legis
non iustificabitur omnis caro. Responsio: ibi
loquitur de cerimonialibus, hic de
moralibus, vel ibi de operibus operatis,
hic de operibus operantibus. Item mandatum
bonum. Contra: Ezechiel xx: dedi eis precep-
ta non bona et iudicia in quibus non
vivent. Responsio: bona erant ex se, sed mala
eis ex eorum vitio. Item super id carnalis
sum. Glossa: non potest resistere cum
vitio. Dicitur quia contra debilis est hostis
qui non potest vincere nisi volentem.
Responsio: non potens resistere id est vix potens.
Item super id venundatus subiecto.
Glossa: sicut famulus de subiectus est
ut potestate sua non possit contra obedi-
entiam legi. Contra: si non potest, ergo non est
ei imputandum si non obedit legi.
Responsio: non potest id est vix potest, vel non potest
sufficienter sine adiutorio gratie.
Item ibidem. Glossa: quia cum continere
posset noluit, inflictum est ei non
posse cum vellet. Contra: si non potest conti-
nere, ergo non est ei imputandum.
Responsio: potest homo continere a singulis
motibus concupiscentie in particulari, sed
non ab omnibus in universali. Item
super illud Non enim quod volo. Glossa: si
subiectus peccato facit quod non vult,
contra: ergo in hoc non peccat, cum omne
peccatum sit voluntarium. Responsio: facit quod
non vult voluntate rationis, vult tamen
voluntate deliberativa. Item ibidem.
Glossa: velle non possum, impotens est
et vincitur et tenetur cum velle vincere
nisi velle gratie subveniat. Contra: voluntas
non potest cogi coactione sufficienti
sed efficienti vel inducenti. Scio

Dubitacio

enim quod non habitat in me bonum. Supra ostendit quod homo interior legi consentit, et homo exterior inordinatum. Hic probat quod homo exterior hoc facit. Ubi primo ponit veritatem, scilicet quod in carne non habitat bonum sed malum, et probat positum per difficultatem ad bene operandum, ibi Nam velle adiacet. Secundo difficultatem bene operandi probat per effectum, ibi Non enim quod volo ago. Concludit quod in hoc causa non est homo interior sed carnis vitium, ibi Si autem quod volo. Dicit ergo Scio enim scilicet quod non est hoc scilicet duplex primo de homine peccatore. Sed etiam ego scio oportet illud scilicet quod habitat in me hoc est in carne mea, id est in homine sensuali bonum inhabitans inclinans ad bonum, sed potius mali vitium scilicet et corruptio carnis, scilicet fomes inclinans ad malum. Secundo et cetera captivum pro hostem meum pro. Hic est domesticus inimicus. Michee VII. Inimici hominis domestici eius. Et vere non habitat in me bonum sed malum. Nam velle bonum scilicet adiacet michi interiori homini, inveni me iacet in natura mea debile et non valens surgere ad bonum, hoc est velle insufficiens peccatoris qui solent dicere bene vellem, quod deesset michi gratia faciendi hoc et illud. Unde Philippenses Concupivit anima mea desiderare. Perficere autem ad effectum ducere bonum non invenio in me, quia gratiam Dei non habeo, quod dicitur male volo bonum, sed quia sine gratia sum perfectus sum ducto non perfecte efficaciter volo nec perficere valeo. Ergo sinderesis gemit quia nondum ibi velle sensualitatis primitie quidem ibi adiacet michi. Ideo opus bonum deficit. Ubi perficere autem, et vere perficere bonum non valeo, quod patet per effectum. Non enim quod volo bonum in hac voluntate que semper naliter vult. Iustitia est naturalis amor boni in me collocatus. Hoc facio quia sine gratia non sufficio. Liberum arbitrium est facultas qua bonum eligitur gratia assistente, et malum gratia desistente. Sed ego quod nolo malum voluntate natura hoc facio voluntate deliberativa quod dicitur quia sine gratia sum. Bona que mente diligo obmitto, et mala que prohibeo committo. Si autem quod nolo. Hic concludit quod homo tamen causa non est homo interior sed vitium carnis, et est sensus: Si hoc quod nolo mente facio carne, ergo ad hoc non instigat me dictamen mentis sed vitium et corruptio carnis. Primo ergo ponit antecedens quod ibi non ego operor. Et hoc est quod dicit Si autem quod nolo mente scilicet hominem interiorem id facio carne, non ego scilicet homo interior operor illud inclinando ad illud sed quod habitat in me peccatum id est fomes scilicet carnalis concupiscentia ad illud me trahendo, que dicitur habitare in homine, quia quamdiu vivit homo minui potest, finiri non potest. Invenio igitur legem. Hic est tertia ratio qua probatur legem bonam esse ex dominatione quod lex prestat homini inbonum faciendo. Et primo proponit quod lex homini bonum volenti consentit. Secundo probat quod mens naliter condelectatur ei quod lex dicit ibi Condelector enim. Tertio quod michi omnino est alia lex que habitat contrariat ibi Video autem aliam. Quarto super tamen iniquitatem exclamationem facit ibi Infelix o homo. Dicit igitur Invenio autem secundum hominem interiorem nolunt michi volenti bonum. Igitur invenio legem bonam esse scilicet michi volenti facere bonum. Et est sensus: Bonum est quod innatat in bono sed lex est huiusmodi quia bonum precipit quod volumus malum prohibet quod nolumus naliter. Ergo lex est bona, quia quidem quod est bene dico michi volenti tamen sed non facienti. Et hoc ideo quia malum adiacet id est michi insidiatur et prope me est scilicet in carne mea, quod non possum bonum perficere. Michee VII. Ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui. Condelector enim legi. Hic probat quod proposuit. Et est sensus talis: Illud est bonum cui condelectatur homo interior que non vult nisi bonum. Lex est huiusmodi. Ergo lex est bona. Minorem ponit dicens Condelector, quasi dicens lex bona est, condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem scilicet secundum mentem et rationem contemplando volens scilicet quod ipsa iubet, et replens quod prohibet. Psalmus: Quam dulcia faucibus

mete eloquia tua / omnia bona / et lex sedm quod est bonum / et deus a quo est bonum / et homo interior qui est bonum / et delectatio que est bonum / et ideo bene dicit / Condelector legi dei secundum hominem interiorem / Video autem aliam legem. Hic describit aliam legem predicte contrariam / ubi tangit primo eius situm quia in membris / 2o eius actum ubi repugnantem legi / 3o eius dominium ibi et captivantem / Dicit ergo Video autem quod ego condelector legi dei secundum interiorem hominem / autem sed video aliam legem aliam contrariam in membris meis / scilicet fomitem qui dicitur lex / quia ligat hominem ne possit assurgere ad bonum / repugnantem legi mentis mee id est legi naturali / et legi moysi quantum ad actum / quia lex moysi dicit contra / non concupisces / et adversatur legi nature / Gal. v. Caro concupiscit adversus spiritum / et captivantem me / per consensum et operationem in lege peccati / id est in captivitate sub corruptione fomitis que lex peccati est in membris meis / inclinans eas ad mala / omnem actum concupiscendum / in manibus ad operandum / et hic 3o carnalis concupiscentia est mala magna quia aliud quam lex divina dicit / ideo dicit / Video aliam legem / mala scilicet quia a bono discedit / ideo dicit repugnantem legi / mala dura quia sub malo captivat / ideo dicit / Et captivantem / Infelix ego homo. Hic super cuncta miseriam exclamationem facit / ubi primo miseriam prehendit / ibi Infelix ego homo / 2o miseriam petit / ibi quis me liberabit / 3o liberatorem ostendit / ibi Gratia autem dei / 4o quid sit quo illa liberatio proderit / ibi Igitur ego ipse. Dicit ergo Infelix ego homo peccator scilicet illa felicitate / in qua primus homo conditus fuit / et in tanta miseria positus / Job xiiii.o Homo natus de muliere et cetera / Quis me liberabit de corpore mortis huius id est de corpore hoc mortifero et mortali / subiectus dominio fomitis captivante / inclinatione ad mortem culpe / in quo merito mortem gehenne / unde ps. Circumdederunt me dolores mortis / Gratia dei per ihesum christum liberabit me / ne iterum possim resistere peccato / non lex nec vires nature / sed gratia dei per ihesum christum dominum

nostrum ihesum christum / quia gratia et virtus per ihesum christum facta est / Io. viii.o Si vos filius vos liberaverit / vere liberi eritis / Est triplex causa liberationis nostre / deus efficiens / gratia formalis / christus mediatorie / Igitur quia gratia liberavit me / ego ipse unus et idem homo / mente id est secundum interiorem hominem / formatus et placens servio legi dei / carne autem servio / scilicet velim nolim / legi peccati carnali concupiscentie / hoc figuratum est Gen. xxv. ubi dicitur quod cum concepisset rebecca collidebantur in utero eius parvuli / Alio modo legitur de homine iusto et spirituali sic Sicut dixi quia habitat in me peccatum / Scio enim quia non habitat in me / hoc est in carne mea / sed potius malum fomitis corruptio / inclinans me velim nolim ad concupiscendum / Quod patet / Nam velle scilicet non concupiscere / adiacet michi / id est in natura mea paratum est / secundum hominem interiorem / perficere autem bonum id est perfecte facere / scilicet non concupiscendo / non invenio in me / et hoc patet / Non enim quod volo bonum scilicet non concupiscere / hoc facio non concupiscendo / sed quod nolo malum scilicet ipsum concupiscere hoc ago velim nolim / Si autem quod nolo id est libertate interiori scilicet concupiscere / hoc facio contra voluntatem / non ego homo interior operor illud consentiendo / sed peccatum carnis corruptio quod habitat in me et compellit me ad concupiscendum. Augustinus Si sentis non consentis / pena est non culpa / Invenio enim non consentiens malo / sed tamen concupiscentie secundum hominem interiorem / invenio legem bonam esse / per hoc michi volenti facere bonum id est nolenti concupiscere / quod dicit / per hoc apte cognosco quod lex est bona / quia michi consentit in bono / concupiscentiam scilicet prohibendo / et hoc dico michi nolenti tamen quod perficere non possum licet velim / quoniam michi malum adiacet id est inest michi / scilicet in carne / propter quod non possum animo non concupiscere / quia me cogit ad concupiscendum / Condelector enim quia et ego volo bonum / condelector enim legi dei secundum interiorem hominem id est secundum mentem nolentem

[illegible marginal and interlinear gloss]

Dubitaciones

[illegible marginal gloss]

s. non concupisces / quia lex dicit non concupisces / et ne dico secundum mentem / video autem aliam legem legi dei contrariam in membris meis s. legem fomitis / repugnantem legi mentis mee / trahendo s. ad concupiscendum et captivantem me in lege peccati subdendo carnali concupiscencie tenendo me captivum / ita ut velim nolim concupiscam / que est in membris meis s. corruptis / et quia ita captivus sum infelix / non mente sed corpore propter carnis rebellionem / quia caro non obedit spiritui / penitus s. illa felicitate / in qua primus homo conditus qui caro obediebat omni / ergo homo spiritualis et infelix / quis me liberabit de corpore mortis huius / ut liberer vicentibus [?] / gratia dei per iesum christum dominum nostrum liberabit me infirmitate glo. sese sensualitatem [?] / ad phil. iii. Salvatorem expectamus dominum nostrum et cetera / Igitur quia liberabit me in tantum ergo ipse vivus et idem / mente s. in interiore hominem servio legi dei / concupiscencie s. non consentiendo / carne autem servio legi peccati mortis s. concupiscencie velim nolim sentiendo ¶ hic queritur super istud / scio quia non habitat in carne mea glo. / quo habitat in carne peccatum R° habitat non activum sed passivum / Item ibidem glo. carne corpore animatum / quod nobilius ab ignobili non patitur / R° habitaculo ste non agendo sed inquinando / Item super id velle adiacet mihi glo. velle est quodammodo proximum velle bonum / et tale est hoc velle quod per vi carnis superatur / quod fortior est vero carne R° quod superatur a carne non est per potencia carnis / sed per negligenciam hominis / Item super id perficere non invenio glo. et si velit non tamen potest facere bonum / quod quoniam non est ei impossibile / R° quoniam non posset per se superare / sed tamen in adiutorio gratie quia semper paratus est deus dare / Item super id quod habitat in me peccatum glo. fomes vel carnalis concupiscencia unde oriuntur peccata / quod peccata spiritualia non oriuntur ex concupiscencia carnali / R° concupiscencia carnalis dupliciter accipitur vel stricte que est de carnalibus rebus / vel large que est contracta ex carne / hic 2° modo accipitur est omnium peccatorum non primo / Item super illud invenio igitur legem glo. ex eo probo legem esse bonam / quia facere nolo quod ipsa inhibet / quod aliquis vult homo facere quod male intelligitur R° glo. loquitur de velle initio non deliberativo / Item super id Condelector legi dei glo. Humana non habitat peccatum sed in carne / quod imago est sedem peccati autem quam caro / R° peccatum accipitur pro causa peccati originalis / que traducitur a parentibus / Item super illud repugnantem legi mentis glo. legittime statutum est / ut qui non obedit suo superiori non obediatur ei suus inferior / quod omne liberum factum a deo est / ergo et fomes peccati R° in quantum pena a deo est non simpliciter / Item alia expositione super illud consencio legi glo. aliter non vult lex concupiscamus in primo motu / aliter in delectatione et consensu / alium non replacet [?] sed prohibet / quod ergo omnis delectatio concupiscencie carnalis peccatum mortale est / R° glo. loquitur de delectatione perfecta et morosa / in qua voluntas delectata conquiescit ¶ Nota quod anima ex carne contrahit plura incommoda / primo peccati originalis inquinacionem / Iob xiiij° quis potest facere mundum de immundo / ps. ecce enim in iniquitatibus / 2° concupiscencie pruritum Gal. v°. Caro concupiscit adversus spiritum et cetera / 3° bene operandi difficultatem. Mat. xxvi°. Spiritus quidem promptus est caro autem infirma / 4° cognicionis obscuritatem / quia corpus quod corrumpitur aggravat animam Sap. ix°. / 5° curarum sollicitudinem ii Cor. v°. Ingemiscimus gravati / eo quod nolumus expoliari corpore / 6° passionum amaritudinem Ier. iiij°. dolores cordis mei sentio [?] dolorem / 7° glorie retardacionem. phil. i° cupio dissolvi et esse cum christo. Pro cuius misericordia [?] Infelix ego homo et cetera

Nota circa quoniam ex carne plura incommoda

c. viij

Nichil ergo nunc dampnationis est. Precedenti capitulo ostendit non esse permanendum in lege expressum /

hic non ondit permanendum impo(ssibi)le q(uod) le-
gem implendo cessare fecit / Et p(rimo)
o(stendi)t quare permanendum 2o quo perma-
nendum ibi Ergo fr(atr)es debitores sumus
3o quam simul(ter) permanend(um) ibi Amice
erit separabit nos. Circa p(ri)m(um) o(stendi)t
que sit utilitas impo(ssibi)l(is) permanere
2o quorum sit h(ec) utilitas q(ue) sp(irit)ualem
non carnalium ibi Cum enim s(e)c(un)d(u)m
carnem sim(us) 3a o(stendi)t de quibus nos
esse reputat quia d(e) ind(ignita)te sp(irit)ual-
ium ibi Vos aut(em) i(n) carne non estis
Circa p(ri)mum o(stendi)t q(uod) inuenit(ur) impo(ssibi)l(e)
a dampnacione liberi sunt ibi Lex
enim sp(iritu)s vite 2o quo (et) p(ro)p(ter) q(uo)d liberari
potuerunt ibi Nam quod impo(ssibi)le erat
Dicit ig(itur) Nichil q(uod) d(icitur) ig(itur) quia sermo
legi dei mente / nichil dampnacionis
quia nec causa que est culpa origina-
lis / nec actualis mortalis nec effectus
qui est gehenna / est hiis qui sunt
sc(ilicet) impo(ssibi)l(e) ih(es)u p(er) fidem (et) caritatem / his
s(cilicet) qui non s(e)c(un)d(u)m carnem i. carnis con-
cupiscentiam ambulant i. hiis qui non
obediunt vicio carnis / sed bono mo-
tui. Gal. v. Sp(irit)u ambulate (et) desideria
carnis non perficietis / Et ite(m) 3o cum per-
fecte consumata gl(or)iam ... acul-
pa ... notatur ibi Cum non est carnaliter
manere in gr(ati)a quod notatur ibi hiis q(ui)
sunt impo(ssibi)l(e) liberati a dampnacione p(er)
pena quod notatur ibi Nichil ig(itur) damp-
nacionis / Lex enim sp(iritu)s. q. nichil damp-
nacionis est hiis qui non s(e)c(un)d(u)m carnem
ambulant / Lex enim sp(iritu)s vite in ihesu
xpo i. sp(iritu)s s(anctu)s qui d(icitu)r lex quia
docet quid agendum / (et) non solum (sed) dator vite
est existens / lex sp(iritu)s i. lex data a
sp(irit)u s(an)c(t)o / lex s(ecundum) filii xpi vite / lex
clementie scripta in ore eius / Spe-
cialiter gr(ati)a qui est dator vite / libera-
vit me / ubi enim sp(iritu)s d(omi)ni ibi liber-
tas ii Cor. iiio liberauit inq(ua)m a
lege pecc(at)i (et) mortis i. a lege moysi
que fuit occasio augmenti pecc(at)i (et)
p(ro)pter mortem / vel a lege pecc(at)i (et) mor-
tis i. a ditione fomitis qui est
causa pecc(at)i (et) p(ro)pter mortem / liberauit
inq(ua)m (et) hoc impo(ssibi)l(e) ih(es)u i. p(er) p(ro)missionem
p(ro)pter q(uo)d gr(ati)a facta est / Joh. j. et Joh.
viii. Veritas liberabit vos / Et ite(m) ergo
est gr(ati)a / vel gl(ori)a contra conuenit
lex contra legem / sp(irit)us (et) p(ec)c(at)i /

pecc(at)i contra mortem / p(er) fidem (et) gr(ati)am
xpi / lex preualet legi / sp(irit)us pecc(at)o (et)
et morti / (et) sic p(atet) quod lex sp(iritu)s
liberauit (et)c. / Nam quod impossi-
bile hic o(stendi)t quomodo (et) p(ro)p(ter) q(uo)d liberari
potuerunt / p(ri)mo o(stendi)t i. liberan-
do legis infirmitatem / 2o xpi virtutem
ibi Deus filium suum 3o virtutis utilitatem
ibi ut iustificatio. Dicit ig(itur) Nam q(uo)d
erat (et) p(ro)pter impo(ssibi)l(e) ih(es)u / Nam quod i(m)-
possibile erat / hec lit(er)a sic ordinat(ur) Nam
Deus mittens filium suum i(n) similitudinem
carnis pecc(at)i (et) i. etiam de pecc(at)o dam-
pnavit peccatum in carne ut iustifica-
tio legis impleretur i(n) nobis / Nam q(uo)d
impossibile erat legi dampnare sc(ilicet)
peccatum / in quo infirmabatur ipsa lex
per carnem / hoc referendum ad iustifi-
cationis repletionem / Dicit ig(itur) Nam q(uo)d
impossibile erat legi s(cilicet) dampnare
peccatum / lex enim peccatum ... non
delebat / quia gr(ati)am non conferebat
in quo infirmabatur ipsa lex i. in
quo infirma (et) impotens erat s(cilicet)
in iustificationis perfectione / ut sup(ra)
vii Neminem duxit ad perfectum / infir-
mabatur inq(ua)m per carnem i. per car-
nalem obseruantiam que non iustifi-
cabat / vel per carnem i. p(er) fomitem
pecc(at)i cupiscentie ... p(er) legem / Deus
... filium suum mittens i. visibilem
faciens / carne sumpta / Nam s(ecundu)m
diuinitatem ibi erat / ubi missus
fuit / In mundo erat / sed non eodem mo(do)
quia non p(er) unionem cum h(uma)na natura /
mittens inq(ua)m i(n) similitudinem carnis
pecc(at)i quia corpus assumpsit passibi-
lem ... i(n) similitudinem h(umana)m
(et) non dicit in carne pecc(at)i / sed
in similitudinem carnis pecc(at)i / quia
sicut dicit Aug(ustinus) Ceterorum omnium
hominum caro pecc(at)i est / sola illius non
est caro pecc(at)i / quia non eum mater con-
cupiscentia / sed gr(ati)a concepit / Et ... De
pecc(at)o dampnauit peccatum in carne
hoc ipsi legitur / p(ri)mo sic dam-
nauit peccatum i. destruxit dyabolum
qui est actor pecc(at)i (et) hoc de pecc(at)o
i. p(ro) pecc(at)o commisso i(n) carne xpi cruci-
fixi / qui innocens erat / quia cum
duxit morte innocentem perimit
dignus ab eius dominio expelli /
Nunc enim suspensus est i(n) patibulo

N. de lira

c. viii

quod potiorem erat ... hec est una. 2a lectio. Sic dampnavit peccatum, id est fomitem, ut dicitur peccati fomes, fomitem de debilitate in natura humana, qui est causa peccati, peccatum dico precedens de peccato primorum parentum. Dampnavit inquam et hoc in carne filii Christi, quia venit homo in similitudine carnis ... est ut vult. 3a sic dampnavit peccatum, id est delevit peccata nostra et hoc de peccato, id est de peccati hostia, id est de Christo qui fuit hostia pro peccato, sic Augustinus. Peccatum, Osee iiii° peccata populi mei comedent, et hoc in carne filii oblatam pro nobis in cruce. Peccata enim nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum ... iiii° dampnavit, id est quod ad hoc ut iustificatio legis, id est quam lex promisit et non exhibuit, sic iustificatio non plenitur, inchoavit, non perfecit, impleretur, id est perficeretur in nobis ... ubi venit plenitudo ... de dampnavit ... peccatum, malicia ... implevit iustificationem legis ... in nobis dico qui non secundum carnem que semper tendit deorsum ambulamus opera carnis faciendo, que determinantur Gal. v. Manifesta sunt opera carnis etc. Sed secundum spiritum ambulamus qui naturaliter tendit sursum opera spiritualia faciendo, Gal. v. Fructus autem spiritus est caritas etc. Omnium ... ad mandandum Christum qui liberavit nos in articulo necessitatis. Nam impossibile erat legi, impleto infirmitate, quia infirmabatur per carnem passionem ne passibilem. Quia misit Deus filium suum in similitudinem carnis peccati ... per passionem turpissime mortis, quia de peccato ad deletionem peccati, quia dampnavit peccatum ad iustificationem in nobis, quia ut iustificatio legis impleretur, ergo admittimus nos fideles quia in necessitate similiter ... priorem ... utilis ... propter salutem et ne aliquis presumat efficaciam ... in illis qui non carnaliter sed spiritualiter vivunt. Qui enim secundum carnem sunt. Hic ostendit quorum sit utilitas spiritualium non carnalium. Hoc autem ... explicitum defectum in carnalibus: primo ... defectum sapientie, quia carnaliter sapiunt; 2° ... defectum vite, quia spiritualiter mortui sunt, ibi Nam prudentia carnis mors est; 3° propter defectum gratie, quia dei adversarii sunt, ibi Quoniam sapientia carnis inimica. Primo ostendit in quibus sit sapientia carnalis, 2° in quibus sapientia spiritualis, ibi Vos autem non secundum carnem. Dicit ergo Enim, quasi iustificatio impleta in nobis qui non secundum carnem sed secundum spiritum ambulamus, aliter enim iustificari non poteramus, quia qui secundum carnem sunt, id est secundum desideria carnis vivunt, ... enim viventibus est esse secundum philosophum, sicut illi quorum deus venter est, Phil. iii°. Que carnis sunt sapiunt, id est inveniunt ... carnalibus, carnalia presumunt bonis concupiscentes, et ideo iusti non sunt, quia animalis homo non percipit ea que sunt spiritus dei, i Cor. ii. Qui vero secundum spiritum sunt, id est ... spiritum, id est secundum rationem vivunt et rationi consentiunt, que spiritus sunt sentiunt, id est solicite et curiose sunt ad implenda spiritui consentanea, id est opera virtutum. Nam prudentia carnis. Hic ostendit defectum vite spiritualis in carnalibus, et primo ostendit effectum sapientie carnalis, 2° in ... effectum sapientie spiritualis, ibi Prudentia autem spiritus. Dicit ergo Nam prudentia carnis in agendis, quia si quis studiose agit que carnis sunt, ... in credendis, quia si quis non credit ... quod in rerum natura invenitur, mors est, id est causa mortis eterne, i Cor. i. Perdam prudentiam prudentium reprobabo. Prudentia autem spiritus sancti, quia quis agit spiritualia et credit credenda, vita et pax, id est causa vite et pacis ... in futuro et pacis ... in vita presenti. Fructus enim spiritus est caritas, pax etc. Nam ... propter ordinem ... discordia et mors. Prudentia bona que ad spiritualia dirigit, pacem inducit, vitam acquirit eternam. Prudentia bona, pax melior, vita optima. Quoniam sapientia carnis. Hic ostendit quod hec utilitas non potest esse carnalibus propter defectum gratie, quia dei adversarii sunt, et hoc ostendit primo per causam formalem, 2° per causam materialem, ibi Legi enim dei, 3° per efficientem, ibi Qui autem in carne sunt. Dicit ergo, quasi ... prudentia carnis mors est, quoniam sapientia carnis inimica

debilitat

[illegible]

[illegible]

agendis/ qua homo oīo intēdit car
nalibus/ sine intēdendis/ qua non
credit nisi visibilibus/ inimica ē deō
quia cotrahit ad inimicos suis/ stulticia
est apud deum/ Ideo ysi. xxvi°. pdam
sapiam sapiencium/ et infra inimica le
gi eius dei. lumine dei insti= tucio=
bus no est subiecta eis obediendo/
ymo pocius contempnit eam/ sapie
tes eius predicacionem eius reputant
stulticiam/ Cor. j°. Nec eniz pt esse su
iecta ipsi sapiencia/ quē vicium est/
licet homo sapiens illa sapiā possit
nō tamē quamdiu regitur illa/ Cam
autem quasi nec ipsa sapia solū est
inimica deo/ sine sz eam qui sic carne
sed in carnalibus actibus morantur et
vivunt/ placere deo no possunt/ quamdiu sunt
in carne sunt/ detestandi et fugien
da carnalitas/ quia viam tollit iustifi
cacionis/ ne dicatur ibi ne iustificacioni te
suam impedit/ spus sapore ne dicatur
ibi Cam eius carne prudencia et
morte eternam/ ut dicatur ibi/ sua prudencia
carnis/ sapere/ quia inimicicia dicam
ut dicatur/ Cam sapia carnis/ quem
tollit placendi graciam/ ut dicatur ibi Et Qui
autem in carne/ Mondum/ quod prudencia
spus attendit et colligitur in mediis
in modestia labiorum. prv. x°. Qui mo
deratur labia sua prudentissimus est/ Hec
est prudencia cuius causis vocatur
qui no clamat sine causa in tem
pore apto/ Eccl. xxi°. Divid quod
omnibus viis sine prudencia se a
gebat/ Hec est prudencia apis que
struit dulce in composicione mo[rum]
j. Thy. iij°. Oportet episcopum esse prudentem
ornatum etc./ Hec est prudencia papegani
di ut perstitit qui componit sermo col
lacionem ad deformem/ Amos v°. Pru
dens in tempore illo tacebit/ Hec est prude
ncia syrene deque canit domino plurimi
detestacione viciorum. prv. xv°. Vir pru
dens graditur gressus/ Hec est pru
dencia leonis qui cauda delet vesti
gia/ ne a biinsequentibus capiatur/ vesti
gia pretium in cautela prelatorum. Mt. x°.
Estote prudentes sicut serpentes/ Hec
prudencia serpentis qui caput tene
do exponit corpus/ Immeditacione ma
dictorum/ Ammonemus super inimicos me
os prude etc./ Hec est prudencia columbe

de qua meditabor ut columba. glo. i
dno. ysi. xxxviij. In intelligencia
sermonem. ysi. iij°. Prudentem eloquij
mistici/ Hec est prudencia aquile/ que
congnoscit prudes suos inaspectu
solis/ In dispensacione bonorum propriorum
luc. xij°. Quis putas est fidelis
dispensator et prudens/ Hec est pruden
cia gallus/ qui liberaliter dividit in pro
visione fratrum luc. xvj°. laudavit
dns villicum iniquitatis quod prudenter
egisset/ Hec est prudencia formice que
providet sibi inposterum/ Vos autem
in carne no estis/ hic o° de quorum
uno eos esse reputant/ quia dicimo
spiritualium/ ubi primo ostendit quod si spm
xpi habent/ spirituales sunt/ 2° quod
aliter xpi membrum esse no possunt/ ibi
Si quis autem spm etc./ 3° qua utili
tate habent si xpi membra sunt/ ibi Si autem
xpus in vobis est/ 4° qua utilitatem in
futuro habebunt/ ibi Quod si spus eius
In prima primo ponit quod intendit/ 2°
condicionem apponit/ ibi Si tamen spus dei
dicitur/ Vos quod qui in carne sunt
deo placere no possunt/ Vos autem o roma[ni]
in carne no estis carnis sunt opera fau
endo/ sz in spu bonum sunt consenciendo
in opere primum sit fugere malum/ per 2m
operare bonum/ et hoc si tamen spus dei
habitat in vobis per graciam ut in templo
j Cor. vj°. Nescitis quod membra vestra
templum sunt spus sancti et dicitur sicut
ambigue sed secundum Amb. quia in lege
in dubium no dum erant perfecte fidi
sz spes erat proficiendi/ Et hoc dicto
Si tamen etc. Si quis autem spm xpi i spm
dei/ xpo enim dei filius est/ idem est
spe patris et filius/ no habet istum hic
no est eius membrum sunt fideles enim
sunt membra xpi ij Cor. vj°. Vos
autem estis corpus xpi/ Copulantur ac
ei per spm/ quia spus est qui vivi
ficat membra. Jo. vj°. Si autem
xpus in vobis est/ hic ondit qua
utilitatem habent si membra xpi sunt/ ex
iustificacionem/ ubi primo tangit iu
stificacionis causam/ 2° indigenciam/ Corpus
quidem mortuum est/ 3° efficaciam/ ibi
Spus uero vivit/ dicit ergo si autem
vobis xpus est/ sicut in templo/ Gal. ij°.
Vivo ego iam no ego vivit autem

in mortuis. Corpus quidem mortuum
est. hoc exponit lectura duplex. secundum quod hic
corpus accipitur pro parte hominis. primo
sic. Corpus quidem mortuum est. id est
necessitati moriendi additum propter origina-
le peccatum ab Adam contractum. Alio modo
sic. corpus quidem mortuum est propter
peccatum vitandum. manet enim hic mor-
talitas in nobis ut simus memores se-
ntencie date de peccato Gen. ii. et sic ma-
gis timeamus peccare. Tercio modo
corpus accipitur pro toto homine. sic corpus
quidem mortuum est propter peccatum. id est
homo mortuus fuit per peccatum. spiritus
vero qui fuit ante mortuus vivit.
impium vivificare propter iustificacionem
id est propter remissionem peccatorum que erant
velud vita letalia. ... spiritus vivus
qui ... incipitur vite denuo xxx. Ad
hebreos ... ipse enim est vita tum.
Quod si spiritus eius. hic ondit quam
vivificacionem habebimus in futuro. scilicet
membrorum. quia gloriosum reddetur corpus
causa resurreccionis efficiente. quia
spiritus eius qui exemplaris et corpo-
ris dicitur. Quod si quis hoc ita con-
cedis per spiritum. quod si spiritus eius qui
de corpore Io. xvi. spiritus qui a patre
procedit. qui suscitavit Ihesum Christum a
mortuis id est de loco mortuorum. ad vo-
tum enim patris excitatus est. sed
tamen legitur Io. ii. hunc Ihesum
resuscitavit deus. habitat in vobis fina-
liter et permanenter ut deus hospi-
ciis non ut hospes sed ut in proprietate aliquam
manens. Ille sed deus qui vivificabit
et mortalia corpora vestra. spiritum vivifi-
cantem eis reiungendo. quia non
deceret ut sub arpire glorioso cete-
ra membra non glorificarentur. Sap. xviii. simul
mortui et inferni resurgent. Et
notanter dicit mortalia non mor-
tua. quia sic vivificabis eos ut
erunt non solum non sine mortua
sed nec etiam inmortalia. I Cor. xv. Cum
autem mortale hoc induerit inmor-
talitatem et vivificabit inquam. Et
propter inhabitantem spiritum eius in vobis
id est propter gratiam et unionem suam. non propter
merita vestra per se. licet exigunt propter
vitam. quia tamen cum moritur in corpore
iustum ostendit commendetur in corpore.

Et ideo vivificamini per tempus innumera
ipsa corpus prius gessit. in Cor. xv.
¶ Hic queritur super id hijs qui sunt
in Christo gloria. Et si macule cotidiane si
non obsistunt quia veniale non tollit gra-
ciam. que est pulchritudo anime. Et non
maculat animam simpliciter sed secundum quid.
quia disponit ad maculam. ¶ Item super
id eciam non secundum carnem glossa. qui non
obediunt carni. si aliquis obedit
contra penitenciale non perdit eam. Sed ...
... non cedit. Responsio penitenti-
alis non cedit quia a domino sed in
domo. ¶ Item super id Lege peccati et
mortis. glossa. id est lege Moysi que est
mortis. quia ergo lex mala est. cum sit
causa mali. Responsio causa accipitur hic pro
occasione. ¶ Item super id Similitudinem
carnis peccati glossa. Non in carne pecca-
torum sed in ei similem passibilitate
et mortem. quia passibilitas mortis
nostre est passibilitas generis. passi-
bilitas non carnis Christi fuit passibili-
tas assumpta. Responsio similitudo hic accipi-
tur in re Christi non in modo habendi. ¶ Item
ibidem glossa. Nam quidem carnis
non fuit. post conceptum carnis peccati. que ex
concupiscencia mota est concepta non fuit.
quia totum massa carnis nostre in Adam
corrupta fuit. ergo per motum concupiscentie
ipsum ... corrupta dicendum est
et non post conceptum. Responsio sed in Adam
non fuit caro massa nisi in potencia.
iam nec ibi corrupta nisi in potencia
et sic per actum generacionis adductum redu-
citur. nec ita principium in generacione
actu vicium. ¶ Item super id De peccato
dampnavit peccatum glossa delens omne
peccatum in morte Christi. quia non omne peccatum
tunc deletum est. Responsio delens per
causam sufficientem licet non per efficien-
tiam. ¶ Item super id prudencia carnis
glossa. dignus est morte eterna qui
habet prudencia carnis. quia sed pos-
sunt meliora bona et secura. ergo prudencia
carnis bona est. Responsio secundum nomen
simpliciter de mala bona est. sed non secundum
applicacionem. ¶ Item super id. Inimica est
deo. glossa. que sibi fine non constituit.
quod quicumque diu fine non constitui

Dubitaciones

inmanis esse deo / q(uia) p(ro)p(ri)etas nemat(ur)
no(n) q(ui)escit(ur) sine diui / R(espondetur) no(n) q(ui)escit
finem diu(ini) exponendu(m) e(st) q(ui)escit(ur)
sine deo genitum / du(m) no(n) ponit(ur) ne
gatio pu(n)cta / s(ed) negatio fundatur sup(er)
q(ui)escitum ~~du(m) no(n) ponitur negatio pu(n)~~
Item sup(er) id Cum in carne s(u)nt deo place
re no(n) p(ossu)nt q(uia) i(ll)o p(ro)p(ri)am no(n) p(ossu)nt age(re) /
R(espondetur) intelligenda est p(ro)p(ri)o q(ui)ncti(m)
i(d est) q(ui)a diu in carne s(u)nt / no(n) diuisim /
Item sup(er) id Si quis sp(iritu)m (christ)i no(n) h(abe)t
i(st)o esse t(ame)n est s(e)c(un)d(u)m carnem am
bulare f(ratr)es ex eo quod quis no(n) h(abe)t
sp(iritu)m (christ)i / tenet(ur) i(st)o de s(an)ctis gr(ati)e e(st) t(ame)n
p(ec)c(at)i / no(n) e(st) / R(espondetur) de s(an)ctis gr(ati)e est t(ame)n
p(ec)c(at)i / sine qua no(n) s(ed) p(er)i(n)de est t(ame)n sub
tractionis gr(ati)e ex qua / Item sup(er) id
Si aut(em) (christus) in nob(is) est / glo(sa) q(ui)a idem
est cu(m) sp(irit)u s(an)c(t)o / q(uia) (christu)s est alius
sp(iritu)s s(an)c(tu)s no(n) g(ener)o idem / R(espondetur) idem est
neutraliter no(n) masculine / Item sup(er)
id Cum suscitabit (christu)m a mortuis
i(st)o h(oc) est causa q(ui)a suscitabit
alios / q(uia) (christu)s suscitatus est / q(uia)
a(liter) potuit saluari genus humanum
q(uia) p(er) passione(m) / t(ame)n nichilo(minus) sur(re)
x(it) et resurrexit / R(espondetur) q(ua)m(uis) t(ame)n sur(re)x(it)
resurrexit / nichilo(minus) tam(en) resurrexit
(christu)s / esse t(ame)n exemplaris resurrectionis
membro(rum) / et etia(m) quodam(m)o(do) motiua /
Item sup(er) id P(ro)mis(er)itur sp(iritu)m / glo(sa)
no(n) p(er) t(ame)n meriti / q(uia) t(ame)n sp(irit)us est ex
meritis / s(ed) nichil no(n) [illegible] R(espondetur)
no(n) p(ro)pter nu(n)c intellect(us) est p(er)ut s(ed)
p(ro)pter gr(ati)am sua(m) / Item ibid(em) filius e(st)
no(n) de aliqua materia u(bi) d(icitur) nob(is) q(uia) t(ame)n
nichil est mediu(m) inter aliqua(m)
materiam et nulla(m) / R(espondetur) h(oc) dicit(ur) d(e)
nob(is) no(n) t(ame)n p(ro)m(itti)t materialit(er) sed ex
l(ibe)ris eius / filius aut(em) est de s(ub)st(anti)a pa
tris / q(ua)m(uis) no(n) sit de aliqua ma(teri)a /
Ergo f(rat)res debitores sumus Ca(p.)
p(ro)p(ter) ordie / qualiter in p(ro)p(osi)to sit ma
nendu(m) vivendo s(cilicet) s(e)c(un)d(u)m sp(iritu)m no(n)
s(e)c(un)d(u)m carne(m) / ad hoc aut(em) inducit
ep(isto)l(e) r(ati)onem / P(ri)mo p(ro)pter debi
tu(m) et obligatione(m) / 2° p(ro)pter futu(re)
mercedis magnitudine(m) ibi Expectatio
enim quod no(n) s(u)nt / 3° p(ro)pter p(re)sentem vti
litatem ibi Similit(er) aut(em) et sp(iritu)s ad
iuuat infirmitatem / Ad ostendendum
no(n) obligatione(m) allegat tria / P(ri)mo
quia p(ro)missa bona s(u)nt apud deu(m) / 2°

quia s(u)nt filij dei ibi Quicu(m)q(ue) enim sp(irit)u
dei agu(n)t(ur) / 2° quia heredes dei ibi Si
aut(em) filij et heredes / Infirma(tur) / p(ri)mo q(ui)n
dit ex b(e)n(e)f(ici)is p(ro)missis / quod debito
res sumus sp(irit)ui no(n) carni / 2° quare
no(n) debent obedire carni ibi Si enim
s(e)c(un)d(u)m carne(m) / 3° q(uia) debent obe
dire sp(irit)ui ibi Si aut(em) sp(irit)u / Infirma(tur) o(mn)i(a)
tria / p(ri)mo nos obligatos esse sim
pliciter / cu(m) dicit pl(ur)aliter debitores
sumus / 2° ex no(n) [illegible] simul(ite)r / ex
no(n) carni / 3° in q(ua)nto no(n) sumus obli
gati sp(irit)ualiter / ibi Ut s(e)c(un)d(u)m carne(m)
viuamus dicit(ur) / 4° f(rat)res q(ui) p(ro) bona
p(re)d(ic)ta sp(irit)ui h(abe)mus / ex carne aut(em)
no(n) est nisi mors / q(uia) o f(rat)res debi
tores sumus sp(irit)ui i(d est) ex debito sum(us)
re debem(us) sp(irit)ui s(ed) n(on) carni / no(n) car
ni ut s(e)c(un)d(u)m carne(m) viuamus i(d est) s(e)c(un)d(u)m
carnis desideria / 2° si enim debitores
sumus carni / ut ei necessaria p(ro)videam(us)
no(n) t(ame)n ut eius desideria sequamur /
Inf(ra) xiij° Cura(m) carnis ne feceritis
in desiderijs / Ecc(lesiastic)i xxxiij° Cibaria et
virga et onus / asino / panis et dis
ciplina / et op(us) s(er)uo / Et sic no(n)
est viuendum s(ecundu)m carnem i(d est) s(ecundu)m carnis
voluptates / Si enim s(e)c(un)d(u)m carne(m) vi
xeritis vita carnali / moriemini vita
sp(irit)uali et etia(m) eterna / Vidua enim que i(n)
delicijs est viuens mortua est / i
Thi(mothei) v° / Et sic ergo tangit tria / actu(m)
vite ibi Vixeritis / mor(tem) culpe / et et(er)ne
stipendiu(m) pene ibi moriemini / Si
aute(m) sp(irit)u / hic tangit quare de
bent obedire sp(irit)ui / vbi p(ri)mo p(ro)mit
tu(n)t / Si mortificaueritis facta carnis /
et aut(em) modu(m) ibi sp(irit)u / 2° p(ro)mittit
modu(m) ibi viuetis dicit(ur) / Si aut(em) sp(irit)u
s(an)c(t)o s(cilicet) vel sp(irit)u i(d est) r(ati)one illuminata facta
i(d est) op(er)a carnis mortificaueritis p(ro)ici
en(do) abiciendo et fugiendo viuetis vi
ta sp(irit)uali / Sp(iritu)s aut(em) est qui viui
ficat / caro no(n) p(ro)dest quicq(ua)m Joh(annis) vi
Quicu(m)q(ue) enim sp(irit)u dei hic allegat
q(uia) debent viuere s(e)c(un)d(u)m sp(iritu)m / quia s(u)nt
filij p(er) sp(iritu)m s(an)c(tu)m / et hoc p(ro)bat / p(ri)mo ex
regimine sp(iritu)s s(an)c(t)i / 2° ex dono sp(irit)u
s(an)c(t)i ibi No(n) enim accepistis / 3° ex testio
sp(iritu)s s(an)c(t)i ibi Ip(s)e enim sp(iritu)s / dicit(ur)
Quicu(m)q(ue) e(nim) q(uia) si sp(iritu)s facta carnis
mortificauerit / quod nequ(e) fieri po
test / et debet q(uia) filij dei est /

[illegible]

tur. Quicumque enim spiritu dei aguntur. exponit dupliciter. vel aguntur id est reguntur secundum illud ps. Domine rege me. vel aguntur id est quodam impetu dominantur secundum illud Luc. iiii. Agebatur spiritu in desertum id est ducebatur. hii filii dei sunt non servi timentes sed ei operantes filiali non ex timore servili. Joh. xv. Iam non dicam vos servos. Effectus spiritus sancti quantum in se est adoptio. generaliter quicumque insensibiliter. quia spiritus potentie est dei sapientie et qui agit ... hii filii dei sunt. In primo eius liberalitas. In secundo eius simplicitas. In tertio maiestas. In quarto operationis veritatis implicatur. Certe non est filius dei. Non enim accepistis spiritum servitutis sicut olim in lege iterum in timore qui vos scilicet timore pene ministros coherceat id est non accepistis spiritum servilis timoris. Aug. brevis differentia legis et evangelii timor et amor. Sed accepistis spiritum adoptionis filiorum dei id est spiritum scilicet per quem est adoptio filiorum id est donum timoris filialis. Aug. Cave ne diversum intelligas spiritum cum sit unus atque idem sed ipse diversa opera diversimode accipiatur. In quo scilicet per quem spiritum nos liberi de utroque populo clamamus corde et sono vocis. Exo. xiiii. Quid clamas ad me dictum est moysi tacenti. Clamamus inquit abba pater. abba ad hebreos pertinet, pater ad gentiles. Hec enim duo significant idem unum et hebreum est aliud latinum. Unde Aug. eleganter duarum linguarum verba posuit ad significantiam per universum populum qui de iudeis et gentibus in unitate fidei vocatus est. Commendabile donum quo deponitur timor servilis. quia non accepistis spiritum servitutis omnis legis lectoris quia iterum in timore dicitur spiritus amoris. Sed accepistis spiritum adoptionis filiorum clamor devotionis in quo clamamus suspirando gemendo agendo. Sic dicuntur filii dei. Ipse enim spiritus qui vere sumus filii. Ipse enim spiritus scilicet testimonium reddit spiritui nostro quod filii dei sumus. Cum nostro spiritu sanctus spiritus in bona agit quod est signum divine filiationis. Hoc autem signo quasi quodam testimonio

enim certificamur quod sumus filii dei. Hic est testis omni exceptione maior de quo Job xvi. Ecce testis meus in celo et conscius meus in excelsis. Spiritualia quia spiritus est cui testificatur spiritus cui testificatur spiritualis de quo testificatur qui tale habet testimonium ... et non dampnabitur. Ecce ergo spiritus obligamus agnitione adoptamus et testificamus obligatos debitores et subiectos. agnitio reddit nos obedientes et promptos. adoptio amantes et devotos. testificatio gaudentes et securos. Si autem filii dei. Hic ostendit quod dicit vivere secundum spiritum quia sunt heredes dei et alia committerent hereditatem. Et primo ostendit quod sunt heredes. secundo cuius hereditatis sunt heredes ibi heredes quidem dei. tertio qua conditione sunt heredes ibi Si tamen compatimur. Dicit ergo. Si autem quasi sumus filii dei si autem filii sumus et heredes sumus eiusdem scilicet celi principes. Ier. iii. Quomodo ponam te in filiis et tribuam tibi terram desiderabilem hereditatem preclaram. heredes quidem non contingit sed dei cuius scilicet beatitudine fruentur. ysa. lviii. Sustollam te super altitudinem terre et cibabo te hereditate patris tui. Tertia. heredes dei quemadmodum pater hereditate. ps. Dominus pars hereditatis mee. Quantum hec hereditas ubi morientes possident hereditatem. ps. Cum dederit dilectis suis sompnum ecce hereditas domini. ... regnante deo et munere possident hereditatem. Exo. xv. plantabis eos in monte hereditatis tue firmissimo habitaculo tuo quod operatus es domine. ... regnabit in eternum. Isti ubi singuli totum possident hereditatem. ps. Dedisti hereditatem timentibus nomen tuum. Coheredes autem Christi cum quo tamen cuius ipse enim est principalis heres. quasi Christus hic est heres. Coheredes autem sumus si tamen compatimur id est ad similitudinem eius patimur hac intentione scilicet ut et glorificemur. ii Thi. ii. Si commortui sumus et conregnabimus. Exemplum de duobus militibus sociis qui ineunt ad torneamentum. Existimo enim quod non sunt h

8

ostendit quod vincendum est secundum spiritum propter
future remunerationis magnitudinem
Namque autem in fine revelandi ce
ostendit primo paratione expectationis
2° perpetuitatem gemitus et afflictionis
ibi Scimus enim quod omnis creatura
3° perpetuitatis certitudinem ibi
Spe enim salvi Primo ponit ostendit
passiones presentes improportionales
glorie in fine revelande 2° revela
tionem futuram probat per expectationem
creature ibi Nam expectatio creature
ibi Nam expectatio creature 3° vanita
tem expectandi per vanitatem cui
subiecta nunc est ibi Vanitati
enim creatura Primo primo ponit in
equalitatem inter ad primum 2° desc
ribit utrumque passiones temporis 3° prim
um ibi ad futuram gloriam et utrumque a
tione ad dictione quia hic passio in
glorie a tempore quia hic presentis in futuram
a quantitate quia hic dubium quod
notum inter presentis illa manifesta que re
velabitur in nobis Dicit ergo existimo
quod patiendum est ut glorificemur vive
re secundum spiritum non secundum carnem Et quoniam
nis hoc sit difficile Existimo enim
i. scio ego homines estimator rerum
nam et si imperitus simone sed non
scientia ii Cor xi° quod non sunt condigne
i. sufficientes passiones et si multi
plices huius temporis i. temporales et mom
entanee et si non temporis apostolorum multo minus
aliorum temporum quia tempore apostolorum habunda
bant passiones sanctorum condigne ad
ad futuram gloriam promerendam que
revelabitur quia nunc occulta est quia
oculus non vidit etc. ysa lxiiii Revelabitur
inquam in nobis i. bonis Sed non
in malis ysa xxvi Tollatur impius
ne videat gloriam dei Et dabitur
gloria ista optime quia infinitum ma
nifeste quia revelabitur iuste quia nobis
non omnibus indifferenter Notandum
quod passiones temporales non sunt con
digne ad futuram promerendam gloriam
propter tria Scilicet quia passiones pre
sentis sunt breves supra in hoc modo passe
gloria magna est pro aliqua et gloria
eius insufficienti eius passiones pau
ce Sap iii Si coram hominibus tormen
ta passi sunt gloria multa ps. xxv
In exultatione istorum gloria multa

passiones breves i. pro modico
nunc Si contristari oportet gloria eterna
sup. pro ulti Donec autem omnis tempus quod
venit nos et c. 5° passiones mixte
gaudio ii Cor i° Sicut habundant
passiones christi in nobis ita per xpm habun
dant consolationes nostre etc. gloria
pura sine dolore Apoc xxi° Absterget
deus pro exultantibus passiones
obligate Greg. Vindicta mali pati
mur peccati nostri meruerunt gloria libera
Infra eodem In libertatem glorie fili
orum dei passiones communes bonis
et malis pro iii° Melius est benefa
cientes pati quam male gloria bonis
propria pro gloria hec est omnibus sanctis
eius passiones quia nature et
ideo minoris meriti Sap vi° Potentes
mag passi sunt inimici illorum ade
fectione potius gloria gratuita et
ideo maior pro pretii pro Gratiam et glori
am dabit dominus passiones denique sunt
meritorie non dicit meritorie sunt plurimi
quia passionibus non merimur gloria premium
merendi Eccli i° Gloria et honor et pax
omni operanti bonum Augustinus Venale
etc. Si ergo non est condignitas primi
ad magnum parvi ad multum brevis
ad eternum impuri ad purum obligati
ad liberum communis ad proprium necessitatis ad gra
tuitum passionis ad premium non sunt
condigne passiones huius temporis ad fu
turam gloriam que revelabitur in nobis
Nam expectatio creature hic
revelationem glorie futuram probat per ex
pectationem creature Et est sinaro
tulis Omnis creatura naturaliter expec
tat revelationem glorie filiorum dei Sed
ista expectatio nature est frustra
ergo ista expectatio implebitur et hoc
est quod dicit Nam expectatio creature
hoc duplex legitur primo secundum quod nomine
creature intelligitur homo bonus 2° secundum
quod intelligitur homo quinque sensus sa
tius prime miserie Primo sic illa
quasi sit ve revelabitur Nam expec
tatio creature i. creaturam expectantis
scilicet boni qui specialiter dicitur creatura quia
summe inter creationis et insigne mo
quam Dominicha aliquid creaturarum per
fectum secundum id pro Genuit spem cum
creabimur expectat quantum est
in ea expectandi Gemitus enim
nomine assiduitatem secundum glosam pro plures

Expectatio expectans dominum, revelationem filiorum dei, in qua revelabitur de filiis, i Jo. iii°: Karissimi nunc filii dei sumus, sed nondum apparet quid erimus. Scimus enim quod cum apparuerit similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est. Et est ergo continuatio expectationis, quia expectatio et primatio expectantis, quia revelationem ubi implicitum erit nostra quod beatitudo in revelatione verificabitur ibi filiorum verificatio ibi dei. Vanitati enim creatura. Hic ostendit necessitatem expectationis propter vanitatem cui subiacet. In primo ubi tangit sui status miseriam, ibi vanitati; miserie peculiaritatem ibi subiecta; diuturnitatem in non volens; necessitatem equitatem ibi sed propter eum; patientiam utilitatem in In spe, quia et ipsa creatura. Dicit ergo vanitati, quasi sic vere necesse est quod expectet, quia hic non perfecte stabilimentum i. mutabilitati et miserie generalis subiecta est creatura i. homo conditione misera insinuatur. Eccl. i°: Vanitas vanitatum. Subiectum quam non volens, quia bonum non attingit ista creatura et vanitati. Sed tamen sustinet patienter ferens propter eum s. deum qui subiecit eam iuste propter primam transgressionem pro qua meruit eorum similitudinem et consensum sui creatoris. Subiacet enim in medio tum subiecit in qua non sine spe liberationis sed in hac spe, quia et ipsa creatura i. homo liberabitur a servitute [illegible] et corruptione in libertatem est. Sed contra illud ps.: Concidisti saccum meum et [illegible] liberabitur a servitute corruptionis i. corruptibili corpore, quia sicut dicitur: hoc induere incorruptionem s. corporis. Ipsa dico veniens in libertatem glorie filiorum dei, quia sancti liberi erunt filii dei in gloria. Felix libertas ubi nullum gravamen subiacet, quia nec sentiens nulla passio inficiens, quia non corruptio nulla creatio afficiens, quia ibi libertas, nullum bonum deficiens, quia ibi gratia, nichil mali efficiens, quia in filii dei. Secundo modo legitur sic: Expectatio creature i. creaturarum expectantium, homo scilicet quicumque secundum statum presentis miserie, revelationem filiorum dei expectat sicut predictum est, et necesse est quod expectet. Vanitati enim subiecta est creatura i. homo quicumque in statu

huius miserie, quid de creatura autem? Eccl. i°: Cuncta sub celo subiacent vanitati. Subiecta in qua non tamen volens i. non sponte licet sponte peccaverit, non tamen volens penam sustinet. Vel tamen secundum Augustinum pena est affectio involuntaria et licet non volens tamen subiecta est propter eum i. propter iustitiam dei qui subiecit eam iuste propter culpam suam in spe sancta, quia et ipsa creatura i. homo secundum statum presentis infirmitatis liberabitur a servitute corruptionis i. a iam corruptibilis corporis, que deprimit animam et cetera. Dicit ipsa, ipsa dico veniens in libertatem glorie filiorum dei. Notandum quod ista libertas erit [illegible] vz. a peccato, a miseria, deponet iniquitatem non servies [illegible] perpetuo [illegible] est et nos liberi sumus. Alterum in commodo Apoc. xxi°: Absterget deus omnem lacrimam ab oculis [illegible] primus qui cessit [illegible]. Hic queritur super id: Debitores sumus non carni glo. Caro non est malum sed creatura dei. Item super [illegible] non sentio [illegible]. Respondeo [illegible] quod est malum. Item super id: Omnis spiritus dei agit glo.: impetu gratie aguntur. Contra non monet nisi tamen libertate et voluntate. Non ergo impetuose. Respondeo: impetus sonat hic vehementiam inclinationem non coactionem. Item super id: Sed accepistis spiritum adoptionis glo.: Diciendum est propter timorem malorum qui enim [illegible] esse timores. Sed nulla [illegible] similem initialem et castum quod propter hoc est aliud s. timor humanus quo homo nimius timet mortem. Respondeo: timor humanus comprehenditur hic sub mundano, sive sit de rebus mundi amittendis, sive circa rebus mundi. Item super illud: Ipse enim spiritus testimonium glo.: Nos sumus filii dei, hoc enim facit cognoscere spiritum meum spes fides, cum ergo [illegible] scire se esse filium dei. Contra Eccl. ix°: Nemo scit utrum odio an amore dignus sit. Respondeo: sed cognitio non est per

Notandum libertas [illegible]

Dubitaciones

sentiam certitudine(m) s(ed) p(er) fid(em) tam(en) cre-
dulitatis. It(em) sup(er) id(em) ibidem glo(sa) spe-
ciem fecit incredibilem non nisi quieto
corpore quod negente vivente. Gen(er)
go p(ri)us est quis inscius et de corpore
ecclesie qua de sp(irit)u s(an)c(t)o vivificat(ur). Et
vivificatio nomine hic intell(igitur) conu-
nctioni, non infusione. It(em) sup(er) illud
Nam expectatio creature glo(sa) filio-
rum dei appellat creaturam qui p(ro)p(ter) quem
factam sunt omnia, q(uia) est homo quo
est creatura. Et non debet dici creatura
simplex sed cum determinatione in quantum
homo p(ro)pt(er) negacionem implicitam
in nomine creature nec est simile
de hoc termino homo, quia i(n) nego
altius nec non implicatur. It(em) ibid(em)
glo(sa). Simplex creatura dicitur q(uia) ma-
nent imperfectione, quo ymo manet
secundum creationem. Et non manent
ibi sistendo sed illud totum omittendo.
It(em) sup(er) Ip(s)a creatura liberabitur glo(sa)
homo signatus ymagine p(er) pecca-
tum amisso remansit tantum modo creatura
quia ymago incorruptibilis est, sed et
anime nata ergo non desinet p(er) p(ec)catum.
Et signatum ymaginis noticie non
ipsam ymaginis certam sed fulgorem
quo fulget quam lumine gratie illustratur.
Scimus enim quia omnis creatura
supple omnium et futura in sola glorie
magnitudine, parturit expectationem.
Hic ponit idem per experimentum ge-
mitus et afflictionis, p(ri)mo creature
generaliter, 2o apostolorum specialiter, ibi Non
solum autem illa. Dic ergo Scimus quia
creatura subiecta est vanitati et li-
berabitur a servitute corruptionis, et
hic liberabitur. Scimus enim nos apostoli
quod expertis credite, quia omnis crea-
tura hic loquitur duplex: uno modo de ho-
mine specialiter, alio de omni creatura
generaliter. Primo sic: omnis creatura
i. homo quia omnis creatura est, s(ecundu)m Gregorium
in omelia ascensionis super Predicate
evangelium omni creature, quia parti-
cipat cum omni creatura. Habet enim esse cum
lapidibus, vivere cum plantis, sentire
cum animalibus, intelligere cum angelis.
Vel secundum Aug(ustinum) hoc dicitur omnis creatu-
ra, quia omne creatum vel est corpor-
ale vel animale vel spirituale, et hec
omnis creatura in homine est. Omnis

ergo creatura i. homo ingemiscit, affli-
ctus et parturit bonum inchoatum, quod semper
in hoc vita est, sed plenum et parit
ineffabiliter cum dolore operatur usque ad
hunc i. usque ad mortem, vel usque ad
hoc i. usque ad tempus istud, quia et precede-
ntes gemitum fecerunt, vel usque adhuc i. usque
ad suam liberacionem, quia nondum omnes
ex aliqua vivunt liberati sunt. Secundo mo-
do sic: omnis creatura i. firmamenti
et elementorum et celestium corporum in-
gemiscit et parturit usque adhuc i.
quasi cum dolore et labore officia sua
peragit et continue moventur, quarum
motus est causa gemitus et partu-
ritionis i. doloris insinuantibus
dicitur ponitur. Hic ingemiscit et partu-
rit similitudinarie, et potest gemitus pro-
cedit, et hoc usque adhuc i. desiderat usque
post iudicium et hominis glorificatorum
quorum respicit motus huius corporis.
Et enim huiusmodi ergo gemitus tangit
ipsius certitudinem, quia scimus
generaliter quod omnis creatura, vel
specialiter quod ingemiscit et parturit
continuitatem quia usque adhuc. Et
est sensus: omnis creatura in huius
expectatur, cum gemitu p(ro) revelatio-
ne future glorie in sanctis, sed non
sanctitatibus agentium et expectantes
...? revelabitur instanter. Non
solum autem illa. Hic ponit
idem quod prius per gemitum et afflictionem
ipsorum apostolorum gemitu expectantium.
Et est sensus talis: Nulla ex-
pectatio glorie in hijs qui debent ex-
pectare est cassa. Et nos habentes
primitias spiritus expectamus reve-
lationem glorie filiorum dei, quod patet ple-
nius. Primo ergo tangit statum
expectantium, 2o pristinum expecta-
tum ibi adoptionem filiorum. Supra
primo tangit statum expectandi
debitum quia animum, ibi primitias
spiritus. 2o expectantium laborem et
desiderium ibi Et ipsi intra nos ge-
mimus. Dicit ergo Non solum autem
illa ingemiscit et parturit, sed et nos
ipsi apostoli ceteri minores. Primi-
tias enim gradus maioria dei et apostolorum
secundum i. ad Ephes. iiij. Et ipse dedit quos-
dam apostolos etc. Nos dico primi-
tias spiritus habentes i. spiritum sanctum prius

quin (?) tecti sunt (?) / vel spiritum nostrum (?) pro
afflictos / id est etiam ipsi intra nos
gemimus i. non solum extra in carne
sed etiam intus in mente / non solum
extra punitione aliorum sed etiam intra
punitione affligimur / ysaie (?) l. iiii. Sed contra
in ditimentes (?) gemimus / nos dico
expectantes adoptionem perfecta
s. filiorum dei / ut scilicet corpus glorifica
tum adoptionis participet phil. iii.
Salvatorem expectamus dominum nostrum
ihesum christum qui reformabit corpus etc.
adoptionem dico s. redemptionem corporis
nostri i. ut iam a libertatem filiorum
redimatur a mortalitate et corrupcio
ne / Et dicit redemptionem quia enim
emptum est a simulate culpe sed nec
dum emetur a corruptione omnis
miserie / vel adoptio respicit fini
tionem anime / redemptio glorificationem
corporis / Spe enim salvi facti sumus.
Supra probavit gloriam in sanctis fu
turam per creature expectationem / per
pertinentiam gemitus et afflictionis / hic
probat idem per expectationis certitudi
nem et prima autem quia ... non inspe
gloriam futuram sumus / 2° quia nondum eam
eam videmus / ibi Spes autem que vi
detur / 3° quia si videremus sperare non
possemus / ibi Nam quod videt quis / 4°
quia quamvis non videamus patienter
tamen expectamus / ibi Si autem quod non vi
demus dicit ergo / spe enim quam expec
tamus adoptionem filiorum dei etiam
certitudine / spe enim et si nondum re
salvi facti sumus adeo s. qui salvos
fieri sperantes nisi / spes autem idest
res sperata que videtur i. si esset
visibilis non est et spes i. non esset
spei substantia / eadem enim res dum
sperata et non apparens hebr. xi. fides
est substantia rerum sperandarum argumentum
non apparentium / nam quod videt quis
quid sperat q. d. nullus sperat illud
quod iam videt et habet / iam spes
est certa expectatio futurorum bo
norum / que futura bona sunt modo nobis
invisibilia / nam que videntur temporalia
sunt / que autem non videntur eterna
ii. Cor. iiii. / Si autem quod non videmus sperare
nec etiam sic videre possumus / per id
quod et iam magna intentio dulce
dinis tue domine quam abscondisti (?) ...

...tientia adiutorio s. expectamus idest
patienter non visa expectamus / Abacuc
ii. Si moram fecerit expecta eum
quia veniens veniet et non tarda
bit / Iacobi v. Ecce agricola patienter
expectat donec recipiat temporaneum
fructum et serotinum terre / Et dicitur eti
am tertio contra illud quod expectantes pa
tienter expectetur adeo certitudinem
habemus / Sed bona invisibilia glorie
future sic habemus ergo illa certitudina
liter habebimus / et sic vult esse quod
dictum est quod futura gloria revelabitur
in nobis / Similiter autem et spiritus
Supra ostendit quod vivendum est
secundum spiritum primo propter debitum et obli
gationem 2° propter future remunerationis
magnitudinem / sed hic ostendit propter
spiritus utilitatem quam facit spiritus in
eis / ubi ostenditur multiplex utilitas
prima est quia iuvat ad orandum
et impetrandum / 2° quia omnia cooperatur
eis in bonum / ibi Scimus autem quoniam di
ligentibus / 3° quia non potest eis inferri
aliquid nocumentum / ibi Quid ergo dicemus
Circa primum ostendit quod ... iuvat ad
orandum / 2° quomodo / quia docet quid
et quid postulandum / ibi Nam quid
oremus / 3° quod etiam facit impetrare
postulata / ibi Qui autem scrutatur
corda dicit ergo Similiter quod non solum spe
iuvat nos spiritus sed similiter i. per eandem
gratiam et spe / adiuvat adiuvando in
firmitatem nostram docendo s. orando (?)
ignorantiam nostram / ne vel ante tempus
vel contra ... petamus / per verbo domini con
firmati sumus et spiritus oris eius etc. / Io. xiiii
docebit vos omnia et suggeret vobis
omnia / Nam quid oremus est / quod
iuvat / Nam quid oremus sicut sit
utile s. sicut scire oportet nescimus
sepe enim fallimur ne glorificati putan
tes prodesse que postulamus cum non
sint quod et paulo contingit ii. Cor.
xii. Sed ipse spiritus postulat etsi non
i. postulare nos facit pro nobis
pro nobis gemitibus inenarrabilibus i.
plus quam dici posset / vel gemitibus
inenarrabilibus i. de re inenarrabili
Notandum quod spiritus sanctus multas fa
cit gemitus multiplex / quod notandum ad ...

Gemitus penitentium

Gemitus proficientium

Gemitus perfectorum

Gemitus placatorum

z causa gemendi / dolor / labor / amor / et timor / dolor facit gemere penitentes / labor proficientes / amor perfectos / timor placatos / est ergo geminus penitens penitencium / et hic triplex secundum tres partes penitentie vz contricionis / sic gemuit lacrio penitens de furto penitentie afflictus sum et humiliatus sum nimis rugiebam / confessionis / sic gemuit ezechias contra medicos / Ecc. xxxviii. non despiciet preces pupilli / i. penitentis animae si effundat loquelam gemitus i. vocem confessionis / satisfactionis / sic gemuit esaias cingendo cingula penitentie. laboravi in gemitu meo / et secundus proficientium / et hic triplex secundum triplicem vim animae / vz studiose meditationis qua ad racionabilem / ysa lix. gemmus columbe meditantes gementes devote oracionis qua ad concupiscibilem / ut hic ipse spiritus postulat penitentie domine ante te omne desiderium meum fervide compassionis qua ad irascibilem / Ps. xxxvii. addidit dominus dolorem doloris meo / laboravi in gemitu meo et requiem non inveni / Gemitus perfectorum et hic triplex secundum triplex obiectum divinum proximum et corpus / desiderii divine visionis qua ad deum sicut hic infra / ipsi intra nos gemimus adoptionem etc. et emulacionis qua ad proximum / Eze. ix. Signa thau super frontes virorum dolencium et gemencium super iniquitatibus domus israel / tedii vite presentis quo ad corpus penitentie super miseriam et gemitum pauperis / gemitus placatorum et hic triplex secundum tria pericula penitentie vz solitudinis inferioris / Trenorum i. multi enim gemitus mei et cor meum merens / iure exterioris / Job xxxi. Ecce gigantes gemunt sub aquis / pericli desperationis gregorius / Trenorum i. desponsam ipsa amaritudine gemens etc. de filiis desperationis / Q Qui autem scrutatur corda. hic ostendit quod spiritus suo facit impetrare postulata / ubi dicitur spiritum scio facit eius ... qua nomine corda / ... qua implet petita / ibi Scit quid desideret / ... qui petere facit ... ibi quia secundum deum / dicit glosa qui autem quarit non solum postulat / sed etiam impetrare facit / qui autem scidet spiritus presentat cordis non quasi querens quod nesciat / sed quia nichil ipsum aeternum est quod non sciat / unde videtur ubi glosa eius incommunicabilis / ... Cor. ii. spiritus omnia scrutatur / sic ... ampliat et impletur quod desideret spiritus i. quod desiderare facit / quia ipse spiritus postulat pro sanctis i. sanctos postulare facit / sed dicitur quia ... qualiter ... postulare / iniqua sideret i. quod est secundum deum / non contra sed ille / ... penitentie ... eius facit impetrari bonus et dulcis spiritus qui in oracionibus adiuvat infirmos / Ita spiritus adiuvat infirmitatem / in sanctis ... / Nam quia orent ... exaudit proprios / quia postulatio pro nobis interventus / quia scrutatur corda pro ... beneficia / quia scit quid desideret etc.

Dubitationes

Q hic queritur super id quia omnis creatura ingemiscit / creatura nullam est corporalis nec animalis nec spiritualis / quoniam nichil est medium inter corpus et spiritum / ... enim dividitur in corporalem et spiritualem / Respondetur eadem creatura animalis et spiritualis est subiecto / sed differt ratione / Nam in quantum vivificat corpus anima dicitur / in quantum separabilis a corpore spiritus / Item ibidem glosa omnis creatura ingemiscit / sed non tota / homo qui habet convenientiam cum omni creatura / quoniam nichil de corpore celesti est in homine / cum totum corpus hominis sit corruptibile / ergo non est omnis creatura per convenientiam / Respondetur convenientia hec est intellige non in specie / Item super id non solum autem illa glosa / in homine corpus et anima et spiritus dolens / quoniam corpus ipsum non dolet / Respondetur loquitur de hiis ut sunt iuncta in homine i. homo coniunctus / ex hiis non de singulis horum per se / ut hec dolens quia materiam doloris ministrat / ut aliqua lesio corporalis / aliquid ... ymaginatio animalis / aliquid consideratio spiritualis / Item super id adoptionem filiorum expectantes / glosa ut corpus etiam beneficium adoptionis recipiat / quoniam corpus non percipere ... adoptionis / Respondetur beneficium adoptionis dicitur percepti / ut consistit in effectus adoptionis / et secundum corpus suscepit illud / ut in mensura i. quoniam

adoptionis sicut non/ Item super alia expo
sitionem super illud Omnis creatura glossa omnis
electa in labore suo expectat of
ficia/ ut sol et luna sunt corpora im
passibilia/ Respondeo glossa accipit quod pro
ciditate laborem per motum attribuen
do rebus inanimatis quae sunt contra na
turam in quibus motus sunt labor/ Item
super illud Spes quae videtur non est spes
ut Stephanus vidit gloriam dei/
Licet visus eorum fuerint/ Respondeo vidit
gloriam alienam scilicet Christi et sanctorum fuerunt
ante praemium/ Spes enim non est nisi
de rebus ad se pertinentibus/ Item super
illud Spiritus postulat/ glossa scilicet facit in
petere et petere quod possit non vir
peterent ut Christus sive impetrare
eius petivit/ Respondeo petivit pro aliis
non propter suffragium/ Scimus au
tem quoniam diligentibus deum Superius
ostendit quod vivendum est secundum spiritum propone
do primo utilitatem vitae scilicet communis
adoptionem et impetrandum/ hic osten
dit promittendo utilitatem aliam
scilicet quod convertit eis omnia in bonum
ubi primo asserit quod omnia convertit in
bonum/ secundo probat hoc per multa
beneficia/ ibi/ Nam quos praescivit
Circa autem sufficientiam dei aliquis effectu
meritorie assentit/ necessitatem au
se formalis/ volumus primum agere
secundum quod dicit hic Glossa. Circa hanc co
operationem primo enim ponitur virtus
ad tenendum/ ibi Scimus/ quidem cer
tum est enim/ secundo causa cooperationis
ponitur/ ibi diligentibus deum/ tertio co
operatio ipsa ponitur omnia cooperantur/ quarto
eius immutabilis primum quae est praedes
tinatio divina/ ibi hiis qui secundum propositum
vitis credendum/ tertio imitandum/
cooperatio appetendum/ praedestinatio ad
mirandum/ Dicit ergo Scimus quoniam nec
solum facit spiritus sanctus/ autem
scimus nos maiores quibus osten
sum est/ quia diligentibus deum id est
caritatem habentibus omnia cooperantur
in bonum/ et hoc per primum scilicet deum
sed omnia/ et gratia omnia convertit quia
non quaerit quae sua sunt diligenti
bus deum non tamen recedentibus
Hiis qui vocati sunt sancti id est vocantur.

sancti/ vel exterius praedicatione vel
interius inspiratione sanctus ut vocaret
vel interius per inspirationem/ primo
vocantur et revocantur in gratia et hoc
secundum propositum secundum dei praedestina
tionem/ non secundum sua merita/ scilicet per
destinatio est propter gratiam dandam/ quia
secundum propositum non meritum et propter
modum dandi/ quia vocat addu
cendo/ secundum dicit vocati et propter valo
rem doni/ quia ut sumus sancti eleg
it nos ut dicit glossa/ consolatur deus
prosperis et exercet adversis/ Maiora
infirmitate/ exterius humilians/ af
flictione potentiam/ contritione superbiam
odio benivolentiam/ ubi gratiam/ in quibus
innodus est insperatum/ Virtutes in
administrando/ corpus Christi in unitate
omnis scripturae in documentum/ prospera
et placationem adversitatem in exercitium/ iusti
in exemplum mali in zelo et compassi
one/ peccati propria ad humiliationem/ ut et
ideo omnia cooperantur in bonum/
quia pugnabit orbis terrarum contra
insensatos/ Sap. v. Nam quos
praescivit/ Superius posuit quod spiritus
sanctus omnia convertit electis in bonum/
hic probat hoc per multa beneficia
posita ante in magna beneficia
primum praedestinationis eternaliter dili
gendo/ secundum vocationis ad fidem addu
cendo/ ibi Quos autem praedestinavit
tertium iustificationis peccata per gratiam re
mittendo/ ibi Et quos vocavit/ quartum
magnificationis virtutibus ampliando
et in gloria exaltando/ ibi Quos autem
iustificavit/ Dicit ergo Nam quos quasi
in diligentibus deum omnia cooperantur
in bonum/ et hoc patet/ Nam quos et cetera/ hic
secundum duplex modo secundum quod praedestina
re accipitur in hoc pro effectu praedesti
nationis/ Alio modo secundum quod accipi
tur pro actu praedestinationis/ primo modo
sic/ Nam quos praedestinavit id est per
apponendum gratiam adiuvando/ addu
xit/ illos quos praescivit id est longe
ante praenovit/ conformes fieri imagini
filii sui id est similes filio suo qui est
imago eius/ Col. i. Imago invi
sibilis dei/ similes quidem ne sit

gre / secundum illud Iustin viii°. Iudicium [illegible] illum opum sed in futuro similitudine glorie / Iohannis iii°. Cum apparuerit similes ei erimus. Tertio modo legitur sic. Nam praedestinavit id est illos quorum imperii et gloriam in futuro praeparavit / quos praescivit id est antiqua aeterna cognitione / non quod praescientia sit causa praedestinationis / ut [illegible] eius sed secundum convenientiam / praescivit inquam conformes fieri imaginis filii sui / sic conformes inquam in aliquo ipse filius / sic primogenitus id est ut sit primogenitus ipse et quo ad hereditatis perceptionem et eiusdem distinctionem / et etiam quo ad dignitatis ordinem / quia primus sine peccato natus / primogenitus inquam in multis fratribus id est inter multos fratres / scilicet omnes fideles Hebr. ii°. Non confunditur fratres eos vocare dicens / Narrabo nomen tuum fratribus meis. Dicitur autem Christus primogenitus / primo deus eternaliter genitus a patre / Eccl. xxiiii°. Ego ex ore altissimi prodii primogenita. Secundo homo temporaliter natus de matre / Luce ii°. Impleti sunt dies Marie ut pareret filium suum primogenitum / Iste duobus modis et religiosum primogenitus [illegible] non [illegible] alius. Tertio homo et deus dignitate ut hic dicitur / primogenitus in multis fratribus / Quarto homo [illegible] quia surrexit primus / Apocalypsis primo [illegible] est testis fidelis primogenitus mortuorum / Magnum igitur dignus homo qui [illegible] adeo in notitia tempore [illegible] admittitur ad gloriam / Magnum est hic regnum nomen [illegible] [illegible] maior eius hereditate.

Quos autem praedestinavit id est ab aeterno ad regnum elegit / hos et vocavit id est ad fidem adducendo / et hoc vel exterius praedicationem vel interius inspirationem. Gal. i°. Cum autem placuit ei qui me segregavit ex utero matris mee et vocavit per gratiam suam / et quos vocavit hos et iustificavit peccatorum remissione et bonorum operatione / hec enim sunt due partes iustitie Psalm. id est declina a malo et fac bonum / quos autem iustificavit peccatum remittendo / illos et magnificavit.

[illegible] virtutibus amplificando vel in gloria exaltando / Exodi [illegible] eliae [illegible] [illegible] praedestinatis [illegible] omnia cooperantur in bonum [illegible] diligentibus deum qui secundum propositum vocati sunt sancti / sed praedestinatis [illegible] talibus omnia cooperantur in bonum / maiore [illegible] sic quia illos quos praedestinavit si [illegible] et [illegible] vocat / si peccant iustificavit / iustificatos si moriuntur resuscitat et magnificat in gloria. Psalm. [illegible] dum deo [illegible] magnificabitur. Nota hic quod deus suos sanctos magnificat multipliciter / primo per gratiam adoptando / magnum enim esset aliquem extraneum fieri filium regis / unde hic quos iustificavit hos magnificavit. Secundo donis virtutum amplificando / sic dicitur de homine sapiente quod erat magnus / Iob i°. Erat vir ille magnus inter omnes [illegible]. Tertio [illegible] [illegible] sicut dicitur de homine potente / quod sit magnus homo / Exo. xi°. Fuit Moyses vir magnus in terra Egypti. Quarto honoribus sublimando sicut dicitur de clerico [illegible] episcopo / quod fuit est magnus homo. Eccl. l. Symon Onye filius sacerdos magnus. Quinto bonis fortune [illegible] cumulando sic dicitur / hic est vir magnus dives homo / Gen. xxvi°. [illegible] [illegible] proficiens atque succrescens / donec magnus vehementer effectus est. Sexto nomen eius late divulgando / sic dicitur / ille est magnus fame / ii Reg. vii°. Feci tibi nomen grande iuxta nomen magnorum. Septimo gloria in celo exaltando / et magnitudo non sit [illegible] [illegible] Math. v°. Qui fecerit et docuerit hic magnus vocabitur in regno celorum / prima magnitudo est [illegible] [illegible] / secunda [illegible] / tertia perfectorum / quarta [illegible] / et hoc quo ad bona gratie / vel divitum quo ad bona fortune / [illegible] famosorum quo ad bona fame / [illegible] honorum quo ad bona glorie / [illegible] [illegible] omnibus magnificasti populum tuum et honorasti / Quid ergo dicemus ad hec. Supra [illegible] quod [illegible] suos [illegible] [illegible] et impendimus [illegible] omnia [illegible] [illegible] bonum. Hic [illegible] quod nihil [illegible] eis [illegible] nocumentum /

[illegible]

Nota de sanctos magnificat multipliciter

1

2

3

4

5

6

7

Aut quippe quia iustus pro eis non
primo prosequendo / 2° accusando i. Quis
accusabit / 3° condempnando ibi Quis est
qui condempnet / Supra pro primo
querit / quis eis nocere poterit / 2°
audit / quod nullus / quia deus pro
eis est ibi qui proprio filio / ubi ostendit
deus pro eis est / primo quia dedit eis
salvatorem / 2° quia et omnia necessaria
ad salutem / ibi quomodo non et cum illo
donabit quid ergo quasi cum tot bona
fecit deus electis / quid ergo dicens
ad hec … ut adheret beneficia super
venientes / Si deus pro nobis nos salvandos
intendens / quis contra nos esse po-
terit q.d. Nullus / Job xvii° Libera
me domine et pone me iuxta te / …
… mea … te / Et vere est
pro nobis quia i. quia ipse proprio etiam suo
filio conpercit / hoc dicit ad differentiam fili-
orum adoptivorum de quibus Jo. primo de-
dit eis potestatem filios dei fieri / non
pepercit ne nobis periret / sed pro nobis omnibus
etiam peccatoribus tradidit illum / Jo-
hannis / Sic deus dilexit mundum ut
filium suum unigenitum daret / quomodo ergo
et si istud quod maius est / quomodo
non etiam cum illo nobis donavit omnia
nobis donamus quod minus est / omnia scilicet
ad salutem necessaria / gratiam in presenti
et gloriam in futuro / quia gratiam et gloriam
dabit dominus / vel omnia scilicet superiora ad
fruendum / inferiora ad utendum /
equalia ad convivendum / Sap. vii° Ve-
nerunt mihi omnia bona pariter cum illa /
Omnia ponderanda quia pater tra-
didit / non vendidit / filium non ser-
vum suum / non alienum / primum non ad
… non … sed ad patibu-
lum pro nobis non … / … non
… / non solum filium sed omnia cum
illo / ne quis sit … / …
Quis accusabit adversus electos
hic ostendit quod iustus pro non electis
accusando / ubi primo querit / quis
eos accusare valeat / 2° … quod
iustus / quia deus eos iustificet
Dic ergo quis / q.d. … hoc … sit quod
accusabit … scilicet quod accusatio
sit efficax / adversus electos dei scilicet
Dyabolus enim et si eos accuset / eis
tamen accusatio non est efficax / Apoc.
xii° Proiectus est accusator fratrum

deus qui iustificat / scilicet …
eos q.d. non / vult enim non accusare
sed iustificare / Eze. xviii° Nolo mor-
tem peccatoris / iustus autem alius
pro eos accusare / magnum est in
accusationibus habere iudicem propitium
maxime qui sola voluntate iustifi-
cat et accusationes annichilat / Quis
est qui condempnet / hic ostendit quod
iustus pro electis non condempnando /
Ubi primo querit / quis eos condemp-
nare audeat / 2° ostendit quod nullus
quia Christus pro eis interpellat / Christus
Ihesus qui mortuus est / Dic ergo
quis est q.d. et cum nullus aliquis
possit eos accusare / quis est qui
condempnet i. morti adiudicet / Jo.
viii° Et quis es qui iudicas
alienum servum / Christus Ihesus sed numquam
condempnabit eos / qui / Christus Ihesus
mortuus est pro nobis reconciliandis
quod magnum est / Supra v° Deo
reconciliati sumus per mortem filii
eius / ymo qui et resurrexit pro
nobis resuscitandis / quod maius
est j Cor. xv° / Christus resurrexit pri-
mitie dormientium / qui et ad dexte-
ram dei / vel secundum divinitatem i. in
summis honore et patris equalitate /
Ps. Dixit dominus domino meo sede a
dextris meis / vel secundum humanitatem i. in
potioribus bonis patris … Vide dominus
quando Ihesus postquam locutus est
eis assumptus est in celum et sedet
a dextris dei / qui etiam pro nobis inter-
pellat / glossa non voce sed vulnerum
et representatione humanitatis / Quo-
tidie hominem / quem pro nobis assumpsit
et contra genus mortis quod pro nobis
sustinuit / vultui patris ostendit / Bernardus
Mater ostendit filio pectus et ubera /
filius ostendit patri latus et vulnera /
nulla potest esse repulsa / ubi sunt tot
amoris insignia / Sic adversus ergo
Christus ipse pugil in morte / vic-
tor in resurrectione / dominus in ascensione /
advocatus in interpellatione / Sapiens
pugil qui moriendo mortem destru-
xit / Nobilis victor qui resurgendo
vitam reparavit / Magnus dominus qui ad
dexteram dei regnat / fidelis advo-

carne / qui pro nobis interpellat. Adduc
tum eum heius apud preciu ihm
xpm instrumentum. Certus ergo nos se
parabit a caritate dei. hic est tercia pars
principalis huius capituli. Supponit enim
autem primo quare sic inseparabiliter manendum
2o quomodo quia vincendo et superius
3o ostendit quare firmiter credendum et usitatum
ab eo discedendum. Et hoc ostendit primo
de actu quia nichil ab eo separare
potest. ibi Certus sum enim. In secundo intendit
elucidatum tali ratione. Omne quod potest separa
re nos a deo aut sunt passiones in homine
aut actiones in hominem. Sed neque
actiones neque passiones possunt nos
separare a deo. Primo igitur probat quod
passiones non possunt nos separare a
deo. 2o quod nec actiones ibi Certus
sum enim. Prima parte primo ostendit
de separatione. 2o enumerat passiones
que possunt separare ibi tribulatio an
angustia. 3o subdit quod ista omnia
perferimus ibi Sicut scriptum est. 4o quod
non propter hoc separamur sed vincimus ibi
Sed in hiis omnibus superamus. Dicit igitur
Quis ergo quasi dicat. Si bona predicta sunt
nobis a deo. quis igitur nos separabit a cari
tate xpi. Ubi implicantur quattuor
separationis impossibilitate. Consequenter
quis quasi diceret nullus. Impossibilitate e
minentie cum infert igitur. Continuationem spe
cialiter ibi Nos amor. Et intensitatem
de caritate xpi. Nichil non potest hominem
a xpo separare nisi peccatum. xpi. Sixtus
Peccatum enim dividit inter nos
et deum nostrum. Tribulatio an angustia.
Hic enumerat passiones quarum
unus sic potest accipi. Omnis enim pas
sio penalis aut est mors aut ordinata
ad mortem. Si mors sic de
hoc gladius. Glossa ipsa mors. Si
ordinatio ad mortem. aut propinqua
aut remota. Si propinqua sic de peri
culum. Glossa apparens mors. Si remo
ta aut contingit extra interius aut
extra exterius. Vel interius et exterius pas
sio penalis ad mortem remota
contingit exterius et interius et tribulatio.
Si contingit interius aut apte me
sic est angustia aut apte corpo
re sic est fames. Si contingit exte
rius aut per defectum rei necessarie sic e
nuditas aut per afflictionem rei nocive

sic est persecutio. Aliquid igitur sepa
rat nos istis a caritate xpi. non ca
ritatis enim omnia sufferre. Omnia susti
net. 1 Cor. xiiio. Sicut scriptum est.
quasi diceret nichil vestrum separabit nos. Sed
scriptum est. quasi dicat. Vel quasi hec mala in
sic committere. Si per talia patimur.
Sed scriptum est ipse. Etiam propter te
mortificamur tota die. i. usque tot
ineuntis diu. Usque ad mortem. Et contin
nue 2 Cor. iiiio. Semper mortificati
onem xpi ihesu in corpore nostro circumferentes.
Tangit igitur primo afflictionem sanctorum
2o crudelitatem tyrannorum ibi Estimati
sumus etc. Primum tangit ita quod
sic in tanto [illegible] propter te. pena
quasi mortificamur. perseverantia quia
tota die. Et in 2o tangit duplex effec
tum tyrannorum in dictando quasi estimati
sumus. Inter quos sicut oves oc
cisionis ibi oves morbide que
non possunt nisi occidi. Jo. xvi. Ve
nit hora in qua omnis qui interfi
cit vos arbitretur obsequium se pre
stare deo. Sed quasi hec sustinemus. Sed
in omnibus hiis potius superamus
i. vincimus et superiores sumus quam ini
mici nostri. Ecce hic insubiungit a
ctor et hoc propter eum i. eius vir
tutem et amorem qui dilexit nos.
non propter nostram virtutem. Ecce igitur
victoria quia superamus. Victorie
perseverantia quia in omnibus. Victorie
causa quia propter eum qui dilexit
nos. Certus sum enim. Ostendit
quod nulla passio potest separare electos
a deo. Hic ostendit quod nec ulla actio
sive activa. Primo igitur enumerat diver
sas actiones quia separat. 2o copulat
ibi Omnia generaliter. Neque creatura. Enu
meratio istarum potest sic accipi. Quoniam
actio sive activa potentia. que est
in hominem. aut est quo adesse et hoc
duplex. aut quo adesse descendimus
sic est mors. aut consimiliter sic etiam
aut est quo ad bene esse et hic duplex
quia aut est actio pure spiritualis sic
est actio angelica. Et ponit hic tres
ordines confusione ierarchie. Superior
ibi Angeli. Medius ibi principatus
et archangeli. Superior ibi virtutes. Si
est actio adveniens corpori sive [illegible]
hic sic sunt due differentie. nec instantia

neque mors

[illegible]

Ro

[illegible]

vel virtus futurum / que dicuntur hic instancia
et futura presentem non mutant hic / quia
illa penitus cessierunt / Sed cum
potentia primum corporali / primum spiri-
tuali sic est ... ab homine / et sic sunt
tres ... secundum quod ... separatur ho-
mo ... violentiam / que dicitur hic forti-
tudo / aut astuciam / que dicitur hic profundum
vel persuasione ... / que dicitur hic
altitudo / fortitudo hic respicit in-
sensibilem / profundum ... / al-
titudo ... / Dicit ergo certus
sum quod et ille ... / certus sum enim
quod neque mors ... / fortior est
enim ut mors dilectio / ... neque
vita ... / ... melior
est ... super vitas / neque angeli
i. primus et infimus ordo prime ie-
rarchie / neque principatus i. medius
ordo / eiusdem ierarchie i. archan-
geli / archangelis enim dicitur ...
qui est princeps / neque virtutes i. sup-
remus ordo eiusdem ierarchie / cuius
est facere miracula / ... aut ...
intelligunt alii / quia ... principe
... est regum mundi / neque
instancia i. presentia mala vel bona
neque futura similiter neque fortitudo
i. alicuius violentia / neque altitudo
humane potentie / neque profundum huma-
ne ... / vel sic neque altitudo i. ce-
lestis ierarchie ... omnia regna mundi / neque profun-
dum i. ... inferni / vel sic neque al-
titudo i. ... forme / neque pro-
fundum i. ... / ... expo-
nendo dicitur altitudo et profundum ...
... mundi / neque creatura alia
... vel demonia ... facta
... poterit nos separa-
re a caritate dei / hic duplici ... qua
deum diligimus / que est in christo iesu do-
mino i. per ipsum nobis adhibita / ... qua
deus dilexit nos / que est in christo
iesu nobis ... / Nam maiorem ca-
ritatem nemo habet / Io xv. ¶ Sed queritur
super illud Scimus quoniam diligentibus glossa si
qui ... faciet eis
... quia ... redeuntibus
homo semper resurget in maiori
... / ... maiori caritate
quia ... sunt equales / Sed non
est verum quod homo semper resur-
git i. maiori caritate / sed ... resur-

git in minori vel equali / ... maiori
non ... resurgit quoad ... /
sed non semper quoad ... ¶ Item quos
presciuit et predestinauit / glossa prescientia et
predestinatio ... / ... diffinitur /
quia prescientia est de malis / predestinatio
de bonis / Responsio prescientia accipitur ... vel
... et sic est genus predestinatio-
nis / vel ... et sic est opposita species /
¶ Item super illud quos predestinauit hos
et vocauit / glossa interior vocatio ... electorum
est / glossa ... vocatio
interior vocatione ... Iudas / Responsio loquitur
de vocatione finali / non solum ... /
Item super illud Quos magnificauit / glossa
hoc de presciencia et de predestinatione intelligitur
non de aliis / glossa Iudas fuit magnifica-
tus / fuit enim apostolus / Responsio loquitur de magni-
ficatione finali non ... / Item
super illud quo non ... nobis / glossa an-
geli ... nobis superiores / in fine erunt
pares / glossa ... de ... animarum
... pares / officio dispares /
ergo ... pares simpliciter / Responsio pares
sunt ... sed in ... sup-
eriores / Item super illud christus iesus
qui mortuus est immo qui et resur-
rexit / glossa quod maius est / glossa morte
christi mundus redemptus est / non
... Responsio passio fuit maior ... sed
resurrectio maior dignitate / et ...
... / Item super illud ... interpellat
glossa ... cottidie hominem quem as-
sumpsit ... patri offerens / ... hic
ille semper est coram patre / ergo non orat ...
Responsio ... est ... non ...
... / Item super illud propter te mor-
tificamur / glossa martirem non facit pe-
na sed causa / glossa ergo sine pena pro
sola voluntate bona potest quis esse martir
Responsio non pena sed causa simul / Item
super illud Neque angeli glossa minor ordo /
neque principatus glossa medius ordo /
neque virtutes glossa maior ordo / qui
enim mirabilia faciunt / glossa principatus
est maior ordo / quam virtutes / sed contra
quia virtutes sunt de ... ierarchia /
principatus de media / Responsio principatus
accipitur hic pro archangelis / Item super illud
neque altitudo neque profundum glossa ... hic
ponitur ... qui vole-
bant ... signum / neque in alto

Dubitatio

... ...

[illegible marginal gloss]

neq3 impsimdo / q̄ͤ lectu assiriorum q̄ͤ ypsie vis l'c q̄ hoc erat q̄ͤ nisim regē syrie / Re vico sepro assiriorum pomt p syrys / ut cu syrie erant assyrii / Hec sup id Neq3 cetum alia glo / nona contē etiam fcti / ut eque fiat lupee / sicut fecerunt magi philosophis in egypto / q̄ͤ q magi possunt cure nona cetum / Re pue s appentiam / no sedm exm / Item sup illud amicicie dei / glo caritas certissima unum affecto est / q̄ͤ q ca tis no est h'itus s; actus / Re desen lue lucitum pertinet / Hec causum cum tc q̄ͤ / Eccīs ix nescit utrum homo amore a odio dignus sit Re / Si certus erat quare peñ amotionem stimuli carnis / Re hoc dicit in psona stoz / ut certus erat certitudine spei / ut petiit amoti stimuli carnis no quia timet cadere s; timeret pdicationem impedi vel certus erat certitudine fidei / quod nulla cetum separet a caritate dei s; solu petiit q no est cetum / Nondum sup id Oves occisionis quod apli 7 primitivi sci omnibus mito comparantur / pimo ppē innocentie simplicitatem / Regna ij Re v / Isti qui oves sc' quid fecerunt / 2o ppē pacientie cōquisiciez / Regna ysu lin / Sicut ovis ad occisionem ducetur / Tertio ppē ymolacōis paratum ydoneitatem / ut Ezechiel sumus / 4o ppē sacerd. doctrine pdicacōm / In illa die nutriet homo duas oves / 7 pubertate lact' comedet butyrum / ysa vii / 5o ppē vellerum gustione fomiti 7 calore Job xxxi / de vellerib9 omnium meaz calefactus est / 6o ppē lupoz tyranoz odium 7 psecutionem / Mt x / Ecce ego mitto vos sicut oves inter lupos / 7o ppē gnatōis in pecoz gustione fecunditate ppe oves eorz fetosē / Cant vi / Oves gemellis fetibus / 8o ppē pastoris cum obediam 7 cognicōm / Jo x / oves illu sequuntur / Innocencia est 7 fundamentum pacia in triumphum / ymolatio i martirum / doctrina in dominium gustio in exemplum / psecucio in exercitium / fecunditas i augmentum obedia in meritum / talibus ovibus dat pastor vitā eternam / feria iiii ...

No apli omb⁹ ovis cōpantur

4am ix

Veritatem dico / 3a pte eple in qua ponit intencō / que ibi incipit Revelatur enim ira dei / Cap. pimo diuisi sunt 2e ptes / quia pimo locutus est spar gentibus / eos de transgressione leg naturalis arguendo / Cap pimo / 7 simul iudeis 7 gentibus / eos ad concordia revocando / a 2o capl'o usq3 huc / Hic 3a ne videatur declinare in ptem gentium ut eorz aplus / loq' iudeis spaliter / Et ffm sum agtos ondendo / Ondit autē hoc eplo pimo quia dolet de eoz pdicōne modesto 2o quia optat eoz salute / Cap. x 3o q. gentiles reprimit elacōm in sultacōe / Cap. xi / 2m glo / In pma pte pimo exprimit certitudinem q. he de pdicone tuuli gente sue realis gnitum 9 solacōm quia hec dep'missionis diuinā in aliquibus adimp gucesis impletione / ibi Non autē q excidit ubu dei / 3o sup hoc exaspe dit abnuncia 7 inquietate / Ia Cap Ergo dicemus / 2o ponit 7 solucō icetom circuit homis volens dui accusare / ibi Dico ergo iii q adhuc queritur / In pma pte / pimo expimit doloris magnitudinem / 2o signum vel effectum / ibi Optabam enim ergo ipse / 3o causam / ibi Quam sunt cognati mei In pma pte tangit tria / pimo doloris veritatem / 2o magnitudinem / ibi quam tristicia / 3o longitudinem / ibi / Et continuus dolor / In pma primitie i verbo suo eor' veritatem ibi veritatem dico / Veritas pertinet / ibi Non mentior / primitie firmitate / ibi testimonium michi phibente / secun tie originem vel actorem / ibi In spiritu sancto / Dicit igitur Veritatem dico de hoc dupl' R' / Io mo de cristo compassionis p pdicone gentis sue / 2o de cristiana passione p malo pre psone / Primo 9 unctur sic / assp d. apsa quidem locutus sum gentibus iudeos / hoc tamen sine exdilectione no eo odio / veritatem audico / in xpo / 7 quo addicta / sc. ad dicendam / Sub hoc 9firmat q dicturus est / sicut dns Jo xiii / Amen amen dico tibi / Ergo in quā exime in xpo / qui est veritas / qui est teste fidei ij Cor xii / Scio hominem in xpo

[illegible marginal gloss]

et non mentior in aliquo fallaciam
veritati admiscendo / hoc enim non
decet predicatorem veritatis / testi-
monium michi perhibente consciencia
mea intus / licet forte videatur
exterius mentiri .ij. Cor. j. Gloria
nostra hec est testimonium consciencie nostre / con-
sciencia dico fundata in spiritu sancto.
Ipse enim spiritus testimonium reddit spiri-
tui / Rom. viij. Consciencia enim quam
non fundat spiritus sanctus / non timet
mentiri / quia amor veritatis a spiritu sancto
est / quoniam tristicia michi magna est .i.
semper manens quia de re importanti
et magna / et continuus dolor cordi
meo .i. cordis angustia / eo quod
diuisi sunt a me fratres mei continui /
dolor enim est causa diuisionis con-
tinui / optabam enim quasi diceret vere doleo.
ideo quia optabam non dicit opto
sed optabam .i. optarem si esset pos-
sibile optare sine peccato / Similiter
Gal. iiij. Si possibile esset oculos ve-
stros eruissetis et michi dedissetis /
ergo ipse non alius anathema esse
a Christo .i. separatus a Christo in vita
et etiam post mortem / et hoc pro fratribus
meis / iudeis .s. adiuuandis et saluan-
dis / Qui sunt cognati mei.
hic tangit causam doloris ubi primo
tangit naturam / 2o gratiam ibi quorum
adopcio / 3o specialem progeniem ibi
quorum sunt patres. dicit ergo qui fratres iudei
sunt cognati mei / secundum carnem .i.
secundum carnis propagacionem / et ideo magis
proximi eis / et magis iuuandi sunt /
j. ad Thy. v. Si quis suorum et ma-
xime domesticorum curam non habet
fidem negauit / qui sunt israhelite quia
et ita fratres mei / ij. Cor. xj. Israhelite
sunt et ego / Quorum adopcio. hic
tangit gratiam multiplicem iudeis
adeo factam dicens / quorum adopcio
est filiorum dei .i. ad quos pertinet
primo gratia adopcionis / Exo. iiij. Pri-
mogenitus meus israhel / et quorum
est gloria eo quod ipsi sunt populus pe-
culiaris dei Deut. iiij / et quorum etiam est
testamentum nouum / Heb. viij. Ecce di-
es veniunt dicit dominus / et consummabo
super domum israhel et super domum iuda
testamentum nouum / et quorum etiam e
legis latio .i. quod deus prelabat

et significabat lex vetus / solis enim
iudeis data est lex / Exo. xx. Ego
dominus data fuit in solitudine / et quorum
etiam est obsequium .i. cultus diui-
nus / ps. Notus in iudea deus in is-
rahel magnum nomen eius / et quorum
promissa .i. quibus facte sunt promissio-
nes et semini eius / Ecce quo dignitas
istius populi quantum ad sex beneficia
que distinguuntur sic / quia aut est
beneficium promissi / sic est promissio
aut exhibiti / et hoc aut pertinet ad sta-
tum / sic est adopcio filiorum aut
ad premium / sic est gloria / aut ad directi-
onem / aut in tempore gratie / sic est testamentum
aut in tempore ante sic est legis latio
aut in utroque sic est obsequium / Quorum
sunt patres. hic tangit 3o specialem
progeniem populi iudaici / et ponit
2o apposicionem ibi et ex quibus Christus. pri-
mo dicit ergo quorum etiam sunt patres an-
tiqui .s. patriarche abraham ysaac
et ex quibus probus / et ex quibus est
Christus secundum carnem non secundum diuinitatem
Sic enim ex deo patre est / nec secundum
animam / sic enim a deo creatur est /
Jo. iiij. Salus .i. Christus ex iudeis est
qui idem in persona est super omnia
celestia terrestria et infernalia prelatus
2o similiter ipsi omne genu flecta-
tur celestium terrestrium / deus benedictus
.i. bonus dictus / nemo enim bonus
nisi solus deus / et hoc in secula amen.
quia hoc verum est / magna laus po-
puli iudaici quia et ipsi corporaliter
et ipsius corporis / Cuius deinde tangit
... primo humana quia natus est
corporis secundum carnem / 2o diuina quia
deus est benedictus et cetera / 2o non dicit
sic / veritatem quasi nil me poterit
separare a Christo / cum tamen sim separatus
ab eo sed unde doleo / veritatem enim
dico / ergo ex ... qui pro non enim
in Christo non mentior in aliqua per-
testimonium michi perhibente consciencia
mea in spiritu sancto quia tristicia e-
st michi magna .i. semper manens et conti-
nuus dolor cordi meo .i. cordis
contriccio s. de isto peccato angor / Sed
doleo / et merito est michi dolor
quia infinitum peccatum / Optabam enim
ergo ipse ante conversionem meam cum

chema esse / ypo enim separatus et alios etiam separans. Anathema dicitur ab ana quod est sursum et thesis quod est positio / quia illa que separantur sursum vel seorsum ponuntur / pro fratribus meis id est iudeis a predecessorum lege defendebat Gal. primo. Amplius emulator legis eram paternarum mearum traditionum. Vel pro fratribus meis iam conversis ad retinendis qui sunt cognati mei secundum carnem ideo magis optabam eorum salutem impediendo / et tamen non mittunt. Exponit dum hic quod tristicia magna est / scilicet mea et continua / primo ex recordatione peccatorum preteritorum ut [illegible] Cor. vii. Gaudeo quia contristati estis ad penitentiam / hoc operatur stabile salutem / 2o ex consideratione cotidianorum incomodorum pro quo Cor. dic contristatus in quibus dicebar qui subiciuntur mei rei / 3o ex formidine futurorum [illegible] Alexis [illegible] gestam et dicte singulatim / inquid ego / loquitur de predicatione / 4o ex dissensionibus amicorum sicut est mors et similia. Phil. ii. Dominus misertus est mei ne tristicia super tristiciam haberem / scilicet de morte epafroditi. Et dicit ipse / Contristamini quod sumus / 5o ex timore sui malorum prava iam in peccato. Modicum mutet si gestum oportet in variis tribulationibus et de contaminationibus fructus [illegible] ex. xv. Omnis contributum super te / septimo expeditione mentis / Sic hic tristicia est michi magna / Contristatur igitur causis / aut culpa aut pena / aut utriusque. Simul culpa aut preterita aut presente aut futura / 2m hoc distinguit diverse causas vii tristicie / et sic ordinantur ubi tristitia talis vertitur in gaudium / Secundum quod dicit dominus apostolis Io. xvi. Amen dico vobis quod [illegible] gaudebit vos autem contristabimini / sed tristicia vestra vertetur in gaudium. Non autem quod exciderit verbum dei. Hic ostendit solutionem sue de promissionibus divinis in aliquibus adimpletionem. Ubi primo ostendit in generali ad promissionem impletionem / 2o ex parte ostendit quod soli electi pertinent ad promissionem ibi. Non enim omnes qui sunt / 3o exemplum Iacob et esau ostendit ibi. Non solum autem illa / Supra pro primo ostendit autem quod soli similes per sancte p

tinent ad promissionem / 2o exponit autem ibi / id est non qui filii carnis / 3o ponit promissionis tenore ibi / promissionis enim verbum hoc est / Dicit ergo non autem quod in dolore de predicatione gentis mee scilicet iudeorum / quia non omnes [illegible] sunt ad promissionem omnes promissa receperunt / Et quamvis ita sit / quod non omnes credant / non autem ideo verum est / quod exciderit verbum dei / id est quod implementum promissionem dei promissio / sicut non omnes filii sunt / Ysa. lv. Verbum quod egreditur de ore meo non revertetur ad me vacuum / non enim [illegible] ut [illegible] non est in expletum promissio / sicut non omnes filii sunt / non enim ad omnes promissio pertinet / non enim omnes qui ex Israel sunt / scilicet carnaliter Israelite sunt / id est videntes deum / sed pertinentes / quia scilicet degeneres sunt moribus / Simile habetur supra ii. Non enim qui in manifesto iudeus est / sed in abscondito et / Neque quia semen sunt Abrahe / secundum carnem omnes filii sunt scilicet Abrahe id est heredes eius / ut filii concubinarum Gen. xxv. / sed dictum est Gen. xxi. In ysaac vocabitur tibi semen / id est similes ysaac reputabuntur tibi in filios et heredes non similes ysmahel. Gal. iiii. Eice ancillam et filium eius / non enim erit heres filius ancille cum filio libere / Hec promissio impleta in filiis gratie non in filiis nature. Et bene dicit vocabitur / quia sola gratia efficit hos semen Abrahe et heredes promissionis sibi facte. Io. i. Dedit eis potestatem filios dei fieri qui credunt et / duobus dominus qui equaliter non accipiendo personas / ut Iacob ut Abraham / liberalitate propter suam gratiam dat hereditatem / id est non qui filii hic exponit autem dicens / id est quasi in ysaac vocabitur tibi semen / id est non qui sunt filii carnis ut ysmahel qui secundum carnem natus est Gal. iiii. hii filii dei sunt / sed qui filii sunt promissionis / id est secundum promissionem spiritualiter per gratiam sicut ysaac per promissionem natus est / ideo etiam dominus [illegible]

spiritum Gal. iiii°. Isti namque estimantur
in semine et isti nec sunt semen Abra-
hae et heredes promissionis filii
sunt quia dicit non omnes iudei qui car-
naliter nati sunt de Abraham here-
des sunt promissionis, neque ad omnes
pertinet promissio, sed ad illos solum
qui sunt imitatores fidei patrum
qui digni sunt promissionis imple-
tione. Dicit enim omnes de Abraham na-
ti sunt heredes eius sed solus
Ysaac qui secundum promissionem natus
est. Ex dictis ergo clare constat quod verbum
impletur non excidit, sed in electis quorum
ad promissionem impletur verbum dei quia
illi erunt heredes quod verbum dei non ex-
cidit. Et ita quamvis dolens apostolus
de reprobatione iudeorum non tamen
ideo dicit quod promissio sit eva-
cuata, immo impletur in electis quibus
facta est. Promissionis verbum hoc.
Hic ponit promissionis tenorem
de promissione enim verbum hoc est quod
Ysaac nec sunt filius promissionis
quia per promissionem hoc est Gen. xviii. secundum
hoc tempus vel eodem tempore anno sequenti vel vo-
lito veniam ad te o Abraham et
loquitur angelus apparens in persona domini
et hoc Sara filium quod erat futurus
filius scilicet Ysaac. Ergo Ysaac fuit filius
promissionis, que fuit signum divine
electionis. Non solum autem
illa. Hic probat quod soli electi per-
tinent ad promissionem exemplo Esau et Ia-
cob, ubi primo dicit quod Iacob
non Esau pertinet ad promissionem. 2°
probat hoc per hoc quod datum est ante
eorum nativitatem ibi Cum enim non-
dum nati fuissent. 3° probat quod
datum est post eorum mortem ibi Sicut
scriptum est. Dicit ergo Non solum
autem illa scilicet Sara habuit filium promissionis
sed etiam Rebecca Gen. xxv. que dicitur
habuisse geminos id est duos filios ex uno
concubitu. Hoc dicit contra mathemati-
cos, ne scilicet ad divinam constellationem per-
tineret hoc evenisse quod unus fuit
bonus, alter malus. Concubitu dico
Ysaac patris nostri id est institutoris fidei.
Hoc dicit ne ob meritum parentum quod
unus eorum bonus et alter malus crede-
retur hoc fuisse Ysaac, nam fuit pater
bonus et Rebecca mater bona et tamen unus

filiorum fuit bonus, alter malus.
Ex hoc patet quod nec dispositio
constellationum nec merita parentum
sunt causa promissionis divine, sed
sola electio gratuita, et ita soli e-
lecti pertinent ad promissionem et in illis
impletur et ita non excidit verbum dei.
Cum enim nondum nati fuissent.
Hic probat quod Iacob non Esau per-
tinet ad promissionem et hoc non propter
sua merita sed propter electionem divinam
ubi implicat magister opinandi istius
impositionem quia cum nondum nati, vocan-
tium ex vocante dictum est secundum
tenorem quia maior serviet minori
predictorum electionem quam ut si electio-
nem ... Cum enim quando et ve-
hunc promissionem. Cum enim nondum
nati fuissent naturaliter ex utero
licet iam concepti. Gen. xxv°. Ante ali-
quid boni egissent quantum ad in-
columitatem mali quantum ad Esau nondum
enim habebant usum liberi arbitrii. Hoc
autem dicit ne collisio in utero vide-
retur, non enim fuit meritum sed fuit
signum, non ex operibus vel per merita
precedentia ut commutancia sed ex
vocante vel ex sola gratia dei vocantis
dictum est enim ei scilicet Rebecce Gen. xxv.
quod maior serviet minori scilicet Esau serviet
Iacob quando ipsum benedixit et ex afflictione
malorum persecutiones dum eorum patria
expetitur per Ysac. Esau enim similiter est
serviet sapienti, ut quod videmus
qui fuerunt de Esau serviunt
tel tempore David II Re. viii°. Similiter est
significatum quod populus iudeorum qui fuit
antiquior in fide serviet tunc po-
pulo christiano minori. Sicut enim innuit
dicit Augustinus confitentes libros legis
ad confirmationem fidei nostre. Datum
est namque hoc antequam nati essent et
hoc ut propositum dei id est ne divina
prescientia electionis maneret id est intel-
ligeretur impleri secundum solam gratiam dei
non secundum eorum merita. Sicut scriptum
est Iacob dilexi. Hic probat idem
quod prius probavit quod datum est post
eorum mortem dicens Sicut quod tantum dic-
tum est de eis nascituris sed etiam
scriptum est Mal. i°. de eis iam mor-
tuis: Iacob dilexi, alterius dilectione

pdestinacionis / et excipe dilectione
pur iustificacionis / Esau autem
odio hui aeterno odio reprobacionis
excipe odio condempnacionis / Illa enim
sinceris fuit iudicium electionis in
noce / Et hic queritur sup id Iusticia fie
in iniqua 3 pu vij. Nec contrariatur
iusticiam quod ei contradicit Rd ibi
loquitur de iusticia secundum seculum / hic de
iusticia secundum deum / Item sup id continu
us dolor / quaeritur mutuus potest dolere
continue Rd continuatio sanctitatis non
continuatio actualis / Item sup illud Optu
bam anathema esse a xpo glo
sapiens / quaeritur a xpo non fuit separa
tio gratia p petuum quo ipse sicuti optau
bat petiit / Rd loquitur de separatione pe
nali non culpabili / Ego animo penna
lis non posse esse et culpabili /
cum potest quis velle unam pe alio
am / Item sup id Quorum sunt cognati mei
secundum carnem glo in amplius in
vandi / quaeritur ambrosius dicit quod boni ex
tunc mali filius proponendi sunt / Rd
glo hic intelligenda est ceteris pibus /
Amb non loquitur in collatione bene
ficiorum ecclesiasticorum / Item sup id
Et testio / glo nomen magis est
generum quam iudeorum / Rd utrumque
est / sed divinum / Iudeorum est quia eis
missum / gentium est quia libere
susceptum / Item sup id Non quod exciderit
verbum dei glo non est valde
dolendum de hiis qui non sunt pdesti
nati eadem / contra minor est cum
dolendi in eis / Rd minor est materia
doloris / sed minor fructus / Item sup id
Qui sunt filii pmissionis glo qui
sola pmissione dei generantur non
ysaac / quaeritur nec ysaac genitus est
sola pmissione / sed cum actu compu
tionis carnalis / Ut sancti regene
rantur sola gratia / sed cum consensu volu
tatis / Rd sola excludit causas ali
quas principales non secundarias / Item
sup id Non solum autem illa glo ipse
merita merentur vel sunt vel putantur
aliquis eligitur sed sola dei gratia
quaeritur quod nullus potest mereri alii pfora
gratiam / Rd loquitur de electione etiam
non temporali / Item sup id Non ex operibus sed
ex vocante glo bona vel mala me

rita non erant futura / nisi cognita
vel apposita vel subtracta / quaeritur ma
lum nunquam est causa subtractionis
gratie non quo eius / Rd cum deus ex subtrac
cum causa ma gratia non tamen / Item sup
scriptum est Iacob dilexi glo Esau
subtracta gratia punitur reprobus
est / quaeritur aeterno reprobatus est / Rd glo
loquitur de reprobatione temporali non aeterna
Item sup id Esau odio habui 3 Sap xj
Nichil odisti eorum que fecisti Rd i
Esau odio habebat culpam quam non
fecit / non naturam quam fecit / Quid
ergo dicemus / Supponit pre huius
capituli expositio contra iniquitatem
quam habet de gratuita pdicatione sue
eternitatis / Insecundo subdit aliquam con
solacionem / quam habet de pmissionum
divinarum adimpletione / Aliquibus conde
xpum conversis / In hac tertia pte dum
exponit ab iniusticia et iniquitate
sup pmissis / ubi primo iniquitatem
deo iniquus sit / sine meritis Iacob
eligendo et Esau reprobando / 2o ostendit
quod non est iniquus eligendo / ibi
Moysi enim dicit 3o quod nec est iniquus
reprobando / ibi dicit enim scriptura pharaoni
4o concludit / quod utrumque dependet
ex dei beneplacito / ibi Ergo nunc
vult miseretur / Supponit primo querit
2o solvit ibi Absit dicit igitur Quid ergo
qui q grata sine meritis Iacob elegit / Esau
reprobavit / Quid ergo dicemus / sup hoc numquid
iniquitas est apud deum / hoc est sine
meritis eligendo / alium reprobando
Absit / Iniquum enim videtur ut sine
ullis bonorum vel malorum operum meri
tis unum diligat / alterum oderit /
Hoc enim secundum glo intelligitur de me
ritis actualibus / quia de pmissis / Absit
ne iniquitas sit apud deum deute
ronomii xxxij deus fidelis et absque ulla
iniquitate / Licet enim hunc eligere
sine meritis / et alium reprobare videatur
iniquum / non tamen est iniquum / quia
cum dico hunc reprobare vel eligere
sine meritis hoc quod dico sine meritis
potest determinare verbum aptē suppositum
vel aptē appositum / Primo modo reprobat et eli
git sine meritis / quia non movetur deus
ad eligendum meritis futuris sed sua
mia / Similiter sic ad reprobandum alterum
non movet eum futurus peccatum / sed sua

iusticia 2o mo reprobat nec eligit sine meritis iusticie enim eligit ad gloriam vel reprobat ad penam iusticie gratiam vel peccati effectum electionis vel reprobationis predestinationis. Moysi enim dicit hic ostendit quod non est iniquus deus in eligendo vel procedendo ... 2o ex auctoritate ... sicut sunt concludit ibi igitur non est volentis dicit igitur moysi quod non est iniquitas in dei electione sed potius ... Moysi enim dicit ipse dominus Exo. xxxiii ubi non est sic sed eodem sensu. enim littera sic miserebor cui voluero et clemens ero cui michi placuerit. Et est eadem sententia. Dicit igitur miserebor hoc dupliciter legitur. primo modo sic miserebor in presenti gratiam apponendo et misereor in presenti ab eterno predestinando et in mente post istam vitam gloriam conferendo. cuius misereor hic in presenti gratiam apponendo. Et est sensus Conferam gratiam in presenti ei quem ab eterno predestinavi et conferam gloriam in futuro cui gratiam contulero in presenti dilectione dei quem hominem predestinavi predestinatos gratificat in presenti glorificat in futuro. 2o modo legitur sic miserebor in presenti vocando et gratiam cuius misereor id est quem ab eterno presciui adhuc esse convertendum et in mente post istam in presenti peccatum remittendo ei cuius miserebor id est quem scio postea adhuc convertendum et hoc modo 2m est quod exposito primo. Igitur non est volentis hic ex auctoritate concludit suum propositum ubi quod intentum interimit in aliqua vel deus magis extra ... primum utrumque in actu misericordie dicit igitur quod ex ... quod vult ... non ... Non est volentis hominis supple velle bonum meritorie neque currentis supple currere id est operari bonum sed 2o enim operatur in nobis velle et perficere bona voluntate sua sed dei miserentis est. Augustinus hoc si attenderes Iuliane non extolleres contra gratiam ... voluntate ... Exhinc ... contra ... et ... alienis ...

ex hoc non est ei iniquitas sed deo Iacob et quecumque alia electi est eis ex misericordia sua eterna. ergo ex hoc apparet deum non esse iniquum minor patet quia non est volentis neque currentis etc. Dicit enim scriptura hic ostendit quod deus non est iniquus eos reprobando ubi ... primo flagellationem pharaonis 2o utilitatem flagellationis et hic duplicem. prima est eruditio humana ut ... ordinem 2a laus divina ibi Et ut annunciet. Dicit igitur Dicit enim hoc textus continuat sic glossa. primo sicut quod non est iniquus deus sine meritis eligendo sed nec etiam iniquus sine meritis reprobando. Dicit enim scriptura 2o modo sic quod ita ex misericordia est velle bonum et facere quod patet quia gratia est ex iusticia. Dicit enim 3o modo sic quod ita ex misericordia est velle bonum id est bonis quod patet in aliis qui sunt excecati in massa id est quibus non est velle bonum ut in pharaone. Dicit enim scriptura pharaoni id est deus in scriptura Exo. ixo quia scriptura more hebrei ... in hac ipsum excitavi. Triplex est hic lectura. Uno modo est hic ubi Excitavi alio modo suscitavi alio conservavi. Primo modo legitur sic in hoc ipsum id est in eadem malicia ut scilicet de malo deterior fieres. 2m id apostolus ultimo qui in sordibus est sordescat adhuc et intende hoc finaliter sed consecutiue. Excitavi te quasi sopitum in malicia quod malus eras et quasi sopitus sed ego dedens signa prodigia sicut fuerunt occasio tue excitationis. quibus visis non es conversus sed peior effectus. Vel suscitavi te id est iam mortuum apud deum vivere permisi ut sim in te quasi reum et morti addictum. Excitavi inquam et hoc fit ordinem bonis sed deus enim utitur malis ad profectum bonorum. et intende non solum consecutiue sed finaliter. Ordinem inquam in te indurato vel in te id est quod te destruxerit ... ostenderem ... insignis exempli. Exodi ... xviii ... septimum.

cusionem augmentatur nomine inventus
in universitate terrarum. ps. xviii. Cantate
domino qui mirabiliter fecit, cantate
hoc in universa terra. q.d. hoc non puni
si nec fieri sine ratione nec iniuste.
Ex hiis patet christi intellectu. Apud enim
qui omnia fecit iusto iudicio non
est iniquitas. Sed deus eligit et quos
libet reprobat, reprobat iusto iudicio
ergo apud deum non est iniquitas. Sed
cuius vult miseretur. h(oc) est contra
dicit quod utrumque tam electio quam
reprobatio dependet a dei beneplacito
contra hoc quasi quia Iacob gratis dilexit
esau autem reprobavit. Cuius vult mise
retur gratiam apponendo et quem vult
indurat non impendendo malitiam sed
non apponendo gratiam suam, sicut sed
sol in elongatione sua aerem indurat
glaciem non impendendo frigiditatem
sed non apponendo calorem. Dicis igitur
michi. hic est 2a pars principalis huius
cap. in qua ponit et repellit obiec
tionem carnalis volentis deum de iniu
stitia arguere. Ubi primo ostendit quod
non est iniustitia in electione sive
reprobatione adulterorum ibi o homo si deus
volens. Unde primo ponit primo po
nit carnalem opponentem, 2o arguit
opponentem ibi o homo tu quis
es. 3o ostendit stultum esse opponere
ibi numquid dicit figmentum. 4o ex
cludit solutionem ibi an non habet
potestatem figulus. Dicis igitur. Dicis ita expo
cuius vult miseretur et quem vult in
durat, et quia ita est dic itaque
m(ichi) o homo carnalis quid adhuc que
ritur. hoc exponitur dupliciter quod hoc verbum
queritur potest accipi impersonaliter vel
passive vel active. Primo sic quid
adhuc queritur i. inquiritur quare
unus est bonus et alius est malus
hoc videtur esse in sola dei volun
tate qui quem vult indurat et cuius
vult miseretur. Secundo sic quid ad
huc queritur ab homine i. quare
querit aliquis bene facere cum hoc
non sit ab ipso sed a deo. Tertio sic
quid adhuc queritur i. conqueritur
deus quod homo peccat, peccata con
stat ex dei voluntate esse indurato
rum. voluntati enim eius quis resistit
q.d. nullus. q.d. diceret carnalis ex
quo voluntati eius nullus potest re

sistere et obduratio est ex eius volun
tate non videtur imputandum esse
homini nec debet deus conqueri si
faciat homo malum. Ad hoc quod male
licet enim sine voluntate dei non
fiat, non tamen principaliter et ex voluntate
hominis ut efficiente sed e contrario. Quod
autem fit malus ex voluntate hominis so
lum est ut efficiente, ex voluntate autem
dei ut permittente solum non ut effi
ciente. O homo tu hoc dicis sed
nolo hoc dicere, quia homo carnalis
tu quis es qui respondeas. Primus
enim ab Gen. iii. Erit videns deum h(omo)
dupliciter. Primo sic enim videns
deum i. qui intelligit que deus facit
Eccl. viii. Intellexi quod omnium ope
rum que fecit deus nullam possit
homo invenire rationem. Secundo sic
enim videns deum i. qui coniecturis
divinaciones [?] Job. xo. Non potestis
videre unum permissum. Amb(rosius). Magna
presumptio hominem videre deum immo
iusto, malum bono, impium perfecto,
infirmum fortissimo, mortalem im
mortalissimo deo, creaturam creatori.
Evidens enim est intelligere quod di
cimus ab opponente et tribus de causis di
cere quia ergo homo etc. et non
pertinet iudicia dei intelligere quia infirmus
et fragilis non pertinet eius voluntati con
tradicere. Et nota quod hoc nomen homo
aliquando in natura sonat [illegible]
hominem [illegible] aliquando in prudentia
ps. xxxviii. [illegible] homo
i. prudentem [illegible] posteri [illegible]
[illegible] ps. xo. Non arguit
[illegible] aliquando indignitatem Eze.
1o. Facies hominis facies leonis
[illegible] in quo signatur [illegible]
evangelistae. Aliquando in ignominiam
et contumeliam sicut dictum est de domino
portante spineam coronam. Io. xix.
Ecce homo. Gl(osa). Ex hoc non clarus
impio. Aliquando infirmitatem et miseriam
Iob xiiii. Homo natus de muliere
brevi vivens tempore. Aliquando imperfectionem
ut hic o homo tu quis es qui
respondeas deo. Numquid dicit fig
mentum. hic ostendit stultum esse
[illegible] opponentem dicens numquid
dicit [illegible] q.d. sicut non potest deum arguere
Numquid enim dicit figmentum ei

ho(mo) non sit a deo sed malus [illegible]

ho(mo) sonat culpam

homo

[illegible]

qui se finxit .i. figulo / quid me fe-
cisti sic q. d. non / nec sic debz ho
dice / deus enim figulus in-e / qui
nos fecit de luto in formatione / in
ceptione / ingubinatione / reforme
in vite / sicut dicitur Ie. xviii. ° / in simili-
tudine de figulo / hoc m^2 figulo
non dz dice homo / quare sic me
fecisti / quare hunc elegisti / illum
reprobasti / Aug. / non pt conq̄ri fctore
suum opus contempni / si enim pecus
loqui posset & dice deo / quare me
pecudem fecisti / tu istum hominem
fecis / non iuste dices / o pecus tu
quis es / qui respondeas deo / Ecc.
viii. ° Omne qd voluit fecit / & ser-
mo eius potestate plenus est / nec
dice ei quisquam pt quare ita fa-
cis / ergo ex ma fragiles / ex luto
re nobiles / ex nobis ignorantes / An
non habet potestatem / hic exponit ad pro-
dem ... solutionem / ubi similitudine
tangit quod eius homines / ... ibi
figulus / materiam / ibi ex eodem mas-
sa / formam ibi aliud vas facere / in
honore & in contumelia / dicit igitur / an
non q. d. ymmo non pt hoc dice figmen-
tum figulo / quia an non habet potestatem
figulus luti .i. qui operatur de luto
ex eodem massa luti facere / aliud qd-
dem vas in honorem .i. in usus hones-
tos ut ad ponenda mensam / aliud
non ingcontumelia .i. in usus contume-
liosos & viles ad ponendam in latri-
nam / q. d. pt hoc facere / nec vas quod
factum est in honore pt de seipso
gloriari / tu de se non sit nisi lutum /
sz de industria artificis / nec vas fac-
tum in contumelia pt conqueri de ma-
teria / cum sit de materia vili & ad vile
opus aptum / Sic tota massa
humani generis vilis sit & dampnacioni
subiecta propter peccatum primi parentis /
de massa ista per electionem / facit deus
quedam vasa in honore predestinan-
do / quosdam ad gloriam / hoc ex
gratia artificis / nec ex hoc pt homo glo-
riari in se / sz in artifice / cui placuit
de tam vili massa tam nobile
opus facere / Similiter si ex eadem mas-
sa faciet quedam in contumelia
.s. quosdam reprobando / non pt con-

queri de deo / quia hoc est ex vicio mas-
se corporalis / que de se apta est ad
hoc / ut ex ea fiant talia vasa / ... ...
... apte ... / in aliis ... a
... de hiis vasis ii Thi. ii. ° in
magna domo sunt vasa / quedam in
honore / quedam in contumelia / Sic No-
tandus sup. id miserebor &c / quod misera-
tio comendabilis est / quia non oblivi-
one deletur / ps. Nunquid obli-
viscetur misereri deus / q. d. non / nec
... corrumpitur / ... .z. ° ... /
... sine ... recordabitur / nec
tempore ... / quia ... ab eter-
no usqz in eternum / nec loco includitur /
quia misericordia domini plena est terra / ymo
in celo / nec congregatione arcta / quia
cuius vult miseretur / & que vult in
durat / nec ... / quia
... eius ... impiores ...
... nec inopia impeditur / ephes.
deus qui dives est in misericordia &c / nec
maiore superatur / quia miserationes
eius super omnia opera eius / nec
adeo servatur / quia proprium est eius
misereri semper & parcere / nec indiscrete
... / quia ... misereri / ... ...
no / secundum de mira sim... / No-
tandum ... ... pietate pa-
tris ... hominum / miseretur enim sicut
... sicut pater filii timorosi /
ps. sicut miseretur pater filiorum mi-
sertus est / 2° sicut diligentis sicut homo
... sui / Exo. xx. ° ... faciens
misericordiam in milia hiis qui diligunt eum /
3° sicut ... sicut dives ex-
... ad hostium ... ps.
xxxviii. ° Miserere mei domine &c ...
... sicut debitore sequenti sicut
dives ... Mat. viii. ° Mi-
sereor super turbam &c / ... ...
... sicut leo homine prostrato
Mat. xviii. ° Misertus dominus servi illius
& omne debitum dimisit illi / 6° sibi
... sicut milites ... sui
Deut. xxxii. / Et in servis suis deus
... / 7° ... penitentium sicut
pater filii prodigi / Ecc. xvii. Altissimus
odio habet peccatores & misertus est peni-
tentibus / 8° misericordiam ... quia
simul sunt ... Ro. ... cordes q.
... &c / hec enim sunt ... pla-

No. miseri[cordi]a dei ex multis redditur comendabilis

No. deum misereri pietate patris hominum

ne provocet homines ad misericordiam / s. timor metuentium / amor diligentium / languor expectantium / fervor insequentium / clamor supplicantium / labor servientium / dolor penitentium / dulcor miserantium / Item hic quere super id eciud quod dicemus glo / sine ullo merito hunc deus elegit / illum reprobavit / quod reprobare hominem sine merito iniustum est / Responsio dupliciter est reprobatio dei / quedam temporalis s. non appositio gratie / quedam eterna s. voluntas non apponendi / reprobatione temporali nullum reprobat sine merito / quia eterna sed pro peccato indulget / quia originali in parvulis / reprobatione eterna / deus reprobavit sine merito / ut exponunt quidam / ita quod ponatur sed determinatus sine merito cum ullo reprobandi ex parte sua / non enim adhuc movetur deus peccato primum / sed sua iusticia sed non ex parte appositionis / Non enim reprobat iustificens peccati effectum reprobationis precedentia / Item super id aliquid in iquinnis glo / similiter videtur sine ullis meritis unum diligere alterum odierit / sed glo. ... addit / quod non est propter meritum primum odit ut dilexit / ergo utrumque agit / Responsio dupliciter est odium / scilicet reprobatio s. temporalis / et ad eam precedit / et eterna et de hoc distinguendum ut prius quia sicut determinatio sine merito ullius determinet ullum odiendi / ex parte sua non est / sed ex parte apponentis falsum / Item super id absit. Iacob primam elegit / esau primitia reprobavit / quod sine ullis meritis reprobavit / non ergo primitiam / Responsio dupliciter est reprobatio sicut prius / Item super id. In succedentium particulis glo sed in meam paternitatem que scio ad me convertendam / hoc est dicere cum dandam esse gratiam / propter merita est cum electione / Responsio hic principium dandum / non nomine tamen / sed quendam congruentiam et equitatem / Item super id / non est volentis glo / non ex libero arbitrio hominis bonum volentis / est ipsa bona voluntas / ut operatio / quia omne opus meritorium ex voluntate precedit / Responsio intelligendum est non ex libero arbitrio primo et principaliter non causa primaria / sed

quedam ut secundaria causa / Item super id. Dicit enim scriptura pharaoni glo. quia subtracta sunt mala / quia malum est in subtractione gratie non est / Responsio absolute sic non nocet tamen sed quia sine concomitantia / Item super id sustinuit in multa pacientia / quia deus non movet ad malum / Responsio excitasse dicitur ad malum consequentie non finaliter / ut ostensionaliter non directe / Item super id Deus volens ostendere glo obdurationis meritum invenimus / quod est supra eodem non ex operibus etc glo. hoc dicitur quod deus reprobat sine ullo merito / Responsio non est simile quia obduratio est temporalis et non appositio gratie reprobatio non temporalis eterna / Item super id. Tu quis es qui respondeas deo / consentiendo sed non contradicendo / Item an non habet potestatem figulus et quod deus non est actor mali / ergo non potest aliquod vas facere in contumeliam / Responsio cum dicitur quod deus potest facere quedam vasa in contumeliam potest intelligi dupliciter / vel quod sicut respicit solum eius formam et sic est falsa / ut dividimus ita quod respiciat solum sine forma et sic est vera / Item ibidem glo. quantum pertinet ad originale peccatum omnes pares erant / contra quod sanguinem est peccatum originale / non est equale in omnibus / Responsio inquantum ex ... dicitur equale est / et sic est originale peccatum equaliter non sed ... in altero sit maior in altero minor / sed hec pena est non culpa / ut expresse. in fomite s. inquantum culpa equalis est / ex parte non quantum ingenii pena inequalis est / Item Quod si deus volens ostendere iram / Supra probavit quod iniusticia non est in electione sine reprobatione parvulorum / hic ostendit quod nec in electione sine reprobatione adultorum / quod misericordia bene ... confert eis / et multa mala comparatione sustinet / ubi primo ostendit effectum ... dei respectu omnium / secundo specialiter in vocatione gentium / ibi et vos et vocavit non solum ex iudeis / tertio implicari confusione iudeorum / ubi ysaias ante

Ro qr sol. x. zeo videbo ... vide eo

clamat prophetiali/ secundo inquit equalem
commixtionem gentium et reproba-
tionem iudeorum/ ibi Quid quod dicens
Sustinuit pre primo tangit effectum
ire in reprobos secundo in sublimandorum
ibi Ut ostenderet divitias. Dicit igitur quod
si deus, hoc dupliciter legitur uno modo
per comparationem ire impune/ aliter contrario
primo sic/ quoniam constitutum est quod
deus non est iniquus/ etiam si nichil
boni daret hominibus cum esset iniustum
et iniquus/ quod probatur. quid dicetis supple-
tur si est ibi quid supplendum est
dicens/ quod non potestis dicere quod deus
iniuste agit/ si deus volens osten-
dere reprobis iram, id est penam eternam
quam eis reservat/ quia ostendit eis
vel ipsos puniendo vel alios coram
eis/ sed ostendit in exemplo pharaonis multi-
plicibus et notam facere potentiam suam qui
malum eorum ad bonum electorum ordinat.
Si enim esset iniquus potentie bona
facere/ magis potentie contra malitiam ad
bonum ordinare/ sustinuit, id est permi-
sit in multa patientia expectando scilicet
ad primam vasa ire, id est offense divine
contentiva ipsos scilicet reprobos qui sunt
vasa super que effundetur ira dei
id est per se effundere ira tam ingentes
quod ecce non noverunt/ apta ipso me-
rito in [illegible] damnationem et-
ne phil 3. Quorum finis interitus
est. quod sumitur/ deus reprobis penam
ostendit ut corrigantur/ malum eorum in
bonum ordinat/ eos diu ad primam
expectans/ et [illegible] agit cum
eis non iniuste/ et si non corriguntur
iuste damnat/ sustinuit, id est
ut ostenderet impune primum suam
quam facit reprobis divitias glorie
sue, id est copiosam et gloriosam miseri-
cordiam in vasa misericordie contentiva, id est in
electos ipsos scilicet impune preparatos per
[illegible] [illegible] que vasa
preparavit, id est eterna electione
eternam [illegible] non [illegible]
[illegible] quos preparavit eterna
divina/ [illegible] vasa misericordie co-
[illegible] iustificatum quod vide ibi
Ut ostenderet divitias etc./ [illegible] et
in [illegible] que preparavit in gloriam.

qui bonum predestinat eterno [illegible]
[illegible] impune [illegible] iustificat [illegible] in-
[illegible] sic/ Quod si deus/ quid dicetis
si deus volens ostendere iustitiam
id est penam eternam impune quos
male vsos peccata sua eternaliter
damnabis et volens notam facere
iustitiam potentiam suam in salvandis [illegible]
[illegible] per potentiam suam [illegible] [illegible]
[illegible] impune id est inter peccata vasa
ire id est reprobos [illegible] [illegible]
ne/ sustinuit inquam ut ostenderet
iustitiam divitias glorie sue, id est copio-
sam et gloriosam miam suam in elec-
tione et glorificatione/ divitias dico
reponendas in vasa misericordie, id est elec-
tos que vasa preparavit in gloriam
eternam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
na [illegible] inter electos et reprobos/ quod
ibi [illegible] [illegible]/ [illegible] [illegible]
vasa ire/ isti vasa misericordie/ illi apti
gehenne/ isti preparati in gloriam eter-
nam. **Quos et vocavit** ostendit
effectum misericordie/ [illegible] in [illegible] [illegible]
primo quo [illegible] secundo quo [illegible]
[illegible] ibi Et erit in loco. Supple imple-
tur effectum misericordie quia [illegible] [illegible]
quod [illegible]/ [illegible] quod non solum iudeos
sed gentiles/ [illegible] quod [illegible] Osee
dicit/ dicit igitur quos id est electos [illegible]
[illegible] impune predicationem exterius per
inspirationem interius non solum ex iu-
deis/ sed etiam ex gentibus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et plateas civitatis
[illegible] iudei [illegible] [illegible]
gentiles intelliguntur [illegible] in
[illegible] [illegible] sed [illegible] dicit Osee
propheta Osee primo. Vocabo non plebem
meam, id est gentilitatem legibus meis
non subditam plebem meam ut me
per fidem cognoscentes/ qui prius non
cognoverunt/ et non dilectam meam
dilectam meam ut scilicet [illegible] [illegible]
[illegible] qui prius non [illegible]/ et sic
qui prius dilecti non erant dilecti fi-
[illegible]/ et non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut scilicet [illegible] [illegible]
qui in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fidei [illegible]/
[illegible] [illegible]/ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non plebem meam per fide

[illegible]

no dilectum meum dilectum meum per
iniatem / non mam conservatum in unum
[illegible] perglorificationem Et erit in
loco. hic ondit effectum dicte unio-
nis ad manifestationem / ubi primo im-
plicite obprobrium temporale gentium 2o
mutationem obprobrii propter ibi vo-
cabuntur filii dei viui 3o et erit hoc ydi-
cium in loco .i. in toto mundo vel in
iudea ubi gentiles spiritualiter habitant
in obprobrio / ubi dictum est eis gen-
tibus et expressum dicitur non plebs mea
vos ibi vocabuntur in toto mundo vel
absque iudeis filii viui dei adorantes
ydolorum / ecce mutatio magnitudine
qui prius non erant filii sunt effecti
filii. Et notandum quod triplex est filiatio dei
quia dicitur homo filius. prima per naturalem
generationem / sic hec est unus filius qui
est a patre eternaliter genitus ps. de quo
dicitur dominus filius meus es tu / apostolus pre-
destinatus ro. i. Ecce virgo concipiet
ab angelo promissa luc. i. peperit filium
suum primogenitum / hominibus datus ysa.
ix. paruulus natus est nobis et filius
datus est nobis / Ab hominibus occisus mt. xx.
Ecce ascendimus ierusalem / sumens
nos ducens cum suis fidelibus mt. xix.
Cum sederit filius hominis etc. Secunda filiatio
est per specialem adoptionem / sic hec sunt
multi filii / qui adoptantur per imitati-
onem unitatis in credendo gal. iii.
omnes enim filii dei estis per fidem in xpo
ihu. Io. i. Dedit eis etc. / Contrarie
in diligendo / Eph. v. estote imita-
tores dei sicut filii karissimi / Subiectio-
nis inobediendo / Eccli. iii. filii sa-
pientie eorum iustorum et natio illorum
obedientia / [illegible] ingratitudine [illegible]
[illegible] filii dei vocabuntur [illegible]
[illegible] patris in sustinendo
heb. [illegible] Et si extra disciplinam
est adulteri et non filii estis
in patiendo luc. vi. Erit filii al-
tissimi quia ipse benignus est super
ingratos et malos [illegible] filii luc. Eph. v.
[illegible] filii sponsi luc. v. [illegible] obedire
[illegible] Tho. ii. [illegible] oleo ysa. v.
filii enim debent patres cognoscere
diligere / obedire / honorare / corrigi
imitari / Tertia filiatio est per [illegible]
[illegible] predestinationem / in hac sunt pauci

sed dei / quia coheredes in eodem regno
cum filio / Rom. viii. [illegible] si filii et
heredes heredes quidem dei / [illegible]
in eodem choro cum ipso [illegible]
[illegible] sanctis eius etc. / Commune in eadem
mensa cum domino ps. filii tui sicut
nouelle oliuarum / luc. xii. precinget
se / Commune in eodem cubili cum sponso
luc. vi. [illegible]
insignia eodem nomine cum deo ps.
Ego dixi dii estis et filii excelsi omnes
Ysayas autem clamat pro israel
[illegible] spiritualiter effectum sue [illegible] con-
uersione aliquorum iudeorum / ubi [illegible]
primo quod aliqui evadent [illegible]
[illegible] et saluabuntur / 2o propter quod sal-
uabuntur / ibi verbum enim consummans
3o per alia [illegible] ibi Et sicut
predixit ysaias. In prima [illegible]
[illegible] aliquorum [illegible]
quod ysaias clamat [illegible] iudeorum mul-
titudinem / quod si sunt [illegible] pau-
citate saluandorum / quod reliquie salue
fient. dicens ii. ysaias [illegible]
[illegible]
aperte et publice predicans / [illegible] pro
iudeis / Si fuerit numerus fili-
orum israel .i. totius gentis iudeorum
tamquam arena maris / vel [illegible]
arene steriles ab humore gratie
et fructu boni operis / tunc reliquie .i.
pauci quos deus reliquit [illegible]
[illegible] / vel reliquie .i. que ab
aliis relinquuntur [illegible] et pau-
ci salue fient ut pauci piscatores
imitatores ysa. xvii. Et erit
sicut colligens spicas in valle ra-
phaim etc. Verbum enim consumma-
tur [illegible] propter quod saluabuntur quia per
conuersionem ad fidem xpi [illegible]
[illegible] / ubi [illegible]
[illegible] ibi consummans [illegible] compendiosi
ibi abreviatus / [illegible]
nobilius ibi efficiet dominus super terram
[illegible] compendiosus [illegible]
[illegible]
[illegible]
no sit lex [illegible] / dicitur [illegible]
[illegible] salue fient / [illegible] enim
.i. [illegible] consummans / quia perfectione
consiliorum addens mt. xix. Si vis per-
fectus esse [illegible] ad perfectionem [illegible]
dicens mt. [illegible] credidit et

[illegible]

Nota de ecclesia visitanda

bap. sive pil. eius tribunians quia
omnia secularia impo[illegible] terminus fi
ent per dominus in equitate quia ergo
le[illegible] verbo. s. legi existis invent
te licet minus sit mole est enim ro
ta in rota Ezech. s. vetus in novo
nil abreviavit in equitate quia quod
equum est et eque que omnibus con
venit s. precepta moralia quia ante sign
ificacionem rescindit s. cerimonialia quia
dominus super terram et ipse a. ipse Baruch
iii. Post hoc in terris visus est qui
pius per moysen dedit ubi legem pli
viam fecit ubi abreviatam ubi s
evangelium quod vere est verbum abreviatum
quia quidquid lex prophete prerebant totum in
uno sermone completur Gal. v. Omnis
lex in uno sermone completur diliges
proximum tuum etc. Et nota super id
Et erit in loco quia ecclesia catholica
est locus iste qui est locus venerandus
dominus et inspectandus quia est locus
adoptionis et receptionis quo ad
peccatores locus recordationis et ado
rationis quo ad penitentes locus
ymolationis et refectionis quo ad
perfectos. Est enim ecclesia catholica primo
locus adoptionis quo ad primum locum
qui per baptismum de filiis peccati fiunt filii
dei de eptem inferi eiusferunt ad pul
latum paradysi. Gen. xlviii. Isti sunt
mei filii quos donavit mihi deus
in loco isto adduc illos ad me ut
benedicam 2o locus receptionis quo dere
lictos et si filii fiant. a. homicide
corporales quia plus spirituales post eam
intrant. Exo xxi. Constituam
tibi locum ad quem confugere debet ho
micida per est ad in dominum peccato
rem. 3o locus recordationis peni
tentibus beneficia dei recolentibus
ut passionem suam ibi cernitur
crux et alia signa. ysa. xxx. signum
istud paravit in domo fidelium etc. 4o
locus adorationis et benedictionis
et gratiarum actionibus sed principes nec
mihi ad hospitia dimitti ut ignis
arguit et similiter alia importet
per. In tribulationibus in tribulacione per
horum loco. 5o locus ymolationis
perfectis ut sacerdotibus qui
ibi offerunt et ymolant hostiam deo
patri Gen. xxii. Pueri venient
pater ad locum quem ordinavit eis

dominus etc. 6o locus refectionis et refec
tionis quo ad omnes ibi. ii. expositione
se ipsum mihi in sacramento ut ostendat
extreme dilectionis signum. Prov. dominus
regit me et nichil mihi deerit. Scitote
enim dominus est in loco isto. Gen. xxviii.
Ibi enim tenetur consilium pacis consilium
agitur colloquium plurimorum solatium mi
serie auxilium pacis [illegible]. Et ideo
etiam debemus libenter frequentare.
Et sicut predixit Ysayas. Hic ostendit
quod ... dampnarentur indecisi nisi
quintum ... fide penitentie
divinitatem ubi tangit ... auto
rem dominus sabaoth materiam seme
fine explicatam s. explicatam similitudinem
primo aspecto quantum fidem ibi Sodo
ma 2o aspecto quantum mores ibi Et
sicut Gomorra 3o aspectu utrumque i.
similes essemus dicitur et sicut qui
... habuerat ... quia sed
... ysa. i. Nisi dominus sa
baoth i. virtutum ... cuius sub
dictione exercitus angelorum ho
minum et demonum ideo dicitur ysa. vi.
Sanctus sanctus sanctus dominus deus sabaoth
reliquisset nobis semen i. verbum eius
Luc. viii. Semen est verbum dei. Quo
Gen. xvi. In semine tuo benedicentur omnes
gentes, vel semen i. reliquias sal
vandas ... ysa. lxi. Isti sunt
semen cui benedixit dominus fuissemus
sicut Sodoma que interpretatur ...
a ... ad confessionem fidei et laude
dei. Sap. xviii. Dum medium sile
tium tenerent omnia et nox ... et est
Gomorra que interpretatur asperi
similes fuissemus asperi s. spinis et tri
bulis vitiorum quia terra ...
et nichil aliud quam spinas et tribu
los germinabit tibi dicitur. ... et sed
et similes ... similitudo ...
pene s. gloriam. Vide ergo dicte
sunt ... reprobationis
iudeorum et vocationis gentium ...
... vocationis gentium 2o reprobationis
iudeorum ibi Israel vero sectando legem
iustitie ... primo querit
... intelligentia
2o ... actoritate
s. quod gentes apprehenderunt insti
ciam ibi ... gentes que non secta
bantur iustitiam 3o ... iustitiam quia
... ibi iustitiam ... que ...

de est. Dicit ysaias. Quid ergo dicemus qui-
ita dicit propheta. Quid ergo dicemus quod
sic intelligemus hoc quod dicunt dicentes
quod gentes que non sectabantur
iustitiam legalem populi legis, quia ex
legalibus non credebant iustificari,
apprehenderunt firmiter et subito iustitiam
evangelicam. Ubi enim sunt consilio
pro tunc apprehendere disciplinam. Iusti-
tiam autem non qualemcumque sed iustitiam
que ex fide est. Deinde Matthei vi°: Primum
querite regnum dei et iustitiam eius.
Israel vero sectando legem iustitie
Hic ponit quartam reprobationem iudeo-
rum, ubi primo dicit quod Israel non
pervenit ad veram iustitiam; 2° reddit
causam ibi quia non ex fide sed ex operibus;
3° quod potius ceciderunt per perfidiam
ibi offenderunt enim in lapidem. Dicit
ergo Israel quasi ita gentes apprehenderunt
veram iustitiam. Israel vero, id est multitudo
Israel, sectando quasi a dorso, quia
litteram sequebantur, non pervenit legem
iustitie sed imperfecte, id est lege Moysi,
que si bene intelligatur est lex
iustitie sed imperfecte. Vel legem iustitie
id est legis iustitiam superficialem non tamen
in legem iustitie vere et perfecte, id est in fidei
Christi nondum pervenit. Et bene
dicit sectando, quia sectando [illegible]
attingit veram iustitiam. Quare? supple non
pervenit quia non ex fide supple querebant
iustificari, sed quasi ex operibus legis
credebant iustitiam habere. Non enim ha-
bebant fidem sacramentorum latentium
sed exteriorem superficiem prospicien-
tes corticem non nucleum comede-
bant. **Offenderunt enim in lapi-
dem offensionis.** Hic dicit quod
iudei ceciderunt per perfidiam, ubi
dicit primo quod Christus est offensio ma-
lis, 2° impetit hoc quod est remu-
neratio bonis ibi: Et omnis qui cre-
dit in eum. Primo ponit ita-
tem scilicet quod iudei infideles offen-
derunt in Christum; 2° confirmat hoc per
auctoritatem ibi: Sicut scriptum est. Dicit
ergo: Offenderunt enim quia non perve-
nerunt ad veram iustitiam sed potius
offenderunt in lapidem offensio-
nis, id est in Christum, qui dicitur lapis propter
virtutem et firmitatem, sed offensionis
propter adventum suum occultum et hu-

militatem, que fuit offensionis occa-
sio. Credebant enim Christum venturum
in [illegible], sed non in carne humili; sed propter
ipsum [illegible] passi sunt, sed
in primum lapidem ceciderunt enim eos
[illegible] corda. Supra xi°: et sic
[illegible] sicut in lapidem impegerunt.
Hic est lapis de quo Petrus: lapis quem
reprobaverunt edificantes, lapidem [illegible]
offensionis. Sicut scriptum est Ysaie xxviii°:
Ecce in eundem pono, id est insta-
tuo in Syon, id est in iudeis, lapidem
offensionis, id est Christum, ad quem offenderunt
multi [illegible] principaliter, et petram scan-
dali, multi sunt in futuro per penitentiam qui
sunt post in magna conversione iudeorum.
I Cor. x: Petra autem erat Christus. Vel
quia lapis dicitur positus, petra im-
positum; ideo vero dicit petram in positionem
[illegible] statum passionis et glorificatio-
nis; lapis post positionem passionis
secundum glossam. Et inimici sunt in-
deis [illegible] offensionis. Et omnis
sive iudeus sive gentilis qui credit
in eum fide formata, non tamen [illegible]
[illegible] non confundetur in futuro. Per eu-
[illegible] qui [illegible] non confunde-
tur. Nota dicitur super id lege iustitie
quod lex eorum hiis nominibus appel-
latur scilicet lex fidei et hoc quia [illegible]
intellectum per fidem. Supra iii°: Exclusa
est gloria [illegible] per legem fidei. Lex spiritus
vite. Et hoc quia vivificat [illegible]
[illegible]. Supra viii°: Lex spiritus vi-
te liberavit me a lege peccati et mortis.
Lex clementie et propter hoc quia predicit
indulgentiam. Proverbiorum xxxi°: Lex cle-
mentie in lingua eius. Lex liberta-
tis et hoc quia tollit peccati servitutem.
Iacobi i°: Qui autem perspexerit in lege
perfecte libertatis. Lex iustitie et hoc quia ordinat
ad opera [illegible] ad legem iusti-
tie pervenit. Hic queritur super id
[illegible] glosa quod [illegible]
[illegible]
puriores et meliores redduntur.
[illegible] Laurentius fuit melior et
purior [illegible] loquitur de te-
[illegible] ibidem glosa: quibus deus
[illegible]
[illegible]
[illegible] ibidem glosa: Potest enim
deus aliquos male volentes [illegible]

Dubitacio

tuos / non sciunt eos in uno loco / quia presciti peccatores sunt causa reprobationis quod supra est in glossa ibidem. R. hoc principium prescientie non notitie sed continentia. Item ibidem glossa. Iusticia dei non prescita causa est quare aliquis apud deum sit dignus vite eterne predestinato causa est gratie et glorie. R. loquitur de prescientia simplicis notitie non approbationis que est predestinatio. Item super id dona et vocatio glossa priusquam multa mutat deus priusquam baptizatis deletur primum vite eterne quod sine aliquod merito primum sed habent per christum. Item super illud Sine penitentia enim sunt dona glossa licet sint inmutabiles quod omnia consistunt in uno. Sap. vii. R. inmutabiles sunt ipse inmutabiles in nobis vel difficile inmutabiles. Item super id Verbum abbrevians glossa ut compendio fidei parvum salvet quod fides sola non salvat sine operibus Iacobi ii. R. hic loquitur de fide formata que operatur per dilectionem. Item super id In requisitione glossa qui mox alia retinet figuras rescindit quod etiam retinent decimas primitias et purificationem. R. non retinent hec ut figuralia sed ut convenientia tamen novo. Item super id Verbum breviatum faciet glossa verbum antiquum quod fecit deus ergo eius grauius est legis quod Ezech. i. rota in rota i. novum testamentum invenitur. R. observantia carnalis gravia est eius intelligentia spiritualis convenit. Item super id Nisi dominus exercituum glossa nisi per apostolos et alios bonos predicatorum esse verbum dei gentes possent quod predestinati essent ergo non possent. R. predestinati sic erant salvandi sed aliter possent supposito quod deus alios non predixisset. Item ibidem glossa Nisi dominus reliquisset nobis semen qui alios excecavit quod sa. i. estimat omnem hominem excecasse deus ... non apposuit lumen gratie eo quod indigni erant. Item super illud Israel sectando legem iusticie glossa Iudeus inquam attingit spiritualem intelligentiam quod est iudeis

sunt ultimo presenta. R. loquitur de iudeis secundum carnem non secundum spiritum. Item super illud In lapidem offensionis glossa christus latens in humili tabilis fuit offendiculum quod probatur scandalum activum non passivum. R. activum hic recipitur impropriissime ut sit sensus non quod habilis fuit ut ipse eos scandalizaret sed ut ipsi suo vitio scandalizarentur in eo etc. Capitulum x.

Fratres voluntas quidem cordis mei est. Superius apostolus procedens ostendit apostolus affectum ad iudeos in hoc quod dolet de eorum perditione. Hic ostendit idem in hoc quod optat eorum salutem. Et primo optat ut relinquant errorem. Secundo subdit erroris manifestationem ibi Finis enim legis christus. Tertio hortatur ad fidem ibi Sed quid dicit scriptura. Quarto non credentium inexcusabilitatem ibi Quomodo ergo invocabunt deum. Circa primum dicit quod optat eorum salutem. Secundo ostendit quod iustum est orare pro illis. Testimonium enim perhibeo. Tertio orat quod est necessarium ibi Ignorantes enim dei iusticiam. Circa primum dicit compassionem suam in cordis affectu ibi Fratres in affectu voluntas quidem cordis sincere et observatio in structura consultationem. Dicit ergo Fratres quamvis dixi quod iudei offendunt in lapidem etc. hoc autem dico non ad eorum exprobrationem sed ad eorum correctionem. Nam Fratres voluntas quidem cordis mei i. voluntas vera et non ficta et verum desiderium de intimo cordis procedens et obsecratio ad deum que est potissima species orationis que fit pro rebus difficilibus est enim obsecratio oratio cum ad instantiam fit facta pro illis iudeis in salutem i. ut credant et salvent. Contingit autem hic duplex genus orationis scilicet mentalem et vocalem vocalis tamen melior omni. Cor. xiiii. Orabo spiritu orabo et mente. Testimonium enim perhibeo. Hic ostendit quod iustum est pro illis orare testis suo totali quia qui errant zelando iusticia dei iustum est orare. Sed tales sunt iudei quia putant bene facere et credere quod non faciunt ergo pro illis iustum est orare et hoc est quod dicit Testimonium

Non potest orare sine ... quod ... ut ... zelatorum dei ...

quod iustum est. Testimonium enim perhibeo illis quod emulacionem quidem dei habent i. zelum dei sed non secundum scientiam i. non discretam, persequebantur enim Christum et Christianos arbitrantes se obsequium prestare deo Io. xvi. Item emulacionem eciam ipse habebat, sicut dicit Gal. i. Amplius emulator existens paternarum mearum tradicionum. Haymo. Scriptum est enim legem venturi et dum legem perfecerim. Ignorantes enim dei iusticiam. Hoc ostendit quod necesse est pro eis orare, ubi tamen quantum adiutorio indigentia, ... in intellectu per ignorantes, quia ... voluntatis inmissam, quod sunt stulti quod inobediencia. Iusticiam, quia iusticie dei non sunt subiecti. Dicit ignorantes quod ... non secundum scientiam, quod probat ignorantes enim dei iusticiam nec quia ... ipse iustus est, sed qua deus per fidem iustificat, et suam querentes statuere que est in observanciis carnalibus Heb. ix in potibus in cibis et potibus et in variis baptismatibus et dicit suam, non quia lex alicuius iusticia sit, sed quia sine viribus attribuebant eius implecionem. Iusticie dei i. fidei iustificanti non sunt subiecti, cui ut deferent ... ii Cor. x. In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi. Infelix causa cuius romanis operantes ... ignoranciam dei ... principaliter ... fidei ... obediam fidei ... iusticia vel hominis ... bonus. Omnis iusticia vestra quasi pannus menstruate i. hoc est medium ... in vita ... quod ... Iustus iustificetur adhuc et ... ipse. Et si iustus quidem vix salvabitur, vox quia iusticia hominis non sufficit sine gracia ... Cum accepero tempus ego iusticias iudicabo ... conparacione Iob. xv. Quid est homo ... iustificari non potest homo conparatus deo legalis et ... est infirma diminuta imperfecta. Infirma ... quia non conferebat gratiam ... Item lege iusticie i. iustificacionis gracie non pervenit, diminuta ... iusticie ... deficiebat. ...

... iusticiam ... perfecte ... ad quam non pervenerunt, sed dicit glosa super illud Moyses enim scripsit quam iusticia que ex lege est quia iustificacione ... in ... consistit que requirunt ad hoc quod homo sit iustus apud deum, que sunt ... homo mortificat carnem ... Erit iustus ... Vere perfecte similiter ... Sic decet nos implere omnem iusticiam ... contra ... iusticiam in ... perfectione ... Primo ... ambo iusti apud deum ... zelus et emulacio ... et ... pro iusticia agonizare pro ... inflexibilis constancia mentis ... iusticie ... diffidenciam ... Iustus ... filii credens ad summi dei ...

Finis enim legis Christus. Hic manifestat eorum errorem, quia ex fide Christi est iusticia, non ex lege, et ipsi credunt totum contrarium ... quia Christus terminat legem ... quia lex non dabat eternam salutem, ibi Moyses enim scripsit, ... quia salvat fides fideles et dampnat infideles, ibi Que autem ex fide est iusticia. Dicit igitur finis ... et ... non sunt iusticie dei subiecti, ymmo ignorant eam, quia ignorant Christum qui est finis et ignorant ... que est ad finem. Unde dicit Finis enim legis Christus finis non consumpcionis sicut finitur candela, sed consummacionis ... Non veni solvere legem sed adimplere. Unde sicut finis melior est hiis que sunt ad finem, ita Christus lege. Christus dico valens ad iusticiam i. ad iustificacionem omni credenti tam iudeo quam gentibus ... legis consummatorem, quia finis legis Christus consummator valitive ... ad iusticiam valitive ... omni credenti. Finis ... Christus ... finis et ... ad cerimonialia ... finis ... Gal. v. Si circumcidamini Christus nichil vobis proderit ...

fiat et precipit quo ad monitia / sic
secundo finis impletio intenta. supra tertio.
finis precepti caritas. Infra xiii.
Qui diligit proximum legem implevit
quia promissa in lege in se ipso sol
vit. Sic secundo finis est finalitas unde
plures psalmorum intitulantur in fi
nem i. in Christum quia omnia implevit
et perfecit. sic tertio finis consumatio
tertio. Non veni solvere legem etc. Si ergo
finis secundo tamquam operis intentio im
plentis solucio promissionis consuma
to perfectionis in Christo vero tertio finis le
gis. Moyses enim scripsit. hic ostenditur
quod lex non dat eternam salutem
et est similiter convincitur vitam prin
cipaliter non dare eternam, sed lex eam
inan. ergo etc. Et hoc est quod dicit Moyses
enim .s. tantum prius valet ad iusticiam
et salutem lex non valet. Moyses. n.
scripsit. quoniam Levitici xviii et Num
[illegible] homo qui fecerit, scilicet per se et
sine gratia, iusticiam que ex lege est
que consistit in carnalibus observantiis
vivet in ea vitam presentem i. non occidetur
[illegible] enim transgrediebatur ei occide
batur. Hebr. x. Irritam quis faciens
legem Moysi absque ulla miseratione etc.
Non autem dabat vitam gratie quia
[illegible] mortuus
ex operibus legis non iustificabitur
omnis caro. supra iii. Nec vitam glorie
quia lex [illegible] operatur. supra iiii. Que
autem est ex fide iusticia. hic ostenditur
quod fides salvat fidelem et dampnat
infidelem. ubi primo ostendit
quod salvat credentem. secundo quod dampnat
non credentem ibi Aut quis des
cendet in abyssum. Circa primum primo
excludit errorem negantium
glorie primum. secundo ostendit ingredientes
i. [illegible] est Christum deducere. dicit ergo
Que autem ex fide quasi non dicit
Moyses de lege iusticia de iusticia
autem que ex fide est sic dicit in
corde hominis Ne dixeris etc. Hic duplex
legitur [illegible] de quocumque homine
generaliter. secundo modo de Christo specialiter. primo
modo sic. Ne dixeris o homo in corde
tuo i. nec saltem cogites quia
perverse cogitationes separant a deo.
Sap. i. Quis ascendet in celum
pro iusticia scilicet fidei observantia quasi
nullus. Nolo hoc dicere quod nullus

ascendit. Ascendit in celum pro iustitia
fidei observancia quia immo fides salvat
fideles quia id est hoc dicere est Christum
deducere. i. deorsum ducere. i. dicere
Christum non ascendisse in celum. Si enim
membra non ascendunt nec caput
ascendit, membrum enim sequitur caput.
Sed hoc est ingens dicere quod Christus
non ascendit. ergo et primum. Aut quis
descendit in abyssum. hic ostendit
quod iusticia fidei dampnat non cre
dentem. ubi sicut prius primo destruit
[illegible] errorem negantium in malorum
suppliciis. secundo ostendit ingenua [illegible]
ibi Hoc est Christum ex mortuis.
dicit ergo Aut quis descendit. quasi
ne dixeris similiter quis descendit in
abyssum i. infernum pro iniustitia vel
observantia quasi diceres quod nullus
quia immo iustitia fidei infideles
dampnat quia nullus hoc scilicet dicere est Christum
a mortuis revocare i. credere Christum
non fuisse mortuum nec ad inferos
descendisse propter captivorum libera
tionem. Si enim nullus ibi descendit,
non fuit necesse Christum mori et ad infe
ros descendere propter captivorum libe
rationem. Sed hoc est manifeste falsum
ergo et primum. Iuxta illud vero horum in fine
[illegible] Ecclesiastes iii quis novit si spiri
tus filiorum Adam ascendat sursum
et spiritus iumentorum descendat deor
sum. hoc scribebat qui dicebant
Matthei xxv. Ibunt hii in supplicium eternum
iusti autem in vitam eternam. Et
tangit articulos hic de remunera
tione quia hiis precipue monetur
homo ad bonum. Secundo modo legitur sic et quasi
inde reddit Ne dixeris in corde tuo
scilicet credendo quis ascendet in celum
quasi nullus homo nec etiam ipse Christus de
quo vos predicatis quod ascendit.
id dicere est Christum deducere deorsum
scilicet ducere i. dicere Christum non ascendisse
quod falsum est secundum illud Ps. Ascen
dens in altum captivam duxit captivitatem.
A summo celo egressio eius et oc
cursus etc. Aut ne dixeris quis descendet
in abyssum quasi nullus, nec etiam Christus.
hoc dicere est Christum a mortuis re
vocare i. Christum mortuum non fuisse

quia mortuus descendit ad inferos / q dicit ffm est / ps i° o sce. xiiij. Ero mors tua o mors morsus tuus ero inferne / dicta fides xpi et amanda / que de gloria certificat / vn dicitur / ille dixit et popa v' certificat vn dicit h' est v' deducit (semita) ad iehenna certificat / vn dicitur sl' q d descendis / popa xpi certificat / vn dicit h' est xpm commortuus / Ergo non desperes quia dubitur gloria / no dubites quod xpus non est uita / no presumas qui infliget iehenam / ne dubites quod xpus fuit in illo quo ad locum no quo ad penam **Sed quid dicit scriptura** h' est 3a pars principalis huius capituli / ubi hortatur ad fidem et primo monstrat credendi tenore / 2° credentium utilitatem / ibi cor sit confitentis ore / 3° utilitate etiamdum / ibi dicit enim scriptura. Prima pars primo ad propositum auctoritatem inducit / 2° inductam exponit / ibi / hoc est verbum fidei dicit ergo / sed quid dicit q ne h' dixis / sed potius crede verbo quod dicit scriptura / sed quid dicit scriptura deutronomio xxx. prope est verbum i. xpus . qui est verbum . ps prope vel verbum i. doctrina fidei prope est i. vicinum et communicans / vel prope i. in corde sunt quia in eo nichil est ingeniosum. prope in quantum in ore tuo ad confitendum / et in corde tuo ad credendum / prope testimonia tua credibilia facta sunt nimis / quia scriptura dicit debes credere / prima prope est verbum in corde / potes credere quia prope est in ore / potes defendere et docere / h' est verbum fidei i. de agno et fidei i. operentur verbum fidei i. de fide quod predicamus / nulli ergo excusatio infidelium quia verbum fidei scriptum certificat quia vos scilicet doctores approximat / quia nuntius dei predicat / ergo scriptura refert verbum sed oportet appositum proferre / et ideo tibi verbo credendum est. **Quod si confitearis** hic ondit credentium utilitatem / v' p° ondit quod credulitas cordis salvat cum oris confessione / 2° ondit quia requirit utrumque ibi / Corde enim creditur. Prima implicatur tria / confessio oris quia si confitearis / credulitas cordis

et in corde et te asseruerit salvus / Salvus eris primum docet et defendit / primum suscipit effectum / p3 2° renumerat fides / dicit ergo / quia sequitur est prope verbum in corde et in ore debet esse / quia si confitearis in ore tuo [illegible] cum aliquis fictione eius negat et impugnat / vel confitearis dominum esse ihesum i. salvatorem et in corde tuo credis fide formata / quia informis cum sit mortua non salvat / quod deus pater excitavit illum a mortuis i. in futuro sustinuit sicut q̄s a sopno suscitavit / prope ego dormivi et soporatus / salvus eris / exprimit autem fidem resurrectionis specialiter / quia resurrectio magis dubitabilis articulus est eius xpi humanitate / quia presuppositi in illos alios articulos / resurrectio enim presupponit mortem / mors incarnatione et cetera. Et notandum est hic quod triplex genus hominum distinguendum secundum [illegible] Iudei enim nec credunt corde nec confitentur ore / de quibus dicitur Io ix°. enim autem non credidit eum inimicus est / prope Non credidimus ideo / Iudei credunt corde sed non confitentur ore / ymo timore negant vel tacent / ut petrus mt xxvi° . augustinus in glosa / nichil prodit hoc esse in corde quod vivum est / si hoc deest ore quod ffm est / Iudei confitentur ore sed non credunt corde / ad titum p° Confitentur se nosse deum / factis autem negant / et cetera / sicut heretici / Quidam credunt corde et confitentur ore / de quibus hic dicitur / dominus sed simpliciter fideles / ut pagani iudei / Sedi pusillanimes / ut nicodemus et in fide infirmi / Tercij xpiani / ut heretici / Quarti veri xpiani / tres primi peribunt / ut peniteant / quarti salvabuntur **Corde enim creditur ad iusticiam** hic ondit quod credulitas cordis et confessio oris requiruntur ad salutem / ubi circa fidem tangit tria / modum debitum / quia credit et confitetur / profectum quia ad iusticiam / sequens premium quia ad salutem / bona fide quo confirmat os in fide / in presenti iustificat / in futuro salvat / dicit ergo Corde et cetera / et credere dat salutem / quia dat iusticiam / Corde enim creditur ad iusticiam i. ad iustificationem / humana

piciam enim et fidem pgame pcta
ps. xv. Dns enim acceptis suum qui
regnum suit aspho de corde ore nec.
glo. Post fidem cordis. nec enim
valet scilicet fo sit ad salutem .i. ad salutis
pfectionem vbi enim pitlitentur tal in
quirent fidem necesse est confiteri pro
pe enim illo dicit Luc. xii. Omnis me co
fessus fuerit coram hominibus non tamen sufficit sed
est ore fit confessio ad salutem. Nam
pene omnes qui xpm coram persecuto
ribus negauerunt quod de illo crede
bant in corde tenuerunt. Dicit enim
scriptura. Hic subdit vtilitatem predicte
certitudinem vbi primo ... pancto
ritate quod fides salutis credentem
et quod salutis confitentem i. Omnis qui
cumque inuocauerit. Infirma pro. primo ponit
auctoritatem secundo auctoritatis partem
exponentem ibi. Non enim est distinctio
... expositionis confirmationem ibi Nam
idem dns dicit ergo. Dicit enim scriptura
quasi et vere corde creditur ad iusti
ciam. Dicit enim scriptura sicut que
... dicit scriptura ysa. xxviii. et
aliam litteram. Omnis sine iudeus siue
gentilis qui credit in eum non
tamen ... non confundetur i. sine
iudicio licet in primi coram tyrannis
videntur confundi. Ergo dicit scriptura
neranter quia omnis generaliter qui
credit in eum totaliter non confun
detur eternaliter. Fides enim habet
... testimonium quia dicit scriptura
generale scilicet quia omnis difficile
actu quia credere audibile ...
enim dicit desiderabile primum quia non co
fundetur. Ergo honor credentibus
i. petr. Non enim est distinctio
q. et bene dicit omnis non enim est
distinctio quantum ad salutem iudei et greci
i. gentilis act. x. In veritate comperi quia
non est personarum acceptor deus sed
in omni gente et hoc patet nam idem dns
omnium iudeorum et gentilium. eph. iiii.
Vnus dns una fides. Diues in
omnes qui inuocant illum s. fide et
operibus in corde ... illum
ps. viii. Meritum sine dicit et
gloria. Istum dum ... tria
potentia quia idem dns omnium clementia
quia diues in omnes. Scriptura ...

illum
qui inuocant. Quo potentia expressit
clementia distribuit. Scriptura discernit.
Excellentia potentie ordinat in
duantis vniuersis quia idem sine diui
sione diuidi patitur quia dns sine
simili conditione ducationis generalis
quia omni sine aliqua exceptione.
Omnis enim iudeus sine gentilis
nullo excepto quicumque inuocauerit
non vlterius sed corde intimo nomen
dni .i. filium patris in quo scilicet promissum
est patris iustificatio. Saluus erit
liberatio supplicio. Prou. xviii. Turris
fortissima nomen dni ad ipsum
curret iustus et saluabitur. Corde
creditur ad iustitiam ore autem con
fessio fit ad salutem. Thema in
festo alicuius patris. Duo bona indiget
homo ad salutem bona vita que
adscripta sunt doctrina quo ad pro
ximum primum scilicet per fidem formatam
in corde secundum per fidei confessionem in ore.
Ab hijs duobus gaudentur iste sancte
in verbis positis. Primum est credulitas
interior cordis secundum confessio oris ex
terius. Vbi circa ... primum quo
dicit tria motus liberi arbitrij quia
corde actus fidei quod est crede
effectus credendi quia ad iusticia
motus precedit actus concomitatur
effectus sequitur fide secundum particula
commendat tria. Instrumentum docum
tum et primum instrumentum oris
documentum in confessione primum in
salutem notatur per crede sicut ...
Hic quidem sup. id. volumine cordis
mei psallite glo. ne salueret contra
scribit eos replebo ... scriptura in
generali de populo non impertitur de per
sonis singulis. Item sup. id. et obse
cro glo. volumus ne aduertat ... cre
di moneat non sibi sufficit nisi p
... quod intra vera ... ad fidem
catholicam pertinent credunt in
... Nam demones credunt sed non
... D credulitate ...
salutifera. Item sup. id. sed non sim
... glo. Scitum est precium confiteri
et silium negare. Ergo iudei confite
bantur precium quia non confitebantur dis

tinctam p[ro]ducit aliqua in deo Re[spondetur] glo[sa]
accipit patrem generaliter no[n] notiona
liter Sed q[uer]itur patrem sic no[n] d[icitur] ad filiu[m]
s[ed] ad creaturam ergo sic no[n] est stultu[m]
patrem [con]fiteri et filium negare R[espondetur]
primo quia omnis paternitas a prima
paternitate nominatur secundum ap[osto]l[u]m ephe[sios] 3
vnde si no[n] esset paternitas notionalis no[n]
esset generalis. Item sup[er] i[llu]d finis legis
xp[istu]s q[uo]d dicitur Ro[manos] x[mo] finis p[ro]p[ri]e tamen
R[espondetur] animus est finis p[ro]ximus s[ed] xp[istu]s
finis vltimus est. Item ibidem glo[sa]
Omnis ista s[an]cta insufficiens nullo
modo p[otes]t nisi p[er] fidem et sacram[en]tum sang[ui]
nis xp[ist]i q[uer]itur p[ro]p[ter] qui antiquos salua
bantur p[er] s[o]l[a]m fidem sine sacramento
R[espondetur] insufficienter sine signo sacram[en]ti
s[ed] non sine signato Ite[m] sup[er] i[llu]d Ecce
fecit vnde q[uer]itur Eze[chiel] xx[o] Dedi eis
precepta no[n] bona et iudicia in quibus
no[n] viuent R[espondetur] hic lo[quitur] de vita t[em]p[or]ali
ibi de eterna. Item ibidem glo[sa] Non est
magna iusticia timere w[e] sed [illegible]
tiny q[uer]itur [illegible] Timor d[omi]ni expel
lit p[e]ccatum R[espondetur] ibi loquitur de timore
initiali vel filiali hic de s[er]uili. Itez
sup[er] illud Ecce Ascendit intellige glo[sa]
ne diffidat homo xp[istu]m spoliasse i[n]
fernu[m] tantu[m] a[n]i[m]abus intelligi ascen
disse q[uer]itur [illegible] xxvii[mo] Multa corpora
s[an]c[t]or[um] cum eo surrexerunt ergo et ascen
derunt ergo no[n] solu[m] a[n]i[m]e s[ed] et
corpora ascenderunt dubium est s[ed] de
a[n]i[m]abus certum est glo[sa] v[er]o de corporibus
no[n] negat s[ed] de a[n]i[m]abus asserit Ite[m]
sup[er] i[llu]d p[ro]pe est v[er]bum glo[sa] no[n] longe
a[n]i[m]a [illegible] s[ed] loquendo [illegible] q[uod] nob[is]
d[icitu]r vt credamus q[uod] sup[er] [illegible] et sup
[illegible] est p[er]ne virginis [illegible]
d[e] [illegible] et [illegible] p[at]ris [illegible]
[illegible] que co[n]sulit [illegible] no[n] in
[illegible] que respirat [illegible] Item
sup[er] i[llu]d hoc est v[er]bum fidei glo[sa] no[n]
quia d[icitu]r s[ed] quia creditur q[uer]itur ad hoc q[uod]
sine sacramentu[m] no[n] sufficiat crede[re]
nisi dicatur R[espondetur] no[n] quia d[icitu]r s[ed] [illegible]
[illegible] s[ed] quia creditur. Itez sup[er]
Ore [con]fessio fit glo[sa] [illegible] no[n] valet
[con]fessio q[uer]itur ergo [illegible] no[n] va
let fides R[espondetur] hoc [illegible] qui
h[abe]t facultatem cum adest op[or]tunitas
[illegible] Ite[m] sup[er] i[llu]d Omnis enim q[ui]
cu[m]q[ue] inuocauerit glo[sa] abrumpta [illegible]

[illegible]

[illegible] q[uer]itur [illegible] no[n] sic
tur in [illegible] s[ed] Johel ii[o] R[espondetur] quamuis
v[er]ba no[n] s[u]nt in [illegible] sensus
tamen [illegible] Omnis
qui inuocauerit nomen d[omi]ni in
[illegible] ergo [illegible] Ite[m]
omnis qui credit in eum no[n] [con]fun
detur [illegible] q[uo]d [illegible] [con]fundetur
R[espondetur] credere in eum [illegible] no[n] [con]uenit
nisi fide formata Ite[m] no[n] est dis
tinctio iudei et greci q[uer]itur sup[er] primo
iudeo primu[m] et greco R[espondetur] no[n] est dis
tinctio q[ua]ntum ad bona gr[ati]e est tamen
q[ua]ntum ad [illegible] q[uia] iudei
melius erant instructi p[er] lege[m]
Ite[m] sup[er] i[llu]d Omnis qui inuocauerit
glo[sa] oratio [illegible] est q[uer]itur [illegible]
no[n] p[otes]t saluari R[espondetur] [illegible] est oro
[illegible]
[illegible] Quomodo ergo in

vocabunt eum. Supposito hor

tatus est eos ad fidem hic ponit
no[n] credentium inexcusabilitate[m]
et primo [illegible] ibi
[illegible] Sed dico [illegible] no[n] cong
nouit supposita p[ar]te primo ostendit q[uod]
[illegible] est [illegible]
[illegible]
no[n] est defectus a p[ar]te p[re]dicantium
ibi Sicut scriptum est quam speciosi
3[o] q[uod] est defectus a p[ar]te audientium
ibi Sed no[n] omnes obediunt [illegible]
q[uar]to [illegible] inexcusabilem esse defen[dit]
ibi Sed dico [illegible] no[n] audierunt
Supposita p[ar]te [illegible]
[illegible] ad [con]fitendum vel inuocandum
p[ri]mum fides [illegible] auditus [illegible] p[re]dica
cio [illegible] missio [illegible] duo [illegible]
in auditore fides q[uo]d ad [con]sensum
auditus quo ad intellectum Cre
dere enim est intelligere cum assensu
Alia duo in p[re]dicatore s[cilicet] actus
et officium actus no[n] [illegible]
[illegible] officium in missione [illegible]
[illegible] quo [illegible] hoc [illegible]
primo s[ecundu]m q[uod] est [illegible] alio m[odo]
p[er] quod est ibi [illegible] primo sic
[illegible] [illegible]
quomodo ergo inuocabunt [illegible] modo
[illegible] omnis [illegible]
[illegible] quomodo ante inuo

[illegible]

tibus eis inquit non credidimus quod
ullo modo. Ergo ad immortalitatem oportet
credere. Greg. Non enim habeo petere
salutem quem non credo salvatorem.
Immortalitas enim debetur fidei. Jac. 1º
postulet autem in fide nichil hesitans.
Quomodo credent ei quem non audie-
runt. Hoc dicitur contra eos qui non audierunt
Judeis propter ignoranciam. Jo. xv. Si non
venissem et locutus eis non fuis-
sem, peccatum non haberent. Ut Crisostomus [illegible]
super Matheum. Pueri ne filium dei esse
credit ... quem ... nec eius pro-
missa ... nec ... comunica-
tionibus nec propter ... contempnit nec con-
siliis acquiescit. Quomodo autem audient
sine predicante, id est predicantem
audiant. Predicator enim os dei est.
Jere. xv. Si separaveris preciosum a vili,
quasi os meum eris. Ut quomodo audiet
sine predicante, i. si predicanti resis-
tunt. Osee iiiiº. Populus tuus sicut
hii qui resistunt sacerdoti. Quomodo vero pre-
dicabunt nisi mittantur, adeo aliter
inter non est predicandum, sed nec ipse
filius predicare voluit nisi missus.
Ysa. lxiº. Spiritus domini super me eo quod
unxit me, ad annunciandum mansuetis
misit me. Et sic felices mittuntur predica-
tores racione domini qui mittit eos,
et racione officii quod est predicare populo,
et racione commodi quod est in deum credere,
et racione finis debiti quod est deum colere
et invocare, et racione premii quod est salvum
esse. Ergo non est salus sine invoca-
cione, nec invocacio sine fide, nec
fides sine audicione, nec audicio
sine predicacione, nec predicacio sine
missione. Notandum est hic quod inter
expedimenta predicatoris sine doctrina
catholice veritatis, scilicet sincera vita,
Rom. Apostolus inf. xv. Non audeo ali-
quid eorum loqui etc. Ideo super eos quod
predicans non sanctitatem bonam fundat.
Ideo Apostolus j. Cor. ixº. Castigo corpus
meum et in servitutem redigo ne forte.
Sufficiens sciencia. Gal. iiº. a. contuli
cum illis evangelium quod predico inter gen-
tibus. Malach. 2º. labia sacerdotis custo-
diunt scienciam. Intencio recta j. Cor.
ixº. Ut evangelium predicans sine sumptu
ponam evangelium etc. ij. Cor. ijº. Non enim
nos ipsos. Bona doctrina perversum
Apoc. Labia mea non vetui predicare.
Evidens eloquencia. Apoc. v. Vidi
angelum fortem predicantem voce magna.
Auctoritas debita. Non sicut ego
non predicabunt nisi mittantur. Ysa. lxiº.
Spiritus domini super. Audiencia per con-
tinuum ... adherere deo bonum est et cetera.
Dicitur ... Predicatus regnum ... Cal-
nus fervor sine instancia ij. Thy.
iiijº. Predica verbum insta oportune et cetera.
Sicut scriptum est quam speciosi
pedes. Hic ostendit quod non est defectus
ex parte predicacionis, ubi commendat predica-
tores primo a puritate ... ibi
Sicut scriptum est. Secundo ab honestate vi-
te ibi Speciosi pedes. Tercio a utilitate
doctrine, ibi Evangelizancium. Ubi no-
tandum duplex bonum quod debent predicare,
scilicet pax in presenti et bona in futuro. Primum
pertinet ad iusticiam, secundum ad premium.
Dicit igitur sicut scriptum est quasi diceret
non debent predicare nisi mittantur
sed missi sunt sicut scriptum est Ysa.
lijº. ubi habetur: Quam pulchri super
montes pedes annunciantis et predi-
cantis pacem, annunciantis bonum,
predicantis salutem. Scriptum est
id est quam hec quam speciosi, i. bene formati
pedes, i. adventus apostolorum.
Eze. jº. pedes eorum pedes recti.
Evangelizancium pacem, i. recon-
ciliacionem hominis ad primum hominem
addentes. Luc. x. In quamcumque domum
intraveritis primum dicite pax huic
domui. Evangelizancium bona futura.
Et bene dicit bona pluraliter, quia ibi e-
runt bona quasi infinita. Tho. xº.
Multa bona habemus si timuerimus
deum. Ps. Replebimur in bonis do-
mus tue. Imitandi sunt et sequendi
predicatores qui et apostoli prompti
sunt, et in vita speciosi, et in doctri-
na fructuosi. Sex enim precipua
predicacionis antiqui quia et predica-
tor sine ... evangelii. ad. ... Eun-
tes in mundum universum predicate
evangelium. Benignitas ... j. Cor. ijº.
Nos autem predicamus Christum crucifixum.
Deformitas culpe. Jo. jº. Vide in
minimis et predica in cuius ascende-

Nota contra ... qui non credunt ... nisi obediencia ...

... absque ... ad predicandum ... resistunt ... ad recipere ...

Nota contra ... ad predicatorem

1

2

3

4

malicia eius coram me etc. Formosi
tus terre ysa. lii. Quam pulchri super
montes etc. Omnium bonorum. Act. xx.
Pertransiui predicans regnum dei. Simplicium discipulorum
se. l. predicate nolite cessare. Quare
captum est babilon. co. suus est fel
ix. etus est etc. de hiis dum ys. pla
tus ergo michi predicare etc. Predi
candum est ergo eis quod ueritate
xpus diligatur culpa ut fugiatur
gratia ut eligatur gloria ut appetatur
pena ut horreatur. **Sed non omnes**
obediunt euangelio hic ostendit quod defec
tus est ex parte auditorum ubi primo
asserit quod non omnes credunt euangelio
secundo probat hoc ysa. testimonio ysa. in
tercio ex auctoritate concludit quod
ad fidem necessaria est euangelii predicatio
ibi ergo fides ex auditu. dicit ergo sed non
omnes. q. d. omnes quidem audiunt
sed non omnes obediunt euangelio sicut patet in
parabola de semine quia solum quartum
genus cecidit in terram bonam et fruc
tificauit. Luc. viii. Gentiles non et iude
et heretici non obediunt sed solum boni
xpiani ysaias enim dicit liii. Signans
aliquos obedire dicens non omnes do
mine quis credidit auditui nostro quod
a nobis audiunt uel quod a te audiui
mus quasi aliquis credidit sed non omnes
Baruch i. Opus fecit est in diebus
uestris quod nemo credet cum narrabitur.
Ergo in notitia dominum signum est
admirationis pronomen quis notat
paucitatem credentium actus uero audi
tus diffusio uirtutis. Infelix quia non
potest ad fidem auditu uirtutem ut
actu uirtutis uel errore admirationis.
Notandum quod quis aliquando sonat
in interrogationem uirtutis Jo. vi. Quis est
dure ut credat in eum? Indignitatem
nominis ysa. liii. Quis est iste
qui uenit de edom etc. Indignitatem
uirtutis pro. xxxi. Mulierem fortem
quis inueniet etc. Ps. Quis deus magnus
Inuentionem proprietatis Jo. viii.
Dicebant iudei tu quis es. Etc.
viii. pauperis. Imminentem sanctitatis
pro. xxx. Quis potest dicere mundum est
cor meum. Ecc. xxxi. Beatus diues
Indissoluibilitatem generationis. Ecc. in g.

Quis uenit si spiritus filiorum adam
ascendit sursum. In singularitatem
per ps. Job xiii. Quis potest facere mundu
de inmundo conceptum semine. **Ergo fi**
des ex auditu hic ex dictis auctoritate
concludit quod ad fidem necessaria est
euangelii predicatio ubi repetit tres ac
tus credere audire predicare ubi ar
guendo a primo ad ultimum supponit
connexionem extremorum dicens. Ergo
quia aliquis credidit auditui nostro
fides ex auditu et si deus intus do
ceat tamen pro extrinsecus minister. Auditus
autem per uerbum xpi loquentis in apostolis luc.
x. Qui uos audit me audit. **Sed**
dico numquid non audierunt hic
excusat pro ignorantia defectum fidei in illis
esse inexcusabilem ubi primo quia
uerum qui non obediunt fidei per ignorantiam
excusari se extrinsece possunt secundo probat quod
non poterunt ibi. Et quidem in omnem
terram dicit ergo sed dico q. non omnes
obediunt sed dico numquid non audie
runt illi s. qui non obediunt q. d. ymo
audierunt et quidem uel certe uel et quod
a. utique in omnem terram quantum ad
tres medias exiuit a. exiuit po
pulum perfecto perfecte nondum enim
erat impletum hoc tempore. Sonus
s. fama eorum et in fines orbis terre id est
in usque extremitates uerba eorum a. pre
dicatio uel auditus predicationis eorum.
Sonus etiam potest dici quantum ad non
intelligentes et non credentes. Sonus
enim de se nichil sufficiens uerba quantum
tum ad intelligentes et credentes.
Verba enim imposita sunt ad significandum.
Apostoli enim sunt equi narii et fortes
qui quiescunt discurrere per orbem terrarum
zach. vi. Felices apostoli quorum fama
egressa est ad extremum sanctitas doc
trina diffusa ad terminum uirtutis.
Fama ergo egressa est generaliter
quia in omnem terram euidenter
exiuit sonus eorum doctrina
diffusa est generaliter et in fines
orbis euidenter quia ubi eorum mare
ultra illi ante perfecti predicauerunt uerbum
domino cooperante etc. **Sed dico numquid**
israel non cognouit hic ostendit in
excusabilitatem iudeorum specialiter ubi
primo querit an iudei cognouerint

predicacionem apostolorum / replebat quod non per invidiam contrariam in eis oracione predicacionis illorum / ibi primus moyses deutronomii 32o ondit materiam invidie. secundo racionem gentium / ibi ysaias autem etc. quarto ondit effectum i. obstinacionem in deorum ibi ad isrl autem dicit / dicit sed dico. quod audierunt quidem / sed dico i. quero si iudeis specialiter / Numquid israel i. tocius populus iudeorum qui a nomine patris israel appellatum. non cognovit / dicit autem cognovisse / ut dicit glossa doctrinam euuangelii et adventum christi / quia contradicere non poterant racione uel auctoritate / Sed non vere cognoverunt / ut intra eorum bene sederet. Infelix qui videt deum predicatorem presentem et non agnoscit presidem / Primus moyses dicit hic probat quod iudei cognoverunt sed tamen non applicantur invidia contraria / ubi primo ondit legis latorem racione eius auctoritate / ibi Ego ad emulacionem. ubi tangit explicacionem et primum iudeorum / invidia qua gentibus conversis invidebant / ibi Ego ad emulacionem / secundo quia omnes vices repugnabant / ibi in non gentem / in iniquam indignacionem et timore. ideo sic habent ibi in iram vos mittam. dicit igitur Primus i. cognovit utique quia primus moyses i. maximus inter iudeos / quia legis lator / deuteronomii ultimo Non surrexit ultra propheta in israel sicut moyses / uel primus dicitur hic i. antiqua alii dicebant deuteronomii xxxii Ego provocabo vos in eo qui non est populus etc. / Ego scilicet impetrando ad emulacionem i. invidia vos inducam i. adducam per imitacionem / emulacionem dico habitam in non gentem gentem uti reputacione i. gentiles qui non putabantur alicuius gentis / quia non habebant legem / ymo potius erraverunt / quia xv non est bonum sumere panem filiorum et mittere canibus ad manducandum / uel in non gentem quia non sunt gentes / quia non vivunt gentiliter nec sunt quales gentes i. filii ire sed filii gracie / Et mittam vos in iram i. mittam per imitacionem indignacionem de suscepcione illorum

luce xvo. In gentem i. contra gentem insipientem in rei veritate i. infatuatam demonum cognicionem habentem / quia colebant ydola / Ex hiis patet aliud tamen racio / invidia cum sit de bono alterius est solum de bono cognito / bonum autem istud fuit suscepcio euuangelii / illam christi / ergo iudei cognoverunt hoc / et sic restat / quo patet ex ipsa pugnancia ysayas autem audet et dicit hic 3o ostendit maliciam invidie / scilicet racionem gentium ubi proponit iudicacionem ysaias / secundo veritatem sue prophetie / ibi Inventus sum / in qua tangit duplicem modum quem di (?) et inmediate dum / propheticum studium / cum dicit Inventus sum a non querentibus / palicem dominicum cum addit palam / apparui etc. / dicit igitur ysaias autem quod non solum moyses dicit hoc. autem sed ysaias audet quod est iudicator locus / et si ex hoc pudere sibi imminere periculum / unde dicitur ysaie lxvo. propter syon non tacebo etc. / in propter hinc uerba secundum legitur a manasse secatus est / Et dicit imperson christi. ysaie lxiiii / lxv / ubi nos habemus quesierunt me / quod ante non interrogabant / invenerunt quod non quesierunt me / dicit in quam sic Inventus sum a non querentibus me per se inuestigando i. agentibus palam i. manifeste apparui eis qui me non interrogabant ab aliis inquirendo / populus qui non cognovit hominem in te / Innuendo dei fieri pari per se ysaie lo. Erat autem dum dum invenirem per se Sed manifestum apparuit ipse insinuans secundum io iii. Scimus quia a deo venisti etc. / Magna negligencia humana que non querit deum affectu nec interrogat intellectu / Sed maior misericordia diuina / quia invenitur primo tam a non querentibus / apparet presidens non interrogantibus / Ad israel autem dicit. hic ondit obstinacionem iudeorum ubi implicat quod ex pro malo primum ingratitudine. cum dicit tota die expandi secundum infidelitatem cum addit non credentem / 3m pertinacie istis

cu subdit / ex ꝯdicente in dict[ur]. ad isrl q[ui]d p[ri]mu[m] p[er]tinet ad gentes / ad isrl aute[m] dicit ide[m] ysa[ias] lxv. Tota die. i. toto t[em]p[o]re quo cu[m] illis moratus su[m] expandi manus meas b[e]n[e]ficia largiendo eos s[cilicet] q[ui] p[ro]ximam su[m]. tutum a malo p[ro]tegendo / et q[ui] p[er] dexteram bona co[n]ferendo / ad p[o]p[u]l[u]m no[n] credente[m] corde sz ꝯdicente[m] ore michi / q[ui]a ille dno / sup[er] eod[em] corde cred[itur] ad iusticia[m] et[c] / sz dno rep[re]hen debat in eis moyses n[umer]i xx. Au dite rebelles et incredulj / ¶ It[em] q[uo]m[od]o sup[er] id. et no[n] credens ei q[ui]d no[n] au dierunt glo[sa] q[uo]mo[do] c[re]dunt ei cui obedi[r]e negant[ur] / h[ic] g[lo]s[a] o[mn]e pec[ca]tor infidel[is] est / R[espondeo] pec[ca]tor credit q[uonia]m q[ui]a no[n] p[er]fecte n[on] infidel[is] p[otes]t alic[ui] dici dupli[citer] / v[e]l a[ccep]tione fidei formate / v[e]l a[ccep]tione fidei informis / p[ri]mo modo loq[ui]t[ur] de fide intelli[gitur] glo[sa]. ¶ It[em] s[u]p[er] illud et no[n] audiens sine p[re]dicante glo[sa] q[ui]b[us] no[n] est p[re]dicatu[m] / no[n] est eis imputandu[m] si no[n] credunt / h[ic] g[lo]s[a] infideles qui no[n] audierunt p[re] dicatores eoru[m] no[n] dampnant[ur] / R[espondeo] Et si no[n] audierunt audit[ione] extio ri p[re]dicante[m] h[omi]nem / audie[runt] t[ame]n inte[ri]us loq[ue]nte[m] d[eu]m / ¶ It[em] sup[er] illud q[uo]mo[do] p[re]dicabunt n[isi] mittant[ur] glo[sa] nulla signa venitu[m] eis p[er]hibet testimoniu[m] / h[ic] g[lo]s[a] lu[cas] ix. s[e]c[un]d[u]m q[ui]d q[ui] d[i]c[u]nt in no[m]i[n]e tuo eiicie[n]te demo nia / et p[ro]hibuimus eu[m] q[ui]a no[n] sequit[ur] te nobiscu[m] / R[espondeo] lo[quitur] de signis certe veritat[is] et no[n] miraculo[rum] ¶ It[em] ibid[em] glo[sa] pseudo b[e]n[e] mittunt[ur] mis[s]i de[o] / h[ic] g[lo]s[a] quamuis b[e]n[e] p[re]dicet a deo missus est / R[espondeo] lo[quitur] d[e] missione p[er]missionis no[n] ꝯmissionis ¶ It[em] sup[er] illud glo[sa] b[e]n[e] mittunt[ur] qui q[uo]d ore mittunt ope[re] ꝯplent / h[ic] g[lo]s[a] o[mn]is homo bonus p[otes]t b[e]n[e] p[re]dicare / R[espondeo] lo[quitur] d[e] p[er]missis ad p[re]dicandu[m] no[n] d[e] q[ui]b[us]lz ¶ It[em] sup[er] id. Non o[mn]es obediunt eu[an]g[e]l[io] glo[sa] cu[m] ext[er]ni sic audiunt / nec[ess]aria est aliqua gr[aci]a que cor moneat / h[ic] g[lo]s[a] sine gr[aci]a p[otes]t audiri ext[er]ius g[lo]s[a] et virtus / R[espondeo] glo[sa] lo[quitur] d[e] auditu verbi dei p[er] p[re]dica tores missos / hic eni[m] auditus et

ext[er]ni p[re]dicat[ori]b[us] datur / no[n] ip[s]is audi toribus / v[e]l d[e] auditu interiori no[n] exteriori ¶ It[em] sup[er] id. ex auditu / h[ic] g[lo]s[a] fides ex infusione diuina dat[ur] / R[espondeo] Ex auditu est p[re]paratiue sz ex deo effectiue ¶ It[em] sup[er] id. Nu[m]q[ui]d isrl no[n] cognouit glo[sa] cognouit v[e]r[u]m ꝯ[tra] i cor[inthios] ii. Si cognouissent nu[m]q[uam] d[omin]um glie crucifixissent / R[espondeo] q[uonia]m p[er] p[re]dicatore[m] xp[ist]i p[re]dicantes no[n] cog nouerunt o[mn]es sz s[o]l[u]m maiores / vi[r]tute[m] p[re]dicationis o[mn]es cogno uerunt / quia ꝯdicere no[n] potuerunt / ¶ Item sup[er] id. Tota die expandi glo[sa] q[ui]a nullu[m] b[e]n[e]ficiu[m] eis negauit / h[ic] g[lo]s[a] lu[cas] iiii. Noluit in cap[har]naum facere mirabilia / R[espondeo] Nullu[m] b[e]n[e]ficiu[m] eis negauit. i. nullu[m] ge[neri]s b[e]n[e]fi cioru[m] / q[ui]a t[ame]n corp[or]alia q[uam] sp[irit]ualia eis p[re]stitit / Tota die expandi manus meas. Thema est in pa ssione et in festo b[ea]ti andree / et in pas sione ap[osto]li petri / Tria faciunt mar tirem / pena / p[er]seuerantia / et causa / que tria notant[ur] hic / pena volu[n] taria / quia expandi manus meas / finalis p[er]seuerantia quia tota die / causa debita / q[ui]a ad p[o]p[u]l[u]m no[n] creden tem / pena voluntaria est in exp[ri]mi[tur] exp[ress]i[one] paciencie / p[er]seuerantia final[is] in exp[ress]i[one] ꝯstancie / causa debita in exp[ressione] intencionis rec[t]e / Circa p[ri]mum notant[ur] dno volu[n]tate paciens / cu[m] dicit expandi / q[ua]si ergo no[n] aliunde coactus / ge[neri]s passionis cu[m] addit manus meas / mete[n]s p[er] pendendo / Circa causam passionis implicite tria malo[rum] pluralitate[m] cu[m] dicit p[o]p[u]l[u]m / Infidelitatem cu[m] dicit no[n] credente[m] / p[er]tinaciam cu[m] addit sz ꝯdicente[m] michi s[e]c[un]d[u]m quod exponit[ur] d[e] xp[ist]o cu[m] dicit[ur] Tota die. accipit[ur] totum p[ro] p[ar]te. parte dei

Cap[itulu]m ~~decimum~~ vndecim[um].

Dico ergo nu[m]q[ui]d deus repu lit p[o]p[u]l[u]m suum. Empi[us] con cepto in istum ꝯpassione ad iudeos / in hoc quod dolet d[e] eoru[m] p[er]dicione / et ꝯmonet eu[m] x[?] in hoc q[uo]d o[mn]e deum p[ro] eo[rum] salute / ¶ ide[m] ide[m] in ꝯpone ad iudeos / in hoc q[uo]d gentiles reprimit a leco[rum] insultu /

et despectione. hoc autem facit primo
omnibus super excepte causa iudeorum
2o excepte assumptionis gentium ibi
enim si aliqui communi sunt et 3o om-
nibus super excepte dimorum iudeorum
hos assumeret illos repellerem
ibi Nolo autem vos ignorare fratres
Super primam partem explicem assignat rationem
primo quia casus iudeorum non est utilis 2o
quia casus eorum non est irreparabilis
ibi dico ergo numquid sic offenderunt
3o quia casus eorum non est irrepa-
rabilis ibi vobis enim dico gentibus In
prima parte primo ostendit quod
multi sunt assumpti ibi An nesci-
tis in helya 2o ostendit qui sunt assumpti
et qui repulsi ibi Quid ergo quod
quaerebat israel. Super prima parte primo ostendit
quod deus plebem iudeorum repulit
2o ostendit quod non eam ipsam quam iudeus
est elegit ibi Nam et ego israhelita
3o concludit quod non totaliter gens
iudeorum repulsa sit ibi Non repulit
deus plebem suam. Dicit ergo dico quia
dixi israel esse populum incredulum sed
ne aliquis ideo credat populum israel
a deo esse repulsum ergo dico sic
numquid deus repulit totum et uni-
versaliter i. populum iudeorum qui olim
fuit populus eius peculiaris. Et re-
spondet vix. Nam secundum cultum populus
est totus multitudinis continens
[illegible] et utilitate commune sed
anime cultus enim olim populus in
diminutus. Absit ut totaliter repulit
quia non repellit dominus plebem suam
Nam et ego israhelita Sic-
ut generales imperaret iudeis
usum repellationis et sic concludit
autem quod deus populum iudeorum ut non
repellit et est sua ratio Ergo sum
israhelita iudeus quia de iudice parte
deus patriarcharum et non sum repul-
sus sed electus a deo ergo non videtur esse re-
pulsus populus iudeorum Tangit ergo
hic tres personas quibus facta est
promissio Jacob cum dicit israhelita Abra-
ham cum dicit de semine abrahe Ysa-
ac cum dicit de tribu beniamin per hoc in-
nuens quod descendit ab abraham

per bonos non per malos. Dicit ergo Nam
ego quem deus elegit non repulit
israhelita sum iudeus dicitur enim ii.
Cor. xi. israhelite sunt et ego israhelita
inquam non proselitus sed naturalis
quia ex semine abrahe non ex cetera
quia ex semine abrahe quia non ex
ismahel sed ex tribu beniamin. philippensis
iii. Ex genere israel de tribu beniamin
alludit generis sui sequentia Nam
legitur Gen. xxxv. quod rachel emortua
in ortu beniamin sic et sinagoga
in partu pauli. Item Gen. xliii. cyphus
ioseph inventus est in ore sacci
beniamin sic verbum christi in ore pa-
uli. Item Gen. xlix Beniamin lupus
rapax mane comedet predam et
vespere dividet spolia. Sic paulus
in expoliatione synagoge et con-
versione populi iudaici Non repulit
quem dicit ex hoc manifestum est quod
non repulit deus totaliter plebem
suam quam prescivit i. predestinavit prede-
stinatione unde accipitur hic prescientia pro pre-
destinatione. Felix plebes dei que
est sua per gratiam non est repulsa in
gehennam sed prescita ad gloriam quam
prescivit ab eterno sua inspiratione non
repulsa in futuro. An nescitis in
helya hic ostendit ex quo claret quod multi sunt
assumpti ubi primo ostendit quod helyas pu-
tabat se solum relictum cultorem dei
2o quod multi erant alii ibi Sed quid
dicit illi divinum responsum 3o ostendit quod similiter multi
sunt adducti ad christum ibi Sic ergo
et in hoc tempore 4o ostendit per quid quod per
solam gratiam dei ibi Si autem gratia
dei iam non ex operibus. Super prima primo
invenit eos adversarium septimum
2o ponit verba helye ibi Domine pro-
phetas tuos. Dicit ergo An nescitis
quod non repulit deus populum suum et hoc
patet. Nam ita factum est tempore
helye. An nescitis quid dicit scriptura
in helya i. ubi loquitur de helya 3
Re. xix. Scriptum inquam quemadmodum
interpellat ipse helyas
deum adversus israel i. iudeorum adversa-
tur inter se et illos [illegible] dicens prophetas
tuos occiderunt ipse vero israel iii

Re xviiiº Altaria tua suffoderunt i. a fundamento everterunt et edificaverunt altaria baal / et relictus sum solus in culto divino a persecucione iesabel / que comminata fuit ei mortem / iii Re xviii. Et querunt animam meam i. vitam corporalem ut auferant eam / Et tangit helias in verbis suis / conduplicem condicionem affirmantem persecuciones iniquorum / videlicet crudeliter et incor diter / quia prophetas occiderunt / interpablice / quia altaria suffoderunt / generaliter / quia me unum relinquunt / indesinenter / quia adhuc animam meam querunt / Multi sunt in mundo similes qui prophetas dei i. predicatores occiderunt / fidem pervertendo / altaria suffoderunt / fundamenta preceptorum diminuendo / solos relinquunt eos assimilantibus / seperando / et alios querunt eorum mortem et destructionem appetendo / Intendit igitur ipsius Item ionem inducere / si tempore legis multi fuerunt qui non omnino ydolatre / quamvis helyas omnes crederet ydolatras preter se / multo fortius tempore gratie aliqui relicti sunt / qui non inmuebantur in infidelitate / Si igitur tempore legis non fuit unus incredulitatis / multo fortius non tempore gratie / Sic igitur posuit opinionem helye / et per primo ipsius subiungitur alia etc.

Ego relictus sum solus et querunt animam meam. Thema in passione domini iesu ut dicitur eo quod christus dicens scit preces instiegualis bonum facere et malum fugere / secundum id psalmi declina a malo et fac bonum. Ergo quia cupit ab oppositis quod tota humana iusticia consistit in electione boni et opposicione mali / Ab hiis duabus potuit tota iusticia humana excepta beata virgine cum filio in passione eiusdem filii numquam / primo quia a bono scilicet christo sunt inversi per errorem / secundum quia ad malum scilicet ad dyabolum sunt inversi per amorem. In primo notatur disciplorum infidelitas / quia eo relicto omnes fugierunt / quod notatur cum dicit Ego relictus sum / In secundo iudeorum pervisitas / quia morte christi permanserunt / quod notatur ibi Et querunt animam / primo significatur tria dignitas persone quia ego miquitus dicitur quia relictus familiaris fuge quia solus dicitur secundo. Ego dei filius relictus sum quia ve le familiaribus solus quia meum remansit / unus ipso relinqui est a sibi pius adherentibus / secundum principale signavit dicens persequitur inspirari / quia querunt persequi innocenti / quia animam meam / **Sed quid dicit illi divinum responsum** posuit opinionem helye qui putavit se solum cultorem dei / hic ostendit quod multi erant alii cultores dei / vel primo ostendit veritatem revelatorem secundum dicit 2º ipsam veritatem revelatam / ibi Reliqui michi / ubi quidam dicunt sed secundum glosam de perfectione gratie ibi reliqui michi perfectione vite / vel Septem milia virorum a fide integrorum / illi qui non curvaverunt genua dicitur ergo Sed quid dicit iste divinum responsum / scilicet impetrata iii Re xviii dicitur ergo sic reliqui i. preservavi residuavi in septem milia virorum i. omnes bonos qui designantur primo septenario quam aliis administratorum / et per mille quantum ad perfectionem / Septenarium diebus universum ideo completur sunt / septem etiam diebus universitas rerum mensuratur / et ideo septenarius universitatem significat / Mille vero est ultimus limes numerorum / et ideo perfectionem significat / Ideo viri perfecti et strenui mille clipeis comparantur / Cantica iiiiº Mille clipei pendent ex ea / qui non curvaverunt genua sua / nec cordis nec corporis / ante baal idolum achab et iezabel / qui non adoraverunt ydolum baal / Secundo vero universitas que a deo electa in unitatem eterna perfecta in fide firma. **Sic ergo et in hoc tempore** hic concludit quod similiter modo multi sunt ad christum conversi / ubi circa hoc implicite ipsius opernitate quia mihi tempore conversorum contra regimento visionis / cum quia electio gratie per dictorum finem quia salus gloriose dicitur Sic quod i. in latencer ut prophetez genuim / et in hoc tempore gratie quod est optimum ad salutem magis quam aliud / ii Cor vi Ecce nunc tempus acceptabile / reliquie i. pauci per quos totius gratie

2m 1 d aut xvi. Reliqui nomen pcam electi / ut reliquie a vilos comm reputatione / infirma enim et igno bilia elegit deus 1 Cor 1o. Per elec tionem gratie dei non secundum eorum me rita salue facte sunt. iam in prese nti tempore. non ex operibus iusticie que fecimus nos / sed secundum suam misericordiam. Notandum quod multe leguntur reli quie / quedam bone quedam male / sicut reliquie prime sororum / ysa xxx viii. Leua orationem pro reliquiis que reperte sunt / sic relinquitur granum ex cussa palea. Secundo quod custodiunt impiorum pe simul reliquie hominum incre dulitatis / et sic relinquitur senex in dolio ut piratam et vinum defendat. Tercio iusticia ps. Custodi innocenciam et vide equitatem / quam sunt reliquie homi ni pacifico. Sic relinquitur clari tas in aere a sole expulsis nebulis. Quarto virorum ysa viiii. Perdam babilonis reliquias et genimen / sic relinquitur fetor ex corrupte car ne prius Iob xv. Si non relique tue in bonum / sic relinquitur fructus ex flo re decisio ex amore. Sexto sunt simplices ps. In reliquiis tuis p parabis vultum eorum / sic relinquuntur panniculi lacrime / sepulchro mortuo. Septimo cogitationum spiritualium ps. Reliquie cogitationis diem fes tum. Si autem gratia dei iam non ex operibus. Hoc quod aliquid de inde ve quereret hic ondit per quid eo rum sit salvacio per gratiam dei / ubi primo ponit intencionem / 2o probat propositum ibi alio quin gratia dicitur sicut ante quam iam dixi per gratiam reliquias salvari / sicut ante gratia dei salvantur iam non ex operi bus / nam ex operibus legis non insti ficabitur omnis caro coram illo. Ro. viii. Alioquin / si ex operibus gratia iam non est gratia sed debitum / gratia enim deo quod gratis datur. Supra iiiio. Ei autem qui operatur merces non imputatur secundum gratiam sed secundum intentum / ex his obicit ex indicetur impossibile tali. Sed his est ex gratia non ergo ex operibus / si non sed iam opera / quod salus non est ex gratia sed ex operibus / sed quod

reddit ex operibus / non dicitur ex gratia / ergo salus est ex gratia et non ex gratia / ergo gratia non est gratia. Sed hoc est impossibile / ergo ex gratia non ex operibus est salus / appetendum est gratia dei ex qua habetur salus / sine qua non prodest bona opera facere ad salutem. Quid ergo. Hic ondit qui sunt assumpti et qui repulsi. Et primo proponit quod soli electi sunt assumpti / 2o auctoritate ysaie probat quod ceteri sunt excecati ibi Ceteri vero excecati sunt / 3o ponit causam excecandi ibi Et david dicit. Primo ergo ponit talem ratio nem / Israel querens ex operibus legis salutem non invenit salutem / electi autem ex Israel invenerunt / ergo salus ex elec tione est non ex operibus. Primo ergo ponit maiorem / 2o minorem ibi elec tio autem consecuta est. Dicit ergo quid ergo supple dicendum est in hoc. Scilicet quod quod querebat Israel iusticiam scilicet ex operi bus legis / hoc non est consecutus / scilicet quod debito modo non querebat. Supra ix Israel sectando legem iusticie in legem iusticie non pervenit / electio autem id est vivi in summe fidelium per gratiam electi consecuta est iusticiam fidei et salutem licet non sequentur opera legis. Supra ix. Gentes que non sectabantur iusticiam apprehenderunt iusticiam / et vocantur electio electorum / abstractum ponens pro concreto / ad significandum quod quidquid boni in eis est / gratie et elec tionis divine est / ps. Beatus quem elegisti et assumpsisti inhabitabit etc. Ceteri vero sunt excecati. Hic probat auctoritate excecationem aliorum / unde primo ponit intencionem / 2o probat auc toritate ibi sicut scriptum est. Dicit ceteri vero alii ab electis excecati sunt / per malitiam et non solum non sunt iusticiam consecuti. Sap 2o. Excecavit eos malitia eorum. Mt xv. Ceci sunt et duces cecorum. Sicut scriptum est. Hic adducit intentionem ysaie / in qua tanguntur tria mala de iudeis / primum est invidia in effectu / quia dedit illis etc. 2m est ignorantia in aspectu ibi Et oculos ne non videant / 3m est prima in effectibus ibi dorsum illorum incurva

nunc virtutem fidei ex invidia non
cognouerunt / ex potentia / primates scilicet
ex malicia. Circa 2m notandum defectus
et incessum / quo ad duos sensus disci
plinabiles / quorum oculus valet ad scien
tiam inveniendam per se ipsum / auris
ad disciplinam capiendam per aliud / de
quibus sensibus ceci et surdi exterius sunt / scilicet spiritum
est / ysaie vi° vbi habetur / vade et dices
populo huic / audite audientes et non
late intelligere / et videte visiones
et nolite cognoscere / excecatorum
populi huius et aures eius aggrava. Spi
ritum igitur sic dedit illis deus spiritum
compunctionis malicie vel invidie qua
pungunt et dolent de predicatione et
et fide credentium in christum / ymo spiritum
compunctionis appellat mentem invide
tem / qua inviderunt doctrine christi /
dedit illis / oculos interiores vero
scilicet mentis non sinceros / non videant
vel perspicue non intelligant / et aures
interiores ut non audiant vel ab
alio virtutem non accipiant / Et ecce
etiam cecitatem oculos / inquam ipse con
spicit / aures / inquam aliorum doctrine di
cit / et hoc durat usque in hodiernum
diem / ii Cor. iii° usque in hodiernum
diem cum legitur moyses / velamen
manet super cor eorum / infelices in
dei qui nunc sunt et inviderunt oculos
habent, et non vident / aures habent et
non audiunt / et per hunc et ipsum
non accipiunt / igitur de dono dolent
vnum non vident / magnus virtutem non
credunt / Et dauid dicit hic ornati
tum et modum excecationis indecon
ueniente predicante / vbi primo tangit excecati
onis titulum / 2° excecationem ipsam vel
obscurentur oculi / 3° excecatorum puni
tionem / ibi et dorsum eorum. Circa exce
cationis eorum finem malicia / circa quam
primo tangit ipsam maliciam vel mo
dum / 2° malicie euidentiam / ibi coram
ipsis / 3° vicissitudinem effectum multipliciter
ibi in laqueum / et dicit igitur et dauid quoque
videt / ysaias iudeos inuste fore
excecatos / sed et dauid dicit in ps°
non optime voto / sed predicatione of
ficio / fiat mensa eorum et hoc dupliciter
primo sic / fiat mensa eorum vel mala
liberis oratione inquam detineatur / ps
Nunc glosa in malicia / mensa in
qua que coram ipsis qui inustitie
congnoscunt nec vivunt / Fiat in
qua in laqueum / ne eos a bono im
pediat / et in captionem ne eos in ma
lo detineret / et scandalum ne eos de
precio in penam mere faciat / et in re
tributionem ipsis ne eos in dampnatio
nem mittat / Circa 2m modum expositionis / Fiat
mensa vel scientia scripture de qua per
Dominum nostrum ingressam meo mensam
eorum quia eis spiritualiter dedit / mensa
dico posita coram ipsis et quo ad in
telligentiam carnalem qui in eius obser
vantiis carnalibus detinentur / et non
ad spiritualem / quia intelligere possent
si conaretur / Fiat inquam ipsis in
laqueum errorum ne ipsam sumale
intellectam eos illaqueet / ne occidat
ut ipsi / quod et factum est / in dicebant
Io. xviii°. Nos habemus legem et secundum
legem debet mori / et in captionem
ne scilicet sit eis causa captivitatis pro
manus / et in scandalum ne ipsis sit
in captivitate positis sit tamen scandalum
et opprobrium / Tytus enim eorum nobilio
res ducebat secum et faciebat de
eis spectaculum / et in retributionem ne
sit eis causa eterne dampnationis /
Obscurentur oculi eorum interiores ra
tionis / ne videant / luce enim veritatis
tis per obscurati sunt quia repleti sunt
ire dei vel et dorsum eorum vel voluntatem
tem glosa ii co. qua onerata demonium
preceptorum debent premi / semper incurva
vel per eos aspera / ne surgant ad liber
tatem gratie / Infelix et miseranda gens
iudeorum / que incidit in laqueum erro
ris / in captionem captivitatis / in scanda
lum confusionis / in retributionem dampnationis / vel in laqueo tenetur / et cap
tione finitur / in scandalo primo / retributione penam videt / Sed querit super
illud. Numquid repulit deus glosa
deus repulit eos ex parte eorum
vi°. Cum qui venit ad me non eiciam
foras / ergo nullum repellit / Respondeo
de gratiam vincendi non incipiendo
non sunt venientes abiciendo se
impellat deus adversus ysaias i° iii°
Omnes perfecti et insipientibus
vos Respondeo impellito sed fidelis zelo

Ro [illegible marginal notes]

iusticie ut corrigentur non appetitu vindicte ut puniretur. Item Ro. sicut enim ego solus. Glossa videns quod sunt plenitudo. Glossa Abdias in hoc ciuitati ei quo pauisse prophetas 3 Regum xviii. Respondetur relictum se solum dicit, non solum dei cultorem, sed aptum cultorem et defensorem. Item super id Reliqui michi vii milia. Glossa id est omnes bonos, quia per septem uniuersitas perfectio designatur. Contra non omnes boni sunt perfecti. Respondetur duplex est perfectio sufficientie quam habent omnes boni et habundantie quam non omnes habent. Item si autem non ex gratia non ex operibus. Contra ergo nullus per meritum alterius gratiam primam nec sibi mereri gratie. Item unum est ratione habetur ex operibus et non ex gratia. Respondetur aliquis meretur alii primam gratiam sed augmentum gratie et etiam gloriam sed illud meritum principaliter est gratia. Vnde gratia ex gratia est potius quam ex meritis et tamen hic compatitur et facit merita vel saltem secundum Origenem quod opera de quibus apostolus mentionem facit mentionem non sunt opera iusticie que mandantur in lege sed circumsicio carnalis neomenie sabbatorum et observantia sabbatorum. Item super id ceteri excecati sunt glossa quia credere noluerunt contra cecitas est causa quare non crediderunt ergo non e contrario. Respondetur duplex est cecitas culpe et est causa infidelitatis et pene et huius causa est infidelitas. Item ibidem glossa exmissione qui intellectum noluit credere id debet consequi ut quod vult decreto non posset credere contra Augustinus posse credere in est omnium. Respondetur non posse hic est non posse. Item super id dedit eis spiritum compunctionis. Glossa malum contra deus non est actor mali. Respondetur datio hic permissio intelligitur non effectiue.

Dico ergo numquid sic offenderunt ut caderent supple omnino. Ostendit quod casus iudeorum non est utilis sic, contra quod non est inutilis sed primo inquit verum non sit inutilis casus iudeorum, secundo plus quod non est gratie occasio salutis gentium ibi Absit, 3o concludit quod multo plus valet eorum finalis conuersio ipsorum ibi Et si delictum eorum. Dicit igitur Dico ergo quasi sic dicit supponitur de iudeis et casu eorum, ne autem videar dicere quod eorum casus sit omnino inutilis, sic dicit ne super predicta desperantibus agentibus quidem vere, ne sequeretur inimici quia ceciderunt sic numquid per hoc qui dorsum aut. Absit. Hic ostenditur quod casus iudeorum est occasio salutis gentium, vel primo ponit conclusionem proposite solutionis, 2o verificationem solutionis ibi Sed illorum delicto, 3o sequitur ex hoc emulationem ibi Ut illos emulentur. Dicit ergo Absit ut iudeorum casus sit omnino inutilis sed potius utilis, quia deus omnipotens non [~~eternaliter bona eliceret~~] sineret mala fieri nisi adeo esset omnipotens ut ex malis bona eliceret, sed eorum delicto quo execrati Christum occiderunt quo per modum predicationem apostolorum repulerunt salus est gentibus occasionaliter tamen quia per passionem Christi gentes redempte sunt, tamen quia apostoli a iudeis repulsi ad gentes conuersi sunt Actuum viiio. Vobis oportebat primo predicare verbum dei sed quia repulistis illud et indignos vos iudicastis vite eterne ecce conuertimur ad gentes. Ecclesiastici 2o omnem salutem gentibus contradixit in iudeis ut illos emulentur. Hoc quadrupliciter exponitur. Vno modo secundum quod illos refertur ad gentiles, alio modo prout refertur ad iudeos et utroque dupliciter. Primo modo sic, tamen delicto eorum est salus gentibus, ita ut iudei ad Christum non conuersi non gentiles ad Christum conuersos emulentur eis inuidendo. Iob v. paruulum occidit inuidia. 2o modo legitur sic, ut iudei ad Christum conuersi illos gentiles similiter ad Christum conuersos emulentur eos imitando, quia gentiles facti sunt incipiunt iudei imitari. Deuteronomii xxviii. efficiet te dominus imitandum non incipiunt. 3o modo sic ut gentiles illos, scilicet iudeos credentes emulentur imitando eos in credendo. 4o modo sic etiam ut gentiles illos iudeos emulentur eorum paruitatem indignando. Salus igitur est gentibus effectiue adeo mutatione a passione Christi formaliter a

[illegible marginal notes]

gentium manifestatiue a beato paulo [illegible] et cisionalis a peccato iudeorum quo xpm occiderunt et ubi dei repulerunt. Quod si delictum eorum [illegible] conuersio iudeorum non sine magna utilitate gentium quia multo magis finalis conuersio eorum erit utilis. ubi primo ad hoc plenitudinem inuenit duo argumenta. 2o quia primum argumentum ibi Et si delictum. 2m ibi Et diminucio eorum. conclusio ibi quanto magis. primum argumentum est tale. deus magis ordinat bona quam mala. sed casum iudeorum ordinauit ad utilitatem gentium. ergo multo plus salutem iudeorum ordinabit ad utilitatem gentium. Aliud argumentum tale est. plura bona paucioribus utiliora. sed conuersio paucorum iudeorum ut apostolorum utilis fuit ad salutem gentium. ergo multo plus plenitudo conuersionis eorum. et hoc est quod dicit. quod si delictum i. infidelitas eorum diuitie sunt mundi. occasionaliter non per se [illegible] malum enim non est causa boni sed ex malo bonum eliciens qui omnia predestinatis facit cooperari in bonum. diuitie dico spirituales non corporales. [illegible] xxxiii. diuitie salutis sapientia et scientia. Et diminucio eorum i. abiectio ut apostoli pauci et primi. [illegible] non multos sapientes elegit deus [illegible] 1a Cor. 1o. qui dicuntur diminucio respectu conuersionem diminutam e plurimis iudeorum. si inquam huiusmodi diminucio diuitie gentium sunt spiritualiter. non solum portione[?] sed [illegible] apostoli diuiserunt gentes diuitiis spiritualibus. quanto magis plenitudo eorum i. plena eorum conuersio que fiet in fine mundi. q. d. si paucorum conuersio est utilis quanto magis conuersio omnium in fine mundi erit utilis etc.

Vobis enim dico gentibus. Ostensum est supra quod casus iudeorum non est [illegible] non est inutilis. hic ostendit quod non est irreparabilis et primo ratione sumpta ab expectatione spei. 2o causa spei ibi Et si delibatio est sancta. prima ratio talis [illegible] sub est spei est possibile. sed reparatio iudeorum subest spei quia apostoli [illegible] non laborarent ad eorum salutem. ergo

reparatio iudeorum est possibilis. primo ergo dicit quod laborauit ad conuersionem iudeorum. 2o ostendit quare. quia ualde esset utilis conuersio eorum ibi Si enim amissio eorum. Supra autem tangitur apostolus de se [illegible] quia gentium apostolus. equalem laborem ibi ministerium meum honorificabo. laborauit intencionem. Si quo laboris utilitatem ibi Ut saluos. dicit ergo Vobis [illegible] erit plena conuersio iudeorum. Et quia aliquis quereret potuerunt ne conuersi [illegible] Vobis enim dico gentibus qui estis mihi commissi. quamdiu quidem ego sum gentium apostolus quod erit semper. Gal. 2o. Cui creditum est Petro in apostolatum creditum est et mihi inter gentes. ministerium non dimittam. meum apostolatus mei honorificabo amplificando et ultra debitum superaddendo. Item laborando ad conuersionem iudeorum. 2 Cor. vi. Ut non vituperetur ministerium nostrum. honorificabo in quantum compatiendo si quo modo idest aliquo modo prouocem i. prouocare ualeam carnem meam i. iudeos de quibus natus sum qui sunt cognati mei secundum carnem. Sup. ixo. Ad emulandum i. imitandum me. 1 Cor. iiii. Imitatores mei estote. et ut saluos faciam aliquos ex illis salutem et si non omnes. Felix qui sic predicationis officium diligenter exequitur ministerium [illegible] et perducit ad finem salutis etc.

Si enim amissio eorum. hic ostendit quod ualde utilis esset iudeorum conuersio. et probat hoc [illegible] ubi primo ponit [illegible] 2o quare ibi Que assumptio. dicit ergo Si enim amissio quasi et ideo laboro quia eorum conuersio utilis esset ad informationem gentium. Si enim amissio i. infidelitas eorum per quam perditi sunt [illegible] reconciliatio est mundi i. occasio reconciliationis gentium de uniuerso mundo. que assumptio reliquiorum iudeorum nisi uita idest iustificatio gentium publicum doctrine et exemplum uite. uita in qua ex mortuis i. ex morte qua gentes erant ad illos conuertendo per

post mortem [illegible] mundi apostoli erant

noticia scripturarum / ut tangitur de apostolo Act xxviii. Quartum absurdum videtur si offensio illorum reconciliacio mundo donaretur / si assumpcio eorum mundo non magis aliquid largiretur / Bonum enim est causa boni per se / sed malum non nisi per accidens. Quod si delibacio sancta est / hic ostendit causam iudeorum reparabilem probacione spei / et primo ex sanctitate apostolorum et aliorum ex iudeis credencium / secundo ex sanctitate patrum antiquorum ibi Et si radix sancta / et hoc ponit duas similitudines / unam delibacionis et masse / aliam radicis et ramorum / prima propter apostolos / secunda propter patriarchas et prophetas / dicit ergo quod si delibacio est pars quod possibile est eorum assumptio ad salutem / quia per quam si delibacio est sancta id est pauci de illis assumpti sanctificati sunt / ut apostoli et alij discipuli et dicitur delibacio illud modicum quod de aliqua massa sumitur / ad degustandum et experiendum / sicut modicum vini de dolio / Unde illi pauci de iudeis ad deum conversi vocantur delibacio / Osee ix. quasi uvas in deserto inveni israel / et quasi prima poma ficulnee in cacumine vidi patres eorum / Si ergo isti pauci sanctissimi sunt / et massa id est totum genus potest sanctificari / est ergo locus a toto / Si pars aliquid tocius est sancta et mundata et totum potest esse sanctum et mundum / sed aliqua pars de populo iudeorum est sancta et munda / ut apostoli / ergo et iudei possunt sanctificari et mundari / Et si radix sancta id est patriarche a quibus inchoavit fides catholica / et rami poterunt sanctificari id est qui de genere eorum exierunt et in eorum fide fundati sunt / Osee ultimo / Erumpet radix ut libani. Ibunt rami eius / est ergo locus a causis / Si radix arboris est bona et rami possunt esse boni / Sed radix populi iudeorum id est patriarche et prophete fuit bona et sancta / ergo et ipsi iudei qui sunt sicut rami procedentes possunt esse sancti et boni / et sic restat principale propositum quod gentiles non debent contempnere iudeos propter casum eorum / tum quia casus est particularis / tum quia utilis / tum quia reparabilis /

Notandum est hic / quod ecclesia vel vir iustus arbori comparatur / propter multa / Primo propter pedis et fidei immobilitatem / Unde hic de gentili ecclesia credencium. Sed tu autem fide stas / non sic ille de quibus Iude iii. Sunt arbores autumpnales infructuose ... non habent radicem. Secundo propter stipitem id est spei erectionem et protensionem / Iob xix. Arbor alta et magna et protensio eius tangens celum / ut sic ille dicit Iob xix. Quasi evulse arbori abstulit spem. Tercio propter radicis trahentis humorem. Eph iii. In caritate radicati et fundati / Sed hoc ... Osee x. Percussus est Effraym radice s. temptacionis in medio eorum exsiccata est / quarto propter ramorum id est virtutum cardinalium expansionem Ezech xvii. Erumpet radix eius ne libani ibunt rami eius. Tercio propter florum id est morum pulchritudinem et honestatem Eccl xxiiii. Flores mei fructus honoris et honestatis / Sed hoc ysa xl. Exsiccatum est fenum et cecidit flos / Sexto propter foliorum id est verborum simitatem Apok xxii. Folia eius in medicinam. Septimo propter fructuum id est operum utilitatem Mt vii. Arbor bona fructus bonos facit et cetera. viii propter umbram id est vite protectionem Osee ult. Convertentur sedentes in umbra eius. Sed hoc de malis dicitur Iude arbores autumpnales infructuose et cetera. Quod si aliqui ex ramis Supra ostendit apostolus quod non debent gentiles insultare iudeis / nec eos contempnere / hic ostendit idem rationibus sumptis ex parte vocacionis gentium / Ubi ponit quod non debent contra iudeos gloriari / Secundo ponit et destruit causam quare possent gloriari / Dices ergo fracti sunt rami / Tercio subdit causam quare debent ad humilitatem reprimi ibi Vide ergo bonitatem. In prima parte quod non debent contra iudeos gloriari / ostendit primo quia boni iudeorum principes facti sunt / secundo quod iudei sunt boni alicuius et tu ibi Noli gloriari. In prima parte ad ostendendum propositum / primo ponit conclusionem sumptam

[illegible]

extrinseci generis ante insitionem, et
aliam extrinseci generis post insitionem,
ibi Et si aliqui ex ramis etc. ibi Et tu cum oleaster esses. Hoc quod dicit Et si subdit prin-
cipalem intentionem, ibi Noli gloriari
dicit igitur quod si aliqui qui sunt indis-
tincti et rami, quod patet si aliqui
ex ramis sunt fracti vento in-
fidelitatis et iniquitatis, a dei promissi-
one et fide patrum excisi, tu autem
cum oleaster esses, i. in malis sterilis
et amarus. Oleaster enim est oli-
va silvestris et amara, in quod
tempore gentes erant ante insitionem
malitia enim erat in aliena corum. Sap.
vii. Insertus es aliena opitione
non tamen tota contra legem inser-
tionis, quia ramus bonus in mala ar-
bore inseritur, non econverso, in illis
i. loco ipsorum, qui dicuntur amarus
alumnus, insertus bono trunco, non
debes gloriari contra ramos tunc ipsum.
Sed sic se habet gentilis ad iudeum, quia
insertus est fidei patriarcharum,
ergo non debes gloriari contra eum, in eo
tempore eorum et factus es socius
radicis olive, i. particeps communionis
et virtutis fidei patriarcharum, qui sunt
radix olive et pinguedinis olive
fructifere, sic Jere. xi. Olivam uberem
pulcherrimam fructiferam speciosam
vocavit Dominus nomen tuum, et etiam
factus es socius pinguedinis olive
i. caritatis apostolorum qui pre ceteris pin-
guedinem caritatis habuerunt, sic insig-
nitum est Noli gloriari insultando ad-
versus ramos stantes i. iudeos
ad fidem conversos eos contemnendo, quasi
diceret accipiens non debes gloriari contra
dantem de bono accepto, sed gen-
tiles habuerunt a iudeis, scilicet ab apo-
stolis, cognitionem fidei et dilectionis dei,
ergo contra iudeos non debent gloriari. Jo.
Ephe. ii. Iam non estis hospites
et advene, sed estis cives. Tu igitur
fructus de iudeis infidelis, oleaster
incredulitatis gentilis, radix fides
patriarcharum, pinguedo caritatis
apostolorum, oliva gens iudeorum. Quod
si gloriaris. Hic ostendit quod genti-
les contra iudeos non debent gloriari, quia
iudei nichil boni ab eis acceperunt,
sed potius econverso, ubi primo supponit
gloriationis, ibi Quod si gloriaris. Secundo
destruit talem gloriationem, ibi Vobis tu

[illegible]

[illegible]

radicem portas. Dicit igitur quod si gloriaris
contra ramos, attende semper dignitatem
eorum in radice, quia non tu radicem
portas, i. sustentas, sed radix te portat,
supple quasi diceret illius debes gloriari, ad vis...
alia tamen nichil prestitit, sed gens iu-
dea nichil habet ab gentilibus, sed gentil
ibi ea habet fidei, honorem adimplementum
promissionum, ex adveniendum legis
et prophetarum testimonia divina miracula
et promissa, ergo non debes contra eum glori-
ari. Dicis ergo. Fracti sunt rami
hic ut quod gentiles non debent contra
iudeos gloriari, hic ponit eorum destitu-
tionem occasione, unde poterant gloriari,
et primo omissionem qua poterant
gloriari ponit, secundo positam destruit,
ibi Bene propter incredulitatem, tertio gloria-
tionem retrahit, ibi Noli altum sape-
re. Dicit igitur. Dicis ergo. Quasi tu iudee in-
tendis gentilis, fracti sunt rami, idest
iudei vento infidelitatis, ut ego
inserar loco ramorum, et ergo contra
eorum totum iudei repulsi sunt propter me,
ut ego ad fidem inserar, ergo sum
melior illis, et ita possum gloriari
contra illos. Unde et si non contra iudicem
tamen insertus sum, sed contra ramos
fractos possum gloriari. Et videtur
apostolus bene, quasi super prima parte bene dicis,
s. in hoc quod dicis quod rami frac-
ti sunt, sed improprie male dicis, s. in hoc
quod addis ut ego inserar, non
enim propter hoc fracti sunt, sed po-
tius propter incredulitatem fracti sunt,
non ut tu inserar. Item non debes
gloriari quia tu autem fide stas, et hoc
non est ex tuis meritis, sed ex gratia
fidei, et hoc est quod dicit Tu autem fi-
de stas. Noli altum sapere. Hic
a gloriatione retrahit, ubi hortatur
fugere malum, Noli altum sapere, docet
fugiendi modum, ibi Sed time, ad-
dit ad hoc motivum, ibi Si enim de-
us. Ergo dehortatur malum, hortatur
bonum, innuit periculum. Dicit igitur
Noli altum sapere ne tu vento su-
perbie frangaris, propter flamen enim altis-
sima venti, sed potius time
casto timore, scilicet deum offendere. Eccl.
ult. Deum time. Si enim qui deus
utique timere. Si enim deus naturalibus
ramis non pepercit, i. iudeis qui

[illegible]

[illegible]

Dubitationes

psuccessione & iure hereditario fidez hntibus / sed illud de noe / Heb xi° iusticie que pfidem est heres co stitutus / vide ssp ne forte nec te parcat / simile luc xviii° / si enim i viridi ligno h faciunt / et pu vi° zelus & furor viri no parcet indie vindicte ¶ hic quaer sup id Numqd sic offenderunt ut caderent glo vo cacio eorum pdest / ergo malum no est bonum / ergo no est utile ergo no pdest / R no pdest per se sz paccidens sper occasionem ¶ Item sup id Quod si delictum eorum diuicie glo / delicta il lorum dicuntus est mundus / h. q° pec catum eorum sunt depfectione mundi / R° delicto iudeorum diuicias mundi p occasionem no pcaum ¶ Ite sup illd Apls gencium glo. Non iudeorum q. erat apls iudeorum cedencium qbz scribit / q. quibus unus pe erat iudeorum alter gencium / secundum q patuit apls iudeorum gentibus cohibuerunt ¶ Item sup id ministerium meum honorifica bo / glo. sup id quod debeo superaddo / ut enim pudoris laborem / ergo ante iudei crimine dat pplo sibi commis so / & ita eis pdicare debebat / a no / & in pdicando eis in aliena dissimulabat / R° iudei per se hnt ces interim pmissionis adpeccatum pute bant / gentiles no eum gentibus tunc domicilii patens adpaulum / vin no erat debitor eorum ii patens ¶ Item sup id Quod si delibacio sca glo cum delibacio unus sca sit tn massa / no pe esse delibacio sca & massa immunda / ergo licet aliqui de massa humani generis sunt mundi tn massa est immunda / R° glosa in te de immundicia qi gnali et inseparabili ¶ Ite si radix sca & rami ergo pmarche sunt sancti / & tamen multi eorum filii sunt mali / R mali tn sunt qr rami radix no sunt nimi simplr sz secundum quid ¶ Item sup id tu cum oleaster esses glo sterilis multer & amarus / q simili & iudei sz id eph ii° Eramus nati filii ire &c / R° naturam vocat h' nicium consuetudinis qntibus

tiuducte / no nuium originis nec / ¶ Item sup id Noli gloriari glo / ista p suplicium frangi meruerunt / iste p similitate mseri meruerunt / q contra ii° No exopibus iusticie que nos fecimus &c / R° glo. lo de merito gruin no cdigni ¶ Ite sup id Non tu radicem portas / glo gene scarum arte het / q pfectum agentibus hunt iudei / R loquitur de pcinctibus ad salutem ¶ Item sup id Noli altum sape sz time glo / time caste non ne incidas in suppliciam / sz ne amittas tante gre beneficium / q bonum est timere supplicium infini / R° non debes time supplicium tm / nec pncipaliter / sz amissione gre diuine ¶ Vide ergo bonitatem / supius audiuit / no debent gentiles contra iudeos gloriari & pone ac remouet tam gloriandi / hic 3° ponit ca pque pns & deus cognitione reprimi / sibi ponit cam / primum est consideracio iuncta insti cie / ac iue dei / 2m est incipiens possibilitas cadendi / ibi alioquin & tu excideris / 3m in iudeis possibilitas resurgendi / ibi Sz & illi si no pma serint / supma pmo hortatur adco sideracionem iue & iusticie / 2° subdit equitatem iusticie / ibi in eos qui ceciderunt / 3° bonitatem iue ibi In te aut bonitate ¶ Est 1° sma ilorum het gentiles considerando semiticas dei in iudeis / qui pecierunt & ex ce cati sunt / debz sibi time / ne simile sibi accidat / considerando contrariam bonitatem dei / qua vocatus e no suis meritis / no debz supbire & sic ulla mo debz gloriari q iudeos / et hoc est quod dicit / Vide ergo q pter incredulitatem fracti sunt / tu aut stas / Vide ergo diligenter atte de bonitate iue / severitatez insti cie dei / qz secundum pe iua & iue obuiunt sibi / quia iucore & insp core & iusticie dns / Vide utrumqz in Dauid dicente / Misericordiam & iudicium cantabo tibi dne / ergo ii° seueritas est sine iua / ne pergat i crudelitate / ii° iua sine seueritate ne pergat i remissionem / sz seueritas cum iua pce dat in equitate / In eos quidem q

[illegible]

ceciderunt iudeos s. incredulos in de sup[er]biendo contra eos gentili credentes comminatur hic cum condicione si p[er]manseris in bonitate alioquin et tu excideris quod hoc comminatur eis addens alit[er] enim intelligi tibi queretur si d[omi]n[u]s p[er]cutit me etiam erat ille virum virtute non agnoscere qua post agnitionem retrorsum converteris deo subdite alioquin insi perminseris in bonitate et tu excideris sicut et illi et sentences sentiuntur Matt. iii° Iam securis ad radicem arboris posita est omnis ergo arbor que non facit fructum bonum excidetur hoc bonis ergo gratitudinis s[er]ues et seni tus iusticie dampnat ubi bonitas dei non p[ro]ficit tamen in iusti ficientes ubi iustus deficit excideris Sed et illi si non p[er]manserint hic ostendit in iudeis possibilitatem resurgendi ubi p[ri]mo hoc p[ro]ponit 2° probat hoc a causa efficiente ibi potens enim deus 3° probat idem a minori ibi Nam si tu ex naturali dicit ergo sed et illi iudei qui sunt rami excisi si non p[er]manserint incredulitate s[er]uiens enim incredulitas impedit effectum insercio nis inserentur in bona oliva i. fide p[ri]ma et tercie substantiae iniquitatis quod utique fieri potest Potens est enim deus iterum inserere illos tamquam bonus agricola Iob xiiij° lignum habet spem quod si precisum fuerit rursum virescit Matt. iij° Potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe Nam si tu ex naturali hic probat a minori quod iudei p[ossun]t resurgere ab infidelitate et salvari Et est sensus tertius 2ᵐ apparentem similitudinem videtur q[uod] arbor p[ro]p[ri]os suos ramos facilius reddat quam inserat alienos Si ergo gentiles inserti sunt fidei apostolorum et p[ri]orum multo facilius iudei possunt inseri cum sint eiusdem generis et tamen non sunt stipendii qui non possunt salvari Et hoc est quod Nam qui utique et inserentur Nam si tu gentilis ex naturali oleastro i. oliva silvestri i. sterili et amaro ritu gentilium in quo natus es excisus es scilicet ubi dei et contra naturam i. contra consuetum cursum nature Natura enim est sur

culum bone arboris malo trunco inseri non econtra tamen autem tu ecce malus surculus insertus es bone olive insertus es p[ro]fidem in bona oliva i. intus sacra fidei s[an]c[t]orum patriarcharum et p[ro]ph[et]arum quanto magis hii qui sunt secundum naturam rami olive i. iudei nati in cultu dei et fide p[at]rum inserentur sue olive non aliene sicut tu i. p[o]p[u]lo suo antiquorum p[at]rum fidelium q.d. multo magis inserentur et p[ossun]t inseri Ysidorus olea grece oleum dicitur ex quo i latinum tractum est ut oliva dicatur olea autem ipsa est arbor oliva fructus oleum succus est autem arbor pacis insignis Nolo autem vos ignorare fratres hic est 3ᵃ pars p[ri]ncipalis huius capituli p[ri]mo enim ostendit ap[ostu]lus quod non debent insultare iudeis gentiles simpliciter exparte casus iudeorum 2° exparte vocacionis gentium hic 3° ostendit idem ex p[ar]te p[ro]funditatis divinorum iudiciorum ubi primo ostendit p[ro]funditatem divinorum iudiciorum secundum que iudei sunt excecati p[ri]mo et p[ro]movendi illuminandi 2° ostendit quomodo excecati et quomodo illuminandi ibi 2ᵐ eiusdem quidem 3° mirabiliter ex hic p[ro]funditatem iudiciorum dei ibi O altitudo divitiarum Supprima p[ar]te p[ri]mo p[ro]ponit eis reverentiam quam dam misterium 2° ostendit quod est illud quia excecatio p[ar]tis et illuminacio futura iudeorum ibi quia cecitas ex p[ar]te 3° probat hoc p[er] scripture testimonium ibi Sicut scriptum est Supprima p[ri]mo p[ro]ponit 2° causam p[ro]ponendi subdit ibi ut non sitis vobis ipsis sapientes Nolo enim etc. q.d. licet iudei inserentur sue olive quia interim quidam inserentur insinuare non omnes Nolo enim vos ignorare fratres Doctor n[ost]er sum ideo debeo vos docere s. Quia ego Doctor gentium in fide et veritate misterium hoc i. occultum dei iudicium secundum illud Ysa. xxiiij° Secretum meum michi Secretum meum michi Ioh. xv° Iam non dicam vos servos ne non sitis Nolo inquam vos ignorare ut non sitis vobis ipsis sapientes i. ne putetis vos vestro ingenio comprehendere et presumere de vestro sensu Quia cecitas hic exprimit illud misterium quod scilicet primum est p[ar]tis iudeorum excecatio 2ᵐ est gentilium illuminacio ibi Donec plenitudo 3ᵐ est futura iudeorum conversio

ibi. Et sic omnis israel. Dicit igitur quando [illegible] hoc est iusti. Quia cecitas contigit, id est contingenter evenit non ex natura nec vel [illegible] sed electione liberi arbitrii et culpa. In israel, id est in populo iudeorum. Et hoc in parte quia aliqui iudei non in omnibus ut supra xi°. Excecati sunt, ps. lxviii: tenebrescant oculi eorum [illegible] donec plenitudo gentium intraret per fidem in omne genus et sic glo[riam] adimpleretur donec nomen christi

v. occasione excecationis, ex eo quod gentes ad fidem venerunt, decem milia [illegible] excecati sunt et tunc, quia postquam plenitudo gentium intrabit, illuminabuntur iudei qui nunc adhuc expectant eum. Asino redituram Abrahe. [illegible] Osee iii°: diebus multis sedebitis sine rege et sine principe sine sacrificio et sine altari et sine ephot et sine theraphim. Et post hec revertentur filii israel ad dominum. Vnde Gen. xxvi: in semine tuo benedicentur omnes gentes. Et hoc ad hoc plenitudo gentium intraverit. Omnis israel salvus fiet in fine mundi predicatione Enoch et helye, ut habetur apoc. xi. Sicut scriptum est. Hic probat dictum suum auctoritate ysaie, ubi primo exprimitur promissio conversionis. 2° causa implende promissionis ibi. Et hoc illis a me. Primo dicitur: mediatoris conversio iudeorum. Vnde [illegible] violenta ante finem. Alia vero contraria in fine ibi. Et autem impietate. Dicit ergo: sicut quod omnis israel salvus fiet sicut scriptum est ysaie lix secundum interpretationem lxx. Litteram autem sic habet: timebunt qui ab occidente nomen domini et qui ab ortu solis gloriam eius, cum venerit quasi torrens violentus quem spiritus domini cogit, et venerit ad syon redemptor eius qui redemit ab iniquitate in Jacob. Scriptum est in quo sic venient ex syon, id est ex iudeis, ex quibus est christus, Johannis iiii°: salus ex iudeis est. Num. xxiiii°: orietur stella ex Jacob. Qui eripiat eum modo quo violet. Ita nunc aliquis iudeorum vix convertitur. Et avertat impietatem fine quasi dicat finaliter, quia tunc voluntarie convertentur. Impietatem, id est infidelitatem de christo. A Jacob, id est a iudeis, ut impietatem, id est cultum legalium obser-

vantie qui post adventum christi est impietas secundum glosam. Et hoc testamentum. Firma promissio cuius hec dicitur completur. Spiritus, id est firmum testamentum. Cum abstulero peccata eorum, id est in fine mundi, quia tunc implebitur. Ezechielis 18[illegible] capitulo viii°: deponet omnes iniquitates vestras et proiciet in profundum maris omnia peccata vestra. Similiter in adventu eius, quia venient gentes quando ex syon sunt ut eripiat et avertat impietatem, quia cum abstulero peccata eorum ut mittam adventum cum humilitate appetendum, adventus utilitas, admittenda eius excitamentis. Notandum quod effectus peccati est hominem spiritualiter excecare. Unde illud Soph. i°: ambulabunt ut ceci quia domino peccaverunt. Sunt ergo septem cecitates sic septem quia peccatorum prima est superbia que regina est viciorum. Ysaie lvi°: speculatores eius qui sic in alto positi sunt ceci omnes. Quippe respiciunt excellentiam suam et excellentie superiorum contempnunt ipsius. Secundum invidie. Sap. ii°: excecavit eos malicia eorum. Invidi quippe quia invidi non respiciunt aliquem nisi per [illegible] est in tenebris ambulat et nescit quo vadit. Tercia cum ire. Deut. xxviii°: percutiet te dominus cecitate et amentia. Pro ira turbulenta non magna ut singula non videntur. Sic cum turbulentia, quartum est accidie. Proverbiorum 18°: enim cum non possit sint hic cecus est et manus temptans. Accidiosi cum temptatur et sentitur pigritia desere incepturum. Quippe ex quo non aperit oculos non videt. Quinta avaricie. Deut. xvi°: munera excecant oculos iudicum. Quippe si sternus in oculo extenditur non videt. Sic Thobias excecatus est, sic vesi excecatur. Sexta castrimargie sive gule. Proverbiorum xxiii°: cui suffusio oculorum nonne hiis qui morantur in vino. Ecclesiastes. [illegible] Septima luxurie. Dan. xiii°: eos qui erant senes perversi... secundum evangelium quidem inimici [illegible] vos. Hic ondit quomodo

excecati sunt / et quo illuminabuntur 2o
ad illud quod unde certum est / quod illumi
nabuntur ibi / Sine pena eam 3o p[ro]p[ter]
placet / quod potuerunt illuminari ibi
dicunt eam et vos / 4o quia que pre
missi sunt excecati ibi / Conclusit
eam deus / superna prescientia tangit
tam excecationis duplicem / unam
eam predicationis aliam / aliam
divinam questionis generis / 5o tam
illuminationis duplicem / unam divinam
electionis / aliam promissione patribus
factam / ibi Secundum electionem autem dilecti
propter patres / quia tamen quidem excecati
omnes sed modo inter admissum sunt / secundum
electionem quidem propter electionem eam adi
timuit / quod videtur esse legis destitutum
quod sunt est Sup. in legem ergo desti
tutus prudentem absit / Inimici sunt propter
dei et testis / quia deo non placet et
omnibus hominibus adversantur. 1. Thess. 2o.
Inimica inquam et hoc propter vos 1.
propter conversionem vestram / ut adveniat
tantum vestram / alii vero 2o. Videntes
tales iudei repleti sunt zelo et contradice
bant hiis que a paulo dicebantur blas
phemantes / secundum electionem autem
1. propter veram electionis / quia aliqui eorum
eliguntur / karissimi quidam sunt eorum 1. conversi
oriores etiam gentibus / propter validam
electionem inquam que est metius / propter
patres 1. propter promissiones patribus fac
tas / ibi et 2o. Ad faciendum misericordiam cum
patribus nostris / Sine penitencia enim sunt
hic dona / unde etiam est / quod iudei illu
minabuntur / quia commutabilia dona
ne promissionis dicit igitur / Sine pena
sunt [illegible] Uno modo de pena dei alio
modo de pena hominis interiori sine
exteriori / Tercio de pena hominis exterior
eam dona non et vocatio dei primo in
imperans beneficium divine predestinatio
nis / 2o modo divine inspirationis / 3o
modo gratie baptismalis / Primo modo sunt sine
pena / quia tamen insurrexerunt illuminabuntur propter
patres quibus facta est promissio.
Sine pena enim 1. sine dei consilii
mutatione / sunt dona 1. promissiones
et vocatio 1. electio dei eterna / Non est
penitet deum de eo quod promittit nec
facit / Num. 23o. Non est deus ut ho
mo mentiatur / neque ut filius hominis

ut mutetur / Secundo modo legitur sic / ut generaliter
ad illud quod premissum / secundum electionem sunt quod dicit
et hic dicitur secundum electionem non secundum
merita / sine pena eam hominis. sunt pre
sunt dona 1. gratie et fides et vocatio
1. fidei melior inspiratio / Augustinus vero
ei nos predestinavit hos et vocavit
Tercio modo legitur sic / ut generaliter ad
illud quod premissum / eam abstulero
peccata eorum / quasi sit et ne aufferentur / et
si modo non plangant eam sine peni
tentia eam exteriori / et si non sine in
teriori / sine dona dei 1. gratia baptismatis
et vocatio ad fidem / ut ait Augustinus
Gratia dei in baptismo non requirit ge
mitum neque planctum vel opus ali
quod sed solam fidem et cordis con
tritionem / et omnia gratis condonat / Contra
quidem sup. id. Iudeos qui credentem
penitentiam inter ancillam / ergo
nomen operis dei [illegible] et vinis / ergo
male distinguitur a bonitate / Responsio
continue in omni opere dei sit virtus
quantum tamen in uno magis appet in misericordia in
alio iusticia / Item sup. id. Si permane
serit glo. hic conditione ergo / et si non
permanserit in chilonio bonitas
dei apparebit / Responsio apparebit sed non in
primo tunc sentias / Item sup. id. In
ferens eos in bona ominum glo. 1.
prudentem infertur patriarche et p
phetis contra Calvine secundum dyonisium
est melius unicuique non fides Responsio loquitur
de fide continua / glo. deus auctor
omnium naturarum nichil facit contra naturam
id enim unicuique rei naturale est quod facit
contra Ergo suscitatio mortui non
est miraculum / sed naturale Responsio loquitur de naturali
naturalitate non de naturali natura / nec dicitur quod
naturalia natura duplex describitur / ut possime sit
lex obediencialis ad suum creatorem
ut accidit 1. in ipso ordine naturali
primo modo miracula sunt naturalia. sed hoc
est naturale secundum quod dicitur 2o modo non sed
contra naturam / Item ibidem glo. quod illa
non legem a noticia remotam esse
contra illum legem sine sit certa sine
incerta / inter noverunt / Responsio nove
runt etiam inter non tamen nominata
plena sed semiplena / uti remota
a plena noticia. Item sup. id. / Cum

autem impietatem ergo cultus iude
orum ab adventu Christi est impietas
contra Paulus post adventum Christi obser
vat cultum iudeorum secundum quod narra
tur Actuum xvii. Ergo impie egit.
Responsio glossa loquitur de principibus specia
liter illo tempore post adventum vel usque ad divul
gationem. Item super illud Secundum evangelium ini
mici glossa enim nobis tenemur etiam propter
inimicos diligere contra v. Cum enim
non sint inimici [illegible] per evangelium quod eor
um inimici sunt active quia odiunt eum
non passive quia non odimus eos. Item ibi
dem glossa per eum quod tenemur eos legere
est ergo eorum est communis legis contra
Ezechielem [illegible] erat in medio terre sicut
[illegible] in alto. Responsio [illegible] intelli
gentia legis eorum contrarium spiritualis
[illegible]. Item ibidem glossa de his omnibus
mala fuisse non est in eorum potestate
ergo non est eis imputandum. Responsio non
est in eorum potestate libera ad presens
quod noluerunt per primissima. Item super illud
Sine penitentia sunt dona glossa id est sine
mutatione divini consilii contra ille
qui predestinatus est divino consilio
potest dampnari. Responsio divisum et neca
[illegible] est falsa. Item ibidem glossa gratia
dei in baptismo non requirit gemitum
neque planctum contra aliquando adultus nisi
penitentiam non vetus vite nova in
choare non potest. Responsio glossa loquitur de gra
tia et penitentia exteriori non de interiori.

Sicut enim aliquando et nos. Comparatio
quod iudei per eum sint exceptati sed per
gratiam illuminabuntur. Item vos enim et
quod illuminabimini. Hic secundo ostendit per simile quod
convertentur et poterunt illuminari. Et est
sensus similis talis, sicut incredulitas gentium
conversa est in incredulitatem, ita et ince
dulitatem iudeorum consequetur illumina
tio, id est gratia fidei, que est ex misericordia dei.
Primo ergo ponit similitudinem. Secundo
adaptat propositum ibi Ita et isti
nunc. In similitudine autem implicat duplicem
statum gentilium, scilicet statum erro
ris precedentem et statum fidei subse
quentem ibi Nunc autem misericordiam consecu
ti. Similiter in secunda tangit duplicem
statum iudeorum, statum erroris presentem
ibi Ita et isti nunc non, statum fidei fu

turum ibi Ut et ipsi, dicit ergo sicut et
utique iudei, scilicet sicut, id est enim et
vos quandoque gentiles aliquando longo tempore
plus quam iudei non credidistis deo,
autem enim fuistis omnes ermutes
per ipsius glossa quia ratione vos olim prius
misit deus, non credentes, scilicet necnon
superbie heretici postea conversi, nunc
autem tempore gratie misericordiam, id est peccatorum
remissionem et fidei gratiam consecu
ti estis, ostenditur quod habeat non plebem
meam plebem meam et non misericordiam
consecutam misericordiam consecutam, consecuti
in quam propter illorum, scilicet iudeorum incre
dulitatem occasionaliter, quia Christum
occiderunt et apostolorum predicationem
repulerunt, et ideo apostoli conversi sunt
ad gentes. Ita et isti iudei, scilicet nunc
non crediderunt glossa ne paganorum con
versi iudeorum in lege insultandi haberent, in
credidimus dico venientes in unum
misericordiam, id est in fidei et rerum et alicuius
gratiam, que in nobis est ex dei misericordia
et dicitur misericordiam propter efficaciam, sed
omnium quo ad sufficientiam. Non cre
diderunt in quam ut et ipsi similiter
et per nos misericordiam, id est fidei gratiam
consequantur. Sicut alii medicine pre
tie [illegible] morbum ne infirmus
timeat et magis obediens medico
fiat et sic primo conversionis ergo gen
tilium tangit tempus quia mente ad
ventum Christi efficientem causam mi
sericordiam dei occasionem incredulitas
ipsius indiciis. Sic conversionis iudeorum
tangit tempus quia consequi in futuro
efficientem causam quia misericordiam, occasionem
quia credulitas gentium. Condu
sit enim deus. Hic quidem ponit
causam illuminari. Hic ostendit quare per
missi sunt prius excecari vel ubi impli
cantur tria, scilicet excecatio ibi incredu
litas, excecationis permissio ibi con
clusit deus, permissionis ratio ibi ut omni
um deus ergo conclusit quod non dicit in
dicis et gentilibus unum ferri est enim per
quod conclusit, id est que concludi permisit
omnia, iudeos et gentiles sic ac
cipitur omnia Iohannis xii. Cum exaltatus
fuero [illegible] omnia traham ad me ipsum
incredulitate glossa quia alios ex superbia

merentur ut omnium misereatur. Ambrosius
conclusit deus omnia in infidelitate ut
de omnium iudeorum sive infidelium peni-
tendo confusus ad dilectionem. Ad quem re-
deundo conversi hinkores permane-
rent. O altitudo diviciarum. hic
admiratur et laudat profunditatem iudi-
ciorum dei. Ubi primo tangit diviciarum
iudiciorum incomprehensibiliter. 2° probat
humanum sensus investigabiliter. 1° ibi
cum coniunctione. 3° confirmat idem per
humanam inimicam imperfectionem ibi Aut quis
prior dedit. 4° prorumpit in dei laudes
ibi Ipsi honor et gloria. Supra admira-
tur a nobis incomprehensibilia. 1° profundam
ibi O altitudo diviciarum sapientie. 2° disposi-
tionem ibi et scientia incomprehensibilia sunt iudicia.
3° operacionem ibi et investigabiles.
Ergo nec scientia dei potest attingi propter
altitudinem nec dispositio comprehendi propter
sublimitatem nec vie investigari propter
multiplicitatem. Dicit ergo O altitudo quam
expertus est deus circa gentiles quia
iudeos ut omnium misereatur et hoc est
incomprehensibile. Diviciarum altitudo i. profun-
ditas eadem enim est dimensio alti
et profundi. Diviciarum i. habundancie et
copiositatis sapientie que est de divinis
et scientie dei que est de humanis 2ª Aug.
In ipso enim sunt thesauri omnis sapi-
encie et scientie. Prover. viij°. Mecum sunt di-
vicie et gloria. Et Eccle. Ego video no-
ticiam notitie sufficientiam sufficientie
eminentiam in altitudine et profunditate
video eminentiam in diviciis suffi-
cientiam in sapientia et scientia notitiam. Quam
incomprehensibilia sunt iudicia eius
i. dispositiones eius de rebus. Ps.
Iudicia tua abyssus multa. Philosophus
Sicut se habet oculus noctue ad lu-
men solis sic intellectus noster ad
res manifestissima. multo magis in-
sufficiens est ad ea que sunt sup-
ra naturam occultissima. Et investi-
gabiles vie eius i. implectate
dispositionis in quibus omnibus eterna
et unius per diversa videri te-
Eccl. viij°. Intellexi quod omnium o-
perum dei nullam possit homo in-
venire rationem. Quis enim cognovit
nit. Hic probat predictam probabilita-
tem sensus humani querens quis

n. qui est vir magna est hec altitudo
quis enim cognovit sensum domini
de re sc. futura ut eam disponeret.
Eccl. i°. Sapientiam dei precedentem
omnia quis investigavit. Aut quis con-
siliarius eius fuit de re facienda
vel executione eius quod disposuit.
Job xxvi°. Cui dedisti consilium? for-
sitan illi qui non habet sapientiam. Glosa
Unus consiliarius unigenitus filius
est qui tanquam magni consilii
dicitur. Ysa. ix°. Non aliquis
homo vel angelus. Aut quis prior
dedit. Hic confirmat idem quod prius
per humanam imperfectionem ubi po-
nit in medio partem negativam
et reddit huius rationem ibi Quoniam ex
ipso. Dicit ergo Aut quis et si non esset
supra sensum sicut etiam supra intellectum
quis enim prior dedit illi fidem sc. et
bona opera ut eius merito faceret
deus quod facit et retribuetur ei
merces ex debito non ex gratia quasi
nullus prior dedit ei. Psalm. ult. Tua
sunt omnia et que de manu tua sus-
cepimus dedimus tibi. Quoniam et ne-
mo prior dedit ei quia ex ipso
omnis tanquam causa efficiente per
potentiam que appropriatur patri et per
ipsum tanquam causam exemplarem
et disponentem per sapientiam que appropriatur
filio et in ipso tanquam fine finali con-
servante et conservante per bonitatem que
appropriatur spiritui sancto sc. omnia supe-
riora et inferiora et media spiritualia
et corporalia et exinde conservata. Ipsi
honor et gloria i. laus et fama preclara
in secula continua seculorum semper
Amen. confirmatio est. Ex ipso et
per ipsum et in ipso sunt omnia ipsi honor
et gloria. Thema est in festo trinitatis
duplici de causa institutum sc. festum et
dei et sanctorum propter humanam edifica-
tionem propter divinam honorificacionem.
Propter primum recitat apostolus divina bene-
ficia ut in ipso edificemur. Unde dicit
Ex ipso etc. Propter secundum exsolvit preconi-
um ut a nobis deus honorificetur. Unde addit
Honor et gloria in secula. Circa primum
recitat personarum trinitatem. 2° essentie
unitatem ibi Ipsi. Supra primo noti

Dubitaciones

sicut trinitatem ut trinitatem / Ro. cu conne quilitatez ibi Sine omni distinctio psonarum pz in legendo / ¶ Hic queritur sup id. Conferenti est immani glo. p bato p defitientia / et p psi ar inmari no potest / q g cis no est impntando si depndet / Ro. p si ar sol sine tpa no pt ho inmari sufficiente / Ite sup id. de cuj misericie glo. qr / p omnes filiamie / Ro. omi misericie quam est de se / ul sit distributo pquibus singlo / no p singul generis / Ite sup id. o altitudo glo. solus deus omia sed se intuet / q. g anima xpi no videt omia / Ro. solus deus intuet omia pserpm / sz ai xpi videt omia p verbu sibi vnitu / Item sup id. Cuius consiliarius eius fuit glo. pris est consiliarius vnigenitus filius / qr pt no hz opus co filio / Ro. consiliarius accipit hic p secretario / Item sup id. Ex ipso glo. Sola dilectio trinit omnia / q ymo potentia et sapia / Ro. sola dilectione monetur / sz tn potencia exequitur et sapia disponere / Item ibid. glo. Cum cognouimus omnia omnes in ternis debemus intelligere / no em ex ipso sunt pctrm / q nulla actio e pctm / q no est adeo / q no ems actio est adeo / Ro. mala actio i qnt actio est adeo / sz no inquam mala / ¶ Item ibid. glo. Ito omne q ex ipso est pt dici de ipso / quia no est d sola sinis / si hoc qo videtur / q no pt dici xps conceptus de spu sco sz ex / Ro. h ipo de aliqu actu effi ne / pep / alia mat / Item ibid. glo. Interiunctem ignum trinitatem pmam / illa in ipsom est trinitia / coneita pini angelica supior est nob / et inuice inferior / qo est me / Ro. dignior est ut inmerus no tamen ut in mediaior / Iteibidem glo. hec res quibus fruendum est / eademq3 trinitas / quedam sum ma res est / qo tres res et vna res fruimur qualitercz / Ro. vna res no qritatur tn tribus / quia idem est tn qualz illarz / Iteibid.

glo. sz tn res dici pt / et no omi rez causa / sz tn et causa qritur / qua et no conueniente pt dici res et tn / Ro. quia res dicitur arcor reris / deus aute no addit subopione / et causa est cuius esse sequitur aliud / aut ad nichil sed extrinsece / Iter ibid. glo. Vnum omnia quem pter / est bn pater filii / quem xpti pter spus / qr h tria sunt essentialia / qo quem unt quiter tbus / Ro. h dicit p appropriacom no pcitatem / pn em qr est pnti ratione diuinitat ut dic aug appriatur vnitas / filio / qr ymo equalitas / spui sco / quia amor quexio / Ite ibidez glo. vbi de quo nome omnia que fecit pater i pam / ergo pr nomie in filio / qr pt no e supi ene supra genitu / Ro. Nomine ei in eo / si quod h determinato vbi ul in eo determinat vbu apte appo siti / no tn pn determinat vbu ap te supplet / ¶ Notandum est hic quod scia theologie / que est scia dei ex cellit alias vij modis / pmo sbi noblitate / quia d deo pn vij. An dire me quia de rebus magnis locutura sum / Sn in pncipio d' ang / qz scia de nobilior que e d' no blion sbo / 2o auctoris dignitate / pe 2o. spu sco inspirati locuti sunt sancti dei homines / 3o vboru sim nitate / Cam m°. sicut vitta coccinea labia tua sponsa / 4o. sensus firmi tate / pn vij°. labiu veritas firmum erit impetuum / 5o. doctoris aproc pn xxvij°. apti sunt pnia ypo crithe hic ... / 6o. sensuu multi plicitate / Job xj°. Vtinam deus loqueretur tecu / et ondet tibi secreta sue sapie et q multiplex sit lex eius / 7o fine vtilitate / y thi iij°. Ab infancia sacras litteras nosti que te possunt instruere

OBsecro itaqz vos fratres · c. xij.

abilla pte precedet tr. 8. rone sae eum mi dei et ronce quisdes deinde et gentibus discordantes adeo cordia reducit / hic vero eos ad concordiam reductos in moribus instruit / quos pmo intendit in sine libro pdiuto et 2o ex imnita tonis / qui sola psonas inuitabiles pponendo exeplo vbi ibi quido

No theologia excellit ... sciencias vij modis

Deus cuja et deus ... ex ipso ... (marginal note, faded)

Dnica infra octauas Epiphanie

ant vobis. Supra precepit institue-
re [illegible] in isto, 2° inferiores
et minores spiritualiter, c. viii°. Quinque
circa 3° maiores et superiores princi-
pes, c. viii° et xv°. Supra precepit in-
stitui quomodo se habent ad deum et
quo ad proximum, ibi: Sed enim in uno cor-
pore multa membra. Hic iterum precepit
instituere quo se habeant ad deum ex
parte corporis, 2° quo ex parte anime, ibi:
Et nolite conformari. Quomodo se habere
ad deum ex parte corporis docet dupliciter:
primo vitia carnis mortificando, secundo
naturam conservando, ibi: rationabile sit
obsequium. Tria vero solent induci
ad aliquid ostendendum exhortatum, scilicet affec-
tio amoris, admiratio rei et [illegible]
utilitas exhortationis. Ideo apostolus
hec tria facit. Rogat amicabiliter: ob-
secro fratres. Admiratur fortius per
misericordiam dei. Insinuat utilitatem: quia ut
exhibeatis. Dicit igitur: obsecro, quia
ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia, et
quia in ipso sunt omnia, obsecro
vos fratres omnes, non precipio, plenam
fiduciam habens sicut impendi tibi
precor potius. Unde magis ante obse-
cro, o fratres. Glossa: fratres eos vocat,
quia quod rogat sinceritate exi-
git. Obsecro, inquam, per misericordiam dei,
vel in impensam, id est [illegible]
misericorditer [illegible] vel vobis
impensam, id est premissionem peccatorum
adeo vobis factam. Magna est hec
admiratio, quia premium magnitudinis [illegible]
[illegible] magis necessarium. Ut ex-
hibeatis corpora. Hic ponit utilitatem in-
structo, scilicet ut corpus vestrum deo of-
feratis sicut hostiam. Ubi huius sacri-
ficii tangit 4or causas: efficientem,
qui est penitens devotus, ibi:
exhibeatis. Materiam, que est ipsum corpus,
ibi: corpora vestra. Formam, que est in
bono perseverare, ibi: hostiam viven-
tem sanctam. Finis, qui est deo pla-
cere, ibi: deo placentem. Dicit ergo: ob-
secro, inquam, ut exhibeatis, id est
sponte offeratis. Super vi°: Sicut
exhibuistis membra vestra servire etc.
In tabernaculo enim domini offerre nisi
ultroneus. Exo. xxvi°. Corpora vestra, scilicet deo
sicut quidam spirituale
sacrificium

non enim animas vel decimas. Hostiam
in mortificatione vitiorum, Colos. iii: Mor-
tificate membra vestra que sunt super
terram. Viventem per exhibitionem bo-
norum operum. Signum enim est quod homo
mortuus est qui non movetur [illegible]
pes. Sufficiente sacrificium instituere
[illegible] in deo [illegible]
[illegible] enim [illegible]
offi[illegible] deo non placentem
[illegible] intentionem, non sicut ypocrite
qui ymolant demonibus et non deo
[illegible] sunt ne
ab hominibus videantur. Aliud enim
enim corpora vestra sit hostia deo ac-
ceptabilis [illegible]
ergo in sacrificio spirituali debet esse
voluntas devota, integra oblatio
vitiorum mortificatio, bonorum operum
exhibitio, exhibitionis continuatio,
intentionis rectitudo, [illegible] discre-
tio [illegible] rationabile in hiis
omnibus sit obsequium vestrum, ut [illegible]
mortificetis vitia, ut [illegible]
[illegible] enim sacrificio [illegible] offi-
[illegible] Et vide etiam in fine
[illegible] obsequium
[illegible] addit vestrum, discretio-
nem subdit: rationabile. Et nolite con-
formari. Hic instruit quomodo se habere
ad deum ex parte anime, et primo quo ad
affectum, 2° quo ad intellectum, ibi: Dico
enim per gratiam. Supra tria facit: de-
hortatur malum, ibi: Nolite conformari.
Hortatur bonum, ibi: Sed reformamini.
Subiungit commodum, ibi: Ut probetis.
Enim recto ordine affectus in [illegible]
[illegible] in declinatione mali, in operatione
boni, in experientia divini beneplaci-
ti. Dicit ergo: Et nolite, qui in exhi-
bendo corpora vestra etc., et nolite conformari
conformari [illegible] huic se-
culo fugiendo [illegible] opus mali
[illegible] hortatur libertatem
dicit Nolite [illegible] voluntas vestra
est [illegible] dicit conformari.
Anima autem [illegible]
statim induit formam rei cognita
[illegible] exemplar [illegible]
seculo. i. Io. ii°: Nolite diligere mun-
dum neque ea que in mundo sunt, quia
omne quod est in mundo [illegible]

[illegible]

Sed reformamini. hic hortat^r ad bonu reformacionis p[er]ficiendu[m], ubi implicat[ur] culpe deformitate. ip[s]e p[er] dic[it] reformamini. ipse formositate[m] addit innouitate. ve[rum] s[cilicet] sensu[m] mentis. cui s[er]uit sensus vi[ti] d[icitur] sz reformamini. q[uasi] nolite conformari huic s[e]c[u]lo. s[ed] reformamini. i[d est] iter[um] formamini. q[uia] in eo d[e]fu[i]stis deformati. reformamini. i[d est] iter[um] et iter[um] formami de die in diem. ad ymaginem diuine formositatis. ad q[ua]m formati estis. Gen i^o. Reformamini in nouitate sensus v[est]ri. i[d est] sic ut sensus v[est]r sp[irit]ualis innouetur. Ephes iiii^o. Renouamini sp[irit]u mentis v[est]re. homo enim formatus p[er] creacionem est. Gen ii^o. formauit d[omi]n[u]s deus hominem. deformatus p[er] culpam. Gen^s iii^o. Si aut[em] hunc nota macula[m] et la[pide]m fui[t] uel exquirunt i[n] aliqua p[ar]te deforme[m] non inmobilis reformatur p[er] g[rati]am. unde hic d[icitu]r reformamini sp[irit]u. informamini p[er] doctrinam. i[n] Thy^o i^o. Gratiam co[n]secutus sum. ut in me p[rim]o ostenderet omne[m] paciencia[m] ad informacionem eoru[m] qui c[etera]. Conformes passionu[m] eius. vii^o. predestinauit conformes fi[eri] et transformamini p[er] conte[m]placionem. ii Cor iii^o. Nos aut[em] reuelata facie gl[ori]am dei speculantes in eand[em] y[magin]em transformamur p[er] gl[ori]am. Phil iii^o. Saluatorem expectamus. Reformamini in g[rati]am ad hoc ut p[ro]bet[is] i[d est] exprimetis discrete[re] i[n] uob[is]. i Tess[alonicenses] ult[imo]. Omnia probate q[uo]d bonu[m] est tenete. et que sit uoluntas dei. i[d est] id quod deus uult. Voluntas in qua bonu[m] inest. q[ui]a non uult nisi bonu[m]. bene placens ab his considerantib[us] et perfecta in illo diuina. uel bona ip[s]e bonu[m] est et bene placens ip[s]e bonu[m] gr[ati]e et perfecta ip[s]e bonu[m] gl[ori]e. uel bona q[ua]ntu[m] ad statu[m] incipientiu[m]. bene placens q[ua]ntu[m] ad statu[m] proficientiu[m]. perfecta q[ua]ntu[m] ad statu[m] perfectoru[m]. uel bona in hijs q[ui] sunt in statu co[n]iugali. bene placens in hijs qui sunt in statu vid[ualium]. perfecta in hijs qui sunt in statu uirginali. uel inq[ui]t ho[mo] actiue experiencie actiuu[m] ibi. uel perfecta actiue ob[ediencie] ibi. que sit uoluntas

[illegible]

dei. uel b[o]n[a] essenti[a] et sic e[st] placens. bona bene placens et p[er]fecta. Secundum est hic quod in capl[o] d[icitu]r uoluntas dei qua debemus placere et facere preceptoru[m] ad primu[m] ingressio. Ezech xviii^o. Nolo morte[m] peccatoris s[ed] ut c[onuertatur] q[ui] et c[etera]. Secunda ex p[ar]te apparens mundacio. ii^o viii^o. Tetigit eum dicens uolo mundare. Tercia mundatoru[m] p[er]so in op[er]a s[an]c[t]ificacio. i Tess iiii^o. Hec est uoluntas dei s[an]c[t]ificacio v[est]ra. q[ua]rta s[an]c[t]ificatoru[m] aduentus co[n]fitoru[m] illuminaco. i Thy^o i^o. Qui o[mn]es uult o[mn]es c[etera]. Q[ui]nta illuminatoru[m] ad amore[m] inflammaco. Luc xii^o. Ignem ueni mittere. Sexta inflammatoru[m] p[er] tribulaciones probacio. Heb x. Pacia uob[is] necessaria ut facientes uoluntate[m] dei rep[ortetis] p[romissionem]. Septima probatoru[m] unicio. Eze xxxvii^o. Et tu fili hominis sume tibi lignu[m] unu[m] et scribe sup[er] id et c[etera]. Ephes iiii^o. Donec occurrimus o[mn]es et c[etera]. i Pet i^o. Reportantes finem fidei v[est]re et c[etera]. Octauo unitoru[m] perseu[er]ancia finalis in pr[e]mio. Io xxi^o. Sic eu[m] uolo manere donec. Nona perseuerancium retribucio et glorificacio. Io xvii^o. Volo pater ut ubi ego sum ut illi sint. Dico enim per gratiam hic docet eos. bene se habere ad d[omi]n[u]m quo ad intellectum. et p[ri]mo docet ne sobrie sapiant. 2° quo sobrie sapere valeant. ibi. unicuique sicut deus. in p[ri]ma implicite tria. s[cilicet] impoientes auctoritate[m]. ibi. dico et c[etera]. eoru[m] quib[us] fit impium p[er]sumpcionem. ibi. o[mn]ibus qui sunt inter uos. impium formam. ibi. non plus sapere. dicit ig[itu]r dico enim q[ua]si illud obsecro s[ed] illud p[ro]hibeo. dico enim p[er] g[rati]am que data est m[ih]i. i[d est] auctoritate ap[osto]li. Gal ii^o. Cum opus eius est petro in ap[osto]la[tu] op[er]atus est et in c[etera]. et cognouerunt g[rati]am dei que data est m[ih]i. omnib[us] qui sunt inter uos illos s[cilicet]. unde non dicit omnib[us] uob[is] q[ui]a non erant o[mn]es tales s[ed] aliq[u]i eoru[m] s[e]c[un]d[u]m glo[sa]m. Non plus sapere. hic ponit forma[m] impii inq[ua]. p[ri]mo prohibet quod e[st] malu[m]. sc[ilicet] p[re]cipit quod est bonu[m]. i[d est] sz sape ad sobrietate[m]. et hic est p[ro]p[ter] dic[it] Non plus sapere. i[d est] d[e] diuinis mist[er]ijs inuestigare. Sapi[enci]a e[ni]m e[st] c[etera]

[illegible]

dum[m]

diuinorum / quia oportet sapere dampnosum / non audiendum est de deo dicere ultra ea que tradita sunt nobis a sanctis apostolis et prophetis / sed sapere ad sobrietatem sine presumptione / Ecclesiastici 3° Altiora te ne quesieris et fortiora te ne scrutatus fueris / sed que precepit tibi deus cogita illa semper / felix qui nec excedit per presumptionem nec desinit per ignoranciam / sed sufficit per temperanciam nec nimis supplex nec remissus sed modeste sic inquirendo Et vnicuique sicut docet / quo sobrii sapere valeant / quia scilicet secundum mensuram sibi a deo datam / vnde dicit Et vnicuique proprio sicut spiritus sanctus deus diuisit mensuram fidei. hec littera dupliciter / primo sic sicut deus dedit i. secundum mensuram donorum datorum merito fidei / vel sic intelligitur mensura fidei / Christus enim secundum mensuram dedit bona i Cor. xii° diuisiones enim graciarum sunt etc. / Et quanto magis illuminatus est in fide et gratia / tanto magis potest inquirere / alio modo sic / Sicut deus etc. i. secundum fidem mensurate datam / vnicuique enim data est gratia secundum mensuram donationis Christi Ephesios 4° / Omnia obligantur ad amorem dei et dantur in mensuris / quia deus est diuidi libere quia diuisit mensuram et donum presertim quia fidei et sufficientem gratiam cuique vnicuique. Sicut enim in vno corpore. hic est secunda pars capituli vbi ostendit quo se habeant ad proximum et primo quo ad proximum bonum qui est de corpore ecclesie / 2° quo ad proximum malum etsi non sit de corpore ecclesie ibi Benedicite persequentibus. Prima parte primo ostendit quod fideles debent sibi mutuo ministrare secundum dona sibi collata / 2° ostendit modum subministrandi quo ad dona quedam spiritualia ibi Habentes autem donationes / 3° ostendit idem quo ad bona in genere quia ibi Dilectio sine simulatione. Prima parte ostendit quod subministrare debent / primo ponit exemplum de corpore naturali / 2° adaptat in corpore mistico ibi Ita multi vnum corpus sumus / ponit quantum ad primum / quantum ad corporis vnitatem / vnde dicit i vno corpore

2° quantum ad membrorum pluralitatem / vnde dicit multa membra / 3° mutuam subministrationem. vnde addit omnia membra etc. / Similiter in corpore mistico adaptat hec dicens quo sicut quilibet vnicuique diuisit deus mensuram fidei sic vere ita est / sicut enim in vno corpore naturali multa membra habemus distincta / omnia autem membra non eundem actum habent neque ex diuisione instrumentorum i. tamen secundum Aristotelem in libro de animalibus multa sunt in similitudinem secundum opinionem qua in digestione / Ita multi per diuersa dona i. non catholici vnum corpus sumus vnitate spiritus caritatis colligati i. vna ecclesia et hoc in Christo capite / ipsum enim dedit caput super omnem ecclesiam Ephesios 1° Singuli autem alter alterius membra mutuo subministrando / et alter alterius officio indigendo / Eandem similitudinem ponit apostolus i Cor. xii° ergo corpus ecclesie caput Christus membra fideles anima vivificans spiritus sanctus / vnde quam felix membrum quod viuit in hoc corpore sub hoc capite tali anima vitam. Habentes autem donationes / hic ostendit modum subministrandi quo ad dona quedam spiritualia / vbi primo tangit generaliter donorum / 2° exprimit dona pertinentia ad subministrationem spiritualium sine propheciam secundum rationem fidei / 2° pertinentia ad subministrationem temporalium ibi Qui tribuit in simplicitate. Donorum pertinentium ad subministrationem spiritualium tangit quatuor diuersa officium prophetandi / ministerium ecclesie ministrandi / docendi / et exhortandi / que distinguntur sic / Dominica gratia aut est de hijs que sunt supra potentiam humanam aut de hijs que sunt in potentia humana / si primo pertinens ad cognitionem sic est prophetia / aut ad operationem sic est gratia sacramentalis prophetiam nobilium / 2° modo aut pertinet ad cognitionem veritatis sic est qui docet etc. / aut ad amorem bonitatis / sic est qui exhortatur etc. Circa ad subministrationem temporalium tangit tres diuersas / largie

di principandi et misendi que distinguuntur secundum tres vires anime. Quantum ad vim rationalem simplicitate tenendi quantum ad irascibilem sollicitando principandi quantum ad concupiscibilem hilaritate compaciendi. Dicitur fratres quia sumus alter alterius membra invicem subministrando. Sed hoc autem sumus fratres donationes et cetera. Vel sicut fratres sumus alter alterius membra igitur indifferentibus donis hoc agimus ut alter alteri sit membrum. Fratres autem donationes differentes secundum gratiam differentes que data est nobis. Hoc sapienter agimus ut simus alter alterius membrum diligendo. Apostolus qui dicit veram caritatem ut homines. Unde dicit fratres sibi alteruitrum ut homines unde addit diuitias dilectionis ut sicut in monstrum unde dicit secundum gratiam et cetera et hoc sive fratres prophetiam i. revelationem futurorum. Ut etiam quorumlibet occultorum est etiam prophetia et de preteritis et de presentibus et de futuris. Fratres inquantum ut sumus membrum aliorum ut si eos prophetemus fratres inquantum prophetiam secundum rationem fidei i. secundum quod exigit fides eorum quibus deservimus debetis. Vel secundum quod exigit fides nostra prophetia enim est ad informationem fidei ut patet in ysaia et multis aliis sive ministerium fratres sumus ministerium ecclesiasticum et dispensationem sacramentorum simus sapienter membrum aliorum in ministrando i. studium dispensando. i Cor. iiiio. Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores. Sive qui docet i. gratiam docendi habet sit sapienter membrum alterius in doctrina alios scilicet docendo. Talis enim dicitur in i Tim. iiiio. Attende tibi et doctrine. Qui exhortatur i. gratiam exhortandi habet sit sapienter alterius membrum in exhortando. ii Cor. vo. Consolamini et edificate alterutrum. Item ii. Hec loquere et exhortare. Qui tribuit sapienter eleemosinam in simplicitate i. in simplici intentione scilicet sola intentione vite eterne. Ut nesciat sinistra quid faciat dextera. Mt. vi. Prov. xii vo. Simplicitas iustorum diriget eos. Sed cetera quibus

potens sive dives divitias tribue studiose quo ad iniciatam. Thob. iiiio. Si multum tibi fuerit habundanter tribue. Frequenter quo ad formam prov. xxi. Qui instus est tribuet et non cessabit. Hilariter quo ad affluentiam ii. Cor. ultimo. Hilarem enim datorem diligit deus. Propter finale tribuere simpliciter quo ad finem. Nec qui tribuit in simplicitate qui preest ut princeps et prelatus prosit sapienter in sollicitudine. Ut Paulus ii Cor. xi. Preter ea que extrinsecus sunt instantia mea cotidiana sollicitudo omnium ecclesiarum. Qui miseretur i. gratiam miserendi et compaciendi aliis habet in hilaritate hoc faciat. Eccl. xxxv. In omni dato hilarem fac vultum tuum. Hic quere sup. Ad hostiam viventem. Glo. Non enim nunc sicut tunc corpora pecorum sive ymolantur que posuit necesse pie et vere corpus Christi offerre. Et non ymolatur nisi sit instituto. Nec enim occiditur sed eius occisio representatur. Hic sup. Nolite conformari huic seculo glo. Humanum enim innate est. ii Cor. iiio. Non sumus sufficientes cogitare ex nobis. Quo multo minus facere. Et non in manu nostra est sed non consilicet nisi cum adiutorio gratie. Hic sup. illud. Sed reformamini. Glo. Qui in adam fuistis deformati quia in eos primum amissa est ymago dei que ymago semper est incorrupta. Et glo. loquitur de amissione quo ad fulgorem ymaginis qua hec agit non quo ad essentiam ymaginis. Que hic dicitur. Hic sup. illud. ut probetis que sit voluntas dei bona. Glosa. Cum deus vult sibi bonum est. Amos iiio. Si erit malum in civitate quod non fecerit deus. Et loquitur Amos de malo pene quod est bonum simpliciter licet sit malum sustinenti. Hic sup. illud. Beneplacens. Glo. Deus non vult mala fieri et tamen non vult mala non fieri. Sed quod affirmatio ut negatio. Vel ergo vult mala fieri non vult. Et non sic illa sunt. Sed affirmatio et negatio ut nunc sic affirmatio. Sed vult fieri et non vult sicut que de contrariis opponuntur. Unde altera ponit non

[illegible]

uult fieri. Item sup. id. Sicut deus diuisit
mensuram fidei. glo. Dona insinuat
que fides meretur, que uero dona non
meretur. alia dona. R. mensura fidei
non consistit in quantitate fidei, sed in ipsis que
ibidem. id est christo qui est dei filius, in
admensum datus est spiritus. In Sap. xi.
Omnia in numero, pondere et mensura dis-
R. admensum datus est simpliciter et
absolute, sed non admensum aliorum com-
paratione. Item sup. id. Sive ministerium
in ministrando. glo. assidue. Contra illud
per ministrare assidue. R. assidue in
horis oportunis, non continue. Dilec-
tio sine simulatione. Postquam ordi-
nauit subiectos quo ad dona
gratiarum specialia, hic ordinat quo ad dona
communia. et primo in affectu interiori, secundo in
effectu exteriori ibi Honore inuicem
preuenientes. Circa primum monet primo
fidelem diligere primo uitare [illegible], secundo sapi-
enter ibi Odientes malum, tertio firmi-
ter ibi Adherentes bono, quarto utiliter ca-
ritatem fraternitatis affectu. Dicit ergo ubi est
amor sine simulatione, ubi est puri-
tas sine iniquitate, ubi est firmi-
tas sine separatione, ubi est communis
sine personarum acceptione. Dicit igitur
Dilectio, que preter dictum est sit in nobis
dilectio, quia diuersa dona uincunt,
et hoc sine simulatione, non fictam sed
ueram. i Jo. iii. Filioli, non diligamus
uerbo neque lingua, sed opere et ueritate.
et hoc quia simulatio displicet deo.
Job xxxvi. Simulatores et callidi
prouocant iram dei. Nocet proximo.
Pro. xi. Simulator ore decipit ami-
cum suum. Derogat honori proprio. ii Mach.
vi. Dixit Eleazarus [illegible] propter meam
simulationem decipiantur et per simula-
tionem mee senectuti conquiram. Odi-
entes malum. Qui enim diligit proxi-
mum, ne uitium odiat in proximo, dilec-
tionem eius. quia qui diligit iniqui-
tatem odit animam suam. et sic est etiam
Adherentes firmiter bono. Eccli. ii. bo-
num [illegible] in bono [illegible] [illegible]
(caritate) fraternitatis inuicem diligentes. Hic le-
gitur dupliciter. uel caritate fraternitatis, id est qua
fratres se inuicem diligunt, ut placeat
scilicet uobis quod fratres se diligunt. hoc
est enim unum de hiis que placent deo.

scilicet concordia fratrum. Pro. vi. Vel karitate
fraternitatis inuicem diligentes, contra
uelut fratribus redilige [illegible].
Estote inuicem benigni, inuicem
fratrum amatores. Heb. xiii. Cari-
tas fraternitatis maneat in uobis. Ho-
nore inuicem preuenientes.
Hic ordinat nos subiectos studii in
effectu exteriori, ubi primo monet ad
exhibitionem, secundo ad operationem sue u-
tilitatis ibi Sollicitudine non pigri,
tertio ad tolerantiam aduersorum ibi Tri-
bulatione patientes, quarto ad commu-
nicationem bonorum ibi Necessitatibus sanctorum.
Item [illegible] distinguuntur sic. Submi-
ssio in effectu exteriori aut est propter
bonum honestum, sic est preueniendo
honore; aut propter bonum utile, sic est
sollicitando operis; aut propter bonum dele-
ctabile, quod consistit in duobus,
scilicet sustinendo in aduersis et leti-
ciendo in prosperis. Utrumque enim debet
fieri hilariter. Dicit ergo Honore que sit
eis preuenientes uos honore inui-
cem, id est reuerentia inuicem. [illegible]
[illegible] honorate, [illegible] reueren-
tiam quia est [illegible] dicit preue-
nientes quia inuicem dicit inuicem
contra illos qui uolunt honorari et non
honorare. [illegible] manifestum dicit Ho-
nore. honor enim est exhibitio
reuerentie in testimonium uirtutis. Sol-
licitudine non pigri. Hic monet
ad operationem utilitatis proximi, et hoc
monet [illegible] primo diligenter, secundo
feruenter ibi Spiritu feruentes, tertio
simpliciter ibi Domino seruientes, quarto hi-
lariter ibi Spe gaudentes. Item
quarto distinguuntur sic. [illegible]
re utilitatis fratrum uel alterius ex-
igitur quod agens consideret sine
[illegible] agens exigitur duo, solli-
citudo in affectu, feruor in affectu.
alter deficiens feruor inducit
tepiditatem, tepiditas pigritiam,
pigritia impedit opus. ex parte
finis exiguntur duo, consideratio re-
munerationis [illegible] expecta-
tio remunerationis [illegible]

[illegible]

Sit ergo sollicitudo in ope, fervor in voluntate, simplicitas in intentione, hilaritas in mercede. Et hoc est quod dicit: sollicitudine non pigri. In ope primum ut videlicet ad formicam o piger etc. Ne dicatur tibi illud Matthei xxv: serve piger et male etc. Sic etiam ferventes spiritu, in mente, ne frigidi opus vobis possit. Apocalypsis iii: utinam frigidus esses aut calidus, sed quia tepidus es incipiam te evomere ex ore meo. Et in hiis omnibus sic domino servientes, id est finem intendentes per rectam intentionem, pro Sirach domino intimore. Vel secundum aliam litteram tempori servientes, id est oportunitate temporis, facientes secundum unumquodque secundum congruentiam temporis exigentiam etiam tempus habet etc. Ut ipsi etiam spe gaudentes, ut sitis spe letitia terre bona promissa spe eternitatis in gaudio. Philippenses iiii: gaudete in domino semper etc. Matthei v: gaudete et exultate quoniam merces vestra copiosa est in celis. In tribulatione patientes. Monet primo ad exhibitionem honoris, secundo ad patientiam utilitatis, hic tertio monet ad adversorum patientiam, secundo ostendit per quid acquiratur eam: orationi instantes. Dicit ergo: sitis etiam in tribulatione, scilicet in malis super predictorum occasione occurrentibus, patientes, id est considerantes per patientiam sustinentes. Hebreorum x: patientia vobis necessaria est etc. Et ut pati possitis, orationi instantes, orando eam impetrate patientiam. Luce xviii: oportet semper orare et non deficere. Primo Petri iiii: vigilate in orationibus. Necessitatibus sanctorum communicantes. Monet ad honoris exhibitionem ad utilitatis procurationem ad adversorum sustinentiam. Ubi monet communicare bona sua primo commanentibus, secundo eisdem venientibus ibi: hospitalitatem sectantes. Dicit ergo: sitis etiam necessitatibus, id est penuriis sanctorum communicantes bona vestra. Hebreorum ultimo: beneficentie et communionis nolite oblivisci. Omnia debent esse communia in necessitate, quia superflua etc. Compassio necessitatis ideo dicit necessitatibus, et dilectio sanctitatis ideo addit sanctorum, et liberalitas

quantitatis ideo subdit communicantes. Nec tale facit debitum sanctis in gratia merita communicantes redditur dominus inclinat. Sit etiam hospitalitate, id est suscipiendum sectantes quasi assidue, domus eum ubi frequentari. Ut notet assiduitatem, ne sicut quia hospitum fiat onerosa. Primo Petri iiii: hospitales invicem sine murmuratione. Benedicite persequentibus. Ostendit hoc quo debent se habere ad proximum bonum hic ostendit quomodo ad proximum malum, ubi ostendit quod ipsi primo ut eis bene faciant, secundo ut eis malum non inferant ibi: nulli malum pro malo reddentes, tertio ut malum ab eis illatum sufferant ibi: si fieri potest. Circa primum duo. Benedicite persequentibus monet quod dicitur: primo benedicendo, secundo gratulando ibi: gaudere cum gaudentibus, tertio compatiendo ibi: flere cum flentibus, quarto consentiendo ibi: idipsum invicem sentientes. Dicit ergo distinguit sic: hoc bene fiat proximo aut optime benedicendo aut melius aut congratulando in prosperis, sic est gaudere cum gaudentibus, aut compatiendo in adversis, sic est flere, aut conformando in utroque, sic est idipsum etc. Circa primum primo hortatur bonum, secundo dehortatur malum ibi: et nolite maledicere ut sit bonum sine malo puro. Dicit ergo: benedicite persequentibus vos, id est bona eis orate. Primo Petri iii: in hoc vocati estis ut benedictionem hereditate possideatis. Simile Matthei v: benedicite in genua et nolite maledicere, id est verba maledictionis intermiscere. Primo Corinthiorum vi: neque maledici regnum dei possidebunt. Iacobi iii: numquid fons de eodem foramine emanat dulcem et amaram aquam. Et dicit bis benedicite, quia optanda sunt eis bona vite et patrie sive bona corporis et anime. Vel debemus eis optare bona corde et ore. Non maledicere est quod persequentes, quia quos offendit in lingua hic persequentes. Benedicere persequentes, sed benedicere persecutoribus suis perfectissimum quod fecit Christus, Stephanus, Petrus, ...

Gaudere cum gaudentibus. Hic monet congratulari bonis proximorum et inimicorum dicens gaudere debetis super gaudentibus congratulando eis. Unde Luce xv: congratulamini mihi et cetera. Flere cum flentibus eis compatiendo. Job xxx: flebam quondam super eo qui afflictus erat. Idipsum invicem cum aliis fratribus sentientes, sine dolore, sine gaudio, nec sit discordia in corpore vestro. Idem sapite, effectus quasi glutino, ubi uniformitas. Unde dicit idipsum uniformiter et equaliter unitatis invicem, utrique scilicet unius sensus sentientes. Non alta sapientes. Monuit apostolus ne inimicis fiant, hic monet eos ne mala eis non inferant et hoc quadrupliciter: primo quia eos supplicando, secundo beneficium subtrahendo. Ibi: Noli esse prudentes, tertio iniuriam vindicando. Ibi: nulli malum pro malo, quarto scandalum ponendo. Ibi: providentes bona. Isti quatuor distinguuntur sic: malum enim aut est in voluntate vel in opere, si in voluntate aut prime advenit sic est presumptio superbie vel addecentium sic est avaritia. Si in opere aut in facto sic est vindicta iniurie vel in exemplo sic est occasio scandali. Supra posuit de hortatione superbie malum. Secundo hortationem bonum oppositum. Ibi: et humilibus consentientes. Dicit ergo: non alta quasi sitis non alta sapientes, id est presumentes contra alios supplicantes. Eccli. vii: Noli altum sapere sed time. Ex pe... non est exaltatum cor meum et cetera, potius sic humilibus consentientes corde non tantum ore, id est similium imitatores et cum eis sentientes. Deus autem superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Iaco. v. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos, id est prudentiam vestram apud vos tantum sed apud proximos exercete. Proverbiorum iii: Ne sis sapiens apud temetipsum. Et Proverbiorum v: Bibe aquam de cisterna tua et fluenta putei tui, deriventur fontes tui foras et in plateis tuis aquas tuas divide. Nulli etiam sic malum pro malo reddentes, multo magis malum pro bono, sicut illi qui retribuunt mala pro bonis. Proverbiorum xvii: Qui reddit

reddam malum pro malo. Sed etiam providentes bona non tantum coram deo in secreto scilicet cordis, ubi deus intuetur. i. Regum xvi. Sed etiam coram hominibus omnibus in manifesto scilicet operis ne proximi scandalizentur, quia scandalum vitare debemus quantum possumus salva triplici veritate, vite, iustitie et doctrine, quia qui scandalizat meretur demergi in profundum maris et cetera. Quidam... ponderandum prudentiam quia negligentiam stultorum sed prudentia bonorum contra malitia peccatorum sed coram deo quia simulationem ypocritarum et coram hominibus quia clementiam imperfectorum. Contingit enim providere bona coram hominibus non coram deo, sic faciunt ypocrite, coram deo non coram hominibus sic faciunt imperfecti. Aliquando nec coram deo nec coram hominibus sic faciunt peccatores notorii, coram deo et hominibus sic faciunt boni famosi de quibus erat apostolus et sui similes. ii Corinthios viii: providemus bona non tantum coram deo sed coram omnibus hominibus. Si fieri potest quod ex vobis est. Monet apostolus iniuriantibus sive facere eis malum non inferre. Hic monet malum alterius illatum sustinere et hoc quadrupliciter: primo pacem cum eis servando, secundo non se defendendo. Ibi: Non vosmetipsos, tertio eos beneficiis attrahendo, ibi: Sed si esurierit, quarto si non attrahuntur saltem per patientiam vincendo. Ibi: Noli vinci a malo. Isti quatuor distinguuntur sic: primus autem deficit in bono gratie movendo discordiam, vel in bono nature inferendo iniuriam, vel in bono fortune sustinendo penuriam, vel in bono perseverantie continuando malitiam. Quia discordia monet ad pacem, contra iniuriam ad indulgentiam, contra penuriam ad erogandum, contra pertinaciam ad patiendum. Dicit ergo: si fieri potest quod ex vobis est, id est quantum est ex parte vestra, licet forte non possitis malorum malitiam cohibere, cum omnibus hominibus pacem habentes. Hebr. xii: Pacem sequimini cum omnibus. Vel si fieri potest quia hoc potest quia ex vobis est, id est in potestate vestra.

[illegible]

hic pacem/ licet sit difficile po
cius hiis qui oderunt pacem enim
perficere/ supplicantes ergo tria sunt
pacem habentium/ difficillime/ unde
dicit si fieri potest/ possibilitas unde
addit quod ex vobis est/ humilitas
unde subditur cum omnibus hominibus
ut pacem habentes non sit/ vobis defe
dentes vosmetipsos inimicis
paciendo Mt. v°. Si quis percusserit
te in unam maxillam prebe ei et aliam
Sed potius date locum ire dei vin
dicte/ ut adversarii ire potentia di
furor incensus est sicut cedere fu
rori/ Scriptum est enim quod debetis
dare locum ire/ Scriptum est enim
michi vindictam reservam Deut. xxxij
vel vos reservate michi/ ego re
tribuam i. vindicabo melius quam
aliquis possit vindicare/ Summitur autem
ubi ista Deut. xxxij°. ubi hebraice
mea est ultio et ego retribuam etc.
vel secundum quosdam Eze. ix°. ubi hic
appropinquaverunt visitatores urbis
ubi hebraice sic est in vindictam etc.
Primo ergo proponit quod non est
repellenda iniuria ibi non vosmet
ipsos defendentes/ 2° quod est sustinenda
ibi Sed date locum/ 3° probat illa ibi
Scriptum est enim etc. Sed et si e
surierit inimicus tuus hortatur ad
here inimicos beneficiis/ Ubi hortatur
primo ad beneficientiam 2° sub
dit beneficiendi periculum ibi hoc
autem faciens/ In primo implicat
duo primo tangit inimici penu
riam 2° hortatur ad [illegible] ibi
ista dicit ergo Sed si quis in vindictam
sumite ne vos vindicetis/ Sed et si
esurierit inimicus tuus/ [illegible]
sicut ille oderit te/ non quia tu odis
ciba illum Mt. v°. benefacite hiis
qui oderunt vos/ si sitit potum
da illi quod dicitur inimicis vite
subvenire/ hoc enim faciens carbones
[illegible] congeres super caput
eius i. super mentem eius carbo
nes ignitos i. fervorem caritatis enim
[illegible] per beneficia attrahendo
vel carbones ignis enim [illegible]
inducendo/ vel carbones ignis

i. penam gehenne/ [illegible] si non con
vertitur per eum occasionaliter cumu
lando/ Contra dicitur quod scriptura sic
persuadet nobis/ erga inimicos esse
benivolos in multis/ primo eos
diligendo primitus Mt. v°. dili
gite inimicos vestros exemplum xpi Ro.
v°. sicut [illegible] conversionem eorum per
inde ad fidem/ pro. xvi°. Cum autem
placuerint deo vie hominis/ inimi
cos eius convertet ad pacem/ exemplum
Jacob et Sychem Gen. xxxiiij°. Si ce
[illegible] 3° pro eis orando [illegible]
[illegible] diligentes etc. exemplum Stephani
[illegible] Act. vij°. [illegible] offe
[illegible] prudentiam/ [illegible]
Abimelech cum separare [illegible]
[illegible] de Jacob et esau/ Gen. xxxiij°.
[illegible] eorum molestias per fortitudinem
paciendo ps. Si inimicus meus ma
ledixisset [illegible]
mansuete loquendo [illegible]
[illegible] Ubi dulce/ exemplum Abigail et
David i. Reg. xxv°. [illegible] misericordia
[illegible] pro. xxv. Si esurierit
exemplum Elizei [illegible] regis Syrie
quos fecit refici et liberari iiij°
Reg. vi°. 8° malo eorum condolendo
[illegible] pro. xxiiij°. Cum ceciderit in
imicus tuus ne gaudeas/ [illegible]
viij°. noli de mortuo [illegible] exemplum
David similiter mortuo 2° Reg. i. 9°.
penitentibus indulgendo/ Luc. xv
ij°. [illegible] novissimorum [illegible]
et de fine [illegible] Joseph qui fratribus
indulsit Gen. l/ Noli vinci a
malo hic docet vincere inimicum
per pacientiam si non penitet per bene
ficia/ ubi primo dehortatur malam
impacientiam 2° hortatur ad bonam pa
cientiam ibi Sed vince. In prima im
plicat tria [illegible] liber
tatem cum dicit Noli/ quod in voluntate
tua est/ pacientie confusionem cum
subdit vinci/ impacientie [illegible]
[illegible] cum addit a malo/ In secunda
similiter [illegible] implicat tria
[illegible] ibi vince/ [illegible] ibi in bono
[illegible] ibi in malum/ dicit ergo Noli quod de.

[illegible]

et si non penitens, tamen tu non vinci a malo homine perdendo patientiam, immo solus patiens vincit. Ideo Prov. xvi: Melior est patiens viro forti. Sed vince in bono, patientie malum hominis. Nobile enim vincendi genus est patientia. Glossa: bonitate contende quod illius bona contendo et salubre etiam ut sic bonus contra malum. Nobile est vincere, nobilius vincere in bono, nobilissimum vincere in bono malum. Item hoc exponitur super illud: Honore invicem prevenientes. Glossa: inequalis tenentia quod subditi tenentur prelatos, non eis. Responsio ymo sed subditi prelatum ut dei vicarium, prelati subditum ut dei ymaginem. Item ibidem glossa: Alia non est firmus amor nisi mutuus se prevenientes obsequiis et mutuos diligimus ut fratres quibus non obsequimur. Responsio intellectus est ut adest facultas exhibendi et tanta exhibitio. Item super id: Sollicitudine non pigri. Glossa: piger in inquisitione divina sine spe est, quia pigritia omnis industrie aufert spem et tristiciam, quod est peccatum mortale. Responsio loquitur de pigritia que acediosus non de quamlibet. Item super id: Spe gaudentes. Glossa: ut non cum peccatis, quia non licet sperare temporalia nec petere. Responsio sola cum deo sperando principaliter. Item super id: Nolite maledicere. Contra Act. xxiii: Percutiet te deus, paries dealbate. Responsio dupliciter est maledictum: sicut cum quis livore vindicte, et hoc est malum; aliud quod fit zelo iusticie, et hoc bonum. Item nulli malum pro malo reddentes. Contra Levit. xxiiii: Oculum pro oculo etc. Responsio quando redditur non est malum sed bonum quia est opus iusticie. Item super id: Si fieri potest. Glossa: in potestate vestra est cum omnibus hominibus pacem habere. Contra non est in potestate bonorum quod nulli eis bellum moveant. Responsio glossa loquitur de pace pectoris non temporis. Item cum omnibus hominibus. Contra ergo etiam debet habere pacem cum hereticis. Responsio cum hominibus pax habenda, bellum cum vitiis. Item super id: Date lo-

cum ire. Glossa: Iste dat locum ire qui permittit adversario facere quod vult. Contra bonum est impedire malum. Responsio bonum est impedire per viam prudentie sed non vindicando per violentiam. Item super id. Glossa: Scriptum est: mihi vindictam et ego retribuam. Contra hoc legitur implicite Deut. xxxii: mea est ultio etc. Responsio [illegible] conferetur vel [illegible] adeo que [illegible]. Si esurierit inimicus tuus [illegible] Prov. xxv. Capitulum XIII.

Omnis anima potestatibus sublimioribus. A principio precedentis capituli instruxit et monuit omnes generaliter. Hic in hoc capitulo quo se habent ad superiores in speciali. Et primo monet ut superioribus subiciantur et obediant. Secundo ut ceteris et aliis debitum reddant, ibi: Reddite ergo omnibus debita. Tertio ut dilectionis debitum adimpleant et perficiant, ibi: Nemini quicquam debeatis. Ad primum obligat disciplina, ad secundum iusticia, ad tertium caritas. Prima pars subiacet. Superioribus monet eos tripliciter ratione: primo propter ordinationem divinam; secundo propter utilitatem suam, ibi: Nam principes non sunt timori; tertio propter conscientiam, ibi: Ideoque necessitate subditi. Prima pars primo monet eos superioribus subici. Secundo ex ordinatione divina probat quod bonum est, ibi: Non est enim potestas. Tertio ex eadem probat quod malum est non subici, ibi: Itaque qui potestati resistit. Dicit ergo: Omnis anima, id est, sic debet se habere omnis generaliter sive inferiores sive superiores. Omnis anima, id est omnis homo, sinodochice ut anima pars pro toto, potestatibus sublimioribus, id est, quia quod sublimiores sunt posuisti homines super [illegible] non ut potestatibus sublimioribus, id est in eo quod sublimiores sunt, et tremens subdita sit. Contra glossam: Si enim bonus fuerit qui tibi preest, nutritor tuus est; et [illegible] libenter accipe et in temptatione [illegible]. Heb. xiii: Obedite prepositis vestris et subiacete eis. Sicut enim in celesti ierarchia inferiores subduntur ordines.

[illegible marginal glosses]

Malus si fuerit, temptator tuus est.

Si [illegible]

Potestatibus sublimioribus, id est dominis hominibus in potestatibus constitutis quibus [illegible] subici debemus, iuxta id i Petri 2: Subiecti estote omni creature propter deum. Dicit ut [illegible] potestatibus sublimioribus, ratione sublimitatis et officiorum eis subiciamur, etiam si sint mali, iuxta i Petri 2: Servi subditi estote dominis vestris non tantum bonis et modestis sed etiam dyscolis. [illegible] hic loquitur [illegible] subiectionem debemus ex [illegible] ex propria voluntate.

Non est enim potestas [illegible marginal gloss, 6 lines]

superioribus / sic debet esse in cetera
Exo. xxv. Inspice et fac secundum exemplar quod tibi
in monte monstratum est / Quantum ad impli-
cationem sunt tria que debent esse in
obediencia .s. ut sit voluntaria sine
coactione / quod notatur ibi omnis
anima / contra quosdam qui sunt in
religione obedientiam sed non volunta-
riam / Secundo ut sit discreta / sine errore /
quod notatur ibi potestatibus sublimi-
oribus / contra quosdam qui magis obe-
diunt sue voluntati quam suo prelato
Tertio ut sit continua sine murmure / contra
quosdam qui semper rebellant et
murmurant contra prepositum superiorem
Non est enim potestas. Hic probat quod
bonum est subici. Et primo ex bonitate
ordinantis / secundo ex bonitate ordinationis
ibi / Que autem sunt a deo / Dicit ergo
non est enim quod debet esse subdita
non enim est potestas nisi a deo. quia sicut
dicit augustinus nocendi voluntas potest esse
ab animo suo / sed potestas non nisi a deo
Sap. vi. Data est potestas a domino vobis
et virtus ab altissimo. Que autem sunt
a deo ordinata sunt .i. rationabiliter insti-
tuta. Omnia enim disposuit deus
in numero pondere et mensura / Est ergo
sua ratio talis. Omne quod est a deo
ordinatum est / omnis potestas a deo /
ergo omnis potestas ordinata / sed potestati
ordinate obediendum est. Itaque
qui resistit potestati / Hic
probat quod malum est non subici po-
testati sublimiori / primo quia est
malum culpe / secundo quia est malum
pene / ibi / Qui autem resistunt / Dicit
ergo Itaque qui resistit vi vel dolo po-
testati .i. homini potentem habenti / non
enim potentia accipitur hic aliquando p[ro]
actu [illegible] accidente / Dei or-
dinationi resistit .s. qui resistit in
hiis que ad potestatem pertinent / Sicut
dixit dominus ad samuelem / i Reg. viii. Non
te abiecerunt sed me / Est ergo sua
ratio talis / Quicumque resistit dei or-
dinationi peccat / sed qui resistit
potestati / resistit dei ordinationi / ergo
qui resistit potestati peccat / Qui autem
resistunt / quia hoc autem non est leve
sed grave in eo / quia qui resistit
ordinationi divine / ipsi sibi dampna-
tionem a deo eternam acquirunt ut patet
in dathan et abyron / qui restiterunt

moysi. Num. xvi. vel dampnationem
temporalem a principe. ii Reg. xviii. Judic. ix.
rex [illegible] mortuus est / ergo sua
ratio talis / Quicumque dei ordina-
tioni resistit meretur penam / sed
qui potestati resistit est huiusmodi / ergo
qui potestati sublimiori resistit me-
retur penam / Ergo restat probare quod
omnis anima potestatibus sublimiori-
bus subici debet / Nam principes
non sunt. Monuit apostolus ut sub-
iciantur propter ordinationem divinam
hic monet ut subiciantur propter
utilitatem suam / ubi primo ponit quod
principes instituti sunt ad terrorem
malorum non bonorum / secundo probat quod
non ad terrorem bonorum / ibi Vis autem
non timere / tertio probat quod ad terrorem ma-
lorum ibi / Si autem male feceris time.
Dicit ergo Nam principes / quod qui
resistunt potestati dampnationem sibi
acquirunt / Et merito quia principes
non sunt timori boni operis id est
hiis qui sunt boni operis / sed mali
id est hiis qui sunt mali operis / Ergo
principes instituti sunt ut mala
facta puniant. Et est sua ratio talis
Utile est malum puniri et timeri
non bonum / sed ad hoc instituti sunt prin-
cipes / ergo utile est eis subici / sive
sint subditi mali / sive boni
Ideo Prov. xx. Dissipat impios rex
sapiens / Ideo dictum est [illegible] de
[illegible] potestatibus maris et non de
hominibus .i. bene viventibus / sed
peccatoribus bestialiter viventibus
sicut sunt aves celi .i. superbi et
piscibus maris .i. luxuriosi et rep-
tilia terre .i. avari / [illegible]
bonum quia non indiget principe
non punitur timore / ad iusticiam
malicie / Ideo bene dicit / Nam prin-
cipes [illegible] Vis autem non timere
potestatem. Hic ostendit quod principes
non sunt instituti ad terrorem bonorum
sed ad laudem / ubi quando bonum
opus agens / quia [illegible] reddit [illegible]
[illegible] a malo / Vis non timere
[illegible] primo [illegible] et
[illegible] laude / [illegible] bono laude
[illegible] dei enim minister [illegible] est
[illegible] non timere [illegible]
[illegible] laude [illegible]

habebis laudem / firmus in bono unde
addit dei enim minister. Et hoc est quod
dicitur Luc. [illegible] non timere potestatem
timore servili a. plenum ut principe
sine bono / sine malo / fac et habebis
laudem ex illa potestate et hoc ut occa
sionaliter. Si malum est dignum est tibi
causa maioris bone per exercitium pa
ciencie ut ex illa a. ab illa tributis si
bona est. Iustitia est enim ad vin
dictam malorum laudem vero bonorum.
pro 2º Dei enim minister est et ve hec
laudem dei enim minister est ipsa
potestas a. homo potentem sine gladio
dante in bonum tuum scilicet ut te tueatur
secundum glo. Luc. xxijº. Enim potentem
exercent in eis benefici vocantur.
Si autem male feceris time / 3º autem
quod principes instituti sunt ad terrorem
malorum. Ubi primo tangit timendi
causam, 2º causae equitatem ibi Non
enim sine causa, 3º equitatis probationem ibi
dei enim minister est ergo malum opus
reddit timidum subiectum afflictum /
timidum prelato / subiectum gladio /
afflictum supplicio. Et hoc est quod dicit
Si autem quod bono non est timendum
si autem male feceris time / malo n.
timor est necessarius / quia malo de
betur pena / non enim quod debes timere
non enim sine causa gladium portat
a. iudiciariam potestatem habet quae
per gladium intelligitur. Unde ante im
peratores inducis ensis portatur.
non enim sine causa gladium portat
evaginandum ad iunctum sacerdotis
et iussum imperatoris. Deinde quod tale
non sine causa. Dei enim minister est.
Ideo enim principes ponuntur quod dei
ministri. Exo. xxijº. Diis non detrahes
principem populi tui non maledices.
Minister in ira vindex in iram a. ad of
fensam dei vindicandam ut in
iram dei in futuro [illegible]
quia penam presentem quae infligitur
a principe temporali sufficit penam
infligendam in futuro a deo. Vin
dex in iram ei a. ad penam eius qui
male facit a. ad ipsum puniendum est
ergo sua potestas utile et iustum et ma
la puniri. Si ad hoc instituti sunt
principes ergo utile et iustum est puniri

publice subiecti / Felix prelatus qui ter
ribilem se reddit malo subdito / non
dissimulatore contra iniuriam remis
sionem racionabiliter ut gladio / non
[illegible] contra nimiam severitatem
deo iniuriatur non iniuste / contra nimiam
cupiditatem per vindictam non
parcat / contra personarum acceptione
sic fit tenendus subdito stre
nue vincens gladio / subditus deo
contra peccatum. Gladium super id sine
causa gladium portat quia gladio spi
ritualis malignitates. Dominantes spiritua
liter malignitates sunt mali, mili
tantes iusti, dominantes prelati.
Hic distinguitur triplex genus gladii
gladius scilicet peccatorum et hic triplex scilicet
timoris in corde peccatoris. Gladius eorum
intret in corda ipsorum quippe [illegible]
nus est qui habet gladium in corde
[illegible] xxxiiijº. gladio vinces detracto
nis in ore peccatoris. Filii hominum dentes
eorum arma et sagitte etc. Ps. et gladius
in labiis eorum quis quis audivit etc. Perse
cutionis in opere. Exo. xv. Evaginabo
gladium meum etc. Ps. [illegible] o
bus gladium evaginaverunt
peccatores etc. Iustorum et hic triplex
scilicet doctrine vite ad impugnandum
astucias demonis. Heb. iiijº. Vivus
est sermo dei et efficax et penetrabi
lior omni etc. Ephe. vjº. Assumite
gladium spiritus. Quod est mortificationis
carnis ad restringendum pruritus
carnis. Exo. xxxijº. Ponat vir gla
dium super femur suum. Hic est gla
dius Gedeonis contra Madianitas Iu
dicum vijº. Compassio tamen ad
videndum crudelitatem [illegible]. Eze
vº. Fili hominis sume tibi gladium
acutum ad radendum pilos. Luce ijº.
Tuam ipsius animam pertransibit gla
dius doloris. Cant. iijº.
Omnes tenentes gladios et ad bel
la doctissimi. Prelatorum et hic triplex
scilicet vindicte ad terrorem et coer
cionem malorum. [illegible] Math. xxvj. [illegible]
pe gladium [illegible] [illegible] a deo
datum in regno [illegible] ad [illegible]
[illegible] pe et gladii [illegible] ad tutele
ad protectionem bonorum. 1º Machab. iijº.
Iudas protegebat castra gladio pe

No. de triplici gladio [illegible]

1º
2º
3º
1º
2º
3º
1º
2º

Accingere gladio tuo super femur tuum
potentissime. Auctis ad experimentum
istorum de quo hic. Non enim sine causa
portat. Et ad istos sequentur gladii
mirabiles extreme retributionis,
que duo videlicet ad punitionem
malorum pertinent. Gladium suum vibra-
bit. Exacuet ad interfectionem dep-
ravatorum. Deut. xxxii. Si acuero
ut fulgur gladium meum, clama-
bit ad gladium victorie bonorum.
Deut. xxxiii. Scutum auxilii et
gladius glorie tue. Ideoque necessitate
subditi estote. Supra monuit
inferiores superioribus subici, primo
propter ordinationem divinam, 2o propter
utilitatem propriam; hic tertio monet
idem fieri propter conscientiam. Et primo
monet quod subiciantur propter con-
scientiam, 2o ostendit quod debent ga-
solvere tributum propter subiectionem de-
monstrandam, ibi Ideo enim tributa pre-
statis. 3o subdit iustam solutio-
nis causam, scilicet propter rem publicam defe-
ndendam, ibi ministri enim dei sunt.
Dicit igitur: Ideoque quia ministri
dei sunt, necessitate divine dis-
positionis subditi estote principibus
sublimioribus, nichilominus contra volun-
tatem. Ut faciatis conscientie vir-
tutem. Scilicet inquit non solum propter
iram principis vel dei vitandam,
sed etiam propter conscientiam mundam servan-
dam, quasi hoc non solum consilium est
sed preceptum. Exo. xx. Honora patrem
tuum. Recte ergo sunt iste consequentie:
conscientie debemus obedire, sed conscientia
dictat subici superioribus, ergo
eis debemus subici; ideo debemus
subici propter dispositionem dei tenen-
dam, propter iram principis vitan-
dam, propter conscientiam rectam servan-
dam; primum facit necessarium, 2m vale-
3m delectabile. Ideo enim quia tenere
debent esse subditi, ideo enim ad osten-
dendum subiectionem tributa
prestatis ipsis principibus, et non dicit
datis sed prestatis, quia sunt reddentes ser-
viendo et defendendo. Unde si non
faciunt, tributa sine causa recipi-
unt; sed prestatis et tamen prestare de-
betis; ministri enim dei sunt. Supra vult ut
esset ministri regni eius non tre

in hoc ipsum servientes.
Hic dupliciter legitur: primo sic, quasi tributa
prestatis, vos dico in hoc ipsum, id est pro
servando tributa, servientes; deo enim
ministri sunt. 2o modo sic: ministri dei
sunt ipsi, dico, servientes vobis in hoc
ipsum, id est propter tributum, unde et debitum ipsi
principes servi populorum sunt. Non dicit
unde stulti errant iudei volentes
se eximere a tributo, ut dicit glossa
Mt. xvii. Reddite ergo omnibus
debita. Hic est 2a pars principalis huius
capituli. Supra monuit ut subia-
cerent principibus et obedirent, hic
monet ut eis et aliis debita red-
dant. Et primo monet debita reddere
in generali, 2o exemplificat in speciali,
Cui tributum. Dicit igitur: Reddite ergo,
quasi dicat quia debetis ideo reddite omni-
bus debita; hoc enim est iustitie,
quia iustitia est constans et perpetua
voluntas ius suum unicuique tribu-
ens. Mt. xxii. Reddite que sunt ce-
saris cesari. Cui tributum. Hic ex-
emplificat in speciali, et primo in debi-
to temporali, 2o in debito spirituali, ibi Cui
timorem timorem. Item in debito
temporali exemplificat: primo in debito quod
solvit patria, quod dicit, 2o in debito
quod solvit singularis persona, ibi
Cui vectigal. Dicit ergo: Cui tributum supple
debetis, tributum solvite. Sed duo pre-
cepta solvit Mt. xvii, et in ...
... edidit. Cui vec-
tigal debetis, vectigal solvite. Et
dicitur tributum quod solvit regio, vec-
tigal quod solvit singularis persona,
ut mercator qui solvit pedagia et
vecturas rerum suarum. Vel tributum dicitur
quod domini solvitur, vectigal quod
domino defertur in domum ipsius domini.
Cui timorem timorem. Hic exemplificat
in debito spirituali, et primo interiori,
2o exteriori, ibi Cui honorem. Dicit ergo:
Cui timorem interiorem reverentie debe-
tis, timorem reddite. Prov. xxiiii.
Time deum fili mi et regem. Cui
honorem exteriorem reverentie debetis,
ut assurgere et huiusmodi, honorem reddite.
Mal. 1o. Si ergo dominus, ubi timor meus

i. per 4. dum timore regentis sustin-
ente. ¶ Hic queritur super. Omnis
anima potestatibus sublimioribus glossa
... quod ... ingenuo non debem-
us cum pares sumus quod boni malis
superiores sunt / ergo eis obedire
non tenentur / Responsio in merito superiores
sunt sed non in officio / Item illud glossa
in hoc quod sunt sublimiores sunt in
mundanis / ergo si preceperit in ali-
quo dare tenentur de iure obedire /
Responsio hoc intellectum est de hiis solum
que pertinent ad regimen rei
publice / Item non est potestas nisi
a deo contra Osee viii. Ipsi regna-
verunt et non ex me / Responsio potestas a
deo est / abusus potestatis non / vel
ibi loquitur de potestate usurpata
sicut de tyrannia ¶ Item qui potestati re-
sistit etc. contra ergo qui resistit temp-
tationi dyaboli potestati / quia dyabolus habet
a deo potestatem temptandi / Responsio potes-
tas est permissionis non commissionis /
vel dicendum quod potestas a deo est sed
non abusus / et ideo resistendum est
¶ Item super illud. principes non sunt
timori etc. / glossa non sunt ad timo-
rem hiis qui bene operantur sed ma-
le / hoc contra boni non debent timere
principem / Responsio timere debent timore
reverentie non similiter / Item vindex
in iram contra super viii. In vindictam
Responsio quod fiat preceptis minister
dei deus facit / Item super illud in
hoc ipsum servientes glossa ipse con-
tinuum contra ergo premium principis est
temporale / Responsio tributum non est premium la-
boris sed stipendium laborum
N[emini] quidquam debeatis
hic est tertia pars principalis huius capituli /
monet enim inferiores primo ut
superioribus sint obedientes / secundo
eis talia debita reddant / hic
tertio monet ut debitum dilectionis
semper et a dono retineant / ubi com-
mendat dilectionem dupliciter / primo
quia per ipsam est impletio legis
dei / secundo quia per ipsam est optimitas

bus operandi ibi Et hoc scientes
quia hora est / summa / Primo hortatur
ad diligendum / secundo allicit ad hoc po-
nendo commodum ibi Nam qui
diligit / summa implicite duplex
tenemus debitum / primo unum quod so-
lutum non debet / de quo dicitur. Nemini
quidquam debeatis / secundo aliud quod solu-
tum semper plus debetur / de quo subdit
dicitur nisi ut invicem diligatis. De-
cet ergo nemini quasi omnibus red-
dite debitum ... ut nemini quidquam
debeatis / solvendum est contra ... [illegible]
ut non debeant contra illos qui re-
dimunt satisfacere de uno / alio re-
tento / similiter / ut nemini debea-
tis / contra illos qui credunt satis-
facere deo de offensa / et non pro
de iniuria / nisi ut invicem diliga-
tis. quasi ceteris omnia solvite / ut ne-
mini debeatis aliquid / invicem non
ita solvite ut semper debeatis
¶ Tangit hic apostolus commune proble-
ma ... cum excipit istum ab aliis
debito ibi / nisi / modum cum dicit in-
vicem / actum cum addit diligatis
¶ Hic actus est diligere / modus est
invicem diligere / privilegium est quod con-
tinue diligere / et dilectione non
absolvimur. Augustinus Sola caritas est que
reddita semper detinet debito-
rem / [illegible] nemini do-
vas ut diligatis ¶ Notandum est hic
quod quatuor sunt res ... est
enim quedam que cum pluribus co-
municantur / minuuntur non augen-
tur / sicut terrena sicut patet de ipsis / quedam
que cum pluribus communicantur / augen-
tur minuuntur / ut spiritualia ...
scientia / quedam que cum pluribus communican-
tur / nec augentur nec minuuntur / ut
sunt nox et dies / quedam que cum
pluribus communicantur / augentur et mi-
nuuntur / ut caritas / Nam qui dilig[it]
proximum hic ponit dilectionis
commodum / quod est impletio legis
dei / ubi primo ponit maiorem / secundo
probat propositum ibi Nam non adul-
terabis / tertio concludit probatum ibi
plenitudo ergo legis est dilectio
qui enim contra rem debet diligere /

qui enim diligit proximum suum in
quo continetur dilectio dei ne sic
legem implevit / In dilectione enim
dei impletur mandatum prime ta-
bule que ordinant hominem ad deum
In dilectione proximi mandata
secunde que ordinant hominem ad pro-
ximum / et ita in dilectione imple-
tur lex. Mt. xxii° In hiis duobus man-
datis tota lex pendet et prophete Ta-
cit ergo apostolus dicens actum
enim diligit / obmittit ibi proxi-
mum effectum ibi legem implevit
Nam non adulterabis / hic ponit
quod dilectio est legis impletio
primo quia preceptum est opticum om-
nis boni / 2° quia preceptum de
fugiendo omne malum ibi Dilectio
proximi dico quia nam non concupiscendum
est ergo pz per inductionem / Nam hoc
preceptum non adulterabis in quo
prohibetur nocumentum proximi in
persona sibi coniuncta / non occides in quo
prohibetur nocumentum proximi in rebus
suis Item / non falsum testimonium di-
ces in quo prohibetur nocumentum
proximi verbo / non concupisces rem proxi-
mi tui in quo prohibetur nocumentum
proximi in proposito et hec sine quantum
ad personam coniunctam sive quantum
ad rem exteriorem / Et si quod est
aliud mandatum s. primum sed tribu-
le / honora patrem etc. et tria prime
tabule quelibet in quantum horum precepto
in hoc verbo i. in mandato conti-
nentur instauratur i. impletur / Dili-
ges proximum sicut teipsum / i. sicut
debes diligere teipsum in bono s. et
non in malo / qui enim diligit iniq-
uitatem odit animam suam / Dilectio
proximi q. d. et ita per dilectionem proxi-
mi mandatorum impletio quod patet
quia dilectio proximi mali non
operatur aliquid s. in malo / i. Cor. xiii
non agit perperam non inflatur /
vel non potius operatur mala contra pro-
ximum. ps. x. ... delicta
operatur ... / Et dicit concludit
Plenitudo ergo legis i. causa pleni-
tudinis impletionis est dilectio / sed
... 1° sine preceptum est continua-
tio sine consumptione / s. continua-

tiones / Notandum / quod in lege erant
quattuor genera preceptorum / que omnia
ad dilectionem reducuntur / Moralia
quibus dilectio perficitur / Ceremo-
nialia / in quibus figuratur / Iudicia-
lia per que conservatur / precepta disci-
pline per que exponitur / Notandum
est super illud Inimicos diligite et
debemus ordinare inimicum / secundum
triplicem actum cordis, oris, et
operis. et hoc propter triplex bonum de-
lectabile utile et honestum / Primum
quo ad actum cordis debemus inimicos
diligere propter bonum delectabile / Io. xv°
Mandatum novum do vobis ut diliga-
tis invicem / Condolere propter bonum utile
Eph. iv Estote invicem benigni mi-
sericordes donantes invicem sicut
deus / Gaudere propter bonum honestum
Rom. xii Gaudere cum gaudentibus
flere cum flentibus idipsum invicem
sentientes / Ro. hoc assignatur
Eph. iv° quia sumus invicem
membra / Quantum ad actum oris debe-
mus inimicos consolari propter bonum delecta-
bile / i Thess. iiii° Itaque consolamini
invicem in verbis istis / Orare propter
bonum utile / Iac. v Orate pro
invicem ut salvemini / Colloqui
propter bonum honestum Luc. ii° pas-
tores loquebantur ad invicem transeamus
usque et dicebant ad invicem ...
revolvere nobis / Ro. hoc assignatur
Quantum ad actum operis debemus
inimicum supportare propter bonum de-
lectabile / Eph. iv supportantes
invicem in caritate / Suscipere propter
bonum utile / Rom. xv° Suscipite
invicem sicut christus suscepit /
Honorare propter bonum honestum
Rom. xii Honore invicem prevenien-
tes / Et hoc scientes tempus
hic commendat lectorem / eo quod
preceptum est optimum bene op-
erandi / vel primo ponit quod
dilectionem est optimum ad bene
operandum / 2° hortatur ad opus bonum
ibi Abiciamus ergo opera / 3° docet
bene operandi modum ibi Non in comessationibus

i. quo prohibetur nocumentum proximi in propria persona / Non furabis i. quo prohibetur

divina / i. adventu dei

tebricantibus supina p(ar)te primo p(ro)
ponit quod hora est iam nos de somno
surgere. Et ponit qui(a) nunc aut(em) propior est nostra sa-
lus q(uam) cum credidimus. Nox precessit, dies autem ap-
propinquavit. Abiciamus ergo opera tenebrarum et induamur arma lucis.

debemus surgere. Nunc enim propior
est nostra salus. i. aug(mentum) nostre beatitudinis
per opera bona quam cum credidimus. i.
quam olim cum fidem recepimus. No-
tes. hactenus bona opera agendo. n
primam appropinquare regnum celo-
rum. Quia placent deo salute
et premio. quia nec appropinquamus
advenientis. Quia propior est nostra salus
ubi salus et futura possessio quia
nostra et possessionis inchoatio
quam cum credidimus. vel ne propinquare
nostra salus. i. proximior tempore quam
more propior est quam cum credidimus
sed ut ecce iudex ante ianuam
assistit. Ecce est sicut seu tunc debere
quia ad hoc ut appareat sua salus
surgere. sed intende per bona opera propior
est nostra salus. Ergo hora est iam
ad bona opera surgere. Nox pre-
cessit. hic plicat quod hora est iam nos
surgendi ex istius mundi sublime
tempus hominis dormientis. Et est si-
militer recedente nocte et ap-
propinquante die cum in nocte dormi-
ens homo surgit ad operandum.
Sed nox precessit dies appropinquavit.
Ergo surgendum est ad operandum. Nox
erroris et infidelitatis vel cecitatis
tis advenientis. ubi dies. i. me appropin-
quavit. Dies scilicet nox quasi surgendum
est quia nox infidelitatis et igno-
rantie precessit. i. fine quidem
sed recessit. Sap. xviii. Sol ante
illis suppositum erat quamvis nox
imago tenebrarum et dies autem
que supervenit erat illis. i. bona
tendo ecce iam appropinquavit advenien-
te s. fidei luce. hinc dies primo
assignari xii. hore. s. tres dotes
anime quattuor corporis et (quinque) sensus
quinque sensuum vel sic nox i. vetus
homo fomes peccati sive peccatum
originale precessit. i. finit sed recessit
in baptismo. dies autem i. Christus appro-
pinquavit per fidem sacramentorum. Appropinqua-
te deo et appropinquabit vobis. Nox
recessit sed melior accessit. Primum
consistit in declinatione mali. secundum in
operatione boni. Abiciamus ergo
opera. hic monet iam ut vitiose

Nunc enim propior est. hic plicat
quod hora est iam operandi ex fre-
quentia primi dictis. Nunc enim quia
est salus vite eterne. De qua dicitur Ysa. li. Salus
autem mea in sempiternum erit. Ad hanc autem sa-
lutem homo ordinatur primum per fidem. sed semper
magis ac magis ad eam homo accedit per bona
opera et caritatis augmentum. Unde dicitur Jacobi iiii.
appropinquate deo et appropinquabit vobis. Et hoc est
quod apostolus dicit. Nunc enim propior. s. quam accedimus ad eam
per bona opera et caritatis augmentum propior vel propinquior
est nobis nostra salus. s. vite eterne. Nota quod ista
verba que ab ecclesia leguntur tempore adventus domini re-
ferenda sunt ad salutem quam Christus fecit pro suo adventu

ut intelligamus apostolum loqui ex persona omnium fidelium qui fuerunt
a principio mundi usque ad tempus incarnationis Christi. quod
tempus nunc ecclesia representans dicit. Nunc propior est nostra salus
i. Christus quam cum credidimus. i. cum homines a principio credere ceperunt
Christi adventum futurum. Possunt etiam verba ista ad tempus presens
adaptari quo quibus incipit velle a peccatis penitus desistere. tunc
enim gratia dei magis appropinquat sue saluti quam a principio dum
habet fidem informem. h. s. Tho.

[illegible marginal glosses]

operum. Ubi monet etiam [Apostolus] triplicem
actum virtutis. Unus enim expellit
oppositum vicium et vocatur fugitivus. Secundus im-
plicat actum honestum. Primum primo dicit:
abiciamus ergo opera. Secundum secundo: induamur
arma. Tercium tercio: sicut in die. Et hoc
enim est summa iusticie: detestatio
mali, dilectio boni, executio boni
dilecti. Dicit primo: abiciamus, quia expugna-
cionis est. Nunc nos de sompno surgere
et nox precessit. Et ideo abiciamus, i. pro-
iciamus a nobis inanimis opera tenebrarum,
i. peccata que dicuntur opera tenebrarum
ratione quia ipse tenebre sunt. Jo.
ii. Tenebre excecaverunt oculos eius.
Ex ignorancie nebulis. Job xxx-
vii. Nos quippe involvimur tenebris.
Proverbiorum: omnis malus igno-
rans. Quia tenebras amat. Jo. iii.
Qui male agit odit lucem. Quia
ad tenebras mittitur. Matt. xxii. Liga-
tis manibus. Ergo in abiectione
vilitatis in operibus inexplicabilis
in tenebris terminis vite. Peccatum n-
ecessarium deprimit, in extremum extreme
opus mali inexplicat. Et indu-
amur arma lucis, i. quasdam virtutes
que sunt arma contra vicia, tam
circa quam de quibus in libro de
Talia tibi contuleramus arma que
nisi prior abiecisses invicta te-
cum semper fuerant. Apostolus enim vi-
dens nos hic esse in spirituali
in prelio, in quo monet nos decen-
ter. Turpe est esse inermem in spiritua-
li prelio, monet ut induamur. Quia
stultum est esse inermem in prelio, mo-
net ut induamur arma. Quia parum
est nos liberare, monet ut indu-
amur arma lucis. Induamur ergo,
quia hoc exigit necessitas ambu-
landi, induamur arma quia hoc exigit
necessitas pugnandi. Sed induamur
arma lucis quia hoc exigit utilitas
edificandi. Et sic induti virtutibus
ambulemus honeste, persistendo
de bono in melius. Apok. xvi. Be-
atus qui custodit vestimenta sua,
ne nudus ambulet. Honeste, i.
quia sicut decet in die fidei
et gratie ambulare. Thess. v. Omnes
filii lucis estis et filii diei. Ut sicut

in die videntur homines. Ad hones-
tatem quo ad incedendum tria sunt: motum,
modum et actum. Motum edi-
ficatio proximi, modus honestatis
... Actus est perfectus ...
quo ambulemus ne pugnemus,
sed honeste, ne reprehendamur, sed sicut
in die, ut edificemus. Nondum
quod armatos in arte ...
... loquendo prudencia instruit
... instruit arma ...
... in montem ... Temporalia
... Mach. iii ...
se induit arma bellica in bellum
... iusticia induimur. Eph. vi.
Induite vos armaturam Dei. ii.
Cor. vi. Per arma iusticie. Forte
tolerantes. Eph. vi. Accipite arma-
turam Dei ut possitis resistere.
Eccli. ... clipeum fidei illu-
minando per ambulant. ii. Mach. xv.
Iudas primus sumpsit armis
ceteros ... est. Spes confidendo in
... ii. Mach. viii. Illi quidem in
armis confidunt et audacia. Cum
... hostes fugiendo debellat.
i. Mach. vii. Fugatus est ...
a facie iudeorum et inimici
... armis et tubis. Non in
comessacionibus. Hic docet modum
bene operandi. Ubi primo removet
peccata carnalia, secundo spiritualia ibi: non
in contencione. Secundo post hec ... :
Sed induimini ... Primo dis-
suadet peccata gule, ... ad cibum
et quo ad potum. Secundo peccata luxurie
ibi: non in cubilibus et in ... Et ... tangit
circa pugnam ... contencionem
ibi: Induimini. Dicit ergo: Non in comes-
sacionibus, quasi ambulemus honeste
non utique in comessacionibus, i. luxu-
riosis conviviis. Proverbiorum xxiii. Noli esse
in conviviis et ebrietatibus, i. potacio-
nibus immoderatis. Luce xxi. At-
tendite ne graventur corda vestra
in crapula et ebrietate. Non in cenaculis
et cubilibus, i. impudicicie dormicionum.
Amos vi. Qui dormitis in lectis
eburneis lascivitis in stratis vestris.
Iacob supposuit lapidem capiti suo.

potatorum nec in comessacionibus eorum
qui carnes ad vescendum conferunt, quod
quidem potest esse peccatum mortale ex hoc quod secundum
legem propter hanc culpam aliquis damnatur
ad mortem. Dicitur enim de tali Deutro. 21:
Filius iste noster protervus est et contumax, monita
nostra audire contempnit, comessacionibus
vacat et conviviis vacat; lapidibus eum
obruet populus civitatis illius et morietur.

et videt visionem angelorum. Ezechielis xv
iii. et impudicicie id est luxuriosis acti
bus qui dicuntur expediet. ffe
superfluitate cibi et potus et secundum
Ezechielis xvi. hec fuit iniquitas Sodome
sororis tue superbia saturitas panis et habundan
cia et ocium. Non in contencione
hic removet peccata spiritualia. Primo
in verbo. 2o in facto ut modo ibi et
emulacione. dicitur in contencione nota
qua scilicet unus contendit contra alterum
i Corinthiorum xi. Si quis videtur inter vos
contenciosus esse nos talem consuetudinem
dixit non habemus. hoc enim est contra
naturam hominis qui est animal
mansuetum natura et emulacione qua
unus alij invidet de suo prospero.
... xiii. putredo ossium invidia
hoc est contra vivum bonum glori
am quam in sui diffusione. Sed
induimini hic hortatur ad contraria
predictorum. Et primo ad contrarium peccati
spiritualibus. 2o ad contrarium peccatis car
nalibus ibi Et curam carnis dic
... non in ingressionibus. sed post quam
peccata spiritualia induimini dominum Ihesum
Christum id est formam eius. ipsum scilicet imitan
do Ephesiorum iiii. Induite novum hominem
qui secundum deum creatus est. hic est
vestis imperialis sive qua nullus
potest ingredi ad imperium agni. ...
... quod hec vestis non
habens vestem imperialem. Judicio proximo
inopo ... clemencia inter
Judicium ... potente ... dimpe
...
instruendo ... clemencie primo
...
ad peccata carnalia ne feceritis in desi
derijs sed etiam in necessariis ... ha
bentes alimenta et quibus tegamur
hijs contenti simus omnia ...
... que non ... carnis
carnis et solicitudine adimple
re ... que prohibetur ubi Ne feceritis
et solicitari mala intencio que non
in desiderijs. Mordinati ... venter
dum carnales ...
propter celestem ...
... Ephesiorum vi.
Accipite armaturam dei id est adeo
... carnis in desideriis et mordinata carnis
desideria ... ne feceritis. Galat. 4.
... ambulate et desideria carnis non perficietis

veritatem ne possitis resistere in die ma
lo et in omnibus. 2o propter impassibili
tatem ij Machabeorum x. Apparuerunt v
viri quorum duo ... Machabeum
habentes armis suis circumseptum
incolumem conservabant. 3o propter le
vitatem sive agilitatem. Judith
vii. Accipiens unusquisque arma
sua ... impetu ...
... est ... mete
4o propter subtilitatem sive penetrabilitatem
ij Corinthiorum x. Arma milicie nostre non sunt
carnalia sed potencia ad destruccionem in
imicorum. 5o propter splendorem
sive claritatem. i Machabeorum vi. Refulsit
sol in clipeos. 6o propter pulchri
tudinem ij Machabeorum v. Apparuerunt equites
precedentes ... veste ...
... hastam vibrantes
... alia. 7o propter honestatem
... ij Machabeorum x. Vide
... et repleri ...
... videbant. Ecclesiastici ... Ra
dijs sive ... 8o propter preciosi
tatem ... arma ...
... quibus nichil est utilius. Ar
guitur super illud Nemini quicquam
debeatis glosa ... est ...
... impendendum non sit ...
non potest impendi semper ...
... Respondeo semper impendi ...
... ut ... Item super id Qui di
ligit proximum legem implevit
... implecio legis non solum consistit
... exteriori. Respondeo qui
diligit proximum legem debet implere
... quia dileccio movet eum
ad implendum totam legem. Item
super illud Et in hoc verbo instauratur
glosa continetur et impletur ...
implicite nec explicite videntur
in dileccione proximi omnia contineri.
Respondeo ... non ...
... Item super id Diliges
proximum glosa. Sed regula diligendi
dileccionis instituta est ... di
liges proximum ... Diliges dominum deum tuum
ex toto corde tuo ...
in via impossibile. Respondeo duplex est
totalitas dileccionis. una ...
que excludit contrariam dileccionem.

Dubitatio

alia ptice que excludit eam diui
sum. Item sup illud. Dilecto primi
mali no operatur. glo. qui alter
se diligit ad hoc se diligit ut sit
iniustus. q. Omnis homo com
maliter diligit malum odit. no q
ad hoc se diligit ut sit iniust
Rñ. sz ut accipit consequenter no for
maliter. Item sup illud. plenitu
do legis. glo. Caritas nimis inest
virtus caritas minus inest vitium
Rñ. glo. no intelligit ibi virtutem et vicium
no habitus completos sz inclinationes
Caritas enim quis minime dispo
situs est ad oppositum vicium. Item
sup id. Prior est una filius. glo. bo
na vita signum est et causa filius
Dei ipso est sacramentum. Rñ no sz quia
no est signum institutum. Item ibidem
glo. Corpus est adiuvamentum vite bo
ne ad eternam. Contra ergo pueri bap
tizati decedentes non habent eternam
vitam eternam. Rñ. Vitam eternam habent sz
no in ratione corone. quia ex dono
no ex debito. Capitulum XIIII.

Infirmum autem in fide su
mite. Instruxit apostolus de modo se
gerendi primo generaliter omnes ca. xii
2° specialiter inferiores ca. xiii. hic
instruit specialiter maiores et perfec
tores quo se habeant ad minores p°
in decimatione mali s. eos non sper
nendo neque scandalizando. Itemque
isto 2° quomodo in operatione bonis
eos fovendo et sustinendo ca. xv
Supra primo monet ut ma
iores inferiores no iudicent
sive contempnant 2° ut eos non
scandalizent sive offendant.
Ita ergo amplius iuxta indi
cennus. Supra primo monet
ut eos cunctos assumant 2° ut
no contempnant ibi. Is qui mandu
cat. 2° subdit rationes quare facere
debent ibi. Tu quis es qui iudi
Supra primo docet quod sunt
assumendi quia infirmi in fide 2°
qualiter debent assumi quia no
in disceptatione ibi. Non in discep
tationibus 3° ostendit per ea assumere
aliquem qui sunt perfecti ibi. Alius
enim credit. Quod aliquem qui

indigens assumi ibi. Qui autem
infirmus est. Dicit ergo Infirmum
quasi sine ingressione honesti
tatis et perfecti. ut dicitur est. Infir
mum autem in fide. qui s. nondum
perfecte credit. Erant enim quidam
de iudeis conversi. qui discernebant
cibos sicut lex precipiebat Levitici
xi°. Alii erant perfectores qui non
discernebant. assumite vos perfecti
sicut infirmum ad sanandum ...
... Suscipite infirmos. qui
qui suscipit animam sapiens
est. Proverbiorum xi°. Assumite inquam non
in disceptationibus cogitationum
i. non iudicando vel disceptando
de cogitationibus eius. Solus enim
deus scit corda hominum. Regum iii°. Tu
solus domine qui nosti corda. Alius
enim credit. hic ostendit quod
sunt quidam qui pro eo assumunt
infirmos dicere. Alius enim inter
vos perfectos in fide credit man
ducare se posse licite omnia sine
non usu apta sibi. Thimothei iiii°. Om
nis creatura munda est. hic scilicet
deum dicit cibis. Qui autem infir
mus est. hic legitur dupliciter. Uno modo
de infirmo in fide. Alio modo de infirmo
in moribus. Primo modo sic. Qui autem
infirmus est in fide s. cibos dis
cernendo solus manducet ad licitum
de quo tunc est dubitatio. quia li
citum sit comedere. Genesis ix°. Quasi
olera virentia dedi vobis omnia.
2° modo sic. Qui autem infirmus
est in moribus s. primus ad immunditiam
libidinis olus manducet idest
cibos aridos per quos non provocet
libido. sine suo iudicio relinquen
dum dicit. Augustinus. ne cum scrupulo con
scientiam edat. Is qui non man
ducat. hic monet minores
ut non contempnant minores. et
primo monet non spernere absti
nentem. 2° non iudicare come
dentem ibi. Et qui non manducat.
3° subdit utriusque rationem ibi. Deus enim
illum assumpsit. Is qui manducat
... ita sunt ... perfectus in
fide qui manducat in fide omnia
s. indifferenter non discernendo cibos

non iudicantem .i. ab omnibus cibis abstinentem et manducantes cibos discernentes non spernat. Supra dixit quod infidelis est ut ypocrita. Ysa. lxv: Qui dicunt: Recede a me, quia mundus sum. Unde et ipse spernit. Et qui non manducat, manducantem non iudicet, quasi dicat: sed ne cibos discernit manducantem non iudicet tamquam ex hoc reum, sicut multi faciunt qui similiter iudicant. Luc. vii: Venit Iohannes baptista non manducans neque bibens, et dicitis quia demonium habet. Venit filius hominis manducans et bibens, et dicitis: Ecce homo vorax et potator vini. Deus enim illum assumpsit, et ideo neuter debet alterum iudicare vel spernere. Deus enim illum manducantem scilicet et non manducantem assumpsit ad fidem per gratiam. Quia dignum est assumptio iusta est ista ratio. Tu quis es qui iudicas alienum servum. In omni ergo superiores et inferiores infideles suscipiantur et non contempnantur, supponit rationes quare hoc facere debeant. Prima ratio sumitur ex parte eius qui iudicatur, secunda ex parte rei de qua iudicium agitur, ibi: Nam alius iudicat. Tertia ex parte eius ad quem iudicium pertinet, ibi: Nemo enim vestrum. Quarta ex parte eius qui temere iudicat, ibi: Tu autem quid iudicas fratrem tuum. Summa prima ratio non esse iudicandum infirmum dicit primo quod alterius servus existit, secundo quia alteri stat vel cadit, ibi: Suo domino stat aut cadit. Tertio quia stare potest, ibi: Stabit autem. Dicit ergo: Tu quis es i. cuius auctoritatis vel valoris qui iudicas i. condempnando affirmas alienum servum, quasi dicat temerarium est iudicium tuum, illo alienam iurisdictionem habeas. Sobrius ergo presumptio sua videtur. Unde qui es presumptionis actum qui iudicas presumendi argumentum alienum servum. Mt. vii: Nolite iudicare et non iudicabimini. Suo domino, quasi dicat non debes iudicare servum alienum, sed suus dominus, quia suo domino stat vel cadit i. ad commodum vel incommodum domini sui pertinet si stat vel cadit, vel ut stat in suo domino i. in dono domini sui stat vel cadit i. ad ipsum pertinet si stat aut cadit iudicare. Est ergo servus tuus, illius servus iudicandus est nisi a domino suo. Sed fortius est deus qui assumpsit illum. Non timeas quod non cadet. Si cadit non est iudicandus. Stabit autem. Hic dicit quod frater potest stare, et ideo de eo debemus in bono presumere. Primo ponit quod potest in bono stare, secundo assignat huius possibilitatis rationem: Potens est enim deus. Dicit ergo: Stabit autem, stare poterit, et si desit nunc cibos quia eius nichil facit ad rem. Non enim regnum dei esca et potus i. quod potens est enim deus statuere illum i. in bono stabilire. Ps.: Et statuit super petram pedes meos. Et hic dicit quod domino suo stat aut cadit timere quod contingentes possunt et quod potest stare aut cadere. Sed hoc quod addit stabit autem innuit quod presumendum est semper in meliorem partem. Ergo et si sint res dubie, sed in meliorem partem interpretanda sunt. Sed dicitur persistat servus in bono et ille potest facere quod faciet bonum et econtrario. Ergo debemus de ipso bonum presumere, non male iudicare. Nam alius iudicat. Hic ostendit quod non debent iudicare infirmos ratione sumpta ex parte rei de qua iudicatur, ibi: Primo dicit quod diverse sunt observancie in edendo, secundo monstrat quod neutra reprehenditur in suo sensu, ibi: Unusquisque in suo sensu. Secundo ostendit quod [illegible] perfecta quia totum potest fieri sine peccato, ibi: Qui sapit diem. Supponit ergo duplicem diversitatem abstinencium. Primo iudicantium certis diebus abstinendum esse, secundo iudicantium abstinendum esse in omni tempore, ibi: Alius iudicat. Dicit ergo: Nam alius qui est ex iudeis conversis est [illegible]. Nam alius iudicat eligendum esse sibi ad abstinentiam diem inter diem i. diem interpositum inter dies i. iudicat uno die abstinendum et alio comedendum, ut phariseus Luc. xviii: Ieiuno bis in sabbato. Alius iudicat omnem diem sibi eligendum esse in abstinencia, ideo quia iudicat certis diebus, quia omni tempore putavit

abstinendum esse. Ieiunii autem certa tempora ieiunare possemus, sic fecit Iudith viii° que ieiunabat cunctis diebus preter sabbata et neomenias et festa domus israel. Unusquisque in suo sensu abundet i. sua conscientia habundet i. melius conscientie proficiendo vel unusquisque suo sensu habundet i. suo consilio dimittatur vel adhuc aliquorum ... preter est aliqua ratio. Notandum est hic quod obligamur vel in moralibus qui in precepto legis nec dampna sunt ... est super viii°. Dicta autem ... omnibus legum et subleges preceptis cerimonialibus ... ab ligatione si quid ... reddere ... et reddi te primum vel principium ... et sentencie et consuetudinibus ... xxiii° Reddite que sunt Cesaris Cesari super vi° ... tributum ... Superioribus propterea in hiis que pertinent ad ecclesiam ... xxiii° ... dictamine ... non est ex fide peccatum est. Qui sapit diem ... esus, qui abstinentia esse potest sine peccato, ubi ... non peccat, qui die in abstinendo discernit. Secundo ... non ille qui indifferenter omnes cibos comedit, ubi: Et qui manducat. Tertio ... ille qui in aliquibus cibis abstinet, abstinentiam facit, ubi: Et qui non manducat. Primus discernit tempus non genus ciborum, secundus genus ciborum, tertius nec genus nec tempus ciborum. Dicit: Qui diem ... sine peccato ... qui sapit diem abstinentie, Domino sapit, i. ad honorem Domini discernit, quia in hoc placet Domino intendit. Et qui manducat, scilicet ... qui non discernit tempora nec genera, ubi primo ponit ... et qui manducat. Secundo apponit quod est debitum, quia Domino manducat. Tertio probat quod est appositum, per signum: agit enim gratias Deo. Et qui manducat omnia indifferenter non discernendo cibos, Domino, i. ad laudem et gloriam Domini

Sapit

manducat, secundum illud I Cor. x: Sive manducatis sive bibitis, omnia in gloriam Dei facite. Ignis quam et vere ad honorem Dei, gratias enim agit Deo pro omnibus creatis sibi in usu ... enim quibus reddere gratias ... Io. vi° Accepit Ihesus panes et gratias agens benedixit etc. Et qui non manducat i. abstinet aliquibus cibis Domino i. ad honorem Domini non manducat i. abstinet, volens corpus suum offerre Domino hostiam viventem, supra xii°. Et ... Domino abstinet, et gratias agit Deo pro collatis sibi donis abstinentie. Sicut enim non potest esse homo continens nisi Deus det, sic nec perfecte abstinens. Nemo enim nostrum sibi vivit. Hic ... quod ... non debent iudicare infirmos ... sumpta ex parte eius ad quem pertinet iudicium. Et est sua ratio talis: Ad Deum vivorum et mortuorum pertinet iudicium eorum, ergo alius non admittitur iudicandi summe. Primo ergo dicit quod nullus sibi vivit vel moritur. Secundo probat quod omnes Christo vivimus vel morimur, i. Sive enim vivimus. Tertio concludit quod ... iure ... Christi sumus, ubi: Sive ergo vivimus. Quarto confirmat, quia propter hoc Christus mortuus et resurrexit, ubi: In hoc enim Christus mortuus est et resurrexit. Dicit ergo: Nemo enim ... debemus edere vel abstinere Deo. Nemo enim nostrum etc. legitur autem hoc totum dupliciter. Primo de vita et morte spiritualibus, secundo de vita et morte naturali. Primo sic: Nemo nostrum fidelium sibi i. sue voluntati vel iudicio relictus vivit vitam gratie vel virtutibus sed potius ad honorem Dei. Et nemo sibi moritur vitiis in baptismo, sed potius ad honorem Dei et sub eius iudicio. Supra vi° Consepulti sumus cum illo per baptismum in mortem. Sive enim vivimus virtutibus, Domino vivimus, i. ad laudem eius et subiectionem eius. Gal. ii° Vivo ego iam non ego, vivit autem in me Christus. Sive morimur vitiis, Domino morimur.

i. ad laudem eius vel subiudicio eius/ Apostolus. Beati mortui qui in domino moriuntur. Beati enim iustus vivendo est qui ei qui nisi pro me morte non vinceret mitto sibi vendicet vitam meam/ qui primum dedit suam/ Sive ergo vivimus iuvantibus sive morimur vitiis domini sumus vel sub domini iudicio sumus/ In hoc enim christus mortuus est hic confirmat quod christi sumus et mortui et vivientes quoniam propter hoc christus mortuus est et resurrexit/ Et est sua ratio tal/ christus mortuus est et surrexit/ ut manifestetur eius dominium super eos mortuos et vivos/ Sed non est mortuus frustra ergo sic dominium super mortuos et vivos/ et hoc est quod dicit/ In hoc enim quod tu sive mortuum sive vivimus domini sumus/ In hoc enim christus mortuus est et resurrexit ut mortuorum morte culpe et vivorum vita gratie dominetur i. domini intelligantur et credantur post resurrectionem dixit enim ultio domini est in omne potestas etc. et sic restat quod non abiiciendi sed approsimt fides iudicandi/ Secundo in lege nemo vivit fidelium sibi i. sive laudi vel suo iudicio vivit vivit ut et nemo moritur sibi morte ut sed potius ad honorem dei/ potest enim propter te mortificamur sumus eo die Sive enim vivimus vitam ut dominicus laudi vel iudicio vivimus/ actus vivimus supra enim vivimus mortem et sumus/ sive quia preciosa in conspectu domini mors/ Sive ergo vivimus sive morimur/ corporaliter domini sumus/ vita enim et mors eius famulantur. Ergo non domine mortificat et vivificat/ Et vere ita est/ In hoc enim christus mortuus est et resurrexit ut vivorum vita ut et mortuorum morte ut dominetur i. domini credantur/ spectat est constitutus a deo iudex vivorum et mortuorum. actus x vel sic ut actiones que sunt ad mortificationem carnis que notantur in hoc quod est mori/ primum de propter illos qui iudicant omnia manducantes/ secundo propter illos qui iudicant omnia non esse manducanda debere iudicare quia sui vivimus etc. Tu autem quid iudicas/ Respondit quod non debent iudicare infirmos/ ratione scriptura expresse eius/ qui temerarie iudicant/ primo quia fratrem suum sibi parem contempnit/ secundo quia omne christi iudicium preveniet ibi omnes enim stabimus/ tertio quia actus eius in iudicio latere non poterit/ ibi Scriptum est enim/ quarto quia pro se rationem reddere oportebit/ ibi Itaque unusquisque etc. Supra primo redarguit de iudicio manducantes/ secundo abstinentes/ ibi Tu autem quare/ dicit ergo tu autem quis tu solus christus omnium dominetur/ et ad ipsum pertineat iudicium omnium/ tu qui manducans omnia iudicas/ quid iudicas fratrem tuum contempnendo/ vel irridendo ipsum non manducantem/ vel tu non manducans sed cibos distinguens/ quare spernis fratrem tuum omnia indifferenter manducantem q. d. Male facis qualiter primo curare debet unusquisque pro vita sua/ Omnes enim quasi tu vere non debes in facie/ equaliter omnes stabimus corporaliter ante tribunal christi/ evidenter omnes/ tam magni quam parvi stabimus iudicandi/ ante tribunal christi i. ante christum iudicem iudicis tribunal est sedes iudicantis et in alto eminenti posita in qua sedet iudex ut ab omnibus videatur. Sic et christus ab omnibus videbitur hic correctus. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal christi/ Scriptum est enim hic ostenditur quod actus aliquis in iudicio latere non poterit/ ubi implicat tria in iudice/ eternitatem vite/ cum dicit Vivo ego/ equalitatem potentie/ cum subdit qui mihi flectetur/ Infallibilitatem notitie cum addit Et omnis lingua dicit igitur Scriptum est quia et vere omnes stabimus ante tribunal christi/ scriptum est enim/ ysaie xlv/ Vivo ego dicit dominus qui aliquando mortuus fui et ecce sum vivens/ et est quedam species iuramenti q. d. per meipsum iuro/ quia mihi flectetur in iudicio

onne genu . omnis p(er)tis inimi
cor(um) / ps. Adorabunt eum omnes
reges & omnis lingua interior
s(cilicet) consc(ient)ia confitebit(ur) deo . i(d est) mich(i)
qui sum deus / actus suos / sup(er)
ip(s)o testimonium reddente illis con
sc(ient)ia &c. / Itaque unusquisque h(ic) co(n)
cludit q(uod) unicuique p(ro) se ro(n)em red
dere oportebit / dicit i(n) 3 · itaque quia
s(cilicet) p(ro)pria iam dicit(ur) unusquisque nostrum
p(ro) se n(on) p(ro) altero reddet ro(n)e(m) deo
?unctis eni(m) dicet(ur) illud luc(e) xvi(o). Red
de ro(n)em vilicacionis tue / unde
s(e)ipsum debet quilibet iudicare
n(on) alium / Nam si nosmet ip(s)os
iudicaremus non utique iudicaremur
i Cor(inthios) xi(o). quidam eni(m) h(abe)nt naturam
oculi qui videt maculam alijs & n(on)
in se ip(s)o / Nondum q(uod) rep(re)hensi
bile est iudicium male iudicare
p(ri)mo de ocultis i Cor(inthios) iiij(o). Nolite
ante t(em)pus iudicare &c. / 2(o) de du
bijs / m(atthei) vij(o). Nolite iudicare &c.
gl(os)a de dubijs / 3(o) de solu(m) sibi notis / q(uia)
in ore duor(um) vel triu(m) stab(it) omne
verbum / deut(eronomium) xviij(o). Io vii(o). Nunquid
lex nostra iudicat ni(si) p(ri)us / 4(o) a p(ar)
te c(ontra) iure / act(uum) xxiij(o). Tu sedes s(e)c(un)d(u)m
legem me iudicans / & c(ontra) legem
me iubes p(er)cuti. V. ve qui dicitis
? de ympenitentibus / exo(di) ij(o). cre
te te constituit iudicem sup(er) nos / eo
dem ca(pitulo) qui es qui alienum ser
uum iudicas / 6(o) de ?stibus sup(er) 2(o)
In quo alium iudicas teipsum c(on)
de(m)pnas / luc(e) vi(o). Nolite iudi
care & n(on) iudicabimini nolite c(on)
dempnare & n(on) c(on)d(emnabimini) &c. / Hic quer(itur) s(upe)r
illud Infirmum aute(m) in fide assu(m)i
te / gl(os)a p(er)fecte fidei est v(e)l hominem
cibum assumere discerne(re) & inmu(n)
dum p(ro)curare / q(ui)a et(iam) in fide p(er)fecti
multos cibos reputant inmundos
ut laicus / R(espondeo) gl(os)a lo(quitur) hic de inmu(n)
dicia sp(irit)uali s(cilicet) p(e)cc(at)i n(on) corpali.
Item sup(er) id n(on) in disceptac(i)o(n)ib(us)
cogitacionum gl(os)a / n(on) est dampn
nandus / R(espondeo) a p(ar)te mali quando
cogitato n(on) sit apta in se est
tu(n)c apta insigno suo s(cilicet) i(n) malefi
cio exteriori. Ite(m) sup(er) illud Alius ma

ducet gl(os)a In quo omnis secta co(n)
sistit. q(uia) sunt quidam h(er)etici qui c(on)
dicunt qui etia(m) in olerib(us) anime
indicant c(on)crescendi comune R(espondeo) omnis
secta inter hic n(on) h(er)eticor(um) s(ed) cre
dentium tamen iudeor(um) quam p(hi)l(os)ophor(um)
Item ibidem gl(os)a Infirmus est qui
cibos discernit que iudico sunt re
linquendum esse dicit ap(ostolus) quia discer
nere cibos heresis est / de qua i Thi(mothei)
iiij(o). Abstinere a cibis &c. / R(espondeo) pro
pter illud s(cilicet) n(on)dum diuulgate veri
tas evangelice n(on) erat heresis s(ed)
modo esset. Item sup(er) illud n(on) man
ducantem n(on) spernat gl(os)a Liberi
est edere vel n(on) edere. q(uia) ymmo ne
cessarius est edere / R(espondeo) edere simp(liciter)
est necesse s(ed) edere hoc vel id est
voluntatis. Item sup(er) id Stabit autem
gl(os)a hic audit quod ambigua
debemus in meliorem p(ar)tem co(n)
vertere / q(uia) facilius est p(er)urare
quam bene facere / R(espondeo) quamuis faci
lius bonum tunc tamen & n(on) c(on)ueniente(r)
cius. Item qui sapit diem d(omi)no sap(it)
q(ui)a Gal(athas) iiij(o). rep(re)hendit ap(osto)lus gal(athas)
quia dies obs(er)uabant & annos R(espondeo)
obs(er)uacia dierum ac t(em)p(o)r(u)m duplex
est quedam superstic(i)o(n)is et h(ec) mala
quedam deuoc(i)o(n)is et h(ec) bona. Item
sup(er) illud / De vivorum & mortuoru(m)
dicet q(uia) act(uum) xxij(o). Non est deus
mortuor(um) s(ed) viuentium R(espondeo) loq(uitu)r
hic de morte v(e)l corporis & anime
simul quam credebant saducei s(ed)
n(on) de morte corporis solu(m). Item sup(er)
illud Omnes stabimus ante tribunal
x(risti) gl(os)a iudicandi q(uia) ap(osto)li iudica
bunt / & n(on) iudicabunt(ur) R(espondeo) iudi
cio retribuc(i)o(n)is omnes iudicabunt(ur)
s(ed) n(on) iudicio discepcio(n)is. Item
unusquisque in suo sensu habundet
q(uia) p(ro)u(erbiorum) xiij(o). ne innitaris prudencie
tue. Item Thobie iiij(o). Supbiam
in tuo s(ensu) aut in v(er)bo d(omi)nari p(er)mittas
Item ecc(lesiastici) xix(o). Melior est homo qui
minuit(ur) sapia(m) & deficiens s(ensu) in
timore dei quam qui habundat sen
su & t(ra)nsgredit(ur) legem altissimi
R(espondeo) p(re)s(umpci)o(n)is sumit(ur) equoce / s(cilicet) p(ro) sci
encia vel p(ro) opinione p(re)sumptuosa

primo intelligit apostolus 2º ibi ponit prédictas obiectiones. Non ergo amplius invicem iudicemus. hic est 2ª pars principalis huius capituli in qua monet infirmiores ne fortiores iudicent vel contempnant. et monet ne eos scandalizent in cibo. 2º ut magis edificent invicem (?) abstinendo. ibi Itaque que pacis sunt sectemur. Prima pars 2as. primo ponit monicionem ad cavendum scandalum 2º rationem ad suadendum ibi Si enim propter cibum frater tuus. In prima monitione primo monet ne in cibo caveant fratris scandalum. 2º ostendit quod hoc non dicit propter cibum in se ibi Scio et confido. Prima primo continuatur ad precedentia. 2º ex opposito monet hortatur. Ibi. Et scilicet iudicate. dicit ergo quia quisque pro se non pro altero debet reddere rationem. ergo non amplius sicut hactenus invicem iudicemus. Nolite iudicare. sed hoc iudicate magis. Magis hoc observandum decernite. ne ponatis fratri offendiculum. id est causam peccandi. vel scandalum. id est causam tristicie. eo quod quantum possumus. similia exemplificantes sive vite doctrine et iusticie scandalum fratris vitare debemus. Nam qui scandalizaverit unum ex pusillis expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius. Math. xviii. offensio qui sic discretus est in iudicando sic honestus in operando sic mansuetus in gerendo. sic discretus ut nichil mali indicet. sic honestus ut ullum exemplum malum prestet. sic mansuetus ut nemini contristet. ut sic tollatur a corde temerarium iudicium. ab opere offendiculum. a verbis scandalum. ps. Pax multa diligentibus legem tuam et non est illis scandalum. hic offendiculum certe culpe scandalum occasio pene vel offendiculum potest dici dampnum iniuste. plene occasio ruine mortalis. scandalum ruine venialis. Scio et confido in Domino Iesu hic ostendit quod non dicit propter cibum ipsum. ubi primo ostendit se discernendi

ciborum. 2º vitatem scilicet quod ad discretionem ciborum inter cibos non tenemur ex lege. nos liberi sumus ibi Omnia michi que 3º quia liberi possumus ex fratre detrimento ibi nisi ei qui existimat. dicit ergo. Scio q. d. ne dico offendiculum in esca eo quod cibus sit immundus et discernendus in Domino Iesu qui absolvit nos a lege et observantia legalibus. quia nichil quod est immundum sic accipit. que olim ex sua natura que et immundum non comedere nisi propter hoc dupliciter. vel propter ipsum post eius adventum quia post eius adventum solutum est lex de ciborum discretione. Heb. vi. vel propter ipsum. id est ex eius creatione contra Manicheum. quia omnia valde bona. Gen. i. Nichil inquam quod nisi ei qui existimat quid aliquid quod esse id est immundum. cui sic scilicet dicitur cibos esse discernendos. illi inquam quod est propter conscientiam manente scilicet illi consciencia ponitur. commune. promiscuo. testimonium apostoli. vel cum indicis differentibus absolute. iusticie. Dicebant enim vasa quia non sufficienter. et hoc dicitur cultum divinum. Judei etiam insigna adeo christianorum erant plus quam etiam immundum pertinens non dimittebant. Sine est peculiare ei. Si enim propter cibum. hic ponit rationes ad persuadendum. et primo sumptas ex parte fratris infirmi in fide qui non est scandalizandus in cibo. 2º ex parte fratris firmioris in fide qui nichil perdit propter fratrem a cibis aliquibus abstinendo. ibi Non est enim regnum Dei. Rationes non ex parte fratris infirmi agit tres. prima ne caritas ledatur. 2ª ne Christus contempnatur. ibi Noli cibo tuo. 3ª ne bonum vituperetur. ibi Non ergo blasphemetur. prima ratio talis est. qui plus diligit quam est minime diligendum et ergo non ambulat secundum caritatem. sed hoc facit qui propter cibum contristat proximum. ergo talis non ambulat secundum caritatem. et hoc est quod dicit. Si enim. q. d. ideo cavete ne ponatis offendiculum fratri.

Si enim propter cibum frater tuus, i. propter
cibum contristatur, a' non dico scan-
dalizatur, quod maius et gravius
est, iam non secundum caritatem am-
bulas, immo dico et plus significans
vel quod caritatem frangis, quia odio eum
et offensionem infert. Aug. viii°.
Dilectio proximi malum non operatur.
Infelix qui et cibum nimis cupit,
qui et proximum iniuste contristat,
qui et a vita caritatis demat. Noli
cibo tuo. Hic ponit secundam rationem talis, quod
cibo pro quo est emptum non est pro
cibo perdendum, sed frater tuus ca-
ro pretio est emptus, scilicet pro morte Christi,
ergo pro cibo qui est res modica
non est perdendus. Et hoc est quod dicit:
Noli cibo tuo illum perdere pro quo
est quia constitit pro quo Christus mor-
tuus est. Et quantus sit in morte potest
cognosci quantum valet, sicut fructus
sic illud. Bernardus: Attende te homo ex
pretio ne vilescas; res enim que ca-
rius emitur carius possidetur. Non
ergo blasphemetur. Hic ponit tertiam
rationem talis, quod est bonum in se, ex
malo usu non debet reddi vitupera-
bile, sed cibus bonus est in se, ergo
ipso non debemus male uti comme-
dendo cum scandalo proximi ne red-
datur vituperabilis. Et hoc est quod
dicit: Non ergo blasphemetur bonum
nostrum, i. questio que in se bona est
non fiat blasphemabilis aliis nocen-
do, vel sic non blasphemetur, glossa, bo-
num, i. bonum nomen et bona fama.
Nam melius est nomen bonum quam
unguenta pretiosa, Proverbia xxii°. Blasphe-
metur autem si proximi et modico cibo
perderetur vel scandalizetur propter vos. Non
enim est regnum dei. Hic ponit
rationes sumptas ex parte fructus firmi-
oris in fide, ubi ostendendum est quod
nihil decipit abstinendo. Primo
dicit quod regnum dei in cibo non con-
sistit; secundo ostendit in quibus consistit,
scilicet iustitia; tertio plus quod in hiis con-
sistit, ibi: Qui enim in hiis servit. Di-
cit igitur: non est quod ledo etiam abstinere; non
est enim regnum dei prima non
causa regni eterni videlicet esca et

potus, I Cor. viii°: Esca non commendat
nos deo. Ergo est sua intentio talis:
omne quod non est causa adipis-
cendi regnum est dimittendum propter
scandalum, sed esca potus sunt huiusmodi, er-
go sunt propter fratris scandalum dimit-
tenda. Et quia opposita iuxta se po-
sita magis elucescunt, ideo osten-
dit que sunt causa regni, sed
iustitia in faciendo bonum alteri,
scilicet ut quod sibi vellet fieri, et ut id
alteri. Mt. vii°: Quecumque vultis ut faciant
vobis homines et vos eadem facite
illis. Et pax que oritur ex iustitia
in cavendo malum non faciendo,
scilicet ut quod sibi nollet fieri. Tob.
iiii°: Quod tibi odis fieri vide
ne alii facias. Ysa. xxxii: Erit opus
iustitie pax. Et gaudium in spiritu sancto,
i. gaudium spirituale quod oritur ex
puritate qui pure viventes consilia
sequuntur. Cum gaudium in hiis
in quantum expletis est regnum dei.
Bernardus: O delicate qui delitiis et divi-
tiis confusus confusionem expec-
tas et mortem, non est regnum dei es-
ca et potus, ut prandium et bibere, quia
dives utrosque confusus inpinctus
ad inferna descendit. Qui enim
hoc servit, hic plus quod ... in hiis
consistit regnum dei et est sacratum et
etiam multum placet deo et probatus est
hominibus. Intentio: regnum eternum,
sed qui servit Christo in iustitia pa-
ce et gaudio est huiusmodi, ergo talis me-
retur regnum eternum. Et hoc est quod
dicit: Qui enim servit Christo in hiis tribus regni
dei, qui enim in hoc servit Christo
placet deo propter gaudium; hilarem enim
datorem diligit deus; et probatus
est hominibus per iustitiam et pacem.
Nam iustitia cavet ab usurpando
bona proximi, pax ab inferendo
mala sibi. Itaque que pacis sunt.
Commonet ut non scandalizet comme-
dendo, hic monet ut potius ediffi-
cent abstinendo. Et primo ponit
admonitionem ad faciendum, secundo rationem
ad persuadendum, ibi: Bonum est non
manducare. In prima premisso monet
ut studeant paci et edifficationi.

2o declarat inquo scilicet in abstinentia cibi suspecti ibi Noli propter escam. 3o ostendit quare scilicet non propter cibi immunditiam sed propter conscientiam infirmi ibi Omnia quidem munda sunt. Super primo hortatur ad retinendum unitatem, 2o ad faciendum bonum ibi Et que edificationis sunt. Dicit ergo Itaque scilicet quia discrepantia discordiam parit, itaque que pacis sunt sectemur abstinendo scilicet a malo dimissis temerariis iudiciis. Hebr. xii pacem sequimini et sanctimoniam. Et que edificationis sunt invicem videns erga gentilem et e converso et proficiens in fide erga infirmum custodiamus proficiendo in bono. I Thess. v Edificate alterutrum sicut et facitis. Sequitur ostendit inquo est pax et concordia servanda. Edificatio ad proficiendum. Edificationis custodia ad perseverandum. Noli propter escam. Hic declarat inquo servanda est pax et edificatio scilicet in abstinentia cibi suspecti dicens Noli quia pacem sectaris noli propter escam sumptam vel non sumptam destruere opus dei in proximo scilicet fidem et alias virtutes quas deus in nobis sine nobis operatur. [illegible] est ergo sua non tulit. Opus dei ponendum est opus hominis sed infusio gratie et virtutum est opus dei. Comedere autem est illud opus hominis. Gratie et virtutes in proximo ponende sunt cibo proprio. Item abstinendum est a scandalo fratris in esu ne destruatur pax et concordia ad proximos. Omnia quidem munda. Hic ostendit quod predicta monet non propter immunditiam cibi sed propter conscientiam infirmi ubi implicite tangit bonum nature quia omnia munda, malum culpe quia malum est homini qui per offendiculum manducat. Dicit ergo Omnia quidem quasi quod dico non dico propter escam quia immunda sit quia omnia munda sunt ipse Act. x. Quod deus purificavit tu ne commune dixeris. Sed hoc potius dico quia malum est homini qui per offendiculum dei vel aliorum hominum manducat vel propter escam.

suam deum offendit vel proximum scandalizat. Sic fuit malum pomum Ade Gen. iii, lenticula Esau Gen. xxv, carnes in deserto videre Exo. xvi. Non sic est in esu istorum quia via istorum cibus offendiculo. Psal. xv. Bonum est non manducare. Ponit admonitiones ad faciendum bonum. Hic ponit rationes ad suadendum. Et primo ex parte eius quod persuadet quia bona. 2o ex parte eius cui suadet cui sufficit de cibis edendis credulitas sua ibi Tu fidem habes penes temetipsum. 3o ex parte infirmi pro quo suadetur peccaret comedendo que credit illicita ibi Qui autem discernit. Super primo tangit tria a quibus abstinendum 2o tria propter que abstinendum ibi offenditur vel scandalizatur. Dicit ergo Bonum est quasi sic quia malum est manducare cum offendiculo, bonum est non manducare carnem aliquando et non bibere vinum. Hec duo ponit tamquam non extrema de necessitate vite quia initium vite hominis aqua et panis Eccli. xxix. Nec aliquid facere inquo frater tuus offenditur vel perturbatur vel nescies quid teneat vel in aliquo a fide discedat vel secundum Gilbertum penitus non credens credat. Aut scandalizatur vel contristatur vel mala estimat sequi que mortem operantur. Cor. aut infirmatur vel hesitat et dubius in fide efficitur. Inde infirmatur qui non recedit sed dubitare incipit. Ergo infirmari est in affectu hesitante in fide. Scandalizari in aspectu vel affectu gestante male offendere in effectu a fide apostatare. Tu fidem habes. Hic ponit rationem sumptam ex parte eius cui suadet cui sufficit de cibis edendis bene credere ubi respondet quod sibi firmiori sufficit de cibis bonam credulitatem habere. 2o quod non oportet eum coram infirmo cibos illi suspectos edere ibi Beatus qui non iudicat. Dicit ergo Tu fidem quod bonum est non manducare et hec

potes sine fide, cum fidem habes quam autem credis esse mundam, penes temetipsum i. in corde, corde enim creditur ad iustitiam, sic coram deo tu non coram abstinente ne ei noceas i. in manifesto non i. in manifesto 1 Re. xvi. homo videt que patent deus autem intuetur cor. Ex hoc elicitur tibi meritum. Nichil deperit fidei tue vel bono tuo si abstineris, sed deperit bono proximi si comederis cum scandalo eius. ergo debes abstinere coram proximo. Beatus qui non iudicat semetipsum i. condempnabilem se non reddit nocendo aliis in eo quod probat in eo quod bonum iudicat esse vel sic beatus qui non iudicat semetipsum i. iudicio aliorum se exponit ipse dicto puniens in eo quod probat i. quod bonum approbat nichil aliud sentiens quam quod bonum existimat. Notandum est quod circa manducacionem vel extra fine causam modus illicite acquisitionis per labores manuum tuarum quia manducabis. Ideo Thob. ii. Videte ne forte furtivus sit non enim licet nobis de furto edere. Contra provocativa libidinis, et est etiam [illegible] est alius manducet i. qui prime est adversum libidinis manducet cibos acidos. Superfluitas sumptuositas per manducacionem et sumptuositas sine nimietate pocula societate Thob. iiii. Noli comedere et bibere cum peccatoribus. Oppositio sic Ecclesiastes sensus et tomie Eccl. xxxi. Vide que sub fingi hiis que tibi apponuntur ne non cum manducas nimium odio habearis. Luc. xxi. Attendite ne graventur [illegible] preparacionis Matth. vi. Ne solliciti sitis anime vestre quid manducetis. Contra filiis Heli dicentibus 1 Reg. ii. Non accipiam a te carnem coctam sed crudam. Scandalum fratris 1 Cor. viii. Si esca scandalizat fratrem meum non manducabo. Inceptio leticie dissolucionis 1 Cor. x. Sedit populus manducare et bibere et surrexerunt

ludere. Ioel i. Effusi estis sicut vituli super herbam, audite epulacione Eccl. xxxvii. Noli esse avidus in omni epulacione. Sic Esau nimis avidus fuit in manducando lenticulam, primogenita dedit. Gen. xxv. Anticipacio hore sine tempus Eccl. x. Ve tibi terra cuius rex puer est et cuius principes mane comedunt. Qui autem discernit. Hic ponit rationem sumptam ex parte infirmi pro quo suadet. Ubi primo dicit quod infirmus peccaret contra conscientiam manducando, secundo probat quod hoc non esset sine peccato ibi Omne autem quod non est ex fide. Ubi implicatur nomine conscientie [illegible] erronee. Consciencia ibi Qui autem discernit, operacio conscientie contraria ibi Si manducaverit, sequens pena ibi dampnatus est, pene causa ibi quia non ex fide. Dicit ergo qui autem quasi ille quidem beatus est qui non iudicat etc. qui autem discernit cibos i. credit discernendos si manducaverit contra conscientiam cibos quos reputat immundos dampnatus est i. dampnacionem meretur non per se [illegible] sed propter conscientiam, quia non ex fide est i. quia contra conscientiam manducat. Vel quia non ex fide i. quia non fideliter egit discernendo cibos. Omne autem quod non est ex fide i. quod fit contra credulitatem conscientie peccatum est etiam si in se sit bonum. Vel omne quod non est ex fide ut est omnis vita infidelium peccatum est secundum glo. i. inquantum infideles sunt vel peccatum i. cum peccato. Hic queritur super illud Ita ergo amplius non iudicemus quid est temerarium iudicium, qui incertum est quo animo quidque fiat sicut vel cum incertum sit qualisque futurus sit, hec utraque esse incerta [illegible] semper est iudicium temerarium. Et quamvis animus facientis in specie sit incertus i. quamvis intentio facientis in qualitate cum aliquando est quia certum est de quibusdam factis quod ea bona intentione fieri non possunt. Item super illud

nichil quod preter glo immundum est
nisi tibi sine mundi xpiano ne
lecte et singulori Re loquitur de in
mundicia spirituali non corporali Item
super illud illi quod est glo per conscientiam
quia hoc existimat glo conscientia
erronea ligat quod fortior est virtus
fluenter glo non ligat cum sic quod vim
tenet Re non ligat simpliciter sed nenec
ne ligat ut firmus sed iniquum edic
vitiis Item si propter cibum frater tuus
scandalizatur iam non secundum caritatem
ambulas quod glo si frater meus scandali
zatur quia comedo panem debeo ab
stinere Re scilicet est in cibis necessariis
non superfluis ut est panis et in cibis
non necessariis et superfluis quia in lege
divina quondam cibi erant prohibiti Le
vit xi et viteris mente prohibitore
adhuc omnibus non erant Item super id
regnum dei non est esca et potus glo
non usus ciborum sed concupiscentia est refre
nanda glo ergo non est abstinen
dum a cibis sed solum moderate u
tendum cum eis Re non usus per se
quia ipse malus sed propter concupiscen
tiam est actio esse refrenanda Item
super illud qui in hoc xpo servit glo
qui nullum scandalum facit quod ait xvi
audito hoc verbo scandalizati sunt
Re non ipse illud fecit sed ipsi quia
non sine scandalo acceperunt sed pas
sum Item omnia quidem munda sunt
quod dicit xv. abstineat a comestione
et suffocato Re quamvis illa non
essent munda tamen adhuc pro scan
dalum iudeorum sunt prohibita Item
super id. omne quod non est ex fide
glo omne quod ad conscientiam pertinet
si aliter fiat dicit esse peccatum glo
conscientia enim erronea sequenda est
quod nullus tenetur sequi errantem
Re conscientia erronea ligat ut conscientia
non ut erronea unde enim tenet
quis sequi non simpliciter sed quam
diu manet quia non scit errare
nullus tenetur sequi si non nesciat
tenetur aliquis eam sequi Item ibidem
glo. omnis vita infidelium pecca
tum est ergo infideles dando elemosinam
peccant Re intelligendum est hic vim

ipse infidelium si iniquum infideles
sunt vel dicitur est permittitur Item
ibidem glo Nichil bonum est hominum
sine summo bono scilicet multa bona sunt
in peccatoribus Re glo loquitur de bono
sufficienti et meritorio Item ibidem
glosa ubi non est agnitio in com
mutabilis veritatis falsa virtus est etiam
in optimis moribus contra quod philosophi
invenerunt veras virtutes politi
cas Re falsa vocat imperfectam quia
caret forma et fine debito i. cari
tate non falsam i. sublimatam cum ha
bent veram materiam virtutis ut
denarius argenteus si non sit
bene monetatus aut signatus per
dici falsus

Capitulum xvi

Debemus autem nos firmi
ores Instruxit modo predecessores
maiores et perfectos quomodo se ha
beant ad infirmos in dictatione mali
i. eos non puniendo neque scandali
zando Hic instruit quo se habeant
ad eosdem in operatione boni scilicet
eos sustinendo et promovendo Et
primo ponit eorum exhortationem secundo
sua erga eos conversationem ibi Cum
sim ante fratres Prima pars primo
monet ut eorum infirma sustine
ant et ut eos sustinendo suscipiat
et ad meliora promoveant Prima
pars ad sustinendum eos primo alle
gat debitum secundo ponit exemplum ibi Et
enim xpus non sibi placuit tertio ad
dit orationis suffragium ibi Deus autem
patientie Prima pars primo poni
tur secundo exhortationem ibi Unusquisque
vestrum Prima primo ponit rationem
boni faciendi secundo mali fugiendi
ibi Et non nobis placere Dicit ergo de
bemus qui infirmus in fide sive ad
eam conscientiam damnatam. Ideo de
bemus autem nos firmiores in
fide qui sumus quod firmi fun
damentum est edificii de quo in ii Thi
non firmum fundamentum Imbecil
litates i. defectus et infirmitates
infirmorum in fide sustinere non eo
tempore vel parvitate Gal. vi
Alter alterius onera portate nul
lus enim est qui non habeat in se ali

[illegible]

quid ad supplendum / et non nobis placere
i. non suo sensu placitum uiuum facere /
non attendendo quid primo expe
diat / id placens. Audis sicut ille dicitur
sibi placere qui ita facit quod est
bonum videtur ut non curet siue pla
ceat siue non placeat proximo / Secundum ubi
est potentia virtus sine firmitate
in agendo / proximis alterius i. ride
do / debet esse voluntas insistendo
et zelus in adimpletando / Unus quisque
vestrum. hic ponit exhortationem / ubi
primo etiam quandoque proponit laudabile
bile studium / ubi primo placens
actum bonum / ubi salutem / sine debitum
ubi ad edificationem / Dicit ergo Unusquisque
vestrum etiam studens / proximo suo
placere. i. placere studeat et inten
dat / in bonum non in malum / Cor. x. sine
offensione estote iudeis et gentibus
et ecclesie dei. Sicut ego per omnia omnibus
placeo / et hoc / ad edificationem id est
talis sive ut edificet proximus / Et
enim xpistus non sibi placuit hic ponit
exemplum in xpisto / ubi primo ponit exemplum
consistens principaliter testimonium
ubi secundum sicut scriptum est / 3o dicit quod
antiquus pertinet ad instructionem nostram
ubi Quecumque enim scripta sunt / dicit
Etenim quia uos non debemus nobis
placere et enim xpistus non sibi placuit
i. non fecit quod placeret sive sen
sualitati / sed potius quod placuit
patri / Iohannes vi. Veniam non sicut ego vo
lo sed sicut tu vis / Sed sicut scriptum
est in psalmis / Improperia improperan
tium tibi ceciderunt super me ideo pr
sume enim illa sibi adscriptam Sicut
enim pater glorificatur in filio sic de
honoratur in filio secundum illud Io xv.
Qui me odit et patrem meum odit
ceciderunt inquam super me adime
se applicandum i. sicut causa oppressi
onis mee corporalis Boeth. ii. Con
tumelia et tormento interrogemus
eum Quecumque enim scripta sunt
hic ostendit quod antiquus pertinet ad
instructionem nostram / ubi tangit quod
duplex utilitas sacre scripture / quia
doctrina contra ceciditatem ignorantie
patientia contra angustias malicie

[illegible]

ne patientiam / consolatio contra incolatum
huius miserie / ubi Et consolationem scripturarum
spes contra dilationem patrie
Spem habeamus / Dicit ergo quecumque quia
hoc quod dicit psalmus de xpisto ad nostram
utilitatem pertinet / Quecumque enim
scripta sunt de xpisto in libris sacris vel melius etc
non enim determinat apostolus cuiusmodi
scriptura / quia sacra scriptura autho
nomatice scriptura dicitur / Ideo non est sine
qui sacrarie ignorant / Ad nostram doc
trinam scripta sunt omnes enim scripta
in diuinis inspirata utilis est ad
docendum ii. Thy. iii. Ad nostram doc
trinam dico / ut per patientiam ad quam
doctrina exhibit in quibus scribunt
exempla patientie et eius utilitatis Iac.
ultimo Exemplum accipite fratres laboris et
patientie prophetas etc. / et consolationem scri
pturarum / consolantur enim nos in incola
tu huius miserie / i. Machabeorum xii. Habentes
solatio libros sanctos etc.
Spem habeamus / spes enim ex promissionibus
scripturarum concipitur
ps. Memor esto uerbi tui seruo tuo in
quo mihi spem dedisti etc. / Nondum
quod ea que scribuntur / scribuntur
ad sustinendum actu fide Io xx.
Hec autem scripta sunt ut credatis
Apoc. xxi. Scribe quia hec uerba fide
lissima / Ad auctoritatem / i. Machabeorum viii.
Rescripserunt autem tabulis ereis
et renouarunt amicitiam / Ad spem
ut hic / ut per patientiam et consolationem
scripturarum spem habeamus / Ad
prudentiam / Eccle. xxxviii. Sapientiam
scribe in tempore vacuitatis et qui Aliquam
excusationem / Act. xv. Scripserunt apostoli
conuersis ad fidem / ut abstinerent
ab ymolatis simulachrorum et sanguine
et fornicatione / unde dicitur ibi bene pla
cuit / Ad fortitudinem i. Io. ii. Scri
bo uobis iuuenes quia fortes estis
et uerbum dei in uobis manet et uicistis
malignum / Ysa. viii. Sume tibi
librum grandem etc. / Ad iusticiam
Ier. xxxvi. Tolle uolumen libri et
scribes in eo omnia uerba que locutus
sum aduersus israel et iudam / Ubi non
continuatur nisi iuste uiuant qui

[illegible]

q̄ pmant. i. Io. ij°. filioli h̄ scᵒ vobis ut nō peccet. Deus autem pacie̅ (et)c. ad suppiendū infirmos/ allegant debitū/ ponit ep̄la hic add(it) orōis suffragiū. ubi cū peccatum quādā implorāc tangit misericor cāusā dē torem. ubi deus pacie (et) solacii sua terciū. ibi det vob idipm formaz ibi (secundu)m ihm xp̄m/ sunt ibi ut unani mes dicit ig(itu)r deus aut q(ui) septim(us) ad hoc deus aut pacie dator p(ro)b(at) j°. Rob. donatū est nō solū ut i ipo credat sz ut p illo paciāni/ (et) solacij ij Cor. j°. q(ui) in (con)solatur nos i omi (con)solacione in̄ tribulac̄. Det vobis sap(er)e i. sentire idipm indifferenter in alterutrū i. (con)formiter ut q(uo)d unus senciat alter senciat ij Cor. ult. ex hortamini ide sapite (et)c. (secundu)m ihm xp̄m i. (secundu)m doctrinam xp̄i nō (secundu)m doctrinaz hereticor(um) que scā (et) p diu(er)sos erro res diffusa est. ut unanimes. hic tangit finem pacie. ubi p(ri)ma (con)pley. ydemptitas (con)cordie ibi unanimes (secund)a ibi uno ore (tercia) op(er)is ibi honorifi cet (et)c. dicit ig(itu)r ut unanimes idest eade volūtate (et) sic in act(ibus) p(ri)mitiua. (et) habebant cor unū (et) aīam unā i dño. uno ore i. eadem voc(e) (con)fessione. ps. Confitemi dño qm̄ bo (et)c. honori ficet. deum. i. illū qui e dē oīu creature (et) pr̄em a. illiū qui est p(er) p(er)sonali p(ro)prietate/ pr̄em inquā dn̄i nr̄i. ep(ist)o add(it) intentem ihu xp̄i q(uo)d adhuc h̄ te. sc̄t. cū dn̄s pecie e anime. nr. (con)iunctione incarnacio nis. ihe offitio saluacionis. xp̄ue plenitudine unctionis. h̄onorem q(uo)d nob(is) scripta sunt ad nr̄am utilitatem (et) ueritatis catholice ad credendum Io. xx°. h̄ aut̄ scripta sunt (et)c. p(re)cepta divina ad operandum. Exo. xxij°. ubi agitur de talibus scriptis. deut. vj°. Scribes eos sup(er) postes (et) ia nuas domus. b(e)n(e)ficia diuina ad laudandum. ps. Scribant h(ec) in gn̄a cione altera (et)c. iudicia districta ad timendū. dan. v°. vidit daniel manum scribentem in pariete. mane techel phares. peccata humana ad eru bescendum. Io. viij°. ihc autem in clinans se digito scribebat in terra (et) d(icitu)r q(uo)d pecca (et) adulterin circumsta

ciū ualorem scribebat. in terra (et) d(icitu)r q(uo)d pecca (et) adulteri̅u(m) (et)c. p sicut ad appetendum. Apoc. iij°. Scribam sup(er) eum nomen dei mei. Apoc. v. Dabo illis calculū candidum (et) in calculo nome nouū scriptum. stor(um) exempla ad imitandum. iij Re. xj°. Rel(iqu)a qm̄ aut̄ uerbor(um) salomonis et oīa que fecit. Nomina h(ec) scripta s(un)t i libro libror(um) salomonis. Exo. xxviij°. Nomina filior(um) isr̄l scripta (et)c. glie p(re)mia ad acquirendum. Apoc. xiiij°. scribe beati mortui qui in dño moriunt(ur). Gehen ne supplicia ad detestand(um). Iob. xiij. Scribis em (con)tra me amaritudines (et)c. obligacione subditor(um) ad obediendū. i Re. x. locutus est samuel ad plm legem regni (et) scripsit in libro documenta iustor(um) ad intelligendum. Iob. xix°. Quis michi det ut scri bant(ur) s(er)mones mei. Propter quod suscipite. hic monet ut suum doc suscipiant (et) ad inuicem p(ro)mo neant. ubi p(ri)mo p(ro)ponit ad h(oc) exemplum xp̄i de susceptione tam iudeor(um) q(uam) gentilium (secund)o p(ro)bat susceptionem iudeor(um). ubi dico em xp̄m (terci)o susceptionem gentium. ubi gentes aut̄ sup(er) illa. (quar)to p(ro)pos(itu)m. ut h(ec) sic ut oīa d(i)c(it) ibi deus aut̄ spei replebit vos. Circa p(ri)ma nota t(er)cia expediencia quibz opt(ime) ad h(oc) ut s(it) iustorum s(cilicet) quid agendū. qualit(er). (et) q(ua)re. (et) sunt p(ri)mo ergo nota. op(er)is genus cu dicit. Suscipite inuicem. (secund)o op(er)andi modum. cū subdit sicut (et) xp̄e. (terci)o finis debitus cū add(it) in honore dei. dicit ig(itu)r propter quod quia unanimes. honorificatis deum. propter quod s(cilicet) ut deū honoretis. suscipite inuicem infirmos ad sustinendū. sicut (et) xp̄e suscepit vos infirmos. Maxime em̄ nomē medicus. (quia) maxime verbum medicus. (quia) maxime ubi̅q(ue) medebat(ur) egrotis. ps. exaltabo te dn̄e qm̄ suscepisti me. Luc. j°. Suscepit isr̄l puer(um) suum. Suscepit p(ro)ptermq(ue) a/ (et) hoc in honore dei. ut in vob honoret deus. Dico em ihm xp̄m. hic p(ro)bat susceptionē iudeor(um) a xp̄o. ubi p(ro)ponit xp̄m mi nistrum humil(em) quia minister circumci sionis. ingreditur vil(em). quia p(ro)pter ueritatem

gla suscepit (et) ext(er)ius vnde qu(i)a elegit (et) ad p(ro)p(ter) h(oc) que dat mittigium et nob inuicem debem(us) suscipe in h(ec) que p(er)tinet ad honorem dei.

dei amicus stabilis / quia ad confir-
mandas promissiones / dicit ergo dico
quasi / et vnicus suscepit vos / tam iu-
deos quam gentiles / quod patet primo
de iudeis / dico enim christum ihesum mini-
strum i. apostolum et predicatorem fuisse
circumcisionis i. propter circumcisionem iu-
deorum ad quos corporaliter et personaliter
missus fuit / Mt xv Non sum missus
nisi ad oues que perierunt domus
israel / et hoc propter veritatem dei pro-
bandam / ostendendam in promissionum
impletione / Est enim deus verax .
supra iii° propter veritatem dico / ad con-
firmandas promissiones patrum quas
fecerat prophetis luc i° sicut locutus
est ad patres nostros abraham etc /
Gentes autem super misericordia / hic probat sus-
ceptionem gentium / vbi primo ponit
eam / 2° probat quatuor auctoritatibus / primo
ibi propterea con-
fitebor / 2a ibi et iterum dicit letamini
3a ibi et iterum laudate / 4a ibi et iterum
ysaias / dicit ergo gentes autem
dico super misericordia exhibita sibi sine
precedente promissione de qua supra / honora-
re deum / psalmus misericordia domini plena est
terra / Gentium enim assumpcio fuit
ex gratia / quia sine promissione / sed iu-
deorum s. assumpcio fuit ex debito
post promissionem / quia ponitur vnum
recipere et aliud exsoluere / recipere
gratiam / exsoluere honorem aliter
quam ingratitudine / super misericordia dico / sicut
scriptum est de gentium assumptione
propterea etc / vbi notantur duo circa
confessionem laudis diuine / s. eius
decentia et leticia / Confiteri ergo ex-
pedit euidenter / vnde dicitur confitebor
tibi in gentibus / letanter / vnde sequitur psallam
et nomini tuo / dicit ergo propterea illud
continuatur ad illud quod precedit in
psalmo deus qui das vindictas mihi et
subdis populos etc / propterea confitebor
tibi in gentibus i. faciam tibi gen-
tes confiteri voce laudando / loquitur
enim christus ut caput in membris
suis / o domine per psalmum / Confiteantur
tibi populi deus / et nomini tuo canta-
bo corde exultanti i. faciam tibi can-
tari cantico laudis / psalmus Cantate
domino canticum nouum etc / Confiteri

uos ipse ad diuinitatem pertinet / can-
tare nomini domini ad humanitatem / quia
nomen est illud quo res cognoscitur
et diuinitas hominibus in nomine per
humanitatem assumptam / Et sic apostolus
tangit actus pertinentes ad diui-
nitatem et humanitatem / Et iterum dicit
hic est secunda auctoritas ad confirmandam
susceptionem gentium / vbi implicantur
duo / scilicet debitum leticie / cum dicit leta-
mini / leticiam concordia / cum addit
gentes cum plebe / dicit ergo Et iterum
dicit scriptura ysaias lxv° vbi hec
exultabo in ierusalem et gaudebo in po-
pulo meo / vel ysaias xxxv vbi hec
letabitur deserta et inuia / vel
secundum Bedam sumptum est de cantico
deuteronomii xxxii vbi dicitur laudate gen-
tes populum eius / dicit inquam letami-
ni gentes / assumpte et adoptate communi-
ter / cum plebe eius i. cum iudeis / factum
enim est vnum ouile de gen-
tibus et iudeis / Joh x / fiet vnum
ouile etc / Et iterum laudate hic
est 3a auctoritas ad idem / vbi primo
hortatur gentiles ad laudandum
deum / 2° populum iudaicum / ibi et magni-
ficate / dicit ergo et iterum dauid
dicit laudate dominum omnes gentes
barbare grece et latine / malachie primo
Ab ortu solis vsque ad occasum magnum
est nomen meum in gentibus / et
magnificate eum omnes populi / glorifi-
cate diuine ei iudei specialiter
plus / quia secundum Tullium plus est
laudando ...is in re ... et
veritatis ... sociatus / ideo
in psalmo ... ipsius eius ...
Et rursus ysayas ait / hic est 4a
auctoritas ad idem / in qua inducit
christus gentes suscipiens / in sua
... passionem ... quia
erit radix dauid / ut dominus pregi-
men potentie / quia exsurget
regere gentes / ut deus per exp-
ositionem glorie / quia in eum gentes spe-
rabunt / dicit ergo Et rursus ysayas
xi° erit radix yesse qui
ex stirpe patris s. dauid / Mt i / Erit enim
de genealogia regali / et dicitur radix

[right margin]: solum

quia sicut radix latet sub terra et non
apparet super terram, sed quod ex radice
prodit apparet super terram, sic Christus esse
quasi latuit sub terra, quia non su-
per, sed homo putabatur, sed ex ipso resurgente
processerunt, scilicet Christus radix David ar-
bor fuit qui primum hunc virginis
fructum protulit Christum, et per hanc radice
erit Christus ille qui exurget, id est exurgit
sepulchro surget a morte et exurget
in finem regere gentes in fide et bonis
operibus et ideo in eum gentes spe-
rabunt. Gen. penultimo: ipse erit expe-
ctatio gentium; allegat: primo venies
desideratus cunctis gentibus. Deus
autem spei. Hic ostendit per eis ne pre-
dictam faciant et suscipiant ad invi-
cem et gaudeant, ubi ostendit quod dupli-
citer plenitudinem gaudii, quo ad
nos primo, quia ad proximum secundo, quo
ad Deum tertio, quo ad opus in ceteris
primo dicit ergo: Deus autem qui moneo
vos invicem suscipere, Deus autem
spei datorum in ipso sperandi misere
spe pacis in eo omnis congregatio
ipsius, repleat vos omni gaudio, id est
spirituali exspectatione futuri gau-
dii, Phil. ultimo: Gaudete in Domino sem-
per, et quia sine pace non est gaudium
ideo addit: et pace sancta spiritus in cre-
dendo; istis tribus repleat, scilicet
gaudio incompossibili, pace inscibili,
fide continuo; repleat, inquam, ad hoc
ut prosit hominibus, abundetis in spe, id est cer-
tiores sitis de vita futura. Spes enim
est certa exspectatio divine beati-
tudinis, et virtute spiritus sancti fortitudine
bone operationis, quia dicitur spiritus sanctus.
Ps. Verbo Domini celi firmati sunt et spiritu
oris eius; in omnibus est plenitudo et
in Deo est, quia Deus replet, et in
nobis, quia omni gaudio et pace
replet, et in utilitate, quia ut abun-
detis in spe et in ope, quia virtu-
te spiritus sancti; in primo gaudium,
plenitudinis actor in secundo materia,
in tertio finis, in quarto forma; Feli-
cia que sic repleta est. Et hic queritur
super illud: et non nobis placere, glossa qui
in nobis curam agere debemus contra
soli placere habent curam subditorum.
Respondeo glossa loquitur de cura curiositatis ex zelo

non de cura placendi ex officio. Item
unusquisque vestrum primo suo placeat, contra
Gal. 1o: Si hominibus placerem Christi
servus non essem. Respondeo non est querendum
placere hominibus propter se sed propter Deum,
unde addit: bonum. Item super id: Et
enim Christus non sibi placuit, glossa: Christi vita in ter-
ra et mors est disciplina, quia vita
Christi fuit innumerum exemplum vitam
imitari, sicut eius ... inquam
Respondeo quamvis infirmum, melior fuit
similis tamen vita sua inquam vita
hominis. Item super id: Idipsum sapere
invicem, glossa: id est ut indicetur ut
quod unus sentiat alter sentiat,
contra quod sentit infidelis vel infir-
mus non debet sentire fidelis vel
perfectus. Respondeo Idipsum, id est Jesum Christum, non
equaliter. Item super id: honorificetis
Deum et patrem, contra idem est Deus
Deus et pater, ergo male coniunguntur. Respondeo
idem sunt re sed differunt ratione,
quia unum dicitur absolute, alterum rela-
tive. Item ibidem glossa: nisi idem sa-
piatis Deum honorare non potestis,
contra ergo qui habent opiniones con-
trarias peccant. Respondeo glossa intelligitur de neces-
sariis ad salutem sive in fide sive in
moribus, non de aliis. Item Jesum
Christum ministrum circumcisionis, contra
primo Domini Jo. xxxi: Dominus iustus
in ... Respondeo Dominus auctoritate, sed minister hu-
militate. Item gentes autem super
misericordia honorare Deum, contra similiter et
Iudeos, quia similiter facta est eis
misericordia. Respondeo quamvis utrobique sit mise-
ricordia, evidentius apparet in gentibus
gentium, quibus non fuerat facta
promissio specialis. Item ibidem glossa:
semper misericordia exhibita sine promissione,
contra Ysa. liiii: Letare sterilis que
non paris, et ibi multis locis promittitur conversio
gentium. Respondeo quamvis promissio esset
facta de eis, non tamen eis. Certus
sum autem. Postquam hic usque posuit
eorum exhortationem, hic subdit
suam erga eos compassionem, et primo
excusat se de hoc quod taliter quasi
arguendo eis epistolam scripsit, secundo
de hoc quod non dum eos presentia
visitavit, ibi: propter quod impedi-
ebar plurimum venire ad vos. In

pura pre. ad exquisitionem sua proposito sunt de eis benigna opinionem. 2o officii auctoritatem, ibi audacius autem scripsi vobis. 3o auctoritatis debitum usum, ibi habeo igitur gloriam. 4o utendi temperamentum, ibi non enim audeo aliquid loqui eorum etc. Supina nomen duo per dictorem et pastorem necessaria primo bonum opinionem auditorum, 2o ut perfecto ad scripturam, ibi certum et ipsi pleni. Dicit ergo certus sum etc. quasi si sic moneo vos, non tamen omnes indigetis. Certus sum autem fratres mei, fide, et ego ipse qui iam loquor de vobis, quoniam et ipsi sic non tamen nimie perfecti ubi nominatur primo plenitudo dilectionis quo ad affectum, 2o plenitudo cognitionis quo ad intellectum, ibi repleti omni scientia, 3o sufficientia cuiuslibet sequitur ad edificandum, ibi ita ut possitis. Ille qui sic plenus est dilectione ut diligat omnia diligenda, sic repletus cognitione ut cognoscat omnia cognoscenda, sic sufficiens in utroque ut doceat que sunt docenda. Dicit ergo quasi certus sum de hoc s. quod et vos ipsi non solum ego pleni estis dilectione quia s. vultis et diligitis. Dicit glosa permittit laudes provocat eos ad meliorem more exhortantis poetarum laudatique virtus crescit et in immensum gloria calcar habet. Et estis etiam repleti omni scientia qua cognoscere bonum potestis scientiam s. veteris et nove legis, sine qua nulla est scientia, quia secundum Boethium nescire bona qui similis ignorantie. Repleti inquam ita ut possitis alterutrum monere, nisi culpa vestra impediat, etiam duo sufficientiam admonendi plenitudo gratie et scientie, ut edificetis et predicetis verbo. Notandum quod plenitudo dilectionis vii valet. Excludit imperfectionis, vel ignorantie irrationalis. Ecclesiastici ii: Qui timetis Deum diligite illum. Ioh. i. Tristitie abiicit, scilicet Ecclesiastici xl. Vinum et musica letificant cor et super utrumque dilectio. Perturbationem iure. Omnipotentie malevolentia compescit. Math. vi. Nemo potest duobus dominis servire, aut unum diliget et alterum odio habebit. Fortitudinem prestat Io. iiii. Diligamus Deum qui ipse prior dilexit nos. Timor perfectus non est in caritate. Prius ii Thi. i. Non dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis et dilectionis. 1 Io. iiii. Perfecta caritas foras mittit timorem. Stabilimentum Cant. viii. Fortis est ut mors dilectio. Pigritie et rebellionis. Sap. iii. Fideles in dilectione acquiescent ei. Ergo dilectio reddit doctrinam sermone prius cognitam, securum firmum et subditum in bono doctorem eliminando ignorantiam, sermonem eliminando tristitiam, prius tollendo contemptum, gratiam fugiendo in fortitudinem, securum emittendo timorem, similem, firmum roborando, stabilitatem subditum detestando rebellionem. Et de hoc ii Cor. viii. Audacius autem scripsi vobis. Hic tangit officii sui auctoritatem. Possent enim querere: ex quo estis sine, non indigemus admonitione tua, quare ergo misisti nos per epistolam admonere. Ad hoc respondet insinuans causam audacie scribendi, auctoritatem apostolatus. Primo ergo ponit scribendi audaciam, 2o audacie causam, ibi propter gratiam que data est michi. Dicit ergo quasi quamvis pleni estis dilectione et scientia, tamen propter audaciam audacius scripsi vobis, fratres. ii Cor. xi. In quo quis audet, audeo et ego. Ex parte. Hoc exponitur primo modo sic: scripsi vobis audacius ex parte s. prelatorum, quia quantum ad illos scribere non est audacia. Secundo modo sic: scripsi vobis audacius ex parte etiam deitatis, non tamen ex parte mea. 3o modo sic: scripsi vobis audacius ex parte aliqua s. huius epistole. Scripsi inquam tamquam vos reducens in memoriam eorum, s. que prius didicistis, non tamquam de novo vos instruens, quasi insipientes. In hoc autem secundum glosam eos quasi oblitos et negligentes latenter instruit. Heb. x. Rememoramini dies pristinos etc. Felix prelatus qui sic audax est intelligendo, quia audacius scribit benignius in alloquendo. Sunt vero fratres superbi instruendo, quia ex parte solum ministrando, quia in memoriam reducens. Propter audaciter, quia timidos et negligentes presumptuosos

Et quid dicit se laudare? Laborat ut via sint quod dicit et perfecta que eos laudat.

insipienter contra indiscretos / pollicitare
contra pigros scripsit eis apostolus. Dicens
Nullius subsistit titulo inflatus in
credentium quam vniuersi conquirant. Nam
ipse paulus apostolus sicut sermo nobis
diffusius est expressus dicitur scribere
et expresse ro... grauiosius propter gratiam que
data est michi. hic subdit racionem audacie
eius scribendi / sed auctoritatem apostolatus sui
que erat in omnibus gentibus / et ideo
ad ipsum pertinebat omnes monere. De-
scribit auctoritatem sui apostolatus / primo
tangens dictum sibi auctoritatem
secundo auctoritatis exercicium debitum
ibi Sanctificans euangelium. Circa auctoritatem
tangit tria / primum est a quo est
/ secundum ad quid est / tertium est cuius quantum sui
primus satis dicit que data est michi
quantum a deo / ad quid quia ut sim minister
christi ihesu / quantum quia in gentibus / Et ideo dicitur
tor potens / quia deus / insipiens
dignus / quia paulus / sumus debitus
quia ut sit christi summus / cuius largus
quia in gentibus / Et hoc est quod dicitur
propter gratiam / quasi audacter scripsi / sed
non temere / propter gratiam apostolatus sicut
Gal. ii. Cognouissent gratiam que data
est michi / que gratia data est michi
a deo / quia nemo assumit sibi ho-
norem sed qui vocatur a deo / hebr.
v. Datam inquam ad hoc ut sim minister
christi ihesu a deo sicut ihesus instructus / vt
eius cooperator sim i. Cor. vi. Mi-
nistros christi sicut ... / minister inquam in
gentibus specialiter / i. Thi. ii. doctor gen-
tium in fide et veritate. Sanctificans
euangelium / hic tangit auctoritatis exerci-
cium debitum / vbi primo tangit euangelii
diuulgacionem / secundo diuulgacionis vti-
litatem / ibi vt fiat oblacio / tercio vti-
litatis datorem / ibi in spiritu sancto.
Dicit ergo / sanctificans / quasi minister
inquam sum / sanctificans i. sanctum
ostendens et affirmans bona opera et
et ministrans euangelium dei / Matth. vlt. spiritu sancto
perfecti predicauerunt vbique etc. / et hoc
vt oblacio gencium i. gentiles ...
pure oblata deo / de qua mal. i. In
omni loco offertur nomini meo
oblacio munda / fiat accepta i. grata
deo fidei perfeccione / sine qua impos-
sibile est placere deo hebr. xi. Et sanc-
tificata bona operacione / quod admo-

res / et hoc in spiritu sancto a quo fides
et bona opera. Habeo ergo. Sufficiencia
mea forte est spiritus sanctus / et ideo
oblacio que paulo sufficienter offertur
non potest non esse accepta ... / sed spiritu
sancto accepta fieri deo dicit. Habeo igitur
gloriam. hic tangit debitum vsum
officii sui / vbi primo tangit debi-
tum premii / secundo vitium debiti / ibi Non
enim audeo. Dicit ergo. habeo quasi ita
sit ergo / igitur habeo gloriam ...
dignum gloriae in christo ihesu non in me
Gal. ii. viuo ego iam non ego viuit
autem in me christus / gloriam inquam
i. referendam ad deum / soli enim deo
honor et gloria i. Thi. i. Vel alio modo quasi pre-
dei gloriam / quia sunt christi gloriam quam
refert hoc in diuinitatem in fi-
nem suum. Non enim audeo loqui
Quasi posuit debitum premii / hic tangit
vitium debiti premii / vbi primo remo-
uet a se falsam iactanciam / secundo
operum prerogatiuam / ibi in obedienciam
gencium / vbi ponit enim genera
operum in quibus ostendit prerogatiua
sapiencie potencie et gratie / prerogatiua
sapiencie ostenditur in verbo / prerogatiua po-
tencie ostenditur in facto in virtute / pre-
rogatiua gratie in virtute spiritus sancti
tercio subdit prerogatiue operum euiden-
tiam / ibi Ita vt ab ierusalem. Dicit ergo
Non enim audeo ... habeo gloriam
non enim audeo loqui eorum aliquid
que per me i. meo ministerio non efficit
christus non sicut pseudo qui se iac-
tant se dicunt etc. et non fuerunt
Matth. xxiii. dilatant autem se ...
... que non fecerunt ...
... quia non tenebant
Vel alio predicator qui loquitur bona
ut predicet verbo operatur bona ...
... cepit ...
ne ... summo ...
... omnia opera nostra
operatus es in nobis domine. In obedi-
enciam gencium. hic tangit pre-
rogatiuam operum sapiencie potencie et
gratie ut supra dictum est. dicens in
obedienciam quasi que loquor efficit
christus per me in obedienciam gencium

[illegible marginal glosses]

q. d. ad concordiam ... ut deo accepte
fierent per fidem ... [illegible]
... [illegible]

i. ut gentes obediant, efficiter quam verbo predicationis et factis hoc operationis, in virtute signorum i. miraculorum minorum et prodigiorum i. miraculorum maiorum, sicut dicitur Act. vii de Stephano: faciebat signa et prodigia magna in populo. Predicabat enim ubique apostolus domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis, prodigiorum magnitudine factorum, i. in virtute spiritus sancti, non sicut illi qui operantur in virtute sathane, ii Thess. ii: cuius adventus est secundum operationem sathane in omni virtute et signis et prodigiis mendacibus. Ita ut ab Ierusalem. Hic subdit evidentiam progressive operis predicationis, que patet in latitudine terminorum sive predicationis. Ubi tangit terminum initialem, Ierusalem; terminum finalem, usque ad Illiricum; modum medium, repleverim. Dicit ergo: ita quod per me efficit Christus, ita ut ab Ierusalem incipiendo, ubi enim incepit predicatio apostolorum secundum illud Ysa. ii: De Syon exibit lex et verbum domini de Ierusalem; per circuitum, circumquaque, usque ad Illiricum, mare Grecie, repleverim i. plene predicaverim evangelium Christi. Vel de ipso potest dici id est per velocitatem cursus sermonis eius; replere enim est ipsum perfecte predicare. Sic autem predicavi evangelium hoc. Supremus posuit auctoritatem sive usum debitum. Hic ingerit modi temperamentum, ubi primo determinat quo predicavit; secundo quare ita fecerit: ne super alienum; tertio inducit auctoritatem quod ita facere debuit: Sed sicut scriptum est. Dicit ergo: sic autem i. in tali loco predicavi evangelium hoc i. Christi, non ubi nominatus est Christus. Hoc dupliciter legitur. Primo modo sic: non ubi nominatus est Christus i. primus predicatus a presenti apostolo, et hoc feci ne super alienum fundamentum i. super alienam doctrinam circa fidem edificarem. Ambrosius: non sine causa hoc apostolus fecit, quia sciebat pseudo apostolos sub nomine Christi falsa docere et postea corrigere multi laboris esse. Ideo sollicitus erat eos prevenire et puritatem integre tradere, ut in reliquum linea superficies ordinam incolumis fundamenti robur haberet.

Secundo modo legitur sic: non ubi nominatus est Christus i. prius predicatus a Romanis apostolis, et hoc feci ne super alienum fundamentum i. super gentem ab aliis apostolis conversam edificarem. Nolebat enim in aliena regula gloriari, ii Cor. x. Huius autem ratio fuit, quia multi erant de novo convertendi, quibus magis necessarium erat predicare quam iam conversis. Sed sicut scriptum est. Hic confirmat auctoritate quod ita facere debuit. Ubi in auctoritate tangitur duplex fructus predicationis: visio infidelium, que notatur in visu; cognitio credendorum, que notatur in intellectu. Dicit ergo: tamen feci sicut scriptum est Ysa. lii: Quibus non est nunciatum prius de eo i. Christo, videbunt i. credent; credere enim est videre quodam modo per speculum in enigmate, i Cor. xiii: Videmus nunc etc.; et qui non audierunt prius predicationem aliquam intelligent i. mee predicationis virtutem. Ambrosius: Verus esse et inviolabilis intellectus de verbo dei festinavit apostolus gentes imbuere. Hic dubitatur super illud: certus sum autem quia pleni estis dilectione. Contra: nullus potest esse certus de se ipso, secundum illud Eccl. ix: Nemo scit etc.; ergo minime de alio. Respondeo: de se quia de alio certitudo confidentie, non scientie. Item repleti omni scientia. Contra i Cor. viii: scientia inflat; non ergo replet. Respondeo: scientia cum caritate replet, sine caritate inflat. Item super id: ut possitis alterutrum monere, glosa: propriam laudem promit ad unctionem. Contra Eccl. xi: Ne laudes hominem in morte. Respondeo: ubi ex laude speratur profectus, tunc laudandus est; ubi timetur [illegible] elatione, non. Item super id: Gratia mihi [illegible] glosa: [illegible] dignum; glosa super Rom. viii: non sunt condigne passiones huius temporis etc. Respondeo: non sunt condigne secundum dignitatem, quia dignum notat [illegible] sufficientiam, condignum eius ad premium equiparantiam. Item super id: ne super alienum fundamentum glosa

Illiricum est provincia [illegible] europe
[illegible] apostolus [illegible]

[illegible] non [illegible] super alienum fundamentum [illegible]

ne predicarem iam palios quesi-
tum scripsit epistolam hebreis. Secundo
Aliud est epistolam in absencia ad
exhortacionem scribere quod per quinque
etiam alienis subditis fuere. aliud
iniunctam predicare et docere. Scribit
glossa. non quod hoc non faceret si cognovisset
2 Cor x Non in alienam regula
... si cognovisset i. scopus suos tamen
propter supplendum defectum licitum et v-
tile foret. Propter quod et impedie-
bar plurimum Supra excusavit
se quod talia quod [illegible] eis epi-
stolam scripsit. hic 2o excusat se quia
nondum ad eos per presenciam venit.
ubi primo allegat impedimentum. 2o
ondit veniendi ad eos propositum. ibi
Nunc vero ulterius. 3o ponit imple-
di ordinem et fructum. ibi Nunc autem
proficiscar. 4o petit oracionis suffra-
gium adimplendum. ibi Obsecro
vos igitur fratres. dicit igitur Propter quod quia
a ierusalem usque ad illiricum integre reple-
vi evangelium. propter quod et impediebar plu-
rimum venire ad vos. cum quo impe-
ditus fuit 2m ambrosium est ne extin-
geret prima generatam pseudo apostolorum
supra 1o. Sepe volui venire ad vos sed
prohibitus sum usque adhuc. Nunc vero
ulterius. hic ostendit veniendi ad eos
propositum suum. ubi primo nominat nec-
cessitatem effectus. 2o veniendi tempus. ibi
cum in hyspaniam proficisci. Supra primo
excludit causam ultime morandi 2o
desiderium veniendi quod sufficienter
ex duobus. primo quia intensum. ibi
Cupiditatem autem. 2o quia diuturnum
ibi ex multis iam precedentibus. dicit
igitur. Nunc vero quasi primus impediebar
venire ad vos sed non nunc. Nunc vero
ultimus locum non habens. id est causam mo-
randi in hiis regionibus quia cessat im-
pedimentum aut hinc id est desiderium
vehemens ad vos. supra 1o. desidero
videre vos. et hoc iam ex multis preceden-
tibus annis. quandoque adubit zelus amor
quia vehemens et intensus. unde
dicit Cupiditatem habens. quia utile et
[illegible]. unde dicit veniendi ad vos
quia stabilis et firmus. ex multis iam
[illegible] precedentibus annis. unde com-
petit illud apostoli [illegible] in Reg. xix ze-
lo zelatus sum pro domino israel et cetera

Cum in hyspaniam proficisci ce-
pero. hic determinat quo tempore sit venturus
ubi primo determinat quando sit ven-
turus 2o quamdiu apud eos sit
moraturus quia brevi tempore. spero
quod preteriens. 3o ne de brevitate
molestentur dicit quod ponet
moram in eorum arbitrio. ibi Et a vobis
deducar. 4o quod gaudebit com-
modo. ibi si vobis primum ex parte fruitus fuero. dic-
it igitur. Cum in hyspaniam proficisci cepero
ad vos enim venire credam. quia ad
illas difficile iter fuit per pseudo apo-
stolos. hoc autem ideo dicit ut ait Am-
brosius quia et hos participare fes-
tinat. Spero quod dedi iam quod preteriens
quia longa mora non indiget. Videam
vos. unde longa mora non indiget
interim vos parat ne credatis me pre-
tendere dicit. non est accipiendum quod
tantum pro amore erga eos afficeret
quod eos intuitu indigeret se
videre. sed ut desiderabilius susciper-
etur. quod cito mentionem au-
ferendum. Item semper negligitur
quod retentus diucius creditur. Et a vobis
deducar illuc in hyspaniam. Romani
enim erant domini orbis. et habebant hyspa-
niam tributariam ut habetur 1 Machabeorum
viii. dicit autem ergo se romanorum
iniet affectum et moram suo arbitrio
confirmat. ut dicit se ab eis deducen-
dum et tunc deducendum cum ipse eorum
satisfecerit. Si vobis primum ex parte. hic dic-
it quod gaudebit eorum fructum ne rece-
dat quousque satisfecerit eorum desiderio.
et hoc est quod dicit. Si in deduxerit
si tamen primum aliqua recedam vobis
ex parte. non ista sed que modo distare
est. vel ex parte temporis id est aliquamdiu. vel
ex parte satisfactionis. quia ex integro
tanto amori non possum satisfacere. frui-
tus fuero id est de fructu vestro letatus.
Nunc igitur proficiscar. hic ostendit propo-
situm implendi id est veniendi ad eos
ordinem et fructum. Et primo dicit se
ierusalem primus iturum. 2o per quem modum ad eos
venturus. ibi hoc igitur cum consummavero
[illegible] primo ostendit quod ad mi-
nistrandum sanctis in ierusalem [illegible] 2o quod eis
ministrabit. ibi Probaverunt enim macedonia
et achaia. quod in ierusalem erit. ibi plenitudine
eius. 3o ostendit quod in esse [illegible]
[illegible] ibi Nam si spiritualium. dicit igitur

.//. et ergo subdit

nunc igitur qui et quia desidero videre vos
et locum non habeo in regionibus his.
igitur venia in ihrlm proficiscar ministrare
ministrare sanctis pauperibus. qui omnia
ad pedes apostolorum posuerunt. Act. 4o
Ideo sancti dicuntur quia sine cura
hii enim ut dicit ambrosius totos se
dederant obsequijs diuinis et
nichil mundanum curantes exemplum
bone conuersacionis prebebant creden
tibus. De hijs loquitur etiam pau
lus ad alios apostolos Gal. 2 tantum ut
pauperum memores essemus. Isti
bus autem sanctis pauperibus precipue
bene faciendum est Eccl. xij. Bene
fac iusto et inuenies retribucionem
et da bono et ne receperis peccatorem. Ecce
exemplar nunc quomodo erga pauperes
fuit sollicitus in ihrlm proficiscendo be
nignus eis ministrando, discretus
eos preeligendo. Historia hec ha
betur Act. xij. sed qualiter a macedonia
profectus est in ihrlm. Placuerunt enim
macedonia. Hic ondit quod eis
ministrabit quia de bonis datis a gentibus
ad sustentacionem eorum pauperum. ubi
ondit quod greci dederunt libere
qui placuerunt. unanimiter quia collacio
nem faciendo. Misericorditer quia in pau
peres. utiliter quia sanctorum qui sunt ihrlm
Dicit igitur placuit quasi non queratis de
quo ministrabo eis. Respondet placu
erunt enim id est approbauerunt non ego
coegi eos macedonia et achaia pro
uincie grecie. Macedonia enim est
pars grecie ubi metropolis est cho
rinthus. collacionem aliquam facere id est col
lectam conferendo quia quilibet ibi con
tulerunt sicut in symbolo. Si pauperes
sanctorum id est existentes in numero sanctorum qui sunt
in ihrlm qui multa mala paciebantur ab aliis iudeis. Et ideo omnes
apostoli curam habebant eorum. Placuit
enim eis. Hic ondit quod in reddendum
est erit. ubi primo dicit quod grecis
placet dare. 2o quod debent dare
ibi. Et debitores. Dicit igitur placuit
quasi et bene dico placuit placuit enim
eis hoc dederunt non ex coactione sed
spontanee ij Cor. ix. Et debitores
sunt eorum pauperum propter commodum dati et
accepti quia enim ab eis acceperunt
spiritualia ut doctrinam fidei et similia

debent eis ministrare temporalia Eccl. 4o
declina pauperi sine tristicia aurem
tuam et redde illi debitum. Nam si spi
ritualium eorum. Hic 3o ondit quod
ita esse congruit. Et est similitudo sicut
enim recipit spiritualia debet pauperi
bus a quibus recipit ministrare tem
poralia. sed gentiles a pauperibus sanctis
qui erant in ihrlm receperunt spiritua
lia id est predicacionem et fidem. Ergo debent
eis ministrare temporalia. Primo ergo
tangit beneficium impensum. 2o
debitum exsoluendum. ibi. debent in
carnalibus. Dicit igitur. Nam si spiritua
lium quasi et vere debitores eorum sunt.
Nam si spiritualium, scilicet predicacionis
et sacramentorum eorum id est iudeorum parti
cipes facti sunt gentiles. quia ipsi enim
fuerunt predicatores ad gentiles de
ihrlm. sed illud ysa 2o de syon exi
bit lex et verbum domini de ihrlm. debent
et in carnalibus bonis ministrare eis
scilicet iudeis. j Cor. ix. Si vos spiritualia
seminauimus magnum est si car
nalia vestra metimus. q.d. non est
magnum. Notandum est hic quod pau
peribus multa debemus. primo dilige(re)
quo ad affectum cordis Eccl. xij. Fidem
posside cum amico in paupertate s. s.
hen. pri. xix. Fratres hominis pauperis
oderunt illum. 2o dulciloquium quo
ad affectum oris. Eccl. iiij. Congrega
cioni pauperum affabilem te facito
Sz hen Eccl. viij. Dum pauper locutus
est et dicunt quis est hic. 3o hono
rare quo ad affectum operis Eccl. iiij.
Animam esurientem ne despexeris et
non exasperes pauperem Sz hen Jac.
ij. Sed diuitibus vos autem exhonorastis
pauperem. 4o fauere in bono Job xxix. pa
ter eram pauperum Sz hen prov. Iusti
ciam ne rapias pauperem. 5o defen
dere animo per iudicium egeno et
pupillo humilem et pauperem iusti Sz hen
Jac ij. Sed pauperibus nonne diuites per
potenciam opprimunt vos et ipsi trahunt
vos ad. 6o exaudire clamantes
Eccl. iiij. Declina pauperi sine tristicia
aurem tuam. Sz hen Eccl. xiij. Sicut abhominacio superbo humilitas sic
execracio diuitis pauperis. 7o liberare
pacientes per Eripite pauperem et

egenum Job xxix° Auris audiens bea
tificabat me eo quod liberassem paup
erem etc. Sed heu quia si offendit et sic
venit istum. Ecc. xviii. Secundo susten
tare impotentes etc. Sic Prov. xxxi°
de muliere forti: manus suas aperuit
[illegible] ad pauperem. Prov. iii°: De primitiis
frugum. Sed heu quia pascua dimi
ttunt se paupes Ecc. xiii°. Hoc igi
tur cum consummavero. Hic dicit se pro
modo ad vos venturum. Ubi primo dicit
quod veniet, 2° quod non inutiliter veni
et ibi Scio autem quia veniens. Dicit
ergo: Hoc igitur cum sic placuit istis collatam
facere, hoc igitur cum consummavero, id est cum
perfecero opus ministerii et assigna
vero eis quod sub signo et sigillo certe
tamquam [illegible] ordinavero eis fructum hunc
i. elemosinam que est fructus arboris pie
tatis et bone voluntatis Mt. vii°: Arbor
bona fructus bonos facit. Proficiscar
per vos in Hispaniam, et ideo vos in
terim corrigite. Sic [illegible] prelatus qui
subditis providet officium, subditos
pascit, etiam temporaliter subditos visitat
utiliter, nec elemosinas colligit ab omnibus
distribuat pauperibus, disponit diversis
partibus. Scio autem quia veniens
ad vos. Hic [illegible] quod non inutiliter
veniet, ubi tangit veniendi pro
fectum, cum dicit veniens, primo ad
ventum, cum addit Veniam, adventus
commodum, cum dicit in habundancia. Dicit
Scio autem quia cito veniens ad vos
[illegible] est voto et desiderio. Veniam
[illegible] in habundancia benedictionis Christi
quod melius videtur pro [illegible] per benedictionem
Christi cuius est dare benedictionem. Ps. Et
enim benedictionem dabit legislator, q.
d. licet veniam, non tamen veniam tu
sine fructu, sed veniam in habundancia
benedictionis sicut Jacob dixit ad La
ban: Benedixit tibi dominus ad introitum
meum. Gen. xxx°. Sed mali in habunda
ntia maledictionis [illegible] quorum os male
dictione et amaritudine plenum est.
Obsecro igitur vos fratres. Hic primo
ostendit adventus sui impedime
ntum, 2° veniendi desiderium, 3° ve
niendi ordinem et fructum, hic 2°
petit orationis suffragium adim
plendum propositum. Ubi primo precorum
orationibus remedia, 2° [illegible]
[illegible] qui petit obtinendi. Ubi

Deus autem pacis / suprema. Primo ad
iuvandum rogat, 2° peticionem expli
cat ibi ut adiuvetis me, 3° [illegible]
peticionis indicat ibi ut liberer
ab infidelibus et sic petit humiliter,
evidenter, sapienter. Duo autem
implicat in sua admonitione, fidem
Christi et caritatem spiritus sancti quia
per hec duo unimur sicut membra in corpore
mistico, ut sibi invicem serviant.
Dicit ergo obsecro quia et quia venturus
sum ad vos, igitur obsecro vos fratres
per dominum nostrum Jhesum Christum si enim
creditis; fortissima est admonitio
et per caritatem spiritus sancti id est
que munus spiritus sancti est in vobis.
Apparitur autem munus spiritus sancti / que
excellencius est inter omnia dona
1 Cor. 13°. Ut adiuvetis me in orati
onibus vestris ad dominum etc. Tamen perfectus
petit se a minorum orationibus adiuvari.
Similiter Heb. ult. Orate pro
me. Et hunc rogat multos licet mi
nores sint, quia impossibile est preces
multorum non exaudiri. Ut liberer
ab infidelibus. Hic tamen peticio
nis implicat, et hunc explicat
[illegible] est causa petiti, 2° [illegible] impleto
ministerii iniuncti ibi Et obsequii mei
[illegible] 3° [illegible] ad vos veniendi
ibi ut veniam ad vos. Dicit igitur ut
liberer ab infidelibus qui sunt in
Judea, ne quod defero auferatur
[illegible] insidiabantur ei
et sic obsequii mei oblatio in [illegible] ab
[illegible] ministerii fiat accepta sanctis
in Jherusalem i. sufficiens eorum indige
ncie supplende. Ut fiat accepta i.
eis [illegible] in quod [illegible] caritatem
meam erga se intelligant. Ut ve
niam ad vos. Hic optatur debita
[illegible] ad vos veniendi. [illegible] enim
est [illegible] debitum quod debite
ordinatur ad [illegible] ad
deum et ad proximum. Ut sine [illegible] cum
gaudio quod [illegible] ibi Veniam et
cum benedictione divina quod [illegible] ibi
per voluntatem dei; [illegible] gau
deo, quod [illegible] ibi Et refrigerer. Dicit
igitur ut veniam [illegible] fra
tres veniam ad vos in gaudio, gaude
do de bono vestro, et hoc per voluntatem
dei, nam aliter nollem venire.

ubi de [illegible] Ambrosio [illegible] apostolus [illegible] ipse [illegible] minores [illegible] ordine [illegible] ut [illegible] prior suo [illegible] apostolus rogat minores [illegible] ordine [illegible] vivaciores sunt [illegible] preces [illegible] ut [illegible] petrent. Ergo [illegible] orent [illegible] recipiat cum gaudio [illegible]

Iac. iiij. pro ut dicitur si dns voluerit. et refrigerer. vellem vos scilicet in malo et in adusitione compassionis quod utique fiat vobis pectoris vestri. Vilitas enim in discordia cordis. In Cor. vij. corpus sicut indignatur. et ego non uror. et ideo egrio refrigeratur in concordia cordis. Deus autem pacis. hic orat pro eis id quod optime in eis scilicet pacem. Dns autem quasi sine veniam sine non deus pacis i. xpus qui est princeps pacis. Ysa. ix. sit cum omnibus vobis et incipientibus et proficientibus et perfectis. Amen. confirmatio est sui desiderij. Glosa hic queritur super illud. Nunc autem locum non habens glo. i. cum morundi. et adhuc multi erant ibi convertendi. Responsio quamvis haberet circumstantiam non tamen ibi iterum ut ipse cum inspiratione precepti conversi et per eos alii possent converti. Item. Si primo vobis fruitus fuero. Glosa si angelis solo deo fruendum est. Responsio fruitio non accipitur hic proprie sed improprie scilicet de fructu letitie. Item super id. Nunc igitur proficiscar in Ierusalem ministrare sanctis. Glosa videtur quod male fecit predicationem propter ministrationem temporalem rerum dimittendo. Contra illud Act. vj. Non est equum nos relinquere verbum dei et ministrare mensis. Responsio non licet predicationem propter ministerium temporalem dimittere generaliter sed causa et ad tempus. Item super id. Pauperes sanctorum glosa. qui cordis dederunt se divinis obsequiis nichil mundanum curantes. Contra Thessal. iij. ubi reprehendit quosdam quia nichil operabantur ergo isti male faciebant. Responsio apostolus reprehendit illos qui divinis intenti non erant. sed in elaborare humanis vacabant. Item debent et in carnalibus ministrare eis. Glosa si spiritualia passive concederent carnalia exigere ergo illi erant debitores. Responsio duplex est debitum. Quoddam civile ex quo nascitur actio tale est respectu prelatorum. Quoddam morale ex quo nascitur actio tale est erga respectu eorum qui gentes seminant spiritualia. Item per vos in hyspaniam. Contra in hyspania. Unde ysidorus de ortu et obitu sanctorum. Ita incipiens inquit paulus a iherusalem usque ad ylliricum ytaliam et hyspaniam processit et in Wyenensi orbe ab eo fundata dicitur et ipsius i. de scriptis hec. Paulus pro cuius tribulatione primordia fuit. Contra idem est id Ioan. de viris illustribus. Post passionem inquit domini xxv. anno neronis sanctus paulus roma vinctus mittitur et per biennium ibi liberum mansit custodium. Sciendum autem postea paulus in praesentatione a nerone dimissus ut evangelium xpi in occidentis quoque partibus predicaret. xiiij. autem neronis anno eo die qua petrus crucifixus est capite detruncatus. Item videtur de xi. causa in nostra re de Innocentius quod nullus alius apostolus nisi petrus in his provinciis scilicet ytalia gallie hyspania affrica atque sicilia et insulis in ecclesiis predicavit. Responsio circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt quod ivit ad hyspanos. Quidam dicunt quod non ivit sed ire posuit.

Cap. xvi.

Commendo autem vobis phebem etc. In xvj. c. instruxit eos in moribus apostolus ubi scilicet instruit ex ponens eis personas commendabiles et vitabiles. Ubi primo ponit extra adhuc commendandas. 2° extra adimalum vitandum. ibi Rogo autem vos fratres ut observetis eos. 3° extra ad pseneralium secundum glo. ubi Salutat vos thymoteus. Extra vero bene commendandi ponit primo magis specialia in personis magis familiaribus et magis notis. 2° extra magis specialia et minus familiaribus et minus notis. Ibi Salutate apellem. Plus inpono. 3° extra generalia in personis non nominatis. ibi Salutate invicem in osculo sancto. Extra vero in personis magis familiaribus et notis ponit primo personas diligendas magis nobis ratione specialis beneficii. 2° ratione spiritualis meriti sine premii. ibi Salutate epheneum dilectum. 3° ratione familiaritatis precij. ibi Salutate ampliatum. In prima personas no

tus bone beneficii tangit dupl'/ p° bone beneficii impensi sibi et aliis generaliter/ 2° bone beneficii impensi sibi specialiter/ ibi Salutate priscam.

Supra/ primo describit personam pro qua rogat/ 2° negocium de quo rogat/ ibi/ Et enim ipsa quoque astitit/ Supra describit personam pro qua rogat a nomine/ ibi/ phebem/ a religione/ ibi sororem nostram/ ab officio spirituali/ ibi que in ministerio/ dicit ergo/ Commendo quam vobis ne doceant in hiis mulieribus hos quos nominat/ Commendo autem vobis i. commendabilem predico phebem sororem nostram in fide que est in ministerio ecclesie que est cenchris/ Cenchris nomen loci qui est portus chorinthi/ illam autem ecclesiam et sibi subiectam sustentabat/ erat autem mulier ditissima et hoc vobis innuit/ quod intercedendum pro benefactoribus apud eos qui preminent/ exemplum habemus iiij° Reg. iiij° de helyseo qui mulieri sunamitidi [illegible] sedule in omnibus ministrasti vobis/ quid vis ut faciam tibi/ nunquid habes negocium/ et vis ut loquar regi/ aut principi militie/ Commendo inquam ut eam suscipiatis in domino i. pro domino/ Tunc enim pro fortuna venit romam ob aliud negocium et per eam forte hanc epistolam misit/ suscipiatis digne sanctis/ sanctis i. ut dignum est sanctos suscipere vel assistere/ suscipiunt secundum aliam litteram/ Digne sanctis i. valde digne honorifice et honeste/ Ita hospitalitate inquam notatur iiij° ut ea et persona et sufficientia actus et plus ibi Suscipiatis/ sanctis debitum ibi in domino/ modus congruus ibi digne sanctis/ zelus effectus sive [illegible] addet Et assistatis ei i. amplius ei sim in quocumque negocio vestri indiguerit/ Ima pro xv. [illegible] qui adimmat aspere quasi civitas firma/ Et enim quia ipsa instinum est/ Et enim ipsa quoque astitit multis/ sanctis/ et michi ipsi necessaria/ in ministrando/ ksl. vij° Supra/ Inc sum mensis fuerit venerit vos gallice bonteruit requireretur vel la ille [illegible] la te [illegible]/ Notandum est hic quod sanctis hospitibus debemus multa/ Primo effectuosum

i. misericordiam/ exemplum discipulorum luc. ult. mane nobiscum etc./ et coegerunt/ Secundo letam susceptionem/ exemplum zachei luc. xix° excepit illum gaudens in domino/ 3° largam procurationem/ exemplum abrahe gen. xviij° accelerauit abraham ad tabernaculum et dixit/ mulieri tue et ob. Et humilem pedum lotionem/ para. [illegible] q° ei scilicet pedes lauit/ si hospites recepit etc./ 5° quiescendi opportunitatem/ exemplum laban/ Gen. xxiiij° paraui domum et locum camelis/ sed sunamitis recepit helisenum iiij Reg. iiij° Annadiuit quod sanctus dei est v° securitatem et protectionem/ exemplum loth Gen. xix° tamen ut nichil viris istis faciatis mali/ 6° in recessu amicabilem deductionem/ exemplum abrahe Gen. xviij° abraham simul egrediebatur deducens eos/ Salutate priscam hic tangit personis notis bone beneficii specialiter sibi impensi/ ubi primo monet personas principales salutari/ 2° addit quod inito sunt salutandi/ ibi Adiutores meos/ 3° monet etiam eorum familiam salutari/ ibi Et domesticam ecclesiam eorum dicit ergo/ Salutate priscam mulierem que act. xviij° priscilla dicitur et aquilam virum eius/ de quibus act. xviij° proponit autem mulierem viro quia forte prius credidit/ et ordo gratie preiudicat ordini nature/ vel forte quia feruentior erat in fide/ hii roma non ociose sed ad confirmationem fidei venerunt/ Adiutores meos. hic autem quod inito sunt salutandi ubi commendat eos/ primo ratione adiutorii impedimenti/ 2° ratione beneficii in periculo/ ibi quia pro anima mea/ 3° ratione debiti et gratitudinis communis/ ibi quibus non solum ego/ dicit ergo salutate inquam illos adiutores meos in xpo ihesu i. in predicatione ihesu xpi non in malo/ sicut illi de quibus zachias ipsi autem adiuuerunt in malum/ Et nunc eis mortuus fuit/ Qui pro anima mea i. vita mea liberanda/ suas ceruices supposuerunt ministrando scilicet in vinculo cum morte periculo/ hii veram caritatem habuerunt ad plenum/ Maiorem enim caritatem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis/ Et hi non solum gratias ago quasi/ ego inquam

q° hic ferunt [illegible] vili ecclesie [illegible] q² qui laborat [illegible] gratia exhortatur fide [illegible] q° pro anima pauli [illegible] [illegible] et [illegible] eis [illegible]

eis gentis ergo tamquam gratiam eorum
beneficiis / sed non ego solus / sed et cuncte
ecclesie gentium / debent eis gratias a-
gere / quia ad profectum gentium la-
boravit instruendo apostolum gentium
Act. xviii° gratie estote etc. / Et ecclesiam
salutate / domesticam eorum ecclesiam
i. familiam eorum spiritualem / Congregatio-
nem fidelium ecclesia est non acervus
lapidum / sicut hodie reputatur
[illegible] Syon est [illegible]
[illegible] et non est acervus lapidum
eis / Salutate epenetum / hic ponit
exemplum bene operandi in persona [illegible]
tis ratione spiritualis meriti sive pro-
pter hoc [illegible] primo ratione initii in credendo
2° in operando ibi salutate mariam
3° in predicando ibi salutate androni-
cum / Et summe est in primo epenetum ac-
cipit / secundum ordinem / operis / ratione / que con-
sequuntur / quia ad fidem sequuntur opera / ad
debet sequi doctrina / Epenetum
vero commendat a duobus / a familiaritate
spirituali / a prioritate credendi / qui
est primitivus / et ideo dignus est sa-
lute / et hoc est quod dicit / salutate e-
penetum dilectum michi amore spiri-
tuali / qui est primitivus asye in
christo i. primus de asya credens in christum
et ceteros honorandi sed tamquam primo
geniti / sed apostolus vocat tamquam abortivo
me dicit de se ipso i Cor. xv° ego
sum minimus apostolorum etc. / Salutate
mariam hic tangit meritum pro se
in operando / primo ergo hortatur ad
salutandum / 2° subdit salutandi
debitum ibi / que multum laboravit
dicit ergo salutate mariam que mul-
tum laboravit in vobis ad concordiam re-
ducendis / prius enim discordiam con-
tulit [illegible] ad apostolum ut ipse eos ad con-
cordiam reduceret / et si ista maria
salutanda erat que multum laboravit
in nobis quanto magis virgo maria que ab
angelo salutata est Luc. i ave
gratia plena etc. / Salutate mariam
que multum laboravit in vobis / pro
[illegible] simone / a doctrina
divina desistit illud quod petitur exigit
[illegible] que hic nominantur / similiter
[illegible] que nominatur ibi salutate
/ [illegible] ibi que notatur
mariam que [illegible]

quippe si potest illuminare que est [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] ibi que multum laboravit
in vobis / probato enim dilectionis exhibito
est opere / ergo salutate [illegible]
et mariam [illegible] / que multum
laboravit [illegible] / Salutate an-
dronicum [illegible] hic tria [illegible] / quia
laboravit / modus / que multum labo-
ravit / fructus / quia in nobis labora-
vit [illegible] / et actus expediens /
et modus sufficiens / et fructus con-
veniens / Salutem [illegible]
ut ad salutem [illegible]
Salutate andronicum hic tangit
meritum [illegible] in predicando / primo
hortatur ad [illegible] salutandum / 2°
subdit salutationis [illegible] / Cog-
natos et concaptivos / ubi commendat
salutandos a [illegible]
Cognatos / a fidei perfectione / ibi
concaptivos / a firma predicatione / ibi
qui sunt nobiles / a [illegible]
[illegible] / ibi qui et ante me fuerunt
in [illegible] / salutate andronicum et iuliam
cognatos / quia sunt iudei et concap-
tivos meos / quia propter fidem cap-
tivitatem passi sunt / sunt nobiles in ap-
postolis / quia [illegible] predicatores fuerunt
[illegible] large nomine apostoli
et ante me fuerunt in christo i. in fide christi
Isti enim forte [illegible] fuerunt ante pas-
sionem christi [illegible] aut post ascensionem
[illegible] ut isti cognati
[illegible] secundum carnem / et in ipsum fuerunt
crediderunt in christum [illegible] fue-
runt / qui et ipsi apostoli nominati sunt
/ et ideo nobiles in [illegible] / Salutate
ampliatum hic ponit exemplum in [illegible]
[illegible] ratione [illegible] / [illegible]
[illegible] / primo in vinculo amicitie spiritualis
/ 2° in officio predicationis / ibi salutate
urbanum / 3° in [illegible] ibi
ibi Et stachyn dilectum meum / dicit
Salutate ampliatum dilectissimum
michi in domino / alia multa amicitia est [illegible]
sit in domino / et dicit dilectissimum / quia
spiritualis eius amicus erat / [illegible]
[illegible] / [illegible] aliorum
[illegible] qui [illegible] di-
ligitur / quia [illegible] / [illegible]
[illegible] diligatur / quia ab apostolo [illegible]

diligitur quia in domino / quod dicitur quo amore gradus / quia dilectissimum. Tertius quia inest / amoris modus quia in domino / Salutate urbanum adiutorem nostrum in christo iesu id est in predicatione fidelium et exhortatione / Salutate stachium dilectum meum dilectione spiritualem / Salutate apellen / hic ergo ponit exemplum in generali in personis singularibus et ideo primo exempla fidei / 2o exemplum operationis bone ibi salutate triphenam / 3o exemplum gradus et utriusque ibi salutate assincritum. Circa primum tria facit primo ponit 2o salutationes in 3a tres / in 2a duas / Circa primum ergo primo ponit exemplum in fide 2o exemplum coordinatum in fide ibi Salutate eos qui sunt ex aristobolo 3o exemplum proficientium in fide ibi salutate herodionem / 2o confirmantium alios in fide ibi Salutate eos qui sunt ex narcisso / vel primum qui in fideles impingunt / qui fideles congregant / qui congregatos edificant / qui edificatos confirmant / dicit ergo Salutate apellen probum in christo id est plenum per temptationes Ecclesiastici xxxiiii qui non est temptatus pauca recognoscit / Salutate eos qui sunt ex aristoboli domo id est de eius familia / vel de fidelium congregatione / iste aristobolus solitus erat congregare fratres in christo / Salutate herodionem cognatum meum id est iudeum / sed superius dicitur sunt cognati mei / et cetera ... ideo propter profectum in fide sicut prius dixit propter prerogativam propter profectum fidei / salutate eos qui sunt ex narcissi domo / hic narcissus erat quidam presbyter qui peregrinando confirmabat fratres tunc autem aberat / unde non salutat eum / sed eius familiam qui sunt in domino tantum digni sunt salutatione / in hoc innuens quod qui non sunt in domino non sunt salutandi / Salutate triphenam / hic ponit exempla bone operationis ubi tangit bonum opus duorum / primo in ministratione temporalium / 2o in administratione spiritualium / ibi salutate persidam. Circa primum primo ponit bonum opus simpliciter / 2o bonum opus excellenter ibi Salutate persidam dicit ergo salutate triphenam et triphosam que laborant in domino ministrando sanctis / et multa sustinendo / Felix qui laborant contra pigritiam / sed qui in domino contra stultitiam Ecclesiastici vii labor stultorum affliget eos qui nesciunt / nunc salutate persidam karissimam que multum laboravit in domino plus quam predicte laboravit enim in exhortatione et ministeriis sanctorum / et in passione et cetera ... propter deum / felix que et in gradu dilectionis quia karissima / et operationis quia multum laboravit et intentionis quia in domino non in mundo / Salutate rufum / hic tangit opus bonum in ministratione spiritualium / ubi primo tangit exhibitionem officii spiritualis propter quod salutat rufum / 2o in ipsa hoc exhibitionem obsequii pietatis propter quod salutat eius matrem / ibi et matrem eius / dicit ergo Salutate rufum electum in domino id est ad sacerdotium assumptum / sacerdotium enim nomen sive electionem est / ... primo quod est genus electum regale sacerdotium / et matrem eius carnalem et meam beneficiis et gratie eius naturaliter / meam spiritualiter / Notandum quod salutationes exhibent homines multis de causis / primo ad impetrandum benivolentiam / sic indigene salutant potentes / Genesis xxxvi ... Dixit david ad pueros suos / venite ad nabal et salutate eum ex nomine meo / 2o ad fovendum amicitiam / sic amicus salutat amicum ut hic / Luce i ut facta est vox salutationis tue et cetera / 3o ad exhibendum reverentiam / sicut servus salutat dominum / sicut amaus supra Genesis xxxiii adorans pronus ... / 4o ad expetendum leticiam sed bonus mentis exhilarando alium / Regum xxx ... descendens ad populum salutavit david eum / vel sicut malachie tholi ... Ingressus angelus salutavit tholiam ... / 5o ad velandum fraudulentiam / sic dolose salutavit simplicem / sic Judicum ... ingressi sunt in domum adolescentis et leviter salutaverunt eum verbis pacis / 6o ad exprimendum derisionem / sic iudei salutabant christum / Marci xv Salutabant eum dicentes ave rex iudeorum ... ave rabbi / 7o ad placandum ... Machabeorum xv Rex antiochus symoni magno

sacerdoti et genti iudeorum saluta
tis uetulis salutaui dimites / Po
nent ergo ad salutandum p(ro)p(ter) beniuo
lenciam / auaricia / reuerenciam / sencia
fraudulencia / derisio et adulacio
Salutate am(icos) [illegible] circa ponit p(ri)mo
ex(emplu)m fidei / 2o exempla bone op(er)atio
nis / 3o hic ponit ex(emplu)m concordie et
unitatis / ubi primo ponit in ex(emplu)m u
nanimes in gratitudine uirtutis
sunt eos uocat fr(atr)es / 2o unanimes
in dilectione karitatis / ut ponit co(n)
iunctos / ubi Salutate philologum
dicit 3o salutate am(icos) / item flego
tem hermam patrobam hermam
et qui cum eis sunt fr(atr)es / hos autem
simul salutat / quia simul sciebat
eos iunctos in amicicia et fide ua
na / Salutate philologum et iulia
neronem et sororem eius olympi
adem et omnes qui cum eis sunt s(an)c(t)os
hos omnes simul salutat quia eos
sciuit unanimes in amore caritatis
Hos enim precipue sunt salutandi
et uenerandi qui sociantur in uno fi
dei et amore / Salutate inuicem
ponit exemplis specialibus / hic ponit
ex(emplu)m generalia in p(er)sonis eius monens
et primo in eis ipsis / 2o in aliis ibi Sa
lutant uos omnes ecclesie xpi dicit
igitur Salutate inuicem omnes uos
in osculo sancto et bene dicit sancto
non osculo adulatorio quo absolon
osculabatur populum ii Re(gum) xv / Tamen
inuenitur amasse qui os eius non
osculo nephario quo iudas oscula
batur ihesum Mt xxvi / Quemcumque
osculatus fuero ipse est tenete eum / Non
osculo impudico quo mulier os
culabatur iuuenem in tectum p(ro)u(erbiorum)
apprehensum deosculatur / Sed osculo
sancto quod fit in pace et caritatis fo
mentum de quo [illegible] · Tessa(lonicenses) ult(imo)
Salutate omnes fr(atr)es in osculo s(an)c(t)o
Mos enim erat in p(ri)mitiua ecclesia
quod recipientes epistolas apostoli inui
cem se salutabant et osculabantur
in signum concordie susceptionis
et adimpletionis amonitionum / Sa
lutant uos omnes ecclesie xpi hor(um)
s(cilicet) locorum in quibus ergo sum / i(d est)
cor(inthi) scilicet / Salutant uos omnes s(an)c(t)i
Hic quidem sup(er) illud / Commendo

Cum osculo simulatorio quo ioab osculatus fuit amasa 2o Re(gum) 20

Prouerbiorum vii

uos phebem et cetera glo(ssa) / phebe mulier
ditissima per quam hanc epistolam forsi
tan misit / contra Jo(hannes) dicit q(uod) per thisotem
eam misit / R(espondeo) [illegible]
ea uel propter p(ar)uula maior epistola du
plicauit / Item sup(er) id Etiam pro
mea anima ceruices suas supposuerunt glo(ssa)
pericula sustinenda / q(uod) magis debet homo
diligere uitam suam quam alterius R(espondeo)
magis debet homo diligere uitam suam
quam uitam corporalem alterius sed
uita apostoli erat uita multorum spiritua
lis / Item sup(er) illud quibus non solum
ego gratias ago sed et cuncte ecclesie
glo(ssa) Unde et romani eis obedire
debent / contra obedire debent pilato
R(espondeo) debent de honestate non de ne
cessitate uel debent de mandato
apostoli / Item sup(er) illud Que multum
laborauit in nobis glo(ssa) / quia discor
diam eorum prodidit ad apostolum ergo
diffamauit eos / R(espondeo) non diffama
uit quia denunciauit ei qui pote
rat prodesse et non debebat abesse / It(em)
sup(er) id salutate apellem probum glo(ssa)
quos salutauit et si non amicus sunt
esse tamen diligebat eum R(espondeo) non erat
amicus suus carnalis sed spiritualis / Item
sup(er) illud salutate p(er)sidam que mul
tum laborauit glo(ssa) labor iste fuit
in exhortatione et ministerio sanctorum
contra i. Thy(mothei) ii mulierem docere non permitto
R(espondeo) loquitur hic de exhortatione priuata
non de publica / Item sup(er) id Salutate
ruffum et matrem eius glo(ssa) · matrem suam
[illegible] ponit [illegible] officio contra
exo(di) xx honora patrem et matrem ergo
maior honor debetur matri quam
filio R(espondeo) mater debet honorari a filio
etiam sublimato non tamen propter hoc
[illegible] quia non est mater eorum / ipsa
etiam debet honorare filium ratione p(re)
lationis / Item salutant uos omnes
ecclesie xpi sed nonne in una ecclesia
positus hec scribit / qualiter ergo dicit
q(uod) omnes ecclesie salutant R(espondeo) hoc de
uel quia unus spiritus erat in paulo
et in omnibus ecclesiis uel intelligit
de ecclesiis aliquibus in quibus erat
ne sic distelerco accomodum / Rogo
autem uos fratres / Superius posuit ex
empla ad bene operandum / hic ponit
exempla ad malum uitandum / mo

nens vitam homines seditiosos/ vi
primo amonet tres vitari/ 2o ostendit
varii quare sunt vitandi/ ibi Singula com-
di cum Xpo domino/ 3o ad hoc faciendum
optat eis gratiam dei/ ibi Gratia domi-
ni nostri Ihesu Xpi/ Circa primo corrumpentes
corruptores fidei discernamus/ 2o ut
ab eis congruentes declinent/ ibi Et
declinate ab eis/ Circa primum primo com-
benivolentiam captat cum dicit Rogo
autem vos fratres/ 2o attentionem suscitat
ibi ut observetis eos/ 3o maliciam
quorundam explicat/ ibi qui dissen-
siones et offendicula/ dicit igitur Rogo autem
vos quasi predictos salutavi/ et hos
devitate/ Rogo autem vos fratres non
impono/ Phil. fiduciam habens in
Domino tibi propter caritatem magis
obsecro/ ut observetis eos/ eorum scilicet
perversitatem discernendo et cog-
noscendo/ qui dissensiones in fide
et offendicula in moribus faciunt/ ergo
quod primis credentibus quorum multitu-
dinis credentium erat cor unum et
anima una/ preter dico existentes/ preter doc-
trinam veritatis et pacis/ quam vos didi-
cistis ab apostolis/ et declinate ab illis eorum
societatem vitando/ quia qui tetigerit
picem inquinabitur ab ea/ Ecclesiastici 13/ Jo.
Si quis venit ad vos et hanc doc-
trinam non affert/ nolite recipere eum
in domum/ Huiusmodi enim Xpo do-
mino nostro non serviunt/ hic por-
tones quare tres vitandi sunt/ et primo
assignat rationem ex parte ipsorum vitando-
rum ex parte virtutum/ ibi Vestra enim
obediencia/ 3o ex parte sui monentis/ ibi
gaudeo igitur/ 4o ex parte dei iuvantis
ibi Deus autem pacis/ et tertio autem
qui vitandi sunt possunt discerni
notificat eos/ primo ex fide/ 2o ex ver-
bis/ ibi Et per dulces sermones/ circa
primo notificat eos ex defectu exhibitio-
nis boni/ 2o exhibitione mali/ ibi
sed ventri suo/ dicit igitur huiusmodi
enim homines non serviunt Xpo/ cui
serviendum est ratione bonitatis/ Xpus
enim imperium vincit/ domino non ser-
viunt cui serviendum est ratione
potestatis/ Deus nomen est potestatis/ sed
potius serviunt/ suo ventri/ alii
enim adulantur/ alii detrahunt ut pos-
sint ventrem suum implere Phil. 3o
quorum deus venter est/ Et per dulces

ces sermones/ hic notificat eos
ex verbis/ ubi tamen talium loquela
notatur/ primo modus deceptorius
2o actus adulatorius/ ibi Et benedic-
tiones/ 3o sequens effectus/ ibi Seducunt
corda/ dicit igitur/ et per dulces sermones
verbis quibus se fingunt pios/ 2o sua-
vius distillans labia meretricis/ i. heresis
et benedictiones de personis quibus
blandiuntur/ de quorum benedictionibus dicitur
dicit Malachias 2o Maledicam benedictio-
nibus vestris/ Seducunt i. seorsum a
veritate ducunt/ corda innocentium
s. verbis compositis suas dictiones
falsas ornando/ Sic autem innocens
Proverbiorum 14o Innocens credit omni verbo
Modum est hic quod homo habet
tres seductores s. seipsum mundum
et dyabolum/ Seducit enim homo seipso
tripliciter/ primo per errorem sensibilis
s. quando indicat verum esse quod falsum est
ut enim iuxta Jo. 1o Si dixerimus quoniam pec-
catum non habemus et cetera 2o per infectionem concupis-
cibilis s. quando appetit tamquam bonum
quod malum est/ sicut in 1o. Primo occa-
sione accepta per mandatum seduxit me
et cetera 3o per presumptionem irascibilis s. quia pre-
sumit ad esse quod nichil est Gal. 6.
Si quis existimat se esse aliquid
cum nichil sit ipse se seducit/ Sedu-
citur iterum homo a mundo epistola s(ecundum)
tria que sunt in mundo/ videlicet primo per di-
vitiarum cupiditatem/ invitatio quem
ad splendidinem et sic in 1o. Effraym
quasi columba seducta non habens cor
effraym in te pulchre fingi scilicet/ 2o per delicia-
rum voluptatem in vino querendo vir-
tutem proverbiorum v. in aurore seducet/ s. fi-
lii abathemi a aternali agapia quorum
alienat adeo/ 3o per honorum vanitate
in vino querens virtutem/ Nec. 1o
Ego et pater meus seducti sumus va-
nitate/ nemo vos seducat inani-
bus verbis/ Seducitur iterum ho(mo) a dyabolo
epistola forma protendens bonum et cetera. 2o
per faciem bonis similia Mathei. 2o Ve-
nient in nomine meo dicentes quia ego
sum Xpus et multos seducent/ s. in
antixpo fingentes Xpum 2o per pro-
missa falsa s. Thess. 2o. Taliter seducta
est a dyabolo/ 3o per signa mendacia
Thess. 2o. Revelabitur ille iniquus
cuius adventus in signis et prodigiis

mendacibus in omni seductione in
quitatis Apoc. 13. Seducit sathanas
et seducet gentes et ideo indigeret
homo multiplici cautela. Vestra enim
obediencia. Hic est 2m. scilicet simplicitatis
propter vitandum malos qui etiam se-
diti ne fidei et veri apostolis debent
declinare illorum doctrinam et pseudo-
apostolos et vos estis tales quia vestra obe-
diencia etc. Hic 3o etc. Primo ergo commen-
dat eos ab obediencia 2o ab obediencie fa-
ma ibi in omnem locum dicens Vestra
obediencia quidem vos specialiter moneo
hos vitare. Vestra enim etc. vel sic quia et
scitis (?) vos rogo. Vestra enim obediencia
i. perfecta et famulatus obediencie in
omnem locum divulgata est et processit
in capite mundi. Unde sicut a capi-
te est diriuatio sensus et motus in
membra ita a Roma tanquam in totum
orbem diriuato sensus et motus spiritua-
lis. Rom. 1o. fides vestra annunciatur toto
mundo. Gaudeo igitur. Hic est ter-
tio simpliciter excepte ipsius apostoli mone-
re quia enim eos monet de hoc de-
bere hoc facere. Ubi primo tangit su-
am congratulacionem 2o ponit monicio-
nem et primo de bene faciendo i. Sed
volo vos 2o de malo vitando i. Et
simplices in malo. Dicit ergo Gaudeo
ergo quia vestra est similiter gaudeo in vobis
gaudium enim placet est obediencia sub-
ditorum in canonica Jo. Maiorem
horum non habeo graciam quam ut audiam
filios meos in veritate ambulare. Sed
volo vos sapientes esse in bono
distinguendo et faciendo simplices in
malo fugiendo ut sitis sine ali-
qua plicatura sine aliqua parte mali
Matt. x. Estote prudentes sicut serpen-
tes et simplices sicut columbe. Non est simplex qui
vero domino non serviunt sed ventri sed
multiplex est sciens mala et fugiens
Dominum prima legis mosaice. Gal. 4. Si-
na mons est in Arabia qui con-
iunctus est ei qui nunc est Ierusalem
et servit cum filiis. Secunda infidelitatis et
ydolatrie. supra 1o. Commutaverunt glo-
riam potius quam creatori etc. 3a vo-
luptatis et immundicie. supra 6o. Sicut
exhibuistis membra vestra servire
immundicie et iniquitati etc. Et gu-
lositatis et castrimargie de qua his
huius Christo domino etc. 4a cupiditatis et a-
varicie. Matt. 6o. Non potestis deo ser-

vire et mamone. Secundo vanitatis mun-
dane. Deut. 5o. Ego dominus qui eduxi
te de Egipto. Sexta prius impie. Ysa. 19o.
Et erit in die illa cum requiem dede-
rit dominus de tuis afflictione et concu-
cione etc. Deus autem pacis. Hic est 4o
simpliciter excepte dei iuvamen. Debemus
enim obtemperare deo iuvanti nos
ad vincendum errores. Ideo dicit De-
us pacis actor et amator cuncta-
rum (?) eterna a peccatis dues in diebus
nostris conterat i. conculcet (?) teret sathanam
i. suos perditores qui silenter vestre
adversantur. Ps. Deus conteret dentes
eorum in ore ipsorum vel sathanam id est
quelibet similia vestre adversantem si-
ve hominem sive demonem sub
pedibus vestris ut nos ut vos super-
cedere non valeat. Ps. Super aspidem
et basiliscum ambulabis etc. Conterat
inquam velociter i. in adventu meo.
Ideo dixit Mathathias 1 Machab. 2o
Hodie extollitur et cras non invenietur
diligendus deus et racione reconcilia-
cionis quia deus pacis et racione de-
fensionis quia conteret sathanam et racione
oportunitatis quia velociter. Gracia
domini nostri. Ammonitis superius
malos vitari posuit raciones que
sunt vitandi. Hic 2o ad hoc faciendum
optat eis graciam dei dicens quod hoc
ante ut faciatis graciam etc. vel de contere
et gracia domini nostri Ihesu Christi sit
vobiscum omnibus sine qua nichil po-
testis bene facere. 1 Cor. 15. Non ego sed
gracia dei mecum. Dicit gracia est quod
he qui est et non sunt accipiens ab
eo qui est et fuit. Salutat vos
Thimotheus. Posita exhortacione bene op-
erandi et malum declinandi hic ponit
3o ad bene perseverandum glorificacionem et
primo ponit nomina eos salutancium
alienigenarum 2o indigenarum ibi Sa-
lutat vos Erastus. 3o ponit formam
salutacionis sive modum ibi Gracia do-
mini. Supra primo ponit coadiutores
in doctrina 2o adiutorem in scriptu-
ra scilicet tercium ibi Saluto vos ego tercius
3o adiutores in susceptione vite ibi
Salutat vos Gaius. Dicit ergo Sa-
lutat vos i. salutem et graciam vobis
optat Thimotheus adiutor meus

... sicut scripsit apostolus duas epistolas ... et lucius et iason decimo anno et vicesimo ... et sosipater decimo anno xx° cognati mei ... vel quia iudei vel fide quia christiani ... quia erat et tamen congaudent ... unde psallenterunt vos debet. Saluto vos ego tercius nomine non ... qui scripsi epistolam iste enim erat notarius apostoli cui concessit apostolus sub nomine suo salutare. Ego inquam existens in domino quia fidelis christianus. Salutat vos gaius hospes meus. Iste ille gaius cui iohannes scripsit terciam canonicam ... seniori gaio et apud quem gaium hospitabatur paulus et etiam salutat vos universa ecclesia alterius provincie de qua gaius erat. Nam ut dicit glossa ... super dixit salutant vos omnes ecclesie christi tamquam audivit michil superfluum posuit hic quod dicit hic ... adeo ... alterius provincie alioquin superflueret. Salutat vos erastus. Hic ponit nomina ... et ponit duas salutationes dicens salutant vos erastus archarius id est princeps ... civitatis athenensium vel archarius ... quia custos erat arche publice ubi ponebat census ... vel archarius id est dispensator ... que de re publica dispensabantur ... Et salutat etiam vos quartus nomine non ... frater in fide. Gratia domini nostri. Hic post salutationem ponit formam sive modum salutandi vel gratia domini nostri quia gratia dei ... quia ... vobis ... amen dicit ... gratia ... isti inquam salutant vos et sic gratia dei ... sic quasi isti salutant vos et ego ipse subscribo sic gratia domini nostri ihesu christi sufficiat omnibus vobis maioribus minoribus et mediocribus amen confirmatio est. Ei autem qui potens.

Totam istam epistolam ... divisa fuit in quatuor partes in salutationem exordium narrationem et conclusionem. Finitis primis tribus hic incipit quarta et ultima in qua epistolam finiens concludit in laude dei. Ad cuius laudem tangit tria primo potentiam eius in credentium confirmatione secundo bonitatem in misterii sui revelatione ibi secundum revelationem misterii tercio sapientiam profunditatem in misterii revelatione perfecta et singulari cognitione ibi conmuni soli sapienti deo quarto ex hiis concludit epistolam in divina laude ibi cui est honor et gloria. Circa primum primo innuit in deo potentiam ad eos confirmandum secundo confirmationis materiam sive modum ibi iuxta evangelium. Ubi tangit primo evangelii ministerium secundo evangelii magisterium ibi et predicationem ihesu christi. Dicit ergo. Ei autem qui hoc totum legitur ... duo modo ... sequitur est cui et ... duo modo secundum ... christi defuncti hoc patri in parenthesi ... quod deinceps hoc verbum sit subintellectum ... modo secundum quod est ibi cui ... modo legitur sic Ei autem quasi ... quidem sic vos moneo ei autem id est toti trinitati vel deo patri qui potens est confirmare vos in fide perfecta spe ... spe perficiet confirmabit eos stabiles ... Confirma hoc deus ... ei inquam sit honor et gloria confirmare inquam iuxta evangelium meum id est predicationem meam et predicationem ihesu christi que duo non discordant sed potius idem sunt. Circa ... evangelium ... quod dicitur ... est secundum revelationem misterii id est misterii revelatum de occulto dei misterio et consilio ... secundum revelationem non tamen factum est michi sacramentum vel quod evangelium est secundum revelationem misterii id est revelans ipsum misterium de redemptione humani generis misterii dico temporibus eternis tacitum id est ante mundi exordium in divina dispositione absconditum et sic accipit tempus in ... eternitatis unde glossa tempora eterna dicit que precesserunt mundi exordium vel temporibus eternis tacitum id est a mundi exordio non dum plene manifestum quia ut ait glossa licet ex aliqua parte antiquis patribus cognitum fuisset plene tamen ... fuerunt ... suo tempore ... sunt revelatam misterium dico quod nunc patefactum est per adventum christi ipse enim hoc ... qui aperit et nemo claudit apocalypse tercio et hoc per scripturas ... a christo ...

[illegible]

resertens & manifestatus/ luc
uleio/ apparuit illi sensum ut in
telligerent scripturas/ patefacti ingr
/ sedm preceptum a dispositionem/ etni
dei/ sic accipitur. etni ipe per
carentia principij finis & mutati
onis/ patefacti dico/ ad obedientiam
fidei in cunctis gentibus i. ut cunc
te gentes obediant fidei credendo
do & bene operando/ Et no 3° predica
tu est gentibus/ creditum est in mundo
terre 4° quadrupx causa enim ij
efficiens xpus/ predicans/ materia
misterium quondam latens/ forma
scripturas patefactio/ finis gentium
obedientia sive conversio. Cognitio
Soli. Causa dei patre infidelium con
firmatione/ bonitate in misterij re
uelatione/ hic ondit apostolus imperfecta
& singularum misterij cognitione dic
ens/ misterij dico/ cogniti perfecte/ soli
sapienti deo/ per ihesum xpm dominum nostrum
qui solus est sapiens per essentiam
alij non participatione/ cui scilicet deo
uel ihesu xpo per quem patefactum est/ sit
honor & gloria i. clara fama cum lau
de/ in secula consecutiva/ seculorum i. impri
[mi] seculo & futuro/ Amen confirmatio
est. Tunc 1° Soli deo honor & gloria
[al]io modo legitur sic/ sedm quod hic per
ihesum xpm determinat hoc verbum scilicet
ei qui potens est & c. sit ipsi honor
& gloria. Tercio modo legitur/ sedm quod ii
est ibi cui sit/ ei qui potens est
sit honor et gloria/ tunc plana est
... sz sedm augustinum debz ibi appo
ni/ sic dubitare super illud sapientes
in bono & simplices in malo/ contra
cum eadem est disciplina ergo
si sunt sapientes in bono erunt &
in malo/ Re eadem est disciplina
contrariorum in cognoscendo non in
operando. Item sup illud deus conteret
sathanam glo. primos motus sensuali
tatis contra primi motus necessario sur
gunt ergo non possunt conteri Re. prius
conteri ne procedant non tamen omnino resur
gant. Item sup illud Et honor et
gloria a quo solo omnia bona sunt contra
multa bona sunt in aliis Re. a so
lo deo sunt omnia primo & principa
liter/ ... non sic alia bona secundario

[illegible]

Item sup illud temporibus eternis glosa
eterna tempora dicit que precesserunt mun
di exordium contra tempus incepit cum
mundo Re°. tempus eternum accipitur ibi pro
perpetua duratione. Item soli sapienti
deo/ contra multi sunt sapientes homi
nes Re°. solus deus sapiens est per
essentiam cetera participatione. Item ibi
dem glo. Et divisi soli patri non inde
separasse filium contra eo simili posset dici
solus pater generans non inde separat
filius Re°. non est simile quia i. [pro]pria
sunt unum in generatione distinguntur.
Item sup id per ihesum xpm glo. potius
est secundum filij pertinentem pretium
quia cum quod secundum filij est essentia di
uina que primum est Re°. expone
dum est secundum filij i. filius qui est secundum
ut dicendum quod secundum filij in se con
siderata non est pertinens quam tamen ipa
sit in filio hoc est proprium. Enoch
placuit deo et translatus est in para
disum Ecc° xliiij° simul possit
significare tres apostoli progenitus scilicet in
labore predicationis cum dicit placuit
deo/ in excellentia contemplationis cum
subditur & translatus est in paradisum/ i
gratia reconciliationis cum additur ut det
gentibus sapientiam/ Et ideo convenienter
appellatur enoch interpretatur enim enoch
dedicans/ uel cum deo ambulans/ uel
dedicatus/ apostolus autem fuit edifi
cans in labore predicationis/ cum deo
ambulans in excellentia contempla
tionis/ sz dedicans in gratia reconcilia
tionis/ fuit quod apostolus edificans
in labore predicationis/ ab ipso enim
templi altitudo fundata est/ & di
uersi clericorum ordines instituti/ et
excelsi parietes a perfecti innitentes
gradus/ sicut dicitur de symone ad
... Ecc° l°. Et ideo placuit deo
quia qui in hoc servit xpo placet
deo/ & probatus est hominibus Ro.
xiiij°/ Item ambulans cum deo in
excellentia contemplationis/ qui raptus
est usque ad tercium celum/ & vidit ar
chana verba/ que non licet homini
loqui/ ubi hausit unde quod postea
effudit habundanter/ Et ideo dicitur in
posito verbo/ quod translatus est i

[illegible]

precepisti / hoc autem factum est ut edificaret tabernaculum meum ad exemplar eius quod ei monstratum est in monte / Exo xxvi. Item sunt dedicatus ingenii reconciliationis / et hoc precipue in ecclesia corinthiorum qui de gentilitate ad fidem conversi sunt qui inter se divisi erant / ut dicit glo. unitatem ecclesie scindentes / et sacramentorum virtutem et usum ex ministrorum meritis iudicantes / ideo dicit sic ut dicit quest. talibus scripturam suam ei competit. Et pro eos inficit mediantibus scripturam et legem eorum lo. mdi / lex dei etc. Evidenter patet quod sit sicut epistole causa efficiens / quia beatus paulus / qui per eorum sufficientiam que causa materialis / quia chorinthii qui per gentes intelliguntur / que causa finalis quia instructio chorinthiorum in unitate fidei et morum quia sufficientiam causa dicitur videtur generalis scripturam / ideo dicit glo / quod intentio huius epistole a chorinthios ab erroribus revocare / sicut dicit etiam in prologo / hos revocat apostolus ad veram et evangelicam doctrinam / causa formalis patet in distinctione sequenti istius epistole et modo agendi Argumentum in primam epistolam ad Corinthios

Chorinthii sunt achaici. Huic epistole premittit glosator prologum / in quo notificat chorinthios quibus scribit, primo regione / quia achaici sunt / 2o a religione / quia per apostolum audiverunt verbum fidei scilicet et sunt a apostolo in submissione / quia presentibus apostolos predicantes primo decepti sunt / ibi et subversi sunt in multiplicatione a falsis prophetis / a revocatione apostolus / adveniunt evangelium fidem scripturam / scribens ab epheso per thimotheum discipulum suum / primo implicat statum illorum / 2o statum gratie / 3o statum culpe / 4o statum pene / et hoc est quod dicit / chorinthii est metropolis achaye. Achya vero est quedam pars grecie / et hii similiter sicut et alii ab apostolo audierunt verbum veritatis. Et subversi sunt / hic tangit eorum subversionem / ubi primo tangit submissionem / 2o submissionem eorum multiplicem / ibi quidem a philosophie verbosa eloquentia / alii a secta legis iudayce inducti etc. / Hos revocat apostolus / hic tangit eorum revocationem / ubi primo tangit eorum quale scribit / quia ut eos revocet / 2o locum a quo scribit / quia ab ephesi / 2o mediatorem per quem scribit / quia per thimotheum discipulum suum / et hoc est quod dicit. Capitulum primum ad Corinthios

Paulus vocatus apostolus epistola / quam scribit apostolus chorinthiis primam / tota dividitur in partes quattuor principales / in prima ponit salutationem / in secunda dicit ?omnes eorum ?? / ibi Gratias ago deo meo / in 3a eorum anulis varijs revocatio / ibi Obsecro igitur vos fratres per nomen domini nostri ihesu xpisti / in 4a adventum capitulum sextum decimum que est conclusio epistole ponit ad eum exhortatio capitulo ultimo / in prima primo tangit personas salutantes / 2o salutandos / ibi ecclesie dei que est / 3o modum salutationis / ibi gratia vobis et pax / Item persona salutans tangitur / primo principalis scilicet paulus / 2o adiuncta scilicet sostenes / persona vero principalis describitur primo a nomine quia paulus / 2o a dignitate quia vocatus apostolus dignitas autem innuitur ratione officij divini quia apostolus xpisti et ratione modi inveniendi quia vocatus per voluntatem dei dicit quod paulus apostolus dictus quia qui se humiliat exaltabitur / post scribit autem nomen suum tamquam celebre inter gentibus secundum glo. vocatus apostolus et hoc ut apostoli ?? electionis est in ihesu iste ut etc. / Vel ab honoribus auctoritas / sicut urbs roma dicitur timens / sic paulus auctoritate apostolus et modo dicitur sicut in epistola ad Romanos / quia secundum ambrosium opus erat hic commendatione et auctoritate / potius quam humilitate / contra superbia chorinthiorum quibus vilis erat apostolus ihesu xpisti non antixpisti et hoc providentia dei non contra sed pseudo / de quibus Ieremie xxiii. Non mittebam eos et ipsi currebant / et sostenes ex nomine fratris humilitate adiungit / quia pereis sollicitus erat et de eis apostolo nuntiavit / ergo sostenes ex nomine fratris ex fide et amore apostolus Ecclesie dei que est chorinthi / hic describuntur salutandi et primo tanguntur salutati principaliter scilicet chorinthij

2° salutem ex adiuncto s. chorinthio
rum suffraganei ibi Cum omnibus
qui invocant. salutem eos precipit
gaudere a tribus. a congregatione. a
sanctificatione. a vocatione. ergo con
gregati ad ecclesiam fidelium. sanctificati
ablutione viciorum. vocati ad sancti
tatem virtutum. Et hoc est quod dicit eccle
sie dei non hominum. quia eos quidam bap
tizaverant et doctoribus contendebant. que
est corinthi. ecce dico sanc
tificatis i. mundatis in baptismo ablucionem
mente viciorum. sanctificatis in Christo i
xpo ihesu i. per opera xpi non hominum
predicatorum solus enim xpus baptizat
Jo. 1° hic est qui baptizat. Similiter
vocatis sanctis. vocatis ad sanctitatem vi
tutum et hoc sine precedentibus vocatio
ne spirituali. puer ix° misit ancillas suas
ut vocarent ad arcem. vel vocatis ad eo
i. prelectis ad sanctitatem vocatione scilicet
ut Ro. viii° quos vocavit hos et iustificavit
sunt eterni ea que sunt. Cum omni
bus qui invocant. hic describuntur
salutati secundario. quos describit primo
a fidei unitate cum dicit cum omnibus
qui invocant. 2° a loci coniunctione
cum subdit in omni loco. 3° a debita sub
iectione cum addit et nostro. dicit ergo cum
omnibus qui illis scribit cum omnibus
i. et omnibus suffraganeis chorin
thiorum. qui invocant i. intus vocant.
quia non possent nisi crederent Ro. x°
quomodo invocabunt in quem non crediderunt.
Invocantes in quam nomen domini nostri ihesu
xpi. in quo solo est salus. Act. x° Non
est aliud nomen in quo oportet nos
salvos fieri. Invocant in quam i. cu
loco ipsorum qui est in provincia cho
rinthiorum et nostro i. nobis primitus commisso
et commisso. In hoc ostendit quod non solum cho
rinthiis sed et eorum vicinis erant cure
apostoli a domino commissi. Gratia vobis et pax
hic tangit modum salutationis ut etiam
illud quod eis optat tangit etiam
primo quid est quia gratia et pax. 2° a
quo est quia a deo patre. 3° per quem est
quia per dominum nostrum ihesum xpum. dicit ergo
Gratia vobis sit. s. peccatoribus i. peccatorum
remissio et pax i. mentis tranquillitas
et ad deum reconciliatio et hec precipue
convenit paci quia non est pax impiis
ysa. xlviii° a deo patre nostro qui est pr

unigeniti per generationem sed nostri per ad
optionem. a quo est omne bonum. Jac. 1°
omne datum optimum etc. et domino ihesu
xpo per quem pater dedit omnia. sic primam
ps. Emitte manum tuam de alto. Hic
non insinuatur trinitas divina. persona
patris cum dicit a deo patre. persona filii cum
addit et domino ihesu. persona spiritus sancti do
nis suis cum dicit gratia et pax. Notandum
est super illud Sanctificatis in xpo quod
in solent assignari rationes quare quinque
decem sanctificatis (?) propter quas nos predica
tores explicatur quod etiam in scriptura
inveniuntur septies sanctificati
prima est sanctitas dei cui singu
lariter Levit. xi° Sanctificamini et estote sancti
quoniam ego sanctus sum dominus deus vester. Sed
heu quam pauci sunt sancti et rectus
in hominibus non est. vii Michee.
Secunda est sanctitas primorum quos adoptavit
in patria. xxix° Sanctificatum et implevit
decore domum domini dei primi viciorum Ro.
xi° Si radix sancta et rami. Sed heu con
clamat ps. Salvum me fac domine
quoniam defecit sanctus quoniam diminute sunt
ve. s. apostoli sancti. 1 Ro. viii° Ecce tu
senuisti et filii tui non ambulant in viis.
Tercia est sanctitas sanctorum et hominum et
angelorum quos tenemus 1 Reg. viii° Sa
ficiamini et estote mecum per Cum
sancto sanctus eris. Sed heu ysaie ult. Sanc
tificantur et mundos se reputabant
sine alio et more per unum intrinsecus
comedebant carnem suam. Quarta
est sanctitas septimi. quia dicitur
s. psal. xv° Deus qui est princeps fa
miliarum levitarum sanctificatus. Ro. xv.
Ingentibus sanctificatis ... gloria
sancti ... oratione. Sed
heu ... xxiii° ... et non sa
cravit. Ideo Ezech. xxviii° ... multi
tudine iniquitatum polluisti san
ctificationem i. sanctum simonie. Quinta
est sanctitas corporis. cui gentes
ut ix° Sanctificatum est comedere carnes. Ideo dicit ... Ro. xv°
Continuit nos ab heu et iudicis
et fuerunt ... peccatorum sanctorum.
Sed heu quia multi dant panem fi
liorum sancti canibus. quod prohibetur
... Sexta est sanctitas indi
gue expectantis Josue iii° Sancti
ficamini in diem crastinum. hic enim dicit

dus deus isrl/ anathema in medio tui
isrl est Jo 1o Tess vo Deus pacis sanc
tificet vos per omnia ut integer tc/ Sz
heu quia viri mali non cogitant
iudicium pu xxviii Dan xxiii Ever
terunt sensum suum et declinaverunt ut non
viderent celum nec recordarentur iudiciorum iustorum Septima est firmi
tas qua desideramus Josue iii
Sanctificamini cras enim faciet dominus
inter vos mirabilia Ezec xxxvi Sanc
tificabo nomen meum magnum. Sz heu quia
dicitur illa a Mich xxii Possidebunt
filii isrl hereditatem suam ut gentium
confusione. Gratias ago deo meo. hic
incipit pars principalis huius epistole in qua
post salutacionem ponitur gratiarum actio
ubi tangitur primo pro donorum univer
sorum a deo factis eis collacione. secundo
collatorum sufficiencia et perfectione ibi
Sicut testimonium xpi. 3o collacionis
confirmacionem ibi Qui et confirmabit vos
4o confirmacionis certitudinem ibi Fidelis
deus. Circa primum 4or implicantur
actionis gratiarum cause. s. efficiens ibi Gratias
ago. formalis ibi Semper. finalis ibi
pro vobis. materialis ibi in gratia dei. Dicit igitur
Gratias ago non dico solum sed ago gratias
corde ore et opere hic est mos apostoli
quia fere ubique incipit a gratiarum actione
hic deo meo qui si angelorum deus est
omnium pater qui creavit omnia sed illorum
specialiter dicitur deus qui illum possident   *Fidei et devotorum*
Exo iiio Ego sum deus abraham &c.
set hoc determinat ne sit distributio
accomodata. Ago inquam pro vobis non pro
sua persona in scientia sicut ille phariseus
Luc xviii Gratias ago tibi deus quia non
sum sicut ceteri homines tc. In gratia dei hic
tangitur causa materialis gratiarum acti
onis. ubi tangitur primo beneficium
gratie in generali 2o specificatur in particu
lari ibi Quia in omnibus divites. vel
tangitur donum eloquencie xpi ibi In omni
verbo domini. intelligencie ibi In omni
sciencia. habundancia utrorumque ibi divi
tes facti estis. Dicit igitur Gratias inquam
ago pro vobis. et hoc in gratia dei non gratia
seculi carnali de qua pater vester falsa
lex gratia et carnali est pulcritudo. que data est
vobis in xpo ihesu. per xpm ihm in nomine
meritis reddita. Jo 1o Gratia et veritas per
ihm xpm facta est. que multiplex est

quia in omnibus donis spiritualibus *que pertinent ad salutem*
divites facti estis in illo. id est in xpo. qui
ideo egenus factus est ut illius ino
pia ditaremur. 2 Cor viii. divites in
quam in omni verbo. id est in omni genere
linguarum quantum ad perfectos. qui in
eis erant. vel in omni verbo. id est omni
modo predicandi. s. maioribus et minoribus
et mediocribus. et in omni sciencia id est omni *vel id est omni scriptura vel intelligencia ad salutem pertinente.*
scripture intellectu. s. historico mo
rali allegorico et anagogico. Prov xxiiio.
Divicie salutis sapiencia et sciencia. No *Dicit quare primo*
tandum super illud. Divites facti estis
quod 4or sunt genera diviciarum. Pre
ternales de quibus divicie si af
fluunt nolite cor apponere. Sed spirituales de
quibus Ysa xxxiii Divicie salutis
sapiencia et sciencia. Eterne tc. de quibus
ps viiio Gloria et divicie in domo eius.
pro gloria et divicie in domo. Eterne
super celestes de quibus Ro xio O altitudo
diviciarum super. Sicut testimonium
xpi hic tangitur collatorum donorum
sufficienciam et perfectionem. ubi tangitur
in donis huius triplex perfectio. sufficienciam
sufficienciam et efficaciam. perfectio
in confirmacione ibi Sicut testimonium tc.
Sufficienciam in perfectione gratie ibi
Ita ut nobis nichil desit. efficaciam
in expectacione glorie ibi Expectantibus
tamen omnibus patet expectative glorie in qua
et firmius et perfectius inerit est. Dicit
ergo Sicut testimonium xpi id est testio
nium nostrum de xpo confirmatum est in
vobis. id est ante corroboratum. verbis
scilicet prophetarum vel confirmatum id est ab
firmiter retentum confirmatum quia
ita ut nichil vobis loquentibus de fide
specialiter desit in ulla gratia. ad salu
tem necessaria hec est perfecto sufficiens
quia perfectum est cui nichil deest Mt
vo Estote perfecti tc. Vobis dico ex
pectantibus desiderio et amore Luce *Tho. ad divina enim providencia pertinet ut absque defectu necessaria largiatur. vii ps. Nichil deest ti. est.*
xii Vos similes hominibus expectantibus dominum
revelacionem domini nostri ihesu xpi. id est eius
visionem et cognicionem apertam que *Tho. quia sitis sub revelacione non solum gloriam humanitatis sed etiam secundum gloriam divinitatis quando revelatio hominibus fiet. Et in hoc vita eterna consistit secundum id Joh. 17. hec est vita eterna ut cognoscant te verum deum solum et quem misisti ihesum xpm. Unde reputa illi qui hoc tenent qui expectant gratias agit.*
visio est vita eterna. Jo xvii. hec
est vita eterna ut cognoscant te
deum tc. Felix qui expectat per spem
cui revelatur per speciem. Dominus in gl.
ad divinitatem ihesus xpus quantum ad
humanitatem ut sic reficiatur utrorumque om
nibus s. et mentis in divinitate. et carnis
in humanitate. vel revelacionem domini
nostri ihesu xpi id est eius in iudicio manifestacionem
enim illi quibus xpus revelatur sunt beati in
expectant sunt beati in spe. ista 20 beatitudo
est. Et ideo hic apostolus de ipsa expectacione

pe

fectionem. Abac. 2° Apparebit in fine et non mentietur. Qui et confirmabit. Tangit donorum adeo factam colla/tionem, hic tangit confirmationem dicens: Qui dominus noster confirmabit in donis collatis vos singulos, id est vos i. totum cetum, et hoc usque in finem singulariter i. usque ad mortem. Sed per vite spe perficiet confirmabit, solidabit quia/ vel usque in finem finalem scilicet. Mt x. vii°. Erit ergo ipsis stirpium firmitas usque ad confirmationem scilicet. Confirmabit inquam ut sit sine crimine, non dicit sine peccato, quia sicut dicitur: si dixerimus quia peccatum non habemus etc. Sed sine crimine i. sine gravi et mortali peccato. Crimen enim est peccatum accusatione et dampnatione dignissimum. Vos dico tendentes in diem adventus domini nostri ihesu christi i. in diem iudicii, qui dicitur dies quia tunc manifeste veniet. Apoc. i°. Ecce venit cum nubibus et videbit eum omnis oculus. Primus adventus fuit de nocte. Sap. xviii°. Dum medium silentium tenerent omnia etc. omnipotens sermo tuus domine de celis etc. Est ergo amandus quia ab ipso est vite sinceritas, quod notatur in Sine crimine; Securitas firmitas, quod notatur ibi confirmabit; firmitas perpetuitas, quod notatur ibi usque in finem; Perpetuitas utilitas, quod notatur ibi in diem adventus, quia tunc remunerabuntur qui perseveraverint usque in finem. Fidelis deus per quem. Tangit primo do/norum collationem, 2° collatorum sufficientiam, 3° collationis confirmationem. Hic 4° subdit confirmationis certitudinem ubi commendat deum, qui dicitur certus dupliciter: quia fidelis est, veritate, quia veritate; quia in societate filii omnia gaudibilia et fidelitas datur et modus dandi et utilitas doni. Et hoc est quod dicit: Fidelis quia et vere confirmabit vos. Fidelis enim deus i. veracis in promissis, vel fidelis deus omnibus ubi eis sunt, per quem vocati estis cum essetis ab eo aversi. Vocati inquam in societatem gratie et glorie filii eius, non solum in similitudine sed in societate, non solum in societatem angelorum vel patriarcharum sed filii dei domini nostri ihesu christi. Sed Jo. 1°. Et societas nostra sit cum deo patre et domino nostro ihesu christo. Felix societas inquam ubi eius sanitate quia

Vnumquemque sine crimine invenit in die mortis sine crimine puniet ad diem iudicii.

tho

Vult beatus societatem cum illis xpi et in primis per plenitudinem gratie et in futuro per participationem glorie. Non videtur autem esse fidelis deus si nos vocaret ad societatem filii et nobis denegaret quod tunc in ipso est ea per que venire possimus. Unde et Josue Adfuit deus Josue i: Non te deseram neque derelinquam.

xpus et vincens. Secundum autem quod ibi dicitur similiter quia in Obsecro autem vos fratres. Terminata prima parte epistole in qua ponitur salutatio, hic in secunda in qua ponitur de donis chorinthiorum gratiarum actionibus. Hic incipit 3ª in qua ponitur eorum criminalis correctio. Ubi primo revocat eos ab erroribus cum ea que adeo plures facta sunt in ipsis usque ad caplm quintum. 2° cum ea que fuit abiecta usque ad xii. 3° tertio cum ea que facienda sunt adeo in mediate capitulum xiii usque ad xvi. In prima prescio revocat eos ab errore cum luptizin qui est collativum salutis, 2° cum eum quod est promotivum salutis i. Non in sapientia verbi ut non evacuetur crux xpi. In prima primo monet eos ad fidei et mutue unitate, 2° ostendit monitoris utilitatem scilicet eorum erratum ibi significatum est enim michi, 3° ponit erroris destructionem i. Divisus est xpus. In prima primo exprimit suam affectionem, 2° explicat rem affectatam scilicet eorum unitate in fide et mutue ibi ut idipsum dicatis. Affectum non suum exprimit tripliciter scilicet humilitate obsecrationis cum dicit obsecro, amore fraternitatis cum subdit fratres, et enim admirationis cum addit per nomen domini. Dicit igitur Obsecro quasi per nomen gratias ago. Obsecro autem vos similiter fratres non dicit impero, ad philicionem fiducia non [illegible] imperandi et per caritatem magis obsecro. Obsecro inquam per nomen domini nostri ihesu christi i. si valetis esse participes salutis ihesus enim interpretatur salus. Act. iiii°. Non est aliud nomen sub celo in quo oportet nos salvos fieri. Ut idipsum dicatis. Hic explicat rem affectatam scilicet eorum unitate ubi implicat condicionem dictam unitatis sed in fine ibi ut idipsum dicatis in ope ibi et non sint in vobis in affectu ibi sitis perfecti in eodem sensu, in aspectu ibi et in eadem sententia. Prima duo pertinent ad actum exteriorem, alia duo ad interiorem. Dicit ergo sic: obsecro scilicet ut idipsum quod potest bonum, quo ad fidem dicatis omnes. Dicit exterior vox ceteri interiori cordi. Ro. xv°. Unanimes uno ore honorificetis deum et non sint in vobis scismata

.th.

Apostolus commendat eos ad similitudinem sua admonitionis per comparationem [illegible] obsecro per fidem cum [illegible] quia ex affectu filio hortabatur. Fratres per reverentiam et peccatorum dicit per nomen domini nostri quod est alibi honorandum quia cui omnes esse subiectos. Phil. 2. In nomine domini i. s.

.tho

Ut omnes eandem fidem confiteamini et eandem sententiam perfectam de hiis que sunt credenda agenda v. ii

Cor.

quia unus eucharistie diuidi non debet. In cuius signum milites de tunica domini inconsutili dixerunt. Ioh. 19. Non scindamus eam sed sortiamur de ea cuius sit. Sunt autem proprie scismata quando propter diuersam fidei confessionem vel propter diuersas sententias de agendis homines unius collegii in diuersas se separant partes

i. diuisiones. quo ad opera karitatis non est scindenda tunica domini Io. xix. non scindamus eam. Sitis autem perfecti per perfectionem sufficientie in eodem sensu i. in eadem voluntate cum predictis Act. e.. Multitudinis credencium erat cor unum et anima una. et in eadem sententia i. intelligentia. Ro. xii. Idipsum sentientes. Item sup. id. primus vocatus et glo. prurebant scientia minor usus si plures acciperent vel quod sic ita quia spiritus sanctus dabatur per impositionem manuum apostolorum non aliorum. Act. viii. Ro. hoc non extero ne mirum eorum sed potius racione officii quam eorum contemptione sciens enim pri mitiue in quo visibiliter dabatur spiritus sanctus. Item ibidem glo. fornicatorem quam uxorem patris tenebat et tunc se esse sciebant. vel quod non male fi cerent quia malum tollendi est si non apti. Ab hiis qui sunt corrigere. Item sup. id. Vocatus sanctus glo. Hoc ideo dicit ne audeant michil boni esse ex homine sed totum ex deo. q. Ad xii. Bonus homo de bono thezauro cordis sui profert bona. Ro. totum est ex deo primo et principaliter. Item sup. id. cum in nomine domini glo. Sunt qui se vole deus colere et diligere, q. qui diligit deum propter beneficium suum perit. Ro. ita debet diligi principaliter propter beneficium sed accessione pt. Item sup. illud a deo patre nostro et domino ihesu et indiuisim sunt opera patris et filii. ergo debuit addere spiritu sancto. Ro. spiritus sanctus intelligitur in duobus ut in patre et filio quorum est nexus. Item cum dicit a deo patre et patre etc. constat per eandem diuinam et sic male addit et do mino ihesu quia contraria non copulat per sone eiusdem facientes numerum certa ... sunt per personam et sic male addit nostro. totum autem tenetur est pater noster. Ro. essencialiter sumitur et sumit prout est trinitas que est pater nostri per creacionem quia cum aduertas patres pater est supponit pro persona patris et sic per copulaciones interpret. Item ut michil vobis desit in ulla gratia. q. in solo Christo fuit vel omnis gratia. Ro. hic loquitur de gratia ad salutem necessaria non de quacumque. Item sup. id. expectantibus reuelacionem glo. cum desiderio. quia timor vero

ve desiderabunt diem aduentus domini. Ro. desiderare ex presumptione meritorum suorum malum est sed ex spe diuine misericordie non est malum. Item sup. id. per quem vocati estis glo. qui autem per se vocauit finaliter eum confirmabit. q. deo michil est difficile nec magis et minus facile. Ro. facilitas maior non refertur ad agentem sed ad materiam si sic consideratur Iustus enim non habet contrarietatem ad confirmacionem sed impius habet ad iustificacionem. Vnde ex parte materie facilius est confirmare quam iustificare. Significatum enim est michi. Supra monuit eos ad fidei et caritatis unitatem hic ostendit monendi necessitatem scilicet eorum errorem quo peccabant de preeminencia baptizancium. Vbi primo ponit quod inter eos est dissensio. secundo ostendit de quo est dissensio ibi hoc autem dico quod unusquisque vestrum dicit. ad ostendendum dissensionem communiter cum eis primo amicabiliter secundo etiam dimalibus ibi ab hiis qui sunt. tertio vi liter quia contentiones dicat significatum quia moneo ne sit in eodem sensu etc. Hoc autem dico ideo quia significatum est michi de vobis plane o fratres mei. Aliter tunc autem. Vocat eos fratres ne turbentur verbis asperis et reuocet ad unitatem. Ecc. vi. Verbum dulce multiplicat amicos. Significatum inquam ab hiis qui sunt Cloes i. in illo loco vel qui sunt Cloes i. ... que sic appellabatur. quia contenciones sunt inter vos. de disciplina diuina quod est contra consuetudinem sanctorum. Iusta vi. Si quis videtur esse contentiosus nos talem consuetudinem non habemus. quod est contra stabilimentum bonorum operum quia ubi zelus et contencio ibi inconstancia etc. Item in quo est contra ... gloriae bonorum. Ro. non hiis autem qui sunt ex contentione qui non acquiescunt veritati credunt autem iniquitati ira et indignacio et tribulacio. Hoc autem dico quod unusquisque vestrum. hic ostendit de quo erat inter eos dissensio. quia de melioribus baptistis asserebant enim virtutem baptismi ... Vnde tangit hic quatuor personas secundum quod aliqui eorum in aliquo gloriabantur. dicens hoc

vel Cloes villa quedam Corinthiorum iurisdictioni subiecta. vel Cloes pro eo nomine patrone in cuius domo erant multi fideles congregati

vi.

quod enim est contra honorem hominum. prob. 20. honor est homini qui separat se a contentionibus.

baptisti

aut dico / q̄ / nec solū scio quia dis
sensiones sunt inter vos / sʒ etiā
scio verba que dicit / Hoc autem
dico quod unusquisque vestrum dicit / q̄a
alius s. dicit / ego sum pauli disci
pulus s. vel filius / quia ab eo bap
tizatus / ego autem de. alius sum apol
lo / quia sunt eorum xpus constituty
de quo act. xviii / ego autem dicit alius
sum cephe i. petri io. io. Tu vocaberis
cephas / ego autem dicit alius sum
xpi / quia baptizmo xpi baptizatus /
hij soli bene dicebant / Et sciendum
quod sunt dic. alius / sub nomine suo
et bonorum aplorum voluit pseudo ne
si eos nominaret / videretur eis in
iuriari. unde audebat quod si nō
mine illorum bonorum non est aliquando
irritato nomine illorum / Diuisus est xps
hic subdit erroris destructionem / co
tendebant enim de preminentia baptismi /
ad quod remouendum ostendit primo quod
unus sive ipse sive alius homo
baptizat interius / 2o enim quod ipse
paucos baptizauit exterius / ibi gratias
ago deo meo / Supra prima pars / quod nullus
nec ipse nec alius baptizet interius
probat primo causa efficiente / sed
causa materiali / ibi Numquid paulus
crucifixus / 3o causa formali / vel aut
in nomine pauli / Prima ratio talis est
Solus xpus dator est gratie / sed
secundum vos diversi sunt datores
gratie baptizmalis / ergo secundum vos diui
sus est xpus / quod falsum est / Et hoc
est quod dicit / ergo diuisus est xpus /
potest exponi tripliciter / secundum glo / primo sic
quilibet dicit vestrum ego sum pauli /
alius ego sum cephe etc. / sic secundum
vos diuisus est xpus / quia secundum
vos multi datores gratiarum / et tamen
multi xpi / et tamen plures hostia / et plura
fundamenta / quod falsum est / quia fundamentum
aliud nemo potest ponere etc. / Infra iii.
Secundo modo sic / Diuisus est xpus /
quia secundum vos diuisi modo operatur
per diuersos baptistas / quia distinguitis
inter baptistas / et dicitis baptisma
quasi sint diuersi baptismata / et tamen
dividit xpum / Eph. iiiio unus dominus
una fides et unum baptisma / Tertio
sic diuisus est xpus a vobis inter
pera tum / quia talia dicitis / ystis

xlix. Iniquitates vestre diuiserunt
inter vos et deum vestrum etc. / Numquid
paulus. Ecce 2a ratio talis / vnctus
baptismum est absentie passionis illius
qui crucifixus est pro vobis / sʒ hic est
xpus non alius / ergo virtus bap.
est solius xpi non petri vel pauli
Et hoc est quod dicit / Tu dicit ego
sum pauli etc. / sʒ male / Numquid n.
paulus est crucifixus pro vobis / in
sic vobis actor salutis / similiter numquid
apollo aut cephas / q. d. non / sʒ solus
xpus ystis ... similiter ...
solus / Aut in nomine / Ecce 3a ratio
talis / Illius est baptizmus in cuius
nomine vel virtute datur / sʒ solum
in nomine xpi vel virtute datur bap.
ergo solius xpi est / non pauli vel pe
tri / Et hoc est quod dicit numquid in nomine
pauli i. in invocatione nominis
pauli bapti estis / quasi diceret non /
sʒ in nomine trinitatis / Mt. ult. Bap
tizantes eos in nomine patris et fi
lii et sp. s. / vel in nomine xpi / sic etiam
baptizabant in primitiua ecclesia /
Act. xiio. Iussit eos baptizari in no
mine domini ihesu xpi / Gratias ago deo
meo. hic ostendit / quod paucos ex
baptizauit exterius / ubi primo exp
mit quosdam quos baptizauit /
2o quod dicit quod nullum dicitur
recordatur se baptizasse recolit / ibi
Ceterum nescio si quem alium / 3o sub
dit rationem / quare tam paucos bap
tizauit / ibi Non enim misit me xps /
Prima primo exprimit quasdam
personas minores / s. crispum et
gaium / 2o quasdam maiores s.
stephane domum / Prima primo de
paucitate baptizatorum reddit gratiarum
actionem / secundo preuenit dubitationem / ibi
Ne quis dicat / Dicit ergo / Gratias quod et
quia de baptizatis gaudet et gloria
tur / Gratias ago deo meo / quod neminem
vestrum ostendentem s. bapti
zaui / vel non ponit exceptiue / ymo
ponit prius / Crispum baptizaui
qui erat princeps synagoge / de
quo Act. xviiio. Crispus archisyna
gogus credidit domino / et Gaium
cui forte scripsit epistolam tertia /
Sit autem de contentione non erat

.tha.
quod quidem ideo dice
bant / quia crede
bant a meliori ba
ptista meliorem ba
ptismum dari / quasi
virtus bapte in bap
tismo operetur / et
de hoc pseudo apli
gloriabantur / Tu vo
dicebant se esse xpi
hii dicebant / quia sola
virtus xpi operatur in ba
ptismo / et solus xpus
baptizat interius / sicut
dicitur Ioh. i. Super quem vi
deris descendentem spiritum
et manentem ipse est qui
baptizat / Et baptizati
a solo xpo
denominantur
xpiani / a paulo autem
pauliani / Ad quid at
... vitatione / dicunt
gneri hac forma in
baptismo vti. Baptizetur
servus xpi N. in no. p
et f. et s. s. / vt dicunt
... / quod homo non bap
tizat cum intinus / sʒ
baptizetur a xpo / sʒ q̄a
... baptizat mi
nisterio. ut membris et
minister xpi / romana
ecclesia utitur hac forma
in baptismo. Ego te bap
tizo in no. p. et f. et s. s.
quod quidem est expressius
forma a xpo tradi
ta / qui dicit discipulis docete
omnes gentes bap. e. in no.
p. et f. et s. s. Mt. ult.
ubi aplos dicit bapti
zantes / secundum quem
modum minister sacra
menti dicit. Ego te bap
tizo. etc.

tho.

Sed contra videtur esse quod dicitur Math. ult. Euntes docete omnes gentes baptizantes eos. Sed dicendum est quod Christus apostolos misit ad utrumque / et ad docendum / et ad baptizandum. Ita tamen quod ipsi per se ipsos predicarent / sicut quod ipsi dixerunt Actuum 6. Non est equum nos relinquere verbum dei et ministrare mensis. Baptizarent autem per alios inferiores ministros. Et hoc ideo quia in baptismo nichil operatur industria vel virtus baptizantis / cum indifferenter per maiorem vel minorem ministrum datur verus baptismus. Sed in predicatione evangelii multum operatur sapiencia et virtus predicantis. Et ideo apostoli officium predicationis per se ipsos tamquam maiores ministri exercebant. Sicut et de ipso Christo dicitur Joh. 4 quod ipse non baptizabat sed discipuli eius. Quia enim de se ipso dicit Luce 4. Aliis civitatibus oportet me evangelizare regnum dei / quia ideo missus sum. Ysa. 61. Ad annunciandum mansuetis misit me. Et hoc est quod dicitur in glosa: Preceptum baptizare minus docti [illegible] putat. Preceptum autem evangelizare multo difficilioris est operis et racionis / Jo. doctor gencium pluribus excellencior evangelizare se missum dicit non baptizare / hoc tamen necessitate instante nichilominus egit.

Ne quis / quasi hoc gratias ago / non quod baptizare sit malum / sed ne quis dicat quod in nomine meo i. in invocacione nominis mei baptizati estis / de quo magis gloriaretur / Sic autem potestatem ut aut aliquis potuit dare deus homini / ut scilicet in nomine eius daret baptismus / scilicet in nomine Christi vel in nomine tantum / sed noluit / ne spes in homine poneretur / Baptizavi autem / quasi dicat non solum illos duos baptizavi domum i. familiam Stephane illius matrone que non est de hac contencione.

solum baptizavi

Notandum est hic quod multiplex est potencia baptizandi. Prima est auctoritatis / quam deus nulli dare potuit / de qua Jo. 1 ubi Jo. dicit de Christo: Hic est qui baptizat in spiritu sancto. Secunda sub auctoritatis sine cooperacionis / quam ut dicit glozator dominus potuit homini / sed noluit / sed alios non potuit / quia potestatem creandi sacramentum in eum implicaretur. Tercia invocacionis / ut in nomine petri vel pauli baptismus fieret / quam dare potuit / sed noluit / ne spes poneretur in homine / de qua dicitur hic / aut in nomine pauli baptizati estis. Quarta excellencie / ut unus alio excellencius baptizaret / hanc specialiter dare potuit / sed noluit / de hac contendebant / ne hic dicitur ne quis dicat quod in nomine. Quinta ministerii exterioris / hanc dominus potuit et dedit Mt. ult. Baptizantes eos in nomine patris etc. Sexta institucionis / hanc soli Christo dedit / sed tamen etiam dare potuit / Instituit enim Christus baptizma in aliis [illegible] qui baptizatus ascendit de aqua Mt. iii. sed formaliter Mt. ult. Septima precursionis / hanc Johanni baptiste dedit Jo. 1. Veni ego in aqua baptizans. Ceterum nescio hic dicit quod ultimum de contentiosis se baptizasse recolit / dicens: ceterum quasi certus sum quod istos baptizavi / ceterum nescio si quem alium qui sit de contentiosis baptizaverim.

s. tercia persona

Multiplex potencia baptizandi

Et subdit racionem / quare tam paucos baptizavit / Non enim misit me Christus baptizare quod a minoribus fit per se / et hoc ne predicando retardaretur / sed evangelizare quod solum a maioribus fieri potest. Non in sapiencia verbi. Superius revocavit eos ab errore circa baptizmum / hic revocat eos ab errore circa evangelium / cum aliqui eorum / quia ipse simpliciter loquebatur et predicacionem ipsius et ipsum predicatorem contempnebant. Ubi ostendit primo / quod non debet contempnere simplicem predicatorem [illegible] adimplens [illegible] et quod non simplicem predicatorem [illegible] modicitatibus. Primo sicut ex parte mittentis scilicet dei in isto. Secundo ex parte predicantis scilicet apostoli in ii. Tercio ex parte audiencium scilicet Corinthiorum in iii. Circa primum primo ostendit quod deus eum ad predicandum simpliciter sine sapiencia mundana misit / secundo quod potius a sui predicatoribus mundi sapientes reprobavit ibi: Ubi sapiens ubi scriba / tercio per exemplum insipientes / hoc ostendit ibi Videte enim vocacionem vestram. Circa primum primo modum et causam huius missionis assignat / secundo causam manifestat ibi Verbum enim crucis. Tercio utrumque predictorum confirmat ibi Scriptum est enim. Circa primum primo assignat modum missionis / secundo causam / ibi Ut non evacuetur. Dicit ergo non in sapiencia quasi me misit deus evangelizare et hoc non in sapiencia verbi / [illegible] Primo modo sic non in sapiencia verbi i. non in sapiencia philosophica tamen divina i. verbali / quia preter eam ad sapienciam divinam [illegible] est tamen non realis / sed prolixitatis sonoris [illegible] Secundo modo sic non in sapiencia verbi i. non in philosophia verbosa que facit homines verbosos / unde philosophus commentatur [illegible] si glosa. Ubi vero multiloquium ubi plurima verba ibi frequenter egestas. Tercio modo sic non in sapiencia verbi i. sicut que est in ornatu verborum / et hoc ne non evacuetur crux Christi i. virtus crucis que negat

Quod autem non debet simplicem predicacionem contempnere

tho.

Nota quidam Corinthiorum gloriabantur de doctrina pseudo apostolorum / quia ornatis verbis et humane sapiencie racionibus veritatem fidei corrumpebant. Et ideo apostolus ostendit huiusmodi non esse convenientem doctrine fidei dicens Non in sapiencia verbi / quasi diceret quod misit me Christus evangelizare / non tamen ita quod evangelizare in sapiencia verbi i. in sapiencia mundana que verbosos facit / et que verbis ornatis et racionibus sumptis ex apparentibus sensui innititur / illa autem que propria sunt fidei excedunt humanam racionem. Ideo ille modus docendi non est congruus doctrine fidei.

verbal. b

ingenium per eam multis variis racionibus homines vincuntur

ut rethorica / que docet ornate loqui / ex qua homines incredibiliter alliciuntur ad assenciendum erroribus. Rom. 16. Multi per dulces sermones seducunt corda innocencium.

·s· tho· In doctrina aut xpi principale e salus per crucem xpi facta · et ego dat(?) (sic) in sapia verbi · s(cilicet) mundana · non est modus conveniens fidei xpiane · ut non evacuetur crux xpi · i(d est) ne si in sapia mundana predicare voluero · tollatur fides de virtute crucis xpi ·

[di]cunt

philosophi deum mori posse negantes · ut non evacuetur crux xpi i(d est) crucis utilitas / cum dicunt philosophi filius posse non esse sine crucis [illegible] / Dicunt enim quod homo per liberum arbitrium sine virtute passionis per filium / et si sic esset xpus frustra crucifixus esset / ut non evacuetur crux xpi i(d est) sanus crucis / predicare / dum predicator [illegible] ornatum verborum [illegible] non ipsa crux que predicatur / Verbum enim crucis sic ex[illegible] dicte missionis manifestat / ubi enim predicationem crucis primo tangit suum [illegible] reprobatorum / secundo vero positionem reprobatorum electorum / ubi his qui filii dicit ergo primo [illegible] ne evacuaretur crux xpi. Verbum enim crucis i(d est) predicatio pereuntibus quidem i(d est) sapientibus huius seculi / quorum sapia perit et periret / et ideo pereuntes perceptibus possunt / Sapia enim seculi illaqueat [illegible] stultitia est i(d est) esse videtur / [illegible] est / quia non recipiunt nisi ea quibus eorum [illegible] convenit / sicut illud Prov. xviii. Non recipit stultus verba prudentie nisi ea dixerit que versantur in corde suo / sapia [illegible] quia et [illegible] debitum loquendi / sic crux xpi [illegible] sic apud eum dicitur quia pereuntibus et opinio erronea mundi / quia stultitia est / His aut qui salui fiunt i(d est) vobis s(cilicet) credentibus virtus dei est / ut formaliter i(d est) [illegible] ibi enim confregit potentias quia devicit fortem / sicut [illegible] [illegible] incompatibile Job xlii. Ut virtus dei effective / deest (?) dans virtutem credentibus Ier. viii. Dabis eis scutum cordis laborem tuum / Ex his [illegible] [illegible] / Sapientes mundi plus acquiescunt [illegible] [illegible] te [illegible] / Si ergo predicatio esset in sapia [illegible] fieret eius fructus magis attribueret sapie [illegible] [illegible] quam virtuti crucis / Et ideo

ne evacuetur crux xpi / non in sapia verbi misit deus apostolum predicare sed in simplicia veritate / Scriptum est enim / hic predictam per auctoritatem confirmat / ubi primo tangit errorem mundanorum philosophorum circa divinam / secundo erga humana sapia et prudentia dicens / Scriptum est / quod ante non misit me evangelizare in sapia verbi / quia scriptum est / quod talis [illegible] predicatorum non recipit / Scriptum est enim et [illegible] sic / perdam [illegible] dico / quod scriptum est / quod sapiam eorum perdet / Scriptum est enim in Abdia secundum quosdam / ubi dicitur / perdam sapientes de ydumea / et prudentiam de monte effraym / vel Ysa. xxix. secundum alios / ubi dicitur / Peribit sapia a sapientibus / et intellectus prudentium absconditur / perdam [illegible] [illegible] sapiam sapientum huius seculi / qua se existimant scire de divinis / et prudentiam prudentum qua se reputant habere de humanis vel mundanis reprobabo / sic faciendo contra solitum naturae cursum in xpo / In his enim que infirmitatis sunt inposuit [illegible] carnationis passionis / patet contra sapiam / quia nichil tale de deo existimare poterant / [illegible] [illegible] que [illegible] [illegible] sunt patet contra prudentiam que est de humanis / quia nichil tale de homine cogitare valebat / Secundum est hic / quod multiplex est crux [illegible] / Commendatur enim primo ligno vite in medio paradisi propter vite reparacionem Gen. ii. lignum etiam vite in medio paradisi / Secundo arche noe propter mundi salvacionem Gen. vi. Fac tibi archam de lignis levigatis / Tertio virge moysi propter miraculorum operacionem Ex. iv. Sume tibi virgam in qua facturus es signa / Quarto ligno dulcoranti aquas propter tribulacionem alleviacionem sine consolacionem Ex. xv. ostendit ei lignum [illegible]

hec ergo est ratio quare verbum crucis quod est salutiferum credentibus / aquibus videtur esse stultitia / quia ipsi sunt sapia prediti · Et hoc est quod dicit · Scriptum est enim · ut supra · Est aut considerandum / quia homines quantumcumque mali non totaliter dona dei perdunt / nec in eis dona dei reprobantur / sed in eis reprobatur et perditur quod ex eorum malicia procedit · Et ideo non dicit scriptura perdam sapiam · quia omnis sapia a deo est ut dicitur Eccli. i / sed dicit perdam sapiam sapientum · i(d est) quam ipsi mundi sapientes sibi adinvenerunt contra veram dei sapiam / quia ut dicitur Jacobi iii. Non est illa sapia desursum descendens · sed terrena animalis · dyabolica · Et similiter non dicit · perdam et reprobabo prudentiam simpliciter / Nam veram prudentiam sapia dei docet sed id · Sap. viii. sobrietatem et prudentiam docet / sed dicit prudentiam prudentum · i(d est) quam illi qui se in rebus humanis existimant prudentes prudentiam reputant / ut s(cilicet) [illegible] huius mundi bonis inhereant / de quo Ro. viii. prudencia carnis mors est · Et sic propter defectum vere sapie reputant [illegible] deum hominem fieri / et mortem pati [illegible] [illegible] humanam · Propter defectum autem prudenciae reputant iniustum fuisse / quod homo ~~[illegible]~~ xpus sustineret crucem confusione contempta · Heb. xii · t(h)o

·tho· Vel pereuntibus · i(d est) infidelibus · qui se secundum mundum existimant sapientes / eo quod predicatio crucis xpi quedam continet que secundum humanam sapiam impossibilia videntur / puta quod deus moriatur / quod omnipotens violentorum manibus subiciatur. Continet etiam quedam quod prudentibus huius mundi contraria videntur / puta quod aliquis non refugiat confusionem cum possit · et quedam alia huiusmodi / Et ne credatur verbum crucis xpi virtutem suam contrariam continere · subdit His aut qui salui fiunt i(d est) nobis xpi fidelibus et aliis qui ab eo salvantur virtus dei est · quia et ipsi in cruce xpi dei virtutem cognoscunt / quia diabolum vicit et mundum Apokal. v. Vicit leo de tribu Juda / vicit s(cilicet) per crucem / Vel virtutem crucis xpi in seipsis experiuntur / dum simul cum xpo vicijs et concupiscentiis moriuntur / sic id Gal. v. Qui xpi sunt carnem suam crucifixerunt cum vicijs et concupiscentiis.

Scriptum est enim / ostendit per dictum [illegible] inducens auctoritatem similantem quod quaeritur ubi quod illud quod in se est non ut aliquibus stultum videri nisi propter defectum sapie esse stultitia / quia ipsi

·tho· dicit · sapia et prudentia · sapia est divinorum ad contemplandum Job 28. dei [illegible] est sapia / prudentia est rerum humanarum / sextum [illegible] prudentia [illegible] [illegible] [illegible] Pro. x. sapia viro est prudentia · Sapia [illegible] secundum [illegible] [illegible] dicitur. Et [illegible] reputat [illegible]

pacibulo serpentem eneum gesta
tē pter temptacionem liberato
Jo iii° Sicut moyses ex. Sexto
chim domus david pter peti a
pcionem ysa° xxii° dabo clauē
domus david sup hus etc. Sep
timo sceptro aureo assueri pte
clemencie dine demicionem hest
iiii° ad ille etc. Octavo nehem
lo salomonis pter credencium
ad supna erectionem Sup iii° Ser
culum sibi fecit salomon de lignis li
bani. hec quintum sup id Ego autem
v glo hoc nomē ostium sibi pprie
xpus retinuit hec cap. vlt. Si os
tium est etc. ergo bene ingo ē osti
um sine ianua Ro Solus xpus ē
ostium pnciale sz bene ingo secunda
Item sup id Diuisus est v. glo.
vehementer isti errabant qr fun
damenta diuersa facere psumebant
cum vnum sit fundamentum ecclesie Ad co
j° Et apoc. apocalipsis Fundamenta
ciuitatis xii Ro fundamentum pmum
et pncipale vnum est sz fundamenta secunda
multa Ite ibidem Potestatem bapt.
poterat xpus seruis dare ut tan
tum vnum hic baptizimus sui qua
tum vnum hic bapt.mus adno dicitur
sz noluit. h q° Si no potuit dare
potestatem gratiam in aīa creandi qr
videtur impossibile cum ptās cre
di sit infinita Ro glozator gredit
quod potuit deus dare homini po
testatem cum ipso pncipalis crea
re gratiam creandi ut ista ptās sō
auctis est infinita sz ptās auctis
Alii no dicunt quod no potuit sz
potestatem disponendi aīam ad gre
susceptionem sicut no dedit po
testatem corpus organizandi dno
potuit Item ibidem glo. xpus po
tuit dare suis potestatem remitte
di pctā quasi hec alia ptās est
auctis aut ministerii Si auctis illa
in solo deo est si ministerii alia dedit
Ro glo. loquitur de ptāte sō auctis
i. cooperationis interior qua ne tunc
dicit xpus seruis dare potuit sz
alios no no potuit Ex ptāte ex
cellencie ut innocentis Item ibid

glo nemo nomē patrem u filius
etc. q no q° spus sanctus Ro dictio
exclusiua ut exceptiua addita vni
psone no excludit alias abaccidi
centialibus quibus vnum sunt sed
apsonalibus Item sup id. Augd
pmilus etc. glo. pctā dimittuntur p
nomen eius no pnomē homis
alicuius. qtra hoc nomē ihus xps
nomen eius est inquantum homo ē
Ro glo. intendit dicere no pnon
alicuius puri Item no misit me
dns baptizare qt et vlt. euntes
in mundum etc. Ro no misit ad bap
tizandum pnciper sz secundario Ite ibidem
glo. hoc amminoribus fieri pt. q
q° minimus est officium baptizandi
qua evangelizandi q° Johs baptista
maior est Matheo enim xi tn tan
dns dicit Mt. xi. Inter natos m
no sur etc. Ro officium baptizandi
gnaliter minimus est sz offm bap
tizandi xpm maius est Ite no i
sapia verbi q secundum augm de doc
tina xpiana Sicut ab egipciis vasa
aurea et argentea abstulerunt fi
lii isrl ita si qua vera dixerunt
phi ab eis tollenda sunt Ro pdical
ut doctrina ewangelii no debz fieri i
sapia verbi vel ut puri mundane
sz ut ammimaculate et suuiente Ite
ibidem glo. Sapia phorum que de
sapia est no sic qtra yma phia
vera est i.e. sapia Ro glo loquitur
de phia mundana sparata sine ap
plicatione diuinis Item sup id ut
no euacuet glo. pellum supra
impossibile videatur ut deus immor
talis moreretur qt hoc ē impossibile
ut diuina eēncia moriatur Ro q
ut eēncia no possit mori eē di
uina psona mori pt no ut di
uina sz ut humana Item ibidem
glo. Cum fidem xpi verbis exornare
obscurant illam splendore venustatis
q simeti de fide xpi verbis valde
ornate locuti sunt Ro h faciebant
no ut fidem ornarent sed
ut auditores et lectores ad libe
cius audiendum et legendum allice
rent Ubi sapiens ubi scriba etc.

Vel secundum s. thomam ondit impletum esse quod de reprobacione mundane sapiencie et prudencie fuerat predictum. d. Ubi sapiens s. invenitur in congregacione fidelium qui salvantur. Per sapientem intelligit illum qui secretas nature causas scrutatur. Et hoc refertur ad gentiles qui huiusmodi sapiencie studebant. Ubi scriba i. peritus in lege quod refertur ad iudeos q. d. de sapientibus huius mundi nullos. a forte paucos in principio elegit deus in evangelii predicatores. Ubi inquisitor huius seculi s. qui per prudenciam exquirit que sunt convenienda vite civiliane in rebus huiusmodi seculi q. d. non est inter primos xpi fideles predicatores et hoc refertur tam ad iudeos quam ad gentiles.

perius ondit quod deus eum ad predicandum simpliciter sine sapiencia mundi misit. Hic ondit quod potius in suis predicatoribus mundi sapienciam reprobavit. Et primo ondit quod predicatoribus primis non fuit sapiencia mundana. 2o quod potius contra predicatoribus videtur mundo stulticia illi. Nam quia in dei sapiencia, 3o ibi predicacionem verbi sapiencie ibi Nos autem predicamus. Circa primum primo ap dicatoribus primis excludit sapienciam mundanam. 2o ondit eam iure reprobandam ibi Nonne stultam fecit. Circa primum primo excludit sapienciam mundanam in generali. 2o quantum ad partes in speciali ibi Ubi scriba. dicit ergo Ubi sapiens qui in deum est predicacionis sapienciam etc. et sic sensus est. Ubi est eum sapiens. s. inter primos predicatores ecclesie. quasi nullus inter eos est sapiens sapiencia mundana sive in moralibus sive in naturalibus. Ponitur enim sapiens pro quolibet ad sapienciam naturalem et moralem et subdividit per partes cum dicit. Ubi scriba id est doctor moralium. Ubi conquisitor huius seculi i. phisicus naturalis inquisitor scilicet secretorum naturalium huius seculi pertinentibus q. d. nullus talis est inter primos predicatores. Similiter autem hec tria verba sumpta sunt Ysa. xxxiii. Ubi est litteratus, ubi est verba legis ponderans, ubi doctor parvulorum. Alio modo legitur sic. Ubi sapiens sine sapiencia naturali sive moralis sive moralis qui impius est quia cum deo non est. Ubi scriba i. doctor iudaicus qui filium dei incarnatum non credidit esse prophetam. Ubi conquisitor huius seculi i. doctor gentilis qui dicere deum incarnatum fuisse stultum reputavit quod in secula sunt si cum deo qui ubique est non sunt. Nonne stultam deus fecit sapienciam huius mundi. Concludendo s. fore possibile quod illi impossibile iudicaverunt sicut virginem parere et huiusmodi. Infert ergo sub interrogacione q. d. Certum est illi qui sapientes mundi reputantur a via salutis defecerunt. Nonne deus sapienciam huius mundi fecit stultam i. demonstravit esse stultam. dum illi qui in hac sapiencia pollebant tam stulti inventi sunt ut viam salutis non [illegible] arriperent. Ier. x. Stultus factus est omnis homo a sapiencia sua. Per huiusmodi enim argumentum sapiencia stultificentur sicut et per partum [illegible] cum viro genuit. Rationes naturales destruxit opera supernaturalia faciendo.

Nam quia [illegible] assignat. quare per predicacionis stulticiam [illegible] fideles. d. dixi quod verbum crucis pereuntibus quidem stulticia est, sed salvis credentibus. Placuit deo per stulticiam predicacionis i. per predicatores quorum humana sapiencia stulticia reputat. salvos facere credentes. et hoc ideo quia mundus i. mundani homines non cognoverunt deum per sapienciam ex rebus humanis acceptam in dei sapiencia. Divina enim sapiencia fecit mundum sua iudicia in rebus mundi instituit. Ista quoque creature dei facte.

Racionem ponit Rationes morales homines subvertit instituendo ex mortali ex sapiencia bene ergo dicit sic Ier. x. Stultus factus est omnis homo a sapiencia sua et in sensu 3o sapiencia huius mundi stulticia est apud deum. Nam quia in dei sapiencia Hic ondit quod predicatores contra videntur mundo stulticia. Ubi primo ondit quod secundum mundum contra predicato reputantur stulticia. 2o quod secundum deum sapiencie vera ibi Placuit deo. 3o assignat causam ibi Quia in dei sapiencia dicit quoniam quia et vere deus sapienciam huius mundi stulticiam fecit. Nam quia cum mundus i. mundani homines non cognovit per sapienciam mundanam deum quia ea que de deo predicabantur videbantur contra mundane sapiencie ut virginem parere deum mori etc. Io. 1o. Mundus per ipsum factus est et mundus eum non cognovit. Non cognovit inquam et hoc in dei sapiencia in dei filio incarnato. licet aliquo modo deum cognovit non tamen in filio incarnato deum cognovit. vel non cognovit in dei sapiencia q. non cognovit. Sensus est dei sapiencia i. alto dei consilio. Placuit per stulticiam predicacionis i. per predicatores imperitos et ydiotas. sicut dicitur Act. iiii. Videntes principes sacerdotum Petri et Iohannis constanciam comperto quod homines sine litteris essent et ydiote admirabantur vel per stulticiam predicacionis i. per rem predicatam que stulta videbatur mundanis salvos facere credentes. Quoniam iudei signa petunt hic assignat causam dicens Quia ideo non cognovit etc. ut sic quoniam quasi in predicacio eorum videtur mundanis stulticia et hoc ideo quia iudei signa petunt s. signa petere nescientes divinam virtutem Luc. xi. Generacio hec signum querit. Consueti erant iudei signa petere ut Abraham Gen. xv. Domine deus unde possum scire quod possessurus sim eam. Hanc Similiter Gedeon Iudicum vi. et Rex Ezechias Ysa. xxxviii. Pete tibi signum a domino Ecclesiastici xii. magis volumus a te signum

Sal[illegible] creature dei facte se ad dei [illegible] sic [illegible] ad [illegible] et sic des[illegible] pervenit [illegible] sapienciam per ea que ab ipso creata homo potest pervenire [illegible] sapienciam creaturas [illegible] que ab ipso facta [illegible] invisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur [illegible] vanitate [illegible]

·tho·

Greci enim quia in studio sapientie erant exercitati et pro rationes rerum humanarum acquirebant sapientiam, in qua gloriabantur. Contra quam Jere. 9 dicitur: Non glorietur sapiens in sapientia sua. Et per grecos dat intelligere omnes gentiles, quia a grecis mundana sapientia.

iudei et greci sapientiam querunt que est secundum humanas rationes. Baruch iii. Filii agar qui exquirunt sapientiam prudentia que de terra est. Ideo paulus qui pertinebat in sapientia missus est ad gentes. Petrus qui in signis ad iudeos. Ex his ergo patet ratio quare querentes signa et rationes humanas non cognoscunt misteria dei supernaturalia. Sed iudei et greci sunt huiusmodi. Ergo non cognoscunt misteria dei de incarnatione passione et huiusmodi. Nos autem predicamus christum. Hic ostendit quod apostoli predicant veram sapientiam. Ubi primo ostendit quod apostoli predicant sapientiam. Secundo quod predicant sapientiam veram ibi: Quia quod stultum est dei. Sapientia pertinens ad inpliciter erit circa passionem. Primum est materia predicationis debita quam predicamus. Secundum est octo error sumptus. Iudeis quidem. Tertium est causa stultitie meritoria ibi: Ipsis autem vocatis. Dicit ergo: Nos autem qui iudei signa petunt et greci sapientiam. Nos autem apostoli predicamus christum crucifixum. Prima Cor. ii. Non enim iudicavi me scire aliquid inter vos nisi ihesum christum et hunc crucifixum. Christum inquam iudeis quidem existentem scandalum. Scandalizabantur enim quia eis inponebatur crucifixio innocentis. Dan. Et instelarum in predicationibus christi actuum iii. Et ecce replestis ierusalem doctrina vestra et vultis super nos inducere sanguinem hominis istius. Gentibus autem existentem stultitiam. Quia eorum reputatione gentiles enim reputabant stultitiam credere in mortuum. Sicut actuum xvii. Dixit festus: Insanis paule. Ipsis autem vocatis, id est predestinatis. Quos enim predestinavit hos et vocavit. Ro. viii. Et ideo secundum glossam de vocatione spirituali predicatur non de generali. Vocatis inquam iudeis atque grecis, credentibus enim parietibus constituit ecclesiam. Hos enim duos condidit in semetipso. Ephe. ii. Istis inquam predicamus christum, id est christi crucifixionem dei virtutem et dei sapientiam. Ipsa enim ostenditur dei virtus et dei sapientia. Virtus quia peperit divinam sapientiam. Sapientia quia eius astutiam decepit ostendendo se sicut hominem...

divinitatem sicut vermis hamum. Unde qui credidit mordere in verme hamum mittitur, captus est hamo divinitatis. Et sic captus est leviathan hamo. Iob ultimo. Illico in moto legitur sic. Nos predicamus christum, id est christi fidem et passionem esse dei virtutem in operando, quia peccatum et penam remittit et omnia tulit. Et dei sapientiam in cognoscendo, quia peccatum deus cognovit. Ex his arguitur talis ratio. Nos predicamus fidem et passionem christi. Sed hoc est dei virtus et sapientia. Ergo nos predicamus sapientiam. Quia quod stultum est dei. Hic ostendit quod apostoli predicant sapientiam veram. Et est ratio talis. Illud quod excedit omnem sapientiam et virtutem humanam est vera sapientia. Sed nos predicamus illud quod excedit omnem sapientiam et virtutem humanam, scilicet passionem et mortem filii dei. Ergo predicamus veram sapientiam. Primo ergo ostendit excellentiam divine sapientie. Secundo potentie ibi: Et quod infirmum. Dicit ergo quia quod quis et vere in crucifixione dei et virtus et sapientia. Quia quod stultum est dei sapientibus mundi ut voluntarie crucifigi sapientius est hominibus, id est quam homines possent esse vel intelligere. Ambrosius. Sine dubio celestia vincunt terrena. Sicut enim oculus nocture ad lumen solis intellectus ad divina. Unde idem est ac si diceret solem obscurum, quia noctua non potest eum videre noctem non clarum. Et quod infirmum est dei, sicut mori, fortius est hominibus istis, quia moriendo mortem vicit, quam nullus gygas evasit. Infirmitas enim christi infirmitate perfecti fiunt. Secunda Cor. xiii. Infirmitatem enim christi victus est dyabolus qui fortior est sibi hominibus. Non enim est precio super terram que ei valeat comparari. Iob xli. Videte enim vocationem vestram. Hic ostendit per experimentum in seipsis quod sapientia mundi in principiis predicationibus repulsa fuit. Ubi primo ostendit quod per magnos mundanos non fuit facta eorum vocatio. Secundo quod potius per modicos in hoc mundo ibi: Sed ita et doctori. Quia ergo primi doctores fidei non fuerunt sapientes sapientia carnali, non erat eis conveniens ut in sapientia ubi docerent. Et fiat 2. Primo ostendit quod doctores fidei non fuerunt in rebus humanis defectivi parebant. Secundo quod talis defectus in eis est per christum suppletus ibi: Ex ipso autem vos estis. Circa primum primo a fidei doctoribus excludit excellentiam secularem. Secundo astruit eorum abiectionem quantum ad seculum ibi: Sed que stulta. Tertio rationem assignat ibi: Ut non glorietur.

·tho·

Assignat rationem eius quod dixerat, ostendens quo id quod est infirmum vel stultum habeat potest esse virtus et sapientia dei. Unde dicit: quia quod stultum est, quod dicit: aliquid videtur stultum esse, non quia deficiat a sapientia, sed quia superexcedit sapientiam humanam. Homines enim consueverunt stultum reputare quod eorum sensum excedit. Et quod infirmum est dei fortius est hominibus. Non quia aliquid infirmum sit in deo, sed defectum virtutis, sed excedens, id est quod deus dicit vel stultum excessum humane virtutis. Potest etiam hoc referri ad incarnationis misterium, quia illud quod reputatur stultum et infirmum in deo ex parte nature assumpte transcendit omnem humanam sapientiam et virtutem. Exo. xv. Quis similis tui in fortibus domine.

·tho·

Super ostendit quod modus docendi qui est in sapientia ubi non conveniret doctrine christiane ratione materie, que est ipsa crux christi. Hic ostendit quod predictus docendi modus non convenit doctrine christiane ratione doctorum. Erat enim quod modum docendi esse convenientem materie ita et doctori. Quia ergo primi doctores fidei non fuerunt sapientes...

Glossa (lower margin):
Et hoc tamen scandalum iudeorum qui de infirmitate scandalizabantur. Et non cognoverunt in cruce christi sapientiam dei, virtutem per crucem convenientissimo modo humanum genus liberavit. Dicit autem christum dei virtutem et dei sapientiam per quandam approbationem. Virtus virtutem per eam omnia operatur. Joh. i. Omnia per ipsum facta sunt. Sapientia virtutem ipsum verbum quod est filius dei, nichil est aliud quam dei sapientia concepta vel genita. Eccli. xxiv. Ego ex ore altissimi prodii primogenita ante omnem creaturam.

f tho. z n. d'lira

Dicit aut' no multi. quia aliqui de sapientibus litteratis nobilibus z potentibus a principio crediderunt. z fidem predicauit. ut lucas Nicodemus. gamaliel. paulus. et manaen tetrarche collactaneus. Vnde sic per maiori parte primi credentes fuerunt simplices z illiterati z impotentes/ ne fides xpiana attribueretur industrie vel potentie humane. Sic aliqui legis pauci comparatiue fuerunt litterati z nobiles. ne fides xpi ascriberetur ignorancie z ruditati.

Sic e de lege macho meti/ quam nullus sapiens et litteratus a principio recepit. sed tantum homines rudes z carnales quibus proposuit carnalia. propter que de facili allecti assenserunt illi legi/ Vnde macho multitudine tali fretus/ coegit rectores ad receptionem sue legis. dicens se missum a deo in armorum potentia z non in miraculis.

//fatemur e hominibus

Vocationem. i. modum vocationis vestre. quo vocati estis. non per vos ipsos ac cessistis/ sed a deo vocati estis. Ro. 8. quos predestinauit hos z vocauit. 1 pe. 2. de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum.

//potentes secundum seculum sapientes z qui vocati estis ad fidem

in signum quod non addit in genus clarite

//ad predicationis officium s. piscatores et illitteratos

//qui de sapientia mundi confidunt deum ipsi non cognouerunt que sunt simplicibus reuelata. z a mundi sapientibus abscondita.

que stulta sunt mundi/ z. et post totum debet attribui non homini/ sed deo/ ibi/ Ex ipso autem vos estis/ Circa primo exprimit eos ad consideracionem sue vocationis/ 2o subdit materiam considerationis/ ibi/ quia non multi/ ubi ponitur triplex differentia inqua consistit excellentia hominis mundi/ scilicet excellentia sapientie/ excellentia potentie corporis/ z excellentia nobilitatis composite ex anima z corpore/ Sapientia est excellentia anime/ potestas aut nobilitas ex utroque prouenit/ dicit ergo Videte enim quia igitur infirmum est dei z c./ et hoc in vobis experiri potest/ videte enim vocationem vestram fratres. i. per quos vocati estis/ quia non multi. i. multi inter primos aplos sapientes secundum mundi considerationem secundum carnem. i. secundum humanam sapientiam/ Nam secundum Aug. non elegit deus rethores z philosophos sed piscatores simplices/ z talis sapiencie penitus ignaros/ ut non multi. i. pauci inter primos credentes/ hoc dicit propter sa/ secundum glo/ Ipse enim fuit sapiens in scripturis/ non multi potentes sicut duces/ miserunt enim ancillas suas vocare ad ecclesiam primo predicatores infirmos z humiles/ non multi nobiles genere claritate/ Vnus enim ex eis pro omnibus enumerat/ 1o Cor./ Si vocat eos qui vos vocauerunt/ Sed que stulta sunt mundi/ hic ostendit quod predicatores ihesu mundo vocati sunt/ ubi primo tangit vocationem mediantem/ 2o hinc mediatam tamen/ ibi/ ut non glorietur/ Circa primum tangit etiam mediata que sunt in signa predicta/ primo stultitiam contra sapientiam/ 2o infirmitatem contra potentiam/ ibi/ Et infirma/ 3o ignobilitatem contra nobilitatem/ ibi/ z ignobilia mundi/ dicit ergo/ Sed potius que stulta sunt mundi. i. imperitos mundane sapientie z ignaros elegit deus/ dicit autem mo contemnebantur respectu quod homines predicato erant/ ut confundat. i. erubescere faciat sapientes philosophos/ Si sunt noua bella que elegit dominus Iudicum V/ sic victoria signata sunt in ista victoria/ que facta est per predicatores principum primitiarum/ in o

Vel eciam non ea videbantur que ad famam z omnia vel ea que non sunt

s. homines impotentes secundum mundum.

Rom. xv/ Et infirma mundi elegit deus. i. impotentes [plebeos] ut confundat fortia. i. reges z potentes/ multi et sub deuictores sunt xpo/ qui agnos z oues elegit ut caperet lupos quod. x. mitto vos sicut oues inter lupos/ Et ignobilia mundi/ hic tangit tertium differentiam contra diuitias predicatorum/ ubi implicantur tria per que mundi claritas estimatur/ sunt enim claritas homini in genere ut nobilitas/ ex prosperitate ut fortuna/ ex opinione ut fama/ Excludit ergo primo nobilitatem e de/ Et ignobilia/ 2o prosperitatem/ cum addit/ z contemptibilia/ 3o famam/ cum subdit/ et ea que non sunt/ dicit ergo/ Et ignobilia mundi quo ad prosperitatem z contemptibilia quo ad fortunam quod plus est/ elegit deus/ Iac. 2o. Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo z c./ z ea que non sunt ut ea que sunt. i. que aliquid esse videntur destrueret. i. vincendo humiliaret/ quia piscatores humiliauit imperatores/ q. d. tales elegit deus in predicatores/ quia nec clari erant sanguine nec potentia/ nec genere nec fortuna nec fama/ Et hoc non fecit ut non glorietur umquam ex suo merito sed aliquid omnis caro. i. aliquis homo peccator vel iustus/ sic accipitur caro ysa. xl. omnis caro fenum/ in conspectu eius. i. in conspectu dei ut sui/ et dicit/ omnis caro/ non omnis anima/ ut per hoc etiam exprimat totum non gloriandi. Je. ix. Non glorietur sapiens in sapientia sua z non glorietur fortis in fortitudine sua/ z non glorietur diues in diuitiis suis/ Ex ipso autem vos estis hic ostendit/ quod totum debet attribui non homini/ sed deo/ ubi ad hoc ostendendum primo ponitur beneficium impensum a xpo/ 2o debitum gratie exhibendum xpo ibi/ quemadmodum scriptum est/ Circa primum ponitur beneficium/ 2o declarat propositum/ ibi/ Qui factus est/ dicit ergo/ Ex ipso/ quasi/ tales elegit deus/

ad predicationis officium.

s. q. secundum deum sunt ignobiles z contemptibiles

V s. elegit deus

Vel. ut multis pro genus earum gloriatur pro quo totum ad deum

i. ex v(ir)tute ~~eius~~ dei vos estis in xpo vniti et incorporati p(er) gra(tia)m

Ex ipso

aut(em) vos estis in xpo ih(es)u. Sicut ita no(n) g(lori)etur in illa gl(ori)a bona qua gl(or)iandu(m) est. Ita vos estis in xpo ih(es)u i. in fide xpi ih(es)u / ex ipso i. p(ro)p(ter) ip(su)m v(er)u(m) act(us) vniq(ue) in ipso vinum in ore et summus / qui xpus fact(us) est nob(is) a deo sapi(enti)a illumi(n)ans ad cog(nitionem) ve(ri)tatis / et iusticia p(ro)p(ter) per(fectionem) bone op(er)ationis / et sanctif(icatio) adhuc p(ro)p(ter) p(ro)mulgat(i)onem bap(tis)mi / et redempcio adhuc p(ro)p(ter) per(fectionem) passionis / h(ec) aut(em) q(ua)tuor ponu(n)tur ordine retrogrado / p(ri)m(o) enim est redempcio in ip(s)a passione / 2o in sacram(ent)o bap(tis)mi / 3o g(ra)tia bone op(er)ationis / 4o co(n)sumptio v(er)itatis sc(ilicet) sapi(enti)a in v(er)bo p(re)dicac(i)onis / Iusticia in ex(empl)o bone op(er)ationis / sancti ficacio in dono t(ri)nitatis sanctificantis / redempcio in p(re)cio sue liberationis / Item sapi(enti)a intellectum / iusticia effectum / sanctificatio affectum / redempc(io) defectum. Sic p(atet) [...] ad cor(rigendum) nob(is) infecta. Ex p(re)dicto sc(ilicet) co(n)t(ra) [...] vt sit sapi(enti)a contra ignoranciam / iusticia contra maliciam / sanctifficacio contra gt(...) / redempcio contra impo(tenti)am / et hoc totum ideo f(act)um est vt quemadmodum scriptum est sc(ilicet) iere(mie) 9o Qui gl(or)iatur in d(omi)no gl(or)ietur no(n) in homine seipso vel alio. Sc(ilicet) ib(idem) In hoc gl(or)ietur qui gl(or)iatur scire et nosse me / et ij cor(inthiorum) x. Qui gl(or)iatur in d(omi)no gl(or)ietur. Sic hic q(ua)ntum sup(er) illud / vbi sapiens / vbi scriba gl(ossa). no(n) inter p(re)dicatores q(ui)a m(atthei) xxiij. Ecce ego mitto ad vos p(ro)ph(et)as et sapientes et scribas / R(espo)n(deo) hic lo(quitur) de sapi(enti)a mundana, ibi de divina / Item sup(er) id. vbi (con)quisitor hui(us) s(e)c(u)li gl(ossa) (con)quisitor est qui nic secreta sc(ie)n(ti)e rimat(ur) / Tales no(n) recipit deus inter p(re)dicatores / q(ui)a recepit dyo(nisium) ariopagitam qui astrono(mus) erat / R(espo)n(deo) oppositio intelligenda est (con)iunctim no(n) divisim / nam q(ua)ndo recipimus tam talia curiosi no(n) amplius rimantur. Item sup(er) id. no(n)ne stulta[m] gl(ossa) sapi(enti)a mundi est que impossibilia iudicat / que i(n) natura

rerum no(n) videt / q(uia) quod no(n) est possibile s(e)c(un)d(u)m naturam simplicit(er) est impossibile / R(espo)n(deo) quamvis simp(liciter) sit impossibile possibile t(ame)n est deo quod illi negabant / Sic ibidem gl(ossa). Hanc stultam fecit deus possibile fore declarando / quod illa iudicat i(m)possibile q(uia) ergo virginem parere est possibile ergo no(n) est impossibile / R(espo)n(deo) possibile fore declarauit sibi no(n) simp(liciter) / Sic sup(er) illud / xpm dei v(ir)tutem et dei sapi(enti)am gl(ossa). Si filius solus ih(es)u i(n)tel ligeret ad illam rediret absurditatem vt sapi(enti)a sapi(enti)am no(n) genuerit / g(enerati)o sapi(enti)e idem est quod essencia que nec g(e)n(er)at nec g(e)n(er)atur / R(espo)n(deo) q(uamvis) idem sint re / differunt t(ame)n modo significandi / Sicut facilius trahitur sapi(enti)a ad supponendu(m) p(ro) p(er)sona q(uam) essencia. Sic sup(er) id. vocauit p(ro)p(r)iete(s) gl(ossa) ip(s)e solus inter ap(osto)los litt(er)ar(um) sc(ient)iam p(er)i tus et ceteris o(mn)ium diues et bone dignitatis p(ro)uincia (con)spicuus fuit / q(uia) parens eius tharsensis fuit non romanus dignitate et libertate / (con)secutus quia ciuitate romana (con)quisitus fuit pr(ime) eius / Notandum est sup(er) id. videte vocac(i)onem / q(uia) multiplex est dei vocacio / p(ri)ma ad fidei (con)uicionem sic vocatur ad scolas magr(orum) discipulis i(n) p(rim)a pe(tri) 9o. Qui de tenebris vos vocauit / Sc(ilicet) ad p(ri)mam (con)gressionem / sic vocatur ad emendam index rerum ren(um) m(atthei) ix o. No(n) veni vocare iustos s(ed) peccatores ad p(er)nitentiam / Tercia ad sc(i)am (con)uersionem / sic vocatur mr filia ad reuerendum i. Tess(alonicenses) iiijo. No(n) enim vocauit nos deus in imm(undiciam) s(ed) in s(anctificationem) / Q(ua)rta ad religionis p(er)fectionem / sic vocatur miles no strre ad recimandum m(atthei) xijo. Qu(i) vocauit a b(e)n(e) iustum ut sequeretur se / Quinta ad p(re)lationis officium siue dignitate / sic vocatur ep(iscop)us clericus ad ordinandu(m) / m(atthei) iiij o. ambulans ih(es)us iuxta mare galylee vidit / Sexta ad honorum distribuc(i)onem / sic vocat diues p(ro)curatorem ad erogandu(m) m(atthei) xxv o. homo quidam peregre p(ro)ficiscens vocauit seruos suos / Sic ad reddendam rac(i)o(n)em / sic dns vocat p(ro)curatore(m) ad co(m)putu(m) luc(e) xvi o. Quid hoc audio de te redde rac(i)o(n)em villicacionis tue

Eu(m) c(uius) no(n) esset ro(manus) g(e)n(er)e erat t(ame)n ro(man)us

pº

octrina ad doctrinam remuneratorz / Sc
pertinetor vacuis spacium ad sol-
vendum arg. xvº docti operarios z red
de eis incedens / Capitulum secundum

Et ego cum venissem ad vos /
Supra ostendit quod non de-
bent contempnere simplicem predicato-
rem / vane superba ex parte dei mitte-
ntis / quia simplices ad predicandum
elegit et misit / hic ostendit idem tre-
simplici ex parte predicantis scilicet sui / quia
eis in simplicitate non in sublimitate /
predicavit / quod hoc fecit non ex de-
fectu scientie / ibi Sapientiam autem loq-
uimur / 3º ostendit hic hunc sapientiam
/ quia ex dei revelatione / ibi Nobis
autem revelavit deus per spiritum suum /
Supra parte quod insimplicitate predi-
caverit / ostendit dupliciter / primo / quia hu-
miles fuit apud eos predicatio sua /
2º quia humilis fuit persona sua / ibi
Et ego in infirmitate / Et supra parte
quod humilis fuit predicatio sua os-
tendit dupliciter / primo ex modo quo predicavit /
2º ex re quam predicavit / ibi Non enim
iudicavi dicit ergo / Et ego quia
simplices non sapientes humanum mun-
di elegit deus ad predicandum / tertia
ergo qui sapiens eram fui quasi non
essem sapiens / hoc est quod dicit /
Et ego ergo cum venissem ad vos
o fratres veni non in sublimitate sermo-
nis predicationis scilicet meam confirmando
scilicet per rationes philosophicas / et hoc quantum ad
scientiam secularem / per quod dicit dominus
verba labia dolosa et lingua mag-
niloquam / Sed potius veni annuncians
vobis testimonium Christi id est testimonium prophetarum
de Christo Actus xº Huic omnes prophete tes-
timonium perhibent / omnia quidem habitu
in apostolo / et adveniens et modus / et
actus / adveniens utilis / modus humilis /
quia non in sublimitate / actus salubris /
quia annuncians testimonium Christi / predi-
catio ergo utilis / humiliter / salubriter
Notandum est super illud non in subli-
mitate / quod in sermone semper tria
sunt precipue vitanda et fugienda /
primo sermonis pompa sive sub-
limitas / ypocrite xxxiiiº populum prudentem
non videbis id est populum alti sermonis ideo
1 Reg. iiº Nolite multiplicare loqui sub-

limia gloriantes / 2º curiositas sive
subtilitas / 1ª Cor. 2º sermo meus et predica-
tio mea non in persuasibilibus humane
sapientie verbis / ypocrite xiiº Confundentur
qui operabantur linum plecten-
tes et texentes subtilia / 3º fictio
sive duplicitas / ii Cor. 1º Sermo
meus et predicatio mea non fuit in
illo est et non / Eccl. xliiº Non duplices
sermone audientis et te / 4º obscuritas
Item quod eph. viº ut detur in sermo
impositione oris mei / Exod. iiiº Adest
tarde perite lingue / quia sermo ob-
scurus impeditum non ibit / 5º proli-
xitas Iob xxxiiº plenus enim sum
sermonibus et spiritus uteri mei co-
artat me / Ecc. ypocrite v verbum abbre-
viatum faciet dominus super terram / Se-
cundum annuncians utilis fuit ser-
mo Helin Iob xxxiiiº Audi Iob elo-
quia mea et omnes sermones meos
ausculta / quod quod iiª Cor. iiiiº Non
nosmetipsos predicamus sed Ihesum
Christum / 1º dissolutio scurrilitas pe-
riculosa sunt sermones eius super
oleum Eccl. x. Iuvisse facimus prave
inter hec eph. iiiiº omnis sermo
malus non procedat ex ore vestro sed
si quis bonus est ad edificationem /
Non enim iudicavi / hic ostendit quod
humilis fuit sua predicatio ex re quam
predicavit / ubi primo excludit ostentationem
 meam subtilitatis / 2º exponit predica-
tionem simplicem / utilem / ibi nisi Ihesum Christum /
dicit ergo / Non enim quasi sit te ve sic feci
non enim iudicavi me scire id est indica-
vi me nescire aliquid inter vos
minus capaces / nisi Ihesum Christum /
qui est summa sapientia / scilicet lege in libro
mundi / in quo scripta sunt omnia
ypocrite viiiº Sume tibi librum gran-
dem / Et hunc scilicet Christum crucifixum / quod in
pertinet ad gratiam in ipso plenitudinem
operis enim incipientium unctus / unc-
xit enim eum dominus oleo letitie / scilicet in
scilicet eius crucifixo / addimitum redemp-
tionem. Exp. 1º Nos autem predicamus
Christum crucifixum et cetera / Et ego cum in
infirmitate / hic ostendit quod me eos
humilis fuit persona sua / ubi primo ostendit

predicavit / ubi primo ostendit
quod predicavit eis in simplicitate

per contrariorum locorum / est
quam ad sanctam simonialem
a sapientie confirmando

Attendit autem sublimitas
sapientie / in quadratione aliquorum
sublimium et elevatorum su-
pra quem hominum sensum
Sublimitas autem sermonis
potest referri / ad verba sig-
nificantia sapientie quam potest.
vel etiam / ad modum loquendi
de per aquas subtiles in-
ab. Nam in greco hec
logos. quod verbum et rationem
significat ut Iohannes dicit. Hec autem
dicit apostolus / quia fidem
Christi non per huiusmodi sub-
limitates sermonis aut
sapientie confirmare volebat /
attendens id i Reg. 2 No-
lite multiplicare loqui subli-
mia gloriantes. Et huius
rationem assignat dicens Non enim

iudicavi me scire aliquid inter vos nisi Ihesum Christum. Non enim recusat
apostolus ut sapientiam suam ostendat / sed ut demonstraret virtutem Christi / sicut ipse dicit
2 Cor. 4. Non predicamus nosmetipsos sed Ihesum Christum. Et ideo huius
solum loquebatur que ad demonstrandam virtutem Christi pertinebant /
existimans se acsi nichil aliud sciret quam Ihesum Christum / In Christo
autem Ihesu ut dicit Colo. 2. sunt thesauri sapientie et scientie dei absconditi
scilicet et quantum ad plenitudinem divinitatis / et quantum ad plenitu-
dinem gratie et sapientie / et etiam quantum ad pseudas incarnationis ra-
tiones / que tamen apostolus eis non annunciavit / sed solum ea que
erant manifestiora in Christo Ihesu. Et ideo subdit. Et hunc
crucifixum. quasi dicat / sic me vobis exhibui acsi nichil aliud scirem
nisi crucem Christi. Unde igitur per sapientiam verbi evacuatur crux Christi

liberum nosse / est vita eterna Io. xviiº

et hunc

ut dictum est supra 1 / Non venerat in sublimitate
sermonis aut sapientie.

·tho· Cor

Considerandum q apls licet aliquibus predicando usus sit sim
plici mo · ut dictum est / tn aliquibus pfectis pdicando usus est ex
cellentia spualis sapie / Et hoc est qd dicit · Sapiam aut loqui
mur int pfectos · q. d. Ita apud vos solum xpm crucifixum p
dicaui · sapiam aut · i · pfunda doctrina loquor int pfectos / dicunt
aut aliqui pfecti dupl · Uno mo s intellectu / Alio mo s volutez ·
Intellectus em & volutas int aie pot

Dicitur quod int pfectos loquimur
sapientiam / 2º ondit quod no loquitur
sapiam mudanam a deo reprobatam
ibi Sapiam no huius sctl / 3º quod
potius loquitur dei sapiam / mundo
absconditam / ibi Sz loquimur dei
sapiam / Circo pbat eam mundo
fore absconditam / ibi Si em cog
novissent / Dicit igr Sapiam autem
que / ita inter vos minus capaces
simplic loquutus sum / Aut s sapie
ciam que est de secretis dei loqui
mur int pfectos · i · inter eruditiores
capaces / heb · v · Pfectorum est so
lidus cibus / Et est argumentum q p
fectem que nouit, alium reuelā
mus / Ad r q · thimoteo · Felix qui loquitur
quod expedit / quia sapiam · v · ubi
expedit / quia int pfectos Sapi
enciam uero no huius sctl / hic ondit
quod no loquitur sapiam mudana
cuius tangit triplicem conditionem / pri
cipium / usum · & finem / principiu
quia p ronce acquiritur · usum q
mundanum exercitum / finem quia
in fine destruetur / Et hoc est q
dicit sapiam no sp loquimur no huius
sctl que acquiritur & in iuxta
humanis rationibus / neqz sapiam
principum huius sctl · i · demonum / Io
bis · princeps mundi huius eicietur
foras / uel principum huius sctl · i · phi
losoforum / Io · vii · Numquid aliquis ex
principibus credidit in eum / qui de
struuntur / sup. q · Pdam sapiam sapi
encium & c / Sz loquimur sapiam
dei / hic ondit aplus quod loquitur
sapiam dei mundo absconditam / q
describit & comendat a genere / a su
blimitate / quia a sapia dei absconditi
dicti / a certitudine / q p destinati an
secla / a utilitate / q in gloriam nostram /
ab ignorancia / quia no mirantur / i scluum
notitia / Dicit igr Sz loquimur dei sa
pienciam · i · xpm pdicamus in quo
omnis est dei sapia / loquimur inquam
in misterio exponendo misteria
veteris testamenti / ad xpm prine
cia / que sapia abscondita est ipse
xpo · i · a sapientibus huius sctl / Coloss.
Xpistum quod absconditum est a
sctl / Ideo luc · x · Abscondisti h a

Vl Sz loquimur sapiam dei · i · q est dei
& a deo · p reuelacionem ostensa · i · in mi
sterio · q absconsa est · hec em sapia ab
scondita est ab hominibus / quia humanum
intellectum excedit Unde Job 28 ·
oculos omnium uiuencium · Et quia modus docendi
aptus / Id dt q loquimur i misterio · i · in aliquo
vl uerbo / sub signo · vl secreto incarnacionis · quam
nunc videmus tm i enigmate · & per
speculum ·

·tho· i · regum & potentum sclarium
a quibus pcedit sapia hu
mana & legum / Vl' princi
pum · i · demonum · a quibus
pcessit sapia cultus de
monum / nigromancia & c
· i · q & sapia & de
struuntur / Vel principum
· i · phorum / qui ut principes
se hominibus exhibent
in docendo · a quibus
pcessit tota humana
phia / quorum principum
omnis destruuntur / p mortem ·
p annichilacionem / & auctoritatem ·
De hoibus dr Baruch ·
Ubi sunt principes gencium ·
& postea subdit / Extermi
nati sunt / & ad inferos
descenderunt · Et sic ipi
no sunt stabiles / ita &
eorum sapia firma esse
no pt · & ideo ei no est
intendum / Demones
vo no destruuntur p mor
tem / s p annichilacionem
ptatis & auctoritatis / s
Ioh xii · Nunc princeps
huius mundi eicietur foras ·
Ita q eorum destructio est
potius ptatis ablacio · que
p mortem xpi in pte
ablata est & i iudicio finali
totaliter auferetur ·
Abscondita est ab
docentibus dz quibus esse
in aliquo occulto.

Intellectus em & volutas int aie potentie sunt hominis / & ideo sm
eas qz humana hois pfectio
considerare · Unde pfecti intellectu
dicuntur illi · quorum mens elevata
est supra oia carnalia et sensibilia
spualia & intelligibilia
sumite capere pnt / de quibus dicitur
heb · v · pfectorum est solidus cibus
eorum qui p consuetudinem
exercitatos hnt sensus ad dis
cretionem boni & mali / Pfe
cti aut s volutatem sunt
quorum volutas supra oia
tpalia elevata · soli deo
et eius precept inherent ·
Et quia vero doctrina fidei
ad hoc ordinatur · ut fides
p dilectionem operetur · ut habetur
ad Gal · v · inde est ut q
in doctrina fidei instruun
tur · no solum sm intellectum
sunt bn dispositi ad capi
endum et credendum / s etiam
sm volutatem vl affectum
bn dispositi sint ad dili
gendum & operandum /

quintum apud eos fuit affectus /
2º quia effectus eius fuit sermo eius /
ibi Et sermo meus / Supra tangit
tria / affligentium ymbecillitatem in mente
que notatur in timore / penalitatem
in corpe / que notatur in tremore
& tribulacionem in utroqz que notatur i in
firmitate / Dicit igr Et ego quantum
fuit inter vos pdicato meo / fui
in ymbecillitate conversionis mee / et per
ergo fui apud vos in infirmitate · i · in tri
bulacione / de qua est coro · xii · liben
ter gloriabor in infirmitatibus meis /
· i · in tribulacionibus / & timore animi
qui est initialis horror penarum / no
timore humano / de quo mt · x · Noli
te timere eos qui occidunt cor
pus / & tremore corporis multo fui
Et sermo meus / hic ondit qua
effectus fuit sermo eius / eius / ubi
implicantur tria comendancia apli
pdicacionem / vz simplicitas insinuatur
/ quia no in persuasibilibus & c / efficacia
in veritate / quia in ostensione spus
Utilitas in utroqz / quia ut fides
vestra & c / Dicit igr & sermo / q fuit apud
vos in simplicitate & cum sermo meus
privatus / & pdicacio mea comunis et
publica / fuit / s no in persuasibilibus
humane sapie verbis · i · no in persuasi
one humana / s tm divina / s fuit
spus in ostensione spus no enim
erat / s potius spus sctl · i · collatio
ne donorum & in ostensione virtutum di
· i · in opacione miraculorum / ut de Gab
luca sicut voce virtutis et Alibi do
minus dabit verbum evangeli
zantibus virtute multa / & hoc ideo
fecit ut fides vestra no sit in sa
piencia hominum fundata / spus / s in
virtute dei · i · no attribuatur humane
sapie quod vos credidistis / sed po
tencie divine / Nam ut ait grg ·
fides no ht meritum / cui humana
ro pbet experimentum / Felix pre
dicatio / que ht in sermone humili
in fina potentiam / in effectu utilitatem
Sapiam aut loquimur / hic q
aplus pdicavit eis in simplicitate
no i sublimitate / hic ondit q hoc
fecit no ex defectu sapie / vbi p o
s fides innitatur divine virtuti / & sic no possit desicere
· i · ut erubesco euangm / virtus em dei est omni credenti
in salutem ·

Vos paces

futu timor
cor redundat
corpus

tho · i · sermone
pfendi apud
eloquencie
pre excellen
eloquencie &
ne mundane
rethoricam
mundi phorum

i credentibus
duratoni apli
? ? ? ut
? x · de per
? ? ? ?
? ? ?
? ? facendo
? & ?
? hor dt
ut fides vra
cosit i sapia
? ? no in
? sapie
? ? ple
? decipit
omnes / s
? eis · sapa
? & stat.
recepit te / s
i virtute dei

.tha.
predicatoribus cum fidei ex
predicacione tam alte sap(ienci)e
gloria magna debetur
et apud deum et apud ho(mines)
prov. 3. Gloriam sapientes
possidebunt. unde ea gloria
per xpm dei sapienciam in quo
abiectus est gloria vera
qua beati refitiuntur intus
in aspectu sue deitatis et
exterius in aspectu sue
humanitatis ut dicit aug(ustinus) super
Johem
quorum gloria hec est ut
in plena luce cognoscant
eam quam nunc in misterio eius
predicant. Secundum illud Johis 17. hec
est vita eterna ut cognoscant
te verum deum et quem
misisti ihm xpm.

tho.
Ubi considerandum quod postquam
apostolus posuit expositionem de
sapiencia quam inter perfectos
loquitur assignat tam ex
parte ... ista loq-
uimur sapienciam dei abscon-
ditam in misterio etc. quam
nemo principum huius seculi
cognovit. Ad verum est de
quibuscumque principibus intelli-
gatur. Seculares enim princi-
pes hanc sapienciam non co-
gnoverunt quia excedit
racionem humani regiminis.
Philosophi etiam eam non cognove-
runt quia excedit racionem
humanam. Unde Baruch 3 dicitur
Exquisitores prudencie
et scientie viam sapiencie nescie-
runt. Demones etiam
eam non cognoverunt quia
excedit omnem creatam
sapienciam. Unde Job 28. Volu-
cres celi latet. perdicio
et mors dixerunt auribus
nostris audivimus famam eius.
ubi dicit b. Greg. 19 moralium
intelliguntur per volucres
celi ipsi demones quos la-
tet dei sapiencia. Nec eam
cognoscere possunt quia repulsi
per superbiam nequaquam eam
habere potuerunt. Principes
etiam iudeorum li-
cet cognoverint eam quia sci-
ebant xpm esse messiam
in lege promissum quod ignorabat
ignorabant tamen ipsum esse
verum filium dei non perfecto
sciebant. Ignorabant
enim misterium ... quod ipse
erat filius dei ab eterno
neque sciebant sacratum
misterium incarnacionis et redempcionis.
Et si aliqualiter coniectura-
bant de hoc tamen illa co-
niecturalis cognicio obstinabat in eis ex invidia et cupiditate
proprie glorie quam per excellenciam xpi minui videbant.

principibus et prudentibus et revelasti ea etc. Quam principum predestinavit
i. preordinavit deus ante secula i. ante
mundus esset. Secundum enim quod dicitur
Dan. qui incepit duracio successiua
incepit seculum. hoc autem fuit quando
mundus incepit. predestinavit in gloriam
nostram. Vel sapienciam sapientibus
... qui eam predicamus. vel gloriam
i. ... credencium qui eam cognoscimus. Secundo xpus dei sapiencia predicatus
est absconditus in misteriis ut in hostia ... quod
... significabatur xpc predinacio
est in salutem hominis. Eterna neque
principum. hic ostendit eius preciositatem
quia superius non admisceretur ... ab
eis congnoscitur secundum dicitur quam
nemo. quod est Sub dico absconditam quam
i. quam nemo eam principum huius
seculi i. demonum cognovit. extenditur
enim eos malicia eorum. vel nemo principum i. philosophorum. Sed hoc doctus Pla-
to nescivit. hoc demostenes igno-
ravit. vel nemo principum i. docto-
rum in lege. Ysaie xxix. dabitur liber
sciens litteras etc. per declaracionem
eorum etc. Hic quare sic dicitur ... in
in sublimitate sermonis etc. Glo. ne
loquentibus ... philosophi specu-
lacionibus confirmarentur. Item Justin ...
vel probat non exemplis ... Item
confirmabat quidem aliquibus
sensibilibus exemplis sive similitudinibus
sed non argumentis aut demonstracionibus.
Item ibidem glo. quia duo impedimentum
... deum ... verum sermonem
est tradeo. Secundo. Sciencia ... esset sed
... non est ... Sed non
iudicavi me scire nisi ihm xpm etc.
Contra predicantes eis deprimentibus
... ut de ... infir-
mitas. Secundo super ... intelligitur
Glo. predicacionem fidei timorem. Item
lingua predicare et ... ihm
xpm est de sublimioribus. Et similiter
... dicitur ... que xpc
gessit in humanitate quia magis sunt
intelligibilia et sensibilia ... Item
in timore et tremore. Hoc est
... Nolite timere eos qui oc-
cidunt corpus. Item ... xxviij. Iustus

quia leo confidens absque terrore erit.
Secundo hic loquitur de timore naturali. unde in
... i. humano quo scilicet homo na-
turaliter timet periculum suum vel rebus suis.
vel timebat ne ... apti sub
... suos. Item non
in persuasibilibus humane sapiencie verbis.
... Cor. v. hominibus quidem sua-
demus deo autem manifesti sumus.
Secundo suademus divinis non humanis
racionibus. Secundo Act. xvij. supponi-
mus ... et sumus. quod ... persua-
sit atheniensibus humana racio-
ne. et si illud fuit humanum secundum racio-
nem tamen fuit divinum secundum ... fidei.
Item qui destruitur quia ... quos
sapiencia mundi destruitur. Secundo sapi-
enciam mundi duo sunt scilicet agni-
cio et abusio. cognicio remanebit
abusio destruetur. Secundo videtur quod
destruatur scientia cum honore. Infra
xiij. sive sciencia destruetur. Item
expressum est quod evacuabitur. hoc est
perfecto ... ergo non destrue-
tur sed perficietur. Secundo destruetur scilicet
illud quod ... perfectionis succedet
perfecto. Item quam nemo principum
cognovit. Glo. demonum vel philosophorum
vel doctorum in lege. Luc. iiij. ex-
ibant demonia clamancia quia tu
es filius dei. Item philosophi locuti sunt
de sapiencia dei. Item doctores iude-
orum cognoverunt ipsum esse mes-
siam in lege promissum ut dicit
Glo. infra eodem. Secundo ad primum de-
mones non cognoverunt sapienciam
dei incarnatam ... sed
coniecturando. Ad secundum dicendum quod
philosophi locuti sunt de sapiencia dei eterna
que est essencia dei non de sapiencia
incarnata. Ad tercium dicendum quod
doctores iudeorum quamvis cogn-
noverunt eum esse messiam non
tamen filium dei. Si enim cogno-
vissent. Sumpsit ... ...
sapienciam quia predicat mundo esse
... hic probat ... sapienciam
mundo fuisse incognitam et probat
hoc primo ... ...
ibi Sed sicut scriptum. Secundo quia ...
... Si demones vel iudei cogno-
vissent xpm que predicamus ...
... fuisse ... quod ... perfectis ... statum
in perfectis

2 indu..

Fuisse

q. d. recte dico · q principes huius sec̄li dei sapiam nō cognō · Si eni cognouissent dei sapiaz · cognouissent vtiqz xpm esse deū · qui in hac sapia cōtinetur · quo cognito · nūq dnm glorie · i · xpm qui est dns dans gloria suis · crucifixissent · Iz aut principes crucifixerunt xpm · ma[ior] ē de herode · et pilato · qui int' hoies ptatem habuīt · Iz de pha[riseis] · iudeo[rum] q̄ consenserunt in mortem xpi · Iz et demones

// vl' cor aīalis / Iz solum spualis / l' cor hoīs ascend[it] // nō

filium dei inqua ipm crucifigi pro curassent / Iz peramme q ipm nō cognouerunt / et hoc est quod dic Si eni / quasi / ita pdicamus de sapientiam qua nemo principum huius sec̄li cognouit / quod pa[tet] / Si eni cognouissent · et c · hic expl[icat] · se[cundum] vno mo d' notitia simplicis cognitionis / alio mo d' notitia aplicatiōnis / pmo mō pt legi / vl d' demonibus / vl de iudeis / tam maioribus qua minoribus / pmo mō sic / Si eni cognouissent demones xpm p mortem esse glorificandum et homines esse redimendum / nūqua dom[inum] glorie · i · dnm gloriosum / quia dns virtutum ipe est rex glorie · crucifixissent · i · crucifigi suggessissent / alio mo se[cundum] de iudeis sic / Si eni maiores iudeorum ipm · s · esse messiam / vel si cognouissent maiores iudeorum ipm esse filiu dei / nūqua dnm glorie crucifixissent · i · crucifigi permisissent · Act' iii · Et nunc fres scio q p ignorantia fecistis · sicut et princeps vri / Alio mo se[cundum] de notitia applicatiōis sic / Si eni cognouissent non tm ·s· applicatiōis · i · si in eum credidissent / nūqua et c / Sz sicut scriptum est / hic pbat ide quod pus pacctor et c / ex qua pt ista talis · ro / Sapia qua pdicamus est qua parauit deus diligentibus se / Iz ista sapia est incognita / ergo ex hec dicta ab eis eiusmodi expi intulem / ibi / Que in cor hominis / Iz° exclusionis ro[n]e ibi / que pparauit deus / dic q̄ / Iz nō cognouerit sup / sicut scriptum est ysa · lxiiii · q̄ oculus nō vidit · q̄r nō est color / Ioh · iii · Dm nemo vidit vnquā · qua nō ē sonus / Baruch iii · Nō est audita in theman / nec visa in chanaan / et c / in cor hominis ascendit / quia nō est res creata humano corde inferior / ymo potius eo superior / et io d' nō ascende in cor hōis / ymo potius descende / q̄r de sursum venit et c / vl in cor hoīs nō ascendit / quia eam cor huma num plene nō capit / ea · s · que parauit deus ab eterno / hiis qui diligunt illum · s · ipm deum / Dei sapiam qua deus fuit parauit iustum / pū viii° · lignum eni vite est hiis qui apprehendunt eam / Nobis aute reuelauit deus / postquam ondit q nō ex defectu sapie ei sunt / deus sunt incogniti / hic ondit vnde illam sapiam hunt / q̄r ex dei reuelacione / vbi p° ondit q deus sapiam suam nobis aplis reuelauit / 2° quod eam pseudo abscondit ibi / Animal aute hō nō percipit / Prima pmo ondit p quid eis reuelauit / quia p spm suum / 2° quare eis reuelauit / q̄r pcipue spm dei / nō spm mundum ibi / Nos aute nō spm huius mundi / Prima / pmo ondit / quod spus eis reuelauit / 2° q reuelare potuit ibi / Spus eni omnia scrutatur / 3° ad hoc pbandum simile in minori inducit / ibi / Quis n sit hominum / 4° ex hoc pro[m]clusibus ibi / Ita et que dei sunt / dic / nobis aute / quasi / isti nō cognouerunt / q̄r oculus nō vidit et c / aute / Iz / nobis aplis pncipalibus reuelauit deus ea · s · que parauit illis qui diligunt illum / Mt · xvi° · Caro et sanguis nō reuelauit tibi / Iz pr meus qui in celis / Dan ii° · Est deus in celo reuelans misteria / reuelauit inqua p spm suum / nō p voces mundanas / res eni cognoscitur · gustu / sci nō aliquo mo pertinent celestia desiderio amoris spiritualis / sunt et p spm cognoscuntur · aut nondum / quia deus est qui reuelauit / nec in scientia vinamus / Spus sanctus est p que reuelauit / nec nō tonibus humanis / Iz virtute diuine credimus / Spus eni omnia scrutatur / hic ondit quod spus · s · reuelare pt / et est sua ro talis / qui nouit omnia et certa et incerta pt que vult reuelare / Iz spus

s · que misit nob · Iz i° Joh · xv · Paclitus aut sps s · que mittet pr i noie meo · ille vos docebit oīa / Iz Job xxxii · Inspiraco oīpotentis dat intelligentiam / qa eni sps s · ē spus virtutis · ut pate · a filio pcedens / q ē virtus patris · manifestat hiis quibus inspirat virtutem / sic et filius manifestat patrem · Iz i° Math · xi · Nemo patrem nouit nisi filius · et cui filius voluit reuelare;

si oculus nō vid[it] q̄ pparauit deus diligentibus se · · · vt ab eo sapiaz peten[t]us / sci[li]c[e]t q[ue] reuelat //

· i · ab hominibus ignorari dupl[iciter] / p° qde p hoc q nō subiacet sensibus · a quibus oīs humana cognicō incipit / cu dr · q̄d oculus nō vidit · q̄r nō ē colorata · nec visibile · Nec auris audiuit · illā gloriā et dī sapiaz / q̄r nō ē sonus / a' vox sensibilis / 2° pbat p hoc / q nō capit nec apprehendit notitia intellectuali · cu dr · nec i cor hoīs as[cendit] · Cū eni illius glorie notitia nō accipit a sensibus · Iz ex reuelacione diua · recte dr · nec i cor · h · ascendit · Iz potius descendit · / qd' deus pdestinado ab eterno pparauit diligentibus se · / qd' dr / q̄r essenciale premium eterne glorie caritati sine dilectiōi debet · / Iz i° Joh · xiiii · qui aut diligit me · dilı · a · p · meo · et ego diligā eu et manifestabo ei meipm · / in quo manifestacio eterne glorie consistit / Recte aut virtutes accipiunt efficaciā merendi vitā eternā · inquantū informantur caritate · / Sic ergo / quia radix merendi ē dilectio caritatiua / io diligentibus pparauit deus filiu suu hunda · i via p fide et caritatē / et i patria p clarā visionē · et pfectaz fruicionē;

tho.
oia scrutat. qd no e sic
intellig qi inquirendo co
gnoscat. sz quia sps etia
intima quarumlz rez no
iut sic h9 q ad diligent
scrutatur. vn sap. vij. dr.
q sps intelligentie scus
est oia pspiciens. et q
capiat omes sps intel
ligibiles. mudos. subtil.
Et no solu res occultas
s3 etia pfunda dei ipe
cognoscit. dicit aute
pfunda dei q latent i ipo.
na ea q de ipo p creaturas
cognoscunt. qi superficietes
esse vident.

scus est hingmoi igo pt quenit
reuelare. Et hoc est quod dic.
Spus enim qui p spm scm reue
lauit et pacuit vnq; spus enim e.
no alius omnia scrutatur supp'.
ut formali. i. omnia cognoscere
ac si scrutaretur. Sap. vij. Est en
in illa spus intelligentie scus
omnem hns virtutem omnia pro
spiciens ut officiue omnia scrutatur
i. scrutari nos facit. etia pfunda
dei i. diuina et secreta mistia
ut de certa diuina et hingmoi.
Quis enim scit hoium hic adpro
batur. quasi dixit nullus simi
le i. maiori q. quis enim qs et vbe
omnia scrutatur et hoc pz a minori
quis enim hoium scit que st hois
i. secreta et voluntates et cogitatio
nes. ni spus hominis ipius non
alterius qui est in ipo. q. d. nullus
Jer. x. Prauu est cor hominis et iscru
tabile et quis cognoscet id. Ambros
manifestu est cogitationes nras
a nullo sciri. hinc est etia quod
p illud quod deus cogitatioes
videbat deus esse pbatur. Et
ita sic spus hominis ut ipius
ita ut ipius aie potentia ratio
lis. Ita et que dei sunt i. secreta
diuina nemo i. nullus cognouit
Ro. xi. o altitudo diuitiarum sapie
et scie dei. ni spus dei qui reue
lat ea quibus Job xxxij. Inspira
tio omnipotentis dat intelligentiam
q. d. Sicut ea que sunt hois
no pt scire nisi spus hominis
ita que st dei no pt scire nisi
spus dei. Nos aute no spm hui9
mundi scilicet quod deus reuelauit
eis. hic ostendit quare eis reuelat
s. quia spm scm hnt no mundanu
un spm. vbi primo ostendit q ipe cum
ceteris spm scm acceperit s
ad quid acceperit ibi. ut sciamus
que a deo s. q pernit sibi reue
lata alijs tradideris ibi. Que et lo
quimur no in doctis. Circa quibus hoc
innotescit ibi. Spualibus spualia
dic ergo nos aute quorum nemo

nomine que st dei nisi spus dei
spm aute illu nos hemus nos
aute no spm hui9 mundi accepi9
i. spm phitonicu p quem nouimus
diuinantes et sine diuini sed
sibilla. ut spm hui9 mundi i. spm
elationis secundum sapientiam mundi
equalem hnt philosophi. Sz accepi9
spm qui ex deo est. i. spm scm
qui apte predixit. Jo. xvj. Accepi
mus inquit ad hoc ut sciamus
penitus que a deo donata st nob
et sic de bonis suis eis gratus n
grauimus ut ea no nobis ipis ac
cibuamus. Gre. Qui dona accep
ta sibi arrogant suis q; deum
donis pugnant. Amos intra ha
bent dei dona et nescientes in
hanc impia vanitate incitat
appetendus spus spus q mudi
spm expellit sin nos aute non
spm et ceteri a deo predixit vnde
spm qui ex deo est pque originem
boni in nob ee scit sin ut sciamus
Que et loquimur hic ostendit qp
spm dei sibi reuelatum alijs alijs
tradidit. vbi implicite explicatur
dicto que in tota doctrina debet
attendi s. quid d. quo ad materiam
quo d. quo ad formam ad quid
d. quo ad finem dic ergo que s.
donata Et loquimur i. alijs pdicimus
loquimur inquam no in doctis hume
sapie verbis i. no in verbis pdenti
bus humana sapiam et hoc ut ione
ut ornatu verborum compone. Sz lo
quimur in doctrina spus sancti s.
qui docet intus auditores ad
vtilitatem. Mt. x. No enim vos estis
qui loquimini sz spus patris. vos
dico coparates et comparantes intel
dentes spualia doctrinam spu
alibus auditoribus. Mt. vij. Nolite
spargere margaritas ante porcos
Eccl. xxij. Cum dormiente loquitur
qui narrat stulto sapiam. Non
dum est sup id. Nos aute non
spm hui9 mundi qui malus e sp
ciformis et in septem vitia i mltos

Gomeer

q6 spus h9 mundi

Jn ab aio mo tho
Jtem pt angelus bonus nec
malus ea q i corde hois
latent scire pt. n inquitu
p passioes et affectus ma
nifestant. Cuius ro assign
pt. ex vbo apli. q dicit
ea q sunt spm hois ea co
gnosce q i corde latent
qz i ipo est spus suus
coz q i corde sut cogno
scitiuus. Angelus aute
nec bonus nec malus illa
bitur spualiter menti ut in
ipo corde hois sit et o
peretur. sz hoc e solius di
spus. vn solus deus scru
tator e cordiu et con
scius hoi. sicut Job 16.
Ecce i celo testis meus et
conscius meus i excelsis.
Hanc aut similitudine pt
spualiter aptat ad spm di
d. Jta et que dei sunt. i. q i
deo latent nec cognouit.
nisi spus dei qz ipe i deo
est. pri et filio consubstantialis
secreta diuinitatis perpetuo
videt. Et p que pt ea
reuelare fm q vult et
expedit ecclie q8 fecit
fuit aplis. Et ideo subdit
Nos aut no spm hui9
mudi accepim9. Spus hui9 mudi. pt dici s. dam. spus phitonicus vel
spus elationis. Vel sapia hui9 mudi. et amor mudi. quo ho impellit.
ad agenda ea q mudi sut. que apli scti no acceperunt. abnegantes
mudu et contemnentes. sz acceperunt spm s. quo corda eoz illumata
sut. et inflamata ad amorem dei. et quo docetur sapia q ex deo
est. Et ho spus dei s. glo. est spus caritatis. Et de hoc dr. s. spm
qui ex deo est. Vt sciamus q a deo donata sut nob. i. ut sciamus
de rebus diuinis quas vnicuiq; deus donauit. ut gra in pphia.
et sepcundum intelligentia. et hui9. de quibus agitur infra xij c. Et co
gnoscutur ab huite qz dantur ad vtilitate ecclie.

iniudiciis regnarent / primus est in
pueris. de quo Ecce vº. / Ita diabolus
cogitaciones suas ut tentarent
ad deum sunt qui spiritus formi
cionis in medio eorum. / Iste agita
bat semen in zizania / secundus est gu
le / de quo Apok. vii. Vidi de ore
bestie et de ore pseudo prophete exire
spiritus in modum ranarum / una mag
num gulam habet / iste agitabat in
deos adrarnes / Tertius est auaricie
sive angustie / de quo Exo. vi. non au
dierunt moysen et cetera qui non acquieue
runt propter angustiam spiritus / iste a
gitabat iudam aduendendum xpm. //
Quartus est invidie / Iudicum ixº
Inmisit dominus spiritum inter abimelech et habitato
res sychem / iste agitabat parentem
qui peremit fratrem suum et occidit
iiiº Re. xiiiº. / Quintus est invidie
de quo pº Re. xviiiº. Irruit spiritus
dei malus simul adversum david. /
Iste agitabat caym adversus abel
et iudeos super xpm. // Sextus est
daciis sive superbie de quo iiiº Re. ult.
Ero spiritus mendax in ore prophetarum
ad decipiendum achab / iste agitabat
luciferum adversus deum / Septimus est
infirmitatis sive accidie de quo
luc. 2º / quod mulier habebat spiritum in
firmitatis / iste agitabat filios israel
contra moysen ne irent in terram
promissionis / Num. xiiiº. Felix qui non
habet spiritum huius mundi. / Animalis
autem homo / hic ostendit quod de sapientia
sua vel apostolus revelavit / hic ostendit
quod eam a pseudo abscondit / et
primo dicit / quod homo bestialis
spiritualia non capit / 2º reddit causam
quia sunt ea non intelligit ibi Stul
ticia enim est illi / 3º probat aliud
quod spiritualis homo omnia congno
scit / ibi Spiritualis autem iudicat omnia /
4º adducit probandum auctorem i. dau
id / ibi Sicut scriptum est / quis
cognovit / dicit ergo / animalis
q. ita nobis spiritualibus deus reve
lavit / autem sed animalis homo ut sunt
pseudo / non percipit i. non perfecte ca
pit ea que sunt spiritus dei ut p

tum regimus / resurrectionem mortuo
rum / Aug. super Iuvenalem hic animal
homo duplex secundum glosam / vel anima
in vicio qui vocatur animalis admodum
bestie vivens / Ioh. pº. putruerunt
iumenta in stercore suo / vel animal
in sensu / qui vocatur animalis de deo se
cundum carnalem sensum iudicat / animalis spiritualis
non habens / Aug. homo dicitur animalis
qui vel vita / vel secundum animalis qui fruitur
dissoluta lascivia carnis sue / fem
dicitur animalis qui de deo iuxta cor
poris fantasiam vel legis litteram vel
racionem philosophicam iudicat / Stulti
cia enim est illi / hic reddit causam / quare
animalis spiritualia non intelligit ex
duplici defectu / primus est ex parte
affectus quia divina sapientia ei
stulticia / Alius est ex parte intellec
tus / quia non apprehendit nisi per sen
sibilium experienciam ibi / Et non potest
intelligere / dicit ergo / stulticia / quia
animal non percipit ea que sunt
spiritus dei / quare ideo quia stulticia enim
est illi secundum reputacionem suam
et sensum humanum / Et 2º ex tercio
pectoris supra / et non potest intelligere
spiritualia / sicut nec sensus carnalis
apprehendit intelligibilia / quia spiritualiter
examinantur / Supra hoc exponitur
uno modo secundum quod illum actum
impersonaliter / Alio modo secundum quod notatur
passive / Primo sic quia spiritualiter
examinatur i. spiritualiter fit exa
minacio spiritualium / 2º modo sic quia
spiritualiter examinantur i. placitum
eius malicia pro. viiiº. non recipit
stultus verba prudencie nisi ea
dixeris que versantur in corde suo /
Spiritualis autem iudicat / hic probat quod
spiritualis homo omnia cognoscit quia
cum congnoscit et iudicat suffi
cienter / 2º quod incomprehensibilis / ibi
Et ipse a nemine iudicatur / dicit
ergo / spiritualis quam animalis non
percipit et cetera / Spiritualis autem omnia
iudicanda iudicat i. discernit et
intelligit / non omnia ut dicit Aug.
que geruntur divina sciencia / sed quo ad
virtutem et iusticia sufficiunt / Quarto autem
homo spiritualis duplex / tam vita quam

·tho·

Vel quod dicat manifestat per
signum / Cum enim aliquis aliqua
dicta sapienter reprobat
quasi stulta / signum est quod ea
non capiat. Cum igitur
animalis homo ea que sunt spiritus
dei reputat stulta / mani
festat ex hoc quod ea non
capiat. Et hoc est quod dicit
Stulticia enim est illi scilicet animali
homini / iudicat enim stulta que
per spiritum dei agitur / Et
huius fili iudicium ea subdit
Et non potest intelligere quia spiritu
aliter examinatur i. vere
cognoscit scilicet bonum spirituale
iudicium et de spiritualibus su
periori non habetur per illud
quod est inferius sed magis
econverso. Nunquam n. inferior
examinat / potest iudicare
et examinare ea que sunt
superioris / sicut sensus non potest
examinare ea que sunt intel
lectus / Sic nec sensus non
racio humana potest iudicare ea
que sunt spiritus dei / Et ideo reli
quitur quod huiusmodi solo spiritu
sancto examinentur / secundum illud Ps.
eloquia domini igne exami
nata i. spiritu sancto / Cum ia
igitur animalis homo caret spiritu
sancto non potest spiritualia exa
minare et per consequens nec
ea intelligere;

Spiritualis autem / Assignat racionem
quare spiritualibus spiritualia
tradantur / et primo ponit racionem
2º manifestat eam ibi Quis enim
Primo talis est illi tradenda
sunt spiritualia qui potest ea
iudicare / sed homo spiritualis
est huiusmodi ergo spiritualia sunt spiri
tualibus tradenda / et hoc est
quod dicit Spiritualis autem iudicat

·tho·

Vel apostolus hic
ostendit quod spiritualia
a quibus non sunt
tradenda / ut
ta animalibus
spiritualia
et hoc ostendit
talem
alia sunt tra
da docta
quod capere non
potest / sed homines
animales non possunt
capere spiritualia
documenta
eis non sunt
tradenda / et
hoc est quod dicit.
animalis homo non percipit ea que sunt spiritus dei. / et ideo racio quare
spiritualia sunt animalibus hominibus tradenda non sunt /
quia habent intellectum et affectum depressos ad sensibilia
quare animalis homo non potest percipere ea que sunt spiritus dei:
Hoc huius reddit ab apostolo a signo / ibi Stulticia
enim / potest tamen iuxta premissa reddi racio huius / quia ex quo
animalis soli cognicioni sensitive innititur non potest
elevari ad ea que eius cognicionem excedunt. Spiritus est
huius attendit affectum ad desiderandum spiritualia bona
sensibilibus bonis contemptis. quod non fit in homine a
nimali / et ideo non potest capere illa bona / quia dicit philosophus 3º
ethicorum / qualis unusquisque est talis finis videtur ei;

omnia / et ipse a nemine iudicatur / sed quod dicitur quis homo dicatur spiritualis / Nota secundum s. thom.
Substancias incorporeas consuevimus nominare spiritus / Et quia aliqua pars
anime est que non est actus alicuius organi corporei. scilicet pars intellectiva
comprehendens intellectum et voluntatem / Et huiusmodi pars anime dicitur spiritus hominis.
qui tamen a spiritu dei et illuminatur secundum intellectum et inflammatur secundum affectum
et voluntatem. Duplex ergo dicitur homo spiritualis. Uno modo ex parte intellectus
spiritu dei illustrati / et secundum hoc in glosa dicitur / quod homo spiritualis sancta dicitur
qui spiritum dei subiectus existit ac fideliter omnia iudicat. certa fi
de auctorum. non parcium cognicione / Alio modo ex parte voluntatis spi
ritus dei inflammate / et hoc modo dicitur in glosa / quod homo spiritualis vita est
qui spiritu dei huius rectorem animam regit et animales vires.

p̄ᵉ

s. spm dei i. rotem hmo sed ipsum
vniuntur vel sunt qui s. de deo non sm
ymagines corporum ut legis lratm
vel humanam phantasiam sapit. et ipse
a nemine i. a nullo homine carnali
iudicatur i. intellectus an bene vel ma
le iudicet vel non iudicatur i. non
apprehenditur sicut sequitur ipse xl. Si
cut scriptum est. Hic adplicandum
quod dixit autem iudicat in
qua ondit duo primo quod ani
les non possunt intelligere sicut ad dei
secundo quod non faciendi ab eo. i. et
quis instruxit. dic ergo sed quia ani
malis homo non potest intelligere
que sunt dei sicut scriptum est.
ysa xl. et theron similiter Ro xi. quis
cognouit sensum domini. Et erimus ani
malis homo intellexit sensum domini
de iam sua qui s. h fecit que sa
piencia mundi stulta iudicatur. aut
quis instruxit eum defendendo
s. qualiter eum faceret. Ephesios ci
tatur tal. et eum non habet sensum
domini non intelligit ea que sunt dei
Ecclesiasticus primo. Sapientiam dei precedentem
omnia quis inuestigauit. Nos
autem q. d. si sensum domini intelligere
non possunt ii ivimus quia nos sensum
domini habemus. etiam fide tenetes
que xpi sunt sicut discipulus
bene edoctus. secundo habere sensum
magistri sui. Ideo Item et ipse loquebatur
xpus ii Cor. vlt. an experimentum
queritis eius qui in me loquitur xpus.
Hic querit super id. Si enim cog
nouissent. glo. demones cogno
uerunt. Euibant demonia di
cens congnouerunt ipsum esse filium dei
Responsio si glo. illud exponit de suspi
cione non certitudine. Ite super id
dominum glorie. glo. tal fuit illa susceptio
ne que deus faceret hominem et homi
nem deum. q. nulla factione a deo
Responsio supplendum est esse i. faceret
deum esse hominem factione s. huius
non divine persone sed homo
sit alii deptez aliqua facere q
est in alio cum sumunture locum
non que est impossibile Item super id
uc aures audiuit glo. visu corporis
vel auditu non potest congnosci. q. d.
cognoscitur fide. fides autem ex
auditu Ro x. Responsio fides ex audi
tu exteriori est occasionaliter et
exterius sed ex interiori auditu
loquitur autem de congnicione i. me
diata non de mediata Item super id
Spiritus omnia scrutatur etiam pro
funda dei glo. i. scrutari facit. q.
psalmus xxv. qui scrutator et ma
iestatis opprimetur a gloria. Responsio ibi lo
quitur de perscrutacione temeraria
hic de modesta. Item super id Quis
enim scit hominum glo. manifestum et
cogitaciones nostras aliud scire a
nemine nostro. q. Augustinus super gen. x
iiº ad literam manifestum o cogita
tiones hominum sepe a demonibus
innotescunt. Responsio hoc fit non quia sciunt
sed quia per quedam signa coniciunt
Item ita que dei sunt nemo cog
nouit nisi spiritus dei. q. non ergo
pater aut filius. Responsio dictio exclusi
ua addita uni persone non excludit
aliam ab hiis essentialibus sed a per
sonalibus. q. Ite super id. nos autem non
spiritum huius mundi accepimus glo.
i. spiritum phitonicum qui per sibillam
locutus est. q. d. sibilla de misterio
incarnacionis multa uera predixit
que eum ut sequitur eodem demones
demones latuit. Responsio per se nam eos
latuit sed sciri ex prophetis non sicere
poterant vel reuelacionibus bonorum
angelorum Item super id. Sed spiritum qui
ex deo est. glo. spiritus sanctus dicitur
spiritus patris et filii et spiritus in Ro. non
est similiter quin filius expressius
dicit relacionem originis passiue quam
spiritus. sed in patre videtur filius ambi
guum. sed phsc non sic videtur per
tinens amobus precedentibus Item spiritualis
hec omnia iudicat. q. d. Augustinus dicit in
libro de uera religione quod de
lege eterna nulli anime iudicare
permissum est. Responsio glo. soluit. de q.
iudicat omnia s. iudicanda. non i.
iudicat omnia que pertinent ad scie

Cont. non bis dicitur filius ut go no spt ut

notat

animalis homo non sed sensum domini non intelligit ea que sunt dei

riam divinam. Sed que ad salutem humanam.

Capitulum tercium

Et ego fratres non potui etc.

Superius ostendit quod [illegible] simplicitas predicationis eius contemnenda non erat primo ex parte dei mittentis, secundo ex parte sui predicantis, hic tercio ostendit idem ex parte auditorum scilicet ex parte ipsorum propter eorum incapacitatem, et primo eos carnales tunc fuisse et adhuc fore ostendit, secundo eorum carnalem sensum quasi erroneum redarguit, ibi Quid igitur est apollo, tercio ad deponendum huius errorem et permanendum in fide hortatur et dicit ibi Nescitis quia templum dei estis vos. Circa primum primo excusando se de simplicitate predicationis sue primo ostendit quod tunc erant carnales, secundo quod etiam adhuc sunt tales, ibi Adhuc enim carnales estis. Circa primum primo ostendit quod propter eorum carnalitatem simpliciter eis predicare oportuit, secundo quod hoc diligenter fecit tamquam parvulis imponens, tercio quod ita facere necesse fuit, ibi Nondum enim poteratis. Dicit ergo Et ego scilicet fratres, Christi heremite [illegible] et tu ego frater qui utique possem quantum in me est si vellem non potui impotentia ex parte vestra non debilitate, Eccl. xxxii: Ubi non est auditus non effundas sermonem. Vobis loqui quasi spiritualibus id est sicut soleo loqui spiritualibus id est spiritualia sed quasi carnalibus id est grossa et historialia sicut de incarnatione et de passione Christi et hoc diligenter feci, quia Lac vobis potum dedi ad similitudinem incorporandum id est doctrinam scripture [illegible] dulcem et facilem et bene intelligentem, non escam, id est doctrinam altiorem et difficiliorem ad masticandum que perfectorum est, Hebr. v: perfectorum est solidus cibus, et hoc tamquam parvulis in Christo id est in fide et caritate Christi [illegible] conversione prima [illegible] secundo sicut parvuli in medio [illegible] si nutrix foveat filios suos [illegible] tales, Nondum enim [illegible] predicandi est, sed primum licet carnales non sunt capaces tamen spiritualis scripture dei, ergo non est [illegible]

predicandum, ideo dicit apostolus Christi heremitis [illegible] grossiorem et faciliorem secundum capacitatem vestram vobis predicavi. Nondum enim poteratis. Hic ostendit quod ita facere necesse fuit, ubi primo tangit incapacitatem statim preteritam, secundo presentem ibi Sed nec nunc quidem potestis. Dicit igitur Nondum enim etc. et merito hoc feci. Nondum enim quando in vobis eram poteratis capere escam id est altiorem doctrinam, ut similes Jo. xvi°: Multa habeo vobis dicere sed non potestis portare modo. Sed nec nunc quidem potestis quia in eadem dispositione permanetis, dum licet [illegible] predixisset dominus discipulis passionem suam, dicitur quod ipsi nichil horum intellexerunt. Adhuc enim carnales. Hic ostendit quod adhuc carnales sunt, ubi primo proponit quod carnales sunt, secundo probat propositum eo quod invicem contendunt, ibi Cum enim sit inter vos, tercio ostendit de quo contendunt, ibi Cum enim quis dicit. Igitur adhuc enim [illegible] non dum enim poteratis sed nec nunc potestis. Adhuc enim carnales estis, id est [illegible] idem quod est carnalis et animalis, sed carnalis dicitur carne, animalis ab anima, secundum glossam. Cum enim sit inter vos zelus. Hic enim probat eorum carnalitatem, ubi implicatur in moribus mala scilicet invidia in corde [illegible] dicit zelus [illegible] in ore [illegible] dicit addit contentio, suplicia in opere [illegible] nonne carnales, deficitis in progressu ibi et non secundum hominem, quo ultima sequuntur ex duobus primis, primo ista in moribus que sequitur dicit [illegible] Cum enim quasi [illegible] est. Cum enim sit inter vos zelus in corde scilicet invidia describitur et contentio in [illegible] scilicet de preeminentia baptizatorum, nonne carnales estis carnalia sentiendo eo quod aliquis ab homine esse putatis, et secundum hominem ambulatis, id est imperfectis professione deficiendo sicut homo communis deficit, quia vetus homo corrumpitur de die in die [illegible] sicut [illegible] ubi zelus et contentio ibi inconstantia et omne opus pravum.

<Marginal notes, left:> [illegible] carnales quos [illegible] [illegible] tradi [illegible] eorum [illegible] et infirmita[illegible] [illegible] ye 28 que [illegible] intellige[illegible] audi [illegible] ablactatos a lacte avulsos ab uberibus [illegible] carnali eo [illegible] sensu.

<Marginal note, right:> q. d. Non subtraxi vobis escam scilicet doctrinam spiritualem propter meam invidiam sed propter vestram impotentiam quia verba spiritualia non dum bene capere poteratis. Sicut quod dominus Joh. 16° dixit discipulis: Adhuc multa habeo vobis loqui sed non potestis portare modo. Sed nec nunc potestis q. d. [illegible] a principio predicatorum doctrinam capere non poteratis non mirum fuit quia hoc vestre novitati non competebat.

<Marginal note, right:> et ideo ea que sunt spiritus capere non potestis sed sapitis ea que sunt carnis. Sicut ibi Ro. 8: Qui secundum carnem sunt que carnis sunt sapiunt.

<Marginal note, right:> tho. Apostolus recte zelum coniungit contentioni quia zelus id est invidia est contentionis mater. Invidus enim tristatur de bono alterius quod ille minuitur depravare. Et ex hoc sequitur contentio. E contrario vero caritas per quam quis diligit bonum alterius est mater pacis et concordie. Zelus et contentio non habent locum nisi in carnalibus hominibus qui ad bona corporalia afficiuntur que simul a pluribus integre possideri non possunt. Et ideo propter hoc quod unus aliquod bonum corporale possidet alius impeditur a plena possessione illius. Et ex hoc sequitur invidia et per quas contentio. Sed spiritualia bona ad que spirituales afficiuntur simul a pluribus possideri possunt, et ideo bonum unius non est impedimentum alterius. Et propter hoc in talibus nec invidia nec contentio locum habet. Sap. vii et Sapientie vii dicitur de sapientia que est bonum spirituale: quam sine fictione didici et sine invidia communico. Et secundum hominem ambulatis id est secundum naturam humanam a dei spiritu derelictam. Et ideo probat dicens: filii hominum usquequo gravi corde ut quid diligitis v. etc.

p'e

Cum enim quis dicit / hic ondit q'
quo contendimus / ubi primo tangit q
tencoins materiam / Secundo redarguit
contendentium insipientiam ibi Nonne
homines estis / Dicit ergo cum quis dicat
unus / ego quidem sum pauli filius
s. quia ab eo baptizatus / ego autem
sum apollo similiter qui fuit epue
corinthiorum / Nonne homines estis
i. carnales spantes in hominibus
non in solo deo / contra illud Ieremie xvii ma-
ledictus homo qui confidit in home
Sicut enim qui sperant in deo dicuntur
dii / ps. Ego dixi dii estis / Ita q'spe-
rant in hominibus dicendi sunt homines
Quid igitur est apollo / hic est tertia pars
cuius primo enim eos carnales esse p
bavit / hic secundum eorum carnalem cum q
errorem redarguit / quia s. doc-
tores ecclesie et plati non sunt acto-
res gratie / ut videbantur opinari
sed solum ministri / et hoc ondit p'o ex
sui qui certe minor erat spuali-
bus / secundum gratiam dei que data est
michi / Secundo per se / primo ondit q
doctores et plati ecclesie non sunt aucto-
res gratie / sed ministri / Ego plantavi / hic
paucam ... gratiam confidendi / Ego
plantavi / Secundo quod in nichilo contrariantur
remunerabunt per mensuram laboris
sui / ibi Unusquisque autem propriam mer-
cedem / Secundo per primo quis / quod
sunt doctores ecclesie et plati / Secundo vi-
det / quod solum sunt dei ministri / ibi
ministri eius / Tertio quod diversi sunt
... ministri / ibi et unicuique sicut
dominus / dicit ergo quid / quasi et qui quidem
in hac gratia / quid igitur est apollo
qui minor est / quid autem paulus
qui minor est / ministri eius cui cre-
didistis s. xpi / non actores / sed ope-
rarii Ysa. lxi. Vos autem sacerdotes voca-
bimini ministri dei nostri dicetur vobis /
Est ergo sensus totus / principali-
dum non ministro debet attribui do-
num / sed paulus et alii non sunt q dant
gratiam spiritualem / sed ministri dei da-
tis / ergo eis non est attribuendum
donum baptismi sed deo / similiter in do-
nis aliis gratie / Et unicuique qui ita
ministri sunt / nec ministrant unde tenebant:

sed ministrant sicut deus dedit u-
nicuique i. sicut deus divisit sin-
gulis officia / Ephesi iiii. Dedit in
ecclesia quosdam quidem apostolos / quos-
dam autem prophetas / alios autem ev-
angelistas / alios pastores et doctores
Nota super illud ministri eius / quod
sicut dicit Eccl. x. secundum iudicem
populi sic et ministri eius / et deus ut cui
sit sapiens mundus honestus
et fidelis et modestus / Secundo ipse
ministrum hec septem hic con-
ditiones / oportet igitur quod minister
dei sit primo intelligens et discre-
tus in cognitione / non enim conveniunt
sapiens et stultus / prov. xiiii. acep-
tus est regi minister intelligens
i. intelligens quid placeat deo
Secundo purus et mundus in affecti-
onem decet in mundis manibus
et in mundo vase cibum deo sumere
ps. Ambulans in via immaculata hic
michi ministrabat / Regum iiii. depuimus
ele / Tertio potens et strenuus in opera-
tione / negligens enim et pigerri-
mus non libenter admittuntur / Ia-
thy. iiii. Tu vero vigila in omnibus contra
Exemplum in martha luce x. Quarto comptus
et honestus in conversatione / non enim
decet sanctum principem habere simi-
datorem aliis malum exemplum / ii Cor.
vi. Nemini dantes ullam offen-
sionem ut non vituperetur ministeri-
um / Exemplum in ministris salomonis ii
Reg. x. Quinto fidelis et prudens in dis-
pensatione / non enim placet sum-
ni et dissipatores sunt / ideo paulus
i Thi. i. Gratias ago deo meo qui
fidelem me existimavit ponens
in ministerio / exemplum in yoseph Genesis
xxxix. Sexto mitis et paciens in
adversis / non enim placet simian-
tia murmura et turbatione ii Cor.
vi. In omnibus exhibeamus nos
metipsos sicut dei ministros in mul-
ta paciencia / exemplum habemus in angelo ipse re-
cepit Apoc. ii. Septimo sobrius et
modestus in victu / non enim pla-
cent gulosi et ebriosi sunt / ideo dicit
xiiii. de paulo et barnaba ministrantibus
autem illis s. discipulis et ieiunantibus

p' quod studium in uno est zelus et contentio

Non spuales zelum et contentionem habent pro rebus humanis.

et aliorum quibus ipse sum

offi'a

q. d. quod agunt in baptismo et doctrina non principaliter agunt sicut domini sed ut ministri dei. ... Gl. vas autem

et doct'

paties

dum

3° q eque bn opa(n)tur q sic aliq(ui)s ibi / qui plantat / Cor

Breda q(uod) apli qui misteri(um) p(er) gparum ministroru(m) ad invice(m) & e(st) h(ec). Qui plantat paulus & q(ui) rigat apollo ... cu(m) sint mini(stri) dei & nichil operantes nisi a deo h(abe)nt & solu(m) extrinsecus operantes vnu(m) sunt & concorde(s) nature & misterij ro(ati)one / quia videl(icet) vnus alt(er)i p(re)sit no(n) p(otes)t nisi s(ecundu)m donu(m) dei & ita q(uan)tu(m) in se ipsis vnu(m) sunt q(ui)a conveniunt in intencione ministrando & etia(m) vnu(m) sunt p(er) concordia(m) voluntatis & ideo stultu(m) e(st) de hijs que vnu(m) sunt dissentire. p(er) ... e(st) q(ui)a ... ad Ro. xij. vnu(m) corpus sumus in xpo.

Dicit p(ri)mo sic / Deo gratias qui nemine(m) vestrum baptizavi (?) ... in imperio ... no(n) ... relinqui(t) ... dei & ministri / Ego plantavi apollo rigavit / dicto quod doctores ecclie & plantatores sint actores gr(ati)e s(ed) ministri / hic ondit quod ...a dignitate ... q(ue) ... ubi p(ri)mo ondit q(uod) in ho(min)u(m) g(ra)cione operatur homo & quid deus / 2° concludit quod homo nichil operatur interius / ibi / itaque neque qui plantat est aliquid 3° Ego plantavi q(uia) / ita vnusquisq(ue) ministrat sed deus dedit vnicuiq(ue) / q(uod) patet / ego enim plantavi predicatione(m) scil(icet) ad fidem convertendo / Jer. 2° Ego plantavi te vineam electam / apollo rigavit iam a me g(ua)sos baptizando. Eccl(esiast)i xxiiij° Dixi rigabo ortum plantacionum mearu(m) / Deus autem / non nos incrementum dedit g(ra)ciam interius infundendo / deo Gen. xxvij° Crescere te faciat deus / q(uod) d(icitu)r in illis alius plantat (?) Ecclesie eciam ... sed fructus agri no(n) est attribuendus agricole / s(ed) incrementum dati / s(ed) paulus & apollo sicut agricole / deus aut(em) dat incrementum / ergo deo non homini attribuendus est fructus gr(ati)e / Itaque neque qui plantat / hic concludit quod homo nichil operatur interius / ubi p(ri)mo hanc operacionem ab homine excludit / 2° eam deo attribuit / ibi / s(ed) qui incrementum dat deus / dico / itaque g(ra)ciam / s(ed) solus deus incrementum dat / neque qui plantat predicando ut paulus / neque qui rigat baptizando ut apollo est aliquid / a(n)i(m)a(m) interius infundendo ex se g(ra)ciam / s(ed) qui incrementum dat g(ra)ciam interius ... est aliquid / sed deus / Ideo ipse solus deus agricola de Jo. xv. Pater meus agricola est / apostoli no(n) operarij / Augustinus Frustra operarius omnia molitur extrinsecus n(isi) creator ... intrinsecus latenter operatur / donum incrementi e(st) g(ra)cia. Cor xv° ... simulacrum (?) semen verbi evangelij incrementa fructus iusticie / Qui plantat aute(m)

Et qui rigat / hic 3° ondit q(uod) en(im) bene operantur unus sicut alius / dicens / Qui plantat aute(m) predicando s(cilicet) paulus / & qui rigat s(cilicet) baptizando s(cilicet) apollo / vnu(m) sunt / s(cilicet) indifferentes in operando / quia extrinsecus tantu(m) operantur / quamvis alter sit maior altero / Aug(ustinus) vnu(m) sunt sicut gr(ati)e n(atur)e / sic ministri rone / nam deus equaliter operatur per diu(er)sitatem ministroru(m) / Notandum est hic quod officiu(m) pl(ant)i sicut agricole erit (?) multiplex / p(ri)mo evellendo vicia, extirpando / Jer. j° ut evellas & destruas / 2° plantandi virtutes inserendo / ysa(ias) j° f ut plantes celos et fundes terram 3° fodiendi terra(m) abers ... / Job xxxix° Terram ungula fodit / 4° stercora(n)di mittendo desertus & peccata sua ondendo / Luc. xiij° Dimitte eam et h(oc) anno vsq(ue) dum fodiam circa eam idest inuitiam (?) stercora(m) &c / 5° rigandi compaciendo flendo orando / Job xxx° flebam quondam &c / 6° putandi corrigendo & emendando / Cant. 2° Tempus putacionis advenit / 7° custodiendi diligente(m) curam adhibendo / Cant. vlt / Posuerunt me custodem in vineis / vineam meam no(n) custodivi &c / 8° fructus colligendi frequenter instruendo & inquirendo / Luc. xiij° Venit querens fructum & no(n) &c / Vnusquisq(ue) aute(m) p(ro)priam mercedem / dicto quod plantatores no(n) h(abe)nt paritatem g(ra)tiam conferendi / s(ed) vnu(m) sunt in operando exterius / hic ondit quod in celo (?) dispariter remunerabuntur p(ro) mensura laboris sui / ubi p(ri)mo ostendit / quod s(ecundu)m mensuram laboris sunt remunerandi / 2° ondit / quod merito / quia sunt coadiutores dei / ibi / dei enim adiutores sumus / 3° ondit / inquo / quia messem duplici / ibi / dei agricultura est / dic(it) ergo / vnusquisq(ue) quantum operando & dando no(n) differunt s(ed) tamen in labore & mercede / Vnusquisq(ue) aute(m) p(ro)priam accipiet s(ecundu)m laborem suum / i. secundum mensuram laboris sui / quo laboravit operantibus laborantibus mercedem retribuit / s(ed) id Jere. xxxj. Quiescat vox tua a ploratu & oculi tui a lacrimis quia e(st) merces operi tuo ait dominus / que q(ui)d(em) merces est ipse deus / s(ed) id Gen. xv. Ego protector tuus sum. et merces tua magna nimis. P(ro) qua mercede laborantes mercenarij in domo patris mei habundant panibus / Alioquin si p(ro) alia mercede quis laboravit in ope(re) dei laudandus no(n) est / Hec aut(em) merces e(st) et q(ua)libet omnibus & p(ro)pria singulorum / Omnis q(ui)a (?) una est q(ua)m (?) omnes videbunt & quo omnes fruentur s(cilicet) deus / s(ed) id Job 22. Tunc super omnipotentem delicijs affluens & levabis ad deum faciem tuam / & id Math. 20. omnibus laborantibus in vinea datur vnus denarius / p(ro)pria vero erit merces singulorum / quia vnus alio clarius videbit.

Intendit ergo hic apostolus inferre duas conclusiones / Prima infert s(ecundu)m operatione(m) ministrorum ad deum / & e(st) hec. Ergo paulus plantans & apollo rigans no(n) sunt nisi ministri dei. nec h(abe)nt aliquid. nisi a deo. & no(n) operantur nisi extrinsecus. deus intrinsecus operante / Vn(de) neq(ue) qui plan(tat) e(st) aliquid principale & magnum de quo sit gl(ori)and(um). neque qui rigat / s(ed) qui incrementum dat deus. ipse enim solus aliquid e(st) ipse p(rincip)ale & magnum in operando. de quo e(st) gl(ori)andu(m) /

mercedem / Alia conclusio apostoli / Ceterum enim qui incrementum dat sit deus & ipse solus interius operatur / extrinsecus / [illegible]

incrementum q(uo)d ... fidei mediante plantatio ... me h(uius) ... p(er) fidem ... / Plantavi

et plenius fruetur sedm determinatam sibi mensuram. Vn daniel 12 dr Illi qui docti sunt splendori equantur firmati et qui ad iusticiam erudiunt plures stelle quant. Et hinc est q Joh 14 d. In domo patris celestis mansiones esse multas. Ipse qd est qr dr unusquisque propriam mercedem accipiet. Et per hoc non designatur equalitas quantitatis laboris ad mercedem. qz ut dr 2 cor 4 e. id quod in pnti est momentaneum

et leve tribulacionis nre supra modum in sublimitate eternum glorie pondus operatur in nobis sz designatur equalitas proporcionis ut sc ubi est potior labor ibi sit potior merces. Quid aut mereatur labor ponens vide in postilla sci thome.

· tho · Dei enim. Assignat racionem eius quod dixerat. d. recte quilibet propriam mercedem accipiet. dei enim sumus adiutores sc per nostros labores. Nota est modus qz ministri dei adiuvant augendo dei virtutem. Sic et multi pt esse dei adiutor. ...

mundo extitisset. pe laborem manuum tuarum etc. Mt xx. Voca operarios et redde illis mercedem. Ergo unusquisque equaliter sine exceptione propriam mercedem spiritualiter sine confusione accipiet eternaliter sine defraudacione sc laborem suum proporcionaliter sine diminucione. Dei enim quia sicut dixi mercedem. Dei enim adiutores sumus in colendis sc vineam dni non propter suam indigenciam sed propter nostram utilitatem. Et hoc sic pz quia dei agricultura estis in cultura vestra. Jo xv. Omnem palmitem in me non ferentem fructum purgabit etc. Dei edificacio estis in pone ventum. Mt vii. Omnis ergo qui audit verba mea et facit ea similis est viro sapienti qui edificavit domum suam supra petram. Sed duo eidem soli dno pertinent vel agriculturam pertinet adiutorium germina edificacio adiutores. Secundum graciam que data est mihi. Hic ostendit quod doctores ecclesie sunt cultores non sunt auctores sed ministri gracie tamen ex suis spiritualiter. Ubi primo ostendit se fundamentum fidei posuisse eos ad fidem convertendo. 2o monet ceteros quid superedificent super fundamentum operando ibi unusquisque autem videat. 3o reddit racionem dicens quod sc fiet operum manifestacio ibi Si quis autem superedificaverit. 2o autem quomodo equum quia pugne iudicio ubi dies enim dni declarabit dicit ergo secundum graciam qui vos estis dei edificacio inquam ergo secundum graciam apostolatus que data est mihi a deo. Circa primo prope accepimus graciam et apostolatum ut sapiens i. discrecione utens architectus princeps edificii spiritualis pe constituens eos principes etc. fundamentum posui fidem sc xpi que dr fundamentum apostolorum. Ephe ij. Apoc xxi. Fundamentum primum iaspis qui suo virore fidem designat. Alius autem superedificat hoc fundamentum sc bona opera. i. pe ij. Superedificati

... stedi laborem dentibit d. sedm graciam dei etc. Et qz notum est qz tota structura edificii ex fundamento dependet id ad architectum sapientem i. ad principalem artificem pertinet ydoneum fundamentum collocare. Ipse aut paulus fundamentum spiritualis edificii collocavit in chorinthiis sicut supra dixit Ego plantavi sicut eum se hic fundatorem et edificatorem sicut plantatorem in planta. ... Et id dicit se sapientem architectum hoc aut vel sic virtute aut merito attribuit sed gracie dei d. sedm graciam que data est mihi que meum et ydoneum ad hoc ministrum fecit. Deinde describit aliorum laborem dr. Alius autem superedificat sc fundamento a me posito. Et hoc pertinet docto...

Et quia ad hoc subiungit admonicionem. d. unusquisque videat. i. diligenter attendat quid superedificet. i. qualem doctrinam fidei fundato in aliis superaddat vel qualia opera fidei in se fundat. Et post assignat quare dixerat quod p alios ad alios pertinet superedificare. d. fundamentum enim nemo etc. Sz qr videtur id ... dr Apocal xxi. ubi dr qz xii apli sunt xii fundamenta

menti domos spirituales etc. Omnia quaerdam apostolum et sanctos nunc. quia si gratiam dei etc. et sicut in restingencie quia ut sapiens architectus et stabilitas doctrine quia fundamentum posui et utilitas efficacie quia alius superedificat. Unusquisque autem videat hic monet ceteros quid superedificent ubi primo hortatur ad cautelam superedificandi 2o aut quod timuit detestabiliter debiti fundamenti fundamentum enim aliud. Unusquisque quasi alius superedificat unusquisque aut videat. i. attendat quomodo et cuiusmodi opera superedificet an in more stulti an in more sapientis. Mt vii. Unusquisque ergo generaliter attendat quomodo superedificet utiliter in via dei alius sic alius sic ibi et fundamentum enim qr de superedificacione tm videndum est. Fundamentum enim aliud nemo potest ponere pe id quod eum intimi ppd pter id quod positum e. a me. sc quod est xpus ihus i. fides xpi per dilectionem operans. Ysa xxviii. Ecce ego mitto in fundamentum syon lapidem angularem i. xpm. Sup pt enim edificio fundamentum sup primum est quia sicut dr. fundamentum est illud ad quod tendit pondus edificii. est aut pondus qdam inclinans sensuum i. spiritualis quedam inclinans dorsum i. corporale. Ecce ergo fundamentum necessarium. quia aliud non pt poni solidum qz positum a magro prudenti salutiferum. quia fides ihu xpi omnia continens fundamentum eius et necessitate soliditate et utilitate. Si quis autem superedificat. hic ostendit quod de bene attende quid superedificent preciosa sc an ruinosa. quia operum manifestacione. quia primo tangit opera preciosa 2o addit opera vana i. ligna fenum. 3o ostendit utrumque in fine manifestandum i. unusquisque opus manifestum. dic quid de

Circa primam partem considerandum qz apostolus intendit ostendere diversitatem superedificacionis qui potest tria. Ex una quidem parte ducit ar. la. p. Et ex alia parte lig. fe. et st. Ita tria sc au. ar. la. p. habent quandam munditiam claritatem simul et incombustibilitatem et preciositatem. Alia vero tria obscura sunt et facile ab igne consumuntur. Et illa sunt ... aliquid vile et turpe. Superedificare aut per hoc quantum ad opera et quantum superedificat in seipso super fidei fundamentum et quantum ad doctrinam quia ab doctore ... superedificat in ipso fidei fundamentum.

xii fundamenta civitatis dei · Sz dd · quod fundamentum per eo qd firmitatem et stabilitatem solus xps est fundamentum. Alio modo ... adheret ... fundamento ... lapides ... fundamento ... dr ... cabe ... ipi ... superedificati ... xpo per fidem et caritatem

Ut xps habitat in cordibus per fidem et fide formata caritate

ab aplo fundato. Vn̄ ⁊ illa distinctio quam hic aplus tangit. ad vtrūqʒ superedificatores refertur ut vn̄ s. aug. et habetur h. i. glo.
fundamentū xpiane fidei. aliud superedificat. an. ar. la. p. is videlicet qui cogitat tm̄ que dei sunt. quid placeat deo. aliud
superedificat. lig. fe. sti. ille s. qui cogitat q̄ mundi sunt. quid placeat mundo. Nō et habetur 3. de malis opibus accipienda sunt que sunt
sine opibus salvet. qd' nō est. Sʒ p lig. fe. sti.

Cor. nō absurde accipiuntur secularium rerum cupiditates. que sine animi dolore amitti nō possunt. Qui igitur ad hec amant ipa
et negocijs terrenis implicati ⁊ dedit vinculis quibusdam. et affectio
nibus carnis. domibus s. et coniugibus ⁊ possessionibus ⁊ tm̄ xpianam sunt.

et aere dei argentum i. dilectione

quid superedificet. qʒ vniuscuiusqʒ
opus quale sit manifestabitur
quod patet. Si quis autem. Qui duplicat
lecturam. vno modo de vita. alio modo de
doctrina. Primum sic. Si quis autem
superedificauerit super fundamentum hoc
fidei catholice argentum aurum
lapides preciosos i. opera perfectionis
aurum in contemplatione. primum lapi
des preciosos in operatione boni sʒm
hugonem. Scʒ si superedificauerit lig
na fenum ⁊ stipulam i. peccata venia
lia ut opera imperfectionis que nō
destruunt fundamentum. Sicut non
dicit si non sʒm firmum es plumbum. Sʒ
ligna i. venialia maiora. fenum
i. mediocria. stipula i. minora.
Ut sʒm hugonem per lignum intelligitur
affectus coniugatorum. qui magis ad
heret. per fenum affectus possessionis
qui minus adheret. per stipulam
affectus familiarium qui minime adheret
dominus. Aut sic. edificauit super i. inmo
si quis ingrata s. ut i. superedifficauerit
niuscuiusqʒ opus quale sit
manifestum erit s. in fine ⁊ si nō mo
do s. dies illuminabit abscondita te
nebrarum. infra. iiij. Secundo modo legitur sic
de doctrina. Si quis autem superedifi
cauerit super fundamentum hoc aurum et
argentum ⁊ lapides i. doctrinam
sinceram ut intelligitur i. auro in
tellectus veritatis in argento eloquium
veritatis in lapide precioso exemplum vi
te. Hic tangitur actus oris cordis
⁊ operis. Sed si superedificauerit ligna
fenum stipulam i. doctrinam vanam
⁊ friuolam. ut intelligitur i. lig
no stultus ignominie dictum. in
feno superfluitas. in stipula curi
ositas sʒm hugonem. Vniuscuius
qʒ opus quod superedificauerit ma
nifestum erit in fine. Vel lignum
pertinet ad maiorem dimicationem
de quo ligno num. xv. lapidatus
est colligens ligna in sabbato.
Fenum ad maiorem delicationem ysa.
xl. Omnis caro fenum. Stipula ad
maiorem leuiorem. Exo. v. de filijs
ysrael. Vadant ipsi ⁊ colligant stipu
lam. Hic queritur super illud. Nō potui
vobis loqui quasi spiritualibus. glo. erant
perditores carnalibus ⁊ spiritualibus.
Hec super illud. Sapientiam loquimur inter
perfectos. Responsio. glo. intelligit de ne
cessarijs ad vitam. Item super illud.
Tamquam paruulis in xpo. glo. in
xpi congnitione. Contra paruus ad con
tinentiam pertinet congnitione congle
tarem. Responsio. Comparatione virtutis conuinus
est. Item super illud. Lac potum dedi vobis
glo. nō est necesse ut aliqua sec
tentur manducanda paruulis dicendum perfectis.
Contra nō potest omnia capere par
uuli que capiunt perfecti. Responsio. hoc
intelligitur solum pro dictis necessarijs ad
salutem. Item super illud. Adhuc car
nales estis. glo. carnales scilicet qui
⁊ animales. Contra caro ⁊ anima contra
aliter dicuntur. Responsio. caro ⁊ anima pro e
accipitur hic idem scilicet s. spirituales.
Sʒ caro nomine eam ex parte materie
anima nō ex parte forme. Ite
super illud. Cum enim quis dicit ego
sum pauli. glo. nō est hoc peccatum
nimis agendum. Contra maius
peccatum est errare i omnibus quam
in aliquibus. Responsio. nō est minus
peccatum in genere quia vtrumqʒ e in
fidelitatis. Sʒ in specie minus est. Item
super illud. Ministri eius cui credidistis.
Nec magis per meliores dicitur bap
tizmo quia per minus bonos. Contra per
melius instrumentum sit melior actio
ministri. cum ut forma e instrum
entum. Sʒ per phm. ii. ethicorum. Responsio. per
melius instrumentum fit melior ac
tio ministri. Sʒ nō actio que e solius
agentis per instrumentum. Item super illud
Ego plantaui ⁊ qui rigat id est
glo. sicut qui nec in ministerij
ratione contra alterius speciei e ministe
rium plantandi alterius rigandi.
Responsio. glo. intelligit de ratione ministerij
generali nō speciali. quia s. ex eius
exprimitur ambo. Sʒ tm̄ dicitur Ite
vnusquisqʒ mercedem propriam acci
piet sʒm laborem suum. Contra
merces mensurantur sʒ caritatem con
tritionis. nō ergo sʒ laborem. Responsio. apoc.
clara ⁊ preciosa. Ita tm̄ q p aurum designentur actus quibus hō tendit in ipm̄ deum per contemplationem ⁊ amorem. ut e
sape ⁊ congnoscere diuina per sapientiam. de quo auro dicitur apoc. 3. Suadeo tibi emere aurum ignitum i. sapientiam cum
caritate. Per argentum vero designatur actus quibus hō intendit spiritualibus creaturis amandis ⁊ contemplandis.
Vn̄ i. glo. argentum refertur ad dilectionem proximi sicut aurum ad contemplationem ⁊ amorem dei. Per lapides pr. designantur
opera diuersarum virtutum quibus anima humana ornatur. ut mandata legis diuine s. id ps. dilexi mandata t. super au
rum ⁊ topasion. Opera vero humana quibus hō intendit rebus corporalibus ⁊ creaturis. comparantur lignis fe
no ⁊ stipule. q ⁊ vilia sunt. nec fulgent ⁊ facile comburuntur. Est tm̄ in ipsis temporalibus rebus quidam gradus
Nam quedam sunt stabiliora aliis. quedam vero facilius corruptibilia. Na homines inter ceteras
res corporales ⁊ digniores sunt ⁊ per successionem conseruantur. Vn̄ comparantur lignis s. id iudic. 9. Juerunt ligna
ut vngerent super se regem. Caro autem hominis facilius corrumpitur per infirmitatem ⁊ mortem. Vn̄ comparatur
feno. s. id ysa. xl. Omnis caro fenum. Ea vero que pertinet ad gloriam mundi facilime transeunt. Vn̄ stipu
le comparantur. ⁊ id i ps. dicitur pone illos ut rotam ⁊ sicut stipulam a facie v. Sic ergo superedificare aurum ar.

ita q cor eorum nō recedat a xpo. ⁊ nichil preponant xpo. tales superedificant. lig. fe. ⁊ sti. Et
ut apertius dicam. Ille qui diuitias suas quodam car
nali tenet affectu ⁊ tm̄ ex eis multas diuinas ele
mosinas facit. nec tm̄ ad eas augendas aliquid frau
dis ul' rapine molitur. nec earum minuendarum
ul' admittendarum metu metu in aliud crimen la
bitur. lig. fe. sti. edificat. Qui autem bn̄ viuunt. et
deum honorant ⁊ laudant. patientes sunt in tribulatione
et desiderant primam an. ar.
la. p. edificant. Hi etiam tria
edificant contemptores scili
cet qui omnia sua pauperibus
dant. vel q temporalia nō ha
bent habent. h. aug. Et ex quo
patet q tam ille q superedificet
fundamentum an. ar. la. p. quam
etiam q superedificat. h. fe.
sti. vitet peccata mortalia
prout hec satis late deducit
b. tho. Ad horum igitur di
stinctionem sciendum. cuius do
ctoris intendum est quod actus
quidam ex obiectis speciem
habent. Aurum autem est obie
ctum humani actus s. res
spirituales ⁊ res corporales. quod
differunt quantum ad tria. Primo
quantum ad hoc q res spiritu
ales sunt preciose. cor
poralia vero transitoria.
Vn̄ apls 2. Cor. 4.
q videntur temporalia sunt q
autem nō videntur eterna
sunt. 2o quantum ad hoc q
res spirituales in se ipsis
claritatem habent. Vn̄ sap.
6. clara est q nunquam
marcescet sap. Corpora
les autem obscuritatem
habent. Vn̄ sap. 2. umbre
transitus est tempus nostrum.
3o quantum ad hoc q res
spirituales sunt preciosiores
et nobiliores rebus cor
poralibus. Vn̄ prov. 3. dicitur
de sapientia preciosior est
cunctis opibus. ⁊ sap. 7.
omne aurum in comparatione
illius arena est exigua.
⁊ tamquam lutum extimabitur
argentum in conspectu illius.
Et ideo opera quibus intendit
hō spiritualibus rebus et
diuinis comparantur auro.
ar. la. p. q sunt solida

lap. p. est supaddere fidei fundamento ea q pertinent ad conte
plationem sapientie diuinorum et amorem dei. et deuotionem sanctorum
et ad obsequium proximorum. et ad exercitium virtutum. Superedifi
care vero lignum. fenum. stipulam est superaddere fidei fundamento ea
que pertinent ad dispositionem mundanarum rerum et ad curam
carnis. et ad exteriorem gloriam. Quia ergo qualiter diuersi

tas superedificantium
refertur. ad opera
que vnusquisque sup-
edificat in se ipso su
per fidei fundamentum.
Et hoc intendit beda
g. i. glo. Potest etiam
hec diuersitas referri
ad superedificatores doctrine.
Nam illi qui fidei ab
apostolis fundate per suam
doctrinam superaddunt
solidam veritatem et cla
ram sive manifestam
et ad ornamentum
ecclesie pertinentem vir
tutem. superedificant
aurum argentum lapides preciosos. vnde
prov. x. Argentum ele
ctum labia iusti. Illi
vero qui fidei fundate
ab apostolis fundate in
sua doctrina superad
dunt aliqua inutilia que
non sunt manifesta ra
tione veritatis firmata
sed sunt varia et ma
nia. superedificant li
gnum fenum et stipulam. vnde dominus
dicit Jer. 23. Qui habet
sompnium narret som
nium. et qui habet
sermonem meum loquatur
sermonem meum vere.
Quid paleis ad tri
ticum. dicit dominus. Vnde
qui falsitatem doceret
non superedificaret
sed magis subuerteret
fundamentum. Dicit
ergo apostolus. Si quis su
peredificat. vel operan
do vel docendo. super
fundamentum hoc. id est super
fidem firmatam in corde.
Vel super fidem ab
apostolis predicatam. au
rum. argentum. lapides preciosos. id est spiritua
lia opera. vel solidam
doctrinam. Vel si super
edificat. lignum. fenum. stipulam
id est opera corporalia. vel
friuolam doctrinam.
Vniuscuiusque opus qua
le sit. manifestum erit.
sed ex diuino iudicio.
Quale non sit nunc la
tet propter humanam ignoran
tiam. Nam quidam viden
tur superedificare aurum
argentum lapides preciosos. qui tamen super
edificant lignum. fenum. et stipulam.
in rebus spiritualibus corpora
lia intendentes. puta
lucrum vel fauorem humanum.
Quidam vero videntur edifi
care lignum fenum et stipulam. qui tamen
edificant aurum argentum lapides preciosos
quia in administratione temporalium
nichil nisi spiritualia cogi
tant.

Lo. hic de mercede eternali. non de
eternali. Item dei adiutores su
mus. quia per bonorum meorum non
eges. Ro. dei adiutores summus
exponi operis operati. non operis operantis.
Item super id quod est ponitur Christus Jesus glo.
id est fides Jesu Christi. hoc edificium spiritua
le immobile fides non immobilis.
Ro. non est fundamentum edificij
spiritualis quantum. sed instrumentum spiritualiter.
Item ibidem fides que per dilectionem
operatur in fundamento. postea vero ietem
pore sunt. hic ergo fides formata
semel habita non potest amitti. Ro. glo.
intellectum est quantum. scilicet quia dum fi
des manet non dimissum. Item super
id lignum fenum stipulam glo. hec
tria non de venialibus operibus accipi
enda sunt. hic statim dicit nonquod
sit in moderate cupiditates re
rum secularium. Ro. hec tria supponunt
pro venialibus non pro mortalibus quia diuer
simoda opera simpliciter. Sicut stipula
sit grossior feno. videtur quod per stipu
lam intelligantur grossiora venia
lia quam per fenum. Ro. non sequitur quia fenum
habet humorem aliquem per quem tenacius
et fortius est quam stipula. sed ideo
stipula sufficienter venialia notat
adherentia. Dies enim domini decla
rabit. Secundo ponit quod timere
debent quod superedificent quia
fiet opus manifestum. hic ostendit
quo fiet et quomodo quia per ignem et
in iudicio. vbi primo dicit quod dies
igne iudicabit. 2o quod per ignem opera
singulorum examinabit ibi. Et vniuscuiusque
opus. 3o quod opera perfecta
statim remunerabit. ibi. Si cuius
opus manserit. 4o quod opera im
perfecta per ignem purgabit. ibi. Si
cuius opus arserit. Dicit ergo. Di
es enim quo vnusquisque opus
manifestum erit et vere dies enim
domini de hoc loquitur apostolus. Primo de die
iudicij generali. 2o modo de die
iudicij particulari. scilicet mortis. 3o modo
de die presentis tribulationis. Primo
sic. dies enim domini id est dies iudicij
generalis. Nunc enim est dies hominis

propria voluntate agentis. sed tunc erit
dies domini propria equitate iudicantis.
Vnde Cum accepero tempus ego iusti
tias iudicabo. declarabit opus cuius
libet quale sit quia in igne prece
te faciem iudicis reuelabitur. Ita
manifestabitur dies domini per ignem an
te ipsum precedet. Secundo sic dies tribu
lationis iudicium. Dicunt. Sed dies
domini. Item dies operis eminet. Quia
aliud declarabit tunc igne per
flagitiis quia in igne reuelabitur.
Et vniuscuiusque opus quale sit
vtrum firmum vel solubile ignis
futurus probabit iudicij. id est examina
bitur. Igne enim probatur aurum.
Eccli. 2. Felix qui potest dicere Igne
me examinasti et non est inuenta
in me iniquitas. Si enim fuerit opus
firmum et perfectum ignis non nocebit.
si imperfectum ignis cremabit ipsum
et sic purgabit. Si cuius opus man
serit. hic ostendit quod opera perfecta
statim remunerabit dicens. Si cuius
opus manserit ~~ingnem~~ id est absque
ne. vt opus sit constans que
in igne consistit. Infra xv. opus
in igne. quod superedificauit fun
damento fidei mercedem accipi
et quia nichil de opere suo perdet
et quod dimittit inueniet. Felix opus
quod est formatum caritate. fundatum
in fide. permansurum sine fine. glo.
v. Nemo est qui reliquit domum
vel fratres aut sorores qui non accipiet
centies tantum. Si cuius opus ar
serit. hic ostendit quod opera imperfecta purga
bit. vbi implicantur tria imperfecto
operi. tunc dicit. Si cuius opus arse
rit. Deprehens dilato mercedem. tunc
addit. detrimentum patietur. Digna
afflictio operis. tunc subdit ipse autem
saluus erit. Dicit ergo si cuius opus ar
serit id est cremabile ab illo igne fuit
vt opus imperfectionis. Eccli. xiiij.
Omne opus corruptibile in fine
deficiet. Detrimentum patietur. in
non glorie. quia non ita cito glorifica
bitur. vel etiam detrimentum id est suppli
cium alicuius pene. Ipse autem edifi

id est non superedificat

tamen salvus erit / quia licet detrimentum patiatur tamen salvabitur propter fundamentum quod habuit, scilicet fidem per dilectionem operantem. Salvus inquam erit / sic tamen quasi per ignem / quia combustibili affligetur [illegible] rem tremabilem secum ferens. [illegible] xiii. Omne quod pertransire potest per flammas igne purgabitur. Aug. Quia salvus erit combustibilis igne, gravior tamen erit ille ignis quam quidquid homo potest pati in hac vita / Secundo modo legitur de die mortis sic: Dies Domini, id est dies mortis unicuique in qua desinit dies hominis, declarabit opus cuiuslibet quale sit, quia in igne purgatorio revelabitur. Job xxviii. Auro locus est in quo conflatur. Mal. iii. Erit quasi ignis conflans et sedebit conflans et emundans argentum, purgabit filios Levi. Et uniuscuiusque opus quale sit, solidum an solubile, mediocre vel infimum cremabile, ignis purgatorius probabit. Et certe quod si cuius opus manserit, non sentiet purgatorio igne, opus inquam quod superedificavit, mercedem accipiet statim, quia statim evolabit, quia nichil habet purgandum. Si cuius opus arserit, id est cremabile fuit, ab igne purgatorio detrimentum patietur, et minoris glorie et alicuius pene, quia tardius glorificabitur et in purgatorio cruciabitur. Ipse autem salvus erit tamen, sic tamen quasi per ignem purgatorium purgatus. Tertio modo legitur sic: Dies Domini, id est dies presentis tribulationis in qua fit [illegible], quod vult etiam notare hominis voluntatem, declarabit opus cuiusque quale sit, quia in igne presentis tribulationis ardore revelabitur; opus eius patiens vel impatiens in tribulatione revelabitur. Et uniuscuiusque opus quale sit ignis, id est ardor presentis tribulationis, probabit. Eccl. xxvii. Vasa figuli probat fornax. Aug. Si aurum es, informatum purior exibis; si plumbum es, liquefacies. Si cuius opus manserit, non superatum ab igne tribulationis, sicut opera Job et Tobie, opus inquam quod superedificavit super fundamentum fidei, ipse

mercedem accipiet pro illo opere. Si cuius opus arserit, id est ardore presentis tribulationis consumptum fuerit, detrimentum patietur, vel minoris glorie vel alicuius pene. Ipse tamen salvus erit in fine, sic tamen quasi per ignem, id est per ardorem presentis tribulationis. Psalmus: Transivimus per ignem et aquam et eduxisti nos in refrigerium. Nescitis quia templum Dei estis. Supra monuit corinthios [illegible] erroneum [illegible]; hic [illegible] et errorem deponere monet eos et inducit ne spirituale edificium in se destruant. Et ordo est: quia non [illegible] si errorem deponent. Ibi: Nemo vos seducat. Et ut possint deponere monet ut in hominibus amplius spem non ponant, ibi: Itaque nemo. Primo quod ipsi sunt templum spiritus sancti; secundo quod tale templum non debet violari, ibi: Si quis autem templum Dei. Tertio probat hoc per similitudinem ipsius templi, ibi: Templum enim Dei sanctum est. Supra primo proponit quod sunt Dei templum; secundo probat hoc per inhabitantem Deum, id est spiritus Dei, dicit ergo: Nescitis quasi, et debetis timere quod superedificetis, quia debetis esse templum Dei. Nescitis enim quia templum Dei estis. Infra vi. Nescitis quia membra vestra templum sunt spiritus sancti. Levit. xxvi. Ponam tabernaculum in medio vestri, in corde, et quia spiritus Dei habitat in vobis ut in templo. Psalmus: Dominus in templo sancto suo etc. Si quis autem templum Dei. Hic ostendit quod tale templum non debet violari, ubi primo implicat violantem, secundo penam inflictam, ibi: Disperdet. Dicit ergo: Si quis autem templum Dei violaverit, ut in sensu in quo sunt pseudo qui fundamentum huius templi nituntur subvertere, disperdet illum Deus, id est in corpore et anima perdet, sicut sacrilegium. Hic est contra pollutores monialium, ut satis [illegible] de quibus potest [illegible] illud: Polluerunt templum sanctum tuum. Et merito disperdet illum Deus. Templum enim Dei sanctum est

per fidem que per dilectionem operatur. Unde Ephe. 3. Det vobis habitare Christum per fidem in cordibus vestris. Dein et ad probandum quod fideles sunt templum Dei subiungit: quia inhabitatur a Deo. Et dicit: Et spiritus Dei habitat in vobis. Sic et Ro. 8. dictum: qui suscitavit Jhesum Christum a mortuis habitat in vobis. Ezech. 36. Spiritum meum ponam in medio vestri. Et ex quo patet quod spiritus et Deus per eius inhabitationem fideles dicuntur templum Dei. Sola enim inhabitatio Dei templum facit ut dictum est. Et licet Deus sit in omnibus creaturis per essentiam, potentiam et presentiam, implens omnia bonis suis, unde Je. 23. Celum et terram ego impleo, specialiter tamen dicitur habitare in sanctis tantum et domo familiari quorum mens capax est Dei per cognitionem et amorem. Etiam si ipsum non cognoscant et diligant actu, divinum habeant per gratiam habitum fidei et caritatis, sicut patet de pueris baptizatis. Et quia cognitio sine dilectione non

ubi primo eos inducit

In ista parte quod ipsi sunt templum. Secundo tho.

Nondum quod dictum est supra quod qui superedificat mercedem salutis accipiet et hic vel sine detrimento vel cum detrimento, ideo ut possit considerare que sit pena male in vobis laborantium, oportet vos vestram dignitatem cognoscere. Dicit ergo apostolus: inferens quedam ex predictis quod corrumpens fideles per falsam doctrinam meretur damnationem, et magis quam illi qui violant templum materiale. Et hoc est quod dicit: Nescitis, quod dicit scire debetis, quia templum Dei estis spirituale. Vos dico fideles Christi templum Dei estis, id est tales in quibus Deus sedet et habitat. Quod autem fideles sunt templum Christi probat apostolus quia de ratione templi est quod sit habitaculum Dei. Unde Ps. Dominus in templo sancto suo. Unde omne illud in quo Deus habitat potest dici templum. Habitat autem Deus primo et principaliter in seipso, quia ipse solus se comprehendit. Unde et ipse solus Deus templum dicitur. Apocal. 21. Dominus Deus omnipotens templum illius est. Habitat etiam in domo facta per spirituale cultum qui in ea sibi exhibetur, et ideo domus facta dicitur templum. Unde Ps. Adorabo ad templum sanctum. Habitat etiam Deus in hominibus

salvus [illegible]

sicut [illegible]

per fla[gella] doctrina fundamenti fidei sibi [illegible] et catholicam sociatam [illegible] disrumpendo et fide apostolorum vel heresis dogmatis asserendo. glo.

sufficiat ad inhabitandum deus, sed illa sola qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. Inde est quod multi cognoscunt deum, vel per eandem cognitionem vel per fidem informem, quos tamen non inhabitat spiritus dei;

¶ Si quis autem. Subiungit de pena male operancium secundum eo sequitur premittens, dicens: Si quis autem templum dei violaverit, violat autem templum dei duplex. Vno modo per falsam doctrinam quam non superedificat, sed magis subruit fundamentum et destruunt edificium fidei. Sic violant eum apostoli et pseudo prophete. Ezechielis 13: violabant me ad populum meum propter pugillum ordei ut interficerent animas que non moriuntur et vivificarent animas que non vivunt, mentientes populo meo credenti mendaciis. Alio modo violat autem templum dei per peccatum mortale, per quod autem vel seipsum corrumpit vel alium opere malo vel exemplo. Et autem dignum est ut disperdat qui violat templum materiale dei, multo magis dignum est ut disperdat qui violat spirituale templum dei, qualitercumque polluat illud. Hoc autem apostolus premisit sed doctor ut compungat illos qui turpiter viventes sua corpora violant, et maxime qui uxorem patris sui habet.

et per baptismus / per donum tamen dive dei servando / quod estis vos, spiritum / et sicut corpus / sicut enim tabernaculum legale dividebatur in duas partes / quarum vna dicebatur sancta / altera sancta sanctorum / Sic templum spirituale sunt sancta anima dicitur sancta sanctorum / aliud sanctum scilicet corpus ¶ Notandum est hic quod ad sanctificationem templi spiritualis requiruntur que solent fieri in sanctificatione templi materialis / debet enim primo ossa mortuorum eici per possessionem / Ieremias vii. Eicient ossa regum iuda et principum / de hac sanctificatione per sufficientem est inde sanctificatio eius / 2º cineres in primordio spargi procedis similiter / sic abraham Genesis xviii. loquar ad dominum meum cum sim pulvis et cetera / de hac sanctificatione Ecclesiastici ii. Qui timent deum preparabunt corda sua et in conspectu illius sanctificabunt / 3º omnes litere alphabeti inscribi per quas studium et meditatio per, et quo dilexi legem tuam / de hac sanctificatione Ysaie xxix. sanctificabunt sanctum unde et deum israel predicabunt et cetera / 4º aqua benedicta spargenda et aspergi per continuam assiduam vbertatem per fuimus per singulas et cetera / de hac sanctificatione Levitici viii. Cuius sanctificationis aspersisset altare septem vicibus unxit illud / 5º cineres impetibus depingi per cinis et sensuum mortificationem / Galatas vi. stigmata domini ihesu in corpore meo porto / de hac sanctificatione i ad Thessalonicenses iiii. Hec est voluntas dei sanctificatio vestra ut abstineatis vos a fornicatione ut sciat vnusquisque vas suum possidere in sanctificatione / 6º depictis crismate iniungi per mentem suam leticiam ac alacritatem. Psalmus Tu autem cum ieiunas unge caput tuum oleo et crisma / de hac sanctificatione Levitici viii. Sanctificavit me oleo caput aaron / 7º luminaria ubique accendi per splendidam conversationem. Luce xii. Sint lumbi vestri precincti et cetera / de hac sanctificatione Apocalypsis vlt. Sanctus sanctificetur adhuc / 8º etiam pluries cum orationum pulchram di-

ligenciam et circumspectionem. Canticorum iii. Surgam et circuibo civitatem / de hac sanctificatione Iosue vii. Surge et sanctifica populum et dic eis sanctificamini in crastinum et cetera / 9º nomen alicuius sancti intitulare per sanctorum intitulationem. Iª Machabeorum 2º. Mementote operum que fecerunt in generationibus suis / de hac sanctificatione iª Corinthiorum vii. Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem et per eius imitatorem / 10º nomina celebrari per sydera de laudem et gratiarum actionem / per ymnola de sufficientium laudis / de hac sanctificatione i Petri iii. Dominum christum sanctificate in cordibus vestris / ¶ Nemo seducat / hic ostendit quod inviolabiliter destruent edificium spirituale si errorem deponunt / et primo monet ut caveant / 2º ostendit modum cavendi / si deponunt sapientiam mundi / ibi Si quis videtur inter vos / 3º ostendit per rationem quod talis sapientia debet deponi / ibi Sapientia enim huius mundi / 4º confirmat hoc auctoritatibus duplicibus / ibi Scriptum est enim comprehendam / Dicit ergo Nemo qui templum violatis templum dei perderet / nemo se seducat / Iacobi 1º fallentes vosmetipsos et cetera. Cum se ipsum seducit / libentius alium seduceret. Galatas vi. Qui se existimat aliquid esse cum nichil sit ipse se seducit / Sed potius si quis inter vos videtur esse / talis enim sapiens potius est apparens quam existens sapiens esse in hoc seculo, id est secundum sapientiam huius seculi sentiens sive a parte se sensum suum fideli sentiunt deponendo. Iustini iiiº. Nos stulti propter christum / et hoc ut sit sapiens sapientia divina ut scilicet credendo. Luce xix. legitur quod zacheus ascendit super sicomorum siccam ut videret ihesum. Stultus est stultus secundum mundum ut esset sapiens secundum deum / Sapientia enim quasi est initio hoc faciendum est / Sapientia enim huius mundi dequa Iacobi 3º non est ista sapientia desursum sed potius debet dici astucia an iniusticia. Sapientia enim alia potest pertinere conservat vitam fidei sed etiam in quibus in quibus conservatur honestam morum. Et huius contra assertor. Sapientia enim huius mundi stulticia est apud deum. Dicitur autem sapientia huius mundi quod per propria inmittit humano iudicio / talis est principium erroris per quam quidam voluerunt metiri divina quod totaliter intellectum humanum transcendunt et sic ad ea nec ad divinam veritatem pertingere fuerunt.

Non dicatur quod nos ut [illegible] vere sapientie fecit [illegible] ex quo [illegible] faciet bene et faciet male ad hoc credo excludi ut Nos vero asserimus quod templi dei violator disperdat a deo.

sapiens esse asserere gratia hoc doctrine aliquid ut vero appetentem suis sed illa omnia de sapientiam fidei habet se superat ut sit plus suis sapientie est que sapientia vera est ob sanandum gloria et in quibus scilicet ap.

Comphendit aut dns sapientes i astucia eo*z* / q*r* e*t* hoc ip*m* q*d* astute cogitant contra deu*m* · impedit deus eo*z* conatu*m* · et implet suu*m* p*ro*positu*m* / Sicut p*er* maliciam fr*atr*um Joseph volencium impedire eius p*ri*ncipatu*m* · impletu*m* est p*er* diuina*m* ordinacio*n*e*m* · q*uod* Joseph in egipto vendit*us* p*ri*ncipabat*ur* · gn*e* 37 e*t* p*ro*uerbio*rum* 21 · dr*ur* Non est prudencia · no*n* e*st* sapia · no*n* est *con*siliu*m* c*ontra* d*omi*n*u*m ·

abusione ubi no*n* p*ro*ueniit / stulti cia est apud deu*m* / q*ui*a deus facit contra*rium* iudicio m*un*dane sapie / Videt*ur* sapie*n*ti dilatare ore*a* ad recipiendos fructus e*t* tunc diuiti h*uiu*s p*ro*ueniti dictu*m* est / luc*e* 12*o* Stulte hac nocte repetent a*n*i*m*a*m* tua*m* a te / ysa*ie* 19*o* Stulti p*ri*n cipes thaneos sapientes *con*si liarii pharaonis / Scriptum est enim

hic p*ro*bat quod sapia mundi stul ticia est apud deu*m* dup*liciter* auct*ori*t*ate* / ubi ondit p*ri*mo / quod sit stul ticia adiunctam p*ro*uincte / Job 5*o* · p*ro*uina / quo adiuctam p*ro*uincte*z* p*ro* ibi et iteru*m* dns nouit cogita tones / dicit*ur* / Scriptum e*st* enim Job v. vbi habemus qui app*re*hendit sa pientes in astucia eo*z* e*t* *con*si liu*m* p*ra*uo*rum* dissipat / *com*p*re*hendit i· facit audiunt sapientes *con*uig tuindi / in astucia eo*z* faciendo aliter s*ed* p*ro*pria ip*s*i credunt posse fi*eri* / ysa*ie* plurim*us* *con*uenens sapientes retrorsu*m* e*t* scien*ci*a*m* eo*z* stulta*m* faciens / Et iteru*m* scriptum est i p*s*a lmo*n* dns cogitaciones sapien tu*m* licet eas adeo velint ab scondere / ysa*ie* 29*o* · ve qui p*ro*fun di estis corde ut adeo abscon datis *con*siliu*m* / e*t* ponit h*ic* sapientu*m* loco eius quod est homi*n*um q*uia* homo est animal rac*i*onale / dicit*ur* e*nim* / q*ui*a vane sunt / 10 sap*ie* 1*o* Auffert se a cogitacionibus que sunt sine intellectu / Itaq*ue* nemo glorietur / hic ad deponendu*m* erro rem monet / ne de cetero i*n* ho*m*i bus spem no*n* ponant / ubi p*ri*mo ponit a*m*monico*n*em 2*o* a*m*monicionis rac*i*o*n*e*m* ibi / omnia enim v*est*ra s*unt* / 3*o* ro nis recapitulac*i*o*n*em ut ad deu*m* ibi / Omnia enim v*est*ra sunt · uoe aute*m* xp*ist*i / dicit ergo / Itaq*ue* q*uia* s*ed* tanta mundi sapia stulticia est apud deu*m* / Itaq*ue* nemo glorietur / in hominibus / ut in baptizato*r*e / ut i*n* doc toribus / q*ui*a s*ed* sic baptizamus a paulo / ut ab apollo / s*ed* in solo deo qui est actor glorie / s*ed* ho aute*m* minister solu*m* / Omnia enim v*est*ra s*unt* /

hic ponit ro*n*em a*m*monicionis / que talis est / no*n* est gl*ori*andu*m* in s*un*t rebus excellencioribus nob*is* / s*ed* que data sunt nob*is* in s*er*uicium no*n* sunt excellenciora nob*is* / e*r*go in talibus no*n* est gl*ori*andu*m* / s*ed* xp*istu*s est nob*is* excellencior / et ideo i*n* eo gl*ori*and*um* est / Et h*oc* e*st* quod dicit / omnia / quasi no*n* de bet*is* gl*ori*ari / omnia e*n*im v*est*ra sunt ad s*er*uiendu*m* s*cilicet* nob*is* data / Ro· 8 diligentib*us* deu*m* omnia coop*er*antur in bonu*m* / omnia inq*uam* t*a*l*ia* / Siue paulus qui e*st* de maiorib*us* / siue apollo qui est minor paulo · siue cephas / qui maior e*st* a*m*b*obus* / siue mundus ad credend*um* / ut clari mundi ad s*er*uiendu*m* / siue vita p*re*sens ad merendu*m* / siue mors i· finis vite p*re*sentis ad recipiend*um* / ut vita i· doctoru*m* *con*s*er*uando adimi tuendu*m* / mors eo*rum*dem ad rece dendu*m* / ut vita i· boni angeli in angelica / mors i· mali angeli ad exercitium / Apok 6*o* nomen illi mors / siue p*re*sencia ad suste n*t*andu*m* / Can*tica* 2*o* leua eius sub capite meo / siue futura ad sp*er*andu*m* / m*at*h*ei* 25*o* venite bene dicti p*at*ris mei *et*c / Dicit g*lo*s*a* aplus 8*o* dicit que disting uitur sic / Omnia enim que sunt a*u*t s*un*t ad salute*m* instructiua a*u*t salutis meritoria / a*u*t ad salute*m* in citatiua / Si instructiua aute*m* p*re*dicando a*u*t p*ro*fitendo / si p*re*dicando sic sunt doctores / a*u*t ig*itur* p*ri*n cipales aucte sic cephas q*ui* fuit p*ri*nceps aliorum / a*u*t ministerio a*u*t 2*o* ministerio generali sic paulus / aut p*ar*ti*cular*i quo ad aliquos sic apollo / Si sunt instructiua p*ro*fitendi sic mundus / Ro· 1*o* inuisibilia dei per que facta sunt *et*c / Si aute*m* sunt meritoria salutis aut agendo sic est vita / vita enim est v*er*um iter qui bonu*m* op*er*atur p*er* quod salute*m* mere*n*t*ur* aut paciendo sic e*st* mors / ne enim est mors tua / qui sustine*n*do morte*m* mere*n*t*ur* vita*m* / Si aut*em*

? Thom*a*s

sunt incitatiua ad salutem sic
sunt dei beneficia / ante ergo ex
hibita impmia sic sunt pmia
ad exhibenda in futuro sic sunt
futura / Omnia enim uia sunt / glo
quotquot sunt i mundo / pe omnia
subiecisti sub pedibus eius i. post omnia
conditus est homo / Item sup
Vos autem estis xpi non pmi ho
minis / ideo non in homine debet
gloriari sed in xpo a quo redempti
estis / Inf vero Empti estis precio
magno / Xpus autem dei / pro filius
pe dns dixit ad me filius meus
es tu / Oliuidum igitur est in xpo q
creator viuificator et redemp
tor hominis / quia filius dei patris /
¶ Hec quidem sup id / in igne re
uelabitur / glo duos ignes in
futuro legimus vnum eternum qui
sequetur iudicium alium qui p
cedet / Quod vero ex vle duos igne
nemitur / glo / ignis eternus erit
qui malos inuoluet / et quo
sunt purgabuntur / sp in bonis pur
gandum est / ergo idem ignis
est / Responsio quidam dicunt / quod duo
sunt p certa / et in glo vero vel
sic ictato simplex non psumit
sed si dicitur uterque que disp
utantur sillamit / alij dicunt
duo sunt pessim non p certum / Item
sup id detrimentum patietur glo
glie minor / Quod vero venialia minus
non minuunt / alioquin pcta multi
plicata totaliter destruerent / ergo vero
glia / Responsio / glo loquitur de minora
tione glie quo ad extensionem
dilectionis / quia deseruit non
quo ad intensionem / Item sup id
saluus erit quasi p ignem glo
p9 istius corporis morte defecti
qui edificauit lignum et stipu
lam / hunc ignem dicunt pcti
que alij non sentient non re
durgo quia forsitan hoc verum
est quod dubium est / quod ergo sidere
tur supponi esse purgatorium /
Responsio indubitanter hoc verum est /
sed ideo forsitan addit quia scrip
tura sacra expressum non est / Item
ibidem glo grauior est ignis

ille / quam quidquid homo pati possit
in hac vita / quam venialia condigne
et sufficienter puniuntur aliqua pena
pena / ergo vltra condignum puni
untur pena purgatorij / Responsio sicut
quia esset in eodem foro bene concludit
sed in diuerso foro miniatur pena /
et mitto illa cum ipsi sic inmor
pondere non cum valore quam minus
hic denoluerato / Item ibidem glossa
de minimis pctis illic michil pur
gationis obtinebit nisi qui ipse
uita meruit / quod in dyspensado ne
malle ecumulas pmietur / pctm
dicitur veniale et mortale in hoc quod
isti debetur pena eterna illi quali
partis cum bone adiungi mortalis
debetur et pena eterna in pporcio
nalis cum pene pcti mortalis / Item
ibidem glo opus quod ardet dicit
mala doctrina est / quia mala doct
rina pctm mortale est / ergo dampnat
quod falsum est quod sequitur saluus
erit / Responsio mala doctrina duplex est
vel erroris in necessarijs et ex obstina
tione hoc pctm mortale est vel non
in necessarijs et ex surrepcione hoc pctm
veniale est / Item ibidem glo cum
pfidi inceant pectus prodest illis
vel expre xpm prodidisse quasi hi pe dns
melius erat illis viam veritatis
non agnoscere quam etc / Responsio melius
erat sedum quid quia scilicet de apo
stasia puniendum non melius simpliciter /
Item sup id templum dei sanctum est
quo spiritui sancto subtrahitur q sensus
ille qui se sedere cum patre et filio
non sit dignus spiritus sanctus qui
nos eidem sede facit dignos /
quod sedes illa que est in eternu
/ Responsio eidem i. similes / Item ibidem
glo deus habitat apud se quasi Jo io
verbum erat apud deum in alius
apud alium quod pater imperat distic
tionem psonarum / Responsio apud se hic
exponendum est potius pnatiue
quam positiue / Item sup id stulticia
fiat glo / ad hoc quod lacrima credenti
posset / quasi angelus acter non michil
fiat contra nam / Responsio fiat contra
ite cursum / non quod ne olodiocrium /

dd. ss

glo

appt

Item nemo glorietur in hominibus ge
ii Cor x°. Gloria nostra sumus. Re(spondeo) non
est gloriandum in hominibus principaliter
sed in deo solo. Item sup(er) id sine re
phas glo(sa): qui maximus est quam in
firmam restituit et glo(riam) tamquam pri(n)-
cipio patres erant officio predicacionis
sed non platonis. Item sup(er) id ut aut
[illegible] glo(sa) Christus subditur deo patri non tamen
quia dissimul [illegible] ne alteius ne sed filo
sophus. Ergo subditur patri secundum naturam
divinam quo non est equalis patri. Re(spondeo) quod
[illegible] ipse [illegible] divinam naturam sub
ditur ei non tamen [illegible] humanam

Sic nos existimet homo
ut ministros Christi. Absolute lo
quendo primum [illegible]. Non inspicia ubi arguit
eos quia contempnebant simplicem
predicatorem. Sic [illegible] eos quia eo
contempnebant predicatorem ubi primo
ponitur predicatio increpatio [illegible] re
[illegible] differendo ubi non simpliciter
vos. Hec secundo. Supra patet primo in
crepat quia veros apostolos contemp
nebant. 2° quia de se gloriabantur
et contempnebant ibi hec autem fratres
[illegible] in me. 3° quia de se
nimis presumebant ibi [illegible]
[illegible] est supra primo agit de con
temptu sui [illegible] ibi michi autem
[illegible] est supra primo monet
ut bene [illegible] apostolus servat secundo
[illegible] male [illegible] ibi hic iam
queritur inter dispensatores. Dicit ergo sic
nos [illegible] est quod solus
deus est actor gratie nos autem
adiutores et ministri. Ideo sic nos
existimet homo quilibet homo [illegible] est
de homine bonum sentire ut mini
stros non ut deos quia ad officium
[illegible] non ut dominantes in clero
sed forma facti gregis ex animo ministros
[illegible] Christi non [illegible] ut [illegible]
ii Cor vi° [illegible] ministri [illegible]
[illegible] sicut ministri
iusticie et dispensatores i(d est) distributo
res quo ad [illegible] misteriorum dei (spiritualium donorum)
[illegible] sacramentorum vel ecclesiasticorum
vel [illegible] qui hic [illegible] bonum
[illegible] dicit sic nos existimet et offi
cium honestum [illegible] addit et mini
stros Christi et [illegible] officij debemus
[illegible] subditi et dispensatores ut sic

famosus in sanctitate. Attendit
in prelato strenuus in operacione.
Hic iam queritur. Hic ostendit quod male
de vero apostolo sentiebant qui putabant (male)
bene eos dispensatores infide
les et hoc est quod dicit Hic iam
queritur. Sic de nobis existimandum est
sed tamen hic idest inter vos corin
thios unum [illegible] tamen expertum
[illegible] esse divinum iudicium. Glo(sa)
queritur a vobis quis inveniatur id est
dispensatores ut fidelis cui salubriter
possit credi quod bene dispensetur
et dicet: vide non credit ali
quem nec me nec alium. Prov. xx°
Multi homines misericordes vocan
tur, virum autem fidelem quis inve
niet. Luce xii°: Quis putas est
fidelis dispensator etc. Notandum est
hic quod dispensator divinorum mi
steriorum debet esse prudens primo
in intellectu providencie. Luce xii°
Quis putas est fidelis dispensa
tor et prudens quem constituit dominus
super familiam suam ut det te
mpore mensuram tritici. Tamen primo Petri
[illegible] sine crimine esse sicut dei dis
pensatorem non superbum, non [illegible]
[illegible] non [illegible] non percussorem
[illegible] strenuus in effectu per diligentiam
i Petri iiii°: Sicut boni dispensa
tores multiformis gratie dei [illegible]
[illegible] quasi simones [illegible]
[illegible] fideli in intencione predicacionis
[illegible] Hic iam queritur
inter dispensatores [illegible] famosus
[illegible] opinionem [illegible]
[illegible] Sic nos existiment. Sed
heu quia hodie multi sunt infide
les dispensatores. Sunt plures
qui male dispensant ecclesie sti
pendia quia que pauperum sunt
expendunt [illegible]. Mathei xv°
Non est bonum sumere [illegible]
[illegible] canibus
[illegible] qui edificant in sangui
nibus ecclesie [illegible] que mittunt
notoriis peccatoribus et usurariis.
Mathei vii°: Nolite sanctum dare
[illegible] que non [illegible]
[illegible] canes muti
non valent [illegible]
[illegible]
non [illegible] ut [illegible] officia
quia conferunt ordines et titulos

indignus. q(uo)d dicit(ur) p(ro)v(erbiorum) xxvi. dixit
viros sapientes et gnaros eme
nasti qui tractaverunt manibus po
litis. Ecc(lesiastici) ulti(mo) n(ec) consilium qui
fore. Michi autem pro minimo
est. Hic agit de contemptu sui spa
liter ostendens quod non debeant eum
iudicare p(ro)pt(er) quatuor r(ati)ones. p(rim)o
quia non timet iudicium eorum. s(ecun)do
q(ui)a ipse non audet iudicare se ip
sum. Sed neque meipsum. t(er)cio q(ui)a ad deum
solum p(er)tinet eius iudicium i(d est)
Qui autem iudicat me. q(uar)to q(ui)a
non dum est tempus adiudicandi
ibi. Itaque nolite ante tempus. Dic
it ergo. Michi autem quasi iam q(ui)dam me
dispensatores etc. sed quidquid sit
de aliis michi pro minimo est. i(d est)
minimum reputo et parum curo p(ro)
testionum vestre ut a vobis iudi
cer q(uod) infidel(is) dispensator p(ro)
inquo gaude ess(et) in(?) si a vobis
spiritualibus sed pro minimo si a vobis
carnalibus aut ab humano die. Sup(ple)
vmo mo ab humano die i. ab hu
mano homine qui non videt oc
culta. i(mo) R(egum) xvi. homo videt ea q(ue)
patent etc. s(ecun)do mo(do) ab humano
die i. ab homine d(ici)tur est in suo
die i. in p(ro)p(ri)a vita. Job xiiii. bre
ves dies hominis sunt. Eo(dem) mo(do)
dicitur talis ro. Illi non debent
iudicare de quorum iudicio non
est curandum. sed de iudicio corin
thiorum non curabat ap(ostolu)s. ergo non
debebant ip(su)m iudicare. Sed neque
meipsum ego iudico. qui michi
me novi qu(am) aliis. tamen cum
est p(ro)funditas cordis h(uma)ni
ut lateat eciam ip(su)m habentem. Ie(remie)
xvii. P(ra)vum est cor hominis et
inscrutabile quis cognoscet id
Est ergo sensus. Cum talis
nemo p(rese)ns me cognoscere michi
ut iudicare q(uam) ego ipse. sed
nec meipsum iudico. q(ui)a non pos
sum etc. iudico. t(er)cio nec alius
debet me iudicare. p(ri)mo ergo a p(ar)te
minorem. s(ecun)do p(ro)bat eam. Nichil
michi conscius sum. Dic(it) ergo sed
neque meipsum iudico et tamen michil
enim in conscius sum consciencia remor

deat. sed non in hoc iustificatus
sum i(d est) non ideo me iustum re
puto. quia p(otes)t esse aliquod delictum
quod nescio p(ro)pter delictum enim quis
intelligit. Ecc(lesiastici) ix. Nemo scit an
amore vel odio dignus sit. Qui
autem iudicat. q(uasi) nec vni(?) de
beo me iudicare nec vos debetis
qui autem iudicat. i(d est) qui p(otes)t et debet
me iudicare. dominus est qui solus
omnia novit p(ro)pter deus iudex iu
stus etc. Est ergo sensus talis
nullus debet me iudicare vel habe
re auctoritatem iudicandi me sed solus
deus est. hic mi(nor). ergo alius non
debet me iudicare. s(ecun)do nec vos.
Itaque nolite etc. Hic ponit q(uar)tam r(ati)o(nem)
talis. nullus debet ante tempus iu
dicare. sed modo non est tempus iudicii
di. ergo temerarium est modo de occultis
iudicare. et p(ro)p(ter) hoc monuit hic tria vi
tuperabilia in malo iudice. s(cilicet) audi
tus qui iudicare alios nimis
cupere. q(uo)d dicit. Nolite. Impru
dens q(ui) tempus in iudicando non
servat. ideo addit ante tempus. Dubi
etas qui causam ignorat. ideo subdit
donec veniat dominus. q(uasi) itaque q(ui)
nec solus deus debet me iudicare.
Itaque nolite ante tempus iudicii iudi
care. Mt vii. Nolite iudicare q(uo)
adusque veniat dominus ad iudican
dum. Ysa(ie) iii c. Dominus ad iudicium
veniet cum senioribus p(o)p(u)li sui. q(ui)
et illuminabit i(d est) aperta faciet abscon
dita tenebrarum i(d est) p(ec)c(at)a occulta. Mt x.
Nichil opertum q(uod) non revelabitur. p(er)
revelabit q(uo)d denique et manifestabit
consilia cordium i(d est) cogitationes. q(uia)
tunc libri conscientiarum aperientur. Dan(ielis) vii.
Et tunc erit. ideo laus i(d est) remu
neratio s(ecundum) merita unicuique bene
agenti et bene cogitanti. sic tame(n)
ut nec laus nescitur quis sit
laude dignus p(ro)ut vel laudetur
ista imposterum opera eius. Timendum
iudicium quo xpus iudicabit
ipsa p(er)sonam. quia veniet non
mittet. compilabit omnia p(e)cc(at)a
q(uia) illuminabit abscondita tene-

Vel quis enim te discernit s. superiorem faciens precio tuo q.d. hoc tu facere non potes / hoc contra eum superbire non debes / Et ita inter homines inter se sint fideles Christi non est discretio / quia ut dicitur Ro. 12 multi unum sumus in Christo.

labit bona abscondita / quia et
manifestabit / remunerabit eorum
quia tunc laus erit etc. / Hec
autem fratres transfiguravi / Hic
2° arguit quod de pseudo gloriaba
ntur et contendebant / ubi primo ar
guit ostendens quod in hominibus glo
riari non debemus 2° quod in solo deo
gloriari debemus / ibi Quis enim te
discernit / Circa primum primo exponit
modum loquendi transfigurando / 2°
subdit transfigurationis causam propter vos
ut in nobis / dicit ergo Hec autem que iam dixi
supra / non est gloriandum in hominibus etc. po
sui exemplum de me et apollo / Hec autem
o fratres transfiguravi i. figurate dixi
in me et in apollo / q.d. in me et apol
lo posui figuram omnibus / ac si dice
ret / non nominavi ut non gloriemini
in me et in apollo / set propter in vobis
gloriamini / sed potius nomen ipsorum reticendo / scolarem sed et io
figurative loco pseudo posui
me et apollo / Ambrosius Commendat illos
designans non signanter / ne ma
ior nasceretur discordia / Nemo
enim audiens nomen suum ut eius
cum sanctis grauius est tacere / Tacito
vero nomine audiens aliquid
de se dum dissimulat / Et hoc feci
propter vos i. propter utilitatem vestram
Ut in nobis qui maiores su
mus discatis ne supra quam scriptum
est / Hic 2° ubi in solo deo gloriari p
cipimur / Unus adversus alium
infletur pro alio i. pro eo quod sit
alius i. melior alio / ut pro alio s.
doctore vel sapientia cum pro se equi
liore simplicius vel edoctius / Si ergo
homo in maioribus gloriari non debet
secundum scriptum gloria tamen in hoc pluribus
non est gloriandum in hominibus sed
in deo / Quis enim te discernit / Hic
ostendit quod in solo deo gloriari
debemus / primo quia solus a malo
liberavit / 2° quia solus bonis se
cundat / ibi / Quid autem habes / Circa
primum sic / Unde ergo gloriandum quod
discernit vos a massa perditionis
sed hoc est solus deus ergo in solo
deo est gloriandum / Et hoc est quod dicit
Quis enim quasi / non deus gloriari in

in deo / Quis enim te discernit a mas
sa s. perditorum nisi deus q.d. nullus
alius / Act. xv° / Nichil discernit
inter nos et illos fide purificans
corda eorum / Quid autem habes quod
non accepisti / Hic ponit aliam ra
tionem / Nullo est gloriandum nisi
in eo a quo cuncta bona procedunt
que habemus / sed hic est deus ergo
primo 2° subintroducit impli
cite liberalitatem divinam / 2° redar
guit presumptionem humanam / ibi / Si
autem accepisti / dicit ergo / Quid autem
q.d. si dicis meum meritum me discer
nit / Quid habes boni quod non acce
pisti a deo / quasi diceret / Nichil
Iac. j° / Omne datum optimum et omne
donum perfectum desursum est / Si autem
accepisti a deo quid gloriaris in te et
in aliis / quasi non acceperis a deo /
ps. Non nobis domine non nobis sed nomi
ni tuo da gloriam / Alio modo legitur sic / ut for
metur ratio talis / non nichil habes
a pseudo apostolis quod non acceperis
a nobis / ergo non est magis gloriandum
in eis quam in nobis / dicit ergo / quid habes
s. quod non accepisti a nobis q.d. nichil
boni habes a pseudo quod non acceperis
prius a nobis / Si autem accepisti a nobis
quare gloriaris contra nos quasi non
acceperis a nobis / Iam saturati estis
Hic primo arguit eos / primo quia
veros apostolos contempnebant / 2° quia
de pseudo gloriabantur et contende
bant / Hic 3° arguit eos quia de
se nimis presumebant / ostendens
primo presumptionem eorum perfectionis /
2° apostolorum imperfectionem / ibi Puto enim
quod deus / Presumptionem eorum per
fectionis describit in tribus / primo
in spiritualibus delitiis / 2° in spiritua
libus divitiis / ibi / Iam divites / 3°
in spiritualibus honoribus / ibi / Sine
nobis regnatis / dicit ergo / Iam saturati
estis quasi / increpo quidem vos / sed
non recte video hoc fieri / Et est yro
nia / quia non saturati estis i. ple
ni spiritualibus delitiis sicut repenta
tum verum ps. xxvi / Anima sa
turata calcabit favum / Iam divites
facti estis / quasi / talibus saturari
potestis / Apoc. iij° / Tu dicis quod dives

sum et nullus egeo / et nescis quia
miser es et miserabilis et pauper /
Sine nobis regnatis / hic tan-
git presumptam imperfectionem in
hominibus / ubi primo eorum impli-
cat arrogantiam / 2° sinistram [illegible]
[illegible] ibi et utinam regnetis
3° quandam yroniam / ibi ut et nos
vobiscum / dicit ergo sine nobis regnatis
i. regni [illegible] nos apostoli qui fecit nos
deo nostro regnum et sacerdotes / et
unus regit [illegible] sine nos re-
gnatis / Sed tamen dicto tibi magis
et [illegible] impera tibi / ut et nos
vobiscum regnemus non dico vos
nobiscum / quia nos sequi debetis
unum / Puto enim quod deus hic
audit presumptam apostolorum im-
perfectionem et primo secundum reputationem di-
vinam 2° quo ad estimationem hu-
manam / ibi nos stulti / 3° quo ad
veritatis experientiam / ibi usque in hanc
horam / Suppone ad dicta vide-
bantur apostoli imperfecti et contemptibi-
les / quia ratione primo quia deus vi-
debatur eos reputare vilissimos
2° quia omnibus passionibus expo-
nebat eos / ibi tamquam morti de-
stinatos / 3° quia videbantur eos
reputare stultos / ibi quia perfectum
videbant / 4° adeo contempti quod
viles infirmi et stulti / dicit ergo pu-
to enim / quasi sic dixi quod sine
nobis regnatis / puto enim ironia
quia deus nos apostolos novis-
simos / de quibus non curet / ostendit
tamquam morti destinatos / i.
ad nichil valentes nisi ad mortem
reservatos / per estimationem sumus
sicut omnes aristonis / vel perlegi
quia sine yronia / sic puto quod vos
nobiscum regnare deberetis / vel
puto i. certus sum / quod deus nos
apostolos novissimos ostendit i. si-
miles novissimis / scilicet in con-
latoribus / scilicet enoch et helye / tam-
quam morti destinatos i. re-
servatos / quia spectaculum facti
sumus mundo / quia ad videndum
nos conveniunt ut admonuit / glossa
[illegible] sunt nobis ut illis qui addicto

Rt ... ob

ribus morti spectabant / ad quod
spectaculum conveniebat populus / Job 12°
deridetur justi simplicitas / et an-
gelis et hominibus / glossa / eciam de nomine
mundi intelligit / subdit / et angelis
et hominibus / tamen mali quam boni
boni ut confortentur ad laudem /
mali ut insultent et irrideant
Nos stulti propter christum / hic tangit
imperfectionem apostolorum secundum estimationem
humanam / et hanc ostendit / primo in
sapientia / 2° in potencia / ibi nos in-
firmi / 3° in reverencia / ibi vos no-
biles / et ostensio tangit primum hic et se-
cundum eorum perfectionem / dicit
ergo / nos stulti propter christum / tangit an-
tem predicamus quae gentibus re-
putantur stulticia / vos non prodestis
in proposito reputamini / scilicet tacendo secundum
glossam / proverbiorum 17° Stultus non sum
ruerit / sapiens reputabitur / nos et
firmi i. afflicti / 2 Cor. 12° libenter
gloriabor in infirmitatibus / vos autem
fortes i. potentes et firmi / vos
nobiles i. verendi nobilitate
carnis non spernendis / nos autem igno-
biles i. despecti / ps. [illegible] 10° con-
temptibilis me [illegible] ignobiles [illegible]
[illegible] esse nesciatis optimus / quam
urbanus [illegible] / Augustinus / dicit te sa-
pientem et fiet stultus / dicit te
stultum et sapiens erit / hic quoniam
michi pro minimo est ut a vobis iu-
dicer / 4° Cor 10° Circa hoc de
bono nomine / 1° de iudicio bonorum
curandum est / sed non multum de
iudicio malorum / Item sed neque me
ipsum iudico / 4° p° Cor 11° Si nos
metipsos iudicaremus etc. / quod solum
est hominis se iudicare / [illegible] bonum de
iudicio discussionis sed non diffinitionis
vel [illegible] se non iustificando
Item nichil michi conscius sum / quod
nullus est sine peccato in hac vita /
1 Jo 1° Si dixerimus quia peccatum non
habemus etc. 1° remorsus conscientie
de quo loquitur est [illegible] de mortali-
bus sed precavendum de venialibus / Item
super [illegible] nolite ante tempus iudicare
glossa suspiciones vitare non possumus
quia homines sumus / ergo Augustinus

Nullus potest in eo quod nemo non potest. Secundo non possumus in nobis possimus vel iudicare possimus quantum est non omnis in uno. Item super id manifestabit consilia cordium glossa. Tunc erunt omnia omnibus nota que per amorem tecta sunt peccata ergo peccata penitentium non erunt nota non erunt nota ad eorum verecundiam erunt tamen nota ad dei gloriam. Item super id hoc autem transfiguravi in me glossa. Vel iustus forsitan hoc dixit quod paulus mentitus fuit. Super primo illius quidem dixit ego sum pauli. Responsio non dixit illud asserendo sed exemplificando. Item super id quid quod non accepisti glossa. Sciendum quod nullus potest discerni a massa perditionis nisi qui hoc credit. Quod paruuli baptizantur non credunt hoc. Responsio credunt tamen si non actu vel glossa loquitur de adultis usum rationis. Item super id parato n. quod dicens glossa quod nullo modo parato dum est. Quod ego male putabat apostolus. Responsio yronice dixit non asserendo. Vsque in hanc horam. Esurimus et sitimus. Perfectorum apostolorum hic ondit imperfectorum eorum sive defectum non spiritualem sed corporalem. Secundum [illegible] connumerat hic [illegible]. Primo quia bono priuantur. Secundo quia malo afficiuntur. Ibi maledicimur et benedicimus. Tertio quia vilissimi reputantur. Ibi tamquam purgamenta. Supra. Primo ondit quod priuantur bonis [illegible] s. cibo potu indumento. Secundo quod priuantur bonis vtilibus [illegible] s. pace stabilitate et quiete. Ibi et colaphis cedimur. Dicit ergo usque in hanc horam i. semper usque ad hoc tempus et esurimus carentes necessario cibo et sitimus carentes necessario potu et nudi sumus carentes indumento. ii Cor xi. In fame et siti in frigore et nuditate. Hebr xi. Egentes angustiati afflicti. Romani autem huius assignant [illegible] d. [illegible] enim et sine adulatione veritatem predicantes et gesta sue vite arguentes [illegible] non habent aput hores [illegible] hoc [illegible] obsequium [illegible] periculo. Et colaphis cedimur. Hic tangit tria bona vtilia quibus priuantur s. pax stabilitas et quies. Pacem tollit persecutio s. colaphi. Stabilitatem pena [illegible] s. instabilitas. Quietem pena assumpta s. labor. Dicit ergo et colaphis cedimur. Exemplum christi [illegible] xxvii colaphis ceciderunt enim. Act xxiii. Princeps sacerdotum iussit paulum percuti. Et instabiles sumus de loco ad locum fugientes secundum id Mt x. Si vos persecuti fuerint in una civitate fugite in aliam. Et laboramus operantes manibus nostris ne accipiamus ab [illegible] necessaria quia nemo dat nobis. Act xx. Ad ea que mihi necessaria erant et hiis qui mecum sunt ministraverunt manus iste. Per labores manuum tangit qui mendicabis [illegible]. Maledicimur et benedicimus. Hic ondit quod afficiantur malo et primo quod malo maledictionis. Secundo quod malo persecutionis ibi persecutionem patimur. Tertio quod malo vituperationis ibi blasphemamur. Sed nota [illegible] verba mala secundum verba [illegible] tertium verba pessima. Primum est malum secundum peius tertium pessimum. Dicit ergo maledicimur quod malum nobis imprecantur et benedicimus operando et orando bonum hiis qui nos maledicunt. Exemplum christi qui cum malediceretur non maledicebat. I Pe ii. Ro xii. Benedicite persequentibus vos benedicite et nolite maledicere. Persecutionem patimur i. diversa tormenta et sustinemus patienter ymo et gaudenter. Act v. Ibant apostoli gaudentes a conspectu concilii. Et blasphemamur ab hiis qui dicunt se deo esse [illegible] et obsecramus deum pro illis blasphematoribus. Mt v. Orate pro persequentibus et calumpniantibus vos vel obsecramus eos s. ut desistant quia hoc faciendo pereunt. Notandum est super id operantes manibus quod multa excitant ad bonum opus. Primo ordinatio dei. Gen ii. Tulit dominus deus hominem et posuit ipsum in paradyso voluptatis ut operaretur. Secundo [illegible] talia operantur. Sed dei ordinationem per ordinationem [illegible]

Colaphus percussio in collo que fit magis ad obprobrium quam ad penam. Vnde [illegible] legitur [illegible] 26 [illegible] [illegible] et [illegible] colaphis eum ceciderunt.

Laborabant enim manibus ad vitandum scandalum [illegible] ad repellendum pseudo apostolos qui [illegible] dicebant [illegible] ut darent exemplum laborandi [illegible].

maledictionis

[illegible] quasi malefica [illegible] vituperationis [illegible] in blasphemiam

[illegible] defectum [illegible]

tentum

pe

preuerant dies / ro primo pcti
Gen 3o Emisit dns adam de pa
diso voluptatis ut operaretur ter
ram de qua sumptus est / sic
ignis purgatorius i etiam pni
tentem / 3o adepto premij sic [illegible]
la preter ... eodem / Mt xx Voca
operarios et redde eis / ps dne qs
habitabit in tabernaculo tuo / et qui operatur
iusticiam / 4o euitando supplicij sic
joseph et egyptij ne morerentur
fame / Ecc 10 ... pe manna tua
incessanter operare quia nescis [illegible]
... / [illegible] considerato iudicij sic
beatus timens furta reuelacionis / ad vos
ps audiciis ... fe
ci iudicium / sup [illegible]
manifestum erit dies enim / 6o
tempus breuis sic formica i estu
te / Jo x operamini dum dies est ve
niet nox i. mors dum tempus ha
bemus / operemur bonum / 7o morte
fructus victorie sic pugil [illegible] /
Apoc 2o Memor esto unde ex
cideris et age penitentiam et prima opera
fac / Ecg Semper aliquid operis fa
cito / 8o educatus ... sic
dictum ad similitudinem et contrario / Jac
2o Sicut corpus sine spiritu mortuum
est sic fides sine operibus / vide
ergo ... te impium ... in
te peccatum ... supra te
... aspicit / Infra te suppli
cium ... / ante te iudicium
ad quod tendis / iuxta te tempus quod
dissipas / Infra te vicia que edu
cis / extra te homines quasi mor
tificatos nisi bonum operis / Tamquam
purgamenta / hic ostendit quod
vilissimi reputantur / ubi tamquam ea
ipsorum vilitatem / quia tamquam
purgamenta vilitatis / i. inefficaces
qr omnium pypsima / i. inefficacissimi
... / quia usque adhuc / dic
ergo / tamquam purgamenta huius
mundi quibus s. mundus purgari
debebat / et quibus i. mundo immun
dicie inquinet mundus / Facti
sumus i. reputati / ut ... dicitur
... xi / quibus dignus non
erat mundus / et facti sumus / omnium p
ypsima / dicitur purgamenta pomi
... qd tollitur ... pomo ut patum
vel ferri vel ... alia.

ergo

i. purgamenta / peripsima

/ pypsima dr a peri quod est circum
et psima quod est figura quasi cir
cularis figura / glo. dic quod est pur
gamentum pomi vel ferri vel ... / [illegible]
rei / usque adhuc i. continue usque ad
hoc tempus / Non ut confundam vos /
post increpacionem ponit ...
ad eos affectionem / ubi ostendit quod predicta
non scripsit eis ut confundantur sed ut
corrigantur / et primo utitur monito
ne ... prium affectum / 2o roga
cione ... meum / ibi / Rogo
ergo vos fratres / 3o comminacione pre
dicendo aduentum suum / ibi / veniam
autem cito / In prima pre ... filios /
primo monet / 2o ostendit eos ut filios
ibi Nam si x milia / 3o probat quod
hoc quia per ... genuit eos
ibi / Nam in xpo ihu / In prima primo
exstirpat quod est malum / 2o in
serit quod est bonum / ibi / Sed ut fi
lios / dic ergo / non ut confundam / quasi et
si diximus vos inflatos esse
et dixit vos ... / non ut
scribo hoc ut confundam vos / i. eru
bescere faciam / sed potius ut vos
corrigam / Nota ... blandis
... ut ... medicus /
primo enim infundit oleum / Luc x
Sed moneo vos ut filios meos
karissimos / pro quibus tot mala passus
sum / Felix plane qui ... sol
licitus sum et scribis / i. intencione
... sum / ... non ut confundat / i.
allocucione ... / Vel mo
neo ut filios in amore / Sed non
vere monet / ut filios karissimos / ... eri
tis quia dilectos plus quam sua
cariores quia dilectos / plus quam
suos / karissimos quia dilectos / plus
quam corpus proprium / omnia quae sua
dimiserat / pro eis / act. xix. Ec
ce nos reliquimus omnia / Inter
omnes suos dimiserat / Gal. iiii o
Continue non ... eterni et
... / Item corpus proprium expo
suerat / ii Cor. xii ... impendar
... vestris ... ... tem
... / hic ostendit quod hee sunt filii sui
quia ipse est pater eorum et non alius /
dic ergo / ... et bene dico filios

vinum / non i fundit oleum

figura de
riet

in cristo / nam si decem milia / id est
quamvis multitudinem finitum pro infinito
pedagogorum i. erudientium / pedago
gus enim est doctor pueri / a pedos
quod est puer et gogos ductor / habe
atis in cristo i. in fide cristi / sed non habe
tis multos patres i. multos genitores
in fide cristi / sicut enim in generatione
carnali unica generatione est unus
pater sic in spirituali / Unde Iohannes iiio Ego plan
tavi / simile [illegible] et ideo multos patres / na
ergo solus et non alius / genui vos in
cristo ihesu non tamen / Gal. iiiio filioli
mei quos iterum parturio donec for
metur cristus in vobis / genui inquam
per euangelium i. predicationem meam / Ver
bum enim dei semen est spirituale generatio
nis / Luc. viiio Semen est verbum dei /
attingit ergo generationis actus / et genui
modus / quia per euangelium genuit quia in
cristo / Jac. io Voluntarie genuit nos
verbo veritatis / Rogo ergo vos / hic
utitur rogatione / ponens se in exemplum
et primo rogat ut imitentur eum / secundo
dicit quod propter hoc misit ad eos
thymotheum / ibi Ideo misi ad vos / tertio
addit / quod optime mitti [illegible] / ibi
tamquam non venturus sim / superiora
eos alloquitur communiter / tunc dicit /
Rogo ergo vos / exhortatur [illegible]
in subditos / imitatores mei / exem
plis mee sapientie [illegible] ad [illegible] Sicut
ego cristi / dicit ergo rogo quasi [illegible]
vos genui in fide ihesu cristi / ergo ro
go vos fratres / [illegible] est caritatis
non auctoritatis / phylemoni fiduciam mul
tam habens imperandi propter caritatem
autem magis // imitatores mei esto
te / non pseudo / Simile habetur phil.
iiio et in fine vio / imitatores inquam
sed et ego cristi imitator sum / unde me
imitando errare non poteritis / Sic
autem erat expressus imitator cristi
ut diceret non se vivere sed cristum in ipso /
Gal. iio Vivo ego iam non ego vi
vit autem in me cristus / non se loqui
sed cristum in ipso / ii Cor. xiiio An ex
perimentum queritis eius qui in me
loquitur cristus / Ideo misi ad vos
tymotheum / hic dicit quod propter
hoc misit ad eos thymotheum / et primo
inducit ipsum missum / secundo declarat
missionis fructum / ibi / Qui vos commonebit

no

obsecro

filiat / inducit autem ipsum epistola no
tus i. cordis oris et operis / in fide cor
dis / quia filius meus / in omni genere
operis / ideo karissimus / in dilectione oris /
quia fidelis in domino / dicit ergo Ideo
i. ut me imitemini misi ad vos
tymotheum / per quem misit epistolam qui
erat eius imitator tamquam ex
emplar ab eo sumptum / Unde ait / qui
est filius meus imitatione et fi
de karissimus agendo bene et fidelis
in domino i. in divina predicatione /
hec [illegible] eius primo est fideli
[illegible] qui vos commonebit
[illegible] hic declarat missionis fruc
tum que est instructio eorum / ubi
implicat tria / instructoris actum
ibi commonebit / [illegible]
vias meas / modum ibi [illegible] ubique
dicit ergo qui [illegible] commonefa
ciet vos i. commonendo vos do
cebit vias meas i. vitam et doct
rinam / hec via ducens ad vitam
[illegible] sine eius [illegible] pulchre
[illegible] in cristo ihesu / et ideo tenende
quia in ipso non [illegible] deviare
[illegible] iiiio Ego sum via veritas et
vita / [illegible] sicut ubique [illegible] in
omni ecclesia doceo // [illegible]
[illegible] doctor un
iversalis / [illegible]
tamquam non venturus / hic ostendit
quod optime tymotheum mittendo
tamquam [illegible] erat committi
quia quidam ex vobis sic inflati sunt
ut de [illegible] que [illegible]
venturus sim [illegible] Inflatos [illegible]
[illegible] sunt / tamquam non venturus
sim ad vos / [illegible] sim [illegible]
turus / Veniam autem ad vos / hic
terret eos predicendo adventum suum
ad corrigendum / et primo se venturum
predicit / secundo veniendi [illegible]
ibi / [illegible] non simone / tertio
veniendi modum [illegible] ibi
[illegible] dicit ergo
veniam [illegible] inflati sunt quidam
quasi non sim venturus / Veniam autem
ad vos cito si dominus voluerit / [illegible]
vestra culpa impediatur / Jac. iiiio [illegible]
ut dicitis si dominus voluerit [illegible]
da [illegible] inquam [illegible] / quia

vos

vias meas

pe

Veniam ad vos / velociter quanto
virtus quia si dominus voluerit / Et
cognoscam / hic tamen veniendi
conditio ubi prius dicit / ad quid veniet
quia ad inquirendum de vita non de sa-
piencia mundana / Secundo quare ad hoc
veniet quia pertinet bonum ad iu-
dicandum ibi / Non enim in sermone dicitur etc. /
Veniam et cognoscam non verbo et in-
quiram non sermonem humane sapie-
ncie eorum qui inflati sunt mundana sa-
piencia que inflat / Supra viii. sed vir-
tutem eorum in fide et operatione / non
enim quod dicitur non inquiram de sermo-
ne quia non in sermone solum est reg-
num dei .i. causa regni dei / sed in
virtute boni operis / Matthei vii. Non omnis
qui dicit michi domine domine intrabit in
regnum etc. / Quid vultis / hic mo-
dum veniendi inquirit ubi primo modum
supponit eorum arbitrio / Secundo specificat
de modo in virga dicens quid vult-
is / ergo quidem veniam sed quid
vultis horum duorum .s. an in virga veniam
ad vos .i. in virtute correctionis
ubi et si sit crimen in malis quod virga
scorum eorundem dicitur iudice vestre
.i. de incendio criminis ipsius / non
tamen ita apparet exterius quod omnis
disciplina in presenti videtur esse non
gaudii sed meroris / Hebreos xii. An in
caritate .i. in manifesta dilectione
ut bonum suppleam / et spiritu man-
suetudinis ut parcas peccantibus postea sup-
peraverit mansuetudo et correctionem
/ Adveniens in mansuetudine est per
approbationem sed in virga non est secun-
dum Augustinus. Absit ut pii filii
dicant ut in virga venias et
nolis venire / melius enim est cor-
rigi in virga patris quam perire in
blandimento predonis / hic quamvis
semper id est ipse in homine bonum Glossa
liberet et sine adulatione veritatem
predicantes quamvis non sint honores
Luce in fine x. Sicut ergo per omnia
in omnibus placeo Ideo quamvis liber
predicaret cum tamen bonum habebat
Ideo clerus non sint quamvis apud ma-
los sed apud bonos / Ite laborantes
manibus operamur / ex hoc videtur
quod apostoli imitatores ut predi-
catores debeant laborare mani-
bus suis / Respondeo Glossa. solum dicitur quod neo

·s· vita / quedam est sufficiencia non tamen repug-
nancia

dicit nobis / Sumpsi quidem tibi omnes
tenentur / Item ut non confundam vos
hoc scribo / quod dicit Gregorius impius et confusio
adducens gloriam / Respondeo non dicit inten-
di per eius confusio sed correctio / Item
in ypo enim ihesu etc. / Matthei xxiii. pa-
trem nolite vocare super terram / Respondeo
solus deus pater est ... sed homo
ministro / Item sed ego ubique in omni
ecclesia doceo / contra in illius dicit docere in
ecclesia alienam / Respondeo distinctio est a certo
modo petrus et iacobus tamen ad quos
missus erat que omnia erant eius /
Erat enim apostolus gentium / Secundo obicitur
est super illud / Non enim in sermone est
regnum dei / quod quedam sunt ad
habendum regnum dei sufficiencia operari
in victoria / quedam repugnancia # ec
ista sunt in illis / primum est unum ne
sine unum gratie et hoc quia summe
filii dei per tamen non per nam / Romanos x
iiii. Non est regnum dei esca et po-
tus sed iusticia et pax et gaudium /
Tercium est apparencia exempli sine
existencia meriti et hoc quia appen-
cia non facit filium regni sed reos / Matthei
xxiii. Ve vobis scribe et pharisei ypo-
crite qui clauditis / Tercium est sermo ora-
tionis sine efficiencia operis / opus non
plus facit ad hoc filii quam vox / Matthei
vii. Non omnis qui dicit domine domine
intrabit in regnum sed qui facit voluntatem et
effectus operis sine certitudine certe
rationis et hoc quia incerto recedit
rigit in fine / Matthei v. Nisi habundaverit
ut iusticia vestra plus quam scribarum
et phariseorum / Quartum est simul superbie sine
scientia virtute et hoc quia locum est ex-
pugnare non expugnare habitare /
Unde non in sermone est regnum
dei sed in virtute / Ideo Matthei v. cum fecerit
et docuerit hic in ... Quartum est inchoatio
bone vite sine perseverancia in bo-
ne / qui enim regreditur a media via
non pervenit ad terminum viae / Luce ix Ne-
mo mittens manum suam ad aratrum
et aspiciens retro aptus est regno
dei / Ideo Matthei viii. Filii autem regni
eicientur in tenebras exteriores / Capitulum v

Omnino auditur inter vos etc. //
Supius reprehenderit eos ab

ab eis

ibi

papu

erroribus / contra ea que fuerunt eis ab aliis / ut est heresis doctrina / Hic reuocat eos ab erroribus contra ea que fuerunt ab ipsis / Et primo reuocat eos ab errore contra correctionem delinquentium capitulo isto et sequenti / secundo ab errore contra copulam matrimonii coniugalis / capitulo vij / tertio ab errore contra esum et abstinentiam ciborum capitulo viij ix x / quarto ab errore contra ornandi et orandi modum capitulo xj. Primum ordinat homines ad proximum / secundum et tertium ad seipsum / sed secundum respicit quantum ad temporalia / tertium ordinat ad deum / Prima pars primo reuocat eos ab errore contra correctionem faciendam per seipsos / quia publicum fornicatorem sustinebant / quod isti deberent corrigere capitulo isto / secundo per prelatos / quia fratres ad iudicia infidelium trahebant / capitulo vj / Prima primo arguit eos de sustinentia publica fornicationis / secundo quod deterior alias eis se prefecit / ibi / Scripsi vobis in epistola / Prima primo arguit eos / quia publicum fornicatorem sustinebant / secundo quia cum hoc facerent / inflati erant seipsos iustos esse iactitabant / ibi / Non est bona gloriatio vestra / Prima primo exprimit eius publicam notoriam / secundo arguit eos in corrigendo negligentiam / ibi / Et vos inflati estis / tertio ipse in eum profert sententiam / ibi / Ego quidem absens corpore / Prima primo exaggerat culpam fornicationis et peruersitatem eorum qui eam sustinebant / primo ratione infamie / secundo ratione generis culpe / ibi / Ita ut uxorem patris / Infamia non agitur / per ubique i. omnino auditur / quia enormis ibi / Et talis fornicatio / quia intollerabilis ibi / qualis nec inter gentes / Dicit ergo Omnino / quasi dicat quero an in virga veniam ad vos / an in spiritu mansuetudinis / et tamen opus est ut virga veniam nisi vos corrigatis / quia omnino i. ab omnibus auditur inter vos esse talem fornicationem / res nequaquam infamis / Nam secundum glossam petri ravennatis minora sunt culpe et maiora infamie / et non quecumque fornicatio sed talis fornicatio qualis nec inter gentes i. gentiles quod diu nescimus / vel licet vix Tertullianus scripsit / [illegible] licita reputata / Ut inuenitur apud gentiles cum simplex fornicatio non reputaretur peccatum / Unde apostoli actuum xv ad hunc errorem excludendum gentilibus ad fidem conuersis imposuerunt quod abstineant se a fornicatione / Erat tamen quedam fornicationis species que etiam apud gentiles illicita habebatur / et id dicit / qualis nec inter gentes.

Sydon aut mare / talis inquam ut aliquis habeat i. publice uxorem patris sui i. nouercam suam / quod est incestus / Et vos inflati estis / Non cresimo quia ascendit super patris cubile / Cum dormierit cum nouerca sua morte moriatur / Et vos inflati estis / Hic arguit eorum negligentiam / ubi plectit eam in eis reducenda / primum est presumptio delonis proprie / secundum est compassio de alienis / ibi / Et non magis luctum / tertium est defectus iustitie et correctionis / ibi / ut tollatur / Dicit ergo Et vos / cum sit inter vos tantum scelus inflati estis ventositate superbie presumentes de bonis propriis dum videtis aliena peccata / unde presumitis altissima nemini / Et non magis habuistis luctum i. dolorem pro peccato illius qui inflicionis / Augustinus plangis mortuum / magis plange viuum / Cum non fuit inter iustos nec lucet / ut plangitur corpus a quo recessit anima / et non plagis animam a qua recessit deus / Non fuistis in tanta luctu ita quod tolleretur de medio / qui hoc opus fecit / hoc est ut separetur a communione vestra / quia omnis est participes eorum in minores fouendo / maiores tollerando / Decreta xxiij questio / Auffere malum de medio tui / Deuteronomio xvij / Recedite a tabernaculis hominum impiorum / Ego quidem absens corpore / Hic in eum profert sententiam / ubi primo ostendit suam sollicitudinem / secundo suam auctoritatem / ibi / In nomine domini / tertio suam intentionem / ibi / Tradere huiusmodi / Prima primo implicat triplicem sollicitudinem / quia patris / secundo sententie latorem / quia iam iudicaui / tertio latoris / quia eum qui sic operatus est / Dicit ergo Ego quidem quod vos non curastis eum quod puniretis eum / sed ego quidem qui eram absens corpore presens autem spiritu i. mente et sollicitudine / Vel quia talem et si corpore absens sum sed spiritu volo presens sum / Simile habetur de helyseo iiij Regum v / sum i. fuerit

Margin, left column: -mabile
Margin, left column: quod
Margin, left column: propter publicam famam

Margin, right: Hac que erat horribilis etiam apud gentiles / quod naturalis ratio docet quod propter naturalem eam reuerentiam filius ad quam filii debent habere ad parentes secundum omnem statum et leges patris et matris a matrimonio excluduntur

Margin, right: scilicet compatiendo casui proximi quod vestra inflatio compassionem excludit / Glossa

‖ interitum carnis, salvus autem quod notatur ibi

mora iudicavi ut presens i. ac
si essem presens eum qui sic operatus
est, et hoc propter famam publicam
quia sicut dicit Augustinus. Evi-
dencia patrati sceleris non indi-
get clamore accusatoris. Iudicavi
in qua in nomine domini nostri ihesu
christi i. vice eius tamquam eius legan-
tis pro christo enim legatione fungi-
mur. Vel iudicavi hunc tradere etc.
in nomine domini nostri ihesu christi i. ad
honorem domini congregatis vobis sine
aliqua dissensione i. congrega-
ta ecclesia et meo spiritu existente vob-
iscum i. mea auctoritate cum virtute domini
ihesu suffragante tradere etc. quid iu-
dicavi ut vos congregati unani-
miter mea auctoritate et virtute christi
suffragante traderetis huiusmodi sathane.
Ecce ergo quinque quantum ad iudicium
iudicantis. auctoritas quod notatur in no-
mine christi. consistencium unanimi-
tas quod notatur in congregatis
illorum et sui suffragium. Dei po-
testas quod notatur ibi cum virtute
sine equitas quod notatur ibi tradere
huiusmodi etc. Tradere huiusmodi
hominem. Hoc dupliciter primo de ex-
cecione corporali alio modo de spiritua-
li. Primo modo sic iudicavi tradere
huiusmodi hominem fornicatorem sathane
corporaliter vexandum et hoc in
interitum carnis i. ut sathanas
eum corporaliter vexet et sic re-
sipiscat. Sathane enim potestatem apostoli ecclesie
habuisse ut quos ipsi non possent
evellere traderent eum sathane ve-
xandum corporaliter quousque pe-
niteret. Secundo modo sic iudicavi tra-
dere huiusmodi sathane spiritualiter sc. ipsum
excommunicando et hoc in interitum car-
nis i. ita ut liberius possit interitum
carnis i. peccatum carnis ut spiritus
salvus sit. Hoc dupliciter legitur sc. de spiritu
creato et increato. Primo modo sic exponitur
dicitur in qua non ut caro intereat
simpliciter sed ut spiritus salvus sit.
Sic dominus tradidit Iob sathane.
Iob ii. Verumtamen animam illius serva.
Salvus in qua in die domini nostri ihesu
christi i. in die gracie impertite vel in die
iudicii in futuro quidam dicitur dies domini
quia exaltabitur dominus solus in die illa.

in interitum carnis ut spiritus salvus sit.

‖ exercere

salvus sit v[el] salute [illegible] in morte al' in [illegible]

spiritus. Secundo modo de spiritu increato iudicavimus
que est correctio persone quod notatur
ibi tradere huiusmodi. destructio culpe.
quod notatur ibi ut spiritus. Alio mo-
do legitur sic ut spiritus increatus i. spiritus
sanctus salvus sit in eo i. ut ipse non
frustretur spiritus sanctus in die etc. Non
est bona gloriatio vestra. Hic arguit
eos quia se iustos esse iactabant
et primo ostendit quod frustra se iac-
tant qui diu illum tolleraverunt. Secundo
monet ut illum abiciant ibi Ex-
purgate vetus fermentum. Tercio subdit
causam quare hoc fieri debeant
ibi Etenim pascha nostrum. Primo ergo
ostendit quod se frustra iactant. Secundo
quare quia communicando illi forni-
catori corrupti erant ibi Nescitis.
quia modicum. Dicit ergo non est quod
talem fornicatorem sustinet. Non est
bona gloriatio vestra quia sc. vos ius-
tos esse iactatis pro eius gloria
in malicia etc. Nescitis quod et hec non est
bona. Nescitis enim quia modicum fer-
mentum i. consensus unius peccati totam
massam corrumpit i. omnes vos co-
maculat vel modicum fermenti i. iste
modicus peccator unicus et fornicator
totam massam corrumpit i.
[illegible] suo omnes inficit. Similiter hec
Gal. v. Ecclesiastici [illegible] Qui tetigerit pi-
cem inquinabitur ab ea. Notandum est
hic quod in scriptura reperitur mul-
tipliciter fermentum corruptum. Primo
originalis culpa ut hic non in fer-
mento veteri illud corrumpit totam
massam humane nature. Unde Ecclesiastici [illegible]
[illegible] qui omnes in corruptione
sumus. Secundo doctrina prava. Mt. xvi.
[illegible] attendite a fermento phariseorum
et doctrina phariseorum. hec corrumpit
fidem. [illegible] quod supra Cor. [illegible] ne-
minem lesimus neminem corru-
pimus. Tercio legis observancia. Gal.
v. [illegible] in lege iustificamini a gracia
excidistis et post modicum fermentum totam
hoc corrumpit [illegible] tradit[illegible]
pe Corrupti sunt et abhominabi-
les facti sunt etc. Quarto ypocrisis. [illegible]
xxiii. Attendite a fermento phariseo-
rum hoc corrumpit intencionem.
Ephes. iiii. [illegible] diluculo corru-

prinit cogitationes suas / 3º in
tenero prima / Exo xviii. Uo ymo
labus sup fermento sanguinem
mee / hoc corrumpit actionem
pu xxvº sicut turbatus pede et
vena corrupta. Expurgate ve
tus fermentum / hic monet ut
abiciant fornicatorem sed similitudine
fermenti / ubi notantur tria que
debent fornicatorem abicere / primum
est contagium culpe unde dicit / ideo
dicit expurgate vetus fer / 2m est
puritas nove vite ideo dicit / ut
sitis nova conspersio / 3m est custodia
baptismalis gratie ideo addit / sicut estis
azimi / dicit igitur / expurgate quia
modicum fermentum corrumpit / Ex
purgate vetus fermentum id est purgate
vos extra eiciendo illum veterem
peccatorem qui vos corrupit / qui
est membrum veteris hominis nem
sicut [illegible] corruptum / Math v. Si o
culus tuus scandalizat te abscin
de eum et proice abs te / omnia [illegible]
[illegible] quia sedum
io abhominabilius / ob hoc dicit exp
urgate / quia antiquum ideo tenacius
ob hoc dicit vetus / et contagiosum
io multiplicabilius / ob hoc dicit fer
mentum / io Exo xii. Qui comederit
fermentatum peribit / expurgate
inquam ita ut sitis nova conspersio
id est nova congregatio / innovati scilicet
[illegible] per penitentiam / ut nominis tol
latis vetustatem / conspersio fermenti
conspersio enim est farina pro aqua
conglutinata sine fermento / sicut leg
itur tulisse filii Israel Exo xii. Sicut
estis facti in baptismo per gratiam azi
mi id est sine fermento corruptionis
peccati / dicitur enim azima a quod est sine
et zima grece quod est fermentum latine
[illegible] vos tenemini esse nova con
spersio quia facti estis azimi in bap
tismo culpa vitanda puritas induta
gratia custodienda debent nos mo
vere ad expurgandum vetus fer
mentum. Etenim pascha nostrum / hic
subdit causam quare predicta facere
debemus / scilicet ut sit corpus debita co
mestio agni paschalis id est Christi / Ubi
primo ponit esum / 2º innuit ad
edendum / ubi [illegible] Itaque epulemur / sed docet

edendi modum / ubi. Uo insinu
[illegible] dicit quod [illegible] itaque pri
esse debet / Item Christus immolatus
est pro nobis in passione [illegible] Se
cundus [illegible] ductus est. Christus
inquam qui est pascha nostrum id est ag
nus paschalis quem [illegible]
Io 1º Ecce agnus dei. Apoc vº.
Dignus est agnus qui occisus
est / sumere [illegible] Christus
qui [illegible] est in manu [illegible]
[illegible] pascha nostrum
[illegible] redemptionis [illegible]
[illegible] immolatus est [illegible]
[illegible] Christus a [illegible]
[illegible] nos [illegible] non
pascha [illegible] nomen grecum non est
ut quidam putant / sed hebreum [illegible]
ibi [illegible] utriusque lingue / [illegible]
[illegible] pascha dicitur id est paschin quod
est passio [illegible] pascha [illegible]
hebreos [illegible] quod est trans
itus quia tunc primo celebraverunt
pascham quando fugientes egyp
tios mare rubrum transierunt.
Notandum est hic / quod homo
potius epulatur cum cibus est
summus [illegible] et [illegible]
[illegible] est cibus alterius sed [illegible]
multiplicatur / hic est enim [illegible]
[illegible] pascha id est transitus [illegible]
[illegible] de bono in melius /
de meliori in optimum / [illegible] transi
[illegible] in loco [illegible] Item est cibus
[illegible] non enim [illegible] sed
omnem [illegible] Item est [illegible]
[illegible] immolatus est [illegible]
[illegible] die iovis in cena
[illegible] occisus die veneris
[illegible] die dominica / [illegible] sepul
[illegible] / Itaque e
pulemur scilicet nos [illegible]
[illegible] inde et [illegible]
xv [illegible] credentes deum
[illegible] Itaque quia
scilicet est pascha nostrum epulemur nos
ipsi incorporando / sicut [illegible]
[illegible] in te / sicut cibus carnis
tue / sed tu mutaberis in me / sicut
[illegible]
Non in fermento veteri / hic
docet modum edendi agnum

nec in fermento malicie / 3o actualis in proximum addit

qui consistit in duobus / in expul
sione fermenti culpe / propter quod dici
tur non in fermento / in mundicia et
puritate gracie / propter quod dicitur sed
in azimis / supra dehortatur tri
plicem culpam / primo originalem
cum dicit non in fermento veteri /
2o actualem in deum cum subdit nec
nequicie / In 2a hortatur tri
plicem puritatem gracie baptismalis
contra originale quod notatur in
azimis sinceritatis / puritatis contra actuale
in deum quod notatur in sinceritate
operacionis / iusticie contra actuale in
proximum quod notatur in veritate ut sit
azima / contra vetus fermentum
puritas contra maliciam mentis
et nequiciam / dicit ergo non in ferme
nto quod epulemur in qua non in
fermento id est in corde veteris originalis
culpe fundo / sic figuraliter precepit
ebreis comedere agnum paschalem
Exo xiio / fermentum enim panis est
Osee viio fermentum cum totus panis
fuisset agnitione fermentum / nec
in fermento malicie id est culpe
actualis in deum et nequicie id est cul
pe actualis in proximum / sed in azimis
id est in puritate sinceritatis ad deum
et veritatis ad proximum / vel sinceritas
quo ad declinacionem mali / et veritas
quo ad operacionem boni / vel sinceritas
id est bone vite quo ad conscienciam
et veritatis contra ypocrisim et simula
cionem / vel sinceritatis in affectu per
rectum amorem / veritatis in intellectu
per rectam cognicionem / Glosa dicit sup
illud Itaque epulemur / quia nunc
in sunt necessaria ad epulandum
digne sumendo agnum paschale
xpm que figurata sunt in agno
legali / agno Exo. xio. decima
die etc / debent enim tria antecedere
epulacionem et tria concomitari tria se
qui / primum antecedencium est humi
litas puritatis deutro xvio / Epulaberis
coram domino deo tuo et post re
cordaberis quoniam servus fueris in E
gypto / hoc significatur in lactucis
agrestibus / 2m est ardor devo
cionis intime / Ecc xxxo Splen
didum cor bonum in epulis epule
illius diligenter fiunt. hoc notatur
in assatura carnium / tercium est
puritas consciencie bone unde ps / ita
epulemur non in fermento malicie
et nequicie sed in azimis etc / hoc notatur in
azimis panibus / primum concomitan
cium est / similitas fidei integre
deutro xvio / coram domino deo tuo
epulaberis / hoc notatur in hoc quod
nichil in mane residui relinquebant / 2m est
memoria passionis dominice / Mat
xvio Si qui heris epulans et dicere fe
stos etc / et post ut sint nobis in re
cordacione domini dei hoc notatur in tinc
tis sanguine postibus / 3m est hyla
ritas spiritualis leticie ps Iusti epu
lentur et exultent in conspectu dei
quod notatur in festinacione comme
stionis / primum subsequencium est
graciarum actio / Thob viiio Epulati sunt
benedicentes deum. hoc notatur in mo
nimento anime celebracionis ut
in porreccione pedum / 2m est bonorum
operum robur id est continuacio / deutro
xvio Epulaberis in festivitatibus tuis et
post benediccionem tibi dominus in ope
ribus tuis quod notatur in
[illegible] / 3m est ad patriam
promissam perambulacio ps Ibunt de
[illegible] in locum etc / hoc notatur in cal
ciatis pedibus / Scripsi vobis in
epistola / Supius arguit eos de suf
ferencia publici fornicatoris / hic
dicit quod de hoc alias scripsit eis /
ubi primo ostendit quod alias eis scripsit /
2o quod nunc expressius scribit / ibi
Nunc autem scripsi / Supra primo dicit
quod scripsit / 2o qualiter intellexit
ibi Non utique fornicatoribus / 3o quod
[illegible] intelligere debuit / ibi Alioquin
debueratis / dicit ergo Scripsi quoniam mo
neo vos expurgare vetus fer
mentum et sine hoc debueritis
facere / Nam scripsi vobis in epistola alia
que non habetur / scripsi in qua hoc
ne commisceamini fornicatoribus co
habitacione et familiaritate sive cum eis
[illegible] ii Cor vio Nolite [illegible]
[illegible] ps Commixti
sunt inter gentes et didicerunt

Rapaces q de ipso fecit vni ... [illegible]

opa eorum ideo pe eum puls per
iteri. Scripsi vobis non commisceri fornicariis. Hic
aut quasi intellexit quod scripse-
rat quia non intelligit de gentilibus
sed de christianis et tangit iiii diuersa
peccata quo de similibus alios reci-
piunt fornicarios qui de ipsa persona
re faciunt iniuriam auaros qui
qui faciunt proximo ydolis ... pinole
ciam ... pertinet in moribus ydol
seruientes pertinet contra fidem deum
ergo non utique fornicariis huius mundi
i. gentilibus qui fornicantur ideo
pe perdidisti omnes qui fornicantur
abs te. Mundi notat hic eos qui non
sunt de ecclesia Io xvii de mundo non
est sicut ergo non sum de mundo
ac si diceret non intellexi ne non co-
misceretis cum gentibus sed cum forni-
catoribus christianis aut auaris in
retinendo vel rapacibus in acquirendo
vel ydolis seruientibus ydola cole-
do. Alioquin si precepissem gentilibus
non commisceri debueratis christianorum
commisceri de hoc mundo exisse i. o-
porteret vos de hoc mundo exire cum
ubique sint tales. Nunc alioquin si commis-
ceri debueratis de hoc mundo
exisse i. melius esset vobis mori. Am-
brosius. Compendium est male age-
tibus si citius moriantur quam
diutius impietas usu crescat. Nunc
aut scripsi vobis. Hic ostendit
quid ex ipsius scribit vbi primo o-
se scribere ne omittant fratrem publi-
catorem de audit quod de fidelibus
hoc dicit quia de infidelibus non
habet dare legem ibi Quid enim est
michi. Primo specialiter monet abstinere
ab fornicatore ibi Auferte malum
Supra primo ponit se scripsisse secundo
subiungit scribens tenorem ibi
Si is qui frater nominatur. Dicit ergo nunc
aut quam tunc scripsi non intellexistis
nunc aut scripsi vobis de nunc non
commisceri talibus fornicariis Io Ba-
ruch Commiscuimini eos cum mor-
tuis deputamus eos cum descende-
tibus in infernum. Si is qui frater in
vobis nominatur. Hic subiungit te-
norem scripture vbi ponit sex diffe-
rentias peccatorum quo sic disting-
untur. Omne peccatum est in preceptum

dei ut indecimentum fratri proximi vel in
nocumentum proximi. Si in preceptum
dei hoc sit explicitur ... enim
homo querit ... sine
delectabile sic est fornicator vel
sine utile sic est auarus vel
sine honorabile sic est ydolis
seruiens. Item enim ipsa sunt dei in
desensu quem incurrit. Si sit in
detrimentum fratri proximi sic est obsolue
Si aut in nocumentum proximi hoc
quod contingit dupliciter ut in verbo sic est
maledicus ut in facto sic est ra-
pax. Sic ergo si is. quasi ne scrip-
si vobis hoc modo vel si is qui fra-
ter nominatur et non est vere sed
est de illis de quibus in Thim. Con-
fitentes quidem se nosse preterea
factis aut eum abnegantes
est fornicator notorius et persi-
stens christianus aut auarus
in retinendo aut ydolis seruiens
ydola colendo vel maledicus et detestor
detractor vel ebriosus suo vel rapax
vel sanguinolentus insi tales ... con-
sumere. In Thess ult. denuntiamus
vobis fratres in nomine domini ut se
trahatis vos ab omni fratre ambulan-
te inordinate. In hoc ergo de frater-
nitate quod cum infidelibus non pro-
hibuit cibum sumere. Sed hoc aut
quod notetur ... non teme-
re sed per iudicium ecclesie auferendos
nullos liberius commonet et si per
iudicium auferri non potest potius
tollerandi sunt. Quid enim est
michi. Hic aut quod de infidelibus
non habet dare legem. Et primo dicit
quod ad eum non pertinet iudicium
infidelium, secundo hoc audit ex op-
posito de hiis qui intus sunt ibi
Nonne quia hoc pertinet ad salutem
dei ibi Nam eos qui foris sunt
Dicit ergo Quid enim quod de fidelibus scripsi
non de aliis. Quid enim michi est de
hiis qui foris sunt i. de hiis qui
sunt extra ecclesiam et minor et maior
sunt infidelibus iudicare q. d. ad
me non pertinet sed potius de eis
Glossa dicendum ne curant tunc sicut
dicunt nolunt se intimare de isto
qui dixit magistro dic fratri meo

p^e

ut mecum diuidat hereditatem Luc
xii°. O homo quis me constituit
iudicem aut diuisorem super vos
non enim erat discipulus eius
Nonne de hiis qui intus sunt s. in
ecclesia intro et si non intro non de
aliis vos maiores iudicatis
q.d. sic et non de aliis. Illos eos
qui foris sunt extra ecclesiam s. in
fideles deus iudicabit iudicio
condempnacionis non discrecio
nis sed non nobis iudicium con
uenit. Ps. xx° iudicium a domino
egrediatur. Auferte q. quia igitur
sepsi vos non conmisceri talibus
auferte malum hominem publicum s.
fornicatorem ex vobis ipsis quia ex
eius societate inquinamini deut
xvii°. Auferes malum de medio tui ut
ceteri timorem habeant. Et queritur
super eodem [illegible] iudicare vos
glo. eiciatur et ipsi principes dum
patentur [illegible] ingenuitas
pecti incorrectum scitur conuenire
? ergo queritur peccatore parie
notorium scitur conuenire in
ecclesia peccatis. R. cum parie dis
simulacio eum posset corrigere paciencia
ut glo. loquitur in textu [illegible] plane
[illegible] mandauit. Item
[illegible] cogitacio
debet esse medicinalis non mortife
ra. R. mortificatio ad penam ut ipsa
ea viuificet. Item ibidem glo.
Omnis carnalis voluptas [illegible]
est [illegible] est temptacio [illegible]
[illegible] ab hoste. R. [illegible]
ne est ut [illegible] proxima [illegible]
[illegible] quia eius
suggestione [illegible] parentibus
corrupta est natura. Item super
modicum fermenti glo. iudicandum
non est sine accusatione [illegible]
[illegible] ergo non licet iudici ex of
ficio inquirere. R. in manifestis
non requiritur accusacio sed in occultis.
Item super id pascha nostrum glo. pa
scha nomen est non grecum ut qui
dam estimant. [illegible] exo. xii°. phase
nomen hebreum est pascha gre
cum. R. utrumque et cum utroque [illegible]

[illegible] apaschin quod est pati grece
ut aphase quod est transire hebrai
ce. Item super id Scripsi vobis glo. signi
ficat plus scripsisse aliam epistolam [illegible]
[illegible] non est prima ad chorinthios.
R. prima est non quia missa sed
[illegible] quas in corpore epistolarum
ecclesia sibi retinuit. Item super id
non utique fornicariis huius mundi
glo. gentilibus. [illegible] non licet cum
gentibus uti iudeis [illegible]. R. non
licet quia non sunt peccatores
[illegible] obstinati [illegible] non est spes
conuersionis. [illegible]
nec [illegible] ergo quilibet publicus
peccator debet uitari cum non omnes
sunt [illegible]. R. apostolus loquitur
de eo qui nominatus est per sentenciam
ecclesie. Item eos qui foris sunt
deus iudicabit [illegible] Jo. iii°. qui non
credit iam iudicatus est per presci
enciam [illegible] sententiam summam

Audet aliquis uestrum etc.
[illegible] aberro
re circa emendacionem delin
quencium faciendam [illegible] qui pub
licum fornicatorem sustinebant
hic reuocat ab errore circa emenda
cionem faciendam [illegible] [illegible]
[illegible] ad iudicia infidelium re
currebant et primo arguit eos quia
contendunt in iudicio et maxime in
fidelium [illegible] repeticione [illegible]
quod hoc non dicit qui licent sua
in iudicio repetere ibi [illegible] iam licet
[illegible] primo arguit quia [illegible]
dices infideles [illegible] quia indi
ces insufficientes in ecclesia insti
tuebant et [illegible] ibi Iam
quidem [illegible] delictum [illegible] arguit
[illegible] quia iudices infideles non
[illegible] requirunt [illegible] quod non
debent facere quia sancti de toto mun
do iudicabunt ibi An nescitis
qui sancti [illegible] quod etiam
angelos iudicare habemus ibi Nescitis
quia [illegible] ergo iudex [illegible] de
hiis que minus sunt [illegible] in
[illegible] iudex [illegible]
[illegible] aliquis vestrum fidelium
[illegible] quia qui non

i. [illegible] ergo iudicia [illegible] 3° quia [illegible]

prohibet ergo hic apostolus ne fideles voluntarie iudicium eligant infidelium

tum vocetur potius iniuriae quam
contigit tibi. Habens negotium. quod
est unum iudicii. negotium quod ne-
gotius omnium. adversus alterum fide-
lem. Iudicari apud iniquos. id est iudi-
cium petere ab iniquis. Glossa: infide-
les qui iniqui sunt extranei qui
legis divinae aut omnino ignari
aut facta exponere in praesentiarum ne-
gligunt. Et non apud sanctos. fideles
Glossa: cum dei timentes iustitiam
sequerentur et legis divinae scientia muniti
sunt. hoc erat iniuriae omis-
sio redeundi ad idolatriam et transi-
gressionis fidei. et ideo constitutum
fuit in lege ut alienigenam non esse
principem. Deuteronomium xvii et Deuteronomium primo dixi
ex vobis viros sapientes. Fecit fi-
deles qui sic subditorum respuunt
praesumptionem. Audet aliquis. sic arguit
contentam habens negotium ad alium
sic explicat temeritatem iudica-
ri apud iniquos. An nescitis quoniam
sancti. hic ostendit quod sancti deinde
de iudicabunt. et ideo absurdum non
ab aliis petendum est iudicium. ubi
primo ponit quod minus videtur.
secundo concludit quod magis videtur ibi
Et si in vobis iudicabitur. Et est similis
ratio talis. Si illud quod minus videtur
inesse et illud quod magis. sed sancti
iudicabunt totum mundum ergo possunt
iudicare de negotiis cotidianis
quod minus videtur quod possit
dici. Ergo An nescitis quoniam sancti de
mundo inferiori non desperioni sed
humiliter legitur mundi non est de hoc
mundo. Iudicabunt. Glossa: auctoritate et
potestate quoniam admirationes et cetera
Matthaei xix. Sedebitis super sedes iudi-
cantes xii tribus Israel. Et si in vobis.
Glossa: per aliquos sanctos ex vobis iudica-
bitur hic mundus. Indigni estis
qui de minimis scilicet negotiis
cotidie emergentibus iudicetis quod
non. Minima secundum Augustinum sunt bona
forte ut magna bona mente. media
virtus bona gratia et gloria. Nescitis
quoniam angelos. hic ostendit quod
etiam angelos iudicabunt. ubi primo
ponit quod minus videtur. secundo con-
cludit quod magis videtur ibi quanto
magis secularia. Et est similis ratio talis.

si illud quod minus videtur inesse in-
est et illud quod magis. sed sancti dig-
ni sunt iudicare angelos. ergo
multo magis secularia negotia. dicit
ergo Nescitis quod et vos potestis iudica-
re de his quae minima. Nam nescitis
quoniam angelos apostatas scilicet iudicabi-
mus comparatione melior sunt
quanto magis secularia possumus
scilicet iudicare. id est de rebus huius seculi
quod multo magis. Nam ut ait Augustinus
in sermone de vera religione de
illud de quo quis iudicat minus
est eo qui iudicat. Cor ii. Spiritualis
homo omnia iudicat et ipse
a nemine iudicatur. Secularia
igitur iudicia. Supra arguit quod
ad iudices ad iudices infideles
ibant. secundo hic arguit quia iudices
insufficientes in ecclesia constituebant
ubi primo eos ironice arguit.
secundo ironice se loqui exprimit ibi
Ad verecundiam vestram. tertio modo
arguendos ostendit ibi Sic non est in-
ter vos sapiens. supra implicuit
tria. iudicii indigentia se-
cularia iu... per idonea ibi Contemp-
tibiles. electo deliberatio ibi Illos con-
stituite. dicit ergo secularia quae etiam iudica-
re debetis. Igitur si secularia iudicia ha-
bueritis. Glossa: hoc dicit quia non sunt
sunt non quia nullo modo liceat
sed non expedit propter plurima tempo-
rum et falsas advocationes. Con-
temptibiles et cetera. hoc dupliciter legitur primo
modo ironice. alio modo sine iro-
nia. primo sic. Contemptibiles id est
indiscretos et viles qui sunt in
ecclesia constituite ad iudicandum quasi di-
cat facitis et male. quia eorum con-
temptibiles fratres recurrere ad iudicium
infidelium. Ad verecundiam vestram
dico hoc. ut inde erubescatis et
corrigatis. Exodus xviii. Provide de
omni plebe viros prudentes et de
omni plebe viros potentes et cetera.
secundo modo legitur sine ironia sic Con-
temptibiles id est minus sapientes
in spiritualibus. sed prudentes in
temporalibus illos constituite ad iudi-
candum. talibus enim debet committi iudica-
rum secularium. sapientes autem

de hoc modo de mundo omnibus

qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum

potentes

p^e

vt abnegantes impietatem et sclaria desideria so. ⁊ ius. vi. i h:

in spiritualibus qui sunt nobiliores
dem[?] nature spiritualibus. Videntur
fuge secularia desideria. Tyt. ii°. Ap-
paruit gratia dei et salvatoris nostri om-
nibus hominibus erudiens nos
ut [illegible] secularia iudicia ut hic. Se-
cularia igitur iudicia si secularia ne-
gocia. ii Thi. ii. Nemo militans
deo implicat se secularibus nego-
ciis. Desideria sunt in corde, iudi-
cia in ore, negocia in opere. Adiu-
cendum [illegible] dico i. in hoc reue-
rentia impendimus viris spirituali-
bus significo ne implicent se tam
secularia [illegible] Dicit Petrum
diam [illegible] et preuenientia
[illegible] Sic non est
inter nos. Hic eos multo argu-
endos ostendit. Et primo quia insi-
pientes se esse ostendebant. Secundo
quia apud infideles contendebant
ibi. Sed frater cum fratre. Dicit ergo si non
quasi et non debet erubescere si tales
iudices constituistis. Ita sic non
est etc. vel sic quasi et non debet
iudicari apud infideles. Ita sic
non est inter vos sapiens quisquam
i. non est aliquis de vobis fideli-
bus ideo sapiens in spiritualibus
qui possit iudicare inter fratrem
suum et fratrem. Tales enim sapientes
in spiritualibus constituendi sunt iudi-
ces. Vnde Gregorius [illegible] tienas [illegible]
[illegible] qui rerum exteriorum sapi-
entiam perceperunt. Qui autem spiritua-
libus donis ditati sunt. Terrenis
non debent negociis implicari.
Augustinus [illegible] cotidie [illegible] qui
[illegible] per singulos dies aliquibus
[illegible] operam quam [illegible]
sissimas [illegible] pluritates
pati. Sed frater cum fratre
hic arguit quia apud infide-
les contendebant. Ubi implicat
[illegible] agrauacionem contencionis. Scilicet
quia frater non proximum. Cum fratre. Scan-
dalum quia in iudicio. Forum quia
apud infideles. Arguit enim con-
tencionem fratrum ne si religiosus
est qui contendit. ii. Thi. Ser-
vum dei non oportet litigare. Se-
cundum si frater cum fratre contendit.
Aeccl. v°. Viri fratres estis, ut quid nocetis

alterutrum. Ideo dixit Abraham ne
queso sit iurgium inter me et te.
Fratres enim sumus. Scandalum ne si
in publico contendit. Mat. v°. Et qui
vult tecum in iudicio contendere
et tunicam tuam tollere, dimitte
ei et pallium. Forum ne si in curia
infidelium contendit. i. Thi. vi°. Ne
nomen domini et doctrina blasphemetur. Et hoc
est quod dicit. Sed frater cum fratre in iu-
dicio contendit. Quod malum
est. Augustinus. Nichil in hoc mundo sunt
demonum artibus. Quam lites ex-
ercere. Et hoc apud infideles. Quod pe-
ius est. Quia sunt suspecti iudi-
ces. Secundum Iam nunc [illegible] quia sancti
de hoc mundo iudicabunt. Quadruplex
est iudicium. Quo iudicamus. Vnde
Primo iudicium principalis auctoritatis
quo iudicabit tantum dominus. Pater. Cum
accepero tempus ego iusticias iudi-
cabo. 2° iudicium discussionis sine
probacionis quo iudicabit Christus homo.
Io. v°. Pater omne iudicium. 3° iudicium
assessorie dignitatis quo iudica-
bunt perfecti. Sap. iii°. Iudicabunt
iusti. 4° iudicium comparacionis quo iu-
dicabunt imperfecti aliqui. Etiam
minus mali. Mat. xii°. Viri niniuite
surgent in iudicio etc. Regina au-
stri surget. 5° iudicium discepta-
cionis quo iudicabunt soli imperfecti
fideles. Mat. xxv°. Et Petri ii°. Tempus
est ut iudicium a domo dei inci-
piat. Si autem primum. 6° iudicium
remuneracionis quo iudicabuntur
omnes boni et mali. Ecce vel. Circa
que sunt adducere duo iudicio
potum [illegible] sine bonum etc. 7° ne
iudicium disposicionis quo in in-
dicari sunt incredulis. Io. iii°. Qui
non credit iam iudicatus est. Iam
quidem omnino delictum. Supra
arguit eos primo quia ad iudices
infideles ibant. 2° quia iudices
insufficientes in causa constituebant.
Hic 3° arguit quia inuicem conten-
debant et fraudabant. Ubi primo
arguit culpam, 2° predicit penam
ibi. An nescitis quia iniqui. Item a
primo arguit in eis culpam distor-

qui contento fit
tu deficiente
pacis

dic / 2o culpam imputat ibi / quare non magis etc. 3o culpam innuit tacite ibi / Sed vos iniuriam facitis / In primo ponit culpe magnitudinem / 2o magnitudinis originem ibi / quod iudicia habetis / Dicit ergo. Iam quidem omnino delictum est etc. quia in iudicio contendere apud infideles vitia reperies / Iam quidem etc. id est perfecte delictum est in vobis. Non enim concipit delictum in cogitatione pariter in consensu perficit in opere, id est Jac. 1o Concupiscentia cum conceperit parit peccatum etc. Ex eo quod iudicia habetis inter vos / ex hoc apparet quod iudicium sive contra aliquem peccatum est / ysa. lviii. Ecce ad lites et contentiones ieiunatis et omnes debitores vestros repetitis. Quare non magis iniuriam / hic arguit culpam impatiencie et hoc est violenciam raptam, 2o contra machinationem occultam ibi / quare non magis fraudem / Dic ergo quare non quia ea iudicia contentiosa habetis / quare non magis iniuriam id est raptum violentum accipitis / quam ad iudicium alios trahatis / Ideo dominus ait Mt. v. Si quis voluerit tecum in iudicio contendere / et tunicam tuam tollere / dimitte ei et pallium / quare non magis fraudem id est violenciam vel machinationem occultam patimini / quam scilicet fideles trahatis ad iudicia infidelium / hoc enim secundum glo. apostolus prohibet / sed coram fidelibus iudicari permittit infirmis. Sed vos iniuriam / hic arguit culpam iniusticie ubi primo ostendit iniusticie malitiam / 2o magnitudinem ibi / et hoc fratribus. Dicit ergo Sed vos / qui et hoc facere deberetis / sed vos potius iniuriam facitis id est raptum violentum in iudicio contendit / et fraudem occulte compensando iudices donis / et hoc fratribus facitis / scientes quod peius est / ipsos enim potius iuvare deberetis / infelices homines qui et contentiosi in iudiciis / et crudeles in iniuriis / et impacientes in fraudibus illatis / et iniuriosi in raptis / et fraudulenti in occultis / et in misericordes in proximos / ergo invecti in voce / querulosi / cruces in invidia / et offensi in paciencia / super violencia / duplices fraudulencia / An nescitis quia iniqui / Ostensa culpa / hic committitur pena / ubi primo ponit iniquos omnes puniendos generaliter / 2o exprimit varias species iniquorum specialiter ibi / Nolite errare / 3o ostendit quod tales fuistis / sed mundati secundum misericordiam / ibi / Et hoc quidem aliquando fuistis / Dicit ergo An nescitis quod non deberet ita fieri / an nescitis quia iniqui quicumque regnum dei non possidebunt / Iustorum enim est regnum celorum non iniquorum / Apoc. xxi. Non intrabit aliquid coinquinatum in eam / et foris abhominationes et iudicium / Nolite errare / hic exprimit varias species peccatorum scilicet undecim que sic distinguuntur / Omne peccatum vel est contra fidem / sic sunt ydolis servientes / vel contra mores / et hoc vel in verbis sic sunt maledici / vel in facto / et hoc autem est spirituale aut carnale / Si spirituale / aut perpetratur male retinendo / sic sunt avari / aut male acquirendo / et hoc vel latenter sic sunt fures / aut patenter / sic sunt rapaces / Si carnale / aut pertinet ad gulam / sic sunt ebriosi / aut ad luxuriam / et hec aut est cum muliere aut non / Si sic / aut cum soluta sic sunt fornicarii / aut cum ligata sic sunt adulteri / Aut non est cum muliere et tunc est homines vel in se ipsum sic sunt molles / vel in alium / sic sunt masculorum concubitores / Dicit ergo nolite / quasi nescitis quia iniqui etc. Nolite errare id est nimis de misericordia dei presumere / Gal. vio Nolite errare deus non irridetur / Dico enim vobis quia neque fornicarii / id est opus luxurie cum soluta exercentes / neque ydolis servientes / quod aliquando contingit ex fornicatione / Num. xxv. Fornicatus est populus cum filiabus moab / que vocaverunt eos ad sacrificia sua / neque adulteri cum ligatis / opus luxurie exercentes

ad delectu-
abilis repu-
tatur.

vel quos deus
ipse pax dei
et dei
iz litigare.

q.d. videmini hoc nescire
dum ab iniquitate non recedis

i mares in libra facientes

neque molles in corpore opus lu-
xurie operantes / neque masculorum
concubitores / contra naturam in consi-
milem sexum peccantes / neque
fures aliena invito domino per frau-
dem acquirentes / neque avari
sua nimis tenaciter et cupide
retinentes / neque ebriosi peccato
gule nocentes / neque maledici
aliorum famam denigrantes / et eis
detrahentes / neque rapaces per
apertam violentiam aliena rapi-
entes / multi inquam illorum regnum
dei possidebunt / Singula enim horum
sufficiunt ad regnum tollendum /
Simile habetur Gal v° manifesta
sunt opera carnis etc. / infra xv° ca-
ro et sanguis regnum dei non pos-
sidebunt / Et hoc quidem aliqui
fuistis / hic ostendit quod tales fuerunt
sed mundati sunt / ubi primo tangit
statum culpe preterite / 2° collationem presen-
tis gratie ibi / Sed abluti estis / Circa primum
gratie collate ibi / Summonis domi-
nic i° et hoc quasi isti regnum dei
non possidebunt / et hoc i. tales ali-
quis fuistis / ante conversionem / infra x°
Scitis quoniam cum gentes essetis ad si-
mulacra muta etc. / Sed abluti estis
in baptismo / quantum ad emundationem
interiorem zach xiii° Erit fons pa-
tens domui david in ablucionem pecca-
ti et menstruate / Sed enim abluti / Sed
sanctificati estis i. firmati in bono op-
andum confirmati / vel. Confirma
hoc deus quod operatus es in nobis /
Sed iustificati estis i. in bono ope
exerciti / Ro. viii° quos vocavit
illos et iustificavit / et hoc totum
in nomine i. in invocatione domini
nostri ihesu christi / Sic enim fideles bap-
tizantur in primitiva ecclesia / Act.
ii° et x° / et in spiritu dei nostri i. in co-
operatione spiritus sancti / nomen
christi invocabatur interius / et spiritus
sanctus operabatur interius / Ro. viii°
Quicumque spiritu dei aguntur etc. / vel
qui et spiritu sancto etc. / Et videndum
quod tria dicit / Et etiam que sunt
in peccato / Est enim in peccato macula
qua anima deformatur / contra
quam dicit / Sed abluti estis / Offen-
sa qua a deo separatur / contra quam
dicit / Sed iustificati estis / reatus

que gehenne obligatur / contra quem dicit
Sed iustificati estis / Si enim tria sunt
in anima gratia / abluit ~~a~~ a macula
reconciliat ab offensa / absolvit a
pena eterna / Hic queritur super illud
An nescitis quoniam sancti iudicabunt
contra Jo v° pater omne iudicium dedit filio
Ro. illud intelligitur de iudicio discussionis
i. prolationis sententie de omnibus iudi-
candis / illud de iudicio assessorio
dignitatis / Item ibidem glossa / Iudicabunt
sancti auctoritate et potestate / contra penes
solum deum residet auctoritas
iudicandi / Ro. iudicabunt auctoritate
accessoria non principali / Item super
illud Angelos iudicabimus glossa apo-
statas / contra iam iudicati sunt / Jo
Jo xvi° princeps huius mundi iam iudi-
catus est / Ro. de primo peccato iudicatum
quantum ad iam iudicati sunt / de accidentibus
que in nunc extremo committuntur
iudicandi sunt adhuc / Item super
illud Iudicia secularia si habueritis
que in causa sunt / contra ergo male
faciunt etiam habendo iudicia / Ro. hic dicit
quia non expedit habere / non quia non
liceat / Item ad verecundiam vestram
dico / contra supra iv° Non ut confundam
vos / hoc scripsi / Ro. intendebat vere
inducere confusionem / que non exprima-
tur non que ex superbia / Item super
illud contemptibiles qui sunt in ecclesia
glossa Illos qui sunt minores inter
vos / contra ergo non debent episcopi de causis secu-
laribus se intromittere / Ro. verum est
ubi spiritualia agenda instant et in
exequendum necessitate / Item glossa super
illudem / Quia spiritualibus dediti do-
cti sunt / non debent terrenis nego-
tiis implicari / contra ergo religiosi non
debent temporalium administrationes
aut causas committi / Ro. perfectiores
esse non debent / alias non oportet / Item super
illud Iam quidem omnino delictum
glossa ex hoc apparet quod peccatum est
iudicia habere / contra ergo nulli licet in
iudicio sua expetere / Ro. glossa loquitur
de iudiciis litigiosis non modestis
iustis i. iure suo prosequendo / Item super
illud Fraudare non magis fraudem pa-
timini / glossa perfectis licet repetere sua
simpliciter sine causa et lite et sine iudi-

cio glo[sa] g[ener]o religiosi no[n] licet sua in
iudicio repete[re] / R[ati]o no[n] licet ut sua /
sz ut q[uas]i a[liena] / Item ibid[em] / glo[sa] infirmis
no[n] licet repete[re] sua mone[n]do a[n]i[m]u[m]
sz no[n] contentione / ut fraudulenter /
ut apud iudices infideles qui s[un]t
ut[ili]t[er] infidelium / no[n] p[ro]u[idi]t apud
eos ire suis repete[re] / R[ati]o glo[sa] intel
ligit ut p[ro]fideles p[er]ue[ni]t ibi i[n]f[i]d[e]li[u]m /
Omnia michi licent z[e]t[era] / Supra
arguit eos quia in iudicio conte[n]de
bant apud infideles p[ro]pt[er] sua[m]
repetitionem / hic ondit quod hoc no[n]
dixit / quia no[n] licent / sz quia no[n] ex
pedit / sua in iudicio repete[re] / Vnde p[ri]mo
ondit / quia p[ro]pt[er] corp[or]is sustinendo in
singo dei no[n] in luxuria licet sua re
pete[re] / 2[o] ondit quod corporis no[n] d[ebet]
fornicationi sz deo s[er]uire / ibi Nescitis
qui corpa v[est]ra / 3[o] u[ero] monet fornicac[i]o[n]e[m]
ut luxuriam fuge[re] / ibi / Fugite for
nicationem / Su[m]ma / p[ri]mo o[stendit] q[uod] li[ce]t sz
no[n] expedit / sua in iudicio repete[re] /
2[o] ondit quare licet / s[cilicet] p[ro]pt[er] corp[or]is
sustentatione / ibi / Esca ventri & venter
escis / 3[o] ondit / ad quid sit sustentan
dum corp[or]is / quia ut s[er]uiat deo /
no[n] luxurie / ibi / corp[or]is aute[m] no[n] for
nicationi / Su[m]ma p[ri]mo p[ro]poit / quod
licet sz no[n] expedit / 2[o] ondit q[ua]re
no[n] expedit / ibi / Omnia michi licent /
Similiter in 2[a] p[ar]te ondit / quod esca
ne[cessa]ria est ventri / 2[o] ondit quod no[n]
tu p[ro]pt[er] hoc opt[et] repete[re] sua / ibi /
Deus aute[m] & hu[n]c & has destruet / dic
ergo / Omnia michi licent z[e]t[era] / s[e]c[un]d[u]m
glo[sa] / hoc le[gitur] quadrup[liciter] / p[ri]mo de re
bus suis in iudicio repetendis / sic
Omnia z[e]t[era] / q[ua]r[e] no[n] est contendendum in iu
dicio p[ro]pt[er] repetitione[m] / sic Omnia mea
s[cilicet] michi licet repete[re] / i[d est] omnia mea
michi licitum est repete[re] in iudicio /
sz tu no[n] omnia expediunt / i[d est] non
expedit ut omnia repetam i[n] iudicio /
Vn[de] quia no[n] expedit / no[n] repetam
licet licitum sit / Omnia m[ihi] licent /
i[d est] om[n]i[u]m bonorum meorum repetitio m[ihi]
licet / ex his dicit / quia hoc [illegible] est
legitimum / tam lege nature & in lege
scripti / sz ergo sub[m]ittas s[cilicet] p[ro]p[ter] hore iudic[ii]
ut subtilitas rei qualis redigar
p[ro]pt[er] / quod tu fecit / si mea in iudi
cio repeterem / redigerem eum sub p[otes]tat[e]

te iudicis / Vn[de] no[n] repetam / Esca ve[n]t[ri] q[uia]
omnia michi z[e]t[era] / q[uia] / & ut mea licet
michi repete[re] / s[ed] hoc p[ro]pt[er] p[ro]p[ri]e ne
cessitatem / quia esca debet ve[n]t[ri]
ad eius sustentacionem / & venter escis
ad corp[or]is sustentationem ne[cessa]rie /
Sz tu no[n] repetam / quia deus et
hunc ventrem & has escas destru
et / s[e]c[un]d[u]m studium / s[e]c[un]d[u]m quem modo
sumus / q[uia] s[un]t mortale / hoc induerit i[n]
mortalitate[m] / 2[o] modo le[gitur] de cibis disc[er]
nendis / sic / q[uas]i no[n] tm in iudiciis
& p[re]dict[is] offendimus / sz etia[m] in cibis /
discernendo / Vn[de] Omnia m[ihi] licet
i[d est] om[n]i[u]m comestio m[ihi] licet / Ro. xiiij.
Omnia munda mundis / sz tu non
omnia expediunt / i[d est] no[n] expedit
o[mn]i[u]m comestio / p[ro]pt[er] scandalum inf[ir]
morum / Omnia michi licent / i[d est] om[n]i[u]m
ciborum comestio / sz ergo subditus
esse s[cilicet] redigar p[ro]p[ri]a comedendo
carnem / tu alterius scandalo / Esca
q[ua]si & omnia m[ihi] licent / quia esca
debetur ventri / & venter debet[ur]
escis / sz tu no[n] eadem cu[m] alterius
scandalo / quia deus & hunc ven
trem & has escas destruet / S[e]c[un]d[u]m
p[ri]us / 3[o] modo le[gitur] de sumptibus
accipiendis / sic / Omnia que vos
me contempnis / quia sumptus
no[n] accipio cu[m] tu possem accipe[re] /
quia omnia michi licet / que li
cent co[n]aplis meis / Vn[de] licz m[ihi]
sunt eis / sumptus sumere / sed
tu no[n] omnia expediunt / non
enim expedit sumptus ab eis
accipe[re] / p[ro]pt[er] eorum auariciam / Omnia
michi licent / que & aliis ap[osto]lis
sz sub nullius hominis redigar po
testate accipiendo s[cilicet] nimia & p[ro]p[ter]
hoc arguendi libertatem amit
tendo / Ambr[osius] no[n] p[o]t[est] instantia ar
gui a quo accipitur / Esca / q[uia] & ne
licet michi accipe[re] sumptus p[ro]p[ter]
corp[or]is sustentacionem / quia esca
debetur ventri & venter debet[ur]
escis / sz tu no[n] p[ro]pt[er] hoc no[n] accipi
am / quia deus z[e]t[era] / 4[o] modo legi[tur]
de sup[ra]dict[is] p[er]ctis vitandis / sic q[uia]
in omnia p[re]dicta m[ihi] vitanda s[un]t
quia Omnia michi licent / i[d est] supposito
q[uod] omnia m[ihi] licent ut videtur eo

† et ve sbullius ptate

quod in lege non puniuntur que dicuntur / sed tamen non omnia expediunt / quia ipsa mala et inmunda sunt / omnia michi licent .i. et si licent omnia predicta cum non puniuntur pena temporali / sed tamen ego sub nullius rei s. concupite redigar potestate nolo redigi / quia nec enim possum et si delectatur esca ventri et venter escis / sed deus et hunc et has destruet /

¶ Notandum quod non expedit in iudicio contendere propter multa / primo propter conservandum honorem vestrum prover. xx / honor est homini qui separat se a contentionibus etc. / 2o propter maioris boni impedimentum / Iac. iii. quia vult rem in iudicio contendere / 3o propter periculum iurgiorum / Eccl. viii. Ne contendas cum homine locuplete ne forte litem constituat tibi / Gen. xiii. Ne queso sit iurgium inter me et te / 4o propter fallaciam advocatorum qui quibus pecuniam tota die iniustitiam cogitant / Ys. xxiiii. transgressi sunt leges / mutaverunt ius / dissipaverunt foedus sempiternum / 5o propter avaritiam iudicum / Ys. i. principes tui infideles socii furum omnes diligunt munera sequuntur retributiones / pupillo non iudicant etc. / 6o propter multiplicationem peccatorum vel saltem quidem que debemus / Ideo Job vi. Respondete obsecro absque contentione et loquentes id quod iustum est iudicate et non invenietis in lingua mea iniquitatem / Ideo sine vi. ... que tamen sunt ne te / 7o propter nimiam sollicitudinem et angustiam animarum / Osee x. ferient foedus cum mendacio et germinabit quasi amaritudo iudicium / Ys. lix. Ecce ad contentiones et lites ieiunatis / ... sollicitudo non. Corpus autem non fornicationi / sed domino. Ostendit quod corpus non debet servire fornicationi sed deo / ubi primo ponit debitum servitium / 2o ponit servitii premium / ibi et dominus corpori / ubi primo ponitur premium corporum / 2o subdit premiandi modum / ibi deus non et dominum. Dicit ergo corpus autem quod in esca debetur venter etc. / corpus

autem non fornicationi debetur propter se sed potius debetur domino ad serviendum / Ro. vi. Exhibete corpora vestra hostiam viventem sanctam etc. / et dominus debetur corpori ad illud glorificandum / Phil. iii. Salvatorem expectamus dominum Ihesum Christum etc. / Deus non quasi et nunc solvet debitum. Deus enim / premium tamen eternis et dominum s. Ihesum Christum qui est rex regum et dominus dominantium / hoc 1o suscitavit a mortuis / et nos suscitabit in futuro / Ro. 1o Cum suscitavit Ihesum Christum a mortuis / suscitabit et corpora vestra / et hoc per virtutem suam / non privatum / quia dominus virtutum ipse est rex glorie / Ecce ergo quadruplex causa nostre resurrectionis / efficiens divina virtus / formalis exemplaris resurgens Christus / materialis / corpora nostra / finalis glorificatio sanctorum / Nescitis quia corpora nostra. Supra ostendit quod propter corpus suscitandum in fine et deo / non in luxuria licet sunt repetere / hic ostendit quod corpus non debet luxurie sed deo servire / et primo quia corpora nostra sunt membra Christi / 2o quia corpora non debent meretrici fieri ibi / Tollens ergo membra Christi / 3o ostendit quod membra meretricis fiunt si iunguntur meretrici / ibi An nescitis quia qui adheret. Dicit ergo Nescitis quia et patet quod corpus non debetur fornicationi sed deo / Nescitis enim quia corpora vestra non tamen anime sunt membra Christi tamquam capitis / Glossa quia Christus non tamen animam sed corpus assumpsit / sed etiam totum caput nostrum est / qui ex corpore et anima constans est / ergo sunt ratio talis / membra debent servire capiti suo / sed corpora nostra membra sunt Christi etc. / Tollens ergo a servitio membrum domini membra Christi faciam membra meretricis / nec s. eius faciam voluntati sed membra eius / Absit hoc enim esset sacrilegium / sicut dehonestare membra religiosorum suorum / Est ergo sunt ratio talis / non est faciendum de membro Christi membrum meretricis / sed hoc facit qui servit luxurie et non deo / ergo non est serviendum luxurie sed deo / An nescitis quia / hic ostendit quod membra meretricis fiunt / si iunguntur ei / ubi primo

proponit quod qui iungitur meretrici unum efficitur cum meretrice. 1o probat hoc testimonio scripture ibi Erunt enim in carne duo. 2o ostendit quod melius est deo adherere ibi Qui autem deo adheret. Dicit igitur An nescitis quasi diceret non debetis hoc scire an nescitis quod qui adheret meretrici corde et carne et cum carnaliter commiscendo unum corpus efficitur. Unum scilicet sicut in massa una in macula scilicet utrosque fornicatores ambos unum facit ut quomodo in una sit et in una cula unum sint. Erunt ait. unius spe quia ibi totus homo caro efficitur secundum Augustinum. Nota condicionem litigando. exemplum de duabus meretricibus que venerunt ad Salomonem iii Regum iii. Fallax in blandiendo. Proverbiorum vo. Favus distillans labia meretricis. Vorax in consumendo. Sic filius prodigus consumpsit substantiam suam cum meretricibus Luce xv. Tenax illaqueando. Proverbiorum xxiii. Fovea profunda meretrix et puteus angustus. Fastidiosa frequentando. Ezechielis xvi. Facta es quasi meretrix fastidiosa auri precio. Curiosa se ornando. Proverbiorum vii. Occurrit ei mulier ornatu meretricio. Cautelosa in negociis. exemplum de Raab et exploratoribus Josue ii. Dampnosa in extremis. Apocalipsis xviii. Quantum ... tibi dampnacionem ... Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis absit. Erunt in carne una. Exponit Genesis ii loquens de legittime coniunctis. Erunt duo in carne una, id est in uno carnali opere. Si ergo legittime coniuncti efficiuntur caro et una caro in ... multo magis illegittime coniuncti. Qui autem adheret meretrici etc. Qui adheret deo semper eius voluntatem faciendo unus spiritus est participacione beatitudinis in futuro. Hanc unitatem pecijt Ihesus discipulis Johannis xvii. Ut sint consummati in unum et cognoscat mundus quia tu me misisti etc. Vel unus spiritus copula dilectionis. Augustinus. Similiter nos deo subiectos spiritus iungit caritas ... Ideo pre aliis ait adherere deo bonum est. Et dicit unus spiritus simpliciter

quia in unum spiritum per concordiam congressio unus simpliciter per redempcionem spiritualem. Fugite fornicacionem. Hic 3o monet luxuriam fugere. et hoc triplici racione. prima sumitur ab effectu fornicacionis. 2o ex dignitate corporis ibi An nescitis quia membra. 3o ex debito divine servitutis ibi Et non estis vestri. prima racio talis est. Quanto maior macula peccati tanto magis fugiendum. sed maior est macula luxurie quam aliorum quo ad hoc quod maculat corpus et animam. ergo magis est fugiendum. primo ergo dehortatur illud peccatum. 2o detestatur per effectum ibi Omne enim peccatum. ubi primo innuit effectum aliorum. 2o istius exceptionem ibi Qui autem fornicatur. Dicit igitur Fugite fornicacionem. Nota fornicacionis inter omnia vicia ... usus ferme quantum ad alia peccata dicitur Jacobi iiiio Resistite dyabolo et fugiet a vobis. quantum ad illud dicitur Fugite. Quia in aliis viciis per experimentum conflictus. sed hunc fugite non prosunt quia aliter melius non potest vinci. Unde versus Cede venus nisi magis ipsa sedit Et una spe maris cedit victori Patrochis. Cipris cum marte ... deludit arte Patrochi vinamque fugiendo et ... Venus dicitur cypris a cypro insula ubi celebratur. Omne peccatum. quasi diceret hoc peccatum specialiter fugite quoniam peccatum cordis oris operis in deum in se ipsum in proximum quodcumque fecerit homo excepta fornicacione extra corpus est. Extra id est ... extra corpus i. sine corporis coinquinacione. potest etiam peccatum gule sine contaminacione committi. Qui autem fornicatur in corpus suum peccat. illud scilicet maculando et contaminando. Et ideo fit extra corpus ... consencientem corporis in aliis autem viciis corpus non ducitur anime. Qui autem fornicatur in corpus suum peccat. In eius scilicet sentencie se redigendo. quia ut ait Augustinus in glosa totus homo caro efficitur

meretrix

Augustinus ali

Omne n peccatum

ut nichil aliud illo momento va
leat cogitare / quia ro absorbet
.3º. ino sic / ex corpore i. ex con
iugio offensum que corpore viri
dicitur / Ephe. vº. Viri debent diligere
uxores suas ut corpora sua / Qui
autem fornicatur in corpus suum
peccat / i. uxorem suam / fidem scilicet
non servando / Infelix adulter qui
et maculat carnem et absorbet com
et violat fidem / degenerat in fine
moriente dicitur / quod mulier tange
bat eum / et dixit adhuc igniculus
in me vivit / paleam tolle / fugi
te ergo fornicationem / An nescitis /
Tercia ratio que sumitur ex dignitate
corporis / que talis est / Omne templum
spiritus sancti custodiendum est in
pollutum / sed membra nostra sunt templum
spiritus sancti / ergo custodienda sunt
in pollutum / et ergo de spiritu sancto / quo
modo et in quibus et a quo habet esse /
quo quia ut deus in templo / in mem
bris est in nobis / a quo quia a deo /
Et hoc est quod dicit / An nescitis / quasi
fugienda est fornicatio / quia nescitis
quia membra vestra templum sunt spiritus
sancti i. dedicata Christo per spiritum sanctum
in baptismo / qui spiritus sanctus in nobis
est / quia deus templi est / probatio
quia spiritus sanctus deus est / non
enim hic templum nisi deus / quem
habetis a deo patre et filio / Jo. xvi. Ego
ergo mittam vobis a patre / scilicet de spiritu
sancto / Et non estis vestri / Quarta ra
tio que sumitur ex debito divine
servitutis / que talis est / cuilibet al
terius precio iure debitus debe
mus glorificare / sed vos estis precio
dei iure redemptionis debiti
non vestri / ergo debetis ipsum glorifica
re / ergo et fornicationem fugere /
Primo ergo allegat divine servi
tutis debitum / secundo probat id predemp
tionis precium ibi / Empti enim estis /
tertio ex hoc concludit operum obsequium
impendendum ibi / Glorificate et porta
te / dicit ergo / Et non estis / quasi vere de
betis fugere fornicationem / quia non estis
vestri iuris / scilicet sine viventes sive mo
rientes domini sumus / Ro. xiiii. et
ideo contra licenciam domini non potes
tis vos tradere aliis / et vere non estis

vestri / Empti enim estis precio magno / scilicet
sanguine Christi / i. Pe. iº. Non corruptibi
libus auro vel argento redempti es
tis / Augustinus / Attende homo ex pro
ne vilescens / Et quia ita est / Glorifica
te bene operando / et portate deum in cor
de vestro / carnis tribulationes et moles
tias paciencer sustinendo / Gal. vi. Ego
stigmata domini ihesu in corpore meo por
to / Sic glosa super id / Omnia michi licet
glosa / Omnia mea licet michi repete
re Luce vi. Qui aufert que tua sunt
non repetas / Responsio / consilium est non
preceptum / ut licet repetere sine scan
dalo / sed non cum scandalo / Item ibidem
glosa / Omnibus estis licet necessaria que
rere / vii / ut abstineatis vos a sanguine
et suffocato / Responsio / illud statutum fuit ad
tempus propter vitandum scandalum
iudeorum / Item super illud / Sed non omnia
expediunt glosa / Tanto maior gra
cia quanto maior abundancia / in debi
ti / hec quod voti diminuit meritum / Responsio
glosa loquitur de hiis que debita sunt ex
natura / non que ex voluntaria obli
gatione / sed enim maior gracia sunt
quia semel offert homo deo et
opus ipsum et libertatem operandi op
positum / Item super illud / Tollens mem
bra Christi glosa / Nec isti dicendi sunt
manducare corpus Christi / qui sunt mem
bra meretricis / ergo mali non sumunt
sub specie panis verum corpus Christi / Responsio
mali corpus Christi manducant aliquo
sacramentaliter / sed magis spiritualiter / Item
super id / Erunt duo in carne una glosa
in uno opere carnali quod inter co
niuges fieri potest sine peccato / Augustinus
sine libidine non est prima co
niugiis / libido non peccatum est / Responsio
libido ex more dicitur ut primitus car
nis sic est pena / ut in pluribus volun
tatis sic est culpa / Item super id / Omne
peccatum quodcumque fecerit glosa / Cetera peccata
animam maculant / hec et corpus et
ebrietas etiam corpus maculant /
Responsio / hoc accidit non enim semper hoc
faciunt / sed aliquando / fornicatio semper
maculat / Capitulum septimum

De quibus autem scripsistis mi
chi / Supra / Renovatur a beato pau
lo correctionem delinquentium et delicto

est mulierem no tange. & quo ad aiam & quo ad corpus
ad aiam, qz ut dt Aug i 2o soliloquiorum. Nichil sic
aiam ab arce deiicit sic contactus ille corporum sine
uxor haberi no pt. It licz i matrimonio contrahitur se
ange corpat no st pctm. bonu tn e pt nō tan
in exo. j. Estote parati in diem tercium & ne appropinquetis
oribus vris. & 1 Reg 21 dixit Achimaas ad David. Si mundi
pueri maxime a muliere

rum duobus scilicet capitulis precedentibus h
renovat abeuntem cum minorum & virgi
ad corinthios super quo quesierunt corin
thii ab apostolo, ut scilicet copula coniugalis
esset applaudenda, vel respuenda. Ubi primo
ostendit copulam coniugalem esse bonam,
2o continentiam virginalem esse meli
orem. ibi de virginibus autem preceptum
domini non habeo. Supra primo determinat
de matrimonio quantum ad copulam carnalem
2o quantum ad separabilitatem. ibi his
autem qui matrimonio iuncti sunt. Su
pra primo concedit matrimonium contrahere
2o post contractum monet debitum
reddere. ibi Uxori vir debitum. 3o ostendit
quod concessio de matrimonio indulgen
tiam habet non preceptum. ibi Hoc autem
dico secundum indulgentiam. 4o hortatur
ad continentie propositum. ibi dico autem non
nuptis & viduis. Supra primo dicit quod
bonum est continere. 2o quod nichilominus licz
contrahere. ibi propter fornicationem autem
dicit ergo De quibus autem quesistis scilicet quod
fornicatio fugienda est, sed
licet nubere virginibus autem scripsistis
michi scilicet utrum liceat nubere. glo. Quidam
enim pseudo ut ceteris perfectiores vide
rentur nuptias reprobarent, quia hic
non placuit corinthiis. hoc scilicet per
epistolam quesierunt de hoc igitur sic di
co. Bonum est homini mulierem non tan
gere. Sunt enim eunuchi qui castra
verunt se propter regnum dei celorum Mt
xix. Virginitati enim eunuchis promittit
dominus se daturum melius nomen a filiis
& filiabus Ysa lvi. Propter fornicationem
autem quasi licet hoc sic bonum, autem sed
propter fornicationem vitandam non conti
nentibus ut glossa habet. Unusquisque
habeat suam non alienam. Unum enim cum
uxore proximi sui dormierit morte
moriatur. Deut xxii. Uxorem non
concubinam. Uxorem non uxores. Gen
ii. Erunt duo, non plures in carne
una. Ex hoc enim reprehenditur Lamech
Gen iiii. Et unaquaque mulier virum
suum tenerum habeat. Et tangitur hic una
causa institutionis matrimonii scilicet propter
fornicationem vitandam. Notandum est
hic, quod multe cause matrimonii insti
tuendi. Una est, multiplicatio, & ser

vitio humani generis. Alia impletio
numeri superne civitatis. 3a est, vinculum
humane amicicie & societatis. 4a in
ductio fornicationis. 5a sufficientia
futuro spei terrene societatis. 6a di
ligens instructio & eductio prolis.
Uxori vir debitum reddat. Hic
post contractum matrimonium monet de
bitum reddere. Ubi primo monet de
bitum mutuum reddere. 2o assignat
causam, quia neuter potestatem habet in alte
rius corpore. ibi Mulier sui corporis
potestatem. 3o ostendit quod non nisi ex consen
su debent debitum subtrahere. ibi Nolite
fraudare invicem. Dicit ergo Uxo
ri, quasi si unusquisque suam habeat & etiam
postquam coniuncti sunt primo in
uxori vir debitum reddat, iustitia
cia hoc exigit, que unicuique reddit
quod suum est. Ro xiii. Reddite omnibus
omnibus debita. Similiter autem et
uxor viro, in hoc enim sibi invicem
ipsi subiecti sunt, & pares licz quantum
ad alia vir presit, quia caput est
mulieris. Infra xi. & hoc intelligendum
est, nisi legitima causa impediat ut
causa infirmitatis, vel loci, vel inde
biti temporis. Mulier sui corporis
hic assignat causam, quare mutuo
debent debitum reddere, quia
neuter habet potestatem in alterius corpore,
et primo hoc ostendit de viro, 2o de
muliere ibi Similiter autem & vir. Dic
it ergo mulier quasi hoc enim proprio, quia
mulier sui corporis potestatem non habet
scilicet ad alium virum recipiendum, vel ad
corpus suum viro negandum. Sed
vir eius potestatem habet. Similiter et
& vir non habet sui corporis potestatem,
ad aliam uxorem recipiendum,
vel ad corpus suum mulieri negandum,
sed mulier habet eius potestatem. In hoc
enim sunt pares & debitores mu
tuo sunt. Nolite fraudare in
vicem. Hic ostendit quod non nisi ex co
sensu debent debitum subtrahere. Ubi
primo ostendit quod licet aliquando continere, 2o
quod non oportet continere. ibi Et iterum reverti
mini. Supra primo ostendit quando licet
abstinere, quia ex mutuo consensu. 2o quare
quia ad tempus. 3o quare, quia propter
orationem magis. Dicit ergo Nolite quia

[Marginal notes, left:]
puer ma a muliere mandu pane scilicet
vel ad continentem
quia vir sub potestate uxoris
ita ut ... aut ... ama
tollant ... et meti ... qui ... ad ... coz

[Marginal notes, right:]
scilicet de suo corpore per car
nalem commixtionem

vel quantum ad actum quia nec
ut scilicet possit pro arbitrio
vel continere. vel alteri se
tradere.

nenit hic potestatem sui corporis / non
licet fraudare inuicem subtrahendo
debitum / nisi ex consensu ad tempus for
te .i. ex condicto et hoc ad tempus / tem
pus enim amplexandi et tempus
longe fieri ab amplexibus. Eccl. iii.
et hoc ut vacetis orationi. oratio
ni que exigit continentiam sub
tracti / Johel ii. egrediatur sponsus
de cubili suo / Thob. viii. Tunc hor
tatus est virginem Thobias di
cens ei / surge sara et deprecemur
deum hodie et cras / quia hiis tri
bus noctibus deo iungimur / tercia
autem nocte transacta in nostro erimus
coniugio / Et iterum reuertimini / hic
ostendit / quod non oportet abstinere
a copula semper / ubi primo ostendit co
pule exactionem / 2o subdit causam
reuersionis / ibi / ne temptet vos
3o causa declarationis / ibi propter inco
tinenciam / dicit ergo et reuertimini ite
rum post tempus orationis in idipsum .i. i
naturalem usum / ne temptet vos
sathanas de adulterio uel fornica
cione / Ephes. iiii. Nolite locum dare
dyabolo / temptet inquam propter incon
tinentiam vestram / sensus enim et
cogitatio hominis prona sunt in malum
ab adolescentia sua / Gen. viii. Hoc
autem dico secundum indulgentiam
hic ostendit quod congressio de coniugio
indulgentia est / non preceptum / ubi primo
dicit quod / coniungi concessit per
indulgentiam / 2o quod nichilominus
magis optat eorum continentiam / ibi
Volo autem omnes homines / 3o quod
nullum constringit ad eam ibi / Sed
unusquisque proprium / dicit ergo hoc au
tem .s. quod dixi de coniugio con
trahendo / non de debito reddendo
hoc enim necessarium est / dico secundum
indulgentiam / non secundum imperium
.i. concedo / non precipio / Et loquitur
hic de indulgentia concessionis
que est de minori bono / non per
missionis uel remissionis / que
est de malo / Volo autem quia hoc in
dulgeo set tamen volo .i. vellem si
esset possibile omnes homines esse

taliter sine exceptione / esse / sicut
meipsum .i. castitatem absque uxore
Ipse enim fuit virgo / unde super 1o dict.
1o. unus electionis est michi glo.
quia integer carne / Sed unusquisque
proprium donum / hic dicit quod
nullum constringit ad continentiam / quia
aliter potest esse salus / unus enim
salutem continendo / alter contrahen
do / primo ergo tangit donum dei
prudentiam / 2o donorum diuersitatem
ibi / alius quidem sic etc. / dicit ergo et
licet ita vellem / unusquisque proprium
donum sibi competens habet / a deo / vel ex deo
utrumque enim tam coniugium quam con
tinentia a deo est / dedit enim uni
cuique uirtutem propriam / Math. xxv. Alius
quidem sic .s. in coniugio / alius non
sic .s. in continentia vidualis / uel virgi
nali similiter / per Aug. lib. de ciuitate
dei. Inquam alius sic alius sic ibi
amandus super omnia deus qui dat
generaliter / quia utrumque est potens
quam proprium / et timendus deus singula
riter quia habet ex deo / diuiterque alius
sic alius sic / Dico autem non nuptis
hic est 2a pars / in qua hortatur ad con
tinentiam statum / ubi primo non
nuptis suadet continentiam / 2o si non con
tinent permittit contrahere / ibi / quod
si se non continent / 3o subdit rationem
quare / ibi / melius enim est nubere
quam uri / Dico autem / quasi ita coni
gati debitum reddant / autem dico
non nuptis .i. virginibus que numquam
nupte fuerunt et viduis que maritis
destitute sunt / dico inquam hoc bonum
est illis bonum .s. supererogacionis
uel meriti / si sic permaneant caste .s. sicut
et ego / infra xi. Imitatores mei
estote etc. / quod si non se continent
ab opere carnali / nubant / tunc enim
nuptie instituta sunt / primo in of
ficium in paradiso ante peccatum / Gen. ii.
deinde vero in remedium post
peccatum / melius enim est nubere quam
uri .i. ardere libidine / non quod hoc
sit bonum / set comparatio est ab usu
luxurie est ignis usque ad consu
mationem deuorans / Job xxxi.

Hic queritur super id / De quibus autem et c(etera) /
glo(sa) matrimonium est coniunctio maris
et femine maritalis inter legitimas per
sonas individuam vite consuetudi
nem retinens / queritur matrimonium inter fideles (?)
tamen et matrimonium infidelium utrumque di
visibile est / R(espondetur) descriptio data non
de quocumque matrimonio generaliter sed
de matrimonio perfecto .i. rato et consuma
to / Item ibidem glo(sa) matrimonii causa
efficiens est consensus per verba de
presenti expressus / queritur ergo dissensus
est causa destructiva matrimonii /
quia contrariorum contrarie sunt cause / R(espondetur)
sicut consensus est causa constitutiva
matrimonii fiendi non facti / ita dissen
sus est causa destructiva / Item
ibidem glo(sa) bona coniugii tria sunt / fi
des, proles et sacramentum / queritur coniugium
est sacramentum nichil autem est de
sui ipsius / R(espondetur) matrimonium sacramentum dicitur
materialiter sed indivisibilitas ma
trimonii quasi formaliter / sicut ymago
dicitur et tabula et pictura tabule / Item
ibidem glo(sa) debent separari causa forni
cationis / R(espondetur) debent separari si in
nocens petit et c(etera) / Item notabiliter (?) / Item
super illud [illegible]
sic glo(sa) / imaginem mulieris idem et mu
lierem non tangere / quod debet omnis
fidelis principaliter observare / quomodo
ergo coniugalis fidelis debet continere / R(espondetur) de
debito honestatis non necessitatis / Item
super illud / Si mulier et vir propter pa
rentem (?) glo(sa) / reddere debitum coniugale
mutuus est amoris / queritur ergo quod dicitur
quia coniunctio viri et mulieris
non potest sine voluptate / nec voluptas
sine peccato / R(espondetur) Gregorius / loquitur de coniunc
tione causa incontinentie / Item super
illud / secundum indulgentiam glosa
in venialem usum / contra si est venialis
non est culpabilis / R(espondetur) usus causa in
continentie venialis est, tamen et cor
ruptum (?) non nichilominus peccatum / Item
super illud / Hoc autem dico secundum indulge
ntiam glo(sa) / permittit qui sic agit / queritur
ergo peccat qui contrahit / R(espondetur) glosa
loquitur de eo qui contrahit causa incontinentie
hic enim peccat venialiter / Item ibidem
glo(sa) continuus (?) utriusque causa [illegible]

inculpabilis est / et hoc plus est
imperialis (?) / queritur ergo connubium causa
continentie fornicatio est / R(espondetur) utrumque
imperiale est / sed illud primum in salu
tione imperatur hic exigitur / Item
volo omnes homines esse sicut me /
queritur nullus sapiens vult impossi
bile / sed tunc nulli essent coniugati
impossibile enim eos virgines esse /
R(espondetur) voluntas totalis absoluta non
est de impossibili / sed conditionalis
sicut vellem si posset fieri / Item ibidem
apponitur / ergo nolebat numerum
electorum impleri (?) / R(espondetur) non
est verum / quia si omnes boni essent /
forsitan tunc numerus electorum esset com
pletus / Item super id / melius est nu
bere quam uri / glo(sa) desiderio concu
piscentie vinci / quod melius est virginitatem
frangendo (?) tempora (?) quam
contrahere matrimonium / R(espondetur) loquitur de desiderio
cum consensu delectationis vel
operis / [illegible] quod bonum est virgi
nibus ut contineant propter multa / primo
propter maiorem puritatem / de qui
bus enim dicitur Apoc. xiiii sine
macula sunt ante [illegible] / 2o propter maio
rem libertatem / Infra eodem qui ma
trimonio iungit virginem bene
facit et qui non iungit virginitate
bene facit / et qui coniungit melius
facit / Mulier enim alligata est viro
quamdiu vir suus vivit / 3o propter
maiorem pacem Infra eodem
si nupserit virgo non peccabit
tribulationem carnis habebunt / ideo con
iugati dicuntur esse in mola Luc. xvii
duo in mola / 4o propter maiorem
sanctitatem Infra eodem que autem
innupta est virgo cogitat que
dei sunt ut sit sancta / 5o propter maio
rem utilitatem Luc. viii aliud
attulit fructum centesimum / 6o propter
maiorem Christi conformitatem / Apoc.
xiiii virgines enim sunt et sequuntur
agnum / Hiis autem qui matrimonio
iuncti sunt / Superius egit de
matrimonio quantum ad copulam car
nalem / hic agit de ipso quantum ad
inseparabilitatem / et primo inter personas
eiusdem cultus / secundo inter [illegible] est
fideles / 3o inter personas disparis

Contra glosam male facit qui dimittit coniugem (?)
fornicantem /

tultus. s. quarum alter est fidelis alter infidelis ibi / Nam ceteris dico ego / Supra primo precipit uxori virum non dimittere / 2° si dimiserit ob causam fornicationis / ostendit quod non debet se alteri copulare ibi / quod si discesserit / 3° idem similiter viro precipit similiter ibi / Et vir uxorem / dicit ergo / his autem quasi / hoc consulo hiis qui non se continent matrimonialiter / hiis autem qui in matrimonio iuncti sunt / s. quodam vinculo matrimonii cuius est licita coniunctio maris et femine / hiis inquam precipio / s. non ego ac si hoc preceptum ex me adinvenerim / sed dominus in propria persona precepit / Matthei xix° quod deus coniunxit homo non separet / Precipio inquam uxorem a viro non discedere / Et subintelligendum est excepta causa fornicationis / unde Augustinus causa fornicationis quam Christus excepit hic tacetur quia notissima est / Hanc solam excepit dominus / ceteras omnes molestias iubet pro fide coniugii fortiter sustinere / Matthei xix° quicumque dimiserit uxorem suam et aliam duxerit excepta causa fornicationis mechatur / hoc autem quod dicit hic secundum glossam Augustini intelligitur de coniunctione maliter quorum neuter fidelis est / quod si discesserit propter causam s. fornicationis / precipio inquam manere innuptam vivente marito / quia et si solvitur matrimonium quo ad thorum / non tamen quo ad vinculum / aut viro suo reconciliari / s. si vir non continet / Et similiter vir uxorem non dimittat / nisi ob causam fornicationis / Augustinus Similis forma servatur in viro et in muliere / Unde supplendum est / quod de uxore premisit / s. quod si eam dimiserit non ducat aliam / vel reconcilietur uxori / Sed contrarium videtur dicere Ambrosius / qui dicit / ideo non subdidit de viro sicut de muliere / quia licet viro aliam ducere / quia inferior non eadem hac lege utitur / quia et superior / Sed magister dicit / hoc a falsariis esse appositum / et ideo nullatenus est tenendum.

Notandum est hic / quod septem sunt casus in quibus etiam ob causam fornicationis vir non potest uxorem dimittere / Primus / quando ipsemet eam prostituit / 2° quando ipse cum alia fornicatus fuit / 3° quando ipse ei occasionem fornicandi dedit / ut quia non reddidit debitum / 4° quando ipsa credens probabiliter virum mortuum alteri nupsit / 5° quando violenter ab alio oppressa fuit / 6° quando sub specie viri sui fuit ab alio ignorante cognita / 7° quando fuit a viro post adulterium manifeste deprehensum nichilominus retenta / s. Nam ceteris dico ego / hic agit de inseparabilitate matrimonii personarum disparis cultus / s. cum alter est fidelis / alter non / ubi primo dicit quod fidelis non dimittat infidelem volentem sine contumelia creatoris cohabitare / 2° quod si non vult / non tenetur eum sequi / sed potest alii nubere / ibi / quod si infidelis discedit / 3° quod nisi infidelis prior recedit / fidelis debet pariter commanere / ibi Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem / Supra primo ponit admonitionem / 2° admonitionis rationem / ibi sanctificatus est enim / Supra primo loquitur generaliter tam viris quam feminis / 2° specialiter viris / ibi Si quis frater / 3° specialiter feminis / ibi / Et si qua mulier et cetera / Nam ceteris quibus neuter fidelis est / hoc preceptum domini dedi / Nam ceteris ubi s. uterque non est fidelis / sed alter fidelis / alter infidelis / dico ego consulendo non precipiendo / non dominus / dicit hoc ore proprio / ac si diceret / et ego dico eidem licet ipse non dicit ore proprio / dico inquam hoc / Si quis frater fidelis conversus s. ad fidem in coniugio existens / Intellige enim hoc de hiis qui in infidelitate convenerunt / non de hiis qui in disparitate cultus / eorum enim nullum est matrimonium sed erunt separandi / sicut fecit Esdras primo Esdre x° / Si quis inquam talis habet uxorem infidelem / et hec consentit habitare cum illo / sine contumelia s. creatoris / non dimittat illam / consilium est non preceptum / Et qui contrarium

ligit non sit circumgressor secundum glossam Et
si qua mulier hic loquitur specialiter
femina ubi primo supponit fidem
in alio cum dicit fidem et si qua mulier
2o infidelitatem in alio cum addit
virum infidelem 3o in infideli vo
luntate cohabitandi ibi Et hic consen
tit 4o consilium fideli quam mereri ita
dimittat dicit quarto Et similiter si qua
mulier fidelis habet virum infidelem et
hic consentit habitare cum illa sine con
tumelia creatoris Nam si nollet co
habitare sine contumelia nominis
Christi debet eum fidelis dimittere et
contumelia creatoris solvit matrimonium
secundum glossam et per fidelis constitu
si in qua cum est non dimittat virum
consilium est non preceptum licet enim
fideli infidelem dimittere sed tunc
non expediebat Sanctificatus
est enim vir Postea ammonitionem sup
ponit ammonitionis rationem ubi primo
allegat exemplum 2o periculum ibi alioquin
filii 3o fructum ibi Nunc autem sancti sunt
Supprima primo exemplificat de viro in
fideli 2o de muliere ibi Et sanctifica
ta est mulier dicit quarto sanctificatus est
quia cum fidelis infidelem volentem
cohabitare non dimittit hoc autem
ideo dico sanctificatus est enim
etc. hoc dupliciter legitur Primo sic sanctifica
tus est vir infidelis aliquando per mulie
rem fidelem secundum aliquam glossam ut virum per
alium convertitur ad fidem et sic sanc
tificatur et hoc raro forte contingeret
sed sisinnius per theodoram roma
ne tempore clementis conversus est Et sic
sanctificata est mulier infidelis
per virum fidelem scilicet per propriam ammoni
tionem et doctrinam Alio modo legitur
cum fidelis infidelem non dimit
tit sanctificatus est enim vir etc. id est
nullam immundiciam contrahit fidelis
ex cohabitatione vel ex commixtione
cum infideli sed sicut vera pudicitia
[illegible] secundum Augustinum Alioquin filii legitur
dupliciter Uno modo de filiis nascituris
Alio modo de iam natis Primo sic
Alioquin scilicet si discedit et vos aliis
copulatis filii vestri qui de hac copu
la nascentur immundi essent scilicet
spurii quia non de legitimo matrimonio

Nunc autem si permanet scilicet sancti id est mundi
quia de licito coniugio nati Secundo
modo legitur sic alioquin si discedit filii
vestri iam nati immundi essent id est
in infidelitate remanerent sequitur
secundum maiorem partem que tunc erat
infidelium Nunc autem si permane
tis sancti sunt id est christiani sunt Be
atificatus est vir infidelis per
mulierem fidelem Thema in festo
sancte cecilie que convertit virum suum
ad fidem Sunt omnia que regunt
hominem in via salutis proprium et
sequi directionem sanctorum hoc conde
scens per eum sanctorum [illegible] hoc
[illegible] cecilia fecit Sed quod hic dicitur
Sanctificatus est vir etc. In quibus
verbis commendatur ipsius vita gratia
et doctrina Vita sanctissima que notatur in
muliere gratia divina que notatur in fide
sanctificante doctrina sana que
notatur in viri sanctificatione
ut sic sit sensus nobilis permansit
deo summo per fidem per vitam vel
per doctrinam doctrina eius redditur
commendabilior eo sublimior actu obiecti
et oppositi actus est sanctificatio
obiectum est vir oppositum infidelitas
est culpa tenacior viribus sexus
robustior sanctificatio actu diffi
cilior et tamen eum sanctificat mulier per doctrinam
suam convertit incredulum emolli
vit robustum mundavit immundum
et sic sanctificavit infidelem virum
mulier non sine virtutes mulieris
commendabiles que hic conveniunt
ut sint tres virtutes quo ad actum
cordis quo ad actum oris tres quo
ad actum operis Tres prime sunt sapientia
[illegible] Proverbiorum xiiii Sapiens
mulier edificat sibi domum [illegible]
[illegible] Ecclesiastici
edificatio [illegible]
et super hanc mulier in via [illegible]
[illegible] Ruth 3 Scit
omnis populus te esse mulierem virtu
tis Tres secunde sunt modestia [illegible]
multiloquium Eccli xxvi [illegible]
[illegible] non in multiloquio [illegible] est
[illegible] Judith
viii Omnia que locuta es vera sunt
discretio contra stultiloquium Proverbiorum xxxi.

fidelitas

Erit mulier prudentissima et pe/ Judith vi°. Non est ita/ Tres ultime st Sanctiorum in sto/ Judith viii° in prologo/ quia mulier percutiens eos pro- vult/ Verecundia insigne/ Eccl xxvi° Gratia super gratiam mulier sancta et pudo- rata/ Est enim misericordia/ pro vi° ibi- gratiosa/ propter eminentiam honoris dei virginis benedicta tu in mulie- ribus/ Quod si infidelis/ supra ostendit quod fidelis non debet dimit- tere infidelem cohabitare volentem/ hic dicit quod si non vult cohabitare non tenetur fidelis eum sequi/ sed potest alteri nubere/ ubi primo ponitur ipsa concessio/ 2° concessionis ratio duplex/ prima est quia libertas/ ibi non est enim servituti/ 2a est pacis conservationis/ ibi In pace autem/ Dicit ergo quod si infidelis quasi fidelis non dimit- tit infidelem volentem cohabitare/ quod si infidelis vir vel mulier discedit a fidei/ odio fidei discedit/ et tunc potest fidelis qui dimittitur contrahere/ Primum enim matrimonium dissolubile erat quia nunquam fuit ratum/ non enim servituti coniugali subiectus est frater aut soror fidelis in huiusmodi id est in cohabitatione/ et huiusmodi fidelis non cogitur sequi infidelem odio fidei discedentem/ sicut dicit glossa Jo. viii° Si filius vos liberaverit vere liberi eritis/ In pace autem/ quasi ideo discedit fidelis/ quia in pace vocavit nos deus/ ideo non debet litigare cum eo quia odio fidei discedit/ vel sic quasi non/ fidelis non est subiectus servituti etc./ Nihil aliquis cum non dat occasionem discor- die et dissidii prebere/ sed pacem servare/ In pace autem vocavit nos deus/ Non enim est deus dis- sensionis sed pacis/ Infra xiiii°. Unde enim scis mulier/ hic dicit quod si infidelis non discedit/ fidelis debet patienter commanere/ ad quod allegat/ primo spem alienę con- versionis/ 2° permanentiam status proprię vocationis/ ubi Unicuique sicut vocavit deus/ 3° exemplum

in ritu conversionis/ ibi Circumcisus aliquis/ et exemplum in statu con- ditionis/ ibi Servus vocatus es/ Supra primo innuit quod mulier fidelis commanendo viro infideli potest convertere/ 2° quod similiter vir fidelis infidelem potest salvare/ ibi aut unde scis hoc vir/ 3° quod credente patienter commanente/ id est uni- cuique sicut divisit/ Dicit ergo vir scis quid/ et vere debet fidelis manere cum infideli/ enim quia unde scis id est sa- re potes o tu mulier fidelis si vi- rum infidelem salvum facies eum commonendo et convertendo ad fidem quasi dicit hoc potest contingere/ Ambrosius hoc ideo dicit/ quia forsitan pot credere qui horrent nomen Christi/ Aut unde scis id est scire potes o tu vir fidelis si mulierem infidelem sal- vam facies eum ad fidem con- vertendo/ quasi hoc sperare debes/ Ni- si unicuique hoc duplex legitur/ uno modo sic quasi/ unde scis hoc nisi ma- neris tecum super eadem comparem sicut deus divisit unicuique id est vi- ro posse mulieri subesse/ 2° modo sic quasi unde scis hoc nisi per patienter ex- pectes finem/ sicut divisit deus unicuique id est ordinavit de unoquoque qui credunt et qui salventur/ 3° tu debes expectare et commanere/ Ro xii° Unicuique sicut divisit deus/ et Unumquemque sicut vocavit deus ita ambulet/ hic ostendit quod fidelis debet manere cum infideli coniuge/ alle- gans permanentiam in statu proprię vocationis/ primo ponit allegationem di- vinam vocationi/ 2° suam auctoritatem ibi Sicut in omnibus ecclesiis doceo/ Unumquemque quasi quasi et quasi scis hoc o vir vel mulier quemquam ambulet perseveranter/ ita sicut deus vo- cavit unumquemque id est in quo statu vo- cavit deus unumquemque/ non aliter et sicut/ quasi et hoc non predico in certa urbe/ sicut in omnibus ecclesiis doceo/ Turpis enim est pars quę suo toti non convenit/ Est quod suadeo

tibus / Unusquisque debet manere in eo
statu in quo vocatus est. Deinde / ergo
si vocatus aliquis in coniugio debet
manere in ipso / Servus / Si habens
uxorem manens cum ea / si non habe-
as ducere non concupiscas / Circum-
cisus aliquis / hic ponit exempla. In
primo ponit unum exemplum / 2° exemplum ponens
ibi / Circumcisio enim nichil est / 3° regu-
lam generalem ibi / Unusquisque in
qua vocatione / ponit autem exempla
in ritu vivendi / primo iudeorum / 2°
gentilium ibi / In preputio quis vocatus
est / dicit ergo circumcisus quis / Unusquisque
ambulet in eo statu in quo vocatus
est et ubique / circumcisus aliquis vocatus
est id est in ritu iudaico / non adducat /
id est non cogitat adducere preputium
id est ritum gentilium / In preputio id est in ri-
tu gentili aliquis vocatus est non cir-
cumcidatur id est non cogitat circumcidi in
carne / August. / Berna et ubique apostolus
quod congruere videtur cuique sive
iudeorum sive gentilium / unumquemque enim
auferre consuetudinem que fidem
non impedit salutem / Ergo si coniugium
non impediat debent vocati in co-
niugio permanere / Circumcisio enim
nichil est / hic subdit rationem exempli generalis
talis / ritus non impediens salutem
non debet mutari propter vocatorum ad
fidem / sed ritus tam iudaicus quam
gentilis est huiusmodi ergo etc. / Assumptio [illegible] arguit
in minorem / primo quia circumcisio / que est
ad salutem indifferens / 2° quod est
necessarium et expediens ibi / Sed obser-
vatio mandatorum / dicit ergo circumcisio
nichil est id est nichil prodest vel obest
quod talis vel talis ritus vivendi
nichil proficit ad salutem / [illegible]
In preputio idem nec circumcisio aliquid
valet / nec preputium sed nova creatura
in Ambrosio / Ad salutem non prodest nec
obest iudaicus aut gentilis ritus
sed observatio mandatorum dei ad
prodest / Sup. v° Custodire legum
confirmatio incorruptionis / Unus-
quisque in qua vocatione / hic con-
cludit regulam generalem dicens / Unus-
quisque / quasi ita / gentilis non indu-
preputium est id est non prodest

cat circumcisionem vel equivalens / sed po-
tius Unusquisque in qua vocatio-
ne vocatus est id est in ea conditione
vocationis non repugnante / in ea per-
maneat / et dicit in qua non alia /
glo. August. / hoc enim ad eas conditio-
nes vel consuetudines vite retulit
que nichil obsunt fidei / bonisque
moribus / Dicit enim coniux / sic et
latro ad fidem vocatur / sed ille
in coniugio non adulterio / ille vero
non in latrocinio sed a latrocinio / non
enim licitum est ut coniuges desinant
esse coniuges propter fidem / sicut
licitum est ut latrones desinant
esse latrones / Et hic quod supra id
uxorem a viro non discedere glosa /
Solam causam fornicationis dominus
excepit / ceteras non omnes molestias
iubet fortiter sustineri / Contra
Levitici xiii° precipit lex leprosum
extra castra pellere / ergo leprosum debet
uxor virum dimittere / Ad id licet
posse ob leprosum discedere a cohabita-
tione non tamen a thoro / quin aliquotiens
tenetur reddere debitum preter cum ma-
nendo / Item ante viro suo recon-
ciliari contra Deut. xxiiii° dicit quod
semel repudiatam non potest amplius
reconciliari / Ad id / illud habeat locum
in repudio legali / id enim indulgetur
[illegible] / lex enim erat servitutis /
sed [illegible] pietatis / Item supra id / Vir
uxorem non dimittat / glosa id
non subdit de viro sicut de muliere
quia licet viro aliam ducere / Contra
August. dicit hic quod similis forma
debet servari in viro et in muliere /
Ad id primum in libro Ambrosii casta-
[illegible] ad [illegible] vel [illegible] quod
Ambrosii [illegible] in repudio [illegible]
[illegible] / [illegible] in repudio legali lice-
bat viro [illegible] non uxori quia
licebat antiquitus uni viro habere
plures uxores / non ergo propter repudium
[illegible] non solvebatur matrimonium / Item
[illegible] ergo dico non dominus sed
[illegible] enim vos audit me audit /
Ad id non dominus dicit ore proprio sed inspi-
rando / Item supra id / Si quis frater
uxorem glo. coniux fidelis potest licite

dimittere infidelem, quamvis catholicam
non possit dimittere hereticum. Ro. glo. lo.
de infideli qui caret sacramento
fidei, non solum fidem. Item illud glo.
non est reprehendum matrimonium quia ex
decretum dei factum est, contra matrimonium
continentiam causa voluptatis non est
matrimonium. Ro. contra decretum dei matrimonium
contrahi dicitur quod contrahitur inter personas
lege divina prohibitas. Item si qua
mulier habet virum infidelem etc. contra
iudeos quare iudeus debet dimittere vxorem
iudeam cohabitare nolentem. Ro. sed
est hodie quam tempore primitive ecclesie
quia tunc erat spes conversionis,
nunc autem potius est spes subver-
sionis propter obstinationem infideli-
um. Item super illud: quod si infi-
delis discedit, discedat. Nota si fidelis dimittere
cedat viro non ero vxor tamen non in
adulterio dimissa aggeramus, contra
d. xix. excipit sola causa for-
nicationis. Ro. tunc debet dimitti
ne scandalum ad tempus, non ut separatio
semper. Item super id non enim
est servituti subiectus. glo. con-
tumelia creatoris solvit ius matrimo-
nii in eo qui relinquit. Contra ma-
trimonium semper est inter duos
ergo in utroque solvitur, ut in illo
Ro. matrimonium solvitur in utroque
impedimentum resultans, ex matrimonio
tamen manet indissolubile.
Item circumcisio nichil est, contra cir-
cumcisio prodest si legem observes.
Ro. an Christum prodeat, sed non post.
Item super id unusquisque in sua
vocatione. glo. ad salutem nichil
prodest, nichil obest, prodiuius ut
generaliter, contra Gal. v. Si circumci-
damini Christus vobis nichil proderit. Ro.
glo. loquitur de ritu consuetudinis exter-
ioris non de ritu divini colendi etc.
Servus vocatus es, non sit tibi
cure. Supra ostendit quod si infidel
coniunx non discedit, fidelis debet eum
patienter commanere. Primo ad hoc
allegando spem conversionis infi-
delis. 2o pertinentiam instantem prae-
vocationis. 3o exemplum in conditione.
Hic 4o allegat exemplum in statu condicio-
nis. Ubi primo ipsum exemplum ponit, 2o

ponit exemplum subdit ibi: cum enim domino.
3o ex hoc regulam generalem concludit
ibi: unusquisque ergo. Circa primo
ponit in aliquo statu servili. 2o
supponit libertatis possibilitatem ibi:
sed et si potes. 3o hortatur permanentiam
ad salutem ibi: magis utere. Dicit ergo
servus, quasi unusquisque in qua
vocatione vocatus est in ea perma-
neat. Sed dicit: servus vocatus
es ad fidem Christi, non sit tibi cure,
nec si velis servitutem effugere, [ipse apl'] sicut
Honesymus servus Philemonis, qui
ad eum confugerat et per baptismum vene-
rat ad dominum, ut in epistola ad Philem.
Sed potius si potes fieri liber, ma-
gis utere servitute, quia causa
humilitatis, et sicut ait Ambrosius, tanto
quis despectior est in hoc seculo prop-
ter dominum, tanto magis exaltabitur in futuro,
contra tanto quis deo preciosior, quanto
propter eum vilior. Boec. in omnis
fortuna timenda sit [magis] prospera quam
adversa. Qui enim in domino voca-
tus est. Hic subdit exemplum, et primo
subdit exemplum ex parte servorum, 2o ex parte
liberorum ibi: similiter qui liber. Et e-
sunt 3o talis inequalis servitus et liber-
tas sicut indicativa ostenditur, sed solum
debemus esse solliciti de pertinentibus
ad salutem, ideo provendum debet esse
nobis servitus et libertas. Dicit ergo:
qui enim in domino, quasi et vere non debet
curare, enim quia qui in domino id est fi-
de domini vocatus est servus servitute
corporali, libertus est domini, quasi a domino
manumissus libertate spirituali est
autem libertus a servitute libertus et
talis a servitute peccati, a domino est li-
beratus, non domini libertus. Ro. viii.
Si filius vos liberaverit, vere liberi eritis.
Similiter qui liber vocatus est,
hic ponit exemplum ex parte liberorum, ubi primo
tangit in liberis conversis debitum ser-
viendi, 2o servitutis exemplum ubi: precio
empti, 3o servitutis obligationem ibi:
nolite. Dicit ergo: similiter et qui liber
vocatus est libertate corporali, servus
est Christi servitute spirituali. Ro. 1o
Paulus servus Ihesu Christi etc. Precio,
sive servus sive liber, omnes tamen

sunt sanguine xpi / et hoc tamen utique iustum est /
quia precio empti estis / non dico quo /
/ quia precio inestimabili scilicet sanguine christi
1 petri 1o Non corruptibilibus auro vel
argento redempti estis de vana vestra
conversacione sed precioso sanguine
etc. / et quia tanto precio empti estis etc. /
Nolite fieri servi hominum / postponendo
servicium dei et vos humanis supersti-
tionibus occupando / hoc enim faci-
ebant isti vii Cor 1o Ergo sum pa-
uli / ego autem apollo / unusquisque ergo
in quo vocatus est / scilicet statu
in quo statu vocatus est frater id est
fidelis / et in hoc permaneat apud deum
id est observando divina mandata et in
eius perseverancia usque in finem hic
salvus erit / mt xxiiii. Ergo si con-
iugatus vocatus est ad fidem maneat
in coniugio servando fidem etc.
Virginibus autem preceptum
domini non habeo etc. / hic incipit 3a parte in qua agit de
virginitate / ubi primo agit de virgini-
bus / 2o de virginum custodibus / ibi
Si quis autem turpem se videri existimat
/ supra / primo dat virginibus primo
de virginitate consilium / 2o mulieribus
dat vivendi bene modum / ibi Sed utrique
dico fratres / 3o ostendit quod magis ex-
pedit eis servare continenciam propositum
ibi / Volo autem vos sine sollicitudine
esse / supra / primo virginitatem consulit
et laudat / 2o matrimonium tamen continenti
concedit et supplet / ibi Alligatus es
uxori / 3o matrimonium continendum defen-
dit et a se eo excusat / ibi Si autem
acceperis uxorem / supra dicit duo de
virginitate primo quod non est fundata
ex precepto / 2o quod est fundata ex consi-
lio / ibi Consilium autem do / ubi po-
test duplicem rationem quare istud consilium
est fundandum / supra est consilii
auctoritas / 2a ratio consulte dignitas
/ ibi Existimo ergo hoc bonum / dicit ergo
de virginibus quod non ad virginitatem non serva-
dis preceptum dei / de virginibus autem pre-
ceptum domini non habeo / necessarie continere
ut ut iubeamus / quod enim dei dico-
dus mt xix. dixit continendo / qui
potest capere capiat / virginitas
enim secundum aug. res est voti non
precepti / suadendi potius imperandi non potest /

de suadenda continencia precepta

consilium autem do / de continendo
consilium scilicet michi a spiritu sancto inspi-
ratum / ecclesiastici 32 / consilium semper a sa-
piente perquire / consilium inquit do
et hoc tamquam consecutus a deo mi-
sericordiam id est apostolatum in misericordi-
ter concessum / consecutus inquam
ad hoc ut sim fidelis in dispen-
satione michi credita / sic credi-
dium est in meo consilio / luc xvi. Ce-
pitus est fidelis / firmus / hieronimo
quia ex inimici dicta sint ne esse fide-
lis consiliator non debuit consilium
indigentibus abscondere / et est argu-
mentum quod est acquiescendum
consilio plurium / Existimo ergo / hic an-
gelica dignitas eius quod consulit /
et hoc duplex / una quia expediens
bonum / 2o quia honestum / ibi / Quoniam
bonum est / dicit ergo / existimo / quod / et quia
fideles consiliarius sum / existimo
ergo hoc bonum esse manere sic virgini-
tate / et hoc propter instantem necessi-
tatem coniugum scilicet vitanda quibus con-
iugatus necessitates instant sicut dur-
esse et molestias gen. xxiiii. Cum wlgentis
dicit / quod matrimonium magnum onus / existi-
mo inquam et me / quoniam bonum est homini sic
esse scilicet in virginitate / bonum scilicet honest-
tum propter puritatem delectabile /
propter libertatem utile propter mercedem /
quia ei debetur aureola / et summa
centesima / glossa mt xiii. August in glossa
Superegreditur virginitas condicionem
humane nature per quam homines angelis
assimilantur / maior est enim victoria
virginum quam angelorum / angeli enim
sine carne vivunt / virgines vero in
carne triumphant / Alligatus es
uxori / hic matrimonium continenti concedit
et supplet / ubi primo dicit quod
coniugatus non debet querere divortium
/ 2o consulit quod solutus non querat
coniugium / primo Solutus es ab uxore
ergo / alligatus quia etsi licet continere sive se
tamen si alligatus es uxori noli querere
solucionem / maxime si bona est / Ecc.
vii. Noli discedere a muliere sensata
Et dicit alligatus / quia duplici vinculo
ligantur scilicet consensu primo matrimonii initia-
ti et copula carnali / primo matrimonium consu-
mati / sic enim cum uno ~~vinculo~~ id est solo vinculo
consensu ligantur esse / possunt querere se-

lucrandis intrando religionem / solutus
es ab uxore / noli querere uxorem / si non
potes continere / quia sicut dicit apo
stolus / ad cor. vii°. Si ita est causa
hominis cum uxore non expedit nu
bere. Si autem acceperis / id est matri
monium excepisti contrahendo apostolus /
ubi primo ondit quod matrimonium potest
contrahi sine peccato / 2° quod levius
est esse sine coniugio / ibi tribu
lacionem tamen / In prima primo promit
virtutem de non virgine / 2° de virgi
ne / ibi Et si nupserit virgo / Dic
go si autem / quasi si solutus es noli
querere uxorem / dicit sed tamen si ac
cepis uxorem bono fine / non
ad explecionem libidinis / non peccasti
hoc est argumentum contra
contra hereticos qui contempnunt ma
trimonium de quibus i thy° iiii° prohi
bentes nubere / et similiter si nupse
rit virgo deo dicata / quia sed
Ieronimum venerabilis virginitatem non
solum nubere sed etiam velle nubere
peccatum est / non peccabit nubendo /
Alioquin peccasset beata virgo cum de
sponsata esset ioseph / tribulacionem
tamen carnis habebunt huiusmodi i.
coniugati i. afflictionem pro rebus
necessariis perquirendis / et filii et filiis
suis / unde levius est non esse in
coniugio / ego autem vobis parco q. co
silio caveatis coniugium / quam con
cedo peccando in hoc infirmitati
vestre vel sic / ego autem vobis parco in
hoc quod consulo cavere tribulaciones
carnis / Notandum est hic quod
sancta virginitas coniugio beatior
est propter multa / quia primo maius
meritum consignat / Apoc xiiii°. hii
sunt qui cum mulieribus non sunt
coinquinati virgines enim / Sic beatum
est sicut continens ab corrupcione /
2° quia animam decorat et or
nat / Sic frequenter in scriptura in
venitur pulchra virgo / Gen xxiiii°
quia pulchrum est castum genus
can. iiii° tam pulchra es / 3° quia
angelis celi assimilat / sicut dicit
hic glo / et mt xxii In resurrectione neque

// vo vigo

neque nubent sed erunt sicut angeli
dei / Jo. in carne preter carnem /
4° quia xpo desponsat ii Coro
xi° Despondi enim vos uni viro / 5°
quia deo iungit et approximat ps
Adducentur regi virgines post eam
Sap vi° Incorrupcio facit proximum
deo. Je. iii° Dux virginitatis mee
6° quia ceteris statibus ponde
rat Eccl xxvi° Non est digna po
deratio anime continentis / Sic e
enim in mundo migit virginem bene
et qui non in / 7° quia odorem
bone fame spirat luc. 1° de / Et
nomen virginis maria / Cant ii°.
Sicut lilium inter spinas / Sicut et
8° quia ad nuptias eternas
invitat / Mt xxv° que parate erant
Sed hec quia ad simulacrum differ
re est xliii° Filia patris abscondi
ta est etc / hec quia ... sing
... corrupto inclinat
... / pulchritudo afficit aspectum
... Hoc itaque dico fratres / hic
est 2ª pars / ubi nubentibus sine
imperio ondit bene vivendi mo
dum docens / 1° qualiter utantur
uxoribus / 2° qualiter fortune
casibus / sive eventibus / ibi / et qui
flent / 3° qualiter mundi rebus seu
possessionibus / ibi Et qui emunt
4° subditur ratio in hiis admonicionibus
/ ibi / preterit enim figura / In prima i.
phrasis ... / auctoritas consilium / hic
itaque dico / veritatem consulendo / tem
pus breve est / forma consilii / re
liquum est etc / Dic ergo hoc itaque
q.d. ... non est peccatum nubere / hoc
itaque dico o fratres / si coniugium quia
breve est quod sic non generacione
carnali perfruendum est prius di
sed regeneratione spirituali colligendus
2ª glo / et quia tempus breve est / re
liquum est / i. hoc solum restat agen
dum / ut qui habent uxores sint
tamquam non habentes / studendo sa
nitati dei / non opere carnali debitum
s. reddere / non exigendo / vel dicit sunt
tamquam non habentes / non dico tamen
non habentes / sicut erant antiqui patres

propter quod dicit Augustinus / presbiter Iohannes non profertur coniugio Abrahe / Sed heu hodie fuerunt ex quia qui non habent sunt tamquam habentes / Et videndum quod tamquam non habet uxorem est / qui uxori debitum reddit / nec exigit / uel propter infirmitatem uxorem ducit / dolens quod sine ea esse nequit / uel puri affectu continentiam custodit / uel timens quandoque de prole adulterium dei uxorem propter tamquam sit / Et qui flent pressuris coniugii / uel per aliqua aduersa seculi / sint tamquam non flentes consolati spe appropinquantis boni futuri / Eccli. vii. Non contristabit iustum quidquid ei acciderit / Et qui gaudent per aliqua prosperitate seculi tamquam non gaudentes / sed semper in timore existentes imminentis mali temporalis / Eccli. xi. In die bonorum non immemor sis malorum / Et qui emunt / hic describit qualiter utantur mundi rebus / et primo quomodo uti debent acquirendis / 2o quomodo acquisitis ibi / Et qui utuntur / dicit ergo / Et qui emunt ut faciunt coniugati ad prouidendum filiis / sint tamquam non possidentes. i. possessiones terrenas sedentes / sed super non apponendo cor rebus presentibus / ps. Diuitie si affluant nolite cor apponere / Eze. vii. Qui emit non letetur / et qui uendit non lugeat / Et ne uir colligatur / qui utuntur hoc mundo i. rebus mundanis non dico fruuntur / ut mali quorum finis fruuntur sine / qui dicunt / Sap. ii. ffruamur bonis que sunt a piribus / sed qui utuntur eis ad finem debitum referendo / sint tamquam non utantur. i. non adherentes eis nimia delectatione / i. Thi. vi. Habentes alimenta et quibus tegamur / his contenti simus / Preter actum quem coniugibus ponit / et dicit actum eorum pro solicitudinem mundanorum. flere. gaudere. emere. uti / duo primi pertinent ad affectum / duo alii pertinent ad effectum / Ex hiis enim cum solicitudine generatur duplex affectus f. i. estimatio boni ad respectum boni ex quo generatur duplex effectus f. emendi. respectu non habitorum / uti respectu habitorum / Et secundum hoc ponit apostolus consilium competens in his quatuor actibus / Preterit enim figura huius mundi / hic subditur rationem dicti admonitionis / que talis est / transitoria sunt reputanda quasi non sint / sed talia sunt mundana presentia quasi non sint reputanda / Et hoc exprimit / preterit / quasi ideo mundana quasi non sunt estimanda / Et quia preterit figura. i. exterior pulchritudo / uel quod est ibi fictile conueniens secundum fragilitatem / transibunt enim qualitates mortales et remanebunt immortales / i. Io. ii. Transit mundus et concupiscentia eius / omnia uendita / quia figura non substantia mundi non paradysi preterit / non sistit / Et hic queritur super id / Si potes fieri liber. glo. quanto quis pre deo desperitior est in hoc seculo tanto magis exaltabitur in futuro / contra ergo magis exaltabuntur boni subditi quam boni prelati / Respondeo glo. intelligenda est ceteris paribus / Item super illud / Unusquisque in quo uocatus est glo. Sed in contra quia non uocatus est in statu seculari non debet intrare religionem / Respondeo apostolus loquitur de statibus pertinentibus ad salutem non de impedientibus / Item super id / Existimo hoc bonum esse glo. Maiorem victoriam virginum quam angelorum / contra quia maior conatus hominis erunt maiores angelis non solum equales / Respondeo maior extensiue i. multiplicior quia habebunt ante olim non solum aureolam / Item super id Bonum est homini sic esse glo. In virginitate contra Gen. i. Crescite et multiplicamini / Virginitatis ante contra est hoc precepto non est preceptum / sed datum ... adempte sufficit multiplicatione humani generis / Item super id / Qui habent uxores glo. Tempore gratia uidendum est / que pro corpore parti consensu continentiam seruare poterunt / contra tamen unusquodque beatius est quanto magis coniungitur fini suo / Finis autem

sine possessionibus

= sunt

Responsio de precepto

coniugii est gravato plia / Ideo expone
coniugia i. coniuges / ut dictum est quod
ille non est ultimus finis coniugii /
sed adimpleto numero electorum quod cum
impletum fuerit omnes continentes / Item
super id / preterit figura huius mundi
glossa ius in medio mundanorum cum
conflagratione huius mundi preteribit non
substantia sed figura / Et ipse petrus proponens
celi magno impetu transient / Et
ille transitus et illa solutio secundum
est non substantialis .i. secundum qualitates /
non secundum substantiam / Volo autem vos si
ne sollicitudine esse / Exponit de
dicto primo virginibus consilium con
veniendi / 2o intelligentibus documentum
bene vivendi / hic 3o ostendit quod magis
expedit status continendi / et hoc ostendit
primo ratione maioris tranquillitatis /
2o ratione maioris securitatis / ibi et mu
lier innupta / 3o ratione maioris u
tilitatis / ibi porro hoc ad utilitatem
vestram / primum ideo tamen est / tranquilli
tati et amore solius dei / preferenda
est sollicitudini mundanorum / hanc
supponit / sed continentes huiusmodi tranquil
litatem / coniugium sollicitudinem
mundi / ergo status continentium
preferendus est statui coniugatorum /
primo ergo dehortatur sollicitu
dinem secularem / 2o subdit quod conti
nentes non sunt solliciti nisi in hiis que
sunt dei / ibi qui sine uxore / 3o ostendit
quod coniugatos oportet esse sollicitos in
hiis que sunt huius mundi / ibi qui
autem cum uxore / dicit ergo volo autem
quasi si nubis predictum facite consilio
autem sed magis vos volo esse sine
sollicitudine rei uxorie / phil. 4o
Nichil solliciti sitis et exhortatur
nos scriptura ad sollicitudinem et ephesios
cum intelligitur ut hic / volo vos
sine sollicitudine esse / cum ven
tum quasi ut vos ne solliciti sitis de
cras / cum crastinum / mt vi / Experimento
sollicitorum probatur / circa hoc volo
quia qui sine uxore est / sollici
tus est / que domini sunt / quomodo placeat
placeat deo / non enim hic ex convictione
illorum qui dicunt / duxi uxorem
dixi / et ideo non possum venire / sollici

tus in gratia s. quomodo placeat deo
meritorum s. pulchritudine / Regnum in
ps / Specie tua et pulchritudine tua affe
lix cuius votum est uxorem fuge /
re et sollicitudo deo servire / et in
tento deo placere / Qui autem
cum uxore est / hic quod coniugatos oportet
esse sollicitos / in hiis que sunt mundi /
ubi implicantur mulier / Contra / Vin
culum coniugale / ibi qui autem cum uxore
studium mundiale / ibi sollicitus
est / subiectio uxori / ibi quomodo place
at / divisio operis / ibi et divisus est
dicit ergo / qui autem cum uxore est in ma
trimonio / sollicitus est que sunt
mundi / ut de regimine familie et
huiusmodi / unde iacob accepit uxoribus
ait / Gen xxx / Iustum est ut ali
provideam domui / sollicitus etiam et
quomodo placeat uxori / unde hic sive
pro se liceret ornare / Item glossa
amaritudo magna in domo / uxor
tristis / et talis divisus est / non natura
sed actu / divisione s. officii / non in
tentionis principalis / unde glossa pre
sunt deo / preterit mundo / Et mulier in
nupta / hic ponit 2am rationem quod
magis expedit status continen
tium / quia maiore ratione maioris
securitatis / Et est ratio sua talis / securita
ti et amori dei preferenda est cogi
tatio que sunt mundi / aliter in
nupta studet securitati et amori dei
nupta mundo / ergo etc preferenda isti
primo ergo tangit studium innupte
quia cogitat cum talis placere deo /
2o studium nupte / quia cogitat pro
placere mundo / ibi que autem nupta
est / innupta implicat cum / continentia
status cogitatur et fructus / scilicet
honestum / quia in nupta et virgo
cogitatur etc / quia cogitat que
domini sunt / multiplice fructu / quod
ut sit sancta etc / dicit ergo et similiter
mulier innupta i. vidua et virgo co
gitat i. intentionem habet familiaritatem
cogitandi que domini sunt i. spiritualia
et eterna / cogitat in gratia ut sit sancta
magis quam nupta / uxor enim in nup
te sunt sancte / magis et amplius
non nupte et in corpore et in spiritu sancte

studeo

sanctificationem intelligi voluit / non corporis
nuptias / sic sanctificatione pri-
uatiue / seu integra corpore et corporalibus
actionibus / et spiritu et spiritualibus actio-
nibus / vel sancta corpore contra vitia
carnalia et spiritu contra spiritualia / Que
autem nupta est / hic tangit solli-
citudinem imperfectam / ubi implicantur
primo coniugium 1o studium ibi / Cogitat
que sunt mundi / et plus quam ad dominum /
2o quo ad sponsum / ibi / Quomodo
placeat viro / 3o quo ad Que autem nupta
est / cogitat que mundi sunt id est de cu-
ra filiorum de regimine domus et huius-
modi seu pueris inconuenit sunt ho-
noris sociorum / diligit maritum etc /
tho 3o Cogitat integra quo pla-
ceat viro / In hoc fine ornamen-
tis se non permittit / Cum magis debet
studere ei placere ornatu morum
quam vestimentorum / 1 Thi ijo mulieres in habitu
ornatu ornantes se / non in tortis
crinibus / auro aut margaritis et ves-
te preciosa etc / Porro ipsa ad uti-
litatem vestram / hic allegat ra-
tionem scilicet maiorem utilitatem / Et est
ratio talis / Illud quod est utilius
magis expedit eligere / sed continere
utilius est quam nubere / ergo magis
expedit eligere continentiam / quam nup-
tias / primo ergo ostendit / quod utilius
continere / 2o quod honestum est / ibi / Sed
ad illud quod honestum est / 3o quod faci-
le ibi / Et quod facultatem / Dic ergo /
Porro / quasi consilio non interdico / Porro
hoc ad utilitatem vestram meliorem
dico / ut expediat deo seruiatis / quando
sic mortificatur caro / que est ini-
mica spiritus / Augustinus Sed inimicus
occisus non facit tibi iniuriam / sic
caro mortificata non turbat ani-
mam / Dico integra non ut laqueum
fornicationis id est sub incontinentie est
vobis iniciam aliquid difficile / super hoc
statuendo / ymo potius laqueum
poneret / si consuleret nubere / quando de-
bitum exigere debet / Eccl. vij quod laqueus
venatorum est / Sed porro intendere
et monere ad illud / quod honestum
est / ad permanendum corpore et animo
/ non quia coniugati status non sit ho-

nestus / Sed quia virginitas honestior
Augustinus / non minorem turpe esse
monstrauit / sed quod honestius
erat / quanto honesti nomine co-
mendauit / Et mouens ad illud /
quod facultatem prebent absque ob
seruandi se domino / id est ad seruitium domini /
et hoc sine impedimento / quod est
in coniugio / ij Cor xjo despondi
vos vni viro virginem castam ex-
hibere christo / Hec eligendus est sta-
tus continentie / ubi maius gau-
dium / et hoc ad utilitatem / minus
periculum / quia non ne laqueum / ma-
ior honestas / quia ad illud quod
honestum / liberior facultas / sine
dubio / quia facultatem prebet etc /

Notandum est hic / quod multiplex
est hic sollicitudo bona / Prima pre-
lationis / sic nauta sollicitus est
de regimine nauis / pater de filiis
Ro. xij / Qui preest in sollicitudine /
2a predicationis / sic pedagogus
sollicitus est de puero / doctor de
discipulo / ij Cor. vijo fiducia huius
loqui ad vos multa / in multa solli-
citudine / 3a dilectionis sic cura
uxoris / est sollicitus de quadam
ne amor / Ephe iiijo Solliciti ser-
uare vnitatem spiritus in vinculo
pacis / 4a compassionis sic vir miseri-
cors sollicitus est de egenis et afflictis /
ij Thi. 1o Cum venissem romam
sollicite me quesiuit et inuenit /
5a deuotionis sic primus sollicitus
est de placendo deo / religiosus
deo / Mich. vjo Indicabo tibi o homo
quid sit bonum / Et quasi sollicite ambu-
lare cum deo tuo / 6a custodie
sic speculator de castro custodien-
do / Deut. iiijo Custodire animas
vestras sollicite / Corpus eius car-
nis / anima cum potentiis / quasi
castrum est / 7a actionis / sicut ag-
ricola sollicitus est de opere per sue
dos / Luce xo Martha Martha sollicita
es / ij Thi ijo Sollicite cura te ipsum
probabilem etc / 8a prouisionis sic
dispensator de domo / de temporali
pater de prole / quando dicit / Ro. xijo So-
licitudine non pigri / Signum autem
turpem / Supremus autem de virginibus

pe

Hic agit de virginum custodibus osten-
dens primo quod licet eis virgines
suas coniugio copulare 2° quod
non similiter impune licet nisi post
mortem viri contrahere ibi Mulier
alligata est. Supra primo ostendit
quod custos potest dare virginem
suam in coniugio 2° quod non peccat
hoc faciendo ibi Non peccat si nu-
bat 3° quod etiam bene facit eam
servando ibi Nam qui statuit. Dicit ergo
licet utrumque sit bonum tamen hoc est
melius. Unde ibi Igitur et qui matrimonio
iungit. Supra primo supponit in
virgine aetatem nubilem 2° nuben-
di voluntatem ibi Et ita oportet fieri
3° dat nubendi licentiam ibi Quod
vult faciat. Dicit ergo Si quis autem
quasi esse sine coniugio honestius
est et expedientius autem secundum [illegible] per-
turpe existimat se videri apud in-
dicium hominum super virginem sua
[illegible] ne corrumpatur ut ideo eo
quod sit superadulta id est ultra pub-
ertatem id est in annis nubilibus
et ita oportet fieri ut nubat quia
non vult continere. Quod vult virgo
faciat custos. Eccl. vii° Trade filiam
et grande opus feceris et homini se-
nsato da illam. Non peccat custos
si nubat virgo. Hoc ideo dicit secundum glo-
sam quia si virgo non peccat custos vi-
deretur peccare. Augustinus de bono con-
iugii: quae se non continet nubat,
quae non cepit deliberet, quae aggressa
est perseveret, nulla adversario
debetur occasio, secundum [illegible] retrahatur ob-
latio. Nam qui statuit. Hic ostendit
quod custos virginis bene facit
eam in statu virginali servando
ubi implicantur conditiones [illegible] ad
hoc expedientes. Prima quod custos sit
firmus eam in proposito virginem cu-
stodiendi. Secunda quod non timeat
de casu virginali ibi Non habens ne-
cessitatem. 3a quod congnoscat
in virgine propositum continendi et po-
testatem autem habens. 4a quod fiat
ex deliberatione id est ibi et hoc
iudicavit. Dicit ergo Nam qui statuit
quasi ideo autem custos non peccat
qui tradit virginem suam de
alio qui servat eam secundum quod bene
facit. Nam qui statuit in corde

suo servare virginem suam firmus
in proposito suo non curans prolem
vel aliud lucrum non habens necessi-
tatem tradendi eam tamen virgo velit
continere potestatem autem habens suae v.
aliorum non continentium voluntatis suae
perficiendae et hoc iudicavit in corde
suo id est explorato omnis non exteri-
[illegible] mente discrevit esse bonum
[illegible] sine pudicitia michil [illegible]
[illegible] iudicavit in qua servare virgi-
nem suam [illegible] non ingerere ei
fomitem [illegible] Eccl. vii° Filiae
tibi sunt serva corpus illarum qui
statuit in qua sic bene facit. Igitur
Et qui matrimonio. Hic ostendit quod
licet utrumque sit bonum tamen virginitas
est melior matrimonio ubi primo ap-
probat statum coniugalem 2° praeponit
statum virginalem ibi Et qui non
iungit. Dicit ergo 1° conclusio quasi et quia
oportet fieri ut diximus igitur et qui ma-
trimonio iungit virginem suam bene
facit quia licitum est quod facit et qui
non iungit cum virgo argumentum [illegible] con-
tinere melius facit. Glossa melius
facit qui apud deum meritum sibi
collocat et aperit sollicitudine libe-
rat illam. Melius est enim quod licet
et expedit quam quod licet et non expe-
dit. [illegible] enim bene utitur homo ma-
lo [illegible] bene utitur bono. Bene utitur
quis bono continentia dedicamus
deo. Male utitur quis bono conti-
nentia dedicamus ydolo. Male utitur
quis malo concupiscentiam restringens
connubio. Bonum est pudicitia con-
iugalis sed melius est continentia
virginalis vel vidualis secundum glossam Augustinus.
Mulier alligata est legi. Hic ostendit
quod non similiter contrahitur nisi viro
mortuo potest contrahi. Ubi primo ostendit
quod coniugata non potest nubere viro
vivente 2° quod mortuo viro
potest alii nubere ibi Quod si dormi-
erit 3° quod melius est ut contine-
at ibi Beatior autem erit 4° confirmat
consilio eius credere ibi Puto autem
quod et ego. Dicit ergo Mulier quae
non iungit virginem suam melius
facit et vere melius quia mulier al-

id est laps[us] adulterio [illegible] vel [illegible] malo [illegible]

Hoc autem addit apostolus ad ostendendum quod eius consilio sit credendum. Nec dicit puto dubitative, quia certus erat per revelationem spiritum dei se habere. Sed dicit hoc ad tollendam aliquorum iactantiam, ne per superbiam asserent se spiritum dei habere, quia nescit homo an odio vel amore dignus sit. Eccl. 9.

Vel sic: qui ita, scilicet ego, quousque tempore potest nubere, sed uxor vincta non, quia mulier alligata est.

ligata est legi viri, ita ut non possit
alteri nubere, quanto tempore vir eius
vivit. Ro. vii°. Que autem sub viro est
mulier, vivente viro alligata est
legi viri. Quod si dormierit, scilicet per
non mortem, scilicet dormitione. Ioh.
xi°. Lazarus amicus noster dormit.
vir eius. Augustinus: non dicit primus
vel secundus vel tertius vel quotuslibet.
Nec nobis diffiniendum est quod non
diffinit apostolus. Unde nec ullas nup-
tias debeo damnare, nec eis ve-
recundiam numerositatis auferre. Si dor-
mierit, inquam, liberata est a lege
viri. Unde permittitur ei nubere. Hic
patet quod resurgenti non tenetur co-
pulari. Cui vult nubat. Invite enim
nuptie solent habere malos proventus.
Ideo Gen. xxiiii°. Vocemus puel-
lam et queramus voluntatem eius.
Tantum in domino, id est viro
sue religionis. Nam in dispari cul-
tu prohibitum est in lege. Deute-
ronomii vii°. Per hanc licentiam apostoli re-
mote sunt omnes pene et infamie
que secundum leges humanas infligebantur olim mulieri [illegible] nubenti in-
fra tempus luctus, id est infra annum. Glo.
In nuptiis exigitur [illegible] liberalitas.
Unde dicit: liberata est, consensus
libertatis. Sed addit: cui vult nubat,
cultus paritas. Sed subdit: tantum in domino.
Beatior autem erit si sic permanserit. Licet
ei nubere, tamen beatior erit si sic
permanserit, scilicet innupta, et hoc secundum con-
silium meum. Aug. super eodem: Centum
reddit enim fructum sexagesimum, qui
debetur viduis. Luc. viii°. Augustinus: sic
audit bonum esse post mortem viri
etiam 2° nubere, sed beatiorem non
nubentem. Puto autem. Hic ultimo
audit quod debent consilio eius cre-
dere, quia inspirante spiritu sancto
hoc consulit, et hoc est: puto autem,
quasi faciendum est consilium meum,
quia puto quod et ego spiritum dei
habeam. Ro. viii°. Sed et nos
ipsi primitias spiritus habentes et ergo
hoc consilium debet impleri propter
fructum sequentem, quia beatior erit,
et propter consulentis auctoritatem, quia secundum
consilium meum, et propter dei spiritum in-

spirantem, quia puto etc. Quod autem
super illud: volo vos sine sollicitu-
dine esse. Contra Ro. xii°. Sollicitudine
non pigri. Responsio: ibi loquitur de sollicitudine
non pigri spirituali, hic de temporali. Item
et divisus est. Contra: quod Christus divi-
sus est contra Cor. 1. Nunc manebunt.
Responsio: ibi loquitur de divisione in-
tentionis principalis, hic de distractione
intentionis. Item ibidem glo.: primum
sunt deo, primum mundo, [illegible]
Nemo potest duobus dominis servire. Responsio:
verum est ita quod equaliter utrique,
ut in eo quod duo [illegible] sunt.
Item super illud: mulier innupta co-
gitat que domini sunt, [illegible] adeo quod
diminutum potest, ut patet in parabola de
fatuis virginibus. Responsio: non cogitat
hoc solum, sed cum hoc etiam ne offen-
dat sponsum. Item super illud: ut
sit sancta corpore et spiritu. Glo.: non potest
fieri ut non sit sanctum corpus quo sanc-
tificatur mens. Contra, quia spiritus sanctus
usus est lingua Cayphe non sancta.
Io. xi°. Responsio: intelligitur cum ut spiritus
non ut sanctum. Item sed ad id quod honestum
est, quod ergo matrimonium
turpe. Responsio: secundum glosam positum
possunt pro comparativo. Item super illud
qui non impetit in [illegible] facit. Glo.
[illegible] in [illegible] uti [illegible] bono
malo, quod [illegible] usus bonus est, cum
quoque bonum est. Responsio: illud intelligitur
de usu rei per se, et adque ordinata
est, non pactus, et adque prudentia
utentis ordinatur. Item ibidem glo.:
melius est bene uti bono quam bene
malo. Quod hoc difficilius illo. Responsio: lo-
quitur de malo vitii, non supplicii. Item
super illud: cui vult nubat. Glosa:
nuptie [illegible] enim a domino insti-
tute sunt primitus. Quod ergo sunt nup-
tie non sunt a deo, nec bone [illegible]
[illegible] quod nuptie sunt institute sunt
a deo, sed non ex eo, quod sunt [illegible]
[illegible]. Item si dormierit vir, quod
dictum est si resurrexerit. Responsio: requiritur
consensus nominis ad hoc quod
sit matrimonium. Item super illud:
puto quod spiritum dei habeam. Contra
Ro. viii°. Certus sum quod neque mors
neque vita etc. Glo.: non dicit hoc dubi-

diffinire dicitur

Nota: dicit cui vult

[illegible]

que dei sunt: glo. [illegible] cogitat

pe

tuendo sed quasi in sperando. Capitulum viii.

De hiis autem que ydolis sacrificantur. Exclusis erro-
re circa correctionem criminum capitulo v et vi.
Item circa virginitatem et matrimonium
capitulo vii. Hic excludit errorem
circa esum et abstinenciam ciborum
capitulo isto et ix et x. Primo de hiis que
ydolis ymolabantur, a quibus
quamvis ipse liceret abstinere mo-
net. Primo allegando ipsius scan-
dalum fratrum infirmorum, capitulo isto. Secundo
exemplum suum, qui propter alios abstinuit
a perceptione sumptuum licitorum,
capitulo ix. Tercio exemplum pene inde
orte post tanta dei beneficia in
deserto peccatoribus, capitulo x. Quarto propter
scandalum proximi, propter exemplum
apostoli, propter timorem suppliciorum debemus
abstinere a cibis eciam aliquando licitis.
Supponit primo quod ipse licita
est comestio ydolaticorum. Secundo mo-
net nichilominus abstinendum propter scan-
dalum fratrum infirmorum, ibi Videte
ne forte. Supponit primo ponit quod
maiores eorum habent scientiam de ydo-
laticis. Secundo ostendit quale sciunt habent
de hiis, ibi De esu autem que ydol
ymolantur. Tercio quod quidam infirmi
habent scientiam carentem, ibi Sed non in omnibus
est scientia. Quarto quod aliis tamen ea y-
dolaticia edere non deneg..., ibi Esca
autem nos non commendat deo. Supponit
primo dicit quod de ydolaticis scientiam
habent, secundo quod sine caritate inutiliter
habent, ibi Scientia autem inflat. Tercio ostendit
a quibus habetur scientia insufficienter,
ibi Si quis autem existimat. Quarto a
quibus sufficienter, ibi Si quis autem
diligit deum. Dicit ergo De hiis autem
que ... dependet(?) constituit a me sed de
pertinentibus ad mores. De aliis autem
licet de ymolaticiis ydolorum non sit ne-
cesse querere, quia omnes scimus super
hoc veritatem, et hoc est quod dicit
De hiis autem que ydolis sacrificantur
an liceat edere an non, scimus ego
et vos quia licet ea comedere sed
... Omnia munda mundis, nec
enim in ymolatione ydoli ... scan-
dalo proximi. Et vere scimus quia
omnes scientiam habemus ego et

vos perfecti inter alios scientiam habemus,
scilicet de creatore et de creatura, et ideo
minus excusabiles si male facimus.
Scientia autem inflat. Hic ostendit
quod sine caritate scientiam inutiliter
habent, quasi diceret quidem scientiam sed
non valet vobis quia inde superbitis
contra ignaros. Scientia enim si sola
inflat. Ecclesiastici i. Similiter sapiens
inculta est indignatio. Actuum xxvi.
Multe te littere faciunt insanire. Hec
enim fuit plaga egyptiorum, id est
superbientium, vesice turgentes
Exodi ix. Caritas vero edificat, scilicet
firmos, que quod eis abesse perdi-
tionis, quia non querit que sua
sunt. Supra viii. Unde addendum
est scientie caritas. Augustinus: Adhibe-
te ergo scientie caritatem et utilis
erit scientia, per se enim inutilis, ex
caritate utilis. Philosophus: Scire autem
nichil aut parum prodest ad virtutem.
Si quis autem existimat. Hic
ostendit a quibus hec scientia insuffici-
enter habetur, quia ab illis qui
ea utuntur in nocumentum proximi.
Et est sensus talis: cum tunc scilicet
sciant et non modum utendi eam
habent scientiam insufficientem, sed qui
habet scientiam sine caritate est huius-
modi. Ergo qui habet scientiam sine caritate
habet insufficientem scientiam. Primo ergo
supponit scientiam sine caritate. Secundo
ostendit insufficientiam talis scientie, ibi
Nondum cognovit. Tercio causam insuf-
ficientie, ibi quemadmodum oportet.
Dicit ergo Si quis autem existimans
scientiam sed non sufficientem, quia si
quis vero existimat se scire, ha-
bens scilicet scientiam sine caritate, aliquid,
scilicet quod liceat edere ydolati-
cia, nondum ... cognovit, scilicet
non se cognoscere putat. Ostendit quem-
admodum oportet eum scire, id est qualiter
uti debeat scientia, quia in discre-
cione non in nocumentum aliorum.
Scire enim dicitur dupliciter, scilicet habere sci-
entiam et uti scientia, sed inde habere
... visibile non approbat, sed
laude(?) Apostolus multa scientem ...

vel i. superbiam excitat

Aug. Adhibete ergo scientie caritatem et utilis erit ... per se enim inutilis est sine caritate

dz eam

super ...

scientia duplex est. scilicet caritativa et inflativa. Caritativa cognicio amorosa qua deus et lex sua humiliter cognoscitur. de qua prouerbiorum 19. ubi non est sciencia anime non est bonum. et ysa. 4. propterea captiuus ductus est populus meus quia non habuit scienciam. Istam scienciam habere debent sacerdotes. ad sacerdotem pertinet ut sciant. Malachie 2. labia sacerdotis custodiunt scienciam. et legem exquirent ex ore eius. Et istam scienciam nullus habet qui est in mortali peccato. 1. Joh. 1. qui dicit se nosse deum et mandata eius non custodit mendax est.

Cor. Sciencia ergo vana est per quam christus invenitur et noscitur. ut dicto 2a distinctione legimus per Rabanum. Sciencia pietatis est scire et intelligere novum et vetus testamentum. dis. 2a si quis. per totum. Sciencia inflativa est notitia acquisita extra caritatem in superbia. de qua hic dicitur et vii. per tanenda est. Caritativa amanda est. Si caritas anponenda habeat si sola est inflat. secundum Aug. de verbis apostoli. Prima vero caritas edificat. scienciam non permittit inflari. Et ubi caritas edificat ibi soliditas est. Non est ibi inflacio. ubi petra est fundatio.

modum sciendi nescivit. Modus enim sciendi est ut sciat quo ordine quo studio quo fine nosse quemque oporteat. quo ordine ut illud prius quod maturius est ad salutem. quo studio ut illud ardencius quod efficacius est ad amorem. quo fine ut non ad inanem gloriam vel curiositatem vel aliquid simile sed ad edificationem tui proximi. Sunt namque qui scire volunt eo fine tantum ut sciant et curiositas est. quidam ut sciantur et vanitas est. quidam ut sciam vendant et turpis questus est. quidam ut edificentur et prudencia est. quidam ut edificent et caritas est. Si quis autem diligit. hic ostendit quomodo hec sciencia fit sufficiens. quia ab illo qui incipitur consumatur. primo ergo supponit scienciam cum caritate. secundo ostendit sufficienciam talis sciencie. ibi hic cognitus est. dicit ergo si quis quasi hic non perfecte scit quemadmodum oportet eum scire. sed si quis diligit deum in illa sciencia hic caritatem habet cognitus. i. approbatus est ab eo. nomen enim deus qui sunt eius ij. Thi. ij. domini talis vere scit. deo approbante per bone vitam scilicet propter caritatem annexam. Notandum est hic quod ad hoc quod aliquis sciat quemadmodum oportet sciendum sunt necessaria. primo humiliter sine inflacione. Phil. iij. Scio humiliari. Et si non humilis sensi. scilicet secundo Ebrietate sine presumpcione. Ecclesiastici. 3. non indicavi me scire. Ro. 12. non plus sapere. tercio certitudinaliter sine hesitacione ij. Thi. j. Scio cui credidi et certus sum. quarto veraciter sine errore ij. Thi. iij. Semper discentes et nunquam ad scienciam veritatis. quinto simpliciter sine deceptione j. Thi. vj. deuitans falsi nominis sciencie. sexto salubriter cum caritate Infra xiij. Si habuero omnem scienciam caritatem autem non. septimo utiliter cum proximorum edificacione. Infra xij. Alii sermo sciencie in eodem spiritu. octavo liberaliter cum communicacione.

Sap. vij. quam sine fictione didici et sine invidia communico. Secundum. efficaciter cum bona operatione. Scienti enim bonum et non facienti peccatum est illi. Jac. 4. per primum humilitas sciencie arguit superbos. per secundum sobrietas curiositatem. certitudo dubios. veritas hereticos. simplicitas deceptores. salubritas malignos. utilitas iniquos. liberalitas avaros. efficacia ociosos.

De escis autem que ydolis. Hic ostendit qualem scienciam habent de ydolatria credentes primo quia sciunt ydolum nichil esse. secundo quod sciunt omnia a deo esse. ibi nam et si sunt qui dicuntur dii. primo dicit ydolum nichil esse. secundo ibi hic ad declaracionem quod dii non nisi unum esse. ibi Et quia nullus deus. dicit ergo de escis autem que prodicte in modis ii unlces scia ut sed in de escis. que ydolis ymolantur scimus scienciam veram scilicet quod ipse sint licite vel propter ydolum sunt immunde. et hoc quia ydolum nichil est in mundo. i. nulla creatura in mundo quantum ad formam ydoli. licet enim materia ydoli sit aliquid. scilicet aurum vel cuprum vel huiusmodi. forma tamen nichil est. forma que credunt ibi esse ab ydolatris. qui credunt ydolum esse deum. ysaie xli. Ecce vos estis ex nichilo et opus vestrum ex eo quod non est. secundo modo sic ydolum nichil est. i. ipsum quod putatur ydolum nichil est. scilicet persona subsistens et simulata et spiritu presidente. Ecclesie enim duobus nichil fit. sed putatur ab ydolatris. scilicet x. confusus est omnis artifex in sculptili. quia falsum est quod sufflavit. et non est spiritus in eo. tercio modo sic ydolum nichil est in mundo. i. nullius rei que sit in mundo habet similitudinem. Est enim differencia inter ydolum et simulacrum. quia simulacrum dicitur quod fit ad similitudinem rei alicuius nature. ydolum quod ad nullius rei fit similitudinem. ut si corpori humano addatur caput equinum. ysaie xl. cui similem fecistis deum. Et scimus etiam quia nullus deus est.

hic apostolus exponit quod ydolum nichil est in mundo

nisi unus deus. Deut. vi°. Audi israhel dns deus tuus deus unus est. Nam et si sunt qui. Hic ondit quod scimus omnia ydola esse non adque iuncipationem uel adoptionem. Ut sunt ydola uel sancti. Sed ab una sumo summo. Hic dicit quod pre intelligi deorum pluralitas s. p adoptionem uel nuncupationem. 2° quod est deus unus in essencia s. p eccellenciam. Ubi Noli dns unus deus. Ubi primo tangit unitatem in patre. 2° in filio. Ubi Et unus dns. Supremi tangit terciam s. eccenciam. Quia unus deus. Per dominium. Per potenciam. Ex quo omnia. Clemenciam. Quia et nos in illo. Sinuli. Ipsi tamen sit in filio. Dicit. Nam et si sunt qui dicuntur dii. Ue participatione diuine ut sancti. Pe. Ergo dixi dii estis. Sue in celo. Ut sancti comprehensores. Sue in terra. Ut sancti uiatores. Siquidem sunt dii multi. Uere participatione diuine ut sancti et dni multi ut apli et plati. Nobis tamen. Alio modo le. sic. Nam et si sunt qui dicuntur dii. Gentilibus i. sola nuncupatione. Sue in celo ut sol et luna. Sue in terra ut mercurius et dyana. Siquidem sunt dii multi. Sola s. nuncupatione. Per gentiles. Pe. Omnes dii gencium demonia. Et dni multi qui alios precessunt. Nobis tamen unus est deus. Ex essencia. Scilicet pater. Ex quo omnia. Per creationem. Per primam auctoritatem. Ro. xi°. Ex ipso omnia et nos in illo. Per gratiam. Actuum xvii°. In ipso uiuimus mouemur et sumus. Et unus dns. Deus. Dominus ihus xpus. Jo. x°. Ego et pater unum sumus. Per quem omnia. Creata sunt. Sicut nutum. Jo. i°. Omnia per ipsum facta sunt. Et nos per ipsum. Sumus in deo per gratiam. Ro. i°. Per quem accepimus gratiam et c. Ergo unus et altissimus creator omnium omnipotens. Ecclesiastici. Ecclesiasticum i°. Non est nisi unus deus qui fecit omnia. Sed multi sunt ydola. Et non sunt deus qui fecit omnia. Ut credunt aliud. Ergo nichil. Sed non in omnibus est sciencia. Hic ostendit quod in minores eorum hunc sciunt de ydolatria. Hic ondit quod minores hanc scienciam ceperunt. Ubi primo ondit in quibusdam deficit. Predicta de ydolatria scia. 2° quod propter hoc esu ydolorum pollutus eorum consciencia. Ubi Quidam autem cum consciencia. Ubi primo tangit pollute conscie causam. 2° ipsam pollutionem. Ibi Et consciencia ipsorum. Dicit ergo. Sed non in omnibus. Quod hoc scimus nos quod s. ydolum nichil est. Sed non totalibus uel in infimis est sciencia. Sed hec non in omnibus. Quidam enim quod nos scimus quod ydolum nichil est in mundo. Quidam autem cum consciencia ydoli. Quia s. putant ydolum aliquid diuinum esse. Usque nunc i. p consuetudinem. Sic ante. Manducant quasi ydolaticum. I. de sacrificiis ydolis. Et hoc non quasi cibum simplicem. Sed est ydolaticum. S. in reuerenciam ydoli. Sed est deponendum. Et consciencia infirmi et comestio ydolaticii reuerenciam ydoli. Et consciencia illorum cum sit infirma polluitur. Per illos qui hunc cum consciencia. Sed non cum exercitio. Per quos in hunc errorem infirmi inducuntur. Deut. xxvii°. Maledictus qui errare facit cecum in itinere. Hic dicitur quod non cibus sed consciencia polluitur. Per peccatum comedendo. Ad ep. in maiorum. Esca autem nos non commendat. Hic ondit quod commune esus comedere ydolaticum non debent. Ubi primo ondit quod huiusmodi comestio nichil prodest apud deum. 2° probat quod non potest aliquem commendare. Nam cum sine ira dicitur autem. Esca autem eius illius nocet cum comestio. Nobis autem non prodest. Esca autem non commendat nos deo. Sed terra fidei in credendo. Nam non est esu esculentorum iustificatiue. Ut clymus esu creatuum pollutus. E. Ro. xiiii°. Non est regnum dei esca et potus. Hebr. ult. Bonum est gratia stabilire cor non escis. Neque enim si non manducauerimus. Hic probat quod possunt et est sincio talis. Non comedere ydolaticum non diminuit. Bonum comedere non auget. Quoniam cum esca sumpta uel non sumpta nichil prodest apud deum. Et hoc est quod dicit. Neque enim si non manducauerimus deficiemus.

Et hoc dupl. legitur. Uno modo de dys dictis p adoptionem. Alio de hys qui dicuntur dii sola nuncupatione. Primo pt. Nam et si sunt q.

S. p essenciam

S. q ydolum non dat cibum eorum quibus immolatur

dicitur

ciens .i. primus de dono habitus / Me
et si inadvertamus habundabimus i[n]
virtutibus / quia esca veneno non in[ter]
ficiet / et iterum non sit deficiens
vite iusticie et doctrine / diminucio
est propter scandalum / Videte autem
ne forte / hic est secunda pars ostendit
primus enim ostendit quod in se licita
est comestio ydoloticorum / hic monet
abstinere ab ea propter scandalum
infirmorum / ubi primo monet ne of-
fendant fratres suos / secundo ostendit
quo modo possunt offendere ibi / Si enim quis
viderit / tertio ostendit malum quod inde
potest accidere ibi / Et peribit infirmus /
quarto ponit se in exemplum abstinencie ibi /
Quapropter si esca scandalizat / Dicit
ergo Videte quod dictum est quoniam scimus quod
nichil ydolum est / et quod esca nos non commendat /
sed tamen videte ne forte scilicet ista vestra licentia
scilicet licere vobis comedere de ydolaticis
offendiculum fiat infirmis in fide / qui
nondum sciunt ydolum nichil esse /
Romanorum xiv° Omnino vero non ponere
offendiculum / Si enim quis viderit /
hic ostendit quo possunt offendere / quia come-
dendo ydolaticum coram infirmis /
ubi implicat quatuor concurrencia ad
scandalum / primo maiorem scientiam / secundo
comestio ydolaticorum publica / ubi in
ydolo recumbente / tertio actu scandali
accepti / ibi / Nonne consciencia eius /
Dicit ergo Si enim quis / quasi ipse esse
offendiculum / Si enim quis infirmus
viderit eum / qui habet scientiam recumben-
tem in ydolo / id est in templo ydoli / Non-
ne consciencia eius cum sit infirma
per se edificabitur / prout tunc / ad man-
ducandum ydolaticum / id est trahetur ad
effectum / in reverenciam ydoli / quod si
videns enim quis fratrem peritum
in ydolo sic efficiter edere incipiet ipse
edere non illa consciencia qua ille scilicet pe-
ritus comedit sed ibi putat esse numen
in cuius reverenciam hoc fiat / Et peribit
infirmus / hic ostendit malum quod inde
potest accidere / et hoc duplex / primo scanda-
lum proximi / secundo offensionem Christi / ibi / Sic
autem peccantes / Supra implicantur
tria / peccatum scandali / quia infirmus /
peccandi occasio / quia in tua sciencia /

peccati exaggeracio / quia propter quem Christus
mortuus est / Dicit ergo / Et peribit
infirmus in fide / in tua sciencia / scilicet tua
accione accepta a tua sciencia / quia
te sapiente videt comedere / putat
quod sub ydoli veneracione te
medere / propter quem salvandum Christus mor-
tuus est / et tamen graviter peccat Romanorum
xiv° Noli cibo perdere illum / pro quo est
mortuus Christus / Sic autem peccan-
tes in fratres peccato scandali / et percu-
cientes conscienciam eorum infirmam / gla-
dio mali exempli / Amos ii° Pro
eo quod vendiderunt .i. conscienciam et conte-
rebant super capita pauperum etc. Mcclxxiii
et offendit in Christo peccatis / cuius membra
sunt / non autem in Christum secundum glosam / quia in
Christum peccare est Christum negare /
id est peccare in fide / in Christo peccare est
in hiis que Christi sunt peccare scilicet
moribus / sicut iste qui in lege est /
dicitur in lege peccare / et qui sine lege
non est / dicitur peccare in legem / Qua-
propter si esca scandalizat / hic ultimo
ponit se in exemplum abstinencie / ubi
primo implicat scandalum / secundo exhibicio
exempli abstinencie / positum
ibi / Non manducabo / tertio persone du-
bium ibi / Ne fratrem meum / Dicit ergo
quapropter / non solum peccatum in Christum
si esca scandalizat fratrem meum / non
manducabo carnem aliquam / non solum
ydolaticam / in eternum / Si ergo propter
scandalum fratris abstinendum est a licitis
necessariis vite / multo magis a super-
fluis / et hoc ideo / non quod esca
ipsa mala sit / sed ne scandalizem
fratrem meum / Item qui scanda-
lizaverit unum de pusillis istis ex-
pedit ut suspendatur mola asinaria in collo eius
Matthei xviii° Romanorum xiv° Omnia
munda mundis / sed malum est homini
per offendiculum ~~comedere~~ manducat / hic
quirunt super id / Sciencia inflat glo-
sa / Sciencia per se inutilis est / quasi sciencia per
se bona est / quasi inutilis est ad
salutem / est tamen utilis ad multa alia
Item caritas edificat / quia sicut
sciencia inflat non peccatum / sed propter presumpci-
onem / sic et caritas / Respondeo non est sic
quia sciencia habenti se manifestat se

no sit civitas / quia nemo certus
est de victoria / Item sup id ydo
lum nichil est glo imitariam de
formam / sz stulticia homi for
mam dedit / qr omne esse ē a deo
g° 7 omnis forma / Rō glo lo de
forma prima / no de vera / Item
ibidem glo / forma homis i ydolo
no est facta p verbum / q̄ Jo j° omia
p ipm facta sūt / Rō quamvis for
homis i ma illa facta sit p ver
bum / no tamen i ydolo i adorā
dum / Item ibid glo ydolum est
quia nullus rei que sit i mundo
similitudinem hz / tamen no pt aliq
cogitare vl formare / nisi q̄ naturā
uidit / Rō no hz similitudinem i toto
sz i partibus / Ite sup id nullus deus
nisi unus glo / hoc dic / ne puta
esse deus in ydolo / q̄ unus e deus
sic est cū ulmz Rō in ydolo e p
quitum no psidentam / vl unio
nem ne putarent gentiles / It
ibid glo / ps tuitiis esse no pt
unus / tunc origina pe est unitas
Rō tuitiis no est una simplr / sz
una psona / Item sup id et si sūt
qui dicuntur dii glo / p receptione
deitatis est impossibile / Rō p ratione
hoc est p ratione est no peccatum /
Ite ibid glo / quamvis vero angli boni
di sunt dii / Rō quamvis propter
deitatem tu sedm glo / no sē dicē
di dii / propter pclm adoratione / Ite
sup id / nob aūt unus deus pr / glo
tuitiis est nob unus pr / no tñ
ille / qui est tria inveniate psona
hec ulmz / qr idem i diversum im
mediate dividuntur eius / Rō q̄
ius idem i diversum dividu
eius tamen no tñ immediatum / quia
ibi e ydemptitas in esencia tamen
ydemptitate in psonis / Item no i
omnibus est sciencia / q̄ sup̄ addes
omnes sciam habemus / Rō id no intē
universalis / sz de maioribus / Ite sc
illud / esca no cōmendat nos deo / glo
sumptam vl no sumptam / q̄ g° abstinēa
nichil meretur / Rō no meretur ēs
re / sz meritus abstinencie pdest / Ite
si esca scandalizat etc / q̄ g° sp̄ simdā

lo fris a carne 7 vino abstinendum
est / impetum / Rō no est simile de
istis 7 superfluus / vl lo hic de
scandalo activo no passivo / uel
pfectione est hoc vl in actione /
Notandum est hic sup illud sicut
deus / q̄ deus pt accipi multiplr /
sc̄ a uncupacione / sic ydola dicunt
dii ps omnes dii gencium demonia
ps x. dii qui celum 7 terram no fe
cerunt uera adopcione / ex sicut
dicitur dii ps / Ego dixi dii estis 7 filii
excelsi omnes / nos aūt sic ab omni
diuina pticipacione / sic plura dicit dii /
Exo xxij / diis no detrahes / sicut
V° si istos dic deos ad quos sermo
eius factus est sic tamen de deus /
deute vj° audi isrl dns deus unus
est / Item notandum est / q̄ v° unus
sine pari multiplr / dr / p̄mo unus
deus propter unum deitatis / unde
hic / Nullus est deus nisi unus /
2° unus creator propter infinitate
potestatis / Ecclī° unus est altissimus
creator / 3° unus homo / propter singu
larem eminenciam sanctitatis / pe no
est qui faciat bonum etc / Jo. xj° Ex
pedit ut unus moriatur homo /
4° unus dns propter generalitatem
pticionis / Ephs iiij° Unus dns v
na fides / Item hic unus dns ihc
xpus / 5° unus magr propter infusi
onem cognicionis / Mt xxiij° Unus
est enim pceptor qui est / 6° unus
pastor propter generalem refectione
sui fidelis / Jo x. fiet unum ovile 7
unus pastor / 7° una hostia propter
singulare precium nre redempcio
nis / Hebr x° Una enim oblatione
consummavit imperpetuum sanctificatos /

Non sum liber no sum aplūs
Superius monuit eam abs
tinendo ydolaticam / cum infirmis p
scandalum fratrum infirmorum / hic ponit
se in exemplum / quia propter alios absti
nuit se a sibi licitis / sc̄ a b accepcione
sumptuum / ubi pmo ostendit quod
licitum est sumptus accipere / 2° qd
nichilominus noluit accipere / ibi / Ergo ne
usus eorum usus sum / ppria pecunia
licitum sit sumptus accipere probat /

Non vocem magistri quam magister et 6 unus pr
ppt pdicatorem cum simul etc pp primo

epistole/ primo permittem/ 2° probat/ ibi/
Si nos vobis spiritualia seminavimus
3° per eorum simile dicens/ ibi/ Nescitis
quod [illegible] qui in sacrario/ Circa primo
probat hoc per auctoritatem apostolice dig
nitatis/ 2° per auctoritatem humane consue
tudinis/ 3° per auctoritatem divine legis/
Numquid secundum hominem hoc dico/ an
lex/ Circa primo probat quod [illegible] sit
apostolus generaliter/ 2° quod sit apostolus
corinthiorum spiritualiter/ ibi/ Et si aliis non sum
apostolus/ 3° quod [illegible] potest accipere sumptus
licenter/ ibi/ Numquid non habemus
potestatem/ Circa primo querit/ an ha
beat libertatem accipiendi sumptus/
2° an sit apostolus/ 3° probat duplici ratione
quod sit liber et apostolus/ ibi/ Nonne dum
quem/ dicit ergo/ Non sum liber quia ab
stineo ab hoc licito .s. ab esu ydolati
corum/ quia cum ego abstineo a sti
pendiis/ cum tu habeam libertatem
accipiendi/ numquid enim non sum
liber accipere stipendia q.d. sic/ et
vere sum liber/ numquid enim non sum
apostolus/ ymo vere sum apostolus Gal 2°
qui operatus est petro in apostolatum
operatus est et michi inter gentes/
Est ergo sensus talis/ omnis apostolus
ratione apostolatus habet libertatem acci
piendi sumptus/ sed ergo sum apostolus/
primumque probat postea ibi/ Nonne
dominum ihesum xpm/ hic probat
duplici ratione/ quod sit apostolus/ primo
per [illegible] 2° per effectum/ ibi/ Nonne opus
meum/ prima ratio sumitur ex parte xpi
mittentis/ 2a ex parte corporum quibus
mittitur/ prima ratio talis est/ Ego
vidi dominum/ qui me misit ad pre
dicandum/ ergo sum apostolus/ et hoc
est quod dicit/ Nonne/ quasi dicat et vere sum
apostolus/ Nonne dominum ihesum xpm vi
di/ hoc dicit propter pseudo/ qui dice
bant ipsum non esse apostolum/ quia non
erat in societate domini/ sed ceteri apostoli/
Ipse autem vidit eum iam immortalem
secundum glossam scilicet in via Act ix°/ vel
in templo Act xxii°/ unde Act ix°
Barnabas apprehensum illum duxit
ad apostolos et narravit eis/ quomodo in
via vidisset dominum/ Infra xv° No
vissime autem tamquam abortivo vi
sus est et michi/ Nonne opus meum/
[illegible] ratio talis/ vos estis [illegible]

ad fidem per me conversi/ Ad hoc
ego sum apostolus/ et hoc est/ Nonne quasi dicat
certe quod ego sum apostolus/ Non
ne opus meum vos estis/ [illegible]
sicut complementum opus architec
ti/ Cor iii° Ut sapiens architectus
fundamentum posui/ Et ut filius
opus genitoris/ Cor iiii° In xpo
ihesu per evangelium ego vos genui/ opus
inquam meum/ et hoc in domino i. domino
cooperante/ vel in domino i. ad gloriam
domini/ q.d. sic estis/ Et si aliis/ hic
probat quod est apostolus corinthiorum specialiter/
ubi primo proponit quod est apostolus c
orum/ 2° probat hoc per effectum/ ibi/ Nam
signaculum apostolatus/ 3° ostendit quod per effectum
[illegible] defendit se esse apostolum
ibi/ Mea defensio apud eos/ dicit
ergo/ et si/ quasi dicat et ne opus meum estis/
quia et si aliis .s. iudeis quorum le
gem custodio non sum .i. non vide
or esse apostolus/ sed tamen vobis sum/
qui per me conversi estis specialiter/ Ro
xi° Quamdiu gentium sum apostolus
ministerium meum honorificabo/ et
vere vobis sum apostolus/ Nam vos
estis signaculum mei apostolatus .i. forma
vel forma et sigillum quia apostolatus mei
impressus est in vobis/ sicut forma
sigilli in cera glossa/ in vobis apparet quod
sum apostolus/ dum habetis per me que
alii per alios apostolos/ ii Cor iii° Epi
stula apostolatus mei facti estis super
vos/ Estis inquam in domino i. domino
principali actore/ et vere mihi est/ quia
mea defensio apud eos qui me
interrogant/ .s. utrum .s. sim apostolus/ hec
est/ vos .s. per vos enim ostendo me esse
apostolum/ Numquid non habemus/ hic
ostendit quod [illegible] potest accipere sumptus li
center/ ubi primo querit/ an habeat
hanc potestatem generaliter/ 2° quantum
ad proprias [illegible] ibi/ Numquid non
habemus potestatem mulierem/ 3° an
ipse et barnabas sine hac potestate
[illegible] singulariter/ ibi/ Aut ego solus
dicit ergo/ numquid quasi dicat et tu sum apostolus
Numquid non habemus ego et mei
potestatem manducandi et bibendi i.
i. vivendi stipendiis meis/ Immo
promisit dominus non iussit/ apostolis acci
pere necessaria subsidia/ Numquid non
habemus potestatem mulierem sororem

dat
ad
doctrine xpi per me vobis impresse
vel
verum questio
detinuatas
i. matrona devota fidelis

in fide erudiendi nobiscum. per sumptus ministrandos mulieres desiderio audiendi verbum dei apostolos sequebantur et ministrabant eis sumptus et spiritualia et similiter christum secute sunt luce viii et xxiii. sed et ecclesiastice hec eciam Act. vi. et sicut fratres i. cognati domini qui maiores sunt Gal. ii. Iacobus et Iohannes qui videbantur columpne esse etc. et sed cephas qui maius est inter apostolos dicit cephas i. caput. Ambrosius Non hos reprehendit apostolus sed eorum morem probat sibi licere. Ideo autem ut ait Augustinus dominus mulieres sibi ministrantes sequi voluit ut ostenderet quid deberent apostolus predicantibus evangelium. Ideo enim ne videantur aliene a salute. An unquid ego solus et Barnabas. isti enim sunt qui ceteri ad predicandum gentibus Act. xiii. Segregate michi Barnabam et paulum in opus ad quod assumpsi eos. non habemus secundum opinionem vestram potestatem hoc operandi scilicet mulieres circumducendi et sumptus accipiendi quod primo habemus sed alii. Secundum omnes alii accipiunt hoc nobis licet. Quis militat suis stipendiis. Hic 2o probat quod licet accipere sumptus per racionem humane consuetudinis et primo in statu militis 2o agricole ibi Quis plantat vineam 3o pastoris ibi quis pascit gregem. miles comparatur prelato propter subsidium, agricole propter ne[illegible] pastori propter cibum. debet enim subditos defendere sufficienter plantare verbo pascere exemplo. Primum respicit corpus eciam contra hostes eciam invisibiles 3m inertia commoventes. Dicit ergo Quis militat quasi dicat nullus; et nos habemus potestatem accipiendi sumptus et merito. quis enim militat suis stipendiis unquam quasi dicat nullus. Dabantur enim militibus stipendia de republica Luc. 3o. Baptista dicit militibus Contenti estote stipendiis vestris. Sic predicatores et prelati accipere possunt sumptus a subditis. Ii. Thi. ii. [illegible] tinam milites in illis militia bonam. quis enim plantat vine

licite

q. d. nullus.

am et de fructu eius non edit. Vinea domini est ecclesia. ysa. v. vinea domini sabaoth domus israel est. Apostoli autem fuerunt plantatores huius vinee. i Cor. iii. Ego plantavi apollo rigavit. Quis enim pascit gregem et de lacte eius non manducat quasi dicat nullus. grex domini sunt fideles ecclesie. Ezech. xxxiiii. Vos greges pascue mee. huius gregis pastores sunt prelati et predicatores dicitur primo prelato domini est. Pasce oves meas Io. xxi. Hec possunt pasci de lacte gregis quia possunt accipere sumptus a subditis. Ergo defendimus plantamus et pascimus more boni militis boni agricole boni pastoris licet nobis sumptus accipere. Sed heu quia hodie multi sunt qui stipendia accipiunt et non militant. Edunt fructum vinee et non plantant. lac comedunt et non pascunt. Ezech. 34o. lac comedebatis gregem autem meum non pascebatis. Ad Cor. super id. Nonne dominum Ihesum christum vidi. quia multiplicem dominum legimus visionem. Una corporalis que preteriit. de qua abacuc iii. post hec in terris visus est et cum hominibus conversatus. 2a spiritualis que presens est de qua Ps. Vacate et videte quoniam ego sum deus etc. 3a eterna seu eternalis que futura est de qua Io. xvii. Volo ut ubi ego sum et illi sint ut videant claritatem meam. Iob xix. In carne mea videbo deum. 4a momentanea que eciam futura est de qua Luc. xxi. Tunc videbunt filium hominis venientem cum potestate magna. Prima fuit in mundo 2a est in animo 3a erit in celo 4a in iudicio. Prima visio dat exemplum vincendi 2a admirationem proficiendi 3a desiderium perveniendi 4a odium peccandi. Prima dat exemplum vincendi tempus quia visus est pauper et pauperosus ut refrenetur cupiditas divitiarum. Ps. Ego sum pauper et dolens etc. Et post videmus pauperes et dolentes. Sic viderunt pastores Luc. ii. filios et subiectos ut re

+ gregem

visio divina multiplex

1.

2.

3.

4.

prima visio dat.

frenetur. ambitio honorum / ysa. lix. vidimus eum et non erat aspectus et desideravimus eum vnde dispectum / ideo dicitur dissite anime / afflictus et passus ne refrenetur concupiscentia volup tatum / Trenorum primo. O vos omnes qui tran situ per viam attendite et videte etc. / Secunda visio dat admi rationem proficiendi ex spiritu quia dat ro bur penitentibus culpis et penis / audendo sicut sol a thomo etc. Dani eli v. Vidit Balthasar manum scriben tis etc. / Vnde ysa. lx. Tunc videbis et afflues / mirabitur et dilatabitur cor tuum / quippe quia in secundum tro ... / ... psalmus. ... vidi dominum ... / B. paulus hic / Tercia visio est ... desiderium ... propter tria / videlicet propter ueram iocundi tatem / ysa. lxvi. videbitis et gaudebit cor vestrum / quippe quia dulce lumen et delectabile etc. / hoc signatum est Iohannis xx. Gauisi sunt discipuli viso domino / propter iocunditatem multiplicitatis / ysa. lx. tunc videbis et afflues etc. / quippe quia videbimus sicuti est / et ipse erit omnia in omnibus / erit enim ibi plena unitas lucis / voluntati in habendo pax / memorie continuatio eternitatis / propter puritatem eminentem / Apocalipsis vltimo. Uidebunt faciem eius et nomen eius in frontibus eorum / et regnabunt in secula seculorum / psalmus. Adimplebis me leticia / Quarta visio dat audaciam sine timorem perdendi / propter tria / videlicet propter furtum peccatorum manifestandum / Sicut enim aliquis furtum committet si furtum propalandum coram iudice vi deret / Ieremias. ij. Sicut confunditur fur quando deprehenditur ... / ... Ite ad locum meum in Sylo et videte quid fecerim ibi / In Sylo mei primo ... / Apocalipsis primo. Vidi similem filio hominis et cetera / propter visum bonorum premiatorum / videns electos alium ... reperiri quia bonus / timet aim lo psalmus. Videbunt iusti et letabuntur et omnis iniquitas oppilabit os.

[margin:] secundum primum ... tez

Si alicuid sedum hominem / hic probat secundo / quod sicut simpliciter accipe / prauitatem dicunt legalium primo ponit / quia lex hoc dicit / secundo ... legis ponit ibi scriptum est enim / tercio quomodo intelligendum sit ostendit / Nunquid de bobus cura est / dicit quarto unde ... quod ... phanitatem humane consuetudinis / quia licet ... simpliciter accipe / Nunquid secundum hominem i. secundum humanam consue tudinem vel similitudinem / tamen hoc dico / quia lex moysi dimittit ... hoc non dicit quomodo ... dicit / Scriptum est enim in lege mo ysi Deuteronomio xxv. ... / Non alligabis os bovi tri uranti ut scilicet possit de labore suo vivere ... / Triturare enim est separare granum a paleis / quod facit predicator abstinendo ab ... discernendo virtutes a vitiis / separando vilia a vanis / Ieremie xv. Si separaveris preciosum a vili quasi os meum eris / Si Nunquid de bobus / hic ostendit qualiter dicta auctoritas intelligenda sit / Et primo quid non intelli gendum sit litteraliter de bobus / secundo quid non tamen simpliciter de predi catoribus / ibi An propter nos v tique scriptum / Dicit ergo Nunquid quod hoc dicit de bobus similiter i. de pre dicatoribus ... / Nunquid enim de bobus ... cura est deo / ... ut dicitur in lege ... / An propter nos / hoc utique dicit quasi diceret hoc utique propter nos dicit / Ita propter nos utique scripta sunt / hoc est similiter Ro. xv. Quecumque scripta sunt ad nostram doc trinam scripta sunt etc. / propter nos inquam i. de no bis qui arat i. predicator qui corda aperit ad fidem / debet arare in spe susceptionis temporalium / non ... propter spem hanc / debet enim primum querere regnum dei / et quod ... i. bonos ... qui triturat i. pa lee discernit predicando ... debet hoc facere in spe fructus percipiendi / ij. Thi. ij. laborantem agricolam oportet primum de fructibus edere.

[margin:] i. non prohibebis predicatorem

Ecc. vi. qui is qui arat & seminat accede ad illum & sustine bonos fructus. Si nos vobis spiritualia. Supra probavit promitte quod licet accipere fructus. hic probat idem pro... & primo probat hoc ex eorum obligacione. 2o exp(en)sendo accipientem ab eis comparacione ibi Si alii. potestatis vestre. 3o dicit quod nichilominus noluit uti hac potestate ibi Sed non usi sumus. primo ergo dicit eminencius est dare spiritualia quam accipere temporalia. ergo si apostolus dat spiritualia licet ei accipere temporalia. primo ergo implicat beneficium impensum 2o explicat stipendium exhibendum ibi magnum est si nos. dicit ergo si nos quod & vos scimus potestatem accipiendi sumptus a vobis. si enim nos seminavimus vobis spiritualia. fidem scilicet & sacram sciencie eloquenciam [illegible] magnum est si nos metimus ad sustentacionem nostram carnalia id est temporalia vestra. id sustentacionem nostram concessam quasi dicat non est magnum. Ro. xv. Si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles debent & in carnalibus ministrare. Si autem alii. Ecce 2a. ubi adidem [illegible] apostoli licencius participant bona subditorum quam pseudo. sed pseudo participant. ergo multo plus vel apostoli participare debent. primo ergo ponit 2a [illegible] ibi Non potius nos. dicit ergo. Si autem alii pseudo scilicet quos non exprimit ex nomine ne confundantur. vocat autem eos alios quasi a consorcio ecclesie alienos. omnes enim catholici unum sunt. Jo. xvii. ut sint unum sicut & nos &c. Si inquam alii potestatis vestre participes sunt. id est potenter utuntur bonis vestris. quare non potius nos apostoli qui eciam salutis vestre laboravimus. Ecc. xii. Dilige & ne receperis peccatorem. Sed non usi sumus. hic ostendit quod noluit uti hac potestate. ubi dicit primo se sumptus non accepisse. 2o dicit se nichilominus indiguisse ibi Sed omnia sustinemus. 3o reddit causam utriusque ibi ne quid offendiculum. dicit ergo Sed non

quamvis pz quod licet nobis sumptus accipere. sed tamen non usi sumus hac potestate. Supra vi. Omnia mihi licent sed non omnia expediunt. non sumus inquam usi non quia non indigeremus sed omnia sustinemus. quia eciam si penuriam paciamur vel paciemur sustinemus. ii Cor. xi. Cum essem apud vos & egerem nulli onerosus fui. & hoc feci ideo ne quid offendiculum demus ewangelio christi. hoc autem posset esse vel quia pseudo darent occasionem accipiendi. vel quia corinthii erant avari & scandalizarentur si ab eis acciperet. vel forte putarent se emisse licenciam peccandi & diminueretur in populo auctoritas arguendi. & his modis daret offendiculum ewangelio christi. Supra vi. [illegible] illorum absque offendiculo. Nescitis quoniam qui in sacrario. probavit quod licet sumptus accipere primo per auctoritatem 2o [illegible] hic 2o idem probat per exemplum similitudinem. ubi primo inducit similitudinem eorum qui templa reparant. 2o eorum qui in templo ministrant ibi. Et qui altario deserviunt. 3o adaptat similitudinem hiis qui predicant ibi. Ita & dominus ordinavit. dicit ergo nescitis quasi dicat & ne licet mihi accipere sumptus. Nescitis quoniam qui in sacrario id est in templo iudeorum vel gentilium operantur ut artifices qui deservi[...] sunt [illegible] sustentantur de [...] ergo artifices denariis qui in gazophilacium templi offerebantur. ut pz [illegible] iiiio R. xii. Et qui altario templi insistunt vel eciam ipsi templa ut sacerdotes deserviunt id est devote serviunt. [illegible] ab oblacionibus est in veneracione cum altari vel cum altari participant. quia partem habent de hiis que offeruntur in altari ut pz per totum leviticum & maxime vio & viio capitulo. & sic hic. Ita & dominus ordinavit id est racionabiliter disposuit hiis qui ewangelium annunciant. Lu. x. Luc. x. Dignus est operarius mercede sua. Quod vero hic apostolus nominibus [illegible] officiorum predicatorum designat & nomine [illegible] militare [illegible]

de ewangelio vivere. hic ordinavit dominus ut hec

Margin notes: Hic de ... suo; Cenare; id est promi... xpi; sacerdotes et ministri

offm / ecclam conv^e ad insp'ios de fendendi ij Cor x arma militie nre &c ij ethi ij° labora / Vinito rem propter offm palmites superflu os .i. malos resecandi / Osee ij° Da bo eis vinitorem ex eodem loco / Sz hen Cant j° Vineam meam no cus todi / z° pastorem pp'e offm subdictos verbo exemplo pascendi Act xx° Pascite qui in vob est grege Sz hen quia hodie impletur &c Zach xj° o pastor & ydolu dei grex / q° bovem pp'e offm inanimi ter & alias prendendi pre viij° vbi no sic bo ves pspe intui est Job j° Bo ves arabant & asine pascte / q° arratorem propter offm cordium ad fi dem & pniam apiendi Osee x° a rabit iudas confringet sibi sulcos / Jacob &c / 6° tritur atorem pp'e offm malos a bonis discernendi / Ysa xli° Ego posui te quasi plaustru triturans novu & triturabis montes / 4° se minatorem pp'e offm frequenter & vtili predicandi / hic viij° Exijt qui semi nat seminare semen suum / ps eun tes ibant & flebant &c / 8° templi architectu pp'e offm ecclam constru endi & reparandi / Sup z° vt sapiens architectus fundamentu posui / 9° al taris ministrum pp'e offm deo devo tum offm impendendi / Sup iiij° Sic nos existimet homo &c / Nunquam hic sup id Non sum liber glo Ipe cum aplica dignitate peccatorum sumptus no operari manibus q'decumo nino / Et ergo qui predicant no sunt aplicam dignitatem no pnt sine spe mutuum d'evo vivere / R° glo lo de petre qui pe mutos ad hoc coget / no desponitiuen / qui pecu voluntarie dantibus potest accipe / Item ex dicta glo videtur / quod plam no tenentur manibus opari / q. Gn iij° In sudore vultus tui ves ceris pane tuo / ipi no sunt exemp ti ab hac maledictione g. &c / R° tenentur ad laborem spualem / no corporalem / tu bene faciunt si occupa vont se in honestis / aliquam laborem / Item sup id Nonne opus meum glo:

pstru q. ipi erant imperfecti / R° op pstru dicebant / quia eis an alios predicauerant / vel quia eos pfecte docuerat / qui tamen in se erant / Item unquid habemus ptatem mandu candi / Cor xi° Grat accepistis gratis date / R° gratis .i. sine precio sed no sine stipendio / Item sup id Quis pascit gregem glo Exemplo vinen tes pnibus gratuitam immolabat q^a subditi tuebantur dare / R° S° tunc erat expte recipienda / quia similiter no poterunt recipie bant / licet debitis expte ducunt / Item unquid d'bobus cura est deo q. d. no / ps Sup vj° Cum est illi d'omnibus / R° ibi lo d' cura gnali .s. pvidentie hic de spali .s. dis cipline / Item dz in spe qui arat arare / conv' spes no est nisi dei in sibilibus & eternis / R° spes sumi er minore / Item in spe fructus p cipiendi / contra no debz poni lucerna predicationis sub modio rei tpalis / no est ponere lucernam sub modio si pdicare propter spem / Te si nos vobis spualia seminauimus z° q. Gal vj° Que seminauit ho hoc & metet / q° qui seminat spualia debz metere & spualia / no carnalia / R° ibi loquitur d' messione fine die / hic de messione stipendij / E° autem nullo horum vsus sum / Sup pius intelligi pbauit / quod sibi li cet accipe sumptus / hic ondit quod nichilominus no vult accipe / sz abstine tbus omnibus / primo propter inten tionem pmij / z° propter dilectionem eorum / ibi Nam cum liber essem ex omnibus / z° pp'e expeditionem cursus sui / ibi necesse q hij qui in stadio currunt / In pma primo dicit / quare no vult accipe / sine gloria sua euacuare / ibi Nam si euangelizauero no e michi gloria / z° quod no accipiendo contemnebat / ibi Que est ergo merces mea / In pma p° ondit quod ptate accipiendi vti noluit / z° q nec vti intendit / ibi Non aut scribsi hoc / z° quare hoc facit / ibi Bonum est enim m(ihi) / z° Ego aut / q(ui)

N. de Lira. Licet diuina pvidentia se ex tendat generaliter ad omnia creatu ras mundi / tamen naturalia specialiter non subiacent diuine pvidentie nisi in quantum sunt actus & capax e beatitudinis superne / & hoc modo non deo cura de bobus irrationalibus quia non sunt (huius) finis capaces.

R° predicare in spe rei tpalis

(R°) ondit quod accipiendo euacuaret

ut ea manibus operabat. Et quarto c. ubi dicit apostolus et laboramus operantes manibus

pe

tot modis constat quod licet michi sumptus accipere. sed tu ergo mistis hoc autem contra eos accipiendo usus sum ipse enim vel ab aliis eccliesiis ut in Cor. ii. Alias ecclesias spoliavi etc. ut manibus operabatur Act. xx. Non autem hic non sum usus sed nec uti volo. ipse ptate non enim scripsi hec. scilicet quod liceat in accipere ut ita fiant in me sed scripsi. i. ne ergo accipiam quia non quero datum sed fructum. Bonum est enim michi hic o. quam ut quis scilicet ne gloria sua evacuet. Ubi primo implicat afflictionem corporalem. secundo supponit ei glorie diminutionem ibi quam ut gloriam. Dicit ergo Bonum est enim quasi et ideo non hoc scripsi ut accipiam. Nam si acciperem perderem gloriam meam. penultimam. Bonum est enim michi mori magis quam non sumptum esse sive accipere afflictum quam ut gloriam mea quam habeo de gratuita sinceritate predicationis. Et primo supererogationis abstinendo a licitis quis evacuet aliquo impetrare accipiendo. ut propter sumptus evangeliando. Multi tu modernis doctores gloriam evacuant. ut propter intentionem sumptuum. vel propter timorem humanum docendo. Job vii. Ducit sacerdotes inglorios. Nota est hic quod gloria amittitur septempliciter propter septem vitia. Item gloria gulosorum evacuatur hic d. Bonum est enim in mi. Gloria luxuriosorum maculatur. Ez. vi. vii. Inclinasti femorum tuum in de[?] Gloria superborum capitur etc. Ysa. x. et gloriam eius capiunt ducentes. Gloria invidorum intercipitur. ps. Si reddidi retribuentibus michi mala. persequatur inimicus animam meam et gloriam meam in pulverem deducat. Gloria invidorum excluditur. Ro. iii. ubi est gloriatio tua exclusa est. perpetua. Gloria avarorum annichilatur. ps. Ne timueris cum dives factus fuerit. Gloria accidiosorum confunditur. secundum Machabeorum ii. Gloriam in virtute propter fratres nos et non in fornicatione eamen glorie nostre. Eccli. xxxvii. Prestans ergo in operibus tuis et ne dederis maculam in gloria tua. Ergo post gulam evacuatur gloria sobrietatis. Per luxuriam maculatur gloria castitatis. Per superbiam capitur gloria humilitatis. per iracundiam intercipitur gloria mansuetudinis. per invidiam excluditur gloria caritatis. per avaritiam annichilatur gloria liberalitatis. per accidiam culpam gloria strenuitatis. Dicit Osee iiii. Gloriam eorum in ignominiam commutabo. De primo exemplum in Esau Gen. xxv. In olferne Judith viii. De secundo in Salomone iii Reg. xi. De tertio in lucifero Ysa. xiiii. De quarto in Achitofel ii Reg. xvii. De quinto in Caym Gen. iiii. De sexto in Gesi iiii Reg. vi. De septimo in exploratoribus Num. xiii et xiiii. Nam et si evangelizavero hic dicit quod accipiendo sumptus evacuaretur gloria eius quia non supererogaret. Et est sensus totalis. Gloria que est premium supererogationis non debetur operibus necessitatis. Atque tenemur ex precepto. Sed evangelizare tenebam ex precepto. Ergo ex hoc non habebit gloriam supererogationis. sed potius ex hoc quod non accipiebat sumptus. Primo hoc tangit glorie evacuationem. secundo evacuationis rationem ibi Necessitas enim. tertio evacuationis declarationem ibi Ve enim michi est. quarto rationem evangelizantium mercedem ibi Si autem hoc volens ago. Dicit ergo Nam si evangelizavero et tamen sumptus accipiam non est michi gloria. i. supererogationis premium. Necessitas enim precepti michi incumbit. Act. xvi. Unde quia convenit longe mittam te. Et ne necessitas. Ve enim michi est. i. pena transgressionis in me manet. si non evangelizavero. Ysa. vi. Ve michi quia tacui. Alio secundum glossam et hoc duplici primo sic. Nam si quis et in me evacuaretur gloria mea celestis. scilicet si ideo predicarem ut sumptus acciperem. Nam si evangelizavero tantum ut quod non ex dilectione dei et proximi si fiat nec ex libera voluntate non est michi

quasi ne evacuaret gloria mea. Nam si evangelizavero

---

x. Alias ecclesias spoliavi accipiens stipendium ad ministerium vestrum

accipiebat

gloria apud deum. Necessitas enim precepti
quod non audeo omittere michi incumbit.
Unde solo timore similis perdito. Ve
enim .i. eterna dampnatio michi est si
non evangelizavero. sed michi timen-
ti est. Si autem volens .q.d. si neces-
se hoc facio non est michi gloria. si autem
volens hoc ago .i. si voluntatem
adiungo necessitati mercedem eternam habeo
ideo per voluntatem sacrificabo tibi et
confitebor. Si autem invitus .i. solo pre-
cepto coactus evangelizo dispensa-
tio michi credita est. sicut servo ne-
quam dispensatori. Aliorum utilitati et non
meam .q.d. aliis proficio michi non.
Intelligitur enim hoc de dispensatio-
ne servili non filiali. Unde glo. Augustini
Nemo invitus bene facit etiam si
bonum est quod facit. Infra 13o. Si
caritatem non habuero nichil michi prod-
est etc. Alio modo legitur sic. Nam si evan-
gelizavero pro sumptibus accipiendis
non est michi gloria de supererogatio-
ne impendenda. Precepto enim domini constitutum est
his qui evangelium annunciant de evangelio vivere. Necessitas
enim vite sustentande michi incumbit
quia penuria vite perdito. Ve enim
michi est .i. fame cruciato si non evange-
lizavero. Si autem volens .i. sine necessi-
tate si non sed sponte hoc ago
mercedem eternam habeo. si autem invitus
.i. necessitate vite coactus dispensa-
tio michi credita est. sed servo. Que
est ergo merces mea. Hic ostendit quod in non
accipiendo sumptus gloria eius con-
sistebat. ubi primo querit 2o solvit
ibi. ut evangelium predicans. Dicit ergo Que
ergo merces mea .i. quid faciendo
mercedem accipiam. credens me eam
quod hoc modo mercedem accipiam quia
hoc est meritum mercedis. ut sic ergo
predicans evangelium sine sumptu ponam
.i. stabiliam evangelium [illegible] ponam
etiam pondimen [illegible] hoc autem fa-
ciebat ut glo. ne evangelium venale pu-
taretur. sine sumptu inquam ita
ut non abutar potestate mei .i. michi
commissa in evangelio predicando. quod
esset si accipiam indiscrete [illegible]
[illegible] Ex his ope-
ra et domini [illegible]

tempus mittens in ore aureret [illegible]
[illegible] Ecce ergo duplex [illegible]
[illegible] indicata solutione [illegible]
firmato [illegible] quia ne evangelium poni
et declarato [illegible] quia non abutar
potestate. Et notandum quod ex textu
dictis coram qui tenentur predica-
re [illegible] enim tenet sed non
evangelizant hii merentur penam
[illegible] tenentur et evangelizant
sed coacti hii non merentur mercedem
sed vitant penam. [illegible] tenen-
tur evangelizare voluntarie sed accipi-
unt sumptus et hii merentur merce-
dem et vitant penam sed non habent
supererogationis gloriam. [illegible] non
tenentur et evangelizant voluntarie
nec accipiunt sumptus et hii me-
rentur mercedem et vitant penam
et habent supererogationis gloriam. [illegible]
[illegible] ibi Ve michi etc.
[illegible] ibi [illegible] si invitus et ibi si
autem volens [illegible] ibi. Que est ergo
michi .i. Nam cum liber essem ex
omnibus [illegible] suis [illegible]
[illegible] et hoc [illegible] pre-
mii. Hic ostendit quod idem fuit pre-
[illegible] evangelii. ubi primo dicit [illegible]
omnium se servum fecit. 2o quod omnibus
[illegible] studuit ibi. Et
factus sum iudeis. 3o subdit causam
quare hoc fecit ibi. Omnia autem
facio propter evangelium. Supponit implicite
[illegible] conditionem [illegible] in
servitio que liberalius [illegible]
[illegible] 2o [illegible] sine libe-
ritate [illegible] omnium me [illegible] ibi ut
plures lucrifaciam. Dicit ergo Nam quia
sine sumptu ponam evangelium et
[illegible] feci. cum liber essem ex om-
nibus .i. nullius [illegible] obnoxius. omni-
um me servum feci. cum liber essem ex om-
nibus .i. nullius [illegible] obnoxius o-
mnium me servum feci. omnibus me con-
temperando per humilitatem et [illegible]
[illegible] infra 1 Cor. [illegible] non
autem sicut [illegible] et hoc ut
plures lucrifacerem .i. [illegible] mee
predicationis et [illegible] facerem. Aurelius
[illegible] enim non [illegible] sed [illegible] Cor. [illegible]
Non quero vestra sed vos. Si quidem a-
bile est [illegible] temporalibus [illegible]

Marginal notes: mea; vel; pondus; ponam facit et tabula; .i. cum enim liber graviter

tpulem quanto plus in spiritualibus ipse lucrum spirituale. Et factus sum iudeis. Hic ostendit quod omnibus se comparare studuit. Et primo dicit quod contemperavit se iudeis gentilibus 2o quod etiam unicuique confusis ibi Factus sum infirmus 3o quod generaliter universis ibi Omnibus omnia factus sum. Circa primum primo dicit quod contemperavit se iudeis 2o quod samaritanis ibi Et hiis qui sub lege erant. Circa primum primo tangit contemperationem 2o contemperationis causam ibi ut iudeos. Dicit ergo Et factus sum iudeis tamquam iudeus .s. aliqua legalia servando sine indiscretione circumcisione thymothei Act. xvi. et xxi. super purificatione legalia Act. xxi. Potest autem hoc intelligi dupliciter primo secundum Ieronimum factus sum iudeis tamquam iudeus per simulatoriam dispensationem simulabat enim se servare legalia aliqua sed non servabat. Alio modo secundum Augustinum factus sum iudeus tamquam iudeus conversabatur eis in observatione aliquorum legalium propter piam confessionem vel compassionem. Et hoc feci ut iudeos lucrarer id est eos ad fidem Christi converterem. Et hiis qui sub lege sunt. Hic dicit quod contemperavit se samaritanis. Ubi non tantum tangit de ipsis primo eius similitudinem in hoc quod contemperabat 2o eius libertatem in hoc quod sub lege non erat 3o eius utilitatem in hoc quod lucrifaciebat. Dicit ergo Et factus sum etiam hiis qui sub lege moysi sunt ibi samaritanis qui non sunt iudei sed assyrii qui fuerunt adducti ad inhabitandum terram israel iiij Re. xvii. Isti erant sub lege moysi quia tamen quinque libros moysi recipiebant. Hiis ergo factus sum quasi sub lege essem compatiendo .s. legem et exemplo docendo Christum cum tamen ipse sub lege moysi non essem secundum litteralem observantiam vel similiter quia iusto non est lex posita .j. thi. i.o Et hoc ideo feci ut eos qui sub lege erant .s. ipsos samaritanos lucrifacerem eos

2o quod gentilibus ibi Hiis qui sine lege

ad fidem Christi convertendo. Hiis qui sine lege erant. Hic docet quod contemperavit se gentilibus ubi primo tangit sui conformitatem 2o sue fidei virtutem ibi Cum tamen sine lege dei non essem 3o sue intentionis rectitudinem ibi ut lucrifacerem eos. Et hoc est factus sum hiis qui sine lege erant .i. gentilibus Rom. ii. Cum enim gentes que legem non habent tamquam sine lege essem consentiendo rationibus bonis philosophorum propositionibus ut patet Act. xvii. Cum enim sine lege dei non essem non iudaicam sed Christi quia deus est non sermo ... Gal. vi. Alter alterius onera portate et sic adimplebitis legem Christi. Et hoc ideo feci ut lucrifacerem eos qui sine lege erant gentiles ad fidem convertendo. Felix zelator qui cuius ... tale ... quale zelus animarum. Factus sum infirmis. Hic ostendit quod contemperavit se infirmis conversis ubi primo communem modum contemperandi tangit 2o finem debitum ibi ut infirmos. Dicit ergo factus sum etiam infirmis in fide infirmus aliter abstinendo ij Cor. xi. Quis infirmatur et ego non infirmor. Sic facit bonus medicus comedit cibum infirmi ne eum provocet ad comedendum et sic sanet. Et hoc feci ut infirmos lucrifacerem eos in fide roborando. Et breviter omnibus omnia factus sum quasi essem cum eis secundum ... ideo dicit i Cor. x. per omnia omnibus placeo et hoc ut omnes facerem salvos. Sap. xviii. In vestimento poderis quod habebat aaron totus orbis terrarum erat descriptus et iiij Re. iiij. heliseus contraxit se ad modum pueri et sic suscitavit eum. Et ergo secundum locum omnes alterius discretus silendo non appetendo esto. Omnes spirituales filios vite et religionis sive observantia omnibus se debent conformare. Omnia autem facio propter evangelium. Supra ostendit quod omnibus se contemperare studuit hic subdit causam quare hoc fecit et

se

hunc duplicem / prima expte currentium
s. ut cursum libero habeat / alia ex
parte sui s. ut premissum primum ob
tineant ibi sicut principes / Et hoc est
quod dicit / Omnia autem facio propter en
wangelium / sine impedimento predicandi
ut particeps eius i. promissionum q i
eo continentur efficiar / ix. v. Q' se
cerit et dormient / hic ingignat con
tinentiam in regno celorum / Nescitis
quod hij qui in stadio currunt / Hu
plus audit / quod proponit a sumptibus
abstinere / primo propter intentio
ne primij / 2o propter amore ewangelij /
hic 3o propter expeditionem cursus
et agonis sui / vbi dicit primo / q oz
in stadio currere expedite / ibi Omnis
autem qui in agone contendit / 3o quod
ipse stat utrumque ibi / ego igitur sic curro
prima primo ponit exemplum expedite
currentium / 2o monet eos ad simili
currendum ibi / Sic currite / prima
primo tangit currendi expeditionem / 2o co
uenientiam currentium ibi / omnes
quidem currunt / 3o diuersam preeminentiam
ibi / Sed unus accipit / prima vero
(contra) dicit maiorem / in 2o multitudo vo
cantorum / In 3a paucitas electorum
q 2o xx o multi vocati pauci vero elec
ti / Conditionem vero victorum describit
actiue / actitudine cum quia nescitis /
abstinentie cum addit in stadio / alabo
re cum subdit / currunt / Dicit ergo nes
citis / quod cursus continuat / primo mo
sic / q. ita abstineo a sumptibus
sumendis / ut particeps ewangelij effi
ciar / Nam si non abstinere agnitione
ewangelij non essem particeps / Nescitis
enim quod hij et cetera / vel sic nescitis
hoc facio ut particeps ewangelij effi
ciar et magis possum esse particeps /
Nam ut sic est de ewangelij primo /
et de cursu bravio / quia si unus
accipit / bravium ibi / non omnes accipe
pient / Nescitis enim et cetera / Tercio sic nes
citis quasi non aut sit in isto / quia
licet multi currentes / pauci tamen per
venientes / Nescitis enim quod hij qui
in stadio currunt / omnes quidem currunt
et in labore quidem pares sunt / sed
unus tamen accipit bravium i. premium

cursus / Stadium enim est spacium /
in quo pedites currunt / quod hercu
les dicitur statuisse / perficiunt autem
stadium c xxv passus / et dicitur stadi
um a stando / quia hercules tot
passus currebat et postea stabat
et respirabat / In fine huius spacij
ponebatur aliquid quod erat premi
um cursus / ut equus vel pannus
preciosus et hoc dicitur bravium / et licet
omnes in hoc stadio currerent / unus
tamen solus accipiebat hoc bravium /
s. qui ceteros preueniebat / Sic etiam
in spirituali cursu vnus tamen s. perseuerans
accipit bravium / quia qui perseuera
uerit usque in finem hic saluus erit /
Sic currite / hic monet eos ad
currendum / vbi implicite tangit cursum
strenuum dicens / modo debitum sic
sine opinionem ut comprehendatis /
Dicit ergo sic / q. quia vnus accipit
bravium / Sic currite primum currentes
perseuerantes / ut comprehendatis bra
uium vite eterne / Hec vero [illegible] Currentium
cursus ad propositum nobis certamen
Omnes autem qui in agone /
hic ostendit quod in agone oz expe
dite stare / vbi primo tangit ago
zantium pugnantium / 2o pugnandi
formam strenuam / ibi / ab omnibus se
abstinet / 3o sic pugnantium merce
dem debitam ibi / Et illi quidem
ut corruptibilem / primum est intentio
s. pugnandi / 2m virtus s. abstinendi /
3m felicitatis s. coronam accipere / dicit
ergo / omnis qui et cetera intendendum
est quod patet exemplo / Omnis enim qui
in agone contendit ab omnibus im
pedientibus se abstinet / Non enim
solidi agonizabant impelestiua /
attende autem / dicitur quod de rebus
nostris laudandum / vultus trahunt simili
tudines / Et illi quidem ut corrupti
lem / hic tangit pugnantium mercedem /
et primo pugnantium mundi / ibi / Nos autem
incorruptam et cetera / Et illi quidem abstinent /
ut corruptibilem coronam accipiant /
quod modicum est / Nos autem absti
nere debemus / ut incorruptam
s. coronam accipiamus / de qua Jacobi
Beatus vir qui suffert temptatio
nem et cetera / Ego igitur sic curro /
hic ponit se in exemplum utrumque et cetera

2o pugnacium spiritualium

pe

rendi et pugnando / ubi primo tangit
cursum suum imperfectum boni / secundo
pugnam utriusque factam siue in victoria
mali ibi / Sic pugno secundo cursum ve-
rumque factum ibi / Sed castigo. Dic ergo
ergo / quasi diceret quia talis cursus consuetudo
est / sic ego curro bonum operando / non
quasi in incertum / sed non sum incertus
de premio / sed incertum erit / quia cu-
bat fuerit / ne ex quibusdam forte
exulans posset desperare omnino instru-
mentum ad bonum / et prius apostolus qui non
ubi ego / et formam implicatam videt
Sic secundo stremma / quod currit
non quasi incertum / Philippenses iii. Non in va-
cuum cucurri / neque in vacuum laboravi /
Sic pugno contra hostes debellan-
do multum non quasi aerem verberans
non uerbis tantum fiunt non quasi in ser-
mone ubi erit deus sed in virtute / Corinthios
iiii. Ut non quasi aerem verberans
id est non inaniter sine fructu id est ad
aspectum non laedendo / Sic etiam per-
fectus homo si sic se habet / Vnde
cantus in confessione ypsalmo xxxviii.
Recogitabo tibi omnes annos me-
os in amaritudine animae meae / Et de
nocte in oratione Matthaei vi. Sic secundo ca-
ret / et ut qui est in celo et effi-
cax in predicatione / Luce iii. Sic co-
quimini est et factum est via prima et
ad actum cordis / Unde confessio diri-
git deo primo / oratio soli deo / pre-
dicatio soli proximo / Et tertius in pre-
dicando pugnando / Sic Sic / Sic
pugno apostolus iii. Cum incertum sic
iustitiam veste alia / praecipiens
insistimendo / Judicum viii / sic Isa-
ac / sic Jacob / sic moyses et omnes
qui placuerunt / Canticus in se parando /
Josue 2. Admonitiva ascendite
ne forte ocurrant vobis etc. / et ter-
tius viam vitam / primum post ma-
lum culpe scilicet pugnam / secundum malum
pene scilicet praedam / tertium contra malum temp-
tationis scilicet cautelam / Benignus in co-
dominando Jeremiae viii. / Sic non evo-
lueris an pretium in terris misit
se reprimendo / Luce xviii. Sic ec-
tiam tu fecisti omnia quae praecepisti /
Solicitus se discutiendo / Corinthios

vi. placet ante scripturam hoc est sic de
pane / primum respicit malitiam pro-
ximi / secundum bonitatem dei / tertium subi-
ectionem proximi / sentiens simul in mole-
stiendo / Actus iii. Sic decet nos im-
plere omnem iustitiam / Agilis in
proficiendo Luce iii / Sic currite ut
proficiatis in bono et comprehendatis /
constrictus in perseverando / Philippenses / Sic
state in domino karissimi / Famosus in co-
nversando / Corinthios iii. Sic nos ex-
istimet homo / tertium primum respicit
incipientes / secundum proficientes / tertium per-
severantes / Item proficientes / Sed castigo
corpus meum / hic tangit com-
munis praedictorum / ubi primo tangit
insecuritatem suam / secundo quantitatem doc-
trinae ibi / Ne forte / tertio iam concordie
utriusque ibi / ipse reprobus / Ipse implet
facto / quod docet verbo / ne se deprime-
ret ore suo / Et hoc est quod dicit /
Sed castigo corpus meum / per defe-
ctionem mali morte carnis in-
cutes reprimendo / castigo ergo non
occidendo corpus meum / non tamen alie-
num Romanos xii. Exhibeatis corpora vestra
hostiam viventem sanctam deo placen-
tem rationabile sit obsequium vestrum /
et in servitutem redigo / per operationem
boni / corpus scilicet spiritui serviendo coge-
ndo / et sensualitatem rationi subicien-
do / Sic de sancto Martino legitur Carne
spiritui servire cogebat / et hoc facio /
ne forte cum aliis predicaverim
ipse reprobus / Sic non timore nos terrent.
Apostolus sanctus enim facit agmina /
ubi aries timet et tremit / per re-
probus idest adeo reprobatus effi-
ciar / quod turpe esset Romanos ii. Cum
predicas non furandum furaris / Vel sic
possit non dici illud / Job iiii. Ecce
docuisti plurimos et / nunc autem ve-
nerit super te plaga et defecisti /
Hic quaeritur super istud / Aeius esset in
morte / et quia ergo non amaretur si
per peccatum / quia accipe ascendens et peccatum /
non ergo licitum / Ro gloria essentia
alia per hoc non eminaretur / sed gloria
accidentalis / de hac ope superero-
gationis / Item si evangelizaveo

no est michi gl(ori)a q(uia) evangelizant
et sumptus accipienti debetur et
avena et antecolla. Ro(bertus) glo(sa) exponit
qui do evangelizum contraiare no
vis vel exempliditate incedit spalis.
Item sup(er) id, dispensatio m(ihi) credi
ta est. glo(sa) no debemus evangeli
zare ut manducemus q(uod) p(re)dicato
res questuarij pecunias moraliter
qui faciunt quod no debent. Ro(bertus)
si propter questum p(re)dicant
peccant. si propter fructum spiritualem
inde provenientem bene faciunt. Ite
ibid(em) glo(sa) propter regnum dei debemus
operari omnia no solum vel cum regno
dei mercedem temporalem mediantur.
d(icit) g(regorius) qui vadit ad eternam p(ro) distribu
tionib(us) perquiret. Ro(bertus) verum est si solum
vel principaliter propter hoc incedit. Ite
sup(er) id(em) ut no abutar potestate glo(sa) q(uod) es
set si acciperet q(uia) e(st) urbanus sup(er) eod(em)
p(ro)cubit acciper. Ro(bertus) intelligendum
est si acciperet indiscrete et immode
rate. Item omi(bus) sum me fecit. q(uod) e(st)
Aug(ustinus) v° noluit effici servus hominum. Ro(bertus)
hic lo(quitur) d(e) servitute carnis. s(ed) bono
ibi de servitute iniquitatis i(n) multo
Ite factus sum iudeis iudeus i(n) cibo
accipiendo. q(uia) ergo iniuste reprehen
dit petrum d(e) discretione ciborum.
Gal. ij°. Ro(bertus) ymo bene q(uia) petrus dis
cernebat cum scandalo gentium. i(n) l(ibr)o
generaliter paulus eius nos. Ite ibid(em)
glo(sa) propter scandalum iudeorum tenendi
est doctrina. Dec. vij°. q(uia) virtus doc
trine vite et iustitie no dz dimitti
propter scandalum. Ro(bertus) usq(ue) ad simul
gationem et non ce(r)te de virtute doctri
ne. s(ed) prius no esset d(e) virtute doctri
ne. sive vite ne haberet concedentes
s(ed) ne spem ponerent in circumcisio
ne. Item ut omnes fratres filios
q(ui) sciebat no omnes filios deo. Ro(bertus)
volebat omnes impii in quibus ipse
no omnes i(n) ol(im) s(ed) Ite illud Non omnes
qui de currunt. glo(sa) in spirituali agone
quod aliquis qui de currunt, accipiunt
te qui prior venit. expectat ut coro
netur cum posterioribus. vive(n)s q(ui)d(em) s(ed) in
morte communiter. Ro(bertus) hoc intellige gloria
corporis no anime. Item sup(er) id(em) ne for
te cum alijs predicaverim. glo(sa) sino ci

more nos tenet. Ap(ostolus) q(ui) s(ed) no in(ferius) p
fecta caritas foris mittit timo
rem. Ro(bertus) verum est timorem pene
s(ed) no timorem separationis sive
offense. Amen. Capitulum x°

Nolo enim vos ignorare etc.
Superius monuit abstinere
ab ydolotitis primo propter vitandum
scandalum fratrum infirmorum. c(apitulo) viij°
2° propter exemplum sui qui abstinet
ut alios abstinere faceret sumptum.
hic 3° monet idem cum consideratio
ne pene iudeorum in deserto ydola
venerancium. ubi ex(ponit) pene illorum.
primo monet abstinere a peccatione
peccatorum similiter specialiter admonitione
ydolorum ymolatorum ubi propter q(uod) karissimi
fugite. Superius primo ostendit antiquis
iudeis contigisse. 2° ponit quid qua
pro se iniusti propter nos corrigendos
in eventu. ibi hec autem in figuram
facta sunt. in 3° ut ex(emplo) eorum in
neatur securitas. ibi itaque qui se exis
timat stare. p(ro)p(ter) penam timendam in
memorandum cautela ad hibenda.
Superius primo tangit beneficia gra
tie eis impensa. 2° flagella propter
ingratitudinem inflicta. ibi Sed no
in pluribus eorum. Superius tangit bene
ficia. primo preservationem ab egressu de egyp
to. 2° preservationem in deserto. ibi Et omnes
eandem escam. Superius tangit tria
beneficia primum in protectione nubi
um intuitu nubis. ibi Et
omnes mare transierunt. 3° in purgatione
gatione baptismi. ibi Et omnes in mo
yse. dicit ergo Nolo quasi sic agendo
est sicut monui no sufficiunt
et sicut certe suscepimus nos preci
pientibus. s(ed) nec iudeis dei bene
ficia qui postea puniti sunt. Nolo
enim vos ignorare. hoc dupliciter
uno modo de bonis et malis generaliter
alio modo de bonis specialiter. primo
sic Nolo vos ignorare fratres quia
patres nostri institutores fidei nostre
omnes tam boni quam mali. s(ed) in
te preexistente fuerunt. Exo(dus) xiij°. do
minus precedebat eos ad ostendendum
viam per diem in columpna nubis
etc. vel sub nube. i(d est) sub signum et um
bra. heb(reos) x. umbram habens lex futurorum
bonorum etc. Et omnes mare rubrum

p(er)e

subm(er)sis hostibus t(ra)nsierunt / no(n)
de una ripa ad ripam opposita(m) / sed
ad eandem / unde t(ra)nsierunt q(ua)ndo
sunt in mari / Et omnes in moyse / i(d est) in
ductu moysi baptizati sunt in nu
be et in mari / i(d est) p(er) ista signa illa
p(re)figurata / illuminationem / ut not(um) est
p(re)dictum. Exo(dus) xiiij. Cum timuissent egyp
tij timuit p(o)p(u)lus d(omi)n(u)m et credi
derunt d(omi)no et moysi servo suo / ut
bapt(izati) sunt i(d est) signum bap(tis)mi receperunt /
Nam baptismus constat ex aqua et
sp(irit)u s(ancto) Jo(hannes) iij. Nisi quis renatus fuerit
ex aqua et sp(irit)u s(ancto) / Nubes autem symbolum erat
sp(iritu)s / mare v(er)o aque. Et de d(omi)no
Et omnes eandem escam spiritua
lem / post beneficia exhibita in exi
tu isr(ae)l de egypto / hic tangit beneficia
exhibita in deserto / Et primo benefi
cium manne / s(ecund)o beneficium potus
aque ibi / Et omnes eund(em) potum /
s(ecund)o potus o(r)iginis mirabilem i(d est) bibe
bant / Ex o(r)iginis significatoz i(d est) p(re)t(er)
aliq(uo)d q(uo)d et omnes eand(em) escam spi
ritalem comederunt / manna(m) s(cilicet) de ce
lo / vocatur autem spiritalem / no(n) q(uia)
non esset corporalis / sed q(uia) miraculose esset
data / Et de hoc habetur Exo(dus) xvj. Sap(ientia)
xvj. Panem de celo p(re)stitisti ei /
Et omnes eundem potum spiritalem
biberunt / i(d est) aqua de petra no(n) natu
rali lege / sed miraculose fluente / q(ui)a Nu(meri)
xx. loquimini ad petram et ipsa da
bit vobis / p(er) p(er)cussione(m) petre fluxe
runt aque / Bibebant autem de pe
tra spirituali que de spiritualis p(ro)p(ter)
effectum miraculosum / ipsa futuri
signum / petra dico que eos
[illegible] i(d est) sufficientem valuntati
eoru(m) p(ro) desiderium eorum attulerat /
Aque enim ubique sequebantur eos
ps(almus) c.v. Et quia de petra p(ro)du
cte sunt / que eos i(n) viam sequentem se
quentem significant / petra autem erat
xpus / non p(er) se dum / sed p(er) significacionem /
hic est lapis que rep(ro)baverunt
edificantes / Alio modo le(gitur) de bonis
breviter sic / Nolo vos ignorare
fr(atr)es qui p(at)res nostri in suis maiores
fidei nostre / omnes boni spiritaliter / in
de p(at)res n(ost)ri no(n) illorum / sub nube
fuerunt et sicut p(ro)missum / et omnes eande(m)
et omnes mare t(ra)nsierunt &c.

escam spiritalem manducaverunt / i(d est)
corpus xpi in signo spiritualiter intel
lecto / Vel eand(em) escam spiritualem ma
ducaverunt / eandem s(cilicet) quam nos / sed alia
escam corporalem quam nos / et hoc q(uia)
idem(?) / qui credentes xp(istu)m ma
ducabunt xp(istu)m spiritualiter / secundum illud Crede
et manducasti / Et omnes eund(em) potum
spiritalem biberunt / i(d est) xpi sanguinem
in signo et sicut s(upr)a de signo et potu spi
rituali p(re)dictum / no(n) de corporali / Bibe
bant autem de spirituali &c. s(ecund)o primus
apparendus cibus et potus quia
sufficientes / in die in(?) manna s(ed) deficiens /
quia eandem naturalis / quia cibus / et
potus spiritualis / quod nomen impo
nomine spiritualem / Sed non in plu
ribus / hic p(ost) beneficia tangit flagel
la / et primo offensam / s(ecund)o penam / i(d est)
illam p(re)sentem sunt / Dicit ergo / Sed
non in pluribus / quibus omnibus bene
fuerat ut sunt iudei / sed non in pluribus
eoru(m) beneplacitum est deo / in illis s(cilicet)
qui offenderunt [illegible] / sed tamen in duo
bus s(cilicet) caleph et yosue / quibus solis
concessum est terram p(ro)missionis obti
nere / Nam n(u)m(eri) xiiij. Si(?) non enim vo
luntas in illis / Hec autem in figura
sunt(?) ordo / quod autem inde
ordo sequitur / hic ordo / quod non p(ro)p(ter)
se tantum / sed p(ro)p(ter) nos corrigendos est
ex p(re)dicta facta sunt / i(d est) q(uod) p(ro)p(ter) hoc
facta s(cri)pta sunt / Ubi(?) autem omnia in
figura / supra ordo q(uod) ideo facta sunt
ut cohibeamus a peccato / et primo a peccato
cordis / s(ecund)o a peccato o(ri)s / ibi / Neq(ue)
ydolatre efficiamini / s(ed) q(ui)dam / s(ecund)o supra
primo de tercio penam / s(ecund)o ex hoc de
hortatur eos / ibi / Ut non simus
concupiscentes / s(ecund)o malos reducit
ad memoriam / ibi / Sed illi concupierunt
Dicit ergo / Hec autem in figura facta sunt
n(ost)ri / non facta / sed vere facta / in figura
n(ost)ra / s(cilicet) ut nos considerantes illoru(m)
supplicia / non simus concupiscentes
malorum illorum / sicut illi concupierunt
qui concupierunt carnes in deserto
et Nu(meri) xj. et tandem volentes p(ro)p(ter)
eum flagitio desiderio carnium / Et
nondum quia sicut i(n) bonis / longe melius
est quod significant / quam ipsa figura

s(ecund)o a peccato oris i(d est) murmuracionis

baptizati sunt i(n) nube et
i(n) mari / figuralit(er) q(uia) t(ra)n
situs ille maris et
p(ro)tectio nubis figura
fuerunt sacr(amen)ti bap(tis)mi

i(d est) manducaverunt
i(d est)

nam x(?)
sunt ...
i(n) deserto
... corpo(r)a
... diu(?)
... da
...
... a(?)

ita exemplum(?)
ubi p(ri)mo ont(?)
... p(ro)p(ter) nos
corrigendos

... s(ecun)d(o)

s(ecun)d(o) q(uo)d ... s(ecun)d(o)
... xiiij

s(ed) q(uia) p(ro)pheta
gravati(?)
manna(?) s(ed)
dulcius(?)
lege non
collat(?)
ti fuerint
ad peta
vertentes

ut regum tolor qua tamen punissionis
.i. in malo longe peius est quod si
gnatum quam signum signans. sic in
diciis illa supplicia quae sustinuerunt
figura gehennae sunt quae omni
pena maior est. Haec autem pertinent ad
superiores inter corinthios .s. de
sidio cum inimicum comedebant in ydolio
et scandalizabant infirmos. Unde sicut
et ante in deserto tunc desiderantibus
in deserto sunt digni erunt similis pena.
Neque ydolatre. Hic dehortatur peccatum
operis ubi tangit tria peccata: ydolatrie,
2° fornicationis ibi Neque fornice
mur, 3° divine temptationis ibi Neque
temptemus. Primo ergo dissuadet
ydolatrie vitium. 2° docet periculum
ibi Sicut quidam eorum. 3° explicat
exemplum implicatum ibi quemadmodum scrip
tum est. Dicit ergo Neque ydolatre
efficiamini ydolatrie vestiendo vene
ratione ydoli vel instrumentum in
firmiorum. Sicut quidam illorum scilicet
ydolatre fuerunt Ex. xxxii° pe. Et
fecerunt vitulum in oreb et adora
verunt sculptile. Sicut quemadmodum
scriptum est xxxii. Sedit populus

Ex°.

.i. quidam de ipsis manducare et bibere
cum ydolo quod simile est quam
comedebant in ydolo ydolatrice
viando et surrexerunt ludere .i. ludos
facere sicut coreas et huiusmodi in vene
ratione ydoli vel surrexerunt ludere
.i. ydolum adorare. quod est simile lu
dis puerorum qui faciunt ymagines
ludentes. Neque fornicemur. hic tan
git peccatum fornicationis. ubi primo
dissuadet hoc peccatum. 2° docet per
iculum, 3° explicat penam ibi Et ceciderunt
unt. Dicit ergo Neque fornicemur sicut
quidam ex vobis scilicet ut primo ante di
fornicatio inter vos. Sicut quidam ex ip
sis fornicati sunt. Num. xxv. Et ideo ceciderunt una
die xxiii milia. Numeri xxv dicitur xxiiii°. Sed
maior numerus non excludit minorem
vel non de hiis etiam personis vel for
te vicium scriptorum est. Neque temp
temus xpm. Hic tangit peccatum
temptationis. quod dissuadet primo
ubi 2° ex. ibi Sicut quidam 3° supple

Sic quidam / p° tangit / exemplum

cio ibi. Et a serpentibus. Dicit ergo Ne
que temptemus xpm diffidendo de
eius potentia sicut illi qui in
vobis desperaverunt de resurrectione. Sicut
quidam eorum temptaverunt deum vel xpm
in moyse dicentes. Numquid poterit
parare mensam in deserto. Et ideo a
serpentibus perierunt. donec scilicet
serpens eneus erectus est ad cu
ius aspectum sanabantur. Deut. vi°. Num. xxi°. Non temptabis
dominum deum tuum. Neque murmuraveritis.
Hic post peccatum cordis et operis de
hortatur peccatum oris. ubi primo dis
suadet murmurationis vicium. 2° ad
ducit quoddam exemplum. Et primo
... ibi Sicut quidam 3° pene
ibi Et perierunt. Dicit ergo Neque
murmuraveritis contra me vel maiores
contra minores. Sap. i°. Custodite
vos a murmuratione. Sicut quidam eorum
murmuraverunt contra moysen. Num. x
vi° et Exo. xvi°. Murmuravit omnis
congregatio filiorum israel contra moysen
et ideo perierunt ab exterminatore
ab angelo. scilicet qui exterminavit
re punisse eos perisse. Baruch 3°.
Exterminati sunt et ad inferos des
cenderunt. Notandum super id. In mo
yse baptizati sunt quod Dam. li. iiii°
ca. de baptismo distinguit novem
genera baptizandi accipiendo bapti
smum large. Primum est aqua diluvii
Gen. vi°. 2m in mare rubrum. de quo Exo.
xiiii°. 3m baptismus Iohannis de quo Mat.
iii°. 4m baptismus quo xpc baptiza
tus est. Luc. iii°. 5m baptismus spiritus sancti
super discipulos veniens. Act. i°.
Vos autem baptizabimini spiritu sancto.
6m baptismus penitentie et contritionis de
quo Ecc. xxxiiii°. Qui baptizatur
a mortuo et iterum tangit eum quid
prodest lavacio eius. 7m baptismus
sanguinis de quo Luc. xii°. baptismo
habeo baptizari et quomodo coarctor usque
dum perficiatur. 8m baptismus aque
et spiritus de quo Ioh. iii°. Nisi quis
renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto.
9m Mt. ult. Baptizantes eos in nomine
patris et filii et spiritus sancti amen. Hec autem omnia
in figura. Sciendum quod propter nos pre
dicta facta sunt. Hic ondit ... propter

// 2m aqua expiationis de qua Num. xix°

hoc etiam scripta sunt / et primo quod
in figuram / 2° quod in correctionem
ibi / Scripta sunt autem / Dicit ergo autem
que in contingebant illis / Sed si non cum
peccatori sua peccata sunt sed si omnia istorum
in nos si contingebant illis / etc. in
unum eius figurarum / Scripta sunt
sunt ad correctionem / hic tangit
quod scripta sunt in correctionem nostram
ubi implicantur tria inimica ad
correctionem / primo antiquorum cog-
nominantur in scripturis / 2° exemplorum causa
que est correctio nostra / 3° etiam no-
vissima / que est finis seculorum / Dicit
ergo scripta sunt autem ad correctionem nostram
quia quecumque scripta sunt ad nostram doc-
trinam scripta sunt / Ro. xv. / Nos dico
in quos fines seculorum devenerunt /
i. septima etas / que est ultima etas
Ieronimum in Io ii° filioli novissima
hora est / quia ergo in ultima etate
sumus / tot exemplis possumus cor-
rigi debemus / vel in quos fines se-
culorum devenerunt / idest in quibus
per fidem et amorem Christi finem et feli-
citatem / quia Phil iii° conversatio no-
stra in celis est / vel concupiscentia non permit-
timur esse gressus esse fortis /
Sed nec in peccata deducimur sed a-
dicimur / Jac vii° Omnium quere reg-
num dei etc / Sed antiquus eramus in
peccati ... / Si volueritis et audieritis
etc / Enim ergo exempla tertia / quia
scripta sunt / sed veluti / ad correctio-
nem diabolica / quia in quos fines
etc / Itaque qui se existimant sic stare
Hic primo inductorum punitione 2° pu-
nitionis rationem / 3° subdit quod
ex eorum debent cavendo timere / ubi
monet ne timeant nimis / 2° docet
timendi modum / ibi Temptatio
vos non apprehendat / 3° promittit
divinum adiutorium / ibi Fidelis autem
deus est / Superna implicat quorum
salutem perpetuam / vel tandem
cadentium / Itaque inducit
statum subdit / qui se existi-
mat stare / ... cautela
dicit / videat / ... nunc
dicitur ne cadat / Dicit ergo itaque
illi et si beneficiis dei usi sunt
sunt propter peccata perierunt / Itaque

ceterorum consideratione / qui existimat aliquid
considerationem se stare / quod tamen in
gratia ... / videat diligenti atten-
tione / ne cadat peccando / vel alios
faciendo peccare / ys. xiiii° quomodo
cecidisti lucifer etc / Cadent a latere
tuo mille / Ideo Col. 4°. Videte quo-
modo ambuletis / Temptatio vos
non apprehendat / hic docet modum ca-
vendi casum / scilicet timendo temptationem /
ubi primo docet aliqua temptatione
fugiendam / 2° aliqua sustinendam / ubi
nisi humana / Primum / primo notificat
quia pulsare neminem ... / Dicit
temptatio / 2° quia impugnat nec
invalescit subdit / non vos apprehen-
dat / Dicit ergo / temptatio peccati de-
lectatio / non vos apprehendat / trahendo
vos ad consensum peccati / nisi humana / hoc
dupliciter exponitur / primo de temptatio-
ne minori mali / et tunc est promissio
quod nulla peccati delectatio nos apprehen-
dat / nisi forte venialis / sine qua vita
humana non ducitur / Non enim est homo
semper qui faciat bonum et non peccet /
Ecc. vii° / Alio modo exponitur de
temptatione exteriori bona / et tunc
est exhortatio sic temptatio non
vos apprehendat / scilicet tribulationum primi-
tivorum propter Christum ... / Itaque pro
Christo patiamini temptatio est tolerabilis
vis° / quia accepimus a deo virtutem
sustinere temptationem / probare et / Fidelis autem
deus / hic ostendit premium adiutorium
in temptatione / ubi gaudet deum ad
iuvorem / quia dicit nos resistere po-
tentes / quod notatur ibi / cum non pa-
tietur etc / utile / quod notatur ibi / Sed
faciet cum temptatione proventum /
quod notatur ibi / ut possitis sustinere /
fidelis deus / qui dat potentiam ne
vincamur / gratiam ne ... / pe-
titiam ne vincamus / Dicit ergo fidelis
quasi vos ad hoc hortor et moneo quod
potest / fidelis autem deus est in promis-
sis suis / ps. Fidelis dominus in omnibus
verbis suis / qui non patietur vos
temptari / supra id quod potestis / qui
neque possunt ... / si permittit temptari / quia
non est potens supra terminum que ...
paretur / Job xiii / Sed faciet cum temp-
tatione etiam proventum / i. virtutes

+ ubi humana / sed humana vos apprehendat

ad secundum / quod sicut illis
factum est sic fiet et nobis
si fuerimus peccatores etc.

quod ne ... datur temptatio

anguietem ysa[ie] xl° dic lasso virtutem / Ideo Jac[obi] I° omne gaudium existimate fratres cum in varias temptationes incideritis / Aug[ustinus] cum deus temptari dyn[?] licentiam ipse diminuit temptantis / Proveniet inquam ut possitis sustinere ne deficiatis in luctu sed vincatis / quod sit prophetante ut dicit Aug[ustinus] ille enim non crepant informatur quia non habet ventum supber / Mundum est super id / Cum secus existimat stare te / quod ad casum inpellunt hec / primo debilitas virium / sic cadunt pueri decrepiti infirmi ysa[ie] xl° et iuvenes in infirmitate cadunt / quod contingit propter pigritiam bene operandi / et instabilitatem non / II° peccatorum ang[elorum] sic cadit anima ab honore nimio ps[almus] ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem / quod contingit per negligentiam penitendi / quia peccavit per primam re / III° inclinatio cum habentium / sic arbor vel domus inclinatis habentibus deorsum cadit / Sup[er] eod[em] Nos fornicemur et / quod contingit per impulsum hostium / IV° lubricitas viarum sic in via lubrica cadunt / Ecc[lesiastici] xxviii° Attende ne forte labaris in lingua et cadas in aspectu / quod contingit per incuriam custodie sensuum / V° vehemens offendiculorum sic cadit caput in medio laqueorum ps[almus] hii in manibus et ps[almus] xxvii° Septies in die cadit iustus / quod contingit per corruptionem carnis / VI° ignorantia agendorum / sic ceci cadunt defraudati ma[tthei] xv° Si cecus ceco ducatum prestet et / quod contingit per negligentiam discendi / IX° exempla cadentium / sic angeli adeo ut lucifer ps[almus] cadent a latere tuo mille ps[almus] xc° quoniam turbatus et vera corrupti iustus cadens coram impio / quod contingit punitionem malorum / X° ponderositas corporum / corpus enim quod corrumpitur aggravat animam / sed sepe in collo mittitur Job xviii° quoniam cadens defluit / quod contingit peccatis fomentum superfluum / Propter quod karissimi / Supra ex his considerationem ne in decorum pene moneti abstinere a participatione peccatorum similium / hic specialiter monet eos a comestione ydola

ymolatorum / ubi primo ponit monitionem cavendi ab ydolatria / et subdit cum monitionis [illegible] Quando ergo dicat / II° docet modum cavedi ibi / Omne quod in macello venit manducate / Supra enim ab ydolaticorum comestione monet / primo ex timore pene consimilis / II° ex gravatione status alterius ibi / Ut prudentibus loquor / II° ex scelerum officii sui [illegible] loquitur ibi / Videte israel secundum carnem / Supra macignus inferendo cum dicit / Propter quod / allicit blandiendo cum subdit / karissimi mei / instruit / exhortando cum dicit / fugite et dicit ergo / Propter quod / est et quia sacramenta sacra non saluant sed qui cadit punitur / et auxilium dei non dee[st] / Propter quod karissimi mei fugite ab ydolorum cultura id est ab omni ydoli veneratione / glo[sa] in hoc apostolus hortatur fugere ab ydolatrie superstitione / vel ne comedant sapientes ydolaticiarum offendiculo infirmorum / quibus ydolatriam videntur vel ne ipsi in fiunt ydolatre sine edendo sub ydoli veneratione / Fugite ergo ab ydolorum cultura / vel primativa quo adesum sapientium / vel II° quo adesum infirmorum / Ut prudentibus loquor / hic mone[t] eos ab ydolaticorum comestione ex gravatione status alterius ubi primo quod est dictum / supponit coniudicio / II° ostendit quod est id scilicet per gravationem eius effectum unum cum ipso ibi / calix benedictionis et co[n]plicate quod non est / quia omnes sumus unum in corpore mistico / et cum unius panis / Dicit ergo / ut prudentibus est et ne fugiatis loquor vobis ut prudentibus / loquor vobis aliquid quod silens quod sequitur / ut prudentibus vel sic loquor infirmis scilicet qui sunt inter vos / ut supra locutus sum prudentibus / et non vos ipsi memores iudicate quid dico / Job xxxi° Si contempsi subire iudicium cum servo meo / Judicate inquam hoc quod sequitur / Calix benedictionis id est poculum quod participates benedictionem luce xxii° Similiter et calicem postquam

vt e[ius] obediat dei / p[rim]o

certaine d(icitur) / sic calix novi testamenti
in meo sanguine etc. / Calix benedictionis
i. quem nos fideles contulimus
credendo et operis agendo / vel calix
benedictionis i. quem nos sacerdotes
consecramus / nonne communicatio sang-
uinis xpi est / faciens nos unum cum
ipso / sed aug(ustinus) / tu in me mu-
taberis sicut cibus carnis tue
sed tu mutaberis in me / est ergo sensus
talis / Sicut participans calicem
domini fit unum cum eo / sic participans
calicem demoniorum fit unum cum
eis / sed demonum unitas est maxime
fugienda / ergo et participatio ydola-
trorum in eorum veneratione / et ideo
fugite ab ydolorum cultura / Et pa-
nis quem frangimus i. sumptus pa-
nis fracti in altari / nonne participatio
corporis domini est / faciens nos unum
cum xpo / Quoniam unus panis
hic dicitur quod omnes unum sumus in corpore
xpi mistico / ubi primo ponitur unitatis
causa / secundo subditur unitatis ratio
ibi / omnes qui de uno / Impossibilia ta-
ngit duplicem unitatem / primam
incorporationis qua in xpm transfor-
mamur / cum dicit / unus panis / a-
liam vite et sensus / qua a xpo capi-
te accipimus / cum addit / et unum corpus
multi sumus / et per hoc patet quod
unum sumus cum xpo / Quia unus pa-
nis unione fidei spei et caritatis /
et unum corpus multi sumus per
subministrationem operum caritatis / Cor-
pus sumus capitis qui est xpus /
Causa dicitur / omnes qui de uno pa-
ne i. corpore xpi / et uno calice i. eius
sanguine participamus digne / parti-
cipatione spirituali non tantum sacramentali /
Augustinus tipice unus panis et unum
corpus ecclesia xpi dicitur / propter quod sicut
unus panis ex multis granis /
et unum corpus ex multis membris
componitur / Sic ecclesia xpi ex
multis fidelibus copulatur / queritur
de ista unitate / Infra xii / Hic queritur
super id / Omnes in moyse baptizati
glo(sa) primi illa purgabant / contra legalia
non insufficiebant / R(espondeo) insufficiebant
dispositione a remota / non completi-
ve / quia per modum signi / non cause /

Item super id / petra autem erat xpus
glo(sa) / non petra dedit aquas / sed xpus /
contra / Numeri xx / loquimini ad petram et
ipsa dabit vobis aquas / R(espondeo) petra
dabat originaliter / non effective / Item
super illud omnes eundem escam / glo(sa)
signis manducavit / ex hoc patet
non moriebatur mortem f. qui man-
ducavit corde / non qui premit ore / contra
glo(sa) non ore sacramentale manducare /
R(espondeo) non qui premit ore solum f. Item
super id / eundem potum spiritualem glo(sa)
idem est effectus in illis sacramentis /
sed non tamen / quia tamen in nostris gratiam sa-
cramenta veteri non efficiebant quam
significabant / R(espondeo) idem est effectus
sed aliter / in illis per modum signi / in nostris
per modum cause / Item super id / Et ante
nos fornicati sunt / glo(sa) / omnes pene
minores gehenna / contra carentia visi-
onis dei maior pena est / quam
gehenna secundum crisostomum / R(espondeo) glo(sa) loquitur de
penis temporalibus / Item super id / Qui
se existimat stare videat ne cadat / glo(sa) / non quod
sit aliquis sine casu / contra multi sunt
sine mortali / R(espondeo) duplex est casus / unus
a domino per mortale / alius in domino per
veniale / Item super id / Fidelis deus
est / glo(sa) / qui dat temptatori dyabolo
licentiam / dat temptatis et misericordiam /
contra quod sit delicentia sed ita sit /
contra licet dyabolus temptare / R(espondeo) licen-
tia accipitur hic pro permissione / non
pro concessione / Item nos ipsi iudica-
re / contra non est inferiorum iudicare de
factis superiorum / R(espondeo) non debent iudi-
care iudicio superordinationis / sed
licet iudicio discretionis / Item super
id / Calix benedictionis / glo(sa) / Nos sacer-
dotes consecramus / contra quod minus
est a maiori benedicitur / R(espondeo) in
sacramento altaris benedicto sacer-
dos infertur super terminum aquo
i. super panem / non super terminum ad
quem / panis quem frangimus / contra in
tunc non est ibi panis / R(espondeo) panis
significativus per signum i. panis per speciem
panis / Item super id / nonne participatio
glo(sa) / partes manducantur in sa-
cramento / et manet totus integer
in celo / contra xpus sub sacramento est

q(ui)b(us) s(ecundu)m spe(cie) panis sint(ur) corpus xpi

st

inpri[illegible] vnde intendunt partes sacra
menti non sunt / Item illud glo. in s
sacramento corporis sui et sanguinis
gaudeamus / quod et facit nos ipsos /
contra non facit non corpus xpi vnum /
[illegible] quod i. cuius signum / vnum vero ille
est simplex / Videte israel secundum car
nem / Supius monuit abstinere
a comestione ydolaticorum / primo
ex timore pene consimilis / secundo ex pro
ne altaris / hic 3° monet ad idem ex
similitudine sacrificii legalis / vnde primo
excitat attentionem / secundo ponit intentionem
ibi / Nonne qui edunt hostias
dic ergo Videte / ide dupliciter legitur vno
sic de sacrificiis iudeorum / alio modo
de ritu gentilium / Primo modo hoc de [illegible] /
israhel est sacri [illegible] / alio modo [illegible]
sic / quia multi vnum corpus sumus qui
de vno pane et calice participamus et
hoc patet per illum similitudinem / Videte
israel secundum carnem ambulantem scilicet
i. carnalibus deliciis sacrificiis de
seruientem / hoc dicit ad differentiam israel
secundum spiritum / [illegible] / Nonne
qui in manifesto iudeus est / Nonne
qui edunt hostias legales p
articipes sunt altaris legalis / sicut
qui edunt carnem xpi et sanguinem
participes sunt corporis / Secundo modo legitur
sic / Videte o israel / o vos qui estis
israel spiritualis videntes / Deum vi
dete inquam ea que fiunt secundum
carnem i. in ydolatria ritu carnali
Nonne qui edunt hostias ydolis
scilicet ymolatas participes sunt altaris
demonum i. ydolorum quasi dicat sic / et e
sunt ex consimili / sicut qui edunt hostias
oblatas altari participes sunt altaris /
ergo isti qui edunt hostias ymola
tas / participes sunt ydolorum / sine de
moniorum / Quid ergo dico / Supra
posuit [illegible] monitionem [illegible] ab y
dolaticorum comestione / hic ponit
causam admonitionis / ponit autem tres
causas / quare debent ab ydolaticis
abstinere / primo propter vitandam demo
num societatem / secundo propter vitandam
sacre communionis exclusionem / ibi [illegible]
Non potestis calicem bibere / 3° propter vi
tandam dei indignationem / ibi An emu
lamur dominum / 4° propter suam lesionem / ibi

Omnia michi licent / Supponit primo
quandam / quod non dicit eo quod aliquis
verus reputet ydolum vel ydolo
ticum / secundo quod potius ideo / quia de
monibus est ymolatum / ibi / Sed que
ymolant / 3° quod non vult eos esse
socios demonum / ibi Nolo autem
vos socios / dicit ergo / Quid ergo q
uia moneo cauere ab ydolaticis /
Quid ergo dico i. quid dicere vide
or hoc monendo / Numquid hoc scilicet
quod ydolis ymolatum sit aliquid mag
is vel aliamus vigit / ut uocent
ne / aut quod ydolum sit aliquid
veneratione dignum / quasi dicat non / Quasi
Neque enim est sonus in ore eorum /
Sed hoc potius dico / quod ea que ymo
lant gentes ydolis demoniis ym
molant / et non deo / ipse enim dii
gentium demonia / Deut. xxxii / ym
molauerunt demoniis et non deo / Nolo
autem vos / hic ostendit quod non vult
eos esse socios demonum / quod fieret
si communicarent mense ydolorum /
Et hoc est quod dicit / Nolo autem
vos / qui fideles estis / socios demo
num esse / edendo scilicet de hiis que ydolis
ymolantur / ii Cor. vi° Que sane socie
tas lucis ad tenebras / aut que co
uentio xpi ad belial / Non potestis
calicem / Hic 2° ratio ostendit quare ab
stinendum est ab ydolaticis / quia talis
comestio excludit a communione cor
poris et sanguinis xpi / Intendit ergo quod co
mestio ydolaticorum est huiusmodi ergo
uitanda est / primo ergo ostendit quod huiusmodi
comestio excludit a communione cor
poris et sanguinis xpi / ibi / Non potestis mense
Secundo dicit ergo / Non potestis mense /
quia nolo vos esse socios demoniorum /
hoc autem dico / quia non potestis ca
licem domini bibere potu spirituali non
sacramentali tantum / sicut calicem prius
acceperitis / et calicem demoniorum
simul / et hoc quo ad sacramentum
sanguinis / Non potestis mense domini
participes esse / quo ad sacramentum corp
oris / et mense demoniorum / Augustinus Iste
non potest duobus dominis seruire / Iste
ergo calix sanctus sue / quia ad bi
bendum spiritualiter preciosus est / secundum
spiritualiter purus est / Immo / quia non

no dicitur in mundis ueib'/ Simile
pe dici demenyu/ An emulamur
dominum/ Circa ista no ubi come
illud quod prouocare irum dei vim
dum est comestio ydolotitorum est
hinginoy/ i° incidendo est/ primo quo
ondit/ quod deus prouocatur ex ali
li questione/ 2° p stultum est enim
prouocare illum/ nunquid fortiores illo
sumus ergo/ An emulamur .i. dominum
prouocare volumus dum comedendo
ydolaticia/ Vel sic/ An emulamur
dominum .i. inuidemus ei/ ne qui co
rumptum eius sumamus/ Deut
xxxij° prouocauerunt eum in diis/ In
quibus quasi non debemus eum prouocare/
Nunquid enim fortiores illo sumus/
quasi non/ Job ix° Si fortitudo queritur
robustissimus est/ stultum est pro
uocare fortiorem se/ Nondum est
sup id/ Nolo autem vos socios fieri
quod est societas bona et mala
et utraque quadruplex/ Est ergo societas
bona prima personarum diuinarum/ de qua pa
Jo i° ut societatem habeamus in
deo/ et societas una sit cum patre et
spiritu sancto/ et hoc exigit summa io
cunditas/ quia melius rei sine so
cio iocunda est possessio/ 2a ange
lorum sanctorum de qua Thob v° Credo quod
angelus dei bonus comitetur
uobiscum/ Et hoc exigit hominis dig
nitas/ sed cum magna et dignus dui
in te/ 3a virorum iustorum de qua Gal
ii° et Johes dextras dederunt mi
et barnabe societatis/ et hoc exigit
una utilitas/ Eccl iiii° melius est .d.
quam .i.° bonorum de qua Apoc i° Ego Jo
hannes frater vester et socius in tri
bulatione et reg./ et hoc exigit co
munis felicitas/ quod si socii fu
imus passionum eritis et q/ ii Cor
i° Societas non mala similiter qua
druplex/ prima aperte malorum de quo ysa
i° principes tui infideles socii
furum hec est societas herodis
et pilati in crucifixione xpi/ Secunda
ypocritarum de qua Job xxx° frater fui
draconum et socius strucionum/ quia albe
hic videtur et nolare non potest/ est
societas vulpis et lupi/ Tertia de
monum de qua Job xviii° habitent in
tabernaculo socii eius/ qui non esset

est societas cum eo et mutue/ et manifeste deu
et bonus/ Quarta dampnatorum ii Cor
vi° Que societas lucis ad tenebras
hec est societas incarceratorum in ba
ratro iniquitatis/ Omnia michi licent/
Circa quartum no talis/ circa illud quod
laedit salutem proximorum vitandum
est/ Sed comestio ydolotitorum cum sing
modi 2° vitanda est/ primo ergo ost
quod talis questio comedendi non
proficit/ 2° quod alium laedit/ Omnia michi
licent/ dicit quasi omnia que et si illos pec
care dicam qui comedunt ydoloti
cia/ non dico eos in se illicitos/ quia
omnia que adestant pertinent mi
chi licent/ sed non omnia expediunt .i. ad
iuuamen me mutuum meo/ Simile
sup vi° Omnia michi licent .i. et si omnia
michi licerent/ sed non omnia edifi
cant proximos/ sed ea que eum non est
sup viii° Scientia inflat, caritas edi
ficat/ et quia non omnia edificant
nemo quod suum est querat/ Caritas
cuius eum non que sua sunt querit
Infra xiii° Sed quod alterius i. quod
alteri proficit/ Sed hec phil ii° Non
que sua sunt querentes/ Indicandi
ergo apostolus qui et docet vim et mo
net bonum/ docet vim dicit/ et expedien
tie et quia omnia licent/ sed non ex
et edificationis/ alii quia omnia
licent/ sed non edifi/ Monet bonum
dicit et expedientie sibi/ nemo quod
suum est querat edificationis aliquorum
quod alterius/ Omne quod in ma
cello venit/ Supra monuit ca
uere ab ydolotitiis/ 2° posuit com
quam simplices sue monitionis sed
3° docet cauere apparet unde
do quando licent et ubi/ Si quis
autem dixerit/ 3° quid innuit debet
attendere ubi/ Omne ergo simendum
tie/ Supra ponit duos casus in
quibus licet ydolotitia comedere
primus quando comeditur per se/ 2° quando
comeditur cum aliis/ ubi Si quis
infidelium/ et primus qui nescitur
ydolymolatum/ sed dicitur quod non est
in proximi scandalum/ sed primo casu
primo cum ergo comedendi licentia
ergo 2° licentie com ubi Dominus est

est quod non/ primo quo omnia/ an licet comedere/ Sed quod
lic comedere

Jacobus

h ob carnes [illegible] dum

Quinta primo questione inue-
stigatur 2° licentie concessa co-
medendi per [illegible] ibi nichil
interrogantes dicit 3° omne quod ga-
ma licet comedere omne quod in
macello venit i. venditur man-
ducate [illegible] omnis enim [illegible]
dei [illegible] et nichil reiciendum [illegible]
ius vos dico nichil interrogantes
s. an sit ydolis ymolatum [illegible]
propter conscientiam [illegible] infirmi dum q
et hoc scire poteris sicut quia domini
est terra et plenitudo eius [illegible] carnes
sunt omnes fere filii eorum [illegible]
non potest esse immundum quod dominus
[illegible] sunt munde [illegible] licite. Si quis
autem vocat vos. hic ondit quod
licet comedere ydolatica vel aliis qui
[illegible] in convivio et ignorant
a[illegible] quod sunt ydolis ymola
ta [illegible] implicatur in 2° expedientia
[illegible] convive s. quod non sit impu
dens [illegible] ingerendo [illegible] quod non
Si quis vocat vos q non sit offe
dens [illegible] respiciendo quod non
ibi et [illegible] quod non sit onerosus
repetendo quod [illegible] ibi omne q
vobis apponitur quod non sit indis
cretus ad loquendum ibi nichil in-
terrogantes dicit 3° si quis infide-
lium i. gentilium. Nam cum de
[illegible] prohibitum est xxviii questione
[illegible] omnes deinceps sive clerici sive la
ici iudeorum convivia vitent nec eos
ad convivium quisquam recipiat quia
cum apud xpianos cibis quibus [illegible]
[illegible] indigni atque [illegible]
est eorum cibos [illegible] sumi. Si quis
[illegible] infidelium i. gentilium vocat vos
ad cenam et vultis ire i. placet vobis
[illegible] omne quod [illegible] quod vobis
apponitur manducate concessio est
non iussio [illegible] manducate que
vobis apponuntur vos dico nichil in-
terrogantes an sit ymolatum ydol-
lis [illegible] hoc propter conscientiam infirmorum
Si quis autem dixerit. hic ondit
quod non licet comedere [illegible] co
[illegible] et [illegible] [illegible] Ut
quid enim libertas mea 3° imperiorum
blasphemiam ibi si ergo cum gratia [illegible]
cipo [illegible] nichil faciendo

h ubi assignat [illegible] [illegible] non licet comedere

est scienter quod ledit conscientiam p
ximi [illegible] comestio ydolatica coram
infirmo ledit conscientiam eius [illegible]
tanda est faciendum primo [illegible]
ydolotica [illegible] [illegible] eius
comestionem ibi nolite manducare
3° subdit eius [illegible] propter illum
qui indicavit. dicit 3° si quis autem
dixerit non interrogantes hoc ymo
latum est ydolis nolite manducare et hoc
propter illum qui indicavit illud esse
ymolatum ne s. credat te manduca-
re [illegible] ydoli [illegible]
[illegible] sit de se immundus [illegible]
[illegible] et [illegible] in domino quod nichil
commune [illegible] nisi illi qui existi-
mat aliquid [illegible] esse tamen propter
conscientiam aliorum infirmorum conscientiam
autem dico non tuam [illegible] sed alterius
s. infirmi [illegible] Cor. [illegible] [illegible]
[illegible] offensionem. Ut quid in
libertas mea. Ecce [illegible] [illegible]
aliud quod [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible]
mestio ydolotica cum scandalo pro
ximi est [illegible] ergo [illegible] questio
[illegible] est et hoc est quod dicit
Ut quid [illegible] nolite manducare pp
conscientiam infirmi Ut quid enim liber-
tas mea. i. [illegible] est indicatur
ab aliena conscientia i. michi sit dap-
nabile propter alienam conscientiam [illegible]
scandali. q. d. si comedo cum alterius
scandalo [illegible] ne reddat me
dampnabilem [illegible] xviii° [illegible]
[illegible] de pusillis [illegible] expedit
ei ut [illegible] mola [illegible] q[illegible] [illegible]
[illegible] ergo quasi d. male ago. Si ego
cum gratia participo. Ecce 3° [illegible]
[illegible] est [illegible] in blasphemiam
et [illegible] aliorum s. comedendo
ydolotica cum scandalo [illegible] sic [illegible]
[illegible] primo [illegible] modum [illegible]
debitum 2° nichilo[illegible] blasphemia
[illegible] ibi quid blasphemor
dicit 3° Si ergo cum gratia. cum grati-
arum actione participo i. comedo sic enim
semper sumendus est cibus [illegible]
Christus [illegible] benedixit et fregit.
Quid blasphemor [illegible] dice-
tibus me ydolatram blasphemor in
[illegible] quod gratias ago participo
[illegible] ergo blasphemetur.

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] scandaliza[illegible]
[illegible]
[illegible] comest[illegible] credens
[illegible] venera[illegible] ydoli

[illegible]

ab infidelibus [illegible] ve-
neratum ydoli

gratias ago

bonum nomen vestrum. Sive ergo man
ducatis / sicut qui licet de ydolotitis
edere tamen non sunt audere quid immo
debent attendere / primo quid est
dei quia debent querere eius gloriam /
2o quid est proximi / quia debent cavere
eius offensionem ubi / Sine offensi
one estote. Inprima primo inducit
actum multiplicem / 2o prosequitur actum
intencionem debitam / ibi In gloriam
dei omnia facite / Sive ergo quasi tamquam
si natura contingimus / ergo sive mandu
catis / sive bibitis que sunt opera ne
cessitatis / vel aliud quid facitis omnia
in gloriam dei facite i. e. in intencio
ne tua / vel in intencione ut deum
laudent et glorificent Mt v. Sic lu
ceat lux vestra coram hominibus etc. Col
iiio. Omnia quecumque facitis in verbo
aut in opere omnia in gloriam dei faci
te. Aug. Si sic recte fiunt laudes dei
fiunt / Non solum ergo vox tua sonet
laudes dei sed etiam opera tua concor
dent cum voce tua / Cum enim de
laude deum de bono opere deum laudas
Et tu blasphemari deum de ma
lo opere tuo deum blasphemas. Sine
offensione estote / hic monet ne
caveant ab offensa aliorum et prosequitur
dat hoc primo verbo 2o exemplo ibi Sicut
ego per omnia ubi ponit se in exemplo
primo pacifice intencionis 2o fru
ctuose operacionis ibi / non querens
quod michi utile 3o recte intencio
nis ibi / ut salvi fiant / felix cuius
conversatio amabilis / operacio utilis
intencio salubris / dicit ergo sine of
fensione quia etiam omnia in gloriam
dei fiant / sine offensione estote
Iudeis qui non adorant ydola et
ideo in talium comestione scandali
zantur / et gentibus que adorant ydola
et eos per huiusmodi comestionem confir
mamini in errore / et ecclesie dei / quantum
ad infirmos in fide qui inde of
fendiuntur / Sunt iudei sub lege sed
non in fide / gentes nec sub lege nec
in fide / ecclesia dei et sub lege et in
fide / Ro xii. Si fieri potest quod ex vobis
est / cum omnibus pacem habentes / Sicut
et ego per omnia omnibus placeo sine
scandalo conscientie / ego inquam non
querens quod michi utile est tamen sed

quod multis / Ecce optimus modus
placendi omnibus / si omni utilitate
non privatum comodum preferet / Cari
tas enim non querit que sua sunt sed que
in quantum utile multis / et hoc non ad
modum temporale sed ad hoc ut salvi fi
ant / Philip. ult. Non quero datum sed
fructum / Notandum quod multa sunt que
placent mundo sicut hominibus per
prudentiam in consiliis / sic advocatus
clienti / dispensator principi placet /
Gen xlio placuit pharaoni consilium et
omnibus servis eius / Eccl. xxo Sic
prudens placebit magnatibus / sic in
mundiciam in facto / Sic [illegible]
[illegible] instrumentum [illegible] placet / i Re
iio puer autem samuel crescebat
et proficiebat placens tam deo
quam hominibus / non sic filii heli / Cant
pietas in suffragiis / sic medicus
infirmanti / baculus senem placet / Sic
de sepultura abner dicitur ii Re iiio
placuerunt domino omnia que fecit
david rex / [illegible] sapientia in verbis / Sic
lumen visioni / uxor viro placet
Io sue xxii placuit sermo cunctis
auditoribus / Eccl. xxxiio [illegible] clementia
in tristicia / sic sapor gustui / melodia
auri placet / ii paral. x. Si placueris
populo huic et leniter eos mulseris clem
entibus servient tibi / Eccl. fortitudo
in bello / sic pugna conductor miles
principi placet / i Re xviiio dixit
servis suis ad david / ecce placet re
gi et omnes servi eius diligunt te / [illegible] largitas
in beneficiis / sic pluvia terre
arenti / sic fons sitienti placet / i
Mach xiiiio de Symone quod sit bonum
genti sue / et placuit illis potestas eius /
Et hic quidem super id Nolo vos esse
socios demoniorum / glossa / ad hoc ge
nus pertinet que fiunt in [illegible]
rebus suspendendis vel alligan
dis / contra suspensio herbarum ad col
lum vel caracteres que fieri solent ad
ydolatriam pertinet / Rationes herbe
habent aliquam virtutem naturalem ad effectum
illum / tamen non infirmo casu non per
tinet ad ydolatriam sed sacro / Similiter
credulitas que continens solum verba
sacra / et ex hoc credimus [illegible] viii

aut non / supponit enim non pertinent
ad ydolatriam / sed infideli / Item super
illud / Omnia michi licent / glosa
potestas liberi arbitrii / et doctrina leg-
alis / quia secundum legem nullum mal-
um sunt ista / Respondeo hic loquitur de cibis
specialiter / Item illud glosa propter
deum ulterius prohibemus / Contra leviticus xi et
Actus xv / quedam prohibentur / Respondeo illa
precepta ad tempus fuerunt / et renovata
sunt / Item nichil interrogantes / contra
cho. ix. videte ne forte furtivum
sit / Respondeo non est simile / quia furtivum
cibum non est comedere licitum ipsi / sed
ydolo ymmolatum licet / nisi propter scandalum
alicuius / Item omnia in gloriam
dei facite / contra quia ignoratus actus est
indifferens / Respondeo ymmo quia relato hoc
in gloriam intentionis / vel inanem vel in cupi-
ditudine referendi / que non est solum
in bonis / sed etiam in dotibus / Item
domini est terra et plenitudo eius /
contra eadem ratione sunt sub lege / quia
omnia sunt immunda / quia domini sunt
terrena / Respondeo reputatione legis
immunda dicta sunt / sed non sunt vera /
Item sicut ego per omnia omnibus pla-
ceo / contra Gal. i. si hominibus placerem
Christi servus non essem / Item quoniam
placebat persecutoribus suis / Respondeo
ad primum placere nolebat hominibus
propter deum / non propter se / Ad secundum
intentionem hoc non de omnibus / sed de ecle-
siasticis intelligitur / Capitulum xi

Imitatores mei estote sicut et
ego Christi / Excluso errore circa cor-
rectionem delictorum et delinquentium co-
rum vi et vii circa virginitatem et matrimonium /
et viii circa esum et abstinentiam
ciborum etc. viii. ix. et x. hic excludit
errorem circa mundi in cultu et ritum
divini ministerii / Et primo circa modum
orandi / secundo circa modum communicandi ibi /
Primum quidem precipientibus nobis
in unum / Supponit prius reprehendendo
tam viri quam mulieres non conve-
nienter sunt orantes / ostendens
quod viri non debent orare velati
capite / sed mulieres magis convenientius / secundo
ex comparatione mulieris ad virum / ibi secundo
ex comparatione viri ad deum ibi / virgo
dem non debere velare caput suum /

3o ex vicinitate iudicio consuetudinis ipsorum ibi / Vos
ipsi iudicate / 4o ex consuetudine ali-
arum ecclesiarum ibi / Si quis autem videtur
contentiosus esse / Supponit prius hor-
tatur eos ad tenendum sua tradi-
tiones / 2o explicat traditiones se-
cundum ibi / Volo autem vos scire / Supponit
primo hortatur expresse / 2o tacite sub
tropo yronie ibi / Laudo autem vos /
Supponit primo hortatur eos ad sui
imitationem / 2o ponit imitationis for-
mam sive finem ibi / Sicut et ego Christi /
Dicit ergo imitatores / qui vestra sine
sine offensione / sicut et ego Christi per
hoc estote imitatores / sicut et ego
Christi / Ac si diceret / si estis imitatores
mei non errabitis / quia me sequendo
Christum sequimini / Stigmata enim domini
Ihesu in corpore meo porto / Gal. vi. Sic
super iiii. Philippenses iii. / Laudo autem vos
fratres / hic hortatur eos tacite argu-
endum / sub tropo yronie / ubi primo
eos arguit per vim argumentationis
in unius / Et sunt duplices / Primo autem
applicate oblivione / 2o preceptorum eius trans-
gressione / Primum ibi / quod per omnia memo-
res mei / 2o ibi / Et sicut tradidi /
dicit ergo laudo quidem de aliis vos cul-
pavi / sed de hoc laudo vos / o fratres et
si de aliis culpo / tamen de hoc laudo
quod per omnia memores mei estis /
scilicet mee autem per omnia / et est yronia
sed laudo / Etiam enim per omnia debent
subditi esse memores prelatorum
suorum scilicet quantum ad precepta conformari
exempla / precepta respiciunt potius
eorum bonitatem / precepta adimple-
da / consilia supererogando / eorum imi-
tando / Hebr. ultimo Memores estote pre-
positorum vestrorum / qui vobis locuti sunt
verbum dei / quorum intuentes exi-
tum conversationis / imitamini fidem
et tenetis precepta / que ego tradidi
vobis / Sed vere perfecte yronice loquitur
q. d. non ita sunt precepta mea sicut
tradidi vobis / quia prelati sunt imitan-
di / ut sequamini bonitatem / memoran-
di ne timeamus auctoritatem / obediendi
ne impleamus iussionem / Sicut prelatus
eius vita imitanda / doctrina
memoranda / iussio tenenda / Sicut
et subditus qui sic facit / Volo autem
vos scire / hic exemplificat Cor /

non est ita cat-
quod esset nimio
res preceptorum
scilicet vel exemplorum ad gl.
locum. Con-
tra Hebr. ultimo di-
cat agi -- to
te ad proposito
2a verbum quod
vobis locuti sunt
verbum dei

ins sue seriem, vbi primo ostendit quod mulier ordinatur in virum et vir in deum. 2o quod ideo non vir sed mulier debet velare caput suum ibi: Omnis vir orans. 3o probat hoc per signa et rationes manifestum ibi: Vnum est enim ac si decaluetur. Dicit ergo: Volo autem quod in[super] no[n] teneatis precepta mea, ut tamen non solum vos scire hoc quod sequitur velle, scilicet ad sequentia: Omnis viri caput etc. Hoc dupliciter legitur. Primo modo per methaphoram. Primo sic: Christus est caput, i. rector vel dux, omnis viri, quia vir per se immediate Christus est caput. Caput autem mulieris, i. principium, suus rector vir, quia mulier de viro formata est. Ge. 2o. Eph. 5o: Caput mulieris vir. Caput vero Christi, i. principium, deus pater, quia ab eo genitus est, vel caput Christi, scilicet quod homo, deus trinitas. Et notandum secundum glossam quod vnica dictio diuersimode hic materiam intelligentia. Aliter enim est viri caput Christus, aliter mulieris vir, aliter Christi deus, quia Christus est caput viri per creationem, vir mulieris per formationem. Alio modo legitur sic: Omnis viri, i. rationis interioris hominis que nomine viri intelligitur, caput, i. rector, est Christus, qui per Christum dei superium regitur spiritus hominis. Vir mulieris, i. ratio est caput, i. rector mulieris, i. sensualitatis, quia non minus mulieris intellectus caput non vero deus sicut patet. Omnis vir orans. Hic ostendit quod non vir sed mulier debet velare caput suum, et primo ostendit quod vir non debet caput suum velare, 2o ostendit quod mulier debet velare ibi: Omnis autem mulier. Dicit ergo: Omnis vir qui cum Christus est immediate caput viri, et vir immediate subiectus Christo, et ideo in signum huius immediationis omnis vir sine intersigniis, sine panis, sine mediatoris, omnis publice et solempniter, vnde non intelligitur hoc de oratione privata, aut prophetans, i. scripturas refferens solempniter in ecclesia, non alibi, velato capite, quando non sit liber mente, nec immediate subiectus Christo, deturpat caput suum, i. turpiter et indecenter agit, cum caput suum in signum huius amplioris libertatis et immediationis clericis sunt coronae. Vnde cum episcopus deponit mitram cum...

orans. Omnis autem mulier nam inferior est subiecta viro, omnis, i. aliquid actu potens, aut prophetans, i. deum in ecclesia laudans, nam docere non permittebatur eis .j. Thi. ij^o. Vel accipitur prophetare, i. psalmum xxxv^o, ydithun qui in cythara prophetabat, non velato capite, sine signo subiectionis respectu viri quia nichil sit medium inter ipsum et Christum, deturpat caput suum. Colossenses formantur ... Sicut deus caput Christi et Christus viri, sic et vir est caput mulieris. Sed vir debet subici Christo, ergo et mulier viro. Conveniens est ut in viro appareat signum primatus libertatis respectu mulieris et immediationis respectu Christi, et in muliere signum subiectionis et mediationis, sed non velare caput signum est primatus et immediationis, velare oppositi et contrarii. Vnum enim est ac si decalvetur. Hic probat quod mulier oportet velare caput per inconveniens. Et est sensus: totum dum est mulieri decalvari, tonderi et non velari, sed indecens est mulieri decalvari vel tonderi, ergo et non velari. Primo ergo dicit quod si mulier non velatur debet tonderi. Dicit ergo: Vnum est quasi ita mulier orans non velato capite deturpat caput suum. Vnum enim est, i. tam eque ad turpitudinem, et ita indecens est non velare caput ac si decalvetur. Nam quasi et post quod ita indecens est, nam si non velatur mulier tondeatur, q.d. oportet ut alterum istorum, si non velatur, scilicet vel quod decalvetur vel quod tondeatur, ut ex quo non vult velum nec etiam non habeat velum capillorum, ex quo scilicet vult habere caput liberum non subiectum. Si non turpe est mulieri, i. inconveniens, tonderi aut decalvari. Hoc enim solent mulieres reputare turpe, unde quando tondentur inviunt capillos alienos. Velet caput suum in signum subiectionis respectu viri. Vir quidem non debet velare caput. Hic est 2a ratio sumpta ex comparatione viri ad deum, que talis est: quod ymago et gloria dei non sic

= impli-

go vir non debz velari quia sicut ve-
lamen capitis est signum subiectionis
et mediacionis. sed vir est ymago dei
mulier mediata quia mediante viro
mediante quo facta est / ergo vir non
debet velare caput / sed mulier / primo
ergo ostendit quod vir non mulier est im-
mediata ymago dei / 2o probat hoc
quod vir est causa producende mu-
lieris / non mulier viri ibi / non enim vir
ex. 3o ostendit quod licet in prima con-
dicione ita fuit / in cottidiana tamen
vicissitudine est causa conexionis ibi verumtamen
neque vir sine muliere / In prima primo
dicit quod vir est gloria dei / 2o quod
mulier viri ibi / mulier autem gloria est /
dicit ergo vir quidem / hoc dupliciter legitur
uno modo sic / alio modo mistice / primo
modo sic / vir quidem qui immedia-
te subiectus est deo / non debet ve-
lare caput suum. signum subiectio-
nis et mediacionis sibi et hec / cum ymago
et gloria dei est / in hoc quod ipsum
principaliter representat / ymago autem et
gloria dei non debet abscondi / Ambrosius
Iudignum est et quod gloria dei ce-
letur que videtur in viro / Scilicet
vir specialiter ymago dei / secundum glossam quia
ab uno homine sunt omnes homines /
sed adeo omnia / Item quia de latere
dormientis formata est ewa / sic
de latere xpisti dormientis in cruce forma-
ta est ecclesia / Item quia in viro magis
viget racio quam in muliere / mulier autem
gloria viri dicitur est / quia facta in ad-
iutorium sibi / Non enim vir ex mu-
liere / Hic ostendit quod vir est causa
producende mulieris / non mulier viri / et
primo proponit quod vir est causa mulie-
ris / non mulier viri / 2o probat hoc quod
mulier facta est in adiutorium viri
ibi / Et enim non est creatum vir et cetera
quod ideo caput mulieris in signum
subiectionis debet velare / ibi ideo
debet mulier. dicit ergo non enim vir
i. adam ex muliere est formatus /
sed mulier scilicet ewa ex viro scilicet adam
est formata / Et enim non est creatus
vir adam propter mulierem i. an
vidum ewe / sed econverso mulier propter
virum scilicet in eius adiutorium / sicut
autem nobilior est hiis que sunt ad
finem / ideo. scilicet ad ostendendum quod mulier
est inferior et subiecta viro / mulier

Gen. 2o faciamus ei similem adiutorium et cetera

debet habere velamen super caput suum / ut non habeat mentem liberam ad caput /
sed velamine tectum / Cyprianus xv. / hoc est
in velamen ordinatum / et hoc propter
angelos i. sacerdotes / qui sunt di-
uinarum / vel sic coram dei vicario os-
tendit se subiectam viro / vel ne
sacerdotes incitentur ad concupiscenciam /
vel propter angelos i. propter presenciam
angelorum / qui assistunt diuinis offi-
ciis / ne dicit hic glossa. Sed doctores an-
geli dicuntur / primo propter secreta
diuinorum secretorum / vel 1o quia
sacerdotes custodiunt et cetera / 2o propter
annunciacionem diuinorum mandatorum
per eum sicut angelos suos spiritus et cetera /
propter iudicia exsecutione / Math. xxvi. In
resurreccione non nubent neque / 3o propter
eorum splendide conversacionis / et cetera
fulgebat vultus eius / 4o propter custo-
diam diuini gregis per angelos
sine demones inuadant / 5o propter obe-
dienciam diuine voluntatis per benedi-
cite domino omnes angeli eius mi-
nistri / 6o propter gradum sanctitatis corpo-
racionis / Math. xviii. angeli eorum semper
vident faciem / 8o propter assiduitatem
diuine laudis / ysaie vi. Clamabat
alter ad alterum / 9o propter conseruandam
benignitatem / ij Cor. xiiij. Sicut enim
angelus dei sic dominus / Alio modo le-
gitur / vir quidem i. vis superior anime

alio modo legitur

scilicet racio superior que nomine viri intelligitur
quia debet regere inferiorem / sicut
vir mulierem / non debet velare
caput suum in signum quod immedi-
ata est deo / non sic sensualitas /
cum ymago et gloria dei / quia scilicet in-
heret contemplande incommutabili ve-
ritati / mulier autem i. sensualitas sive
vis inferior que regit temporalia glo-
ria viri i. racionis est / quia ab ea
regitur et in adiutorium eius facta
est / Non enim vir i. racio ex muliere est
i. a sensualitate regitur sed mulier
i. sensualitas ex viro i. racionem
regi debet / Et enim non est creatus
vir i. propter mulierem i. propter sen-
sualitatem ut ei famulet / ideo quia
et sensualitas debet subesse racioni / ideo
ad hoc significandum / debet mulier
habere velamen super caput suum propter
angelos in signum scilicet quod sensualitas
non est subiecta deo immediate /

sed tamen. Felix ordo ubi sensualitas
a ratione regitur, ratio deo subicitur, ut
et angeli letentur. Ad hoc quantum ad superius
dicta nos ergo Christi glosa tamen multis offen-
dit; quod Ro. ix. lapidem offensionis
et petram scandali. Romanos: Christus quoad potentiam
offensionis passive, non active. Item
super id: Caput Christi deus. glosa: genitor
quia ideo inquantum est genitor est sup-
erior genito. Contra: inquantum genitor est
caput similitudine dignitatis, non pas-
sionis. Item ibidem glosa: caput hominis
est Christus inquantum homo. Contra spiritus et anima eius
sunt. Salvum. Contra pro natura sub-
stanciam idem scilicet Christus potestas divina est
ibidem glosa: In ipso sunt omnia spiritualia
sensus. Contra non est in eo fides, nec
spes. Responsio: quamvis in eo non sit fides
neque spes, est tamen in eo illud quod
succedit loco utriusque. Item ibidem
glosa: filius debet patri quod est, pater non
illi. quia ergo pater liberalior est filio. Responsio:
debitum non importat hoc vinculum
obligationis, sed exigentiam dignitatis
talis, quo filius est ex patre, non
autem econverso. Item omnis vir orans
vel prophetans etc. Contra ergo non licet orare
vel legere nisi capite nudo. Responsio: hoc
intelligitur de oratione et lectione publica et
solempni in ecclesia. Item non debet ve-
lare caput. Contra ideo petit qui sunt in
ecclesia operto capite. Responsio: per glosam hic in-
telligitur non de quocumque velamine sed
quodam quo velantur autem sibi
velaminibus mulieres. Item vir est
ymago dei. glosa: vir est ad ymaginem
dei factus, non mulier. Contra Gen. i. ad ymagi-
nem dei fecit illos. Responsio: mulier ymago
dei est sicut vir, sed non tamen expresse
quo ad alias conditiones, tam ex parte
corporis, quia vir est principium omnium
hominum, quam ex parte anime, quia magis
viget in viro. Item super id: Mulier
gloria viri. glosa: non haberent tunc cor-
pora corruptibilia angeli indecentes
eos invideret. Contra Augustinus credimus
non nisi mortalium esse. Responsio: habe-
bant primi parentes corpora corrupti-
bilia et mortalia. Responsio: corruptibile dici-
tur dupliciter, similiter et mortale, vel a necessitate
vel a possibilitate. Item super id: vir est
ymago dei. glosa: ex ea parte qua in-
tendit inferioribus non est ymago

contra Aug.

dei, tamen ymagine dei in anima quamvis
in eo quamvis. Responsio: anima tota sim-
pliciter est ymago dei, sed non totum sim-
pliciter officium. ymago enim secundum officium
contemplationis eternorum, non secundum officium ad-
ministrationis temporalium. Verumtamen
neque vir sine muliere. Contra supra dicit
quod vir non mulier est ymago in mente
dei, et probatur hoc quod vir in creatione
prima sine ministerio procedente mulieris,
non mulier viri. Hic autem quod sed nam
neutrum est causa alterius, et primo quod
neutrum in cotidiana generatione unum
non est sine altero. Responsio quod potest unum
esse ex altero ibi. Nam sicut mulier
de viro. Secundo quod neutrum ex deo. Responsio: autem
omnia ex deo. Dicit ergo vir cum in quantum
in prima conditione non sit vir ex femina
sed econverso, necesse tamen ex sequenti generatione
neque vir sine muliere, quia neque
mulier sine viro, et hoc in domino, id est secun-
dum preceptum domini, quia Gen. 2o: Erunt duo
in carne una scilicet gignenda, vel sicut
unum tamen quasi et licet viro mulier sub-
iecta sit et propter ipsam principaliter ceperit
unum tamen neque vir sine muliere, neque
mulier sine viro est in domino, id est in fide
domini quod equaliter se habent in esse
gratie, licet tamen non sint uniformiter
tales. Nam sicut mulier de viro in prima
conditione producta fuit, ita et vir per
mulierem in cotidiana generatione
producitur. Omnia autem et vir et mulier et
corpus et anima ex deo sunt, quod est
contra manicheos qui corpus posu-
erunt a principio tenebrarum. Pro omnia
insipientia fecisti. Vos ipsi iudicate
Contra tamen ro. Sumpto exemplo indi-
cio ipsorum mulier decentiam tamen videlicet
decentia talis approbanda sunt et
tenenda, sed velamen capitis in mu-
liere non in viro. Docet talis de-
centia cuius signum est honorabi-
le et longe capillature in muliere,
ergo istud approbandum et tenendum
est, primo quod hoc continet talis indi-
cio constitutio ipsorum. Secundo ostendit quod
hoc est nature conforme ibi. Nec
ipsa natura. tertio probat hoc per signum
capillorum ibi docet vir quidem si
comam. Dicit ergo. Vos ipsi quasi etc. in
probatum sunt. Vos ipsi iudicate illud

quod sequitur / Similiter homini super illud Iob xxxi. Si contempsi subire iudicium cum servo meo / Iudicate inquit hoc an decet mulierem non velatam orare deum. q. d. non / Nec non est consuetudinem quod liceat / sed quid deceat / et quid liceat / et quid expediat / nec ipsa natura docet / nec consuetudo naturae quam natura insolita est / ipsa natura i. honestas naturae congrua / docet nos hoc supple ut mulierem non velatam orare / sed potius contrarium / Quia vir quidem si comam nutriat / hic manifestat quod permittit / ubi primo ostendit mulierem comam in viro indecentiam / 2° in muliere decorem ibi mulier vero si comam / 3° assignat decoris causam ibi Quoniam capilli / Dicit ergo vir quidem turpe est ita non hoc docet / sed potius contrarium / quia propter vir contra si comam nutriat / ignominia est illi / super legem que hoc prohibet / Eze. xliii°. Caput non radent neque comam nutrient / mulier vero si comam nutriat gloria est illi / quia hoc mulieri facit et decentiae non ornet / quia ut etiam decet ante velatum orare / Et hoc ut expositis capillis ante cuiuscumque ante qui capilli proclamat ei dati sunt / comam enim indicium est velaminis / non hoc mulieri honestum est / ut velata sit mulier et erubescat / ut ne volumus sed etiam que ad hoc velamen dedit ne tantum se cognoscere et subditam / Si quis autem videtur contentiosus / Ecce generalius sumpta ex consuetudine ecclesiarum / Et consuetudo ecclesie est firma / sed quod vir orat non velato capite / mulier autem velato consuetudo est / et etiam Christi ex tempore non ostendit quid alias ecclesie observat / 2° precipit ut ita faciant / ibi Hoc autem precipio / Dicit ergo si quis contra ea quae docet tradicionem meam / Si quis autem videtur contentiosus esse / volens acquiescere meae traditioni / nos apostoli et in deis conversi talem consuetudinem non habemus / qualem nos de orando et conveniendo / Ecclesiae dei docentibus / ad fidem Christi vocati / quod et ut in Moyse nec Christus sic docuit / Simpliciter ergo triplex eorum rebellio / quia contra ius divinum et praelati consuetudinem ecclesiae dei / Hoc autem precipio

hoc precipit ut ita faciant / ut consuetum est / Et primo autem propter expositum 2° modum eorum inhonestum arguit ibi Non laudans / Dicit ergo hoc autem precipio q. si quis non vult acquiescere propter rationes praedictas propter hoc non contendo / sed precipio autem [in marg.: n hor] apostolus sed quod datum est de velaminibus / precipio inquit non laudans / quia convenitis ad dominicam cenam / non in melius i. ad usum perfectionis / ut deceret / sed in deterius i. in detrimentum damnationis / Et nondum propter convenit contemptores incipit autem / quia simplices humiliantes / ut ad plenitudinem fiduciam hoc impendit ibi Propterea autem magis obsecro / Primum quidem convenientibus / Hic exceptis primo hominem ut excluso prius errore circa modum conveniendi / excludit errorem circa modum communicandi / et primo reprehendit morem indebitum / ad propositum videndum debitum ibi Probet autem seipsum homo / primo modum indebitum reprehendit / primo ratione sumpta ex convenientia indevotione / 2° ratione sumpta ex dicti insipiente ibi quid dicam vobis / 3° ratione sumpta ex prime sententiam institucione sacrificii ibi / Ego enim accepi a domino / Super prima indevocioni quam circa ea ondit / et redarguit / primo ex praesentia sollemnis / 2° ex condicione temporis ibi convenientibus ergo vobis / 3° ex communitate convivalis ibi / Nunquid domos non habetis / Super primum primo autem quod scismata sunt inter eos / 2° quare deus hoc permittat / sed quia propter hoc oportet ibi / Nam oportet haereses / Dicit ergo primum quidem quod non laudo quod in deterius convenitis / quod patet in exemplo / Primum quidem patet ex hoc scilicet convenientibus vobis in ecclesiam i. ut sic convenitis carnaliter / ut doleret convenire spiritualiter / Singula de facto in ecclesia / Scindo per se sed non continuat unum domus / et separate dum ipsi volumus / Audio scismata esse i. discordias inter vos / Glossa. Sindo primo audit / quod primum malum dissensio / Unde Tom. nulla communitas / Ubi enim dissensio / ibi nihil ... 3° ... ubi zelus et contentio

ibi/ constituam et omne opus perum/
et ex parte credo .i. in quibusdam vestrum
credo/ nam esse quamvis scismata ut quia
fidelium/ unde dicit/ convenientibus vo-
bis quia notorium vel subdit/ audio
scissuras ut quia plenum vel sequitur
et ex parte credo/ Nam oportet he-
reses/ hic ostendit quare deus permittit
hoc fieri/ ubi primo ponit scismatum
oportunitatem/ secundo oportunitatis com-
moditatem/ qui probati sunt/ dicit ergo nam
oportet/ id est hoc autem non est inutile
bonis/ Nam ora .i. utile est hereses esse
.i. scissuras et dissensiones/ Similiter
hebreorum xiii. utile est ne scandali-
zari veniant/ oportet ut qui proba-
ti sunt in vobis probati sunt adeo/ sunt
nos manifesti fiant inter hominibus/
angelis/ hii deo probati sunt qui pre bene
ne docere/ sed hominibus manifesti esse
non possunt/ nisi qui docent/ sed de angelis
omnes inimici erunt vel errore tem-
ti vel malicia depravati possunt esse/
quia si accipiunt perentem corporaliter
affligerent/ correrent eius pacienciam/ si
non nimis consenciendo adversarios
extrent eius superiam/ abundanciam
enim .n. morum quo discendi et correctio
Convenientibus ergo vobis/ hic
in devotionem convenientium ordinis et
redarguit ex ordine temporis/ ubi primo
ostendit quod non licet eis sic mandu-
care dominicam cenam/ secundo assignat tamen
ibi/ unusquisque/ dicit ergo convenientibus
ergo quia in vobis scissure sunt/ convenien-
tibus vobis in unum/ quod fieri debet
tamen corporum concordia/ quia cordium
consentio/ glossa/ ad sacram cenam/ sine
concordia non est accedendum/ nam
.i. ex hoc solo malo discordie vestre
.i. impenitus hoc de apostolis scriptis/ quod non
est .i. non licet vobis dominicam cenam
manducare .i. eukaristiam/ luce xxii de
inicium cenam in die acceptionem eu-
karistie/ et de cena de qua luce xiiii.
homo quidam fecit cenam magnam/
simpliciter/ triplex convenientia/ sine
unitas/ hic que debet esse in convenientibus
ut loci animi et tibi/ ne sit vnus loci
quietum ad congregationem esse/ quod notatur
ibi/ convenientibus vobis in unum/ unus
animus quietum ad unitatem concor-
die/ quod notatur ibi/ solum vnus tibi
quietum ad unionem eukaristie/ quod

non ibi dominicam cenam/ his modi-
cibus describitur/ hic et abstracte sen-
tencie/ ibi dominicam et abstinencie
spe ibi cenam/ et aspice sive vel ibi
ibi manducare/ Unusquisque enim
hic assignat causam monitionis dicte
ubi tangit tria/ et negligencia/ primo
ordinationem similiter corporis dominici
quod primum sumebant/ secundo in misericordiam
ad proximum/ quod pauperibus nichil da-
bant ibi/ Et alius quidem/ tercio gula
quo ad seipsos/ quia superflue accipi-
ebant ibi/ Et alius ebrius est/ dicit
ergo unusquisque/ hoc duplex legitur uno
de cena non consecrata/ alio modo de
cena consecrata/ primo modo sic unus-
quisque quasi et ne non licet/ unusquisque
enim vestrum convenientium in cena sua non
consecratam presumit .i. ante dominicam
cenam sumit/ qua tamen ieiuni su-
mere debent/ ad manducandum/ non
ad erogandum pauperibus/ secundo modo
sic/ unusquisque cenam suam conse-
cratam .i. panem oblatum ad conse-
crandum presumit .i. prius consecrationem com-
presumit/ antequam alius conveniant
et hoc ad manducandum/ non ad gracia
dum non fratribus/ Et alius quidem
esurit/ cui scilicet nichil datur/ nisi ipse hoc
quod offerret/ ad eo sacrandum/ aliquis
autem ebrius est/ cum tamen debet equaliter
distribui i Cor xiiii ut fiat equalitas
sicut scriptum est/ et cui multum et
hec ante ebrietas potest intelligi de
cibo non sacro/ quem ante communionem
eukaristie sumebant/ vel de sacrificiis cibi
sacri pro ambabus/ de quibus eum sume-
bant/ quod inebriabantur quantitate
tes/ Ergo debent esse concordes
non contentiosi/ misericordes non ava-
ri/ sobrii non ebriosi/ Notandum quod
duplex cena hic invenitur/ u-
na bona alia mala/ bona quedam est
prima corporalis in qua pauperes re-
ficiuntur/ de qua luce xiiii. Cum fa-
cis prandium aut cenam/ et spiritua-
lis in qua donis dei aie sumunt
apok iii. Ego sto ad hostium et
pulso etc/ tercio sacramentalis in qua fide-
les invitari presumuntur/ actuum xvi et
in tribus ante ibi accepit ihesus panem
et celestis in qua beati sumuntur apoc

xiv°. Ubi qui ad cenam imperatoris
agri vo ... dnasie insimul i vaste
hinc misse. 2a iacuit in thalamo
... 3° exterius in tabernaculo ec
lesie. 4a supinus in pallatio glie. Te
rtia vero mala quadruplex est. prima
voluptatis est. in qua homines ine
briantur. Judith xiii°. Olofernes fuit
fecit cenam magnam. 2a crudelitatis
in qua iusti opprimuntur. Mt. xiv°. Cum
dies oportunus accidisset Herodes nata
libus suis cenam fecit et in ea Johem
infoccit. 3a ambicionis in qua su
perbi extolluntur. Mt. xxiii°. Amant p
mos accubitus in cenis. 4a superstitionis
et erroris in qua demones coluntur.
i Cor. x. Si quis infidelium vocat
vos ad cenam. Numquid non habetis
domos. hic reprehendit indevocionem
eorum ex inconvenientia loci. Et quia ...
inordinaciones faciunt. primo in loco
non privato 2° in loco sacro i. in eccle
sia 3° quia in loco publico. i. Et tu
sudatis (?) ... eos arguit quia domos
... non habebant. quia sacrum locum
contempnebant. quia pauperes confunde
bant. dicit ergo Numquid. q.d. si facitis
que saltem faciendo essent in do
mibus vestris. Numquid enim domos
non habetis ad manducandum et bibendum
non dico ad inebriandum. vel ecclesiam dei
domum s. oracionis contempnitis. talia
s. in ecclesia faciendo. Ecclesia alii dicunt
congregatio fidelium. aliqui ipsa
domus. sequitur. Et confunditis. hic loquitur
cum irreverentia magna debetur et
id ps. Domine dilexi decorem domus
tue. Et confunditis i. erubescere facitis
eos qui non habent. Et cetera iiii°. Et confu
sio addit ... Quid dicam
vobis. hic est secundo sumpta ex
dni institutione. ubi primo eos re
prehendit. 2° ex institutione eukaristie
in forma panis eos reprehensibiles
fore ostendit. ibi Ego enim accepi.
3° ex institucione in forma vini os
tendit ibi. Similiter et calicem. Circa
primo querit. 2° videt ibi laudo vos
dicit ergo. Quid dicam vobis. hoc est di
co vobis laudo vos et alias. in hoc
non laudo. vel sic. laudo vos in hoc
non laudo. Ego enim accepi. hic circa

institutionem in forma panis ostendit
primo quod dns fecit 2° quid dixit
ibi. Accipite et manducate. Circa pri
mum dicit duo ... eius dicit
quia a dno accepit similitudinem gr
acie tradidit. faciendi ... sine op
tunitatem. quia nocte qua traditus
fuit. facti modum sine seriem quia
accepit et c. dicit ergo Ego enim qui ideo
non laudo vos. quia corpus dni est
quod indigne sumitis. Ego enim ac
cepi i. didici a dno. Gal. i°. Neque enim
ab homine accepi illud neque didici. quod
et tradidi vobis non abscondi. sapientia
enim abscondita et thezaurus invisus
que utilitas in utrisque. Et cetera quod acce
pi in qua hoc s. quod dns ihesus in qua
nocte tradebatur i. imminente pas
sione cuius nocte tradicio facta est
in vespere ... xiiij luna post
pascha. Exo. xii°. Accepit panem
Mt. xxvi. Et gratias agens dedit
... sic fuerunt. fregit. fractio
illa fuit non corpore xpi sed in specie panis
et fuit vera non fantastica. in ...
divinitus quia nichil ibi simile fit
prestigiis magorum. Et manibus. Et dixit
Accipite et manducate. hic circa
illud quod dixit dns tangit ...
quibus verba. primo pertinent ad
usum eukaristie et dispensationem ibi Acci
pite et manducate. 2° pertinent ad
consecrationem ibi hoc est corpus meum
3° pertinent ad signum ibi hoc facite
te dicit ergo accipite et mandu
cate. quidam dicunt quod hoc ...
transubstantiavit sua secreta virtute
alii dicunt ... pius transubstantiavit et ...
dixit accipite et c. hoc i. sub hac specie
... continetur est corpus meum quod pro vobis
tradetur. licet sub alia specie. hoc fa
cite i. corpus meum accipite. in meam
commemorationem i. in memoriam
mee mortis et passionis. Hic quia
sup. ... quid. si coma nutriatur
... viri ... nazarei in lege ... nutrire
comam. ... in statu ... testamenti ve
tinebat. in novo testamento obtinet
quia nunc tempus est revelate gratie
quod tunc non erat. sed sup illud
mulier si coma nutriret glo. quia
aliter hoc fit ... si vir coma

inuenitur. R° mulier dicitur hic mulier
quia ex ordine nature quo debet esse
subiecta viro. hoc ei conuenit vel
ex virili honestate qua debet esse ma
gis pudorata quam vir. Item sup
... in capillis prelacionis. glo. non
vir non est naturale comatum. quia
non est velandus. Quod sicut mulie
ri et viro coma muliebriter crescit.
R° ne prius. Item ibidem glo. lex prohi
bet hominem esse comatum. Contra non
inuenitur hoc in lege moysi. R° lex
accipitur hic pro toto testamento veteri
hic autem inuenitur Eze. xliiij° co
mam non nutrient. et capite non ra
dent. Item sup illud Primum audio scis
suras esse. glo. primum malum dissen
sio est. Contra ecc. x° Inicium omnis
peccati superbia. R° loquitur hic de peccato
multitudinis non persone et primum quod de
peccato intus est superbia. primum non
extus est dissensio. Item sup illud
oportet hereses esse. glo. utile est. contra
non est bonum. Contra est utile. R° uti
le est occasionaliter non principaliter. Item
ibidem glo. Hereticus est qui alicuius
temporalis commodi et maxime glorie prin
cipatusque sui gratia ac nouas opi
niones vel gignit vel sequitur. Contra
omnis falsa opinio contra fidem
inuenta heresis est. R° glo. loquitur
specialiter in materia fidei. Item sup
illud Iam non est dominicam cenam
glo. licet xpus post cenam discipulis
dedit corpus et sanguinem suum
non ideo tamen calumpniandi est vniuer
se ecclesie quod ieiunis sumitur. Quod
omnis xpi accio nostra est instructio.
R° duplex est instructio vel ad credendum
dum vel ad operandum. Item sup
illud Alius ebrius est. glo. alius
non communicans soli sumebant ut
inebriarentur. Contra sola substancia ine
briare potest. non ergo species que sunt
accidencia. R° licet sint acciden
cia tamen habent modum et vigorem substancie.
Notandum quod duplex hic cena
commemoratur. bona et mala. Bona
inuenitur quadruplex. Prima corporalis
in qua pauperes reficiuntur. pauperes
ne. luce xiiij° Cum facis prandium

aut cenam voca pauperes. non sic fecit
diues epulo. Ideo inde non cenauit
cum xpo. Secunda spiritualis in qua anime
saciantur pane gracie. Apocalipsis iij° Ego
sto ad hostium et pulso. si quis aperu
erit michi intrabo ad eum et cena
bo. Non sic fecit iudas in proditore.
Tercia sacramentalis in qua fideles
pascuntur pane eukaristie. Mt. xxvj°
Cenantibus illis accepit ihesus pa
nem. Quarta celestis in qua beati
fruuntur pane glorie. Apocalipsis xix Beati
qui ad cenam nupciarum agni vo
cati sunt. Cena mala inuenitur
similiter quadruplex. Prima voluptuosa
in qua homines inebriantur. Iudith
xij° holofernes fecit cenam seruis
suis et inebriatus est. Secunda crude
litatis in qua iusti opprimuntur. Mt. xiiij°
Cum dies oportunus accidisset herodes
natalis sui cenam fecit. et
in ea iohannem occidit. Tercia ambicionis
in qua superbi extolluntur. Mt. xxiij°
Amant primos accubitus in ce
nis. Quarta superstitionis et erroris
in qua demones coluntur. i Cor. x°
Si quis infidelium vocat vos ad
cenam etc. Similiter et calicem
Superius dicit reprehensibiles qui corpus
domini indigne sumebant. et hoc ex
institucione in forma panis. hic
idem dicit ex institucione in forma
vini. vbi ponit primo que pertinet ad
dispensacionem. secundo que pertinet ad con
secracionem ibi Hic calix. nouum tercio quod
pertinet ad susceptionem siue frequen
tacionem ibi Hoc facite. Dicit ergo Similiter
quemadmodum fecit in institucione huius sa
cramenti in forma panis. similiter
post exhortacionem et similiter
calicem accepit. postquam cenauit
id est finito veteri pascha. Et hoc patet
quod iam sumpserant discipuli
corpus domini. Et sic patet quod turbaciones
non se compaciuntur. sicut dixerunt
quidam. Accepit in qua dicens. Hic
calix id est contentum in hoc calice nouum
testamentum est id est noui testamenti
siue noue doctrine confirmacio
siue noue promissionis in meo san
guine effuso id est sanguinis meus

cõ

contentum in hoc calice / confirmatum
est novum testamentum / testamentum enim
in mortuis confirmatur / Hoc facite .
accipite et bibite quotienscumque bibetis
sanguinem meum / ipse vinum et hoc
in meam commemorationem .i. in memo
riam mee passionis / Quotiens
cumque enim manducabitis / hic e-
tiam inicio / summit ex premissis signis /
ubi ostendit primo quod sacramentum
eukaristie sumitur in mortis Christi com
memoratione / 2o concludit quod
reus est mortis qui sumit indig
ne ibi / Itaque quicumque manducaverit / in
prima tangit causam primo huius sacra
menti usum / 2o signum ibi / mortem
domini / 3o terminum ibi / donec veniat
dicit ergo / quotienscumque [illegible] aut
sumitis debetis in memoriam mei .n. /
quia quotienscumque enim manducabi
tis panem hunc / sic consequenter / quia
est panis singularis dignus / Sap
xvi° panem de celo prestitisti eis /
et calicem .i. contentum in calice bibetis /
mortem domini prodest facientium annuncia
bitis .i. repetitis / Volunt enim dominus
tantum beneficium non oblivisci / secundum illud
Eccl xxix Gratiam fideiussoris ne
obliviscaris / dedit enim pro te animam
suam / Annunciabitis inquam / et itaque
faciendum est / donec veniat deus
ad iudicium .i. usque ad ultimum / Ecce ego vobis-
cum sum omnibus diebus usque ad con
summationem seculi / Notandum super hoc Et ca-
licem bibetis / quod mistice intelligitur
calix domini / Est enim calix mirabilis / qui
debet sumi pre domini large / primo
glosa R. in qua amaros / Sumi pre
contra innocentiam / ut [illegible] cui
vo- cui vulnera sine causa / Nonne hiis qui
morantur in vino student calici
bus epotandis .i. exhauriendis
domini large / contra avariciam / quia
[illegible] quicumque potum dederit uni ex
minimis istis calicem aque frigide
in nomine discipuli / Amen dico vo
bis etc / Sacramentaliter qui debet sumi in
nocenter / contra temere recipientes / debet
ergo calix domini sumi innocenter
.s. sine macula peccati / quia infra eodem
quia quicumque calicem domini biberit

indigne reus erit / quia infra eodem
Quotienscumque calicem domini bibetis
mortem domini annunciabitis / Ideo pro
Impinguasti in oleo caput meum
calix etc / Spiritualis .s. passionis /
vel pene / qui debet sumi libenter
exemplo Christi martiris / sed medi
cina salutifera pro calice salu
taris accipiam / Sustinenti leniter
sicut omnes martires / Treni 4o Gau
de et letare filia Edom / que ha
bitas in terra hus adte quoque perve
niet calix / in a. u[illegible] inebriaberis / s.
[illegible] / qui decet effundi / Itaque
quicumque manducaverit / hic conclu
dit quod reus est mortis qui sumit
indigne / ubi implicite tangit primo
eukaristie quem usum / 2o modum
indebitum ibi / indigne / 3o sequentem
reatum ibi / reus erit / Dicit ergo itaque
quia [illegible] in commemorationem mortis Christi
debet sumi / Itaque quicumque mandu
caverit panem et biberit calicem domini
indigne / Ambrosius / Indignus est qui
celebrat aliter misterium quam
a Christo institutum est / vel qui non
devota mente accedit / aut in
voluntate peccandi manens / vel
inquam reus erit corporis et sangui
nis domini / qui beneficium Christi iniu
riavit / vel reus erit etc .i. ac si Christum
occideret puniretur / vel reus erit
etc .i. de bono male sumpto ma
lum contrahet / Probet autem seipsum /
postquam reprehendit modum indebitum
di debitum / hic docet modum debi
tum et hoc in duobus / primo ante
horam communionis se probando / 2o in
hora communionis ordinate accede
do ibi / Itaque cum convenitis / Impro
bare se ante horam communionis
monet / primo propter fructum dig
nitatem / 2o propter sumentis indigne
dampnationem ibi / Qui enim man
ducat et bibit / 3o propter temporalem in
fruti punitionem ibi / Ideo inter vos
multi infirmi / In prima primo monet
ad probationem debitam / 2o ad [illegible]
secutivum ibi / Et sic de pane edat
Dicit ergo probet autem / quasi qui sumit in
digne reus est corporis et sanguinis

et ideo ne hoc contingat probet se
ipsum homo i. examinet et purget
Gal. vi° Opus suum probet unusquisque
et sic securius accedens de pane
isto celesti comedat. Jo. vi° Ego
sum panis vivus qui de celo
descendi. Et de calice bibat. ps. Ca
licem salutaris accipiam. Qui e
nim manducat et bibit. Hic sub
dit indigne sumentis dampnacionem
ubi primo implicat indignam sump
cionem 2° explicat dignam dap
nacionem ibi iudicium sibi manducat
3° replicat eius racionem ibi Non di
iudicans. Dicit ergo Qui enim quod et
ne necesse est se primo probare. Qui
enim manducat et bibit indigne
i. irreverenter ut existens in crimine
iudicium i. dampnacionem sibi man
ducat et bibit i. manducando et
bibendo sibi acquirit. Nam et si
digne accipienti est est medicamen
tum, tamen indigne sumenti est venenum.
Job xx° Panis eius in utero ipsius
vertetur in fel aspidum intrinse
cus. Et hoc dico non diiudicans i. ab
aliis cibis non discernens corpus domini
sed pocius sine veneracione su
mens sicut alios communes an
gustias contemptum non vult [illegible]
bus sed nec manna fastidimus [illegible]
Ideo inter vos multi infirmi. Hic
addit indigne sumencium temporalem
punicionem ubi primo tangit penas
dei flagellantis 2° malorum contra hoc re
medium ibi Quod si nosmetipsos 3°
[illegible] inde commodum ibi Dum
iudicamur. Dicit ergo Ideo i. quia indig
ne sumunt aliqui inter vos multi
infirmi febribus et aliis infirmi
tatibus et imbecilles i. longa inva
litudine et dormiunt multi i. mo
riuntur corporali morte quia cibus
vite sumentibus male fit cibus
mortis. De hac dormicione Joh.
xi° Lazarus amicus noster dormit.
Quod si quasi hic mala ex dis
[illegible] et indigna sumpcione pro
venientia, quia sed si nosmetipsos
iudicaremus [illegible]
ascendentes [illegible]

tione teste consciencia timore [illegible]
iustice ut dicit glossa. Sic similabat
Job xxiij° Ponam coram deo iu
dicium meum et os meum replebo in
crepacionibus. Non utique iudica
remur i. a domino puniremur quia non
iudicabit deus bis in idipsum. Dum iu
dicamur autem. Hic tangit pene
temporalis commodum ubi tangit tria pe
nam primo dum iudicamur pene
efficaciam quod a domino corripimur pro
ficiente fine quod ne cum hoc mundo.
Dicit ergo dum iudicamur quoniam si
nos iudicaremus non iudicaremur
nichilominus tamen iudicium pene temporal
utile est. Dum autem iudicamur pe
nis temporalibus a domino corripimur.
Alii exponunt emendamur. Prover.
xix° Pestilente flagellato stul
tus sapiencior erit. Et est hic ij
regula tychonij. Ut corripimur nos
ipsi ut non cum hoc mundo i. cum in
fidelibus de quibus ps. Inhibere
homini non [illegible] dampnacionem eter
naliter. Ideo Job v° Beatus qui cor
ripitur a domino. Itaque fratres mei. Su
pra docuit modum debitum ante
comunionem se probando. Hic
docet idem in comunionis ordi
nate accedendo. Et primo monet
ut simul communicent. Secundo ut si
esurierint non in ecclesia sed domi
manducent ibi Si quis esurit. 3°
ut aliorum disponeret usque ad adven
tum suum expectent ibi Cetera non
cum venero disponam. Dicit ergo Itaque
i. similis pena vos contingit
fratres mei [illegible] non
[illegible] ut conveniant quod debe
[illegible] non [illegible] sed [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible]
[illegible] corporis domini [illegible] ex
pectate [illegible] ut multorum obla
cio simul celebretur quia ubi
duo vel tres congregati fuerint
in nomine meo ibi sum in medio
eorum Mt. xviij° Ergo in manducantibus
eukaristiam debet esse sedi similitudo
quod notatur ibi Fratres mei [illegible] amo
ris unitatis quod notatur ibi cum convenitis

venientis honestas quod non tur-
bis sumere expectate Si quis e
surierit et impaciens fuerit non
valens expectare domi manducet
ciborum scilicet scilicet nec postea sumat
eukaristiam Et hoc facite ut non in
iudicium dampnacionis sed hij de
quibus supra principes conuenerunt
in vnum aduersus dominum et aduersus
xpistum eius conueniat Cetera autem
scilicet ad ordinem huius sacramenti pertinencia
cum venero ad vos disponam Sed
hijs que dixi ad presens esse non po-
testis quia minores sunt Item hic quer
super illud Similiter et calicem postquam
cenauit Contra omnis xpisti accio nostra est
instructio ergo post cenam debemus
communicare Responsio omnis xpisti accio nostra e
instructio vel ad credendum ut opera
miraculorum et huiusmodi vel ad imitan-
dum Item super illud Hoc facite in meam
commemoracionem glossa ut nouo legis
sacramentum excellit eukaristie sacramentum Contra
baptismus regnat quod non eukaristia
Responsio baptismus excellit in efficacia
eukaristia in significando Item ibidem
glossa Sicut veteris legis sacramenta precipu-
um erat sacramentum agni paschalis quia
circumcisio mundabat a originali
et nullum aliud Responsio circumcisio non erat
sacramentum legale nisi per consequens per institucionem
scilicet per solam approbacionem vel circumcisio
maior erat in efficiendo agnus
in significando Item ibidem glossa vnum
oportuit sanguinem in quo sedes
anime apostolus esse dicit Contra Iohannes
dicit quod sedes anime est in capite
siue in cerebro Responsio in sanguine est quo
ad operaciones vitales in cerebro
quo ad animales Item ibidem glossa
Sicut diuinum quod vides a gustu
hoc corpus quod vides et manduca-
ri esse et cetera Contra nusquam legitur hoc in ewangelio
Responsio verba non leguntur sed intencio et sen-
tencia Iohannes vi Spiritus est qui vi-
uificat caro non prodest quidquam
Item ibidem glossa quod accidencia ^{diui}
ista potius sunt sine subiecto quam
in subiecto Contra accidentis esse est esse in ce-
Responsio illud intelligitur de esse naturali esse autem
hoc est esse supernaturale Item ibidem
glossa Sciendum quod ab inicio corporis xpisti non

sumitur Sed quicumque sumit spe-
cies continentes sumit corpus conten-
tum Responsio brutum non sumit spe-
ciem ut species scilicet secundum ordinem quem
habent ad contentum sed secundum se absolute
Item super illud Quicumque
manducauerit et cetera glossa Indignus est
qui non deuota mente accedit
Contra ergo qui sine deuocione accedit
peccat mortaliter Responsio peccat qui acce-
dit sine deuocione vel actuali vel
habituali id est cum opposito deuocionis
Item super illud Sic de pane illo
edat glossa Si non dimittit debito-
ribus iniuriam Contra ergo qui non dimit-
tit peccat dicitur quod sic tamen Responsio si dicit
in persona sua et intelligit quod dicit
peccat Item super illud Iudicium enim man-
ducat glossa Non pro iniuria consima
lis quam scilicet Cor v Modicum fermentum
totam massam corrumpit Responsio non pro-
pter sine consensu tuo Item Iudicium
quod in iudicio primo index esto
Contra Iohannes v Iudicabit autem vnum
Tribunal siue solium est presto
prima xx Deus qui sedes in solio iu-
dicij et cetera Carnifex est timor propter
Confige timore tuo carnes me-
as a iudicijs et cetera Accusatores esto
conscientia Romanos xii Inter se inuicem cogi-
tacionum accusancium aut eciam defe-
dencium iudice cum iudicabit deus
occulta hominum secundum ewangelium et cetera Testis
est conscientia Romanos xvi Testimonium red-
dente illis consciencia ipsorum et cetera
ius lacrime Amos v Renelabitur
est aqua iudicium propter Exitus aquarum
Enim est absoluto peccatorum ysaias
Si abluerit dominus sordes filiarum
syon in spiritu iudicij et spiritu ardoris propter
effectum iudicium et instrucionem Capitulum 12

De spiritualibus autem nolo
vos Hic est tercia pars et tercia pars
principalis huius epistole scilicet inuitatoria
Primo enim exclusit errores circa
ea que facta sunt per hoiammes in
eis Et circa ea que fiunt ab eis Hic
incipit excludere errores circa ea
que facienda sunt ab eo in mente
in eis et primo circa dona gracie in primis
usque ad xiiii capitulum Secundo circa dona
glorie in fine xv Prima ex-
cludit errorem primo generaliter
circa dona gracie sine quibus fieret

sine gratis datis. Capitulo isto 12o specialiter
tractat de donis gratie gratum facientis.
Capitulo 13o. 14o. tractat de donis gratie gratis da-
te, ut etiam prophetiam et donum lingua-
rum. Capitulo 14. Ergo in prima excludit
errorem primo tractatum efficia-
tem donorum. 2o etiam ordine ipsorum
ibi Et quosdam quidem posuit deus.
In prima dicit primo quod omnia dona
ab uno fonte manant scilicet a spiritu sancto.
2o quod nichilominus donorum multa
est divisio ibi Divisiones gratiarum
sunt. 3o assignat que sit huius
divisionis ratio ibi Sicut enim corpus
unum est. In prima primo asserit quod
vult eos docere de donis spirituali-
bus. 2o presupponit in [illegible] probat
quod omnium donorum auctor sit spiritus
sanctus ibi Scitis enim cum gentes.
2o manifestat idem per effectus ibi
Ideo notum. Dicit ergo De spiritualibus
autem quia [illegible] ueneno dis-
ponam. Autem sed interim de spiritualibus
donis scilicet nolo vos ignorare vi-
delicet fratres. Hoc dicit quia multipliciter
errabant, quia primo maiores
de donis suis [illegible] minores super-
biebant. 2o quia minores propter
non suis maioribus invidebant. 3o
quia minores donum pro maioribus
obtinebant ut donum lingua-
rum. 4o quia ea spiritui sancto
non attribuebant. Scitis enim quia
experti quoniam cum gentes essetis i.
gentiliter viventes euntes
quasi assidue ad simulacra muta
de se quantumcumque diis quibus cupi-
ens dabatis, euntes inquam producti
scilicet a maligno spiritu sicut
equus et mulus quibus non est in-
tellectus. Ideo notum vobis facio.
Hic ostendit per simile [illegible] quod
omnium donorum auctor sit spiritus sanctus
ubi dicit primo quod per spiritum dei spi-
ritum omne malum. 2o quod per
ipsum efficitur omne bonum ibi Et
nemo potest dicere dominus Ihesus. Dicit
ergo Ideo quia scitis hoc scilicet quod
per malignum spiritum itur ad omne
malum, ideo per simile [illegible]
notum vobis facio scilicet quod per spiritum
abstinetur ab omni malo et sic omne
bonum. Et hoc est quod subdit

Ideo notum vobis facio scilicet quod nemo
in spiritu dei monente ipsum loquens
locutione perfecta scilicet corde ore et
opere dicit anathema Ihesu. Dupliciter
vel dicit anathema Ihesu i. facit
aliquod peccatum separans a Ihesu. Ana-
thema idem est quod separatum
sic Ihesus abstractus est ei. Sicut vel dicit
anathema Ihesu i. aliqua blasphemia
anathematizat et sic Ihesus est dominus tamen. Et
nemo potest dicere dictione perfecta cor-
de scilicet ore et opere dominus Ihesus confitendo
[*] salvatorem et ductorem nisi in
spiritu sancto i. per spiritum sanctum agnoscens
[illegible] ignorantiam dicentem a spiritu sancto.
Divisiones gratiarum sunt. Hic est
secunda pars prime partis ubi ostendit quod
multiplex est donorum divisio qua
contingit primo [illegible] et singularibus
[illegible] et in speciali ibi divinarum autem
[illegible] In prima etiam divisione dono-
rum in generali tangit primo [illegible]
donorum [illegible] 2o effectus ad
alterum ibi Et divisiones ministra-
tionum. 3o effectus hominis ad seipsum
ibi Et divisiones operationum, [illegible]
auctorem omnium ibi Hec autem omnia.
Dicit ergo Divisiones, quod hoc est quod
omnibus quod nemo potest vitare
malum et facere bonum nisi per spiritum sanctum,
sed tamen nichilominus divisiones gratiarum
sunt i. gratiarum earum [illegible] divi-
si gradus sunt in eis [illegible] spiritus
distributor gradium et ordinum. Vel
divisiones gratiarum scilicet i. divisores do-
norum [illegible] ro. vii. Habentes
donationes secundum gratiam que data est
nobis differentes. Idem autem spiritus da-
tor omnium donorum quia ipse est primum
donum in quo omnia donantur. Et
divisiones ministrationum scilicet idest
diversi effectus gratie respectu aliorum
Idem autem dominus filius dans singulis
[illegible] suo ideoque pertinet mi-
nisterio. Mt. xx. Non veni mini-
strari sed ministrare. Et divisiones
operationum sunt i. diversi effectus
gratie quantum ad se. Idem vero deus
pater ductor omnium qui est principium
totius divinitatis et cui appropriatur potentia
a qua exit operatio. Dicit autem hic
tres [illegible] ut insinuet trinitatem in essentia
in hoc quod dicit Idem spiritus dominus

[Marginal notes:]

ipsum

2 [illegible]

Et

glosa

deus et virtutem impendens, in hoc quod tribus nominibus vocavit eos. qui deus operatur omnia in omnibus non omnia in singulis qui non omnia sunt in singulis omnia sed in omnibus ut quod non habet quis in se habeat in alio. Unicuique autem datur. hic subdit divisionem donorum in speciali. et quia divisionem tangit per causam finalem per quam datur et modum quo dividuntur. ibi Alij quidem per spiritum dat. et actorem a quo dividuntur ibi Hec autem omnia operatur. dicit ergo unicuique quasi dona sed diversa quod est quia datur non solum ad utilitatem singularis persone sed ad quem utilitatem ecclesie. Unicuique enim datur manifestatio spiritus id est gratia que manifestat spiritum in esse ad utilitatem ecclesie. dum talentum non ut reponatur sed fructificet sicut piger Luce xix. sed ut commodetur. i. Petri iiii. unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes i. Petri iiii. Ergo confert deus gratiam sine personarum acceptione quia unicuique liberaliter sine venditione quia datur emi dentur. sine simulatione per manifestationem spiritus. taliter sine inordinatione quia ad utilitatem. Alij quidem datur. hic subdit modum quo dona dividuntur. ubi tangit dona primo pertinentia ad omne vite regimen. secundo pertinentia ad fidei confirmationem ibi Alteri fides. tertio pertinentia ad verbum ibi Alij prophetia. primo tangit dona pertinentia ad regimen primo vite contemplative secundo vite active ibi Alij sermo scientie. dicit ergo Alij quidem datur per spiritum non per meritum sermo sapientie loquendi scilicet de contemplatione celestium quod pertinet ad contemplativam. Alij autem datur sermo scientie loquendi scilicet de actione temporalium quod pertinet ad activam et hoc secundum eundem spiritum. Hec sunt duo luminaria magna. ut scriptum est. Sicut sol. scientia sicut luna. Alteri fides in eodem. hic tangit dona pertinentia ad fidei confirmationem et hec tria fidei constituent. eloquentiam. virtutem miracula ibi Alij gratia sanitatum. maiorem miracula ibi. Alij operatio. dicit ergo alteri fides id est constantia vel sermo fidei datur spiritu in eodem spiritu. fides eundem est spiritus sanctus. Augustinus Posse credere natura est omnium sed credere gratia est fidelium. Alij gratia sanitatum id est curandi infirmos datur in uno spiritu. Alij operatio virtutum id est miraculorum que sunt maiora. Alij prophetia. hic tangit dona pertinentia ad verbum que sic distinguuntur. Sermo divinus est ad cognoscendum. aut ratione temporis que est de futuro ad quod dicitur prophetia. aut ratione occultationis quia est in altius corde ad quod dicitur discretio spirituum. aut ratione loquele quia est in aliena lingua. ad quod dicitur genera linguarum. aut ratione difficultatis rei dicte quia est obscura. ad quod dicitur interpretatio sermonum. Dicit ergo alij prophetia id est predictio futurorum. alij discretio spirituum id est gratia discernendi quo spiritu dicuntur que dicuntur. alij genera linguarum id est loqui diversis linguis. alij interpretatio sermonum id est scientia interpretandi diversis linguis. vel interpretatio sermonum visionum et somniorum sicut Joseph Genesis xl. vel interpretatio sermonum obscurorum scripturarum. Hec autem omnia. hic subdit actorem a quo dona dividuntur in quo tangit tria. potestatem simplicitatem et libertatem gratialem. potestatem in operando quia omnia operatur. simplicitatem in essendo quia unus atque idem spiritus. gratiam libertatis in dando quia dividens singulis et hoc est quod dicit. Hec autem omnia licet diversa sint operatur unus et idem cum patre et filio atque idem immutabilis spiritus dividens singulis permanens tamen indivisus prout vult gratis et sicut cuique scit expedire. Jo. iii. Spiritus ubi vult spirat. Notandum quod spiritus notus manifestatur esse in aliquo multis modis. primo per spiritum prudentie discretionis. sic spiritus scitur esse in infirmo qui sentit lesionem. i. Cor. ii. Spiritualis homo iudicat omnia et a nemine iudicatur. Sap. i. Spiritus sanctus discipline effugiet fictum. secundo per motum bone operationis. sicut spiritus

sic esse impio qui monet in ro Gal v° Si spiritu viuimus spiritu ambulemus. 3° p increbium ne sedicionis / sic homo qui amittit alitum signum est quod spiritus ipse est exitu Jo iii° Spiritus ubi vult spirat et vocem eius audis / Sic apostoli repleti sunt spiritu sancto et ceperunt / 4° p genitura mutue compunctionis / quando aliquis gemit hoc spiritu Ro viii° Spiritus postulat pro nobis id est postulare nos facit gemitibus inenarrabilibus / 5° p flatu sive suspirium sancte meditacionis / sed papir spiritus in monente adflatu semper posite / inter os et nares / ps de mencapiti et aliis / 6° p aspersu sive p calorem pulchre compleccionis sic quamdiu est rubens coloris color in homine videtur habere spiritum vite / Jo xx° palpate et videte quia spiritus carnem et ossa / Sic stephanus plenus spiritu sancto habebat vultum angeli / 7° p gustum sive dulcedinis sic ad comedendum inducunt spiritum hec Cum dicit Jo ult / Respondet se vim dixit / habes hic aliquid quod manducetur / Ideo Ro viii° Qui enim secundum carnem sunt que carnis sunt sapiunt / qui vero secundum spiritum que sunt spiritus sentiunt Ro v° Caritas / 8° p tactum p vocacionis inadvertens / sic medicus advertit per pulsum vel si si est spiritus in homine / Job iv° tange os eius et carnem et videbis homo infirmus est impulsu ad iustitie hoc spiritu / Nam spiritus adiuvat infirmitatem nostram / 9° p auditum dum sermonis / hoc enim nullus spiritus non audit / Ideo Act x. Adhuc loquente petro cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum / Sicut enim corpus unum est / Supra dictum est primo quod omnia dona manant a spiritu sancto / 2° quod multiplex est donorum divisio / hic 3° ostendit quomodo sic huius divisionis cognita ostendit p similitudinem diversitatis membrorum in corpore humano / ubi tangitur 3 explex ratio / prima ero [illegible] officiorum et operum diversitas necessitatem / 2 [illegible] corporis

integritatem ibi / illud autem posudens membra / 3ª ipse membrorum invicem mutua indigencia et subvencionem ibi / non potest autem dicere oculus manui / Supra primo dicit quod diversa sunt membra in corpore uno / 2° quod singula sunt necessaria in corpore ipso ibi / Nam et corpus non est unum membrum / 3° quod alieno esse officiorum et operacionum sufficiens distinctio ibi / Si totum corpus oculus / Supra dicit primo / quod sicut multa membra sunt in uno corpore materiali / sic multi fideles in uno corpore mystico / 2° ostendit pro quid constat hec unio ibi / Et enim in uno spiritu / Supra ponit primo similitudinem ibi / In corpus similitudine tangitur triam s. corporis unitatem / membrorum pluralitatem ibi / Et hec membra multa / plurium connexionem ibi / Omnia autem membra corporis dicit ergo sicut quod quidem dum diversis diversa dona / sicut enim corpus humanum suum est connexione membrorum / et membra multa habet diversorum / omnia autem membra corporis cum sint multa in se unum corpus sunt / principatur subministracionis / Ita et christus corpus s. eius membris est unum corpus supple hic eadem similitudo ponitur Ro xii° ibi / Sicut in uno corpore et c / Et enim in uno spiritu / hic sed dicit p quid constat fidelium unio quam per unum spiritum sanctum / ubi tangitur primo unionis principium / 2° uniendi modum ibi / Et in unum corpus baptizati / 3° unitatis continuum ibi / Et omnes in uno spiritu potati / dicit ergo et enim quia per hoc omnes unum sumus et cetera quia in uno spiritu s. vivente nos omnes / et omnes sive iudei sive gentiles / quantum ad diversitatem nacionum / sive servi sive liberi / quantum ad diversitatem condicionum / baptisumus i. abluti a peccatis in unum corpus ecclesie / supple dicti per hoc sed cum una anima facit diversa membra esse unum corpus / 3° [illegible]

vnus spiritus in cetera facit omnia
membra .i. omnes fideles esse vnum
corpus / et omnes etiam vno spiritu po
tati sumus tamquam fonte vite / per
quem aperte est fons vite / et pro sic
dicit baptizati sumus quantum ad re
missionem peccatorum / sed potius quantum ad
acceptionem diuersorum donorum / Nam
et corpus non est / hic ostendit quod singu
la membra sunt necessaria in corpore
ipso / et primo ostendit hoc generaliter de
membris omnibus / secundo specialiter de
membris inferioribus ibi / Si dixerit pes /
tertio specialiter de membris superioribus
ibi / Et si dixerit auris / dicit ergo / Na
quasi et nos omnes fideles / licet multi
sumus vnum corpus / Nam et corpus humanum
cui corpus nostrum simile est / non est
vnum membrum sed multa / sed in eo multa
multa membra sunt et vnum fit corpus /
Si dixerit pes / hic ostendit de membris
inferioribus ubi primo ponit allegationem
cum pedis singulis / secundo destruit eam /
Non ideo non est de corpore / dicit ergo
Si dixerit quod et nunc corpus est multa
membra / quia ullum membrum potest
se absentare ab hac unitate / quia
si dixerit pes / per quem intelligitur aliquis
huius domus infimus / quia non sum ma
nus .i. non sum tam dignus ue
lud cum opera ueritatem [illegible]
ideo non sum de corpore .i. de corporis
integritate / et corporis unitate quod dicere
veritas non est de corpore / et si dixerit
auris .i. aliquis huius domus sic
quia non sum oculus .i. tam dignus
sicut ille qui est domus prepositus / non
sum de corpore .i. corporis unitate /
non ideo non est de corpore quod de vo
est de corpore / Si totum corpus ocu
lus / superius ostendit quod in corpore
vno sunt diuersa membra ipsi cor
pori necessaria / hic ostendit quod aliud
est in corpore officiorum distinctio
congrua / et primo per visum qui
est sensus disciplinabilis per inuen
tionem / secundo per auditum qui est sen
sus disciplinabilis per auditionem ibi /
Si totum auditus / dicit ergo / si totum
corpus quod quodlibet membrum requiritur

ad corporis integritatem / Manifestum
tamen corpus esse ex oculis / auditus
vam / et si totum auditus ubi esse
odoratus / vnam / per quod intelligitur
huius discretionem spirituum / ergo sicut
varietas membrorum per diuersa offi
cia et robur corporis / firmat / et pulchri
tudinem repellit / sic varietas
personarum per diuersa officia distributa /
et fortitudinem et venustatem piete
ecclesie repellit / et sicut indecorum est
ut in corpore humano aliud membrum
alterius singulari officio / sic inconuenientem
simulatem expressum est / si singula
rerum ministeria personis totidem non
sunt distributa / Ethic quidem / Nemo
potest dicere dominus iesus nisi in spiritu sancto /
quod ait Augustinus / Non omnis qui dicit domine
domine intrabit etc / Responsio / hic loquitur de dictione
perfecta .s. cordis oris et operis / ibi non
de imperfecta .s. solius oris / Item ibidem
glossa / ostendit apostolus ullum beneficium
esse humanum sed donum dei / quod multa be
neficia prestantur ab hominibus / tunc glossa
loquitur de beneficiis spiritualibus non
de temporalibus / Item ibidem glossa / omne
verum a quocumque dicitur a spiritu sancto est /
quod istud fornicari verum est / ergo istud for
nicari est a spiritu sancto / Responsio / sufficientia co
positionis et diuisionis est / sic et
processus de dicto ad rem / sed si dicitur
audio angelos canere / ergo audio
cantum angelorum / possumus enim audire
ab aliquibus / quod angeli aliquando
cantant / numquam tamen audio cantum
eorum / audio enim dictum non rem / Item
super illud diuisiones gratiarum glossa / ne
mo potest vitare malum / et facere bonum /
nisi per spiritum sanctum / contra / ullus
potest cogi ad malum / ergo solo li
bero arbitrio potest vitare malum / Responsio / quamuis
non coactio sufficiens est / tamen
declinatio vehemens / vel nemo potest
vitare meritorie / Item super alii
sermo sapientie glossa / Interius non est
nisi deus / contra Augustinus in libro soliloquiorum
nichil tam certum quam ratio tamen
et duo tria esse quatuor / Responsio / hic accipitur
certum pro re que caret puri dubi
tatione / ibi pro re que caret fine /
Item super illud / alii operatio uirtutum
glossa / miraculorum / contra / natura / contra Augustinus

vbi auditus i. [illegible]

ideo non e
de corpe

Deus actor non nichil facit teme-
narie. R[espons]io: nichil facit q[uod] non obedi-
enciam faciat eu[m] [con]siliu[m] esum-
ne. Item sup[er] id. Hec omnia op[er]a-
tur unus atq[ue] idem sp[iritu]s. Glo[ssa]: i[d est] un-
um donu[m] dei est. Inq[ui]ritur op[er]atur ergo
q[uod] non est donu[m] nisi expectetur. R[espons]io. Do-
na accipiuntur aliq[ua]n[do] abstracte domi-
ni et sic expectantur ab aptitu[dine]. Contra
ibidem glo[ssa] sed dicitur sed dei donum
ne sequitur de[o] sed deus. Contra dis-
tinctio requiritur inter dantem et da-
tum. R[espons]io. datum uno modo importat ema-
nationem ab alio; alio modo solum emana-
tionem. Primo modo requirit distinctionem
inter dantem et datum, alio modo non.
Item sup[er] id. Omnes unum sumus in corpore.
Glo[ssa]: quia omnia dona ad unum effi-
ciendum diriguntur. Contra singula dona
habent p[ro]prios effectus. R[espons]io: effectus p[ri]mi
diversi sunt, in effectione ultima con-
veniunt. Nunc autem posuit
deus membra. Posita p[ri]ma ratione
hic subdit s[ecund]am, quare scilicet oportet di-
versa membra et officia esse in cor-
pore ecclesie, scilicet propter corporis integritatem.
Ubi ostendit primo quod decet aptitudinem
multa membra ad corpus unum con-
stituendum. S[ecund]o probat: si unum deficeret,
non esset corpus integrum. Ubi q[uasi] si omnia
essent unum. Tertio q[uod] propter hoc necessaria
facta est in corpore divisio membro-
rum. Nunc autem multa quidem. Nunc autem
q[uia] si totum corpus oculus. Ubi ostendit
q[uod] de hoc esset membrorum divisione
multa inconveniencia sequerentur.
Nunc autem propter hec inconveniencia
vitanda posuit, i[d est] provide et conveni-
biliter aptavit deus membra. Ipse
enim est qui conformavit hominem
[illegible]. Et unum quodque
eorum posuit sic in corpore, i[d est] corporis
constitutione, sicut voluit. Propter
q[uod] divina sapientia in ordinatione po-
suit, p[ro]videntia in informatione, quia unum-
quodque in corpore p[er] clementiam voluntate,
quia sicut voluit ergo facit opera
sapienter, sufficienter, liberaliter.
Quod si essent omnia unum membrum,
unum membrum tantum, ubi esset ipsum corpus?
q[uasi] d[icat] non solum [illegible] sensum periret.

Sed ubi corporis integritas, quia corpus
organicum requirit divisionem orga-
norum. Nunc autem, scilicet ne corpus pereat,
multa quidem membra sunt, unum
autem corpus ex omnibus constitutum.
Non potest autem dicere oculus ma-
nui. Hic ponit tertiam rationem divisionis donorum,
scilicet propter mutuam membrorum indigen-
tiam et subvencionem. Ubi ostendit primo
quod membra nobiliora indigent
vilioribus. S[ecund]o quod ideo non debent
contempni sed honorari viliora a no-
bilioribus. T[erti]o quod prima [illegible] ignobi-
liorum. Quarto quod ita ordinavit deus,
ibi: Sed deus temperavit. Prima autem
primo quod nobiliora non possunt carere
vilioribus. S[ecund]o quod aliqua viliora sunt
magis necessaria nobilioribus, ibi: Sed
multo magis que videntur ignobi-
liora. Dicit ergo: Non potest, q[uasi] d[icat] multa quidem
sunt membra in corpore, tamen [illegible]
[illegible], immo omnia omnibus necessaria.
Non enim potest dicere oculus, qui est membrum
nobilius, manui: opere tuo, i[d est] operacio-
ne tua non indigeo; quia que oculus
providet manus operatur. Aut etiam
non potest ipsum dicere caput pedibus:
non estis mihi necessarii; quod enim p[ro]-
videt caput hoc ducunt pedes.
Oculus contemplativos significat, manus
activos, et contemplativi indigent
activis. Caput prelatos significat,
pedes subditos; et prelati
indigent subditis [illegible] et ecclesia
non potest dicere potior inferiori: non es
mihi necessarius [illegible]
sublimis [illegible] non potest [illegible].
Sed multo magis que videntur mem-
bra corporis infirmiora et ~~meliora~~
esse necessaria [illegible] sicut maioribus
necessarii sunt minores [illegible]
[illegible] que agunt [illegible] sine
eorum labore nec viverent [illegible]
[illegible]. Et que putamus
ignobiliora. Hic ostendit quod non
debent contempni sed honorari vili-
ora membra a nobilioribus. Et
primo ex corporis [illegible] ostendit quod
membra viliora magis honorari
debent. S[ecund]o ostendit quare, quia scilicet nobi-
liora membra honore non indigent.

i[d est] ipse enim est mundi creator

vilio-
ra

ibi honesta autem nostra . Suprema ordi-
navit quod membris ignobiliora magis
honoramus ornando . 2° quod inhone
sta magis honestamus celando ibi Et
que inhonesta sunt membra nostra etc
Et que putamus ignobiliora esse
membra corporis ut pudenda que
putamus non sunt ignobiliora sed secundum re
putacionem nostram quam dicit putamus
et propter motus illicitos qui magis in
membris illis regnant , his honore
habundanciorem vestimentorum . s . circumdi-
camus , magis enim regimus vesti-
bus hujusmodi membra quam alia , secundum Cri-
sostomum habundanciori , quia spiritualia nimi-
scienda sunt amplioribus quia indiget
ampliori doctrina et exhortatione ,
Et que inhonesta sunt membra ut pu-
denda que dicuntur inhonesta propter
usum non propter naturam Augustinus . absit ut
in membris corporum sit aliquid turpe
sed dicuntur inhonesta quia non sunt eam
speciem decoris quam habent ea que in promp-
tu sunt vel propter legem membrorum
que de peccato venit et hujusmodi inqua
inhonesta membra habundanciorem
honestatem habent circumspectis a nobis
celacionibus , ita ut membra dicuntur
inhonesta meretrices et fures qui
extra sunt majoris honestatis et
in intus sunt meliores vite et hones-
tioris , honesta membra dicuntur potestates
et prelati secundum id Ecclesiastici xi° Paupertas et hones-
tas a deo sunt , honesta autem nostra
que s . de se sunt honestatis , habent ne-
cessitatem nullius egent ad sui hones-
tatem , eorum s . que membra sunt
vel laudatur super honesta nostra quod
obmissa honestate quia sunt in
decora de hic honesta nostra et cetera qua-
drat fortuna decora Ecclesiastici viii° Pau-
pertas et honestas a deo sunt , eam hone
statem quam facit Christus videamus
tamen s . motiuum modum et quomodo ,
Motiuum triplex ad honestatem vite
reperitur , primum est claritas temporis in
quo sumus sumunt honestatis re
quirunt de die quam de nocte Romanos xiii
Nox precessit dies autem appropinquavit ,
abiciamus et cetera 2m est honestatis reg-
num summe dominus honestum decet

honestum famulum , propter hoc honestus deo
sicut autem in suam Ecclesiastici xxiiii° Flo-
res mei fructus honoris et honestatis Sap
vii° Venerunt michi omnia bona pa-
riter cum illa et innumerabilis honestas per
manus illius , 3m est utilitas que
ex honestate acquiritur , secundo Phi-
losophus quid est summum bonum in vita ho
nestas , Sap vii° honestatem illius
non abscondo , infinitus est enim
thesaurus illius quo qui usi sunt ,
Modus vero honestatis triplex reperitur
primus est mali declinacio secundum enim
malicia ut tenetur de honestate
faciem sic culpa mentem , Ideo
Sap x° Insipiencie immemorem
illum affinent ne peccaret et sic hone
stum fecit illum , 2° est boni operacio
opus enim ardum honestatis arti-
ficem , Sap viii° In operibus manu-
um eius honestas sine defectio-
ne , 3° exterior morum composicio , ve-
nustum enim disposicio taberna-
culi honestatis , Ideo i Tess iiii° Hones-
te ambulet ad eos qui foris sunt ,
i Cor xiiii° Omnia honeste et secundum
modum honestatis triplex reperitur ,
primum est carnalis concupiscencie repressio ,
sed disciplina reprimit lasciviam an-
imi , Ecclesiastici xxxi° Vigilia honestatis
tabefaciet carnes , 2m est aliorum
ad bonum provocacio , sicut corthina
trahit corthinam ii Mach vi° Dum
eleazarus adolescentibus exem-
plum forte relinquam , si prompto animo
ac forte pro sanctissimis legibus
honesta morte perfungar , Tercium
est eterne glorie adepcio , sed simile
diligit similem , Sap x° Ducit illum
regnum dei et honestavit illum in
laboribus , Sed deus temperavit ,
hic ostendit quare deus ita ordinavit
ubi primo assignat duplicem racio-
nem ordinacionis membrorum 2° est
quod ad eos pertinet hujusmodi ordi-
nacionis complementum ibi Vos autem estis
corpus Christi , Suprema assignat dup-
licem racionem , primo mutua concomi-
tancia in agendo , 2° mutua concor-
dancia in paciendo ibi Et si quid
patitur , Suprema tangit primo ordi-
nem concomitancie 2° ordinis effectum ibi , 2° ordine concorciam

q° vos estis vnum corpus et membra diuisa ex quibusdam

vt non sit scisma 3° sine dolore ibi Sed indigniori dic 2°. sed deus q(uia) ita quedam sunt honesta membra quedam inhonesta sed deus temperauit corpus humanum quia temperatissime complexionis est homo inter cetera animalia ... Arestoteles Et ideo prudenter temperauit in quantum membra ea de erit honor ex se ipso humiliatiorem tribuendo honorem pro membro digniori ita vt non sit scisma .i. discordia in corpore humano vel etiam mistico sed in id ipsum in alterutrum pro inuicem ita pro aliis sed ipse sollicita sint membra Ro xii Sollicitudine non pigri. Felix corpus huius cuius deus actor. Specialiter complexio temperantior corporis humilior et concordia maior sollicitudo aphor(ismi).

Et si quid patitur. hic subdit mutuam conuenientiam impendendo vbi p° tangit affectiones quas in malis 2° in bonis ibi Et siue gloriatur vnum membrum dic 2°. et si quid patitur vnum membrum aliquid .s. malis sustinendo compatiuntur .i. compati debent omnia membra. Sic paulus qui dicebat ii Cor xi° Quis infirmatur et ego non infirmor quis sine gloriatur .i. de bonis letatur vnum membrum congaudent .i. congaudere debent omnia membra 2m dictum Apostoli Ro xii Gaudere cum gaudentibus. Vos autem estis. hic ostendit quod ad eos pertinet singulariter collationis exemplum et primo quo ad corpus 2° quo ad membra dic 2°. Vos autem quia quis quereret ad vos pertinet hoc ostendit Vos autem estis corpus christi tamquam capitis Ipsum enim dedit caput super omnem ecclesiam colossenses membra dependentia de membro dumtaxat vel de membro principali .i. capite christo qui est caput et membrorum caput excellentiam gratie membra eius conformiter vel de membro non principali de medio eius predicatione conuersi est.

Et quosdam quidem posuit deus hec est secunda pars capituli Superius enim exclusit errorem circa consistentiam efficientem donorum hic excludit errorem circa efficientem donorum ordinis vbi primo tangit ordinem donorum administrationis 2° ordinis vtilitatem ibi Numquid enim omnes apostoli 3° inuitat ad appetitum meliorum ibi Emulamini carismata Comittit vnde quod inter illa sic optimum ibi Adhuc excellentiorem viam Primo tangit dona prima 2° media ibi deinde virtutes 3° postrema ibi opitulationes Circa dona prima tangit primo maiora .s. apostolos et mediocra .s. prophetas et minora .s. in doctoribus dicit ergo et quosdam quidem diuersos posuit deus in ecclesia primum distinctum et ipse apostolos Ephe. 4° Ipse dedit in ecclesia quosdam quidem apostolos et cetera 2° prophetas mysteria scripturarum reuelantes vel futura predicentes 3° doctores propter nuncendi docentes vel predicatores vel doctores pueros imbuentes deinde virtutes hic tangit dona media .s. faciendi miracula et primo faciendi miracula maiora 2° faciendi minora ibi Ex inde dicit ergo deinde virtutes .i. eos qui miracula faciunt preter naturam vt mortuos suscitare et huiusmodi Ex inde gratias curationum .i. eos qui infirmos curant secundum naturam curabiles. Deinde opitulationes hic tangit dona postrema et primo in pluribus 2° in singulis ibi genera linguarum dicit ergo deinde opitulationes .i. eos qui maioribus ferunt opem vt archidiaconi qui episcopo gubernationes .i. minores prelatos vt sunt presbyteri genera linguarum .i. eos qui sciunt diuersarum linguarum. Et non quod istud .s. genera linguarum ponit vltimum et in glossa quia ipsi preciabant istud primum. Numquid omnes apostoli. hic subdit ordinis necessitatem per hoc quod non singuli hunc omnia et hoc ostendit inductiue in omnibus per ordinem dicens Numquid [illegible] diuisim dicitur et hoc quia non omnibus omnia donanda sunt Numquid enim omnes apostoli non sed solum illi qui electi sunt a christo Luce xii° Elegit xii ex eis quos et apostolos nominauit. Numquid omnes prophete quod non proprie Numquid xii° omnis michi dedit vt omnis propheta

v. [illegible] caput [illegible]

prophetas? numquid omnes doctores? non, immo plures indocti, quia stultorum infinitus est numerus. numquid omnes virtutes, i. miracula et mirum facientes? non, immo valde pauci. numquid omnes gratiam habent curationum, i. infirmitates curandi? similiter curabiles non dimissiones ministrationum sed super eos. numquid omnes linguis loquuntur, i. habent scientiam linguarum? patet quod non. numquid omnes interpretantur scripturas vel linguas? quasi dicat non. non necessaria est donorum distinctio ordinata. Emulamini autem. hic hortatur ad appetitum meliorum, dicens emulamini, i. desiderate et appetite, quia quia diversa sunt dona, de hiis emulamini autem carismata meliora, non dona viliora. si enim bonum est desiderandum, magis bonum est magis desiderandum, quod enim melius est magis est eligendum. Et primum implicite quod donorum valde quod emulandum [illegible] quod transmittit inequalitate quod meliora. Adhuc excellentiorem. hic primitur ostendit quid inter illa sit optimum, quod caritas, ubi implicite caritatis efficaciam, quia via efficacie excellentiam quod demonstrabo [illegible] dic ergo: Adhuc preter predicta dona excellentiorem viam eundi ad dei [illegible] tem que est via qua deus venit ad nos et nos adipiscimur vobis demonstro, exemplo sequitur [illegible] supra monstrabo [illegible]. Hic querit super illud: non potest dicere caput, glo. potest aliquis humiliter quod non potest sublimis [illegible] quod potest esse inferior, potest superior et non convertitur. Et hoc intelligitur in membris coordinatis ad eundem finem et super eandem materiam, aliter non. Item ibidem glo.: Ipsa enim dignitas sine subiectis contemptibilis est. [illegible] qui resignavit honorem dignitatis est ut episcopus [illegible] contemptibilis et de facto non de iure. Item super id: dignius videntur membra corporis infirmiora, glo. ipsa inferiora a superioribus non debent [illegible] sed amplius honorari, quod superiora magis sunt digna honore. [illegible] in honore duo intelliguntur [illegible] gloriam, Exo. xx., reverentie [illegible] exhibita.

q[uod] excellencior ex celleac evidentiam

inferiorum sustentatio. quo ad primum superiora sunt magis honoranda, quia magis digna; quo ad secundum inferiora, quia magis indigent. Hic super id: et si quid patitur unum, glo. [illegible] non magis pallia [illegible] qua [illegible] sunt solliciti [illegible] magis dolent quando se diligere [illegible] quam alterorum [illegible] non minus [illegible] dissimiliter equaliter. Item super id: primum apostolos, glo. dignitate et tempore, quod [illegible] prophete prevenit apostolos [illegible] glo. loquitur de prophetis novi testamenti, non veteris. Hic super illud: Adhuc excellentiorem viam, glo. [illegible] caritas minus [illegible] donum est quod supra donum superius [illegible] scientiam non est sine caritate [illegible] cum cognitione et affectione, et maior est ex parte affectionis quam cognitionis.

Capitulum xiii. Sequitur

Si linguis hominum loquar. Superius egit de donis gratie gratis datis, quia gratiam facientibus [illegible]; hic agit de donis gratie gratum facientis, scilicet de excellentia caritatis inter cetera dona duplici: primo quia valiora [illegible] quia [illegible] ibi caritas [illegible] excedit; secundo quod sit utilior duplici: primo quia cetera bona non valent sine caritate, secundo quia ipsa multum valet [illegible] ibi caritas patiens est. Secundo quod cetera bona non valeant sine caritate ostendit in tribus: primo in pertinentibus ad cognitionem locutionis; secundo in pertinentibus ad cognitionem, ibi Et si habuero omnem prophetiam; tertio in pertinentibus ad operationem, ibi Et si distribuero facultates. Ergo nec eloquentia locutionis nec eminens cognitio nec excellens operatio merentur gloriam sine caritate. Secunda tria facit: proponit similitudine eloquentiam; supponit caritatis absentiam, ibi caritatem autem non habeam; similitudine inefficaciam, ibi factus sum velud. dicit ergo: si linguis hominum, quasi adhuc excellentiorem viam demonstro vobis. hec autem est caritas, sine qua nichil valet alia bona [illegible]. si linguis hominum loquar et angelorum, et hoc [illegible] exponitur primo modo sic: i. linguis hominum, scilicet minus perfectorum et minus scientium, loquar, et linguis angelorum, i. hominum magis perfectorum et sapientium, qui

dicit angeli. aliud 2o Augustinus cum do-
ctrina est. dicit de sacerdote qui
tinnit quia non sentit. sine qua linguis
non potest fieri. sicut sunt velud es
sonans aliis et sufficiens et sibi
inutile et se destruens. quia cimba-
lum tinniens alios [illegible] delectans
et se ipsum consumens. Luce x. Ex ore tuo
te iudico serue nequam. 3o utile et
si alios instruat quo ad aspectum.
si alios inuiteat quo ad affectum
tamen se ipsum destruit. inter ceteris
deficientibus. 2o modo exponitur sic. Si
linguis hominum. omnium. loquar et an-
gelorum. mirabilibus angelorum quibus
angeli loqui dicuntur ad angelos.
caritatem autem et cetera sicut prius. 3o sic.
sic. Si loquar linguis hominum quibus
homines loquuntur ad homines et lingu-
is angelorum. id est reuelationibus quibus
angeli loquuntur ad homines. caritatem
autem non et cetera sed prius. Et si habuero om-
nem prophetiam. hic ostendit excellen-
tiam caritatis inperfectibus cognicionis ubi
tangit tria. primo ponit cognicionis
metaphorice eminenciam. 2o supponit
caritatis absenciam ibi caritatem autem
non habuero. 3o apponit cognicionis
efficienciam ibi. nichil sum. Supra
tangit cognicionem duplicem. primo
cognicionem utilem ad sciendum.
2o cognicionem necessariam ad credendum
ibi. Et si habuero omnem fidem. Supra
tangit cognicionem triplicem. prima de
secretis futurorum ut est prophetia. 2a
de actis separatis ut sunt misteria.
3a generaliter de sensibilibus creaturis
uniuersis ut est omnis scientia. dicit
ergo et si habuero omnem prophetiam.
futurorum cognicionem. quia etiam habe-
nt mali ut Balaam. Num. xxiiij.
et Caiphas. Jo. xj. et nouerim omnia
misteria. id est secreta ueteris et noui te-
stamenti ut scribe quibus dicitur
Luce xj. et Math. xxiij. Ve uobis scri-
be qui tulistis clauem sciencie. et
omnem scientiam diuinam et humanam
que potest haberi sine caritate ut patet
demonibus qui a sciendo demones ap-
pellantur. et si habuero omnem fidem
id est fidem de omni re credendi. quia
quedam sunt prima secundum prophetiam
quedam summa. fidem ita ut

transferam montes transferam. uirtu-
te fidei duplicis montes corpora-
les ad literam secundum illud Math. xvij. Si
habueritis fidem sicut granum sinapis
dicetis monti huic transi hinc et cetera.
similiter ut montes spirituales
id est demones transferam. id est ab obses-
sis expellam. caritatem autem non ha-
buero. nichil sum. quantum ad esse
morale. dicit Boetius esse est quod
ordinem retinet. sicut Augustinus [illegible]
id est nichil michi prodest quantum ad vitam eternam
et si prosit ad aliqua alia. Et si distribu-
ero in cibos. hic ostendit excellenciam
caritatis in bonis penitentibus et operationibus
ubi tanguntur primo duplex
[illegible] opus. 2o caritatis defectus
ibi caritatem autem non habuero. 3o utilitas
sequens defectus ibi. nichil michi
prodest. Supra implicat duplex ex-
tollens opus. primum misericordie. 2m pa-
ciencie ibi. Et si tradidero. dicit ergo
Et si distribuero in cibos pauperum
non in conuiuia diuitum. omnes
non aliquas tamen facultates meas
proprias non alienas. ecce 4or cause.
forma finis materia. forma est ut
liberaliter. ideo dicit distribuero.
finis ut misericorditer. ideo subdit in cibos
pauperum. materia ut de suo. ideo addit
omnes facultates meas. et si tradi-
dero corpus meum. [illegible]
ita ut ardeam. id est adeo comburendum
sicut beatus Laurentius. [illegible]
si per se sicut patet in hereticis. caritatem
autem non habuero sine qua potest hec
fieri. nichil michi prodest. [illegible]
[illegible] suppliciis sustinendum
[illegible] Caritas paciens est. hic
[illegible] quod cetera sine caritate non
ualent. hic ostendit quod caritas per se
[illegible] ualet. et hoc [illegible] primo
in faciendo. 2o mala tollendo. Caritas non emulatur. 3o in utroque
perseuerando ibi. Omnia suffert.
Supra [illegible] caritatem primo
a bono interiori. quia paciens est. 2o
a bono exteriori. quia benigna est.
dicit ergo caritas paciens est.
[illegible] parte iniuria. benigna
est. id est larga egenis. Caritas non
emulatur. hic ostendit quod caritas

ad vitam
et si prodest

non gaudet super iniquitate et in opposito quod

amet malum et hoc quadrupliciter. primo quia
non afficitur bonis alienis in corde.
quia non emulatur. nec ope quia non
agit perperam. 2° quia nec afficitur
bonis propriis. nec signo quia non in
flatur. defectus in animo. quia non est
ambiciosa de studiis nec facto quia
non querit que sua sunt consummando
dolensissimum. 3° quia nec afficitur malis
propriis. nec quo ad se quo non irritatur,
nec quo ad proximum. quia non cogitat
malum. 4° quia non afficitur malis
alienis. quod ondit in opposito. quia
congaudet veritati. hoc est quod dicit quia
ventus non emulatur .i. non invidet vel
contristatur super aliena felicitate. non agit
perperam .i. perverse impediendo ne bo
na fiant. non inflatur superbiendo de
bonis. ut non inflatur quod potius cum
si proprie cedat sibi. non est ambiciosa
.i. non vult aliis preponi. non querit que
sua sunt. tamen sed que aliorum sunt
primo. ut non querit que sua sunt .i. sibi
ablata non repetit. scilicet in scandalo non
irritatur .i. non provocatur ad iram vel
vindictam pro iniuria sibi facta. non co
gitat malum facere alteri. vel facere cum
se provocet. non gaudet super iniquitate.
sed potius dolet si videt aliquem pec
care. ii Cor xi° quis scandalizatur
et ego non uror. Congaudet autem veri
tati .i. verbis sanctis. vel iusticie in opibus
iusticie. Ecce caritas opera iusticie
peccatum expellendo invidiam a cor
de quia non emulatur. et ab ope quia
non agit perperam expellendo superbi
am a corde. quia non inflatur et ab
ope. quia non est ambiciosa expellen
do avariciam. quia non querit que sua
sunt expellendo iram. quia non irritatur
expellendo maliciam. quia non cogi
tat malum expellendo tamen omnia
quia non gaudet super iniquitate. Omnia
suffert. hic ondit quod caritas valet ad
perseverandum in bono. adhuc valet quod
que facit caritas que sunt fortitu
do ad paciendum. propter quod dicit. omnia
suffert. promptitudo ad iugiter credendum.
propter quod subdit. omnia credit. certitudo in
confitendo. propter quod addit. omnia sperat.
longanimitas in expectando. propter quod sequitur.
omnia sustinet. primum recipit multum

scilicet bonum quod ad ... ... et ... ...

quo ad ... 2m bonum quo ad
... 4m utrumque quo ad con
...dicit. omnia adversa suf
ferre cum pacientia. omnia credit
que vitiis sunt. nec dicit omnibus
quia sola virtus credit. omnia sperat
que virtus promittit. omnia sustinet
vel omnia promissa paciens expectat.
Ponit ergo hic xv fructus caritatis
quasi xv gradus ascendendi in celum
Caritas numquam excidit. hic ondit quod
caritas est melior. hic ondit enim
quod dignior. ubi ondit primo quod caritas
manebit. tamen bona evacuabuntur.
2° quare evacuabuntur ibi. Ex parte
enim cognoscimus. 3m ondit quomodo. 3° quod caritas
ubi enim ibi. videmus nunc per spe
culum. in primo enim ondit quod caritas di
gnior. 2° ceterorum evacuacionem ibi.
Sive prophetie evacuabuntur. dicit ergo
caritas quia in gradibus est caritas.
quia ceteris melior. tamen quia dig
nior. Caritas enim numquam excidit
nec in hoc seculo nec in futuro. sed potius
augmentabitur. Ysa. xxxi° dixit dominus
cuius ignis in syon et caminus
in ierusalem. Sive prophetie evacuabuntur
hic ondit quod tamen bona evacuabuntur
ubi tangit triplex genus donorum.
unum pertinens ad revelacionem futurorum
scilicet prophetiam. aliud pertinens ad dictionem
dicendorum. scilicet linguas. 3m pertinens
ad acquisicionem ignotorum scilicet scienciam.
dicit ergo ita caritas numquam excidit.
sive prophetie futurorum evacu
abuntur in futuro. scilicet quando omnia
erunt presencia ut non possit dici tunc
id tamen non est prophetia. sive lingue ces
sabunt in futuro. scilicet quia omnes scient
easdem. sive sciencia destruetur quantum
ad actum qui est raciocinari. sive quantum
ad discursum vel quantum ad statum
acquisitum. ut eciam sciencia demum quantum
ad actum qui est causis principiis. Ex
parte enim cognoscimus. hic ondit
quare tamen dona evacuabuntur.
ubi notantur tria. primo evacuabitur
sciencia. 2° evacuandi causa ibi. Cum
autem venit quod perfectum est evacuacionis
actus ibi evacuabitur. Ex parte ergo
ex parte enim .i. imperfecte cognoscimus
deum propter imperfectionem intellectus et
tenebrositatem presentis status. Et ex
parte prophetamus .i. imperfecte futura p

Ex parte enim cognoscimus. 3°
probat per simile quod evacua
buntur ibi.

ad ...
et si ...

kp

dicimus. cum autem venit quod perfectum est, i. futura beatitudo, que est status omnium bonorum aggregatione perfectus, ff. Boetium, evacuabitur quod ex parte i. quod imperfectum est scilicet scientia prophetia et fides. et hoc probat per imperfectionem sta. Cum essem parvulus. hic ostendit per simile quod imperfecta evacuabuntur. ubi ponit similitudinem primo instantem etatis imperfecte, 2o instantem etatis perfecte ibi cum autem factus sum vir. Circa primum tangit triplicem imperfectionem in pueritie: primo locutionis, 2o affectionis ibi sapiebam, 3o cogitationis ibi cogitabam. locutio debilis, affectio inanis, cogitatio stulta. dicit ergo cum essem quasi puer dona evacuabuntur quod probat per similitudinem. quia cum essem parvulus etate loquebar ut parvulus imperfecte scilicet more puerorum balbutiens. Ier. 1o a a a domine deus nescio loqui quia puer ego sum. sapiebam ut parvulus res scilicet humanas. parvulo enim melius sapiunt frivola quam poma quam utilia. cogitabam ut parvulus scilicet de minimis et puerilibus. cum autem factus sum vir i. perfecte etatis evacuavi ea que erant parvuli i. omnia illa postposui. quia maledictus puer centum annorum. ysa. ult. Illo notandum quod octo que sunt parvuli in ta sunt que temptare debemus. primum quia bonum a malo non discernunt. Deut. 1o parvuli qui hodie boni ac mali ignorant distantiam. 2o quia status puerorum facile deductus (?) Ephes. iiii ut non simus parvuli fluctuantes omni vento doctrine [illegible]. 3o quia vilibus utilia preferunt. pro. 1o usquequo parvuli diligitis infantiam et stulti ea que sibi n[illegible]. 4o quia ludis assidue intendunt. Job xxi parvuli eorum exultant lusibus etc. 5o quia libenter dormiunt. et vix sufficiunt [illegible]. Amos vii. quis suscitabit Jacob quia parvulus est. 6o quia erga compares suos invidiam gerunt. Job v parvulos occidit invidia etc. 7o quia solidos cibos capere non possunt. 1 Cor. iii tamquam parvulis in xpo lac potum dedi vobis non escam. 8o quia labore sustinere nequeunt. Gen. xxxiii scio parvulos teneros quos si plus in ambulando fecero laborare deficient etc. 9o quia libenter comedere volunt. Tren. iiii parvuli petierunt panem. 10 quia quasi similiter sub timore vivunt. Gal. iiii quanto tempore heres parvulus est nichil differt a servo etc. Talia sunt imitanda in parvulis. Decor innocentie 1o 1 Cor. xiiii malicia parvuli estote etc. Dulcor mundicie. Cant. ult. soror nostra parvula est et ubera non habet. Tenor amicitie. ysa. ix parvulus natus est nobis et filius datus est nobis etc. Timor obedientie. Mt. xviii quicumque humiliaverit se sicut parvulus iste hic maior erit. Ardor discipline. pro. ix si quis est parvulus veniat ad me loquatur sapientia. videmus nunc per speculum. hic subdit modum quo evacuabuntur. ubi primo ostendit quod status obscure cognitionis in patria mutabitur. 2o ostendit ex quo quod erit de ea perfecta cognoscetur ibi. tunc cognoscam. 3o ostendit per quas virtutes ad illum statum pervenitur ibi. Nunc autem manent fides. 4o ostendit quod inter illas virtutes maior est caritas ibi. maior autem horum est caritas. Circa primum tangit statum viatoris. ubi implicantur tria statum imperfectionis quia nunc imperfectionem cognitionis quia videmus per speculum. tum imperfectionis quia in enigmate. 2o subdit statum comprehensoris ibi tangit tempus perfectionis quia tunc et perfectionem cognitione quia facie ad faciem. dicit ergo videmus. quasi sicut quando factus sum vir evacuavi que erant parvuli. similiter et nos ea evacuabimus quod est imperfectionis. hoc modo videmus nunc deum scilicet per speculum i. obscurum scilicet creaturas [illegible] et in enigmate per obscuram allegoriam et tropos scripturarum ut per speculum i. animam in qua relucet ymago dei. et in enigmate i. obscure. tunc autem in futura beatitudine

videbimus facie ad faciem. Nunc manifeste videbimus enim eum sicuti est. Jo. iii. Tunc cognoscam sicut et cognitus sum. ad hoc exponit sic: et primo quo ad imperfectionem cognicionis moderne, secundo ad perfectionem future ibi Tunc cognoscam. dicit ergo nunc, quod per solum in aliis ita est, sed etiam ego nunc cognosco ex parte et obscure et imperfecte, tunc autem in futuro cognoscam sicut et cognitus sum, id est perfecte et spiritualiter, vel sicut cognitus sum, id est prius cognoscere. Nunc autem manent hec dicit per quas venies ad illum statum perveniendum et maxime quia tunc cognoscam aperte, in statu autem ne ad illud perveniam. Nunc manent fides spes caritas, fides in cognicione, spes in inquisicione, caritas in apprehensione, tria hec primum sed maior horum est caritas. hic est finis complexio qui difficile implentur. Lectio 3a. Hii sunt tres panes de quibus Luc. xi. Amice accomoda mihi tres panes. Maior autem horum est caritas quia ceteris decedentibus permanebit. Sic glosa. Super illud Si linguis hominum loquar et angelorum glosa: quibus angeli per se significant mentionibus quod denotaverit dei intelligimus. Et non solum superiores angeli loquuntur sed etiam inferiores. Responsio: superiores loquuntur inferioribus revelando, sed inferiores superioribus et maioribus consulendo. Item super id Sicut es sonans glosa: respice ad innumera eciis universi excellentia caritatis minus esse cognosces quod propria est donum supremum. Responsio: quia sic donum supremum hoc habet ex parte caritatis sibi coniuncta non per se. Item ibidem caritas est fons proprius bonorum

cui

non communicat alienus, quia videtur aliquid sine caritate. Responsio: non communicat similiter, ut non communicat manens alienus. Item ibidem glosa: Alia omnia sine caritate nichil prosunt et in se bona sunt. Responsio: nichil prosunt ad premium vite eterne sed ad multa alia valent. Item super id Si tradidero corpus meum glosa: bona opera non exigimus sine se sed exigimus plus ut minimus prosunt, quia tamen valet ex eadem caritate

dare unum obulum quam centum dare nullo merito. Responsio: glosa intelligit quo ad premium essenciale, non quo ad accidentale. Item super illud Non querit que sua sunt glosa: sibi ablata non repetit. Contra, ergo qui repetit contra caritatem facit. Responsio: si repetit cum scandalo et contencione. Item super illud Omnia credit glosa: non dicit omnibus, quia tunc deo crederet. Contra, primo credit virtutibus. Responsio: illis non nisi propter deum credit. Item super id Sive prophetie destruentur glosa: in futuro cum omnia erunt presencia contra mutuis affectiones et cogitaciones alium erunt que modo non sunt. Responsio: omnia de quibus est prophecia tunc erunt presencia. Item super illud Sive lingue cessabunt glosa: quid enim alium dicent ubi eadem omnes scient. Contra, secundum quosdam lingue localis non erit impedimentum. Responsio: cessabit lingue quo ad officium instruendi intellectum, et si non quo ad officium exercendi affectum. Item scientia destruatur. Contra, scientia non opponitur visioni. Responsio: intelligitur quo ad modum sciendi qui nunc est, scilicet cogitandi, non quo ad habitum. Item cum venerit quod perfectum est evacuabitur quod ex parte est. Contra, caritas est ex parte, quia imperfecte diligimus in patria. Responsio: imperfectio ista ex parte diligentis est, non ex parte caritatis. Item super id Tunc facie ad faciem. Contra, primo videtur quod aliquis nunc viderit facie ad faciem. Genesis xxxii. Vidi dominum facie ad faciem. Responsio: visio illa non fuit in propria natura sed in assumpta creatura. Item Tunc cognoscam sicut et cognitus sum. Contra, ergo comprehendet deum. Responsio: similitudo attenditur in genere non in specie, cognoscit enim perfecte sed non cognicione perfectionis comprehensionis. Item super id Manet fides spes caritas. Responsio: fides non est premium sine caritate, quia bona est et donum dei. Responsio: quamvis bona non tamen meritoria, ut patet in ipsis non eum, quia non sunt subiectum sui premii.

alij

Capitulum xiiii

Sectamini caritatem et cetera. Supra egit primo de donis gratie tam gratis date quam gratum facientis.

pe

gituer et c. xiiij. 1° de donis gratie gratum facientis s. de penitentia caritate inter alias uirtutes spaliter c. xiiij. hic 3° agit de donis ab dam gratis gratie date s. de dono prophetie et dono linguarum simpliciter excludens eorum duplicem errorem eorum primo enim eorum appetitum ostendens quod eorum magis sit appetendum 2° enim eorum usum ostendens quomodo utroque sit utendum ibi. Quid ergo est fratres cum conuenitis unusquisque uestrum ps ... Supra ostendit quod donum prophetie est magis appetendum quam donum linguarum ... primo p ... donum unicum comparationem 2° per donum linguarum per se considerati inutilitatem ibi Nunc autem fratres si uenero 3° per exemplum sui ... ibi Gratias ago deo meo quod omnium uestrum lingua loquor. Supra donum prophetie ostendit preferre donum linguarum primo ratione maioris instructionis 2° ratione maioris efficientie ibi Qui loquitur lingua 3° maioris dignitatis ibi Volo autem uos loqui linguis. Supra primo monet perquirendo tum prophetie magis quam donum linguarum 2° subdit rationem s. quia magis instruit intellectum ibi Qui enim loquitur lingua. Supra monet primo ut principaliter appetamus 2° ut secundario appetamus prophetiam ibi Emulamini. Si magis dicit glosa caritatem est ita maius donum inter omnia est summe et quia ita est sectamini toto desiderio caritatem et eam compendio ... Qui sequitur me non ambulat in tenebris ... caritas et dulce et salubre uinculum mentium sine qua diues pauper est et cum qua pauper diues est. Emulamini ... post caritatem emulamini i. desiderate spiritualia alia dona spiritus ... Emulamini ... magis autem emulamini ut prophetetis i. donum prophetie quam donum linguarum. Qui enim loquitur lingua. Hic ostendit quod donum prophetie magis instruit ... ostendit primo quod donum linguarum per se non instruit intellectum 2° quod donum prophetie per se instruit

et cum ibi. Nam qui prophetat. Supra tangit primo linguarum actum 2° effectum uel ad instruendum ibi Nam spiritus loquitur 3° signum rationis i. homo enim audit 4° rationis prisionem ... ait loquitur mysteria. Dicit ergo Qui enim loquitur lingua ignota et peregrina i. ydiomate extraneo uel qui loquitur lingua nota sine intellectu uel qui profert linguam que non intelligitur ut ... dominus ... non hominibus loquitur i. non intelligentibus uel profectum hominum nisi eorum ignorans lingua loquentium sed loquitur deo cuius laudem dicit. Nemo enim audit i. intelligit ... Spiritus autem loquitur mysteria. Spiritus autem loquitur ... non ipse in nullus ipsum intelligit uel spiritus i. mens anime inferior imaginaria ... instrumentum ... mysteria i. occulta. Nam qui prophetat. Hic ostendit quod donum prophetie per se instruit intellectum ubi tangit primo prophetie actum 2° actus effectum ibi hominibus loquitur 3° effectus commodum ... s. edificationem quo ad incipientes exhortationem quo ad proficientes consolationem quo ad perfectos dicit. Nam quasi de isto qui loquitur linguis hic dico quod non hominibus loquitur. Nam qui prophetat i. scripturas exponit hominibus loquitur i. intelligenter hominibus loquitur inquam ad edificationem incipientium et exhortationem proficientium et consolationem de solatio ... Omnis scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum et ad arguendum et corripiendum. Qui loquitur lingua. Supra ostendit donum prophetie excellit ratione maioris instructionis. Hic ostendit quod excellit ratione maioris edificationis et ostendit primo quod donum linguarum non edificat nisi loquentem 2° quod donum prophetie edificat ecclesiam generalem ibi Qui autem prophetat. Dicit ergo Qui loquitur quasi certa ... melius est prophetare quam loqui linguis quia qui loquitur lingua edificat semetipsum ... si tu intelligis qui autem prophetat i. scripturas exponit quod est loqui mente uel qui prophetat idest

Sed hec ... contra prophetas

futura predicere ut tamen ecclesia dei edif
ficetur quam ipse est. Mi. xxix. cum
prophetia defecerit dissipabitur populus. Nota quod
actus prophetandi multipliciter accipitur. Ali
quando pro actu futura predicendi. Eze. xii.
In tempora longa iste prophetat. Aliquando pro actu
occulta preterita nunciandi ut moyses
Gen. i. Jo. iiii. Video quia propheta
es tu. Math. xxvi. Prophetiza nobis Christe etc.
Aliquando pro actu presentia remota tuendi
iiii. Reg. v. dixit heliseus nonne cor
meum in presenti erat quando reversus est
homo de curru etc. iiii. Reg. vi. hely
zeus propheta qui est in israel indicat
regi omnia verba quecumque locutus
fueris in conclavi. Aliquando pro actu psallendi et
canendi. i. Par. xxv. [illegible] qui prophetarent
in citharis et psalteriis et cimbalis. Ali
quando pro laudes deo canendi. i. Reg. xix. pro
phetavit simul nudus toto die illa
et nocte etc. Aliquando pro actu scripturas ex
ponendi ut hic. Aliquando pro actu verbi pro
alio ponendi. Exo. vii. Aaron erit
propheta tuus, tu loqueris ei et ille loque
tur pharaoni. Aliquando pro actu aliquid futurum
ex suo prefigurandi. Ecc. xlvi. Josue suc
cessor moysi in prophetis etc. Nota quod
quod in prophetis sine impedimentis
debent esse electus ne usurpent offi
cium. Jer. xxiii. Ecce ego mitto ad
vos prophetas etc. quia quomodo predicabunt
nisi mittantur. Sed hec Jer. xxiii. conqueritur
dominus dicens. Non mittebam prophetas et
ipsi currebant, non loquebar ad eos
et ipsi prophetabant. Ne decipiant populum. Jer.
xxiii. propheta qui habet somnium narret
somnium et qui habet sermonem meum
loquatur sermonem meum vere. Sed hec
Jer. xiiii. conqueritur dominus dicens falso
prophete vaticinantur in nomine meo vi
sionem mendacem etc. Item ne
sint aliis in scandalum. Jer. i. Antequam
exires de utero sanctificavi te et
prophetam in gentibus dedi te. Sed hec
Jer. xxiii. dicit dominus a prophetis ierusalem est
egressa malicia super omnem terram,
Ideo dicit dominus eos etc. Humiles ne pre
sumant pre magnitudine revela
tionum. ii. Cor. xii. de Johanne Luc. i. Tu puer
propheta altissimi vocaberis et tamen querentibus ab eo
si esset propheta indicavit non. Sed hec iii. Reg.
xxii. quod sedechias fecit sibi
cornua ferrea et ait hiis ventilabis
syriam donec deleas eam. [illegible]

unanimiter ne desistant propter mi
seriam tribulationum. iiii. Reg. xiii. in heliseo de
quo Ecc. xlviii. In diebus suis non
pertimuit principem et potentia nemo
vicit illum et mortuum prophetavit corpus
eius. Sed hec quidam sunt sicut jonas
qui fugit a facie domini. Jone i. Per
petuis ne corrumpantur cupiditate mu
nerum. Ecc. xlvi. dilectus a domino deo
samuel prophetam et post [illegible] pecunias et
usque ad calciamenta ab omni carne non ac
cepit. Sed hec Mich. iii. Hec dicit dominus
super prophetas qui seducunt populum meum
et si quis non dederit in ore eorum quip
piam sanctificant super eum prelium.
Jer. vi. A maiore usque ad minorem
omnes avaritie student. Volo autem
vos loqui linguis. Ubi quod do
num prophetie prefertur ratione maioris
instructionis et ratione maioris edif
ficationis. Hic ostendit quod prefertur
ratione maioris dignitatis, ubi pro do
num prophetie magis appetendum propter
rationem subditur ibi. Nam maior
est qui prophetat. Exponit ibi nisi forte
interpretetur. Dic ergo volo autem quasi
sic preferam donum prophetie. Volo tamen vo
[illegible] volo omnes vos lo
qui linguis diversis, magis autem
volo vos prophetare, i. scripturas expo
nere vel futura predicere. Nam ma
ior est, i. dignior, qui prophetat, i. qui
scripturas exponit vel futura predicit
quam qui loquitur linguis diversis
et ignotis, sive dignior est, quia magis est
intelligere quam loqui, maior inquam
nisi forte ille qui loquitur linguis
interpretetur, i. exponere valeat quod
loquitur, quod raro contingit. Interpretetur
inquam adhoc ut ecclesia accipiat
edificationem. Nunc autem fratres
si venero. Supra ostendit quod donum
prophetie sit magis appetendum quam
donum linguarum ratione utilitatis
comparationis. Hic ostendit idem per do
num linguarum sine interpretatione et uti
litatem. Ubi primo ostendit per exemplum in
se ipso quod nichil prodest donum
linguarum sine dono interpretationis.
Secundo probat idem per exemplum in rebus in
animatis ibi. Tamen que sine anima sunt
vocem. Tertio monet ut petant ad

donum inspiracionis ibi. Sic et vos
qui emulatores estis spiritum scilicet quod
donum linguarum non potest prodesse quod
ad hoc non valeat indiget aliqua
inspiracione ibi. Si nobis loquar. Dicit
ergo. Nunc autem quasi vere ma-
ior est qui prophetat quam qui loquitur
linguis diversis et hoc in incipio
videre potestis quia o fratres in fide
si nunc venero ad vos fideles estis. Veniens
ad vos linguis diversis et igno-
tis loquens quid prodero vobis quasi diceret
nichil. Sicut qui loquitur in ytaliano
layces nichil prodest nisi exponat
in gallico. Multo minus autem prodero
infidelibus. Debet enim doctor loqui
non linguis sed facile et plane. Pro-
verbiorum xiiii^o doctrina prudentium facilis
est. Et Esdre viii^o. Attulit esdras li-
brum legis et legit in eo distincte
et aperte ad intelligendum. Nichil inquit
prodero nisi loquar vobis in revela-
tione id est exponendo revelationem que
est ubi prefiguratur aliquid occultum.
Aut scientia scilicet exponendo ea que
ad illuminationem fidei pertinent. Aut
prophetia exponendo scripturam que
de futuris agit. Aut in doctrina expo-
nendo scripturas que mores infor-
mant. Sive in revelatione ergo expo-
nendo misticum in scientia docendo
occulta in prophetia predicendo futura.
In doctrina docendo moralia. Vel in
revelatione narrando subito per spiritum
ostensa. In scientia ordinando per se investi-
gata. In prophetia notificando preambulata
per spiritum revelata. In doctrina loquen-
do ab aliis docta. Tamen que sine
anima sunt. Hic probat idem per
exemplum in rebus inanimatis et primo per si-
militudinem instrumentorum musico-
rum que sunt ad delectandum.
2° per similitudinem eorum que sunt ad
significandum ibi. Et enim si incer-
tam. 3° adaptat ad propositum ibi.
Ita et vos per linguam. In prima ponit
primo sonos musicos 2° supponit
distinctos sonos ibi. Nisi distinc-
tionem. 3° infertur sequens intelli-
gentie ibi. Quomodo scietur. Dicit ergo
quod et pro qui vocales sunt
plures quos dixi. Tamen et primitiva per
idem ordinem. Tamen que sine anima sunt

dentes vel sic inanimis linguas apperta-
nis. Tamen que sine anima sunt vocem
id est sonum dantia. Nam vox proprie solius
animantis est. Sive tibia que sonat fla-
tu oris. Sive cythara que sonat tac-
tu manus. Nisi distinctionem sonituum
id est sonos distinctos dederint. Quo-
modo scietur id quod canitur tibia aut
quod cytharizatur id est quomodo poterit
quis iudicare modos vel consonancias
cantilene. Sic nec inter locucio
de divinis delectabit audientem
que tamen divina sunt super res ali-
as delectare. Et vel Tybia et psalte-
rium suavem faciunt melodiam et
super utrumque lingua suavis. Et enim
si incertam. Hic subdit similitudinem
instrumentorum que sunt ad significandum
ubi primo implicat incertitudinem
signi 2° infert inutilitatem eo quod deficit
intelligendi ibi. Quis preparabit
se. Dicit ergo. Et enim quasi dicit vos de istis
nescitur quid canitur vel precet
[illegible] in tuba. Et enim si incertam vo-
cem id est sonum det tuba que bellum
non significet quis parabit se ad
bellum quasi diceret nullus quia nullus intel-
ligit canitum. Dicunt enim apud inde-
os resonabat in festis et bellis. Tuba
enim hebraice [illegible] et secundum
hoc quatuor distinctos sonandi
modos ut patet Numeri x. Erat enim ad
movendum castra, ad exhortandum
ad bella, ad indicendum festum, ad con-
vocandum [illegible]. Ita et vos per
linguam. Hic adaptat similitudinem
dictam ad propositum et primo in quolibet alio
2° in se ipso ibi. Si ergo nesciero.
In prima implicat primo usum lo-
quendi linguis 2° defectum interpreta-
tionis ibi. Nisi manifestum sermo-
nem. 3° inutilitatem sermonis
ibi quomodo scietur. 4° expressione
inutilitatis ibi. Eritis enim in aere lo-
quentes. Dicit ergo. Ita et vos loquentes
per linguam id est per ignorabilibus signorum
[illegible] in lingua notitiam vel per
linguam ignotam et peregrinam nisi
manifestum sermonem dederitis
scilicet per interpretationem quomodo scietur aliquis
id quod dicitur a vobis quasi diceret nullo modo. Legere
enim et non intelligere est negligere.

Eritis enim in aera. hic inprimit in
utilitatem loquendi ubi sunt ea. po
ea primo ponitur defectum inutili-
tatis superfluitatem ibi. Tam multa
genera. 3° ponitur ibi. Et nichil sine
voce est. Dicit ergo Eritis enim in
aera. i. in aere dicentes. s. sine fructu
loquentes quasi clamantem non ad
intellectum. Tam multa ut. s. genera
in qua linguarum multa. s. sunt in
hoc mundo. sunt enim lxxij ut probat
Augustinus super Gen. v. xvj. et ideo dominus
ad predicandum ubique elegit lxxij.
sicut patet quod Apostolus. idem est ac si
loquentium lingue ambiguum que
multis intelliget. et nichil sine
voce est. i. nulla res est sine sua
voce in unaquaque lingua vel sibi
propria vel equivocum. vel superflue loquor
in aliena. Si ergo nescierio. hic con
cludit dictam similitudinem de scripturis vel
primo supponit in se lingua sine
ignorantia. 2° ponit inutilitatem
ibi. ero ei cui loquor. 3° inutilitatem
qualitatem ibi. Et qui loquitur m
dicit quod. Si ergo et si et alii sine in
terpretatione non intelligent. Si ergo
nescierio virtutem vocis. i. significa-
tionem vel signum interpretationem nam
dicto significata hic tantum quasi loco
corporis significatur. quasi loco dicit ei
cui loquor quia. s. instruere debeo
barbarus. i. non intelligens. a quo
et loquitur secundum quem usum. s.
barbarum dicimus quod non intel
ligimus. et qui loquitur mihi. i. quia
me instruit vel audit. secundum alia
translationem erit super mihi barbarus. i.
non intelligens. Sic et vos qui e
mulatores. hic quod nichil va
let donum linguarum sine dono in
terpretationis. hic monet ne petunt
a deo donum interpretationis. ubi p°
monet ne querant habundare do
nis potioribus ad edificationem. 2°
ideo monet quod habens donum lig
uarum querat a deo interpretationem ibi. et
ideo qui loquitur lingua. dicit quod sic
et vos. quia sicut dico de me ita dico
de vobis. et ideo vos qui emulatores
estis et cetera vel sic si nescierio virtutem

"ero" "que loquitur dicenti"

vocis. ero ei cui loquar barbarus
sic et vos. ne sitis barbari. Quoniam
emulatores estis spirituum. i. spiri-
tualium donorum. Sic accipit ibi ad x°
Replebuntur enim spiritu sancto. quia
adeo qui dicit diuinibus affluens.
sic petite habundetis donis spiritua
libus. et hoc ad edificationem ecclesie
quod est per interpretationem. Tamquam
ergo dicit petitionem. et erit quia
emulatores spirituum. in eam quia
habundantia donorum. forma quemquam
sicut. sine quia edificatio. Et ideo
qui loquitur lingua. hic monet q.
habens donum linguarum querat a deo
interpretationem. et primo monet que
interpretationem. 2° subdit explicationem hu-
ius utilitatem. sive necessitatem. 3° est
propter sine ipsius necessitatem ibi.
nam si orem lingua. 4° propter
ostendit visionem ibi. Ceterum
si benedixeris. 5° propter aliorum edifica-
tionem ibi. Nam tu quidem bene gra
tias. dicit quod et ideo quia. s. edificare
debet. qui loquitur lingua oret
dominum ut interpretetur. i. ut interpretan
di gratiam sibi detur. vel oret. i. sic
loquatur ut interpretetur. i. expo
nat quod loquitur. ut sic intel
ligatur. Nam si orem lingua.
Ecce prima ratio interpretatione.
s. intelligentia illorum. ubi p° docet
inutile factum. 2° utile faciendum
ibi quid ergo oratio. Inprimis primo
ponit usum solius lingue. 2°
inutilitatem. s. defectum intelligentie
ibi mens autem mea. dicit quod ita
quod et utile est ut interpretetur. nam
si orem lingua. i. si loquar sine
interpretatione. spiritus meus orat. i.
spiritus sanctus mihi datus facit
me loqui. vel spiritus meus. i. meo
mea. vel spiritus meus. i. vis in
ferior anime. ubi rerum corpora
lium ymagines inprimuntur. mens
autem mea. i. intelligentia sine fru
ctu est. quia sine intellectu. quid
ergo est faciendum. s. hoc. s. orabo
i. loquar spiritu. i. in anima vel spiritu
i. lingua a spiritu sancto data. vel
spiritu. i. vi ymaginativa signa for
mando. orabo et mente. i. intellectu

pe

mente, psallam spiritu i. melodia
vocis, quod minus est, psallam
et mente i. spirituali intelligencia
mentis, quod maius est. Nondum
hic porro vocalis oracio adiunct
ta valet primo ad preces suffi-
cienter, Eccl. vij. Orare diligenter deum
ex operibus et precibus et abstinebis te
a vitiis tuis. 2o ad defunctorum
absolucionem, ij Mach. xij. Sancta
et salubris est cogitacio pro defunctis
exorare. 3o ad proximorum edifica-
cionem, sicut dominus Jo. xj. Ego sciebam
quia semper me audis, sed propter popu-
lum qui circumstat dixi. Unde et edi-
ficati sunt audientes, unde
et viri et femine precibus ma-
nibus orantes ij Mach. xv. et iij
Mach. iij. 4o ad demonum expulsionem
que vincere longos ij Mach. xij. In-
cipiens patria voce et cum ympnis
clamorem, extollens fugam
Gorgie militibus incussit. Mar.
ixo. Hoc genus demoniorum non
eicitur nisi oracione etc. 5o ad de-
uocionis et inimicorum correctionem, sicut
dicitur in signum huius Luce
ixo. Factum est dum oraret species
eius altera. 6o ad recte benedi-
cendum sanctificacionem, i ad Thy-
mo. iiij. Nichil reiciendum quod cum gra-
ciarum actione percipitur, sanctifi-
catur enim per verbum dei et oracionem.
7o ad dei laudem et confessionem,
Eccli. xxxix. Ipse tamquam ym-
bres mittet eloquia sapie-
ncie sue et in oracione confitebitur domino.
Ceterum si benedixeris spiritu etc.
2a utilitas sine intellectu interpreta-
cionis, scilicet attestacio benedictionis. Ubi
ponit primo actum ignote lo-
cucionis, 2o defectum attesta-
cionis ibi, Qui supplet locum,
3o emendacionem racionis ibi, quoniam
quid dicas nescit. Dicit ergo ceterum
quasi ita orandum est
et psallendum ut dixi, ceterum
si benedixeris i. bona aliqua dixe-
ris spiritu i. lingua proprium dampnum,
quis supplet locum ydiote i. illi-
terati et rudis attestando s. ve-
ritati dictorum q. d. nullus. Etiam

sapiens, quia non intelligit, id est
sic sicut videns attestando s. veri-
tati dictorum q. d. nullus insipiens, non in-
telligens oppinentem, quo dicas ac-
tulerim intentus. Amen i. verum est
super benedictionem tuam q. d. non poterit
dicere. Ex hoc loco forte sumpsit sic
ecclesia carnotensis, quod non videt
amen ad sequendum quod in principio
viri prudentibus oracionem sive
acta quod ullus erat ibi ydiota
vel ad laicum. Si benedicas aliter in
lingua ignota non dicet Amen
super benedictionem tuam, qui quid
dicas nescit i. non intelligit. Nam
tu quidem bene gracias agis etc. 3a uti-
litas interpretacionis, s. edificacio
aliorum. Ubi tangitur primo utilis
locucionis usus, 2o edificacionis
defectus ibi, sed alius non. Dicit ergo
Nam tu quidem ideo dico super tuam be-
nedictionem. Nam tu quidem bene gra-
cias agis. Vel sic nam tu quidem hoc noto
quod ydiota non habet locucionem, sed non
narro vel arguo quod agis, quia tu
quidem bene quo ad deum gracias agis
deo qui intelligit omne linguam,
sed alter i. proximus non edificatur
et ideo non sufficit. Ro. xiiij. Providentes
res bona non solum coram deo, sed
eciam coram omnibus hominibus. Sic ergo
loqui linguis ignotis sine interpreta-
cione nec valet ad instructionem sui
vel adiunccionem verbi vel ad edi-
ficacionem verbi proximi vel ad instruc-
cionem, quia non intelligit. Si vere
vel falsum quod dicitur, non ad iudicacionem,
quia non intelligit si bonum est vel malum,
nec ad edificacionem, quia non intel-
ligitur si licitum est vel illicitum.
Hic queritur super illud Sectamini
caritatem, glossa: toto corde. Contra
dicitur in principio non potest diligi deus
ex toto corde. Respondeo non potest impleri
preceptum de diligendo deo ex to-
to corde s. ex tota vita presenti, sed potest
tota voluntate vie, ut s. nichil sit
contrarium. Item ibidem glossa: caritas
est dulce et salubre vinculum mencium
in ymno precor ... Colligam ser

nare vniente spiritus invincibili pace. Secundo utrumque est vinculum, scilicet unum pacis, unum caritatis. Ut causa prima pax, ut causa secundaria qui est effectus caritatis. Item super illud ante in scientia glosa. Ut exponat ea que ad sciendum pertinent de natura divinitatis. Quarto divina pertinent ad spiritualem. Secundo ut instruendi ipsa pertinent ad spiritum prophetiam, ut per scientiam promte ... ad scientiam. Item super illud ante in doctrina glosa prophetia est ut ipsius ... quia sine industria humana spiritus sanctus paulatim revelat. Ut spiritus sanctus subito revelat operatur secundum glosam. Secundo ... nescit tarde moli-mina spiritus sancti gratia. Secundo singulas visiones subito revelat sed dispositas paulatim, id est una post aliam. Item quamvis est de se subito revelat, sed dispositis paulatim, tamen cum plurimum propter dispositionem suscipientis. Item que sine anima sunt vocem dancia, id est vox est sonus ab ore animalis prolatus. Secundo species accipiens proprie vox prophano. Item super illud nichil sine voce glosa nulla res est sine sua voce, id est unaqueque lingua ... plures sunt res quam voces sunt prophetia. Secundo glosa loquitur de rebus ... sed adhuc opponitur quia multe res diverse eadem habent vocabula communia. Non ergo una queque res habet suam vocem. Secundo sua vox dicitur duplex vel propria vel communis. Item mens mea sine fructu est. Est ergo infructuosa est oratio laici dicentis ... ut qui non intelligit quid dicit. Secundo mens supponit hic pro parte intellectiva solum, non pro affectiva. Ista tamen oratio caret fructu cognitionis, sed non devotionis. Gratias ago deo quod omnium vestrum. Primo ostendit quod donum prophetie magis est optandum quam donum linguarum, primo probavit ipsius donum mirifice operationis. Secundo probo in linguarum per se consideratum mirificentiam. Hic tertio ostendit idem per exemplum suum dicendo. Et primo inducit exemplum. Secundo addit cautelam ibi in ecclesia. Vnde scriptum est. Tertio subinducit conclusionem ibi

Si ergo conveniat universa ecclesia in unum. Dicit primo se habere donum linguarum. Secundo quod nichilominus magis vult loqui ad intellectum, sed in ecclesia volo. Tertio monet eos ad similiter faciendum ibi fratres nolite pueri effici sensibus. Primo impendit gratiarum actionem debitam. Secundo ostendit beneficium acceptum ibi quod omnium vestrum. Dicit ergo gratias quoniam dixi preoptandum esse donum prophetie dono linguarum. Hic autem non dixi de invidia quod despicio aliis quod in me non habeo. Gratias enim ago deo meo de hoc quod omnium vestrum lingua loquor. Secundo id est ... Secundo audivimus unusquisque lingua sua illos loquentes. Alii tamen dicunt quod loquebatur lingua materna que tamen videbatur omnibus propria quod non est probabile. Sed in ecclesia volo. Hic ostendit quod magis vult loqui ad intellectum ubi etiam locutionem tangit. Primo quod est magis eligendum. Secundo quod in primis ibi quam decem milia. Supra implicantur quatuor conditiones commendabiles in locutione optime, quia in ecclesia pauca, et quinque verba intelligibiliter, et sensu meo sententiose, quia ut alios instruam. Dicit ergo sed quamvis sic omnium lingua loquor, sed tamen volo magis in ecclesia tanquam fidelitatem querere debeo loqui quinque verba, id est paucissima sensu meo, ita ut sentiam et sufficiam et ad hoc ut alios instruam de fide et moribus quam decem milia verborum, id est infinita verba finitum pro infinito in lingua tamen sine intellectu. Secundo dicit dominus nostri qui ... vel de omnibus nolite multum loqui preter ista ubi potest intelligi doctrina quia librorum moysi quinque verba sunt que loqui debeamus, scilicet quod credendum quia scilicet xij articuli ... Secundo Tu autem loquere que decet sanam doctrinam. Parce enim loquere utilitatem, quid faciendum, et propter ... loqui propter loquebaris de testimoniis tuis in conspectu regum et non confundebar et meditabar quia fugiendum, quia in proverbiis scilicet mortis et vite in manibus lingue ... tibi loquenti.

[Margin, beside Gratias enim ago: et lingua eorum ... loquitur ex hoc ... plane quod loquitur omni lingua]

[Margin notes: sed; quod]

+ Actum jo

+ estote

ad eos . s. ad pectores Job x° loquar in
amaritudine anime mee quid
appetendum quia paradysi gaudia
sic xpus apparens apostolis et loquens
de regno dei quid timendum quia
inferni supplicia Eze. xxi° loquere
gladius gladius exacutus est et
limatus ut cedat victimas ex
acutus est et cetera Vel quinque verba sunt
quinque genera verborum quibus expe
dit loqui videlicet in confessione tri
sticiter Job x° loquar in amaritudine
anime mee Ps. recogitabo tibi omnes
in oratione silenter Reg. i° porro an
na loquebatur in corde suo tantumque la
bia eius movebantur et vox illius pe
nitus non audiebatur Ps. vi° con
tra nolentes vel in disputatione co
stanter Act. vi° non poterant resi
stere sapientie et spiritu qui loquebatur
in predicatione instanter Thi. ii° hec
loquere et exhortare et argue cum
omni imperio In iniquitate autem ne
cessitate breviter Eccl. xxxii° adole
scens loquere in causa tua vix cum
necesse fuerit in multiloquio enim non de
erit peccatum Fratres nolite pueri effici
monet eos ad similia faciendum
ubi primo dehortatur a malicia imperatoris
2° hortatur ad bonam innocenciam
3° hortatur ad magnam intelligenciam
dic ergo fratres quasi sic filios et vos
similiter facere debetis et vos fratres no
lite pueri effici sensibus primo paruuli
qui sub verba exprimunt que non in
telligunt ysidorus vel pervulis Male
dictus puer centum annorum Sed mali
cia paruuli sic quod pueriscente vel co
rescentes in patientiam per innocenciam
et pueros actionibus generaliter simul
tes sine dolo et sensibus autem
perfecti sic vel estote ut intelli
gatis quid dicitis intendite quid
facitis Ro. xv° Volo vos sapientes
esse in bono simplices autem in ma
lo et felix in malis intellectu non enim
pertineat simplex affectu non est malicia
in malis actu non est in perfecto ali
quis quia est hic et laudabilimus
enim in lege enim scriptum est ad
ducit auctoritatem ubi primo ponit verba
auctoris 2° concludit exceptionem ibi itaque

lingue signum sunt In iniquitate linguis
duo primo admirabilem dei benig
nitatem 2° detestabilem hominis
malignitatem ibi et nec sic audient
me dicit Is. in lege quod non autem non
querimus loqui linguis enim quia lege
scriptum est ysaie xxviii° vel in lege
enim quod scriptum hoc si qui in
aliis linguis i. diversis generibus lin
guarum et in aliis labiis i. alio ydiomate
vel in labiis aliis i. alio modo loquendi
quam in veteri testamento s. verbis spiritua
libus vel in labiis aliis i. aliter quam
fidelibus s. ob scriptura et parabolice lo
quor populo huic indurato quod fiat e
Act. i° Ps. non sunt loquele neque sermo
quorum non audiantur voces eorum et nec sic ex
audient me dicit dominus in signo
s. et non mirabili in quo vocat lin
guas esse datas in signum mirabile
infidelibus itaque lingue in signum
sunt hic concludit exceptionem ubi co
cludit virtutem primo de datione lin
guarum 2° de revelatione prophetiarum ibi
prophetie autem dic ergo itaque quia s.
diversis linguis locutus est et hoc
signum credentibus lingue in signum
sunt date non fidelibus qui deum
omnia posse credunt signo in miraculo
non indigent sed infidelibus ut s.
moneantur ad fidem per miraculi novi
tatem illud signum est maligmibus
Act. ii° prophetie autem date sunt non
infidelibus ut scilicet daretur mun
dus Act. viii° sed fidelibus ut edifi
centur Si ergo conveniant hic sup
inducit rationem ordinis primo inque
mens quod sequitur ex inordinata
linguarum locutione 2° bonum quod sequitur
ex usu prophetie ibi Si autem omnes prophe
tent In summa facit in primis primo pro
quentum fidelium 2° ignota lingua
loquuntur ibi et omnes linguis
per ingressum infidelium et intrent
autem ydiote 3° scilicet incommodum
nonne dicent dicit Is. Si ergo quia et
quia lingue sunt in signum non in edi
ficationem si ergo conveniat universa
ecclesia i. omnes fideles de ecclesia in unum
et omnes linguis loquantur sine inter
pretatione intrent autem ydiote qui non

intelligunt. aut infideles qui non
credunt. Sicut dicunt corde et ore.
quid insanitis/ arreptitii/ utique unde
liunt propter aliorum similitudinem sui
intelligentiam. Si autem omnes prophe-
tent. subditur bonum quod sequitur ex
sua prophetie. et hoc duplex. primum est
revelationis. secundum conversionis. ubi intret in
credens vel infidelis. Summa implicat
tria. primo prophetandi actum. secundo peccatoris
adventum ibi. Intret autem infidelis. tertio
sequens commodum ibi. Convincitur ab omnibus. Di-
cit. Si autem omnes prophetent. id est scriptu-
ras exponant. Intret autem quis in-
fidelis vel ydiota. Convincitur ab omnibus
de aliquo suo errore. Diiudicatur
id est reprehensibilis ostenditur ab omnibus
de aliquo suo peccato. Spiritualis enim ho-
mo iudicat omnia. supra ii°. Occulta enim
cordis eius id est peccata sua que nesci-
ebat esse peccata manifesta fiunt ei
per eorum expositionem. Proverbiorum xx°. Lu-
cerna domini spiraculum hominis que
investigat omnia secreta ventris.
Peccatum enim est mala facit efficit
eum rebellem propter offensam qua
gignit (?) et detestabilem propter penam
ad quam obligat. turpem et vilem propter
maculam que deformat. Et contra
septimum (?) sapientie (?) quinto rebellem di-
vidit (?) et detestabilem. ultimate (?) co-
ram et ignorantem. Ita cadens in
faciem id est se falsum cognoscens non cadens
retrorsum sicut Hely i Regum iiii. A-
dorabit deum qui se ei prius opposi-
tum (?) ... confitens ore quod habet in
corde. hoc scilicet quod deus vere non
ficte sicut ypocrite in vobis sit. Hi-
nc enim deus in vobis id est in vestris (?)
Zacharie viii°. Ibimus vobiscum. audi-
vimus enim quod deus vobiscum est.
Hic queritur super id. Sensibus perfecti estote.
Glossa Salomonis dicere scire legem
sensus est optimi. Quia hoc habetur Sapientie
vi°. secundum aliam litteram. Cogitare de
illa sensus est consummatus. Qui
liber non est Salomonis. Responsio. Quia
non sit editus a Salomone. est tamen
editus in persona Salomonis. Item
in lege enim scriptum est. Ysaie xx-
viii°. Responsio. lex accipitur hic large
pro toto testamento. non stricte pro
pentateucho. Item super id. Inter-
rogavimus (?) alijs. Glossa Lingue in signum sunt/

non ad edificationem. Quia ultimum donum
spiritus sancti est. quod non sit ad edifi-
cationem. Item super xii. Unicuique datur
manifestatio spiritus ad utilitatem.
Responsio. donum linguarum primo et im-
mediate est ad admirationem. sed se-
cundario et quia causa est ad edifica-
tionem. Item super id. Lingue in signum
sunt infidelibus. Glossa. ne eis reve-
letur mens. Quia possimus linguas
revelantur virtus. Item infidelibus
non velanda sed revelanda est virtus.
alias non converterentur. nec scirent
quid credendum esset. Responsio. loquitur
de linguis per se sine interpretatione
et aliud est quod revelanda est
virtus audire volentibus. sed hoc non
fit per donum linguarum sine interpreta-
tione. Item occulta cordis eius ma-
nifesta fiunt. sine (?) quia solus deus
novit abscondita cordis. Responsio. ma-
nifesta fiunt ipsi peccatori. ut ea que
nesciebat esse erronea per doctrinam
cognoscat esse erronea et peccata.
Quid ergo est fratres. Exclusio errore circa
appetitum predictorum donorum. hic excluditur
error circa usum eorum. Et
quo utrumque sit utendum. Primo. quibus
personis est utendum ibi. Mulieres
in ecclesia taceant. Tertio quod duxit te-
nere modum istum ibi. An a vobis
verbum dei processit. Summa. Primo ostendit
qualiter sit utendum utroque
istorum donorum. Secundo specialiter quomodo
dono linguarum ibi. Sive lingua
quis loquitur. Tertio qualiter dono pro-
phetie ibi. Prophete autem duo aut tria.
Primo quomodo de usu donorum. secundo sub-
dit similiter utrorum ibi. Cum conve-
nitis. tertio finem utendi debitum id est
ad edificationem fiant. Dicit ergo. Quid
ergo est fratres. quidem convenitis dolo
cum donis linguarum. Quid ergo
est fratres agendum. Cum convenitis
simul. Unusquisque vestrum. quod
libet per se ex instinctu et munere
spiritus sancti. Psalmum hymnum id est laude
dei cum cantico. vel psalmum id est intel-
lectum psalmorum. Doctrinam habet. Instructio-
nem de moribus. vel doctrinam id est pro-
videntiam docendi. Apocalypsim
habet id est revelationem. Linguam habet. id est
genus linguarum. Interpretationem habet.

Marginal note: et primo ostendit qualiter illis donis sit utendum

+ 9 q(ua)g(ue)

t gratiam exponendi linguas uel sep
tuaginta. hec sunt illa uerba q(ue) supra
noluit loqui ap(osto)l(u)s que disting-
uuntur sic. omnis congnicio hec
aut p(er) cognicionem humanam aut p(er)
reuelacionem diuinam. si p(er) cognicionem
humanam aut infertur in mente
sic est ratio aut in p(ro)ximum sic est
doctrina. si p(er) reuelacionem diuinam
aut datur p(ro)pt(er) adco(n)gnicionem sic
sicut est apokalipsis. aut ad loquendum
sic est lingua. aut ad intelligendum sic
est interpretacio. Et in hec genere
omnia (et) talia ad edificacionem esse
fiunt. Set cum ut etiam edifi
cari uel timere queret ut laboret
ad eius edificacionem. unus cum
difficiens (et) talibus desistens. quid
ergo est istius in se labor. Et ex xxiiij.
Unius secundum linguam quis loquitur
sic o(portet) sp(eci)aliter qualiter sit intendu(m)
dono linguarum. et primo qualiter est
uendum cum interpretibus. si autem non
sit interpres. Sup(er)ius primo supponit
locucionis linguarum diuersitate (pro)
difficultate loquendi plurimorum f(rat)r(u)m
duos. (et) suadet (con)locucionis expo
sicionem dicit. (et) unus interpretetur dicendo
q(uod) etiam ad edificacionem fiunt inueni
agenda sunt. Secundo non linguarum sic
utendum est. sine quia .i. si aliquis
secundum linguam loquitur .i. secundum diu
ersitatem linguarum secundum duos fiat
simple locucio. (et) ut in(ter) tres ne
totum diem detineant (et) p(ro)cedant
diuersis temporibus. uel p(ro)cedant ...
in uice. (et) quando aliquis loquitur
(et) unus uel idem .s. uel alius interp(re)tet(ur)
.i. exponat quod loquitur ut intelligatur.
si autem non fuit interpres interia ta
ceat ille qui linguis loquitur. ne
s(it) barbarus in ecclesia. Sed autem ad
sui edificacionem p(ro)ferat loquatur
(et) deo ... ut
.i. ad honorem dei (et) laudem. P(ro)phete
aut duo uel tres. Hic o(stendit) qualiter uti
dum sit dono p(ro)phecie. Et debitu(m)
uult primo p(ro)phetancium numerum
2o p(ro)phetandi ordinem ibi. Et si ad
reuelatum. 3o ordinis possibilitatem
ibi. Et sp(iritu)s p(ro)phetarum. 4o ordinis fine
possibilitatem ibi. Non enim dissen
sionis est deus. Dic ergo p(ro)phete sic

intendum est de dono linguarum uel diui (et)
dono p(ro)phecie. sic p(ro)phete aut duo uel
tres dicant singillatim. quia tot su
fficiunt. ... enim duorum uel trium te
stimonium stabit omne uerbum. Mt xviij.
(et) deut(eronomium) xix. (et) ceteri taceant diiudicent
quod dicitur. s(ci)l(ice)t an bonum sit uel non.
j Jo(hannis) iiij. Nolite omni sp(irit)ui credere
sed p(ro)bate sp(irit)us si ex deo sunt. (et) si
aliquid melius reuelatum fuerit uel
alius qui audiebat. reuelatum enim
etiam minori quod non maiori. Mt xj.
Confitebor tibi pater domine celi (et) terre
quia abscondisti hec a sapientibus (et)
prudentibus (et) reuelasti ea paruulis.
prior p(ro)phetans taceat. Dicit iste locu
potest enim q(uod) dicendum .i. det ei locum
... quia potestis omnes p(er) singulos .i.
singillatim p(ro)phetare. ne perturbacio fi
at in(ter) uos .s. ne ex ordinato usu p(ro)phe
re omnes discant (et) maiores a mino
ribus (et) omnes exhortentur alios.
etiam ipsi minores. Esse ergo ordo
p(ro)phetandi congruus ut s(cilicet) melior p(ro)pona(tur)
debitus. quia p(er) hoc omnes p(ro)phetare p(er)fi
cimus quia ut omnes discant ...
tundem sup(er) id. ut discant omnes. quod
in locuciones ... que discere
ut p(er)ueniat ad p(er)fectionem scripture p(er)
... d(e) maiori ...
sed qui hic ... discit p(ro)g
... Sed in ... hec sc
gentes quas deus delegit ut
erudirent in ore ... (et) omnes qui
nouerunt bella chananeorum ut p(ost)
ea discerent filij eorum certare cum hos
tibus. (et) hic ... contendere
p(ro)fundi ...
ne. sicut pictor uel sculptor discit i
uiuiam magistrorum. Sed ...
si erudiri didiceritis ... mei
s(unt) ... cum dilectione. Sed
co(n)gnus ... discit superiorem
alios ... Secundum re inquit
ap(osto)l(u)s ...
de uobis. ipsi enim didicistis ut diliga
tis inuicem (et) c(etera). ... de egenorum
compassione (et) subuencione. Sed
homo ... discit ...
... discite bene facere querite iudicium
subuenite oppresso. iudicate pup(illo) de
fendite uiduam. Is. i. ... de timendo deo ...
... obediencie. sicut ... ope

ut quilibet laboret

+ 2o q(ua)l(ite)r sit in(ter)p(re)te

fine

mundo dicat stultum sum et ordiem
deutero iiii° Congrega ad me populum ut
audiat sermones meos / et discat ti
mere omni tempore quo vivit in terra. Deu
tero v°. Audi israel cerimonias atque iu
dicia que ego loquor in auribus tuis
hodie / discite et opere complete. Deute
xxxi°. custodies verba legis huius etc. / Octavo
de cordis humilitate / et morum mansueti
dine / sicut patet ad Timotheum ag(?) ste
discite moneri et notare / Mt. xi°. Disci
te a me quia mitis sum etc. / Nono de vir
tute silencii sapientie sicut ostenditur di
scite sibi nulla / Eccl. vii°. Ubi loquitur
de sapientia dicit quam sine fictione didi
ci et sine invidia communico / etc. Nono dicit
quod septem sunt pene discite hic quod
est scilicet bonum et utile / primum est divina
revelatio / Sic didicerunt multi sancti
ut patriarche prophete et apostoli / sicut paulus
Gal. i°. Notum vobis facio evangelium quod
evangelizatum est a me / quia non est secundum
hominem / neque enim ab homine accepi
id neque didici sed per revelationem ihesu christi
Jo. vi°. Omnis qui audit a patre et didicit /
secundum est diligens creaturarum irrationabi
lium inspectio / videns homo quod
creatura irrationalis tam sollicita est de pro
fectu suo / per hoc instruitur ad exemplum providere
sibi discit / Prov. vi°. Vade ad formi
cam o piger et considera vias eius et
disce sapientiam / que cum non habeat ducem
etc. / Tertium est stultorum et negligentium
hominum consideratio / ex hoc enim quod con
tra deplic(?) videt per negligentiam
de sapientia / Prov. xxiiii°. Per agrum
pigri hominis transivi / et per vineam vi
ri stulti / et sic totum etc. / et sequitur quam
vidissem posui in corde meo et exemplo
didici disciplinam / Quartum est doctorum
humilis auditio / Eccl. vi°. Fili si atten
deris mihi disces et cum sapientia Sap.
vi°. Audite reges et discite / Eccl. viii°.
Ne despicias narrationem presbiterorum et /
Quintum est diligens studium / Eccl. i°.
Et mens mea contemplata est multa
sapienter et didici etc. / Sextum est vera
experimentia / cum enim non est exp
ertus / pauca recognoscit / hinc est
quod laban dixit ad Jacob Gen. x
xx°. Experimento didici quod benedi
xit mihi deus propter te / sic et de christo di
citur Heb. v°. Et quidem cum esset filius dei

didicit ex hiis que passus est obe
dientiam / Septimum est communis sine cor
reptione / Constat enim quod homo cum
alio sepe moratur mores eius dis
cit et imitatur / sicut in proverbiis de hominibus
cum malis conversari / Prov. xxii°. Noli esse
amicus homini iracundo / neque am
bules cum homine furioso / ne for
te discas semitas eius / et sumas
scandalum anime tue / Sed hinc Eze
xix°. Sed incedebat inter leones et
factus est leo / didicitque predam capere
et homines devorare / Ps. Commixti sunt
inter gentes et didicerunt opera
eorum / quia qui cum lupis est oportet
eum cum lupis ululare / et hoc est vale
de picto sunt / quia sicut dicitur Jer. xiii°.
Si mutare potest ethiops pellem
suam / aut pardus varietates suas /
et vos poteritis bene facere cum didi
ceritis malum / Et sunt prophetare / Hic
subdit dicens ardimus possibilitatem /
et deinde possibilitatem totam dicens /
Et spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt / Ubi notandum
dece et . quia spiritus prophetarum deest
spiritus sanctus / qui in se unus est
sed pluraliter dicitur propter plures prophetas
quos replet / ut propter plura dona
prophetie / in prophetarum nostri scilicet subiecti sunt / quia
non cogit eos loqui ut spiritus sibi
contrarius / Job xxxii°. Contrarius me
spiritus uteri mei / ut prophete ydolorum
prophetas sancti sunt / quia subministratur
eis / Jo. xiiii°. Suggeret vobis omnia
quecumque dixero vobis / non enim quietus
vere est subiectus spiritus prophetarum
ipsis prophetis / non enim dissensionis
id est discordie est deus / ut prophetas
quos replet simul loqui com
pellat / nec permittat unum alteri
cedere / sed pacis Ro. xiii°. Deus autem
pacis sit cum omnibus vobis / sicut
et in omnibus ecclesiis in maioribus mi
noribus et mediocribus / patriarch
metropolitanis / et episcopalibus ecclesie
in qua sanctorum ad dictum esse
malignantium doceo / tum tenere
debet / quia non est novum neque
singulare quod dico / Mulieres
etiam ecclesiis / Hic docet quo sit vere
dum hinc invenit donis / hic ordo et
aquibus personis sit vitandum illis
ubi primo indicit mulieribus etiam

tinentiam / 2o subdit singularem rationem i.
Non enim permittitur eis. 3o removet
dubitationem ibi / Si quid autem vo-
lunt discere. Dicit ergo mulieres quas
dixi quod omnes poterant prophetare in eccl-
esiis / tamen mulieres in ecclesiis ta-
ceant ut nec loquantur linguis,
nec prophetent. Non enim permittitur
eis aliqua auctoritate loqui in ecclesia
sed subditas esse viris quia velim
inuit / Supra xi°. Subditas ius
sicut et lex dicit / Gen. iii°. Sub vi-
ri potestate eris / Si quid autem volunt
hic removet dubitationem quia
enim possent dubitare ex quo non li-
cet loqui quo ad discent quod
ignorant / Ideo primo dicit quod domi
proprios viros interrogare / 2o subdit
causam quare domi et non publice
ibi / Turpe est enim. Dicit ergo si quid
autem volunt discere / domi suos viros
suos interrogent / Unde et primum
preceptum primum datum est mulieri /
Gen. iii° de omni ligno etc. Turpe
enim sunt sensus et motus / vi-
cium est turpe mulieri / Supra xi°.
Turpe est etc. Et hoc dico domi / tur-
pe est enim quia sic contra ecclesiasticam
disciplinam et contra verecundiam
que debet mulieribus inesse ob-
prauicationem / mulieri loqui in ecclesia /
Idem preceptum habetur i. Thy. ii°.
Mulier in silencio discat / Item
sicut dicit Crisostomus semel docuit
et omnia subvertit / An a vobis
verbum dei / Hic ostendit qualiter et aliquibus
singuli domus sic utendum / Et ostendit
quod deuite sanare modum istum /
ubi ostendit primo quis sanare debet /
2o repetit quid sanare debent /
ibi / Itaque fratres / In prima ostendit quod
sanare debent propter tria / Primo propter
aliorum observantiam conformitatem /
2o propter donum percipientes auctori-
tate ibi / Si quis videtur esse
propheta / 3o propter contemptum repro-
bationem ibi / Si quis autem ignorat
Prima ratio est hec / quod boni et sa-
pientes tenent id est tenendum /
sed boni alii tenent modum quem
eis tradidi / ergo et vos tenere de-
betis / Et hoc est quod dicit / An a vobis
quasi nec debetis innitare quod tradidi

an a vobis verbum dei processit ad vos
sit non potius ergo a nobis ad vos
ysa. ii°. De Syon exibit lex et verbum
domini de Ierusalem / ad vos solos per-
venit ipsum verbum quod non immo ad
plures alios / Unde quod alii tenent
et vos debetis tenere pro convenien-
tiam exempli omnium eorum / Si quis
enim videtur propheta / Ecce secunda ratio
talis preceptum divinum tenendum est / sed
ea que scribo sunt preceptum divinum /
ergo ea sunt tenenda / Primo suscitat
audientium attentionem / 2o subdit
scripture sue auctoritatem ibi / quia domini sunt
mandata / Dicit ergo si quis / hec duplici-
ter / primo modo sic tamen debet tenere
quod dixi / Si quis enim videtur propheta
esse i. predicens futura / vel spiritalis
noscens occulta / cognoscat hec
scilicet que scribo vobis / quia domini sunt man-
data / non mea ii Cor. xiii°. An experi-
mentum queritis eius qui in me lo-
quitur / 2o modo sic / Si quis quod tenere
quod dixi et spiritaliter intelligere /
Si quis enim videtur propheta esse inter
vos aut spiritalis / cognoscat id est
spiritaliter intelligat que scribo vobis
quia domini sunt mandata / Si quis
autem ignorat / Ecce tertia ratio ad
eos talis / quibus debet cavere ne adeo ig-
norentur / sed qui non tenet hanc doc-
trinam non capit / ergo quilibet debet tene-
re hanc doctrinam / Primo ergo im-
plicat contemptum doctrine / 2o quantum
supplicium pene ibi / Ignorabitur. Et hoc
est quod dicit / Si quis autem ignorat
hec esse domini mandata / et non vult ma-
gis scire / ignorabitur a deo in futuro
i. reprobabitur / Mt. viii°. Amen dico
vobis non novi vos / Et loquitur de ig-
norantia affectata i. voluntate
extendit / Itaque fratres emulamini / Hic
repetit quid observare debent / ubi
monet primo donum prophecie appetere / 2o
donum linguarum non reprobare ibi / Et
loqui linguis / 3o omnia ordinate
fieri ibi / Omnia autem honeste. Dicit
ergo itaque quia scilicet prophetia edificat / lingue
ne / non fratres in fide emulamini id est
desiderate prophetare i. futura predicere
vel scripturas exponere / et tamen loqui lin-
guis diversis nolite prohibere / tamquam

sit nullum nec sint dissensio / omnia
aut sine idemco lingua / sive prophetia
honeste cum pace et secundum ordinem pre
dictum fiant in vobis / Iudicevo Scelle
nuncientes in mensa et ordine suo
pugnantur contra syriam / sic absque
ruine omnia fiunt contra actum resp
cum sui / honeste contra scandalum / pro
vinum / ordinate contra deinum / dei
ut faceret dicit actum honeste in ordine
ordo finem debitum / omnia mala
sine ordinem / hic quidem spiritus prophetarum
subiecti sunt / Que est vino / non est in
homine preter spiritum prohibere / ibi
loquitur de spiritu mite / hic de spiritu prophetie / Item
ibidem glossa / spiritus sancti qui vinere
spiritus sancti nulli subiectus est / Et actor
dominum ponitur / hic prius dominus sed
tempori processum / Item ibidem glossa / spe
sancti non cogit prophetas ut loquuntur vel
taceant / Que le xv spiritus est cordem
o quasi igne estimans / et defecit fer
re non sustinens / non cogit actio
ne sufficiente / sed inducente plurimum
mencia amoris / Item non est dei
dissensionis sed pacis / contra alio / non
nem pacem mittere in terram sed gla
dium / Ibi loquitur de concordia in ma
lo / hic de concordia in bono / Item sed
illud non permittitur eis loqui / glossa / ali
qua quere / hanc · tollum sive prophetia
in veteri testamento / Iudicium / Et anna
in novo / lucem / privilegia paucorum
non faciunt legem quem / Item sup
illud / Si quis ignorat ignorabitur
glossa / adeo reprobabitur / contra ignoran
cia est in intellectu / peccatum non in affectu /
Item ignorancia excusat peccatum /
Quae duplex est ignorancia / quedam
simplex / et hec non est peccatum / quedam
affectata simpliciter / Et si ignorancia igno
rancia excusat peccatum / non tamen et quantum
affectata / Notandum sup id loquitur lingu
ne nolite prohibere quod una signum
in opere que non defuit in natura /
claustrum lingue condidit / ne in
humido positum liberetur / et defluet
ad nocumentum / quasi monialem recu
dens inter dentes / tamquam inter
columpnas claustrales / et quasi claustru
rum labia superaddens / sed quia nec
opere nec ligamen sequitur expresse ad illi

| est peccatum non tamen ... ignorantia / sed
| et quantum affectata

cita / claustrum spirituale statuimus
eidem tenetur / Capitulum xv
Notum autem vobis facio fra
tres / Superius exclusit er
rorem eorum circa dona gratie / hic ex
cludit errorem eorum circa dona
glorie / hic enim hic de resurrectione Christi et
secundum / ubi probat resurrectionem et
convincit negantes eam / primo
ponit fidei / secundo pervenit ibi / Si
dicet aliquis quomodo resurgent
mortui / Primum primo ostendit resur
rectionem nunc factam / secundo peccatum pro
bat nunc resurrectionem futuram
ibi / Si autem Christus predicatur / secundo ondit
resurrectionis modum futurum possibili
tatem ratione efficientem / ibi / Nunc
autem Christus resurrexit / Quarto prodicet
convenientiam que fecimus negli
gentiam / Theologum quod facit
Primum resurrectionem Christi nunc factam
ostendit multis testimoniis / primo
testimonio scripture sive sue tradi
tionis / secundo testimonio divine appari
tionis ibi / Et quia visus est ce
phe / tercio testimonio proprie visionis / ibi /
Novissime omnium / quarto testimonio uno
nissime predicationis apostolice / ibi
Sive enim ego / sive illi sic predi
camus / Primum testimonium sue tra
ditionis eis admemorat / redu
primo in generali / secundo in speciali / ibi / Tra
didi enim vobis / Primum circa suam
traditionem implicat quod digna
memoria / primo eius bonitate
cum inducit evangelium / secundo in mutabi
litatem cum subdit / quod predicavi / secundo
utilitatem cum addit / et accepistis / quo
utilitatem cum sequitur / In quo statis
dicit ergo notum quod de spiritualibus
bus monui vos / sed nunc o fra
tres notum vobis facio evangelium de
resurrectione mortuorum / Volunt
muniacionem / Evangelium enim proprie bona
nunciacio dicitur / quia proprie regnum / ad
dei et ad remissionem peccatorum
pertinet / sicut dicit glossa / Quod predicavi
Quod predicavi vobis nunc aliud /
unde non est novum nec mirari
bile quod dico / Quod evangelium et accepistis
id est digniorum accepcione indicantis
In quo et statis / hic tangit sue tra
ditionis utilitatem / primo quo adap-

sentencia modus / 1o quo ad futurum pre
mium ibi / per quod et salvamini / 2o addit
condicionem ex parte operum ibi / Si
tenetis qua racione dicit tertio in quo et sta
tis .i. per quod in bono statu estis /
et sine quo cadetis / nisi fide sine
operibus / 4o per quod salvamini iam in
spe tandem in re / hoc enim est ubi
quod potest salvare animas / Si tenetis inquit
scilicet effectivo .i. retinetis id est servatis opere
ne / qua racione predicaverim vobis /
scilicet per ipsum verbum asserendo iniuri si
tenetis quod nisi et frustra credidistis /
.i. sine aliqua utilitate / nisi salvami
ni inquam / nisi .i. frustra credidistis
quoniam scilicet adsequendum finem ul
timum temporum / et sic non est quin
quod aut / Ambrosius .i. prodest dum per
fidem nil ex parte remisse / quoniam
incipiunt perire / Tradidi enim
vobis / hic specificat testimonium sue
tradicionis / ubi implicat etiam po
situm predicacionis quia tradidi / 2o
predicacionis auctorem / que et accepi / 3o
predicacionis materiam / quia Christus mor
tuus / dicit ergo / Tradidi enim vobis
in primis .i. inter prima et maxima / quod
et accepi a spiritu sancto / non ergo fin
xi a me / Gal. xi. Accepi a domino quod et
tradidi vobis / quia Christus Ihesus mor
tuus est pro peccatis nostris / non pro sua ne
cessitate / mortuus inquam / Sic sim
sepultus / que secundum predicacionem Ysaie liii.
Tamquam ovis ad occisionem ductus
est et cetera / ergo dicitur sublimi
tas quia Christus / sublimitatis vali
tus / quia pro peccatis nostris / mihi
vitus quia secundum scripturas / et quia
sepultus est / similiter secundum scriptu
ras Ysaie liii. Dabit impios pro
sepultura / et Ysaie xi. Erit sepul
chrum eius gloriosum / et quia resur
rexit tercia die et cetera similiter predictus cre
ditur nos suscitare posse / et hoc
secundum scripturas Osee vi. Vivificabit
nos post duos dies tercia die
suscitabit nos / Et quia visus est
Cephe / hic probat hoc idem testimonio
apparicionis / et ponit quinque testimonia
per ordinem dicens / et quia visus est
Cephe .i. petro qui prius quam aliis
viris quibus apparuisse legitur et cetera
de hoc Luc. ult. / et Io. xx. / et post hoc xi.

Apostolis / in qua clam Thoma preter Io. xx.
illi sunt xii. quod per synodochen intellige
quia Mathias nondum loco inde e
rat constitutus / sic dicitur / iudicium duo
decim patribus sunt / quamvis unus
decessit / Deinde visus est plus quam
quingentis fratribus simul / de hoc non
legitur in ewangelio ex quibus multi ma
nent usque adhuc / qui testes sunt
huiusmodi si alicui requiritur / quidam
autem dormierunt .i. mortui sunt in hoc
testimonio permanentes / Deinde vi
sus est Iacobo singulariter / Iacobo
scilicet alphei qui dictus est frater domini /
qui fuit episcopus Ierosolimitanus / quia
enim sicut dicit Haymo / Voverat se
non manducaturum quousque dominum
post resurrectionem vidisset / ideo Christus
ei apparuit / hoc tamen non legitur in textu /
Deinde apostolis omnibus visus est in
ascensione Luc. ult. / et Act. i. Novis
simus autem omnium / hoc probat hoc idem
testimonio proprie visionis / ubi primo dicit
quod Christus sibi apparuit ultimo / 2o quare
quia indignus erat nomine apostoli
ibi / Ego enim sum minimus / 3o ostendit
per quod factus est apostolus quia solo
munere divino / ibi / Gracia autem dei sum /
4o ostendit quod bene usus est dono
sibi collato / ibi / Et gracia eius / dicit ergo
Novissime autem omnium scilicet post ascen
sionem tamquam abortivo .i. sicut
abortivo visus est et michi primo in
via / Act. ix. / postea orantem in templo
Act. xxii. / comparat autem se abortivo
explicacione / quia sicut abortivus
per eieccionem quandam nascitur / sic
ipse quasi per eieccionem quandam est
in Christo renatus / Act. ix. / 2o quia sicut
abortivum extra tempus primum est re
natus scilicet Christo iam regnante / sed dicit
in glossa ipse ponitur ad extra / 3o quod
ad modum abortivi minor fuit aliis
sicut ipse dicit / hic / Notandum quod
xii legimus apparitiones domini post resur
rectionem et ante ascensionem / prima quod
apparuit soli Magdalene ad monu
mentum ploranti / Io. xx. / 2a quod apparuit
aliis mulieribus cum eandem redeun
tibus a monumento Mt. xxviii. / 3a quod ap
paruit Symoni petro Luc. ult. / Cum

rexit dominus vere et apparuit Symoni. Quarto
apparuit duobus discipulis euntibus
in Emaus Luce ultimo circa finem. Quinto
quando apparuit decem discipulis absente
Thoma Jo. xx. Stetit Jhesus in medio et
Sexto quando apparuit viii die Thoma pre-
sente Jo. xx. Dominus meus et deus meus. Septimo
quando apparuit Petro piscanti et sociis
eius ad mare Tyberiadis Jo. xxi. Octavo
quando apparuit xi discipulis in mon-
te Galilee Mathei ultimo. Nono quando apparuit
discipulis suis in cenaculo Syon re-
cumbentibus in die ascensionis Marci ultimo
novissime etc. Decimo quando apparuit eis e-
adem die in monte Oliveti ascen-
dens in celum Actuum primo. Videntibus illis
elevatus. Undecimo quando apparuit Jacobo al-
phei ... ut hic. Duodecimo quando
apparuit plus quam quingentis fratribus simul
ut hic. 13o ponit eum Nycodemus
dicens eum primo apparuisse Joseph
ab Arymathia post eius sepulturam
eius in carcere. Sed evangelium eius non est
autenticum. Ego enim sum minimus.
Hic ostendit se indignum nomine apostolico.
Ubi primo tangit sua inferioritatem,
2o inferioritatis expressionem ibi qui non
sum dignus, 3o ... ibi quia
persecutus. Dicit ergo quasi tanquam post
omnes michi apparuit. Ego enim sum mi-
nimus apostolorum, si consideres personam,
vel etiam quia ultimus ex hiis qui non
sum dignus vocari apostolus, sive a
precedencia mea ... alter
... causa humilitatis ...
qui causa humilitatis ...
... efficitur quia indicare non sum
dignus, eoque quia persecutus sum
ecclesiam dei. Ad Thymotheum primo: Qui prius fui
blasphemus et persecutor. Et hiis eli-
citur tale ... qui vidi eum vivere
post mortem resurrexit. Sed visus
est michi apostolo licet indigno vivere
post mortem, ergo Christus resurrexit.
Gratia autem dei sum id quod sum.
Hic ostendit per quod factus est apostolus quia
solo munere divino. Et hoc est
quod dicit: Gratia quia licet non sim dig-
nus per me, tamen gratia dei sum id quod sum,
scilicet apostolus sum gratia non homine ut est
Ecclesiastici xiii. Felix esse racione glorie quia
apostolum esse racione dignitatis gradus

racione meriti sine meo quia precium.
Et gratia eius. Hic ostendit quod bene
usus est dono sibi collato. Ubi primo
hoc promittit, 2o probat hoc ostend-
ens ibi Sed habundancius, 3o modum hoc
precium sufficiens boni operis ex-
primit ibi Non ego sed. Primo re-
movet a se negligenciam, 2o
pigriciam, 3o incontinenciam. Dicit ergo
Et gratia eius, id est apostolatus in me vacua
non fuit, id est ociosa.
2 Cor. vi: Exhortamur vos ne gratiam
dei in vacuum recipiatis. Sed
pocius habundancius omnibus illis
singulariter laboravi. Et hoc intencione
quia sine sumptu accipiendo
sumptus ... Et extensive quia in
pluribus ... 2 Cor. xi: In labori-
bus plurimis. Non ego autem
solus laboravi, sed gratia dei mecum
cum libero arbitrio. 2 Cor. iii: Non
quod sufficientes simus cogitare ali-
quid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficien-
cia nostra ex deo est. Felix qui sic operatur
utiliter quod notatur in labore ex-
cellenter, quod notatur in habundancius
laboravi, utiliter quod notatur in so-
ciacione gratie. Sive enim ego sive il-
li. Hic 4o probat idem quod prius apo-
stolica predicacione. Ubi primo tangit
apostolorum predicacionem, 2o fidem audi-
torum ibi Et sic credidistis. Dicit
ergo sive ego qui Christus resurre-
xit etc. Sive enim ego sive illi,
alii scilicet apostoli, sic predicamus ubique
scilicet Christum resurrexisse, et sic credidi-
stis. Unde turpe est relinquere
veritatem traditam et receptam. Vel
sic laboravi ego et alii in hac pre-
dicacione. Sive enim ego sive illi
etc. sed prius. Vel sic: ego laboravi
non tamen solus, sed gratia dei mecum et
vere ita est. Sive enim ego sive illi
sic predicamus, scilicet per gratiam, et sic
credidistis, scilicet per gratiam. Et hiis elici-
tur: illi apostoli predicaverunt Christum resur-
rexisse, ergo Christus resurrexit ...
... Si autem Christus
predicatur. Cum prius probavit veritatem
Christi resurrexionis, hic per eam probat
resurreccionem nostram futuram. Ubi primo
per resurrexionem Christi nostram astruit,
2o negantes eam ... multa in-
conveniencia concludit ibi Si autem Christus.

no resurrexit / Supra p^o arguit a pone inquidens / 2° a destructione ancedentis ibi / Si autem r^o mortuorum non est / Supra primo posuit quod scilicet xpm resurrexisse / secundo innuit quomodo negantes quod scilicet resurrectionem vanam forent ibi / quomodo quidam dicunt / dic ergo / Si autem quasi im costit xpm surrexisse / Si autem xpus quod est causa efficiens resurrectionis / predicatum ab omnibus viis apostolis quod resurrexit a mortuis / De loco et uno mortuorum quomodo quidam in vobis intrantes dimissi ab aliis dicunt / quod resurrectio mortuorum non est quidam nulle dicunt / Et est hic argumentum a causa efficiente / quia xpus est efficiens eius in re facis assistit scilicet xpus eo quod filius dei per gratiam gloriose resurrexit / sicut omnes filii dei resurgent / Si autem resurrectio mortuorum / hic arguit destructione quod ubi primo negavit quod / 2° autem ibi / Neque xpus / dicit ergo / Si autem quasi in dicunt quidam autem quod scilicet resurrectio mortuorum non est neque xpus resurrexit / quia omnia propter fidem fecit / Resurrexit enim ut daret spem resurgendi et potest esse argumentum ut a causa ut a simili / Si autem xpus non resurrexit / hic hereticos negantes resurrectionem xpi ad sex inconvenientia ducit / primum est inutilitas predicationis apostolice / 2^m inutilitas fidei xpiane ibi / Inanis est fides / 3^m est falsitas testimonii apostolorum ibi / Invenimur autem et falsi / 4^m est falsitas ipsorum corinthiorum ibi / Si xpus non resurrexit / 5^m est dampnatio omnium in fide xpi defunctorum ibi / Ergo qui dormierunt in xpo / 6^m est miserabilior tertis conditio sanctorum xpianorum ibi / Si in hac vita tantum in xpo / dicit ergo / Si autem xpus non resurrexit / sequitur inutilitas in [illegible] primum est quia inanis est predicatio nostra idest inutilis / quia sine mercede inanis idest inutilis est fides vestra / quia sine remuneratione / Invenimur autem et falsi / hic tangit tertium inconveniens quod est falsitas testimonii apostolorum / unde pro

i. aia et cor.

ponit testimonii falsitatem / 2° probat et specificat eam ibi / Quem testimonium diximus / 3° exponit arguit ad probandum ibi / Nam si mortui non resurgunt / dicit ergo / Invenimur / scilicet nec solum decem ingenentia [illegible] sed invenimur falsi testes dei qui tamen de falsa laude insistitur / Testes enim omnes apostoli / Act 1° [illegible] non falsi / et notandum quod quadruplex testis inveniatur reprehensibilis / falsus qui aliquod mendacium confingit proverb. xix^o / Testis falsus non erit impunitus / fraudulentus qui non convenit scientiam negat et abscondit proverb. xii^o / Qui mentitur testis est fraudulentus / Repentinus qui dubia profert asserit proverb. xii^o / qui testis est repentinus concinnat linguam mendacii dolosum / testis iniquus qui bona in malum convertit / ps. Testes iniqui insurrexerunt [illegible] synagoga [illegible] / Quoniam testimonium diximus / hic probat falsitatem dicti qui testimonium diximus adversus deum hoc scilicet quod suscitavit xpm / quem tamen non suscitavit / si mortui non resurgunt / Itaque probabiliter dum est aliquid falsum de deo dicere si ad laudem eius videatur pertinere / quia non timere sed maior fortitudine scelere in deo laudare falsum / quam vituperare verum / [illegible] et patet quod falsum est / quod deus suscitavit xpm si mortui non resurgunt / Nam si mortui non resurgunt / neque xpus resurrexit / et est argumentum [illegible] / Sed si anima forte non est inmortalis nec caro perpetua / Nam convenit est reverbius [illegible] iustitia retributionis integre in anima et corpore / sicut homo vivit / vel est argumentum a causa / quia resurrectio xpi ut capitis est causa resurrectionis membrorum et exemplar et movens / Quod si xpus non resurrexit / hic tangit quartum inconveniens quod est falsitas ipsorum corinthiorum / unde pro resurrectionem xpi non fore supponit / 2° ex hoc falsitatem fidei illorum probat ibi / Vana est fides / 3° probat quod positis ibi / Adhuc enim / dicit ergo quod si xpus non resurrexit / Vana est fides vestra idest falsa non tamen inutilis / ad

hoc quod tamen est falsum. Adhuc enim probatur esse in peccatis vite, que per fidem xpi in baptizmo remissa credebantur. Baptizmus enim gerit typum mortis i. resurreccionis. Ro. vi. Si autem falsum est signum non est veritatem in remissione peccatorum. Ergo et qui dormierunt. Hic tangit tercium inconveniens quod est dampnacio omnium in fide xpi defunctorum. Ubi tangit tria. Primo mortem actum. 2o condicionem moriencium ibi. In xpo. 3o dampnacionem ipsorum ibi. Perierunt. Et hoc est quod dicit ... quia pena nos adhuc est in peccatis. Ergo et qui dormierunt in xpo, scilicet in fide xpi morti succubuerunt, quia et ipsi erant in peccatis secundum id Apok. xiiii. Beati mortui qui in domino moriuntur. Si in hac vita tantum. Hic tangit 4m inconveniens quod est miserabilior ceteris, predico sanctorum xpianorum. Ubi primo sub hac dicione excludit spem resurreccionis future proprium. 2o ex hoc infert inconveniens quod est maior miseria sanctorum ibi. Miserabiliores. Dicit ergo si in hac vita, quasi iam si xpc non resurrexit, hoc inconveniens sequitur, quia si in xpo i. in fide xpi sperantes sumus in hac vita tantum, sic ut non futuri vitam non speremus, miserabiliores omnibus hominibus sumus, quia et miserie corporales in quo maiores miserias sustinemus. Cuius eodem modo ponto quod deus nos novissimos apostolos ostendit tamquam morti destinatos, et quod spectaculum facti sumus mundo etc. Et miseri in aliam peccatorem et ita miserabiliores ceteris qui saltem hoc seculo fruuntur. Nunc autem xpus resurrexit. Hic est tercia pars prime partis principalis, probat enim primo resurreccionem xpi iam factam. 2o probat resurreccionem nostram futuram. Probat 3o ostendit resurreccionis future possibilitatem sive causam efficientem. 1o primo ostendit perfectionem xpi in mortuis suscitandis. 2o processum eorundem in resurgendo ibi. Deinde finis cum tradiderit. In prima primo dicit quod xpc primo resurrexit. 2o quod alios suscitare potuit ibi. Cum quidem per hominem mors. 3o quod omnes suscitabit ibi. Et sicut omnes in Adam moriuntur. 4o quo ordine suscitacio erit ibi. Unusquisque autem in suo ordine. Dicit ergo. Nunc autem, quasi hec inconveniencia sequerentur si xpus non resurrexisset et si ita non foret. Nunc autem patet quod resurrexit a mortuis, i. a locis mortuorum et modo, ipse dico primicie, i. primus tempore et maximus dignitate dormiencium, i. moriencium. ... de fidelibus et integri more dormiencium surrecturi sunt. Col. i. Qui est primogenitus mortuorum. Qui, quod et patet quia propria potencia resurgere; qui quidem per hominem primo mors venit, Sapiencie 1o. Deus mortem non fecit etc. Hoc est ergo per hominem dum resurreccio mortuorum erit. Et licet in aliis tantum non valet argumentum, quia facilius est destruere quam construere, tamen in hiis valet, et potest sic formari racio: potencior est homo deus in construendo quam homo purus in destruendo. Si ergo homo primus potuit omnes mortificare, xpo deus potest vivificare; et ita possibilis est resurreccio mortuorum. Et sicut in Adam, hic ostendit quod xpc omnes suscitabit, ubi primo tangit mortem ante resurreccionem, 2o resurreccionem post mortem ibi. Ita et in xpo. In prima primo tangit causam mortis universalem cum dicit in Adam. 2o equalitatem ibi omnes moriuntur. Similiter in secunda primo tangit resurreccionis causam cum dicit in xpo. 2o equalitatem ibi omnes vivificabuntur. Dicit ergo, et sicut in Adam omnes, qui eius filii sunt, moriuntur morte corporali, quia hoc iudicium a domino omni carni. Ecc. xli. Ita et in xpo omnes vivificabuntur, quia omnes filii sunt regeneracione spirituali. Unusquisque resurget in suo ordine, i. in sua dignitate, ut martir in ordine martirum etc. In domo patris mei mansiones multe sunt. Jo. xiiii. Vel potest referri ad illos quattuor ordines qui erunt in iudicio, de quibus in glosa super ... Ideo non resurgunt impii in iudicio. Primicie, quasi talis erit ordo, quod qui primicie, i. primus tempore et maioris dignitatis erit xpus. Tunc cum mors reddidit primicias de spoliis suis, scilicet

t quod

qui omnes qui autem ... vivificabuntur

decimus reddz in fine eiusdem cen
tis / deinde in fine secli / hij qui sunt
xpi i. fideles / surgent / non primo
ordine quest quia in momento z / sz
ordine dignitatis / qui in aduentu
eius crediderunt i. in xpm adiu
dicium venturo / alia lra non sz c
diderunt / sz in aduentu eius .i. re
surgent / comedat quod resurgent in
ordinem / quia vnusquisque suo tempore predi
nis illius potentem / quia primicie et /
subditorum dignitatem / Ergo hij qui sunt
xpi dignitate eorum / crediderunt te /
hic quintum sup id / Nisi frustra credi
distis glo. fides non accipitur in spe
virtutis / quod fides naliter precedit spem
non econtrario / spes infusa sequitur fidem
infusam / sz spes ex nudi... acqui
sita ... fidem infusam / Item
sup id / Tamquam abortivo. glo. Item
collectus est id demum conuerti / quod
deus non wlt collecte seruicia / Rc
collectus sine collectione induente
non trahente / sine sufficiente / Ite
ego sum minimus aplorum / quod gral
... sufficiens ei restiti glo / sed par
Rc / Non erat minimus simpliciter sz
secundum quid / quia .i. ex persecutione
quersus / et vltimo quersus / Ita qui
non sum dignus vocari apostolus / quod
quo in male fidei vocatus se aplm
...ptuitio aplorum sanctorum / Rc dignus
erat dignitate gre ... / non dig
nitate meritorum precedencium / Item
sup id / Non ego sz gra dei mecum
glo / Si gra se subiciat eadz ho
quod possunt liberum arbitrium pro ho
pecco non consentire / Rc pe dispositi
ue / quia pe facere quod gra assis
sz non pe completiue sine gracia /
Item sup id / Si autem predicatur xpus
quod resurrexit glo. quod est causa
efficiens nre resurrectionis quod dum
credo resurrectionem futuram diuina
virtute inuen ... / Rc ... causa
efficiens dispositiue / sz virtute di
uina completiua / Resurrectio .n.
xpi est nobis causa motiua credere
dendum ... gloriosam /
Fides autem virtus est nobis causa
motiua ad gloriose resurgendum /
Item si in mortuorum non est ne
que xpus resurrexit / quod resurrectionem

xpi impossibile est non fuisse / ergo
resurrectionem nostram necesse est fore /
Rc necesse est necessitate quadam .i. suppo
sita ordinatione diuina / non neces
sitate antecedenti / Item sup id / in vanis est
fides vestra glo .i. inutilis cum nulla
remuneracio sit futura / quod nichil
omnino esset remuneracio animarum / Rc re
muneracio animarum complete non esset
sine remuneratione corporum / quod non
inveniuntur sine corporibus / Item sup id
Inuenimur falsi testes / glo. non mi
nori sz maiori forte sit ... nocendo
laudatur falsitas / quam vituperatur
veritas / quod illud fit ex benivolencia
ad deum / hoc ex maliuolencia / Rc
pura hoc intelligendum vbi falsitas
laudatur sciente / et veritas vitupa
ignorante / non generaliter / Item mi
serabiliores sumus / quod Augustinus dicit quod
minor est delectatio in mentibus /
quam viciis / et pro dic / ... est de
... illis retributio ... / Rc hoc co
tingit ex spe future premii / secus
si nullum premium speraretur / Item si
illud primicie dormiencium / glo.
primus exe et dignitate / quod mt xxvii
multa corpora sanctorum cum eo surrexe
runt / Rc non surrexerunt sz quadam
... gloriosi sz adempo ... forte
... statim sunt
... exponitur / primus ...
... / Item sed prophetam moreus
... est de fide / quam conse
... argumentum non tenet simpliciter /
sz in hijs ... est simpli /
Item sup id / Ego in ictu oculi omnes
vincemur et cet / dicitur non viuifi
cabimur in corpore qui tunc in ... z
moriuntur / Rc ... omnes viuifi
cabuntur quo ad sufficienciam vel ...
eius .i. filij ... / Tunc finis
cum tradiderit / ... ordie
possibilitate xpi morientis suscita
dis / hic ... possibilitate suscitan
tis / Et primo dicit / quod resurrec
tione completa xpus ... regnum
... tradidit / 2o quod tunc
inimicos suos plene sibi sub
iecit ibi / oportet autem illum regnare
3o ... quod omnia pter

prem subicient ei ibi / Omnia enim
subiecit / Secundo autem quod ipse filius erit
subiectus patri ibi / Cum autem subiec-
ta fuerint illi omnia / Supra tangit
tria / primo ostendit consummationem / secundo
manifestam consummationis durationem ibi /
Cum tradiderit / tertio aliud durationis
evacuationem ibi / Cum evacuaverit
etc. / Secundo dicit qualiter eundem
singulariter / dicens ergo deinde quod ita
primicie Christus / deinde hii qui sunt
Christi susceperunt / deinde scilicet completa re-
surrectione erit finis consummatio In-
iustis / impleta resurrectione finis
erit mundi et consummacio omnium etc. vel
finis veniet veniet finis / Cum tra-
diderit / hoc dupliciter legitur / uno modo sic et
alio modo secundum manifestacionem / primo
modo sic / finis mundi cum tradiderit id est
perducet ipse Christus regnum id est totam
ecclesiam quam nunc regit / deo et patri
id est visioni et presencie dei patris qui est
deus proprie deus et creator eius /
secundo quod homo pater eiusdem secundum
deus Io xvii / ascendo ad patrem meum /
Alio modo sic / Cum ipse Christus tradi-
derit regnum deo et patri id est cum patrem
regnare manifestaverit in regno
et infidelibus / de certa modo cum credit
in eis regnare sed tunc manifeste vi-
debitur / Cum evacuaverit / hoc dupli-
citer legitur uno modo sic et evacuaverit quia et
tunc erit finis ad evacuare id est
abstulerit omnem principatum tam
angelorum quam hominum et demonum et
omnem potestatem et virtutem / Sicut enim
durat mundus / angeli angelis / demo-
nes demonibus / homines hominibus pre-
sunt / Sed omnibus collectis iam omnes
plene cessabit / secundum glossam / tamen
impl[illegible] Christus in[illegible] [illegible] deus
solus in die illa / Alio modo legitur sic /
Cum evacuaverit id est cum in solo deo
fuisse monstrabit omnem principa-
tum etc. / et distinguuntur ista tria sicut
in angelis et in hominibus / In angelis per
principatus intelliguntur superiores /
per potestates medii / per virtutes inferiores /
In hominibus autem per principatus intelli-
guntur prelati maiores / sive principes

per potestates prelati minores / per virtutes
homines fortes privatam fortitudinem
vel malam vel acquisitam / Oportet autem
illum / hic autem quod tunc Christus in-
imicos suos sibi plene subiciet /
et primo dicit / quod subiciet eam
adversantur sibi / secundo quod subiciet
ea que adversantur sunt ibi / Novis-
sima autem / Supra primo tangit con-
dicionem regnandi in presenti / secundo regnan-
di in futuro ibi / donec ponat /
Dicens ergo oportet quasi tunc apte regnabit
autem sed nunc oportet illum reg-
nare / occulte per fidem / Donec in fu-
turo ponat potenter omnes inimi-
cos / qualiter sub pedibus eius /
evidenter id est eos plena subiectio-
ne sibi subiciat / vel sub pedibus
eius id est sibi humanitatis / que est infer-
ior / [illegible] / sicut pedes inferior pars
est corporis / Accipitur autem hic do-
nec inclusive non exclusive / non
quod tunc regnaturus non sit / sed
potius eius potestas eterna que non
auferetur / Daniel vii / unde accipitur
donec sicut Mt primo donec peperit
filium suum primogenitum / Alio modo
legitur sic / oportet quasi ita videtur regnum
deo et patri autem sed oportet illum interim
regnare id est regnum eius manifes-
tari / donec ponat etc. id est donec eum
sentiant regnare omnes inimici
eius / vel in presenti volentes vel in
futuro coacti / Novissima autem
quarto modo regnat Christus et tunc reg-
nabit / autem sed novissima destru-
etur inimica mors / quia enim
mortale hoc induit immortalitatem /
tunc nichil erit mortale vel corrup-
tibile / et ita destruetur mors /
27 Ysaias et precipitabit mortem in sem-
piternum / Et dicitur mors inimica quia
inimicatur et contrariatur sancti eo-
rum desiderio naturali et similiter / [illegible]
post ceteros inimicos ipsa sub-
iciem / Omnia enim subiecit sub
[illegible] probat quod omnia preter
patrem subicientur ei ibi / Secundo ponit
auctoritatem / tertio auctoris declaracionem
ibi / Cum autem dicit / ubi primo replicat
tunc subiectionis qualitatem / secundo ex-
cipit inde subiectionis auctorem

s. preter eum qui subiecit. dc
ergo omnia q. ponat inimicos sub
pedibus eius. Et hoc utique poterit u.
quia omnia celestia terrestria et inf
ernalia subiciet deus pater sub pedibus
eius. i. xpi. phil. ii. In nomine ihu
omne genu flectatur etc. Cum autem
dicat scriptum secundum id ps. omnia sub
iecisti etc. eius autem ostendit quod
omnia subiecta sunt ei s. xpo sine
dubio preter eum qui subiecit ei omnia
s. deum patrem. Cum autem subiec
ta fuerint etc. ostendit quod filius erit
subiectus patri. ubi primo replicat
quod omnis creatura subiecta erit xpo.
2o ostendit quod tunc xpus subiectus
erit patri secundum quod homo ibi. tunc ipse
filius. 3o quod manebit equalis
secundum quod deus ibi. ut sit deus.
4o quod erit omnium appetitum terminus
ibi. omnia in omnibus. dic ergo cum autem
quod pater non est xpo subiectus. sed po
tius ergo erit quando subiecta ei fue
rint. esse innotuerint illi filio
omnia. Ergo tunc res fi. dt. qui i
notescit. tunc ipse filius secundum quod
homo cum corpore suo mistico s. eccle
sia subiectus erit illi qui sibi sub
iecit omnia. i. subiectus esse mani
festabitur deo patri. licet enim modo
subiectus sit. tunc tamen manifes
tabitur. vel tunc ut ipse sit deus ipse
dico eius omnia que desiderari pos
sunt in omnibus in omnibus q. nichil
aliud preter ipsum desiderabimus nec
desiderare poterimus. Ergo primi
in terminum erit ipse qui dat re
tributionem. sic tunc ipse filius secundum
quod deus subiectus erit illi etc.
i. ab ipso se esse ostendet. Ita eum ut
ipse sit deus unus cum patre omnibus
i. in omni confessione ipse dico eius
omnia a. omni tempore. vel secundum utrum
que expositionem ut sit deus etc. i. ut
ipse deus filius sit deus eius om
nium voluntatis omnibus volentibus. i. in omnibus
sanctis qui nichil volunt preter eum.
Notandum est hoc quod duplex
est subiectio hominum ad deum. una
est et voluntaria qua modo boni
subiciuntur. alia est et involu
taria qua modo mali subiciuntur ei.

3a aperta et voluntaria qua in futuro
boni subiacebunt ei. 4a aperta et invo
luntaria qua in inferno mali sub
icientur ei. prima hic ut vivimus ratione
voluntarie deo. Ecc. vi. Subiecte fu
mentum et pertulit illum. 2a de supra
memoratis s. filio dei. 3a hic per ra
tione involuntarie. Ro. iii. Quecumque
lex loquitur his qui in lege sunt lo
quitur ut omne os obstruatur et subiectus
fiat omnis mundus deo. Talis
primum ps. Nonne deo subiecta erit
anima mea ab ipso enim. 4a habet
supplicium ii Mach. ix. Dixit Antio
chus. Iustum est subditum esse deo etc.
Et demones subiciuntur ei. Alioquin
quid facient. Hic est 3a pars prime pe
rtis. probamus enim primo resurrectio
nem xpi iam esse factam. 2o per eam plena
riam esse futuram. 3o omnem resur
rectionis nostre possibilitatem. hic 2o
ostendit inconvenientia que sequuntur ne
gantes resurrectionem generalem. vel 3o
manifestat eandem resurrectionem. 4o mo
net eosdem ibi. Nolite seduci.
ci. ponit inconvenientia. 2o sequi
tur illum errorem. primum est a parte
baptizmi. s. quod baptizmus frustra
deberet percipi. 2m a parte apostolorum. s.
quod frustra sustinerent tot mala
ibi. Ut quid et nos periclitamur.
3m a parte sui specialiter. s. quod inu
tile est contra adversarios resur
rectionem negantes eius pugna vel
si secundum hominem ad bestias pugnavi.
4m a parte omnium credentium. s. quod
potius intendendum est in vita volup
tuosa ibi. Manducemus et bibamus. primo
ostendit quod si resurrectio mortuorum non est
baptizati decipiuntur. 2o probat hoc
quia s. per christo baptizatur ibi. Di
cto mortem dic. 3 alioquin quasi
in mortem resurget. alioquin si
resurrectio mortuorum non est quid facient
cum sua sine fine [illegible] quia in
credimus qui baptizantur pro mortuis
i. operibus delendis quod frustra bap
tizantur. Ecc. xxxiiii. Qui baptizatur
a mortuo etc. vel qui baptizantur pro
mortuis i. operibus mortificandis.
Ro. vi. Consepulti sumus per baptizmum

in mortem / hic tangit errorem quorundam qui baptizabantur pro amicis suis sine baptismo defunctis / ut si possent eis prodesse baptismate / non quod apostolus istum errorem approbet / sed potius reprobat. quasi dicat: si stulti isti credentes de resurrectione ut pro amicis sine baptismo baptizentur ut baptismus eorum prosit eis post mortem / multo magis vos non debetis de resurrectione dubitare / si omnino mortui non resurgunt / sicut nec Christus etiam resurrexit / ut quid baptizantur pro illis .i. pro peccatis suis delendis / vel pro illis .i. pro amicis suis defunctis / gloriam non sunt istorum probat sed futuram fidem resurrectionis ordine / secundo est ibi hec / quod peccata dimittentur in baptismo / ut quid et nos periclitamur / hic ponit tertium inconveniens quod apostoli sustinent tot mala / ubi primo ponit / secundo probat quod quicunque supposuit ibi / Cottidie morior. dicit ergo ut quid / quasi si ... [illegible] ut quid et nos periclitamur .i. pericula patimur in omni hora / quod scribitur ii Cor xi° periculis fluminum [illegible] / ergo si ... [illegible] nos sustinemus mala pericula / ut assequamur futuram vitam gloriosam / ergo si vita non est futura frustra sustinemus [illegible] potest formam precedens [illegible] dimittuntur in baptismo / ut baptizati assequantur gloriosam vitam / ergo si resurrectio non est futura frustra in baptismo [illegible] / Cottidie morior / hoc quod mala sustinet / ubi describit eorum penam quia mortem ibi cottidie / quomodo ibi / morior / quod verum ibi propter gloriam / ubi primo tangit veritatem secundo utilitatem certitudinem ibi / quam habeo / tertio ... [illegible] ibi / in Christo Jhesu. dicit ergo Cottidie quod quod ita sit patet cottidie enim morior .i. pericula mortis subeo. ii Cor iiii° Semper nos qui vivimus in mortem tradimur. morior inquam propter gloriam vestram ut scilicet eternam gloriam consequamur / o fratres vel per gloriam vestram moro. scilicet quia gloriam vestram habeo ... [illegible] Jhesu domino nostro .i. dum considero eum passionem glorificatam / Si secundum hominem / hic ponit quartum inconveniens scilicet inutilem pugnam quod negantes resurrectionem est sua tota [illegible] / ergo pug-

contra infideles / assumendo rationem futuram / quod si resurrectio non est futura inutilis est pugna mea / Tangit ergo pugne actum ibi / pugnavi / modum ibi / secundum hominem / obiectum ibi / contra bestias / et incomodum si resurrectio non est ibi / quid mihi / dicit ergo si secundum hominem agens scilicet rationabiliter quia humanum est credere hominem non moriturum / bestiarum pugnam .i. disputationem / ad bestias Ephesi .i. contra ephesios bestialiter viventes / quid mihi prodest talis pugna / si mortui non resurgunt / quasi diceret nichil / sed tantum hoc restat ut manducemus et bibamus / cras enim .i. in proximo moriemur / assumptum est enim de ysaia xxii° capitulo / ii° Tunc melius est comedere et bibere et gaudere animam suam bona de laboribus suis / et hoc de manu dei est / Ecce / enim inquit scilicet vivite voluptuose / Augustinus hoc dicit propter eos qui qui nichil futurum sit post mortem / verum tamen student / ut peccatorum fidem asserentium vitam irrident dicentes / quis inde venit / Sed hoc videndum est / Si pater tuus resurgeret credes / Deus omnium surrexit et non credis iam in mortuis / Nolite seduci / manifestato errore hic monet cavere / ubi primo monet ut caveamus seduci / secundo docet modum se ducendi ibi / Corrumpunt enim bonos / tertio determinat modum cavendi ibi / Evigilate / primo ostendit necessitatem predicta faciendi ibi / ignorantia autem dei / dicit ergo nolite / quasi dicat / tantum inconvenientia contingent si resurrectio non esset / nolite seduci per pseudo / Ephesios v° / Nemo vos seducat inanibus verbis / corrumpunt quasi dicat ut non seducamini / cavete eorum colloquia / corrumpunt enim bonos mores colloquia prava / Unde Sciri ... [illegible] ... [illegible] Thimotheum ii°. Sermo eorum ut cancer serpit / Ambrosius assiduitas enim pravi colloquii inficiat mentem / Evigilate / hic determinat modum cavendi errorem / ubi primo monet ad diligentiam iusticie / secundo ad fugam iniusticie ibi / Et nolite peccare / dicit ergo evigilate / quasi ad cavendum non seductionem evigilate a torpore mentis expergiscendo / et hoc ut sit iusti / et non

† credes patri tuo mortuo et non credis

lite portare illis consenciendo. Math. xxv.
Quod vero dico omnibus dico vigi
late / ignoranciam enim dei / hic con
nectit tem hic ondit necessitatem pre
dicta faciendi, ubi primo tangit corpo
dum exportem / 2o congnoscendi cer
tam veritatem ibi / Ad reverenciam
dic q. ignoranciam quasi in de
eis gentibus / ignoranciam enim dei
quidam habent / supplendo et ideo non est
eis credendum adverenciam ut
verecundiam vobis loquor / hoc explicat
legitur ut adverenciam prouerte
veritatem illis credere ut adducam
dicam i. ne negudem credere quam
nes / ut adverenciam a. adminiscere
verum et honorem / non dum sup illud
evigilate quod omnia iusti vigi
lare debent / primo ne insidias dya
boli timeant, sic vigilant specula
tores in castris / s. contra insidias
hostium / Ps. vo. vigilate quia ad
necessitatem te / 2o ne mala mundi
evadant / sic vigilant fabri devo
te / contra calorem diei / Math. xxvio
vigilate et orate ne non intretis
3o ut vicium a malis corrigant / sic
vigilant custodes infirmorum ne
eos regant / Apoc iiio esto vigilans
et confirma cetera que moritura erant
4o ne imperfecta bona sua perficiant /
Sic contemplativi clerici in studio
figulus in ope sua. Eccl xxxo. vigi
lia honestatis tabefaciet carnes ipsa
5o ne denique perfecte deperiri valle
ant / sic vigilant devoti ut ne es
[illegible] porect / Eccl xxxixo. Iustus
cor suum tradet ad [illegible] ut sapientiam
discant / sic vigilant scolares / Prov viiio.
Qui mane vigilant ad me / 6o ne
adventum domini perdant / sic vigilant
hominis expectantes dominum / Luc. xiio b
ati servi quos si venerit preparatos inve
nerit / 7us ut benedictionem eternam
adeo accipiant / sic agricola ut col
ligat messem / Eccl xxxiiio Qui vigi
lamus accipient benedictionem a do
mino / Dicet aliquis / hic est 3a pars
principalis totius capituli ubi [illegible]
[illegible] futuram probacionem fidei / hic
probat per rationem et primo ondit
eius possibilitatem / 2o resurge
ntium diversitatem ibi / Non omnis
caro eadem caro / 3o resurgendi

modum et ordinem ibi / Ecce misterium
vobis dico / 4o que fuerunt sed per racione
ibi / Oportet autem mortale hoc induere
immortalitatem / Insipiens primo ponit dupli
insipientis questionem / 2o sua adiuncti
infusionem ibi / Insipiens tu quod seminas
prima quo est de modo resurrectionis 2a de
qualitate corporis resurgentis ibi /
quali corpore dicit quasi dicet quasi per
predictam probacionem resurrectio mortuo
rum sed tamen dicet aliquis igno
ranciam dicentium quomodo resurgent
mortui q.d. quomodo potest hoc esse
cum opinione illorum / Supra in de [illegible]
[illegible] mali sumus et per hoc erimus q
non fuimus / aut equali corpore venient
et dicetur non potest esse nisi in corpore
passibili sicut lazarus / Jo xio / Insipi
ens tu / hic videtur et primo ad primam
questionem secundum modum resurrectionis 2o ad 2am
s. de qualitate corporis resurgentis ibi /
et quod seminas / et primo quia ad statum
immortalitatis 2o quantum ad statum
resurrectionis / ibi / Deus autem dat illi /
dicit ergo insipiens tu quis non
attendis quod cottidie vides quod semi
nas s. granum non vivificatur nisi
germinabit nisi prius moriatur i. putre
fiat / Jo xiio / nisi granum frumenti et cetera / et
quod seminas non corpus quod futurum
est i. quale futurum est qualitate ac
cidentali non qualitate substantiali / seminas
sed seminas nudum granum / ut puta
granum tritici / aut alicuius ceterorum
seminum / Deus autem dat illi granum
corpus / sicut vult paleam et aristam
vestimentum / Ezech. pe. clau. [illegible] / non
solum corpus nobilior est condicio
sed corpus minus nobile ut granum
resurgit nobiliore condicione / quam
sine seminatum / ergo multo magis
corpus nobilius s. humanum et vincimus
seminum / Deus dedit proprium corpus
quod naliter debet habere s. spe i sue
quantum ut proprium corpus ex eadem
materia ex qua fuit prius / unde ex eis
dem pluribus fiet resurrectio / Ecce quod
quidam post [illegible] resurrectionis / formalis
que est vivificatio mortuorum ubi quod
seminas non vivificatur / finalis
que est inchoatio sive glorificatio
corporibus / et quod seminas non corpus
quod futurum est / efficiens / que est

nitus diuina ibidem Deus autem dat illi
corpus sicut / materiale quod seme(n)
sine pulueris corpori ibi / Unicuique se-
minum corpus proprium / Non omnis caro ea-
dem caro / Hec est 2a pars 3e partis principal(is) /
in qua ostendit resurgencium diuersitatem /
et primo ostendit beatorum in gloria diuersitatem
resurrectionis diuinum / 1o eorum in perfectione
conuenienciam ibi / Seminatur in corrup-
cione / In prima diuinum beatorum in gloria re-
surrectionis ostendit quantum ad corpora / primo
terrestrium tamen 2o celestium sed
et terrestrium ibi / Et sunt corpora celesti(a)
3o planetarum et stellarum simul ibi alia
claritas solis / 4o stellarum solum ibi / Stel-
la enim a stella / In prima primo ponitur
corporum terrestrium diuersitas 2o ostendit proposi(tum)
ibi / Sed alia quidem hominum / Dicit ergo non
omnis caro i(d est) eadem corpora resurgencium
de eadem materia sed erunt diuersa in digni-
tate et gloria / sicut non omnis caro eiusdem
dignitatis est / non enim omnis caro eadem
caro est i(d est) eiusdem dignitatis / maioris
enim dignitatis est caro humana quam sit
sunt aliorum / quia alie dote sunt sibi
in essencia / Sed 10o quia alia caro / sed
alia caro est hominum / que est nobilior
ornatus terre / alia pecorum medio-
cris ornatus terre / alia volucrum ornatus
aeris / alia piscium ornatus aque /
Vnde sicut ista carnis que sunt mor-
talia ne distant dignitate / Sic etiam ca-
ro humana in [illegible] dissimilis in gloria /
Et etiam sunt corpora celestia / ut nota-
tur [illegible] volucres celi [illegible] /
Vel ipsa corpora celestia sol et luna etc /
vel ipsa corpora humana resurgencium /
et sunt corpora terrestria [illegible] /
vel hec corpora informia vel corpora huma-
na adhuc in [illegible] / sed alia que sunt
terrestria inter se differunt sed etiam a cele-
stibus / alia quidem est gloria digni-
tatis et pulchritudo celestium / alia ter-
restrium / Et etiam celestia inter se differunt quia
alia est claritas solis / alia claritas
lune / alia claritas stellarum / Similiter alia
claritas [illegible] ignis / alia lu-
minis [illegible] / ut [illegible] inte-
guntur [illegible] quibus [illegible]
centesimus / [illegible] quibus sexagesimus /
[illegible] quibus tricesimus / Stella
enim a stella differt [illegible] in cla-
ritate / sed etiam inter se / stella enim differt

a stella in claritate / sicut et resurrectio
mortuorum erit / [illegible] in corporibus con-
similibus gloriosis sed dotibus gloria et
dignitate / Notandum quod de mortuo
nunc in nouo testamento multipliciter
baciuri / primo in [illegible] septimum
cap. xxii de resurrectione mortuorum
non legistis / 2o [illegible] cap. ...
[illegible] inspiciens [illegible] / 3o
cap. xvi [illegible] / v. Si enim credimus
quod Ihesus mortuus est et resurre-
xit / ita et deus eos qui dormierunt per ihesum ad-
ducet / potencia dei cap. xxiii. Erratis
nescientes scripturas neque virtutem
dei / Hic queritur super id / Etiam erat
manus(?) gloria / tunc cessabit omnis pre-
latio in angelis et hominibus / contra
non continuabitur ordo prelatorum dona-
cionis et principatuum / Et manebit
prelato dignitas non officium in im-
diacionis / Item ibidem glosa / Cessabit
timor resignabit timor / quod per ti-
mor domini sine permanet in seculum / ergo
cessabit timor pene / manebit
timor reuerencie / Item super id ut sit
deus omnia in omnibus glosa in quibus
deum est videre potest esse aliqua distin-
ctio / ipsa ante eternitatem absque diuisione
mensure est / quod eternitatis mensura
est eternorum / ergo in eternis nulla potest
esse distinctio / Et etiam accipimus
hic in [illegible] in perpetuum / Item ibidem
glosa / Erit in dispari claritate par gau-
dium / quod non erit equale omni sanctorum
premium / Et [illegible] quod ut sunt ei
equale / Item super id Bene ergo gloriam
vestram glosa / Tum iurare non est peccatum /
quod iurare qui iuret sine causa
iuret / sed qui sine causa iurat assu-
mit nomen dei in vanum / Et iurare
iurare ingenti [illegible] non est pec-
catum / sed peccatum potest esse peccatum /
ut quia sine causa iuratur / Item
ibidem glosa / Falsum iurare grauissimum
peccatum est / quod multa sunt alia grauio-
ra ut homicidium / Et grauissimum
i(d est) valde graue / Ignoranciam dei
quidam habent / quod deum omnibus cog-
noscendi deum gratia ab ipso natu-
raliter inserta est / Et apostolus loquitur
de ignorancia que est priuato cog-
nicionis gratuite non naturalis / Item
super id / Equali corpore venientes glosa

exponé

pe

quod dicimus illi ignorantes deum non posse aliud esse quam modo / contra unum in hoc dicitur / Secundo aliud accipiunt h' pro altero / alterum tamen erit non aliud / Item super id Unicuique semen proprium corpus glorificatum quia non est de eo pullulat granum / nisi de eo quod seminatum est / contra de pluma pullulat / Secundo non de alio grano pullulat / sed de alia materia / Jugiter enim seminatum est totum non seminat / et est arbor futurorum / sed non totum materia / Item sic et resurrectio mortuorum / quamvis glorificatum corpus gloriosum esse omnibus ... imponunt / pro clarissimum / pro omnia eque clara / Secundo quantum ad claritatem non tamen in essentia penes recessum a termino a quo sive a suo contrario / sed penes accessum ad terminum ad quem sive ad supremum in suo genere / Seminatur in corruptione / Supra dicit corporibus eorum in gradu glorie differunt / Hic ostendit eorum ... in spe glorie generaliter / ubi primo ostendit quod omnia corpora gloriosa resurgent ... in gloriam / Secundo probat mutationem hanc futuram ibi / Si est corpus animale / Tertio ostendit mutationem huius ordinem et generationem ibi / Sed non prius quod spirituale est / Quarto ostendit modum predicendi admirationem illam dicens ibi / Igitur sicut primus / Supra tangit generationem primo in perfectione incorruptionis / Secundo imperfectione nobilitatis ibi / Seminatur in ignominia / Tertio imperfectione virtutis ibi / Seminatur in infirmitate / Quarto in perfectione spiritualitatis ibi / Seminatur corpus animale / Dicit igitur seminatur quia ... resurgent in diversa gloria / habebunt tamen ... eius generis / scilicet incorruptibilitatis nobilitatis virtutis et spiritualitatis / Seminatur enim id est sepelitur et interim ... in corruptione id est ut corrumpatur / vel seminatur in corruptione id est concipitur corruptibile surget in incorruptione id est incorruptibile et immortale / ecce impassibilitas / Seminatur id est sepelitur ignobiliter ignominiose id est sine honore / tamen ut ... vilitate surget in gloria id est gloriosum et clarum / ecce claritas / Seminatur id est concipitur in infirmitate /

id est fragilitate patiendi surget in virtute id est tali ut nichil nocere possit / vel seminatur in infirmitate id est sepelitur sed impotentia se movendi surget in virtute et virtutem / et agile ecce agilitas et ut totum complectitur / Seminatur id est concipitur corpus animale id est alimoniis egens / et animam solum non glorificatum surget corpus spirituale id est subtile sicut spiritus in aliquibus proprietatibus / non tamen spiritus sicut videntur dicere / Origenis opinionem repellit dominus Iohannis xx° dicens palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet ... Ecce quatuor dotes scilicet impassibilitas / claritas / subtilitas / agilitas / Nota Sap. iii° Fulgebunt iusti et tamquam scintille ... / Infelix qui non vult corpus suum exponere servicio dei et labori presenti / corpus ... corruptibile operatum grossum et ponderosum / credens in futuro reddat pro corruptibili incorruptibile / pro ... clarum / pro grosso subtile / pro ponderoso agile / Si est corpus animale / Hic probat hanc mutationem futuram et primo ponit quod corpora ... / Secundo ... in spirituale / Tertio probat hoc per auctoritatem ibi / Sicut scriptum est / Dicit igitur si est quasi diceret resurget spirituale / quia si est modo corpus animale est id est constat / quod et spirituale est ab opposito / quia omnia fecit deus duplicia unum contra unum Eccli xlii° / Sicut ergo carnales sumus quia per ... adam / sicut est carnalis ... sic erimus spirituales in christo sicut scriptum est / ut sic est spirituale ad dominum qualis quia ... dicitur animale ... ad dominum spirituale / Animale dico sicut scriptum est Gen ii° / Factus est primus homo / ecce auctoritas in qua primo tangit vitam animalem hominis primi in ... / et vitam spiritualem ... in ... novissimus adam / Apostolus ... homo ... / ... secundum et ... si est modo corpus animale / erit tamen postea spirituale et hoc est quod dicit factus est primus homo adam / ... in animam viventem id est vitam ... indigentem ciborum id est vitam animalem ... egentem

quia primus ... spiritualis factus est spiritualis ... in ... ...

s. ligno vite / et alii lignis paradysi. Gen. ij°. Novissimus adam .i. xpus qui creatus est innocens ut adam exterius licet formatus est terra / qui etiam constitutus est dominus omnium qui .i. et est omnium spiritualis principium qui dicitur novissimus / quia ultimus finitus sicut post omnia / Eccl. ix°. Unus est et secundum non habet / iste inquam factus est in spiritum vivificantem .i. vivificative potentem .i. in vitam spiritualem et non egentem / scilicet in sua resurrectione /

Sed non prius quod spirituale est / Hic ostendit huius imitationis ordinem et convenientiam / et primo ostendit quod prius debet esse corpus animale quam spirituale / 2° ostendit inducendum et in xpo etiam fuisse .i. primus homo de terra / 3° ostendit in nobis etiam futurum esse ibi qualis terrenus / Dic ergo / Sed non prius quasi etiam xpus factus est in spiritum vivificantem / sed tamen non prius fuit in xpo quod spirituale est / sed quod animale prius fuit / deinde quod spirituale est / quia prius habuit corpus passibile / deinde impassibile / Natura enim semper nobiliorem formam superordinat / Insignum autem huius creavit deus primo statum mundi informem / deinde formalem et distinctum / Gen. j°. / Primus homo de terra / Hic per inductionem et in xpo etiam fuisse / et primo ostendit inductionem principium vite mortalis ibi / Primus homo q. et ut primus adam factus est .i. chaos [illegible] / Primus homo principium omnis corporalis de terra .i. de pulvere terre / ex qua per corruptionem hominis fit / [illegible] et terrenus .i. animalis et passibilis / Gen. iij°. Terra es et in terram ibis / et etiam primus originaliter / deinde [illegible] terrenus vivendo mortaliter / Secundus homo xpus principium omnis spiritualis de celo .i. vivens vita celesti / Jo. iij°. Nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo etc. vel de celo / quia celesti modo conceptus / Luc. j°. Spiritus sanctus superveniet etc. / et ideo celestis spiritualis in resurrectione est factus / Qualis terrenus etc. / Hic ostendit in nobis etiam futurum esse / ubi primo ostendit in corpore humano prius abundare esse passibilitatem / 2° in futuro corpore in esse impassibilitatem ibi / Et qualis / Dicit ergo

[Left margin: + x° principium vite mortalis]
[Right margin: dicitur 2° principium homo]

Et qualis terrenus prius .i. animalis et mortalis / tales sunt et terreni / quia non vivunt sincere s. [illegible] potentie que oportet competentibus corporum constitutorum s. animales et mortales / sicut erat adam / ad ymaginem et similitudinem suam / Gen. ij°. et qualis celestis pr. spiritualis s. et immortalis tales et celestes erunt .i. clari agiles et impassibiles et subtiles / Igitur sicut portavimus / Hic ostendit modum perveniendi ad istam conformitatem imitationem / et primo monet ut ex xpi celestes efficiamur / 2° aliter istam gloriam non assequemur ibi / Hoc autem dico fratres / Supplicat prima post expositione vite / 2° monet ad [illegible] ibi / portemus et ymaginem / Dic ergo igitur quia tales erunt celestes / Igitur ut possimus esse celestes sicut portavimus in baptismo ymaginem terreni .i. expressam terrene vite similitudinem / quia ad eius similitudinem terrena dileximus / ita post baptismum portemus et ymaginem celestis / sectando iusticiam et virtutem / Ro. xiij°. Induimini dominum ihesum xpm / Gal. vj°. Stigmata domini ihesu in corpore meo porto / Hoc autem dico hic ostendit quod aliter istam gloriam non assequemur / ubi primo ostendit quod terreni et carnales non assequuntur gloriam / 2° subdit etiam ibi / Neque corruptio / Dicit ergo Hoc autem quod et necesse est ut portemus ymaginem celestis / si volumus fieri celestes / hoc autem dico fratres / quoniam caro et sanguis etc. / hoc exponitur primo sic caro et sanguis .i. homines dediti vicijs / qui de carne et sanguine dicuntur / regnum dei non possidebunt / Ephes. v°. Nolite errare neque fornicarii neque molles etc. / 2° modo sic caro et sanguis etc. .i. opera carnalium in celo non erunt / sed erunt optimo iudicio / Deque mathei xxij°. [illegible] enim neque nubent etc. / 3° sic caro et sanguis .i. infirmitas carnis et sanguinis et corruptio in celo non erunt / neque quia et ut neque enim corruptio etc. / Et sic exponitur primo sic / Neque corruptio .i. homo sec

mente corruptioni que est effectus
carnis et sanguinis incorruptelam
i. regnum incorruptibile possidebunt /
2o modo sic / neque corruptio carnis
ob quam non vetita sunt opera carnalia
in corruptelam possidebit i. in ce-
lo non erit / 3o modo sic / neque corrup-
tio i. corruptibilitas et mortalitas
incorruptelam p. q. i. in celo non erit /
ubi est omnimoda incorruptio / No-
tandum super Conformes ymaginis
quod pertinere debemus multa que
sunt christi / primo ingenium sicut maior
deuocione luce eius in adiu obe-
diendo / Luc. ii. Bonus erat uso cu-
pientie ingenii dum ab adolescentia
sua / 2o iuuenem sicut electus disciplinam
dns uirgam eius flagella patiendo
... vi. Irrisum dum periclo / quod pertin-
et ... / 3o nomine sicut ... in
nomine eius virtutem ... Act. ix.
Vas electionis est michi / 4o stigmata
sicut miles regis vexillum eius
passionibus conformando / Gal. vi. Stig-
mata domini nostri ihesu in corpore / 5o in
pectore sicut membrum dolorem
capitis ipsi patienti compatiendo /
Heb. xiii. Exeamus ad eum opprobrium
imperium eius / 6o ymaginem sicut
scriptor exemplar eius operibus confor-
mando ut sicut 2o ipsum dixit sicut
primum hec sicut nunc per redemptionem
tuam glorificando / Eph. vi. Glorificate
et portate deum / Et notandum est hic
quod multiplex est ymago celestis / prima
est que per quamsi generari pertinet
... in ymagine patris / Ecce
que adeo infunditur ut 2a Cor. iii.
Nos autem reuelata facie gloriam
dei speculantes / 3a vite que per me
ritum acquiritur. Ps. xxxix. Verumtamen est
ymago hic et super speculo / 4a gloria que
imprimitur datur / Eph. viii. Conformatio
est clara et ymago ... tenebris
illius / primum per peccatum obnubilatur
2a anichilatur 3a mortificatur 4a im-
peditur / Ecce misterium vobis dico
hec est 3a pars 2e partis principalis primo
enim probauit resurrectionis possibili-
tatem 2o resurgentium diuersitatem
hic 3o ostendit resurgendi modum et ordi-
nem / primo autem in quibus resurrectio

gloriosa fiet / 2o quia cito fiet ibi / In
momento / 3o quo fiet ibi / Canet enim
tuba / 4o quare fiet ibi / Oportet enim
corruptibile / 9o electi resurgent fe-
liciter / quia in momenti celeritate / quia
in momento / euidentie quia canet
tuba / equalitate / quia incorruptione
induti / Supra primo tangit resur-
gentium equalitatem / 2o diuersita-
tem ibi / Sed non omnes immutabimur
dicit ergo / Ecce misterium q. d. que-
ret ab ipso quod cito erit et quomodo
non ignoras Ecce misterium q. d. vobis
occultum vobis dico i. aperio hoc. s. omnes
quidem resurgemus / tam mali
si quia boni / sed dormimus sicut ultimo
morituros / sed omnes qui in aduentu
domini mortui inuenientur / sed non omnes
immutabimur i. in meliorem statum mu-
tabimur / ymo soli sancti per hoc mu-
tatio de petre excelsi / In momento
hic ostendit quod cito fiet ubi dicit christus
illud dicit tria / s. quod erit breue
quia in momento / quia celere quia in ictu
oculi / quod finale / quia in nouissima
quia ibi erit breue tempus / celere opus
finis ultimus / Et hoc est quod dicit
ibi / In momento / quia omnes resurgent
et hoc in momento i. in breuissimo tempore
spacio in ictu oculi i. quam cito oculus
leuari potest uel ... adeo / uel
quam cito potest ... / et hoc fiet
in nouissima tuba i. per magnam vo-
cem et ultimam / post quam non erit alia
Canet enim tuba / hic ostendit quomodo fiet
ibi / Ubi tangitur 4or que erunt ibi
signum manifestum / quia canet tuba /
uiuificatio mortuorum quia resurgent
mortui / perfectio membrorum quia incor-
rupti / glorificatio electorum quia nos immu-
tabimur / ergo resurgent mortui eunde-
re / mirabiliter / incorruptibiliter / differenter /
Et hoc est quod dicit / canet enim
tuba / nomine tube aliqui euidens et
preclarum signum intelligitur / quidam
dicunt uox archangeli i. christi qui est prin-
ceps angelorum / et hoc fiet ministerium
huiusmodi / 1 Tess. iiii. Dicit vox ar-
changeli aliqui angeli / quia vox filii
dei ... / Io. v. A-
men amen dico vobis / quia veniet
hora et nunc est / qua mortui audient /

vocem filii dei etc. Requi. tuba dei p-
ne se monentia cordis et hic qui docet
chimorque evidentia opus etc. xxv.
media nocte et mortui i prodeat
qui alter omnes resurgent ad voce
illum p(er) dabit voci sue voce ut in
corrupti sine ulla diminutione m-
brorum accedunt enim ossa ad ossa etc.
Eze xxxvii. et nos s(ed) immutabim(ur).
Oportet enim incorruptibile hoc etc. ostendit
quare fiet ista s. propter reimmulacoz
hominis ubi primo tangit sufficientiam
glorie secundo eminentem sufficientie ibi
Et mortale hoc. Primum ostendit quod p(er)
manebit infallibil(iter) quia oportet p(ro)
misit et quod corruptibile hoc id est
quod induet sufficienter quod in corrup-
tione et hoc est o(mn)i(n)o et ne ita erit
oz enim propter bonum fermentum primi p(ro)p(ter)
vini dei primissimum corruptio hoc etc. etc.
ad nuo. Job xix. et ne visurus sum
ego ipse et non alius induere tunica
ornamenti incorruptionis ut ultra
non esuriat et sitiat mori. Apoc. vii.
Non esurient neque sitient amplius
etc. Et mortale hoc induere i(m)mortalita-
tem ut ultra non dissolvatur sed sit indu-
mentum salutis. Ysa. lxi. Gaudens gau-
debo in domino et exultabit anima mea in
deo meo quia induit me vestimentis
salutis. Eccl. xv. Stola glorie induet
eum. Cum autem mortale hoc etc. est
secunda pars et parte principalis ubi ostendit ea
que futura sunt post resurrectionem et primo
ostendit in fine mortis destructionem secundo
secundo insultationem contra mortem ibi ubi
est mors victoria tertio propheticus ordinis
subdit gratiarum actionem ibi Deo autem
gratias quarto hortatur eos ad tenendum
de certo resurrectionis fidem ibi Itaque
fratres mei dilecti. Circa destructionem
mortis tangit tria primo tempus quo
destruetur ibi Cum autem mortale secundo
eventum quod destruatur ibi Tunc
fiet sermo qui tertio modus quo destruet
ibi Absorpta est mors. Dicit ergo Cum
autem quasi ita hoc mortale induet
i(m)mortalitatem cum autem mortale hoc
idem mundo visu destructibile induerit
i(m)mortalitatem tunc fiet id est implebitur
sermo qui scriptus est. Ysa. xxvi.
Vivent mortui in ferta quod mea re-
surgent et Ysa. xxv. Precipitabit mor-
tem in eternum. Ozee xiii. Ero mors
tua o mors etc. Ita hoc. Absorpta est
etc. hoc ep(isto)la legitur primo sic ab-
sorpta id est destructa est mors et hoc
in victoria Christi vincentis eam ut primo
Absorpta est mors a dyabolo devicta
in in p(er)te sue tomb(?) et hoc in victo-
ria id est in eo quod modum vincendi
habet expressit Christum ad dicendo in qu-
in christi habebat secundo sic Absorpta
est mors id est carnalis consuetudo peccati
dicit hoc in victoria in hoc quod tunc
vincitur qui prius imperitum primo
mors accipitur pro morte vel tertio pro
morte culpe secundo pro victore vincitur
Et notandum quod mors dicitur que est occi-
denda. Osee xiii. Ero mors tua o
mors que destruenda. Cum p(er) eodem
Novissime enim inimica destruetur
mors. que precipitanda. Ysa. xxv.
Precipitabit mortem in sempiternum
etc. que absorbenda ut hic absorb-
ta est mors. Ubi est mors victoria
hic primo ostendit contra mortem
insultationem primo insultando quia
ubi est victoria mortis secundo quia ubi
sit causa mortis ibi ubi est mors stimulus
tertio ostendit quod sit causa mortis ibi Stimu-
lus mortis etc. quarto ostendit quod per legem
acta non aliud sit causa mortis
ibi Virtus non peccati. Dicit ergo loquens in
persona resurgentium Ubi est mors vic-
toria tua q. s. omnes vincebas. Ysa.
viii. Iudic. ita tu regnare dederit
tibi dominus a labore tuo et a concussione
tua dura sine et parabolum istam
dicens quomodo cessavit exactor. Ubi
est mors aculeus tuus id est originale
peccatum quod fuit causa mortis
quo stimulo pu(n)geris et ve(n)enares
omnes sumus etc. sic ubi est mors
id est dyabolus stimulus tuus id est actuale pec-
catum quod dyabolus facit ut quasi stimu-
lo. 2. Cor. xii. Datus est mihi stimu-
lus carnis mee angelus sathane
ut sic ubi est mors id est carnalis con-
suetudo delectatio stimulus tuus
id est peccatum quo facta est delectatio
carnalis consuetudinis. Stimulus autem
mortis vel talis peccatum est originale.
Ro. vi. Stipendia peccati mors vel
sic stimulus autem peccati id est dyabolus peccatum
est actuale quod s. dyabolus facit vel
sic. Stimulus autem mortis id est prave con-
suetudinis peccatum est id est usus peccandi

Ioel 08

Virtus vero augmentum peccati lex per occasionem, quia ubi non est lex nec prevaricatio Ro. iiii°. Hoc autem dicit ne credatur quod homo sufficiat ad iutorium contra peccatum sine lege. Deo autem gratias. Hic ponit gratiarum actionem, ubi tangitur primo premium impendendum, secundo beneficium exhibendum ibi: Qui dedit nobis, tertio exhibitionis modum ibi: per dominum nostrum. Et hoc est quod dicit: Deo autem gratias ago, qui dedit nobis victoriam, et cum non indigebat, nec pugnam nec victoriam, victoriam peccati mortis et dyaboli, et hoc per dominum nostrum Ihesum Christum, non per legem, ipse enim vicit, quam potentiam pretii. Sed puto quod ipse dominus loquetur victoriis in Abacuk vocatur cum victore Abacuk. Et super excelsa deducet me victor in psalmis canentem. Itaque fratres mei. Hic ultimo hortatur eos ad tenendum certam fidem, ubi primo astruit eos verbis secundo allicit premio ibi: Scientes quod labor. In prima hortatur ad constantiam fidei resurrectionis, secundo ad bonum opus in spe resurrectionis ibi: Abundantes in opere. Dicit igitur: Itaque quia tanta premia vincentibus, itaque fratres mei et fide dilectissimi, penitentem stabiles estote in fide resurrectionis, per fidem enim constructa sit fundamentum. ii Cor. i°. Nam fide statis et immobiles, ne sic moneamini levius sensu et ita stabiles in vobis ipsis sed immobiles ab aliis nos dico abundantes in omni opere domini semper, in omni opere bono in spe future resurrectionis. ii Tess. iii°. Rogo ut abundetis magis. Item abundet contra remissos in opere, contra otiosos, domino in mundo contra cupidos, semper in adversis contra desperantes. Scientes quod labor vester. Hic allicit eos premio boni operis, ubi tangitur primo certitudinem ibi: Scientes, equitatem ibi: labor vester, plenitudinem ibi: non est inanis. Dicit igitur: Scientes, id est firmiter sperantes, quod labor vester in domino, id est sumus in servitio domini, non est inanis, id est infructuosus, immo potius bonorum laborum gloriosus est fructus. Sap. iii°. et Eph. iii°. [illegible]

cum mercedem accipiet secundum laborem suum. Hic quaeritur super id: Surget corpus spirituale. Glossa: non spiritus sine carne erit ergo erit spiritus. Responsio: similitudine spiritus similitudinem attenditur non essentialem. Item super id: Omnes quidem surgemus. Glossa: tam boni quam mali. Contra: psalmista: Ideo non resurgunt impii in iudicio. Responsio: non resurgunt in iudicio activo ut iudicent, sed passivo ut iudicentur. Item super id: In momento. Glossa: in minimo temporis spacio. Contra: resurrectio fiet divisio miraculosa ergo subito. Responsio: pulverum collectio fiet in tempore cum sit motus corporum sed corporum formatio et unitio fiet subito. Item super id: In ictu oculi. Glossa: conatus cito radius transit ad remotiora et consolari mediante si ibi sit prius et non posterius, cum quod totum simul sit. Contra: angelus in dicto oculi non preveniretur, propinqua quam ad remotiora loca. Responsio: simul, responsio: angelus loquitur secundum apparentiam. Item super id: In novissima tuba. Glossa: id est preconium vocem tubarum precedentium non erit alia, quia postea erit discretio iudicii et licet secundum sanctos in prima nocte secundum quosdam. Responsio: non erit alia post ipsam et id similiter officium. Item super illud: mortui resurgent incorrupti. Glossa: sine diminutione membrorum, si aliqui sunt diminuti membris, contra: non est iam insufficiens sed deferre quod tollere et supplebit virtute divina. Item super id: Oportet enim corruptibile hoc. Glossa: ut quod femininum ut quod primum est, sed dicere non obligatur homini. Responsio: non legitur enim promissio. Item super id: Stimulus mortis peccatum. Glossa: paulatim surrepens delectatio nocendi mortificans animam, quia nocendi est peccatum mortale. Responsio: bonum est hiis quibus nocendo prohibitum est, ut qui obmissio tamen adque homo tenetur est necessariis. Item super id: Virtus peccati lex. Glossa: lex prohibendo auget cupiditatem. Contra: quia si auget malum quod mala. Responsio: auget per occasionem non per se.

De collectis

Re collectis autem que fiunt in sanctis. Hec est quarta pars principalis huius epistole, scilicet conclusio. Nam primo posita est salutatio, deinde gratiarum

Atero ꝯ narratio ubi ponit̃ corpora ma
lis renouatio / hic 9o negociose ponit̃
ero ad bonum exhortatio / Ubi primo
hortatur eos ad benefaciendum aliis /
2o ad benefaciendum insipit ibi Uigi
late ꝛ state in fide / 3o p̃sonas i nuncia
biles ꝯmendat eis in exem̃ ibi Obsecro
aut vos fr̃es / 4o subdit sim aliorum
sctorum ꝯ de p̃ferri desiderium ibi Salutant
vos omnes eccl̃ie / Supra p̃mo monet
ut ordinet collectas fieri an̄ aduen
tu suum / 2o p̃mittit se venturum ibi /
Veniam aut̃ ad vos / 3o monet ut
digne in cum tractent thimotheum ab
eo p̃missum ibi / Si aut̃ uenit thimo
teus / Supra circa collectas determinat
p̃mo modum faciendi / 2o mod̃ obseruan
di ibi / Unusquisque vestrum / 3o mod̃ mitten
di ibi / Cum aut̃ p̃ns fuero / circa mod̃
circa modum faciendi etiam impli
cat 3o tempus / p̃terea ibi / De collect
similem ibi / Que fiunt in sctos / for
malem ibi / Sicut ordinaui / effectu
ibi / ꝛ vos facite / dicit ergo de collect
tis / q. d. aliis sup̃ vos monui / aut̃
ꝫ de collect que fiunt in scos ibi sm̃
usus sctorum .s. pauperum .s. fidelium
qui erant in iudea qui fuerant ...
quia sine ... / qui omnia sua ad pe
des apostolorum posuerant / Act. 4o Iho
rum curam commiserat apostoli paulo
Gal. 2o Tm ut pauperum memores
essemus ... hoc ipsum facere ...
Sicut ordinaui in eccl̃iis galathie
est faciendum / ꝛ faciendo ꝛ tenendo
ita ꝛ vos facite singuli collectas
ꝛ hoc p̃mam sabbati dup̃ l̃r vel
p̃mam sabbati p̃ma diem septima
ne sabbatum accipitur p̃ tota septi
mana / sicut luc̃ xviii o Ieiuno bis
in sabbato .i. in septimana / vel p̃ma
sabbati .i. p̃mam diem p̃ sabbatum .i.
diem dominicam sic acc. Io xx. Una
sabbati ... magdalene ... monumentum
ꝫ uenit / hic docet modum obseruan
di collectas dicens Unusquisque vestrum
apud se reponat / non ex ... cenarii
... depositorii vel ministro fidelis
... recondens ne ... .i. ad usum recipi
at / sic decima ad usus pauperum re
ponebatur inter leuitas / Deut. 10
Recondens in se ... quod ei bene pla
cuerit / non quod grauet cum ii Cor.

† qui sic aute faciet / cum ...

viii. non ut vobis sit tribulatio aliis
aut̃ remissio / Exo xxv. Ab omni ho
mine qui offert sponte accipi
etis eas ꝛc / ne non quasi hoc ideo
p̃mittit ut non cum venero tunc col
lecte fiant / p̃mo quia grauaret
eos si subito totum darent / q̃ si glo
Item ne tamen veniente fideles
... circa in paulo ... 9 ...
p̃ius de p̃paratione eorum ii Cor. ix
Ecce ergo patet quod dandum e
gualiter ibi / Unusquisque / diligent
ibi / Apud se reponat / hilariter ibi
quod ei placuerit / festinanter ibi
ut non cum venero ꝛc / qualitas da
tum domi multiplicat / diligentia
conseruat / hilaritas gratificat / festi
nantia duplicat / quia q̃ cito dat
bis dat / Cum aut̃ p̃ns fuero / hic
determinat modum mittendi / 1o p̃o
determinat de nunciis mittendis 2o de
modo missionis ibi / p epistolas hos
3o de cõne mittendi ibi / p̃ferre gratiam
4o de securitate consortii ibi / Quod si dign
fuerit / dicit ergo / Cum aut̃ p̃ns fuero
apud vos quos p̃bauitis .i. ydone
os indicaueritis p epistolas hos mitta
.i. cum epistolis meis ꝛ aliis ꝯmendato
riis deferentium / Ostendam vobis p̃fic
ꝛ ad p̃ferendum in iudeam pauperibus
.i. fidelibus gratiam vestram .i. dona
a vobis gratis impensam / quod si
dignum fuerit ut ego eam ne po
te si quantitas hoc donorum exigeret
magno tantu mittat eos ad lar
gius dandum ad quod inuitat ex
p̃ssione ii Cor. ix. Qui parce seminat
parce ꝛ metet / ibunt desensee / non
dicit eis destinatur ad tollenda sus
pitionem de collecta in usum suum re
cipiendis / Notandum est hic / de col
lectis / colligere enim debemus [illegible]
... p̃mo p̃tem sua ad offerendum
sicut ancilla ... domus
ad ... Num xix. Colligat aut̃
vir mundus cineres uacce ...
et eos extra castra / Ez hen Ie vi
de ... filii colligunt ligna ꝛ patres
succendunt ignem ꝛ m̃ ... sp̃ma
lia dona ad possidenda / sed formi
ca grana in estate / p̃ Dicite te
illis colligentes / Ez hen qui plus
... qualibus Ie xx. Colligite
vindemiam vos / 3o bona opera ad
mellificium sicut apis flores ad mel /

lapidandum | ecce iii° tempus dispergendi
lapides | et tempus colligendi | sed hen
q° vi° Singuli colligunt de spiritu | 4° tem
poralia ad congregandum | sicut agrico
la semen ad seminandum | unde ut hic
Io vi° Colligite que superfuerunt | sed hen
quia cupidi colligunt pallas ad
reponendum in sinu Exo v° | 5° pauperes
ad hospitandum sicut gallina pullos sub
alas Mt xxiii° | pauper fui et collegistis me | sed
hen Io xi Collegerunt pontifices
concilium adversum | 6° affectiones in
deum sicut homo membra in lumbis Gen
xlix° Colligit iacob pedes super lec
tulum | sed Mt xii° Qui non colligit me
cum dispergit | 7° eterna gaudia primum
sicut virgo flores in ortum Cant vi°
Dilectus meus descendit in ortum ut li
lia colligat | sed hen Mt xiii° Luc xiii° Col
ligite primum zizania et cetera | Veniam autem
ad vos | hic promittit se ad eos ven
turum | ubi ostendit primo tempus ad eos ve
niendi | 2° propositum apud eos moran
di ibi | Apud vos autem forsitan | 3°
rationem huius propositi ibi | Nolo enim
vos modo | 4° causam adventus sui
retardandi ibi | Permanebo autem ephe
si | Prima primo promittit adventum
suum | 2° adventus sui terminum ibi | cum
in macedoniam | dicit ergo Veniam quia fre
quenter veniero | Veniam autem ad
vos cum macedoniam pertransiero | enim
omnia loca usque ad macedoniam
pertransibo faciliter non ibi moram faciendo
quia oportet non erat ibi morari | Ap
paruit autem ei in visione vir mace
do dicens | transiens in macedoniam
adiuva nos | Act xvi° | Apud vos
autem forsitan | hic ostendit propositum apud
eos morandi | 2° rationem propositi ibi | ut
et vos me deducatis | dicit ergo apud
vos | autem forsitan manebo vel et
etiam yemabo | quia multa erant
ibi corrigenda | sicut medicus ubi sunt
multi egroti diutius manet | mane
bo inquam ita sic ut et vos me dedu
catis quocumque iero | per ingratitudinem
[illegible] benivolentiam | ostendens sua ad
eos familiaritatem | Nolo enim vos
modo | hic ostendit causam sui propositi | ubi
primo tangit visitandi eos diligen
tiam | 2° morandi per eos apud eos
voluntatem ibi | Spero enim me | 3°
voluntatis sue debitam conditionem ibi | Si dominus

3° tamen [illegible] spacium ibi | in macedonia

permiserit | dicit ergo nolo | quia manebo mecum
apud vos | nolo enim vos modo in transitu
videre | talis enim visitatio parum proficeret
Io xiiii° Modicum videbitis me | Spero enim
me aliquantulum tempus manere | apud
vos | mansit enim apud eos in regi
one corinthi annum et dimidium Act
xviii° et hoc si dominus permiserit | que condi
tio semper est apponenda ut similiter
legendum | Iac iiii° pro eo ut dicatis si
dominus voluerit et si vixerimus faciemus
hoc aut illud | Permanebo autem ephe
si | hic tangit causam retardandi
adventum suum | scilicet moram ineundam [illegible]
di apud ephesios | ubi primo tangit
moram sermonis prolixitate | ibi usque
ad penthecosten | 2° necessitatem ibi |
ostium enim michi | dicit ergo permanebo
ephesi usque ad penthecosten | ab ephesio
enim misit hanc epistolam | ubi [illegible]
per hyemem | Act xviii° | permanebo inquam
propria | ostium enim michi apertum est |
id est ingressus ad corda hominum que clausa
erant corda parata sunt ad audiendum
predicatorem | ostium magnum [illegible] multi
tudinem credentium | et evidens pre
dicandi facilitate et per promptitudinem
quia non contradicunt predicationi | et
tum adversarii multi | qui conantur
impedire | Videte nunc hec dicit mora
ri | non enim timebat apostolus morti
tum adversariis | sed 3° ille timens ista
ne [illegible] contra aliquos predicatores
[illegible] adversitate et divitiam spirituali
diminutur perfectionem et utilitatem
spiritualium | tangit ergo utilitatem quod
[illegible] | quia ostium apertum | quanti
tatem quia magnum | qualitatem quia
evidens | impugnationem quia adversarii
multi | Nota super id necessarium videre
quod homo et presertim prelatus debet
videre multa | scilicet infra se | intra se | iuxta
se | ut eundem possit videre super se |
infra se | angustias dampnatorum
ut timeat | sicut latro patibulum vi
tor malum passurum ut resiliat | Sed 3°
[illegible] en video [illegible] | apoc
xiiii° Qui viderunt fumum incen
dii eius [illegible] ut pude
at et resurgat | sed [illegible] specu
la | sed [illegible] leva oculos tuos in directo
et vide [illegible] | sed [illegible] vide vias tu

no dicit alienas / cruciatum mee ochi
no videns se sz alios / Ier. viiᵒ. Quid
autem vides festucam / exemplum se brevitatem
tem dicamus ut no presumat / arbor
eum multis annis crescat / sz subito
item corruit / Ps. Vidi impium super
exaltatum et elevatum eum videre glorificare
domus vicine debz de sua tue / Vo
sue vᵒ. Videte ut vigilantem in ista
se pro iniquitates subditorum ut corrigat /
ut sic / sicut medicus infirmum / ingr
disciplina inquietum / Ier. xiiᵒ. Videte
vigilate et orate / Eze. 3ᵒ. Sicud pastor
visitat / Supra se gaudium bonorum ut
appetit sicut oculus solem / recipit
predam / agricola messem / Ps. Constitue
et videte / Si autem venerit thymotheus
hic monet ut digne tractent thymotheum
ab eo premissum / et sciatis eum de apostolo
no misso excusatum / primo ergo rogat
eos de thymoteo / secundo excusat se de apostolo
ibi / De apollo autem fratribus / primo mo
net ut digne suscipiat secundo ut thy
motheum / ut eum ad ipsum venire no
sinerit deducant eum ibi / deducite at
illum / quod expectat eius adventum
ibi / Expecto enim illum / Supra primo monet eos
ut caveant ei secundariam / secundo ut ex
hibeant honorem / ut sibi / Nostre
quis et illum spernit / Super primo monet
ut suscipiant sibi in secreto et pro fide
...dicentem / secundo eius adventus sui vel
scientem ibi / opus enim domini / tercio veli
spem ibi / Sicut et ego / Dicit si autem
venerit thymotheus ad vos / videte /
i. diligenter ei timete / ut sine timore
sit apud vos / forsitan non sibi
...tate / super quietem per se... / ex
hoc patet quod legati domini pape debent
custodiri / ne sine secure et fideli
bus deduci / opus enim domini operatur
sicut et ego / sicut opus evangeli
zandi / ad quod dominus venit / Ne quis.
quia et aliis timentibus ob me / evan
gelizare / et quia sic facit / Nemo ergo
illum spernat / Luc. x. Qui vos spernit
me spernit / Deducite autem illum / hic
monet ut deducatur illum ad ipsum / et
primo ut deducatur cum securitate / secundo ut
perfecte ibi / Ut veniat / tercio ducatur
in pace / i. cum securitate ut veniat
ad me / Expecto enim illum cum fratribus

qui secum sunt / vel secundum alios qui
mecum sunt / De apollo autem fratres /
hic excusat se de apollo / Apollo
enim erat ab apostolo episcopus ordinatus /
de quo supra iiiᵒ. Ego plantavi, apol
lo rigavit / Act. xviii. dicitur quod erat
vir eloquens potens in scripturis et
fervens spiritu loquebatur / Sed cum
no valens eos sedare / recessit ad
apostolum ad ephesum / hunc requisie
runt ut eis remitteret / et modo dicit
apostolus / quod ipse venire noluit /
et hoc quod nondum erat perfecte
sedatum / primo ergo dicit apostolus quod
apollo noluit venire / tercio quod
veniet tempore optimo ibi / veniet
autem cum ei / Supra primo notificat
petitionem suam et instantiam / secundo ostendit
quod passus est repulsam ibi / Et
utique non fuit voluntas / Dicit ergo
de apollo autem fratres notum vobis
facio / vel sufficio / quod multum roga
vi eum / ut veniret ad vos cum
fratribus / qui secum sunt / ut quos mit
tebam cum eo / et utique no fuit vo
luntas eius ut veniret nunc /
quia timet vos non eum esse cor
rectos / sic ergo volui eum cogere /
Veniet autem cum ei vacuum fuerit /
i. aptum / cum illum habet impedi
mentum / sed cum correcti fueritis / Non
dum super id deducite illum / quod dele
ctivus pretores verbo et exemplo educe /
et al. adduce deduce conduce induce
produce introduce / et hoc ex Christo qui
nos primo educit de tenebris / Ysaie
Ps. Eduxit eos de tenebris et umbra mortis /
Ps. Educ de carcere animam meam / Ad
secundo adducit ad statum primum / Ro. ii.
An ignoras quia benignitas dei
ad penitentiam te adducit / Vᵒ. Dedu
cit per semitas iustitie / Ps. Deduxit
me super semitas iustitie / Sap. xᵒ.
Iustum deduxit dominus per vias rectas /
ivᵒ. conducit ad montem glorie / Gen. xx
xxii / primo mane conducite opi
les / vᵒ inducit in monte perfectio
nis / Ps. Induxit eos in montem sancti
ficationis / Et producit ad fine liber
tatis / Thob. v. Angelus domini secum sit
in itinere tuo / et perducat vos
incolumes / Quᵒ. introducit in patriam

cruciatus ubi est iocunditas sine fletu. Cant. 1° Introduxit me rex in cellaria sua. Secunda sine merore. Exo. xv° Introduces eos et plantabis eos in monte hereditatis. Tercia sine estimacione. Luc. xiiij° pauperes et debiles introduc huc. Cetera sine fine. Vigilate et state in fide. Hec est 2a pars principalis huius capituli ubi hortatur ad bene faciendum in sequendo. Et primo ad bonum fidei. 2° ad bonum morum ibi Viriliter agite etc. Sic. Sine fine in fide et omnia in moribus. Supra primo monet ad vigilanciam contra astucias demonum. 2° ad constanciam contra impulsum pseudo apostolorum. State in fide. Dicit ergo Vigilate quia venit tempus optimum. Sunt vos ac vigilare omni mente contra astucias dyaboli. i pe. v° Sobrii estote et vigilate quia adversarius. State in fide contra pseudo. Eccl. vi° Esto in [illegible] tuo et in illo colloquio et in ope mandatorum tuorum. Viriliter agite. Hic hortatur ad bonum morum. Primo monet agere viriliter. 2° leniter ibi Et confortamini. Viriliter ibi Omnia vestra. Similiter quo ad adversarios, leniter quo ad deum. Viriliter quo ad proximum. Viriliter in fide, leniter in spe, viriliter in caritate. Dic ergo Viriliter agite pacienciam. Viriliter enim est in constancia. Ps. Viriliter agite et confortetur cor. Et confortamini in domino secundum glo. i. in mente vestra sit perfectus. Ephe. vi° Confortamini in domino ut possitis stare adversus insidias dyaboli. Omnia vestra et concordia in caritate fiant. Non enim in manus gloriae quia secundum Gregorium nichil enim videtur esse hominis boni operis nisi maneat in iudice caritatis. Obsecro autem vos fratres. Hec est 3a pars principalis huius capituli ubi ponit ad quosdam personas interiores ubi ostendit quosdam ex longinquo. Primo quod fuerunt sibi communes. 2° quod fuerunt ei speciales ibi Gaudeo autem in presencia. Supra primo ponit personas interiores. 2° hortatur ad diligendum et venerandum eas ibi Ut et vos subditi. Supra describit personas agnitione. Sit firma ibi Nostis domum. Ait nomine vestri. Stephane et Achaici (?) ... conversionis ibi. Quia sunt primicie

Achaye conversionis ibi. Et in ministerium sanctorum. Dic ergo obsecro quod predictum fuerit. Ne dixi hoc autem qui fermentum iniurium. Obsecro autem vos qui scitis nostis domum Stephane. Illius in Achaie degunt. Supra 1° Baptizavi autem Stephane domum. Et Fortunati et Achaici. Hii cum apostolo fuerunt in predicatione Corinthiorum. Obsecro inquam et vos subditi sitis eiusmodi venerando et deletando (?) qui sunt primicie i. qui primo crediderunt Achaie. Achaya est provincia in Grecia cuius metropolis est Corinthus. Et ordinaverunt seipsos in ministerium sanctorum i. ut ministrarent sanctis et indigentibus et omni operanti. Secundario alii principaliter ordinati et laboranti predicatione. Gaudeo autem in presencia. Hic ponit qui ei fuerunt bonum specialiter ubi primo ponit personam ministrantem. 2° hortatur ad honorandum ibi Cognoscite ergo. Et iterum autem eorum describit agnitionem que debent esse in viro perfecto, utilis predicacio ibi Gaudeo. Spiritualis doctrina ibi Quia id quod vobis. Refectio iocunditatis ibi Refecerunt. Exhibitio caritatis ibi Et vestrum. Dic ergo Gaudeo autem in presencia Stephane et Fortunati et Achaici quia priores ibi sunt adiuvandi. Stephana autem propius (?) licet in Achaia forte prior crediderunt quia id quod vobis deerat in spirituali doctrina et instructione ipsi suppleverunt docendo. Refecerunt enim et meum spiritum leticia et vestrum et cetera. Quia me vobis sociaverunt et ceteri hoc per legi de beneficiis epistolis sic. Gaudeo autem in presencia Stephane et Fortunati et Achaici quia in nomine vestro specialiter pro vobis ministrare quia id quod vobis deerat meo ministerio suppleverunt michi ministrando. Refecerunt enim meum spiritum michi necessaria ministrando et vestrum me vobis sociando. Cognoscite ergo i. honorate qui eiusmodi sunt i. beneficia mea et vestra. Salutant vos omnes. Hic est 4a pars principalis huius capituli in qua ostendit et aliorum sanctorum decorem perfectum et fidelitate desiderium ubi salutem eis optat. Primo ex parte aliorum. 2° ex parte sua ibi Salutatio mea. Supra primo salutat eos ex parte omni ecclesiarum. 2° ex

et imitando

pre quarundam specialium personarum ibi Sa
lutant vos indno (?) 3° ex parte singularum
fratrum ibi Salutant vos fratres. Dicit ergo
salutant vos id est salutem vobis optant
ecclesie Asye minoris metropolis ephe
sus. Unde sequitur Salutant vos in domino
multum aquila et prisca uxor eius. Albi
Consuevit premittere uxorem personam
propter fervorem fidei ut Ro xvi. Sed
aliter facit hic ne videatur facere contra
doctrinam traditam in hac eadem epistola
supra xiiii° capitulo mulieres etc. Cum domesti
ca sua ecclesia id est suorum congregacione que est
in domo eorum quia sunt Salutant vos
quia quos et hospitores Act xviii. Sa
lutant vos omnes fratres singulariter. Sa
lutate invicem. Hic optat salutem ex
parte sua ubi primo monet eos ad salu
tacionem mutuam 2° quod ipse ipsos man
dat salutem ibi Salutacio mea 3° po
nit salutacionis formam ibi Gratia domi
ni nostri ihesu christi. In prima monendo primo ad
salutacionem se generaliter 2° monet tactus
ibi In osculo. Dicit ergo Salutate invicem
id est unus alium in osculo sancto non corde in
signum pacis et concordie. Sed mos erat
ut recipiebant epistolas pauli similiter
[illegible] Ro ult. 2 Cor ult. Salutacio
mea. Hic subdit quod ipse ipsos salutet
et primo quod fideles 2° quod non infideles
ibi Si quis non amat dominum. Dicit ergo
salutacio mea scripta est propria manu pa
uli. Hoc erat signum in omni epistola quod
mitteret etc ut habetur 2 Thess ult.
Si quis non etc. fideles salutat iam si
quis non amat dominum ihesum christum dominum
[illegible] plenitudine [illegible]
[illegible] quarum [illegible] sit
anathema id est separatus a [illegible]
a deo. Soli enim caritas nos deo con
iungit et unit [illegible] anathema
[illegible] maranatha id est adventum domini [illegible]
[illegible] maranatha
[illegible] veniet [illegible]
[illegible] malos [illegible]
Ite maledicti in ignem eternum diab
[illegible] hic [illegible] et [illegible]
anathematis. Gratia domini nostri. Hic
subdit salutacionis formam ubi primo
[illegible] eis gratiam quo [illegible]
caritatem quo [illegible] ibi Caritas
mea. Dicit ergo Gratia domini nostri ihesu christi vobiscum
sit. Sed optima [illegible]
et [illegible] ibi quatuor [illegible]

optari gratia patentium et propinquiorum
perfectiorum et sanorum propter potentiam
operibus Iacob gratiam [illegible] propter pro
pinquitatem Ruth gratiam Booz propter
perfectum laban gratiam Iacob propter sa
nitatem sunamitis gratiam helysei. Sed christus
est summe potens propinquus perfectus
et sanus. Summe enim debet optari gratia
potens quia deus propinquus quia in persona
[illegible] quia ihesus id est salvator. Sanus quia
christus et unctus. Caritas mea. Hic
optat eis caritatem vel [illegible] caritas
mea maneat ibi sit cum omnibus vobis me
moriam ibi in christo ihesu. Dicit ergo cari
tas mea sit cum omnibus vobis maiori
bus mediocribus et minoribus vel etiam
incipientibus proficientibus et perfectis.
Mea autem vos invicem et deum
diligite quia vos et deum diligo. Op
tat enim eis in fine caritatem que
unit et innatat contra scismata et dis
cordias que tunc erant in eis de
quibus supra v et vi°. Et etiam quia cari
tas est consumatio spiritualis edificii.
Est enim cubitus in quo [illegible] ar
cha. Gen vi°. Caritas in qua [illegible] hoc non
in amore seculi sed in domino nostro ihesu christo.
Et ponit hic [illegible] ihesu
christo quia secundum Bernardum ihesus mel est
in ore melos in aure iubilus in
corde. Amen benedictionis confirma
cio et totius epistole conclusio. Hic queri
de collectis etc. [illegible] Nolite cogi
tare de crastino. Ro ibi prohibet cogi
tatio diffidentie non prudentie. Item
super illud que sunt in sectis [illegible]
non in quo [illegible] dividi est [illegible]
[illegible] non [illegible] non est
distinguendum in principibus [illegible]
[illegible] dividendum [illegible] non sic
et maxime [illegible]. Item unusquisque
reponat apud se [illegible] quod quis
est [illegible] debet reponi [illegible]
[illegible] traditione sine passio
ne [illegible] intentione et destinatione. Item
super id [illegible] gratiam virum [illegible] domi
[illegible] debitum erat [illegible] Ro xv°
Si spiritualium eorum participes facti sunt
[illegible] non erat debitum [illegible]
[illegible] honestatis [illegible] si dignum fuerit
ergo [illegible] Act vi. Non est equum
nos relinquere verbum dei et [illegible] non
[illegible] relinquisse quia [illegible] per

ad [illegible] ubi optat
eis caritatem

illa loca p̄dicassz | Ite opus meu opa
sunt + ego | q̄e no eent opus sicut
erat ipe | Rō loz de sitndine opis
no auctis | Item sup id deuposito et
glo | Sic erit eoz eps qui cu no
possz eos sedare uenit ad aplm
q̄ uidet quod male fecit dimitte
do gregem | Rō no dimisit com
cuntus quia ypter eum uenit ad
aplm | Item sup id Vicinietamy ci
uitatem sunt glo | Cum corrt sunt
con + sunt vos Non egent qui sani
st medico | sz qui male hnt | Rō
cu sint correcti .i. ad correctoz pa
ci | Item sup id stare iuste q̄ stricm
no obuiabit sompnus | q̄ pu xxiij
Septies in die cadit iustus | Rō lo
hic d' sompno mortalis culpe | Item
omnia uri in caritate fiant glo ulti
q̄ quis pt in omnibꝫ semp de deo
cogitare | Rō pt hum no actu | Itez
sup id Vt + vos subditi sitis q̄e no
erant eoz plati | Rō idem subiec
tone reuerente no obedia | Item or
dinauit seipos q̄ heb' q̄tto | Nemo
sibi sumit honorē | Rō mistinuy h eat &
obsequide itentus sumitus | no offici
um honoris | Item sup id quod ub
d' erat supplenerunt glo | Docendo
q̄ Stephanu erat mulier | mulieri
aut doce no pmitto | Thiz | Rō
mulier doce pt priuatim | no publi
ce | Item sit anathema q̄ Rō ipsi no
licet maledice | Rō ibi phibet ma
ledictio si sit liuore vindicte | non
que sit amore iusticie | ul h dic
no imprecando | q̄ contingat vinde
do ut innuunt | Incipit 2a epla ad coz

Onuertimini ad correctio
nem meam en pro feram
vobis spm meum + oste
dam uerba mea | Inter 1o
sedm phm | Quicquid recipit̄ ad mo
p modum recipientis | no p modum rei
recepte | spēs eni intelligibiles re
cipiuntur in aīa mo | simplici | ipse
extra mo composito | Cibus recep
tus ab aīe extra nectitur in mel
receptus ab aranea uertitur in vene
num | Sic in dictis huiusm verbo correp
tionis | alij ḡuertunt | ne pocc p̄tina
ces | hac ideo dixim | quod p̄ apo
stoli eplam corinthij sunt q̄stati

ali i conuerti

+ eorum quidam conuerti | Item 2a eius
dem eplam scribit ut correctos pro
moueat | sz p̄ncipalr ut corrigat in
correctos | Et hoc est quod in epla
prima apli dic supra in uerb ppos
Conuertimini ad correctionem + ceᵃ | In quibus
tria fiunt innuit aduisa | cu dic
ḡuertimini ad correct | punitur spnalia
cu subdit | En pferam vob spm pre
tendit facilia cu addit | Et ostendam
uerba mea | In primo sunt | in 2o ma
3o forma | Primo epte designat effica
cis no impa loquitur uice sumis sine
vilitas nomine correptionis intelli
gatur | est eni correptio ad corrigend
negligentes | sup īam tenendo pu
xxix | Virga atqz correctio tribuit sa
pienciam | puer aut qui dimittitur
voluntati sue confundet matrem sua
ad p̄monendum sapientes + melius
expriminendo | pu xvij plus pficit cor
rectio apud prudentem | qua centu
plage apud stultum | ad increpandu
ptinaces ipos signis + ibs abiurga
do | Ecc vije melior ira risu quia per
tristiciam uultus corrigitur animus
delinquentis | yter hoc dr pu xxvii me
lior est manifesta correctio quam
amor absconditus | ffz eni tria in
tendit aplus in hac epla | corrige
peccantes | pmouere p̄nitentes | incre
pare ptinaces | sic patebit in p̄sesq
de | Conuertimini q̄ ad correctoz mea
en pferam vobis spm meum cum
tes dirigendo | ysa lxvij opa dni
ductor eius fuit | spm dulce | hic
spnalia documenta punitur | cu si
nis imponat uerantem materie
pferam | ap 9 sz spm tum peccantes
pmonendo | hic est spus dei | Ecc
xviij Agonem tonibus meis ad
impleam | spm forte p̄tinaces incre
pando | ut Rx xix Spus grandis et
fortis | subuertens montes | cogitens
petras | ante dnm | ffelix spus | sine
spnalis doctrina qui est | + tenus quo
ad conuallem | + forte quo ad insabilez
quia rectus dirigit errantes | cu dul
cis | mulcet sapientes | quia fortis
arguit ptinaces | Et pferam spm
meum no dialecticum quia no est rectus
no mundanum quia no est dulcis no

carnalem quia non est forte. Et con-
dam verbum meum etc. hic praetendit finalia
s. in ostensione et ut formam aptam con-
sequendi exigentia materie explicat. Primo
audite tria verba ex spiritu recto ubi cum
equitate, ex spiritu dulci ubi cum exhor-
tatione, ex spiritu forti ubi cum objurga-
tione. Primo ergo profert verbum equitatis
in correctione errantium, ut est illud
Ieremie primo: Dedi verba mea
in ore tuo ut destruas s. vitia et
dissipes s. vitiorum. De hoc verbo Ecc. v. p.
sequantur verba pacis et iustitie. 2o pro-
fert verbum exhortationis in promotio-
ne correctorum. Hic est ordo bonus quod
errantes corrigere et correctos inde
bene promovere. De hoc verbo Eccl. vi:
Verbum dulce multiplicat amicos et
mitigat inimicos, et lingua eucharis
in homine bono habundabit. Prov. xvi: Fa-
vus mellis verba composita. 3o profert
verbum objurgationis in increpatione per-
tinacium. De hoc verbo ii Thy. iiii: predica
verbum, insta opportune et argue, obsecra et
increpa. Ecc. iii: Sensus
et scientia et doctrina in verbo quae corre-
ctionem comparantur gladio vivo
scindenti. Ephes. vi: Gladium spiritus quod
est verbum Dei. Prov. proverbium ...
leo admodum malitiam. Ecc. ult.: Verba
sapientium quasi stimuli ...
in correptionem malorum ...
Ieremie xxiii: Numquid non verba mea
sunt quasi ignis et quasi malleus
conterens petram. Prima pars s. de correc-
tione praetendit usque ad 4m cap.,
2a s. de promotione in melius usque
ad xii, 3a s. de increpatione usque
versus finem. Et sic apparet forma
sive modus agendi. Finis vero epistole
patet ex glozatorum argumento sive
prologum ubi tangitur intentio eius optio
s. in unitatem et solicitudinem, epistolam acto
rum ibi Scribit eis finem ibi Et
collaudare eos, hortatur ad meliora
in forma ibi Contestatus ... eos sed
ericedatos ondens. Incipit epistola prima

Paulus apostolus Ihesu Christi etc.
Hanc secundam epistolam scribit apostolus
Corinthiis et ne dictum est causa
scribendi fuit, quia primam epistolam
sine gestum corum aliqui correcti et a-
liqui non. Scribit autem apostolus vero sup-

incorrectos pertinacius. Intentio eius est et
correctos iterum corrigere et correctos
ad ultiorem promovere. Modus agendi
talis est. Dividitur enim hec epistola in 2as
partes: primo enim ponit salutationem, secundo
tractatum ibi Benedictus deus et
pater, ubi principaliter narratio ibi Non enim
volumus nos ignorare fratres usque
versus finem epistole; 3o gratiarum actionem
ibi De cetero fratres gaudete, perfecti es-
tote etc. Prima pars s. in salutatione:
primo ponit personam salutantem, 2o
personam salutatam ibi Ecclesie dei, 3o for-
mam salutationis ibi Gratia nobis. Prima
primo tangit principalem personam, 2o adiunc-
tam ibi et Thimotheus frater. Prima de-
scribitur persona prima salutans a no-
mine quia Paulus, ab auctoritate quia apos-
tolus, ab electione sive vocatione quia
per voluntatem dei; de hic ... nomen ...
men est humiliatis, Paulus non est
... humilitas enim est minimus
exaltationis quia qui se humiliat
exaltabitur, Luc. xiiii. Ihesu id est salvatoris,
Christi id est ad divinitatem, Christi id est uncti ...
ad humanitatem, per voluntatem dei, quod
semper est rationalis, non per voluntatem
hominum ad dictum pseudo. Et Tymotheus
frater hic adiungitur quia prima eis
epistolam detulerat, ad significandum quod
penitus ... eorum edificatus erat.
Isti ergo qui scribunt Ecclesie dei id est congre-
gationi fidelium que est Chorinthi,
hec est metropolis Achaie cum omnibus
sanctis presbiteris qui maxime debent
esse sancti vel sanctificati in baptismo
sanctificati, qui sunt in universa A-
chaia, cuius metropolis est Corinthus.
Gratia nobis et pax hic describit for-
mam salutationis ubi optat eis
bonum quod magnificentie tria preciosi-
tate munera, quia gratia et pax sunt
cortus dantis, quia adeo patre benig-
nitate mediante, quia a domino Ihesu Christo.
Dicit ergo gratia id est remissio peccatorum que est
primus effectus gratie sit nobis et
pax id est tranquillitas mentis, et iste or-
do gratie et pacis quia non est impiis
pax dicit dominus, Ysa. lvii. Sit inquam
adeo patre nostro a quo omne bonum
datum, Iac. 1a omne datum optimum etc.
Et domino Ihesu Christo per quem omnia bona
dantur, propter quod fere omnes episto-

ecie tuiaue/ p dim meu ihm xm
tc / Benedictus deus et pr / hec
est scda ps principalis secunde, i qua apo/
stolus primo de consolatione divina i su
is tribulationibus generis agit / 2o hic
sibi primo hec eorum provenire ondit
ibi / Sive aut tribulamur / supra primo
tangit consolationis efficientem cau/
2o efficaciam ibi / ut possimus et ipi
consolari / 3o habundanciam ibi / quoniam sicut
habundant passiones / Supra primo
pro beneficio gracias agit ibi / Benedictus
etc. / 2o beneficium describit ibi / deus
et pr / 3o beneficium exprimit ibi / qui
consolatur nos / Sic tangit trina pro
ipsius exhibendi / beneficium attolle
dum / beneficium optimum / Circa benefi
cium tangitur trina / essencia dei ibi
deus / personalis pr dm / auctorum
pr miserationum etc. dicit ergo / benedictus
i. in fine exaltatus sit / qui in se ex
altari non pt / / pe / Credit homo ad
cor altum et exaltabitur deus / deus
pr dm nri ihu xpi / deus secundum essencia
dicitur / pr per proprietatem generationis / pr
misericordiarum. i. pr auctore remissio
nis et hoc proprie convenit ad libera
tionem a malo culpe / et tunc ... et
plures quia plures offense tunc / que
ca in se unica est / et deus totius
i. perfecte consolationis dator / non que
est consolatio mundi i. perfecta et vana
et hoc convenit ad liberationem a malo
pene / Benedictus inquam qui i. quia
ipse consolatur nos / suos specialiter
in omni tribulatione nra glo / i. tribu
latione corporis et anime / pro quo dicit
ps consolamini / ysa xl Consolamini
consolamini plebs mea / Ergo consolator
dus districte / quia nos i. suos / in
tegre / quia in omni / optime / qui in
tribulatione nra / Benedictus deus
qui omnia / Judith xiij Be
nedictus dns qui creavit celum et
terram / qui creavit hominem carne
sumpta / luc io / Benedictus dns deus
isrl / quia visitavit et fecit etc. / et ibi
io Benedictus fructus ventris / qui
cavit nos a culpa / ps Benedictus
dns qui non dedit nos in captionem den
tium / adiuvat nos in pugna / ps
Benedictus dns deus meus qui docet
manus meas / qui nos instruit

scientia / ps Benedictus dns / qui venit
in nomine dni deus dns et illuxit
/ qui nos roborat contra pe / pre
dabis ne titeam et forti plebs sub
qui nos ditat in triumpho / gen / iacob
io Benedictus dns divites fa
cti sumus / Eph io / Benedictus qui nos
coronat in gloria / Thob xiij Bene
dictus dns qui exaltavit eam in s
ecula / ut sit regnum eius in se
secula / Sic super eum in ingua consolatio
non exprimit ut ponatur defor[mi]tas ut
reformetur / reo ut iustificetur
pugnanti ut adiuvet / infirmo ut
roboretur / pauperi ut ditetur / mi
sero ut glorificetur / Et ideo benedic
tus deus / qui consolatur nos
contra ista offendo / ut pz in sequenti
distinctione / Ut possimus et ipi co
solari / hic tangit consolationis ef
ficaciam / ubi tangit primo eius virtu
tem in consolandis / 2o eius optimam
i. consolandis ibi / eos qui in omni
pressura / 3o eius formatorem i. modo
consolationis ibi / per exhortationem / Dic
it ergo ut possimus qui in consolamur
nos ut possimus et ipi consolari
enim non est consolatus / nescit
consolari / Eccli xxxiiijo / Qui non est
temptatus qualia scit consola[ri]
inquam eos qui in omni s. i. genere
pressura sunt / dum accipit ibi signum
distributive non collective / consola
ri inquam per exhortationem / qua ex
hortamur et ipi a deo i. per exclusio
ne deputatis / que est exhortatio
ad futurum sustinendum / Quoniam
sicut habundant / hic tangit consola
tionis habundanciam / ubi primo tan
git passiones corporales / tangit
consolationis minimum / 2o consolationes
spirituales tangit passionum proterv
ibi / scd et per xpm / dicit ergo qui et
possimus alios consolari / qui sicut
habundant passiones xpi i. pro nomine
xpi in nobis / qui sumus eius sodales
sed et per xpm habundat consolatio nra
ps secundum multitudinem dolorum meorum
in corde tuo / consolationes tue etc. / a qua

in ydriis tamen fuit de vino, tamen
cum aqua conversa est in vinum. Jo-
hannis 2. Ergo sicut habundant passiones [illegible]
quia similitudine passiones, utiliter
quia passiones Christi [illegible] in nobis,
sed consolationes multiplicantur, quia similitudo
consolatio, utiliter quia per Christum specialiter
quia ita ut ex proportione videat
unus [illegible] passionem suam suo. Sive
autem tribulamur, hic ostendit simul pro-
ponere tribulacionem pro eorum utilitate,
ubi primo ostendit utilitatem sive tribu-
lationis, secundo utilitatem sive consolationis
ibi Sive consolamur, tertio utilitatem sive
exhortationis ibi Sive exhortamur
etc. Primo. Sive autem tribulamur, premo po-
nit quia tribulacio semper ante cete-
ras. Hoc coniungit primum exhortatio-
ne imperat ut similiter propter pacem
et salutem vestram. 1 Cor. 15. Cottidie
morior propter gloriam vestram fratres. Si-
ve consolamur, hic coniungit primum
consolationem [illegible] consolationem de vera li-
beratione. [illegible] 7. ut propria
consolatione [illegible] ut similem [illegible] con-
solationem. Sive exhortamur, [illegible] tan-
git utilitatem sive exhortationis,
ubi primo ostendit [illegible] sive fine-
[illegible] secundo [illegible]
tolleranciam, tertio [illegible] primum ibi Scien-
tes quod sicut socii. Dicit ergo Sive
exhortamur ad [illegible] sustinendum,
hoc fit propter exhortationem in primum
ad similia sustinenda et salutem eternam.
Ecce ergo tria: tribulacio, consolacio,
exhortacio. Tribulacio est in [illegible] parte,
consolacio forma [illegible], exhortacio
[illegible] et sequitur unum ad
aliud ordinate in electis [illegible]
salutis quod est finis predictorum
[illegible] 13. In flagellis [illegible] salutis.
Sive operatur tolleranciam. Hic tan-
git [illegible] sive [illegible]
tangitur [illegible] ad [illegible]
[illegible] operis [illegible]
spes vestra firma. Dicit ergo quod exhor-
tatio [illegible] operatur in nobis
[illegible] tolleranciam [illegible] facilitatem quam
tollerantis earundem passionum [illegible] si-
milium. Licet non equaliter, quas et
nos patimur [illegible]
ut spes vestra firma sit, pro nobis pro

[illegible] et salutis vestre. Greg. [illegible]
spes in Deum solidior surgit, quan-
to quis graviora pro nomine eius
pertulerit. Nondum est hic, quod
[illegible] sunt que in presentibus tribu-
lationibus nos consolantur. Conso-
latur enim nos primo [illegible]
[illegible] sicut bona societas [illegible]
[illegible] Heb. 12. [illegible]
[illegible] patientiam
[illegible] secundo [illegible]
sicut herba virens oculum [illegible]
[illegible] Ro. 15. [illegible] consolatio-
nem scripturarum. Tertio spes premiorum,
sicut spes in medio agricolarum
laborantem. [illegible] memor esto ubi
[illegible] suo. Quarto [illegible]
tribulacionum, sicut [illegible] lu-
crosi [illegible] 2. [illegible]
dierum dolorum [illegible] Quinto [illegible]
[illegible] et passionis, sicut arma [illegible]
[illegible] pugnante
[illegible] et [illegible]
Sexto [illegible] celestis dulcedinis,
sicut manna vel lac [illegible]
[illegible] exugatis et re-
pleamini ab uberibus consolationis
eius. Isaie 66. [illegible]
[illegible] et misit in
[illegible] infunde turbe ut
comedant. [illegible] divine pietatis
nos adiuvantis. [illegible]
[illegible] Judith 8. ex-
pectemus humiles consolationem
eius. Octavo dulcedo sive exhortatio-
nis, sicut salutaria remedia in
firmum. Ruth 2. Consolatus es
me et locutus est ad cor ancille.
Nono spes remissionis culpe mor-
talis, sicut [illegible] carceris capti-
[illegible] Regum [illegible]
Scientes enim sicut. Hic tangit
[illegible] secundum [illegible]
[illegible] primo tangit [illegible]
scientes enim quia sicut socii [illegible]
[illegible] sic eritis [illegible] con-
solationis. Dicit ergo scientes quod
spes in qua vestra firma sit, et hoc
quia sumus scientes quod [illegible]
tribulationum est [illegible] sic est
[illegible] in futuro et consolationis et
[illegible] quia [illegible] gloria labor [illegible]
[illegible] 2 Thi. 2. Si sustinemus

he

& congaudebimus. Apostolus primo precipit tribulacione & vexacione. Felix societas qua in chore gaudet, consummat gloria. Ubi cuius tribulacio & manus consolacio & per esse etiam marcium sociorum in manibus & sociorum eius & thurgimos quos gaudet etiam concordia in societate, paciencia in passione, gloria in consolacione. Non enim volumus vos ignorare.

Hic est 3a pars principalis epistole huius, in qua monendo quedam dividitur in 3es partes. Primo enim loquitur de correctione non indigentibus, se eis in exemplum paciencie proponendo. 2o sicut sine precepto corrigi incipientibus. 3o neglegentibus eos corripiendo ibi. Hoc autem nolui facere aliquid lenitate usus sum usque ad 9m capitulum. 2o vero correctis & penitentibus eos commendando, a capitulo septo usque ad 10m. 3o incorrectis in sua malicia perseverantibus eos increpando, a capitulo 10o usque usque finem epistole. Id est de cetero fratres gaudete, perfecti estote. Felix doctor qui sic instruit pacientem, corripit neglegentem, provocat ad primam mete eminenciam, increpat pertinacem. Prima vero proponit se perfectum in exemplum paciencie. Primo ostendit quanta sustinuit. 2o quare deus eum tanta sustinere permisit, ibi sed ipsi in nobis. 3o quam magnifice eum liberavit, ibi qui de tantis periculis eripuit. Et inde hic patet in eo surgit ibi nam gloria nostra hec est &c. Prima autem multitudine sue correctionis afflictionis extendens, primo extenuitur volumus, non enim fit mencio de minimis. 2o ex tribulacionis specie, ibi de tribulacione nostra. 3o ex gravaminis pondere ibi quod enim supra modum gravati. Dicit ergo, non enim qui supra modum facti est passionum. Et bene enim passiones sustinemus. Non enim volumus vos ignorare fratres. Vocando eum se fratrem subditorum (Ecc xxxiiii) caritatem & humilitate pluribus insinuat. Ecc xxxii. Rectorem te posuerunt noli extolli esto in

illis quasi unus ex ipsis de tribulacione nostra que facta est in Asya et Ephesi. De qua habetur Act xix. Ambrosius. Deo presertim tribulacionem indicans, ne ordiat que mala frater libenter eorum causa paciebantur. Ita ne in se comparacione inter suam premam pari congnoscentes accepta consolacione a dolore desisterent. Quod in supra modum gravati sumus. Hic tangit pondus gravaminis, ubi quantum gravamen istius tribulacionis explicat. Primo quia vires excessit. 2o quia virtute humana excedit, ibi et supra virtutem. 3o quam sustinentes fastidit, ibi ita ut tederet nos. Dicit ergo, quoniam supra modum consuetum predencium passionum gravati sumus. Ecc xxxi. Prudens gravabitur consimiliter. Et supra virtutem nostram, non gracie, gravati in quantum, id est adeo ut tederet nos eciam quodammodo vivere, non desperaremus, quandam tamen diffidenciam gravia vivendi quod magis est optabile. Sed ipsi in nobis. Hic ostendit quare eum deus tanta sustinere permisit, scilicet ne non confideret in se ipso sed in deo qui potens est solus in liberando, ubi tangit primo ipse vite periculus diffidencia. 2o diffidencie causam ibi ut non simus fidentes. 3o causam evidencia ibi & sed sustinuit. Dicit ergo, sed ipsi in nobis nos vero rem non vivere sed ipsi in nobis ipsis responsum mortis habuimus, id est certitudinem moriendi secundum quod dicentibus nobis mens vivit, ut non quasi ita eum permisit deus ut non simus & scilicet ita habuimus responsum mortis hic scilicet ne non simus confidentes in nobis, quia ipsum mors imminens nos docuit, in nobis non confidere. Je xvii. Maledictus homo qui confidit in homine, sed in deo. Je xvii. Benedictus vir qui confidit in domino. Judicii in quo confidendum est, qui id est quia ipse mortuos suscitavit in mortem reprimit, eos qui permiserit mortem reprimeret, ut hic dicitur. Qui de tantis periculis. Hic ostendit quam magnifice deus eum liberavit, ubi primo tangit liberacionem a multiplici periculo. 2o dis

|| suscitat mortuos ad vitam morte corporali, vel ~~morte~~ eciam

[margin, left of column 2: "Vel" or "Item"; marginal note "+ ot"]

ponens ad liberacionem quod est oro
ibi adiuvantibus et nobis etc. Que po
giturs circa ibi ut ex multorum personis
Infima tangit post liberacionem apostoli
ex operantibus ibi Et eciam 3o spe q[illegible]
assumitur ibi sed ipsi in nobis responsum dicens
qui diximus periculis eripuit nos
in peccato iusticia xpo. periculis similiter in
te Et eruit cotidie iniquitate eripiet
qui et adhuc eripiet infusione spe
te in eo dicens congruo ipsi te
Eripiet inquam et hoc adiuvantibus
nobis non solum nobis in orationibus pro nobis
sed petitis est deitate liberacionis oro
nibus eciam Et sequitur ut ex multarum
personis hic tangit gratiarum actionem ubi
implicite tria quibus quare et que
agende sunt aquibus gratiarum actiones
tis siunt et huiusmodi ibi Et multarum per
sonis faciem quia dominus beneficiis
impensis huiusmodi ibi eius quod in nobis
est donacionis quia non tantum
verbis sed et operibus bonis ibi gratie a
gantur Dic ergo ut ex multorum sibi
apostoli et primo modo sic eripiet et
ad hoc ut ex personis multarum faciem
i. diversarum etatum ut puerorum iuvenum
et senum et conversatorum principes eiusdem do
nacionis que in nobis est gratiarum agantur gratie
deo s. pro nostra liberacione 2o modo sic dic
ex personis multarum faciem i. a personis
diversarum etatum et multorum similiter in
congnoscimus in eciam personis vite
et meritis sed homo personis faciem sicut Job
per pacientiam Moyses per mansuetudinem
multos agantur gratie pro nobis gratie
qui eius donacione que in nobis est i.
pro nostra liberacione facta divino munere
3o modo secundum Ambrosium que
talis est ut in multarum facie i. in
conspectu multorum ut ingenio vel eciam
conservatur gratie agantur pro nobis i. pro nostra
liberacione hic queritur super id adeo
patre nostro per eius actio eciam et
ita male copulatur et domino Ihesu Christo
personalis et ita male additur nostro
actio ponitur quod ad significacionem
et non adiectivo personalis et quod ad sup
ponendum appellatum et non copulatur domino
te Item et domino Ihesu Christo quod individua
sunt opera trinitatis ergo debuit addere
et spiritu sancto Et eius sensus testi

individuis sunt vel in patre et filio tamquam
amborum nexus Item super id sed sicut socii
passionum gloria quia gloria debetur
laboris deus remunerat iuste super
condignum Et gloria secundum qualitatem iusticie
que attenditur in proporcione non pon
deris quantitatis Item super id de tribula
cione que facta est in Asia que actum
xviij. Eramus sine aspiciendi sancto loquendi
aliquem in Asia cum tribulacio non in
pedimenti predicacionis quia primo tribu
lati sed postea promissi sunt Item super
hiemem germaniam infra x. fidei
deus qui non patietur nos temp
tari super id quod potestis Et ideo loquitur
hic de intencione non de eventu per
gratiam adiuvanti Item ut redet nos
etiam vite cum in Sira xiij. ipse q
placeo multis mebuliaconis Et in ce
dunt eius sensualitas placencia
ratione Item ex multarum personis facie
rum gloria facies dicuntur sancti pu
erorum et cum puerum infantes non puer
agi gratie ut infantes nomine post
septennium non antea gloria
nam hec est testio etc. Supra ubi
proposuit se perfectum in eorum patrie po
audit quantum sustinuit 2o quare
deus eum tanta sustinere permisit
3o qualiter eum liberavit hic 4o de
quibus hic patria ut liberacione con
fidencia in eo surgit Solui primo
dicit ergo conscia sua dicit et bonum
testimonium 2o quo consonat gesti eorum
ibi non enim alia scribimus 3o ex perse
quenda ibi spero autem quod usque
in finem 4a quod exhibet confidencia
ad eos venire voluit ibi Et hac
confidencia volui Supra primo tangit
statum confidenciam sine gloriam 2o
gloria causam ibi testio 3o specifi
cat causam ponentem ibi quod non
in simplicitate Dic ergo nam gloria etc. apostolus
et hic continuatio secundum glossam primo sic
quam adiuvantibus nobis etc. Et debet
orare pro nobis nam gloria nostra etc. vel
sic et orationes vestre possunt nos
iuvare nam gloria nostra etc. vel sic
ita eripuit nos et adhuc eripi
et non enim diffido de deo amplius
quia parum est conscientia in ethor
nam gloria nostra est i. illud unde
gloriam testimonium conscientie nostre preter

vi°. Sermo meus qui inqr com
munis. Quod in simplicitate et sin
ceritate. hic specificat testimonium
bone conscie .s. a simplicitate
intencionis. a puritate sincte ibi
et sinceritate. a fuga vanitatis ibi et non
in sapia a fine erogacione opis
ibi sed in gratia dei. simplicitati contrariatur
simplicitas simulatorum ypocritarum
sinceritati corrupcionem errorum
spualium sensuum intencionum p
erogacio et cupiditate pseudo
predicatorum. dicit ergo quod gloria nostra est
testimonium conscie nostre testimonium
inquam hoc quod in simplicitate inten
cionis recessimus duplicitate ypocris
Eccli ii°. ve duplici corde simplicita
te dei que est adeo virtus spus
et sancto imprimitur Sap v°. Non in
feremus iactancia et non in sapia
carnali predicando non sensum indi
ne pseudo ne aliquos offenderemus
vel predicando legalia vel questiones
curiositatis. Non est ista sapia
desursum Iacobi iii°. No sumus
conversati in mundo simplicitate
simplicitate ut in occasione ava
ricie contra sinceritatem querere
eos ab hominibus gloriam sapiam
carnalem sed in gratia dei .i. secundum dic
tamen spus dilecti enim est
vincto que docet de omnibus Jo
ii°. est lux dirigens in via pac
ue. querere summus mundo
q est difficile quia totus mundus
in maligno positus est Jo v°.
bundancius autem ad vos quibus
sumus de iure mo quia no solum
a vobis extorsimus sed debita dimi
simus contempnens predicatores
fra vi°. alias eccias spoliavi
accipiens stipendium ad ministerium
Non enim alia scribimus vobis
hic addit testimonium conscie
ipsorum cum moi testimonium bonum
duplicem quia sinceritas scriptus
ex epistolis evidencia qui
nos sincere ibi Et cognovistis
quod non enim qui ad vos scribimus
tis simplicitate et instru
ximus et exponimus aliud
in hac epla nec in prima sed
scis non enim alia .i. contraria scribimus

vobis quam que legistis in prima epistula et cognovistis videndo
inter vos conversacionem nostram
scitis enim in eo opus doctrine et
Ro. xv°. non audeo aliud loqui
eorum que per me non efficit xpus
.s. verbis et factis dicit scilicet que non
solum litteris cognovistis sed etiam operibus
manifesta habentes Spero autem quod
usque in finem hic ostendit quod in
testimonio suo consolabatur
vel etiam opera sua bona cingit
primo perseverantiam ibi usque in fine
evidentiam ibi cognoscetis
fectu sine iudicium ibi sicut et cog
novistis efficaciam ibi quia gloria
nostra Sic enim debet homo operari
bonum perseveranter propter premium
evidenter propter exemplum affectuose propter
deum efficaciter propter meritum Dicit
ergo spero autem quod usque in finem
.i. deinceps cognoscetis quod non mu
tabo propositum Eccli xxvii°. homo sanctus
in sapientia manet sicut sol stultus et
cognovistis ex parte quia cognovistis
opera sed non iudicium scitis enim quod
absentium sed non quanta dilectione
feri cognoscetis inquam quia gloria
nostra sumus sicut et vos nostra
in nobis gloriari debetis etiam
et vos pro nos bene instructos
Thess ii°. que enim est spes nostra
corona glorie nonne vos ante xpm
Cum audistis me non confundet et
qui operatur a me non peccabit gloria
revelanda in die domini nostri ihu
xpi .i. in die iudicii que dicitur dies
quia sol iusticie omnia illuminabit
et manifestabit ut dies domini
quia tunc resplendebit cuius principa
tus et exaltabitur solus in die illa
Ysa ii°. Hec autem est dies quam fecit
xvii° Et quid in hac die tanta ex
tendimus et amamus officium predicato
ris ad quod sequitur gloria quia
gloria nostra est gloria militum quia doctoris
Et vos nostri gloria
quia in die domini nostri ihu
xpi. Et hac confidencia hic ostendit
quod ex hac confidentia ad eos venire
voluit ubi primo tangit veniendi
voluntatem adventus utilitatem

volutat

qd

rpt

qi ita de me cognostis

i debita no

intentum ibi | sic secundum gratiam 2°
futurorum | per quem modum credimus illic
prios visitare | dic ergo et hac quia testio
modo bene conscientie sumus apud vos
vita ut sic | et hac confidentia et vul[t]
sic | et hac confidentia quia s[cilicet] gloria
vestra sumus | sicut et nos vestri | vel
sic | et hac confidentia qua s[cilicet] quidam
vestrum iam correcti sunt | volui sed non
feci | per quod vult intelligi aliquos ce-
teros eos quorum causa dimisit prius
venire ad vos | quia in macedoniam
ut priorem secundam gratiam
haberetis s[cilicet] confirmationem fidei | que fides
est prima gratia | ro[manos] 1° desidero videre vos
ut ad vos impartiar gratie spiritualis et per
vos prius confirmatos | modo autem
transire in macedoniam et iterum venire
ad vos ut multiplicius vos confirmare |
et a vobis deduci in iudeam ad deferen-
dum collectas | Notandum quod ex generali
homines solent gloriari | scilicet in multiplica-
tione filiorum | princeps subiugatione
hostium | colonus in libertate sege-
tum | clericus in cognitione subtilium |
viator in certitudine semitarum | mi-
les in inexpugnabilibus armis | mercator
in lucrosis mercimoniis | nauta in
certis [illegible] | infirmus in salutari-
bus remediis | sic similiter spiritualiter
gloriantur | primo in profectu aliorum | sicut
in multiplicatione filiorum | i. Thess. 2° que
est spes mea aut corona glorie | nonne
vos ante deum | i. Cor. xv° si gloriatur
unum membrum | 2° in cognitione peccatorum |
sicut princeps in subiugatione hos-
tium | Ecc. xlvii° [illegible] sic tibi sit
gloria qui sustulisti mortem | 3° ex
perceptione premiorum | sicut colonus in
libertate segetum | Ro. v° non solum autem
sed et gloriamur in spe glorie filiorum
dei | Similiter hic gloria nostra sumus | 4°
in revelatione misteriorum celestium |
sicut clericus in cognitione subti-
lium | infra xii° si gloriari oportet non ex-
pedit quidem veniam autem ad visiones |
5° in hoc gloriemur | 6° in recta
intentione operum | sicut viator in cer-
titudine viarum | ps letamini in domino et
exultate iusti et gloriamini omnes recti corde | 7°
in memoria crucis christi et suarum passionum |
sicut miles in inexpugnabilibus armis |
gal vi° michi absit gloriari

nisi in cruce | 8° in acceptione [illegible]
sicut mercator in lucrosis mercimoniis |
[illegible] tempore [illegible] s[ancti]
Aug[ustini] in ecc. v° cum gloriatur in spem
preter [illegible] infirmitatibus | pro xii°
[illegible] est [illegible] est dico omnes ep
[illegible] | 9° in pluribus afflictionibus |
sicut nauta in [illegible] | [illegible]
[illegible] [illegible] | [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] | sicut
infirmus in salutaribus remediis | in
xii° gloriabor in [illegible] tangunt
ei [illegible] | Cum autem hoc voluissem |
hic est [illegible] 2° pars [illegible]
tionis | primo enim [illegible] correc-
tione non indigentibus se [illegible]
ponendo | hic 2° loco [illegible] sine pigri-
tia corrigi [illegible] et negligentibus |
eos corripiendo | hi enim quedam
mala sine [illegible]
paulo imponebant et in [illegible]
[illegible] impediebantur
[illegible] | paulus ergo primo se
excusat de [illegible] que sibi imponebant |
non puri [illegible] se de
[illegible] et [illegible] |
[illegible] v° [illegible] que imponebant
bant ei [illegible]
quod [illegible] se [illegible] ad eos
[illegible] | [illegible]
[illegible] | primo removet [illegible]
[illegible] | [illegible] ei imponebant |
quia eum non venisse [illegible] | 2°
[illegible] | 3° assignat causas [illegible] |
que eum determinant [illegible] sequitur in
[illegible] quas ei impone-
bant | primo quando [illegible] 2° [illegible]
[illegible] | fidelis autem deus |
3° iuramento confirmat | quod [illegible]
venire dimisit | ibi ego autem
testem deum invoco | [illegible] inquisi-
tione implicat [illegible] primo quod si
usus est levitate 2° si cupiditate
ibi [illegible] que cogito 3° si [illegible]
predicta sequitur ibi ut sit apud me |
dic ergo [illegible] autem hoc quod volui
[illegible] venire ad vos et non veni [illegible]
[illegible] hoc [illegible] et
non feci [illegible] levitate [illegible] sum
sine causa rationabili [illegible] | v° propositum
[illegible] hic [illegible] debet [illegible]
[illegible] ex animi [illegible] levitate |

venire pro suppli[illegible] te-
ne que cogito secundum carnem ut sic
carnalem voluptatem cogito ne sic
remanerem alibi tempus minori aliquid
q. d. non. Sufficit [illegible]. Invenientes ambu-
lantes non secundum carnem militando
levitate inquantum s. ne sit apud
me sed apud homines carnales
et leves est et non est, id est affirmatio
in ore et negatio in corde ut sim
duplex, scilicet quod affirmatio sit in pro-
missione et negatio in impletione
ut sit apud me est et non, id est ne aliud
agam quam scio agendum et male
ita quod aliud sit in ore dicen-
te, aliud in voluntate exequente
q. d. non. Ex consequente ergo apostolus tria p-
ositiones studiorum et verbi proponit
a levitate studium, a [illegible]
verbi adimpletio. Fuit enim apostolus
in proposito constans, in studio spiritualis,
in verbo simplex. Fidelis autem deus
hic ante falso quas ei imponebat
destruit, ubi primo se verax ost-
endit, 2o probat per hoc quod Christus cuius predica-
tor est verax fuit, ibi: Dei enim fi-
lius. 3o ostendit quod Christus verax fuit
ibi: Quotquot enim promissiones dei sunt.
4o [illegible] quod dixit deo non est at-
tribuendum, ibi: Qui autem confirmat nos.
Dicit primo proponit fidelitatem
in duobus, 2o ex hoc dicit veritatem
in [illegible] sermo, non enim esset fi-
delis deus si mitteret mendaces
nuncios sibi [illegible]. Dicit ergo fide-
lis quia [illegible] non est in me est et non
quod patet: fidelis deus, sicut
verax est deus qui misit nos
act. xiii [illegible] fidelis deus in verbis
verbis suis, quia sermo noster et meus predi-
cationis qui sunt apud nos id est [illegible]
non est est et non, id est affirmatio et ne-
gatio de eodem ut aliud sit in o-
re aliud in corde, vel aliud in ore
aliud in voluntate. Iac. v. Sit sermo
vester est est non non. Dei enim filius.
Hic se probat veracem per hoc quod
Christus cuius predicator est verax fuit
[illegible] cuius [illegible] tria [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quia dei filius [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] quia non fuit in illo est

Dicit ergo: Dei enim filius Iesus Christus quod in vo-
bis fuit est et non, quia in ipso que
sequitur non fuit. Enim est in illo qui est
dei filius dominus Iesus Christus, id est in predi-
catione filii dei per nos [illegible] sum-
gimus. Infra v. Non fuit in illo est
et non, id est [illegible] ut mendacium,
ut aliud esset in ore aliud in corde, sed
est in illo fuit, id est semper veritas. Ioh.
xiv. Ego sum via veritas et vita. Vel
non fuit in illo est et non, id est in ratione
aliud in voluntate ut aliud vellet
quod [illegible] utile, sed est in illo fuit,
quia nihil aliud voluit quam quod utile
fuit Iesus Christus, in quo qui in nobis per
nos predicatus est. I Cor. i. Nos autem
predicamus Christum crucifixum et [illegible]
lingua s. [illegible] et [illegible] ipse est
[illegible] de quo Act. xv. [illegible] et [illegible]
[illegible] non fuit in illo est et non sed
est in illo fuit, [illegible]
possunt enim in [illegible]
Quotquot enim promissiones. Hic ostendit quod
Christus verax fuit, primo probat hoc
[illegible], 2o [illegible]
ibi: Ideo et per ipsum amen. Dicit ergo: [illegible] est
quot, id est patet quod sicut verax non
[illegible] credendum est, quia sicut men-
dax [illegible] pater [illegible] per
[illegible]. Quotquot
enim promissiones dei patris sunt [illegible]
in ipso est veritas et impletio, id est
per ipsum omnes promissiones patris sunt
adimplete. Ideo quia per ipsum adim-
plete sunt, et per ipsum Christum dicimus
[illegible] amen, dico quod est attesta-
tio veritatis, id est dicimus enim esse verum
[illegible] hoc ad gloriam nostram qui hoc
predicamus et per quos hoc manifestatur,
quia secundum hoc per hoc probant verum
predicare. Qui autem confirmat nos.
Hic [illegible] quod dixit deo non sibi at-
tribuit, ubi [illegible] 2o bona que op-
[illegible] deus in nobis, primo quod confirmat
in bono [illegible] 2o quod [illegible] a plaga
culpe, ibi: Et qui unxit nos. 3o quod
ascribit libro vite, ibi: Et qui signavit.
4o quod [illegible] de assumptione [illegible]
dedit pignus. Dicit ergo: Qui autem
q. d. hoc non attribuo michi sed deo
autem sed qui confirmat nos vobis
[illegible], id est nos et vos simul [illegible] in
fide Christi stabiliendo felix [illegible]

quia nos nobiscum/ societas stabilitas/
quia confirmat/ stabilitas intelligentie/ gr
in xpo/ et qui unxit nos unctos spi
ritu/ tamquam reges et sacerdotes et
baptismo sco io. io. vos unctos habe
tis/ deus est/ ipse et qui signavit nos
i. in libro intelligentie scripsit/ sic/ xo. Gaude
te quia nomina vestra scripta sunt in celis/ vel
signavit i. ab infidelibus signo quo
distinxit eos/ ut signa ethan et/ et
dedit spiritus pignus in cordibus nostris i.
spiritum sanctum in pignus sc. certitudinem
future vite hereditatis/ Ephes. i. In quo
credentes signati estis spiritu promissi
onis sancto/ qui est pignus hereditatis
nostre/ pignus spiritus sanctus certitudo
ne quasi in pignus ipsius spiritus dede
rit quia in cordibus nostris amandus deus
qui operatur in nobis tamquam potenter/
quia confirmat nos/ tamquam sapienter/
quia ungit nos/ tamquam prudenter/
quia signat nos/ tamquam certitudinaliter/
quia dat pignus in cordibus nostris/
tria ultima ad litteram in baptismo primum
in confirmatione/ Ego autem testem in
voco/ hic intendit confirmare quod
propter nos cor venire dimisit/ et ideo dicit
quod in hoc eis parcere voluit/ et predi
cationem determinat/ et exponit ibi
non quia dominamur/ expositionis et de
terminationis causam reddit/ In
fide statis/ dicit ergo ego autem testem
deum invoco in animam meam/ i. contra animam
meam/ si mentior/ quod parcens vobis
i. ne vos offenderem vel contristarem
asperius corripiendo/ peccatum enim mul
titudini timebat/ enim parcat quam
dam incorrectam dissensionem co
rinthi non veni ultra/ i. postquam primam
tenuit postquam discessi ultimo co
rinthum parcens dico non ideo quod domi
nemur fidei vestre/ ut fides vestra coac
ta dum patiatur non enim sumus
domini/ quod neque dominum in quo non de
linquimus parcere sumus i. petri v. non
quasi dominantes in clero/ sed adiutores
sumus corripiendo et docendo nos/
gaudij vestri etiam vel correctione de
qua gaudebitis/ tamen quia ut bene dixi
fidei vestre non bene statis/ et si ex
tenderetis/ sed domus sine fundamento/
Nam fides est fundamentum/ Heb. xi. Fi
des est substantia sperandarum rerum et ib.

pugnat sine scuto/ Nam fides est scu
tum/ Ephes. vi. In omnibus sumentes
scutum fidei/ sicut corpus sine vigi
Nam fides est vita/ Abacuc ij. Ius
tus ex fide vivit/ sed considera sic
iusticia/ Nam fides iustificat/ Actus
xv. ex fide purificans corda eorum/
Hic quidam glosa vult esse testi
monium meum/ Ecci. Nullus scito
rum amore tenetur non est iuncto
gratie testimonio glosarum/ quam
non posset scriptum et probabiliter con
iectatur/ Item non enim alia scribi
qua que legistis/ quod ipsa epistola superflu
les/ Non scribimus aliam gratiam sed
Gal. i. Si quis aliud predicaverit/
i. gloria/ Item super id/ in die domini nostri
Iesu xpisti/ quia omnia erunt aperta/
quod post diem quorum terrena sunt peccata/
aperta erunt iustorum peccata ad dei
laudem/ sed terrena ad eorum confusionem/
Item super id/ ut sit apud me est
et non glosa/ mediatum est/ fili vans
significatio/ cum intentione fallendi/
qui tamen in medio locorum apto non est
intentio fallendi/ contra quod significa
tum est enim intentio dicentis et quod
aperuit verum est/ fallere/ licet non
fallat/ Item super id/ fidelis est deus
glosa/ si mendax esset qui summus doc
tor eius fidelis non esset/ quod ipse habet
doctores mendaces/ item infra/ Ecce in
quantum mendaces sunt non sunt doctores
eius sed inimici/ Item super id/ ut non
sit in illo est et non glosa/ glosa inuit
aliud volunt quam quod verum sit/
quod volunt et petijt circumcilicem
an. xxviij. Et glosa loco/ volunt co
ntrario non sensualitas/ Item super id quot
quot promissiones dei glosa/ multis
libitis veritas/ preter autem et per
autem corporis suscepit/ quod contra
sunt/ i. deitas/ spiritus et anima
et corpus/ Et spiritus tamen idem sunt substan
tia sed diversitate/ Nam spiritus dicitur vires
intellectuales a corpore separabiles/ anima
secundum vires inferiores/ quibus
corpori unitur/ Item super id/ pignus
spiritus/ spiritum in arram future glorie
quod dicitur pignus et arra/ quia qui
solvit precium pignus recipit/
arra non ergo melius exponitur pignus/

fimt

fig

parcimus sed quia satis innuitur est
sed pigrius quo ad domum que cum
remanet ut fides spes caritas non quo
ad domum que perfectius est caritas.
Item testem deum invoco etc. Sed quomodo
non iuravit. Dicendum quod non iuravit quia
est non iurare indirecte ex qualitate
temporis, sed non est idem quod nullo modo
iurare negotio enim cadit super
distinctionem non aliquid. Capitulum secundum

Statui autem apud me hoc ipsum.
Hic primus removet eius fal
sis obiectus enim non venisse
putabant. Hic assignat eius ventus
que enim detinuit. Ubi ostendit
quod eorum culpa fuit apud eos re
tardavit adventum quod premedita
tum certum fuit proposuit apud eos
impedivit, ibi Cum venissem
autem Troadem. In prima ostendit primo
quod ideo non venit quia nolebat
eos adhuc incorrectos amplius
offendere. Secundo quod potius voluit ab eis
cum offenderet pro eo ibi Scripsi
autem constitui. In prima primo
ostendit quod eos veniendo amplius
contristare noluit. Secundo probat quia eos
in correctionem non contristatione
voluit ibi. Si enim ego contristo
secundo confirmat per hoc quia ideo ut
corrigantur non ut contristentur
eis non scripsit ibi Et hoc ipsum
scripsi vobis. Quarto ut corrigantur non
contristentur misit Titum cum eis epistola
in qua ibi Nam ex multa tribulatione.
In prima primo tangit propositum suum
voluntatem. Secundo firmitatem ibi Ne iterum.
Dicit ergo Statui quod propter vos non
veni sed potius statui apud me
id est firmiter disposui in corde meo iam
tamen propositum viri sancti debet esse con
stans propter suam estimationem inst
tuendo tenent hoc ipsum scilicet quod prius
ex quo primam epistolam misi vobis
ne in tristitia iterum venirem ad vos
quasi diceret Contristavi vos per primam epistolam
et nolui vos iterum contristare per
meam presentiam. Ut ne iterum in tri
stitia mea venirem ad vos in tri
stitia scilicet de incorrigibilitate vestra quasi diceret
contristatus fui primo audiendo culpam
vestram, sed amplius contristarer si ve
nissem videndo incorrigibilitatem

vestram. Si enim ego contristo vos. Hic
probat quod proposuit, quia eorum cor
rectionem non contristationem intendit
ubi primo dicit quod dolet si contristentur
secundo excipit scilicet nisi corrigantur ibi Et
qui contristatur. Dicit ergo Si enim quod etiam
necesse est propter vos vestras est in tristitia
quia de correctione est in letitia.
Si enim contristo vos corripiendo et
increpando et vos sic contristatis
me. Quis est qui me postea vos
contristatum letificet nisi qui contri
stabitur ad correctionem ex vestra
mea correctione quasi diceret quod contristo
vos hoc non est nisi ut corrigendo
vos letificetis me. Et hoc ipsum scrip
si vobis. Hic confirmat quod dixit
quia propter hoc non eis scripsisse ut
primo proponit scripture intentionem
secundo ostendit causam ibi Ut non cum venero
secundo scriptoris fiduciam ibi confidens in
omnibus. Dicit ergo Et hoc ipsum quod ego
ego qui correctionem vestram desidero
hoc ipsum scilicet quod nemo molestifi
cetur nisi qui contristatur, scripsi scrip
si vobis, ut vos correctos inveniam
ut non cum venero ad vos tristitiam
tristitiam de incorrectione vestra super
tristitiam de culpa vestra, de quibus scilicet
vos iam correctos oportebat non so
lum me oportet me gaudere et non
contristari. Filius enim sapiens leti
ficat patrem. Omnia agitur tristitia
et tristitie rei que est iniquitas cor
ruptionis duplicata, que est in corrigi
bilitas. Ideo dicit tristitiam super tristi
tiam et contristatum quasi dicat de quibus
debet esse iocunditas. Ideo addit
de quibus oporteret me gaudere. Scrip
si, dico, confidens in hoc in omnibus
vobis meis quia gaudium meum om
nium est. Iuxta responsum Sentencia
enim caritatis communia facit gaudia et do
lores. Ro. xii. Gaudere cum gauden
tibus etc. Ideo debet laborare ad
hoc quod ad gaudium meum proficit.
Nam ex multa tribulatione. Hic
affectum suum exprimit et hoc non intenso
contristamini sed ut corrigamini. Unde tan
git tria, suam sollicitudinem, suam
intentionem, suam affectionem. Sollicitudo

laboris sui. Nam exultat emulacione
etc. Sufferendo benigna, quia ut non con-
tristem. Affectio caritativa, quia ut
sciatis quam caritatem etc. Circa sollici-
tudinem tangit duo, primo laborem
multum, secundo laborem indicium ibi per
multas lacrimas. Dicit ergo: Nam quia retine-
rent tristiciam, sum, nam exultat
emulacione exteriori in corpore et angu-
stia cordis mei interiori in mente. Iuxta
illud foris pugne intus timores. Scrip-
si vobis quod patet quia prelatus lacri-
mas et in multis lacrimis scripsi vobis.
Ieremie ix: Quis dabit capiti meo aquam
et oculis meis fontem lacrimarum et plora-
bo etc. Et hoc dico non ut vos contristem
rememorando culpam contricione mea.
Sed ut sciatis quam caritatem, scilicet quantum
desiderium vestre correctionis habeam
habundancius in vobis quam in ceteris, vel habun-
dancius quam prius, quia vos de
more meo dimisi. Sine accipiendo
de vobis sumptus. Infra xii: Alias ec-
clesias spoliavi etc. Sicut predicator et
prelatus eius emulacio bona, sollici-
tudo affectuosa, compassio lacrimosa,
intencio recta, affectio caritativa, sup-
erogacio discreta, emulacio in angu-
stia, sollicitudo in scriptura, compassio
in lacrimis, intencio non contristandi,
affectio in caritate, supererogacio in
habundanciori caritate nostra. Si quis
autem contristavit me. Supra dixit quod
ideo non venit, quia nolebat eos adhuc
incorrectos amplius offendere. Hic autem
quod pocius vult hijs qui ipsum offen-
derunt parcere. Ubi primo tangit lenitatem
publici fornicatoris offensam. Secundo ibi
sufficere penam excommunicacionis ei
positam ibi: Sufficit illi qui huiusmodi
est. Tercio monet eos ne plectant eius
iniuriam ibi: Propter quod obsecro vos.
Quarto ostendit se propter eos ei pepercisse in
indulgenciam ibi: Cui autem aliquid do-
nastis et ego. Circa primum primo dicit quod ille
fornicator contristavit eum, secundo quod et
aliquos illorum ibi: Sed ex parte. Dicit ergo:
Si quis quasi non sepe scripsi vobis ut non
contristem, scilicet autem aliquis vestrum
me contristavit non facio vim. Si
quis enim contristavit me, ut scilicet ille
publicus fornicator, quem non tan-

tum, ne confundat, non me contrista-
vit solum, sed ex parte, sed etiam vos ex parte,
id est aliquos vestrum, non omnes bonos,
scilicet hoc autem dico ut non onerem
omnes vos. Supple: Vellem onerare pe-
ne scilicet leccionem, id est ut non im-
ponam vobis omnibus hoc onus
quod doluerit de peccato eius, quia
utique debuissent in tali casu, sed hoc
sic, ut non onerem vos omnes
onere scilicet culpe dicendo ullum ve-
strum doluisse de peccato eius, quod
utique culpa esset, quod nolo hoc po-
nere super omnes, cum eam doluerunt.
Sufficiat illi qui huiusmodi
hic dicit sufficere penam excommu-
nicacionis ei impositam. Ubi primo
ostendit quod pena ei illata debet
sufficere. Secundo subdit cum graciarum, ne
forte superna impleat. Cognita
tem culpe ibi: Itaque huiusmodi. Il-
lacionem pene ibi: Obiurgacio hec.
Formam illacionis ibi: Que fit a
pluribus. Effectum emendacionis
ibi: Ita ut e contrario. Dicit ergo: Sufficit quod
licet ante me et vos gesserit,
ei sufficiat illi qui huiusmodi est, id est
qui deliquit, obiurgacio hec, id est excom-
municacio et increpacio que fit
a pluribus, a quibus congregatis cum
diceretur esse sathane, ut Corinthios v. Ambro-
sius: Signum agnoscit dolore patitur
delicti sui videt plures hono-
res. Sufficit dico ita ut e contrario
magis donetis, quanto plus ab
iniquis tanto magis condonetis
offensam remittendo. Ephesios iiii:
Donantes invicem etc. Et conso-
lemini de spe venie exhortando,
consolemini inquit. Ambrosius per verba
aliorum quibus indulta est venia,
et per verba domini dicentis: Nolo mor-
tem peccatoris etc. Ne forte abundanti-
ori tristitia. Hic subdit cum
quare debet sufficere obiurgacio
dicta, scilicet ne cadat in desperacionem
propter nimiam penam. Ubi tangit
tria, desperandi liberaliter ibi:
Ne forte. Desperacionis causam inducens
in eum ibi: Habundanciori tristicia. Ip-
sum desperacionem ibi: Absorbeatur.
Dicit ergo: Ne qui consolemini inquam, ne
forte qui huiusmodi est habundan-

cion est tristicia / qui oppressus sit / absorbeatur
a dyabolo cadendo in desperacionem / cui videtur
tunc dicere se desperatum agmone
ipse ei ... absorberi est desperate
adpetitum quem ... ... In ignorans
quia periculosa est desperatio / propter quod
obsecro / hic monet eos ut plene
ei remittant / et primo monet ut illi
remittamus / secundo ostendit quod remittere debet
quia ideo scripsi illis / ibi Ideo enim
scripsi / dicit ergo propter quod ... ne absor
beatur / obsecro vos ut confirmetis
in illum caritatem / quasi contristatum ne
... caritatem qua inchoastis corrige
do confirmetis condonando et consolan
do et in confusione aliorum reprehendo
/ Nota super illud per multas lacrimas
quod multiplex invenitur origo et ratio lac
rimandi / prima est naturalis affectio / exemplum
in Joseph / Gen xliii commota sunt
viscera eius super fratre suo etc. / secunda
est nimia dilectio / exemplum in Job xvi
ii Thy ... meorum lacrimas tuarum ut
gaudio implear etc. / tertia est amara
compunctio / ... lacrimis meis stratum
meum rigabo / exemplum in Magdalena / Luce
vii lacrimis cepit rigare etc. / quarta
est nimia devotio / ... fuerunt in
lacrime mee panes die ac nocte /
exemplum in Thob xii ... ambulas in
lacrimis ergo ob etc. / quinta est ... ...
afflictio / Tren i plorans ploravit
in nocte et lacrime eius in maxillis etc.
exemplum in ... / sexta cum clamore
valido et lacrimis / septima est pietatis
... exemplum in Antyocho / ii Machab
iiii ... ... quod flexus ad mi
sericordiam lacrimas fudit etc. / octava
plorans / ... est compassio divina
... ... quis dabit capiti meo a
quam et oculis meis lacrimarum fon
tem ipso etc. / ... exemplum in ... Luce xix
videns civitatem etc. / ... est ...
tis magna / in ... ... Machab
... et qui ... illo erant cum fletu
et lacrimis / Rogabant dominum ut bo
num angelum mitteret / exemplum in Judith ... ...
... lectum olofernis orans lac
rimis / nona est ... ... Thob
iii ... de ... ... ad uxorem
... / quod in oratione persistens
... lacrimis deprecabatur deum etc. / Ideo enim
et scripsi vobis / hic ostendit quod remit
tere debent / quia ideo scripsi illis /

dicit ergo / Ideo enim et scripsi / ut cognoscam

ubi primo tangit scribendi causam /
et sequitur obedire experienciam /
ibi de congnoscam / ... experimentum
i. experienciam ... congnoscam ... an
in omnibus obedientes sitis / ... si
obedistis michi in arguendo fornica
torem ... et in recipiendo ... ... vide
obedire possitis ... et subiacere ...
... / Cui autem aliquid donastis / hic
ostendit se propter eos remisisse ... ...
gentiam / ubi ostendit primo quod ... ...
ipsos remisit / ibi Nam et ego / quod do
navi / dicit ergo / Cui autem ... et donare
debet / ... quia cui aliquid donastis
et ego dono / ... unde et debet do
nare / ... et ego dono / Nam
et ego quod donavi / hic ostendit
quod ... remisit / ubi tangit ...
remittendo suam discretionem ...
dicit si quid donavi sua ...
... / propter vos / sua ...
ad ... in persona Christi / dicit quod ...
... ... / Nam et ego quod donavi
si quid donavi / hoc dicit quod non ...
... facta est ... donatio / non
enim ... sine indul
gentiis / hoc feci propter vos / unde
multo magis propter vos ... debetis
donare ... / Si magister discipulorum
amore donavit / multo magis dis
cipuli propter magistrum id debent facere /
donavi in gratia et hoc in persona Christi
i. vice Christi ac si Christus donasset / ...
... ... legatione fungimur / hoc
autem dicit ut ... sua donatio
nem apud deum ... / Ut non
circumveniamur / hic ostendit quam
... remisit / ... ne desperando
a Sathana temptaretur / ubi ... ...
... tangit tria / scilicet ... atten
dendam / primo eius astuciam ad deci
piendum / ibi circumveniamur / secundo eius
nequiciam ad ... / ibi a Sathana
/ tertio eius ... / ... ...
ibi Non enim ignoramus / dicit ergo ...
... quod donare debemus ut non
circumveniamur / i. decipiamur a Sathana
... eius ... sugges
tioni / ne scilicet sub zelo ... ...
... fratrem in desperationem / non
... metuendum est ... ...
Non enim ignoramus cogitationes eius

glo. qui quos consentiendo nequiciede
tipe fuit nimis corporis. Cum ve
nissem autem troadam. Eius oñt
quod eorum culpa tardamus sum ad
eos adveniendum. hic ondit quod impedimento
sum apud eos perfectum retardando
tyti. ubi primo oñt quod tyti retardato
apud eos sue predicationis impedime
tum perfecit. quod nichilominus impe
dimentum inutile fuit ibi. Ideo autem
gratias. secundo primo ondit quod propter
absenciam tyti aut troade perficere
non potuit. secundo quod ideo in macedoniam
transiuit ibi. Sed valefaciens eis. prima
implicantur v. primo discessus apostoli ibi.
Cum venissem. secundo sollicitudo bona.
tertio causa discurrendi ibi propter ewangelio.
intento vitii. potestas ibi. Et ostium
mihi. quinto vitium animi. sexto impedimentum
predicandi ibi. Non habui requiem. quia
doctor angustia. et ei impedimenta
ibi. Eo quod non invenero. Sinquam
cietas efficacia. et hoc est quod dicit.
Cum venissem troadam propter ewangelium. id est
predicandum. discurrebat enim predi
cando ubique. quia erat de illis mi
libus ysaie vi. et non sicut isti qui ve
les volant. et de illis equis zacharie vi.
et in querebant ire et discurre per om
nem terram. Sed illis est pestis. hominis
enim erunt sonus eorum. et ostium
michi apertum esset. id est corda auditorum
parata ad recipiendum ewangelium et hoc in
domino. id est in deo hoc faciente. Non habui
requiem spiritui meo. id est non potui sa
tis facere voluntati mee de predicando
eo quod non invenerim tytum. Non
enim potuit eis plene tradere ewangelium.
quia solus non poterat. et fideles i
struere et infidelibus repugnare. Tytum
tu dico fratrem meum. id est fidelis erat et
fratrem vocat ex humilitate. tytus v
retentus apud corinthios non venit
apud troadem sicut apostolus et ipse
hoc condixissent. Sed valefaciens eis
credentibus scilicet quibus ostium apertum
erat. profectus sum in macedoniam.
lectio viii. Cum autem pervenissemus missam
descenderemus troadem et ipso per
nocte in paulo ostensa est visio unius mace
do qui dixit orare. stetimus et deprecamur
eum dicens. transiens in macedoniam
adiuva nos. Deo autem gratias.

hic oñt quod impedimentum non fuit
inutile. ubi primo oñt sue predicatio
nis in macedonia utilitatem. secundo sui ad
predicandum ydoneitatem ibi. Et ad
hoc quis tam ydoneus. Sinquam primo
oñt predicationis utilitatem. secundo audito
rum diversitatem ibi. quia christi bonus odor.
utilitate non tangit duplicem. prima
est destructio fidei. secunda est divulga
cio veritatis ibi. Et odorem noticie. Dicit
ergo deo autem quod cum profectus sum in
macedoniam et hoc non inutiliter. autem
sed potius deo gratias qui semper trium
phat nos fidei. quantum ad victori
am inimicorum in christo ihesu. et
christi ihesu. Ecce quod proprium debemus.
quia deo gratias beneficium exhibitum
ex triumphare nos beneficium quia
in christo ihesu et odorem noticie sue
id est christi per quem nunquam predicatores
notificatur. per totum odorem noticie
sue id est mirifica eius et predicatorum ma
infestat per nos id est per suam predicatorum
et hoc in omni loco. ubique enim predica
bant. Sed dicit quia christi odor est christi bonus
odor. hic tangit auditorum diversitatem.
ubi implicat tria. primo noticiam
fidei christiane. secundo efficacia noticie
ibi. In hiis qui salvi. tertio diversam effi
caciam ibi. Et hiis quidem odor. Dic
ergo quia quod dictum est per nos manifestat
odorem noticie sue. quia christi bonus
odor sumus. quia in nobis christus bonus
apparet in predicatione et moribus
similis enim per nos innotescit. Cum
odor ortum sicut malorum punitio.
Bonus inquit deo id est placens scilicet
quod dictum est. In nova lege
hostie levitici i. suo odore suavitatis
domino. et hoc in hiis qui salvi bono
odore recreantur. et in hiis qui pe
reunt. qui bonum odorem abhorrent.
sed busonce odorem vinee flore
tis. Felix predicator qui sic predicat
eminenter ut sit odor. sapienter
ut sit bonus odor. placenter ut sit
bonus odor christi. non fetor antiquus.
gratuiter ut sit bonus odor deo.
salubriter in hiis qui salvi fiunt.
Sufficienter autem in hiis qui pereunt.
Burimus inquit bonus odor. aliis quidem
sumus odor mortis et culpe tendentis
in mortem gehenne. et hoc patitur

Fuit qui

no pse ortonalis, non exmicione
sicut dicitur. petrus sinodalis. ysa viii.
tus aut odor vite gratie tendentis
in vitam gloriae. Et hoc causaliter et ex
intentione, sicut dixit philosophus, quia
actus activorum sunt in patiente
et disposito, sicut dicit dominus, ergo sicut
quod tendit in vitam bonam, actualiter
sunt in eo. Unde quod sup lapides
i. inspiriis. Et hoc est quod dicit
apostolus, quia aliis sumus odor
mortis etc. Et ad hoc cuius tam ydo-
neus. hic audit sui ad predicandum
ydoneitatem. ubi primo ydoneitatem
ponit, et probat quod possit ibi
Non enim sumus sicut plurimi etc. 2o
et ad hoc scilicet ascendimus bonum odor-
rem sumus inpedimentum, quia dicitur per sen-
dos tamen ydoneus sicut ergo sic per
dominum. Non enim sumus sicut probat
quod possit. et est sicut ydonea
denotans est adoptandum, qui in
ope sua attendit omnis causis et
bonis, sed hoc facit apostolus sicut predi-
catione, ergo predicator est ydoneus.
primo ergo tangit causam formalem et
efficientem principalem ibi. Sed sicut
ex deo finalem coram deo. 3o ma-
terialem ibi. In christo loquimur. dicit
ergo. non enim quod ad predicandum ullus
est ita ydoneus. non enim sumus
sicut plurimi per sanctos adulterantes
verbum dei carnales sicut sunt ei
predicatorum existentes, sicut sunt sicut
caupones, cum vino aquam miscent.
Sed loquimur verbum dei ex sinceritate
i. vera sinceritate vite et intentionis
sicut ex deo monente quia ipse non
vos estis qui loquimini sed etc. Coram
deo inspectore intentione scilicet
ei placendi. et hoc in christo loquimur
tamquam coram in predicatione ydo-
neus predicator qui sit per formam sin-
ceritatis et causam efficientem deum mone-
tem propter finem divinum beneplacitum.
primam ergo. Nondum quia nos in
ea reddimus bonum odorem sed tamen
primo humilitatis sed aroma quod
teritur. Cant. Cum esset rex accu-
bitu suo nardus mea quam christus
humilitatis dedit odorem. 2o castitatis
sicut aroma quod desiccatur. Eccl. xxiiii.
quasi mirra electa dedi suavitatem odoris.

Eccl. xxxiiii. floret. 3o devoto sicut aro-
ma quod incenditur. Levit. 1o holocaustum est
et oblatio suavissimi odoris domino. Eccl.
xxiiii. Ego quasi vitis fructificavi. 4o pietatis sic
aroma quod diffunditur. Cant. 1o. Curremus
in odore unguentorum tuorum. Iob xiiii.
ad odorem aque germinabit. 5o oro-
sic sumus aroma quod olent. apoc. v.
habentes fialas plenas odoramentorum
que sunt orationes sanctorum. Iudith
xiii. ignis. 6o predicatio sic ungen-
tum quod tractatur. ut hic et odore
notitie sue manifestat per nos. Cant.
iiii. Odor oris tui. 7o conversatio sic
rosa que floret. Gen. xxvii. Statim
ut sensit vestimentorum etc. Ecce o-
dor filii. Cant. iiii. Odor vestimentorum
tuorum opinio sic vas aromaticum quod
aperitur. Eccl. xlix. Memoria Iosie in
compositione odoris. Sic ergo apostolus aroma
humilitatis, desiccati castitate, incen-
si devotione, diffusi pietate, plena
oratione, tracta predicatione, florentes
conversatione, aperti opinione, christi bonus
odor iure dicitur. Hic queritur super
id. Nemo enim in tristitia non meum gloriosos
nos gestit. 1o. contristare peccatorem
ad penitentiam est bonum. 2o tristitia in mo-
derata bona est in modo erat nostra.
ista super id quis est qui me letificet
glossa. Nullus me letificat nisi qui
contristatur ex me. Et bonum peccati letifi-
tabant eum, qui eum non contristabant.
ubi eos. 3o loquitur prelatis de indigentibus
correctione et contristatione. ista suffi-
cit illi qui eiusmodi est. Et post ab
solutionem ab excommunicatione requi-
batur satisfactio. 4o sufficiebat hoc
ad emendandum publicanum sed forte non
ad penitentiam. Item super id ne ergo ma-
gis donetis glossa. Vera penitentia et confessio
in peccato non enim actum sed hominis in quo
includitur dolor de peccatis. vera
penitentia est. Item an in omnibus obedi-
entes sitis, quia non tenentur subditi
prelatis in omnibus obedire. 5o primo
in omnibus pertinentibus ad ecclesiam.
Item in persona christi ac si christus do-
nasset. Ergo prelatus potest relaxare
totam penam sed christus. 6o ergo non
sequitur quod possit totam sed quantum se
extendit potestas clavium limitata.

quod dolor de peccatis. Rn. cessat ex toto

in adeo / vel dicitur quod pre excessu claritatis
non cernitur / Item non enim ignoramus
cogitationes eius / quia ipse ignorat
cogitationes nostras / quia solus deus
novit eas / Responsio novimus cogitationes
dyaboli in universali non in particulari / Item supra
2º / Eo quod non invenerim tytum glosa
sine quo non poterat proficere / quia linguam
grecorum tytus expressius loqui poterat
quam paulus / pro quo tamen sciebat omnes linguas /
Responsio quamvis sciret omnes linguas non
tamen omnes modos pronunciandi / Item qui
semper triumphat nos / quia non semper
obtinebat propositum / Responsio ymmo semper
obtinebat finem intentum licet non semper
finem in alio / Item Christi bonus odor
sumus etc. / hii qui penitus reprobabant
eos malos / Responsio quantum in se bonus
odor erant / etiam illis / licet non perciperent
[illegible] / Item et ad hoc quis ydoneus /
contra 1 Cor. xvº Ego sum minimus apostolorum /
quia non reputabat se maxime ydo-
neum / Item alii se reputabant se
dignos esse / Responsio comparatione haberetur
ad apostolos eorum scilicet pseudo / non ad
apostolos veros / Item dominus dicit quod illi re-
putant se indignos et humiliatur
hic non dicit se ydoneum et contra
inter pseudo repellendos / Cap. 3m

Incipimus iterum nosmetipsos
supra ab illo loco primum [illegible] Ego
[illegible] nolluissem etc. / excusavit se apostolus
de malis que sibi imponebant / hic
autem commendat se de bonis in quibus et
pseudo precellebat / hoc enim erat valde
impedimentum quare non corrigebatur
per epistolam primam / Et ista pars dividitur
in 3es. primo enim commendat se a dignitate
officii / ibi [illegible] 2º [illegible] studii
[illegible] sequitur / 3º [illegible] / ibi [illegible]
prima primo ostendit commendandi se rec-
tam intentionem / 2º subiungit commen-
dationem / ibi [illegible] et ydoneos nos / In
prima primo ponit duplicem questionem / 2º
videtur ad secundam ibi / epistola nostra vos
estis / 3º ad primam ibi / fiduciam autem ta-
lem habemus / prima que est de excessu com-
mendationis frequentia / 2ª de frequentia
de commendationis indigentia / ut ait: numquid
egemus / Dicit ergo / Incipimus quasi diceret
quod sumus bonus odor Christi / sed
hec dicendo numquid incipimus / glosa

quasi semper nobis novum sumus [illegible]
sicut in epistola precedente 1 Cor. vii.
et 9 etc. Volo omnes homines esse sicut
me / Et enim melius est mihi mori quam
ut gloriam meam quis evacuet /
commendare nosmetipsos / et non potest
ex proprio [illegible] non proverb. xxvii. laudet te
alienus et non os tuum / Est ergo
propterea [illegible] ingerendare quia non tamen
ibi / Item replicatio commendationis ipse
quia non [illegible] / nosmetipsos / quod non
enim qui seipsum commendat ille probatus
est / aut per eam [illegible] si esset diffinitiva
[illegible] sufficeret alteram premisse
veritatem / numquid egemus sicut quidam
glosa / sicut pseudo quos nulla veritas
commendat / signo autem particulari
sine proprio nomine designatur / quia se
abominantur omnes sequentes et
nomina inde / hii sunt qui segre-
gant semetipsos commendatitiis epistolis
ad vos missis / pro aliis aut commendatitiis
ad alios / quia hoc non querimus / ut
a vobis nec ab aliis / Epistola nostra vos
estis / videtur ad secundam questionem et est
sua nisi talis / Non indigemus com-
mendatitiis / sed habemus commendatitiam
epistolam in vobis ipsis / in quibus scita
et visa nostra prudentia / alias quam com-
mendaticiis epistolis non egemus / tangit
autem huius epistole spiritualis causam
quadruplicem / primo formalem /
2º finalem ibi / que scitur et legitur
3º efficientem ibi / manifestati quoniam
epistola / 4º materialem ibi / Et scripta non
atramento / formalis causa est vite
et doctrine apostolice prudentia / finalis
reputatio cognitio et imitatio / effi-
ciens Christus cum apostolo / materia vite
et animo humano / Et hoc est quod
dicit epistola / quasi nec non indigemus
epistola commendaticia / quia vos estis
epistola nostra / glosa instituendo immutata
in vobis sufficienter vita et scientia
nostra reputatur / sed prudentia magistri
in discipulo / scripta in cordibus nostris
prudentia cura et memoria / Sub
dici enim semper debet esse in corde prelati /
filiorum signum nomina filiorum
Israel portare debebat summus ponti-
fex in pectore descripta in rationali
Exo. xxviiiº / Que scitur et legitur
hic tangitur finis sive utilitas / et

i. tempus frequentia meo mendacio

vobis

nostris

Hec duplex: prima est inventorum cog-
nitorum, secunda est inventorum cognitorum, tertia est
cognitorum inventorum ibi: Et scripta. Ubi dic-
it quod que epistola scitur etc. ad cognos-
cendum se et ad inveniendum, vel scripta in
corde, vel intellectu legitur, apparet ab omnibus
hominibus inspicientibus ut sic acco-
modari dicit subiectum. Manifestati quoniam
tamquam causa efficiens. Ubi duplex: prima
est principalis magister Christus, secunda est
magister ministerialis apostolus ibi: ministrata
a nobis. Dicit ergo manifestati quod vos
estis epistola et vos in qua manifesta-
ri presidentes opera exteriora. Quia estis
epistola Christi a Christo principaliter scrip-
ta. ii. Cor. ult. An experimentum
queritis eius qui loquitur in me Christus. Mini-
strata a nobis, id est ministerio meo scripta,
scripta sicut calamus. Psalmus: Lingua mea
calamus scribe. Et scripta non atramen-
to. Hic tangit causam materialem. Primo
tangit in exemplari, secundo materiam in qua:
Non in tabulis lapideis. Sic enim
scriptura exterior et in tabulis. Dicit ergo
et scripta non atramento glosa delebi-
li, vel terreno, vel heretice pravita-
tis, sed canonica Jo. Noli per atramentum
et calamum scribere nobis. Sed spiritu dei
vivi ad differentiam ydolorum. Spiritus enim
sanctus digitus dei est, quo scribit
legem suam in cordibus humanis. De
quo Luce xi. Si in digito dei ei-
cio demonia. Et de quo per exposi-
tionem Jo. viii. Digito scribebat in terra.
Non in tabulis lapideis sicut lex Moy-
si Exo. xxxi. quod factum est ad sig-
nificandam eorum quibus lex dabatur
duriciam, sed in tabulis cordis carne-
is per intellectum scilicet per materiam sive per adversum
carnalibus, id est mollibus et ad impressio-
nes recipiendas aptis propter obedientie
promptitudinem. Eze. xi. Auferam
a vobis cor lapideum et dabo vobis
cor carneum. Hee tabule cordis
possunt esse tres potencie anime: me-
moria, intelligentia, voluntas. Pri-
mo actiua et virtus non corde scribitur
describitur ea in tabulis cordis carnalis
hec epistola non perit in mari ubi scri-
bitur. Non atramento scilicet
spiritu vivo, non in lapide pertinacie
sed in corde obedientis. Felix qui facit

de corde obediente tabulam de qua
vivificante littera. De Paulo ministro
de Christo magistro, de sua sancta et bona vi-
ta sine nemo. De virtute ydea formam ex-
emplarem. Ne sic sit epistola apostoli.
Fiduciam autem talem. Hic vi-
det ad primam questionem et est similitu-
dinis talis: Sicut gaudet opera sua bona
ponens illorum deum principium et finem,
non gaudet se ipso sed deum. Sed hoc fa-
cimus de predictis quod non gaudemus
nos ipsos sed potius deum. Primo ergo
ponit similitudinem intentionis; secundo ex-
planat propositum ibi: Non quod suffici-
entes. Primo ergo primo gaudet operato-
ribus gaudentibus operum fiduciam et ...
[illegible] ibi per Christum, secundo finem ibi ad deum.
Et hoc est quod dicit: Fiduciam,
quod non volumus nos ipsos gaudere
sed potius Christum, quia fiduciam talem,
id est talia bona unde de nobis habemus per
Christum actorem omnium bonorum, non per
confidentiam meritorum nostrorum. Ad Tytum iii.
Non ex operibus iusticie que feci-
mus. Ad deum referendo scilicet totum quod laude
dignum dicimus. Non quod suffi-
cientes. Hic explanat dictam intentionem
ubi tangit duo: primo indige-
ntiam humanam, secundo plenitudinem divi-
nam ibi: Sed sufficientia. Dicit ergo non
quod fiduciam habemus, non quod
sufficientes sumus, id est esse nos re-
putemus cogitare, multo minus
velle vel facere aliquid, vel tam alicu-
ius valoris, id est aliquod magnum bonum
a nobis quasi ex nobis procedit,
quia quamvis omne bonum quod agi-
tur a nobis ut a causa secundaria, non
tamen ex nobis ut a causa primaria,
sed ex deo. Deus enim est qui operatur
in nobis velle et perficere. Philippenses ii. Non
sufficientia tamen scilicet cogitandi, volen-
di, faciendi bonum ex deo est. Et sic suf-
ficientia donum perfectum est. Omne enim
donum optimum et omne perfectum desur-
sum est. Jac. i. Defectus quidem omnis
ex nobis est, operatio non non sit ex eodem
principio. Ergo sufficientia non est ex nobis sed deo.
i. Cor. xv. Non ego sed gratia dei mecum.
Qui et ydoneos nos fecit, per quam ...
quemadmodum ... ut intento
... Hic subiungit quando omnem gratie
... ministerii ...

legis primo ab efficacia 2o a gloria ibi
Quod si ministratio mortis 3o ab evi-
dencia ibi Habentes igitur talem spem ad
efficaciam non ministri occidentis tangit
ex parte ministrorum ydoneitatem 2o
ministerii dignitatem ibi Novi testa-
menti 3o ministerii modum ibi Non lit-
tera aministrantes fructum ibi littera enim
occidit Dicit ergo qui est sufficien-
cia ex deo est qui et ydoneos nos
glo. perfectos scilicet et viros ministros nos
facit ministros novi testamenti quod
novum est primo propter nova conditiones
sine nova mandata Io. xiii. Manda-
tum novum do vobis 2o propter nova beneficia
sine nova promissa apocalipsis xxi. Dixit
qui sedebat in throno ecce nova
facio omnia 3o propter novum pactum
sine nova federa Ier. xxxi. feriam
domui Israel et domui Iuda fedus
novum non secundum pactum quod pepigi
4o propter nova vehicula seu legata Ysa.
viii. Nova quoque ego annuncio an-
tequam oriantur audita faciam vobis Io. xv. pacem
relinquo vobis non quomodo mundus dat
ego do vobis testamenti frequenter lites et
discordie oriuntur 5o propter nova te-
stimonia sine sigilla Ier. xxxvi.
In nova signa in manu eius, non littere
docentes sicut fuit lex mo-
ysi, sed spiritu vivificantes, scilicet ac
apli ministri non cum littera docentes sed
eciam spiritu vivificantes qui corrump-
ebant dabatur instruentes Ier.
viii. Tunc imponebant manus super
illos et cetera littera enim sine spiritu docens
et spiritu adiuvante non conferens gratiam
est littera legis veteris occidit enim
sit ipsa mortua occidit quidem
occasionem mortem spiritualem explicans
secundum glo. peccatum precium augendo
peccato simplici prevaricationem legis
scripte addendo, quia scilicet rei veritate
vivificando spiritus enim gratia qui mi-
nistro nobis datur in sacramentis eam
vivificat Io. vi. Spiritus est qui vi-
vificat caro non prodest littera occidit Sie
eciam secundum Ro. vii. de vita
qui vivit littera mortis sive male
et inde intelligentes ut hic Ambrosius
dicit et cetera exemplum ponit in Iudith
xii. de Essinero qui videbat ...

lex eadem littera spiritum exponit non
vivens et occisus est littera abuten-
tium. hoc est viii. Observo per nomine
epistole veteres animalis insidiatores
vie et hostes mediatorum et principi re-
pugnantem in Ro. xvi. Dicit Nabuch
littera: ante ista enim sunt predicate
ieiunium et scilicet secundum hostes malo-
Quod si ministratio mortis, hic
evangelizatum ministerium preponit le-
gali ex gloria, et primo quia gloria est
maior 2o quod incomparabiliter ma-
ior ibi Nam nec glorificatum est primo
vero primo querendo preponit veritatem
intentam 2o asserendo aservitutem
propositam ibi Nam si ministratio, in
prima innuit argumentum a minori
ubi illud quod minus videtur in esse
inest, et illud quod magis, sed lex vetus
que fuit occasio mortis habuit gloriam
in ministro suo scilicet Moyse ergo multo
plus lex nova que est causa vite
habebit gloriam in ministris suis. Primo
preponit quod minus est scilicet gloriam ve-
teris 2o maius est scilicet gloriam novi te-
stamenti ibi quomodo non magis Supponit primo
implicat minorem legem testamenti
ministri 2o claritatem ministri ibi sicut
in gloria dicit ergo quod si ministratio
mortis, id est legis Moysi que mortem in-
ferens, sive temporalem cum transgressoribus
sive illud Heb. x. Irritam quis fa-
ciens legem Moysi, vel spiritualem in
sermonibus explicatur et cetera dum littera
deformata, id est deformiter scripta quia
aliquando superficialiter honesta, ut
de purgacionibus feminarum et
menstruorum et huiusmodi Leviticus xv.
de foris formata in lapidibus, id est
in tabulis lapideis fuit in gloria Mo-
ysi, scilicet quo ad claritatem vultus eius,
ita ut non possent intendere filii
Israel in faciem Moysi, ad literam propter
gloriam, id est claritatem vultus eius,
scilicet quando de monte descendit Exo.
xxxiiii. que evacuatur, quia ista cla-
ritas nec in Moyse permansit, nec
in eius successoribus, vel ecce quantum ad claritatis,
id est gloria claritatis, huiusmodi fuit ibi sta-
re non post permansit, breviter
ibi Que evacuatur sed non poterat
in faciem id est intellectum legis spiritualem
propter gloriam vultus eius sed propter

[Left margin:] et novi tes-
tamenti

[Left margin:] quia vetus
testamentum
... peccati ...
... non
...

[Left margin:] et medi-

[Left margin:] iudicium

[Right margin:] In illa imperacio
... et ...
... mortis

figurarum legalium suppositionem que
evacuatur / quia adveniente veri
tate cessant figure / quo non magis
ministerio spiritus .i. legis evangelice con
fertur spiritus / Act. ii° / Adhuc loquen
te petro cecidit spiritus super eos / et ideo mi
nisterium sunt in gloria eterna / Nam si
ministratio / hoc quod querendo ergo spa
sunt assumpto a scientia / ubi proponit
autem [illegible] quo ibi multo magis / Dic
gi / Nam si ministerio dampnationis
.i. legis / mortem corporalem / culpe spi
ritualem / occasionaliter transgressoribus
inferentis / Ro. vii° / ipsi sibi damp
nationem acquirunt / in gloria est
ut prius / multo magis habundat mi
nisterium iusticie .i. evangelii iustificantis
in gloria eterna / Dan. xii° / et qui ad iusti
ciam erudiunt plurimos / quasi stelle in
perpetuas eternitates / quippe quia
doctrina bona dabit gratiam / prover.
xiii° / ut in gloria in laude dei quia
minor est laus in peccatorum salute
quam in morte / secundum glo. / Nam nec
glorificatum est / hoc quod gloria
evangelici ministerii est maior / sic
os. quod est incomparabiliter maior
/ ubi primo ponit excellentiam evan
gelici ministerii / 2° probat ea [illegible]
nori ibi / Si enim quod evacuatur
Dic ergo / Nam quod claruit / in
hac parte .i. moyses qui claruit in
facie / non in toto corpore non est glo
rificatum .i. gloriosum comparatione propter
excellentem gloriam ministrorum no
vi testamenti / quia incomparabiliter ma
ior est gloria christi et discipulorum eius
quam moysi / et sic / Nam quod claruit
.i. moyses non est glorificatus in hac
parte .i. [illegible] huius respectu non est glo
riosus propter excellentem gloriam ministrorum
novi sicut clarius stella quamvis
sit magna de nocte / non tamen appa
ret in die propter excellentiam clari
tatis solis / Si enim quod evacuatur
hic probat maiori quod proposuit et
est ratio talis / gloriosius est bonum quod
manet quam quod non / sed vetus
lex non manet / ergo gloriosiore novum
veteri / primo ergo ponit maiorem in
ferens quod ibi / multo magis quod ma
net / Dic ergo / Si enim quod evacuatur
.i. vetus testamentum / Hebr. viii° / transla

i. mosaici morte inferentis / sive corporalem / ~~[illegible]~~ transgressoribus

to sacerdocio / verum est ut legis cum
licet sint / et in ~~[illegible]~~ gloria est aliqua
tamen multo magis quod manet .i. novum
testamentum / iere. xxxi° / Celum et terra trans
ibunt verba autem mea non transibunt
in gloria est .s. maiore .i. eterna / sed
queritur super id / Aut in quid egemus
sicut quidam glo. / presentes quod est boni
bus aliquantibus indigeret / unde
paulus gaudet [illegible] i. cor. xvi° et
intra [illegible] / R° hoc non est / quia
indigeant propter se sed propter alios
quibus ignoti sunt / Item super id
non atramento glo. / delebiliter / quia
[illegible] semel cordi scriptum
potest deleri / R° non est delebile scriptu
[illegible] eius quod scribitur sed
ex parte eius in quo scribitur / Item super
illud sed in tabulis cordis / dic quod
lex vetus non fuit scripta in cordibus
quia decalogus scriptus est in corde
R° illud intellige quo ad ea que sunt
propria legis mosaice non ad illa que sunt
communia cum lege nature moralibus / Item
super id / fiducia habentes glo. dicit quod
veteres non habuerunt [illegible] multi
fuerunt perfecti in veteri testamento
ut prophete / R° licet essent in veteri testamento
non tamen erant veteres / sed novi ad
novum testamentum pertinentes / cum ser
virent ex amore non ex timore / Item
non sumus sufficientes cogitare [illegible]
Eze. iii° / super id capiti se [illegible] glosa
dicit / initia bone voluntatis a nobis / R° a
nobis est inicium / [illegible] male .s. [illegible]
[illegible] male / potest declinare ad bonum et
hoc est a nobis / [illegible] formale quod est
pro bono opere / et hoc est a deo / Item
sufficientia nostra ex deo est / ergo non potest ho
mo que bonorum facere ipse / [illegible] dare
[illegible] [illegible] spirituali pietate ergo
deterioris conditionis est quam [illegible]
R° spirituali pietate potest sed [illegible]
pietate non potest sine aliqua gratia
Item licet occiderit / quod malum est / R°
occidere dicitur morte spirituali que mala
sed occasionem non proprie / Item propter
excellentie gloriam / si inter doctrina
hanc et moysi [illegible] / sed [illegible] hanc
[illegible] maiorem / R° doctrina inter
secundum glo. / et quamvis moyses [illegible]
fuerit / non tamen [illegible] legis sed [illegible]

4

Item quod euacuatur, Matthaei quinto: Non ueni soluere legem sed adimplere. Respondeo: euacuatur quo ad intelligentiam carnalem, sed impletur et manet quo ad spiritualem. Habentes igitur talem spem. Hic ponit comparationem euangelium legis, primo quantum ad effectum, secundo quantum ad efficaciam, tertio quantum ad significationem. Hic tertio quantum ad sensum ideo quantum ad aliquem tendentiam, ubi ostendit primo ueteris testamenti obscuritatem, secundo obscuritatis illius in iudeis usque in hodiernum diem durationem ibi: Sed obtusi sunt, tertio eius remotionem ad Christum fructum amotionem ibi: Cum autem conuersus fuerit Israel. Secundo etiam interpretationibus nouum factum reuelatorum ibi: Nos uero omnes reuelata facie. Supra implicauit quod Exodi xxxiiii habetur legis uelamen, ibi: Et non sicut Moyses uelabat, ut non intenderent. Obscuritas testamenti declaratur. Multi quod euacuatur, dicit Habentes quod nos ministri noui testamenti certi sumus de eterna gloria habere ipsam clarem spem uidendi scilicet Deum in gloria, primae Iohannis tertio: Videbimus eum sicut est. Multa fiducia utimur spirituali uirtutem predicando, sed confitendo, aduersa sustinendo. Deuteronomii xxxiii: Anima tristis dum humilis consurgens fidenter et non sicut ponimus uelamen super faciem id est non celamus spiritum sicut Moyses ponebat uelamen ad litteram Exodi xxxiiii. Spiritualiter non ponebat uelamen id est legalium figurarum obscuritatem super faciem, ut non filii Israel intenderent in faciem eius, quod euacuatur id est super spiritualem legis intellectum. Sed nos a parte dicimus: ideo ponebat ut filii Israel non intenderent in faciem eius id est spiritualem intelligentiam legis quia non poterant pati eam propter quod uelamen figurarum enarrantur doctrinis uariis et exhortationibus, ut patet Hebraeorum ix: Tabernaculum factum est primum. Sed obtusi sunt. Hic ostendit obscuritatis durationem in iudeis, ubi tangit huius durationis causam et explicat, primo est effectus, secundo obscuritatis ibi: Usque in hodiernum. Tertio certitudinis cordis ibi: Sed usque in hodiernum. Dicit ergo: Sed obtusi sunt sensus eorum spirituales scilicet ratio et intellectus. Romanorum primo: Obscuratum est insipiens cor eorum. Propter obscuritatem sensus eorum uel uelamen usque in hodiernum diem. Circa quo obscuritatem ibi: implicatur enim et significatum obscuritatis infidelitatis iudeorum. Primum est clarius uidetur ibi: Usque in hodiernum enim ipso testamenti ueteris. Ibi: In lectione ueteris id est enarrando legis. Ibi: Quoniam in Christo ergo quia in eo uiuitur et claret, quia scilicet spiritualiter exponitur lex propter eam euacuatur. Tertium certitudinis cordis iudeorum ibi: Sed ergo usque in hodiernum enim diem. Quia nos cum sit et claret unus. Romanorum xiii: Nox precessit, dies autem. In uelamen quia non aliter intelligunt iudei quam prius in lectione ueteris testamenti scilicet legis et prophetarum manet non reuelatum quia uelamen in Christo id est in fide Christi et doctrina euacuatur, sicut in eius passione uelum templi scissum est Matthaei xxvii. Ideo sunt uelamina ut omnes ipsius illius sensum ueteris. Sed usque in hodiernum. Tertium cecitas cordis. Dicit ergo: Sed usque in hodiernum diem quia cum legitur Moyses prouerbia, per exemplum ad parui nata, primum in proba quia et cum legitur Moyses id est quando legitur et exponitur lex Moysi. Hebraeorum xv: Moyses per omne sabbatum habet qui eum legunt uelamen positum est super cor eorum id est cecitas de qua mes cor eorum et concordia ibi: Cum autem conuersus fuerit. Hic ostendit in conuersis obscuritatis amotionem, ubi tangit primo tempus indeterminatum quia cum conuersus efficitur quod aufertur, alium quod dicitur modum quia ubi spiritus Domini. Dicit ergo: Cum autem conuersus fuerit ad Dominum scilicet Christum aliquis ipse eorum, dicitur quia scilicet Paulus non quam enim aufertur uelamen de corde eius, propter ipsum fiat, id est quia spiritus est Dominus autem scilicet est, unde Petrus illuminatus quos uult. Iohannis tertio: Spiritus ubi uult spirat. Ubi autem spiritus Domini id est spiritus sanctus inhabitans, ibi libertas intelligendi et operandi, quia qui spiritu Dei aguntur hii filii Dei sunt. Romanorum octauo: Filii autem sunt liberi, Galatarum quarto. Uel sic: cum conuersus fuit ad Dominum Christum aufertur uelamen.

f quia dns xpus spus est .i. spus
[illegible]ssencia Jo iiij° Spus est deus et
ideo dat legem et intellectum spualem
ubi aut spus dni .i. lex spus .i. in
tellectus spualis .i. libertas Non dicit
q ubi spus dni ibi rectitudo sive
in conabilitas Sap. ix° Sensum aute
quis sciet nisi tu dederis sapientiam et
c. ff. t. Jo xiiij° Spus sanctus quem mit
tet pr in nomine meo .i. scitudo
gre in corruptibilitas Ro v° caritas
dei di[ffusa] Gal. v° fructus spus cari
tas ibi mansuetudo modestie in
irascibilitate Ecc xxiiij° Spus meus
sup mel dulcis Mi[chee] ix° dulcedo spus
qui est in cest[e]s moysi fuit
mansuetudis ibi Solliciendo impe
dicatione veritatis j° ubi erit spus
impetus [illegible] ibi promptitudo
inopinione futuri Eze xxxvj° Spm
meum ponam in medio vestri faciam ut in
preceptis meis ibi fortitudo et afflic
tione sustinendi ipse verbo dni ce
li firmati sunt Eph iiij° Det nobis volunta
p f e ibi longitudo imp[er]seu[er]a[n]cie
pe Spus tuus bonus deducet me
in terram Nos vero omnes hic dud[um]
illum factum in credentibus reuela
tionum ubi primo tangit reuelationis
euidentiam 2° ordinem ibi et eand
ymaginem 3° cum ibi tamquam ad
dnj spu dicit g° nos nō sicut iudei
habent velamen nos nō xpiani sed
etiam minores nō solum maio
res aut mediocres reuelata fa
cie .i. expeditum mente remoto
velamine dei gloriam .i. misterium .i.
deum gloriosum speculantes aspe
culo nō aspectu sed gla .i. deum
[illegible]ditudinem sine ymagine eius
mente [illegible] contemplantes sic
[illegible] uidemus nunc p speculum
[illegible] in enigmate et eand ymagiez
f. diuinam qua speculamur .i. dei co
formitatem ut de hominibus dij fie
ri audire possimus id pe Ergo di
xi dij estis transformamur a forma
obscuri aspectus ignorantie ifor
mam lucidam uirtutis Sed nos
dico omnes relucentes fide in
claritatem spei relucentes et transeuntes
in claritatem in sufficiente nos pecati

tute moysi inclitam xpi tamquam
ad dnm spm ducenti qui cum sit oī
potens facit quod vult j Cor xij°
nō a spu angelico vel humano vel acti
ente cum ēt quanta dez dicit spm
dei filio nos exponitur sic gloriam
dei p[er]sonalem .i. filium patris pe Exur
ge gloria mea in eandez ymaginem
.i. filium qui est ymago patris eiusdē
sub transformamur .i. pformamur xpi
a forma obscura in lucidā transimus
a claritate minoris cognitionis ad claritatez
maioris tamquam a spu dnj ducenti
ergo videmus clarius qua reue
lata facie dominum a leg qua
ingloriam dnj assimilamur expressius
qua in eandem ymaginem pfirmamus
amplius qua a claritate in clari
tatem oleditur simplius tamquam
a dno spu Tangitur aut hic gnor
gradus contemplationis quorum primus
est facie reuelata i glie di spe
culatio 2 in eand ymaginem transfor
matio 3 de claritate i claritatem
transitio primo enim oculus expedit
2 in obiectum dirigit 3 vel assimilat
4 amplius ad cognoscendum clarificat
hic quarum ut nō intendentem
ergo videbat eius spm spualem
Ro nō ostendebat commendatia sed
correcta qua oculos spuales ha
bent valde debiles unde incidi
sent in multos errores sed expo
quod moyses dixit se uidisse
posteriora dni Exo xxxiij° dicit
dnj hoc linquam corpea sic fi
dutia talem fiduciam ergo tamen vide
bimus qui credidimus q g nō est
maior gloria qua gra Ro° 2 paro
ita debz intelligi in gne nō pa
ss[us] item reuelata facie j Cor
xiij° videmus nunc in enigmate
Ri enigma quod est ex impositione
oculi nō remouet sed id quod est
ex impositione medii obscurant
tis figuram item i eandem yma
ginem glā filius .i. ymago patris
eadem cum patre aut ymago acci
psonalis sic est eadem psona a
cerimoniis simili est p ymago
filii Ro psonali accipitur et q di
cuntur exponendus est eiusdem spiritus

sermo di bus

[illegible]

Ideo habentes hanc ministracionem
sicut misericordiam consecuti sumus non deficimus etc. Dicit apostolus ex
dignitate officij administracionis hic quod
dat se ex debito non admiscendo. Et
primo quia misterio eminente. 2° quia
humiliter ibi. Non enim nosmetipsos predi
camus. 3° quia paciente ibi. Habemus
autem thesaurum istum. 4° quia fideliter
ibi. Habentes autem eundem spiritum fidei. In
prima autem primo quod non est impedi
mentum observancie in ministerio apte
predicandi. 2° quod si est hoc ex parte
audiencium ibi. Quod si etiam opertum est
evangelium. Primum dicit quod non est impe
dimentum apte predicandi. Primo quo ad nec
quo ad fidem. 2° quod nec quo ad doc
trinam ibi. Neque adulterantes. 3° quod
nec quo ad famam ibi. Sed in manifestacione.
Dicit ergo Ideo habentes etc. Primum impedi
entia impeditiva fidei primum est
electionis ministri. 2° in stabilitate fi
dei ibi. Non deficimus. 3° est immun
ditia peccati ibi. Sed abdicamus. 4° est
placere animum ibi. Non ambulantes
in astucia. Felix predicator qui habet auctem in
predicacione stabilitatem in perseveratio
ne, puritatem in volumtate, simpli
citatem in intencione. Dicit ergo Ideo
habentes quia tantam claritatem habemus
ipsum nos habentes hanc ministracionem
id est hanc dignitatem ministerii alijs
per spiritum sanctum. Sicut patet Actuum viij°. Et hoc non
meritis nostris sed iuxta quod misericordiam con
secuti sumus id est per dei graciam. Thimotheum primo
misericordiam consecutus sum quia ignorans
feci etc. Non deficimus propter aliqua
adversitatem sed magis proficimus. Galatas
vj°. Bonum facientes non deficiamus
sed abdicamus id est per penitenciam a nobis abijcimus
occulta dedecoris. Super primo Corinthios Tamen operis
occulta non solum aperta mala. Non sicut
hi de quibus Ephesios v. Turpe in occulto fiunt
ab eis turpe est dicere vel occulta dede
coris id est peccata cordis non solum operis.
Jeremie ij° Lava a malicia cor tuum. Non
dico non ambulantes quo ad vitam
in astucia in calliditate ypocrisis
vel dolositate intencionis quae occul
ta dedecoris non abdicant. Quia Job
xxxvj°. Simulatores et callidi pro
vocant iram dei. Neque adulterantes
hic dicit quod non est impedimentum
apte predicandi quo ad doctrinam et
primo quia predicant vere sine falsitate

2° quia lucide sine involucione ibi.
Sed in manifestacione. Dicit ergo neque
adulterantes quo ad doctrinam
verbum dei per falsitatis admixtionem vel
per questum predicantes propter quaestum. Cum
tamen mixtum est aqua adulteratur
qui miscetur uxori aliene. Et primo
dei qui miscetur falsitati. Super ij. Non
sumus sicut plurimi adulterantes
verbum dei. Sed ambulamus sed in ma
nifestacione veritatis quo ad vitam
et doctrinam. Ideo apostolus dicit super Ephesios v.
Lux est quod manifestat. Ecclesiastici iiij°. Non ab
scondes sapientiam in decore suo. Non
tandum quod vij° genera hominum verbo
dei abutuntur. Verbum enim dei quidam
impugnant propter elusionem occulti
intellectus sicut ceci impugnant colo
res. Jeremie viij°. Verbum enim domini
proiecerunt et sapiencia eius nulla est
in eis. Johannis viij°. Qui ex deo est verba dei audit.
Hij sunt iudei. Alij adulterant per
admixtionem falsitatis sicut alienis
uxoribus se miscentes. Hij sunt
pseudo apostoli de quibus hic et super ij°.
Non sumus sicut plurimi. Tercij im
pugnant propter opinionis sue
defensionem sicut cornibus prelia
turi sperant. Hij sunt tyranni. Jeremie vj.
Ecce verbum domini factum est in obprobri
um illis et non suscipiant id. Quarti suf
focant propter fructus extinccionem
sicut spine semen. Hij sunt cupidi
in quibus totaliter intencio. Ysaie xvj°.
Fallacia diviciarum suffocat verbum.
Quinti repellunt propter male volumtatis
obstinacionem sicut infirmus secto
nem vel medicinam. Hij sunt ingrati.
Actuum xiij°. Vobis oportebat primum loqui
verbum etc. Sexti fugiunt propter delic
torum revelacionem sicut adulter
lucem vel latro iudicem. Hij sunt mali
operarij. Ecclesiastici xxj. Verbum sapiens
quicumque audierit etc. Septimi negligunt
propter aliena occupacionem sed precio
operis boni propter lucrum. Hij sunt
epicurei vel imperfecti. Actuum vj. Non est
equum nos relinquere verbum dei et ministrare
mensis. Commendantes nosmetipsos. Hic
ostendit quod non est impedimentum
apte predicandi quo ad famam
ubi primo ponit ipse famam ame
dabilem. 2° tamen quietacionis in
tencionem ibi. Coram deo. Dicit ergo

† abscondita id est occulta dedecorosa

gudantes q sic ambulantes co
mēdantes nosmetipos .i. gme
dabiles reddentes / apte ad om
nem 9sciam hoīum / nō solum
exteriorem apparentiam .i. Reg. xvi.
homines vident ea que patent
sz ad conscientiam interiorem / qui nō
sic fallit error / sicut oculus exterior
Jeron. v.° Spero in 9sciis vr̄is ma
infestos nos esse / et hoc coram deo
.i. intencione manere coram deo /
.i. teste deo / et in hoc scd̄m glosam
ostendit se imple duplex preceptum
ewangelii / cum ait gudantes nosmetipsos
ut implevit id. Mt. v.° Sic luceat
lux vestra zc. / Et addit coram deo
ut implevit id Mt. vi.° Attendite
ne iusticiam vestram faciatis coram
hominibus / ut videamini ab eis / glosa
Gg.ᵐ sic opus fiat in publico / ut
intencio maneat in occulto / Quod
si etiam opertum est / hic ondit quod si
est impedimentum / hoc est apte ew
angelium / et primo ondit in quibus
impedimentum est / 2.° ondit quid est ibi /
In quibus deus huius seculi / ad
quid est ibi / sic ut nō fulgeat / dicit
ergo / quod si ita quasi ita ambulamus
in manifestacione veritatis / ergo ad
veritatem / et quo addo ewangelium / ergo ad
finem q .i. sz si opertum est / extitis
euangelium nostrum .i. predicatio nostra est
occultum / nō manifestum / hiis qui
pereunt est opertum / q.d. hoc nō est
culpa nostra sz pereuncium / qui nō cre
dunt / quia verbum crucis pereuntibus
quidem stulticia est / j.° Cor. 1.° / si destru
dunt alium / solem / et ille nō vide
at / h quaerit debet de lippitudine acu
sari / nō de ardentem ut dicit August.
¶ In quibus deus / hic expo. quomodo
duplr de bono dei / et duplr de ma
lo primo sic / in quibus .i. pereuntibus
deus huius seculi creator / Gen. j.° In
principio creavit deus celum et terram /
excecavit .i. excecari permisit men
tes infidelium / 2.° nō sic / in quibus
deus homines / excecavit permisso
ne mentes infidelium huius seculi
.i. secularem viventium / 3.° nō sic /
deus huius seculi .i. dyabolus qui secula
ribus principatur. Jo. xii.° princeps
huius mundi eicietur foras / excecavit

mentes suggestione zc. / 4.° nō sic deus
huius seculi .i. peccatum ut superbia gula
luxuria que seculares tamquam deum
colunt / Phil. iij.° quorum deus venter
est / excecavit / excecare mentes in
fidelium / Sap. ij.° Excecavit eos ma
licia eorum malicia / ergo deus per
mittendo / dyabolus suggerendo / peccatum ef
ficiendo / re exemplo excecavit / Ut nō
fulgeat / hic ondit quid est impedi
mentum / quia ut nō illuminet luce
ewangelii viuificet / sicut nec cecus
luce solis / vel sic primo tangit im
pedimentum fulgoris ewangelii / 2.° impedi
hoc materiam ewangelii ibi glorie xpi / dicit
ergo / ut nō quia excecavit intencione in
ut nō fulgeat in cordibus illorum
illuminacio ewangelii .i. doctrina ewangelii / q
lucerna est / Ps. lucerna pedibus meis
verbum tuum zc. / hoc est enim illuminare
mentes / quod fecit deus in sua na
tivitate / ut possit dici ewangelium / Gen. j.°
Ewangelii dico glorie xpi .i. in quo predicatur
gloria xpi / Jo. j.° Vidimus gloriam eius
quasi unigeniti a patre / qui sc. xpus scd̄m
divinitatem est ymago invisibilis
dei sc. patris / Et notandum quod filius dicitur
ymago patris / quia illi equalis simi
lis / et ab illo que tria requiruntur
ad perfectam racionem ymaginis / dicit enim
glosa .i. ista tria similitudo / equalitas
et ymago / ut enim similitudo et ymago
ubi nō est equalitas / sicut in ymagine
in speculo resultante / ut etiam est simi
litudo et equalitas / nō tamen ymago /
ut in duobus paribus / quorum unum
nō est ab alio / ymago vero unius gene
racio est pertinentem / Sz Phil. libro topi.
Ubi autem simul ista tria 9veniunt
sz nō perfecte / ut sic similitudo et equali
tas / et ymago / et aliquam equalitas /
quam nunc perueniat ad perfectionem patris
excepto eo per quo precedunt parentes
in ipso autem perfectissime sunt ista tria /
quia ab ipso patre genitus per omnia
simul et equalis / et ideo perfectissime ymago
patris / Non enim nosmetipsos pre
dicamus / hic quod administrat eum
devote / hic ostendit quod administrant hu
militer / et primo exprimit predicacionis gr

vt in filio dei v patris est similitudo et ymago

exceat

no se predicat / 2° ex officio / quia non se
super eos quibus predicant insufficientes /
Nos autem simus ministros / 2° ex ratione
scientie et officii predicandi non sibi sed
a deo invenit ibi / 2am dicens qui di
xit / dic ergo / Non enim que sunt dico e
nim gloriae Christi in magno gloria predi
cationi non nam non enim non sumus ipsos
predicamus in predicatione non tendit
ad gloriam vel ad lucrum minus nempe e
valde scripturam predicare thema n
valde est sterile / et parum boni dici
potest de isto themate / [illegible] Non enim
qui seipsum commendat ille probatus est /
sed Ihesum Christum dominum nostrum in predicatione
sua tendit ad gloriam Christi / quem predi
camus salvatorem esse et dominum nostrum /
fidelis predicator magna predicatione potest
similiter in magnitudinibus / quia thema in suis
verbis summitur in firmitatibus [illegible]
in virtutis / refugium fortitudinis exem
plum / quia dicit / superdium [illegible]
nis dei militibus / [illegible] Nos autem
servos vestros / hic dicit quod admi
nistrat utiliter / quia non se magnifi
cavit sed servum reputat eorum quibus
predicavit / vel primo promittit se ministrum
et addit ministrandi debitum ibi per Ihesum
dic ergo / Nos autem dicimus simus nos
ministros in corde [illegible] Cum liberum
ex omnibus omnium me servum feci / et hoc
per Christum qui nobis [illegible] [illegible]
Rectos generi divinitate eorum [illegible]
autem non sic / sed qui maior est in vobis
fiat sicut minor / et qui precessor est
sicut ministrator / [illegible] Maior [illegible]
iuxta minoris / Quia deus qui dixit /
hic ondit quod administrat humiliter / quia
scientiam et officium predicandi de ace
[illegible] gratia hominis contingit [illegible] be
neficium nobis a deo impensum sine
[illegible] et scientia [illegible] in vocatione [illegible] insti
tutione ibi / Ipse illuminavit / scientie impre
dicatione ibi / ad illuminationem / dic ergo
quia qui [illegible] sumus servi vestri / quia
deus qui dixit in verbo fecit / Ipse
Ipse dixit et facta sunt / de tenebris
in divina [illegible] / et informi te
[illegible] de terra [illegible] / vel de tenebris / in post
tenebras [illegible] de [illegible] ordina
[illegible] fit meridies / lucem splen
descere / quod est illuminationem [illegible]

Gen. j° fiat lux et nobiliter dicit splendescere

illa lux non erat lux perfecta et confir
mata / que quandam nubecula tene
bris / unde patet eius insufficientia /
postea quam dies factus est solis ipse
illuminavit / plenitudine fidei in cordibus
nostris per deum deus et illuminavit nos /
et hoc ad illuminationem scientie claritatis
dei / qui est de claritate dei et sic
[illegible] vel sic perfectione
ad illuminationem ut nos illuminem scientia
claritatis dei / [illegible] [illegible] Candor est
claritatis et speciosa [illegible] et hoc est faciem
Christi Ihesu / per ipsum Christum qui est facies
patris per quam sicut homo per faciem
cognoscitur / Sequitur Habemus [illegible]
[illegible] plenum est gratia / Habemus
autem thesaurum / hic ondit quod admi
nistrat evidenter et humiliter / hic ondit
quod administrat patienter / ondit
magnitudinem patientie sue primo ex
tremis fragilitatis / 2° ex passionum
quas interius sustinet multipliciter
ibi / in omnibus tribulationem patimur / 3°
ex patiendi [illegible] ibi / semper mor
tificationem Ihesu / In prima implicat [illegible]
donorum dei preciositatem in thesau
ro recipientium fragilitate in vase
fictili / ponit tamen ordina
tionem manifestam [illegible] dei /
dic ergo / Habemus quasi deus illuminavit
nos ad illuminationem scientie / habemus autem
thesaurum istum / scientie dei qui alios
ditamus / [illegible] Thesaurus deside
rabilis et oleum in habitaculo iusti / [illegible]
[illegible] Omnis scriba doctus in regno
celorum similis est homini patrifamili
as / qui profert de thesauro suo no
va et vetera / in vasis fictilibus in
corporibus fragilibus et hoc est sub
[illegible] altitudo dandi et
communicandi sit virtutis dei et non nostra /
Eph. ij° Dei enim donum est et non
ex operibus / ne quis glorietur / Per non
[illegible] non nobis sed nomini [illegible] / In omni
bus tribulationem patimur / hic ondit mag
nitudinem patientie sue ex passionibus quas
interius sustinet multiplici [illegible] / ubi
primo implicat omne genus tribula
tionis in generali / 2° [illegible] quasdam
tribulationes in speciali ibi / Apostolum
In prima [illegible] contingit passionem in corpore
et [illegible] in corde ibi / Sed non angus
tiam / dic ergo in omnibus qui [illegible]

+ ut nos alios illuminemus scientia claritatis

+ et non ex nobis sit dei

flagella tua quia in omnibus patimur tri-
bulacionem p. nullus modus tribulacionis
abest. Infra iiii°. Omnem tribulacionem
passi sumus, sed non angustiamur. Ideo
quia non contristabit iustum quicquid ei acci-
derit. Prover. xii. ymmo pocius dilata-
tur sicut aurum sub malleo. Ps. In tribu-
lacione dilatasti michi. Sicut ergo quod
formatur aurum quam lima ferrum quam flagel-
lum granum, hoc tribulacio unde infra. Ap-
portamur. Sic eciam quasdam tribu-
laciones in speciali tangit quatuor ge-
nera tribulacionum que distinguntur
sic. Unus tribulacio que est contribu-
lacione beneficii et aporia, que est tribu-
lacione mali et hec est duplex quia aut est mali
inquietantis quo ad bonum sic est persecu-
cio, vel vilificantis quo ad famam sic est
humiliacio. Que pertinent quo ad virtutem
sic est derelictio. Dicit ergo. Aporiamur
id est depauperamur. Apros grece quod est
pauper latine. Eccus xxiiii°. Aporia ho-
minis in cogitacionem illius, sed non de-
stituimur ab eternam vitam adeo quia
deus sustentat nos. Ps. Non vidi
iustum derelictum. Ad hebr. Nolite solli-
citi esse etc. Persecucionem patimur de lo-
co ad locum. Hebr. xi°. Supplicacionibus
circuierunt. Ii x. Persequentur vos de
civitate in civitatem. Sed non dereli-
quimur, adeo in manus persecutorum.
Iosue i°. Non dimittam te nec dere-
linquam te. Sap. x° hec vendita[m] ius-
tum non dereliquit. Humiliamur id est
affligimur contumeliis et vilifica-
mur. Trenorum i°. Facta est quasi vidua domina gentium
humiliacionem sed non confundi-
mur vel erubescimus, ymmo pocius glo-
riamur. Ecc. iiii°. Est confusio adducens
ignominiam. Actuum v°. Ibant apostoli gau-
dentes. Aliqui vero libri non sunt dic-
tum Humiliamur, sed habent Deicimur id est in diversis
periculis mortis, sed non perimus id est
a bono cessamus. Iob vi°. Cum te consup-
tum putaveris orieris ut lucifer.
Et videte quatuor sunt quam apponi ta-
lia i[illegible] in hoc mundo. Sunt divi-
cie honor et potencie et appli et
apostoli viri eos sustinent. Contra divi-
cias aporia, paupertas, contra quietem
inquietacionem persecucionis, contra hono-
rem vilitatem humiliacionis, contra potencias
derelictionem, pusillanimitatem, insufficientiam

tribulacio, sive angustia, paupertas, sive
penuria, persecucio, sive afflictione,
humiliacio, sive confusione, deiectio
sive lesione, sed cum possibilia, quia in
diversis quia unum confirmatur contra
aliud negatur. Aliud unum affirmatur
de humilitate, aliud negatur de racione.
Hic quem in manifestacione virtutis
que sunt per ipsum de quibus scribitur ut dixi quod pri-
mus ... nobis in quibus sunt quedam
difficilia intellectu, Ro. aperte predica-
bat, obscure scribebat. Ipse beneficiatur
et profundo dicta eius pervenient
exclusione. Item deus excecavit me
quod illud non est causa oppositorum deue
lumis et causa illuminacionis. Non ergo
excecacionis. Ro. excecavit deus propter
non effecit. Item ergo non fulgorem lu-
minis. Iob xxxvi°. Et precipit ut non ful-
geat lumine illius. Io. i°. Illuminat omnem
hominem. Ro. unde intelligitur de lumine na-
ture et de lumine gracie. Item facientis, sic
super illud: Qui est ymago dei, quia
deus illud est et illi equalis, ergo sunt sibi
similis et ymago. Ro. Dicit de illo et talis
propter ymago est de illo solo quod non
fieri sensus qui ad nobis procedit. Ne
verbus est ymago, quia tenerius est
expressiva similitudo. Item non angustia-
mur. Infra xii°. In angustiis pro
Christo. Angustie enim in sensualitate
non in mente. Semper mortificationem
Iesu. Primus ostendit incessantes pacie-
tie, primo exaretis singularis. Secundo
expassionem multiplicem, hic tercio ostendit
eandem expassionem diuturnitatem. Tunc
pacia nostra est, ubi singularis caro,
multiplex passio, diuturna tribulacio.
Ostendit autem hic diuturnitatem passionis,
primo voluntarie assumptionem. Secundo al-
iunde illatam, ibi semper enim nos qui vivi-
mus. Tercio utriusque effectum. Ergo mors
in nobis. Primo ostendit quod patientes assidue
quia semper aliter. Quia mortificationem
Iesu. Propter quia in corpore nostro inst..
quia ... vita Iesu est. Et hoc est quod dicit
semper quasi in omnibus tribulacione
patimur. Vos dico sed tradentes
nobis adeo ad aliorum similitudinem mortifi-
cationem Iesu id est similem mortificationem
quam Iesus sustinuit. Iob xxxiii. Dies

tigin eius sciencius est pes meus.
ut mortificacionem ihesu xpo ihesu
xpe. Cum ipse eo mortificam^r tota die.
in cor. iiii^o circumferentes. Non solum ime
re. Gal. vlt. Ego stigmata dni ihesu cor
meo porto. Hoc aut facimus ut et vita
ihesu. i. vita gre qua ihesus dicitur vivens
glie. qua ihesus p passiones meruit.
Luc. xxiiii^o. Nonne oportuit xpm pati
et ita intrare in gloriam suam. manifestet.
i. manifestetur. appareat et inminuet
dic glo. insinuat. s. resurrectionem. q. in
corporibus nostris erit vita gre cor
dibus inviso. Cum enim ceciderimus. Iudicant
sensus. insurgemus. apparemus. sicut
et ideo ut dicit Ambrosius. non timuerunt
mori propter resurrectionem promissam. Notandum
quod sustinencia tribulaciones providentia
est in remedium culpe. sic me
dicus p potionem amaram sanitatem
postea. Ecclesiastici. v^o. Miserator est deus et re
mittet in die tribulacionis peccata. suspe
lacionem pene. sic medicus prius sectio
nem sic vulnus virgentis. ps. Quoniam
ondisti michi tribulaciones multas et
malas etc. ii Cor. i^o. Benedictus. suspi
dium pugne. Multus enim pugilem
sum vile superatis honorum. ps. Invoca
me in die tribulacionis et eripiam te. Ad
dium cum tribulator. ut refugium. vide
tigris enim fugit ad medium. quippe
ad castrum. ps. Ecce vi^o. In tribulacione
sua mane consurgens ad me. ps. Fac
tus est dominus refugium pauperi. ad in
opinatum tribulacionis. ad magnam gloriam. Potest
enim post nubem obscuram dilatare
se claritas solis. ps. In tribulacione di
latasti michi. Sanus enim sustinens
quod minus gravior est ei. i. venacione gehen
ne. infirmus patitur medici vinea
sectionem. ut vitet mortem. et mercator
laturam. ne incurrat suspendium.
Abacuk iii^o. Non contingat duplex
tribulacio. ad indoptionem glorie. miles per
victoriam in campo coronatur. i. pal
lido. ps. Cum ipso sum in tribulacione
etc. Iustum reddere ei quod nunc etiam
Act. xiiii. Per multas tribulaciones. Semper
enim nos qui vivimus hic tradimur. di
minucionem passionum ab aliis. mire
vivimus idem q. exaggeracionem conringit.
pertinentiam immortalem. quia non q. vivi
mus. passionum similitudinem. qui i morte
cecidimus. Illacionis etiam. qui in preter
xpm similitudo diminuitur. qui semper

sustinemus. invicem. quia in vita ihesu
etc. q. d. non timemus mori propter ipsum
futuram resurrectionem. et hoc est q.
dicit. Semper enim quasi mortificacionem
ihesu circumferimus et inde. Si enim nos qui
vivimus vita spirituali fidei. de qua Abacuk
Iustus ex fide vivit. Vel licet vivamus
vita naturali. quia per ii^o. Factus est homo
in animam viventem. in mortem. i. peri
cula mortis tradimur. ab aliis estimari su
mus sicut oves occisionis. Propter xpm
i. propter fidem et amorem ihesu. Rome
enim pie volunt vivere in xpo. ii Thi
iii^o. Hic autem sustinemus hoc sive ut
et vita ihesu. i. impassibilis et immortalis.
qualis est vita ihesu. i. Io. iii^o. Cum appa
ruerit similes ei erimus. Manifestetur
i. manifeste appareat in carne nostra
mortali. Ad hunc ergo quod ut impleri
ad. quia mortale hoc induet immor
talitatem. i Cor. xv. Ergo mors ope
ratur. Sic tangitur passionum prelatorum
effectus. d. q. hoc duplex scilicet actiue et pas
sive. Sic et prima hoc patimur. quia mors
operatur ut sit ab incursibus in nobis
vita autem in nobis. i. per hoc fit vita spiritualis
in nobis. q. d. fides per qua vivimus plan
tatur in vobis. Actiue dupliciter. primo sic
hoc patimur. quia mors operatur. i. do
minium suum exercet in nobis. vita autem
s. voluptuosa operatur. i. durat in vobis.
quia sine passionibus et in tribulacionibus
vivitis. Alio modo sic. Quia per mortem vi
tam ihesu consequimur. quia mors non est
nobis inutilis. sed operatur aliquid magnum
in nobis. Vita autem voluptuosa que
in terrenis delectatur. operatur in nobis
mortem eternam. Sicut dicit philosophus
quia melius est bene mori quam
male vivere. Et notandum quod tangit
apostolus iii^o. que sustinuit. Primo ex
omne genus tribulacionum. ubi in mali
bus tribulacionum patimur etc. Secundo pau
pertatem rerum. ibi aporiamur etc. Tercio
persecucionem de loco ad locum. ibi persecu
cionem etc. Quarto vilificacionem contumeliarum
ubi humiliamur etc. Quinto multitudinem corporum
lorum ubi deicimur etc. Glossa. induxit pericu
la. Sexto tollerancia diversarum penali
tatum. ibi. Semper mortificacionem. Septimo
sustinenciam multorum maiorum. i. Semper
enim nos qui vivimus etc. viii^o. q. tantum
mortem efficiunt ibi. Ergo mors in nobis
habentes autem eundem. Sic et primo

quod iniustitie credentes / 1° quod humiliter / int.
2° quod patienter / hic 3° ostendit fi-
delitatem / ubi ostendit fidelitatem suam
primo in predicando / 2° in sustinendo. 1°
propter quod deficimus in predicando / ostendit
fidelitatem suam primo ad deum / 2° ad pro-
ximum ibi / omnia enim propter vos / circa
primum tangit etiam primo fidei auctorem / 2°
fidei confirmationem ibi / et nos credimus / 3°
fidelium eternam expectationem ibi / sci-
entes quia qui suscitavit / dicit ergo hu-
iusmodi / quasi hoc patimur non tamen propter hoc
a predicatione desistimus / autem sed nos ha-
bentes eundem spiritum fidei doctorum scilicet
quem sancti antiqui habuerunt / sicut scriptum est /
de quo dicit unus eorum scilicet david / credidi
propter quod locutus sum / glossa ante non esset
perfecta fides / et nos ex eo corde credimus
fide perfecta / propter quod et loquimur / quia
ex habundantia cordis os loquitur / mt.
xii / Ro. x° Corde creditur ad iustitiam
ore autem confessio fit / Act. iiii° non possumus
que audivimus et vidimus non loqui
loquimur dico secure non timentes
mala / scientes eternum diem spe et
remunerationis / quia qui suscitavit ihesum
a morte et nos suscitabit cum ihesu
ad eternum diem ihesu sic cum divina
felicitate corporis / sed scilicet resurrectionis /
Col. iii° Cum autem christus apparuerit vita
vestra tunc et vos / hoc secundum Ambrosium contra
quosdam negantes resurrectionem / quos
in prima epistola arguit / i Cor. xv° et
constituet nos vobiscum in eadem
domo / quia secundum Ambrosium in gloria omnes
omnes fidei principes / in una domo
pariter erunt / Io. xiiii° In domo
patris mei mansiones multe sunt /
Non dico nos vobiscum / sed nos vobiscum
ut non inferiores / sed pares vobis sitis
si volueritis / nam secundum philosophum / homo est
arbor eversa / felix arbor producens
ramos irrigata spiritu dei / quia habentes
eundem scilicet [illegible] fidem christi / quia est
divine folia sermones fidei / quia
propter hoc loquimur / flores vero glorie /
quia qui suscitavit et fructus sa-
cietatis vite eterne / quia constituet
nos in gloria vobiscum / Omnia enim
propter vos / hic ostendit fidelitatem suam
ad proximum / ubi tangit primo operum
suorum motivum / quia propter vos / secundo
effectum quia ut gratia habundans et
3° finem ultimum / quod in gloria dei / et hoc
est quod dicit / omnia que patimur dico nos

vel ut simus in eadem gloria cum ihesu

nobiscum / omnia enim scilicet que facimus /
propter vos insistendo / ex vestro facimus
que scilicet ut gratia habundans in nobis et per
nos in aliis et in pluribus habundet
in gratiarum actione facta / pluribus ut
scilicet et nos et illi gratias referant / Super: sic
[illegible] per omnes fidei [illegible] eius que
in nobis est / donationis pluribus gra-
tias agunt deo / et hoc in gloria dei id est ad
ostendendum deum gloriosum / i Cor. x°
Omnia in gloriam dei facite / propter
quod non deficimus / hic ostendit fide-
litatem suam in sustinendo / et primo
ostendit fidelitatem ad proximum / quia susti-
net pro illorum utilitate / 2° fidelitatem
ad proximum deum / quia sustinet celestis
premii consideratione / ibi ad id quod
in presenti / circa primum ostendit primo propter quod
sustinet / 2° quomodo sustinet / ibi sed
licet is qui foris / dicit ergo propter quod scilicet quia
omnia facimus ad instructionem vestram
non deficimus in tribulationibus / sed
magis proficimus ut vos imitemini
hebr. xii° Recogitate enim eum qui talem
sustinuit adversus semetipsum contradicti-
onem etc / ut non fatigemini animis
vestris deficientes / Sed licet is qui
foris est / hic ostendit quomodo sustinet /
ubi primo ostendit quod tribulatio quam
sustinet operatur defectum in corpore
exteriori / 2° quod operatur profectum
in mente interius ibi / tamen is qui in-
tus est / dicit ergo sed homo noster id est caro
is qui foris est / malis expositus
corrumpitur / Sap. ix° Corpus
quod corrumpitur aggravat animam / tamen
is qui intus est id est spiritus ad ymagi-
nem dei factus non tamen sunt duo homi-
nes sed unus homo / et ab eo
dem [illegible] renovatur de die in di-
em id est assidue [illegible] purior effi-
citur scilicet per tribulationes sicut aurum per
ignem / Ephes. iiii° Renovamini spiritu men-
tis / duplicem enim vetustatem ab
adam contraximus scilicet culpe que re-
novatur per gratiam / et miserie que per
gloriam / sicut [illegible] ante homo exterior
renovabitur [illegible] ut [illegible]
Id enim quod in presenti / hic ostendit fide-
litatem suam ad deum / quia scilicet sustinet
consideratione celestis premii / ubi ostendit
primo quantum sit premium / 2° quorum

ibi, non contemplantibus etc. qualiter vero illud, que non videntur. Quantum sit pondus eius scilicet ex quinque que sunt magnitudo, altitudo, eternitas, rotunditas, multitudo, et eis attingit conditiones premisse tribulationis opposite. Dicit ergo id non q. et ideo non deficimus in tribulationibus, id enim modicum sicut Zachar. viii. Fratres mei modico ne dolore sustinuistis sub testo uite eterne effecti sumus, quod impuri est et sic est successivum non totum simul presens enim est, tamen pre preteritis presens sive est momentaneum id est cito transiens ysa. liiii. In momento indignationis abscondi parumper faciem meam a te, et leve id est parum affligens comparatione tribulationis non tribulationum futurarum vel eius culpis debite, ut mereamur nobis vel super modum, certe magnitudo, ut modicum in sublimum, certe altitudo, et hoc quod dicit impuri. Eze. xxxvi. Supinistis uberius pascua erunt in montibus excelsis, eterne contra momentaneum gloria contra tribulatione pondus contra leve, ideo pondus eterna magna multitudo operatur in nobis in mensurum glorificatione, que hic sex conditiones tribulationis presentis per quas distinguitur a futura infernali, contingit enim tribulationis presentis penitentem id est pene primo modicum tamen secundum gestum in variis tribulationibus successionem ibi presens. Sap. xvi. Per breve iudicium eius prime locum. Sap. eodem in omnibus tribulationem patimur, leviter ibi momentaneum. Ysa. xxvi. Vade plebs meus abscondere modicum ad momentum donec pertranseat indignatio mea, pro ad dominum tu tribulatur, toto tollerabilitatem ibi leve pre pasti in prospectu te. Job ix. Auferat virgam suam a me, viga tollerabilis est. Presentis penitentes id est tribulationis non dicte tribulationum plurimum. Sap. iii. Impiarum ne parcerit in vili tribulatione disp. Ex voluntate ibi ysa. xlviii. Factus est salvator eorum in omni tribulatione eorum tribulatio infernalis habet oppositas conditiones, primo magnitudinem contra parvitatem. Sophi. i. Vox diei domini amara tribulabitur ibi fortis

tribulatio magna sit in xii stabilimentis. Apok. xiiii. Per istorum in stagno ardente, contingit de castando secundo indeterminabilitatem. Ysa. xxii. Coronans coronabit te tribulatione id est tamquam eternitatem in perpetuitatem. Apok. vi. Dicunt montibus cadite super nos, presentem mortes qui tamen sunt impossibiles. Ysa. xxvi. Ecce tribulatio et tenebre et dissolutio inexplicabile. Pro ignis sulfur et cetera. Sitque super quot in toto. Sophi. i. Dies illa dies ire dies tribulationis et angustie. Contra immaliciosum persecutionem venientes super nos tribulationes et angustia, tunc invocabunt me et ego non exaudiam.

Non contemplantibus. Hic ostendit quomodo est premium, hic autem quorum est gloria electorum, quos describit a duobus, primo a fuga parvuli, secundo ab amore boni ibi, sed que non videntur. Dicit ergo non contemplantibus id est non attendentibus vel appetentibus que videntur scilicet temporalia, sicut illi de quibus presentis, oculos suos statuerunt declinare in terram, sed que non videntur oculis corporalibus. Ysa. lxiiii. Oculus non vidit deus absque te que preparasti expectantibus te. Dan. enim impuri sola invisibilia intuentur, in tamen signum in ratiocinatione. Dan. leu. xxiiii. Laudate oculos nostros videmus non solum istis. Que enim videntur, hic tangit in quibus rebus est premium, ubi ostendit primo quod non est in visibilibus transitoriis, secundo quod est in invisibilibus eternis ibi, que autem non videntur. Et hoc est quod dicit que enim videntur oculo carnali opera sunt temporalia et mutabilia, quia tempus est mensura motus rerum mutabilium, que autem non videntur eterna deo. Col. iii. Que sursum sunt querite non que super terram.

Et notandum quod contra multitudinem tribulationum quas superius enumeravit subiungit multa que ipsum consolantur, primum est fervor fidei ibi, habentes autem eundem spiritum fidei, secundum est spes premii ibi, scientes quoniam qui suscitavit, tertium est edificatio proximi ibi, omnia enim propter vos, quartum est gloria dei ibi, ut gratia habundans, quintum est renovatio mentis ibi, sed licet is qui deus, sextum est comparatio glorie et tribulationis ibi, id enim

quod 4um est contemplatio celestibus non contemplantibus. Nondum quomodo male contemplantes insibilia monet tria. 1 Jo ii. Omne quod est in mundo etc. Primum est voluptas carnalis. Dan. xiii. Non erat ibi quisquam preter duos senes absconditos contemplantes eam. 2m est contemplatio [illegible]. 3m est cupiditas temporalis. Gen. xiii. contemplatus [illegible] in ore [illegible] sui dixit etc. 4m est contemplatio [illegible]. 5m est curiositas inutilis. Eccl. 1o. [illegible] mens contemplata est [illegible] etc. et viii. omnia que etiam non intelligentem curiose. Et hec contemplatio superiorum. Contemplantes vero invisibilia monet tria [illegible]. Primum est refectio beatitudinis. Job xxxix. De longe contemplantur escam. 2m est amenitas regionis celestis. Deut. xxxii. Ascende in montem istum Abarim et contemplare, videte terram quam dominus [illegible] filiis Israel. 3m est securitas [illegible] ut hic non contemplantibus nobis etc. Hic glosa super id. Ergo mors operatur etc. glosa: quod homines eiusdem spiritus quem apostoli habuerunt [illegible] similiter [illegible] qui crediderunt. Quamvis accidentis non eiusdem fide et spiritualitate [illegible]. Item super id nos credimus etc. glosa: Non perfecte credunt qui loqui nolunt. Ergo non perfecte credit qui non predicat fidem. Respondeo non intelligit per de locutione predicationis sed confessionis et hoc non quamvis sed tempore [illegible]. Item super illud habentes eundem spiritum fidei glosa: Tempora variata sunt non fides. Enuntiabilia sunt variata quia illi credebant Christum passurum, nos passum. Nos ergo enuntiabilia non sunt articuli. Sed quamvis ymaginatio sive formatio sit de incomplexis, tamen credulitas est de complexis, quia credulitas secundum philosophum est actus intellectus componentis vel dividentis. Respondeo quidam ut Cancellarius dixit quod res per se et semper sunt articuli, enuntiabilia non [illegible] et ut nunc aliquid [illegible] Altissiodorensis quod enuntiabilia determinata sunt articuli et quamvis sit variatio, tamen hec variatio est accidentalis non essentialis. Idem enim est essentiale secundum statum passurum esse pati et passum esse. Alii dicunt melius quod enuntiabilia determinata ut Christum pati [illegible] sunt articuli simpliciter et semper. Enuntiabilia non determinata ut passurum fore vel passum esse sunt articuli secundum quid et ut nunc et tamen [illegible] est accidentalis non essentialis. Item super id constituet nos vobiscum glosa: ut non inferiores sed pares nobis sitis si vultis. Ergo poteramus si volebat esse apostoli. Respondeo intelligit quo ad premium essentiale non accidentale vel quo ad meritum non quo ad statum sive officium. Item super illud [illegible] gratiam dei glosa: cuius contumelia est si negamus [illegible]. Ergo deo potest inferri contumelia. Respondeo contumelia est ei secundum apparentiam non secundum existentiam vel quantum in se est non in se. Item ibidem glosa: qui [illegible] suo et iniustum vult esse [illegible]. Ergo iniustus est [illegible] quia quecumque voluit fecit. Respondeo iniustum vult voluntate antecedente sed iustum consequente sicut vult omnes homines salvos fieri. V[ii]

Scimus enim quoniam si terrestris [illegible] quedam [illegible] primo commendat officii administrationem ex debito modo administrandi [illegible] hic [illegible] tertio ex primo administrationis. [illegible] primo dicit quod certus est de premio [illegible] quod efficax sit in celis [illegible] ibi Scimus. [illegible] igitur semper [illegible] de premio autem triplex: primo ex [illegible] patrie, secundo ex desiderio glorie ibi Nam et in hoc ingemiscimus, tertio ex dono gratie ibi Qui autem efficit nos. In primo primo tangit 3es conditiones corporis ad hoc [illegible] ibi [illegible] domus [illegible] ibi [illegible] corruptibilitate ibi dissolvatur [illegible] in ingressu [illegible] in progressu corruptibilitas [illegible]. Job xiv. Homo natus de muliere etc. [illegible] tangit tres conditiones oppositas corporis glorificati scilicet nobilitatem [illegible] ibi edificationem ex deo, incorruptibilitatem contra corruptionem [illegible] domum etc. [illegible] ibi ingemiscimus

Sed per [illegible] apostoli [illegible] aut credebatur sed apostoli fide

ibi | in eccle(siastico) | dicit g(ravati) simus qui ne op-
p(ri)mat(ur) pondere glorie | quia non solum in a(n)i(m)a |
sed etiam in corpore scimus certitudine
spei | quod edificationem .i. mansionem
edificatam ex deo opifice habemus |
in p(re)terito loquitur p(ro)pter certitudinem glo-
riam habemus in spe | quod habituri su-
mus in re | domum .i. corpus in quo
habitat anima | non manu factam .i. non hu-
mane generationis ope productam et
formatam sed divino ope reformatam
phil(ippenses) iij(o) | Salvatorem expectamus etc |
eternam .i. ab eterno predestinatam | et sic et-
iam accipientem p(ro)pter quod eternam .i. perpetu-
am | sine fine duraturam | in celis | .i. inter
celestes incolas | vel ubi permanebit |
ysa(ie) xxxij(o) | Sedebit populus meus in
pulchritudine pacis et in tab(er)naculis fiducie |
quia si domus nostra et caro mortalis
in qua habitat anima terrestris .i. de ter-
ra facta | ut pertinens ad terram | iob
iiij(o) | qui habitant domos luteas | et ter-
renum habent fundamentum | huius habitationis |
ubi semper inquietatur anima | et ibi est con-
tinue adversa spiritui | Gal v(o) | dissol-
vatur .i. per opus destructum per ebulla-
tiones quibus pro eo petimus | et bene
dicit si propositio dissolvatur | ne potentius
simul cum se et dico | [illegible] qui su-
pererit | Nam et in hoc | habemus certi-
tudine de primo ex desiderio glorie | 2(o)
ex desiderio perfectorum | 3(o) imperfectorum ibi
| Nam et qui sumus | Primum tangit
triplicem quid quantum desideret
supino nomen quantitas desiderij | Nam
et in hoc ingemiscimus .i. intus in cor-
de non solum exteriori more gemimus |
ysa lix(o) quasi columbe meditantes
gememus | et nobilius dicit ingemisci-
mus | quod est verum inchoatum quia
semper gemere incipimus et habitacionem
nostram .i. corpus in quo habitat anima
que de celo est .i. celestibus similem
.i. impassibilem claram subtilem et agilem |
mt xiij(o) | fulgebunt iusti sicut sol | super in-
dui .i. super induimentum anime | quod est
in momento vivimus | induere cupientes |
quod utique fiet si tamen vestiti cum
caritate et aliis virtutibus | et non nudi in-
veniamur | Apoc xvi(o) | Beatus qui custo-
dit vestimenta sua | ne nudus ambu-
let | Ideo mt xxij(o) | Amice quomodo huc intrasti
non habens vestem nuptialem | ut sic in-
cipimus superindui corpore in obsequium

si tamen vestiti stola glorie premisse | non
nudi inveniamur .i. alieni a gloria pro-
missa | cum nudi de quibus ysa lix(o)
tele eorum non erunt eis in vestitum |
quare quia tales nequaquam recipiunt |
sed dicitur ibidem | ergo induti gratiam cu-
pimus superindui gloriam | induti stolam
primam cupimus superindui secundam | Nam
et qui sumus | Hic tangit desiderium
imperfectorum | ubi implicat tria | primo
quantum desiderent | 2(o) quid | ibi eo quod
nolumus | 3(o) qualiter | ibi | ut absorbea-
tur | dicit ergo | Nam et hoc est legitur
primo de gemitu desiderij imperfectorum
habitacionis celestis | et sic li eo accipitur
pronominaliter | tunc quod nominaliter | sicut perfecti
perfecti gemunt pro desiderio celestis habita-
tionis | sic nos | Nam et nos minus
perfecti quibus se numerat apostolus |
ut alios provocet ad nisus sanctitatis
de se qui sumus .i. adhuc esse volu-
mus | in hoc tabernaculo .i. corpore
ingemiscimus | desiderio celestis habita-
tionis | gravati eo corpore quod corrumpitur
quod corrumpitur aggravat animam | Sap ix(o)
eo quod nolumus
expoliari | quo ad naturam licet quo
ad corruptionem bene vellemus | sed sup-
pervestiri | super vestem nostre corporis stola
glorie et immortalitatis indui | Eccli v | sto-
la glorie indues eum | sed tamen ne absor-
beatur quod mortale est .i. nunquam nes-
tro fiat iniuria vestimento celesti |
vestium corruptione manente cor-
ruptio | sed mortalitas et corruptio
absorbeatur ideo sine morte volumus
gloriam sine corruptione transferri ad
immortalitatem | 2(o) modo exponitur de
gemitu timoris ... et perfectorum
per ruptione corporis | et sic li eo accipi-
tur adverbialiter | pro eo quod | et quod dicitur aliter
sic nam de dilectione habitandi
gemimus | ... quia eo quod
... est gemimus pro corporis exuti-
one | Nam et qui sumus in hoc ta-
bernaculo .i. in corpore in quo sicut in ta-
bernaculo militamus | Scio quod ij pe(tri) j(o)
Certus quod velox est depositio tabernaculi
mei | ingemiscimus timore
depositionis corporis | gravati .i. contristati
depressi | eo quod nolumus ex .i. nolentes

si sr possit sz sup a sicut sup 2o expo
de gemitu diximus/ pmittendu expli
ione vest spualis sc li os necesse
sit sp mo bue dicit si inuemamur
vestiti vtentibus scdo modo/ nam 1
qui sumus in hoc thabernaclo/ qua
in passionibus tribulacionibus inge
miscimus i ingemiscendo onimus
eo quod nolumus expoliari veste
s. vtentem egra/ sz supuestiri i sup
vestem gre veste glie videlicet pro
missa gra/ potius si exui corpe
no despoliari spu sancto sumus/
qui autem efficit/ hic ondit cer
titudinem d pmio expdiens gn. pli
pmo tangit deum dei 2o certitudine
domi ibi tu ded tc/ qui aute
h ejus exponem 1 gemimus scdm
expliceam pcedentez exponentes pa
sic/ nos gemimus desidio celestis
habitacionis/ qui aute efficit nos/
ipm ut s ideo gemimus tamde
siderimus deus e/ 1o mo sic nolu
imus expoliari corpe/ sz supuesti
ri mortalitas/ qui aute efficit no
in hoc ipm s immortalitatem cupia
mus deus est/ 2o mo sic/ ita no
lumus expoliari veste spuali/ q aute
efficit nos in hoc ipm a qui hoc
in nob pficit/ ves s no spoliemur
deus est qui s deus in certitudine
huius rei qsequende dedit nob pignus
spus i spm sem impignus/ qui eni
no vult soluere no dat pignus eu
carnis thaymo/ eni est pignus q
cu est redditur/ ser in n. ded nobis
pignus spus/ hic quit/ Ouimus
aute tc/ Ecc ixo nemo scit tc/ h
hic lo d certitudine spei aute co
nicionis/ ut aptus sciebat reuela
cione sibi factu in raptu/ sicut ro
no qui sciunt/ Item sup id homa
nu factam glo no aplexioe homi
factu/ q idem erit corpus eiusdem
qplexionis/ Io lix ix vs. Firmatur mea
videlo tc/ Ro idem erit scdm sbam
sz alios reformatu qua formatu
fuit pus/ Item sup ide/ Expdeo glo
tum q angli colligent electos a
quattor plagis/ M. xxv. Rt quo ad forma
tionem/ solus deus erit artifex/ sed

quo ad pulueris collectione mist
bunt angli/ Item sup id/ Et eni nos
tu glo/ Glia pmissa/ q ergo dup
nati/ qui no sunt eam habituri no
desiderabunt corpe reindui/ ergo
huius aperitus no est naturalis/ Roma
li desiderant corpe reindui appe
titu natli/ sed no delibatiuo/ bon
ve ei modo/ Item nolumus expoli
ari/ q phil 1o cupio dissolui/ Ro
voluntate natli nolumus delibera
nolumus/ vl impfti nolunt/ pfti
volunt/ Item sup id/ ut absorbeat
glo/ ut omnia vicia sunt carnie
q Ro viii q habitat in me pes glo
fomes siue carnal qcupia ex qua
omnia mala oriuntur/ Ro vbi fit
distinco pctribus singlorum hic p
singul generum/ vl accipitur carnalis
qcupia large p omi corruptione a
me/ que puenit ex qtiactu car
nis infecte/ hic fecte pimordiato
amore rerum carnaliu/ scribit
glo/ no caro corpalis animam pecca
trem fecit/ sz peccatrix anima car
nem corpalem/ q an peccatum caro
ade poterat corrumpi/ Ro corrupi
bil erat a possibilitate/ no auctuace
corrumpendi/ Aud. ences igit semp
Supplius indit quod certus e de
annstetciois primo hic ont qua
officiis sit meo h certitudo/ hic aute
ondit pessem explicem/ quorum pmus
est/ audacia bene opacionis/ scdus
instancia pdicacionis/ ibi scientes
aute timorem/ 3us qtemptus rerum
carnalium/ ibi/ Itaqz nos ex hic ne
mine nouimus/ Prima pmo ponit
audaciam qua h3 du adeo pegrina
tur incorporeo ont quod potius vel
let a corpe/ qui a deo pegrinus ee
ibi/ audemus aute/ 2o quod ptr hic
semp mitur bene opando deo pla
cere ibi/ Et ideo qtendimus tc/ In
pma tangit tu pmo audacia solita
Ro audacionis qfirmacionis ibi/ Et
scientes/ 3o qfirmacionis declara
tionis ibi/ p fidem/ Dic igo qr s deus
fecit nos certos d immortalit tc
p spm s datum impignus/ sumus
aud entes i audacter bene opantes

ut sic absorbeat q
mortale e a vita/ tu
ei hm gloza sup idm

De certitudine

no dimittentes propter mortem corporis / et scientes hoc quod consistimus in nostra audacia / quia dum sumus in hoc corpore mortali peregrinamur id est remoti sumus a domino / et semper tendentes sumus enim ut peregrini ad patriam / Heb. xi. peregrini et hospites sumus super terram / Per fidem enim / hic declarat peregrinationem nostram quia sumus in via et nondum in patria / per fidem enim ambulamus que fides est status vie ambulamus ad deum per eam sine dubio / et non per speciem per apertam visionem / que erit in patria / i Cor. xiii. videmus nunc per speculum / fideles sumus in via et non in patria / propterea ergo ambulabat nam fiducia nostra / ideo audentes nam expediremus peregrinationem semper viam nostram quia scientes in autem itinere quia per fidem / sed adhuc remotum quia videmus per speciem / Audemus autem / hic ostendit quod potius vellet a corpore esse ideo peregrinus esse / ubi hic ostendit quod hoc eligit consequenter ibi / Audemus / libenter ubi et bonam voluntatem / Sapientes / ubi et presentes / Dicit ergo audemus et si non propter timorem mortis desistimus a vestra sed audemus presente fiducia in malis inopandis / verum et bonam voluntatem habemus non immittimus in tribulationibus Luc. ii. Et in terra pax hominibus bone voluntatis / Sapientes est magis quam hic morari peregrinari a corpore et remoneri a corpore / et presentes / cum veritate gravis que implicatur nomine peregrinationis / Phil. i. Cupio dissolvi et esse cum Christo / ... esse ad dominum / Ps. Sitivit anima mea ad deum / Et ideo contendimus / Hic ostendit quod ideo semper nitimur bene operando deo placere / ubi primo ostendit quod placere deo intendit / secundo quod ei placere bene operando expedit ibi / Omnes enim nos manifestari oportet / Dicit ergo / Et ideo / ut si aliqui presentes sumus contendimus in omnibus modis tendimus / sicut de contento martirum dicitur quod quia regis ... inter socios dicitur quod sola erat inter eos de gloriose mortis appellatione contento / Contendimus dico sive absentes deo sive presentes id est ad visionem divinam ubique sit presens peccatum / sive presentes ut tunc qui ei premiabunt placere illi / Omnes enim nos / Hic ostendit quod sic expedit quia ab eo iudicabimur

ubi enim futuro iudicio cuius terminus est ... iudicandi est conditionem secundo iudicis dignitatem ante tribunal iudicandi rationem ut referentes / Dicit quod omnes quia ne sic expedit ut sic presentes esse / omnes enim nos tam bonos quam malos / Apoc. i. Videbit eum omnis oculus / manifestari oportet quia nichil est abscondendum / ante tribunal Christi tribunal dicitur sedes iudicii / Ro. xiiii. Omnes stabimus ante tribunal Christi / omnes nos generaliter sine exceptione / manifestari evidenter / sine absconsione oportet inexcusabiliter / sine evasione / ante tribunal particulariter / sine pretermissione referentes ad examen / Ps. Venientes autem venient cum exultatione ... propria corporis quia sive gesta in statu corporis quia solus est status merendi / prout gessit quantum sive plus sive minus / sive bonum sive malum / Eccl. ult. Cuncta que fiunt adducet deus in iudicium etc. / Scientes autem timorem domini / Hic primo ostendit retributionem premii / secundo iudicia bone operationis / Hic ponit secundum qui est instancia predicationis / ubi primo ostendit quod propter deum et timendum non cessit a predicando / secundo ad hoc dicit propter eos non se commendo ibi / Non iterum nos commendamus / tertio quod ad hoc urget caritas Christi dilecto ibi / Caritas enim Christi urget / In prima primo ostendit quod predicat propter hominum salutem / secundo quod non propter suam ostentationem ibi / Deo autem manifesti / Dicit ergo scientes autem timorem domini id est qualiter et quantum propter deum timendus est / deus hominibus suademus ut deum credant et timeant / Ps. Venite filii audite me timorem domini docebo vos / Deo autem / hic ostendit quod non predicat propter suam ostentationem cuius rei veritatem primo subicit divine approbationi secundo propriis conscientiis / Spero autem / Dicit ergo deo autem in hoc ipso scilicet manifestati sumus id est adeo approbati sicut amici Jo. xv. Jam non dicam vos servos etc. Non sic presenti qui desideratur illud Gal. iiii. Non nomine vos nec soli deo sumus manifesti / Spero autem et vos manifestos id est approbatos esse in conscientiis vestris et si non ore hoc confiteamini / Non iterum nos commendamus

mediantes nos inter ipsos ad omnem
conscientiam hominum. Non enim nos commen
damus. hic ostendit quod hoc dixisse
eos non se commendando et primo ostendit quod
hoc dicit propter pseudo reprehensores
secundo quod et ad honorem dei ibi Sive me
mente. 3° quod et ad proximorum differentiam
nem ibi Sive sobrii. dicit ergo Non
iterum quam aliqui dicunt sumus et bene op
ando et predicando hoc autem dicendo non
in hoc sumus impedientes epistola nos qui
damus vobis occasionem materiam glorian
di contra pseudo qui gloriabantur se
doctores alii hic qui tu dixi fuit me
us ab animam. Actus xv°. Gloriandi dico
pro nobis Gen i°. Gloria mea summus et nos
tra. Prov xvii°. Gloria filiorum patres eorum
et hoc utique necesse est ut habeatis quid
respondere possitis ad eos scilicet respondendo eis
qui in facie gloriantur. hoc dupliciter legitur
primo sic qui in facie id est monstrando
exteriori ad homines gloriantur et non in
corde non intus ad deum qui in me
cum corde Io vii°. Dilexerunt gloriam hominum
magis quam dei. ... id est Ps omnis gloria
eius filie regis ab intus. 2° modo sic
qui in facie gloriantur id est in exteriori et
carnali legis observancia et intellectu
et non in corde id est non in spirituali scriptu
re legis intelligentia. ... predicabant
apostoli non ad suam gloriam sed ad
subiectorum instructionem et fraudu
lentorum revelationem. Non dum super
id. Et ideo contendimus quod ad con
tendendum monent multa ... super
contra insania que monet blasphe
mias addere de deo quod non dice
ret de spiritu Job xxxiv°. Magnus qui
contendit cum deo requiescit. Eccl viii°
Non contendas cum viro locuplete ... in
iudicio. Prov iii°. Ne contendas adversus
hominem frustra cum ipse tibi nichil
mali fecerit. Omne enim genus sunt
... qui contendunt de nigro bom...
... ... in iudicio. Prov xx°.
Honor est homini qui separat se a con
tentionibus stulti autem miscentur
contumeliis. Cavenda enim est ... qui
et griffes qui sese semper impinguant
Contrictus sensus ... Ps effu
sa est contemptio super principes et erra
re ... exponit de hominibus diversi
... Sic enim clementia pugnant

...ter quietem qualitatem. Cupi
ditas spiritualium ... Gal v°. Nam volentes
ipsum te contendere et tollere tu
nicam dimitte ei et pallium. Sic ergo
nos contendimus propter ... discordia
i Cor iii°. Cum enim sit inter vos
zelus et contentio. ... quod etiam
Cor ix°. Omnis qui in agone con
tendit ... pugil contendit contra adversarium
delectabilius ... sed hic sic pri
mos contendimus utraque ratione
dum ... Ps iii°. contenditis inter per
angustiam ... quia male
dice alie bone. Sed hec ... contende
dens contra malos contentiosos ... i°
ii°. Ecce ego contendam tecum Job
xxiii°. Nolo multa formidine con
tendat mecum. Sive enim mente exce
dimus. hic expo... dupliciter scilicet de excessu
contemplationis et de excessu condicio
nis. primo sic enim diximus ... orationem
gloriandi pro nobis potest utique enim
quia sine mente id est contemplatione ra
tionis excedimus spiritualia et ... rebus
adherentes pro contemplatione nos alien
... Deo consiste sed non nobis Ps ... Ibi Be
niamin adolescentulus in i mentis
excessu Ps lxvii°. Ergo hominem ...
... utique adherentes celestibus
sive sobrii sumus condescendendo
et sermonem nostrum infirmitatibus
contemperando vobis hoc est admi
nistrationem nostram et edificationem sine
posset capere sublimia i Cor iii°
Tamquam parvulis in Christo lac po
tum dedi vobis non escam. Similiter
enim doctores excedunt contemplati
one sobrii sunt in predicatione primum
ad deum secundum ad homines. Hii sunt
angeli ascendentes et descendentes
per scalam Gen xxviii°. Io i°. Videbitis
filium hominis et angelos ascendentes
2° modo exponitur sic. Sive enim
mente excedimus commendando nos
et sublimia de nobis dicendo in hoc ne
mente excessisse putemini deo id est
ad honorem dei sive deo dimit
tendum est non ab homine vindic
sive sobrii sumus humilia scilicet de nobis
sentiendo et dicendo vobis id est ... ...
... administrare nostram. Hic quia
perimus ad ... i Act xvii°. ...

nimium moventur et fervunt. R(espondeo): prius est
nobis presentiam, ut cum fuit nos conser
vavit; sed presentem, ut olim nos visi
tavit, sicut in oculo certo; presens est
presentia non per apprehensionem. Item per
fidem ambulamus etc. contra: immo potium
tem que est via excellentior summa,
Cor. xiii°. R(espondeo): in fide formata de qua
loquitur Apostolus, ut dicitur quod ambulamus
per fidem, ut [?] viam penitentia
tem ut moventem. Sic homo ambulat
per lucem precedentem. Item super illud fide
stat: non ergo fide ambulamus. R(espondeo):
stacio opponitur casui et ambulacio
ni, sive motui; primo modo accipitur, non
2o. Item super illud Non presentem gl(osa): Hoc
intuitum istum agere non potest contingere,
ut sine nebula similitudinum corpora
lium serenissimam incommutabilis veritatis
lucem poterimus; sed Paulus in raptu
vidit deum per gloriam. Infra xii°. ut tu
mortuus erat. R(espondeo): licet hoc deum
gentem vitam istam actu, sed quia
sentire ut mori non actu primo qui
est vivere. Item omnes nos etc. contra
perfecti non iudicabuntur, ut dicit glossa
super illud ps. Ideo non resurgunt impii
in iudicio. R(espondeo): licet non iudicentur
iudicio generali, tamen iudicantur iudicio
speciali penitenti in morte, vel in resurrectione
quamvis non iudicentur iudicio discre
cionis, tamen iudicantur iudicio remuneracio
nis premiorum. Item super illud propria corporis
glo(sa): Nullus meretur nisi in corpore,
contra: si non meretur in celo, ergo pueri
[illegible] eos [illegible]. Item angeli
merentur quamvis non anime. R(espondeo): post
hanc vitam non est locus merendi
sibi, sed aliis et sic merentur nobis non
sibi. Ad obiectum dicendum quod angeli habent ac
tum contemplandi in quo non merentur,
et officium ministrandi in quo merentur;
anime non habent actum contemplandi in
quo non merentur et officium ministrandi
in quo merentur. Anime non habent
actum contemplandi, non ministrandi. Item
prout gessit, ergo peccata omissionis
non puniuntur. R(espondeo): gerere accipitur large,
sed in glossa super illud Ro. vii°. Non ego ope
ror illud, operor et non operor sunt peccato
ad operari. Item parvuli nichil gesserunt,
ergo nichil refferent. R(espondeo): licet nichil
gesserunt per se, tamen gesserunt patien
ut dicit glossa; sed homo gerit propria

torem et egressisse videtur qui per
alium gessit. Item ibidem glo(sa): Bona
presunt suffragia ad hoc prosunt ut
tollerabilior sit dampnacio. Contra
suffragia prosunt dampnatis. R(espondeo): damp
nacio accipitur hic non pro pena eterna
infernali, sed pro temporali purgatorii. Item
super illud sive mente excedimus glossa
solus deus excessum mentis nostre
scit, immo et angelus novit. R(espondeo): solus
scit hic exclusione accomodata
hominum, sed non angelorum. Caritas Christi
urget nos. Supra [illegible] audit quod
superdictum dixit non se commendando [illegible]
audit quod pocius ad hoc urget
eum caritas Christi dilecto; ubi primo
proponit quod Christi caritas eum urget,
2o autem quod eum urgere debet ibi
Estimantes. Ubi enim passione Christi
que fuit expressivissima caritatis mon
stravit primo voluntatem, 2o utilitatem ibi
pro omnibus, et obligacionem ibi et
qui vivunt. Dicit ergo caritas que scilicet
probata est tam prima voluntate: caritas
enim Christi [illegible] quam prius erga
nos exhibuit, nobis condescendendo,
urget nos ut omnia pro nobis faci
amus. Caritas enim est stimulus
de quo Act. ix°. Durum est tibi contra
stimulum calcitrare. Estimantes etc.
hoc [illegible] exponitur de morte
culpe, gracie et nature; primo sic: nos
dico estimantes hoc quia si unus
solus iustus et sine peccato, de quo
ps. non est qui faciat bonum non est
usque ad unum, pro omnibus scilicet iustifi
candis mortuus est; ergo omnes
mortui sunt, scilicet mortui sunt mor
te culpe, quia aliquin non indi
gerent iustificacione. Ro. v°. in
quo omnes peccaverunt et egent gracia
dei. Certe ergo paciens innocen
cia, quia unius passionis suffici
qui pro omnibus sustinet, angus
tia quia mortuus pro eis, indige
cia quia omnes. 2o modo sic: Si unus
pro se, scilicet sufficiens sine legalibus pro
omnibus mortuus est, ergo omnes
mortui sunt, scilicet morti posset neces
sitati penitus non egent legalibus.
3o modo sic: Si unus solus non plu
res pro omnibus, scilicet vita omnium mortu
us est, scilicet Christus, ergo omnes.

mortui sunt .i. mori debent pro
morte uitiis peccati. Eiusdem rebellium
dus pro omnibus testis/ et illecum saluan-
tes pro omnibus, quasi ita dixi sub
conditione et veritas ita est, quod s.
pro omnibus mortuus est Christus. Non pro
Iudeis tantum mortuus est Christus sed non
tantum pro gente sed ut filios dei qui e-
rant dispersi congregaret in unum.
Ro. viii. Pro omnibus nobis tradidit illum.
Et qui viuunt. Hoc potest exponi
dupliciter. Primo sic.
Ita pro omnibus mortuus est Christus,
ad hoc s. ut qui viuunt vita s. spiritua-
li gratie, iam non sibi vivant, hoc s.
sibi attribuendo, sed ei s. Christo attribuant,
qui propter nos mortuus est, ut nos morte
rentur culpe, et resurrexit, ut re-
surgamus in nouitate vite. Ro. iiii. Tra-
ditus est propter peccata et resurrexit propter
iustificationem nostram, et ita attribuen-
dum est ei quod viuimus spiritua-
liter. Secundo expone sic: ut qui viuunt vi-
ta naturali, prius corporali, iam non sibi,
i. sue voluntati vivant, sed ei, i. vo-
luntati et honori eius, qui propter nos
mortuus est et resurrexit, ut s.
nos in spe etiam nostra sed in spe eterne
viuamus. Ro. xiiii. Nemo nostrum
sibi viuit et nemo sibi moritur. Itaque
nos ex hoc neminem. Exprimit ...
quam efficax sit in eo caritas pre-
dicta per triplicem effectum, quorum primus
est iudicium boni operis, sed instanti
predicationis. hic sed ... qui e con-
temptus totius carnalitatis. Tertius
primo ostendit quod pre... fuisse
glorie esse carnales sibi vilescit. Se-
cundo innuit quod in Christo omnia reno-
uantur ibi. Si qua ergo. Tertio ostendit quod
nos renouamur, quia deo prestan-
dum regaliamen ibi: Omnia autem
ex deo. Quarto ostendit quod huius recon-
ciliationis ministerium apostolis fecit
ibi: Et posuit in nobis. Tangit ergo
per ordinem renouationis fructus
sextum modum tantum. Circa
primo ostendit quod omne carnale vi-
lescit ei, assertum quod Christus
intelligitur ibi. Et si cognouimus
dicit ergo, itaque hoc totum usque ad omnia
autem ex deo. Littera explicatur. Primo

+ p

proposito hic quod est secundum carnem
accipitur pro carnis appetitum. Sic ita-
que quasi ex hoc quod Christus mor-
tuus est pro omnibus nos adeo certi
sumus de gloria, quod ex hoc i. amodo ne-
minem nouimus, i. laudamus, secundum car-
nem, i. secundum carnis appetitum viuen-
tem et carnalia querentem, nec hic
debet aliquis falli, quia si cog-
nosceremus in statu infidelitatis, primum
secundum carnem, i. carnis infirmitate
patientes s. eum, purum hominem, non
valemus retribuere, sed nec nunc s. in
statu fidei non nouimus, quia credimus
eum verum deum potentem retribuere.
Si qua ergo in Christo noua
creatura, i. si quis in Christo renatus est no-
uus, vetera transierunt, i. desi-
nentes querere carnalia, et ecce
facta sunt omnia noua, et quia in
spe et tandem in re erit vetus
sensum mortalitas, et dabitur noua im-
mortalitas. Apoc. xxi. Ecce noua fa-
cio omnia. Secundo expone quod propter hoc
quod est secundum carnem accipitur
pro carnis corruptione penali sic.
Itaque, quia Christus resurrexit, nos
ex hoc ipse neminem fidelium
nouimus secundum carnem, i. carnis mor-
talis corruptione viuentem, sed
potius in statu immortalitatis quantum
ad spem certi sumus de gloria, quod ea con-
sideramus que iam omnibus fidelibus
patent. Et merito, quia et si cognouimus
s. ante resurrectionem Christum secundum
carnem, i. Christum in mortali carne vi-
uentem, sed nunc iam, i. post eius re-
surrectionem non nouimus, quia Christus
resurgens ex mortuis iam non
moritur. Ro. vi. Ergo quia resurrectionem
Christi nos iam in spe etiam habemus
quia in Christo sumus spe, i. si non re
secundum gloriam. Si qua in Christo noua
creatura, i. si quis est in Christo per gratiam
renatus, vetera transierunt ei,
i. vetustas mortalitatis in spe, et ecce
facta sunt ei, s. in spe, et si non re omnia
noua, i. nouitas immortalitatis. Tertio
modo exponitur, ut secundum carnem accipitur
i. pro carnali ritu sic. Itaque quia s.
viuens s. Christus pro omnibus mortuus

+ ia

est et sine legalibus sufficit ad sa
lutem nos christo et sic tempore nemini no
mini i. nemini applicari ymmo
i. secundum carnales legis observancias
viventes ymmo potius replicari Gal
v°. Si circumcidimini christus nichil vobis
proderit etc. quia et si cognovissemus
aliquem secundum incisionem et fidem susceptum
christum sentiendum i. secundum carnales observan
cias sentientes et in lege promissum esse
dicimus ut secundum legalia observaret et
observanda preciperet Sed nunc iam post
susceptionem fidei ulterius non novimus
i. non credimus ymmo potius credimus
quod adveniente veritate debet um
bra cessare Ergo et si apostolus carna
liter intellexit non tamen modo quia
secundum carnales observancias cessare debent
per christum Si qui in christo novum creatura
i. si quis in christo renatus est per fidem
veteranus vetus status observancia
rum carnalium transierunt et ecce
facta sunt ex omnia nova i. observancie
novi testamenti Ecce ergo integram
novitatem quo collata, nomentum depositio
vetustatis utroque Et nondum quod
omnia nova facta sunt in christo quia
novus rex Exo. i°. Surrexit novus
rex super egyptum etc. Ier. xxxi°. Ubi est quod
tus est novum testamentum cuius ii Cor.
ydoneos nos fecit ministros novi
testamenti Novum sacramentum Luce
xxii°. Non bibam amodo de genimine
vitis donec Novum spiritum Eze. xxxvi.
Dabo vobis cor novum et spiritum novum No
vum mandatum Jo. xiii°. Mandatum
novum do vobis Nova vita Ro vi°. In
novitate vite ambulemus Nova
hereditas Apoc. xxi°. Vidi celum novum
et terram novam Omnia autem ex
deo. Hic ostendit quod omnia renova
vit christus quia secundum deo patri reconciliat
mundum ubi tangit quatuor primo
reconciliacionis auctorem secundum patrem
dei. 2°. mediatorem secundum christum ibi per christum
3°. predicatorem sive preconem secundum christum
ibi Et dedit nobis 4°. penitentem recon
ciliatorem ibi Quoniam quidem deus 1°
modum reconciliacionis ibi Non re
putans illis Dicit ergo omnia quia ita
dixi per christum omnia vetera transire et
nova fieri omnia tamen sunt ex deo Jaco. i°.
Omne datum optimum Jac. i°. Eramus
nos qui ita eramus filii ire Eph. 2°.

Reconciliavit nos per christum etc. Ro. v°. Cum
sumus inimici sumus reconciliati
et dedit nobis i. apostolis i. christi ministris
ministerium reconciliacionis ut per
predicationem et nos alios reconciliemus
Ubi Jo. legimus adgentes missus
est per pacem secundum reformandum per specialem
quem ... petro Gal. 2°. Cum opus
est petro etc. Cum quidem reconciliavit
per christum et hoc utique potuit quia deus
deus pater qui omnia per ipsum facta sunt Jo
Jo. xiiii°. Ergo in patre et pater in me est
et ideo per christum fieri potuit Erat recon
cilians mundum i. electos de mundo re
concilians sibi per christum Jo. iii°. Sic deus
dilexit mundum etc. reconciliavit dico
hoc modo non reputans illis delicta
ipsorum i. non puniens eos etc. talis
ac si delicta non reputaret et hoc
quando in baptismo in quo simul re
mittitur culpa et pena Ps. Beatus vir
cui dominus non imputavit peccatum etc.
Et posuit in nobis Hic ostendit quod
hunc reconciliacionis ministros apo
stolos fecit ubi primo ostendit officium
reconciliacionis sibi commissum secundum hortatur
ad reconciliandum ibi Tamquam deo
exhortante 3°. inducit racionem ad
persuadendum ibi Eum qui non noverat
In prima primo ostendit officium sibi a deo
commissum 2°. inferet debitum officii
usum ibi Pro christo ergo dicit igitur Et po
suit quod iam deus per christum mundum
reconciliavit et nobis dedit ministerium
reconciliacionis et ut reconciliacio
omnibus nota fiet posuit non usur
pavimus in nobis apostolis non imponen
do verbum reconciliacionis i. predica
cionem fidei per quam fit reconciliacio
Ecc. vi°. Verbum dulce multiplicat
amicos et mitigat inimicos Ecce
ergo triplex bono predicatori necessaria
auctoritas ibi posuit ydoneitas
ibi in nobis veritas ibi verbum recon
ciliacionis Et quia sic posuit ergo
pro christo i. vice christi ad honorem christi le
gacione fungimur Eph. vi°. Pro quo
legacione fungor Et nondum quod
apostolus habeat mandatum legacionis
Gal. 2°. Cum operatus est petro etc.
laus legacionis secundum etc. Gal. 2°. Ne
que enim ab homine didici sed legacio

h' hortatur ad reconciliandum tanquam deo

mus. Gal. vi°. Stigmata ihu dni zc.
Tanquam deo exhortante. quia sum
gimus legatione. et ideo obsecramus
pro vice xpi. ut obsecramus reconci
liari deo patri propter amorem xpi.
obsecramus inquam tanquam deo ex
hortante per vos. Mt. x°. Non enim vos
estis qui loquimini. sed z loqui p
dicator dei fortis. tanquam deo exhor
tante humiliter obsecramus affectu
ose. propter fructuose reconciliamini
deo. Eum qui non noverat. hic i
ducit rationem ad persuadendum que po
test sic formari. non debemus contem
nere beneficium eius. qui passus
est non pro se sed pro nobis. sed nisi deo re
conciliemur contempnimus. ergo debemus
reconciliari. primo ergo tangit xpi pa
cientis innocentiam. 2° innocentem
peccatum. ibi pro nobis peccatum. 3° passio
nis efficaciam ibi ut nos efficeremur.
Dicit ergo enim quasi ita obsecramus
ut reconciliemini. et debetis et potestis.
quia deus pater eum. qui non no
verat peccatum. sed erat exemplum xpm.
I pe. ii°. Qui peccatum non fecit. et tamen pro
nobis peccatum fecit. hoc exponitur tripliciter. primo
modo sic. peccatum fecit. id est hostiam pro peccato.
Solet enim peccatum vocari hostia pro
peccato. Osee iiii°. Peccata populi mei co
medent. id est oblata pro peccatis. 2° modo
sic peccatum fecit. id est hominem mortalem
peccatori in pena similem. Ro. viii°. Filium
suum mittens in similitudinem
carnis peccati zc. 3° modo sic fecit peccatum
id est peccatorem reputari et non solum pec
catorem. ymo peccatum emphatice. id est
maximum peccatorem. ysa. liii°. Cum
iniquis reputatus est. Effectus in
quam peccatum adhuc ut nos simpliciter ef
ficeremur iusticia dei. non solum
iusti. sed et iusticia alios iustifican
tes. iustificato in ipso ipso. ut ut nos
etiam vel efficeremur iusticia dei.
id est iustificati a deo. et ponit abstractum
pro concreto. ad maiorem expressionem
in ipso. per ipsum xpm. Ecce unum quo
unum. et duo quasi duo. Ipse innocens.
et nos peccatores. ipse factus peccatum.
et nos facti iusticia. ipse pro nobis et
nos in ipso. Hic quaere. Caput

xpi urget nos. glo. ut omnia pub
licamus. q. quam in actu inebriatum.
item ultra finem erat aliis dicimus.
R°. discretio est accomodata personis
quibus loquebantur. item sup id
Et si novimus secundum carnem xpm
glo. non potestis capere spiritum sanctum quam
diu si carnem nosse persistitis. quia ergo
ante passionem non cognovimus spiritum sanctum.
R°. non poteramus capere in carnis
habundancia. ut post et tunc manifeste.
item sup id Deus erat in xpo
glo. ubi unitate. et nulla diversitate
nature. alius pater alius filius. R° dis
tinctio est persone. sed non diversitas
substancie. inter patrem et filium. item ibidem
glo. ymago corporis similitudo unitatis.
quia ymago et similitudo accipiuntur
personaliter. et sic sunt una persona. quia
est hic unum. ut essentialiter referre
ad patrem et filium. quia aliter dis
tinguitur. R°. ymago et similitudo hic
pure accipiuntur personaliter. non pure
essentialiter. sed important suppositum et
presentia inquantum filius innuitur patri
et est ei similis. Capitulum vi.

Adiuvantes autem vos exhorta
mur. Locutus est apostolus primo
perfecte correctione non indigentibus.
2° corrigi volentibus. sed emendantibus.
hic incipit 3a pars principalis in qua
est inquam loquitur iam correctis
et penitentibus. que durat usque ad x
capitulum. super ergo ista correctos
hortatur ad perfectum. primo quo ad opera
iusticie et necessitatis. 2° prosequitur et sequitur
2°. quo ad opera misericordie et pietatis. capitulo
viii° et ix°. Primo monendo nos ad
opera iusticie et necessitatis. primo hortatur
eos bone sumpta exprese gratie exhi
bitione. 2° expresse gratie promisse. capitulo vii°.
Primo primo hortatur eos principaliter
ad operationem boni. 2° ad declinationem
mali. ibi Nolite iugum ducere. Iste
enim sunt due partes iusticie. Primo
primo hortatur eos ad gratie suscep
te usum. sine excusatione. 2° ad eius
ostensionem ibi Nemini dantes. 3° ad
eius consummationem ibi Pariter iusticie.
Primo ad eius ... ibi ... Os meum patet
ad nos. debitum enim homo gratiam vel ad

et sic

nitimur audere adeo xm | assumere ad
ponendum | multiplicare ad profectum | Ibi p°
primo hortatur ad gratie bonum usum | 2°
allegat tempus optimum ibi ait enim |
tempore. Dic ergo adiuvantes quasi in ministerio
reconciliationis ministros nos fecit |
et ideo nos adiuvantes | nos verbo
doctrine et orationis suffragio | magnum
adiutorium habemus | in istis con. mutui
imo suffragium exhortamur ne in va
cuum gratiam dei recipiatis i. remissio
peccatorum | que ex mera gratia non ex operibus +
dimittitur | que si glo. inanem recipit |
qui homo post peccatorum dimissionem se non
exercet in bonis actibus | j Cor. xv Gratia
dei in me vacua non fuit | Ait enim
tempore accepto | hic allegat tempus opor
tunum tempus gratie ubi primo ad hoc proba
ponit 2° positum exponit | ibi Ecce
nunc tempus | Supplicandi tangit duo primo
oportunitatem ad impetrandum veniam |
2° ad operandum iusticiam ibi Et in die
salutis | Dicit ergo ait quasi non recipiatis
inanem gratiam | quam vere recepistis |
ait enim deus Ysaie xlix° loquens de tempore
gratie | O homo tempore accepto in adiuvi
misericordiam | ut tibi ad salutem | exau
divi te | et miserie liberando | Et in die
autem ubi venit plenitudo temporis | et in
die salutis | que scilicet salus nostra est in deo |
filius | ut in die salutis inquam scilicet ho
mo sua salutem operari | adiuvi te |
id est contra gratiam adiuvantem conferendo |
Et adiutorium meum in nomine domini | Ec
ce nunc tempus | hic exponit prophetam
ubi primo tangit oportunitatem recedendi
di a malo 2° proficiendi in bono | Ecce
nunc dies | Dicit ergo Ecce gratia dixit
dominus tempore accepto et | Ecce nunc tempus
acceptabile ad liberandum a malis
glo. quo morbis spiritualibus medici
na salutaris infunditur | Eccl. iiii° Obser
va tempus et declina a malo | Ecce nunc
dies salutis ad adiuvandum in bonis
Ecce ecce nunc tempus acceptabile | propter
oportunitatem merendi | Ecce nunc dies
salutis | propter oportunitatem premiandi | Ita
nunc sentimus quasi abierunt fidelibus
salus datum Luc. xxiii° hodie mecum
eris in paradyso | Et in lege et ante
legem differebatur | In Iacob Gen. xxx°
Cras indebite michi iusticia mea |

tangit que tempus similitudinem | Ecce bru
tum enim nunc | irremeabiliter tempus |
utilitatem | acceptabile | Finaliter
distinguit | Ecce nunc dies salutis |
Neminem dantes ullam | hic monet
ad gratie collate manifestationem | sive
ostensionem | et hoc quadrupliciter primo scan
dala vitando | 2° adversa sustinendo
ibi | Sed in omnibus | 3° bona operi sive
do | ibi | In laboribus | 4° adversa bu
so fundo ibi | In suavitate | In primo p°
monet scandala | 2° ostendit pericu + vitae
lum ibi | Ut non vituperetur | Dic ergo
nemini quasi ita exhortamur nos | dico
nemini dantes ullam offensionem |
i. neminem verbo vel facto scanda
lizantes | et hoc ut non vituperetur
ministerium nostrum | i. nec apostolus in
vituperetur | Luc. Vituperatur eorum mi
nisterium | si ea que verbo docebant |
operibus suis non facient | Ex. ad non da
renetis | vel sic neminem qui non invitavit
gratiam dei recipiatis | nos dico ne
mini dantes ullam offensionem |
j Cor. x Sine offensione estote et hic
ut non vituperetur per nos ministerium
enim | quod utique fieret | si male vi
veremus | Eccl. xvi° Confusio patris est
de filio indisciplinato | Notandum super
de quo scilicet ministerio dei quod virtus ne
cessaria est septem generibus hominum |
primo presidentibus virtus directionis |
ut corrigant | Eccl. viii° Noli velle
fieri iudex | 2° predicantibus virtus discretio
nis | ne dicant stultas | Prov. Ut dentur da
bit verbum evangelizantibus | 3° in
laborantibus virtus devotionis | ut con
tinue sentiant | Eccl. xliii° Exal
tantes dominum replemini virtute | ma
ior enim est omni laude | j Paral. xviii°
David et omnis Israel | 4° impugna
tibus virtus fortitudinis | ut quod
impugnat vincant | Prov. Precinxisti
me virtute | 5° penitentibus virtus
constantie | ne recidivent | iiii° Reg. xx
iii° de Iosia dicitur quod reversus ad do
minum in omni corde suo | et in tota
anima sua et in universa virtute sua |
6° proficientibus virtus strenuitatis |
ut ascendant | Ps. Ibunt de virtute in vir
tutem | Ite in mentem et salubriter | Benedicite
te in virtute | 7° laborantibus virtus

ciuicie / ne desiciant. Eph. iij°. det nob deus scdm diuicias glie sue uirtute corroborari p spm eius in in- teriore / Unus enim altera sustinet / Sed monicionibus / sic monet ad inie- m sustinere sic et p patam que pro- inde nob graui ibi / in omnibus uo lunitatibus exhibeamus / Edificato- na ibi / sed dei / patrem ibi / in multa pa- ciencia / operatur ibi / in tribulacionibus / Dic ergo sed in omnibus q. nemini offendamus / sz potius exhibeamus nos metipsos i. voluntarie offeramus in omnibus / sicut dei ministri / ecce sine quo sumus ministri dei / Ecc. iiij° si iudice ipsi sic et ministri eius et hi in multa paciencia cordis / ore et opere / quia doctrina viri per pacienciam noscitur / pu. xix° / in tribulacionibus / hic enim optime tenetur sine ea vim pacie / que est tribulacio / ubi primo tangit tribu- lacionem in generali / 2° subdividit i par- ticulari ibi / in necessitatibus / ubi tangit quinque genera tribulacionis / tribula- cio enim prouenit / aut ex defectu boni sic est necessitas / aut illacione mali et hoc aut in anima sic est angustia / aut in corpore / sic est plaga / aut in corpore sic est carcer / aut in eius sic est sedicio / dic ergo in tribulacionibus q. in multa paciencia i. in tribula- cionibus quibuscumque / deinde subdi- vidit in necessitatibus victus et vestitus / i Cor. iiij° usque in hanc horam esu- rimus et sitimus et / in angustiis i. cura animi et timore / Supra xi° instancia mea cottidiana sollicitudo omnium ecclesiarum / in plagis i. corporum ver- beribus / Supra xi° qui deliciis quin- quies quadragenas una minus accepi in carceribus / Act. xvi° cum ei talem preceptum accepisset misit eos in car- cerem / in sedicionibus i. commo- cionibus populi contra se sicut patet Act. xvij° et xviij° / ho mistirce debemus deo spiritualiter ibi / in laboribus / libenter exhibeamus / personaliter ibi / in ieiuniis propter fidelitatem ibi / sed dei ministri / hu- militer ibi / in multa paciencia / constanter ibi / in tribulacionibus / in laboribus / hic monet ad bona opera ubi tangit sex condiciones boni operis / quos sc.

oposue / q ociositati ibi / in laboribus Sollicitus q dormi nolentes ibi / in vigiliis / Sobrius q gulositati ibi / in ieiuniis / Mundus contra voluptuositati ibi / in castitate / Discretus contra fa- tuos ibi / in sciencia / Constans contra fugitivos ibi / in longanimitate / et hec distinguuntur sic / Quia in vicorum opus intendit circa / siue bonum ad quod exigitur / execucio in quo labor / et at- tencio in quo vigilia / siue malum / vel gule sic est ieiunium / vel luxurie sic est castitas / ex parte primum / ad quod dirigit scia / perducit longanimitas / Et hoc est quod dicit in laboribus scilicet manuum / laborabant apostoli in urbibus ne que gravarent / et hoc contra corinthios / adhuc novelli erant in fide / et pro modico reputabant se gravatos / Item quia eruditi erant a spiritu sancto / ideo non indigebant studio / et pote- rant vacare labori manuali / in vi- giliis noctis laborando / in officio et delegato / Act. xx° protraxit sermonem usque ad mediam noctem / in ieiunii- is spontaneis vel coactis / p° Cor. 4° usque in hanc horam et / in castitate mentis et corporis / in scia scripturarum / pu. xiiij° Acceptus est regi minister intelligens / vel in castitate / i scia, ideo ut nichil adulterine opinionis admisceant / Ro. xij° non plus sape- re quam oportet sapere / in longanimitate exper- tionis premiis / Ecc. v° Esto mansuetus patienter expectans et / in suavitate hic hortatur bn se ad alios habere et hec ostendit ad quadruplicem actu compassio- nis / dulciter se gerendo ibi / in suavitate et convenienter docendo ibi / in uirtute opere / viriliter agendo ibi / in uirtute dei dicit ergo / in suavitate affabilitatis / et so- ciacionis / fiumnicte dicta h in spu sancto / non sicut qui per dulces sermones seducunt corda innocencium / Ro. xvi° Ecc. xlv° In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum / in caritate non ficta i. fin- gili vel simulata / p° Jo. iij° non diligamus verbo neque lingua / sz opere et / in uerbo veritatis predicando et loquendo / Ecc. xxxvij° ante omnia verbum verum pre- cedat te / in uirtute dei / videlicet non in nobis presumendo / et confidendo ysa. xl° et

i suavitate cordis fidelitate diligendo

sperant in deo muneribus fortiores
tectis in virtute dei faciendo miracula
ut eos faciamus admirantes non ad
irritandum. Arma ergo dextre et sinistre
sunt que in ps. armatus fidelis. Eccl. vi.
iuge vincens. Jud. xvi. Virtus dei pa
ciens. i Cor. i. Ad hoc quod appareamus
dei ministri per nos, sive sustinentiam
in questione, caritatem in corde,
veritatem in sermone, virtutem in opere.
Per arma iusticie. hic ad gratie suscep
te custodiam monet et hoc triplici primo
tenendo iusticiam secundo tollendo hominum
vituperationem ibi per gloriam, tertio contempnen
do eorum de aliis opinione falsam ibi
ut seductores. Dic ergo parum quod
nos exhibeamus nos sicut dei ministros
et hoc per arma iusticie, per iusticiam que
more armorum protegit. Eph. vi. Induti
loricam iusticie. Arma dico protege
ntia a dextris prosperitatis ne elevemur
et a sinistris adversitatis ne frangamur.
Sic accipitur dextra et sinistra. ps. Ca
dent a latere tuo mille etc. per glo
riam. hic monet tollere hominum vitu
perium que tangit primo pene sonantem
inde famam pene, secundo unde famam culpe id est
per infamiam. Dicit ergo per gloriam hominum
non appetendam, ignobilitatem non
timendam, id est ut non curemus de gloria
hominum vel ignobilitate. per famam. Gloria
frequens fama cum laude per gloriam etc.
id est ut gloriosi de vobis etc. que per
dicamus dominum Christum cum per infamiam
aut bona fama cum laude per gloriam
etc. id est ut gloriosi de vobis sive infame
mur sive etiam bona fama habeamus
nec de fama et fama extollamur
nec de infamia doleamus, sive in
iusti aliis odor vite in vitam a
liis odor mortis etc. ii Cor. ii. Ut se
ductores. hic monet contempnere
de eis opinionem reputationem falsam
et primo tamen defectu bonorum spiritualium
secundo corporalium ibi quasi morientes, tertio
temporalium exteriorum ibi sicut egentes.
In prima primo tangit defectum reputa
tionis proximi qui est seductor, secundo
dei que est reprobatio ibi sicut qui
ignoti. Dicit quod ut quasi exhibeamus
nos etc. Nos dico reputati ut sedu
ctores, tamen veraces existentes in ma
licia ut quasi in bonis non sicut sim

plus loquitur quia seductores non
timentur. Secundum reputationem falsam, sed
veraces secundum veritatem. Sunt enim qui
est vitiis reprobatus et dicitur est
seductor. xxvii. Sicut qui igno
ti adeo reprobati et contempti. i Cor. iv.
Tamen scio et domos. Quasi morien
tes. hic tangit defectum reputati
onis bonorum corporalium ubi tangit
triplicem gradum afflictionis corporalis.
Est enim afflictio magna, id est extrema,
minor id est flagellum, media id est mors
et ponit eos in modo et dicit quasi
morientes corporaliter et spiritualiter [+]
ut castigati ~~et non mortificati~~ sed
flagellis et passionibus, ut castigemus
a predicatione et mortificati sed moriendo cor
poraliter quasi estis de tribulationibus
reputatione hominum, semper autem gauden
tes. Act. v. Ibant apostoli gaudentes.
Sicut egentes. hic tangit defectum
reputationum bonorum temporalium et primo
in utendo, secundo in possidendo ibi tamquam
nichil habentes. Dicit ergo Sicut egentes tempora
libus et tamen spiritualibus reputati
hominum multos autem locupletantes bo
nis spiritualibus. Erant enim divites
in virtute. Eccl. xliv. Cum sibilla in
pulchritudine seminabat divicias etc.
bona tenent etiam spiritualis. tanquam
nichil habentes reputati et omnia
possidentes. Post omnia sedentes,
sicut ... nomine Phil. iii. posteriora
oblitus ad anteriora me extendo.
Sic fuit enim gloria apostolorum nichil
possidere et tamen res omnes quasi dominum
eorum possidere quia omnia ad pe
des eorum mittebantur. Act. v. Hic
quidem sunt ... Ne in vacuum gratiam.
Glossa. Gratia dei est remissio peccatorum
et per gratiam fit remissio peccatorum. Re
sumitur gratia perfecte gratie non pro
hibitum vel despitio data est penitenti
non per tentationem sed dicit sol lucens
semper ... Item ibidem glossa Gratiam
dei in vacuum qui non exercet se in bo
nis operibus, quia quod qui in articulo
mortis penitet vel baptizatur
nichil enim perficit ... in huiusmodi
tempus ... Et item sunt ii. Ecce
nunc dies salutis. Glossa. Statim tolerari
fidelibus datur salus ...

[Margin, left:] + vide ... biblia p / dictum quod ... / matth. i. nob / ante

[Margin, right:] + et spiritualiter reputati de / hominibus propter te mortificamur tota die esti / mati etc. et erat ... / ~~... corporaliter~~ / vivimus, scilicet deo per fidem et / gratiam corporalem et spiritualem.

[Margin, right:] R. vincebat v. cui omnes / cedit subito

fideles enolauit qui indiunt [illegible] quantu est qui est extonere ipis gre- / stitum datum / sed aliquam exstum spiritua- li psone impeditur / Item sup illud. ne non vituperetur glo[sa] / quod vitup- aretur si quod neclo pdirmmus / quomodo non exhibemus / 4° qui prdint tenetur facere quod pdirunt / 5° qui prdint ingressum religionis te- netur ingredi / 6° quibus tenetur facere qui pdirunt faciendum ex debito / in ex consilio / et ex debito quando non spiritua- li / aliunq statuenit psone n. scla- ris / qui pdirunt religiosi abdicare propriu / tenetur abdicare / Item sup illud / Simulta patria glo[sa] / ne non mo- neamur / quia mulius est et x° q° pas- sionibus non moneamur / 8° locus loquitur de morte virorum / s. in patria non ne- sime in illis angustie / Item i labori- bus / quia m° x° Venite ad me omnes qui laboratis / ergo qui quantum ad opum / neanit de labore ad requiem / cum tu contrarium appareat / 9° labor exterius in corpore / quia ex difficultate operis / sed requies interius in corde / ex spe et amore interdie / Item sup id. / Iucunditate non ficta glo[sa] / ficta iucunditas est in hiis qui in adversitate deple- runt / ffocs / ergo nemo tristis non est / que postea amittie / 10° ficta accipitur hic pro fragili / non pro ffalsa / Item sup illud / Iuuencute dei glo[sa] / pre- dicta hic fiunt miracula ad conversionem infidelium / 11° glo[sa] loquitur ex ypotesi et ex suppone / Si enim fierent miracu- la propter conversionem infidelium non fierent propter meritum / ut dominus quod fiunt miracula vel fiunt pe quantum est de iure vero / Item propter infirmitatem / quod non est curandum de fama / ut Jo[hannes]. Crudelis est / qui famam negli- git / 12° curandum est de fama propter aliorum edificationem / non propter sui laudem / Item tu quod si sunt non pe / sufficiens homini bona consciencia / Item qui tristes / d. sup e. c. ii° ne tedeat vos eciam vivere / ergo erimus vere tristes / 13° ibi loquitur de tedio su- sticia naturae / hic de consciencia viri / Os meum patet ad vos / Superius mo- nuit apostolus ad gratiam susceptam exten- tionem / ostensionem / consummationem / hic

monet ad eiusdem gratie multiplica- tionem / et hoc explicat / primo ponendo se in exemplum / 2° adiungendo premium ibi / Eundem autem habentes / In prima tangit quatuor / primo exemplaris / sui doctrinam in ore / 2° habundancia i corde ibi / Cor nostrum / 3° sufficienciam in ope ibi / non angustiamini / 4° quorundam dimicum in latitudine ibi / angustiamini autem dicit glo[sa] q. multa de nobis diximus in quorum dictorum multiplicate et virtute os meum quo tamen diximus patet i. aptum est ad vos corrigendos / s. et instruendos / o corinthii / primo ulterius os sum apertum propter / et merito ergo quia cor meum dilatatum est / i. ple- num bonis spiritualibus / et sic dilata- tum / sicut siccus plenus dilatatur et ponitur quis propter enerssu quia sic dilatatum et plenum bonis spiritualibus ideo non erubesco eas dicere / ex habundancia cordis os loquitur / non angustiamini q. in cor meum dilatatum est / et diuiciis spiritualibus repletum / et io non angustiamini vos / i. si quas angustias sic nel bonis patimini / hoc non ex defectu meo / sed potius vestra / cave sed angustiamini i visceribus vestris / i. in cordibus vestris / que propter dimicia non possunt ad bona dilatari et bonis repleri /

Eundem autem / hic adiungit pre- mium / vel ubi ut efficiens sic monitis p- redit premiando ibi eandem etc. / Sicut dicendo / i. tamquam filiis exhortan- do ibi dilatamini etc. / dicit ergo eandem autem etc. / quasi plenum sumus spiritualibus bonis / autem propter nos eadem habentes remunerationem / s. donum spiritus sancti / tamquam filiis vobis dico / quod ego in corpore gemini dilatamini et vos / scilicet habundancia sic et invenimus / Et no- lite etc. / Superius hortatus est eos ad operacionem boni / hic hortatur ad declinacionem mali / ubi primo hortatur ne quiescant malis / quia boni sunt templum dei / 2° hac ipsum probat invite ibi / Sicut dicit dominus / 3° in- ferre expressius suam intencionem / unde quod exite / dicit ergo / Nolite quasi ne in vacuum gratiam dei recipiatis / no- lite esse socii malorum / quia vos estis iusti / illi iniqui / vos lux / illi tenebre /

Quomodo multi sunt miracula non fiunt ad conversionem infidelium

vos membra xpi, ista membra belial. i.
dyaboli. belial enim interpretatur apostata
cum quo xpus non convenit. dicit ergo
Ez. dico vobis non est vobis et nobis
edificare domum deo nostro. quis autem
consensus templo dei cum ydolis, q. d.
nullus. templum enim dei sanctum est quod
estis vos, templum non ydolorum profanum
estis vos enim estis templum dei vivi.
i. Cor. iii. Templum enim dei sanctum est,
quod estis vos. Nolite ducere. supra dixit no
lite iugum ducere etc. Quod intelligitur de
iugo ut legis mosayce, quod est
deponendum sicut testatur ieremias
[illegible] diruptis vincula
eorum et proiecerunt iugum ipsorum.
glo. legem. Gal. v. Nolite iterum
iugo servitutis perfeccionis contine
ri quod est defendendum. sed leve
onus ut dicitur Math. xi. Tol
lite iugum meum et invenietis re
quiem animabus vestris. pueris [illegible]
[illegible] quod est sustinendum quia [illegible]
[illegible]
[illegible] Eccl. xxiii. In
[illegible] colla [illegible] et
[illegible] Eccl. xl. In
[illegible] super filios ade [illegible]
[illegible] quod est moderan
[illegible] subditis [illegible] sicut
[illegible] Paralip.
x. pater meus grave super nos impo
suit iugum [illegible]
[illegible] sicut
[illegible] Nolite
te etc. [illegible] Eccl.
xxviii. Beatus qui tectus est a lingua
nequam qui iracundia eius non
transivit et non attraxit iugum eius
etc. [illegible] quod est
abhorrendum propter [illegible] qui ponit
illud [illegible] suo [illegible] volens illud
iniqua deponere [illegible] Ier. xxvii. [illegible]
non curvaverit collum suum sub iugo
regis [illegible] dampnacione eterne quod est
summopere fugiendum quia affligit
[illegible] Eccl. vi. Iugum ponere
eis quod non auferam. Sicut dicit
dominus. hic probat auctor quod sunt
templum dei. Et potest exponi auc
toritas dupliciter. de adventu dei in
mente [illegible] primo [illegible]
[illegible] ibi Inhabitabo
[illegible] ibi Et inambu

labo. [illegible] ibi Et ero
illorum [illegible] ibi Et ipsi
erunt. [illegible] sicut dicit dominus [illegible]
qui in habitabo in illis [illegible]
[illegible] Apoc. xxi. Ecce tabernaculum dei
cum hominibus et habitabit cum eis et inam
bulabo inter illos vos de bono in me
lius promovendo. Levit. xxvi. Deus
ambulat in medio castrorum tuorum [illegible]
[illegible] Et ero illorum
deus vos [illegible] et protegendo [illegible]
xvi. Ego protector tuus et merces tua
[illegible] et ipsi erunt michi populus
[illegible] obediendo [illegible] gens cu
ius est dominus deus eius populus quem
elegit etc. [illegible] ad
ventum [illegible] ibi Inhabitabo co
[illegible] ibi Et inambu
labo [illegible] ibi Et ero
[illegible] ibi Et ipsi. Dicit ergo
inhabitabo in illis [illegible]
Iohannis i. Verbum caro factum est etc. Et
inambulabo cum illis [illegible]
[illegible] Baruch iii. Post hoc in
terris visus est et cum hominibus conver
satus est. Et ero illorum deus ad fide
[illegible] et ipsi erunt
michi populus [illegible] adheren
do [illegible] populus quem non cognovi servi
vit michi [illegible]
[illegible] de Eze. xxxvii. Ubi dicitur sic [illegible]
[illegible] eos et multiplicabo et dabo sancti
ficacionem in medio eorum in perpetuum
erit tabernaculum meum in eis et ero eis
deus et ipsi erunt michi populus [illegible]
[illegible] Levit. xxvi. Ubi dicitur sic [illegible]
tabernaculum meum in medio [illegible] non ab
iciet vos anima mea, ambulabo inter
vos et ero vester deus vosque eritis populus
meus. Alter quod exite. hic infert
[illegible] intencionem et inducit
verba domini [illegible] dehortantis
[illegible] bonum ibi Et c
[illegible] declinare a malum.
Et autem arguitur ante [illegible]
ope dupliciter corde et [illegible] monet
exire arguendo, separari [illegible]
non tangere detestando. Dicit ergo
propter quia [illegible] templum dei estis,
vel quia specialiter vos elegit sibi
dominus in populum. Dicit dominus [illegible]
non corporaliter, quia sic non possunt
boni a malis separari totaliter [illegible]

exite spiritualiter de medio eorum / eos
et peccata eorum arguendo / et separamini
ab eis / contra eos stando et vos oppo
nendo / sicut glossa. Separamini .i. seorsum
sitis pacto contra eos et in immundum ne
tetigeritis / voluntate eis consentiendo /
Et prout ista tria apparent eis in illis
que in littera sequuntur eorum ponitur
.i. quod non placeatis eis consilium vel au
xilium vel favorem sed potius disconsu
latis impediatis et detestamini / Et ego
recipiam / hic promittit bonum et primo
remissionem culpe / 2° adoptionem gratie
ibi / et ero / 3° debitam obedientiam ibi / et
vos / Dicit ergo / et ego recipiam vos
ab eis .i. expulsos peccata .i. remitte
do / Io. vi° Eum qui venit ad me non
eiciam foras / et ero vobis in patrem / per
gratiam adoptionis vel patrem spiritualem
ad Ro. viii° per in te / et vos eritis michi
in filios / quo ad perfectos et filias quo ad
infirmos / michi scilicet obediendo / dicit
dominus omnipotens / et sic patet quod promittit
fructus / Eccli. xiii°. Subest ei cui vos
liberis posse / hic querunt doctores mo
ti ad nos / quod libri xix° Dicit que non
sufficit corpus vivendi exiendo
se debet patre adminicari / opinio ad
immobilia / Item super id / Augustinum
glossa / Dum corde similes / inimici
prendo preferes / quod malum est / .i. Scilicet
cum voce nos membra Christi templum
spiritus sancti / 2° boni erant / Ro. sed
regulam tytonij loquitur diversis
personis / eiusdem multitudinis / pro
malis / deinde bonis / per cuius occide
ret eos quibus erant cum rex / Item
quis per iusticie administrationem q.
multum quod ysi. xi° Habitabit lupus cum
agno / Ro. hoc in terra dominus fuit de lu
po converso in agnum / non quamvis
de lupo manente lupo / Item super id.
cum queritur xv. glossa / Christus dicitur bene
dictus omnia mala / h. quod Christus mo
tu spiritualiter meruit / quod passionem
sustinere omnis / Ite quod dominus omni
motu cuius fecit / q. sicut Ia. ij° Demo
nes credunt et contremiscunt / sed aut
est bonum / Item de corporibus obsessis
ad preceptum domini exeuntibus / quod ex
bonum est / 4° ad primum / Christus meruit
omni motu naturali deliberatione /

sed non malis sine spiritualibus / vel dicendum
quod meruit etiam motu spirituali /
inquantum erat ante impugnans / et ordi
natus / non impugnans assimilante cha
ritas / ad 2m dicendum quod in demonibus quem p̃ b
est motus malus / quo non merentur
nec demerentur / propter voluntarium quod
semper demeretur / et tamen actus sine ex
toritis / quo secundum substantiam actus non
demeretur / sed in eodem meretur secundum
circumstantiam quia commendando si
fuerit / Item super id / Ille tangit glossa
inventus .i. delectatio / est primus motus
in mortalis peccati / quia delectatio est mor
le peccatum / Ro. primus motus peccati
mortalis dicitur per propria primo dicitur ad
mortale / non quia sit primum in genere
mortalis / Item ibidem glossa / Si tamen
recedit sicut est scismaticus /
quod licet et expedit a malis / alij et
corporaliter recedere / Ro. dicitur de cor
poralis cohitatione .i. publica et privata
et primam / per malos non licet dese
rere / ne eciam vel transfers suam sed
secundum aliam licet vij

as igitur habentes promissiones
Superius monuit eos ad per
fectam considerationem gratie pro
missas / Hic primo ponit exhortationem
ad perficiendum in bono / 2° ostendit sua
consolationem de eorum correctione ama
bo ibi / Multa michi fiducia apud vos /
Superius primo monet ad sanctitatis
perfectionem / 2° ponit de eis incepcionem ibi / Ca
pite nos / 3° excusando se ostendit sui
affectum ibi / Non ad condempnationem / Sup
una vel magis monens ad perfectionem
sanctitatis / primo replicat promissionem
premium / quod inde expectamus / 2° o
stendit ingrediendum in quo consistit
ibi / Ab omni inquinamento / 3° tenendum
dum cui fiamus ibi / In timore domini
Dicit quod hanc igitur q. cum Deus promittit
se futurum nobis in patrem et nos filios
habentes promissiones / quando sicut Deus in
habitet in nobis / et recipiet nos / mundemus
nos ergo ab omni inquinamento
carnis / quo ad peccata carnalia / ut est
luxuria et gula / Ro. viij° Caveamus
ne fecerit in desideriis / et spiritus / quo
ad peccata spiritualia / ut sunt invidia et

Marginal note (right of col. 2): exhibite .i. monet ad considerationem

ht legi bp xr'o s'm q q cibi et sic mundemus nos

q̃ sic d. glo. ecclesia sit timore dei

p̃s. xv^o. cũ de corde exeunt ista inq̃ |
inimicus spiritus. nos dico pficientes s̃ |
bonis operibus sufficienciam illorum |
tenuit & hoc in timore dei | hoc igit̃ |
sens dĩ est mundi & no dei | Eccli. |
qui timent deum parabunt corda |
s. & magis illius sufficiebat cum su- |
nes | duobus modis le. s. quod n̄ |
est ibi & vno mo. | s. quod inquinamen |
carnis accipitur pro peccatis carnalibus |
sic mundemus nos ab omni inquinamento |
carnis .i. a peccatis carnalibus | nos dico |
pficientes sufficienciam spiritus .i. ãie in |
timore dei. sed secundo alio mo. s. q̃ |
caro accipitur pro carnalibus obseruan- |
ciis & spiritus pro spiritualibus | sic mundemus |
nos ab omni inquinamento carnis .i. |
carnalium obseruanciarum qui omni |
spe inquinant corporaliter | tunc autem |
inquinabant eam spiritualiter | s. pro eo q̃ |
diuulgatam | nos dico pficientes |
sufficienciam spiritus .i. spiritualium obs- |
eruanciarum que sufficientes & hoc in ti- |
more dei | Jo. ix^o. Omnis qui vim |
fecerit iterum est non proderit quicquam |

¶ Mundamur quod inmundiciam ablucionis |
mentis peccatorum multis modis | primo per |
passionem xpi | sed lex per innocentes |
sanguinem | Heb. ix^o. omnia mundantur |
sanguine | 2°. per nitentem ubi dicit sedes |
tui preuentacionis | Jo. xv^o. Jam vos |
mundi estis | 3°. per ablucionem baptizi- |
sicut exigit per medicinam | Ephe. v^o. mun- |
dans eam lauacro aque | 4°. per fide |
sicut acer a nebula per intellectus | Act. xv^o |
fide purificans corda eorum | 5°. per contri- |
cionem sicut vestis per lixiuium | ps. |
Cor mundum crea in me | 6°. per confessionem |
sicut domus per scopam | ps. Amplius |
laua me | alibi sufficiat est in | 7°. per |
tribulacionem sicut aurum per ignem | Malach. |
Sedebit inflamans &c. | 8°. per clarum bonum regi- |
men sicut vinetum per punicionem | Mt. xv^o. q̃ |
sup. est dare cibum & terre omnia mun- |
da sunt vobis | Capite nos | hic ponit se |
in exemplum sanitatis | vbi primo offert se in qua |
2°. subdit inquo est imitandus | ibi |
Neminem lesimus | vbi ostendit quod multi |
nocuit nec in bono | nec ibi | Neminem |
corrupimus in bono gratie ibi | Neminem cor- |
rumpimus in bono fortune | Neminem circumue- |
nit quod eripite quod ita dixi inde nos &c.

ut hoc melius faciat | capite nos i. |
capiamini iudic. iii^o. Quod michi videtur facite |
et faciet ille hoc vniuscuiusque debet facere q. |
neminem lesimus per violenciam |
siue qualibet iniuriam | neminem |
corrupimus per falsam doctrinam admi- |
ratione s. falsitatis | sicut sicut cor- |
rumpunt bonos mores | Eccli. Ne |
minem circumuenimus per dolorem fran- |
dulenciam siue astuciam | Sir. xix^o. In |
quam pro aliquibus eorum quos misi ad |
vos circumueni vos | Non ad con- |
demptacionem | hic exponendo se ondit |
suum affectum | vbi primo ondit suam virtutem |
intencionem | 2°. sui intima affectionem |
ibi predixi enim | dicit 2°. non | q. s. dixi |
non autem hoc dico ad deputacionem vestram |
dico glo. | ut alienam vos qui abiste |
premissis | sed ut corrigatis vos | Nam |
vero | predixi enim quod in cordibus |
estis i. in affectione spiritus in cordibus |
vris est dico ad commorendum & cum vi- |
uendum .i. in tm afficior ad vos | ut |
omnia mortem in peccatis repu- |
tem quasi meam & vitam vestram |
in virtutibus quasi meam sic ad commo- |
riendum &c. | ut patiens sum vobiscum |
pati & regnare | Apoc. 1°. particeps in |
tribulacione & regno | Multa michi fiducia |
est | hic ondit gaudium & consolacionem |
de correpcione eorum & primo tangit |
consolacionis habundanciam | 2°. racionem |
indigenciam ibi | Nam & cum venis- |
semus | 3°. consolacionis multiplicem |
causam ibi | Et qui consolatur humiles |
notatur quod que generant habunda- |
tiam consolacionem in ipso | primo de bo- |
nis futuris fiducia | 2°. de bonis pre- |
sentibus gloria | ibi | Multa michi gloriacio |
de correctione malorum ibi | Repletus |
sum consolacione | 4°. pondere gaudii | 5°. tri- |
bulacionum suarum ibi | Superhabundo |
gaudio | dicit 2°. Multa &c. q. d. Quamuis dixi |
hoc non ad condempnacionem vestram & hoc |
ideo quia multa michi fiducia .i. |
multa spes de bono futuro apud vos |
dum considero bona que sunt apud vos |
s. correctionem vestram | Heb. vi^o. confidimus |
de vobis meliora & viciniora saluti |
multa gloriacio pro vobis s. ad alios | adest |
multa exultacio de bono presenti quod |
video in vobis | quia gloria patris filius |
sapiens | pr. x^o. & in aliam consolacionem

cogitacionibus iugiter de vita salute

sim

videte. dic ergo: ne nimia sit repletus sum
consolatione tandem. superabundo enim
per secundum multitudinem dolorum meorum
etc. Nec hoc tantum sed superhabundo gaudio
in omni tribulatione nostra, i. quia licet in
animo pro peccatis vestris et aliis afflictioni-
bus vestris, per fugiendo die crucis (?)
syon etc. Cum et cum venissemus
Macedoniam consolationis fundamentum hic
tangit eiusdem indigentiam que est
tribulatio multa. Ubi primo tangit in-
quietudinem corporis, 2o cum inquietu-
dinis corporis ibi. Sed omnem tribulatio-
nem, 3o declarationem cum ibi Foris
pugne. Dic ergo: Nam cum venissemus
gaudio in omni tribulatione que tribu-
latio nec cum magna fuit. Nam cum
venissemus Macedoniam, i. provinciam que
est prima per Macedonie, admoniti
per visionem sicut habetur Act. xvi. Nullam
requiem habuit caro nostra, scilicet in deo
haberet quietem, sicut glossa. ij. Mach. vi.
Duros corporis mei sustineo dolo-
res, secundum animam vero hoc libenter
patior, sed omnem tribulationem glossa: sicut
corporis et animi passi sumus. Unde supra
i. capitulo: in omnibus tribulationem patimur. Foris
pugne, extra in corpore pugne sunt
tribulationum. Unde supra i. licet is qui de
foris est in homine noster corrumpatur etc.
Intus, scilicet in anima timores, necesse
esse deficere, sicut dicit glossa. Vel sic:
sic foris pugne, scilicet ab hiis qui foris
sunt, videlicet infideles. Intus timores, scilicet ab hiis qui
intus, scilicet in ecclesia fidelibus timores
scilicet ne deficerent et moverentur. Vel intus
i. ab hiis qui sunt intra ecclesiam
nondum (?) vere intus vel timores, quorum ma-
gis timendus est familiaris inimicus. I Jo. ii. Ex nobis prodierunt, sed
non erant ex nobis. Deuteronomium xxxii. Foris
vastabit eos gladius, intus
pavor. Sed qui consolatur humiles,
hic ostendit consolationis sue causam
multiplicem. Prima est Titi visio,
secunda ipsorum correctio ibi Non so-
lum autem in adventu, 3a ipsorum sui
adimpleto et manifestatio ibi Itaque
et si contristavi vos, 4a ipsius Titi missi
gaudium et consolatio ibi In consola-
tione autem nostra. Dic ergo: Sed qui in ma-
gnitudine passi sumus, sed deus qui con-

solatur humiles, consolatus est
nos deus. Jac. iiii. Deus superbis resis-
tit, humilibus dat veniam. Judith
viii. Expectemus humiles consolationem
eius, consolatus est dico in adventu
Titi, scilicet per absentiam tristes
eramus. Unde supra ii. Non habui requiem
spiritui meo, eo quod non invenirem
Titum fratrem meum. Non solum autem
in adventu, hic ponit secundam causam
sue consolationis, ubi primo ostendit se
gaudere quia eos correctos audivit,
2o quod ideo iam non penitet si eos
contristavit ibi Quoniam et si contristavi, 3o
quare non penitet quia fructus tristi-
cie utilis est ibi Hoc ipsum enim
est secundum deum, 4o subdit utilitatem
quam illa tristitia attulit ibi Ecce enim
hoc ipsum secundum deum. Supra primo tangit
suam et Titi consolationem, 1o consolationem
utriusque ibi referens nobis nostrum
vestrum consolationis fundamentum ibi Ita
ut magis gauderem. Dic ergo: non solum
videret quod absentie tristes possent ei
dicere non gaudeo sed propter nos vel propter
correctionem vestram, verum propter amici
presentiam cui quis videt dicens, non
solum quod deus vivit est, consolatus sum
propter adventum eius, non solum autem
in adventum eius, sed consolatus sum
sed etiam in consolatione qua consolatus
est passive ipse Titus in vobis, i. cor-
rectione vestra, i. quia vidit vestram correctione vestra
correctione vestra consolatum. Ro. xii. Gau-
dere cum gaudentibus. Referens
nobis vestrum desiderium, hic tangit co-
solationis materiam que est relatio
correctionis vestre; quod referens Titus
scilicet nobis vestrum desiderium, quo potissimum
videndi animam suam, vestrum fletum
de preteritis malis commissis, vestram emu-
lationem, idest indignationem vestram pro scandalo
pro me, i. pro defensione mea, videntes
enim ... apostoli ergo se reprimi
et defendere contra adversarios secundum
glossa. Sic enim perfecte corrigitur homo
de commissis peccatis dolendo et a futuris
cavendo, quod est prima indignatio, ita
ut magis gauderem de bonis vestris
in ... quam dolere de tribulatione mea

ij

h[it] dup[licite]r exponi[tur] Vnd[e] sic foris

Ioh· iii° c°| Io maiorem gratiam hoz
no habeo gratiam| quia ut audiam filios
meos in veritate ambulantes| Etsi si
contristavi| hic ostendit quod non pe
nitet si eos contristavit| ubi primo ostendit
quod contristavit eos occasionaliter|
2° quod inde non penitet ibi| Non me
non penitet| 3° quod immo inde gau
det ibi| videns| ubi implicantur tria|
contristatio bona| quia videns te| affectio
leti| quia nunc gaudeo| intentio ven
ibi| Non quia contristati· Dicit ergo| Etsi con
q· ex hoc pz quod gaudeo de correc
tione vestra| quia et si contristavi vos dure
corripiendo in epistola· s· prima cap° v°
maxime me non penitet| non et si
i· quamvis peniteret| prius quia indig
nari erat| hoc dicit si glo· ne videretur
inhumanus| qui de tristitia aliorum
gaudet| videns quod epistola illa et si
ad horam i· quamvis modico tempore vos
contristavit| Momentanea enim est
tristitia penitentium| sed impenitentium
erit eterna| nunc gaudeo| non quia
contristati estis| s· gaudeo| me quia hoc est
penam| sed quia contristati estis ad penitentiam
perducentes| s· errorem vestrum| Extra
vii° p(er) extitiam volens corrigere aliquem
delinquentem| hic queritur super id Inqui
namento spiritus| ergo ne viii· c° gal· v°
Apostolus numerat iram inter opera
carnis| R° Inquinamentum carnis dicitur
accipit ut inqualiter| quandoque actualem
carnem ut originalem| quandoque conti
actionis corruptionem| primo modo accipitur
hic| et sic ira non est inquinamentum
carnis| 2° modo ita dicitur opus carnis|
Item super illud| perficientes sanctif
ficationem glo· in baptismo et honestas|
quod in baptismo fit perfecta ablutio
peccati sanctificatio| et cum dicitur aperte
erit| aliquis excitato in bonis opibus|
2° modo accipitur hic| non primo modo|
Item in timore dei| sed timor non
perficit| immo perfecta caritas foras mit
tit timorem· i· Io· iiii° R° est plex c(?)
timor bonus· s· offense· i· filialis et
pene· i· servilis et in pene qui est
tum offense| quod pene· i· initialis|
primus stat cum perfecta caritate secundus
et tercius non| Item super illud| Nullam
requiem etc· glo· cum enim indiversis

spe futuri requiescit| contra Gal· v° caro
concupiscit etc·| R° requiescit de amore
iusticie impletus amore iusticie desi
derii| Item super illud omnem tribulatio
glo· s· corporis et anime| contra· Spiritum di
verte quod secundum carnem tunc et quod
animam requiescebat| R° secundum par
tem superiorem quiescebat| secundum infe
riorem dolebat| sicut in Christo| ut requi
escebat in Christo dolebat in actu| ut
requiescebat in spe| dolebat in re|
Item et si peniteret| contra aut bene
fecit contristando eos| et sic nunquam de
buit penitere| aut male| et sic nunquam
debuit gaudere| R° quantum in se erat
bene fecit| sed illi malum sumpserunt a prin
cipio fecerunt| sed postmodum correp
ti sunt et penituerunt| sed pz| No
tandum super id quod ad penitentiam nos
monent multa| primo tempus ad hoc
impensum| formica enim laborem in
estate| Apoc· ii° dedi ei tempus ut
penitentiam ageret| et noluit penitere|
a fornicatione sua| 2° documentum
sapientum| consilio enim plurium virorum adques
cendum est| hoc enim consulit plures
in lege nec| Job xxi° Audite queso
sermones meos et agite in lege super
Moyses s· Levit· v°| Anima que [illegible]
lexit peccatum· s· agite penitentiam in lege
gratie| Petrus Act· ii°| penitentiam agi
te [illegible]| Act· iii°| penitentiam agite et co
[illegible] ut [illegible] magi
[illegible]| Job etc·| quod enim elegit vir
bonus et sapiens id est eligendum|
Job xlii° Ideo me reprehendo et ago
[illegible] commodum simplicio [illegible]
bonis quis| quod plus per [illegible]
Ecc· vii° [illegible] hic peccatores|
[illegible] est per [illegible] futuro [illegible]
[illegible] consistorio| sunt quidam [illegible]
petro [illegible] penitentiam agite [illegible]
et hoc penitentiam in presente [illegible]
modum in penitentiam [illegible] fide
liter agite videns finem suspen
sum| Apoc· ii° in tribulatione [illegible]
[illegible] penitentiam egerint ab o[illegible]
[illegible] male dictum enim [illegible] est [illegible]
male fecit penitentiam| [illegible]
Ier· viii° Attendi [illegible] qui agit
penitentiam super peccato dicens quid feci|
Contristati enim estis [illegible]
apostolus quod non penitet enim si eos

+ sit
et si [illegible] alii dicunt [illegible] aptib(us)

ij

constrinxit. Hic ostendit quare non penitet quia contricio illa bona et utilis fuit. Primo quia sine ullo dampno sed cum magno lucro ibi. Dixit enim secundum deum. Supponit primo tangit contricionem modum debitum. 2° modum bonum vel utilem, ibi. Nullo. Dicit ergo contristati estis non ad penam et non ad penitenciam contristati enim estis et cetera, ut supra. Si et dixi quod non penitet me de hoc quod contristaui vos, ymo gaudeo et multum quia contristati estis secundum deum, id est secundum dei voluntatem, sive propter eius amorem. Hec est bona contricio de qua Ps. Bonum dicit confitemini in quo diebus contristati dico, ita ut in nullo detrimentum paciamini ex nobis, id est ut mea contristacio in nullo noceret, ymo magis proficeret. Non enim debent subditi a prelatis pati detrimentum, ymo magis emolimentum, quia potestatem dedit eis deus in edificacionem, non in destruccionem. Infra x°. Et quia frequenter est destruere que construendo plures destruunt, que construunt. Ysa. xlix°. Venerunt structores eius destruentes te.

Que enim secundum deum. Hic ostendit quod illa contricio utilis fuit, quia cum magno lucro. Ubi primo tangit lucrum bone contricionis. 2° inverso hoc dampnum male, ibi. Seculi autem contricio. Supponit et ex bonam contricionem contingit nocumentum de bonis, ibi. Que secundum deum, effectum finem nostrum scilibet penitenciam, finem ultimum ibi. In salutem stabilem. Dicit ergo quod enim contristati vero nocent contristacia, sed proficit. Contricio enim que secundum deum est, id est dum peccator contritus est quia fecit quod deus odit, operatur penitenciam, id est satisfaccionem in salutem, a quo valet et cedit in salutem stabilem, id est eternam, que enim salus non est stabilis sed futura est stabilis. Sed in Stephano videtur, id est salutem stantem. Act. vii°. Ysa. xlv°. Israel salvatus est in deo salute eterna. Seculi autem contricio, que non est ad correccionem, sicut peccator dolet se esse detectum, mortem spiritualem et eternam corporalem operatur, et ideo contra eam dicit Glo. Prov. xv°. Spiritus tristis exsiccat ossa. Eccl. xxxviii°. A contricione festinat mors. Quando consilium ingrediendi in penitenciam, sed nullam penitencie enim contricionem amittit. Ysa. 2°

Memor esto unde excideris et age penitenciam. Si autem venio cito et movebo candelabrum de loco suo, nisi penitenciam egeris. Contrahit et contempnis. Ro. ii°. An divicias bonitatis eius et paciencie et longanimitatis contempnis. Ignoras quoniam benignitas dei ad penitenciam te adducit. Misericordiam invenies. Exemplum de Manasse, qui cum vidisset se captum et cathenatum, penituit et oravit dominum. ij Paralip. xxxiii°. Gregorius. Peccatum quod per penitenciam non diluitur mox suo pondere ad aliud trahit. Iii°. Proverbiis. Pre contricione precedit superbia. Sapientia. Timorem quod se expectetis. Idem iii°. Genimina viperarum, qui vos docuit fugere a ventura ira. Facite dignos fructus penitencie. Ro. ii°. Secundum duriciam tuam et inpenitens cor thesaurizas tibi iram. Luc. xiii°. Dico vobis nisi penitenciam egeritis omnes simul peribitis. Unde quidam peccator suspirans te gloriam quam amittis, inspecta te graciam quam contempnis, invenies te miseria quam incurris, horreas te similiter quam expectes. Infra te gehennam a digna pas. Et age penitenciam ne ceteri incomoda eveniant. Ecce enim hoc ipsum. Hic ostendit utilitates quas illa contricio attulit. Primo in speciali, secundo in generali, ibi. In omnibus vos exhibuistis. Supponit tangit utilitatem septemplicem contricionis penitencie, que sunt septem commoda que fiunt peccatum. Circumspicit enim peccatum offensum a deo, quod et ponitur hic sollicitudo de emendacio ad supplicium, quod ponitur defensio a gehenna, ut alia ad ius proximi, quod ponitur indignacio de malicia penitenciam admittitur, quod ponitur timor de eius difficultatem ad bonum, quod ponitur desiderium de perfeccionem, exemplum mali adversum, quod ponitur bonorum emulacio, delectacionem voluptatem, quod est corporis primo. Dicit ergo ecce quod contristati apud deum operatur salutem, et hoc ipsum exponit est in vobis. Ecce enim hoc ipsum contristari vos secundum deum, quantam sollicitudinem emendandi quod deliquistis operatur in vobis, quod valde magna. Eccli. iii°. Deinde dignum offerri deo

+ tangit

+ obliga

pu pp bu) Btus ho q ~~audiente~~ spe
pandi9

in mo sunt 2o pma est actus qua
quisisti mala cu emendacionis pro
posito plangimus | 2o dicimus nec
solum sz etiam opimu defensionem
vi a ichenna | quia sedm glossam
penitere est se defendere a gehenna
nec solum hoc sz etiam indignacio
q nos metipsos pstrat preteritos. Job
vltimo ipse me sum increpui ipse giue
Ambrosius | pma vera est dolor
cordis et amme punilis que qs sz
commisit. nec solum hoc sz etiam timore
pro recidiuo | Augus pma peccati non
committere et commissa deflere. nec hoc
tamen sz et desiderium i inclinans pfine
di salutis | pma est ab eo quod est pe
nam tenere quod est sedm natiuam
versio cordis | nec solum hoc sz etiam
emulacionem i. honoris imitacionem et
zelum | poe in o emulare qa et pmaz
agere | nec solum hoc sz etiam vindictam
i. punicionem p pctis inter Augus
pma est quedam dolens vindicta
puniens in se quod dolz commisisse
se | In omnibus exhibuistis vos hic
tangit vtilitatem dicte tristicie ige
nerali | et pt hoc legi dupli | vno modo
de omni ipo negocio vt sic | In omnibus
quasi certum psta bona | que sperat est
in vobis illa tristicia appet | quod tristicia
est sedm deum et nt hac in vili pa
tere in oibus. sic vobus exhibuistis
i. fecistis vos penitendo ingrati
missos esse i. nt sitis ingrati in ne
gocio quotenque | pmo modo in
sedo de quodam negocio particulariter
sic | In omnibus exhibuistis vos non
dixit vos. s. puniendo fornicatore
ingratimatos esse negocio. i. quin
illius pcto, cum pus consentiendo vel
ne arguendo ... ante primo
dicit enim fermentum totam massam
corrumpit | Igitur et si scripsi vobis |
hic ponitur 3o causa consolacionis eius
s. impletio propositi sui. vbi pmo ostendit
quare eis scripsit. 2o quod de impleto pro
ne proposito sui gaudens fuit ibi Ideo
et consolati | pma pmo excludit re
sponsionem duplicem causam 2o i intentionem pri
ncipalem intencionem scripture ibi sz
ad manifestandum dicit ergo quia

si vn correcti estis et si scripsi vobis et
hoc pt legi dupli | sicut precedens
pmo modo sic | nec pter eum qui fecit in
iuriam. i. fornicatore Ideo j Cor
vo. eum ppt scripsi vobis nec pt eum q
passus est. i. patrem cui vxorem suam
vxorem dedit est ... amonendo
personalis | sicut vel vno modo vm dico
simblis dico | 2o modo sicut pter
eum qui fecit iniuriam quamcunque
nec pter eum qui passus e quamcunque
generaliter ppt. scripsi vobis | Amb. audie
no cum causa eorum cum pertinuit
scripsisse | quia totius ecclesie | sz ppt
scripsi vobis ad manifestandum sollicitudinem
nostram | Col ij. volo vos scire q̄le
sollicitudinem habeam pro vobis | sollici
tudinem dico qua habemus pro vobis
emedandis | Amb. tonq pli solli
citudinem se hic ondit ne frustri e
incidens | possimus sufficiens facere
reconcilientur | habemus dico ad
vos coram deo. i. teste deo | phil. 1o
testis est michi deus | quo cupia
vos omnes et ... Ideo quia s. hoc i
tendi et euenit | consolati sumus pri
vmo desiderium si completum delectat
animam | felix plautus | qui sic habet di
ligentem | quia cu sollicitum vel vtilitate
quam pui | simplr quia cum dolor dili
gentes quia negligentes vtilitate
cum carnales | simplr q fallaces |
In consolacione aute vra | hic ponitur
2a causa sue consolacionis s. gau
dium | uncti ad eos missi | vbi pmo
ostendit quantum tytus in eis gauisus
sit | 2o quo pter hoc sua in eis gaudi
co vnfirmata sit | ibi Et si quid apud
illum | 3o quantum ppt hoc de eis confidit
ibi gaudeo quod in omnibus | prima
pmo tang letitie habundanciam vbi
abundancius | 2o superhabundanciam ...
illa | quia refectus est | dicit ergo ita
consolati sumus | amen | sz in consolacio
ne vra habita s. de vra correctione
et gaudio tyti | habundantius magis gau
uisi sumus | qua ppt doloremque de
tribulacione | sz ad hunc ppt gauisi fu
imus magis | sup gaudia tyti | quia
tytus habuit gloriam | no solum gaudebat
de correctione | sz etiam de hiis quos pre

ex pprio suo ... est de hiis que sunt

s. gualis

2o sup habundancia

ribus corrigi et maius bonum est correc-
tio aliquorum cum spe correctionis alio-
rum quam correctio aliquorum sine spe
correctionis aliorum. Et ideo maior ma-
teria gaudii quia refectus est spiri-
tus eius non dicit nostro. Sed enim plus con-
venit de refectione spirituali quam cor-
porali ab omnibus vobis quia quidam
iam correcti sunt et de aliis sperat
correctionem. Et si quid apud illum glorio. Hic
ostendit quomodo sua commendatio de eis vera
erat sic. Unde primo ostendit quod commen-
davit se de eis apud titum. Secundo titum ad
eos affectum ibi Et viscera eius. Tertio
pro correctione et perfectum eorum omnes vincere
sumus. Primo eos commendando. Secundo eis per
dicendo ibi Sed sicut omnia. Tertio de eis
gloriando ibi Et gloriatio mea in eis. Quia
correcti sunt et perficiunt. Dicit ergo Et si
quid id est et ideo quia iam refectus est. Si
quid apud illum de vobis gloriatus sum
commendando scilicet vos coram eo. Ita in quo
in gloriatione probus non sum confusus id est
non erubescere fuit dixisse. Commen-
datio enim confundit hominem. Eccli. xxiiij. De
mendacio in eruditione tua confundere.
Sed sicut omnia vobis scilicet corrigendo
vos locuti sumus in veritate. Sed appa-
ret in correctione vestra. Quia secundum glosam
verus arguens apparet in correctione
eorum quos arguimus. Ipsi enim dum cor-
riguntur testimonium perhibent ar-
guenti. Ita et gloriatio nostra que fuit ad
titum scilicet de vobis veritas facta est id est ap-
paruit ei esse vera. Tunc enim dicitur vera
fieri secundum augustinum cum innotescit. Et
viscera eius. Hic ostendit affectum titi
ad eos. Et primo ex eorum amplioribus di-
lectione. Secundo ex eorum commendatione
quos commendat primo ab obedientia scilicet re-
miscentis omnium. Secundo a reverentia ibi quo-
modo cum timore. Dicit ergo et ideo quia scilicet vi-
dit perfectum vestrum viscera eius id est
intima caritatis sic accipitur Luc. i. per
viscera misericordie dei nostri. Nobis sunt
habundantius, scilicet quam antequam vidisset
perfectum vestrum. Vel habundantius quam in aliis
eius dico reminiscentis omnium vestrum o-
bedientiam. In quo ut dicit glosa ostendit
titum laudasse eos. Quia scilicet sollicite
erant obedire ei obediunt deo scilicet
quomodo id est quam devote cum timore
cordis et tremore corporis excepis-
tis eum. Et est hic argumentum quantum

nibil reverentia legatus dum ipse re-
cipiendi sunt. i. machabeorum xiiij. pla-
cuit populo excipere viros gloriose et quod
enim eos recipit recipit eum qui eos
misit. Iohannis xiij. Et quia sic in illo gaudet
tis quod ego misericordiam gaudeo quod
id est quia in omnibus rebus non tantum
in bona voluntate sed etiam in bonis ope-
ribus confido in vobis. Hebr. vi. Confi-
dimus in vobis dilectissimi et cetera. Hic quamvis
super id. In nullo detrimentum patiamini.
Glosa. Anima mea in vobis presumit. Quia apud
sunt de epistola scandalizati quod noverit
eis. Secundo et si apostolo noverit eis dolore
prius tamen simpliciter et finaliter profuit quia
fuit occasio corrigendi. Vel id non
inventi non ex eo sed ex ipsis sunt. Item
super id. Que secundum deum est tristicia est gloria.
Dum peccator est tristis. Que fecit quod
deus adiuvit. Quia tristicia est pena que est
dolor contritionis. Quare non operatur penitentiam.
Secundo si tristicia est pro pena interiori et
ante tamen exterior. Sed dicit glosa
penitentia satisfactionis. Item super id secundum
tristicia glosa. Quia peccator dolet se de-
teriorem. Ergo talis dolor malus
est. Quare de diffamatione homo dolere
debet. Secundo peccatum potest duplex detegi
vel ad diffamationem et sic malum est
vel ad correctionem et sic bonum. Vel est
super hoc dolendum. Item super id.
Mortem operatur. Quia omnis tristicia est
tristicia mortalis et nulla venialis quod
falsum est. Secundo operari mortem dupliciter est
vel permissum vel potentiam primo
mortem operatur peccatum mortale et eo
veniale quod verum est. Item in omnibus
exhibuistis vos ingenuitatem quia
in aliquo deliquerant et quomodo
fuimus. Secundo loquitur de ingenuitate
que est per penitentiam non que est per
innocentiam. Item super id magis
gavisi sumus glosa. Magis gavisi
sunt super gaudio titi quam super cor-
rectione eorum. Quia magis bonum et magis
erat correctio eorum quam gaudium
titi. Secundo non intendit glosa preferre cor-
rectione aliorum aliorum sed dum unus in titi
gaudio intelligit maius gaudium
dupliciter scilicet correctionem quorundam et
spem de aliorum correctione que duo
magis bonum sunt quam quorundam sola

q. d. utilitate habet commendatio prelati glorio

pme

correctio. Item contra fid in vob. ad Cor. Item
xviii. maledictus qui confidit in hoie.
Ro. Ius pro deo principaliter in homine
autem sicut divino adiutorio pt cong
fidi tercium. Capitulum Octavum sequitur

Notam autem nobis facimus
fratres. Supius egit de opibus
iusticie et veritatis. hic incipit
agere de opibus mie et pietatis s. de ele
mosinis que mittebant ad sustentatio
ne pauperum fidelium. et primo monet ad colle
ctas faciendas. secundo determinat modum
faciendi ca. ix. primo. Supma monet
ad collectas faciendas. secundo contra fide
rationes eos ad hoc provocantes. primo
allegando macedonum liberalitatem. secundo
xpi caritatem ibi. Scitis enim gratiam do
mini. tertio utilitatem eorum ibi. Et consilium
in hoc do. quarto imitatio ad hoc missorum
sollicitudinem ibi. Gratias autem deo qui
Supma primo proponit exemplum macedo
num. secundo hortatur ad eos imitandum
ibi. Sed sicut in omnibus. exemplum macedo
num ostendit imitatione dignum triplex.
primo quia dederunt gaudenter. secundo quia
simpliciter ibi. et altissima paupertas. tertio quia
abundanter ibi. quia secundum virtutem. quarto quia
ferventer ibi. cum multa exhortatione.
quinto quia ordinate ibi. Et non sicut speravi
mus. Supma primo notificat donum.
secundo modum eius ibi. quod in multo. Dicit ergo
notam quia iam de vestro profectu confido.
et ideo ut amplius proficiatis propono vobis
exemplum macedonum et hoc est quod dic
notam autem facio vobis fratres. glorificet
eos vocat quia correcte loquitur. non
incorrectos. gratiam dei. i. donum dei gra
tuitum. i. dationem elemosine. Ecc. v. Omni
enim dedit deus divitias et substanciam et
potestatem tribuit ei ut comedat ex eis
et fruatur parte sua. hoc donum dei est
gratiam dico que data est in ecclesiis
macedonum. nichil. facit illis macedo
nibus corinthiis. non erat metropolis a
chaie. quod in multo experimento tribu
lationis. qui sustinuerunt habunda
ciam gaudii ipsorum fuit. i. in sustinen
do tribulacionem et paupertatem. quamvis fe
cit in multo experimento tribulationis
infra quia ibi sustinuimus. sed Actus
xvi. ibi enim positus fuit in carcere. et
Sylas cum eo. habundancia gaudii ipsorum
fuit. i. in tantis tribulationibus non sunt

scandalizati. sed gaudenter dederunt.
cum essent pauperes. Jac. i. Omne gau
dium existimate fratres mei cum in
varias temptationes incideritis. Et
altissima paupertas. hic ostendit quod dede
runt simpliciter. ubi simpliciter dno ma
tificatur donum. quia de substancia
propter iniuriam non superfluum. ubi altissi
ma paupertas. secundo quia intentione
simplicia et recta non necessaria ibi
habundavit et dicit ergo Et altissima
paupertas eorum et ne altissima. procedet
ut attigit ad celum. Math. v. Beati paup
eres spiritu et. glo. nungum vel nobilissi
ma benignitate nitentes. habundavit
in divitias simplicitatis eorum. ad est
minor factum est. divites ex simplici
animo et recta intentione de sua pa
upertate voluit alios divites. vel ha
bundavit in divitias et. quia licet
essent pauperes in mundo. cum divites
fuit in dando. quia ex simplici ani
mo et recta pura dederunt. sed glo. alii
enim dividunt propria et diviores sunt.
alii rapiunt non sua et semper in ege
state sunt. felix qui amat et habet
paupertatem in censu. liberalitatem
in affectu. habundanciam in mente. simp
licitatem in intentione. ne sit paup
in possidendo. habundans in gra
ciendo. dives in dando. simplex in co
gitando. Notandum est hic quod alta
est paupertas eorum qui paupertatem
suam equanimiter sustinent. dice
tes cum Thob. iiii. pauperem quidem
vitam gerimus sed multa bona ha
bebimus si et dicitur. altior eorum qui
paupertatem. qui divitias relinquunt
simpliciter et diligunt dicentes
id sufficiebat nobis paupertas nostra.
et Thob. v. Altissima eorum qui de
sua paupertate eciam aliis subve
niunt. sicut hic et sicut Thobias
faciebat. Tho. i. Item alta est
eorum qui divitias ipsa habent sed
non amant. altior eorum qui solum
in animo habent nec tamen amant. altis
sima eorum qui nec in mundo nec etiam in
animo habent nec amant. Tertio quia secundum
virtutem. hic ostendit quod dederunt
habundanter. primo quia dederunt
superflua. secundo quia etiam necessaria. ibi sed
supra virtutem. dicit ergo quia secunda
lex fuit. quia ego illis testimonium

ij

reddo / quia s. sedm virtutem i p
ut poterant s. superflua dando /
Ecc. xiiij. sedm vires tuas ex
porrigens ad paupi / et sup virtute
tua s. sua vctima dando eun
eius post egerent nolumus
sunt addendi s. quia neminem
egente / Thob. iiij. Si multu tibi
fuit habundanter tribue / si exiguum
fuit etiam illud libenter impertiri stude /
Notandum est hic quod altissimi
est voluntas pauperis popa ass
sumpsit quod pz inquantum / quia xpc
paupes primo / i. familiares eligit
magis expeditos et aliena negotia
se minus occupatos / Nemo enim
potest duobus dominis servire / Mt. vj.
Secundo pauperes electi sunt etc. /
2º paupes suscipit in custodia sua
magis egenos et miserabiles / sic
iudex debet paupi defendere / et
advocatum / ps. tibi derelictus est pau
per etc. / ps. Factus est dominus refugium
pauperi / 3º paupes elegit et amici
tiam colligit / sicut omne animal diligit
sibi simile / xpus vero pauper / Tren. 3
Recordare paupertatis mee / et vere
in tua diligis / quod ipse sic ponit /
ubi amor ibi oculus / ps. oculi eius
in pauperem respiciunt / ps. vltio
Adquem respiciam et sup quem
requiescet spus meus / nisi super
pauperem et humilem / 4º paupes eri
git ad excellentiam et amore / sed
duo sunt / amicus amicus / socius
sociorum / Iob xxxvj. Non saluat deus
impium et iudicium pauperibus tribuit /
et merito / ex quo eo diligimus
ininfra tenens / 1 Reg. 2º. Suscitans
de pulvere et de stercore erigens pau
perem / ut sedeat cum principibus / quia beneficijs
pauperum premitte gloriam / sed pacem
diligit eorum / qui prebendaverit filium
pu. xiij. etenim misereri pauperibus bea
tus / quia ergo electi de familia
regis / adinvicem et mensam non
sunt contempnendi / Iac. ij. quia sus
cepti in custodia non sunt ledendi
pu. xxiij. Ne facias violentiam
pauperi / quia collecti in amicicia non
sunt odiendi / qui me amat et ta
nem meum / quia erecti ad honorem

non sunt preponendi / sed ut pauper
si credetur simus participes deliciis duo
bus / Ecc. iiij. Congregationi pauperum
affabilem f. quia beneficia sunt beneficijs
non sunt repellendi / ps. Bonus qui
tollit etc. / Ideo Ecc. iiij. a filii elemosinam
pauperis ne defraudes / et oculos ne etc. /
Cum multa exhortatione / hic audit
quod dederunt fermentum / quia exhortan
do / observando / omnia quaerendo / Dicit
in multo q. voluntary sunt ipsi dico
in multa exhortatione observantes vos /
Ambr. ut ut latius cogeret / usque ac
cipi / quod accipiendum non indebitum /
quia plus erat / quam poterat / ecce
sua / quoniam ut eos pauperiores
sint quoniam largitionis elemosinas / cum
quodam misericordia / i. ministrationis
elemosinas nolebant eam sua dare / quasi
quia per glo. hebr. vltio beneficentie
et commonis nolite oblivisci / nisi
quod fit inscoem. i. in pauperes dandos
qui erant in ierusalem / qui omnia sua
dimiserant et ad pedes apostolorum
miserant / ut dicitur Act. v. Sed heu
isti exhortantes et observantes dabant /
Sz hodie exhortati et observati dare
nolunt / illi de paupertate dabant
hodie de divitiis / dare nolunt / et
hoc est quod karitas hodie refrige
scit / Notandum quod etiam applicari
potest gratia per istos effectus gratie / et hic
ges / primus quia insufficientiam supplet /
Ro. iij. insufficientia gratie per gratiam ipsius
Ro. j. Gratia nobis / Sic etiam Tho. viij. Ipsa
est que purgat peccata / et quia sufficit
contra ardorem temptationis / 2 Cor.
xij. Sufficit tibi gratia mea / sed etiam
Ecc. iij. Ignem ardentem extinguit
aqua / et etiam etc. / quia amore etiam
defendit / pu. xxvj. Gratia et amicicia
liberant / quas tibi serva / ne exprobabilis
fias / sic etiam Tho. xij. etiam a morte
peccato et a morte liberat / et non patietur
etc. / quia vitam eternam acquirit /
Ro. vj. Gratia dei vita eterna / sic etiam
Tho. xij. Ipsa est que facit inveni
re vitam eternam / quia addo ne
reprobabilem reddit / Eph. j. qua gratifi
cavit nos dilecto filio suo / ps. diffu
sa est gratia in labiis etc. / Sic etiam Tho.
fiducia erit coram summo deo elemosina

elegit

colligit

4º

6o quia hominibus gratum faciet | Hic 10
sicut proficiebat sapientia etate et gratia a
pud deum et homines | Sic etiam Ecc
xviii° et xxiiii° etiam unam quasi sirculus
cum illos et gratum homines a hucius qsi
[illegible] commendabiles | 7° quia augmentum
[illegible] eterne | Ecc vi° erit sicut pa[illegible]
sus in [illegible]bus | Sic etiam Ecc iii°
etiam patris non erit in oblivione | Nam
pro peccato matris restituetur tibi bonum
in iusticia edificabitur | Infra ix° Auge
bit incrementa frugum iusticie vestre | Et
non sicut speravimus | Hic ostendit quod
dederunt ordinaliter | Et hoc primo quia
posuerunt sibi debitum finem | 2° quia serva
verunt verum ordinem ibi | Sed semetipsos
dederunt | 3° quia monente apostolo conse
milem de aliis confidentiam ibi | Ita ut ro
garemus | Primo intencio | in 2° actio |
in 3° affectio | Quidam dicunt quod et non sicut
dederunt sua sicut speravimus | Timui
mus ne acciperetis spirare in spe Spes
enim est de bono | timor de malo | Non
enim dederunt sua parcius defendendo
ne arguerentur a nobis | scientes quia
munera excecant oculos iudicum |
Exo xxiii° | Sed semetipsos dederunt
domino | primum cumdantes suos errores ipsa
vos et deo obedientes | Aliter enim mu
nera eorum deo non placerent | Gen iiii°
Respexit dominus ad abel et ad munera eius |
Deinde dederunt se nobis ad obedien
dum | et hoc per voluntatem dei | qui vult
homines subdi suis vicariis | Luc x°
Qui vos audit me audit | Ita ut ro
garemus nobis | ut exemplo eorum pro
vici [illegible] nos simul actus
[illegible] | ut quemadmodum cepit
[illegible] sic et perficiat | ut exhortatio sua
[illegible] in nobis | et sic [illegible]
[illegible] et perficiatur in nobis non tamen alia bona
que incepit sed etiam gratiam istam scilicet
largicionem elemosinarum | Sed sicut in omnibus
habundatis | Supra proposuit exemplum
domini | Hic hortatur admirando pre
dicatum exemplum duplici racione | primo enim
allegat eorum in aliis bonis perfectionem
et aliorum in hoc dono sollicitudinem
ibi | Non quasi imperans dico | Primo
primo tangit bona eorum quorum exem
plum eorum adcongruum | 2° admo
nitionem | in quibus habundant | 3° hortatur
ut similiter in erogacione gratia habun
detis ibi | Ita et in hac gratia | Ista autem
quinque bona sic distinguuntur | quia bonum

homines aut pertinet ad cognitionem
aut si est necessarium homini propter se ipsum
sic fides | vel propter proximum | sic ser
mo | aut propter utrumque sic scientia | vel
fides | pertinet in dominum primo et proximo
scientia in scripturis | Vel ad motionem | aut
est necessarium in adoptione ipsum producendi
sic est sollicitudo | aut adoptionis ine
[illegible] | sic est caritas | Dicit ergo sed
sicut | quasi in rogationis tenetur et ut perfi
ciat in nobis istam gratiam | et non
quoscumque modo | sed sic perficiat ut sicut
in omnibus aliis bonis habundatis
I Cor 1° | in omnibus divites facti estis
in illo | in omnibus dico | scilicet fide et ser
mone | quo loquimini scientia scripture
vim et sollicitudine bene operandi
Insuper et caritate vestra dilectione
spirituali quam ad nos | Sic et autem
bona ultimo ponit caritatem | tamquam
consummacionem omnium Col iii° Super omnia
propterea caritatem | Ita ut in hac gratia
scilicet largicione elemosinarum habundetis | Hun
dantes scilicet dando ut dispersit dedit
pauperibus | Non quasi imperans di
co | Hic allegat aliorum in hoc bono
sollicitudinem | ubi primo ostendit se pro
cedere | non imperando | sed suadendo ibi |
Non quasi [illegible] cogendo | sed exhortando ali
cunde ibi | Sed per aliorum scilicet non obiur
gando | sed suadendo ibi | Et tamen ve
stram | Dicit ergo Non quasi dico ut
habundetis in gratia danda | non enim dico
hoc quasi imperans ne sit quasi extorta
[illegible] | hoc autem est argumentum quod
[illegible] debent uti imperio | Ben
[illegible] sit aliquis homines fidelis
[illegible] | sed per dico
[illegible] complacere valens | et
suadere nobis ut largi sitis et vestre
bonum ingenium caritatis vestre [illegible]
[illegible] ingenio sit in bonis ne
[illegible] I Cor xiii° etiam per aliorum sollicitu
dinem ibi | exemplo incedo mi in [illegible]
[illegible] pauperum | pro quibus debe
tis esse solliciti | Hic quia supra
Nolite vos facere gloriam ab aliis
non querit nisi eorum qui bonis
sua dare non prodest | ex hoc innuit
quod peccatori non prodest dare elemosinam |
[illegible] quod bonum sit quamdiu boni pa
tres [illegible] cor eorum illustret ad
penitentiam | [illegible] non prodest eis peccatori
ad vitam vite eterne | sed prodest ad

inter alia bona / mea temporalia quam
spiritualia. Item super id: Supra virtutem glo.
id est etiam post egerent / quia qui remitta-
tur omne supra virtutem ut possit mori /
se reddit impotentem ad hoc male
fuerit. 9° simili qui dat elemosinas. Ro
dare supra virtutem reddit suaviter dici-
tur / ut enim spe altissimo notatur hic
dei et prouidentie / aut propter spem ut
inde serto. Secundo modo sensu non est peccatum /
sed perfectionis consilium. Sic laudatur
vidua que obtulit totum victum suum
Marci xij. In 2° sensu peccatum esset. Item super
id: Non sicut speravimus glo. prius se
redimendo a culpa / et ultra redimere
bonum est animam quam pecuniam tamen etiam redi-
me. Item culpe redimere que dampnum
est apud deum sit faciendo / neque
apud homines / quasi muneribus impu-
dentiam apostolus emendo / prima a lege
cum mali. Item super id: Sed semetipsos
dederunt primum deo glo. Aliter non erit ac-
cipiendum alterius / quia a pastoribus licet
accipere elemosinam / Sed a pastoribus licet acci-
pere. Non enim a pastoribus volentibus per
elemosinas quasi per quandam munera in
primitate emere et iudicis ordines cepe-
rare. Item super id: Non quasi imperans
dico glo. / ne sint transgressores / ut
dare elemosinas reconstans facit an merit
et merces et ita sine imperio / in est
omnis omittendo essent transgressores.
res / Aut superogationis et ita non
poterat eis imperare / Sed quamuis esset
opus superogationis / tamen per quam vo-
luntate et virtute poterat imperare /
maxime quia ipsi iam anno preterito
in hoc consenserunt. Scitis enim gratiam
domini nostri. Supra probauit eos ad
elemosinas faciendas allegando macedo-
nium liberalitatem / hic probat eis in
exemplo christi eminentem / et primo in-
sistit in effectu ibi / quia propter nos
egenus / 2° in fine ibi ut illius inopia
dicit ergo scitis enim gratiam nominis
vos ad elemosinas largitionis / et hoc debe-
tis facere exemplo christi. Scitis enim certitudi-
ne fidei gratiam id est clementiam quam
ostendit dominus noster ihesus christus quidem
propter potentiam conditionis / in propter
dignitatem redemptionis / ihesus propter sanctifica-
tionis glorificationem / christus propter eminentiam

dignitatis quam in gratia habet / quia
propter nos egenus factus est / in carnis
assumptione pro egenus et pauper.
Ergo factus in sua conuersatione. Zacharie ix°
Ipse pauper sedens super asinam etc. In
sua passione. Trenorum iij°. Recordare
paupertatis mee etc. Cum esset diues non
dicit fuisset / quia paupertatem assumpsit
et diuinas non amisit. Unde Augustinus In-
tus diues / foris pauper / latens deus /
in diuitijs apparens homo / impau-
perata paupertas. Cum vbi enim diues et
pauper / ut illius inopia vos diuites
essetis. Ambrosius: Omnes diuites facti sumus
in pauperem christum credentes. Nemo
ergo contempnat / pauper in cella diues
in consilio / securior dormit in terra /
quam diues in auro et purpura. Non ergo
principes te / sed cum mediocritate. Adiutu-
ros credere / qui indutus est mea pa-
upertate. Et consilium meum. Supra mo-
ra ad hoc ut darent elemosinas / primo alle-
gauit macedonum liberalitatem / 2° christi
eminentiam / hic allegat ipsorum utilita-
tem. Ubi primo proponit / quod consilium et
utile est eis / hoc consilium / 2° hortatur
eos hortatur ad illud perficiendum / Nunc
vero et facto perficere / 3° ostendit regulam
perficiendi modum ibi / Si enim volun-
tas prompta est / 4° modi istius fine-
m ibi / Non enim ut alijs sit remissio.
Dicit ergo et consilium quod vobis propter nos
egenus factus est / et ideo in hoc id est in
consideratione tanti beneficij do consilium
ut elemosinas faciatis. Ecclesiastici iiij°. Consilium
sapientum perquire / hoc enim scilicet facere
elemosinas / vobis est utile / plus enim est uti-
le facientibus / quam eis enim fit. Augustinus in
libro xv°. Beatius est magis dare
quam accipere / vobis dico qui non solum
facere sed et velle / quod plus est / quia
facere cepistis ab anno priore / ut per
hec duo scilicet velle et facere refferri addiscere
sit / vobis dico est utile / qui cepistis
facere et non solum voluntate sed etiam hijs qui
velle cepistis ab anno priore / nunc non
solum dare / sed etiam velle est utile.
Nunc ergo tam opere inchoata adimplete
consilium apostoli commodum dominus / sponte in
dandi. Bonum enim propositum debet im-
pleri. Mondum super id: Egenus factus
est / quod quidem scilicet egentem propter culpam

propriam quidam propter alienam propter
culpam propriam sunt egeni. Ut gula
torum quidam egestate replent
s. accidiosi. Prov. xxviii. Qui sectatur
ocium replebitur egestate. Et x° egesta
tem operata est. Alii in egestate ino
riuntur s. avari Prov. xi. Alii dividunt
propria et ditiores fiunt. Alii rapiunt
non sua et egestatem habent s. scilicet
iracundi Prov. iii. Egestas a deo
in domo impii i. iracundi. Quarto egesta
te atteruntur s. simplices Job xx. Plan
no innuebit eum hypocritam super
bum locus eius et filii eius s. simplici
tate atterentur egestate. Quinto egestate
moriuntur s. immundi Prov. v. Cum i doc
ti sunt in corde egestate morientur
s. indocti sunt immundi et ideo quia de ma
lo seminant et ... Sexto egestate confun
duntur s. luxuriosi. Ecc. de filio pro
digo Luc. xv. Egestas et ignominia
ei qui deserit disciplinam. Iste est p
cipue luxuriosus. Septimo egestatem adi
miserunt s. ebriosi Prov. ult. Bibant
et obliviscantur egestatis et dolores non
recordentur amplius. Nunc egestate
est accidiosus quia vivit sine merito
et ideo nichil colligit. Avarus recon
dit sine termino et ideo nichil ei suffi
cit. Simplex quia totum exponit incerto
et ideo totum dispergit. Immundus quia
totum obligat pro nichilo et ideo totum amit
tit. Immundus quia nullo bene utitur
et ideo nichil ei proficit. Luxuriosus qui
totum ponit in usus et ideo totum consumit.
Gulosus quia totum ponit in sacco per
forato sive in ventre et ideo totum perdit.
Alii sunt egeni propter culpam alienam
sicut Christus ut hic dicitur egestas vo
luntaria assumpta ad exemplar ...
... est propter ... que sup dicitur
s. de prompte voluntatis. Nunc vero
et facto perficite. Hic hortatur ad perfi
ciendum deinde consilium. Ubi primo mo
net ut illud perficiant secundo replicat
iam incepisse unde turpe est nisi
compleatis. Item sequitur admonitio dicit
ergo nunc vero et facto perficite illud s. scilicet
quod incepistis et velle et facto perficite
dico ut ut quadmodum promptus est
animus voluntatis et promptus discretus
ut sit et perficiendi. Ne voluntas que
latet in corde appareat inops perficiendi.
Dico ex eo i. secundum id quod habetis secundum
plus et minus. Unde facultas permittit.
Baruch i°. Collegerunt eis qui erant
in eis unusquisque secundum quod potuit
invenire. Si enim voluntas prompta
est. Hic ostendit rationabilem perficiendi
modum dicens: Si enim quando sine dico ex eo
quod habetis si enim voluntas prompta
est ad dandum secundum id quod habet accep
ta est deo ut s. littera retinemus
non enim secundum dandum est illud quod non habet
i. ultra vires sufficit enim adimpleri
quod debetur secundum facultatem nostram
possibilitatem. Estote ergo quadruplex
... quidam quolibet donum si de
hilaritate quo ad efficientem ibi hila
rem datorem. Festinanter quo ad formam
ibi prompta est. Habundanter quo ad
materiam ibi s. id quod habet. Utiliter
quo ad finem ibi accepta est deo.
Non enim ut aliis sit. Hic ostendit
modum fructum. Ubi primo assumptum in
tentionem suam exponit secundo intentionem
indicat ibi s. ex equalitate. Tertio fine
debitum explicat ibi. Ut et illorum
eos perfectum predictum confirmat ibi: Ut
fiat equalitas. Sicut scriptum est. Dic
ergo non enim quod secundum id quod habetis
vos dare moneo. Non enim vos mo
neo ad dandum ut aliis sit remis
sio i. ocium aliquomodo ut s. ociose
de vestro vivant. Vobis autem tribulatio
i. afflictio eorum paupertas. Sed
potius vobis moneo ut vestra
habundancia in bonis temporalibus ... opia ... (marginal note)
suppleat inopiam eorum ... s. et
ad benefaciendum apta Prov. v. Emi
nat ... acceptabile et hoc exequi
tur quod potest intelligi. Consilio.
Primo sit ex equalitate s. secundum
retentionis ut quantum vos retinetis
tantum detis ... zacheus ...
Prov. dimidium ... ad ...
do pauperibus. Secundo sit expositu
equalis sustentationis ut s. suffi
cientem de bonis vestris sicut vos sed
ut sit ex equalitate datoris ...
... receptionis ut s. debet ...
... vobis spiritualia ... et ...
... ut ... non sit
et illorum habundancia. Hic tangit
finem sive fructum et postea confirmat
ut dictum est. Dicit ergo ut et quando vestra
habundancia in temporalibus suppleat illo
rum inopiam ut ergo illorum habundancia
in bonis spiritualibus vestre inopie ei
dem spiritualibus sit supplementum. Et ut

… Cor … opia … eius …

i. Cor. ix°. Si seminavimus vobis spiritualia

ii

fiat equalitas quod patet similiter in
colligendo [?] primo de equalitate re-
munerationis sicut fiat equalitas
dantium et accipientium per eandem re-
munerationem licet non tamen. 2o modo
de equivalentie recompensationis sic-
ut fiat equalitas indigentie. i. interp-
tatione sic dantes temporalia et dat
vobis spiritualia. 3o modo de equalitate vo-
luntatis in dando licet non operis s. ut
fiat equalitas in voluntate dantium
sive pauperum sive divitum et pro que
primo 2o licet non sit equalitas in
opere sicut scriptum est in figura s.
hi gomor in Exo. xvi vbi dicitur quod
plus collegerat sunt plus et quod
collegerant sunt minus et hoc est quod
dicitur alijs verbis qui multum s. collige-
rat de manna s. plus quam de gomor
non habundauit et quod sunt plus et quod
modicum collegerat minus s. quam
de gomor non minorauit i. non ha-
buit minus nec intelligendum est
quod hoc fiet per miraculum sed sed Exo.
xvi quando collegerant ponebant
simul et metiebantur ad mensuram
gomor et dabatur cuilibet mensura go-
mor et sic fiebat equalitas. Con-
tra hic sup id. hoc nobis utile glo.
plus est utile facienti quam cui fit
ad id act. xx beatius est dare quam
accipere et melius est primo paupe-
rem fieri et mendicare tum sit opus perfec-
tionis quam posse dare etiam divi-
tias retinendo vel recipiendo. Ro.
si accipere accipiuntur tamen melius est
dare quam accipere. Si non habere etiam
scientiam quo est propter deum sua re-
linquere et mendicare sic melius
est hoc modo accipere. Item sup id. sed
etiam velle glo. quod plus est quam
facere quia primo maius est facere quam
velle. Ro. si comparetur motus interior
exteriori per se melius est velle quam
facere quia facere potest esse sine merito
si autem motui exteriori connecto
interiori melius est facere ut
potest facere voluntarie quam solum velle
Item sup id secundum id quod habet glo. ut
necessaria cuiusque retineamus. Contra non
est acceptum nisi ubi datur omne super-
fluum. Ro. sed adest superfluum capiti
propter se quod tamen necessarium est et quod
membrum in quantum membro dominatur

[Margin: + [illegible] melius]

[Margin: aliq]

Item aliquid est superfluum alicui propter
se quod tamen propter alios quibus habet
dispensare non superfluum habet. Sup id quod
non habet glo. non tamen est acceptum dando
ultra vires. Contra sup eodem laudantur
macedones quia dederunt ultra vi-
res. Ro. tamen accipitur hic generaliter
et exclusive non nominaliter et separa-
ne s. vel dare super vires indiscrete
s. cum periculo sui et aliorum non est tamen
laudabile sed dare discrete sic est.
Sup id. Non ut alijs sit remissio glo.
ut alij de vestris otiosi vivant ergo
vivere de alienis sine labore manu-
um malum est. Ro. non solum labor ma-
nualis excludit otium sed etiam labor
spiritualis. Nam melius negotium
est operari cibum qui non perit quam
qui perit secundum quod monet dominus
Jo. vi. operamini non cibum qui perit.
Item sup id. Vobis autem tribulatio glo.
i. angustia paupertatis non hoc dicit
quia melius est sed infirmus timet.
Contra melius est providere sibi quam
alij quia magis secundum ordinem cari-
tatis. Ro. providere sibi necessaria melius
est quam alteri sed preter necessaria melius
est providere alteri. Vel dicendum quod pa-
upertatis tribulatio maior est perfectio in
perfectibus sed imperfectibus non. Item
sup id. ex equalitate glo. hic io dicit
ut quantum quis habet dividat cum
pauperibus quia non plus exigitur quam
sibi retinere debet sicut zacheus qui
oz fecerat dare tamen quantum sibi
retinet homo. Contra dimidium eius
quod homo habet aliquando est oi parum
tunc oportet plus detinere quam dare
aliquando minimum et tunc equaliter. Ro. plus et
minus dicit hic comparatione in genere
non in specie i. si multum multum si parum
parum. Item sup id. vestra inopie sit
supplementum glo. Item cum vivit in
hoc seculo non sunt multa sufficientia
ad vitam eternam quam multi viventes
in hoc seculo sunt multum. Ro. loquitur
de viventibus in hoc seculo non tantum actu
sed etiam affectu seculari quia seculum di-
ligunt et ideo nisi iuventur orationibus
sanctorum deficiunt eadem. Item sup
illud non minorauit glo. in quo figu-

inbat quod qui maiorem habet nimis
et qui minorem in eius comparatione habuit
sine refectione non habuit equalem
fruitionem. Secundo habuit eandem in spe
sed non equalem secundum ibidem quod videtur
ultimum dicit et qui parvum, si equa
voluntas est, equalem habet in
eadem re. Tertio ergo quoniam esurientes
de se adiuvant. Quarto quoniam in eis
voluntate nichil prodest ad vitam vite
eterne prodest tamen ad minuendum actuale di
missionem pene per modum satisfac
tionis et per modum orationis quia magis
obligat recipientes ad orandum pro se.
Gratias autem ago deo. Commendat
ad collectas faciendas quidem causa scilicet
religionis primo allegando macedonum
liberalitatem, secundo ipsi commendat et ipso
in voluntatem, tertio meliora adhuc missorum
ipsorum sollicitudinem et auctoritatem
quam hic allegat, ubi primo quidem
titum quasi principalem nuncium, secundo
lucam sive barnabam secundum quod ibi
misimus etiam cum illo fratrem no
strum, tertio apponit eorum opinionem cum quo
etiam cum illis fratrem nostrum, quarto hortatur
ad susceptionem dignam eorum ibi ostensionem
ergo quae est caritatis vestre ad eos
in medio coram tyti tangit quorum primo eius
sollicitudinem, secundo sollicitudinis causam
ibi pro nobis, tertio quantitatem ibi ergo tamen
sollicitior, quarto condicionem ibi profectus
est dicit ergo gratias quidem rogavimus tytum
ut perficiat in vobis istam gratiam, gratias
autem ago ut sic perficiat consilium de gratias
autem ago scilicet deo qui dona omnia dat
optima qui dedit in corde
tyti eandem sollicitudinem quam
ego ipse habeo pro vobis, scilicet ad largi
tionem exhortando, secundo rationem quoniam
exhortationem quidem scilicet a nobis suscepit
sibi factam suscepit scilicet meam exhorta
tionem audivit, sed cum sollicitior esset profectus
est ad vos, quoniam cum primum rogavimus
excusabat, se propter incorrigibilitatem
vestram. Ro. xvi. cum pestem mansuetudine
Misimus etiam cum illo fratrem. Hic com
mendat barnabam sive lucam. Sciendum
est enim quod illorum duorum fuit missus
cum tyto, ubi primo quidem persona mis
si, secundo assignat rationem mittendi ibi devi
tantes hoc ne quis nos vituperet.
Personam non quidem certis nominibus. Circa
cum dicit fratrem cuius laus est in evangelio cuius

laus est ab officio sive doctrina, cum
addit non solum autem, sed etiam ordinatus
dicit ergo misimus cum non solus
tytus profectus est ad vos sed etiam
cum eo misimus fratrem nostrum scilicet lucam
vel barnabam cuius luce laus est in
evangelio scripto quasi scilicet per eum scriptum vel
cuius barnabe laus est in evangelii
predicatione laus dico per omnes ecclesias
non solum autem laus eius est in evangelio
sed etiam ordinatus est ab ecclesiis scilicet
inde comes peregrinationis nostre scilicet pre
dicationis quam inde tamen per
in ecclesiis. De barnaba patet hoc actuum
viii. Segregate mihi barnabam et
paulum in opus ad quod assumpsi eos
de luca autem dicit paulus in prologo su
per quod usque ad finem eius paulum
secutus est in hanc gratiam hoc le
dupliciter primo modo de gratia largitionis
elemosina sic ordinatus est comes
et hoc in hanc gratiam scilicet elemosine largitio
nem que ministratur a nobis cuius
nos ministri sumus. Ro. xv. proficiscar
autem ministrare sanctis ministeriis
dico ad dei gloriam quia deus in
clarificatur ut ne deus inde glorificetur
et ad nostram etiam voluntatem complendam
scilicet quia nolumus committere nostras elemosinas solum
dico destinatam vel predestinatam a deo
secundo modo dicitur gratia predicationis genera
liter sic ordinatus est comes
in hanc gratiam predicationis scilicet
gentium que ministratur a nobis cuius
ministri sumus. Gal. ii. qui operatus
est petro in apostolatum operatus est et
michi inter gentes. Ministerium
dico ad dei gloriam sicut prius et
ordinatus est comes ad destinatam
voluntatem nostram et ad complendam
predicationem gentium quam nolo
et qui destinatus sum et adeo ordi
natus. Felix cum dat deus officium
predicandi quod videtur ibi secundum
gratiam proximum debitum officii quod
nota ubi que ministratur a nobis
intentionem rationem ministerii que nota
ibi ad dei gloriam stabilis desiderium
ministrandi quod nota ibi et desti
natam voluntatem nostram. Devitan
tes hoc ne quis nos. Hic assignat
rationem mittendi et haec explicat prima
est ex conclusione vituperii, secunda est glorifi
catio dei in hoc quod demus omnia bona

[illegible] cum sollicitior esset, ad vos [illegible]

g.o deuitantes quia scilicet os iniusti
deuitantes ne quis vos vituperet
Gen. vi.o ne ro vitupere(n)tur ministerium
nostrum vituperet deo in hac pleni
tudine scilicet largicionis elemosinarum, deuitantes
nos propter defraudare et celare
in vsum nostrum conuertere que scilicet ple
nitudo elemosinarum ministratur a nobis ad glo
riam dei vt deus glorificetur. Ambrosius super hoc non parum sit se de
uitantes ne quis nos vituperet in
hac plenitudine scilicet doctrine et mi
raculorum dicens nos negligentes
esse in cura pauperum ut dicitur
Gal. que inde predicatur sed non a memor
scilicet solum pauperum sicut alij apostoli quod
hoc enim apostoli inter se conuenerunt
et paulum rogauerunt Gal. ij.o tantum
ut pauperum memores essemus.
Sic ergo audiet sibi sollicitudinem
pro pauperibus iniuste eleemosinas
plenitudinis dico que ministratur
a nobis ad dei gloriam scilicet ut deus glo
rificetur in deo enim misi. bene dico
deuitantes prouidemus enim
bona ut opera nostra bona sint non
solum coram deo ne scilicet ei placeant
ad retribuendum Math. vi.o pater tuus qui
videt in abscondito reddet tibi sed
etiam coram hominibus ut eis
placeant ad imitandum Math. v.o Sic
luceat lux vestra coram hominibus
ut videant opera vestra bona et cetera. Rom.
xij.o prouidentes bona non solum coram
deo sed etiam coram hominibus. glosa
propter nos conscientia nostra sufficit nobis
propter nos ut fama nostra non pollui
sed pollere debet in nobis duo sunt
nos conscientia et fama. conscientia tibi fama
proximo. Idest qui conscientie sue con
fidens famam negligit crudelis.
Naudivi quod solent sibi pro
uidere sapientes. primo de prouisione salu
te nostre Ier. v.o Tumultus et valde
et prouidimus amabile nec nimio
errore comprehensi sed heu precogi
tatus impiorum iniere prudencie
sunt. 2.o de quiete et pace. Ruth iij.o
Filia mea queram tibi requiem
prouidebo ut bene sit tibi. Esaias 4.o
Videbis sine consilio prudenciam possi

bile est pacem dare rebus. 3.o de bono
nomine Ro. xij.o prouidentes bona et cetera.
4.o de benigna donacione. Exo. xviij.o
Provide de plebe viros sapientes et cetera.
Ruth iij. prouideat dominus deus quod a
cum honorem qui et cetera. 5.o de secura hi
tacione. Deut. x.o Archa federis
domini precedebat eos prouidens castro
rum. 6.o de gubernacione rei publice.
Gen. xxx.o Iustum est ut nunc aliquid
prouideam etiam domui mee. Iudith
vile cuiusquam nobis. 7.o de prouido dispo
sitione. Gen. xli.o Nunc ergo prouide
at rex virum sapientem et industri
um et preficiat ei. Si ergo intelli
guntur omnia illa propterea quilibet
debet sibi prouidere de celis. Dene xx
vij.o Virum sapiens et cetera. Sollicitus
etiam cum illis. Hic inducit apostolus
corinthos exemplo ubi primo tangit sollici
tudinem eius exhibitam. ipsis secundo
augmentum sollicitudinis ibi Nunc
autem multo sollicitior est. 1.o enim
ostendit sollicitudinis amplitudine
ibi. Ecclesiastici confidencia multa. Dicit ergo misi
mus illum scilicet cum illis sed in
simus cum illis et frequenter misimus apol
lo dequo j. Cor. xvj.o Ergo plurimum
apollo rogaui. que plurimus co
primeto in multis sepe sollicitum esse.
de salute scilicet ministrum scilicet placeus qui
veniret ut non fugiat potenter
ut non deficiat frequenter ut non
torpeat ardenter ut eos mone
at cogitans de salute aliorum. Ista gre
gorius in Pastorale dicit nobis plurimis
in multis et cetera. Nunc autem multo sollici
or est confidencia multa scilicet nobis. n.
plurimum scilicet ipsum esse sollicitiorem
quia prius cum audiuit scilicet vos correctos
et subiunctis concepit complicem ampli
orem sollicitudinem. prima est separatum
correcto eorum. 2.a societas aliorum
ibi. Siue pro tyto. Dicit ergo tanto so
licitior fuit cum confidencia idest
pro confidencia multa quam in vos scilicet
de vestra correctione siue sollicitior
est siue pro tyto qui de vobis multa bo
na ei retulit et ergo libenter ibit
qui tytus est scilicet socius meus quia
scilicet apostolus et qui assumpserat eum

pro prudencia
dum et cetera

x q xpi st min(ist)ri etiam h(ic) gl(ori)e p(ro) dan(d)a cas(sa)
x ad gl(ori)am p(ro)

in sociu(m) et in nobis(?) in uera conuer
sione / adiutor felix / qui semp(er) est
socius / co(n)tra discordiam / qui sep(er)
adiutor / contra ignauiam / ut socius ne
no(n) uelit d(omi)nari / et adiutor ut no(n)
uelit quod neglig(er)e / siue fr(atr)es n(ost)ri /
deffici(un)t sc(ilicet) (uic)e / et supplendum e(st) siue
q(uo)nia(m) .i. alijs qui sunt fr(atr)es n(ost)ri /
ap(osto)li etiam / a quibus regi(m)e(n) fuit
(uic)e / Amb(ro)sius est sine p(re)fices n(ost)ros apo
stolos etiam / quia miseri etiam
aliam istius p(ro)uincie rogauit eu(m) /
quod ap(osto)li dico gl(ori)e xpi / Ostensionem
ergo que est caritatis u(est)re / Hic hor
tatur ad dign(a)m eor(um) susceptione(m) /
et p(ri)mo quia hoc est p(ro) bo(n)o dilectio
nis / 2o quia sunt correctores ibi /
et u(est)re gl(ori)e / 3o quod ex(em)pli bonum ibi /
sufficiens / Dic ergo ostensione(m) q(uo)d et
quia tales misimus ad uos / q(uo)d ostensio
ne(m) que est caritatis u(est)re / q(uo)d sc(ilice)t
alijs audire sc(ilice)t u(est)re gl(ori)e p(ro)bo(rum) / qu(ia)
homines p(ro)bi / p(ro)pt(er) correctione(m)
u(est)ram / in illos audiencia / s(e)cu(n)du(m) ca(rita)ti
ne / et hinc recipiendo / Gregorius plus
dilectionis exhibitio est opus ecclesie
iustitie etiam dei / i. ap(er)te et manifes
te / in illa ecclesie agnos(ci)te / ut ea
que de nobis audiuimus / bona tes
timoni(o) ex(em)pli accipiamus / hic p(er) an(te)
p(ri)t argumentu(m) quod legati d(omi)ni p(er)
recipiendi sunt cu(m) p(ro)cessione / p(ro)pt(er)
quod dicit sufficiens etiam / Glos(sa)
hic sup(er) illud sua uolunta(te) p(ro)fect(us)
est / q(ui)a p(ro) desiderio ad p(ro)fectu(m) eiu(s) im
pulsus anhelat / u(el) i(n)tentum obedire
sibi animantes / Ergo eu(m) ut hu(ius) offi(cij)
legationis sponte suscepit / u(el) i(n)tente(r)
obedire sibi animauit / Hoc d(omi)n(u)s hoc ab
ap(osto)lo quietudinis no(n) erit / Et in
officio isto plus erit honoris quam
honoris / et plus misterij quam ...
tionis / Item sup(er) illud / misimus etiam
cu(m) illo f(rat)rem / om(n)is xpi actio n(ost)ra e(st)
instructio / Op(us) dispensatore fuit
h(ic) u(el) t(em)p(or)alium / Ap(osto)lus i(n) misteri(is)
clericorum colligendam / tamen non
fuit no(n) debuit / Et xpus fur(um) no(n)
elegit / s(ed) eu(m) / quia oc(c)ulte malus
erat tolleramus / Inquo nos d(omi)nus /
malos no(n) elig(er)e / s(ed) oc(c)ultos tollerare /
s(ed) iniquam indispensatione rerum /
multo malis etiam oc(c)ultum delerare.

tollerare

Ro aut h(ic) dispensatione(m) publicam /
exp(er)ta(m) ordinaria / u(el) p(ro)uincia ex
p(er)ta(m) q(uo)m(od)o sunt / si p(ri)mo causa no(n) p(er)
u(el) debz depon(er)e p(ro)pt(er) tamen accelera(re) /
in 2a p(ar)te addit(ur) / quod alius / ita
xpi actio n(ost)ra est instructio / Et enim
est / ut quamuis ad socium actionis /
ut quamuis ad aliqua(m) existimacionem
cuius / In hoc aut(em) xpus docuit no(s) no(n)
fuisse dispensatores pone(re) / s(ed)
de rebus t(em)p(or)alibus / no(n) nisi cautele /
Item sup(er) illud p(ro)uidemus bona Glo(sa)
qui co(n)fitetur fidelis fam(a)m neglig(it)
crudelis est / 1 Cor iiij / Michi pro
minimo est / ut a uobis iudicer / ergo
ipse est / semp(er) debz homo cur(a)re
de bona fama / s(ed) cu(m) p(ro)pt(er) a(n)i(m)i iustitio
nem malicia no(n) p(ro)cedet / debz p(ro)
uidere et conscia (con)tentus est / Item
s(ed) etiam coram hominibus / q(uia) ad Ro(manos) xij
Attendite ne iustitiam u(est)ram facia
tis coram hominibus / Et coram ho
minibus fieri bonu(m) dupl(ici)ter est / aut
p(ro)pt(er) edificatione(m) / quod bonu(m) e(st)
aut p(ro)pt(er) p(ro)priam ostensionem et laude(m) /
quod malum est / Vn(de) d(omi)n(u)s addit
Mt vi / Vt videamini ab hominibus et(c).

Dam de multo quod fit in s(an)c(t)os
Supius monuit ad collectas
faciendas / hic de(finit) mate(riam) mo(dum) fa
ciendi eas / s(ed) h(ic) humilitate(m) et liberaliter /
Adhuc aut eos inducit quadrupliciter
p(ri)mo ex p(ro)mptitudine eor(um) quadrico
ne / 2o ex ... ad hoc p(ro)missio(ne) /
ibi / misimus aut fr(atr)es / 3o ex futura
retribucione / ibi / hoc aut dico / q(ui)a qui
p(ar)ce seminat / 4o ex p(ri)ma utilitate u(el)
patens est aut(em) deus om(n)em gra(tiam) /
Supra p(ro)monet eos p(ro)mptitudinem
eor(um) q(uo)d dicitur(?) duplic(ite)r / p(ri)mo in se / 2o
in alior(um) co(m)paratione / ibi / Etia(m) et Achaia /
Supra commendat eos / p(ri)mo quia
dant liberaliter / sine simulatione /
2o quia festinanter / sine dilatione /
ibi / Scio enim p(ro)mptu(m) / 3o quia habunda(n)
ter sine confusione / ibi / p(ro) quo de uo(bis)
glorior / Dic ergo / Nam quasi una de
receptione eor(um) uos moneo / Nam
de ministerio / scilicet ... quod fit in
s(an)c(t)os / ad sustentatione(m) s(an)c(t)or(um) pau(per)u(m) /
qui sunt in Ier(usa)l(e)m / 1 Cor xvi / De col
lectis aut(em) que fiunt in s(an)c(t)os / sicut
ordinaui ... / Ex superhabundanti / s(cilice)t superflu
um est michi scribere uobis / s(ed) uos
exhortando amplius ut ... superfluum

ij

scio enim promptum animum vestrum / ad hoc
faciendum | infra viij°. || Non solum facere
sed etiam velle cepistis ex priori anno /
pro quo s. animo prompto de vobis glorior
apud macedones | dicens s. hoc
quod et achaya cuius metropolis est
corinthus | cuius s. scripsit ex°. alii
provocati sunt | primum est emulatio
hec s. macedonum dicta ab anno
preterito | Ro xv°. probaverunt macedonia
et achaya collectionem aliquam facere in
pauperes sanctorum qui sunt in ihrlm |
et ista emulatio s. amor et studium
imitandi vos | quia viderunt
vos bene currentes per fidem provocavit
plurimos. ad perficiendum | pu xxvij°.
ferrum ferro exacuitur | et homo exa
cuit faciem proximi sui || misimus
autem fratres || hic inducit eos commen
datos promissione ubi primo ante se
promisisse nuncios | primo ad perficien
dum | 2° ad largiter preparandum | 3° /
|| Necessarium ergo existimavi | ubi primo
tangit finem missionis | 2° missionis
rationem ibi | ut ne quod gloriamur | 3° rogo
missionis ex. ita supervacuum est m' scribere
vobis | possit aliquis dicere | ex quo super
vacuum est vobis scribere | ad quid ergo
misisti fratres | Respondet sed misimus
fratres | non ut hortentur vos | ad hoc sed
ut parati sitis ut ne quod gloriamur
de vobis evacuetur in hac parte | sed si
inveniamini sine impietate | ut quadmodum
dixi | ideo sequitur quibus gloriabar de vobis |
vos esse paratos | paratis sitis et ideo de
betis esse parati | ne cum venerint
macedones mecum ad vos et inve
nerint vos imparatos erubescamus
nos | quia de vobis gloriabimur si in
venerit esse vos vere inducere | Eccl.
xiij°. verecundare in eruditione
tua confunde | vos dico | ut non di
camus vos. i. ut de vobis taceam
de quibus verum est | quod multo magis
erubesceretis erubescere deberetis i
hic facti in hac datione etiam
que sunt dei quia ea pauperes sus
tentantur | Secundum sup id parati
sitis | quod debemus esse parati ad ini
tium primo ad largiendum copiosa /
quia qui cito dat bis dat | Genes.
xliij°. Probemus fratres Joseph nunquam
donec ingrediatur ad eos | 2° ad
emendandum delictum | Hoc enim gesto
ut cum iniurie malefactis sunt

ut | ps Sum ergo in flagello paratus
sum | et ergo paratus sum in flagella
quo ad sui sustentationem | et dolor meus
quo ad compassionem | iniquitatem ergo con
fitebor | quo ad confessionem | 3° ad exequen
dum mandata | non sicut quadriga male
vincta | que dum movetur garrit | pa
ratus sum et non sum turbatus | Sed
enim sine agilitatem angelicam | Ezech
vo similiter fulgentem etc | 4° ad re
sistendum in pugna | sed homines in
obsidione positi | quos dux eius obside
ret cum exercitu magno | 1° Mach viij°. ap
parentes inde autem et fortes exercitum
populi paratos | ad prelium | timuerunt et
fugierunt a vos | 5° ad sustinendum
in pena | sustinere enim est in bello et
cito reddere se | qui non vult ictus
sustinere | 1° Mach vij°. Dixit unus de
septem fratribus paratus sumus mag
mori | quam dei leges preuaricari |
xxiij°. Dum paratus sum tecum etc | 6°
ad suscipiendum dominum in animam | unde
rens est regem recipi in stabulo |
vel loco obscuro | ps paratum cor
meum deus | Illuc prius [illegible]
xpo meo | 7° ad premium comitandum
in gloria | sicut due que intrant ad
festum | Mt xxv°. Que parate erant i
ntraverunt cum eo ad nuptias | Mt xxiiij°. et
vos estote parati | regnum enim paratum
est | Mt xxv°. Venite benedicti patris
mei percipite etc | Necessarium ergo exis
timavi | hic ostendit quod premisit nun
tios ad largiter preparandum | ubi ipse
implicat sua prudentia in intendendo /
2° replicat missorum diligentiam in pre
parando ibi | Ut preveniant | 3° rogat co
rinthiorum largitatem in dando ibi /
Sic quasi benedictionem | dicit ergo ne
cessarium | quod tamen confusio accidit | sed
dixi necessarium ergo existimavi ro
gare fratres | scilicet tytum et appol
lo | ut preveniant in a. scilicet ad
vos et preparent i. preparando faciant
paratam esse | scilicet venerint | hanc
benedictionem scilicet elemosinarum largitionem re
promissam | i. sepe promissam | Ro x
v°. Plurimi enim et debitores sunt /
eorum paratam dico | sic quod benedictio
i. quasi opus largitatis et munus
dignum benedictione | non quasi avaritia

3° rogat declarationem i ut quadmodum dixi

nes. parum et dolentis animus dat.
Et nondum, quod etiam benedictio
dicitur primo propter benedictionem accipientis
Job xxix°. Benedictio perituri super me
veniebat. 2° propter benedictionem ipsi videntis
Eccl. xxxi°. Splendidum in panibus
benedicent labia multorum et teste il-
lius fidele. 3° propter benedictionem iudicis
retribuentis Mt. xxv°. Venite benedicti
patris mei. Secundum hoc potest exponi primum
sic: 1° propter benedictionem heredis sine
scrupulo ipsius dantis, pro tanto dic-
itur et non in dolore et sine cogitatione
ne dictione erit. Hoc autem dico quia
qui parce. Hic inducit ad confirmandam
retributionem. Et primo ad dandum habun-
danter, 2° ad dandum hilariter. Supra primo
largitas dantis in 2° largitatis animi
suadet ibi unusquisque prout destina-
vit. Supra proportionando premium
meritis primo tangit hoc contra parcos,
2° contra largos ibi Et qui seminat.
Supra tangit in contra dona actum
ibi seminat, modicum ibi parce, premium
ibi metet. Dimitti predicit in 2° dic-
tum. Hoc autem dico, scilicet quod vos large
detis quia qui parce seminat dando
scilicet parum etiam parce et metet merce-
dem. Gal. vi°. Que enim seminaverit
homo, hoc et metet. Et qui seminat in
benedictionibus id est large et libenter,
de benedictionibus et metet largam
scilicet retributionem. Phil. xii°. [illegible] insti-
ciam metet fidelis. Ideo Apostolus [illegible] se-
minate vobis in iustitia et
metite in ore misericordie. Unusquisque prout
vult destinavit. Hic hortatur ad dan-
dum hilariter. Ubi primo hortatur
ad dandi hilaritatem, 2° subdit u-
tilitatem ibi hilarem. Dicit ergo unus-
quisque quia secundum quod seminave-
rit homo, sic metet, ideo unusquisque
sic det ut seminet prout destinavit
in corde suo, prout ordinavit se
velle dare, et hoc non ex tristicia. Glo.
cum enim dat ut careat tedio in
expellendo non ex tristicia visceraliter
digenti et rem et meritum perdit. Et
quid ergo boni facis cum hilariter facis
et tunc bene facis. Si autem cum tristicia
facis de te fit, non tu facis. Eccl. xxxv°. De-
clina pauperi sine tristicia aurem tuam
et redde illi debitum tuum. Quia coacte
i. coactus, sed sponte et hilariter. Hilarem

enim datorem diligit deus. Ut [illegible]
et remunerans a deo. Eccl. xxxv°. In
omni dato hilarem fac vultum tuum.
Ro. xii°. Qui miseretur in hilaritate.
Sic ergo debet dare quilibet discrete,
iocunde, voluntarie. Discrete quia
prout destinavit. Iocunde quia non
ex tristicia. Voluntarie quia non ex ne-
cessitate. Discrete quantum ad ratio-
nalem, iocunde quantum ad concupisci-
bilem, voluntarie quantum ad irascibilem.
Hic quidam super illud ex tristicia
Glo. superfluum etc. ergo peccatum. Sicut
sine superfluus, superfluus precipiens peccatum est,
in se ipso. Respondeo superfluum est scribere
inducendo eos ad volendum, sed non
ad perficiendum. Item ideo [illegible]
animus. Ergo [illegible] inicit vi-
cios ad [illegible]. Ergo pari ratione [illegible]
sed non est [illegible] quia nondum fidem cum
collecte. Item super id prout metet, Glo.
retributionum, deus semper largisse
retribuit et super condignum, [illegible] simp-
liciter. Sed respectu seminantium in be-
nedictionibus, Glo. ut plus pen-
setur animus quam census. Item
plus est dare quam velle dare. Re.
plus pensatur animus per se quam
census, per se voluntas cum actum
facit, sed cum minus quam census cum
animus. Item super id Non ex tristicia
Glo. si ex tristicia facis de te fit, non tu
facis. Nec inter condempnationem [illegible]
sunt, nec sine tristicia dare penitus
[illegible] prout ergo non meretur. Re.
hoc quod hic dicitur intelligitur de tristicia ra-
tionis, non sensualitatis. Potens est autem
deus. Supra monuit eos ad
colligendas elemosinas, inducens eos
ad hoc primo ex promissionis com-
mendatione, 2° ex maiorum ad hoc
promissione, 3° ex futura retributione.
Hic 4° monet ad idem ex propria
utilitatis consideratione. Et primo ex
utilitate in se ipsis, 2° ex utilitate
in aliis ibi qui ministrat semen. Primo
facit utilitatem in se ipsis ostendit
in bonis spiritualibus, 2° etiam in bonis
temporalibus ibi ut in omnibus semper
semper, 3° in bonis operibus ibi et
augebit incrementa. Generaliter
in bonis omnibus ibi sic in omnibus
locupletati. Supra tangit 1° bonorum

Hic super illud et qui seminat
in benedictionibus

paruulum actorem / quia potens est
deus / Tercio forma / quia omnem graciam
pro finem nostrum in omnibus / semper / etiam
[illegible] ibi / in omne opus / Tercio dictorum
confirmacionem ibi / Sicut scriptum est /
Et post hec duplex continuacio / quia
quidam libri habent aut / quidam autem pri-
mo sic / In nos moneo / aut potens
tens est deus etc / quod ergo solum
mone vos possumus / sed deus perficit /
Primo sic / In vos moneo / colligere
et hilariter dandum / et nolite diffi-
dere / potens est enim deus / omnem graciam
non solum habere graciam largicionis
elemosinarum / sed eciam quamcumque abun-
dantem facit in nobis / vel in cordibus
nostris / secundum aliquos libros / Iac. i.
dat omnibus affluenter / et non impro-
perat / ergo deus dat potens / quia
potens est multipliciter / quia omnem graciam
habundantem / quia habundare facit habundare
habundantem dico / ut in omnibus semper
id est in omni tempore / omnem id est perfectam
sufficienciam habentes / et nos habere re-
pertinere / phil. iiii° Ego didici in
quibus sum sufficiens / habundetis
in omne opus bonum / ut [illegible] e-
lemosinarum et in aliis bonis habunde-
tis / Sicut scriptum est de viro
iusto ps. dispersit dedit pauperibus
iusticia eius etc / Ubi notantur [illegible]
condiciones bonum elemosinarum / quia de
habundantibus dispersit / liberaliter quia
dedit / sapienter / quia pauperibus /
utiliter quia iusticia eius etc / ergo
dispersit / diversis personis / sicut scriptum
est xxxv° Beati qui seminatis super
omnes aquas / dedit gratis non venditur
dedit / Mt. x° gratis accepistis gratis
date / pauperibus non divitibus / Luc.
xiiii° Cum facis convivium noli voca-
re amicos etc / voca autem debiles
et pauperes / Ysa. lviii° Frange esu-
rienti panem tuum etc / Idcirco dispersit
sic dedit / iusticia eius id est merces
iusticie manet in seculum seculi id est in e-
ternum / Sap. i° Iusticia perpetua est
et immortalis / Secundum est supra /
Potens est deus omnem graciam
etc / quod gracia necessaria est quia est in-
sufficiencie munimentum / Sap. viii° Animam
mentem gracie tue desiderabam / sicut
enim corpus sine anima non vivit / cor-
poraliter nec anima sine gracia
spiritualiter / Ignorancie documentum /

Eph. iiii° Appareat gracia dei erudiens
nos / ut abnegantes / sed enim oculus
diriguntur mediante luce / ita affectus
mediante gracia / Indecencie ornamen-
tum / Eccl. xxxvi° Ornamentum gracie
accipias / Sicut enim decens habitus
ornat corpus et reddit graciosum / sic gra-
cia habitus spiritualis / Inconstancie stabi-
limentum / Hebr. ult. Optimum est stabilire
cor / Sicut enim vinculum ligat edifi-
cium / sic gracia ligat deo spiritum / Insuf-
ficiencie supplementum / ii Cor. xii°
Sufficit tibi gracia mea / Sicut enim forti-
ficans sufficit ad firmandum infirmum
sic gracia ad [illegible] / Malicie pur-
gamentum / Ro. iii° Sive instificati per
graciam ipsius / Sicut enim radius solis pur-
gat aerem a nebulis / sic gracia animam
a peccatis / Eloquencie condimentum / ps. dif-
fusa est gracia / sicut sal condimentum est
cibarum / sic gracia verborum / Col. iiii°
Sic sermo vester in gracia semper sale condi-
tus / vie [illegible] / Eccl. xxvi°
Pulcritudinis sunt hominis [illegible] et libertas
sunt gracia dei / Sicut amor domini facit
in reddere [illegible] / sic gracia instrumentum [illegible]
lestie delectamentum / ii Thy. ii° Tu
ergo fili mi conforteris in gracia / Sicut
gracia mulier virum / sic [illegible] con-
firmat / Amicicie fundamentum / prov. xxii°
Qui diligit cordis mundiciam propter
graciam labiorum habebit amicum regem / Sicut
inimicus tollit amiciciam / sic gracia
fundat / Misericordie incitamentum /
Sap. v° Gracia dei et misericordia in sanctos
eius et respectus in electos illius /
Sicut dives exigit liberalitatem a mi-
sericordia altius / Miserie decimentum /
Ro. vii° Infelix ego homo quis me
liberabit de corpore mortis huius / gracia dei
per ihesum christum / sed [illegible] liberat [illegible]
tivum / prov. v° Gracia et amicitia liberant /
Glorie augmentum / ps. Graciam et
gloriam dabit dominus / prov. xi° Mulier
graciosa inveniet gloriam / sed [illegible] ar-
gumentum est [illegible] apud
iustum dominum / [illegible] cum [illegible]
[illegible] / Et [illegible] in
bonis [illegible] et habet duplicem
prima est sufficiencia [illegible]
[illegible] habundancia [illegible]
[illegible] multiplicabit [illegible]
ergo / quia [illegible] sola [illegible] vite

citus dabit. Aut sic: enim deus qui
ministrat semen fit etiam semi
nanti, faciet etiam et panem, id est
necessaria vite, sicut accipitur panis
Gen. xxviii°. dicit Iacob si dederis
michi panem ad vescendum et vestimentum
ad induendum. Et subdit. Dicit
dabit, quia pro pane eterno et
vite et ignis servicium suum, quasi
dicit apostolus, sicut deus dedit vobis pos
se elemosinas facere, sic dabit vobis suffi
cienter. Et ideo isto timore non debet
liberalis cessare. Ps. Escam dedit timen
tibus se. Ergo deus est principalis lar
gitor, quia semen ministrat, et hoc est
dispensator, quia seminat. Deus iterum
est remunerator, quia necessaria pres
tiet et non solum panem ad manducan
dum prebebit, sed et multiplicabit seme
vestrum ut possitis plures elemosinas facere.
Ysa. lv°. dabit semen seminanti,
Eccl. xi°. quandam dividunt propria et ditiores
fiunt. Et augebit incrementa volun
tatem et facultatem faciendi elemosinas sin
gulis iusticie vestre, id est meritorum et premiorum
que iusticiam provenient. Glosa. Malachie iii°. orietur
tibus iusticie sol iusticie... sancti
entibus patent. Iusticia enim dicitur
vita perpetua, incrementum frugum eius
opus ... et huius quasi
impetrat iusticia, augmentum autem
meriti est perfectio meritorum premia
multiplicantur. Ut in omnibus locuple
tati. Hic ostendit utilitatem in bonis operibus,
ubi implicat tria, scilicet premie
tia primo habundantiam generalem, ut dis
pensationem liberalem, ibi abundetis
in omnem, tercio divinam graciarum actionem,
operatur in vobis gratiarum, augebit incremen
ta frugum iusticie, ut omnibus, id est in
omni statu vestro locupletati, scilicet virtutum
repromissione abundetis tamen simp
licitate, scilicet cordis oris et operis, ne in cor
de sit presumptio, in ore iactancia,
in opere multiplicando dominum, scilicet deus
propter simplicitatem abundancie. Bene
largitor, scilicet simplici animo sine opere
probos, quia sicut ministri huius largitionis
graciarum actione deo, quia sicut hoc
que agimus deo gracias ... sicut mus
ministerium huius officii. Supra mo
nuit eos ad collectam faciendam ex
utilitate in seipsis. Hic monet eos
ad collectas faciendas ex utilitate

+ i.e. per sanctam largitionem pro simplici animo sanctam
ut in omnibus simplicitate

in spiritu. Hic monet idem ex
deus fructu. Super hoc laudate de
um ibi gracias deo. Ipsum autem dicit
fructum quadruplicem largien
tis elemosinam primo quia sanctorum vitam
sustentant, secundo quia ad graciarum actionem
provocat ibi, tercio etiam habundat per
multos, quarto ad glorificandum deum et ea
rundem ... quibus ... ibi glo
rificantes deum. Quinto ad diligendum eos
instigat ibi desiderantium vos
propter eminentem, dicit quarto. Magne
gracie deo et hoc ideo quia ministerium
huius officii, scilicet largitionis elemosine
non solum supplet ea que desunt
sanctis, scilicet pauperibus. Infra xi°. quod michi
deerat suppleverunt fratres, qui veni
unt a Macedonia, sed etiam habundat
in graciarum actione, quo sit per mul
tos, quia inde nascitur gracie
deo. Et hoc in duo monente, scilicet
ad graciarum actiones, in duo per mul
tos in quam, per probationem ministerii
huius, id est qui approbant et laudant
hanc ministrationem. Multi multos
in quam glorificantes deum, non solum
in vestra largitate, sed inde accepta
occasione, in obedientia confessionis vestre,
quia scilicet fidem confitemini. Ro. x°.
Corde creditur ad iusticiam, ore
autem confessio fit ad salutem. Obe
diencia dico illam in evangelio Christi,
quia obedistis evangelio Christi et glorifi
cantes, scilicet deum, in simplicitate co
municationis vestre, quia vestra sim
plici animo communicastis, et quod
alii eius vestra fuit quantum alia. Hoc
vis beneficentie et gracie vestre
obliviscitur, quantum eorum dicitur fieri
in illos sanctos, scilicet pauperes, pro eorum
et in omnes gentes. Ipsi glorificantes
res deum in ipsorum, scilicet pauperum, obse
cratione pro vobis factam, ab ipsis
ad deum ipsorum dico desiderantium
vos videre, ut hic, ut in eterna
beatitudine, et hoc propter graciam dei
id est caritatem eminentem in vobis
fuisse ministerium, quo sancti pau
peres sustentantur, quia supplet
ea que desunt, et quo multipli
ces gracie deo aguntur, quod habundat
per multos in graciarum, quo alii videntes
edificantur, quia probant ministe
rium illud, quo deus glorificatur.

+ et utilitate in aliis ubi
primo autem multiplicatatem
fructuum.

quia glorificantes deum q° obedia
vos sic fiententur quia maledicta que
spalia vere glorificantur q·i simp
licitate communicacionis quo orones
reddunt quia impor q° amor
mutuus inflammatur q· desiderant
in nos quo gratia dei in hoc
genteium quia ipse eminentem
gratiam · Omnia enim sicut distribu
to clara / Gratias autem deo / super
predicto laudat deum dicens / Gratias
autem ergo deo super dono eius · scilicet gra
tie / dono inquam inenarrabili
i quod non potest sufficienter narrari
Ephesios iij° · Qui potens est facere
omnia super habundanter quam petimus
vel intelligimus / vel enarrabili id est
digno enarrari · Eccli xviij° · Quis ad
enarrare dei et magnifice omnia
mirabilia eius / Hic quantum iusti
cius manet in seculum seculi · q· dicitur
e opus iusticie / Ysa xxxij° · Et opus
iusticie est in veritate / opus autem
pacis tranquillitatem / vel opus iusticie
est quod fit de superfluo · sine quod fit
de necessario vel opus iusticie generale
vel speciale / Item ibidem glossa / Iustus est
qui bona mundi sine eterni pre
mij amittit quod qui propria
reputat non est iustus / Et glossa
loquitur in articulo necessitatis non simpliciter
vel de iusticia perfecta non de simplici /
Item super id / Fructum iusticie vestre
glossa / Iusticia est sinceritas et bona
voluntas · h· sunt effectus iusticie /
Et describit iusticiam non per
scientiam sed per intencionem / Et sunt
bona eciam idem sunt q° aliud
simpliciter / Et sinceritas accipitur
stricte pro declinacione mali et bona
voluntas pro operacione boni que sunt due
partes iusticie / Alii non vero sinceritas / Item
quod desinit sinceritas / Item
nichil deest timentibus deum / et alibi
non vidi iustum derelictum nec se
men eius querens panem / Ecclesiastes
nichil deest bonorum spiritualium ad
felicitatem necessariorum / sed temporalium ali
quid deest / vel dicitur quod aliquo
tiens eis deest materia sed nichil est
reputatione / quia contenti sunt eo quod
habent /

Capitulum x

Ipse autem ego paulus obsecro /

hec est quasi pro principalis narratio
nis / postquam enim locutus est primo
perfectis correccione non indigentibus /
2° corrigi volentibus / sed neglige
ntibus et eorum correctis et penitenti
bus / hic 3° incipit loqui i correctis
et adhuc in sua obstinacione per
manentibus / quos primo redarguit /
quia ipsum et eius doctrinam repre
hendebant / cap° isto 2° quia ei pseudo
pponebant / cap° xj° · 3° xij° / 4° in
cipit hortari ut se corrigant /
cap° vltimo / Super primo agit contra
reprehendentes ipsum de carnalitate /
2° contra reprehendentes de potencie
vsurpacione ibi / Non enim audemus
inserere aut comparare / Super primo procedit
quadrupliciter primo monendo / 2° se
absolvendo quidam ibi / In carne
enim ambulantes / 3° perdendo quos
ipsi quidam se ponendo / Hec
que secundum faciem sunt videte / 4° eos
terrendo et comminando ibi / Ut autem non
existimer terrere / Super primo obse
crat / 2° rogat ibi / Rogo autem ne presens
Super primo implicat tria scilicet obsecrans
autem ipse ego paulus / obsecro
nos formam ibi / per mansuetudinem / ob
secratos malignitatem ibi / qui in
faciem / Dic ergo / Ipse autem quasi dicat
ergo qui prosequor vos ad fidem
mostram in vita / vos autem alios
qui me de predicatis / Ego ipse paulus
cuius auctoritas non est contempnenda /
obsecro i· admoneo vos · qui tamen possem
precipere per mansuetudinem iusticie /
et modestiam xpi in verbis / Sine vi
opus ... in ingressu / Glossa
Ecce rex tuus venit tibi mansuetus / ... pp
... in mente / et mansuetudinem
in affectu / in egressum / Ecce xij° · Ergo
... agnus mansuetus qui portatur
ad victimam / Ego quidem que in
facie quidem i· exterius videor
humilis sum inter vos / Eccli xix° · est qui ne
quiter se humiliat et interiora eius
plena sunt dolo / humilis inquam inter
vos i· dum sum inter vos presens
vobis / absens autem dum non timeo
michi aliquid mali fieri / ut dicitis
confido in vobis i· confidenter ago i· vos
appe vos redarguendo / Rogo autem

Marginal notes:

Nota differentiam inter opus iusticie et opus misericordie / Require distinctione xxxv · Opus iustitie · et ... in ... opus misericordie

[illegible] p° · [illegible]

ne presens / sed pluries absentes / sicut rogantes / ubi primo hortatur prelatum sine emendacionem / 2o comminatur penam ibi / Ne presens audeam / 3o detestatur culpam ibi / in quosdam qui arbitrantur / Dicit ergo ita absentes et non solum hoc / sed etiam rogo vos / ne scilicet vos exhibeatis ne presens in genere audeam audacter punire / sicut pater xxviii Iustus quasi leo confidens absque terrore erit / Audeam inquam per eam confidenciam / qua existimor scilicet a vobis audere cum absens sim quasi dicat audeo in scriptis sicut dicitis / presens audere in illis sum / audeam inquam in quosdam qui arbitrantur vos tamquam secundum carnem ambulemus id est more carnalium procedentes conversatione carnali tamquam dicunt quod cum non convenimus / sed spiritualis loquitur cum ambulantes / sed implicantur ... eo quod sit concordat se et primo quod perversitatem intencionis et consilii / 2o veritatem doctrine ista arma milicie / 3o zelum iusticie ibi / Et in promptu habentes / Dicit ergo quod in carne ambulantes et male viventes cum ambulantes id est viventes fragili degentes et sicut dicit ambulantes non stantes per torporem et pigriciam / Ieremias xxv / Sicut stetis tota die ociosi / non credentes predicacionem / Item ibi tendentes qui operantur iniquitatem / quia vivunt secundum carnem / Ieremias ambulate sicut filii ambulantes non secundum carnem ambulamus vel militamus id est non per carnalem commodum intencionem predicacionis exercemus / quia secundum thimotheum 2o Nemo militans deo implicat se secularibus negociis / Felix homo cuius et si sit in carne fragili licet sit / tamen in mente nobilis / in intencione purus / in opere strennuus / Nam arma milicie / Hic ostendit veritatem doctrine sive in sermone vel lectionibus arguendo / 2o consilia perversa destruendo / ibi consilia destruentes / 3o argumenta resistendo ibi et omnem altitudinem / 4o ad fidem convertendo ibi / Et in captivitatem redigentes / Dicit ergo sic non militamus secundum carnem / Nam arma milicie nostre id est virtutes et miracula per que predicatione militamus / non carnalia intencione quia non eis utimur intencione commodi carnalis / sed potencia id est fortia deo id est per deum Ephesios vi Accipite armaturam dei / Boecius Talia tibi arma contuleramus / que nisi prior abiecisses invicta te firmitate tuerentur / potencia dico ad destructionem munitionum presidiorum hominum vel demonum / qui se diversis presidiis muniunt / sicut exemplum Iosue vi Circumeuntes civitatem et prima in civitate / sicut alienigenae et ... veniunt contra eum rex et ... Iudith ii et ... cum destruxit munitiones / sicut ... in ea vir primus et cetera id est christus cum suis apostolis destruens munitiones ipsius mundi et apostolis / Item in acione huius mundi assimilantur spiritualis primo impetendo / 2o armando / 3o capiendo / quia miles spiritualis non carnalis contra eum militare debet / fortitudo / prima potens valitudo / quia destruens munitiones inimicorum / secundo muniendo in opere / fortitudo in voluntate / tertio in intencione / capiendo in ratione / promptitudo in corpore sunt / Consilia inquam destruentes consilia mala scilicet hominum vel demonum / et destruentes omnem altitudinem id est intellectum profunditatem legis perorum / quia philosophorum / Altitudinem dico extollentem se adversus scienciam dei id est fidem que est sciencia de deo divina sive impugnantes perversis ingeniis / passionem filii dei ... Replenti est terra sciencia domini / Et in captivitatem redigentes / Hic ostendit veritatem doctrine convertendo rebelles ad fidem / ubi implicatur complexio conversionis sine obediencia / sine sit vera / ibi / In captivitatem / integra ibi / omnem intellectum / Dicit ibi nos sequimur / Dicit ergo sic militamus destruentes omnem altitudinem et etiam redigentes in captivitatem sub obediencia fidei / quia hec est victoria que vincit mundum fides nostra / Iohannes v / omnem intellectum superbum et contradicentem nobis sequimur christus / sicut ... superbe repugnantem / humiliter obediat / Felix predicator qui malos in ... potenter / quia redigit in captivitatem / humiliter quia omnem intellectum /

id est debilia sunt / vel non carnalia tetroe

uiriliter quia obsequium xpi / Et
in promptu habentes / Sumus eo
uenandum apostolus se exprimente
gratie / extingue doctus / hic quum
dicit se ex zelo iusticie / ubi uirtu
tem s. iusticie pro ipsi tenendi / ui
tudinem ibi / Ulcisci omnem ino
bedienciam / ordinem ibi / Cum im
pleta fuerit ergo / Et in promptu
habentes quia s. nichil nos remor
detur quod retrahat / ulcisci s. pu
niendo omnem inobedienciam / salt
minorum et maiorum et mediocrium / uel
omnem facti uerbi et omissionis
Ro xiij° / Si male feceris time / n
on enim sine causa gladium portat /
quod utique facientes cum impleta
fuerit obediencia uestra / hic ordo pre
dicationis consummandi sunt boni quam
puniendi mali / Apoc vij° / Nolite
nocere terre neque mari / neque arboribus
quoadusque signemus seruos dei /
nostri in frontibus eorum / Secundum s
illud consilia desipientes / quia tria
sunt genera consiliorum / quedam destru
enda / quia apte mala / de quibus
hic / quedam implenda / quia apte bo
na / de quibus Prov xij° / Qui sapiens
est audit consilium / quedam exa
minanda / quia dubia scire ea pru
dentis est / examinare consilium / et ta
cito facili credulitate ad fidem plebis /
Consiliorum malorum tria sunt genera
s. tenentis mundi et dyaboli / primum est uo
luptatis et inuidie / que consulit
caro / ij Reg xvij° dixit absolon ite
consilium quid agere debeamus / et ait
achytofel / ingredere ad concubinas
patris tui / hoc est consilium epicuro
rum / Eccl v° / hoc utique in uisum est
bonum / ut comedat quis et bibat / 2m est con
tencionis et uindicte / quod consulit
mundus / Gen xlix° / Symeon et leui
fratres uasa iniquitatis bellancia / in
consilium eorum non ueniat anima
mea etc / hoc est consilium aduoca
torum / iij Reg xxi° / Surge possidere u
ineam naboth / 3m est elationis
et superbie / que consulit dyabolus / iij Reg xij°
Roboam derelicto consilio affluxit
senum etc / hoc est consilium tyranno
rum / Ps / Cogitauerunt consilia / Consi
liorum bonorum tria sunt genera / p

oppositum malis correspondencia / primum est
castitatis et temperancie / s. Cor vij° de
uirginibus autem domini preceptum non
habeo / consilium autem do / hoc est consi
lium eunuchorum xpi qui se castra
uerunt / 2m est pacis et concordie / Pro
uerbiorum xij° qui pacis ineunt con
silia sequetur eos gaudium / hoc
est consilium mansuetorum / ut Pro x
ij° / Qui pacis ineunt consilia sequitur
eos gaudium / hoc est consilium man
suetorum / iij° Reg xxij° / Mihi dicitis
consilium ut uideam [illegible] etc / 3m
est humilitatis et obediencie / Tho iij° / om
nia consilia tua in ipso permaneant / sponte
consulit / Mt xvj° / Qui uult uenire po
st me etc / hoc consilium religiosorum /
Consiliorum dubiorum examinatio ne
cessaria est propter tria / primo propter ypo
critarum fraudulentiam / unde Eccl x
xxvij° A consiliario malo serua a
nimam tuam / et cetera / hinc redditur / Prov xij°
consilia impiorum fraudulencia / 2° propter
[illegible] stulticiam / Eccl viij°
cum fatuis non habeas consilium / et ideo
hinc redditur / Ysa xix° consiliarii pharao
nis dederunt consilium insipiens
3° propter amoris inordinatam [illegible] / ideo
Eccl xxxvij° cor boni consilii statue te
cum / hinc [illegible] redditur / Eccl xxxvij° co
ram extraneo ne facias consilium /
nescis enim quid tibi [illegible] pari
ens etc / Que secundum faciem sunt videte / Singula
agit contra reprehendentes se demi
nuentes pseudo / quos ipsi gemen
dabant esse ponenda / ubi ostendit
primo se non esse alicuius inferiorem /
2° se esse superiorem ibi / Nam et si
aliquid amplius / Supina primo hor
tatur eos ut attendant ueritatem
uirtutem / 2° quorundam reprehensionem
ibi / Si quis confidit / 3° equale ipse
dignitatem ibi / hoc cogitet iteru
dicit [illegible] ut dixi adquirendo
eos meum / sed uos ipsi uidete / que
secundum faciem i. secundum apertam ui
tatem sunt / que in nobis sunt que secundum
faciem i. secundum superficialem appa
renciam sunt / que in ipso secundum [illegible] aliter
sit intus / Si quis s. pseudo uel
presumens de se confidit per aliquid
quod intus habet s. fidem uel aliud do
num xpi esse amicum s. uel discipulum

hoc cogitet iterum apud se quia sicut ipse xpi est ita et nos quia eadem dona habemus que ipse habet xps in est cor sicut et vobis nec inferior vobis sum. Nam et si aliquid amplius audit se eis superiorem quia habebat potestatem apostolicam adeo quod non ipsi tangit eius potestas quantum ad hunc ... dicionem s. quod est delebitis ibi. Gloriatur sic sublimius in qua potestate dedit dominus vobis ibi in edificacionem veneracionem ibi. Non erubescam de hoc. Ita sumus nos xpi sicut ipse est nec solum ita ymmo amplius ibi. Nam et si amplius aliquid gloriatur sic quod ipse impedit non s. apostolicam quam nobis dedit dominus et non illis. Actuum ix. Vas eleccionis est michi iste. Actuum xiii. Segregate in Barnabam et Paulum. Dedit inquam in edificacionem et non in destruccionem vestram quia nos doctrina et exemplo edificamus non ut erroribus et pravis moribus corrumpamus ut pseudo. Si inquam gloriatus fuero non erubescam quia non ipse rei veritatem sum expertus. Hoc quia non dicam adiacturam mea inane set veritatem. Erubescere enim debet qui se impudenter et impudenter veritatem ... ore sordescit. Non autem non quod estimer hic per ... tum reprehendentes se eos deterrendo vel simplicem quem ... talem non reperient talem se eis exhibebit. Hoc cogitet qui eiusmodi est. Hoc quod ... eius est ... ipsorum relacionem ibi quia quidem epistole inquam in promptu sum omnem inobedienciam ulcisci ut ante non existimer tamquam terrere vos per epistolas sicut quidam existimant qui aiunt inquiunt epistole graves sunt ad intelligendum et fortes ad terrendum presencia autem corporis infirma quantum ad fortitudinem et hoc ... contemptibilis quia sine argumentis ... Cor ... Et ego cum venissem ad vos fratres non ... sublimitate sermonis ut inquam talis non existimet hic cogitet qui eiusmodi est qui sit talia existimant ... tales sumus ... absentes tales et presentes in facto.

rebus et facto presentes ... Imitemur ... colores ... nolumus esse discolores ... aliquid ... discolor ... presentes ... inponebant quidam ... quod in absencia erit audacissimus ... ad intelligendum ... fortia ad sustinendum ... non audebat loqui ... remissionem ... quod ... adimplebit ... sunt ... per modestiam ... si velit cum modo puniam vos ... Rogo ... sine pena ... in suum puniendi sicut ... Item super ... Rogo autem ... non solum obsecro ... plus est obsecrare quia rogare ... quamvis plus sit in se ... aliquos ... quam ... fortiter adimitare. Item ... ambulantes ... non ... sed deo placite non ... fragilem. Item cum impleta fuerit obediencia ... plus est extirpare vicia quia virtutes plantare ... evellas et destruas et edifices ... est ... eius ... contrarie ... non ... debet confirmari ... sic eius ... adversus. Item que secundum faciem sunt videte ... Nolite secundum faciem iudicare ... veritatem ... apparencia. Item non ... evellas et destruas ... destruere vicia non est simpliciter destruere set secundum quid ... construere ... negacionem et affirmare. Item epistole graves sunt videtur quod ... In quibus sunt quedam difficilia intellectu ... in hac quod sequitur contemptibilis sermo ... Item ... quare ita difficiles scribebat cum ... doctrina

prudentem faciat | Item hoc faciebat
duplici racione | Una eo quod ipse breui
tatem | alia quia nolebat quod pseu
do apostoli intelligerent | non enim disp
utarent sed in puteum suum faciliter
loquebantur | quia potens erat
contradicentes redarguere | Non enim
audemus inserere etc. | Supra egit
contra reprehendentes ipsum de exaltatione
hic agit contra reprehendentes ipsum de
potestate non concesse sibi usurpacione
sed hanc autem usurpacionem a se apostolus
excludit | primo quia potestatem non
commissam nequaquam sibi assumit
2o quia potestatis commisse usum neque
quam superextendit ibi | Nos autem non
in immensum | 3o quia gloriam potestatis
et usus nequaquam sibi attribuit ibi
Non autem gloriantes | Supra primo dicit
quod non assumit potestatem non concessam
2o quod potius attendit et sequitur com
missionis mensuram ibi | Sed nos in
nobis | Dicit ergo ut dixi quod talis eis
sicut qualis absens | Non enim sumus
similes pseudo | qui potestatem sibi
usurpant et vanam palpant | et hoc est
quod dicit | Non enim audemus nos in
serere ponendo nos in corpore numero
potestatem apostolicam sed illi usurpando
aut comparare nos .i. imitari eos vicia
tractassimus illa palpando et adulando
quibusdam scilicet pseudo | qui singula
res sunt canonica | Inde hii sunt
qui segregant semetipsos alias
sunt non haerentes | qui seipsos commen
dant usurpando scilicet sibi potestatem
a deo non concessam | de quibus Jer. xxiii
Non mittebam eos et ipsi cur
rebant | Sed nos potius sumus me
cientes nosmetipsos in nobis .i. in
consciencijs nostris | quia tantam po
testatem retinemus quantam concessa est
nobis et hoc secundum dictamen conscientie
et sumus comparantes nosmetipsos nobis
comparando scilicet usum debitum potestati
commisse | quia secundum quod potestas et officium
nobis commissum exigit facimus | Vel
tam diu quod comparantes se sibi sunt
quadruplices primo quia actu simoniaci
quia dicunt et faciunt | Ro. xv | Non
enim audeo aliquid loqui eorum que
per me non efficit Christus | non sicut illi qui
habent linguam agilem et manus

remissas | 2o quia simoniaci cordi quod
dicunt | sed quod credimus | ps. Credidi
propter quod locutus sum | non sicut menda
ces | qui excedunt fidem | 3o quia vo
luntate tantum | quia solum quod voluntale
est volunt | ps. Non adhesit michi cor
prauum etc. | Non sicut voluptuosi quorum
voluptas excedit rationem | de quibus
Sap. 2o Dixerunt impij cogitantes
apud se non recte | 4o quia usum pote
statis | quia solum id secundum potestatem co
missam agimus | sed quod hic dicit
apostolus de se ipso | Non sicut presump
tuosi | quorum opus excedit auctoritatem
| Nos autem non in immensum | hic
ostendit quod commisse potestatis usum non ex
cedit | ubi primo ostendit quod ille qui
excedit mensuram debitam | 2o
specialiter quod in eis non excessit
ibi | Non enim quasi non pertingentes | 3o
probat quod pertinet ad mensuram
sibi delegatam ibi | Usque enim ad vos
peruenimus | 4o ostendit quod etiam ultra
eos excedet post predicacionem suam
ibi | Spem autem habentes | Supra primo infor
mat | primo tollit excessum mensure
2o ponit processum mensure ibi | Sed secundum
mensuram regule | 3o rectorem men
sure ibi | qua mensus est | 4o latitu
dinem mensure ibi | pertingendi usque
dicit ergo | Nos autem quasi in quantum
nos | nosmetipsos | Nos autem sumus hoc
facientes | non gloriabimur .i. gloriando
potestatem nostram extendemus | et ipse
sumus .i. ultra mensuram in immensum
xiiio | Ne assumes et transferes terminos
nos etc. | Sed secundum gloriabimur potestatem
nostram extendemus | secundum mensuram regu
le | quam mensus est nobis deus .i. secundum
mensuram michi a deo impositam | tamquam
ergo sum regula dirigente | Ephe.
iiiio Unicuique autem data est gratia secundum
mensuram donacionis Christi | mensuram
dico pertingendi .i. que pertingit usque
ad nos | Dei enim mensura dicit
Amb. .i. Corinthios et Corinthiense ev
angelizaret ne deus mensus est
nobis mensuram que pertingit usque ad
nos | non enim predicando vobis quasi non
pertingentes ad vos superextendimus
nos .i. ultra potestatem nobis commissam
predicacionem nostram extendimus quod sed

gloriam superextendi essemus quam
crediditis extendi usque ad vos
pervenimus tamquam nobis commissi exte
dit se usque ad vos in evangelio Christi id est
in predicatione evangelii Christi et etiam ulterius
pervenimus eius predicando quia usque ad
Illiricum mare per circuitum replevimus
evangelio Ro. xv. Non dico non in immensum
gloriantes i. ultra mensuram debitam
in alienis laboribus ut falsi fun
datorem posuissent. Spem autem habe
tes hic ostendit quod etiam volebat
extendere post predicationem suam et pro
implere in illis predicationis sue ef
ficaciam et alios predicandi potentem
et voluntatem ibi secundum regulam nostram
Tertio petit debitam et non excedentem
commendationem ibi Non aliena regula
Dicit ergo spem autem habemus crescentes
crescente fide vestra sperantes per fidem
vestram crescentem, deinde in vir
tutem secundum glo. in vobis i. per vos magni
ficari apud alios quia per vos cor
rectos et bonos fide viri apostoli proba
bimus secundum regulam nostram et cum
super simus fines spem evangelizare
secundum regulam nostram i. secundum quod
nobis iniunctum est Gal. ii. cum operatus
est petro in apostolatum operatus est et
michi inter gentes [illegible]
[illegible] in ulterioribus locis etiam in [illegible] locis
que ultra vos sunt quia ultra vos se
extendit preter nos commissa non in
[illegible] gloriam et alienam re
gulam in hiis que ad aliorum regimen
pertinent [illegible] in hiis que parata sunt gloriosi
[illegible] ab aliis Ro. xv. Sic autem predicavi
in evangelio hoc [illegible] nominatus est Christus
Qui autem gloriatur [illegible] quod
preterea non gloriamur neque [illegible] sibi
assumunt hic ostendit quod preter vos
gloriam non sibi sed deo attribuit et primo
quod non assumit sibi gloriam [illegible]
in corde sed quod nec exterius [illegible]
ibi Non enim qui seipsum commendat [illegible]
regulam interiorem implicite [illegible]
affectus qui gloriatur [illegible] gressio in gloria
[illegible] ibi [illegible] dicit ergo qui autem
[illegible] nos gloriamur in aliena regu
la sed semper in vero hoc [illegible] in domino
glorietur sive ego sive alius [illegible]
[illegible] in domino et [illegible] ipsi [illegible]
[illegible] corde et [illegible] in deo gloriandum [illegible]

i domino [illegible]
[illegible]

enim qui seipsum commendat ille probatus
est sed [illegible] adeo [illegible] ab hominibus
homo Prov. xxvii. laudet te alienus
et non os tuum sed simpliciter ille proba
tus est quem deus commendat, i. quem
[illegible] sicut commendavit pe
trum Mt. xvi. Beatus es symon bar
iona et etiam paulum Act. ix. vas
electionis est michi iste [illegible]
[illegible] glorie [illegible] vanitatis [illegible] qui
seipsum commendat [illegible] veritatem
ibi sed quem deus commendat [illegible]
quia ille probatus est. Secundum quod
solo deo gloriandum est propter [illegible]
primo quia sibi soli retinuit gloriam
Ys. xlii. Gloriam meam alteri non da
bo. Secundo quia ipse solo dedit gloriandi
licentiam Ier. ix. Non glorietur sa
piens in sapientia sua sed in hoc glorietur
qui gloriatur scire et nosse me. Tertio quia
ab ipso solo habemus gloriandi materiam
i Cor. iiii. quid habes quod non accepi
sti si accepisti quid gloriaris quasi non
acceperis. Quarto quia ipse solus nobis
in gloriam eternam Ps. xxiiii. [illegible]
[illegible] glorie et [illegible] consola
tionis [illegible] sui. Quinto quia [illegible]
ipsum [illegible] gloriam [illegible]
[illegible] Ys. xl. Omnis caro fenum
et omnis gloria eius quasi flos agri
[illegible] est. Sexto quia ipse solus
[illegible] habet gloriam [illegible]
Thy. i. Soli deo gloria et honor in se
cula seculorum. Septimo quia propter ipsum gloria
in confusionem [illegible] Phil. iii.
Gloria in confusione eorum qui terre
na sapiunt [illegible] hoc dicit
Ps. Tu autem domine susceptor meus
es gloria mea [illegible] quia non [illegible]
sed in futuro dat gloriam Ys. xlvi.
Dabo in syon salutem et in Ierusalem
gloriam meam. Aug. difficile est in
[illegible] bonis [illegible]
[illegible] mente
implere [illegible] deliciis ad deli
cias [illegible] solo [illegible]
in celo et in terra apparere gloriosum [illegible]
[illegible] Non audemus nos in
serere aut comparare quibusdam qui se
ipsos [illegible] ministri [illegible]
sunt [illegible] Non se comparant [illegible]
[illegible] comparantes nos
[illegible] non est [illegible]

cparabile sed alterum alteri/ Ro idem non est
sibiipsi cparabile secundum idem sed secundum
diversa/ sicut nec idem si longum et
sibiipsi/ secundum aliud dicitur/ apostoli non
erant diversi/ parte quintus/ et
v sive ptes/ Item super id/ si insum
regule glosa/ secundum mensuram
nichil a deo plus/ Gal ii. Qui opa
tus est petro in apostolatum/ ergo ipse
erat universalis doctor gentium/
Ro. quamvis non esset et mensuratus
apostolus/ quantum ad predicandi officium/
erat tamen quantum ad actum/ plus ad
omnes missus sit/ non tamen ad omnes iuit/
et licet iret per terram/ non tamen quantum
erat cum superveniret apostolus/ quia
ab aliis apostolis conversi erant/ et ad
hoc nisi alii quia credidi restituerent/
Item in alienis laboribus/ Jo iiii
Ego misi vos metere ubi non laboras
tis/ alii laboraverunt etc/ Ro. ibi loquitur
de aliis apostolis qui erant missi ad
iudeos/ in prima missione/ vel prophe
tarum laboraverunt/ sed apostolus fuit
missus ad gentes/ quibus nullus
predicaverat adhuc/ Item super id/ in ali
ena regula glo/ in alieno regimine/
quia paulus predicabat romanis ubi
petrus primo predicaverat/ pe postea
non ipsum tamen/ Vel predicavit rome
cum petro/ non ut principalis predicator/
sed ut petri coadiutor/ Item non
enim qui seipsum commendat ille probatus est/ glosa super id/ commendantes
nosmetipsos etc/ Ro. commendare seipsum
si non est commendare seipsum/ sed commendare
se interdum est potius
deum commendare/ quam seipsum/ Item
ibidem glo. enim predicare non non
missus non est ydoneus/ sed per super
tor/ quamvis predicat non missus
peccat/ Ro. quamvis dicamus quemadmodum quod
quamvis est ydoneus per predicare
non missus/ tamen nullus debet predica
re nisi missus vel missione generali
vel speciali/ vel divina per inspirationem/
aut humana per delegationem/ sive or
dinariam institutionem/ Cap xi

Utinam sustineretis modicum
insipientie mee etc/ Conti. eos super
eo quod ei mala quedam imponebant/ de quibus eum arguebant/
hic agit contra eos super eo quod ei

preferendo in bonis preferebant/ probat eos
non esse preferendos/ primo per bona
communia/ secundo per privilegia gratie speciali
ter xii/ Circa primum primo ostendit se non
esse eis inferiorem/ ubi non debent
preferri sibi/ secundo ostendit se eis superiorem
unde debet eis preferri ibi ministri xpi
sunt etc ego/ Circa primum ostendit se non
esse eis inferiorem/ primo in spiritualibus/
sicut est predicando/ prius spem collo
cando/ quod nec in hiis que circa se
spiritualibus/ sicut sunt sumptus p
dictione ibi/ aut nunquid peccatum fe
ci/ meipsum humilians ut vos exal
temini/ tertio quod nec in carnalibus sed
est nobilis et carnis/ vel generis ibi
In quo quis audet in insipientia dico/ Circa primum primo hortatur eos ad pati
enter audiendum/ secundo ut libenter
audiant/ quia sunt ad eos affectu
ibi/ emulor enim vos/ tertio aggreditur
propositum suum ibi/ Nam si is qui
venit/ Circa primum hortatur dupliciter
voluntatem suam insinuando/ secundo
expresse precipiendo ibi/ sed et supporta
te/ Circa primum implicat tamen voci
in admirationem patienter volun
tas superior/ ibi/ Utinam/ modicum
petitionis ibi/ modicum quid insipien
tie commendatio ibi/ insipientie mee
quia commendatio glorie de regimine/ sed ut
sustineretis etc/ hoc exponitur dupliciter
secundum glo/ primo sic/ Utinam susti
neretis modicum quid insipientie
mee/ id est modicum gloriari de re
gimine/ quia vere plus posse
gloriari/ quod tamen a vobis reputatur
insipientia/ secundo sic/ Utinam susti
neretis etc/ id est quod gloriarer secundum carnem
quia gloriatio modica est et videtur
insipientia/ Post hoc expresso/ sed etiam
precipio/ hoc supportate me/ id est patienter
audite/ sicut subditi prelatum/
tum/ etiam si gloriarer vos/ Emu
lor enim vos/ Hic ut libenter audi
ant sunt ad eos affectum ostendit/ et
primo affectum amoris/ secundo timoris ibi/
Timeo autem ne sicut serpens/ Circa
primum primo tangit seriem dilectionis/
secundo dilectionis probationem ibi/ despondi
enim dilectionem tangit triplicem ibi/ emulor/ probationem vos/ modum dei

R. paulus etiam ibi
predicavit

emulacioni/ dic ergo ita debet suppleri ut sit vere emulor enim diligo vos emulacione dei id est qua ipse deus emulatur vos/ Naum j° deus emulator/ et exo. xix° Ego sum deus zelotes/ quia enim amicus sponsi enim zelabat sponsam non sibi sed sponso/ ideo dei emulacione i. emulacione bona/ que est ad deum amor/ non lucroris ad honorem dei non confusione proximi/ est enim emulacio secundum glo. zelus alicuius in motus mentis sed in bonum sine in malum/ Et nondum quod est ibi x° emulacio pro ira indignacione/ Eze. xvi° erit ydolum zeli ad provocandum emulacionem/ et lucre. xv° viij°/ Non in contencione et emulacione et j° ad Cor iij°/ Emulamini carismata meliora/ et ca. viij° fortis est ut mors dilectio dura et cetera/ j° p. Gal. v° Emulantur vos non bene/ Contencione/ ps. Noli emulari in malignantibus et cetera/ Despondi enim vos/ hic ostendit dilectionis predicacionis sue esse in confusione eorum ad fidem Christi/ ubi explicat condicionem perfecte conversionis/ ut homo convertatur inseparabiliter ibi despondi/ singulariter quia uni viro/ integriter ibi virginem castam/ utiliter ibi exhibere Christo/ dic ergo ita emulor vos et vere despondi enim vos anulo fidei/ Osee ij° Sponsabo te michi in fide/ uni non multis viro non adultero virginem castam id est mente incorruptam/ licet non carne exhibere ad exhibendum vos xpo in die iudicii quando Christus traducet eternam sponsam suam in domum suam id est in eternam triumphantem/ Eph. v° ut exhiberet sibi gloriosam ecclesiam et cetera/ Et nondum quod potest esse thema in professione virginum ut in festo alicuius virginis cuius desponsacio cum Christo intelligitur per anulum/ intelligitur per consensum confirmatur per graciam/ dici potest esse verba ut Christi consentientis dei glorificantis/ ubi specialiter ostenduntur quatuor desponsacionis/ auctor ibi despondi/ desponsate nobilitas ibi uni viro/ desponsate integritas ibi virginem castam/ desponsacionis utilitas ibi exhibere Christo/ Timeo autem ne sicut/ hic tangit affectum timoris

ubi implicantur tres insidiantes excusatio non irem/ perversitas inimici ibi sicut serpens/ inventionis decipiendi ibi Seduxit/ singularis subiecti ibi Evam/ dolositas astucie ibi astucia sua/ dic ergo timeo autem id est licet vos desponsarim autem sed timeo/ ne sicut serpens id est dyabolus per serpentem/ Gen. iij° Evam que fuit eius virgo seduxit ita seduxit dyabolus a paradyso astucia sua/ sic ita corrumpantur id est per similes deceptiones hereticorum corrumpantur sensus/ in errores suscipiendo/ et excidant fidei virtutem abiciendo/ a simplicitate que est in xpo a simplicitate fidei xpi predicato/ Sed de simplicitate dicitur Mt. vj° Si oculus tuus simplex fuerit totum corpus tuum lucidum erit/ Nondum hic quod dyabolus seduxit omnium mulierum/ et seduxit mulieres/ primo debiliorem sexum invadendo/ ut facilius vinceret/ unde ut admitteret non adversum/ sed sub specie alloquendo/ ut crederet predixit/ Gen. iij° Cur precepit vobis deus/ Blandiendo suggerendo/ ut nos hoc allicit/ ibidem de ligno paradysi/ quod erit pulchrum/ iij° mendacia fingendo ibidem/ Nequaquam moriemini/ v° de dicendis eternitatem/ pretendendo ibidem/ Eritis enim deus/ quod quacumque die/ vj° alium promittendo ibidem/ Eritis enim deus/ Eritis sicut dii scientes bonum et malum/ Nam si is qui venit alium xpum predicat/ hic ostendit propositum suum ostendens se eis non esse inferiorem in spiritualibus/ et primo ostendit quod non est inferior pseudo apostolis/ ij° quod nec etiam veris/ ibi Existimo enim nichil/ iij° probat utrumque ibi Nam et si imperitus/ Super ma. in [illegible] tres predicacionis efficacie/ quia debet esse veritas dei ibi Nam si is qui venit nativitatem/ quia debet esse notificativa xpi ibi xpum predicat/ finem qui debet esse receptio spiritus sancti ibi aut alium spiritum/ formam que debet esse conveniencia verbi ibi aut aliud evangelium/ et est sensus apostoli nichil potentiam predicare pseudo/ quia non maiorem auctoritatem habent/ nichil excellentius/ quia non alium xpum predicat/ nichil utilius/ quia non alium spiritum/

praue / nichil vires / qz no aliud eciam
indicaue / ergo si no sum inferior
eis / et hoc est quod dicit / Sed timeo
ne p pseudo corrumpantur sensus vestri /
quos eciam pati no debet / Nam et si
is .s. pseudo qui venit / sup no mis
sus / Jo x° / et nocte venerunt fures
sunt et latrones / vel qui venit .i.
venit / p questu vel p dicundo /
alium .s. excellentiorem xpm pre
dicat / quem nos no predicamus / Sum
veneca no sit alius / Ephz iiij° vnus
deus et vna fides / vel aliud .s. meli
orem spm accipitis .s. pistum que
no accepistis / p nos quod esse non
pt / Vnum enim spiratur vnus atqz
idem spiritus .j. Cor xij° aut aliud .s.
vires ewang quod no recepistis / recte
Si illa ingrua essz / quod est impos
recte pacienciam recte sustineretis / hinc
quia ex impossibili sequitur quodlibet / si vera
ista no est / Existimo enim nichil me
minus fecisse in predicatione s. in predica
cione et spiritus sti collatione / a magnis
apostolis .i. qui magni apli .i. veri
quos magnos reputatis / Et licet
magis nichil minus feci appendo
Iusti xij° / nichil enim minus feci
ab hijs qui sunt modo sunt apostoli /
sic existimo me venientum a mag
nis apostolis / quos .s. dicit magnos /
minus fecisse / in hoc enim vocatis eos
quod contempnebant eum / quia no
fuerit in societate dm / cum alijs a
postolis / in reputabant eum primum q
apostolum vel aliorum / Nam et si imperitus
sermone est / hic ponit predictum et primo
p suam sufficienciam / et peccatorum vestro
rum / ibi / In omnibus autem / dicit ergo ideo
ne nichil minus feci quod p quam
et si imperitus sum sermone / quia si
no erat verba mea .j. Cor ij° / Non
in doctis humane sapientie verbis / vel
imperitus sermone / quia impedite
lingue sicut Moyses / Exo iiij° / sz
no eciam sciencia sum imperitus / sz et hoc
scietis / In omnibus autem hijs sapientia
infestus sum vobis / quia expertum est
ea que p me sunt / Aut numquid peccatum feci
in consciencie vestre manifestus vos ee /
Aut numquid peccatum / hic ostendit se
no esse minorem pseudo aut ceteris
veris apostolis in hijs que annexa sunt
spiritualibus / sed sine sumptibus debi

ti predicationem / Ubi primo excusat se
quia sumptus ab eorum eciam quos
no accepit / 2° autem quod et aliquis
eorum spiritualiter accipiendo gravavit / ibi
Et cum essem apud vos / 3° dicit quod sic
faciet in decetero / ibi Sicut proposui / Aut
in omnibus sum hec / ergo dicit ergo si
quare hoc fecit / ibi quia ergo no
diligo vos / Supra supra existimare
se quare no accipit ab eis sumptus /
p dicit quod etiam accepit ab alijs
expendit in eorum vsus / ibi Alias ec
clesias / dicit ergo / Aut quia .s. non
minus feci eis / aut si minus fecis
se videor / quia sumptus no accepi /
numquid peccatum feci / quia gratis .i. sic
sumptu ewang dei evangelizaui
vobis / in hoc inceptum humilians meipsum
.s. manibus operando / et hoc ut vos ex
altemini in fide sanctorum / quasi dicit non facie
do / Sed hic predicator sive doctor qui
docet liberaliter / quia gratis prouide
quia ewang dei simpliciter / vnde ipm hu
miliaris vel alibi / quia non vos ex
altemini / Non solum gratis ewan
gelizaui vobis / ymo etiam alias ec
clesias expoliaui / hic dicendo ulte
se in expensas eis expendisse / in
glo: accipiens stipendium ab eis .s.
j. Cor ix° / Et me militat suis sti
pendijs vmquam / et hoc ad ministerium
vestrum .s. ut vobis predicarem / Et cum
essem apud vos et egerem / hic ostendit
quod nullum eorum gravavit / spiritualiter acci
piendo / vnde dicit tria / primo quod apud
eos eguit / 2° quod nichilominus nullo
quidquam accepit / ibi Nulli onerosus
3° quod aliunde sumptus venerunt
sibi / ibi Nam quod michi deerat
dicit ergo / Nam cum essem apud vos
pre se et egerem / nulli vestrum .s. onero
sus fui / ab eo aliquid accipiendo / et
bene potui abstinere / licet egerem / Nam
quod michi deerat / p9 spoliauerat
ceteras suppleuerunt fratres / qui ve
nerunt a Macedonia / Ab ipsis enim
tamquam bene correctis accepit / ne
fructu eorum / Et ne scandali
zarentur ipsi accipere / Et in omnibus
sine onere / hic ostendit quod sic faciet
in decetero / Sicut proposui / et primo hoc
simpliciter affirmat / secundo assercionem
confirmat / ibi Est est veritas xpi et c.

ergo ita usum quam et ut volo dicit in omnibus sine onere me vobis servavi, non accipiendo sumptus, in aliquam inferendo et servabo decetero et revera servabo, quia est veritas christi in me i. christus veritas qui in me hoc loquitur infra ultimo. An experimentum queritis eius qui in me loquitur christus, quasi diceret si quando gratis predico et alicui abstineo propter sublimem virtutem non insurgit in me christus faciendo. i Cor. ix. Bonum est michi magis mori quam ut gloriam meam quis evacuet. non infringetur, non solum in vobis sed etiam in regionibus achaye cuius metropolis erat corinthus. Sic quis [illegible]. Utinam sustineretis modicum quid insipientie. insipientia malum est. Responsio insipientia vocatur secundum apparentiam non secundum [illegible]. Item supportate me. Io. iiº super [illegible] glo. dicit quod principes grece dicuntur basileos quia portant populum. non ergo aliis principari [illegible] prelati debent portare subditos cum sollicitudine et subditi prelatos obediendo et sustentatione. Item super illud: virginem castam. glo. virginitas cordis est fides incorrupta, quia quando tenuissent fidem corruptam non poterat eos exhibere virginem castam. Responsio quamvis corpore [illegible] cum corruptio cordis reputabilis est per primam sed non corruptio carnis. Item serpens evam seduxit quia videbat quod illa erat altior [illegible] quam vir quia per illud seduci potuit. Responsio quia ille sentit [illegible] non [illegible]. Item tre potentiam. Gal. iº. Si quis aliud evangelizaverit vobis anathema sit. Responsio ibi aliud vocatur contrarium. hic aliud vocatur melius. Item imperitus simone. i. Cor. xiiiº. Omnium vestrum lingua loquor. Responsio noverat omnem sermonem. Responsio quamvis nossent omnem linguam non tamen ornate loquebatur, nec mirum videtur esse in humana persuasione non in divina inspiratione. Item quod gratis evangelizavi. Responsio vº. gratis accepistis gratis date. ergo ad hoc tenebatur. non ergo hoc erat magnum aut singulare. Responsio gratis predicare duplex est aut quia sine precio et mercede predicationis et hoc omnes [illegible] aut quia sine stipendio et sumptu predicationis et hoc est supererogationis. Item alias ecclesias expoliavi. quo videtur quod prelati ab aliis ecclesiis quas non personaliter visitant possunt procurationem accipere. contra procuratio debetur ratione visitationis. Responsio prelati duas procurationes accipere regulariter solum ab ecclesiis quas visitant, sed corrupta spiritualiter si ille qui visitat ad sumptus moderatos non sufficiat potest alias in sumptibus solummodo adiungere. sed cottidie fiunt tamen plura quam legitur. vel eorum ab aliis ecclesiis sponte offerentibus accepit non exegit. Quare quia non diligo vos deus scit. Responsio in primo dicit quod nec sumptus ab eis accepit. iiº dicit accipere pro me. sed potest quare hoc faciet et primo excludit causam falsam. iiº dicit causam veram ibi quod autem facio et faciam. iiiº ostendit causam utilem esse et necessariam ibi nam eiusmodi pseudo. dicit ergo ita dixi quod sine onere me vobis servavi et servabo nichil a vobis accipiendo sed quare hoc facio reddit causam sine [illegible] quasi nichil interest sine causa fit. Job vº. Unquid [illegible] hoc facio quia non diligo vos i. unquid diminuto accipere sumptus a vobis ex odio quod hoc adnectit dicens et diuinae pseudo argumentum est quod accipere aliquid signum est dilectionis. deus scit [illegible] quod diligo vos et hoc non facio ex odio. invocat autem deum testem invocans ut sibi credant. phil. iº. Testis est michi deus quomodo cupiam vos omnes etc. Quod autem facio hic subdit causam veram ubi causa [illegible] in primo secundum sumptus. Responsio iiº. comminatio propositum ibi et faciam. iiiº. istorum i omnibus [illegible] causa finem ibi ut inquo gloriantur. dicit ergo quod autem facio nunc et faciam in futuro et hoc non accipiendo sumptus a vobis, ut amputem occasionem accipiendo sumptus coram pseudo qui volunt meo exemplo habere occasionem accipiendi utrumque secundum ambos quod si non acciperent non diu predicarent. Sed ut inquit [illegible] hoc lo. explicit. primo ma [illegible]

ipse enim Sathanas quod est caput eorum transfigurat se

veniantur equales nobis, sicut et nos, scilicet non
accipiendo, sicut nec nos accepimus,
et per eius apparitione cessando, inquit
scilicet se esse tales sicut et nos gloriamur.
Contendebant enim similes se videri
apostolis. Et non sicut in eo in quo
gloriantur, scilicet in accipiendo, quia hoc
solum querebant, inveniantur sicut
et nos, id est similes nobis, cessando et de
sistendo ab acceptione ut nobis assimi
lentur. 3o modo sicut in eo in quo gloriantur,
scilicet in non accipiendo, quasi dicat cum
in nichil se accipere inveniantur sed et
nos, id est non meliores nobis, quia videtur
si nos acciperemus et ipsi non, [illegible]
hoc nobis possent prefigurare. Nam eius
modi pseudo. Hic ostendit eum dicens
esse necessariam, videlicet propter pseudo ex
cludendos, quorum presumptionem describit
in sex condicionibus: primo quia
officio sunt similes et non veri apostoli. 2o quia
in facto dolosi, ibi operarii subdoli.
3o quia in exteriori conversatione ypocri
te fraudulenti, ibi transfigurantes se.
4o quia imitatores dyaboli, ibi Et non
mirum. 5o quia sicut sunt ministri eius.
Non est ergo magnum. 6o quia in fine
perdendi, ibi Quorum finis erit. Dicit ergo
Nam eiusmodi [illegible] commune apostoli
primo sicut [illegible] gloriantur et contendunt
esse sicut nos. Nam eiusmodi [illegible]
2o modo sicut et ne desistent accipere
ne nobis assimilentur. Nam eiusmodi [illegible]
3o modo sicut [illegible] in non accipiendo glo
riantur et ne nobis similes videantur.
Nam eiusmodi pseudo, id est falsi apostoli,
ideo nisi sunt operarii subdoli et
dolosi, quia sub specie religionis
decipientes. 2 Thi. 3o: Habentes quidem
speciem pietatis, virtutem autem eius ab
negantes. Isti sunt vulpes que de
molientur [illegible] Canticorum 2o: Capite nobis
vulpes parvulas que demoliuntur
vineas. Vulpes simulant se mortu
as extrahendo linguam ut aves ca
piant et decipiant. Sic ypocrite si
mulantes se mortuos per penitentiam,
ut aliquid scilicet pleniter accipiant.
Eze. xiii: Prophete tui Israel quasi vulpes in
deserto transfigurantes se in apostolos Christi
ostendendo scilicet sanctitatem extrinsecus ut
videantur apostoli Christi. Ad Eccl. xxiiii: Ego et

[illegible] pseudo Christi et pseudo prophete, et da
bunt signa magna et prodigia, ita ut
in errorem ducantur, si fieri potest, etiam
electi. Et non mirum, quia si ipse transfigurat
se ut alios scilicet decipiat in angelum lu
cis, ostendens se in specie Christi, ut legitur in
gestis sicut Martino se ostendit in specie Christi. Ideo quibuslibet fanta
siis non est credendum. Ideo que sunt
Iosue v: Abiit angelus in eo cum adiutorio
nimis [illegible] Iohannis iiii: Probate spiritus an ex Deo
sint. Non enim ergo magnum si ministri
eius scilicet pseudo transfigurentur quasi in
exteriorem apparentiam, [illegible] ministri
iusticie. Et dicit transfigurentur quia a
liud est opus eorum exterior [illegible]
aliud in aspectu, quod ostendunt, sicut alias
turpe est dicere. Ephesios v: quorum scilicet tam
ministrorum sathane quam ministrorum ius
ticie finis erit secundum opera eorum. 2 Corinthios
v: Omnes nos manifestari oportet ante tri
bunal Christi ut recipiat unusquisque pro
ut gessit sive bonum sive malum. Opera
enim illorum sequuntur illos. Iterum dico ne
quis me putet. Hic ostendit se esse non
esse inferiorem in carnalibus, sed esse
nobilitate generis, ubi primo timet quod sic
gloriari videatur esse insipiens. 2o enim os
quod in subesse sit gloriandi materia ibi
Tamen velut glorianter. 3o ostendit quanta sit
in eo sit gloriari fiducia ibi In quo nobilita
tem dico. 4o quantum sit in eo carnaliter
gloriandi in pluribus ibi Hebrei sunt et ego. Circa
primo ostendit quod sic gloriari videtur esse
insipientia quo ad homines. 2o quod etiam
quo ad Deum ibi Quod loquor non loquor
secundum Deum. Circa primo tangit insipientie
apparentiam. 2o apparentie causam ibi Ut et
ego modicum. Dicit ergo Iterum dixi, scilicet
supportate insipientiam meam. Iterum dico
hoc scilicet ne quis me putet insipientem
gloriando scilicet in spiritualibus quia pleno fa
cio, alioquin scilicet si in spiritualibus gloriando
reputetis me insipientem, velut insi
pientem accipite, id est recipi
atis me gloriantem scilicet in carnalibus in
sipientem dico in hoc scilicet ut ego quoque
sed tamen pseudo modicum quid glorier,
id est secundum carnem, que gloria modica
est. Eccl. x: Preciosior gloria ad tempus stultitia
est. Et nota quod dicit velud insipientem
scilicet gloriantem quia revera in hoc non insipiens

est licet videantur quia pro bono fine
accipiet. in qua velud insipientem
quia quod loquor in hac substantia glorie
i. in hac gloria carnis qua quidem utitur
invicem quod reprehendit tamen non sit
substantia sed vanitatis. Osee xij. Effraym
pascit ventum. non loquor i. loqui non
videor secundum sapientiam i. laborem secundum
deum. glo. apud quem non fingit de car
ne gloria sed apud deum humilitas est.
glosa sed loquor quasi insipiens quia
quia non est nec insipiens quia pro bono
facit. Nondum sunt id est in hac substantia
glorie quia simpliciter gloriando faciunt stu
pendus per necessitatem etiam quandam
contra eorum errorem quia sine spe de
lectacionis ponitur in contrarium. Quoniam
plures mentes mutantur gloriam suam
in ydolum obstupescite omnes simpliciter.
aliqui de actione secundum quod gloriam hu
toriam reprehendit quod magnum et p
minentis de quibus hic in hac substantia
glorie. tamen de fortitudine virtutem quia
fortitudinem rei credunt renegare unde
timuerunt gloriam sum i. fortitudinem
virum comedentes servitus de ignomi
nia pompam quod qui de una scorum
et omnes summis reges nobilitate
se mittunt. Machabeorum primo a verbis vi
ri peccatoris ne timueritis quia gloria eius stercus
et vermis. hodie extollitur et cras non invenietur. qui de mor
te rursus sentiunt per eius gloriatur
in malicia. Quoniam multi gloriantur
hic ostendit quod subest ei gloriandi ca
tervam. ubi primo ostendit quod una ca
est ex parte pseudo apostolorum. secundo quod
alia est ex parte ipsorum ibi Libenter suf
fertis insipientes. primo tangit causam mo
tivam. secundo effectum sequentem ibi Et ego
gloriabor. dicit ergo et gloriari videtur
esse insipientis. ideo tamen glorior quia multi
scilicet pseudo qui multi dicuntur quod de numero
catholicorum autem doctores sunt pauci
vivunt. sicut ij. Solite plures magni
fieri et gloriantur secundum carnem per
ea que ad carnem pertinent. sicut est
nobilitas generis. et ego. scilicet sicut illi glo
riabor secundum carnem ne reputer illis
inferior et sic eorum predicatio non preponatur
mee. Libenter enim suffertis. hic sub
ditur alia causa ex parte ipsorum corinthio
rum quia sustinent sic gloriantes. ubi
primo ostendit hoc in generali. secundo in speciali

ibi Sustinetis enim si quis. prima primo
arguit insipientes esse. secundo sapientie de
fectum ibi tamen sitis ipsi dicitur quod tamen
isti gloriantur secundum carnem nec est
mirum. libenter enim sufferetis insipien
tes i. gloriantes in carne quod est
insipientis. hic non addit velud quia
insipienter non gloriabuntur quod tamen non
deberet facere tamen sitis esse debe
atis sapientes ironice loquitur. Sustinetis enim. hic ostendit in speciali
sufferentiam in speciali. ubi quinque mala
tangit que sustinebant a pseudo
que sunt servitus. exactio. acceptio.
extollencia. percussio. et distinguntur
sic omnis lesio aut est in spiritualibus
bus. sic est servitus. aut est in tempora
libus et sic aut est exactio. si quis
devorat. vel acceptio ibi Si quis accipit
aut in naturalibus et hoc aut se super
alios extollendo ibi Si quis ex
tollitur. aut alios deprimendo vel
Si quis in faciem. dicit ergo susti
netis enim si quis scilicet pseudo apostolorum
vos in servitutem redigit et ex libe
rtate Christi que est in fide et gratia redi
git in servitutem legis vel in servi
tutem ipsorum pseudo ut sunt ceri
monie quod refertur ad lesionem
in spiritualibus. si quis quod de vestris p
sumens devorat tamquam aptus ad con
sumendum quod refertur ad lesionem
in temporalibus. si quis accipit i. do
lo vos capit. scilicet vos seducens
donec aliquid a vobis accipiat. si quis
extollitur de nobilitate et potentia se
mittendo hoc refertur ad lesionem
in naturalibus. Si quis in faciem
i. in presentia vos cedit vos vitupe
rando et vituperando scilicet vos gentes quasi sic
gentiles. Ambrosius. in faciem cedit
in iniuria irrogata per verbum. Secundo vero
sensu intelligitur simpliciter. Secundum igno
bilitatem dico. hic ostendit quomodo sic
in eo gloriandi confidentia. et primo ex
hoc quod non est inferior pseudo in
nobilitate. secundo quod equalis per omnia
ibi In quo quis audet. dicit ergo tamen
sustinetis si quis vos cedit. hoc autem dico
secundum ignobilitatem quia vos alii
unt quidam iudei de semine abra
he et tantum nos quos tamen perferre velit
libenter sufferet quasi nos infirmi fue
rimus in hac parte i. impotentes glo

ricii de genere nobilitate / s; no sug
quia ingenio quis illorum, faudz au
dacia temeritate. fic fe iactare audz
dico i insipiencia / quia insipia est
sic se iactare / audeo .i. audere pos
sum / sine temeritate. et ego / 9o iacta
re se est presumptionis quo ad im
possibilem Unde dicit audeo / similiter
quo ad possibilem sed dicit insipi
encia / ostentationis / quo ad com
possibilem / Unde dicit / audeo et ego
s; nolo ad ostentationem / hebrei sunt
et ego / hic ostendit quomodo quantum sic ineo
tantum ex ge [illegible] unus filii ponit
cur ingenuus est eis similiter [illegible]
nem generalem / quia hebrei filii
singularem / et israelite virginem
spiritualem / quia semen abrahe / dic
ergo / Ego audeo sicut illi / ut patet
hebrei sunt lingua et natione / 2o
israelite sunt ritu et fide / et ego semen
abrahe / sunt origine non perfecte
2o phil iijo Si quis illorum videtur co
fidere i carne ego magis circumcisus
octava die / de genere israel hebreus
ex hebreis / Secundum sup [illegible] / cum sint
ipsi sapientes quod quidam videtur
esse sapientes / et non sunt et ppi
de inertie negligentes / divina
Jeremie iiijo Stultus populus meus
me non cognovit filii insipientes sunt
et vecordes sapientes sunt ut faci
ant malum Ro 1o Dicentes se esse
sapientes stulti facti sunt ypocrite
illi non i videntur esse sapientes
stulti facti sunt et sunt ne prudi i divine
negligentes circa i Cor iijo Si
quis videtur inter vos sapiens
fiat stultus ut sit sapiens / sapi
encia enim huius / Tercii ut videntur
esse sapientes ut sunt ne priores
notorii / Job viijo Una [illegible] ne
putarunt sapientes esse / loquitur
manifeste eos mirari sunt esse
sapientes et sunt ut doctores
sancti de quibus prov xo ut Gloriam
sapientes possidebunt / prov viijo In
facie prudentis lucet sapiencia / vel
veri autem sapientes secundum virtu
ales virtutum / quod patet i duc
tione / primo in fide / Eccl xxxiijo homo
sensatus credit legi dei / Ro viijo
Non plus sapere 2o in caritate puer

iiijo diligite sapientem et diligetur te /
Eccl 1o Dilectio dei honorabilis sapientia
est / iiijo in spe prov xxiiijo Sapientiam
cum inveneris habebis in novissimo
spem et spes tua non peribit / Sapiens enim
est dum recognoscere / diligere ex
pectare / primum est fidei / secundum caritatis
tercium spei / de hiis tribus Eccl xxiiijo Ego
mater pulchre dilectionis / 5o in prudencia prov xo
Sapientia est viro prudencia prov xvjo
Qui sapiens est corde appellabitur
prudens / Sapiens enim est dirige
virum / 6o in temperancia Eccl xxjo Fa
tuus in risu in vo. f. vir autem sapi
ens vix tacite ri. prov xxixo Totum spiri
tum profert stultus sapiens differt
et reservat in posterum / 6o in fortitudine
prov xxiiijo Vir sapiens fortis est / et
vir doctus robustus / 8o in iusticia
prov xxo dissipat impios rex sapi
ens / de hiis iiijor sap. viijo Sobrietatem
enim et sapientiam docet et iusticiam
et virtutem / ministri xpi sunt / ipse
ondit se minorem non esse pseudo /
sed non dicit ei prius / hic ostendit se esse
superiorem sed debet ei prius / et pro
peminentias suas ondit i generali
1o emineat in passi ibi in laboribus plu
rimis 2o ostendit se velle in mentibus glo
ri ibi Si gloriari oportet que infirmitatis
sunt / primo tangit ministerii gra
ciam / 2o pro am peminenciam ibi
de minime sapiens dico / dicit ergo
Ita non sunt eis inferior ymo minist
xpi sunt / ut peius dicam sed illi ymo plus
ego sum minister xpi / hoc autem
dico ut minus sapiens quia debe
rem sic respondere / ut in ipso magno et regla
ondit se contrarium adhuc [illegible]
Infra xijo factus sum insipiens
In laboribus plurimis / hic emineat
suas peminencias in passi et primo
pre cura in carceribus que sepe plures
pseudo sustinuit / 2o pericula que sepe
summa cavit ibi in periculis fluminum
3o afflictiones corporis in sup ingit
videt ibi in labore et erumpna / 4o in
gustias animi / quas assidue pa
sus est ibi preter illa que extrinsecus sunt
primo emineat certamina
sine numero determinata / 1o

r° sub aliquo modo, ibi a iudeis quin-
quies quadragenas, supra modum pono
naufragia assumpta, ubi tamen sunt
tollerabilia ibi in carceribus, alia
tamen importabilia ibi in plagis supra modum
sunt horribilia ibi in mortibus. Dic
ergo ut dixi quod sunt plus mi-
nister xpi quam ipsi quod patet quia omnes
sunt minister xpi in laboribus plurimis
quam ipsi secundum etiam quia vere apostolus I Cor. xv: Hab-
undancius omnibus laboraui, in carceribus
habundancius quando ligatus de cuius incarcera-
cione Act. xvi°. In plagis supra modum
sunt minister xpi Act. xvi. Cum mul-
tas plagas eis imposuissent. Supra mo-
dum .i. ultra mensuram aliorum ut supra
in mortibus ... supra modum continua-
tiue sunt ... in mortibus .i. a
periculis mortis frequenter sum. Ro.
viii°. Semper nos qui viuimus in mortem
tradimur. ... Sic quilibet uel campione
actionem in ... sine permissione,
sine permittentem xpis ... in
hoc studio. Ro. ibi loquitur de occa-
sione predicandi. Hic de occasione decipi-
endi, ut melius ibi loquitur de predican-
tibus ueris, hic de ministris ... fal-
sis. Item super id transfigurat se. Glo. ad decipi-
endum ... sicut iusti. Et
non est iustum quod aliquis ... ,
Ro. quamuis non sit iustum quod diabolus
aliquem decipiat, iustum quod homo ...
... tamen iustum est quod deus
hoc permittat. Item ibidem glo. cum
dyabolus bonum se fingens dicit ante sic
ea que conueniunt bonis angelis
non est error periculosus. Sed tamen similiter si
xpm se fingens faciat qui xpo con-
gruunt ... se adorari non est er-
ror periculosus. Ro. xpo non congruit
... se ... adorari quidam tamen dicunt
quod in hoc casu qui adoraret ...
... alii dicunt quod non debet ado-
rare nisi sub condicione ... ex-
pressa .s. si tu es xpus, aliter non ex-
cusatur. Item super id Non loquor
secundum deum. Glo. ... que non fugit de
carne gloria. Quod ... gaudemus a
carnis nobilitate. Ro. non gaudemus
... se ... aliud ut scilicet
aliorum ... superare ...
Item quia multi gloriantur. Ro. Eccl.
xviii°. Non sequeris turbam ad facien-
dum malum. Ro. quamuis apostolus

gloriatur ... eadem ... non tamen
eodem fine ... sequebatur tur-
bam ad faciendum malum. Item
super id ut minus sapiens glo. ...
... se ... fe-
ciebant ... sibi ...
... hoc minus sapiens si
... probabat. Ro. loquitur de
minori sapiencia ...
... A iudeis quinquies ...
... quadragenas una
sine ...
...
... Ter naufragium feci ...
posito suo ... assumpta
ibi in ... sepe supra
...
...
... ibi ...
semel lapidatus. Dic ergo ...
... quod in plagis
supra modum ... quia ... a iu-
deis quinquies quadragenas una minus ...
... ut pla-
gas ... hoc est xxxix.
accepi. Preceptum enim erat in
lege Deut. xxv°. Si enim qui pecca-
uerit dignum uiderint plagis pro-
sternerent eum ... coram
... iuxta mensuram
mensura peccati erit et plagarum
modus, ita dumtaxat quadra-
genarium numerum non excedant,
ne ...
... abstrahebant unum ...
.s. una cum ter virgis cesus sum.
Hic agentibus passus est Act.
xvi°. ... iussit eum cedi
et xxii°. ... iussit eum flagel-
lis cedi. Semel lapidatus sum
.s. a iudeis in ... Act.
xiiii°. lapidantes paulum ...
extra ciuitatem estimantes eum
mortuum esse. Ter naufragium
feci et ... de uno ... Act.
xxvii°. ... nauis ...
... est nocte et die in profundo ma-
ris fui .i. in alto mari tempesta-
te ... Act. xxvii. ut
... Item
... sepe ...
... in ... Act.

xxvi° Periculis fluminum
Cum autem commina preterita que sus
tinuit hic enumerat pericula que sepe
futura timuit et hoc viij · primo
enim tangit pericula ex parte viarum
per quas ibat sive a latronibus in
currebat fluminum sive ab homi
nibus · ibi periculis latronum · 2° pe
ricula imminencia ex parte infidelium
quibus predicabat sive iudeorum
ibi periculis ex genere sive gentilium
ibi periculis ex gentibus · 3° pericula
imminencia ex parte locorum in quibus
erat sive civitatis ibi periculis in civita
te sive solitudinis ibi periculis in solitudine
sive in mari ibi periculis in mari · 4°
pericula imminencia ex parte falsorum fratrum
cum quibus conversabatur ibi periculis in
falsis fratribus · primo periculis fluminum · Quo
ad primum · Ambrosius · yeme iter faciens
quia ubique ymbres assidui sunt
exundantibus fluminibus incurrebat pe
riculum · periculis latronum · quos cum
no videns eum occidere intendebant
exterminabat ei in via · cum tamen
nichil ferret quod latrones caperent
Secundum glossam · periculis ex genere · ex meo
id est a iudeis · quia lege eorum deserta
ad christum se converterat · Michee vij° · Ini
mici hominis domestici eius · exem
plum · Actuum viij · periculis ex gentibus
propter hoc dicit · Sed nos predi
camus Christum · gentibus stulticiam et cetera
primo Corinthiorum primo · periculis in civitate · ut quando
cum in merito · Actuum xix° · quando
civitas contra eum clamabat · magna
dyana ephesiorum · periculis in soli
tudine · et hoc vel a serpentibus
et bestiis · vel a penuria victualium
vel quia ibi parate erant insidie
a iudeis · Actuum xxiii° · Hebreorum xi° · in so
litudinibus errantes et cetera · periculis in ma
ri · sicut apparet infra · ter naufragium · quia ma
rinis commutatur · vel qui ...
... volunt inficere et cetera
Actuum xxvii° · periculis in falsis fratribus
id est hereticis et pseudo · Galatas ij° · propter sub
introductos falsos fratres · qui subin
troierunt explorare nostram libertatem ·
Nondum satis est · Textus · vigiliis · et cetera · vigilie
... quidam homini ... veniunt
... rectores · tortores · cultoresque

Donatores et incantatores · propter mo
tores ad corrigendum de quo primo
xxix° · Virga atque correctio tribuit sa
pienciam · Sed non ... usu nondum ...
... utitur · quia sapiens ... dicitur
... virga · ... stulti ... sine e
Ideo Numeri xxiiij° · Orietur stella ex
Iacob et virga consurget de Israel · 2°
cum in tentatione ... virga cum ...
le ... ysaie xj°
Egredietur virga de radice yesse ·
... ·
... pastores ... ·
... virga ... ·
... plus ... debet
Sic qui plus deliquit · ysaie xxviij°
... virga excutietur gith · cyminum et
... quod est minus in baculo
... duplicem ... Ideo
proverbiorum xxxiij° · ... 3°
Virgam vigilantem · 4° tortores
ad flagellandum · ut hic in vigiliis
... sic Christus virga ...
Hester iiij° · Assuerus rex ... v
... virga ... ·
... quia ... primo
quia ... ad pugnandum
... virgam ·
... xxx° · Primo ... virga p
... · ... virgam
... ad ...
... dolor ... oblivisci
minorem propter virga ... baculus
... 3° quia ... ad ...
... qui videt ... solum ...
... debet solvere ...
... Sic oportuit Christum pati · primo Regum
Ionathas virga qua ...
... ·
... quia
in ... ad diligendum ...
... frigidum ...
... si ponatur in fornace
sic cor si ponatur ad cogitandum pas
sionem ... Iudith ix° · ... quod
... virga ... ignis ...
... sumens carnes
id est carnales amores · 5° cultores ad
plantandum · sic deus ... virgi
nem in qua inseruit filium suum

ad ultimu insistit / ista virgo s. virgo ma
ria fuit nobilis in psistendo / quia de re
gali psapia / ysa. xj. Egredietur virga
de radice / similat fructificando / qa
fructificauit / scilicet Num. xvij.o fuit
uere virga aaron flor / Gemat quilibet
obedie / Cant. iij. que est ista q ascen
dit / sup virgula fumi / Innitebatur cer
titudine vite / per virgam ducionis virga
regni tui / hec est uirga speciosa Zacha
zachi xj.o Assumpsi michi duas virgas
una vocaui decus / 2.o negociatores
ad lucrandum / et isti in summa veniunt
adeo quidem ad exerciendum / ut uestes
ut gladium / ysa. xxiiij.o fulgur coru
scans quasi / isti sunt penitentes /
qui sicut prius exercitant sordes pec
catorum / alij ad metiendum / ut primos
ut tenes / in labore et erumpna / hic
determinat afflictiones corporis in quibus
cottidie viuit / et primo quo ad motum /
2.o quo ad sensum ibi / in vigilijs / 3.o quo
ad uictum ibi / Jeiunijs / 4.o quo ad uestitum
ibi / In frigore / Supra primo tangit
afflictionem actionis / 2.o passionis ibi / et
erumpna / dicit ergo / In labore s. ope
sum inistere vos propria scilicet in manibus /
ij. Tess. iij.o Nocte et die operantes ne
quem vestrum grauaremus / et erumpna id
labor et hiijs / Infra vj.o Brimullis cu
mis inee angustie sustinente qui te /
Jn vigilijs multis s. pro oratione predica
cione et huiusmodi / usque ad mediam noc
tem / Jeiunijs / hic tangit afflictionem
quo ad uictum / ubi primo tangit victua
lium egestatem / 2.o egestatis dimi
nutionibus / In ieiunijs / dicit ergo infa
me et siti / J. Cor. iiij.o usque in hanc
horam esurimus et sitimus et / Jeiu
nijs multis spontaneis / ut contra
ria / Act. xiiij.o Jeiunantes quidem die
bus et cetera / In frigore et nuditate
frigus dicit illacionem venti mediante
defectum remedij / Act. xxviij.o bar
bari accensa pira reficiebant nos
propter ymbrem que inminebat et
frigus / preter illa que extrinsecus /
sunt / hic ponit angustias animi
quas assidue sensit dicit primo p
quam statum cum certarent 2.o specialis
status aliquarum personarum ibi / quis
infirmatur / Supra implicat quasi
diciones labor spiritualis in bono pre

lato s. quod laborat instanter / 2.o in
stancia personalis ibi / nec persona
liter ibi / cottidiana / ardenter ibi
sollicitudo / generaliter ibi / omnium eccle
siarum / dicit ergo ita nec dicta so
lum sustinui / sed preter illa que ex
trinsecus sunt uictorie / que angit
nos supra instancia mea cottidiana /
que neque vna hora remittit / scilicet Gla.
Jsa. iij.o Justi opinio te / Justi
cia dico sollicitudo omnium ecclesiarum / quo
aliquas tamen J Ro. xij.o qui preest in solli
citudine / Quis infirmatur / hic
tangit angustias quas sensit in
specialis statum aliquarum personarum / ubi
audita compassio in summa primo propter
difficultatem ad bonum / 2.o propter pun
gentem admalum ibi / quis scandalizatur /
Dicit ergo ita me angit ista sollicitudo /
et ideo quia quis fidelium infirmatur
in fide / ut in alia uirtute / et ego non
infirmor / dolendo / sicut me ac si
infirmarer / J. Cor. ix.o factus sum
infirmis et infirmus / quis scan
dalizatur aliquam s. molestia conturba
tur / ruendo in peccatum / et ego non vror
igne / s. caritatis / qua ei compacior
peccatum / cum ossa mea sunt tamquam cre
mium / hoc est consummandus q gau
dens de malis aliorum / Si gloriari
oportet / postquam ostendit in quibus
pertinet pro sendo eam ingeniale et
superalis / hic ostendit se nesse i mihi
gloriari / et primo dicit quod gloriabitur
in premissis / 2.o ostendit quod nec ex glo
ri in istis ibi / deus et pater dominus / 3.o et
quod adhuc habet ampliorem ma
teriam gloriacionis ibi / damasci pro
sitis / supra primo tangit glorian
di oportunitatem / 2.o materiam ibi / que
infirmitatis / dicit ergo si quis mihi sit
in me si gloriari / sicut oportet pro nobis
in hijs que infirmitatis mee sunt
gloriabor / licet in hijs uideatur ab
iectus / scilicet Ja. j.o Glorietur frater humilis
et deus pater / hic ostendit quod uere
per gloriari impediret / ubi ad hoc con
firmandum inducit testimonium /
et primo implicat testes in me sunt /
2.o rei testificate ueritatem ibi / Dicit
quia uerior testem non nouisset
absens / ab essentia diminuitur / qui
deus / apponit gloriacionem et pater
dominus nostri / circumspecte vnum statum erre

iij

benedictus in die g[...] ut ne possi
gloriari quia deus pro iste qui est
deus pecuniam et predium inuper
presentem sicut deus est secundum quod
homo est[...] eius secundum quod deus
qui est benedictus in secula a[...]
dolibus iusta sicut quod non men
tior dicit ut eciam de dicendis [...]
istorum iuramento confirmat com[...]
ut quod dictus est ne sibi crederetur
Damasci prepositus gentis sic cingit
ampliorem materiam gloriacionis
que est per periculo spiritualis ubi cingit
imo primo personam persecutoris per
iuramentum persecucionis ibi custodiebat
ciuitatem [...] modum emissionis
et per fenestram [...] evidenciam libe
racionis ibi et sic effugi dicit ergo
damasci quasi i[...] ciuitate hoc in
accidit prepositus gentis arethe regis
ibi qui subaretha rege illi gentis p
erat custodiebat ciuitatem damasce
norum ad monitorum et presbiteri [...]
ori valens simpliciter iudeis et[...]
solliciti de officio suo comprehendendo
quem turbatorem audierunt et de
[...] custodiebat inquit ne me
comprehenderet et ne amplius predica
rem et per fenestram in sporta i[...] ca
lathico quodam dimissus sum[...] fri
bus primum cunctis et sic effugi
manus eius de hoc historia acti[...]
sic nichol per fenestram dauid i[...]
regum xix sic raab exploratores
sue [...] hic [...] itineribus sepe
Mathei xviii per itinera tua in pace
perducimus [...] itinera iusti per per[...]
cuntur inpressa cordis scilicet non
corporis Item super id periculis latronum
glossa non tamen michil prodest ipsi latro
nes rapere quod [...] quod si
dignum fuit ut ego eam mecum
ibimus de pecunia collecta alii per
bentur eius collectam quamvis alius
cum eo prodest pecuniam non tamen
ipse nel alia vice fuit [...] aliis vice
fuit illud Item in fame et siti
[...] non affliget dominus fame animam
iusti quia magis iustus paciencie
sustinet affligi tamen punitis corpus
Item in frigore et nuditate [...]
[illegible] regis dei et omnia [...]

eius vobis [...] eis adicientur qui aduer
sitatem omni dabuntur alias non [...] No
ui enim deus dare quando expedit
et abstrahere prout expedit Item sollici
tudo omnium ecclesiarum No omnes
ecclesie erant subiecte sibi R. quod
licet omnes ecclesias [...] distribucionem
accomodam potestas subiecte sun[t]
comunibus non equalem sicut dominum quod
omnes ecclesie subiecte sunt quantum
ad zelum curatum licet non quantum
ad officium plicionis Item super id [...]
firmitas [...] cottidiana glossa quia
[...] hominem remitterem [...] non ei
homo cogitabat de hoc R. nunquam
remittebat [...] aliquid cogi
tatum et tactum Item super illud firmus i
firmatur glossa in fide ut aliqua v
[...] virtus immortale moriuntur
penitentiale non minuitur [...] magis in
firmatur R. quamvis penitentiale non
minuatur secundum essenciam minuitur
tamen secundum indicacionem et feruorem Ite
super id [...] in sporta dimissus sum glossa
non est [...] divinum suffragium
quamdiu suppetit humanum nec debet
quis implorare divinum auxilium
quia sine eo nichil possumus facere
Io xv. R. loquitur glossa de adiutorio
miraculoso quod facit deus preter
solitum non de communi facit eo
pacto nobiscum Item et sic effugi
contra bonus pastor non dimittit oves
et fugit sed mercenarius Ioh x. R. quod
quantum persona pastoris fugit scilicet
cum eius fructus tocius gregis non
[...] hac apparuit Io xviii. que
batur persona domini non tamen fugit sed
Thomas cantuariensis quamvis pa
quereretur non tamen fugit R. quamvis
cuius liceat fugere non tamen est
sed stare tunc est supererogationis non
necessitatis sed quod [...] contra
dictat pastori quod magis expe
dire gregi et honori divino tamen sta
re contrarium [...] debet stare
in tercio [...] super id
[...] est [...] sit
quod [...] est [...] primus
est [...] xxiii. Ego
quis [...] ductus exim [...]

[...] est ipsa
[...] ipsi
[...]

[...] non affligit [...]
iusti [...] iustus pa
cient sustinet

Quod est beatitudo eternitatis. Luc. xxiij. Ho
die mecum eris in paradyso. Quarto est ecclesia
triumphans. Apoc. ij. Vincenti dabo
edere de ligno vite quod est in paradiso.
Ezech. xxxi. Cedri non fuerunt altiores
eo in paradiso. Quinto est gratia divina. Eccl. xl.
Gratia sicut paradysus in benedictionibus.
Sexto est pura conscientia. Can. iiij. Emissi
ones tue paradysus malorum punicorum. Septimo est
locus voluptatis. Gen. ij. Plantaverat
dominus paradysum voluptatis a principio. Octavo
est regio libertatis. Gen. xiij. Vidit om
nem regionem Iordanis que uni
versa irrigabatur sicut paradysus domini.

Si gloriari oportet etc. Superius
ostendit quod pseudo non sunt sibi pre
ferendi per bona communia. Hic idem ostendit
per privilegia gratie specialis. Et primo ponit
sua de revelatione sublimitatem gener
alitatem. Secundo suum per singularia visionis
similitudinem ibi Et ne magnitudo reve
lationum. Tertio quietationis contrarietatem
ibi Non enim sum insipiens. Primo exprimit
ius enim tolerabilitatem olim premisse quod
extrinsecus nos. Supra primo contingit
gloriandi secundum (?) materiam ibi Scio
hominem. Secundo germanitatem ibi pro huiusmodi
gloriabor. Tertio veritatem ibi Nam et si vo
luero. Quarto sobrietatem ibi Parco autem
ne quis. Supra primo implicat eam
tenuam (?) primo excludit eam. Si tamen istud
expediat. Secundo ponit eius gloriandi materiam
specialem ibi Veniam autem. Dicit ergo: Si
predicti possunt gloriari, ideo si impeditur
gloriari oportet, quod oportet propter pseudos,
non expedit quidem propter se, licet ex
pediat propter aliorum utilitatem. Veniam
autem quia gloriari oportet veniam autem
ad visiones et revelationes domini.
Ista duo singulariter eum manifestatio
nes solent fieri mediantibus aliquibus
signis. Sed ibi sunt duo signa et
signata. Visiones referuntur ad sig
na, revelationes ad signata. Unde
contingit visiones fieri sine revela
tionibus, id est signa aliqua apparere sine
cognitione rerum que per illa revel
lantur, sicut pharao vidit spicas et
vaccas. Gen. xli. Et Balthazar digi
tos scribentes in pariete. Dan. v. Reve
lationes sunt effective quia fiunt a
deo, vel in materia quia fiunt de deo. Scio
hominem. Hic tangit quidem eius
misterium. Duplicem rapitur

visionem archanorum, primum usque ad
tertium celum, secundum usque ad paradisum
ibi Et scio huiusmodi. Subdit sublimitas
archanorum ibi Et audivit. Primus
raptus magis pertinet ad receptionem
intellectus, secundum ad dulcorationem affectus.
Celum enim dicitur a celando, paradysus
sonat in locum deliciarum. Littera sic
ordinatur et legitur. Scio hominem,
de se tamquam de alio loquitur ex sua
commendatione ut vitet iactantiam,
sic Matheus ix. Vidit hominem etc.
sic Moyses. Num. xii. Erat Moyses
mitissimus etc. Sic per aliquas hic scilicet
in Christo, nichil de proprio attribuens, et quia
res ipsa dicitur de dicendi materia
quo duo non extenditur hominem dico
in corpore manentem vel potius in corpore
conformem, alioquin enim ad visionem
gloriosam ascendere non potuisset, si
in corpore perpetuum non mansisset. Ante an
nos xiiij. id est xiiij annis ante presentem
narrationem. Tot enim anni fluxe
runt inter visionem et narrationem,
ex quo apparet eum hoc minime
non extimasse, sed magis continere.
Sed tamen hic manifestat. Eccli. xxxi. Sapi
ens tacebit usque ad tempus. Creditur
autem iste raptus fuisse in sua con
versione, quia fuit tribus diebus et
tribus noctibus, nec comedens nec bi
bens. Act. ix. Sive in corpore an
in mente, an vivificante quidem
corpus, sed corporeis organis non
utente, sive extra corpus, scilicet separa
tum et separata a corpore, et corpore manen
te mortuo per quod modum adeo resuscita
to, nescio deus scit, qui utrumque
pe fecit raptum singularem, ultra le
gem nature subito et quasi violenter per
quam elevatus sum intelligere, autem
iste raptus sic licet enim nesci
vit an in corpore vel extra, probabili
ter creditur quod manente anima
in corpore, scilicet (?) eius sunt supra se
elevatus. Triplex enim est potentia
in anima: vegetativa, que corpus
vivificat, sensitiva, que corpus movet
et sensificat, intellectiva qua anima
intelligit et considerat. Per istum raptum
ergo isto anima permansit quantum ad
vegetativam potentiam vivificantis corporis,
ab operibus autem sensitive et sensitive (?).

etiam

ad

sicut dicunt

Sic dicunt sancti et [illegible]

Hic quasi Iohannes [illegible] discipulus

et motu membrorum omnino abstracta erat. Intellectualis autem usque ad ultimum possibilitatis sue elevata erat. Triplex enim est gradus possibilitatis in creatura humana. Est enim impossibile ad comprehendendum creaturam scilicet illa que infra se sunt sibi similia ut angelos, sed ea que supra se sunt scilicet divina essentia et persone eius ultime cognitionis. Hinc triplex est gradus per omnia cognitio secundum cognitionem naturalem sicut cognitione philosophorum. Omnibus unde secundum philosophum cognitio dei naturalis est infima. Item cognitione fidei, sed cognitio qua sunt fideles infima. Item cognitione glorie scilicet eius essentiam sed videns sicut in patria. Et hic est ultimus gradus ad quem secundum statum vie impossibile est attingere nisi divina virtute mirabiliter elevante et rapiente usque. Ergo ad hunc gradum elevatus est apostolus Paulus et sic intelligitur raptus usque ad tertium celum. Hoc exponitur quadrupliciter. Primo quod isti tres celi possunt distingui quadrupliciter. Primo secundum distinctionem locorum: sic intelligitur celum corporale quod est triplex. Primum est celum aereum in quo sunt aves, de quo Matthei xiii: aves celi comederunt illud. Secundum est sydereum scilicet firmamentum in quo sunt stelle, Genesis i: vocavit deus firmamentum celum. Tertium est empyreum in quo sunt beati. Dicitur empyreum non a calore sed a splendore. Et dicitur etiam spirituale quia plenum est spiritibus, tamen tenetur (?) sit corporale. De hoc Genesis primo: in principio creavit deus celum et terram. Ad hoc celum dicitur se raptum Paulus quia deum vidit per essentiam sed in illo celo videbatur. Secundo exponitur sic secundum triplicem modum videndi. Est enim triplex visio secundum Augustinum iuxta quam triplex dicitur celum: corporale, ymaginarium et intellectuale. Corporalis dicitur cum quedam corporalia videntur dei nutu que alii presentes videre non possunt. Et dicitur celum quia in eo aliquid revelatur quod aliquibus celatur, sicut Baltazar in die [illegible] Danielis v. Imaginaria dicitur qua quis videt incorporea ut in sompnis, non corpora sed ymagines

corporum divina revelatione, sed Petrus vigilans vidit discum plenum quadrupedibus et serpentibus, Actuum x. Et pharao dormiens vidit et spicas, Genesis xli. Intellectualis dicitur qua nec corpora nec ymagines corporum videntur sed mentis intuitu incorporeis substantiis nutu dei perficitur. Ad hanc visionem raptus est Paulus. Vidit enim deum in se per essentiam non in aliqua figura. Sic glossa. Super Genesim: videntur res que nolunt (?) ymagines sibi similes que non sunt ipse. Primo modo vidit deum Moyses in figura corporali, Exodi xxxiii: vidi dominum. Secundo modo Ysaias, Ysaie vi: vidi dominum sedentem. Tertio modo Paulus. Tertio modo exponitur sic quod isti tres celi distinguuntur secundum distinctionem videntium. Sic primum celum intelligitur infima yerarchia angelorum scilicet angeli archangeli virtutes. Secundum celum media yerarchia scilicet throni cherubyn et seraphin. Illi superiores qui vident deum in se de superiori yerarchia illuminant illos de media, deinde illi de media deinde illuminant illos de infima, deinde illi de infima. Raptus est ergo Paulus usque ad tertium celum, id est sicut summi perfecte deum videt sine medio divinitatis, sicut illi de suprema yerarchia. Quarto exponitur secundum quod isti dixerunt. Item distinguuntur tres distinctiones [illegible] ut primum celum vocetur cognitio celestium corporum, secundum cognitio celestium spirituum, tertium cognitio supercelestium personarum in trinitate usque quod ad tertium celum raptus est Paulus, id est usque ad visionem dei per essentiam. Et istud sic exponitur qui dicit tertium celum, tamen non sit alius raptus. Ergo Ambrosius dicit se esse bis raptum, xii capitulo: nescio utrum incorpore an extra corpus nescio. Huiusmodi hominem sive in corpore manente aut sive extra corpus assumpta nescio quo istorum modorum deus scit qui utrumque facere potuit. Scio inquit quod raptus est in paradisum. Glossa: [illegible] quia simul [illegible] isti qui sunt intellectualiter [illegible]. Apocalypsis ii: vincenti dabo edere de ligno vite quod est in paradyso dei.

+ ut omnia corporalia per formas suas [illegible] impossibile est

Boecius

precipatus (?) dicatur per [illegible] per tria supremi hierarchia scilicet thronum cherubin seraphin

+ sibi

+ de vario usu vel [illegible] celo [illegible]

meist audiuit i. percepit qr pnba
archana; s. de dei ceciam ysaias
Secretum meum michi que no lz.
i. no est possibile homi loqui i.
nobis explicare quia alius homo
no percipit ea que dei sunt. Cre
ditur aut paulus raptus fuisse
se in ierlm in templo sicut Act xxij
ffactum est reuertente me in ierlm et
orante me in templo fi in excessu
mentis et c. pro huiusmodi visionibus gloria
bor pro me aut i. pro mea nobilitate ex
trinsecam qr s. sum de genere abrahe,
ut Jeremie ix. Non glorietur impo
tens etc. nisi in pene mee i. in in
firmitatibus meis i. in tribulationibus,
quas patior ideo quia ipse sunt
gloriose vel quia sunt materia glorie acquire
de sic luc xxiiij. Nonne oportuit hec
pati et c. Gloriabor inquam et certa
et si voluero de reuelationibus vel
tribulationibus gloriari non ero insipiens,
licet forte videar, enim qr veritatem
dicam et gloriabor de vero, insipiens e
quidem gloriari de falso de malo de
vano de falso sicut omni falso lau
datur sicut nunc est laudibus ... gen
besmet. de malo peccatum gloriantes
in malicia et c. Parco autem ne cum
quis credat se excellentem, ubi primo
tangit sue humiliationis paruitatem,
de penitentia ... ibi ... ne quis me ex
istimet, dic ergo pro[illegible] quia possem
de pluribus aliis tecum, de huius diffu
sius gloriari, tamen ... pro i. prece que
ad humiliationem et gratiationem mea sunt
restro. Secundum tangit precipua
peina, ne quis infirmus secundum no
lus tamen existimet me esse aliquid
supra illud, quod videt in me esse,
aut audit ab aliis dici ex me i.
de me, ne aliquis putet me esse
in maiorem ut angelum, sicut de hystoriis
credidimus ipsum et barnabam esse
deos et voluerunt eis ymolare Act
xiiij. vel ne quis maliuolus et de
tractor existimet me supra condi
cionem et ultimam supra id quod
videt in me aut aut audit ab
ex me i. supra limitem et rigorem meorum
que vidit vel audiuit, hic quoniam

supra illud. Si gloriari oportet non expedit,
qr ergo male facit gloriando. R°.
licet no expediat gloriari ppter se expe
dit tamen ppter alia s. vtilitatem
aliquam aut alteram. Item scio hominem
ita raptum, aut homo raptus ptoto
quem totus, tamen sciebat quod in corpore,
aut sinodoche ppter rem tamen sciebat,
quod extra corpus. R°. si loquatur
de homine pro pe uniuscuiusque ... sup
ponit pro composito sic pro pe reuela
tionis sic pro pte s. anima raptum
sciebat, no tamen scientiam quod
sciret an ex corpus quia extra
corpus vel in corpore rapi potest,
Item supra id. in ypo. glosa in forma
ypi tamen, ergo sciebat se esse in
gratis. R°. licet hoc ... scie no
possit, hoc tamen preuelacionem sciebat,
Item sine in corpore tamen. Exo xxx
iii°. Non videbit me homo et viuet,
ergo sciebat se no viuere, tamen videt
deum. R°. hominem vincere duplex
est, ut actu primo vite, sic ne scie
batur, vel actu 2° qui est sensus et mo
tus sic sciebat se no viuere, vnde
no vincebatur homo. s. humanis
sensibus intendo. Item nescio deus
scit, qr quid est quod nescimus quod
sciencem omnia scimus, tamen ergo
deum sciremus hoc nescire no po
tuit. R°. vbi iuxta gregorium intelligitur
de principiis ad [illegible] non
de omnibus vlis. Item supra id. vsque
ad tertium celum glo. visio intellectu
alis est qua dilectio ipsa in mente
videtur qr. sicut hanc caritatem sit
se habere tamen. R°. quamuis ipse vide
at tamen dilectionem, no tamen scit
esse caritatem dilectionem ppter sui
dicentem, quia hic cum dilectione nulla,
Item ibidem glo. visio intellectua
lis continet eas res que no habent
similitudinem, alia que no sunt ipe,
q. angelus videt angelum visione
intellectuali, nec tamen peccauit, qr vnus
angelus no est in alio qr. pfectio est,
R°. ang loqr de visione intellectua
li generaliter, sed specialiter de spe
visionis intellectualis qua videntur
que per eum sunt in anima vel de me
li quod ipe facit relationem sumpta.

de vano gl'a ... xl ... feim

obmisi

licionis, s. eiusdem generis .i. intelligi-
biles. Ad tertium similitudinum corporali-
um que non sunt eiusdem cum cor-
poribus speciei. Item ibidem alia glosa.
Non aliter videtur dilecto p-
sens in spe qua est alie in ygna-
cione sine similitudine sed eminente intelle-
ctu per se ipsa videtur, sicut qui non
habet caritatem non videt ipsum p-
ceptum, qui non habet eum ipsum p-
ceptum, ita aliter. Respondeo non aliter diuer-
salis generis visionis quia utrobique
videtur visione intellectuali sed
presens preceptum, absens per se ipsum, non
quod sit alterius generis, sicut ymago
corporis sed eiusdem ut premisso dicitur,
quod non aliter presens, aliter absens
cernitur, quia utrobique preceptum ubi ipsum,
et si presens esset ut sibi simile, que
est dilecto in intra ipsi absens est,
qui est similis caritati non sibi ipsi ad-
intencionis sed ymago corporis sed
similitudine non est homo homini. Item
ibidem glosa. Ubi virtutes anime non
sunt opus est, ergo virtutes in patria
sine opus sunt, ergo frustra. Respondeo loquitur
de operacionibus virtutum exterioribus
secundum Mariam exteriorem, ut est de
lectiones et esuries, non de interio-
ribus. Item ibidem alia glosa. Ibi
una et tota virtus est amare quod
videris, et summa felicitas habere
quod amas. Ergo sola caritas virtus
est in patria. Secundo male dicit. Opp.
primo quia iusticia perpetua est et immortalis.
Item secundum Augustinum visio est tota mer-
ces, non ergo summa virtus est ama-
re sed videre. Respondeo ad primum glosa accipit
amorem generaliter et sic complectitur
omnem virtutem, non specialiter pro
amore que est caritas. Sic dicitur
quod una et tota dicitur quia perpetua,
non quod sola. Ad secundum dicitur in hac
quod amare in te videre et te quid sit similitudine
videre hic dicit est premissione apprehensa.
Item ibidem alia glosa. Sed Dyonisius
in prima yerarchia ponit angelos,
archangelos, principatus, sed in secunda virtu-
tes, potestates, dominaciones, ut patet libro
celestis yerarchie capitulo vi°. Respondeo Dyonisius
accipit principatus presidentibus et
e converso, sicut glosa ibidem. Item quod
non licet homini loqui, sed licet loqui

de trinitate et unitate, quia nichil su-
premus et ineffabilius. Respondeo quamvis hoc
possit homo loqui de trinitate prout
videt per speculum et in enigmate, non
tamen prout videtur facie ad fa-
ciem. Item quando ante Paulus re-
tinuerat quod vidit, ante non fuit re-
tinentem, ergo dicere poterat. Si non,
ergo iniuria ei facta fuit, quia sine
culpa beata visio ei ablata erat. Respondeo
retinuerat quantum ad rem scitam,
sed non quo admodum sciendi, nec
tamen enarrare potuit, quia multum
prius sciri que non prius sicut sciendi
sicut patet in iubilo. Nec iniuria facta
ei fuerat, quia visio erat ei ex gratia
speciali concessa, unde ait Augustinus: non
in iustum, non ad hunc diem imprimimus.
Item qualiter retinuit ante et
post certam amplitudinem, si p-
cepit. Ergo adhuc preceptum dum vide-
batur si perfectitudies, contra non perfecti-
tudinem dum videret. Respondeo retinuit
perfectitudinem non cum finitam, que reo
presentem, sed in recessu visionis
tenuit et relictum. Et ne magni-
tudo revelacionum. Supprimis posit
signum gradacionum, hic ponit post
revelaciones signum simul adde
humiliacionem, ubi ostendit primo quod huius
humiliaciones sit necessaria. Secundo quia valde
et fructuosa sit ibi, ubi pretere quod rex donum
vegetum. Tertio qua sibi grata et accepta
ibi, libenter igitur gloriabor. Supprima
primo tangit elacionis periculum. Secundo
humilitatis remedium ibi datus est
michi stimulus. Sic ergo et ne quia
talia vidi et talia michi revelata
sunt, et ne magnitudo revelacionum.
Dicit pluraliter propter duplicem eius rapturam,
scilicet ad tertium celum et in paradiso,
magnitudinem, dicit quia in huiusmodi
revelacionibus vidit altitudinem
divine potencie, profunditatem divine
sapiencie, latitudinem bonitatis, et longi-
tudinem eternitatis. Sicut ad Ephesios iii°: ut
possitis comprehendere cum omnibus sanctis
que sit longitudo, latitudo, subli-
mitas et profundum, ne quod magnitudo
revelacionum extollat me, sed accomu-
litera in supplicationis. Augustinus: cetera vicia

+ qr tūc ītra no ēat

+ gdīo

in maleficiis valent / superbia solet
in bene factis timenda est / datus est
michi a deo scilicet stimulus carnis mee
gravius scilicet dolor vel lateris vel iliaca pas-
sio / secundum quosdam / vel turpis vel sti-
mulus carnis id est temptacio libidinis /
sed tecta virgine carne sua stimulans /
stimulus dicitur / angelus sathane
id est angelus malignus missus a sathana
ad mei subversionem / sed adeo ad
humilitatis conservacionem / super hoc autem quod
dicit angelus sathane / innuitur quia et
si esset stimulus sive temptacio libidi-
nis / non tamen esset peccatum / quia et temp-
tacio a Iohanne / sed non a carne / Temptacio
enim exteriorum cum non consentitur non
est peccatum / licet molestet / secundum Gregorium
sic peccatum veniale enim si non conse-
ntitur / stimulus dico qui me colaphizet
id est ad hoc datus est / ne me extol-
lerem / sic exprimit eciam motivum
superbie / propter quod ter dominum roga-
vi / hic dicitur quam utilis sit humiliacio
et fructuosa / quia virtus in infirmitate
perficitur / ubi narratur apostoli oracione
huius ordinis / sive primo frequenciam /
quia ter dominum rogavi / secundo intencionem /
quod ne discederet / tercio visionem
ibi / Et dixit michi / quarto visionis causam
ibi / Nam virtus etc. / dicit ergo propter quod /
quia scilicet graviter affligebar etc.
ipse timens timore humano / terra
[illegible] / similiter perfectissimo dominum
rogavi / ne discederet a me stimulus
iste / sed infirmus cuius plage superponit
emplastrum medicus / rogavi me
dictum ne amoveat illud / Et dixit
michi / Ecce gratia visio / tu ipse viden-
tem qui dixit michi tamen ipse vi-
sionem ibi / Sufficit tibi in multitu-
dine [illegible] admodum / scilicet quod suf-
ficiens ibi / sufficit quia expedit
[illegible] / quia placeo ibi / gratia /
quia excellens ibi / mea / sic ergo etc.
dixit in ipse dominus / sed bonus medicus /
melius michi providens / sufficit
gratia mea / quia si in tantum sanitatem
eam dedi tibi / ut peccatum possis et vi-
ciones vincere et tribulaciones tollerare /
Augustinus / nimis est avarus cui non
sufficit deus / nam quod non dabo quia
potes / quia non est tibi utile / Nam virtus

+ quia tamen necessaria non erat

+ quod dico

in infirmitate perficitur / quia dum certat
et vincit roboratur et augetur / sic
tribulacio patitur operatur / patitur et
hic opus perfectum / Libenter igitur glori-
abor / hic dicitur quod gratia sibi sit hu-
miliacio et acceptata / primo quia in ea
gloriatur / secundo quia in ea condelectatur ibi
propter quod placeo / tercio quia permitto
bonum ibi / cum enim infirmor / gloria
non requirit proximum / delectacio semper /
voluntas dominum / Supra enim tribulacio-
nes tangit tria sustinendi modum
quia libenter obviam / quia in infirmitatibus
comodum quia ne inhabitet / dicit ergo igitur
quia sic virtus in infirmitate perficitur / li-
benter non invitus gloriabor in infir-
mitatibus meis / non vera tamen sed [illegible]
ne sic sustineas voluntarie / eciam
de et in corpore et cetera / non solum autem
sed et gloriamur in tribulacionibus / ut
inhabitet in me virtus Christi / gratia in me
consummetur et perficiatur / propter quod
placeo michi / hic dicitur quod in tribulacio-
ne delectatur / ubi tangit partes sive
causam quadruplicem / formam primo
placeo / efficientem ibi / michi / materi-
alem ibi / in infirmitatibus / finem ibi / pro
Christo / Circa materiam tangit quinque ge-
nera tribulacionum / que sic distingu-
untur / omnis tribulacio oritur a
excessu boni / sive corporalis / sic est
infirmitas / sive temporalis / sic est necessi-
tas / sive mentalis / sic est angustia /
aut excessu mali / sive verborum /
sic est contumelia / sive factorum /
sic persecucio / dicit ergo / propter quod /
quia scilicet tamen est utilis tribulacio
nimium placeo in me id est mentis delector
non solum apud alios glorior / in in-
firmitatibus corporis / in contumeliis
verborum / in necessitatibus id est in penuriis re-
rum / in persecucionibus in fuga-
cionibus de loco ad locum / [illegible]
qui persecucionem patimur tercio in an-
gustiis meis / pro Christo / sustineo et tol-
lero / glossa Io. xv° / [illegible] nimia m-
me deus est cuiusque tercio huius
glorior et delector / cum enim infirmor tunc
potens sum / virtus in mente sed
debilitatus visus hostis / fortissimo
alcius / caro autem est hostis / ipsius
Gal. v. caro concupiscit / factus
sum insipiens / hic post suam

gaudiacionem et humiliacionem poro gau-
dicionis sive humane exaltacionis
quam s. aliis gaudiri debuit. vel
primo ostendit quod aliis gaudiri
debuit. secundo probat hoc per hoc quod nichil
minus eis quam ceteri apostoli fecit ibi
Nichil enim minus feci. tercio quod ex
plura eis exhibuit ibi Quid est
enim quod minus. Supra tangit tria
primo insipiencie gaudiacionis se ap-
pellavit. secundo gaudiacionis excusacio-
nem ibi vos me coegistis. tercio exal-
tacionis specificacionem ibi ego enim
debui. Dicit ergo factus sum in-
sipiens videor insipiens. sed vos cul-
pa me coegistis qui s. impacientes
me cum deberetis apud pseudo co-
mendare. ego enim a vobis debui co-
mendari. sicut bonus prelatus a sub-
ditis. quia non fecistis contra illi
[illegible] meum propterea. Argumentum
est hic quod subditi debent laudare
[illegible] bonos prelatos. Ecclesiasticus Lauda-
mus viros gloriosos. Ecclesiasticus. Ni-
chil enim minus feci. Hic ostendit quod
nichil eis minus fecit ceteris apo-
stolis. ubi primo proponit de vita.
secundo probat hoc multipliciter signorum
ibi [illegible] Dicit. Quod enim merito de-
bui gaudiri. nichil enim minus feci
vobis supra ab hiis qui sunt [illegible] qui
sunt supra modum magni s. apostoli sed
videntur quibusdam. licet essem
posterior tempore non tamen dignitate.
Nam et Iohannes baptista posterior
fuit tempore non tamen dignitate. Glossa. Et
ne nichil minus feci quia et ip-
sum tamen nichil sicut dicunt pseu-
do. Et sicut dicit tamen signa aposto-
latus mei que me designant esse
apostolum Christi facta sunt super vos a deo
auctore super vos i. in vobis vel super
vos a. super primum [illegible] plus gra-
digni [illegible] sunt signa quam
per sunt me vos in omni paciencia [illegible]
[illegible] Dextera vir-
tute [illegible] non [illegible] signis et
secundo maior signis s. parum per signa
prodigiis et virtutibus distinguntur
[illegible] signa apostolatus [illegible]
[illegible] sic parum [illegible]
hoc ut opera mirabilia sive mino-
ra sic sive signa sive maiora

sic prodigia sive opera maiora sic vir-
tutes. Dicit ergo insignis i. in mino-
ribus miraculis et prodigiis i. in maio-
ribus miraculis et virtutibus [illegible]
[illegible] humilitate et [illegible]
vel sic insignis i. miraculis aliquid
significantibus sicut hoc [illegible] et pro-
digiis i. miraculis aliquid significantibus
vel futuri tempore i. [illegible]
[illegible] miraculis generaliter. Et sic virtutes
sunt genus ad signa et signa ad
prodigia. vel sic in virtutibus i. miraculis
secundum naturam ut est curacio mor-
borum per imposicionem manuum [illegible]
[illegible] sed non in-
cito. In signis et prodigiis i. in miraculis
contra naturam. sed signa sunt miracula
minora ut illuminacio cecorum. prodigia
i. miracula maiora ut resuscitacio
mortuorum. Quid est enim quod minus
habuistis. Hic ostendit quod eis plura fecit
quam ceteri apostoli. ubi primo dicit quod eos a
parte accipiendo eorum bona non gra-
vavit. secundo quod nec gravare proponit
ibi Ecce ego. tercio hunc paratus sum
[illegible] quarto quod nec [illegible]
decepit ibi Sed esto ego vos non
gravavi. Supra primo ponit quod
[illegible] instanciam ibi Nisi quod
ego ipse. secundo subdit quasi yronice quod
ibi Donate michi. Dicit ergo [illegible]
minus feci vobis immo plus. Quid enim
est quod minus habuistis [illegible] primo
ceteris ecclesiis i. quam cetere ecclesie ha-
buerunt. [illegible] nisi quod ego ipse
non gravavi vos recipiendo s. vestra. Hic
[illegible] non est minus sed plus. quod
tamen si putatis iniuriam dona-
te i. condonate michi hanc iniuriam.
[illegible] super illud Angelus
sathane. Glossa. Angelus malignus
missus ad eos a sathana [illegible]
[illegible] que convencio Christi ad Belial. [illegible]
[illegible] et Belial [illegible] convenientes
[illegible] facti [illegible] non [illegible]
et in fine faciendi. Unde convenit
secundum quid non simpliciter super
[illegible] Glossa. Tempus [illegible]
que fit [illegible] semper est peccatum
et si non consenciatur [illegible]
peccatum voluerit [illegible]

vox

[illegible] habens

[illegible] timore

tempt(ati)o p(ro)ximis motib(us) no(n) sit,
voluntaria, dicte est tunc voluntaria
interpretatione, quia voluntas no(n) co
hibuit. Item sup(er) i(lud) p(ro)pter q(uo)d ter d(omi)n(u)m
rogaui glo(sa): humane timens, q(uia) huius
timor sicut in negando petrum ostendit
humanus timor. R(esponsio) duplex est. si quod
timet infirmitate, sic no(n) est culpa
s(ed) pena, vel s(ecundu)m quod timet in vi
tium, quo homo timet tunc pessi
mus, sic est culpa. p(ri)mo modo acci(pitur) hic
[illegible]. Item 3 dicit in te(xt)u aut pe
tebat s(ecundu)m voluntatem dei sic ex
audiri debebat, aut no(n), tunc pecca
bat. R(esponsi)o no(n) petebat (contra) voluntatem dei,
n(on) tamen petebat quia voluntatem
dei in hac parte ignorabat. Item sup(er)
illud: Sufficit tibi gr(ati)a mea. Glo(sa): no(n) do q(uo)d
petis. Jo(hannis) v°: Scimus q(uia) audit nos
quodq(ue) petierimus. R(esponsi)o: illud intelli(gitur)
(con)ducibilius ad salutem, ut q(ui)a audit
infirmus ad eorum utilitatem, sed no(n) ad
ad voluntatem. Item mox debui a
vobis (com)mendari. Sup(er) i(lud) n(on) egemus commenda
tionis epistole. R(esponsi)o hoc no(n) erat p(ro)pter sui
indigentiam s(ed) eorum. Item sup(er) i(lud) v(er)b(u)m
enim virtus sed gl(ori)a no(n) est timor
illius nec impedicatione sit insignis
q(uam) xp(ist)i erat, videlicet petrus q(ui) no(n)
paulus. R(esponsi)o quamvis timor erat im
pedicatione, no(n) tu impedicatione s(ed) gra
tia illi p(er)ducendi. Item ibid(em) xp(ist)us
hac... s(ed) iohes xp(istu)m baptizaui(t),
mat(thei) iij°: ego a te debeo baptizari. R(esponsi)o
illi loquitur de baptismo interiori, hic de
exteriori. Item sup(er) eodem Jo(hannis) iij°: nisi
quis renatus fuerit (et)c. ergo si Johes bap
tizatus no(n) fuit, in regnum intrare
no(n) debuit. R(esponsi)o q(uia) Johes fuit m(ar)tir(i)z(atus)
et ita baptizatus, sed tunc erat baptismus
sub precepto institutus. Notandum sup(er)
illud: Virtus i(n) infirmitate p(er)ficitur, q(uia)
infirmitas corporalis multum bona fuit,
p(ri)mo a peccatis excitando, sicut [illegible]
v°: infirmatur aliquis in vob(is), i(n)ducat
presbiteros ecclesie (et)c. et post: si in peccatis
est, di(mittentur) e(i). p(ro)u(erbiorum) xx°: livor vulneris ab
stergit mala (et)c. a peccatis finem p(ro)per
intus, sicut timor mortis a furto. Ec(clesiastici)
xxxi°: infirmitas gravis sobriam
reddit animam, (et)c. tamen de... s(ed)
sp(iritu)m roborat, sed vera disciplina, et
infirmior tunc sum potens, 4° q(uia)
hominis supplicium humiliat, sed gesta...

d(omi)n(u)s, R(egum) in Antiochum, i° Machab(eorum) v°,
Job ij°: Ex agitatus d(omi)n(u)s in me (et)c. (et) p(er)
contempsit meam... d(omi)n(u)s (et)c. ...
do cibum, q(uia) scilicet Cor(inthios) v°: [illegible] me infir
mitatis et plagis erudire... Job
v°: Tedet animam meam vite mee, (et)
auxando languebit m(e) (et)c. Eccl(esiastici)
ad deum accelerat, sicut virga pu
gens asinum, sic eger quaerit medi
cum. ad dominum amor, sicut ... ...
prestat, pater enim ... corrigit
filium ... quam alienum. Jo(hannis) v°: Ecce quem
amas infirmatur. Thob(ie) xij° q(uia) accep
tus (et)c. ... fuit infirmitatis.
Ecce tertio hoc paratus sum venire
ad vos. ... audit quod eos
no(n) gravavit, hic autem ... eos gravare
no(n) promittit, ubi primo ... q(uod) suo
adventu eos no(n) gravabit ... ...
quia salutem eorum ... querit,
Non enim quero que vestra sunt, s(ed) p
...hoc quia ... eorum sed ...
expone ibi Ego autem libentissime
dicit ergo ... no(n) gravavi vos s(ed) nec
gravare propono, quia ecce tertio, id est
tertia vice paratus sum venire, non
quia tamen bis venissem, s(ed) semel ve
nerit, et illis paratus venire fuit
s(ed) no(n) venerat. Tertia etiam vice p
aratus sum venire, s(ed) no(n) venit. Se(cun)da
vice paratus fuit, no(n) tamen paratus fu
it venire. Et ergo gravans vos ...
... dic s(ecundu)m glo(sa)
ne videantur ... abstinens
sicut ... accipiat (et)c.
Non enim quero que vestra sunt, hic
p(ro)bat predicta, quia salutem eorum salu
tem querit, ubi ... primo excludit
intentionis sue obliquitatem, q(uia) no(n)
querit temporalia, 2° subdit rectitudinem
quia querit spiritualia, ibi s(ed) vos, 3° ...
... ibi Nec enim debent
dicit ergo: Non enim quero que vestra
sunt, divitias ... auro et argen
to, Act(uum) ij° ... Ecce ego suscitabo sup(er)
vos medos, qui argentum no(n) querunt
et qui aurum no(n) velint, s(ed) quero s(ed)
vos ... salutem, quia hodie
fecit d(omi)n(u)s Regnum in ... ...
Gen(esis) xiiij°: Da michi animas, cetera
tolle tibi, et no(n) quero vestra quia
no(n) debeo, Non enim filii spirituales
parentibus spiritualibus thezaurizare (et)
divitias congregare, s(ed) ... (et)c.

necessaria provide | secundum illud ii Cor xii° Non e
nim parentibus thesaurizare | sed potius parentes
spiritualia debent thesaurizare filiis
spiritualibus | quia ego libenter faciam |
ego enim libentissime quia expfici
entis | quia quod enim sic expedite
incipiente sic libenter | quia exp
ficiente libentius | quod expfecte
libentissime | impendam vobis spiritualia
et etiam temporalia in ministerio meo | sicut
enim fecit sup° vi° | Alias ecclesias spo
liaui in ministerium vestrum ut est supra
sed ego ipse sup impendar | i. super
impensum tero impendam incipiens
pro animabus vestris, pro salute animarum
vestrarum | unde pferam animam hoc est
vitam pro vobis fratribus paratus sic
et mori pro Phil ii° sed et si immolor super
obsequium fidei vestre | gaudeo et con
gaudeo omnibus vobis supimpendere
inquantum licet ego vos diligens.
plus quam pfendo | sup minus dili
gar a vobis quia pfendo | Felix plures
cuius affectu tamen quam libentissime
sollicitando [illegible] quia impendam |
et supimpendar | intento vera | ex pma
bus | dilecto vera fina quia licet plus
vos diligens | te | Nota quod
ad diligendum proximum astringunt
nos vii | Primo instinctus nature | Eccl
xiii° Omne animal diligit sibi simile | Le
ones enim impendunt [illegible] debilibus
sui generis [illegible] portu [illegible].
adversariis resistendo | imitate suos
sicut formicam imitare aliam in o
nere supportando | Secundo in irrationalibus
est [illegible] regnum | quo plus in hom
inibus 2° documentum sacre scripture |
ex quo enim et homo credendum est
et consilio doctorum acquiescendum | Eccl vii° non
te pigeat visitare infirmos | ex
hoc enim magis in dilectione firmab
eris | Ro xiii° Nemini quicquam debea
tis | i Jo iii° Non diligamus verbo
neque lingua | sed opere et veritate | 3° preceptum domini
qui ore proprio dicit | Jo. xv° hoc est pre
ceptum meum | Si preceptum sub pe
na mortis corporalis et brevis non
infringitur quanto minus preceptum dei
sub pena mortis eterne | i Jo iiii° Qui
non diligit manet in morte | Omnis
enim qui odit fratrem suum homicida est

4° exemplum Christi sicut scriptor ep° viii et
approbatum sequimur et discipuli ma
gistrum | Eph v | imitatores mei esto
te et ambulate in dilectione | sicut Christus
| i Jo iiii° Si deus dilexit nos et nos
debemus alterutrum diligere | 5° premium
dilectionis | res enim preciosa libenter
habetur et sollicite custoditur | Nichil
preciosius dilectione | Cant viii Si de
derit homo omnem substantiam pro dilecti
one quasi nichil | 6° premium beatitudinis | libenter
incedit homo premium | sine qua non
potest venire ad premium optimum | Jacobi
i° Beatus vir qui suffert temptatio
nem | i Cor xiii° Non [illegible] ab.
7° facilitas et delectabilitas amoris |
Omnia enim difficilia facilia et pro nul
la facit amor | Gen xxix. Jo v. post mi
dietum de dilectione dicit et mandata
eius gravia non sunt | Ergo ad dilec
tionem inuenit legis vinculum | a quo
nullus potest absolvi | iudicii detri
mentum | a quo nullus potest fugi | cogit
preceptum | a quo nullus potest eximi | in
hic exemplum | a quo nullus debet averti | te
stis premium | cui nichil potest equivaleri |
allicit premium | quod ab omnibus debet
intendi | monet facilitas | a qua
nullus potest excusari | Sed esto ego vos
non gravaui | subito | quod illud cor
ripe gravamine nec etiam gravare pos
sit aut quod eos astute [illegible] non
decipiet | ubi primo promittit oppo
sitione que ibi | Numquid palliaui
2° positionem destruit ibi | Rogaui
Titum | 3° probat quod destruxit ibi | Nonne
eodem spiritu ambulauimus | Primum po
nit duo primo unum quod credunt de fa
cilitate 2° aliud quod possit opponi | ibi sed
cum essem astutus | Dicit ergo ita vos
non gravaui sed esto i. pone hoc ego
vos non gravaui | pono quia hoc forte
bene creditis | sed cum essem astutus
i. callidus in malo dolo vos cepi
i. decepi vos palliose s. vos extor
quendo | Dolus est cum aliud pretenditur
et aliud simulatur | Dolus malus est
calliditas sive machinatio ad circum
veniendum alium et fallendum ad hunc
Numquid palliaui eos quos misi ad
vos circumveni vos | q. d. Non | Ecce p

iudicem propheticet [illegible] cum Rogavi Tytum, hic positorum destruit ostendens quod fideles nuncios ad eos misit, quorum unum primo describit a nomine ibi et cum illo misi fratrem; assimenti ibi Numquid Tytus vos circumvenit. Non decepi vos quod per ergo rogavi Tytum venire ad vos, et misi cum illo fratrem scilicet Barnabam vel Lucam ut supra viij° c°. Misimus cum illo fratrem cuius laus est in ewangelio. Numquid Tytus vos circumvenit, quasi diceret non. Non enim est opus boni viri circumvenire alios. Nonne eodem spiritu, hic probat quod Tytus eos circumvenit, primo quia sequens spiritus sancti, secundo quia expressus imitator apostoli ibi Nonne eisdem vestigiis. Dic ergo sic Nonne eodem spiritu, eadem voluntate vel ductu eiusdem spiritus sancti, cuius ductu aguntur sancti. Ro viij° Quicumque spiritu dei aguntur hii filii dei sunt, ambulavimus ego et Tytus. Nonne eisdem vestigiis id est eisdem operibus exterioribus que sunt vestigia interioris voluntatis bone vel male. Mt vij° A fructibus eorum cognoscetis eos. Olym putatis, supra posuit commendationem excusationem et humiliationem, hic ponit excusationem sue commendationis. Ubi primo ostendit quod hoc fecit propter veritatem et honorem, secundo quod et propter eorum in bono edificationem ibi Omnia autem karissimi, tertio quod et propter eorum a malo aliquo veniret correctionem ibi Timeo enim ne forte, primo quod et propter veritatem qui apud eos venit suam afflictionem, ibi Ne iterum cum venero, et prima circa excusationem suam primo tangit communem opinionem eorum secundo suam intentionem ibi Coram deo. Dic ergo Olym dixi vel nec prius nec putatis vos quoniam vel decepi sic forsitan olym in lam dictum est putatis quod hoc dixi propter excusationem nos apud vos quasi nos reos malis sentientes sed non sic est, ymo coram deo, teste deo in Christo, in Christi virtute vel honore loquimur hoc dicimus non quasi reos excusantes. Supra ij° Sed ex deo coram deo in Christo loquimur. Omnia enim scilicet que divinam gratiam vel revelatione vel tribulatione vel de aliis karissimi, quia diligo vos plusquam reges, tu[illegible] nos quia plusquam corporis sicut etiam propter edificationem vestram dixi

vestram Ro xiiij° Que edificationis sunt invicem custodiamus. Timeo enim ne forte cum venero, hic ostendit quod supradicta dixit excusando se propter eorum correctionem a malo aliquo veniret, vero primo tangit sua sollicitudinem, secundo ponit cuius sollicitudinis rationem ibi Non quales volo, tertio causas specificatum ibi ne forte contentiones. Dic ergo Omnia autem facio propter edificationem vestram, sed ne timeo ne forte cum venero propter ad vos non quales volo correctos inveniam vos. Forte dic quia hoc erit in eorum arbitrii libertate, et ego inveniar a vobis qualem non vultis propter me inveniatis castigantem vos et punientem. Austus enim erit blandus bonis et nisi malis. Ezechielis xli° Duas facies habebat cherub scilicet cherubim plenitudo et significat paulum qui et si impitus fuit non sua sed facie leonis ad malos et facie hominis ad bonos. Vel quod paulus timebat non solum quod ponebat venire inveniret et inveniret. Affectus plagis semper timet de periculo subditorum; vult bonum eorum venire ut corrigat, invenire correctos vel invenire corrigendos. Ne forte contentiones. Specificat vero in malis de quibus timet a subditis que distinguit sic Malum hominis vel est in corde aut in verbo aut in malo signo. Si in corde aut est maiorum ad maiorum sic emulationes vel equalium sic inflationes vel inferiorum sic animositates. Si in verbo aut potentiae sic contentiones aut latenter sic detractiones vel indirecte sic susurrationes. Si in malo signo vel inchoatio mali sic seditiones vel completio sic dissensiones. Dic ergo timeo et hoc ne forte contentiones de multitudine et dignitate platorum et baptistarum praedicatores id est inimicitie invicem vel invidie iob v° parvulum occidit invidia, animositates in vindicta et repetitione rerum. Contra illud Ro xij° Michi vindictam et ego retribuam. Dissensiones id est odia inde orta, susurrationes id est occulta semina discordiarum. Eccle xxviij° Susurro et bilinguis maledictus. Detractiones ex odio sequentes, inflationes maiorum quam [illegible]

i^a Cor. v^o. Vos inflati estis, predicatores et ministri ecclesie ad pugnam sunt inter vos. / Nota sup. id / Excusaciones, quod quidam accusant, quidam excusant, quidam recusant, que possunt fieri et bene et male. / Accusant ergo boni bene, / sicut Joseph accusavit fratres apud patrem crimine pessimo, / ergo accusaverunt, / quod pastores vituperaverunt fratres, / qui acceptores personarum apud patrem, qui potuit prodesse non obesse, / contra predicatores timuerunt, / sed crimine pessimo, / quia mundo accusatores eorum sunt, / tal accusacio est sic intelligenda, / quia non est in inferno accusacio vere. / Ecc. vij^o. / Accusant mali et male, / sicut iudei paulum / Act. xxiij^o. Audire cum veneris accusatores tuos. / Isti sunt filij dyaboli de quo Apo. xij^o. Proiectus est accusator fratrum suorum. / Talis accusacio suspicionalis est, / impetuosa, / unde signum d^{ti} / ij^a. xxiij^o. Cum iste accusaretur a principibus sacerdotum / nichil respondet. / Excusant autem boni et bene / sicut apostolus, / excusacio defensio arguitur. Dns in deos / de infidelitate / Jo. xv^o. Nunc autem excusacionem non habent. / Excusant mali et male / Luc. xiiij^o. Rogo te habe me excusatum. / Cupidi enim luxuriosi et superbi excusant se per tria scilicet pecuniam temporalia, / quod non possunt eius venire. / Ps. Non declines cor meum in verba malicie ad excusandas excusaciones in peccatis. / Recusant autem boni et bene, / quia malum culpe, / sicut Joseph Gen. xxxix^o. Adolescens autem recusabat stuprum cum regina infestanter. / Recusant mali et male / spiritualia bona que ergo heb. xij^o. Videte ne recusetis loquentem vobis. / Ecce hec multi recusant graciam xpi, / quia cum ipse primus sic dare ipsi cum nolunt accipere. / Ite iterum cum venero, / sed contra quod supradicta dixit per iter visitandi fuit afflictionem, / quod a deo veniet, / ubi tangit etiam primo visitandi fructuum, / secundo delendi materiam / Ita humiliet me deus, / tertio materiam humiliandi, / Ibi Exemplum in iniudicia et cetera / Primo / Primo igitur timeo, / et hoc etiam timeo, / ne iterum sicut prius cum venero ad vos humiliet

me deus / ut affligat me apud vos, / ut lugeam multos / ex hijs qui ante peccatum scilicet et post baptismum peccaverunt / Psalmus xxx^o. Dolor patris filius stultus / Reg. vij^o. lugebat Samuel Saulem, / et dicebat / peccavit inquit / et non egerunt penitenciam / non solum de predictis / sed etiam de inmundicia, idest de luxuria / ponitur nam et fornicacione, / cum meretricibus contingit / et impudicia cum solutis / qui gesserunt / sed et etiam de operibus carnis, / que sunt fornicacio, inmundicia, impudicicia. / Et notandum est hic, / quod quidam peccaverunt sed agunt penitenciam, / hij sunt imperfecti, / sicut filius prodigus / Luc. xv^o. Unum vero / Gaudeo non quia contristati estis / sed quia contristati estis ad penitenciam / de hijs est gaudendum, / quia Luc. xv^o. Gaudium est angelis dei super uno peccatore penitenciam agente. / Alij peccaverunt nec agunt penitenciam, / hij sunt reprobi, / de quibus Jere. viij^o. Nemo quod bonum est loquitur, / nullus est qui agat penitenciam super peccato suo dicens / quid feci, / de hijs est dolendum / sicut dictum est hic. / Tercij non peccaverunt nec agunt penitenciam / hij sunt angeli boni / unde ij. Reg. viij^o. Sicut angelus dni sic est dns meus rex, / ut nec benedictione nec maledictione moveatur, / de hijs est admirandum / Quarti non peccaverunt et tamen agunt penitenciam / hij sunt viri perfecti, / sicut Job xlij^o. Ago penitenciam in favilla et cinere, / et cum hijs est supererogandum / Apoc. iij^o. Ego quos amo arguo et castigo. / Emulare ergo et age penitenciam. / Hic querit super id Non quero quam / sed glo. / sicut Joseph in egypto frumentum vendens, / non argentum querebat, / quod Gen. xlvij^o. legitur quod primo acceperunt pecuniam / Respondeo non legitur hic de ultima vendicione / nec potius in prima magis intendebat eos regi subicere / quia eorum pecuniam extorquere / unde non querebat argentum principaliter. / Item non debent filij thezaurizare parentibus, / ergo male fecerunt principes ecclesie non largo dotando / Respondeo non thezaurizabunt plus ymo necessitatibus et subsidijs ecclesie et pauperum utilitatis, / Item super illud / Animo sicut glo. improperaverunt

Gal. v^o. opa infesta sc̃ opa carnis

Pecc̃m nunquam veniale quod in augetur multiplicetur equatur mortali

rerum suarum sit vindicte. 9° non licet
sua in iudicio repetere, tamen .1. Cor. vi°
omnia michi licent, 9° repetere mea.
Item levitici xxiiii° Fenerem prodere.
R° ad primum licet sua repetere sine
scandalo. Secus est de quibus que
semper licet ut dicitur in dist. quod si tibi
non licet repetere legitime publice
non sunt etc. Item supra, Et non egerunt
penitentiam, glo. ad agendam penitentiam non
sufficit mores in melius commutare
et a malis recedere, quia ut ait Greg. penitentia
est preterita mala deflere et flenda ite-
rum non committere. R° non tamen opus sa-
tisfaciendi sufficiunt ista duo, sed tamen
que non. Item ibidem agunt homines
penitentiam ante baptismum, ita enim ut bapti-
zentur. Aug. li. xi° sine penitentia sed domi-
ni glo. baptizamus non requiritur ge-
mitus neque planctus. R° hic loquitur de
penitentia interiori .s. de contritione qua non
requirit baptizamus. Item ibidem glo.
si tollatur finis, ut [illegible] penitentia peccata in
nos commisimus sed aliquod grande
peccatum, 9° peccat homo dampnare
sicut unum mortale, si mortale exce-
dit veniale in infinitum. 9° veniale
quantumcumque multiplicetur non equatur mor-
tali, ut glo. [illegible] quod non obtinent
per orationem non penitentiam. Ca° 13

Ecce tercio venio ad vos. En[illegible]
pius incorrectos redarguit
et comminatur de malis que sibi imponebant
etc. tamen de bonis in quibus ei pseu-
do preferebantur. Hic invite hortatur
eos ut se corrigant. Et hoc primo. In pri-
mo dicit primo quod promittit se ad eos corri-
gendos venturum. 2° ostendit se esse
potentem ad eos corrigendum ibi,
An experimentum queritis. 3° monet
eos ut se examinent ante eius
adventum ibi, Vosmetipsos tempta-
te. 4° ostendit se desiderare prompte
eorum correctionem ibi, Oramus autem
deum ut nichil. Primum primo ostendit se
venturum iudicem. 2° ante iudi-
cium ordinem ibi, In ore duo-
rum. 3° sine rigorem ibi, Predixi.
Dicit ergo ita timeo ne cum venero
tales vos inveniam quales nolo,
quia ecce tercio. Hoc tamen non credunt
venio ad vos. Tercio enim venire paratus
fuisset, bis tamen venit. Unde tercio dicit
non quia iam bis venisset, sed quia
bis paratus fuisset. Textus In ore duorum
vel trium stabit .s. firmum erit omne
verbum .s. accusatorum .s. de iudicio
credam accusantibus verbo duobus
vel tribus testibus. Et propter hoc [illegible]
Item deutero xix°. In ore duorum te-
Predixi enim et predico. Hic ostendit
sine rigorem ubi primo implicatur
precedentium monitionum sufficienti-
am. 2° futuram sine severitatem
ibi, Quoniam si venero. Dicit ergo in re
vera credam duobus vel tribus et
eorum testimonio corrigam. Predixi de-
bitis presens .s. quando fui presens apud vos
et predico nunc absens. Glo. Sunt vero ma-
les sumus in verbo per epistolas absen-
tes, tales et presentes in facto. Quoniam si ve-
nero non parcam. Glossa [illegible] sicut ego
ipse ne dicatis, si deus voluerit
non parcam his, sicut supra explanavi,
[illegible] primo indicabo sine
personarum acceptione. Deinde [illegible]
non accipiet personam cuiusquam,
quia dei iudicium est. Augustinus, ideo
iudicem se venturum comminatur ut
non inveniat quos condempnet.
An experimentum queritis. Hic
ostendit se habere potestatem ad eos corrige-
ndum [illegible] Adhuc plenitudinem tan-
git in [illegible] primo quia Christus in eo loquitur,
2° quod in eis Christus miracula operatur
ibi, Qui in vobis non infirmatur. 3° quia
Christus in se ipso vivit ibi, Nam si cruci-
fixus est. 4° quia [illegible] sic eos
[illegible] efficit ibi, Nam et nos infir-
mi sumus. Nec potens est Christus
qui fidelibus dat loquelam, qui
operatur super naturam, qui eternaliter
ipse vivit, qui taliter aliis vitam
tribuit, Tam potente duce accepit
apostolus super alios potestatem. Et hoc est
quod dicit, Si enim venero. Sic patet
et ne aliquis de potestate eius dubitans
quereret potestatis hoc fiat, subdit
An experimentum eius .s. Christi qui queritis
.i. vultis experiri Christi potestatem, qui quod
Christus in me loquitur. Et quo sic omnia
possum per phil. [illegible] Omnia possum
in eo qui me confortat. Augustinus
est dare septiformi persone dei tribuere
quod in nobis facit spiritum in nobis [illegible].

non licet cum scandalo

Quod nunquam veniale quantumcumque multiplicetur equatur mortali

no debet / nec de eius p̄nti dubi
tare quia ipe xp̄us in nobis inter
nos no infirmatur / sȝ potens ē in
nob. i. no impotens / sȝ potens ap
paret ex hijs / que inter nos fecit
s. exmunicatis / et donis hoc aut de
net aut . Amb' ne dubitent se pos
se alios punire / Et nota quod in
eo xp̄us lo / Xp̄us em locutus est
p̄mo veraciter / Jo viij°. Nunc autem
queritis me interficere hominem qui locutus
sum vob veritatem / 2° audi 3° eviden
ter / Jo xviij°. Ego palam locutus sum
mundo / Et xvij° manifestaui nomen
tuum hominibus / 4° feruenter / Luc vj°.
Ardentem mea ligata est / et dilectus
locutus est / Ite xviij°. Nonne ardens
5° spiritualiter / Jo vj°. Verba que ego
loquor spiritus et vita sunt / 6° ordina
biliter / quia cepit ihesus facere et doce
re / 7° dixit quis tenebit / 8° prudenter
vnde stupebant omnes sup prudentia
et resp̄ eius / Jo xij°. Qui misit me
pr ipe mandatum m dedit / quid dicam
et quid loquar / 9° vtiliter / Luc xxiiij° vt
loquebatur illis de regno dei / Jo
Jam vos mundi estis ppter sermone
que locutus / Inter hoc Jo viij°. Nunq
sic locutus est / Et ideo nunq in
gri debemus loqui / sep̄ templi / p̄
ueniam sine stultitia / Zach viij°. Loq'
mini veritatem vnusquisqȝ cu pro
ximo suo / 2° euidenter / sine dup
licitate / Pe Apparuit impuros omnis
mentis / 3° feruenter / sine tepiditate / ysa
vl°. Loquimini ad cor ihrm exin in
Apollo Act xviij° Cum esset doctus
verbum dei et feruens spu loqbat
4° spiritualiter / sine fedicate / j pe iiij°.
Si quis loquitur quasi sermones
dei / 5° ordinabiliter / sine confusione
Lu ij°. Sic loquimini et sic facite / 6°
prudenter / sine temeritate / pe.
Os meum loquetur sapientiam et me
di tc / 7° vtiliter / sine vanitate / pe
loquebatur de testimonijs tuis / loque
bantur varijs linguis / Ezech j°
viij° de Neino qui locutus est loquitur
fides gignit virtutem / Luce fer
uorem / spes spiritualitatem / fortitudo
euidentiam / prudentia prudentiam / in
ticia iustitiam / ordinalitatem / temperantia
vtilitatem / Nam si experimentum est
Xpus / Sic dicit quod xp̄us in ipso vivit

vbi orione hui p̄mo aut / si quia
multi mortuus est / 2° secundum quod
mortalis est ibi / sȝ viuit ex dicit
go / Nam qui et nē potens est / Nam
et crucifixus est ex infirmitate . s. carnis
assumpte / sȝ tamen viuit ex virtute
dei . i. ex virtute / qua deus est / Ro vj°.
xp̄us resurgens ex mortuis iam
no moritur / Nam et nos infir
mi / hic dicit quod xp̄us eos vite sue
participes efficit / vbi tangit cum p°
quos fecit participes / 2° in quo fecit
participes ibi / sȝ viuimus / 3° per quid
fecit participes ibi / ex virtute dei / di
git ita dico quod viuit ex virtute / li
cet p̄us infirmus fuit / Nam et nos
sp̄ qui sumus in illo . i. idem
imitatione inter pati / imitati /
Cor vj°. Nos aut infirmi / nos aut
fortes / sȝ viuemus cu eo . i. nos vi
uere videmus / per eum nobis con
gendiet / ex hoc ex virtute dei / i. p
virtutem aliquam / ideo dicimus / adim
dicimus nos / et hic et infundo / vt sicut ma
infirmi sumus in illo / sicut prius go
admirauimus / sȝ viuemus spu cu illo
vita glorie . i. in splendore / quia viuit in
nob i. nobiscum / sicut in consilijs no
stris / quo ad primum et hoc ex virtute di
quo admodum vosmetipsos temp
tate / Supius pdixit primo sum ad
venturum 2° simul petrum ad eos
corrigendum / Hic 3° monet eos ad se
examinandum / vbi primo monet eos
ad hoc faciendum 2° ad se cognoscendum
ibi / an no cognoscitis / nos ipos et
probate seipsos in ex in ibi / Spero aut
quod cognoscetis / Summa primo
hortatur ad examinationem / 2° docet
examinationis materiam ibi / Si estis
in fide / 3° tangit examinandi suffici
entiam ibi / an nos probate / dicit go
sic petrum sed vos puniendi et
tam venero no parcam / ideo vos
metipsos non alios temptate . i. consi
derate / sup hoc s. si estis in fide / pa
cor xj°. Si nosmetipsos iudicaremus
no vtique iudicaremur / et si estis in fide
certa vt nos probate / si est . s. in operibus
bonis / quia fides sine operibus mor
tua est / Jac ij° Gal vj° xp̄us sumus

d° q̄ sit p̄ lo^a

ba

multo modo eo i sunt sumus

q̄ ita no sumus vbi dicte adnus

plet vniusquisque etc. / An non congno-
scitis / hic hortatur eos ad seipsum co-
gnoscendum / ubi primo excitat eos
ad sensus sui congnicionem / 2° subdit
sensus eius per oppositum ibi / quod Christus
Ihesus / 3° implicat credendi possibilita-
tem ibi / nisi forte reprobi estis / Spero autem
non congnoscetis vos sine reprobos / Sub-
aliud nichil scimus et seipsos nescimus
sicut oculus seipsum non videt et tamen
alios videt / congnoscitis inquam hoc
quia Christus Ihesus in vobis est / per fidem et
karitatem operam secundum priorem instruccionem /
Dicitur hospes anime per gratiam inquam et in
vobis nisi forte reprobi estis / recedentes
a doctrina quam prius recepistis / et alios
quod prius fuistis / sicut monet eadem
apostolus admittens libertatem rep-
robi estis et tamen non fructificatis / Hebre-
orum 6° terra proferens spinas et tribulos rep-
roba est et maledicto proxima / Spero autem
quod scietis de nobis quod congnoscetis
virtutem quam inter vos egi / quod non
sumus reprobi / neque in fide neque in potestate
corrigendi / vel si alios / congnoscetis
in adventu meo / ad vos in quo dure
vicia puniam et corrigam / Oramus
autem deum / Supra monuit eos
ut se examinent ante eius adventum /
hic ostendit se desiderare correctionem eorum /
et hoc quadrupliciter signo / primo quia pro
eis orat / ut nichil mali faciant / secundo
quia gaudet cum nichil mali faciunt /
ibi / Gaudemus enim quando nos infirmi 3°
quia orat ut in bono perficiantur / ibi hoc
autem oramus / 4° quia scribit ut se cor-
rigant ibi / Ideo hec absens scribo
Supra primo optat eos sine malo /
2° ostendit quare sic non inveniant quod
punicionis ibi / Non ut nos probati 3° ostendit
quod tunc non oportebit timere adven-
tum suum ibi / Non enim possumus aliquid /
Dicit ergo / Oramus deum qui solus potest
a malo custodire vos / Subditus esto
domino et ora eum Psalmus 36 / Non possum esse
continens nisi deus det ut nichil
mali faciatis / Sic enim homo debet pe-
tere humiliter non sicut phariseus
quod notatur ibi / Oramus / sapienter
quod notatur ibi deum qui scit dare utile
quod notatur ibi ut nichil mali fa-
ciatis / Non pecuniam / non vindictam
/ Non ut nos / hic subdit quare orat /

ubi primo excludit a se malam inten-
cionem / 2° subdit rectam ibi / Sed ut vos
patiamur id est appareamus reprobi id est pe-
tentes excercendo potestatem in vestri pu-
nicione / scilicet potius optamus ut vos
quod bonum est faciatis / non solum a
malo timeatis / vos autem sumus id est app-
eamus ut reprobi id est ut non probati quantum su-
per potestate non invenientes in vobis quod
vindicemus / et ubi potestatem nostram
exerceamus / et si contra sumus fidelis
plurimus / quia vulgariter similiter non
ut pecunia valet ibi / Sed ut vos sim-
pliciter ibi / Nos autem ut reprobi / Non
enim possumus / hic ostendit quod si
caveant a malo non oportebit timere
adventum suum / quia secundum veritatem
non potest punire nisi malos / 2° ibi
ostendit in quo eos nichil peccare in
quo peccaverunt punietur dicit ergo / Non
enim possumus adversus veritatem scilicet
vite vel iusticie vel doctrine / Unde Gregorius
hoc percipiens non est obediendum / sed
pro veritate moriendum / Et hoc enim quia homo
a virtute demittitur impotens est et in-
firmus est / Infirmi enim per id quod
sibi non competit vel expediret non
magis potentes est in illum / Ideo vir-
tuosi non sunt timori bonis o-
peris sed mali / Gregorius / Iustus quod non
declinavimus pares sumus / et
ideo non tollitur omne delictum re-
bile per scelus / sicut per sumus id est quod dicit
illud solum possumus / Gaudemus
enim quando nos / hic ergo quod per eis
orat ut nichil mali faciunt / hic
ostendit quod gaudet cum nichil mali
faciunt / ubi ostendit primo quod non
gaudet de eorum punicione 2° quod gaudet
de eorum sanctitate ibi / Nos autem poten-
tes / dicit ergo desideramus non appareat
quasi reprobi gaudemus enim quando
vel qui infirmi sumus id est nolen-
tes exercere potestatem nostram puni-
endo / quia nichil punicione dignum
inveniamus est contra multos qui gaudent
de maleficiis subditorum ut possint
pecuniam extorquere vel de sibi contra
vindicare / unde dicitur timent sibi
quia si possunt attingere id est preterea
...ipse ... vos autem
potentes estis id est non timentes iudicium

Marginalia:

+ nullo modo eos sensu sumus

+ quasi ita non sumus reprobi ante adventum

dicit quasi ita dampnum quod ut nos

+ quod dicere possumus

+ utile

ij

propter bonitatem vite vestre. Nec solum
gaudemus sed etiam hoc oramus vestram
consummacionem in bono id est ut in bono per
fecti sitis. Simus consummati in bono et
in caritate. Ps. Omnis consummacionis
vidi finem latum mandatum tuum nimis. Ideo hec
absens scribo. Iste quod peto omnes
ut nichil mali faciatis et gaudet
cum nichil mali faciunt et omnes ut
in bono proficiant. Sic ait quod ideo scri
bit ut sic se corrigant. Ubi implicite
insinuatur scribentis absentia, sine solli
citudine intencione illius non presen
tem sed tamen ubi qui presentem sine ubi in
edificacione. Et hoc est quod dicit. Itaque
hec absens scribo. Quod patet
id est absens scribo ut corrigatis
vos, ut non presens durius agam secundum
quam nollem agam, in qua potestate
ligandi et solvendi. Matth. xvi. Et tibi
potestas solvendi et quam michi dedit dominus.
Quasi ipsum opus est petro et apo
stolis [illegible] dedit in qua in edificacionem
[illegible] non in destructionem id est ut edifi
cem vos non destruam. Simile 2 Cor.
x°. Sicut facit dux artificialis
edificandum non destruendum licet
quandoque cogatur destruere. Ps. xliv. [illegible]
[illegible] Item de cetero fratres gau
dete. Hic est 3a et ultima pars principalis
huius epistole ubi post salutacionem et
narracionem ponit epistole conclusionem
in qua conclusione intendit eos ad
statum bonum reducere quadrupliciter.
Primo monendo 2° promittendo ibi Et
deus pacis 3° insinuando ibi Salutate
invicem 4° orando ibi Gratia domini nostri.
Et etiam sicut solent monere ad bonum
opus monita premissa blandimentis
suffragiis. Primo monet ad quinque
bonos actus quia scilicet fugere malum
facere bonum docere verum amare similiter
proximum. Primi duo respiciunt actum
operis, alii duo actum oris, quintum
actum cordis. Dicit ergo de cetero quia
sicut [illegible] correxi vos de malefactis
sed de cetero fratres gaudete id est facite
unde sic gaudendum declinando a
malo. Phil. iiii° Gaudete in domino
semper. Perfecti estote perfeccione suffici
encie scilicet in fide de moribus bono ope
rando. Matth. v. Ut sitis perfecti sicut pater

vester celestis perfectus est. Exhortamini
vos minores illos qui sunt minores.
1 Cor. xiiii° Omnes discimus et exhortemur.
Idem sapite vos minores cum ma
ioribus. Phil. 2° Superiores sibi invicem arbitrantes. [margin: se de ceteris]
Pacem habete omnes ad invicem. Hebr.
xii° Pacem sequimini cum omnibus et
sanctimoniam. Et si hoc feceritis, deus pacis
et dilectionis id est Christus qui pace discedens
reliquit. Jo. xiiii° Pacem relinquo vobis.
Et mandatum dilectionis dedit eis.
Jo. xiii° Mandatum novum do vobis ut
diligatis invicem, erit vobiscum ad
iuvandum vos. Felix ille cuius volens
[illegible] propter securitatem consciencie
sue perfectus, propter contemptum terrene
opulencie summo proficiens, propter exhor
tacionem gressus sui vivens, propter uniformitatem
[illegible] pacificus,
propter unitatem caritatis [illegible]
divinus propter gratiam [illegible]. Salu
tate invicem. Hic narrat actum salu
tandi ubi primo optat salutacionem
mutuam [illegible], 2° mandat eis
salutem ab aliis ibi Salutant vos.
Dicit ergo Salutate invicem in osculo
sincero ut sit salutacio mutua in vi
cem affectuosa in osculo [illegible]
non in osculo adulterio, quo Absolon
osculabatur populum 2 Reg. xv°, non osculo
simulatorio quo Jacob osculabatur
[illegible] Reg. xx°, non osculo proditorio
quo Judas osculabatur Jhesum Matth.
xxvi°, non osculo impudico quo mulier
osculabatur iuvenem in tecto Prov.
vii°, sed in osculo sancto. Simile 1 Thess.
v° et 1 Petr. v°. Salutant vos
omnes sancti. Simile Thess. Phil. iv°.
Gratia domini nostri. Hic orando intendit
eos reducere ad bonum omnino per ius
ubi primo insinuat perdonacionem
2° implorat [illegible] [illegible]
[illegible] Sicut et omnibus nobis exo
rine in [illegible] permanentiam ibi semper.
Insinuatio est bona in [illegible] melior
[illegible] optima. Dicit ergo Gratia
salutant vos omnes sancti deside
rantes [illegible] Gratia
domini nostri Jhesu Christi id est Christus gratis perveniens
[illegible] Ephes. ii° Cuius gratia salvati estis

Caritas dei . pater expressit filium mittens Jo iii° Sic deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret / Et communicatio spiritus sancti . i . spiritus sanctus / qui est communicatio patris et filii ut ipse sit / nobis predictam gratiam et caritatem communicans / sit cum omnibus nobis incipientibus proficientibus et perfectis / Amen . i . ut fiat et concluditur trinitas sine expressione / et communicatio ad personam / persona Ihesu christi dei patris et spiritus sancti / et quantum ad donorum appropriationem / scilicet gratie que appropriatur filio / caritatis que appropriatur patri / et communicatio que appropriatur spiritui sancto / pro quantum quod potuit delere / peccatum mundi augere pro quanto / tam sufficiens est et largiens / Et unio attribuitur filio qui per ipsum unitus / spiritui sancto communicatio / Solet enim attribui gratia quadruplici ratione . s . peculiaritatis / propinquitatis / amabilitatis / sanctitatis / Propter dicebat hester assuero / Valde est mirabilis domine et facies tua plena est gratiarum / propter 2ᵐ dicebat sapiens / Eccl. xliiii° Audeamus videre gloriosos et parentes nostros in generatione sua / et post in fine capituli / omnes hii inveniemus gratiam in generatione sua / Propter tertium dicitur / de ioseph luce 2° Puer autem proficiebat sapientia etate et gratia apud deum / propter quartum dicitur de beata virgine luce i° Ave gratia plena dominus tecum / Cum ergo hec iiii° concurrunt in proposito / secundum quod implicatur in illo iiii°. conveniunt domino nostro ihesu christo / divinitate patris / in magno spiritu quiete / ihesu / in magno virtutis / et in magno sanctitatis / unio ei attribuitur gratia / de hiis iiii° Jo i° Verbum caro factum est / Verbum erat patris / quia deus erat / Verbum caro factum est erat propinquitas / et habitavit in nobis erat amabilitas / et vidimus gloriam eius / erat sanctitas / Ideo sequitur plenum gratie et veritatis / Item caritas solet attribui spiritualiter alicui ratione actus explicite / scilicet preveniendi in diligendo / de patre dicitur Jo iiii° In hoc est caritas / non quasi dilexerimus deum / sed quia ipse prior dilexit nos / Jo x / iiii° Ipse enim amat nos quem amando / subveniendo / luce i° omnem dilectionem apparuit

Jo iii° videte qualem caritatem dedit deus / ut filii dei nominemur / et si principaliter in producendo / causa est / unde est Eph iii° Incitate unde caritatis pro est principium quem et dinorum charitatorum / Ideo ei attribuimus caritatem / spiritui sancto communicationem communibus dicet / Item quod est nature duorum vel plurium / et si omnium / in multis temporibus plurimum regrimen / Item iiii° intellectus est duorum vel plurium non parvulorum / licet i . ut plures regrimen / Item qui in me loquitur christus / quasi similiter loquitur in omnibus aliis / igitur multum est per hoc explicato / triplici unum continet / Ideo quamvis proprium alii loquuntur / non ut christus in omnibus loquitur / eius speciali dono et inquidito / Item si estis in fide ipsi vos probate / aut loquitur de fide informi / vel formata / si de informi / quia illa non sufficit absolute / si de formata / quia illa non potest sciri ab homine / Responsio loquitur de fide formata / que quamvis non possit sciri certitudinaliter potest tamen sciri probabiliter per aliqua signa / Item an non cognoscitis quia ihesus christus in vobis est / quia Job ix° Si venerit ad me non videbo eum / Responsio quod licet sic in homine non potest sciri certitudinaliter / sed tamen probabiliter / Item spero quod cognoscetis / quia non sumus reprobi / quia supra xi° ministri satane transfigurantur / sed ministri iustitie / Responsio quia propter quod non possit distingui sanctos ab ypocritis / potest aliquo opere spirituali in homine occulto / Item super id Orantes ut nichil mali faciatis glosa sine gratia nullum sine regimine / sine quo donum facimus bonum / peccatum autem facimus de gratie bonorum / Responsio ibi loquitur de bono completo / scilicet meritorio glorie / non de quocumque generaliter vel loquitur de quacumque gratia generaliter / non speciali de gratia gratum faciente / Item ibidem glosa Augustinus contra pelagium non quid dicis quod nomine heretice dicitur quia non potuit sic in potestate hominis / ut sine adiutorio gratie divine hoc implere possit / hoc ergo dicere est hereticum / quia nullus peccat nisi voluntarie si

alicuius

vlt pt no peccare / R° no peccare
sicut no videre d3 dupli a° sedm
actuua a. peccm no face / aut sm hi
tum / peccm no hre / pmo mo pt
no peccare sine gra / R° 2° no
ps alios / pt homo vitare ome
peccm mortale ad tps sine gra /
s3 no pt diu sm alios / pt homo vi
tare sine gra omia pecca venia
lia in singlari / i diuisim / s3 non
nisi / coniunctim / Item medissin
tium / no idestruccoim / q semie
p° Encelius i desiinus / R° deste
re vicium / no est destruie simplr / s3
constrie / quia vicium ut est s3 re
sup illud / Et aimus dei fferebatur
q elemis attbuim spui sco / no
ergo ps R° aimus ut est virtus
spualis attbuitur spui sancto / ut
ame vitus vltie / i qui princeps i mo
tor aliaz / quiatum pricipui e pm
i vle pricipuum / Amen · Et sic e finis

cuncta deferant ad epm

Ep̄s minima que archipbr̄ p̄ determinare. ar. j. de offo. c. dū eum ab eccl̄a. ꝯ. j. de offo del. Expte. haber̄ n ad de utrāq; iurisdicne. pr̄sbr aūt simplex de iurisdcōe gtentiosa n̄ haber. ꝯ ubicūq; inuenit̄ habere. dicat q̄ h est ex spali delegatōe supioris. vl sm iura antiqssima. vt ibi ij. q. i. nemo. xcv. d. ecce. De uoluntaria iurisdcōne h̄t p̄niam i iungere. set hoc ē pro priuatum uniuscuiusq; uoluntarie ad eū accedentis. qm̄ si alicui esse crīmē pbatū p modū denūtiatōis. ei nō posset de iure suo p̄niam i iungere. sicut nec etiam denūtiatōis audire. Itam n p̄niam iniungere. est de iurisdcōe gtentiosa. sicut excō ul suspensio.

In festo Stanislai

p iussionē illi fiant. Item ex syno do romē hita a iohe pp. xii. i lamb'to. Decrepim̄ ut uñ ē imperator. Denique uniuscuiusq; illum sūp duas ebdomadas ul' tr̄b; dieb; feriales seu festis solēp. p̄m̄ q̄ missā doctinis salutifis ex sacc sc̄ptis sumptis i ecc̄ p lectum euangelium i stere studeat. i iubeat ul' ut nullus de eccl̄a exe at anteq̄ a pbro seu diacono ultima laus i. ite missa. ē.

Ex conc. toleto.

Vt singule plebes archipr̄m hāant p assiduā cura p̄p dei eciam singulis plebib; archipbros p̄ee. uolum̄. q non solum imperiti uulgi sollicitudinē gerant. uerū etiam i cor pbror q̄ p minores uicos i̇ntant. uitā iugi circūspec tione custodiant. i q̄ unusq; industria diuinum opus exerceat epo suo renūtiet. n obtendat epc̄ n c̄gre plebē archi pbro. q ipse eam gubnare ualeat. q i si ualde p̄donie ē. decet tamen ut p eius bona sua. i sit ipse matri p̄e. ita archipbri p̄sint plebib; ut i nullo gubet ecc̄ sollicitudo. cuncta tamen ad epm referant. n adq; ei decretū ordi nare p̄sumant. Item ex libro roma ni ordinis. De offo p̄miceri.

Vt p̄miceri sciat se ec̄. sub archidiacono sic i archipbr. i ad eū eciam sp̄ali p̄tine. ut p̄sit ind ice docum diaconis. ul' reliq̄s gradib; ecc. in ordine positis. i ipe discipline i custodie insistat. sit p aīab; eor coram deo ronē ē redditurus. i ipse diaconib; uincit lectiones. et ad necc̄ia officia. i de singulis studium hāt. ut i q̄uiq; ut capaces sensu h'uerint absq; ulla

ḃ

Ca. a v̄sib; poetar̄. ṡmōes nō esse incipi endos. ad id. xxxvii. d. ſeve. q̄ torum.

In mo bn̄dcōem explare debet. ꝯ tuli fecit coronē p̄uari debet. de. q. d. j. Missas.

hoc capitulum loq̄t̄ de archipbro rurali. Ꝯ. lxxii. d. si in plebibus.

non sum dignus ait m...
semen

al' int̄a titulos. v eccal' s. lxxx. d. epi.

Subarchidiacono. ut s. i. px. vt archid.

vl archidiacono qui potest corrige si modicus fuit excessus.

Ꝯ. j. de offo. archid. c. ult. ibi plenius lxxx ix. d. singula. c. de assessor. nemo.

De officio

suple statuimus.
Supple

hoc ē sm glōse alio ecce. ꝯ n̄ ē q. s. de officio archid. c. ij.

Ꝯ q. d. inte q̄ q̄ bn̄ sciat nō debet q̄ sa ce ut arguatur negligentie.

non sum ... in ...

ad huiusmodi rem pupilli casu fortuito perit. quesitam adque dampnum rei pertineret. ac lege q. ac tu

Ecce quod non agebat criminaliter. quia in causa criminali non admittitur procurator. v. q. iii. In criminalibus. extra. de procurat. Si mulieris. ff. criminalis forte fuit. potuit cum forte agi civiliter. v. extra. iii. iii. de accusationibus. Cum super his. extra. iii. iii. de procurat. Tue. cuiusquam fraude ac quod prelatus tenetur respondere de his que perierunt de rebus ecclesie. xii. q. iiii. quicumque. C. de periculo tutorum. l. si rem. et hoc dico sive perierant sub eius custodia sive sub eius quem preposuit. C. de administratione tutorum. si libertus. hoc autem intelligendum est de his que ad officium eius pertinent custodire. qui preficit. ff. de exercitoria ac. l. i. Quod non autem. hoc autem bene notato quod numquam tenetur de casu fortuito. ut. C. de periculo tu. l. tutoribus.

S

non ita discordia inter vos et fratres suas a
maverit in tumorem scandali non. iam ...
beat remanere. cum ad nostram audientiam
differentes ecclesie. et ecclesie tua per se dirigat
elegit presentium institutam. ut omnia sub tali
ne expensa eius visa fuerint per tibi de
(distinctis) annis. Sive non te volumus quod a te di
te quesitum fuerit. quare vel per te ecclesie vel ea eius de
universis ecclesie. sit collecta non sub omni sollic
omne et fide servantur. Quod si quid ex eis
negligentia vel episcopum fraude depu
in hi reatu confugiis quos (id est quod) per archidiaco
vel ordinem custodie eius ecclesie arti depu
tus. Ex libro romani ordinis.

Ut archidiaconus post episcopum sciat se
carium eius esse. in nostris et omnem curam i
ro tam in urbe positorum (id est civitatensium) quam eorum qui pr
as habitare noscuntur ad se pertinere. si
de eorum immutatione sive honore et rest
ratione ecclesie. sive doctrina ecclesie. vel certamine
studio et delinquentium ratione coram do
dicturum. et ut de tertio in tertium anni
episcopus non per parrochiam universam
cat et cuncta eius emendatione indig
ad vicem sui episcopi corrigat. Ex eodem.

Officium vero archidiaconi est. cum
quum voluerit legere. vel aliter de dia
percipere et cum episcopus missam canit ad
onem illis induant se levite ve
tus sacris esse fuerit cum pontifice ad missa
cedant. omnemque ceremoniam seu c
ntica presbiterorum vel diaconorum vel subd
norum ipse debet deliberare. ordinare
cere. Idem vero strenuus providus cau
cem episcopi sui agens episcopum ta
tam habeat. Eius officium providendo le
ones et responsoria in matre ec
are debet et auscultare et in tamen ut

.i. sine dilatione.

cum litteris mandatum infra de procurat. c. i.

Que solebant dividi in plures portiones. et hoc pertinebat ad officium archidiaconi. xxv. d. perlectis. Vel tecta cimiteria vel vasa ecclesie. Sic xii. q. ix. duplicos.

Et ideo querele possunt deferri ad episcopum eo obmisso. non obstante quod dicitur. ii. q. vi. Antiquorum. Si quis. Et quia gradatim debent lites procedere. Secus est de episcopo quo pretermisso non possunt cause referri ad archiepiscopum. xi. q. v. Si clericus. infra de officio legati c. unico. Episcopus vero non est vicarius archiepiscopi sed iure suo est ordinarius vel quasi ordinarius. Erant doctores. ff. certum est quod habet iurisdictionem sibi a canone concessam ut hic et xxv. d. perlectis. et ideo recte ordinarius appellabitur. Sed si velis eum appellare ordinarium. bene consentio quod est vicarius archiepiscopi. al.

Videlicet ut ipse minora negotia decidat. maiora ad episcopum deferat. xxv. d. perlectis. Sed que dicuntur minora. ff. omnia que ex consuetudine ab archidiacono solent decidi. al.

Et de tertio in tertium annum. Si frequentius visitare sit necesse. et ut si quia necessitas exigit vi... potest. vel semel in anno. x. q. i. episcopum vel quasi septimi ut infra de hereticis. Ad abolendam. ... q. visitandi quod si nec de tertio in tertium non sit necesse. de iure mero non potest visitare consuetudo tamen ob hoc prelatis procurationes annuas aberrens. licet nulla sit necessitas visitare ... de iure novo approbavit. ut infra de penis. Mandamus. extra. iii. iii. de prescriptionibus. Cum ... et extra. iii. iii. de censibus. Cum venerabilis.

[illegible] xviii [illegible] dicioris in xvi [illegible]

[illegible] 2 3 8 3 3 3 1 2 1 1

[illegible] ~~xo xx~~

[illegible] IIII

iiii [illegible]